Uniwersytet Rzeszowski
Kolegium Nauk Humanistycznych

Joanna Ruszel

Rzeszowska uczelnia techniczna 1951-2016

Od Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej do
Politechniki Rzeszowskiej

Rozprawa doktorska
napisana pod kierunkiem
prof. dr hab. Grzegorza Ostasza

Rzeszów 2020

„Wznosi się Uniwersytet nad inne szkoły, jak cedry Libanu nad inne drzewa i tym nad nimi góruje, że tam się uczniowie na ludzi, tu się ludzie kształcą na mężów, tam się uczy młodzież, tu się uczoną staje”. (Stanisław Kostka Potocki)

„Fakty nie są najważniejsze. Zresztą, aby je poznać, nie trzeba studiować na uczelni – można się ich nauczyć z książek. Istota kształcenia w szkole wyższej nie polega zatem na wpajaniu wiedzy faktograficznej, lecz na ćwiczeniu umysłu w dochodzeniu do tego, czego nie da się znaleźć w podręcznikach”. (Albert Einstein)

Spis treści

Wstęp **7**

Rozdział 1. Od Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej do Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie (1951-1963) **25**

1.1. Geneza i powstanie Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej 25

1.2. Terenowe Studium Wieczorowe Politechniki Krakowskiej z siedzibą w Rzeszowie 43

Rozdział 2. Wyższa Szkoła Inżynierska – dekada umacniania potencjału naukowo-dydaktycznego (1963-1974) **63**

Rozdział 3. Politechnika Rzeszowska – od powołania do uzyskania statutu uniwersytetu technicznego (1974-2016) **143**

3.1. Budowanie prestiżu 143

3.2. Trudne lata 80 160

3.3. Rozwój i problemy lat 90. 179

3.4. Na drodze do uniwersytetu technicznego 212

Rozdział 4. Poczet rektorów **273**

4.1. Doc. Roman Niedzielski 274

4.2. Prof. Kazimierz E. Oczoś 282

4.3. Doc. Bolesław Fleszar 290

4.4. Prof. Stanisław Koncewicz 297

4.5. Prof. Stanisław Kuś 300

4.6. Prof. Tadeusz Markowski 307

4.7. Prof. Andrzej Sobkowiak 310

4.8. Prof. Marek Orkisz 317

Rozdział 5. Wydziały – historia i rozwój **325**

5.1. Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa 327

5.2. Wydział Elektrotechniki i Informatyki 391

5.3. Wydział Budownictwa Inżynierii Środowiska i Architektury 426

5.4. Wydział Chemiczny 462

5.5. Wydział Zarządzania 495

5.6. Wydział Matematyki i Fizyki Stosowanej 527

5.7. Wydział Mechaniczno-Technologiczny 549

Rozdział 6. Jednostki międzywydziałowe i ogólnouczelniane 561
6.1. Studium Języków Obcych 561
6.2. Studium Wychowania Fizycznego i Sportu 573
6.3. Ośrodek Kształcenia Lotniczego 587
6.4. Akademicki Ośrodek Szybowcowy w Bezmiechowej 612
6.5. Biblioteka Główna 628
6.6. Alliance Francaise 638
6.7. Akademickie Radio i Telewizja Centrum 642
6.8. Pomiędzy partią a związkami zawodowymi 653

Rozdział 7. Studenci i organizacje studenckie 665
7.1. Samorząd Studencki 667
7.2. Organizacje studenckie – od ZMS do NZS 678
7.3. Akademicki Związek Sportowy 686
7.4. Studencki Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny” 701
7.5. Chór Akademicki 714
7.6. Studencka mobilność międzynarodowa 719
7.7. Życie codzienne studentów 751

Rozdział 8. Uczelnia w regionie i środowisku akademickim 763
8.1. Działalność naukowa – konferencje, sympozja, seminaria 763
8.2. Popularyzacja nauki – współpraca ze szkołami 786
8.3. Współpraca z przemysłem 815
8.4. Sukcesy i wyróżnienia 840

Zakończenie 871

Indeks skrótów 875

Spis fotografii 879

Spis tabel 891

Spis wykresów 893

Spis map 895

Bibliografia 897

Streszczenie 949

Summary 951

Wstęp

Rola i znaczenie Politechniki Rzeszowskiej, prestiżowej i jedynej – jak dotąd – uczelni technicznej na Podkarpaciu, wydają się oczywiste. To bowiem nie tylko szkoła wyższa, również ośrodek badań naukowych, inicjatorka współpracy z przemysłem i klastrów ekonomiczno-przemysłowych. Mimo, że Politechnika Rzeszowska straciła krajowy monopol na kształcenie pilotów cywilnych, to jej doświadczenie i specjalistyczna infrastruktura są bezcennymi atutami.

Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza została powołana do istnienia 1 października 1974 r., lecz jej historia rozpoczęła się ponad dwadzieścia lat wcześniej, to jest 30 września 1951 r., kiedy to utworzono w Rzeszowie Wieczorową Szkołę Inżynierską. Patron uczelni został bardzo trafnie wybrany – to Ignacy Łukasiewicz, polski patriota, wynalazca i przedsiębiorca, twórca przemysłu naftowego, wybitny farmaceuta.

Politechnika Rzeszowska jest uczelnią zapewniającą studentom bardzo dobre warunki do twórczego rozwoju wszelkich pasji i zainteresowań. Ma ugruntowaną pozycję na rynku naukowym i edukacyjnym nie tylko w kraju. Jest poniekąd wizytówką Rzeszowa i województwa podkarpackiego. Od 1951 r. kształci kadrę inżynierską przygotowaną do prowadzenia badań naukowych, wdrażania innowacyjnych rozwiązań i technologii, do współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Do 2016 r. mury uczelni opuściło ponad 77 tys. dobrze wykwalifikowanych absolwentów. Studia na Politechnice Rzeszowskiej stanowią dla słuchaczy gwarancję zdobycia solidnej wiedzy, rozbudzenia ciekawości świata, rozwijania zdolności i zainteresowań. Dyplom tej uczelni otwiera drzwi najlepszych firm i przedsiębiorstw w kraju i za granicą.

Politechnika Rzeszowska to ważny ośrodek naukowo-badawczy w Polsce, który zasługuje na przedstawienie jego genezy, osiągnięć dydaktycznych, naukowych, kulturowych. „Nie koncentruj się na ryzyku. Koncentruj się na rezultatach. Żadne ryzyko nie jest

wystarczająco wielkie, by zapobiegło wykonaniu tego, co konieczne”[1], „bo zwyciężyć mogą ci, którzy wierzą, że mogą”[2]. Te słowa w pewnym stopniu odzwierciedlają ideę założenia uczelni w mieście, gdzie nie było tradycji akademickich, co znaczy, nie było ani kadry naukowo-dydaktycznej, ani bazy lokalowej. A jednak to wszystko udało się stworzyć.

Niniejsza rozprawa ma na celu objaśnić, co było impulsem do powstania wyższej szkoły technicznej w Rzeszowie. A zatem do znalezienia i pozyskania ludzi, którzy chcieli tę ideę wcielić w życie; jak przebiegał proces tworzenia; jakie było rzeczywiste wparcie ze strony władz miasta i regionu oraz ministerstwa; jakie pojawiały się trudności i jak sobie z nimi radzono; jak w rezultacie osiągnięto sukces, uzyskując status uniwersytetu technicznego[3], będącego potwierdzeniem jakości kształcenia i prowadzenia badań naukowych.

Dysertacja pt. *Rzeszowska uczelnia techniczna 1951-2016. Od Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej do Politechniki Rzeszowskiej* przedstawia najważniejsze wydarzenia z historii Politechniki Rzeszowskiej. Ukazuje ludzi zaangażowanych w proces tworzenia oraz etapy rozwoju uczelni wyższej w mieście, które – jak nadmieniono – nie miało tradycji akademickich. Celem badawczym tej rozprawy doktorskiej było zebranie przez autorkę i opracowanie odpowiednich materiałów dokumentacyjnych. Głównymi zadaniami tej dysertacji są wskazane już zagadnienia i ich analiza, a mianowicie:

- geneza wyższego szkolnictwa technicznego[4] w Rzeszowie,
- wpływ czynników politycznych, społecznych na powstanie wyższej szkoły technicznej i – kolejno – przekształcenie Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej[5] w Wyższą Szkołę Inżynierską, a następnie w Politechnikę Rzeszowską,

[1] Chuck Yeager – generał dywizji United States Air Force, pilot myśliwca w czasie II wojnie światowej oraz pilot doświadczalny, był pierwszym który przekroczył barierę dźwięku. https://www.chuckyeager.com (05.10.2020 r.).
[2] Publiusz Wergiliusz Maro – rzymski poeta, autor Eneidy, Georgik, Bukoliki i Drobiazgów. https://www.imperiumromanum.edu.pl/biografie/wergiliusz (07.12.2020 r.).

[3] Status uniwersytetu technicznego może uzyskać uczelnia, której jednostki organizacyjne mają uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora, w co najmniej dziesięciu dyscyplinach, w tym przynajmniej sześć uprawnień w zakresie nauk technicznych. http://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news,409554,politechnika-rzeszowska-uzyskala-status-uniwersytetu-technicznego.html (16.06.2020 r.).
[4] Kształcenie techniczne na poziomie wyższym – studia prowadzone w dziedzinie nauk technicznych. http://wartowiedziec.pl/komunikacja-i-transport/20418-pojcie-wyksztacenia-wyszego-technicznego-raz-jeszcze (05.06.2020 r.).
[5] Wieczorowe Szkoły Inżynierskie – powoływane na początku lat 50. XX w. uczelnie wyższe mające na celu kształcenie kadr dla przemysłu. Dokumentami dotyczącym tych szkół były zarządzenia ministra szkolnictwa wyższego o powoływaniu wydziałów w danej szkole, jak np. Zarządzanie Ministra Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 marca 1952 r. w sprawie utworzenia wydziałów w Wieczorowych Szkołach Inżynierskich, w Warszawie, Gdańsku, Wrocławiu, Katowicach, Białymstoku i Radomiu. Monitor Polski A-29, poz. 428, s. 468.

– ocena zmian na wydziałach; zmian, które rzutowały na kierunki badań, współpracę regionalną, krajową i międzynarodową od powstania w 1974 r. Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza do czasu uzyskania statusu uniwersytetu technicznego[6] w 2016 r.,
– określenie miejsca uczelni w regionie oraz środowisku akademickim.

W 2001 r. na temat uczelni technicznej Rzeszowa obszerną księgę-monografię *Politechnika Rzeszowska 1951-2001* ogłosił prof. Kazimierz Oczoś. Opracowanie to stanowi szczególne źródło historyczne. Wszak prof. Oczoś to wieloletni nauczyciel akademicki i rektor Politechniki Rzeszowskiej, który uczestniczył w jej tworzeniu, a jego znajomość faktów jest imponująca. Jednak ta księga – napisana przez inżyniera – nie wychodzi poza typowe kalendarium wydarzeń. Nie uwzględnia bowiem w narracji źródeł archiwalnych, na przykład; z Archiwum Akt Nowych[7] w Warszawie, z archiwum Politechniki Krakowskiej, której w początkowym okresie uczelnia rzeszowska była filią, czy też z – siłą rzeczy bogatego – archiwum Politechniki Rzeszowskiej, a także z Archiwum Państwowego w Rzeszowie, artykułów „Gazety Politechniki", czy innych wydawnictw. Jednak, jak dotąd, księga Kazimierza Oczosia jest wyjątkową publikacją, która dotyczy całościowo dziejów uczelni. Oczywiście prace o poszczególnych wydziałach ogłaszano z okazji jubileuszy tych jednostek.

Za precedens do sporządzenia niniejszej rozprawy trzeba uznać prosty, a znaczący fakt, a mianowicie, że wiele polskich uczelni – w tym wszystkie o dłuższej historii – posiadają już takie wydawnictwa (choć o różnym charakterze, w tym albumowym), np. Uniwersytet w Warszawie[8], Politechnika Warszawska[9], Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie[10],

[6] Uniwersytet Techniczny – uczelnia posiadająca status uniwersytetu technicznego będący potwierdzeniem wysokiej jakości kształcenia i prowadzenia badań naukowych. Jednostki organizacyjne posiadają uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora, w co najmniej dziesięciu dyscyplinach. https://wiadomosci.onet.pl/rzeszow/politechnika-rzeszowska-uzyskala-status-uniwersytetu-technicznego/rjy4fyc (16.06.2020 r.).

[7] Archiwum Akt Nowych – archiwum powstało 7 lutego 1919 r., obecnie zasób AAN stanowią 2667 zespoły i zbiory archiwalne zajmujące ok. 34 tys. metrów półek magazynowych. http://www.aan.gov.pl/index.php (16.06.2020 r.).

[8] J. Bieliński, *Królewski Uniwersytet Warszawski (1816-1831)*, W. L. Anczyc i Spółka, Warszawa 1907; *Dzieje Uniwersytetu Warszawskiego 1816-1915*, red. T. Kizwalter, Warszawa 2016; *Dzieje Uniwersytetu Warszawskiego 1915-1945*, red. P. M. Majewski, Warszawa 2016; *Dzieje Uniwersytetu Warszawskiego 1915-1939*, red. A. Garlicki, PWN, Warszawa 1982; *Dzieje Uniwersytetu Warszawskiego po 1945*, red. P. M. Majewski, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2016.

[9] *Politechnika Warszawska 1915-1925. Księga Pamiątkowa*, red. L. Staniewicz, Warszawa 1925; *Dziesięć lat Politechniki Warszawskiej w Polsce Ludowej*, Warszawa 1956; *Politechnika Warszawska 1915-1965*, Warszawa 1965; *150 lat Wyższego Szkolnictwa Technicznego w Warszawie 1826-1976*, Warszawa 1979; A. Ulmer, *Dzieje Politechniki Warszawskiej w zarysie*, „Maszyny Elektryczne – Zeszyty Problemowe", nr 4 (112), Warszawa 2016, s. 193-199.

[10] A. Redzik, R. Duda, M. Mudryj, Ł. T. Sroka, W. Wojtkiewicz-Rok, J. Wołczański, A. K. Wróblewski, *Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie*, Kraków 2015.

Politechnika Lwowska[11], Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie[12], Politechnika Wrocławska[13], Politechnika Gdańska[14], Katolicki Uniwersytet Lubelski[15], Szkoła Główna Planowania i Statystyki (aktualnie Szkoła Główna Handlowa)[16], Politechnika Świętokrzyska[17], Politechnika Łódzka[18], Politechnika Koszalińska[19], wrocławskie uczelnie ekonomiczne[20]. Swoje monografie mają też regionalne środowiska akademickie[21] oraz uczelnie wojskowe[22]. Pojawiają się również opracowania analizujące reformy szkolnictwa wyższego[23].

Z powodu rozproszenia materiałów o uczelni rzeszowskiej, należało je zebrać i opracować nie tylko po to, aby je ochronić przed zagubieniem w niepamięci, ale także z szacunku dla ludzi, którzy tworzyli od podstaw uczelnię. Po prostu, warto odtwarzać miniony czas, entuzjazm i konsekwencję niegdysiejszych pionierów.

Oprócz monografii prof. K. Oczosia, *Politechnika Rzeszowska 1951-2001*[24], ważnymi publikacjami na ten sam temat są następujące prace: M. Mazewskiej i W. Bonusiaka, *Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza* (1976 r.)[25] oraz wspomniane już jubileuszowe publikacje wydziałów: *30-lecie Wydziału Elektrycznego*[26], *35-lecie Wydziału*

[11] Z. Popławski, *Dzieje Politechniki Lwowskiej 1844-1945*, Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Kraków 1992.
[12] *60 lat AGH w fotografii*, Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, Kraków 1979.
[13] M. Burak, *Politechnika Wrocławska 1945-1960* [praca doktorska obroniona na Wydziale Nauk Historycznych i Pedagogicznych Uniwersytetu Wrocławskiego], Wrocław 2013; A. Merta-Staszczak, M. Burak, J. Leśniewski, *Nauka i przemysł. Politechnika Wrocławska w odbudowie i rozwoju gospodarczym Dolnego Śląska (1945–1989)*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2020.
[14] Z. Paszota, J. Rachoń, E. Wittbrodt, *Pionierzy Politechniki Gdańskiej*, Politechnika Gdańska, Gdańsk 2005; *Politechnika Gdańska 1904-2018*, folder dwujęzyczny, Gdańsk 2018.
[15] M. Ryba, *Katolicki Uniwersytet Lubelski 1918-2018. Korzenie, początki, źródła tożsamości*, Von Borowiecky, Warszawa 2018; *Katolicki Uniwersytet Lubelski 1918-2018*, t. 1, *1919-1944*, red. G. Bujak, Lublin – Warszawa 2019; *Katolicki Uniwersytet Lubelski 1918-2018*, t. 2, *1944-1989*, red. A. Mirek, Lublin – Warszawa 2019; *Katolicki Uniwersytet Lubelski 1918-2018*, t. 3, *1989-2018*, red. J. Rabiński, Lublin – Warszawa 2019.
[16] J. Macieja, S. Wrzosek, *Szkoła Główna Planowania i Statystyki w Warszawie*, [w:] Dzieje Mokotowa, PWN, Warszawa 1972.
[17] *Politechnika Świętokrzyska. Kielce University of Technology*, Wydawnictwo Politechniki Świętokrzyskiej, Kielce 2013; *Politechnika Świętokrzyska. Kielce University of Technology. Jubileusz 50-lecia 1965–2015*, Wydawnictwo Politechniki Świętokrzyskiej, Kielce 2015.
[18] *Politechnika Łódzka 1995-2005*, red. E. Chojnacka, H. Morawska, R. Przybylski, Łódź 2005.
[19] *35 lat Politechniki Koszalińskiej 1968–2003. Księga jubileuszowa*, Wyd. Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2005.
[20] J. Chumiński, K. Popiński, *Historia Wyższej Szkoły Handlowej, Wyższej Szkoły Ekonomicznej i Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu (1947-2007*), [w:] *Księga 60-lecia Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu*, red. J. Chumiński, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2007.
[21] *Wrocławskie Środowisko Akademickie. Twórcy i ich uczniowie*, red. A. Chmielewski, Wyd. Ossolineum, Wrocław 2007.
[22] Por. np.: R. Kałużny, *Wyższe szkoły oficerskie wojsk lądowych w Polsce w latach 1967-1997*, Wydawnictwo Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2005; D.S. Kozerawski, *Wyższe szkolnictwo wojskowe w Polsce w latach 1947-1967,* Wydawnictwo Neriton, Warszawa 2005.
[23] A. Dziedziczak-Foltyn, *Reforma szkolnictwa wyższego w Polsce w debacie publicznej. Bilans dyskusji o uniwersytetach (1990-2015)*, Łódź 2017.
[24] K. Oczoś, *Politechnika Rzeszowska 1951-2001*, Rzeszów 2001.
[25] M. Mazewska, W. Bonusiak, *Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza*, Rzeszów 1976.
[26] K. Buczek, *30-lecie Wydziału Elektrycznego Politechniki Rzeszowskiej: 1965-1995,* Rzeszów 1995.

Elektrycznego [27] , *45 lat Wydziału Elektrotechniki i Informatyki* [28] , *Historia Wydziału Chemicznego w 30. rocznicę*[29], *Jubileusz 40-lecia Wydziału* [Chemicznego][30], *50 lat Wydziału Chemicznego* [31] , *XXX lat Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki Rzeszowskiej* [32] , *XXXV lat Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki Rzeszowskiej* [33] , *5 dekad Wydziału Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury Politechniki Rzeszowskiej*[34], *Jubileusz 50-lecia Wydziału* [Wydział Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury] [35] , *XV-lecie Wydziału Zarządzania i Marketingu Politechniki Rzeszowskiej*: *1993-2008*[36], *Wydział Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej*[37], *45 lat Studium Wychowania Fizycznego i Sportu Politechniki Rzeszowskiej 1964-2009* [38] , *50 lat Klubu Uczelnianego AZS Politechniki Rzeszowskiej (1963-2013)*[39].

Monografie, które ogłoszono w innych uczelniach, ale też rozważania o kierunkach zmian i modyfikacji[40], stanowiły źródła inspiracji i fachowych wskazówek. Nieocenione dla zebrania danych były dokumenty, znajdujące się w archiwum, uczelnianym, w Archiwum Państwowym w Rzeszowie, Archiwum Akt Nowych w Warszawie, archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Rzeszowie i archiwum Politechniki Krakowskiej.

Cenne okazały się też rozmowy autorki pracy z byłymi i aktualnymi pracownikami uczelni. Dostarczały różnych informacji faktograficznych, umożliwiały rekonstrukcję atmosfery minionych lat i dni. Bardzo ważne są artykuły z czasopism lokalnych, np. rzeszowskich „Nowin" oraz pism uczelnianych,, takich jak „Wiadomości Rektorskie" i „Gazeta

[27] K. Buczek, *35-lecie Wydziału Elektrycznego,* Rzeszów 2000.
[28] *45 lat Wydziału Elektrotechniki i Informatyki Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza*, red. J. Płoszyńska, Rzeszów 2010.
[29] *Historia Wydziału Chemicznego w 30. rocznicę jego powstania. Jubileusz 30-lecia Wydziału,* red. M. Kucharski, Rzeszów 1998.
[30] *Historia Wydziału Chemicznego w 40. rocznicę jego powstania. Jubileusz 40-lecia Wydziału*, red. H. Galina, Rzeszów 2008.
[31] *50 lat Wydziału Chemicznego Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza 1968-2018*, red. I. Opaliński, Rzeszów 2018.
[32] *XXX lat Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza 1967-1997. Jubileuszowa sesja naukowa*, Rzeszów 1997.
[33] *XXXV lat Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza 1967-2002*, Rzeszów 2003.
[34] *5 Dekad Wydziału Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury Politechniki Rzeszowskiej*, red. I Skrzypczak, Rzeszów 2017.
[35] *Jubileusz 50-lecia Wydziału*, Wydział Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury, Rzeszów 2017.
[36] *XV-lecie Wydziału Zarządzania i Marketingu Politechniki Rzeszowskiej 1993-2008*, Rzeszów 2008.
[37] *Wydział Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 2014.
[38] B. Prokop, *45 lat Studium Wychowania Fizycznego i Sportu Politechniki Rzeszowskiej: 1964-2009*, Rzeszów 2010.
[39] P. Biskup, *50 lat Klubu Uczelnianego AZS Politechniki Rzeszowskiej (1963-2013)*, Rzeszów 2013.
[40] Por. J. Boguski, *Od uniwersytetu tradycyjnego do uniwersytetu przyszłości*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe", nr 1/33, 2009, s. 25-33; D. Antonowicz, *Uniwersytet przyszłości. Wyzwania i modele polityki*, Warszawa 2005.

Politechniki". Przydatne okazały się również materiały filmowe, kroniki, relacje telewizyjne (przede wszystkim z zasobów rzeszowskiego oddziału regionalnej telewizji publicznej).

Dysertacja ma układ chronologiczno-problemowy. Jej ramy czasowe zamykają się pomiędzy utworzeniem rzeszowskiej uczelni w 1951 r., a rokiem 2016, kiedy Politechnika Rzeszowska świętowała jubileusz 65-lecia. Niektóre szczegóły, a czasem większe wątki są sygnalizowane w kolejnych partiach opracowania. Co zrozumiałe, w wielu miejscach autorka musiała się odnosić do tych samych wydarzeń i postaci. Siłą rzeczy niniejsza narracja prezentuje najpierw genezę, a potem panoramiczny obraz rzeszowskiej uczelni technicznej według następującego porządku:

1. Od Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej do Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie (1951-1963)
2. Wyższa Szkoła Inżynierska – dekada umacniania potencjału naukowo-dydaktycznego (1963-1974)
3. Politechnika Rzeszowska – od powołania do uzyskania statutu uniwersytetu technicznego (1974-2016)
4. Poczet Rektorów
5. Wydziały – historia i rozwój
6. Jednostki międzywydziałowe i ogólnouczelniane
7. Studenci i organizacje studenckie
8. Uczelnia w regionie i środowisku akademickim

Plan badań autorki zakładał kwerendę w archiwach państwowych i stricte uczelnianych, gromadzenie adekwatnych wydawnictw i opracowań, materiałów prasowych, archiwalnych zdjęć i nagrań radiowych oraz telewizyjnych, a także prywatne wspomnienia, rozmowy z osobami, nie tylko spośród władz uczelni; byłych i obecnych.

W tej dysertacji musi znaleźć – i znajduje – swoje odbicia kilka adekwatnych do niej metod badawczych[41]. Na początku badań autorka stosowała zasadę (metodę) porównawczą. „Służy ona nie tylko do ustalania faktów, o których brak bezpośrednich wiadomości w źródłach, lecz również do uzasadniania hipotez dotyczących wyjaśnień przyczynowych o generalizacji historycznych i praw"[42]. Ta metoda sprawdzała się podczas porównywania przez autorkę pracy zasad i organizacji szkolnictwa wyższego w okresie po roku 1945, pozwalała wydobywać i akcentować różnice w aktach prawnych, to jest w ustawach,

[41] Więcej: http://www.doktoraty.pl/metody-techniki-narzedzia-badawcze-badania-ankietowe-wywiad/ (09.06.2020 r,).
[42] J. Topolski, *Metodologia historii*, PWN, Warszawą 1984, s. 395.

rozporządzeniach ministerialnych, regulaminach, statutach. A przede wszystkim stwierdzać niuanse w powoływaniu i funkcjonowaniu wyższych szkół inżynierskich na podstawie obowiązujących czasowo ustaw o szkolnictwie wyższym. Metoda ta odnosi się również do oceny roli i znaczenia Politechniki Rzeszowskiej. Tę metodę autorka stosowała także podczas ankietowania studentów, by analizować proces włączania się ich w życie kulturalne szkoły i miasta.

Do zabiegu ustalania faktów nadają się metody badań weryfikacyjnych. Metoda badań weryfikacyjnych typu indukcyjnego polega na „znajdywaniu następstw dla znanych przyczyn, czyli określaniu zmiennych zależnych, będących wynikiem znanych zmiennych niezależnych”[43]. Zaś metoda badań weryfikacyjnych typu redukcyjnego polega „na ustaleniu przyczyn (oddziaływań) dla znanych bliżej skutków (następstw), spowodowanych przez te przyczyny”[44].

Badania weryfikacyjne należą do owych trzech odmian badań, w których kryterium podziału stanowi cel badawczy. Są to w swej istocie badania teoretyczne, weryfikacyjne, diagnostyczne[45]. Metody indukcyjna, opisowa, redukcyjna były pomocne podczas badania dokumentów pisanych.

Postępując według założeń metody ewolucyjnej i biorąc pod uwagę obowiązujące wówczas, w latach 1951-2016, zmieniające się często przepisy prawne, sytuację polityczną i oczekiwania społeczeństwa, autorka analizowała i oceniała proces stwarzania i trwania uczelni, odpowiednio do wprowadzanych drogą urzędową rozwiązań organizacyjnych.

Pożyteczne okazały się metody ankietowe, które uwzględniają sposób zbierania informacji według z góry przygotowanej listy pytań, czyli tzw. kwestionariusza w formie pisemnej. Pozwala on prowadzić sondaż wśród dość szerokiej populacji i uzyskać wyniki w stosunkowo krótkim czasie, oraz, co ważne, przy niedużych nakładach finansowych. Głównie miała ona zastosowanie wobec oceny życia kulturalnego studentów, czy analizy funkcjonowania programu Erasmus+. Taka metoda umożliwiła uzyskanie oryginalnych informacji na temat włączania się studentów w życie szkoły i miasta. Pozwalała także poznać rzeczywistą realizację programu mobilności międzynarodowej Erasmus+ na PRz.

Pytania tak zwane zamknięte sugerowały zestaw ewentualnych odpowiedzi, a pytania otwarte pozwalały respondentom na wyrażenie opinii, własnych wniosków i uwag. Ankiety

[43] M. Łobocki, *Metody badań pedagogicznych,* Warszawa 1978, s. 111.
[44] Tamże, s. 112.
[45] Więcej: T. Pilch, *Zasady badań pedagogicznych,* Warszawa 1995.

były nie tylko pomocne do zebrania informacji, służyły również werbalizacji opinii przez uczestników programu Erasmus+.

Autorka przeprowadziła liczne wywiady [46] z niedawnymi, ale też z aktualnymi pracownikami uczelni. Miały one charakter zwykłej rozmowy, a jednak były źródłem wartościowych informacji. Pozwalały otwierać się respondentom, którzy mogli swobodnie i szczerze ujawniać swoje odczucia i zaangażowanie w rzeczywistość uczelni.

Uzyskane wyniki można określić jako informację o faktach i wydarzeniach tyczących się procesu tworzenia i rozwoju uczelni. Dzięki wywiadom-rozmowom i położeniu głównego nacisku na to, kto i dlaczego angażował się w ten proces; jakie były działania ludzi, z jakimi stykali się problemami; jak wyglądał ich dzień pracy; czy sytuacja polityczna sprzyjała, czy też wręcz przeciwnie, ograniczała rolę jednostek; to wszystko pozwoliło rekonstruować proces tworzenia uczelni i sporządzić opis jej rozwoju.

Dzięki badaniom ilościowym można przedstawiać skalę zjawiska, osiągnięcia, koszty[47]. Analiza ilościowa materiałów badań, która polega na zgromadzeniu danych i opracowaniu wyników w formie tabel i wykresów, pozwala wykazać w sposób klarowny np. wzrost liczby studentów i pracowników, fluktuację uczelnianych funduszy, zmiany w obrębie infrastruktury szkoły.

Nie sposób tutaj pominąć pomocniczej funkcji Internetu dla pozyskiwania informacji. „Dzięki coraz lepszemu oprogramowaniu konstruowanemu na potrzeby historyka-badacza możemy dziś nie tylko archiwizować dowolnie obszerny materiał badawczy, możemy analizować teksty źródłowe dostępne na CD lub via Internet, możemy korzystać z Internetu i sięgać po opracowania i materiały źródłowe do krajowych i zagranicznych bibliotek i archiwów”[48].

Tekst nie stroni od uwag krytycznych. Autorka starała się prześledzić różne etapy rozwoju i funkcjonowania Politechniki Rzeszowskiej. Zasygnalizowała rolę tak zwanego czynnika politycznego w okresie PRL. Odniosła się do wciąż budzących emocje kwestii stanu wojennego, strajków studenckich, kontrowersyjnych decyzji personalnych, odbudowy tradycyjnej demokracji akademickiej. W pracy wzmiankowano o trudnościach finansowych pierwszych lat po transformacji ustrojowej roku 1989. Przybliżono sukcesy, ale również porażki, czy błędy w funkcjonowaniu uczelni.

[46] Więcej: http://www.mojasocjologia.pl/wywiad-jakosciowy-teoria-i-praktyka/ (09.06.2020 r,).
[47] J. Topolski, *Metodologia historii*, PWN, Warszawa 1984, s. 401-406.
[48] M. Szczurowski, *Wstęp do badań historycznych nauki pomocnicze historii i archiwistyka w systemie kształcenia studentów historii szkoły wyższej*, Toruń 2002, s. 29.

Rozdział pierwszy przedstawia genezę uczelni – od Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie, poprzez Wieczorową Szkołę Inżynierską w Krakowie, Wydział Mechaniczny w Rzeszowie, Terenowe Studium Wieczorowe Wydziału Mechanicznego Politechniki Krakowskiej z siedzibą w Rzeszowie – do zaistnienia Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Ramy czasowe tej części dysertacji wyznaczają daty 1951-1963.

Niebawem po drugiej wojnie światowej pojawiła idea stworzenia w Rzeszowie uczelni technicznej; ta idea była wynikiem zapotrzebowania przemysłu na wyspecjalizowaną kadrę inżynierską. Działania miejscowych władz i determinacja pracowników Wytworni Sprzętu Komunikacyjnego [49] w Rzeszowie oraz Koła Zakładowego Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Mechaników Polskich [50] skutkowały powołaniem Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej w 1951 r. Kierownictwo WSK dobrało odpowiedni zespół pod nadzorem mgr. Mariana Haraszkiewicza, którego zadaniem było utworzenie szkoły, w istocie zalążka uczelni, z wydziałami: ogólnotechnicznym i mechanicznym. Zajęcia odbywały się pięć dni w tygodniu, w godzinach wieczornych (26 godzin dydaktycznych tygodniowo).

Dzieje szkolnictwa wyższego w Polsce południowo-wschodniej rozpoczynają się 13 lipca 1951 r., kiedy decyzją ministerstwa powołano do zaistnienia w Rzeszowie Wieczorową Szkołę Inżynierską. Pełnomocnikiem do jej tworzenia został mgr inż. Bogdan Marzęcki[51], pracownik WSK, który już 19 lipca 1951 r. przedstawił plan struktury szkoły. Wkrótce, 30 września 1951 r., odbył się pierwszy wykład inauguracyjny w Wieczorowej Szkole Inżynierskiej.

Istnienie rzeszowskiej uczelni regulowała wówczas ustawa z 15 grudnia 1951 r. o szkolnictwie wyższym i o pracownikach nauki[52]. Rozdział pierwszy tej rozprawy przedstawia wiele zagadnień związanych z procedurami administracyjnymi.

Pozorna autonomia Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie trwała ledwie rok. Już w roku akademickim 1952/1953, na skutek reorganizacji wieczorowych i wyższych szkół inżynierskich WSI w Rzeszowie podporządkowano Wieczorowej Szkole Inżynierskiej

[49] Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego (WSK) – prężnie działający od 1937 r. (utworzony w ramach Centralnego Okręgu Przemysłowego) światowy producent podzespołów i zespołów silników lotniczych. https://pwrze.com/firma/historia (05.06.2020 r.).

[50] Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Mechaników Polskich – organizacja zrzeszająca inżynierów i techników mechaników mające na celu wspieranie rozwoju nauk technicznych, organizowanie szkoleń, konferencji, prowadzenie wydawnictwa i przygotowywanie różnego rodzaju opracowań technicznych. http://www.simpzpsis.pl/historia/ (05.06.2020 r.).

[51] Mgr inż. Bogdan Marzęcki – pierwszy dziekan Wydziału Mechanicznego WSI w latach 1951-1953.

[52] Więcej: Ustawa z 15 grudnia 1951 r. O szkolnictwie wyższym i o pracownikach nauki, Dz. U. z 1952 r., nr 6, poz. 38.

w Krakowie[53]; stąd nazwa Wieczorowa Szkoła Inżynierska w Krakowie, Wydział Mechaniczny w Rzeszowie.

Kolejna reorganizacja Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej nastąpiła w 1955 r., gdy – na podstawie dekretu nr 701/55 Rady Ministrów z 3 września 1955 r. – uległa likwidacji Wieczorowa Szkoła Inżynierska w Krakowie. Wydział Mechaniczny w Rzeszowie podporządkowano strukturalnie Politechnice Krakowskiej[54]. Odtąd było to Terenowe Studium Wieczorowe Wydziału Mechanicznego Politechniki Krakowskiej z siedzibą w Rzeszowie. Kierował nim mgr inż. Roman Niedzielski[55].

Swoistym kamieniem węgielnym, a na pewno finansowym wsparciem dla szkoły okazało się przekazanie, w 1958 r. roku, przez Wojewódzką Radę Narodową[56], 9 mln zł na budowę obiektów uczelnianych. Dokumentację projektu i kosztorys przygotowywała najpierw Rzeszowska Spółdzielnia Przedsiębiorstwa Projektowego, a później „Miastoprojekt"[57], pod kierunkiem mgr. inż. arch. Stanisława Ćwiżewicza[58], a na koniec mgr. inż. arch. Andrzeja Martensa[59]. Dokumentacją technologiczną zajmował się mgr inż. Kazimierz Oczoś[60].

W początkach funkcjonowania uczelni dawał o sobie znać silny związek z WSK, nie tylko za sprawą otrzymywanej od WSK pomocy materialnej (pierwsza siedziba, sprzęt, transport, fundusze), ale również naboru kandydatów na studia; w latach 1951-1959 to właśnie WSK organizowała nabór kandydatów.

---

[53] Wyższa Szkoła Inżynierska w Krakowie – uczelnia techniczna powstała na podstawie Rozporządzenie Ministra Szkół Wyższych i Nauki z dnia 6 grudnia 1951 r. w sprawie utworzenia wydziałów w Wieczorowych Szkołach Inżynierskich w Łodzi, Krakowie i Poznaniu, Dz. U. 51.64.441.

[54] Politechnika Krakowska – uczelnia techniczna w Krakowie z 75 letnią tradycją w kształceniu w dziedzinie nauk technicznych. https://www.pk.edu.pl/index.php?lang=pl (05.06.2020 r.).

[55] Doc. Roman Niedzielski (1911-1978) – inżynier mechanik, docent i pierwszy rektor Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. G. Ostasz, *Niedzielski Roman*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 444; https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/uroczystosc-odsloniecia-muralu-doc-romana-niedzielskiego-1228.html (07.10.2020 r.).

[56] Wojewódzka Rada Narodowa – organ władzy państwowej w PRL-u a szczeblu wojewódzkim, powstały na podstawie ustawy z dnia 20 marca 1950 r. *o terenowych organach jednolitej władzy państwowej* (Dz.U. z 1950 r., poz. 130), funkcjonowały w latach 1950-1972.
http://encyklopedia.warmia.mazury.pl/index.php/Prezydium_Wojewódzkiej_Rady_Narodowej_w_Olsztynie (05.06.2020 r.).

[57] „Miastoprojekt" – Biuro Projektowo-Badawcze Budownictwa Ogólnego „Miastoprojekt" działało w latach 1950-1993 w Rzeszowie. http://www.archivesportaleurope.net/ead-display/-/ead/pl/aicode/PL-59/type/fa/id/PL-59-974_SLASH_0 (03.06.2020 r.).

[58] Stanisław Ćwiżewicz (1920-1972) – architekt, autor projektów centralnego Ośrodka Chłodnictwa w Krakowie i kościoła w Lutczy. http://www.inmemoriam.architektsarp.pl/pokaz/stanislaw_cwizewicz,5453 (03.06.2020 r.).

[59] Andrzej Martens (1916-1975) – architekt, autor projektu Rzeszowskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji oraz kina Neptun w Gdańsku. http://www.inmemoriam.architektsarp.pl/pokaz/andrzej_martens,6478 (03.06.2020 r.).

[60] Profesor Kazimierz Oczoś (1931-2012) – inżynier, nauczyciel akademicki i wieloletni rektor WSI a później Politechniki Rzeszowskiej. G. Ostasz, *Oczoś Kazimierz Emil*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 470-471. Więcej: w rozdziale IV. Poczet Rektorów.

Rok 1958 to ważna data roczna w dziejach uczelni, wtedy powstał Społeczny Komitet ds. Wyższej Uczelni Technicznej. W jego skład weszli: sekretarz Komitetu Wojewódzkiego PZPR Stanisław Boguń, wiceprzewodniczący Wojewódzkiej Rady Narodowej (WRN) Mieczysław Kaczor [61], dyrektorzy wielu zakładów przemysłowych regionu, a szkołę reprezentował mgr inż. Roman Niedzielski.

Drugi rozdział pracy – *Wyższa Szkoła Inżynierska – dekada umacniania potencjału naukowo-dydaktycznego (1963-1974)* – skupia się na dziejach Wyższej Szkoły Inżynierskiej. Lata wzmożonej aktywności władz szkoły, miasta i regionu zaowocowały w 1963 r. pełną samodzielnością WSI. Odtąd prowadzono już studia dzienne, zwiększyła się liczebność kadry dydaktycznej, rozbudowano bazę lokalową (w tym laboratoryjną).

Młoda uczelnia musiała sobie radzić z niedoborem kadr, zaplecza dydaktycznego, czy finansów, a także z niezbyt dobrym przygotowaniem młodzieży szkół średnich, kandydatów na studia. Problemy te rozwiązywano stopniowo dzięki energii władz szkoły oraz wsparcia finansowego i materiałowego ze strony zakładów przemysłowych regionu.

Zakłady przemysłowe udzielały wsparcia. „Uczelnia w latach 1963-1965 otrzymała przedmiotów nietrwałych ogólnej wartości zł 345.791,69 […]”[62]. Darczyńcami były: Huta Stalowa Wola[63], Fabryka Obrabiarek Tarnobrzeg[64], Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego

[61] Mieczysław Kaczor (1909-1994) – technik ekonomista, poseł na Sejm PRL V i VI kadencji, w latach 1950-1969 przewodniczący Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej. https://bs.sejm.gov.pl/F?func=find-b&request=000004563&find_code=SYS&local_base=ARS10 (03.06.2002 r.).

[62] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460, *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja*, k. 130. Por. Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1964-1966, notatka w sprawie WSI na posiedzeniu Sekretariatu KW PZPR z udziałem Ministra Szkolnictwa Wyższego, 19.04.1966*.

[63] Huta Stalowa Wola – przedsiębiorstwo utworzone 14 czerwca 1939 r. w ramach Centralnego Okręgu Przemysłowego zbrojeniową, w czasie wojny przejęte przez Niemców, po wojnie prowadziło produkcję zbrojeniowa, ale w latach 60. i 70. XX w. rozpoczęto dodatkowo produkcję maszyn budowlanych. https://www.hsw.pl/o-firmie (27.05.2020 r.).

[64] Fabryka Obrabiarek Tarnobrzeg – jedna 25 firm należących do Zjednoczenia Przemysłu Obrabiarkowego „Ponar”, Sąd Rejonowy w Tarnobrzegu, Wydział V Gospodarczy, Sekcja Upadłościowa, postanowieniem z dnia 2 grudnia 2004 r. (sygn. akt V U 2/91) stwierdził ukończenie postępowania upadłościowego Tarnobrzeskiej Fabryki Obrabiarek Ponar – Tarnobrzeg S.A. w Tarnobrzegu. http://grape.org.pl/glossary_item/ponar (27.05.2020 r.).

Mielec[65], Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego Rzeszów[66], Zakłady Przetwórcze Machów[67] i inne.

Z końcem lat 60. uczelnia dysponowała sporą bazą lokalową. Były to mianowicie: główny budynek „A" (ukończony w 1968 r.), budynek „B" dla Wydziału Elektrycznego (30 listopada 1966 r.) oraz budynek „C" dla Wydziału Mechanicznego (18 kwietnia 1963 r.). Wszystkie te budynki znajdują się przy ul. W. Pola. Inne elementy bazy lokalowej to: wydzielone pokoje dla studentów w DS „Agnieszka" przy ul. Lenartowicza, Domy Studenckie: „Promień" (18 marca 1967 r.) oraz „Arcus" i „Nestor" (30 września 1968 r.) przy ul. Poznańskiej. Ponadto budynek „E" dla Wydziału Chemicznego przy ul. Żwirki i Wigury (17 maja 1969 r.) oraz budynek „F" (31 stycznia 1970 r.).

Od początku istnienia rzeszowska uczelnia techniczna stawiała na współpracę z przemysłem. Prowadziła kursy przygotowawcze, które na początku lat 50. XX w. spełniały istotną rolę uzupełniania wiedzy absolwentów szkół średnich, kandydatów na studia.

Uruchomiła kilka punktów konsultacyjnych przy dużych zakładach przemysłowych w Mielcu, Sanoku, Tarnobrzegu, by młodym, zdolnym ludziom umożliwić studiowanie. Początkowo, gdy studia były przewidziane wyłącznie dla osób pracujących, to jest w systemie wieczorowym, wtedy starano się organizować tok zajęć w ten sposób, aby nie kolidował z obowiązkami zawodowymi słuchaczy.

Rozdział trzeci – *Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza – od powołania do uzyskania statutu uniwersytetu technicznego (1974-2016)* – przedstawia szkołę wyższą po przekształceniu WSI w Politechnikę Rzeszowską. Punktem wyjścia jest 3 października 1974 r., kiedy odbyła się pierwsza inauguracja roku akademickiego na Politechnice Rzeszowskiej. Pod tym szyldem uczelnia nadal się rozwijała, zwiększała liczebność kadry, studentów, otwierała nowe kierunki studiów, rozbudowywała bazę materialną. Od września 1977 r. Wydział

[65] Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego w Mielcu – powstała w latach 1938-1939 w Centralnym Okręgu Przemysłowym jako Państwowe Zakłady Lotnicze – Wytwórnia Płatowców nr 2 w Mielcu, w czasie wojny przejęta przez Niemców, po wojnie odbudowana i przekształcona w Państwowe Zakłady Lotnicze Zakład nr 1 w Mielcu, a w 1949 r. zmieniono nazwę z PZL na Wytwórnię Sprzętu Komunikacyjnego Mielec. http://samolotypolskie.pl/samoloty/2392/126/Panstwowe-Zaklady-Lotnicze-Wytwornia-Platowcow-nr-2-PZL-WP-2 (27.05.2020 r.).

[66] Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego Rzeszów – przedsiębiorstwo zajmujące się przede wszystkim produkcją komponentów lotniczych i kompletnych silników lotniczych powstało w kwietniu 1937 r. w Rzeszowie jako Państwowe Zakłady Lotnicze Wytwórnia Silników nr 2 w ramach budowy COP – Centralnego Okręgu Przemysłowego, obecnie Pratt & Whitney Rzeszów S.A. http://web.archive.org/web/20160919231200/http://www.pwrze.com:80/o-firmie/wsk-75-lat-historii/ (27.05.2020 r.).

[67] Kopalnia Siarki „Machów" – kopalnia należała do Zakładu Kopalnie i Zakłady Przetwórcze Siarki „Siarkopol" w Tarnobrzegu zajmująca się wydobyciem siarki i jej przetwórstwem. http://www.ksmachow.pl/firma/o-nas (27.05.2020 r.).

Mechaniczny uzyskał prawo do nadawania stopnia naukowego doktora. Uruchomiono specjalizację pilotażu w Instytucie Lotnictwa, a w porozumieniu z Ministerstwem Komunikacji utworzono 1 stycznia 1977 r. Ośrodek Szkolenia Personelu Lotniczego[68]. Wyróżnikiem PRz stało się kształcenie nie tylko w zakresie mechaniki, eksploatacji samochodów, ale także w dziedzinie lotnictwa cywilnego.

Podczas stanu wojennego zajęcia zostały na krótko zawieszone, niebawem je wznowiono; zmienił się wówczas rektor uczelni. Od 1986 r. „Politechnika Rzeszowska posiada godło (symbol), które ma kształt prostokąta z literami PR, przy czym w dolną część litery R wkomponowany jest wystylizowany herb miasta Rzeszowa"[69]. Uczelnia ma również własny sztandar oraz insygnia władzy rektorskiej (łańcuch i berło) oraz dziekańskiej (łańcuch)[70].

W latach 80. ubiegłego wieku PRz prowadziła badania i dydaktykę w następujących kierunkach: mechanice, elektrotechnice, chemii, budownictwie i inżynierii środowiska. Funkcjonowały cztery wydziały Chemiczny, Budownictwa i Inżynierii Środowiska, Elektryczny i Mechaniczny oraz pięć jednostek międzywydziałowych: Instytut Matematyki i Fizyki, Międzywydziałowy Zakład Nauk Społecznych, Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych, Studium Wychowania Fizycznego i Sportu, Studium Wojskowe. W tamtych latach wprowadzono strukturę instytutową (instytuty zamiast katedr). W 1988 r. powstało czasopismo „Wiadomości Rektorskie", wydawane do 1994 r.; wówczas przekształcono je w istniejącą do dziś „Gazetę Politechniki".

W latach 90. XX w. Politechnika Rzeszowska musiała bronić swojej autonomii i odrębności z powodu ministerialnych projektów związanych z powołaniem tutejszego uniwersytetu. Był to również czas przemian gospodarczych w Polsce, który niekorzystnie wpływał na przyznawanie dotacji dla uczelni. Tak ówczesną sytuację PRz oceniał jej były rektor prof. Stanisław Kuś [71] „Politechnika Rzeszowska, podobnie jak inne uczelnie, konsekwentnie wprowadza oszczędności budżetowe. Pomimo tych działań, przewidywana na pierwszy kwartał 1992 r. dotacja stawia nas w sytuacji instytucji ubezwłasnowolnionej, niezdolnej do uregulowania należności z tytułu ogrzewania, oświetlenia czy telekomunikacji. Brak środków na badania naukowe nie tylko osłabia poziom dydaktyki, ale uniemożliwia

[68] Ośrodek Szkolenia Personelu Lotniczego – Ośrodek powołany w celu szkolenia studentów specjalizacji pilotażowej Politechniki Rzeszowskiej. https://okl.prz.edu.pl/okl/historia (01.05.2020 r.).
[69] Archiwum uczelni, *Statut Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 1986, s. 3.
[70] Więcej: https://w.prz.edu.pl/uczelnia/informacje/historia-prz/tradycje (08.06.2020 r.).
[71] Profesor Stanisław Kuś (1925-2020) – konstruktor, inżynier budownictwa, rektor trzech kadencji Politechniki Rzeszowskiej, Honorowy Obywatel Rzeszowa, doktor honoris causa PRz. G. Ostasz, *Kuś Stanisław*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 341; http://skm.prz.edu.pl/wp-content/uploads/2014/03/Profesor-Stanislaw-Kus-DHC.pdf (08.06.2020 r.).

rozwój kadry, od której wymaga się zdobywania stopni naukowych”[72]. Był to także czas pozyskiwania grantów z programu Unii Europejskiej – Tempus, w którym Politechnika Rzeszowska aktywnie uczestniczyła. W tamtych latach utworzono piąty wydział uczelni, a mianowicie: Wydział Zarządzania i Marketingu[73] (1993 r.).

Siłą rzeczy coraz bardziej uwyraźniała się renoma uczelni, obecność studentów w życiu kulturalnym miasta, a święta żaków – Juwenalia[74] – weszły na stałe do tradycji kultury Rzeszowa. A oto również inne, wybrane do zasygnalizowania fakty. Już w 1977 r. Politechnika otrzymała prawo do nadawania stopnia doktora na Wydziale Mechanicznym, następnie takie same uprawnienia uzyskały jeszcze trzy wydziały, a w 2000 r. PRz otrzymała prawo do nadawania stopnia doktora habilitowanego na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa. Podobnie w kolejnych latach kolejne trzy wydziału mogły poszczycić się takim samym osiągnieciem. 22 stycznia 2004 r., pod egidą Politechniki Rzeszowskiej, utworzono Centrum Zaawansowanych Technologii „Aeronet-Dolina Lotnicza”[75]. W sierpniu 2004 r. PRz oddała do użytku Akademicki Ośrodek Szybowcowy w Bezmiechowej im. Tadeusza Góry[76].

„Politechnice Rzeszowskiej zostało przyznane prawo ochronne na logo naszej uczelni przez Urząd Patentowy Rzeczpospolitej Polskiej”[77], 1 września 2006 r. w Politechnice Rzeszowskiej powstał szósty wydział, to jest Wydział Matematyki i Fizyki Stosowanej.

W 2016 r. uczelnia uzyskała wyróżnienie. „Politechnika Rzeszowska, największa uczelnia techniczna na Podkarpaciu, uzyskała status uniwersytetu technicznego. Zdaniem rektora PRz prof. Marka Orkisza to uznanie [dla] wysokiej jakości kształcenia, jakie daje

[72] *Senat na posiedzeniu w dniu 23 stycznia 1992 r. podjął następującą uchwałę*:, „Wiadomości Rektorskie” 1992, nr 19, s. 2.
[73] Wydział Zarządzania i Marketingu – wydział PRz, który powstał 3 sierpnia 1993 r. na podstawie Zarządzenia nr 20 Ministra Edukacji Narodowej w sprawie zmian organizacyjnych w Politechnice Rzeszowskiej (Dz. Urz. MEN nr 7, poz. 27). W 2010 r. WZiM został przekształcony w Wydział Zarządzania. Zob. szerzej: *XV-lecie Wydziału Zarządzania i Marketingu Politechniki Rzeszowskiej 1993-2008*, Rzeszów 2008.
[74] J. Maternia, *Juwenalia*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 255.
[75] A. Sobkowiak, *Uczelnie z „Doliną Lotniczą”,* „Gazeta Politechniki” 2004, nr 3 (123), s. 3.
[76] Tadeusz Góra (1918-2010) – szybownik, pilot, instruktor i kierownik lotów, łączny nalot Tadeusza Góry to około 10 tys. godzin, z czego 6 tys. na samolotach, 2200 na szybowcach i 1700 na śmigłowcach, 18 maja 1938 r., za przekroczenie bariery 500 km w swobodnym locie na szybowcu jako pierwszy otrzymał medal Lilienthala (najbardziej cenione odznaczenie w szybownictwie). https://dlapilota.pl/wiadomosci/internet/zmarl-general-tadeusz-gora (05.06.2002 r.); *Wystąpienie profesora Marka Orkisza na uroczystości 70-lecia przelotu szybowcowego Tadeusza Góry z Bezmiechowej do Solecznik Małych k. Wilna, Bezmiechowa 17 maja 2008*. http://archive.is/20121209173915/http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:GLCJrPFOEtMJ:aeroklub-podkarpacki.pl/app/webroot/img/upload/File/klub_seniora/70-lecie%2520przelotu%2520szyb_%2520Tadeusza%2520Gory-ref_%2520M_Orkisza.doc+Tadeusz+G%C3%B3ra+aeroklub+podkarpacki&cd=1&hl=pl&ct=clnk&gl=pl (05.04.2020 r.).
[77] B. Trala, *Logo naszej uczelni chronione w Urzędzie Patentowym*, „Gazeta Politechniki” 2005, nr 1-2 (133-134), s. 12, 13.

uczelnia oraz jakości i znaczenia prowadzonych przez nią badań”[78]. Również w roku 2016 powstał siódmy wydział politechniki, czyli Wydział Mechaniczno-Technologiczny w Stalowej Woli. Odtąd Politechnika Rzeszowska dysponuje siedmioma wydziałami, na 30 kierunkach kształci się ponad piętnaście tysięcy studentów.

Czwarty rozdział pracy odnosi się do liderów, osób kierujących uczelnią, przedstawia poczet ośmiu rektorów. Autorka wykorzystała w nim nie tylko materiały archiwalne, prasowe, publikowane, bo także – o ile to było możliwe – rozmowy z rektorami, by w miarę pełny sposób przedstawić ich osiągnięcia, sukcesy i porażki, a przy okazji rozwój uczelni, współpracę z przemysłem, otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Rozdział piąty, *Wydziały – historia i rozwój*, przedstawia rozwój poszczególnych wydziałów, począwszy od najstarszego, a skończywszy na najmłodszym. Bardzo pomocne do jego napisania okazały się, już sygnalizowane, rozmowy (wywiady) z byłymi i aktualnymi pracownikami uczelni.

Rozdział następny – *Jednostki międzywydziałowe i ogólnouczelniane* – ukazuje inne, ważne struktury współtworzące nowoczesną uczelnię wyższą: Studium Języków Obcych, Studium Wychowania Fizycznego i Sportu (od 2016 r, Centrum Fizjoterapii i Sportu), Ośrodek Kształcenia Lotniczego, Akademicki Ośrodek Szybowcowy w Bezmiechowej, Bibliotekę uczelni, Alliance Francaise[79], Akademickie Radio i Telewizję Centrum. Bez tych struktur tok kształcenia, kształtowanie się środowiska akademickiego i funkcjonowanie uczelni byłoby niezupełne. W rozdziale szóstym ujęto również tematykę i rolę partii (niemal decydującą w okresie do 1989 r.) oraz związków zawodowych (ZNP i NSZZ „Solidarność”).

Rozdział przedostatni, siódmy, traktuje o studentach i organizacjach studenckich. Prezentuje po kolei: Samorząd Studencki, organizacje studenckie (ZMS, ZSP, NZS), Akademicki Związek Sportowy, Studencki Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny”, Chór Akademicki. Omówiono w nim również bardzo szczegółowo mobilność międzynarodową

[78] Więcej: http://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news,409554,politechnika-rzeszowska-uzyskala-status-uniwersytetu-technicznego.html (05.04.2020 r.). Por. K. Świder, *Elektroniczne oblicze PRz*, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 12 (252), s. 3.

[79] Alliance Française – międzynarodowa organizacja założona 21 lipca 1883 r. przez naukowca Ludwika Pasteura, dyplomatę Ferdynanda de Lesseps, pisarzy Juliusza Verne'a i Ernesta Renan oraz wydawcę Armanda Colina, w celu promowania kultury francuskiej oraz języka francuskiego na świecie. http://www.eurodesk.pl/organizacje/alliance-francaise, (08.06.2020 r.).

studentów (w tym udział w praktykach i stażach absolwenckich w ramach Programu Erasmus+[80]).

Studia to nie tylko czas intensywnego zdobywania wiedzy, to także czas uczestniczenia w młodzieżowym życiu kulturalnym, współtworzenia owej kultury. Zostało to ukazane dzięki ankietyzacji porównawczej.

W rozdziale ostatnim – *Uczelnia w regionie i środowisku akademickim* – autorka zaprezentowała oddziaływanie kulturowo-techniczne uczelni na rzeczywistość regionu. Przejawia się to, na przykład, w postaci klastrów z przemysłem[81], organizowania konferencji i szkoleń dla przedstawicieli przemysłu Podkarpacia, we współpracy z przedsiębiorstwami, pokazów i konkursów dla młodzieży, w uzyskiwaniu patentów[82] i wprowadzeniu do przemysłu rozwiązań technicznych, stworzonych/opracowanych przez pracowników PRz.

W tej rozprawie autorka starała się całą unaocznić złożoność procesu powołania uczelni do życia, wiele przeróżnych trudności w zaistnieniu jej zrębów administracyjno-prawnych oraz materialnych, aktywność osób, codzienność środowiska akademickiego, rolę kulturotwórczą uczelni.

Autorka składa serdeczne słowa podziękowania promotorowi dysertacji, Prof. dr hab. Grzegorzowi Ostaszowi, a także promotorowi pomocniczemu, Dr Krzysztofowi Surowcowi, za wszelkie wskazówki udzielane mi podczas pisania pracy. Dziękuje im za każdą poradę, za informacje merytoryczne, za podpowiadanie fachowej literatury, za życzliwość, cierpliwość, za wszelką formę pomocy.

Autorka dziękuje również wszystkim, którzy przyczynili się do powstania niniejszej dysertacji, a mianowicie: pracownikom administracji PRz, z którymi prowadziła wywiady, pracownikom naukowo-dydaktycznym, którzy udzielili jej fachowej pomocy, gdy przygotowywała ankiety i ankietowała studentów, członkom Sekcji ds. „Gazety Politechniki" za bezinteresowną korektę tekstu pracy i cenne rady, pracownikom archiwum uczelnianego, Działu Kształcenia, Działu Kadr, Sekcji ds. Rozwoju Naukowego i Ewaluacji Rozwoju, Sekretariatu Rektora, kancelarii, Związkowi Nauczycielstwa Polskiego, dziekanatom za wsparcie przy zbieraniu informacji. Szczególne wyrazy wdzięczności

[80] Program Erasmus – program Unii Europejskiej w dziedzinie edukacji, szkoleń, młodzieży i sportu na lata 2014-2020, kontynuator realizowanego przez komisję Europejską w latach 2007-2013: programu „Uczenie się przez całe życie". https://erasmusplus.org.pl/ (08.06.2020 r.).
[81] Klaster – zrzeszona grupa przedsiębiorstw o podobnym lub zbliżonym zakresie działania, w tym przypadku są to organizacje do współpracy przedstawicieli przemysłu z uczelnią. http://www.dolinalotnicza.pl/ (08.06.2020 r.).
[82] Patent – ograniczone w czasie prawa właściciela rozwiązania technicznego do wyłącznego korzystania z wynalazku lub wynalazków. A. Sztoldman, *Prawo patentowe*, Wrocław 2020, s. 3.

należą się pracownikom archiwów państwowych, Archiwum Akt Nowych w Warszawie, a zwłaszcza archiwistom Politechniki Krakowskiej za pomoc w kwerendach.

Gorące podziękowania autorka kieruje do swojej Rodziny za wsparcie i wyrozumiałość podczas redagowania pracy, a szczególnie do Męża, za Jego życzliwość przy wielokrotnym głośnym odczytywaniu dysertacji.

Rozdział 1. Od Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej do Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie (1951-1963)

1.1. Geneza i powstanie Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej

Tworzenie uczelni jest procesem złożonym. W odpowiednim czasie i miejscu muszą zaistnieć różnego rodzaju czynniki, które dadzą podstawy i warunki do powołania uczelni, szczególnie w środowisku bez tradycji akademickich. Idea, myśl i chęć powołania takiej jednostki akademickiej, to za mało, zapewnione muszą być warunki finansowo-lokalowe, jak również niezbędne jest wsparcie lokalnych władz. Utworzenie szkoły wyższej wymaga także pozyskania odpowiedniej kadry. Potrzebne są więc nie tylko plan i konsekwencja w działaniu, aby zebrać odpowiednią grupę ludzi, którzy poprowadziliby tę nową szkołę, lecz także konieczne jest stworzenie ram organizacyjnych, naukowych i dydaktycznych. Idea utworzenia pierwszej uczelni technicznej w Rzeszowie miała realne podstawy, jakie stanowił Centralny Okręg Przemysłowy (COP).

„Idea powstania okręgu przemysłowego, którego celem byłoby zabezpieczanie potrzeb zbrojeniowych państwa pojawiła się już na początku lat dwudziestych. Wówczas sfery wojskowe zaczęły postulować realizację tego typu inwestycji w regionie, w którym byłby dostęp do surowców i źródeł energii, a jego umiejscowienie byłoby pewnym zabezpieczeniem przed działaniami wielkich sąsiadów Polski[83]". To dzięki powstaniu COP-u utworzono m.in. Hydroelektrownie w Rożnowie na Dunajcu oraz na Sole w Porąbce, fabrykę kauczuku syntetycznego w Dębicy, Państwowe Zakłady Lotnicze w Mielcu, Wytwórnię Sprzętu Komunikacyjnego „PZL-Rzeszów", gazociąg Gorlice-Jasło-Krosno-Ostrowiec, Hutę Stalowa Wola, Elektrownię Stalowa Wola i Czchów, wytwórnię amunicji w Dębie, Kraśniku i podlubelskim Jawidzu. Przedsiębiorstwa przemysłu zbrojeniowego w większości przetrwały

[83] Por.: Prof. Paweł Grata: celem COP było zmniejszenie dysproporcji między Polską „A" i Polską „B". https://dzieje.pl/aktualnosci/prof-grata-celem-cop-bylo-zmniejszanie-dysproporcji-miedzy-polska-i-b (27.10.2020 r.); *Od projektu do legendy. Centralny Okręg Przemysłowy po osiemdziesięciu latach (1937-2017)*, red. P. Grata, G. Ostasz, B. Pasterski, Rzeszów 2018.

do czasu transformacji ustrojowej w latach 90. XX w. Przeszły one proces komercjalizacji i przekształcenie w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa „Jedynie rzeszowska WSK w pełni przeszła klasyczną ścieżkę prywatyzacji”[84]. „Administracyjnie COP wchodził w obszar czterech województw: kieleckiego, krakowskiego, lubelskiego i lwowskiego, obejmując 46 powiatów stanowiących ponad 15 proc. powierzchni Polski (w tym dawne zagłębia przemysłowe: *Staropolskie i Hrubieszowskie*). Obszar ten w 1938 r. zamieszkiwało blisko 6 milionów osób; większości mieszkańców ubogich, przeludnionych wsi, gdzie prawie połowa gospodarstw miała od pół do 2 ha, a ukryte bezrobocie oceniano na ponad 500 tys. osób”[85]. Na rozwój COP-u w latach 1937-1939 przeznaczono około 60% wydatków inwestycyjnych o łącznej wartości 1925 mln zł.[86]

Jednym z wielu pozytywnych skutków utworzenia Centralnego Okręgu Przemysłowego było pojawienie się idei powołania uczelni technicznej w Rzeszowie. Na rynku pracy brakowało, bowiem fachowców z dziedziny mechaniki, przede wszystkim w Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego (WSK) w Rzeszowie[87]. Zakład ten działał już od lat 40. XX w. na bazie utworzonych Państwowych Zakładów Lotniczych Wytwórnia Silników nr 2 w ramach COP. „Dokonania Centralnego Okręgu Przemysłowego (1936-1939) oraz powojenne przeobrażenia gospodarcze wywołały zapotrzebowanie przemysłu na kadrę inżynierską”[88].

„Idea utworzenia w Rzeszowie wyższej uczelni zaczęła nurtować społeczeństwo Rzeszowszczyzny niemal bezpośrednio po wyzwoleniu w 1944 r. Była podyktowana istotnymi potrzebami miasta i województwa, których rozwijająca się gospodarka wymagała dopływu kadry inżynierskiej”[89]. W latach powojennych w WSK pracowało zaledwie kilka osób z wyższym wykształceniem i braki te były szczególnie widoczne na początku lat 50. Jak

[84] P. Grata P. Grata, G. Ostasz, *Losy dawnych przedsiębiorstw COP w okresie transformacji ustrojowej. Wybrane przykłady*, [w:] *Od projektu do legendy. Centralny Okręg Przemysłowy po osiemdziesięciu latach (1937-2017)*, redakcja naukowa P. Grata, G. Ostasz, B. Pasterski, Rzeszów 2018, s. 372-398

[85] G. Ostasz, *Copowskie fundamenty uczelni technicznej w Rzeszowie*, „Humanities and Social Sciences”, 2017 nr 4, s. 128. Por. W. Samecki W., *Centralny Okręg Przemysłowy 1936-1939*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1998.

[86] Więcej: https://dzieje.pl/aktualnosci/najwazniejsze-inwestycje-centralnego-okregu-przemyslowego (01.06.2020 r.). Por. też: *Od projektu do legendy. Centralny Okręg Przemysłowy po osiemdziesięciu latach (1937-2017)*, red. P. Grata, G. Ostasz, B. Pasterski, Rzeszów 2018.

[87] Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego Rzeszów – przedsiębiorstwo zajmujące się przede wszystkim produkcją komponentów lotniczych i kompletnych silników lotniczych powstało w kwietniu 1937 r. w Rzeszowie jako Państwowe Zakłady Lotnicze Wytwórnia Silników nr 2 w ramach budowy COP – Centralnego Okręgu Przemysłowego, obecnie Pratt & Whitney Rzeszów S.A. http://web.archive.org/web/20160919231200/http://www.pwrze.com:80/o-firmie/wsk-75-lat-historii/ (01.06.2020 r.).

[88] Wydział Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów, 2014, s. 5. Por. G. Ostasz, C*opowskie fundamenty uczelni technicznej w Rzeszowie*, „Humanities and Social Sciences”, 2017 nr 4.

[89] M. Mazewska, W. Bonusiak, *Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza*, Rzeszów 1976, s. 10.

w swojej książce ocenił profesor Kazimierz Oczoś[90] próbowano temu zaradzić przez wysyłanie przedstawicieli WSK do zakładów w Ostrowcu, Stalowej Woli i Starachowicach z misją sprowadzenia do Rzeszowa kadr inżynierskich. Niestety nie przyniosło to większych rezultatów, gdyż brak inżynierów był bolączką również innych zakładów pracy w całej Polsce[91].

Pracownicy WSK byli właściwymi inicjatorami powstania uczelni. Kierownictwo zakładu podjęło decyzję o powołaniu zespołu pod nadzorem mgr. Mariana Haraszkiewicza, którego zadaniem było utworzenie uczelni. Do tego w znacznym stopniu przyczyniło się również Koło Zakładowe Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Mechaników Polskich[92]. Istotne jest to, że założony wówczas zespół złożył wniosek dotyczący utworzenia Wyższej Szkoły Inżynierskiej[93] do Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego[94], jak również do Ministerstwa Szkół Wyższych. Władze były przychylne całemu przedsięwzięciu, a wniosek uzyskał pozytywną opinię Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (PZPR)[95].

Grupa działaczy skupiona w Stowarzyszeniu Inżynierów i Mechaników Polskich (SIMP) odegrała istotną rolę w tworzeniu nowej uczelni. Wśród osób, które wniosły największy wkład pracy do tego projektu, wymienia się ówczesnego dyrektora technicznego WSK Rzeszów Bogdana Marzęckiego[96], Adama Haraszkiewicza i Bogumiła Musiała[97].

---

[90] Prof. dr hab. inż. Kazimierz Oczoś (1931-2012) – specjalista z dziedziny kształtowania materiałów metalowych i niemetalowych sposobami obróbki skrawaniem, ściernej i erozyjnej oraz w problematyce rapid-technologii (Rapid Prototyping, Rapid Tooling i Rapid Manufacturing), autor ponad 400 publikacji naukowych i 11 monografii, trzykrotny rektor wyższej Szkoły Inżynierskiej i Politechniki Rzeszowskiej w latach 1972-1981, 1983-1987,1993-1996. Ostasz G., *Oczoś Kazimierz Emil*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011; http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/people,8554.html (19.07.2020 r.).

[91] Porównaj: K. Oczoś, dzieło cytowane, s. 43.

[92] Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Mechaników Polskich – organizacja powstała w 1926 r., jej celem jest działanie i popularyzacja osiągnieć na rzecz nauki, techniki i gospodarki przez: podnoszenie kwalifikacji zawodowych inżynierów i techników, tworzenie forum wymiany informacji, wspieranie inicjatyw związanych z tą dziedziną, obecnie zrzesza około 10.000 inżynierów i techników mechaników wszystkich specjalności. https://simp.pl/ (01.06.2020 r.).

[93] Wyższa Szkoła Inżynierska – obecnie nieistniejąca forma szkół wyższych technicznych, były powoływane w czasach PRL, potem przekształcone w politechniki. https://radom.wyborcza.pl/radom/1,48201,16941245,Od_Wyzszej_Szkoly_Inzynierskiej_po_uniwersytet.html (19.07.2020 r.).

[94] Ministerstwo Przemysłu Ciężkiego – ministerstwo powołane na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 kwietnia 1949 r. w sprawie zakresu działania Ministra Przemysłu Ciężkiego. http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19490260191 (01.06.2020 r.).

[95] Polska Zjednoczona Partia Robotnicza – partia komunistyczna, powstała 15 grudnia 1948 r., istniała do 30 stycznia 1990 r. https://szukajwarchiwach.pl/59/1246/0/str/550/15#tabZespol (01.06.2020 r.).

[96] Mgr inż. Bogdan Marzęcki – pierwszy dziekan Wydziału Mechanicznego WSI w latach 1951-1953, więcej: K. Oczoś, dzieło cytowane.

[97] Mgr inż. Bogumił Musiał – drugi dziekan Wydziału Mechanicznego WSI w latach 1954-1955, więcej: K. Oczoś, dzieło cytowane. Porównaj: Wiadomości SIMP, sierpień-wrzesień 2008, nr 8-9 (589-590), s. 9.

Początkowo przyjmowano, że do powstania uczelni przyczyniły się starania Władysława Kruczka[98], I sekretarza Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie. Historycy nie są jednak zgodni, co do jego roli – jedni podkreślają jego zasługi w tej dziedzinie, inni twierdzą coś wręcz przeciwnego. Niewątpliwe był to także czas rozwoju przemysłu maszynowego i chemicznego na Podkarpaciu[99], powstały m.in. zapora i hydroelektrownia w Solinie[100], Tarnobrzeski Kombinat Siarkowy[101], Zakłady Przyczep w Sanockiej Fabryce Autobusów [102] . Rozwojowi przemysłu towarzyszył rozwój ośrodków akademickich w Rzeszowie. Swoją działalność rozpoczęły szkoły wyższe – najpierw Wieczorowa, a później Wyższa Szkoła Inżynierska, następnie Wyższa Szkoła Pedagogiczna i Filia Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej z Lublina[103].

Działalność wszystkich szkół wyższych w latach 50. była oparta na przepisach ustawy o szkolnictwie wyższym i o pracownikach nauki z 15 grudnia 1951 r. Była to pierwsza powojenna ustawa z tego zakresu.

Ustawa z 15 grudnia 1951 r.[104]

Podstawą prawną z zakresu szkolnictwa w sprawach szkolnictwa wyższego stanowiła ustawa z 1933 r. Po II wojnie światowej wprowadzono nową ustawę, która regulowała organizację i działalność szkół wyższych – ustawa z dnia 15 grudnia 1951 r. o szkolnictwie wyższym i o pracownikach nauki.

---

[98] Władysław Kruczek (1910-2003) – działacz polityczny, członek Komunistycznej Partii Polski, w czasie wojny więzień KL Auschwitz, Oranienburgu oraz Sachsenhausen, po wojnie aktywny działacz PZPR, członek Biura Politycznego KC PZPR w latach 1968-1980 oraz zastępca przewodniczącego Rady Państwa w latach 1972-1980, przez kolejne dwa lata do 1982 r. członek Biura Politycznego KC PZPR. Był również posłem na Sejm PRL III, IV, V, VI, VII i VIII kadencji w latach 1961-1985. R. Witalec, *Kruczek Władysław*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 329-330; Krzysztofiński M., *Władysław Kruczek – szara eminencja KW PPR w Rzeszowie*, [w:] *Elity komunistyczne w Polsce*, red. M. Szumiło, M. Żukowski, Wyd. UMCS i Wyd. IPN, Warszawa–Lublin 2015, s. 533-548.; https://nowiny24.pl/wladyslaw-kruczek-od-szarej-eminencji-do-pierwszego-sekretarza/ar/5996539 (13.05.2020 r.).

[99] Por. P. Grata, *Czas przełomu. Polska polityka społeczna w latach 1944-1950*, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2018.

[100] Zapora i hydroelektrownia w Solinie – zespół dwóch elektrowni wodnych Elektrowni Myczkowce powstałej w latach 1956-1960 i Elektrowni Solina zbudowanej w latach 1961-1968 na sztucznych zbiornikach wodnych na rzece San (gmina Solina na Podkarpaciu). https://www.odnawialne-firmy.pl/wiadomosci/pokaz/67,zapora-i-elektrownia-wodna-w-solinie (13.05.2020 r.).

[101] Więcej: https://mhmt.pl/tarnobrzeskie-zaglebie-siarkowe/ (13.05.2020 r.).

[102] Sanocka Fabryka Autobusów „Autosan" – producent autobusów, przedsiębiorstwo powstało 1 stycznia 1958 r. https://www.auto-swiat.pl/klasyki/oldtimer/autobusy-z-sanoka-historia-sanockiej-fabryki-autobusow/n6ege8c (13.05.2020 r.).

[103] Filia Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej z Lublina – uniwersytet powstał w 1944 r. w Lublinie, a rzeszowska filia funkcjonowała w latach 1969-2001. https://www.umcs.pl/pl/historia,66.htm#page-2 (02.06.2020 r.).

[104] Więcej: http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19560450205/O/D19560205.pdf (13.05.2020 r.)

Ustawa obejmowała wiele kwestii związanych z prawidłową działalnością szkół wyższych, m in. mówiła o procedurze powoływania takiej szkoły. Art. 4, rozdział I ustawy z 1951 r. informował, że powołanie szkoły następuje w drodze uchwały Rady Ministrów, która też przygotowała statut wzorcowy na wniosek ministra szkolnictwa wyższego. Ministerstwu podlegały wszystkie szkoły wyższe. Wynika z tego, że to minister szkolnictwa wyższego nadawał statut szkole wyższej, przynajmniej na początku jej działalności.

Przy ministrze szkolnictwa wyższego działała Rada Główna, do której zadań należało m.in. opracowywanie i opiniowanie projektów organizacji szkolnictwa wyższego, planów i programów studiów, badania poziomu nauczania szkół wyższych. Ustawa stwierdzała też, że „podstawową komórką organizacyjną szkoły wyższej jest katedra. W ramach katedry może być prowadzony jeden lub więcej zakładów”[105]. Szkoła mogła się dzielić na wydziały, a te na oddziały, sekcje i komórki. Tworzenie, przekształcanie i likwidacja komórek należało do zadań ministra. Szkołą kierował rektor, który zadania szkoły miał realizować zgodnie z ustalonym planem pracy oraz opracowanymi planami studiów i programów nauczania. Zastępcami rektora byli prorektor do spraw merytoryczno-naukowych oraz zastępca ds. administracyjnych. Ważnym organem szkoły był senat, w skład, którego wchodzili: rektor, prorektorzy, zastępcy rektora, dziekani[106], prodziekani i kierownicy studiów specjalnych[107]. Ustawa przewidywała także powstanie rad wydziału, składających się z kierowników zakładów, katedr i instytutów. Zadaniem rady wydziału była współpraca z dziekanem. Prorektorzy, dziekani i prodziekani byli powoływani przez ministra na wniosek rektora.

Organem wspierającym rektora był senat, w którego posiedzeniach mogli brać udział także przedstawiciele pomocniczych pracowników nauki[108] i młodzieży studiującej. Senat uchwalał plan pracy i sprawozdanie z działań szkoły oraz jej poszczególnych jednostek.

[105] Ustawa o szkolnictwie wyższym i o pracownikach nauki z 15 grudnia 1951 r., Dz. U. nr 6, poz. 38, Dział II, Rozdział 2, art. 6.1, s. 58.
[106] Dziekan – kierownik wydziału w uczelni, odpowiedzialny z jego prawidłowa pracę, opracowuje plan podziału zajęć i kontroluje ich realizację, kontroluj również wyniki nauczania i wyniki pracy naukowo-badawczej na wydziale. http://dziennikustaw.gov.pl/D1952006003801.pdf (02.06.2020 r.).
[107] Na uczelniach wyższych funkcjonowały różne rodzaje studiów specjalnych, np. Studium Przygotowawcze – roczny kurs dla kandydatów na studia wyższe w uczelniach technicznych, Studium Wojskowe – obowiązkowe zajęcia prowadzona przez wojsko na uczelniach wyższych w PRL-u, Studium Języków Obcych – centra nauki języków obcych, w okresie PRL głównie języka rosyjskiego. Rozporządzenie Ministra Szkolnictwa Wyższego z 25 czerwca 1952 r. (Dz.U. nr 32, poz. 207 i 208),
[108] Samodzielny pracownik nauki – nauczyciel akademicki, wykazujący się poważnym dorobkiem naukowym, posiadający tytuł naukowy profesora zwyczajnego, nadzwyczajnego lub docenta. Ustawa o szkolnictwie wyższym i o pracownikach nauki z 15 grudnia 1951 r., Dz. U. nr 6, poz. 38, Dział VIII. Pracownicy nauki. Rozdział 1. art. 47.2, s. 61.

Wydziałem kierował dziekan, którego zastępcami byli prodziekani. Na wydziałach powoływano również rady wydziału w skład, których wchodzili kierownicy katedr i zakładów oraz przedstawiciele studentów i pomocniczy pracownicy nauki[109].

Ustanowiono także podział pracowników na samodzielnych, czyli posiadających dorobek naukowy i tytuł profesora zwyczajnego, nadzwyczajnego, czy docenta, oraz pomocniczych, którzy posiadali tytuł adiunkta, starszego asystenta lub asystenta. Pracownicy samodzielni byli powoływani przez ministra, a pomocniczy przez rektora. Wszystkie tytuły naukowe przyznawała Centralna Komisja Kwalifikacyjna [110] . Organem doradczym i opiniodawczym przy ministrze szkolnictwa wyższego była Rada Główna Szkolnictwa Wyższego[111].

Na studia mogły być przyjęte osoby, które uzyskały maturę lub dyplom ukończenia liceum. Ustawa pozwalała na organizowanie kursów przygotowawczych (na podstawie odpowiedniego rozporządzenia Rady Ministrów), których celem była pomoc młodzieży, szczególnie już pracującej w uzupełnieniu braków w nauce, głównie w naukach technicznych i ścisłych.

Studia mogły odbywać się w trybie dwustopniowym. Student składał przyrzeczenie, które odbierał od niego rektor lub z jego upoważnienia dziekan. Student wyróżniający się w nauce mógł otrzymywać stypendium[112], natomiast za wykroczenia student mógł być ukarany. Ustawa przewidywała następujące rodzaje kar: porządkową (upomnienie), dyscyplinarne – nagana, nagana z ostrzeżeniem usunięcia ze szkoły, czasowe wydalenie ze szkoły oraz całkowite.

Ustawa dopuszczała także tworzenie studiów zaocznych, przyjmowanie na studia wolnych słuchaczy i na studia eksternistyczne[113]. Zgodnie z ustawą szkoły mogły również nadawać wyższe tytuły naukowe – niższego kandydata nauk i wyższego doktora nauk). Aby

---

[109] Por. J. Tymowski, *Organizacja szkolnictwa wyższego w Polsce*, PWN, Warszawa 1975.

[110] Centralna Komisja Kwalifikacyjna (obecnie Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów) – organ władzy publicznej, jednakże powstanie CKK w czasach PRL-u zmniejszyło autonomię uczelni, gdyż był to organ zależny od władz, wówczas też w oparciu o ustawę wprowadzono nazewnictwo stopni wzorowane do używanego w Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich. Ustawa z dnia 15 grudnia 1951 r. o szkolnictwie wyższym i o pracownikach nauki, Dz. U. nr 45, Dział VIII Pracownicy nauki, Rozdział I, Kwalifikowanie i zatrudnianie pracowników nauki, poz. 205, art. 56, 57, s. 381-382. Por. P. Hübner, *Polityka naukowa w Polsce w latach 1944-1953. Geneza systemu*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1992.

[111] Rada Główna Szkolnictwa Wyższego (obecnie Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego) – organ przedstawicielski środowiska szkolnictwa wyższego i nauki. https://gazeta.us.edu.pl/node/229201 (13.05.2020 r.)

[112] Por. *Rozwój państwowego systemu stypendialnego w Polskiej Rzeczpospolitej Ludowej. Polska w liczbach 1944-1961*, GUS, Warszawa 1962.

[113] Studia eksternistyczne – rodzaj studiów, w których student nie jest zobowiązany do brania udziału w wykładach, zajęciach i ćwiczeniach i samodzielnie przygotowuje się do zaliczeń i egzaminów. http://www.edukacjainformacyjna.pl/studia-eksternistyczne/ (02.06.2020 r.).

uzyskać tytuł kandydata nauk osoba zainteresowana musiała ukończyć studia drugiego stopnia, zdać egzaminy i złożyć pracę. Podobnie, by uzyskać tytuł doktora należało złożyć pracę. Ponadto osoba ubiegająca się o uzyskanie tytułu naukowego pracę broniła podczas publicznej rozprawy.

Dodatkowym dokumentem pomagającym w realizacji procesu naukowo-dydaktycznego w szkołach wyższych były rozporządzenia ministra szkół wyższych i nauki.

Rozporządzenie ministerialne z 14 lipca 1951 r. w sprawie rekrutacji na studia do wieczorowych szkół inżynierskich w roku „szkolnym" 1951/1952[114]

Rozporządzenie ministra szkół wyższych i nauki z dnia 14 lipca 1951 r. precyzowało, dla kogo studia wyższe były przeznaczone oraz jakie kryteria kandydaci musieli spełniać, by zostać studentami pierwszego roku. Kandydaci oprócz skierowania z zakładu pracy musieli mieć:

- ukończone technikum i odbyte dwa lata praktyki zawodowej na stanowisku technika lub pracownika produkcji bądź ukończone liceum ogólnokształcące (wówczas wymagane było 3 lata praktyki zawodowej na wymienionych stanowiskach),
- zdany egzamin wstępny, który obejmował egzamin pisemny z matematyki i fizyki, egzamin ustny z chemii i egzamin z wiedzy o Polsce i świecie. Wyboru kandydatów dokonywała komisja. Posiadanie odpowiedniego pochodzenia społecznego[115] też miało znaczenie. Czynnik ten, mimo, że oficjalnie nie został ujęty, odgrywał ważna rolę.

Powstanie Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej

13 lipca 1951 r. decyzją władz ministerialnych utworzono Wieczorową Szkołę Inżynierską. Pełnomocnikiem do utworzenia szkoły został mianowany mgr inż. Bogdan Marzęcki (pracownik WSK), który już 19 lipca 1951 r. przedstawił wstępną strukturę szkoły.

[114] Rozporządzenie Ministra Szkół Wyższych i Nauki z dnia 14 lipca 1951 r., w sprawie trybu postępowania przy przyjmowaniu kandydatów na pierwszy rok studiów do wieczorowych szkół inżynierskich na rok szkolny 1951/1952, Dz.U.51.40.305.

[115] Więcej: https://twojahistoria.pl/2018/04/21/punkty-za-pochodzenie-za-komuny-to-wladze-decydowaly-o-tym-komu-wolno-bylo-isc-na-studia/ (02.06.2020 r.).

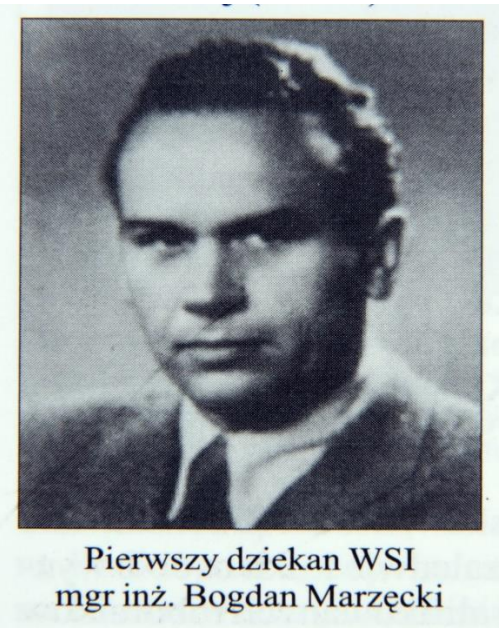

Fot. 1. Pierwszy dziekan WSI mgr inż. Bogdan Marzęcki Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Nowo powstała szkoła miała funkcjonować jako jednowydziałowa jednostka podlegająca Departamentowi Studiów Technicznych Ministerstwa Szkół Wyższych i Nauki[116]. Studia – zajęcia – miały trwać pięć dni w tygodniu, a łącznie nauka obejmowała 26 godzin tygodniowo realizowanych wieczorami.

Pierwszy w historii szkoły wykład inauguracyjny odbył się w niedzielę 30 września 1951 r. w budynku Klubu Sportowego „Stal”[117] przy ul. M. Skłodowskiej-Curie. Wykład pt. „O energii atomowego jądra, jej zastosowanie i wykorzystanie” przedstawił mgr Kazimierz Krzyżanowski. Wykładowcami byli zarówno nauczyciele ze szkół średnich Rzeszowa, jak i pracownicy naukowi z Krakowa oraz Warszawy. Kadrę naukową nowo powstałej szkoły stanowili m.in.:

- mgr Kazimierz Krzyżanowski – fizyka,
- inż. Zdzisław Kwieciński – geometria wykreślna,
- mgr inż. Roman Niedzielski – mechanika ogólna i wytrzymałość,
- mgr Witold Pastuszak – język rosyjski,
- mgr inż. Rudolf Retmajer– matematyka,
- mgr Stanisław Zabierowski – marksizm-leninizm i ekonomia polityczna.

[116] Uchwała Rady Ministrów z dnia 5 sierpnia 1950 r. w sprawie tymczasowego statutu organizacyjnego Ministerstwa Szkół Wyższych i Nauki, Monitor Polski, rok 1950, nr 92, poz. 1138.
[117] Klub Sportowy Stal Rzeszów – istniejący od 1944 r. klub sportowy powołany przy Państwowych Zakładach Lotniczych Rzeszów z inicjatywy jego pracowników, obecnie gra w II lidze. https://stalrzeszow.pl/historia/ (02.06.2020 r.).

„Warunki studiowania w początkowych latach funkcjonowania uczelni były bardzo trudne. Wynikało to z niedoboru użytkowanych gościnnie pomieszczeń dydaktycznych, braku własnych laboratoriów, potrzeby dowożenia kadry nauczającej na wyższych latach z Politechniki Krakowskiej i Politechniki Warszawskiej oraz wyjazdów studentów do laboratoriów tychże uczelni”[118].

Głównym zadaniem WSI w Rzeszowie było szkolenie kadr na potrzeby WSK w Rzeszowie i Mielcu. Czas nauki określono na trzy lata, przy czym wybór specjalizacji następował na trzecim roku. Z 75 kandydatów, którzy zgłosili się na egzamin wstępny, na studia przyjęto 54 osoby. Studenci byli wybierani z zakładów WSK w Rzeszowie i w Mielcu. Ustalono tylko dolną granicę wieku przyszłych studentów, czyli 24 lata. Górnej granicy wieku nie było. W pierwszych latach funkcjonowania szkoły średnia wieku studentów wynosiła około 30 lat. „Wśród nich znaleźli się Alfred Ankres – przodownik pracy, Józef Mac – działacz i organizator klubu racjonalizacji i technik przy WSK, Remigiusz Śliwiński – aktywista partyjny, Bronisław Szczoczarz – przodownik i racjonalizator”[119].

Wyzwaniem dla powstającej uczelni było uzupełnienie braków wiedzy kandydatów. Pojawiła się, więc konieczność powołania kursów przygotowawczych pozwalających przyszłym studentom na uzupełnienie wiedzy. Kwestię tę regulowało Rozporządzenie Ministra Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 czerwca 1952 r. i dotyczyło organizacji jednorocznego kursu przygotowawczego, zwanego studium przygotowawczym w wieczorowych szkołach inżynierskich. Nauka trwała dwa semestry (10 miesięcy), pięć dni w tygodniu i była prowadzona przez 22 godziny tygodniowo. Zajęcia rozpoczynano 15 lipca i trwały one do 15 września następnego roku.

W Studium Przygotowawczym w Rzeszowie zajęcia prowadzili:

- mgr Stefania Bielenda – język polski,
- inż. Zdzisław Kwieciński – rysunek techniczny i geometria wykreślna,
- mgr inż. Józef Mikuła – chemia techniczna,
- mgr Teofil Polański – matematyka,
- mgr Stanisław Zabierowski – nauka o konstytucji.

Sprawozdanie z działalności w roku akademickim 1952/1953 Studium Przygotowawczego w Rzeszowie z 23 lipca 1953 r. przybliża sylwetki nauczycieli prowadzących w nim zajęcia. Niektórzy z nich, według sprawozdającego, byli oceniani bardzo

[118] K. Oczoś, dzieło cytowane, s. 47.
[119] *Inauguracja pierwszego roku nauki w Wieczorowej Szkole Inżynierskiej w Rzeszowie*, Gazeta Codzienna „Nowiny” 1951, nr 259 (723), s. 2.

dobrze, podkreślano ich zasługi i zaangażowanie, inni wykonywali obowiązki dobrze, ale bez zbytniego entuzjazmu. Kazimierz Krzyżanowski – jeden z wykładowców szkoły, ukończył studia na Uniwersytecie Lwowskim, na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym. Przez jedenaście lat był asystentem na tamtejszym uniwersytecie, a przez następne cztery asystentem w Katedrze Fizyki Instytutu Medycznego. Potem pracował jako nauczyciel w szkole średniej. Aby prowadzić zajęcia z młodzieżą zdał odpowiedni egzamin pedagogiczny. Chwalono go za prowadzenie wykładów w sposób klarowny i na wysokim poziomie.

Nauczycielem zaangażowanym w nauczanie, poświęcającym młodzieży czas znacznie poza wyznaczone godziny pracy był mgr Teofil Polański, absolwent Wydziału Matematyki Uniwersytetu w Poznaniu. Pracę w WSI rozpoczął w 1951 r. (wcześniej pracował w szkołach średnich). Realizował ze słuchaczami dodatkowe repetytoria, przerabiał ćwiczenia. Na podstawie sprawozdania z działalność studium w roku akademickim 1952/1953 wynika, że mgr T. Polański dodatkowo przepracował 80 godzin ponad godziny wynikające ze stosunku pracy.

Równie cenionym nauczycielem był Zdzisław Kwieciński, nauczyciel rysunku technicznego i geometrii wykreślnej na pierwszym roku studiów (studiował przez trzy lata na wydziale Mechanicznym Politechniki Gdańskiej). Intensywna praca Kwiecińskiego znalazła odzwierciedlenie w dobrych wynikach osiągniętych przez słuchaczy podczas egzaminu. Chwalono też metodyczność zajęć prowadzonych przez mgr. prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego Stanisława Zabierowskiego.

Mgr inż. Józef Mikuła, który ukończył studia na Wydziale Chemii Politechniki Śląskiej prowadził (według sprawozdania z roku akademickiego 1952/1953 z działalności Stadium) zbyt teoretyczne wykłady. Dodatkowym utrudnieniem zarówno dla niego, jak i słuchaczy, był brak laboratorium chemicznego, a tym samym możliwości prowadzenia doświadczeń. Władze szkoły próbowały temu zaradzić, umożliwiając korzystanie z laboratoriów w Technikum Mechanicznym, niestety służbowe przeniesienie mgr inż. Mikuły do Dębicy pokrzyżowało te plany. Dodatkowo Józef Mikuła był przewodniczącym w Studium Przygotowawczym, więc jego przeniesienie miało także negatywny wpływ na prace studium.

Stefania Bielenda, absolwentka Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, początkowo była polonistką w Technikum Mechanicznym. Później rozpoczęła pracę jako nauczyciel języka polskiego w WSI w Studium Przygotowawczym. Praca mgr Bielendy została oceniona na poziomie dobrym, jednak wykonywała swoje obowiązki bez zbytniego zaangażowania.

Osoba, która z upoważnienia dziekana mgr. inż. Bogdana Marzęckiego przygotowała sprawozdanie oceniła, że wykłady były prowadzone według programu, zrealizowano wszystkie

ustalone tematy i wymagania przedmiotowe. Początkowa 93% frekwencja słuchaczy wzrosła do 100% (po skreśleniu z listy trzech niesubordynowanych studentów[120]).

Biblioteka Główna szkoły posiadała 100 tomów woluminów. Korzystanie z niech było jednak utrudnione z powodu złych warunków lokalowych oraz braku czytelni. Niedostępne były również książki tematycznie związane z zakresem realizowanych studiów. Zajęcia stanowiły głównie wykłady, ćwiczenia, repetytoria oraz zadania/ćwiczenia zadane do wykonania w domu.

Organizacja działająca w murach uczelni jaką był Związek Młodzieży Polskiej, utworzył sześć grup przedmiotowych dla słuchaczy, którzy potrzebowali wsparcia naukowego.

W egzaminach słuchaczy Studium uczestniczył przedstawiciel Komitetu Zakładowego PZPR i korespondent „Wiadomości Fabrycznych" WSK, który po egzaminach w roku akademickim 1952/1953 ocenił, że „do najbardziej wyróżniających się słuchaczy należą: Świątek Alojzy, Strzałka Herbert i Urban Władysław"[121]. W tym okresie podstawową trudność w realizacji toku studiów stanowił brak odpowiednich pomieszczeń, laboratoriów, sali rysunkowej oraz stołów do kreśleń[122]. Wskazywano również na zbyt niski poziom wykładów.

Według sprawozdania z działalności Studium Przygotowawczego WSI w roku szkolnym 1952/1953 naukę w Studium rozpoczęło 40 słuchaczy, przy czym już po pierwszym półroczu liczba ta znacznie spadła, głównie z powodu słabego przygotowania, a tym samym braku możliwości odpowiedniego opanowania materiału, a także zbyt dużej liczby nieobecności na zajęciach (co skutkowało skreśleniami z listy studentów). Należy jednak pamiętać, że słuchaczami były osoby pracujące i tym samym mające trudności w pogodzeniu pracy oraz studiów. Po pierwszym semestrze zostało 31 osób. W późniejszym czasie liczba słuchaczy zmniejszała się tak, że „do egzaminu końcowego dopuszczono 19 studentów, przy czym wszyscy złożyli egzamin z wynikiem pozytywnym"[123] (w tym pięć osób uzyskało ocenę bardzo dobrą, sześć ocenę dobrą, a osiem dostateczną).

---

[120] Skreślenie z listy studentów – ostatnia z kar dla studentów polegająca na relegowaniu z uczelni w związku z brakiem osiągniecia odpowiednich kwalifikacji i wiedzy bądź stałą, nieusprawiedliwioną nieobecnością na zajęciach. http://prawastudenta.edu.pl/skreslenie-z-listy-studentow-egzamin-poprawkowy-warunek-powtarzanie-roku-powtarzanie-przedmiotu-o-co-chodzi/ (19.07.2020 r.).

[121] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 9.2 Organizacja i działalność studiów przygotowawczych. » Jednostka: 1341. *Działalność studiów przygotowawczych przy wieczorowych szkołach inżynierskich w roku szkolnym 1952/1953. Sprawozdania roczne i zestawienia, 1953*. s. 1.

[122] Kreślenia techniczne – kreślenie według określonych norm, gdyż „rysunki techniczne wykonane w rozmaitych krajach muszą posiadać jeden i ten sam język symboliczny, żeby mogły być rozumiane". A. Rogiński, *Kreślenie techniczne*, Warszawa, 1939, s. 1.

[123] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 9.2 Organizacja i działalność studiów przygotowawczych. » Jednostka: 1341. *Działalność studiów przygotowawczych*

Samodzielność pierwszej uczelni trwała rok, gdyż w wyniku reorganizacji szkół w roku szkolnym 1952/1953, szkołę w Rzeszowie 1952 r. podporządkowano Wieczorowej Szkole Inżynierskiej w Krakowie[124]. Od tego czasu funkcjonowała Wieczorowa Szkoła Inżynierska w Krakowie, Wydział Mechaniczny w Rzeszowie. Dziekan mgr. inż. Bogdan Marzęcki, ze względu na inne obwiązki zawodowe zakończył pracę na uczelni. „Przejściowo obowiązki dziekana sprawował mgr inż. Roman Niedzielski. Następnie mgr inż. Bogumił Musiał z WSK Rzeszowie został powołany na prodziekana Wydziału Mechanicznego w Rzeszowie"[125]. Funkcję te sprawował do 1955 r.

Struktura organizacyjna Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej (1951-1955)

Do powstania uczelni w Rzeszowie przyczynił się fakt, że „22 mln zł państwo polskie przeznaczyło na utworzenie uczelni wyższych w Polsce w 1951 r."[126], dzięki temu część z tych funduszy została przyznane na organizacje szkoły wyższej w Rzeszowie. Ramy organizacyjne szkolnictwa wyższego przygotowało ministerstwo[127].

Wszystkie administracyjne jednostki szkoły podlegały rektorowi. Pomocą rektorowi służył sekretarz, który:

- prowadził sekretariat rektora,
- realizował zadania zlecone przez rektora,
- prowadził rejestrację akt tajnych i spraw prowadzonych osobiście przez rektora.

Ważną jednostką administracji był samodzielny referat kadr, do którego zadań należało prowadzenie spraw związanych z:

- obsadą personalną stanowisk służbowych,
- sprawami personalnymi pracowników,
- płacami i rozdziałem pracy,
- ubezpieczeniami na wypadek choroby,
- przyznawaniem nagród i odznaczeń,
- nadzorem nad dyscypliną pracy,

przy wieczorowych szkołach inżynierskich w roku szkolnym 1952/1953. Sprawozdania roczne i zestawienia, 1953, s. 12.

[124] Rozporządzenie Ministra Szkół Wyższych i Nauki z dnia 6 grudnia 1951 r. w sprawie utworzenia wydziałów w Wieczorowych Szkołach Inżynierskich w Łodzi, Krakowie i Poznaniu, Dz. U. 1951, nr 64, poz. 441.

[125] K. Oczoś, dzieło cytowane s. 47.

[126] *Inauguracja pierwszego roku nauki w Wieczorowej Szkole Inżynierskiej w Rzeszowie, Gazeta Codzienna „Nowiny" 1951, nr 259 (723), s. 2.*

[127] Por. P. Hübner, *Polityka naukowa w Polsce w latach 1944-1953. Geneza systemu*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1992.

- zabezpieczaniem tajemnicy państwowej i służbowej,
- organizowaniem szkoleń, doszkalaniem ideologicznym i fachowym,
- prowadzeniem akt osobowych, ewidencjonowaniem i statystką,
- sprawozdawczością z zakresu kadr.

Inną jednostką był samodzielny referat planowania oraz organizacji toku studiów. Do jego zadań należało głównie opracowywanie:

- wytycznych w zakresie planów szkoleń, zatrudniania i bazy materiałowej[128] na poszczególne wydziały,
- zbiorczego planu w wymienionym zakresie wraz z zapewnieniem właściwego wykorzystania środków, by zadania w nim przyjęte zostały zrealizowane,
- materiałów (normy materiałowe i kwotowe) do preliminarza i wydatków szkoły,
- zestawień planów prac naukowo-badawczych (dokumentacja w zakresie planowania i organizacji).

Jednostkami podległymi zastępcy rektora ds. administracji był sekretariat wydziału, sekretariat studium przygotowawczego i sekretariat studium języków obcych. Sekretariat wydziału prowadził sprawy związane z:

- przygotowaniem planów wydziału w dziedzinie zatrudniania, szkoleń i bazy materiałowej,
- przyjmowaniem nowych studentów, ich studiami i przestrzeganiem przez nich dyscypliny pracy,
- kontrolą wykonania obowiązkowych prac studentów (projektów, przygotowania do egzaminów itp.),
- prowadzeniem statystyki i ewidencji studentów,
- obsługą rady wydziału, komisji dyscyplinarnej [129], rekrutacyjnej i egzaminacyjnej.

Zakres obowiązków sekretarza studium języków obcych [130] obejmował przede wszystkim obsługę studium w zakresie przygotowania zajęć dla studentów (w porozumieniu

[128] Więcej: https://www.plk-sa.pl/files/public/user_upload/pdf/Akty_prawne_i_przepisy/Instrukcje/Wydruk/Im-1_Instrukcja_o_prowadzeniu_gospodarki_materialowej_i_magazynowej_01-2019.pdf (02.06.2020 r.).

[129] Komisja dyscyplinarna – pracownik uczelni za postępowanie uchybiające obowiązkom i godności nauczyciela akademickiego podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej, zarzuty rozpatrywane są przed powoływaną przez rzecznika dyscyplinarnego komisją dyscyplinarną. https://www.prawo.pl/akty/dz-u-1947-17-69,16779364.html (02.06.2020 r.).
https://e-prawnik.pl/artykuly/odpowiedzialnosc-dyscyplinarna-nauczycieli-akademickich.html (02.06.2020 r.).

[130] Studium Języków Obcych – powoływane w latach 60. XX wieku centra nauczania języków obcych działające przy uczelniach. https://sjo.w.prz.edu.pl/ (02.06.2020 r.).

z dziekanami), prowadzenie ewidencji studentów w zakresie organizowanych dla nich zajęć z języka obcego oraz sprawy gospodarcze, administracyjne i biurowe studium.

Do zadań sekretariatu studium przygotowawczego należało prowadzenie spraw słuchaczy, ewidencja postępów w nauce i sprawy dyscyplinarne. Ponadto sekretariat obsługiwał radę studium, komisję dyscyplinarną i stypendialną oraz przygotowywał komunikaty informacyjne dla słuchaczy.

Wszystkie wspomniane dokumenty – ustawa, rozporządzenie czy struktura organizacyjna nadawały ogólne ramy i podstawy funkcjonowania szkół wyższych. Pracę szkół wyższych bardziej szczegółowo regulowały regulaminy.

Regulamin studiów z 1 stycznia 1953 r.

Szczegółowy sposób organizacji i działania uczelni precyzują regulaminy. W latach powojennych regulamin studiów[131] w wieczorowych szkołach inżynierskich wszedł w życie z dniem 1 stycznia 1953 r.

Regulamin stwierdzał, że studia są przeznaczone dla:

- najlepszych pracowników przemysłu,
- racjonalizatorów,
- przodowników pracy[132],
- majstrów i techników.

Studia dla tych osób miały być prowadzone „bez odrywania ich od pracy zawodowej”[133].

Regulamin wprowadzał zapis aktu immatrykulacji[134], czyli złożenie przyrzeczenia studenckiego na ręce rektora lub upoważnionego przez rektora dziekana, wpisanie do albumu szkoły i otrzymanie legitymacji oraz indeksu. Podstawową jednostką pracy studentów wydziału była grupa studencka, natomiast zadaniem dziekana było przekazywanie przepisów i zarządzeń

[131] Regulamin studiów – pisemny dokument zawierający dane na temat przebiegu kształcenia oraz prawach i obowiązkach studentów uchwalany przez senat uczelni na podstawie przepisów i uchwał związanych z regulacją i tokiem studiów uczelni wyższych, ponadto zawierający najważniejsze informacje dotyczące organizacji roku akademickiego, przedmiotów i kursów, programów kształcenia i planach studiów. https://w.prz.edu.pl/fcp/BGBUKOQtTKlQhbx08SlkTUhZeUTgtCgg9ACFDC0RDSnhBG1gnBVcoFW8SBDRKHg/1/public/studenci/regulamin_studiow_wyzszych_od_01_10_2019.pdf (02.06.2020 r.).

[132] Przodownik pracy – pracownik, który przekroczył tzw. normę, czyli wyznaczone i ustalone przez partię zadanie do wykonania w określonym czasie; przodownik wykonał tę normę (zadanie) szybciej. http://www.nhpedia.pl/przodownik_pracy.html (13.05.2020 r.).

[133] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 14.2 Organizacja toku studiów technicznych, rekrutacja słuchaczy. » Jednostka: 2070. *Regulamin studiów w wieczorowych szkołach inżynierskich, 1953*, s. 3.

[134] Immatrykulacja – akt przyjęcia – „wpisania” – w poczet studentów danej uczelni. http://student.us.edu.pl/immartykulacja-a-inauguracja (13.05.2020 r.).

studentom. Obowiązywała dyscyplina studiów, która była uregulowana odrębnymi przepisami postępowania i studiowania.

Rok szkolny ustalono od 1 października do 31 sierpnia następnego roku kalendarzowego i dzielił się na dwa semestry - zimowy i letni oraz na dwie sesje egzaminacyjne - zimową (od 12 do 31 stycznia) i letnią (od 8 do 30 czerwca). Regulamin precyzował także minimalny czas pomiędzy zakończeniem zajęć a pierwszym egzaminem - co najmniej trzydniowy. Przerwa zimowa została ustalona od 23 do 27 grudnia, wiosenna na pięć dni w marcu/kwietniu. Studia były przygotowywane według planów Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego i przedstawiane przez dziekanów na początku roku szkolnego. Student mógł wybrać specjalizację, na którą zgodę musiał wyrazić dziekan. Paragraf 22 i 23 regulował obowiązki studenta: „student wpisuje do indeksu przedmioty wykładane w danym semestrze, jak również ćwiczenia, na które uczęszczał. Wpis zatwierdzał dziekan. Studenci zobowiązani byli do uczęszczania na wykłady, ćwiczenia, egzaminy i udziału w innych zajęciach przewidzianych planem studiów oraz do systematycznego uczenia się”[135]. Komisja w składzie dziekan i profesor prowadzący specjalizację oraz opiekun roku/grupy wydawała decyzję o zgodności charakteru pracy zawodowej z obranym kierunkiem studiów i dopiero wówczas student może otrzymać temat pracy dyplomowej. Wiedzę studenta sprawdzało się przez zaliczenia i egzaminy.

Student, aby otrzymać zaliczenie, musiał:

- uczestniczyć w zajęciach,
- wykonywać prace przewidzianych programem,
- opanować przerobiony materiał.

Zaliczenie mógł wpisać samodzielny pracownik naukowy lub osoba pełniąca jego obowiązki, wykładowca albo upoważniony przez dziekana pomocniczy pracownik nauki. Jedną z form sprawdzenia wyników pracy studenta i zwrócenie uwagi na braki w wiadomościach z obowiązującego materiału było kolokwium[136], przeprowadzone przez upoważnionego pracownika uczelni. Uzyskanie zaliczenia było warunkiem przystąpienia do sesji egzaminacyjnej. Stosowane były oceny: bardzo dobry (5,0), dobry (4,0), dostateczny (3,0), niedostateczny (2,0). Nie stosowano „plusów” i „minusów”, czyli ocen połówkowych.

[135] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 14.2 Organizacja toku studiów technicznych, rekrutacja słuchaczy. » Jednostka: 2070. *Regulamin studiów w wieczorowych szkołach inżynierskich, 1953,* s. 7.

[136] Kolokwium – egzamin w szkołach wyższych związany z zaliczeniem ćwiczeń/seminariów, stanowiący podstawę zaliczenia przedmiotu studiów. https://sjp.pwn.pl/poradnia/haslo/kolokwium;10257.html (02.06.2020 r.).

Dodatkowe egzaminy po sesji mogły być przeprowadzone tylko za zgodą dziekana w przypadkach losowych. Do egzaminu student musiał przedstawić kartę egzaminacyjną i indeks.

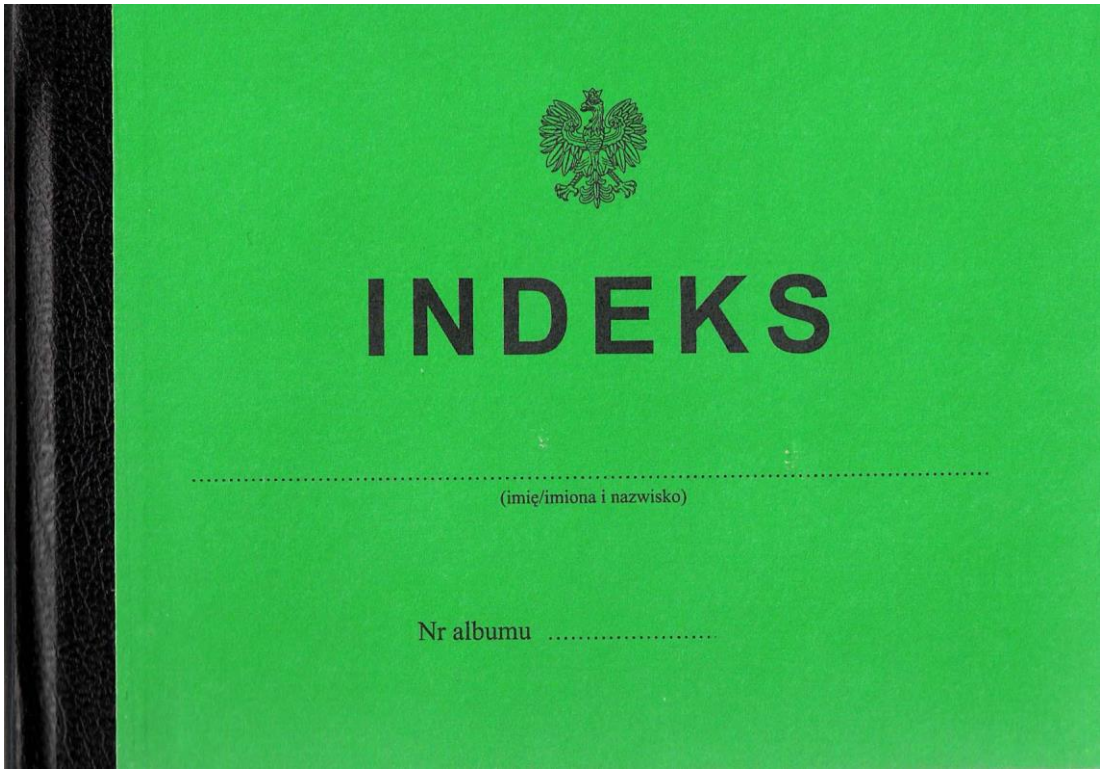

Fot. 2. Indeks studencki. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Egzamin mógł być ustny lub złożony z części pisemnej i ustnej, przy czym ocena była jedna, łączona. Po zakończeniu sesji indeks i karta musiały być złożone w dziekanacie. Do sesji poprawkowej dopuszczony był student, który mając w sesji zasadniczej trzy egzaminy, nie zdał tylko jednego, a jeśli miał cztery, pięć egzaminów, to mógł mieć niezdane dwa. W uzasadnianych przypadkach dziekan mógł dopuścić studenta, który w sesji poprawkowej nie zdał egzaminu do egzaminu komisyjnego[137] na wniosek egzaminatora lub studenta, jeśli student podał jakieś nieprawidłowości, które wystąpiły podczas egzaminu poprawkowego. Egzamin musiał się odbyć w ciągu dwóch tygodni od złożenia egzaminu poprawkowego.

„Warunkiem przejścia na wyższy semestr jest:

– uzyskanie zaliczeń przedmiotów nieobjętych rygorami egzaminacyjnymi i ćwiczeń oraz innych zajęć praktycznych przewidzianych w planie studiów,

[137] Egzamin komisyjny – ostateczna formą zdawania przedmiotu, po niezaliczeniu przez studenta egzaminu poprawkowego na jego wniosek z uzasadnieniem i po zyskaniu zgody dziekana. http://bip.us.edu.pl/egzamin-komisyjny (02.06.2020 r.).

– otrzymanie oceny co najmniej oceny dostatecznej z przewidzianych planem studiów egzaminów”[138].

W przypadku niezaliczenia przedmiotu i niezdania egzaminu dziekan mógł studenta skreślić z listy bądź skierować na powtarzanie. Decyzję o skreśleniu zatwierdzał rektor, z wyjątkiem studentów pierwszego roku. Powtarzanie pierwszego roku było możliwe tylko w uzasadnionych przypadkach. Student semestr mógł powtarzać raz, a cały rok maksymalnie dwa razy. Uczestnictwo na wszystkich zajęciach było obowiązkowe (jedynie dziekan mógł z nich zwolnić w uzasadnionych przypadkach).

Aby otrzymać dyplom[139], należało:

– uzyskać wszystkie zaliczenia,
– zdać wszystkie egzaminy,
– złożyć egzamin dyplomowy,
– wykonać pracę dyplomową.

Egzamin dyplomowy student mógł powtarzać, ale tylko raz i po upływie co najmniej ośmiu miesięcy od daty przystąpienia do pierwszego egzaminu dyplomowego. Wyróżniający się studenci mogli być przyjęci na kurs magisterski. Urlopy dziekańskie mogły być udzielane krótki (do 30 dni) lub długi czas (co najmniej jeden semestr). Uczelnia miała także obowiązek powiadamiać zakład pracy studenta o przypadkach skreślenia z listy, powtarzania roku, urlopowania, udzielenia nagany, cofniecie na semestr parzysty itp. Z kolei student miał obowiązek zawiadamiania uczelni o wszelkich zmianach np. zakładu pracy. Prace praktyczne, konstrukcyjne, egzaminy były przechowywane na uczelni przez dwa lata od ukończenia studiów przez studenta, a prace dyplomowe [140] miały kategorię A (wieczystego przechowywania).

Wola władz miasta i WSK oraz wsparcie organizacji partyjnych, Ministerstwa oraz mieszkańców, a także ramy i podstawy prawne (ustawa, rozporządzenie ministra szkolnictwa wyższego, regulamin szkół wyższych) stanowiły wystarczający fundament, by w Rzeszowie powołać techniczną szkołę wyższą.

---

[138] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 14.2 Organizacja toku studiów technicznych, rekrutacja słuchaczy. » Jednostka: 2070. *Regulamin studiów w wieczorowych szkołach inżynierskich, 1953*, s. 12.

[139] Dyplom – dokument poświadczający ukończenie studiów wyższych. https://www.infor.pl/akt-prawny/Dz.U.2018.189.0001861,rozporzadzenie-ministra-nauki-i-szkolnictwa-wyzszego-w-sprawie-studiow.html (02.06.2020 r.).

[140] Praca dyplomowa – pisemna praca, przygotowana przez studenta i pozytywnie zrecenzowana przez promotora (opiekuna pracy) oraz recenzentów i przedstawiona na egzaminie dyplomowym (licencjackim, magisterskim) konieczna do uzyskania dyplomu ukończenia uczelni, a zarazem tytułu zawodowego lub stopnia naukowego. http://www.cs.put.poznan.pl/rklaus/wzorzec/wzorzec.pdf (02.06.2020 r.).

Infrastruktura uczelni w latach 50. XX w.

Baza lokalowa szkoły w latach 50. XX w. obejmowała użyczone czasowo pomieszczenia w budynku Technikum Mechanicznego przy ówczesnej ulicy Obrońców Stalingradu 120 (dziś ul. Hetmańskiej) oraz również użyczone pomieszczenia w budynku dawnej Szkoły Podstawowej nr 10 przy ul. Pstrowskiego 4, otrzymane w czerwcu 1953 r., co z pewnością częściowo poprawiło sytuację lokalową szkoły, jednak nadal odczuwano brak własnej siedziby.

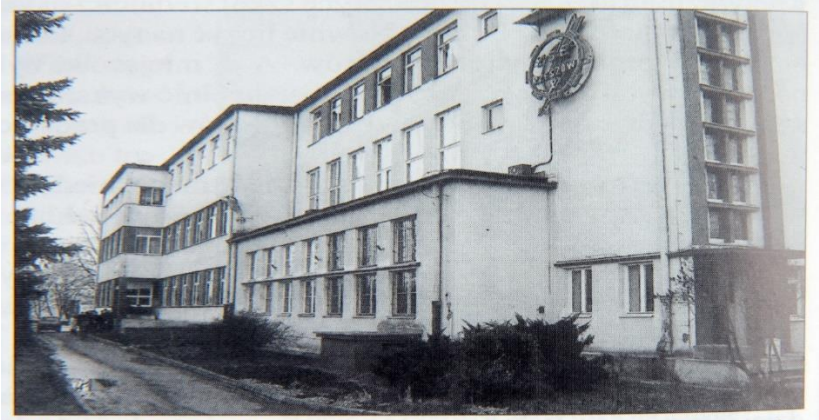

Pierwsza siedziba Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie w budynku Technikum Mechanicznego przy ul. Obr. Stalingradu 120

Fot. 3. Pierwsza siedziba WSI. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

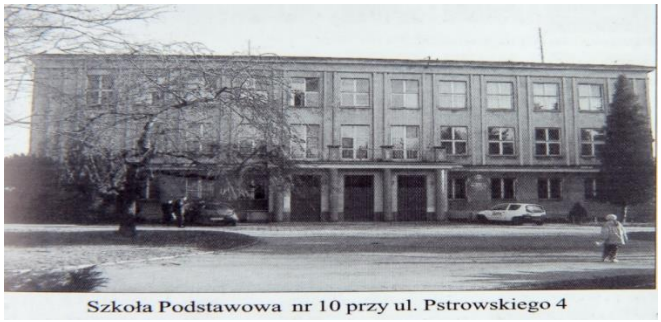

Szkoła Podstawowa nr 10 przy ul. Pstrowskiego 4

Fot. 4. Siedziba WSI w użytkowanych pomieszczeniach w budynku szkoły podstawowej nr 10 w Rzeszowie. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Problem braku własnej siedziby został rozwiązany dzięki pomocy ze strony WSK. W 1955 r. „Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego w Rzeszowie przekazała na siedzibę Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej »Dom Młodego Robotnika«[141] na ulicy Curie-Skłodowskiej

[141] Domy Młodego Robotnika (DMR) – hotele dla robotników zakładów przemysłowych, niemających własnego mieszkania, powstawały w latach 50. XX wieku, miały być użytkowane przez absolwentów szkół przysposobienia zawodowego i za zgodą właściwego ministra, również przez absolwentów zasadniczych szkół zawodowych skierowanych do zakładu pracy oraz młodych robotników przyjętych do pracy w przemyśle, statuty nadawano

4”[142]. Dopiero wówczas stało się możliwe utworzenie własnej siedziby szkoły (adaptacja tego budynku trwała do 1962 r.).

Fot. 5. Dom Młodego Robotnika, budynek przekazany WSI (obecny budynek „D”). Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

W 1955 roku 24 studentów zdało egzamin końcowy i uzyskało tytuł zawodowy inżyniera[143] mechanika ze specjalności *technologia budowy maszyn*[144].

1.2. Terenowe Studium Wieczorowe Politechniki Krakowskiej z siedzibą w Rzeszowie

Utworzenie Terenowego Studium Wieczorowego w Rzeszowie

Kolejna reorganizacja Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej nastąpiła w 1955 r., kiedy na podstawie uchwały nr 701/55 Rady Ministrów z 3 września 1955 r. została zlikwidowana Wieczorowa Szkoła Inżynierska w Krakowie, a część tej szkoły wraz z Wydziałem Mechanicznym w Rzeszowie podporządkowano Politechnice Krakowskiej, nadając jej nazwę Terenowego Studium Wieczorowego Wydziału Mechanicznego Politechniki Krakowskiej z siedzibą w Rzeszowie.

DMR na podstawie Uchwały nr 652 Prezydium Rządu z dnia 15 września 1951 r. w sprawie nadania statutu Domu Młodego Robotnika, M.P.51.A-86.1179.

[142] K. Oczoś, dzieło cytowane, s. 47.

[143] Inżynier – określenie tytułu zawodowego nadawanego przez uczelnie wyższe po ukończeniu studiów inżynierskich I stopnia. https://sjp.pwn.pl/szukaj/inżynier.html (03.06.2020 r.).

[144] Technologia budowy maszyn – jeden z działów inżynierii mechanicznej zajmujący się metodami i technikami i środkami wytwarzania części maszyn, mechanizmów, instalacji przemysłowych, urządzeń i konstrukcji. P. Skawiński, *Technologia budowy maszyn*, Warszawa 2012, s. 10.

„Na podstawie art. 7. ust 2 i 8 Ustawy z dnia 15 grudnia 1951 r. o szkolnictwie wyższym i pracownikach nauki[145] oraz w związku z Uchwałą nr 701 Rady Ministrów z dnia 3 września 1995 r. w sprawie zmian organizacyjnych w wyższym szkolnictwie technicznym […] przekształca się niżej wymienione […] Terenowe Wydziały Mechaniczne z siedzibą w Tarnowie, Stalowej Woli i Rzeszowie – na Wieczorowe Studia Terenowe Wydziału Mechanicznego" [146] Politechniki Krakowskiej. W myśl zarządzenia kierownicy tych włączonych wydziałów odpowiadali za całokształt pracy przekształconych jednostek, a ich dziekani za kierunki i treści nauczania. Zajęcia w ośrodkach wieczorowych studiów terenowych były prowadzone także przez pracowników katedr studiów dziennych. Zarządzanie weszło w życie 1 października 1955 r., a prace połączeniowe nadzorował Zarząd Wyższych Szkół Technicznych działający przy Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego. Zakończenie tych prac zaplanowane na 31 grudnia 1955 r. „Wieczorowe Studia Terenowe (z siedzibą w Tarnowie, Stalowej Woli i Rzeszowie) na Wydziale Mechanicznym Politechniki Krakowskiej istnieją pod tą nazwą od 1.10.1955 r., na podstawie zarządzenia Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego nr 11/55-79"[147].

Kwestie związane z dodatkowym egzaminem wstępnym na studia prowadziła już Politechnika Krakowska, której rektor otrzymał w tej sprawie pismo z Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego z Departamentu Studiów Technicznych 15 września 1955 r., informujące, że „departament Studiów Technicznych zawiadamia, że obywatel minister wyraził zgodę na przeprowadzenie egzaminów wstępnych na I rok studiów zaocznych dodatkowo w następujących Wieczorowych Szkołach Inżynierskich: Białystok. Bydgoszcz, Lublin, Radom oraz na Wydziale Mechanicznym – WSI w Rzeszowie"[148]. Miało to ułatwić zakwaterowanie kandydatów i zmniejszyć kosztach ich przejazdów, egzaminy odbyły się we wszystkich wspomnianych ośrodkach w tym samym czasie, a ich rektorzy (bądź dziekani czy kierownicy) byli zobowiązani do powołania komisji egzaminacyjnych w porozumieniu z rektorem Politechniki Krakowskiej.

[145] Ustawa o szkolnictwie wyższym i pracownikach nauki z dnia 15 grudnia 1951 r. – pierwsza ustawa po II wojnie światowej regulująca sprawy organizacji szkolnictwa wyższego, Dz. 11 z 1952, nr 6, poz. 38.
[146] Archiwum Politechniki Krakowskiej, Zarządzenia w sprawie reorganizacji WSI 1954-1955, 3/42, Zarządzenie ministra szkolnictwa wyższego w sprawie zmian organizacyjnych i organizacji studiów wieczorowych w Politechnikach: Gdańskiej, Krakowskiej, Łódzkiej, Poznańskiej, Śląskiej im. W. Pstrowskiego oraz Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie z dnia 24 września 1955, s. 11.
[147] Archiwum Politechniki Krakowskiej, Zarządzenia w sprawie reorganizacji WSI, 1954-1955, Organizacja jednostek podległych Politechnice Krakowskiej 1955-1956, 7/9, s. 41.
[148] Archiwum Politechniki Krakowskiej, Zarządzenia w sprawie reorganizacji WSI, 1954-1955, 3/42, Pismo z Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego z Departamentu Studiów Technicznych, nr DT-IV-32/3/54, Warszawa 18 września 1955, s. 9.

Kwestię przyjazdów studentów pracujących na konsultacje do Krakowa omawiano na posiedzeniu 13 października 1955 r. Kierownik Studium Zaocznego Wydziału Mechanicznego adiunkt Glaser, który przedstawił „sprawę trudności związanych z przyjazdem studentów raz w miesiącu na 3 dni na konsultacje na uczelni, które to dni zakład pracy odlicza im z urlopów”[149]. Kierownik poinformował, że zaplanowano spotkania z przedstawicielami tych zakładów w październiku w celu uzgodnienia spraw urlopów studentów.

Kwestie włączonych Wydziałów Terenowych w Rzeszowie, Stalowej Woli i Tarnowie były omawiane przez prof. Ludomira Ślendzińskiego[150], rektora Politechniki Krakowskiej na posiedzeniu 15 października 1955 r. Senatu Akademickiego Politechniki Krakowskiej, który poinformował, że dekretem z 3 września 1955 r. po reorganizacji WSI w Krakowie jej Wydziały Budownictwa i Mechaniczny przechodzą do Politechniki Krakowskiej.

Stan liczbowy studentów w Krakowie oraz przyłączonych wydziałów terenowych, jak również informacje na temat oferowanych przez te ośrodki rodzajów specjalności przedstawił prof. Eugeniusz Małecki[151], prorektor Politechniki Krakowskiej: „Wydział Mechaniczny w całości […] liczy 480 studentów w Krakowie oraz Wydziały przyzakładowe: Tarnów – studentów 26, dwa lata studiów, III i IV rok, wydział jest w trakcie likwidacji. Rzeszów – studentów 153 na wszystkich latach studiów. Stalowa Wola – Wydział w likwidacji, studentów 61, rok III i IV […] Wydział Mechaniczny w Tarnowie – specjalność budowa sprzętu mechanicznego. Wydział Mechaniczny w Rzeszowie – program specjalny o charakterze lotniczym. Wydział Mechaniczny w Stalowej Woli – technologia budowy obrabiarek”[152].

Prof. E. Małecki również poinformował, że w Krakowie Wydziały Przyzakładowe reprezentują prodziekani: mgr inż. Grzesik w Tarnowie, mgr inż. Bogumił Musiał w Rzeszowie i mgr inż. Graczyk w Stalowej Woli.

---

[149] Archiwum Politechniki Krakowskiej, Protokoły z posiedzeń Senatu rok 1955 do 1957 Teczka nr 17, 3/4, Protokół posiedzenia Senatu Akademickiego Politechniki Krakowskiej odbytego dnia 13.10.1955, s. 193.

[150] Prof. Ludomir Ślendziński (1889-1980) – rzeźbiarz, malarz, prorektor AGH (1948-1954), rektor Politechniki Krakowskiej (1954-1956). *https*://historia.agh.edu.pl/wiki/Ludomir_Sleńdziński (17.09.2020 r.).

[151] Prof. mgr inż. Eugeniusz Bronisław Małecki (1898-1954) – nauczyciel akademicki, specjalista w dziedzinie samochodowych silników spalinowych, lotniczych silników spalinowych, kierownik Katedry Silników Samochodowych i Lotniczych na Wydziale Komunikacji Wydziałów Politechnicznych Akademii Górniczej w Krakowie (przejętym w 1954 r. przez Politechnikę Krakowską). https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/eugeniusz-malecki (17.09.2020 r.).

[152] Archiwum Politechniki Krakowskiej, Protokoły z posiedzeń Senatu rok 1955 do 1957 Teczka nr 17, 3/4, Protokół posiedzenia Senatu Akademickiego Politechniki Krakowskiej odbytego dnia 15. IX 1955, s. 133.

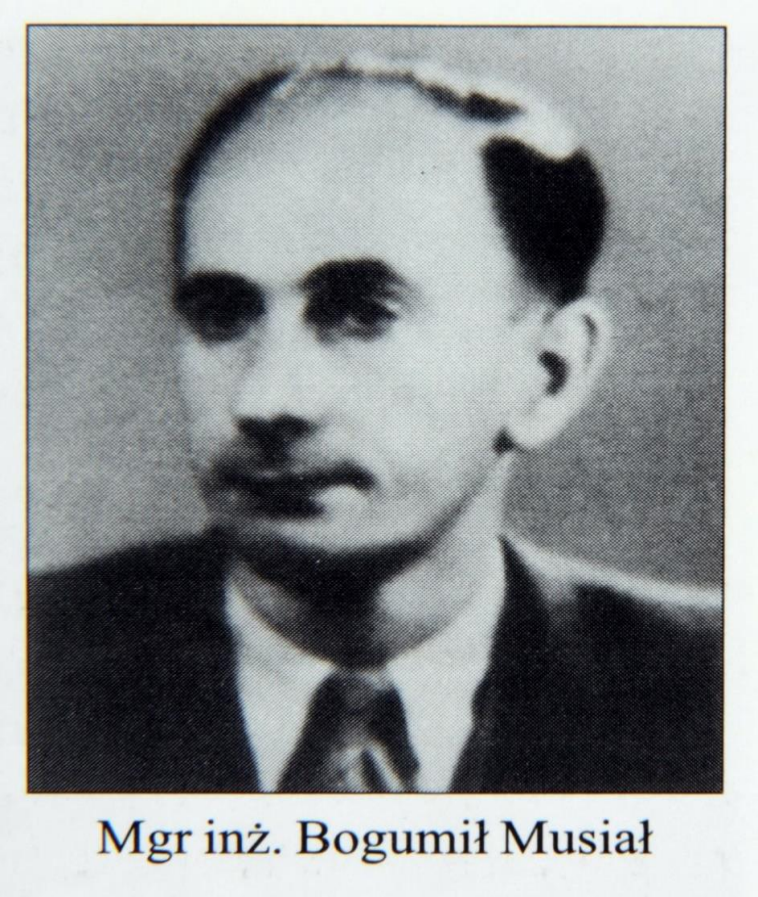

Fot. 6. Mgr inż. Bogumił Musiał, Terenowego Studium Wieczorowego Wydziału Mechanicznego Politechniki Krakowskiej z siedzibą w Rzeszowie. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Obsada administracyjna przedstawiała się następująco: na Wydziale Mechanicznym w Krakowie były dwa etaty, w Tarnowie był jeden etat, także jeden etat w Stalowej Woli i początkowo dwa etaty w Rzeszowie (zmniejszono w późniejszym czasie o 1 etat).

Na tym samym posiedzeniu prof. Pogórski, dziekan Wydziału Mechanicznego Politechniki Krakowskiej przedstawił stan zatrudnienia na Wydziale „wykładowców 29, z Politechniki 9, z AGH 7, innych 7, etatowych 6, asystentów 46, z Politechniki 16, z AGH 5, z przemysłu 19, etatowych 9”[153]. Na tym samym zebraniu prorektor E. Małecki przedstawił specyfikę Wydziałów przyzakładowych W Rzeszowie Stalowej Woli i Tarnowie, „które działają w budynkach cudzych, dzierżawionych nieodpłatnie z wyjątkiem Rzeszowa, gdzie szkoła TPD[154], w której mieści się Wydział stawia wygórowane żądania”[155]. Politechnika

[153] Archiwum Politechniki Krakowskiej, Protokoły z posiedzeń Senatu rok 1955 do 1957, Teczka nr 17, 3/4, Protokół posiedzenia Senatu Akademickiego Politechniki Krakowskiej odbytego dnia 15. IX 1955, s. 135.
[154] Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – stowarzyszenie prowadzącym działalność pożytku publicznego na rzecz dzieci. http://www.tpdrzeszow.pl/co-robimy.html (19.09.2020 r.).
[155] Archiwum Politechniki Krakowskiej, Protokoły z posiedzeń Senatu rok 1955 do 1957, Teczka nr 17, 3/4, Protokół posiedzenia Senatu Akademickiego Politechniki Krakowskiej odbytego dnia 15. IX 1955, s. 137.

Krakowska borykała się wówczas z problemami lokalowym i prorektor prof. Stanisław Steindel [156] poinformował, że nie ma możliwości przyjęcia do budynku Wydziału Mechanicznego Studium Wieczorowego, ale jak stwierdził „w tej chwili wydział może oddać salę X i pokój obok na pomieszczenie dla prorektora Studium Wieczorowego, z tym jednak, że w zamian za to wydział otrzyma jedną salę na ul. Senatorskiej w Krakowie na cały dzień"[157]. Na tym posiedzeniu powołano komisję, której zadaniem było ustalenie spraw organizacyjnych i kompetencji prodziekanów przejętych ośrodków.

Na kolejnych obradach Senatu Politechniki Krakowskiej 26 października 1955 r. prorektor prof. E. Małecki przedstawił przebieg akcji włączania ośrodków przyzakładowych w Stalowej Woli, Rzeszowie i Tarnowie w struktury Politechniki Krakowskiej. „W tej chwili funkcjonuje już prorektor do spraw Studiów Wieczorowych, sekretariat prorektora i Oddział Organizacji i Toku Studiów. Nie włączono jeszcze Oddziału Planowania, Kadr, Kwestury i Zaopatrzenia. Przejmowanie majątku jest w toku, oprócz Biblioteki miejscowej i bibliotek terenowych, które należy w jak najkrótszym czasie przejąć. Włączanie poszczególnych wykładowców jest w toku"[158]. W październiku odwołano ze stanowisk dziekanów Wydziałów przyzakładowych. Na tym samym posiedzeniu Senatu prof. E. Małecki opisywał sytuacje kadrową przejętych ośrodków mówiąc, że „jeśli chodzi o obsadę terenową, to w Tarnowie sprawa jest uregulowana, w Rzeszowie dziekan odchodzi na inne stanowisko – proponuje się tam inż. Romana Niedzielskiego, obsada w Stalowej Woli wymaga decyzji ministerstwa"[159].

Kierownikiem Studium został mgr inż. Roman Niedzielski[160], który 1 października 1956 r. został prodziekanem Wydziału Mechanicznego Politechniki Krakowskiej ds. Studiów Wieczorowych w Rzeszowie.

[156] Prof. Stanisław Steindel (1914-2005) – kierownik Katedry Maszynoznawstwa od 1952, kierownik Zakładu Pomiaru Maszyn i Zespołowej Katedrze Termodynamiki (od 958. Katedrze Techniki Cieplnej), prodziekan Wydziału Mechanicznego w 1953 r. i dziekan w 1956 r., od 1973 r. zastępca dyrektora Instytutu Aparatury Przemysłowej i Energetyki, a w latach 1974-1976 dyrektor Instytutu. https://riad.pk.edu.pl/~naszapol/np45/str13_17.shtml (19.09.2020 r.).

[157] Archiwum Politechniki Krakowskiej, Protokoły z posiedzeń Senatu 1955-1957. Teczka nr 17, 3/4, *Protokół posiedzenia Senatu Akademickiego Politechniki Krakowskiej odbytego dnia 15. IX 1955,* s. 137.

[158] Tamże, s. 157.

[159] Tamże, s. 159.

[160] G. Ostasz, *Niedzielski Roman*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 444; https://weii.prz.edu.pl/aktualnosci/zaproszenie-na-uroczystosc-odsloniecia-muralu-upamietniajacego-docenta-romana-niedzielskiego-247.html (19.07.2020 r.).

Fot. 7. Mgr inż. Roman Niedzielski, Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Rektor doc. R. Niedzielski wiele godzin spędzał w pracy zajmując się nie tylko kształceniem studentów, lecz również wszystkimi sprawami organizacyjnymi uczelni, posiedzeniami jej organów, egzaminami, hospitacjami zajęć, uzgodnieniami z władzami regionalnymi i centralnymi itd.

Fot. 8. Rektor doc. inż. Roman Niedzielski (z lewej) i Władysław Kruczek I sekretarz KW PZPR w Rzeszowie (z prawej).

Korzyścią tej podległości i przynależności do Politechniki Krakowskiej było podniesienie poziomu nauczania przez wsparcie kadry naukowej z tej uczelni[161].

W latach 1955-1963 dwukrotnie zmieniła się ustawa w sprawie szkolnictwa wyższego.

Ustawa z dnia 10 września 1956 r.

Pięć lat później zatwierdzono zmiany do ustawy z 1951 r. Ustawa z dnia 10 września 1956 r. o zmianie ustawy o szkolnictwie wyższym i o pracownikach nauki w stosunku do poprzedniej ustawy wprowadzała zmianę, zgodnie z którą statut szkoły był nadawany nadal przez odpowiedniego ministra, którego ministerstwu podlegały szkoły wyższe, ale na wniosek senatu szkoły i przedstawiony przez rektora.

Szersze były też kompetencje Rady Głównej, która mogła wypowiadać się w sprawach ogólnych dotyczących rozwoju szkolnictwa wyższego oraz opiniować projekty z zakresu organizacji badań naukowych, prowadziła kontrole wykonania zadań w szkołach oraz udzielała opinii w sprawach współpracy szkół z zagranicą.

Odpowiedzialność za kierowanie sprawami szkoły, dbanie o jej rozwój nie spoczywało jak dotychczas tylko w rękach rektora, ale zostało złożone także na barki senatu. Zmienił się także skład senatu, do którego należeli od tego momentu rektor, prorektorzy, dziekani i po

[161] Więcej: K. Oczoś, dzieło cytowane, s. 55.

jednym przedstawicielu z rad wydziału. Rada wydziału także miała wpływ na politykę wydziału przez współpracę z dziekanem, a w jej skład wchodzili wszyscy samodzielni pracownicy nauki[162] i osoby pełniące ich obowiązki.

Art. 24 zyskał nowe brzmienie, zgodnie z którym szkoły wyższe wydają dyplomy magistra, lekarza lub inżyniera magistra studentom po ukończeniu studiów i dopełnianiu innych wymagań (zdania wszystkich przedmiotów, złożenia i obrony pracy dyplomowej), a po ukończeniu studiów przez studentów szkół zawodowych otrzymywaliby stopnie zawodowe.

W ustawie tej wprowadzono nowy art. 44a mówiący o nadaniu doktoratu honoris causa [163] przez senat szkoły osobom szczególnie zasłużonym dla kultury i gospodarki narodowej (mogła to być także osoba zza granicy).

Ustawa 5 listopada 1958 r.

Kolejna ustawa dotycząca z szkolnictwa wyższego została wprowadzona już dwa lata później 5 listopada 1958 r. Według 140 art. tej ustawy Wieczorowa Szkoła Inżynierska była wyższą szkołą zawodową [164] , jej zadaniem było kształcenie i wychowywanie wykwalifikowanych specjalistów. Każda tego typu szkoła miała osobowość prawną i co ważne, mogła używać pieczęci z godłem państwowym i miała swoją nazwę wraz z nazwą miejscowości, w której działała. Statut określał siedzibę szkoły i nadzór merytoryczny Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego.

Zgodnie z ustawą „Szkoła wyższa dzieli się na wydziały. 1. Wydziały są jednostkami organizacyjnymi pracy naukowej i dydaktycznej, wydziały odpowiadają głównym dziedzinom studiów” [165] . Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego powoływało, przekształcało, a nawet likwidowało wydziały, ale tylko na wniosek Rady Szkoły (po zasięgnięciu opinii Rady Głównej działającej przy Ministerstwie Szkolnictwa Wyższego). Statut szkoły dodatkowo określał wydziały szkoły oraz inne jednostki, które powinny w niej funkcjonować takie jak biblioteka główna i biblioteki wydziałowe. Rektora powoływało Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego, również po uzyskaniu pozytywnej opinii kandydata przygotowanej przez Radę Główną.

[162] Samodzielny pracownik nauki – pracownik naukowy lub naukowo-dydaktyczny, posiadającego stopień naukowy doktora habilitowanego albo tytuł profesora, prowadzący samodzielne badania naukowe. http://encyklopedia.naukowy.pl/Samodzielny_pracownik_nauki (03.06.2020 r.).
[163] Doktorat honoris causa – tytuł honorowy nadawany osobom wybitnie zasłużonym dla nauki i kultury przez uczelnie. https://w.prz.edu.pl/uczelnia/informacje/doktoraty-honoris-causa (03.06.2020 r.).
[164] Wyższe Szkoły Zawodowe – szkoły, w których kształcenie oparte jest o profil praktyczny. http://www.wskz.pl/ (03.06.2020 r.).
[165] Ustawa o szkołach wyższych z 5 listopada 1958 r., Dz. U. nr 66, poz. 336, Dział II, Rozdział 1, art. 8.1, s. 860.

Rektor reprezentował szkołę, był przełożonym pracowników i zwierzchnikiem studentów. Dodatkowo miał sprawować nadzór nad prawidłową realizacją:

- Procesu dydaktycznego i wychowawczego (w owym czasie oczywiście w duchu socjalistycznych ideałów),
- Zadań przez wszystkie jednostki uczelni,
- Obsady stanowisk,
- Zapewnienia porządku i przestrzeganie prawa,
- Rozwoju potrzeb kulturalnych studentów,
- Dysponowania środkami materialnymi szkoły.

Prorektorów także powoływało Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego – mogły to być tylko osoby będące samodzielnymi pracownikami nauki lub w przypadku braków kadrowych zastępcy profesora (osoby pełniące obowiązki samodzielnego pracownika nauki). Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego określało również sposób powoływania, skład i działalność Rady Szkoły. Jej zadania dotyczyły:

- współpracy z rektorem i opiniowanie ważnych spraw dla niego,
- podejmowania inicjatywy mającej na celu rozwój szkoły,
- uchwalania budżetu szkoły,
- rozpatrywania sprawozdań rektora i dziekanów,
- składania wniosków w sprawie obsady stanowisk,
- wydawania opinii w sprawach organizacyjnych szkoły,
- zatwierdzania uchwał rad wydziałów (sprawy realizacji planów studiów i programów nauczania),
- ustalenia wytycznych dla działalności naukowej i dydaktycznej wydziału,
- czuwania nad podnoszeniem kwalifikacji zawodowej kadry,
- oceniania realizacji zaspokajania potrzeb kulturalnych i bytowych studentów.

W przypadku, gdyby uchwała Rady była sprzeczna z prawem, rektor wnioskował do Rady o jej odrzucenie lub zmianę. Jeśli rada nie postąpiłaby zgodnie z wnioskiem, rektor musiał zawiadomić o tym ministra. Zgodnie z ustawą w skład rady szkoły wchodzili „rektor, prodziekani i po jednym przedstawicielu każdej rady wydziału”[166]. Przewodniczącym rady był

[166] Rady Wydziału – organy kolegialne wydziału podejmujące uchwały dotyczące prawidłowego funkcjonowania wydziału, powoływane na podstawie na podstawie statutu uczelni. https://www.il.pw.edu.pl/index.php/pl/o-wydziale/rada-wydzialu (03.06.2020 r.). Por. Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 14.1 Organizacja departamentu, wyższych szkół technicznych, bibliotek uczelnianych. » Jednostka: 2010. *Reorganizacja wieczorowych szkół inżynierskich. Projekty ustawy, zarządzenia, regulaminu, statutu, tezy, 1959-1960*, s. 6.

rektor, który zwoływał jej posiedzenia przynajmniej raz na dwa miesiące (z wyjątkiem wakacji). Z kolei rada mogła powoływać stałe lub czasowe komisje, których zadaniem było opracowywanie spraw do przedstawienia ich radzie lub rektorowi. Na czele wydziałów stali dziekani, również powoływani przez ministra szkolnictwa wyższego.

Rolą i zadaniem dziekanów było czuwanie nad właściwą realizacją procesu nauczania na wydziale oraz podnoszeniem kwalifikacji pracowników naukowych. Ponadto mieli podejmować inicjatywy wpływające na rozwój wydziału, występować z wnioskami i opiniami w sprawie powoływania i odwoływania pracowników dydaktycznych. W przypadku niewypełniania w sposób właściwy swoich obowiązków dziekan mógł być odwołany przez ministra (na wniosek rady wydziału).

Przewodniczącym rady wydziału był dziekan, który miał zwoływać posiedzenia rady przynajmniej raz w miesiącu. W skład rady wydziału wchodzili: „dziekan, samodzielni pracownicy dydaktyczni i dwaj przedstawiciele pomocniczych pracowników nauki [167], wybierani przed końcem roku szkolonego na następny rok szkolny na zebraniu wszystkich pomocniczych pracowników dydaktycznych wydziału”[168]. W posiedzeniach rady wydziału mogły brać udział inne osoby – za zgodą dziekana z tej samej szkoły, ale innego wydziału, a za zgodą rektora osoby nawet spoza szkoły. Przedstawiciele zakładowej organizacji związkowej [169] mieli natomiast głos doradczy. Podjęcie uchwały wymagało obecności co najmniej połowy uprawnionych do głosowania, oczywiście decyzje podejmowano większością głosów.

W szkołach wieczorowych, w których nie było dziekana i rady wydziału, ich funkcje pełnili rektor i rada szkoły. Limity przyjęć na studia ustalał minister szkolnictwa wyższego. Do nadania stopnia doktora wymagano otwarcia przewodu doktorskiego przez kandydata, zdanie przez niego egzaminów, złożenie pracy i publicznej dyskusji nad nią, nadanie stopnia docenta także wymagało otwarcia przewodu, odbycia kolokwium i wygłoszenia wykładu habilitacyjnego. Utrzymano podział na pomocniczych i samodzielnych pracowników nauki.

---

[167] Pomocniczy pracownik nauki – osoba powołana na stanowisko asystenta, starszego asystenta lub adiunkta pracująca i prowadząca badania naukowe pod kierunkiem samodzielnego pracownika nauki. Obwieszczenie Ministra Szkolnictwa Wyższego z dnia 10 października 1956 r., Dz. U. nr 45, poz. 205, Dział VIII. Pracownicy nauki. Rozdział 1. Kwalifikowanie i zatrudnianie pracowników nauki. Art. 54. 3, s. 381.

[168] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 14.1 Organizacja departamentu, wyższych szkół technicznych, bibliotek uczelnianych. » Jednostka: 2010. *Reorganizacja wieczorowych szkół inżynierskich. Projekty ustawy, zarządzenia, regulaminu, statutu, tezy, 1959-1960*, s. 8.

[169] Zakładowa Organizacja Związkowa – organizacja pracownicza działająca na terenie danej uczelni/zakładu, jej zadaniem jest opiniowania i sprawowanie kontroli działań pracodawcy w stosunku do pracowników. https://party.pl/porady/kariera/prawo-i-druki/zakladowa-organizacja-zwiazkowa-czym-jest-99528-r1/ (03.06.2020 r.).

Tableau pierwszych 24 absolwentów Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie (studia w latach 1951-1955)

Fot. 9. Tableau pierwszych 24 absolwentów WSI (studia w latach 1951-1955). Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Rozbudowa uczelni po 1958 r.

Istotnym wydarzeniem w rozwoju uczelni było przekazanie w 1958 r. przez Wojewódzką Radę Narodową 9 mln zł na budowę obiektów uczelnianych. Dokumentację projektowo-kosztorysową w początkowym okresie przygotowywała Rzeszowska Spółdzielnia Przedsiębiorstwa Projektowego, a później „Miastoprojekt”[170], najpierw pod kierunkiem mgr. inż. arch. Stanisława Ćwiżewicza[171], a następnie mgr. inż. arch. Andrzeja Martensa[172]. Pod względem technologicznym dokumentacją zajmował się mgr inż. Kazimierz Oczoś.

W pierwszych latach funkcjonowanie uczelni było silnie związanie z zakładem WSK nie tylko w dziedzinie otrzymywanej od Zakładu faktycznej pomocy materialnej (siedziba, sprzęt, transport, fundusze), lecz także w ramach pomocy w naborze kandydatów (w latach 1951-1959 to właśnie WSK organizowała nabory kandydatów).

[170] „Miastoprojekt” – Biuro Projektowo-Badawcze Budownictwa Ogólnego „Miastoprojekt”, działało w latach 1950-1993 w Rzeszowie. http://www.archivesportaleurope.net/ead-display/-/ead/pl/aicode/PL-59/type/fa/id/PL-59-974_SLASH_0 (03.06.2020 r.).
[171] Stanisław Ćwiżewicz (1920-1972) – architekt, autor m.in. centralnego Ośrodka Chłodnictwa w Krakowie i kościoła w Lutczy. http://www.inmemoriam.architektsarp.pl/pokaz/stanislaw_cwizewicz,5453 (03.06.2020 r.).
[172] Andrzej Martens (1916-1975) – architekt, autor Rzeszowskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji oraz kina Neptun w Gdańsku. http://www.inmemoriam.architektsarp.pl/pokaz/andrzej_martens,6478 (03.06.2002 r.).

W kierunku samodzielnej uczelni

Idea utworzenia samodzielnej uczelni wyższej w Rzeszowie przez wiele lat była bardzo żywa, podległość Politechnice Krakowskiej nie zaspokajała, bowiem potrzeby środowiska rzeszowskiego posiadania całkowicie niezależnej, własnej szkoły wyższej. Ważną datą w historii uczelni był rok 1958, kiedy to powstał Społeczny Komitet ds. Wyższej Uczelni Technicznej. Na jego czele stanął sekretarz Komitetu Wojewódzkiego PZPR Stanisław Boguń, a wiceprzewodniczącym został Mieczysław Kaczor[173] z Wojewódzkiej Rady Narodowej (WRN). Ponadto w skład komitetu weszli dyrektorzy regionalnych zakładów przemysłowych, a ze strony uczelni mgr inż. Roman Niedzielski.

Od lat 60. XX wieku coraz energiczniej starano się o rozszerzenie działalności szkoły o studia dzienne[174]. 5 sierpnia 1960 r. Władysław Kruczek, sekretarz KW PZPR w Rzeszowie przesłał do premiera Rządu PRL (po uzgodnieniach i aprobacie władz Terenowego Studium, WSK i władz miasta) pismo z prośbą o wyrażenie zgody na realizację studiów dziennych w rzeszowskiej szkole. Po uzyskaniu zgody Ministerstwa od października 1960 r. 48 studentów rozpoczęło studia w systemie dziennym. Dokumenty archiwalne z tamtego okresu wspominają o uczelni w Rzeszowie: „WSI w Rzeszowie (Terenowe Studium Politechniki Krakowskiej) istnieje od 1951 r. i posiada Wydział Mechaniczny" [175]. Oprócz uczelni rzeszowskiej rozpatrywano także wnioski dwóch innych uczelni, które również były zainteresowane rozszerzeniem działalności o studia dzienne. Były to Wyższa Szkoła Inżynierska w Białymstoku[176] oraz szkoła w Bydgoszczy[177].

Według tych archiwalnych dokumentów, uczelnie by móc rozszerzyć działalność przede wszystkim musiały się uporać z brakami kadrowymi (pozyskać odpowiednią liczbę pracowników naukowych) oraz z rozbudową bazy lokalowej i laboratoryjnej. Ponadto każda z uczelni musiałaby utworzyć dodatkowo wydział elektryczny (według planu miałaby to nastąpić do 1965 r.). W związku z tym rzeszowska WSI musiałaby zwiększyć zatrudnienie kadry naukowej o 23 pracowników (w 1951 r. zatrudnionych było 12 osób).

[173] Mieczysław Kaczor (1909-1994) – technik ekonomista, poseł na Sejm PRL V i VI kadencji, w latach 1950-1969 przewodniczący Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej. https://bs.sejm.gov.pl/F?func=find-b&request=000004563&find_code=SYS&local_base=ARS10 (03.06.2002 r.).
[174] Do początku lat 60. XX studia były prowadzone w systemie zaocznym (przypis autora).
[175] Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 14.1 Organizacja departamentu, wyższych szkół technicznych, bibliotek uczelnianych. » Jednostka: 2010. *Reorganizacja wieczorowych szkół inżynierskich. Projekty ustawy, zarządzenia, regulaminu, statutu, tezy, 1959-1960*, s. 1.
[176] Więcej: https://poranny.pl/wyzsza-szkola-inzynierska-byli-awangarda-miasta/ar/5543730 (03.06.2020 r.).
[177] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 stycznia 1952 r. w sprawie utworzenia Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej w Bydgoszczy, Dz.U.52.3.21.

Stan lokalowy w Rzeszowie charakteryzowano następująco: „Rzeszów posiada budynek audytoryjno-laboratoryjny o kubaturze 5760 m^3 oraz laboratorium obróbki metalowej o kubaturze 8.620 m^3. Wojewódzka Rada Narodowa w Rzeszowie przekaże szkole kotłownię o kubaturze 3.474 m^3, budynek laboratoryjny o kubaturze 14 600 m^3"[178].

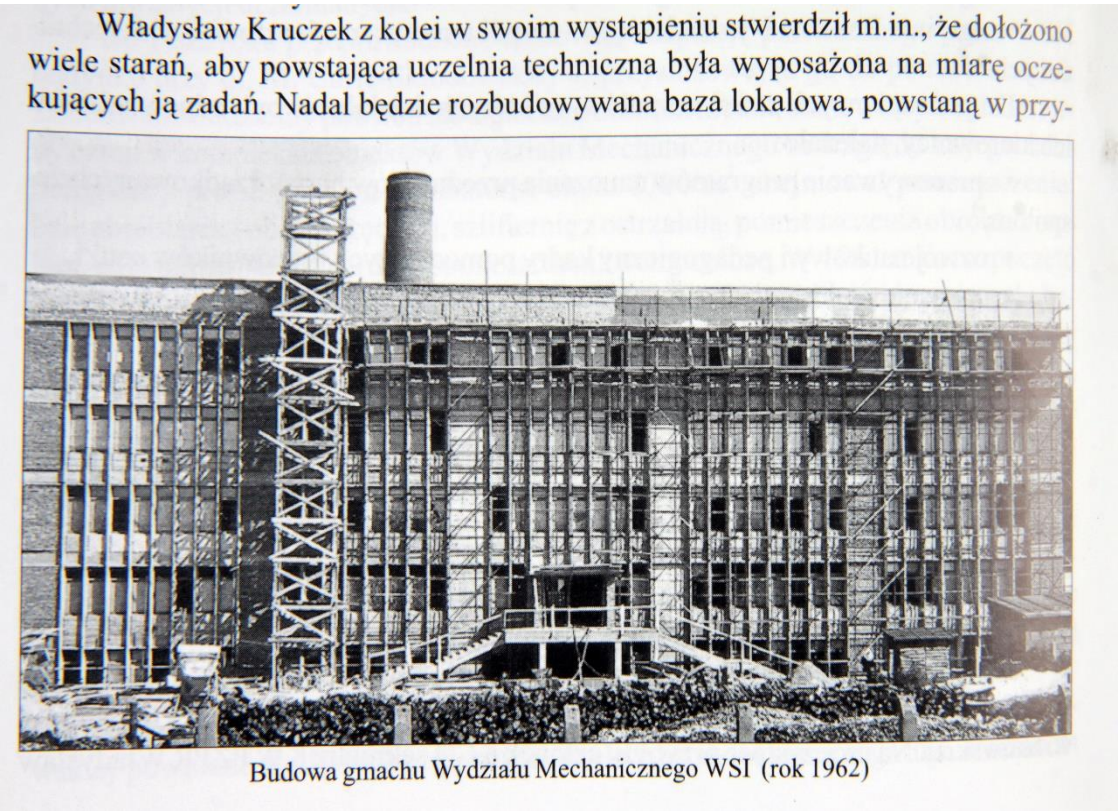
Władysław Kruczek z kolei w swoim wystąpieniu stwierdził m.in., że dołożono wiele starań, aby powstająca uczelnia techniczna była wyposażona na miarę oczekujących ją zadań. Nadal będzie rozbudowywana baza lokalowa, powstaną w przy-

Budowa gmachu Wydziału Mechanicznego WSI (rok 1962)

Fot. 10 .Budowa budynku dla Wydziału Mechanicznego WSI, stan z 1962 r. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Według oceny Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego na doposażenie każdego wydziału mechanicznego na uczelniach w Rzeszowie, Białymstoku i Bydgoszczy potrzeba było 12 milionów złotych (stan wyposażenia oceniano na około 25% potrzeb). Ministerstwo mogło wygospodarować jedynie 2,5-3,5 miliona[179] dla każdego wydziału, brakującą kwotę musiałyby wyłożyć rady narodowe z tych miast oraz zakłady przemysłowe danego terenu/regionu.

[178] Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 14.1 Organizacja departamentu, wyższych szkół technicznych, bibliotek uczelnianych. » Jednostka: 2010. *Reorganizacja wieczorowych szkół inżynierskich. Projekty ustawy, zarządzenia, regulaminu, statutu, tezy, 1959-1960*, s. 3.

[179] Średnie wynagrodzenie w latach od 1960 do 1969 wynosiło od 1560 zł do 2174 zł. https://www.infor.pl/prawo/zarobki/zarobki-w-polsce/686166,Przecietne-miesieczne-wynagrodzenie-w-latach-19502008.html (03.06.2020 r.).

Uroczystość wmurowania aktu erekcyjnego pod budynek główny uczelni przy ul. W. Pola 2. Przemawia Władysław Kruczek

Fot. 11. Uroczystość wmurowania aktu erekcyjnego pod budynek główny WSI uczelni przy ul. W. Pola 2. Przemowa Władysława Kruczka, I sekretarza KW PZPR w Rzeszowie. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Szkoły musiały rozpocząć także starania o budowę akademików[180], gdyż większość przyszłych studentów pochodziła spoza miast. Założenia przewidywały rekrutację 80-150 studentów rocznie (w Rzeszowie 90), z tym, że absolwenci liceów ogólnokształcących musieli odbyć roczną praktykę produkcyjną. Długość studiów przewidywano na cztery lata i, co ciekawe, studenci mieli łączyć studia na pierwszym roku z pracą w zakładzie produkcyjnym. Zwracano uwagę na powiązanie szkoły z przemysłem przez np. przygotowanie kandydatów na studia w zakładach pracy, a mianowicie odbywaliby tam praktykę wstępną, a przedstawiciele zakładu zasiadaliby w radzie szkoły i braliby udział w egzaminach dyplomowych.

Mając zgodę na prowadzenie studiów dziennych można było wystąpić z wnioskiem o utworzenie samodzielnej wyższej szkoły. Wniosek taki został złożony, a wsparcie zapewniły organizacje polityczne z Rzeszowa. Sekretarz KW PZPR Władysław Kruczek przesłał prośbę o pomoc w utworzeniu samodzielnej uczelni do pierwszego sekretarza KC PZPR Władysława

[180] Akademik – nazwa zwyczajowa domu studenckiego. https://w.prz.edu.pl/studenci_menu/zakwaterowanie-w-domach-studenckich-prz (03.06.2020 r.).

Gomułki, powołując się na fakt istnienia w regionie wielu zakładów przemysłowych i na braki wykształconej, technicznej kadry inżynierskiej, a także na poniesienia już wysokich kosztów w związku z całym przedsięwzięciem (w latach 1958-1960 było to 9 mln zł, a w 1961-1963 już 32 mln zł). Stwierdzenie, że tylko sekretarzowi PZPR w Rzeszowie zależało na utworzeniu samodzielnej uczelni nie było jednak zgodne z rzeczywistością, ponieważ wielu osobom (władzom Terenowego Studium Wydziału Mechanicznego Politechniki Krakowskiej wraz z całą kadrą oraz zarządowi WSK, jak i wielu innym mieszkańcom regionu) zależało na powołaniu samodzielnej uczelni. Było jednak oczywiste, że zgodnie z ówcześnie panującym ustrojem wszelkie działania musiały posiadać aprobatę władz politycznych.

Inicjatywa stworzenia samodzielnej uczelni uwidoczniła się 8 maja 1961 r., kiedy to podpisano porozumienie pomiędzy ministrem szkolnictwa wyższego mgr. inż. Henrykiem Golańskim[181] a przewodniczącym Prezydium WRN w Rzeszowie Michałem Ostrowskim[182]. „Minister zobowiązał się w terminie do 30 czerwca 1961 roku wystąpić z wnioskiem o powołanie z dniem 1 września 1961 roku Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie, prowadzącej studia dzienne oraz studia dla pracujących w ramach dwóch wydziałów mechanicznego i elektrycznego”[183]. WRN zobowiązało się do budowy trzech obiektów dydaktycznych, domu studenckiego ze stołówką i zapewniania mieszkań pracownikom naukowym przenoszącym się do Rzeszowa.

Już w 1961 r. rozpoczęto budowę budynku dla Wydziału Mechanicznego. Budynek, którego budowa trwała dwa lata, później oznaczony literą „C”, został oddany do użytku 18 kwietnia 1963 r. Wybudowano wówczas także laboratorium obróbki metali z halą obrabiarek i obróbki ręcznej, szlifiernią, galwanizernia, salą do obróbki cieplnej. Miesiąc po oddaniu budynku „C”, tj. 20 maja 1963 r. wmurowano akt erekcyjny pod budynek, oznaczony później literą „A”, przeznaczony na siedzibą rektoratu i centralnej administracji szkoły przy ulicy Wincentego Pola 2.

17 października 1961 r. odbyła się narada w Rektoracie Politechniki Krakowskiej w sprawie organizacji Ośrodka Politechniki w Rzeszowie, w trakcie której uczestniczyli rektor Politechniki Krakowskiej prof. dr Bronisław Kopyciński[184], naczelnik mgr Kazimierz Zahorski,

[181] Mgr inż. Henryk Golański (1908-1995) – inżynier latach 1959-1965 minister szkolnictwa wyższego. https://katalog.bip.ipn.gov.pl/informacje/46797 (03.06.2020 r.).
[182] Michał Ostrowski (1911-1982) – działacz SL i ZSL, przewodniczący Prezydium WRN w Rzeszowie w latach 1961-1965. http://serwisy.wimbp.rzeszow.pl/sl_o.html (16.08.2020 r.).
[183] K. Oczoś, dzieło cytowane, s. 52.
[184] Prof. dr Bronisław Kopyciński (1907-2004) – specjalista w dziedzinie budownictwa, dziekan, prorektor i rektor Politechniki Krakowskiej w latach 1956-1965. W. Muszyński, *Profesor Bronisław Kopyciński – wspomnienie*, http://riad.usk.pk.edu.pl/~naszapol/np50/wkladka.shtml (03.06.2020 r.).

prodziekan mgr inż. Roman Niedzielski oraz kwestor mgr Marian Golonka. Zgodnie z ustaleniami podjętymi podczas spotkania rektor nadał pełnomocnictwa mgr. inż. R. Niedzielskiemu do organizowania i prowadzenia Ośrodka oraz zwiększył kompetencje do zatrudniania bądź zwalniania pracowników administracji, pracowników fizycznych oraz naukowo-technicznych. Rektor wystąpił również do Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego (MSzW) o zwiększenie limitu przyjęć na I rok studiów o 20 osób. Do MSzW, wystąpił także kwestor o ustalenie zasad finansowania Ośrodka. Oficjalną nazwę Ośrodka ustalił natomiast naczelnik w Departamencie Studiów Technicznych (DST) w Warszawie. Notatka z narady została przekazana do DST w MSzW 21 października 1961 r. wraz z informacją, że nadzór nad praktykami studentów Ośrodka sprawowali doc. mgr inż. Tadeusz Riedel i adiunkt mgr inż. Andrzej Sanek oraz, że pracownicy naukowi Ośrodka byli związani z odpowiednimi katedrami Politechniki Krakowskiej.

Miasto starało się wesprzeć szkołę i rok później 18 czerwca 1962 r. prezydium Miejskiej Rady Narodowej [185] przekazało nieodpłatnie budynek przy ul. Lenartowicza 31, w którym utworzono Dom Studencki „Agnieszka" (użytkowany przez uczelnię do lat 80.).

DS „Agnieszka" przy ul. Lenartowicza 31

Fot. 12. Dom Studencki „Agnieszka", użytkowany przez uczelnię do 1980 r. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

[185] Miejskie Rady Narodowe – terenowe organy władzy państwowej w PRL. https://www.prawo.pl/akty/dz-u-1946-3-26-t-j,16778480.html (27.05.2020 r.).

Oprócz bazy materialnej władze uczelni dbały o rozwój organizacyjny. Rektor w zarządzeniu nr 7/62/63 we wrześniu 1962 r. dokonał podziału pracowników na zespoły z kierownikami:

- matematyki mgr Stefan Bal,
- przedmiotów technologicznych mgr inż. Kazimierz Oczoś,
- geometrii wykreślnej dr inż. Stanisław Polański
- fizyki i chemii dr Marek Rytel[186],
- elektrotechniki Karol Lubelski,
- teoretycznych przedmiotów technicznych mgr inż. Roman Niedzielski.

Regulamin dotyczył wszystkich szkół wyższych i w pewnym sensie nie obejmował wszystkich aspektów specyficznego szkolnictwa technicznego. To było powodem powstania w latach 60. odrębnego regulaminu szkolnictwa wyższego technicznego.

Stoisko rzeszowskiego Studium Politechniki Krakowskiej na I Wojewódzkiej Wystawie Postępu Technicznego w Rzeszowie w 1962 roku

Fot. 13. Stoisko studium Wydziału Mechanicznego Politechniki Krakowskiej w Rzeszowie na I Wojewódzkiej Wystawie Postępu Technicznego w Rzeszowie w 1962 r. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Regulamin dla szkolnictwa wyższego technicznego

Opracowany w latach 60. minionego stulecia regulamin dla szkolnictwa wyższego technicznego w oparto na założeniu ścisłego związku pomiędzy kierunkiem pracy zawodowej

[186] Prof. dr hab. inż. Marek Rytel (1928-2004) – profesor nauk fizycznych, specjalista w dziedzinie związanej z badaniami struktury energetycznej i dynamiki wybranych molekuł dwuatomowych, szczególnie molekuł biorących udział w procesach atmosferycznych i biologicznych, takich, jak CO, NO, CH, pracował, jako starszy wykładowca w filii Politechniki Krakowskiej w Rzeszowie w latach 1961-1964. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=61682&_k=xp0dms (03.06.20202 r.).

i umiejętnościami, a wiadomościami zdobywanymi podczas studiów (głównie zakładano zdobywanie wiedzy praktycznej), a także w powiązaniu z regionalnym przemysłem. Według regulaminu kierunki studiów (specjalizacje) powinny być więc określone przez dziekana w porozumieniu z zakładem pracy, podobnie jak dziedzina i tematy prac dyplomowych. Dokument ten zawierał zalecenia i opisy ram organizacyjnych, które musiały być uwzględnione w przygotowywanych przez wyższe szkoły inżynierskie obowiązujących w nich regulaminach. Regulamin zalecał:

- obecność na egzaminie dyplomowym, ustnym przedstawicieli zakładu pracy – jeśli praca dyplomowa była złożona na wniosek zakładu, to również on miał otrzymać jeden egzemplarz tej pracy,
- dużą elastyczność w obowiązkowości uczestnictwa studentów w zajęciach ze względu na to, że były to osoby pracujące, więc pojawił się wniosek, by dziekan ustalił listę zajęć obowiązkowych (np. geometria wykreślna, rysunek techniczny, sprawy obliczeniowe czy zajęcia laboratoryjne) oraz tych, na których obecność nie byłaby wymagana,
- ustalenie przez dziekana kilka terminów zaliczeń przedmiotów,
- podzielenie ćwiczeń (w liczbie 12) na: wstępne (wprowadzające) oraz kolejne zajęcia praktyczne, na kolokwia końcowo-zaliczeniowe, a także pozostawić trzy jako rezerwę na ewentualne ćwiczenia opuszczone lub źle wykonane,
- uwzględnianie okresowego nasilenia pracy zawodowej słuchaczy, szczególnie w okresie zaliczeniowym, tak by dostosowywać do słuchaczy terminy egzaminów zwykłych i poprawkowych, czy komisyjnych, a w wyjątkowych przypadkach ustalać nawet program indywidualny dla studenta,
- wyznaczanie terminów egzaminy wystarczająco wcześnie i po zakończeniu procesu nauczania,
- przygotowanie dyplomu zawierającego określenie kierunku studiów oraz zakres, z którego była wykonywana praca dyplomowa, ale bez wymieniania tematu pracy.

Regulamin nadawał dziekanowi uprawnienia do udzielania zgody na przejście studenta ze studiów dziennych na zaoczne[187] lub odwrotnie, a rektorowi na przeniesienia w ramach uczelni, a także na powoływanie komisji egzaminacyjnej.

[187] Studia zaoczne wieczorowe – niestacjonarne kierunki licencjackie, inżynierskie, magisterskie prowadzone przez uczelnie prywatne i państwowe, zwykle, jako płatne. https://studia.pl/zaoczne/ (09.06.2020 r.).

Dokument ten podkreślał rolę rady wydziału, która miała się składać się z dziekana oraz wszystkich pracowników naukowo-dydaktycznych wydziału. Zgodnie z regulaminem działania rady miały bardzo duże znaczenie w prawidłowym funkcjonowaniu procesu dydaktycznego na wydziale przez ustalenie wytycznych programowych oraz tematyki prac przejściowych i dyplomowych, opiniowanie wykonania programu, przyjmowanie nowych pracowników, ocenianie poziomu wykładów, zajęć laboratoryjnych, organizowanie rozpoczęcia i zakończenia semestrów.

Dokument zalecał, aby regulamin danej szkoły regulował sprawę liczby merytorycznych zajęć dydaktycznych, siatkę programową i szczegółowe programy (miały one zawierać dokładną liczbę godzin wykładów, ćwiczeń laboratoryjnych, obliczeniowych itp.).

Ponadto wspominał o zmianie systemu nauczania przez wprowadzanie systemu wykładowego (obowiązujący wówczas system lekcyjny nie bardzo się już sprawdzał na poziomie szkoły wyższej). Jednak ze względów lokalowych dopuszczano istnienie zarówno systemu lekcyjnego, jak i wykładowego.

Dodatkowo zwracano uwagę na odpowiednie przygotowanie pracowników dydaktycznych. Jeden z zapisów mówił, by nauczyciele szkół średnich, którzy pracowaliby w szkolnictwie wyższym, zdawali specjalne egzaminy pedagogiczne oraz by wykładowca przeszedł wszystkie szczeble kariery zawodowej od asystenta po adiunkta.

Zwracano uwagę na konieczność opracowania szczegółowych programów nauczania oraz zaopatrzenia nauczycieli i studentów w podręczniki (skrypty). Na władzach szkół na szczeblu dziekańskim ciążył obowiązek prawidłowego prowadzenia zajęć dla studentów, natomiast na wykładowcach sprawdzania aktywnego udziału w procesie nauczania oraz uzyskania pozytywnych ocen podczas zaliczeń i egzaminów. Podobne zasady obowiązywały studentów studiów zaocznych.

Regulamin, podobnie jak wcześniej precyzował, że przyjęcie w poczet studentów następowało po immatrykulacji, po złożeniu ślubowania i otrzymaniu przez studenta indeksu. Głównym obowiązkiem studenta było godne reprezentowanie szkoły oraz uczestnictwo w zajęciach. Konsekwencje nieobecności ustalał rektor, a sprawy uzupełnienia zaległości spowodowanych nieobecnością student regulował sam po uzgodnieniu zaliczeń z prowadzącymi zajęcia i dziekanem.

Planowany regulamin nie wprowadzał zmian dotyczących długości roku szkolnego (rok trwał od 1 września do 31 sierpnia). Utrzymano w nim również podział na semestr zimowy (od 1 października do 3 lutego) oraz letni (od 4 lutego do 30 czerwca), okres egzaminów zaczynał się zaraz po zakończeniu zajęć, mógł być jednak przedłużony za zgodą dziekan i prowadzącego

(w semestrze zimowym do końca lutego, a w letnim do 15 października). Przed rozpoczęciem semestru rada wydziału dokonywała podziału na zajęcia i przedmioty (były one podawane do wiadomości studentów). Natomiast dziekan decydował o podziale studentów na grupy, a zaliczenie przedmiotu dokonywał prowadzący na podstawie zaliczeń kontrolnych i egzaminu.

Skala ocen również nie uległa zmianie, zachowano istniejący system ocen. W przypadku nieosiągnięcia pozytywnych ocen rada wydziału skreślała studenta z listy studentów, powtarzanie roku było możliwe dopiero od drugiego roku studiów. Mimo powtarzania danego roku istniała możliwość realizacji przedmiotów z następnego roku, ale tylko za zgodą dziekana.

Warunkiem dopuszczenia do egzaminu końcowego było uzyskanie zaliczeń z wszystkich przedmiotów oraz przyjęcia pracy dyplomowej. Zwracano uwagę, aby temat tej pracy był powiązany z pracą zawodową. Temat zatwierdzał dziekan, a termin egzaminu wyznaczała rada wydziału. Egzamin składał się z dwóch części: pisemnej (z przedmiotu specjalistycznego) i ustnej (obrona pracy dyplomowej). Oceny były według tej samej pięciostopniowej skali. Z egzaminu sporządzano protokół. W przypadku niezdania egzaminu lub nie zgłoszenia się na egzamin student był skreślany z listy, ale mógł się ubiegać o wyznaczenie powtórnego terminu egzaminu wskazując poważny powód nieobecności na wyznaczonym terminie egzaminu. Po zyskaniu zgody dziekana wyznaczano nowy termin obrony pracy, jednak dopiero po upływie sześciu miesięcy do poprzedniego. Po ukończeniu studiów absolwent otrzymywał dyplom z oceną ogólną zakończenia studiów, na którą składała się ocena z egzaminu dyplomowego, pracy dyplomowej i całego toku studiów. Egzemplarz pracy dyplomowej przechowywano w szkole.

Trud wielu ludzi nie został zmarnowany i powstała uczelnia wyższa w środowisku bez tradycji akademickich, mimo początkowej, tylko jednorocznej niezależności (Wieczorowa Szkoła Inżynierska w roku akademickim 1951/1952) i późniejszej zależności od uczelni w Krakowie (Wieczorowa Szkoła Inżynierska w Krakowie, Wydział Mechaniczny w Rzeszowie w latach 1952-1955 i Terenowe Studium Wieczorowe Wydziału Mechanicznego Politechniki Krakowskiej 1955-1963), gdzie zręby uczelni tworzono praktycznie od początku i osiągnięto spektakularne sukcesy, dzięki którym możliwe stało się utworzenie niezależnej, wyższej, technicznej szkoły w Rzeszowie, przekształconej następnie w Politechnikę Rzeszowską.

Rozdział 2. Wyższa Szkoła Inżynierska – dekada umacniania potencjału naukowo-dydaktycznego (1963-1974)

Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie została powołana 18 czerwca 1963 r.[188] Po kilku miesiącach odbyła się pierwsza inauguracja roku akademickiego w samodzielnej technicznej szkole wyższej w Rzeszowie[189].

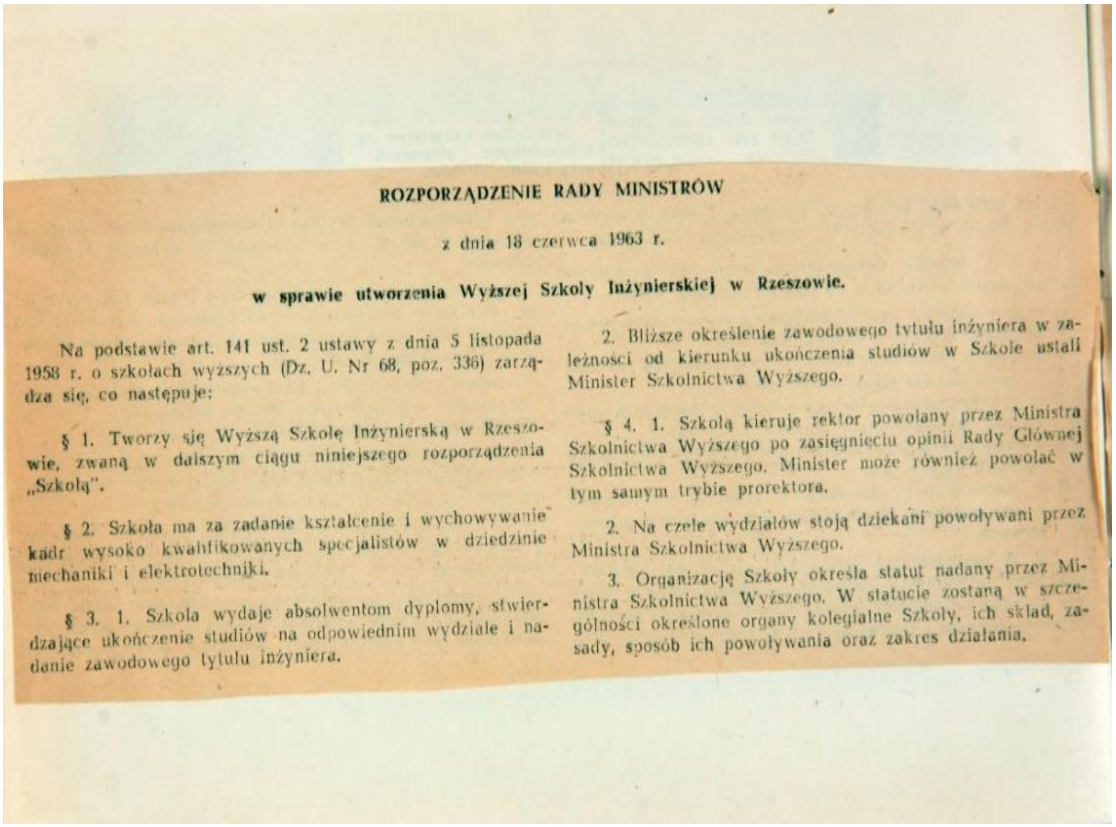

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 18 czerwca 1963 r.

w sprawie utworzenia Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie.

Na podstawie art. 141 ust. 2 ustawy z dnia 5 listopada 1958 r. o szkołach wyższych (Dz. U. Nr 68, poz. 336) zarządza się, co następuje:

§ 1. Tworzy się Wyższą Szkołę Inżynierską w Rzeszowie, zwaną w dalszym ciągu niniejszego rozporządzenia „Szkołą".

§ 2. Szkoła ma za zadanie kształcenie i wychowywanie kadr wysoko kwalifikowanych specjalistów w dziedzinie mechaniki i elektrotechniki.

§ 3. 1. Szkoła wydaje absolwentom dyplomy, stwierdzające ukończenie studiów na odpowiednim wydziale i nadanie zawodowego tytułu inżyniera.

2. Bliższe określenie zawodowego tytułu inżyniera w zależności od kierunku ukończenia studiów w Szkole ustali Minister Szkolnictwa Wyższego.

§ 4. 1. Szkołą kieruje rektor powołany przez Ministra Szkolnictwa Wyższego po zasięgnięciu opinii Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego. Minister może również powołać w tym samym trybie prorektora.

2. Na czele wydziałów stoją dziekani powoływani przez Ministra Szkolnictwa Wyższego.

3. Organizację Szkoły określa statut nadany przez Ministra Szkolnictwa Wyższego. W statucie zostaną w szczególności określone organy kolegialne Szkoły, ich skład, zasady, sposób ich powoływania oraz zakres działania.

Fot. 14. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie utworzenia Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie z 18 czerwca 193 r. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

[188] Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie – wyższa uczenia techniczna w Rzeszowie powołana na podstawie Rozporządzenie Rady Ministrów z 18 czerwca 1963 r. Dz. U., nr 26, poz. 153, s. 302. Por. *Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza 1963-2017*, Rzeszów 2017, s. 9.

[189] *Pierwsza na Rzeszowszczyźnie uczelnia rozpoczęła działalność*, „Nowiny Rzeszowskie" 1963, nr 235.

Od tego momentu rozpoczął się czas wielkiego rozwoju uczelni (co ciekawe, nieformalnie określanej mianem „politechniki").

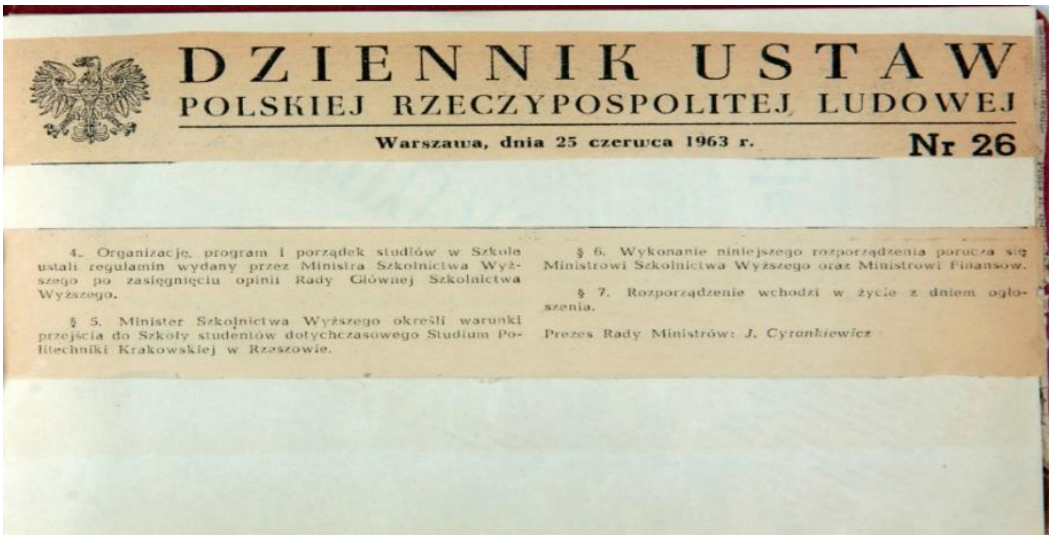

DZIENNIK USTAW
POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ
Warszawa, dnia 25 czerwca 1963 r. Nr 26

4. Organizację, program i porządek studiów w Szkole ustali regulamin wydany przez Ministra Szkolnictwa Wyższego po zasięgnięciu opinii Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego.

§ 5. Minister Szkolnictwa Wyższego określi warunki przejścia do Szkoły studentów dotychczasowego Studium Politechniki Krakowskiej w Rzeszowie.

§ 6. Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Szkolnictwa Wyższego oraz Ministrowi Finansów.

§ 7. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: J. Cyrankiewicz

Fot. 15. Dziennik Ustaw z 25 czerwca 1963 r. nr 26 w sprawie organizacji studiów w WSI. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Rozszerzano jej bazę materialną, powstały budynki dla wszystkich wydziałów, to jest już istniejącego Wydziału Mechanicznego oraz kolejnych, powstałych w latach 60. XX w.: Elektrycznego (1965 r,), Inżynierii Komunalnej (1967 r., któremu rok później zmieniona nazwę na Wydział Budownictwa Lądowego i Komunalnego) i Technologii Chemicznej (1968 r.), zbudowano domy studenckie, budynek rektoratu, stołówkę studencką, w tym okresie tworzono również ramy i strukturę organizacyjną, przygotowywano proces dydaktyczny, umacniano pozycję uczelni.

Inauguracja roku akademickigo 1963/1964. Od lewej: prof. Stanisław Chrzanowski, sekretarz CRZZ Czesław Wiśniewski, Władysław Kruczek, Roman Niedzielski, minister Henryk Golański, Michał Ostrowski, prof. Bronisław Kopyciński, posłanka Maria Augustyn

Fot. 16. Uroczysta inauguracja roku akademickiego 1963/1964 na WSI z udziałem ministra szkolnictwa wyższego Henryka Golańskiego. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Nie tylko uczelnia techniczna się rozwijała, ale także nowo powstała Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie[190].

Pierwszym rektorem Wyższej Szkoły Inżynierskiej został doc. mgr inż. Roman Niedzielski, który pełnił tę funkcję do 1972 r. Prorektorem ds. nauki był prof. dr inż. Jan Woźniacki[191], który również pełnił tę funkcję do 1972 r.

Fot. 17. Inauguracja roku akademickiego 1963/1964. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

W roku akademickim 1964/1965 dziekanem Wydziału Mechanicznego był prof. dr inż. Jan Woźniacki, p.o. dziekana Wydziału Ogólnotechnicznego był dr Zbigniew Szuflarski[192].

[190] Por. *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie. Powstanie i rozwój 1965-1985*, red. A. Niewolak-Krzywda, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Rzeszów 1985.

[191] Prof. dr hab. inż. Jan Woźniacki (1911-2000) – nauczyciel akademicki, specjalista w dziedzinie matematyki i elektrotechnika, prorektor ds. nauki WSI od 1963 r. do 1972 r., dziekan wydziału Mechanicznego 1964/1965, a w kolejnym roku akademickim 1965/1966 dziekan Wydziału Ogólnotechnicznego, również dziekan Wydziału Elektrycznego w latach 1972-1973 oraz w latach 1973-1980 dyrektor Instytutu Matematyki i Fizyki. https://weii.prz.edu.pl/wydzial/historia/poczet-dziekanow-kadencyjnie (16.08.2020 r.).

[192] Dr Zbigniew Szuflarski – nauczyciel akademicki w WSI w Rzeszowie, p**.** o. dziekana Wydziału Ogólnotechnicznego i dziekan Wydziału Ogólnotechnicznego w latach 1964-1968, prodziekan Wydziału Technologii Chemicznej od 1968 do 31 stycznia 1969 r., K. Oczoś, *Politechnika Rzeszowska 1951-2001*, Rzeszów 2001.

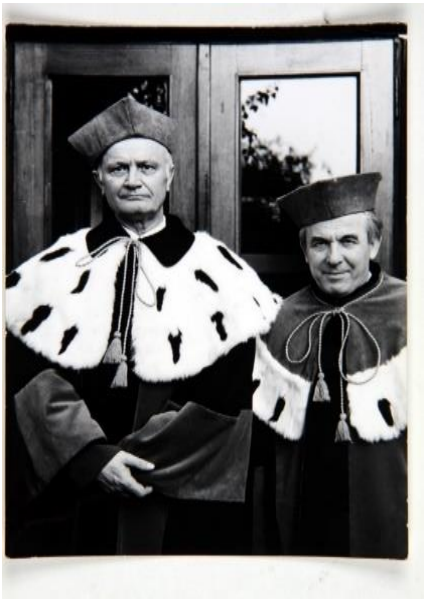

Fot. 18. Pierwszy rektor WSI doc. Roman Niedzielski i prorektor ds. nauki prof. dr inż. Jan Woźniacki. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Do 1966 r. mury Wyższej Szkoły Inżynierskiej opuściło już ponad 250 absolwentów. Rzeszowska prasa informowała, że w październiku 1966 r. „kolejny egzamin dyplomowy czeka słuchaczy IV roku studiów dziennych”[193]. Z kolei, zgodnie z założeniami, od 1 września nowy rok akademicki zaczęło około 1400 studentów na studiach dziennych, zaocznych i wieczorowych. Na pierwszym roku naukę na studiach dziennych rozpoczęło 288 osób (na ponad 500 kandydatów) oraz 300 osób na studiach wieczorowych. W domach studenckich zakwaterowanie znalazło 330 studentów, w tym 130 z pierwszego roku. Podczas inauguracji 29 września wykład inauguracyjny „Polska myśl techniczna w ujęciu historycznym” wygłosił mgr inż. Kazimierz Oczoś, prodziekan Wydziału Mechanicznego[194].

Rozwój bazy lokalowej w latach 60.

W latach 60. Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie dysponowała następującymi budynkami:

- budynkiem przy ul. Marii Skłodowskiej-Curie 4, otrzymanym w 1955 r. od WSK, którego adaptację zakończono w 1962 r. (budynek „D”),
- pawilonem – laboratorium obróbki metali (o kubaturze 8700 m3), w skład, którego wchodziły takie pomieszczenia, jak np.: hale obrabiarek i obróbki ręcznej, szlifiernia, galwanizernia, sala do obróbki cieplnej.

[193] M. N., *Nim zabrzmi „Gaudeamus”*, „Nowiny Rzeszowskie” 1966, nr 223.
[194] Tamże.

– budynkiem wykładowo-laboratoryjnym oznaczony później literą „C", przeznaczonym dla Wydziału Mechanicznego, którego budowę rozpoczęto w 1961 r., a zakończono 18 kwietnia 1963 r. (tu przeniesiono z pawilonu laboratoria dla Wydziału Mechanicznego).

Fot. 19. Budynki uczelni „C" i „F". Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

– budynkiem oznaczony literą „A" (główny budynek WSI), przeznaczony na siedzibę rektoratu i centralnej administracji szkoły) przy ulicy Wincentego Pola 2; oddany do użytku 30 września 1965 r.[195] Jego druga cześć została oddana do użytku 30 marca 1968 r.

Fot. 20. Budynek „A", pierwszy rektorat. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

[195] R. Bilski, *W przyszłym roku nowy gmach Politechniki w Rzeszowie*, „Nowiny Rzeszowskie" 1963, nr 120.

Uczelnia użytkowała także wspomniany już budynek przy ul. Lenartowicza 31, gdzie utworzono tam Dom Studencki „Agnieszka" użytkowany do lat 80. XX w).

Fot. 21. Zespół fotograficzny, sale wykładowe WSI w Rzeszowie 1963 r. Archiwum Państwowe w Rzeszowie, zespół 406, sygnatura 1936.

W 1965 r. rozpoczęto budowę obiektu zlokalizowanego przy ul. Wincentego Pola 2 przeznaczonego dla Wydziału Elektrycznego (został on oddany do użytku 30 listopada 1966 r. i oznaczony literą „B"). W 1966 r. uczelnia dysponowała obiektami, w których ogółem znajdowało się „23 sale wykładowe, 15 laboratoriów, 13 pracowni naukowych oraz 32 pomieszczenia dla pracowników naukowych" [196] oraz użytkowanym budynkiem DS „Agnieszka".

[196] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11113. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1967. Ocena pracy dydaktyczno-wychowawczej oraz perspektywy rozwoju WSI i WSP*, s. 3.

Inauguracja roku akademickiego w Wyższej Szkole Inżynierskiej

Uroczystości 10-lecia wydania pierwszych dyplomów inżynierskich

W SOBOTĘ odbyła się inauguracja trzeciego już nowego roku akademickiego w rzeszowskiej Wyższej Szkole Inżynierskiej. W uroczystości uczestniczyli przedstawiciele władz wojewódzkich, Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego, pracownicy naukowo-dydaktyczni, studenci oraz pierwsi absolwenci Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej. Utworzona przed 15 laty Wieczorowa Szkoła Inżynierska, przekształcona następnie w Studium Terenowe Politechniki Krakowskiej, dała początek szybko rozwijającemu się obecnie rzeszowskiemu ośrodkowi akademickiemu; uroczystości inauguracyjne połączono z obchodami 10-lecia wydania w Rzeszowie pierwszych dyplomów inżyniera, które uzyskało wówczas 24 absolwentów Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej.

Na zdjęciu: goście zwiedzają Zakład Fizyki WSI w Rzeszowie. *Fot. M. KOPEC*

Fot. 22. Inauguracja roku akademickiego 1965/1966. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Rozwój uczelni leżał na sercu nie tylko jej władzom. Był także był przedmiotem troski zarówno Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego i władz politycznych w Rzeszowie. 19 kwietnia 1966 r. odbyło się posiedzenie z udziałem ministra szkolnictwa wyższego oraz I sekretarza KW PZPR, podczas którego omawiano plan rozwoju WSI w latach 1966-1970. Oceniano również stan inwestycji oraz ich perspektywy w przyszłości. W 1966 r.: „Uczelnia miała dwa wydziały (Mechaniczny i Elektryczny) oraz bazę dydaktyczną o kubaturze 54 tys. m^3, na którą składały się:

- budynek dydaktyczny o kubaturze 5 tys. m^3 o ogólnej wartości wraz z wyposażeniem w wysokości 4 mln zł,
- budynek Wydziału Mechanicznego o kubaturze 12 tys. m^3 wraz z laboratoriami: materiałoznawstwa, technologii materiałów, pomiarów warsztatowych, wytrzymałościowym, elektroniki i matematyki oraz salami wykładowymi i kreślarniami. Wartość z wyposażeniem równała się 19 mln 500 tys. zł,
- laboratorium obrabiarek i obróbki metali o kubaturze 10 tys. m^3,

– budynek Wydziału Elektrycznego (12 tys. m^3 z laboratoriami maszyn napędów elektrycznych, techniki wysokich napięć, energetycznym oraz pomieszczeniami dydaktycznymi i administracyjnymi o wartości 11 mln zł – do pełnego wyposażenia brakowało wówczas jeszcze 3 mln zł).
– budynek Główny (14 tys. m^3) z laboratoriami chemii, fizyki, salami wykładowymi i kreślarniami oraz biblioteką – całość o wartości 15 mln zł. Razem wartość całości bazy stanowiło 67.500 tys. zł. Środki w wysokości 4 mln wyłożyło Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego. Pozostałe koszty obciążyły Wojewódzką Radę Narodową, Miejską Radę Narodową, […] oraz Społeczny i Państwowy Komitet Budowy Uczeni”[197], a także inne organizacje.

Tak wiec uczelnia posiadała już cztery budynki dydaktyczno-laboratoryjne, „A”, „B”, „C” i „D”. Kolejne spotkanie włodarzy miasta i przedstawicieli uczelni odbyło 17 września 1966 r. w Miastoprojekcie. Omówiono wówczas szczegóły dotyczące budowy tzw. drugiej części dydaktycznej przy ul. Pstrowskiego, m.in. włączenie do WSI obiektów przejętej Szkoły Rzemiosł Budowlanych[198] wraz z internatem i adaptacji tych budynków do potrzeb WSI. Podczas spotkania podpisano także umowę i ustalono terminy realizacji tej inwestycji. „Na sfinansowanie kosztów przygotowania inwestycji PWRN[199] zabezpieczył 1 mln zł na 1967 r. Orientacyjne koszty przygotowania całości zadania szacuje się następująco:

– koszt wykupu terenu – 2.500.0 tys. zł,
– koszt opracowania dokumentów – 1.100.0 tys. zł”[200]

Uczelnia też starała się o budowę domów studenckich, ale „warunkiem ukończenia programu rzeczowego na zadaniu „domy studenckie” (5 budynków) jest wywołanie decyzji Ministra

[197] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. M*ateriały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie. Notatka w sprawie WSI na posiedzeniu Sekretariatu KW PZPR z udziałem Ministra Szkolnictwa Wyższego*, *19.04.1966*, s. 1.
[198] Szkoła Rzemiosł Budowlanych – szkoła zawodów budowlanych, istniała do 1959 r., kiedy to w połączeniu z Technikum Budowlanym utworzono Państwowe Szkoły Budownictwa. http://test.zs1.resman.pl/historia-szkoly/ (27.05.2020 r.).
[199] Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej (PWNR) – organ władzy państwowej na szczeblu regionalnym (wojewódzkim) funkcjonujący w latach 1950-1972 powołany mocą Ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej, Dz.U. z 1950 r., poz. 130.
[200] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie. Informacja Okręgowej Dyrekcji Inwestycji Miejskich w sprawie postępu robót i przygotowania inwestycji budowy obiektów wyższych uczelni w Rzeszowie*, s. 1.

Oświaty i Szkolnictwa Wyższego odnośnie przydzielenia na rok 1968 nakładów w wysokości 14.073 tys. zł z tego dla WSP[201] – 7.023 tys. zł, WSI – 7.050 tys. zł"[202].

28 lutego 1967 r. w Miastoprojekcie odbyło się kolejne spotkanie w sprawie zabudowy terenu WSI (drugi zespół dydaktyczny). „Projekt wstępny zagospodarowania przestrzennego WSI uwzględniający nowe propozycje bryłowe i funkcjonalne obiektów kubaturowych należy opracować w granicach objętych ul. Pstrowskiego, Podkarpacką linią kolejową i granicą zakładu"[203].

9 marca tego samego roku miało miejsce następne spotkanie w Miastoprojekcie, podczas którego rozmawiano o perspektywicznym rozwoju uczelni, w tym o budowie brakujących budynków np. Rektoratu, Studium Wojskowego, domów studenckich, a przede wszystkim obiektów dla planowanego Wydziału Chemii. Ustalono terminy technicznych projektów wstępnych oraz przygotowawczych, m.in. przykrycia potoku Rudka oraz że „Miastoprojekt w projekcie wstępnym Wydziału Chemii poda zakres robót przygotowawczych na rok bieżący, przy czym inwestor postuluje ich przerób w granicy do 4000 tys. zł"[204].

Zwiększająca się liczba studentów i pracowników wymagała rozbudowy i budowy nowych obiektów uczelni o kubaturze aż 247 000 m^3. „Z tego przy ul. W. Pola zlokalizowanych będzie 72 000 m^3 z przeznaczeniem dla Wydziału Mechanicznego a 175 500 m^3 u zbiegu Pstrowskiego i Podkarpackiej z przeznaczeniem dla Wydziału Chemii (90 tys. m^3), Wydziału Inżynierii Komunalnej (29,5 tys. m^3) i Wydziału Elektrycznego (51,5 tys. m^3)"[205]. Przy czym „koszt budowy pomieszczeń dla Wydziału Inżynierii Komunalnej wraz z wyposażeniem będzie wynosił 33 mln zł (25,5) bez wyposażenia, a Wydziału Chemii 55 mln zł (42,5 mln bez

[201] Wyższa Szkoła Pedagogiczna (WSP) – uczelnia pedagogiczna i humanistyczna działająca w Rzeszowie od 1965 r. do 2001 r. (następnie przekształcona w Uniwersytet Rzeszowski). https://www.ur.edu.pl/storage/file/core_files/2019/11/2/5026954811f89e8dd1e811b02a568b51/HISTORIA%20UNIWERSYTETU%20RZESZOWSKIEGO.pdf (27.05.2020 r.).

[202] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie. Informacja Okręgowej Dyrekcji Inwestycji Miejskich w sprawie postępu robót i przygotowania inwestycji budowy obiektów wyższych uczelni w Rzeszowie*, s. 3.

[203] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11113. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1967. Protokół z narady na temat zabudowy terenu WSI – II zespół dydaktyczny i granice lokalizacji terenu odbytej w dniu 28.02.1967 r. w „Miastoprojekt", 1967*, s. 11.

[204] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11113. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1967. Notatka służbowa spisana w dniu 9 marca w WSI w Rzeszowie w sprawę zamierzeń inwestycyjnych, 1967*, s. 21.

[205] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11113. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1967. Ocena pracy dydaktyczno-wychowawczej oraz perspektywy rozwoju WSI i WSP,* s. 45.

wyposażenia). Biorąc pod uwagę potrzeby uczelni inwestycje te winny być rozpoczęte jeszcze w tym roku. Pozostałe obiekty, a mianowicie dla Wydziału Elektrycznego (koszt 56,5 mln), dla pomieszczenia biblioteki i rektoratu (koszt 26,5 mln), Studium Wojskowego[206] koszt (8,8 mln) i Studium Wychowania Fizycznego koszt (3,8 mln) ze względu na brak środków będą budowane w następnej 5-latce"[207]. Dodatkowo Miejska Rada Narodowa zobowiązała się do zapewnienia mieszkań dla pozyskiwanej kadry dydaktycznej.

Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego[208] w piśmie nr I 23-0231-21/67 z 22 maja 1967 r. do KW PZPR w sprawie dalszego rozwoju WSI poinformowało, że „przewiduje się podjęcie w latach 1968-1970:

a) budowy zespołu obiektów dla Wydziału Chemii kosztem ca 56 mln zł, inwestycja ta finansowana będzie przez resort przemysłu chemicznego,
b) budowy hali sportowej o kubaturze 13 000 m^3 i koszcie 12 mln zł, finansowanej przez Wojewódzki Komitet Kultury Fizycznej w Rzeszowie (WKKF)"[209].

Na budowę domów studenckich uczelnia uzyskała 12 mln z Głównego Komitetu Kultury Fizycznej[210], 7 mln z Ministerstwa Górnictwa i Energetyki, 6 mln z Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego, a 6 mln pożyczyła z Funduszu Budowy Szkół i Internatów. W efekcie 18 marca 1967 r. oddano do użytku dom studencki „Promień".

30 marca 1968 r. zakończono budowę drugiej części budynku „A". Uczelnia nadal pozyskiwała i budowała nowe budynki. Mgr inż. Stefan Monikowski, dyrektor Rzeszowskiego Zjednoczenia Budownictwa[211] wyraził zgodę na przejęcie budynku przy ul. Poznańskiej 1, który został oznaczony literą „P" (przeznaczony został na hotel asystencki, przychodnię

[206] Studium Wojskowe – struktura odpowiedzialna za obowiązkowe zajęcia prowadzone na uczelniach w okresie PRL. https://www.encyklopedia.naukowy.pl/Studium_wojskowe (27.05.2020 r.).
[207] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11113. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1967. Ocena pracy dydaktyczno-wychowawczej oraz perspektywy rozwoju WSI i WSP*, s. 46.
[208] Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego – urząd państwowy w Polsce do spraw oświaty i wychowania w zakresie szkolnictwa wyższego, od 2006 r. jest to Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW), https://www.gov.pl/web/nauka (31.07.2020 r.).
[209] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11113. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1967. Ocena pracy dydaktyczno-wychowawczej oraz perspektywy rozwoju WSI i WSP*, s. 78 (1).
[210] Główny Komitet Kultury Fizycznej (GKKF) – utworzony 1950 r centralny organ administracji w zakresie kultury fizycznej, sportu i turystyki. https://encyklopedia.interia.pl/nauki-spoleczne-humanistyka/news-glowny-komitet-kultury-fizycznej,nId,1961056 (27.05.2020 r.).
[211] Zjednoczenia – organy zarządzania daną branżą przemysłu lub usług, funkcjonowały w latach 1945-1981 na podstawie Dekretu z dnia 3 stycznia 1947 r. o tworzeniu przedsiębiorstw państwowych, Dekretu z dnia 3 stycznia 1947 r. o tworzeniu przedsiębiorstw państwowych, Dz.U. nr 8, poz. 41 i 42.

i klub studencki). 30 września 1968 r. zakończono budowę dwóch akademików: „Arcusa” i „Nestora”.

Fot. 23. Budowa nowego kampusu uczelni. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Wydział Technologii Chemicznej (bo taką otrzymał nazwę, dopiero w 1981 r. została ona zmieniona na Wydział Chemiczny) zyskał swoją siedzibę, gdy 17 maja 1969 r., oddano do użytku budynek „E” przy. ul. Żwirki i Wigury. 31 stycznia 1970 r. ukończono budowę gmachu „F” przy ul. M. Skłodowskiej-Curie, gdzie ulokowano Bibliotekę Główną.

W końcu lat 60. uczelnia miała więc sporą bazę lokalową: główny budynek „A” (dobudowa drugiej części zakończyła się w 1968 r.), budynek „B” dla Wydziału Elektrycznego (30 listopada 1966 r.) oraz budynek „C” dla Wydziału Mechanicznego (18 kwietnia 1963 r.). Wszystkie te budynki zlokalizowano przy ul. W. Pola 2. Inne obiekty w tym okresie stanowiły: użytkowane pokoje dla studentów w DS „Agnieszka” przy ul. Lenartowicza, własne domy studenckie: „Promień” (18 marca 1967 r.) oraz „Arcus” i „Nestor” (30 września 1968 r.) przy ul. Poznańskiej. Ponadto zaplecze lokalowe poszerzyło się jeszcze o budynek „E” dla Wydziału Chemii przy ul. Żwirki i Wigury (17 maja 1969 r.) oraz budynek „F” Biblioteki Głównej (31 stycznia 1970 r.).

Fot. 24. Budowa budynku „E” w 1967 r. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Uczelnia otrzymała wsparcie nie tylko od zakładów przemysłowych, ale też np. od Społecznego Funduszu Odbudowy Kraju i Stolicy (SFOKiS)[212] w kwocie 19,5 mln zł. Z tych środków wybudowano główny budynek uczelni przy ul. W. Pola 2, gdzie znajdował się rektorat i administracja centralna (budynek „A”).

Zakłady przemysłowe wspierały uczelnię przekazując jej np. narzędzia. „Uczelnia w latach 1963-1965 otrzymała przedmiotów nietrwałych ogólnej wartości zł 345.791,69”[213].

[212] Społeczny Funduszu Odbudowy Stolicy – fundusz utworzony w 1948 r. w celu przyspieszenia odbudowy i rozbudowy Warszawy (0,5% zarobków przeznaczano na ten cel), w 1958 przekształcony w Stolicy Społeczny Funduszu Odbudowy Kraju i Stolicy, a w 1966 r. kolejny raz przekształcony w Społeczny Fundusz Budowy Szkół i Internatów, Obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 sierpnia 1948 r. w sprawie ogłoszenia statutu stowarzyszenia wyższej użyteczności Społeczny Fundusz Odbudowy Stolicy, Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 278.

[213] Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460, *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja, Protokół spisany dnia 23 kwietnia 1966 r. z rewizji finansowo-księgowej*, s. 130.

Darczyńcami byli m.in.: Huta Stalowa Wola[214], Fabryka Obrabiarek Tarnobrzeg[215], Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego Mielec[216], Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego Rzeszów[217], Zakłady Przetwórcze Machów[218] i inne. Często uczelnia wysyłała własne samochody po narzędzia jak np. 20-23 lipca 1963 r. do Huty Stalowa Wola, skąd dostarczono 1027 sztuk narzędzi (według specyfikacji darowującego zakładu).

Według oceny Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej[219] „inwestycje obejmujące uzyskaną bazę lokalową wraz z wyposażeniem sięgają wartości 31 362 000 złotych i pokryte były ze środków Prezydium WRN – Komitet Odbudowy Stolicy. W kwocie tej mieści się 6 mln zł przekazane przez SFOKiS. Zakłady pracy przekazały WSI urządzenia i pomoce naukowe na ogólną wartość ok. 550 tys. zł, w tym WSK Rzeszów 200 tys. zł, Huta Stalowa Wola 137 tys. zł, WSK Mielec 40 tys. zł, Fabryka Porcelany Boguchwała[220] 21 tys. zł itd."[221].

W roku akademickim 1965/1966 nastąpiły zmiany na stanowisku dziekanów. Funkcję dziekana Wydziału Mechanicznego objął prof. dr inż. Jan Madejski[222], prodziekanem był mgr

---

[214] Huta Stalowa Wola – huta utworzona 14.06.1939 r. w ramach Centralnego Okręgu Przemysłowego w celu produkcji broni artyleryjskiej, w czasie wojny przejęta przez Niemców, po wojnie nadal zajmowała się produkcją zbrojeniową, w latach 60. i 70. XX w. rozszerzyła działalność o produkcję maszyn budowlanych. https://www.hsw.pl/o-firmie (27.05.2020 r.).

[215] Fabryka Obrabiarek Tarnobrzeg – jedna 25 firm należących do Zjednoczenia Przemysłu Obrabiarkowego „Ponar", Sąd Rejonowy w Tarnobrzegu, działająca do 2 grudnia 2004 r. http://grape.org.pl/glossary_item/ponar (27.05.2020 r.).

[216] Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego w Mielcu – fabryka wybudowana w latach 1938-1939 w Centralnym Okręgu Przemysłowym jako Państwowe Zakłady Lotnicze-Wytwórnia Płatowców nr 2 w Mielcu, w czasie wojny przejęta przez Niemców, po wojnie odbudowano i przekształcono zakład w Państwowe Zakłady Lotnicze Zakład Nr 1 w Mielcu, a w 1949 r. zmieniono nazwę z PZL na Wytwórnię Sprzętu Komunikacyjnego Mielec. http://samolotypolskie.pl/samoloty/2392/126/Panstwowe-Zaklady-Lotnicze-Wytwornia-Platowcow-nr-2-PZL-WP-2 (27.05.2020 r.).

[217] Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego Rzeszów – przedsiębiorstwo zajmujące się przede wszystkim produkcją komponentów lotniczych i kompletnych silników lotniczych powstało w kwietniu 1937 r. w Rzeszowie jako Państwowe Zakłady Lotnicze Wytwórnia Silników nr 2 w ramach budowy Centralnego Okręgu Przemysłowego, obecnie Pratt & Whitney Rzeszów S.A. http://web.archive.org/web/20160919231200/http://www.pwrze.com:80/o-firmie/wsk-75-lat-historii/ (27.05.2020 r.).

[218] Kopalnia Siarki „Machów" – kopalnia powstała w 1964 r., wydobywano w niej siarkę do 1992 r. w 1994 r. rozpoczęła się likwidacja kopalni, wyrobisko napełniono wodą i zamieniono w sztuczne jezioro. http://www.ksmachow.pl/firma/historia (31.07.2020 r.).

[219] Komitet Centralny Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej – organ kierowniczy partii w latach 1948-1990. https://szkolnictwo.pl/szukaj,Komitet_Centralny_Polskiej_Zjednoczonej_Partii_Robotniczej (31.07.2020 r.).

[220] Zakłady Porcelany Elektrotechnicznej Zapel S.A. – krajowy producent izolatorów porcelanowych i kompozytowych, utworzony w 1939 r. w ramach COP-u. http://www.zapel.com.pl/o-nas/historia/ (27.05.2020 r.).

[221] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1964-1966. Informacja o pracy i kierunkach rozwoju Wyższej Szkoły Inżynierskiej* iStudium *wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie*, s. 3.

[222] Prof. dr hab. inż. Jan Madejski (1925-2000) – absolwent Politechniki Gdańskiej, specjalista w obszarze zagadnień cieplno-przepływowych w reaktorach jądrowych w Polsce, żołnierz AK, od 1954 r. do 1965 r.

inż. Kazimierz Oczoś, z kolei na czele Wydziału Ogólnotechnicznego stanął prof. dr inż. Jan Woźniacki, a dr Zbigniew Szuflarski był prodziekanem tego Wydziału. Dr Jerzy Sozański[223] objął stanowisko dziekana Wydziału Elektrycznego.

Rok akademicki 1966/1967 wprowadził zmiany na stanowisku dziekana na Wydziale Ogólnotechnicznym (dziekanem tam został doc. dr hab. inż. Stanisław Polański) i na Wydziale Elektrycznym (stanowisko dziekana objął doc. dr hab. inż. Zygmunt Bajorek[224]), stanowiska prodziekanów na tych dwóch wydziałach jak i na Wydziale Mechanicznym nie zmieniły się.

Kontrola finansowo-księgowa i inwentaryzacja z 1966 r.

Na początku swojego istnienia uczelnia borykała się nie tylko z niedoborem kadry i pomieszczeń, ale także z brakiem opracowanych instrukcji, regulaminów czy zarządzeń w sprawie organizacji pracy, obiegu dokumentów itp. W związku z tym i w trosce o prawidłową pracę organizacyjno-administracyjną, rektor i dyrektor administracyjny WSI wystąpili z wnioskiem do Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego o przysłanie inspektorów w celu „prawidłowego ustawienia administracji". Od 16 marca do 23 kwietnia 1966 r. na uczelni przebywało dwoje inspektorów z Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego. Ich „Rewizja finansowo-księgowa obejmująca m.in. sprawy organizacyjne, kontrolę wewnętrzną, wykonanie zarządzeń pokontrolnych, gospodarkę kasową, budżet i jego wykonanie oraz gospodarkę środkami materialnymi, w tym otrzymanymi na warunkach nieodpłatnego przekazania za rok 1965 r., a sondażowo od 1963 r. (protokół z dnia 23 kwietnia 1966 r.) - wykazała […] uchybienia i nieprawidłowości szczególnie na odcinkach: gospodarki kasowej, wykonania budżetu, gospodarki środkami materialnymi i ich inwentaryzacji"[225].

kierownik Katedry Teorii Maszyn Cieplnych na Wydziale Mechanicznym Politechniki Gdańskiej, od 1965 r. pracował w WSI w Rzeszowie, w latach 1969-1975 pracownik Instytutu Badań Jądrowych w Świerku. https://mech.pg.edu.pl/prof.-dr-inz.-jan-madejski (16.08.2020 r.).

[223] Prof. dr hab. inż. Jerzy Sozański (1927-1992) – nauczyciel akademicki, specjalista w dziedzinie elektroenergetyki i elektroniki, dziekan Wydziału Elektrycznego (1965-1969), kierownik Zespołu Elektrotechniki Przemysłowej WE (1965-1969) oraz Kierownik Zakładu Urządzeń Elektrycznych (1969-1972). https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=70740&_k=3bjpgk (16.08.2020 r.).

[224] Prof. dr hab. inż. Zygmunt Bajorek (1922-1992) – nauczyciel akademicki**,** prorektor ds. dydaktyczno-wychowawczych w latach 1972-1975, dwukrotny dziekan Wydziału Elektrycznego w latach 1967-1971 i 1982-1984, kierownik Zespołu Maszyn i Napędu Elektrycznego i kierownik Zakładu Maszyn Elektrycznych (1973-1982). https://weii.prz.edu.pl/wydzial/historia/galeria-zasluzonych (16.08.2020 r.).

[225] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460. *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja*. *Pismo dyrektora Departamentu Finansów i Administracji nr DF-VI-3b/4/66 do rektora WSI 29.06.1966*, s. 1.

Jednak trzeba podkreślić, że kontrola nie wykazała żadnych świadomych działań na szkodę uczelni, ewidentnie nieuczciwych postępowań. Były to raczej uchybienia czy nieprawidłowości wynikające bardziej z:

- braku odpowiednich dokumentów i instrukcji,
- braku czasu i nadmiaru obowiązków spowodowanych niedoborami kadrowymi,
- niedostatecznego doświadczenia w dziedzinie prowadzenia organów szkolnictwa wyższego.

O wynikach kontroli zostało zawiadomione Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego, co spowodowało, że dyrektor administracyjny otrzymał pismo, w którym „Ministerstwo uprzejmie prosi Obywatela Dyrektora o nadesłanie w ciągu dwu tygodni od daty niniejszego pisma szczegółowych wyjaśnień”[226].

Skontrolowano następujące obszary:

- gospodarki kasowej i ewidencji druków ścisłego zarachowania,
- wydatków budżetowych, gdzie stwierdzono, że np. wypłacono należności firmie wykonawczej, ale bez sprawdzenia faktycznego stanu wykonania robót, co doprowadziło do nadpłaty w kwocie 12.287,21 zł na rzecz Spółdzielni Pracy Remontowo-Konserwacyjno-Budowlanej „Konserwacja”. Sprawa zakończyła się ostatecznie sądem arbitrażowym. Główna Komisja Arbitrażowa[227] w Warszawie 30 marca 1966 r. nakazała firmie zwrócić pieniądze, co zostało wykonane.
- zatrudniania i płac, w których zauważono, że uczelnia bez zgody władz ministerialnych od 1962 r. zatrudniła 6 pracowników na etatach naukowo-technicznych. Część z nich pracowała na stanowiskach administracyjnych niezgodnie z zakresem obowiązków – podobnie jak osoba, która została zatrudniona do pracy w domu studenckim, a została przesunięta do pracy w administracji ogólnej. Ponadto pracownicy ci otrzymali kwartalne premie na kwotę ok. 1380 zł, a w kartach wynagrodzeń brakowało wpisów o przyznanych premiach,
- gospodarki środkami podstawowymi, gdzie znaleziono, że np. ewidencja księgowa środków trwałych nie została uporządkowana i źle zaksięgowano ich ceny

[226] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460. *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja. Pismo nr DF-VI-5b/4/66 z Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego do dyrektora administracyjnego WSI, 21.06.1966*, s. 4.

[227] Komisja Arbitrażowa – komisja powoływana w celu prowadzenia mediacji, do rozstrzygania sporów majątkowych między jednostkami gospodarki uspołecznionej. https://psrwn.pl/komisja-arbitrazowa/ (27.05.2020 r.).

jednostkowe oraz zaksięgowano je na złe konta. Podczas kontroli stanu środków trwałych odnotowano m.in., że „Huta Stalowa Wola na podstawie 16 protokołów zdawczo-odbiorczych w dniu 21.12.1965 r. przekazała środki trwałe wartości zł 951.251”[228] oraz że Prezydium Wojewódzkiej Komisji Związków Zawodowych[229] w ramach fundacji przekazało środki trwałe w wysokości 1.715.147 zł w okresie od 1964 r. do 30 marca 1966 r.

- gospodarki materiałowej środków nietrwałych zakupionych z kredytów budżetowych oraz otrzymanych. Kartotekę tych środków prowadził magazynier i w konto tego pracownika wpisano całą wartość środków nietrwałych, tj. sumę 109.282,81 zł, a większość przedmiotów znajdowała się u innych użytkowników, np.:
  - „- 50 popielnic wartości zł 6000 (wszystkie u użytkowników),
  - - na 4 teczki skórzane wartości zł 2080 – 3 teczki u użytkowników,
  - - na 44 lampy biurowe wartości zł 11.000 – 40 sztuk u użytkowników”[230].
- inwentaryzacji, znalezione uchybienia dotyczyły, np. braku prowadzenia inwentaryzacji materiałów w przerobie (drewno w stolarni) ani inwentaryzacji zużycia paliwa płynnego. Kontrola wykazała także, że np. maszyna wytrzymałościowa wartości ponad 300.000 zł nie była ujęta w spisie i brakowało także faktury przekazania jej uczelni z zakładu.

Rektor uczelni pismem z dnia 30 kwietnia 1966 r. prosił o przedłużenie okresu przesyłania wyjaśnień do protokołu pokontrolnego do dnia 10 maja 1966 r., gdyż:

- celem kontroli (zdaniem władz uczelni, które o nią prosiły) było nie tyle sprawdzenie spraw finansowo-księgowych, ale głównie organizacyjnych,
- „atmosfera kontroli nie sprzyjała ukierunkowaniu komórek organizacyjnych administracji uczelni. Ilustrowanie pewnych nieprawidłowości oświadczeniami osób, które je składały bez wiedzy ich przełożonych (kierowników działów) nie dały dokładanego obrazu stanu faktycznego. Nadmienić należy, że oświadczenia te są

[228] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460. *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja. Pismo dyrektora Departamentu Finansów i Administracji nr DF-VI-3b/4/66 do rektora WSI 29.06.1966*, s. 6.

[229] Prezydium Wojewódzkiej Komisji Związków Zawodowych – władze centralne Związków Zawodowych na szczeblu wojewódzkim. https://file:///C:/Users/JR/Downloads/05_rydz.pdf (27.05.2020 r.).

[230] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460. *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja. Pismo dyrektora Departamentu Finansów i Administracji nr DF-VI-3b/4/66 do rektora WSI 29.06.1966*, s. 7.

niepełne, a niekiedy nie odpowiadają prawdzie […]. Prośby kierownictwa, by protokół był podpisany w terminie późniejszym po szczegółowym przestudiowaniu jego treści wraz z załącznikami nie zostały uwzględnione”[231].

W odpowiedzi na to pismo jedna z osób kontrolujących przygotowała notatkę służbową, opisując przebieg kontroli i ustosunkowując się do wymienionych zarzutów władz uczelni. Podkreślała niezadowolenie władz, według których cel kontroli miał być zupełnie inny (sprawy organizacyjno-administracyjne, a nie sprawy finansowe). Ponadto w notatce znalazła się informacja, że osoba odpowiedzialna za sprawy inwentaryzacji zwolniła się z pracy. Również kierownik Działu Gospodarczego stwierdził, że odchodzi z pracy. Wyjaśniono również „że inspektorzy MSzW nie są powołani do nakierunkowania komórek organizacyjnych” [232]. Kontrolujący stwierdzili ponadto, że przy podpisywaniu protokołu kwestor zgłosił zastrzeżenia, ale ich nie sprecyzował. Wówczas inspektor zaproponowała trzy następujące rozwiązania:

- kontrola może zostać do czasu doprecyzowania zastrzeżeń,
- zostanie wycofane zdanie o zgłoszeniu zastrzeżeń z protokołu,
- uczelnia może w ciągu 7 dni od daty podpisania protokołu wnieść wyjaśnienia dotyczące do treści protokołu, załączników, oświadczeń osób itp.

Wybrano wariant trzeci, a wyjaśnienia przesłano do Departamentu Finansów i Administracji Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego 9 maja 1966 r.

Plan naprawczy oraz dokonane zmiany i korekty zawarto w Piśmie o nr AF_8a/843/66. Stwierdzono, że:

- brakująca książka kontroli została założona i złożona w sekretariacie dyrektora administracyjnego. Tam też przekazano wcześniejsze protokoły, a całość archiwizowano.
- kasjerka otrzymała stosowne dokumenty zawierające przepisy finansowe. Na raportach kasowych, przy dokonywaniu kontroli przez kwestora stanu gotówki w kasie, wpisywano stan faktyczny wraz z datą oraz godziną,

[231] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460. *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja. Pismo nr R-8a,/770/66 rektora WSI do dyrektora Departamentu Finansów i Administracji Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego, 30.04.1966*, s. 1.

[232] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460. *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja. Notatka służbowa w odpowiedzi na postawione zarzuty w piśmie nr R-8a/770/66*, 3.05.1966, s. 1.

- od 6 maja 1966 r. przeniesiono druki odpłatne do książki druków ścisłego zarachowania,
- sądem arbitrażowym odzyskano nadpłacone pieniądze od Spółdzielni „Konserwacja" w kwocie 19.800 i 396 zł kosztów postępowania sądowego,
- wyjaśniono sprawę odsprzedaży pozostałych materiałów spółdzielni (wszystkie te materiały zostały zużyte na prace wykonane w uczelni).
- karty analityczne konta[233] 43 (dawne 52) wprowadzono 1 stycznia 1966 r., a karty analityczne do konta 51 od 1 czerwca tego samego roku,
- w maju tego roku wpisano środki trwałe w odpowiednie konta,
- do 30 września uporano się ze sprawdzeniem stanu biblioteki z danymi na temat tego stanu w księgowości,
- rozstrzygnięto sporną sprawę trzech szaf przekazanych z Kuratorium Okręgu Szkolnego, które według spisu powinny być w domu studenckim,
- przygotowano i przeprowadzono szkolenia w sprawach obiegu oraz prowadzenia ksiąg inwentarzowych oraz dokonano nowego spisu według stanu rzeczywistego wraz ze skorygowaniem błędnie wprowadzonych oznaczeń,
- uczelnia zobowiązała się do przestrzegania przepisu mówiącego o tym, że przekazanie środków trwałych w kwocie powyżej 5000 zł wymaga zgody resortu,
- dokonano przesunięć organizacyjnych zgodnie ze stanem zatrudnienia na odpowiednich stanowiskach.

Uczelnia starała się oczywiście o prowadzenie spraw finansowo-księgowych i innych w sposób prawidłowy zgodnie z obowiązującymi przepisami. W 1964 r. wprowadzono zarządzenia wewnętrzne w sprawach organizacyjnych oraz 8 marca 1964 r. instrukcję opartą na przepisach o rachunkowości budżetowej (wprowadzonych zarządzeniem ministra szkolnictwa wyższego z dnia 25 stycznia 1960 r. i ministra finansów z dnia 21 stycznia 1961 r.). Natomiast 1 września 1965 r. wprowadzono regulamin.

Mimo modernizacji dochodziło później do nieprawidłowości, jednak nie wynikało to ze złej woli pracowników. Władze uczelni uważały, że było to spowodowane przede wszystkim tym, że ministerstwo, tworząc uczelnię nie wyposażyło jej w odpowiednie regulaminy i instrukcje. Zobowiązało władze uczelni do przygotowania regulaminu, by następnie wysłać go do ministerstwa w celu zatwierdzenia, a powinno być odwrotnie, to ministerstwo winno

[233] Konta analityczne – uszczegółowione konta syntetyczne do zapisu transakcji w porządku chronologicznym. https://www.findict.pl/academy/rachunkowosc/podstawy_rachunkowosci/konto/konta_analityczne.php (27.05.2020 r.).

przygotować regulamin dla uczelni. Ponadto władze WSI w piśmie do Ministra Szkolnictwa Wyższego prosiły o uwzględnienie i innych czynników, które miały wpływ na uchybienia finansowe, a mianowicie: „na marginesie stwierdzonych niedociągnięć pozwalamy sobie zauważyć, że ich przyczyną jest między innymi zatrudnianie pracowników z różnych gałęzi gospodarki narodowej oraz wielka płynność kadr”[234].

Z kolei „Ministerstwo sądzi, że przyczyn wadliwego funkcjonowania administracji należy m.in. szukać w:

- niewłaściwie układającej się współpracy między komórkami organizacyjnymi administracji,
- braku instruktażu o obiegu dokumentów finansowo-księgowych[235],
- braku instruktażu w zakresie dotychczas obowiązujących i nowych przepisów,
- prowadzeniu księgowości częściowo według zasad obowiązujących w przemyśle oraz nienależytym funkcjonowaniu wszystkich ogniw kontroli wewnętrznej (bieżąca kontrola podległych pracowników przez kierownika działu, a kierowników działów przez dyrektora i kwestora, jako głównego księgowego, a następnie kontrola przez właściwe ustawienie i prowadzenie księgowości”[236],
- złej pracy kierowników w niektórych obszarach, np. kontroli wewnętrznej,
- nieodpowiedniej organizacji pracy związanej z przesunięciami na stanowiskach np. pracowników naukowo-technicznych do pracy administracyjnej.

Władze uczelni i kierownicy otrzymali zalecenia od władz ministerialnych, by:

- zwiększyć nadzór i kontrolę oraz instruktaż w zakresie przepisów i organizacji pracy,
- uporządkować ewidencję obrotu środkami materiałowymi,
- rozliczać na bieżąco stan zużycia materiałów w niektórych jednostkach, np. stolarni,
- uporządkować zatrudnienie, szczególnie w sprawach zakresu pracy i stanowisk.

Na uregulowanie tych spraw uczelnia miała trzy miesiące.

---

[234] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460. *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja. Pismo WSI nr AF 8a/843/66. do Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego 09.05.1966*, s. 8.

[235] Obieg i kontrola dokumentów finansowo-księgowych – droga dokumentów od chwili ich sporządzenia albo wpływu do zakładu aż do momentu ich zadekretowania i przekazania do księgowania. https://mfiles.pl/pl/index.php/Obieg_dokument%C3%B3w_ksi%C4%99gowych *(27.05.2020 r.).*

[236] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460. *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja. Pismo dyrektora Departamentu Finansów i Administracji nr DF-VI-3b/4/66 do rektora WSI 29.06.1966*, s. 10.

Zgodnie z opisem w protokole kontroli w strukturze uczelni funkcjonowały trzy wydziały zarówno dla studiów dziennych, jak i dla pracujących, oraz studium zaoczne. Były to:

- Wydział Ogólnotechniczny,
- Wydział Mechaniczny,
- Wydział Elektryczny.

Ponadto funkcjonowały: Studium Wojskowe, Studium Wychowania Fizycznego, Studium Języków Obcych oraz Biblioteka Główna. Działało także osiem działów administracji: Kwestura, Dział Zaopatrzenia, Dział Gospodarczy, Dział Techniczny, Dział Inwestycji, Dział Spraw osobowych, Dział Nauczania i administracja domu studenckiego.

Sama Kwestura z kolei składała się z sześciu sekcji: Budżetowej, Likwidacji dowodów rachunkowych[237] , Płac, Stypendiów i praktyk studenckich, Księgowości i Asygnowań[238] oraz Kasy.

Inspektorzy kontroli sprawdzali również, kiedy wprowadzono regulamin organizacyjny. Wykazano, że regulamin organizacyjny uczelni został przygotowany na podstawie ustaw i rozporządzeń oraz statutu WSI. Został on wprowadzony 1 września 1965 r. rozporządzeniem wewnętrznym rektora nr XXIII/65. W regulaminie zawarto nie tylko postanowienia ogólne dotyczące działalności, ale także opis struktury organizacyjnej oraz skład i zakres działania poszczególnych jednostek. Regulamin przekazano Ministerstwu Szkolnictwa Wyższego pismem nr A_8a/944/65 w dniu 28 maja 1965 r. Co ciekawe w regulaminie zapisano, ze będzie istniało 13 działów administracyjnych, ale rok później – w marcu 1966 r. w trakcie kontroli – działów wykazano tylko osiem. Nie udało się utworzyć np. działów: Organizacji i kontroli, Nauki i Wydawnictw, Inwentaryzacji, Prac Pozaplanowych, Inwestycyjno-Remontowego. Dyrektor administracyjny kierował komórkami administracyjnymi, gospodarczymi i usługowymi szkoły w zakresie i w sposób wyznaczony przez rektora, na postawie paragrafu 44 ustawy o szkolnictwie wyższym. Kwestor podlegał dyrektorowi (z wyłączeniem zastrzeżonym przez rektora w zakresie dyspozycji merytorycznej) oraz przygotował zakresy czynności dla pracowników kwestury. Zakresy czynności pozostałych pracowników uczelni znajdowały się teczkach personalnych.

Według kontrolerów nie opracowano ogólnej instrukcji dotyczącej obiegu dokumentów finansowo-księgowych, jedynie instrukcję w sprawie obrotu składników majątkowych

[237] Dowody rachunkowe – pisemne dokumenty potwierdzające dokonanie transakcji rachunkowych. https://poradnikprzedsiebiorcy.pl/-jak-prawidlowo-przechowywac-dokumenty-ksiegowe (27.05.2020 r.).
[238] Asygnować – pojęcie księgowe oznacza: przeznaczać, przydzielać, przypisywać, przyznać, wyznaczać. https://dobryslownik.pl/slowo/asygnowa%c4%87/2042/ (27.05.2020 r.).

(opracowana została przez kwestora i dyrektora 18 marca 1964 r. a wprowadzona w życie 15 lutego 1965 r. zarządzeniem rektora nr 3/65).

Kontrola zapoznała się z zarządzeniami rektora, szczególne w zakresie prowadzenia spraw finansowych i kancelaryjnych. „Dnia 1.X.63 Zarządzeniem Rektora ustalony został ramowy podział akt prowadzonych przez jednostki administracji WSI obejmującym: numer teczki, znak podteczki i nazwę teczki oraz podteczki”[239]. 15 września 1964 r. wprowadzono „Tymczasową Instrukcję Kancelaryjną” opracowaną przez dyrektora, obejmującą postanowienia wstępne, przepisy szczegółowe obiegu pism, czynności sekretariatu uczelni, zasady przechowywania akt bieżących oraz tryb przekazywania akt do archiwum.

7 maja 1965 r. wprowadzono tymczasowy regulamin dla pracowników gospodarczych[240] i obsługi[241] zawierający m.in. informacje nt. zasadniczych płac, dodatków za nadgodziny, dodatków za pracę w warunkach szkodliwych, warunki przyznawania nagród, prawo do otrzymywania odzieży ochronnej oraz zakresy obowiązków: gońca, sprzątaczki, kierowcy, strażnika, portiera i woźnego. Ze względu na szybki rozwój uczelni i nowe jej zadania często władze uczelni wraz z dyrektorem i kwestorem[242] odbywały liczne służbowe spotkania, omawiając sytuację i wynikające z niej zmiany w zakresie obowiązków pracowników. Co ważne, kontrola wykazała, że w 1965 r. uczelnia zapewniła pracownikom szkolenia:

- w zakresie przepisów ogólnych kodeksu cywilnego, ustawodawstwa pracy, odpowiedzialności majątkowej i karnej pracowników, zasad postępowania sądowego w sprawach cywilnych i karnych, które prowadził mgr Władysław Simoni, sędzia Sądu Wojewódzkiego i Najwyższego, w dniach 24 marca – 15 kwietnia 1965 r. Szkolenie obejmowało 20 godzin i wzięło w nim udział 15 pracowników (14 z administracji i 1 pracownik nauki). Koszt szkolenia wyniósł 1500 zł od uczestnika,
- w sprawach obiegu dokumentów i obrotu składnikami majątkowymi przeprowadzone przez kwestora uczelni w dniach 10, 16 i 24 czerwca 1965 r., w którym uczestniczyło 21 osób,

[239] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460. *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej* w Rzeszowie. *Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja. Protokół spisany dnia 23 kwietnia 1966 r. z rewizji finansowo-księgowej,* s. 4.

[240] Pracownik gospodarczy – osoba, która wykonuje czynności związane z administracją, drobnymi naprawami, porządkowe. https://www.praca.fm/zakres-obowiazkow-pracownika-gospodarczego/ (27.05.2020 r.).

[241] Pracownicy obsługi – osoby zatrudnione w uczelni w celu utrzymania budynków i pomieszczeń w należytym porządku i stanie technicznym. https://www.solidarnosc.us.edu.pl/data/documents/7.pdf (27.05.2020 r.).

[242] Kwestor – główny księgowy lub kierownik działu finansowego wyższej uczelni. https://sjp.pwn.pl/sjp/kwestor;2565389.html (27.05.2020 r.).

– z zakresu zmiany klasyfikacji budżetowej (z 2 listopada 1965 r.), które prowadził kwestor w dniach 3-6 listopada 1965 r.

Dodatkowo kwestor i kierownicy działów administracji zostali zobowiązani do opracowania informacji dla podległych pracowników oraz sprawowania kontroli w odpowiednim zakresie.

Na uczelni odbywały się także inne kontrole zewnętrzne tj. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Narodowego Banku Polskiego i Komenda Straży Pożarnej.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) przeprowadził dwie kontrole: 5 stycznia 1965 r. i 19 października 1965 r. w zakresie prawidłowości wypłat zasiłków rodzinnych i chorobowych. Kontrola ta wykazała:

– nadpłatę dla czterech pracowników w kwocie 2187,50 zł (zwrócili ją od lutego do grudnia 1965 r.),
– wypłatę ośmiu pracownikom zasiłków rodzinnych bez odpowiednich zaświadczeń w kwocie 8740 zł,
– wypłatę jednej osobie zasiłku rodzinnego, mimo, że nie powinna go pobierać (210 zł).

„Przy piśmie Nr AF/2018/65 z dnia 19.XII.65 r. Uczelnia przesłała brakujące zaświadczenia oraz powiadomiła ZUS o dokonanej wpłacie 210,- zł i uzupełnieniu zapisów na kartach zasiłkowych, w legitymacjach ubezpieczeniowych i innych”[243].

2-4 października 1965 r. miała miejsce kontrola Narodowego Banku Polskiego (NBP) w zakresie gospodarki kasowej[244], która wykazała, że wysokość pogotowia kasowego była w nieuzasadniony sposób przekroczona. Przetrzymywano gotówkę w kasie na wypłaty ponad 10 dni. Nieterminowo rozliczano zaliczki wypłacone na koszty podróży służbowych. Dział Zaopatrzenia posiadał stałą zaliczkę w wysokości 2000 zł. Nieterminowo odprowadzano wpływy do NBP. Pismo Nr. AF-11/926/65 z dnia 4 listopada 1965 r. zawierało wyjaśnienia i informację o wykonaniu zaleceń pokontrolnych.

Komenda Straży Pożarnej (KSP) przeprowadziła kontrolę 17 lutego 1965 r. w zakresie zabezpieczenia przeciwpożarowego. Protokół został przekazany uczelni 19 lutego 1965 r., a 7 września 1965 r. KSP sprawdziła, czy zalecenia pokontrolne zostały zrealizowane.

[243] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460. *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja. Protokół spisany dnia 23 kwietnia 1966 r. z rewizji finansowo-księgowej*, s. 9.

[244] Kontrola Narodowego Banku Polskiego (NBP) – cykliczne kontrole finansowe dokonywane przez pracowników NBP. https://samorzad.infor.pl/sektor/finanse/audyt_i_kontrola/388624,Kontrola-dokumentow-oraz-instrukcja-kasowa.html (27.05.2020 r.).

Podczas opisywanej dużej kontroli finansowej z 1966 r. stwierdzono, że na uczelni w latach 60. nie było rewidenta ani komórki rewizyjnej, mimo, że powstanie ich przewidywał regulamin organizacyjny. Tym samym nie przeprowadzano regularnych kontroli wewnętrznych, jedynie kontrole doraźne. W 1965 r. było trzy takie kontrole:

Pierwsza kontrola w zakresie gospodarki materiałowej i obiegu dokumentów objęła następujące działy: Zaopatrzenie, Kwesturę, Magazyn Narzędzi i Magazyn Materiałów. Protokół z dnia 13 maja 1965 r. wykazał, że w Dziale Zaopatrzenia dokumenty rachunkowe czasami zbyt późno dostarczano do kwestury, co powodowało np. opóźnienia w terminowym regulowaniu należności, współpraca pomiędzy jednostkami uczelni i Działem Zaopatrzenia odnośnie składania i realizowania zamówień nie była prawidłowa, co powodowało np. niepobranie zakupionych materiałów w odpowiednim czasie. W Kwesturze sprawdzano prawidłowość przyjmowania i księgowania otrzymywanych darowizn z zakładów pracy. Niestety zdarzało się, że jednostki uczelni przyjmowały darowizny bez zawiadamiania o tym Kwestury i tym samym te składniki majątkowe nie były objęte ewidencją księgową, np.:

- „aparatura przekazana przez WKZZ na zł. 101.892.-
- poziomica - „- I”- BZSPK 6.770.-
- maszyna miernicza 3 – metrowa 204.000.- i inne”[245].

W działalności magazynów również znaleziono nieprawidłowości, np.:

- posiadanie 200 pozycji różnych narzędzi otrzymanych od zakładów pracy niewprowadzonych do ewidencji,
- wydawanie materiałów do przerobu obcego i podpisywanie kwitów RW przez osoby nieuprawnione.

Druga kontrola dotyczyła sprawdzenia dowodów obrotu materiałowego w magazynie Działu Gospodarczego w lipcu 1965 r. (nieprawidłowości w kwestiach porządkowych po kontroli zostały usunięte).

W ramach trzeciej kontroli sprawdzono prawidłowość działań gospodarki transportowej[246]. Zgodnie z zaleceniem Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 października 1965 r. 14 stycznia 1966 r. uczelnia przesłała do MSzW w tej sprawie ustalenia,

[245] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460. *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja. Protokół spisany dnia 23 kwietnia 1966 r. z rewizji finansowo-księgowe*j, s. 10.

[246] Gospodarka transportowa – zarządzanie przewozem ładunków w taki sposób, by zapewnić ciągłość produkcji przy najmniejszym zużyciu środków transportowych i z wykorzystaniem najkrótszych tras. http://wsb.edu.pl/container/Biblioteka%20WSb/ksi%C4%85%C5%BCki%20elektroniczne/ekonomiczne-i-organizacyjne-aspekty-transportu.pdf (27.05.2020 r.).

a 29 stycznia 1966 r. dyrektor wydał zalecenia pokontrolne, do wykonania których został zobowiązany kierownik Działu Transportu.

Kwestor także przeprowadzał niezapowiedziane kontrole w kasie raz w miesiącu, jednak brak było dowodów kontroli w kwietniu, czerwcu, lipcu, wrześniu i listopadzie 1965 r. Natomiast kontrola kasy przeprowadzona przez kontrolerów z ministerstwa nie wykazała różnic pomiędzy wysokością salda wynikającą z wprowadzonego raportu kasowego, a stanem gotówki w kasie. Kontrolujący podkreślali dobre zabezpieczenie kasy zarówno pod względem przeciwpożarowym, jak i włamaniowym, odpowiednie zabezpieczenie gotówki w kasie ogniotrwałej i zabezpieczenie przez 2-3 strażników transportu gotówki z NBP (pracownicy uczelni oraz własne pojazdy uczelni). Ewidencja druków ścisłego zarachowania dotyczących spraw kasowych takich jak: czeki gotówkowe, limitowane, kwitariusze przychodowe oraz kwity „magazyn przyjmie" była najpierw prowadzona przez kwestora, a następnie przez kasjerkę (od czerwca 1965 r.). Ewidencję druków [247] takich jak: bony mieszkaniowe, stołówkowe[248], indeksy, dyplomy, legitymacje studenckie prowadził Dział Nauczania.

Istotne dla prawidłowego funkcjonowania uczelni jest ustalenie budżetu, a przede wszystkim wykonanie go tak, by osiągnąć zysk. Wykonanie planu dochodów w 1965 r. w porównaniu do planu zatwierdzonego wyniosło ok. 200%, a do planu zgłoszonego 89%. Plan zgłoszony dochodów uczelni wynosił 167.650, zatwierdzony 76.000, a wykonany został w wysokości 140.021 zł.

Na wykonanie planu w wysokości wyższej niż zatwierdzona wpłynęły zyski otrzymane z WSK (46.243 zł za 131 par nietypowych butów wojskowych oraz 3.200 zł za amortyzację wypożyczonej szlifierki) a także wpływy za szkody wyrządzone przez studentów w wysokości 13.873 zł czy starania uczelni w odzyskiwaniu pieniędzy np. za sprzedany złom.

Tylko w jednej części nie uzyskano dochodu, a nawet wykazano niedobór, a mianowicie w części dotyczącej zwrotu kaucji mieszkaniowych przez trzech byłych pracowników uczelni, którzy przechodząc do pracy w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Rzeszowie kaucji tej nie zwrócili. Cała suma wynosiła 19.878 zł. Uczelnia monitowała wiele razy WSP, która przejmując trzech pracowników zobowiązała się do zwrotu kaucji, a oddała jedynie kwotę 2.040 zł. Uczelnia założyła sprawę w Okręgowej Komisji Arbitrażowej w Krakowie 28 czerwca

[247] Ewidencja druków księgowych – dekretacja dokumentów księgowych w formie pisemnej obecnie elektronicznej. https://www.prawo.pl/akty/m-p-1964-61-283,16815056.html (27.05.2020 r.).
[248] Bony mieszkaniowe, stołówkowe – bony pieniężne przeznaczone na określone cele, mieszkaniowy na prawo do zamieszkania w akademiku, stołówkowy do korzystania ze stołówki studenckiej. https://kadry.infor.pl/kadry/ubezpieczenia/zasilki_i_inne_swiadczenia/728962,Bony-dla-pracownikow-a-ZUS-i-podatek.html (01.08.2020 r.).

1965 r. Mimo pomyślnej decyzji sądu arbitrażowego nie udało się odzyskać pieniędzy, gdyż WSP złożyło odwołanie do Głównej Komisji Arbitrażowej w Warszawie. Niestety brak jest danych źródłowych na temat zakończenia tej sprawy.

Plan wydatków uwzględniał następujące pozycje:

- plan zakupów z kredytów R 40 i R 41&14 rzeczy potrzebnych uczelni i do domu studenckiego (wykaz przesłano do MSzW 1 sierpnia 1964 r. pismem nr AF-11/776/64),
- plan stypendiów (przygotowany przez kierownika Działu Nauczania, który przeliczył średnie dochody na członka rodziny 116 studentów),
- plan wydatków z na kwotę 1.459 tys. zł na opłaty energii elektrycznej i koszty ogrzewania oraz zakup środków czystości (pozycja ta obejmowała również wydatki na materiały biurowe: 700 zł rocznie na pracownika administracji i dydaktyki),
- plan zakupów inwestycyjnych przygotowany przez głównego inżyniera Działu Technicznego na ponad 2 mln zł.

Podczas posiedzenia Rady Szkoły 15 stycznia 1965 r. przekazane uczelni kredyty zostały podzielone pomiędzy poszczególne jednostki – osiem zakładów, Dział Gospodarczy, Studium Wojskowe, Studium Wychowania Fizycznego i Bibliotekę Główną. Z kredytów R 40&15 – 500 tys. zł przyznano czterem zakładom, Działowi Gospodarczego i Bibliotece Głównej.

Z kredytów R 40 &14 850 tys. zł przyznano sześciu zakładom, Studium Wojskowemu i Studium Wychowania Fizycznego, Działowi Gospodarczemu i Bibliotece Głównej. Z kredytów R 40 & 10 – 350 tys. zł przyznano siedmiu zakładom, Studium Wojskowemu i Wychowania Fizycznego oraz Działowi Gospodarczemu. Podział kwotowy dla niektórych jednostek z kredytu R 40 &14 przedstawiał się następująco:

- Zakład Elektrotechniki – przyznano 390.000 zł, wykorzystano 234.790 zł,
- Zakład Konstrukcji Maszyn – przyznano 70.000 zł, wykorzystano 18.571 zł,
- Zakład Metaloznawstwa – przyznano 5.000 zł, wykorzystano 28.091 zł,
- Studium Wojskowe – przyznano 60.000 zł, wykorzystano 44.816 zł,
- Dział Nauczania – przyznano 0, wykorzystano 12.064 zł,
- Dział Gospodarczy – przyznano 90.000 zł, wykorzystano 304.760 zł.

Dokonywano przesunięć kwot pomiędzy jednostkami.

W 1965 r. bilans przychodów i rozchodów na rozmaite cele przedstawiał się następująco:

- stypendia: zaplanowano 2.080.500 zł, wydatkowano 2.065.362 zł,

- kształcenie kadry naukowej: zaplanowano 9.000 zł, wydatkowano 8.000 zł,
- prace naukowo-badawcze: zaplanowano 90.000 zł, wydatkowano 67.262 zł,
- kolonie i obozy: zaplanowano 16.000 zł, wydatkowano 16.000 zł,
- działalność administracji: zaplanowano 5.000 zł, wydatkowano 4.974 zł,
- dopłata do biletów miesięcznych: zaplanowano 25.000 zł, wydatkowano 20.527 zł,
- inwestycje budowlane: zaplanowano 210.000 zł, wydatkowano 167.898 zł,

Łącznie zaplanowano wydatki na kwotę 11.292.500, a wydano 11.202.486, czyli 99,2%. Fundusz płac uczelni[249] wynosił 3.870.000 zł (w tym 585.000 składki na ubezpieczenie) z czego wykorzystano 3.869.870 zł. Fundusz płac w domu studenckim wynosił 186.000 zł, wykorzystano 180.766 zł.

Uczelnia miała wówczas pięć samochodów: trzy Warszawy M-20[250], Żuka A03[251] i GAZ-51[252]. Na przejazdy w 1965 r. zużyto 13.301,5 litrów benzyny. Na wydatki administracyjno-gospodarcze uczelnia zaplanowała 374.200 zł. Ministerstwo przyznało 310.000, ale ostatecznie zmniejszono przyznaną kwotę do 266.200 zł. Wydatkowano 265.564, czyli 99,7% otrzymanej dotacji. Uczelnia zakupiła także dla domu studenckiego 180 kg mydła (2.700 zł), 200 kg proszku (1.235 zł), 100 koszy na śmieci (2.375 zł), 30 mioteł (199,50 zł) oraz inne materiały gospodarcze (5.665,12 zł). Inne wydatki uczelni w tym czasie to: 20.000 zł za energię elektryczną, za 31.302 gaz i 73.041 za czynsz w stołówce.

Uczelnia posiadała pralnię. „Dla obsługi pralni zatrudnione są 2 praczki za wynagrodzeniem miesięcznym po zł 750,-. Bielizna prana jest w 2 pralkach elektrycznych i gotowana na gazie. Zmiana bielizny odbywa się raz na miesiąc. Wg wyliczeń w 1965 r. koszt prania bielizny wyniósł zł. 27.243”[253]. Na tę kwotę składały się koszty płac 18.000, na składki ZUS 2.790 zł, koszty oświetlenia 1516 zł, gazu 840 zł i środki piorące 4.097 zł. Kontrola

[249] Fundusz płac uczelni – fundusz wszystkich kwot brutto jako należności za pracę wykonaną przez osoby stale zatrudnione, sezonowo, na czas określony, w niepełnym wymiarze godzin lub inne osoby fizyczne, zatrudnione na podstawie zleceń czy umów o dzieło. https://www.prawo.pl/akty/m-p-1962-29-124,16814011.html (27.05.2020 r.).

[250] Warszawa M-20 – polski samochód osobowy produkowany w latach 1951-1973 przez Fabrykę Samochodów Osobowych (FSO) w Warszawie w oparciu na konstrukcji radzieckiego samochodu M-20 Pobieda. https://warszawa.naszemiasto.pl/tag/warszawa-m-20 (27.05.2020 r.).

[251] Żuk A03 – polski samochód dostawczy produkowany w Lublinie w latach 1959-1998. http://www.polskie-auta.pl/index.php?cel=dost (27.05.2020 r.).

[252] GAZ-51 – lekki samochód ciężarowy produkowany w latach 1946-1975 przez firmę GAZ w ZSRR. https://truckfocus.pl/nowosci/41015/gaz-51-historia-pierwszej-radzieckiej-ciezarowki-cz-2 (27.05.2020 r.).

[253] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460. *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja. Protokół spisany dnia 23 kwietnia 1966 r. z rewizji finansowo-księgowej*, s. 31.

wykazała, że pranie bielizny we własnym zakresie jest o 10.000 zł droższe, niż gdyby oddawano ją do pralni. Wzięto jednak pod uwagę tylko koszty prania nie uwzględniono jednak kosztów naprawy bielizny, gdyż reparacji dokonywały praczki w ramach swojego uposażenia. Uczelnia zwróciła na to uwagę, składając wyjaśnienia.

Ministerstwo decyzją Nr DF-I-13c/11/65 przyznało kwotę do 175.000 zł na zakup specjalnego sprzętu, pościeli, książek i czasopism dla domu studenckiego. Z kwoty tej zakupiono 120 łóżek metalowych, 85 poduszek i 65 koców, 76 materacy, 60 m.b. kretonu[254], 1 teczkę skórzaną i 24 głośniki. W domu studenckim znajdowało się 41 lokali po 2 pokoje z kuchnią, 2 izolatki, część gościnna (również po 2 pokoje z kuchnią).

Łącznie w domu studenckim mogło zamieszkać 272 studentów, ale mieszkało w nim wówczas 244. Stan wyposażenia domu studenckiego w pościel przedstawiał się następująco: 330 łóżek, 312 poduszek, 819 prześcieradeł, 951 poszew, 1102 poszewek, 573 koców, 330 materacy, 230 podkładów pod materace, 4 tapczany w pokojach gościnnych wraz z 4 kołdrami.

W sprawozdaniu na dzień 31 grudnia 1965 r. uczelnia wykazała zatrudnienie: 2 samodzielnych pracowników nauki, 15 pracowników pomocniczych, 10 starszych wykładowców, 3 lektorów i nauczycieli, 6 oficerów, 2 pracowników biblioteki, 34 pracowników naukowo-technicznych, 20 pracowników administracji i 42 pracowników obsługi.

„Wykazany stan zapasów środków podstawowych na dzień 31 grudnia 1965 r. wynosił zł 42.504.605,17 […]

- nieruchomości – 24.173.000,
- maszyny i urządzenia – 10.772.000,
- inwentarz specjalny – 779.980,
- instrumenty medyczne – 31.560,
- środki transportowe – 609.000,
- inwentarz biurowy i gospodarczy – 3.124.090,
- narzędzia i przyrządy – 374.000,
- bielizna, pościel, odzież w tym dom studencki zł 578.590 – 2.051.420,
- księgozbiory w tym Biblioteka Główna zł 554.323 – 569.220”[255].

[254] Kreton – rodzaj bawełnianej lub lnianej tkaniny o splocie płóciennym, usztywnianej. https://sjp.pwn.pl/slowniki/kreton.html (27.05.2020 r.).

[255] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460. *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja. Protokół spisany dnia 23 kwietnia 1966 r. z rewizji finansowo-księgowej*, s. 43.

Uczelnia dbała także o zakupy książek i czasopism fachowych. „W sprawozdaniu do GUS podpisanym przez kwestora wykazano rozchody łącznie zł 207.158,- w tym:

- zakup książek i czasopism zł 131.448,-
- prenumerata czasopism zł 56.480,-
- zakup zbiorów specjalnych[256] zł 19.230,- ”[257].

Kontrola obejmowała także sprawdzenie wartości środków trwałych[258] i inwentarza „według zapisów na kontach 51 i 52 […] wynosiła łącznie zł 20.830.640”[259]. Ewidencja środków prowadzona była przez kwesturę na kontach, przez jednostki uczelni w książkach inwentarzowych, a przez dom studencki w książce środków trwałych i inwentarza.

Pomimo pewnych nieprawidłowości uczelnia była zarządzana dobrze, kontrole podkreślały przede wszystkim duże zaangażowanie władz w rozwój uczelni i dbałość o jej mienie, zapewnienie pracownikom odpowiednich warunków czy szkoleń oraz skrupulatne wypełnianie zaleceń pokontrolnych. Uchybienia były spowodowane wieloma czynnikami, np.: brakiem odpowiedniej liczby kadr, regulaminów czy instrukcji. Władze uczelni musiały niejednokrotnie same przygotowywać dokumenty regulujące pracę uczelni pod względem organizacyjnym. Sytuację pogarszał fakt wielkiej płynności kadr i braku doświadczeń akademickich. W zasadzie była to praca od podstaw.

Aby prawidłowo przygotować plan wydatków na 1966 r., tym bardziej że zmieniła się klasyfikacja budżetowa, kwestor wraz z kierownikami odbyli ważną naradę 2 października 1966 r. Ustalono, że każdy z kierowników opracuje preliminarz[260], a w listopadzie preliminarze zostały złożone u kwestora.

„Plan dochodów na 1966 r. opracowany został w oparciu o pismo okólne dyrektora administracyjnego z dnia 11.V.1965 r. w sprawie opracowania projektu preliminarza na rok

[256] Zbiory specjalne – materiały biblioteczne szczególnej troski i w szczególny sposób przechowywane, np. stare druki, rękopisy, kartografia, muzykalia, mikrofilmy, grafika czy plany. http://www.bkpan.poznan.pl/biblioteka/korzystanie-ze-zbiorow/zbiory-specjalne/ (27.05.2020 r.).

[257] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460. *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja. Protokół spisany dnia 23 kwietnia 1966 r. z rewizji finansowo-księgowej,* s. 45.

[258] Środki trwałe – maszyny, budynki, obiekty. https://www.prawo.pl/akty/dz-u-2016-1864,18479133.html (27.05.2020 r.).

[259] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460. *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja. Protokół spisany dnia 23 kwietnia 1966 r. z rewizji finansowo-księgowej*, s. 49.

[260] Preliminarz – zestawienie planowanych dochodów i wydatków organizacji w tym wypadku uczelni. https://pl.glosbe.com/pl/pl/preliminarz (27.05.2020 r.).

1966 wydane stosownie do pisma MSzW Nr.DF-I-1/9/65 z dnia 12.III.1965 r. […] Plan zgłoszony opiewał na zł. 67.700.- plan zatwierdzony przez MSzW zł. 81.000.- ”[261].

11 marca 1966 r., podobnie jak rok wcześniej, na posiedzeniu Rady Szkoły dokonano podziału kredytów między wydziały, uwzględniając wysokość środków, zużycie z kredytów do dnia 28 lutego oraz ustalono limity dla zakładów. Dziekani czuwali nad prawidłowym wykorzystaniem kredytów przez zakłady. Na zakup sprzętu do domu studenckiego Ministerstwo decyzją NR.DF-I-18c/14-1/66 przyznało kwotę 180.000 zł. Z tej kwoty zakupiono 50 tapicerowanych krzeseł dla klubu studenckiego na kwotę 22.500 zł. W 1966 r. dodatkowo przyznano 13 etatów, w tym 1 do biblioteki, 5 gospodarczych i obsługi, 1 do administracji (telefonistka), 2 wykładowców i 4 naukowo-techniczne.

Przy ciągłym rozwoju uczelni ważna była sprawa inwentaryzacji [262] (okresowej i rocznej). „Zarządzeniem Nr 27/65 Rektora z dnia 15.IX.1965 r. została powołana Komisja Inwentaryzacyjna”[263]. Termin zakończenia inwentaryzacji upływał 10 października 1965 r., a wszystkie jednostki miały obowiązek złożyć w Kwesturze książki inwentarzowe, które powinny być uzgodnione z kwesturą. Spis z natury przeprowadzał specjalnie powołany zespół na formularzach przygotowanych przez Kwesturę. Arkusze spisowe były drukami ścisłego zarachowania (przewodniczący zespołu rozliczał się z pobranych arkuszy w Kwesturze) i należało je wypełniać w dwóch egzemplarzach. W przypadku poprawek należało skreślić dane i wpisać nowe, parafując korektę.

Aby zakłady, wydziały i wszystkie jednostki mogły należycie funkcjonować, musiały posiadać potrzebny sprzęt i wyposażenie. Zarządzeniem rektora nr 36/64 został powołany Dział Zaopatrzenia, który rozpoczął działalność od 1 stycznia 1965 r. i zatrudniał 3 pracowników: kierownika i 2 zaopatrzeniowców. Dział ten odpowiadał za zamówienia w materiałów biurowo-gospodarczych. Za zakupy materiałów remontowo-budowlanych odpowiadał Dział Techniczny, a kierownicy zakładów za materiały dydaktyczne.

Uczelnia dysponowała jednym magazynem centralnym (składającym się z kilku pomieszczeń), placem na składowanie drewna, 3 magazynami przyzakładowymi i magazynem

[261] Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460, *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja, Protokół spisany dnia 23 kwietnia 1966 r. z rewizji finansowo-księgowej*, s. 83.

[262] Inwentaryzacja – ogół czynności, które mają na celu ustalenie lub weryfikację obecnego stanu aktywów i pasywów. https://www.praca.pl/poradniki/rynek-pracy/inwentaryzacja-definicja,na-czym-polega,metody,etapy,cele,funkcje,zasady,ustawa_pr-2890.html (27.05.2020 r.).

[263] Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460, *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja, Protokół spisany dnia 23 kwietnia 1966 r. z rewizji finansowo-księgowej*, s. 132.

w domu studenckim. Dzięki otrzymanym środkom finansowym zarówno w formie funduszy jak i materiałów, wyposażenia, sprzętu oraz narzędzi z zakładów przemysłowych możliwy był dalszy rozwój szkoły.

Sprawy księgowo-finansowe to jeden z wielu aspektów funkcjonowania uczelni, która przede wszystkim miała zapewniać odpowiedni poziom nauczania, a musiała zmagać się problemami braku kadr, budynków, laboratoriów i odpowiedniego ich wyposażenia. Z tym wszystkim poradzono sobie jednak w stopniu bardzo zadawalającym, co wpłynęło na przekształcenie WSI w Politechnikę Rzeszowską i na trwale wpisało uczelnię w środowisko akademickie Rzeszowa.

Formowanie potencjału badawczo-naukowego i dydaktycznego

Podczas pierwszej inauguracji samodzielnej szkoły rektor mgr inż. Roman Niedzielski otrzymał nagrodę indywidualną II stopnia od ministra szkolnictwa wyższego.

Fot. 25. Odznaczanie rektora doc. R. Niedzielskiego. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

W roku akademickim 1963/1964 rozpisano konkursy na stanowiska kierowników zakładów naukowych i katedr. Informacje rozesłano do wszystkich instytutów i uczelni w kraju, a Miejska Rada Narodowa obiecała pomoc w zapewnieniu mieszkań dla nowych pracowników. Około 20 osób wyraziło chęć przejścia do pracy w WSI. Dzięki temu placówka rozpoczynając działalność jako Wyższa Szkoła Inżynierska zwiększyła potencjał naukowy, zatrudniając

dodatkowo 14 etatowych pracowników dydaktycznych (wcześniej były to tylko 2 osoby), a także 72 osoby obsługi, administracji, pracowników naukowo-technicznych itp.

W roku akademickim 1963/1964 w WSI studiowało 377 słuchaczy (206 na studiach dziennych i 171 na studiach wieczorowych). 13 maja 1964 r. Prezydium Wojewódzkiej Komisji Związków Zawodowych przekazało 3 mln zł na wyposażenie nowej szkoły. 25 kwietnia 1964 r. dyplomy inżyniera mechanika otrzymało 12 osób.

14 maja 1963 r. powstał uczelniany Akademicki Związek Sportowy, który rok później liczył już 100 członków. Jego prezesem został mgr inż. Kazimierz Oczoś.

3 lipca 1963 r. odbyło się zebranie na terenie uczelni w sprawie wydziałów. Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego reprezentował mgr inż. Jakub Ekert, wicedyrektor Departamentu Studiów Technicznych, Politechnikę Krakowską prof. Stanisław Chrzanowski[264], na zebraniu były również władze Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie.

Od 1 września 1963 r. utworzono dwa wydziały: Ogólnotechniczny i Mechaniczny. Kształcenie odbywało się na następujących kierunkach: *mechanicznym* i *elektrycznym* na studiach dziennych oraz *mechanicznym*, *elektrycznym* i *budownictwa lądowego* na studiach wieczorowych.

W strukturze Wydziału Ogólnotechnicznego znalazły się następujące zakłady:

- Matematyki i Geometrii Wykreślnej,
- Fizyki i Chemii,
- Mechaniki,
- Nauk Społeczno-Politycznych.

Na Wydziale Mechanicznym funkcjonowały zakłady:

- Konstrukcji Maszyn,
- Technologii Budowy Maszyn,
- Technologii Materiałów,
- Elektrotechniki.

Uczelnia rozwijała współpracę z przemysłem przesyłając do zakładów pracy zawiadomienia o możliwości przeprowadzania badań naukowych.

[264] Prof. Stanisław Chrzanowski (1899-1979) – specjalista w dziedzinie mechanizacji i gospodarki cieplnej, nauczyciel akademicki w Akademii Górniczo-Hutniczej, a następnie od 1953 r. w Politechnice Krakowskiej, prowadził badania gospodarki paliwowej i energetycznej. https://historia.agh.edu.pl/wiki/Stanis%C5%82aw_Chrzanowski (27.05.2020 r.).

Fot. 26. Współpraca z przemysłem w latach 60. XX wieku. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

27 maja 1963 r. Zakład Porcelany im. L. Waryńskiego z Boguchwały zwrócił się z zapytaniem do władz uczelni o możliwość uwzględnienia w swoich planach badawczych następujących tematów:

- „mechanizacja szkliwienia izolatorów wysokiego napięcia[265] LSD, GZ, LP, LK,
- mechanizacja rozładunku węgla z wagonów,
- mechanizacja rozładunku surowców z wagonów,
- budowa linii potokowej izolatorów teletechnicznych i niskiego napięcia,
- zaprojektowanie i wykonanie przyrządu do badania wilgotności płoszek,
- zaprojektowanie urządzenia do dobijania mas w dużych formach gipsowych”[266].

4 września 1963 r. WSI przesłała odpowiedź, że przyjęła do planu prac naukowo-badawczych na rok 1963/1964 tematy z pkt. 4, 5, 6 oraz dobór optymalnych parametrów obróbczych narzędzi i rozwiązania kinematycznego obrabiarki do obróbki masy porcelanowej, a także zaprojektowanie obrabiarki-szlifierki-obcinarki do obcinania końców technologicznych izolatorów wysokiego napięcia, a „tematy 1, 3, 4 będą też rozwiązywane przez studentów V roku studiów wieczorowych, jako prace dyplomowe”[267]. Wówczas Zakład przesłał dane do

[265] Izolatory wysokiego napięcia (izolatory energetyczne) – aparaty stosowane w elektroenergetyce do podtrzymywania i izolowania elementów przewodzących. https://encyklopedia.naukowy.pl/Izolatory_energetyczne,vstrona_3 (27.05.2020 r.).

[266] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/131/0 Zakłady Porcelany Elektrotechnicznej „Zapel” w Boguchwale » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 766. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie/ sprawy naukowo-badawcze/ współpraca z Zaktosem. Zakłady porcelany elektrotechnicznej „Zapel” w Boguchwale, Dział Postępu Technicznego. WSI w Rzeszowie, sprawy naukowo- badawcze, współpraca z Zaktosem 1964,* s. 1.

[267] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/131/0 Zakłady Porcelany Elektrotechnicznej „Zapel” w Boguchwale » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 766. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie/ sprawy naukowo-badawcze/ współpraca z Zaktosem. Zakłady porcelany elektrotechnicznej „Zapel” w Boguchwale, Dział Postępu Technicznego. WSI w Rzeszowie, sprawy naukowo- badawcze, współpraca z Zaktosem 1964*, s. 2.

projektów i 16 października 1963 r. otrzymał odpowiedź wraz z pismem nr WSI/18a /75/63 z wstępnie ustalonymi kosztami realizacji wymienionych tematów:

- „urządzenie do badania wilgotności płoszek. Koszt opracowania dokumentacji i wykonanie urządzenia – 30.000 zł.
- dobór optymalnych parametrów obróbczych narzędzi [268] oraz wytyczne do rozwiązania kinematycznego obrabiarki do obróbki masy porcelanowej. Koszt opracowania i dokumentacji – 30.000 zł”[269].

Pozostałe tematy były opracowane bezpłatnie. Po otrzymaniu kosztorysów, zamówienie zostało przyjęte przez Zakład Porcelany i 13 czerwca 1964 r. Zakład podjął decyzję, że powierzy WSI wykonanie dokumentacji oraz prototypów urządzeń. Dziesięć dni później została podpisana umowa w tej sprawie, która opiewała na kwotę 177.500 zł, w tym wykonanie projektu technicznego 36.000 zł, materiały 20.000 zł, robocizna 27.000 i narzuty 94.500 zł.

Fot. 27. Współpraca z przemysłem. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Ważne dla uczelni było powstanie 13 maja 1964 r. fundacji, dzięki której uczelnia miała otrzymać 3 mln zł na wyposażenie zakładów naukowych, laboratoriów i pracowni w potrzebny sprzęt. Przed zakupem sprzętu z pieniędzy fundacji uczelnia była zobowiązana do ustalania z przewodniczącym Wojewódzkiej Komisji Związków Zawodowych oraz sekretarzem fundacji (merytorycznie odpowiedzialnym za wydatki ze środków fundacji) i starszym księgowym zasadności zakupu sprzętu, a także umieszczanie znaku fundatora na zakupionym sprzęcie

[268] Obróbka skrawaniem metali – czynność polegająca na nadaniu danym elementom oczekiwanych kształtów. https://metale.pl/wiedza/metale/obrobka-metali-definicje (27.05.2020 r.).
[269] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/131/0 Zakłady Porcelany Elektrotechnicznej „Zapel” w Boguchwale » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 766. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie/ sprawy naukowo-badawcze/ współpraca z Zaktosem. Zakłady porcelany elektrotechnicznej „Zapel” w Boguchwale. Działu Postępu Technicznego. WSI w Rzeszowie, sprawy naukowo- badawcze, współpraca z Zaktosem 1964*, s. 9.

i pomocach naukowych. Do 16 marca 1966 r. uczelnia wydatkowała z funduszy fundacji kwotę 1.715.147 zł i złożyła 43 zamówienia na kwotę 1.190.200 zł (z 3 mln została rezerwa 94.000 zł na ewentualne różnice cen). Ze środków fundacji zakupiono także sprzęt muzyczny dla Klubu Studenckiego na kwotę 48.540 zł (pianino, wzmacniacz i 4 gitary elektryczne).

W roku akademickim 1964/1965 w WSI pracowało 133 pracowników (26 nauczycieli akademickich), studiowało 525 studentów (323 na studiach dziennych, 202 na studiach zaocznych). Podobnie jak rok wcześniej 12 osób uzyskało dyplom inżyniera. Rozdzielono też Zakład Fizyki i Chemii na dwa odrębne Zakład Fizyki i Zakład Chemii, a także analogicznie Zakład Matematyki i Geometrii Wykreślnej. Ustalono też zakresy czynności Rady Uczelni (organu doradczego i opiniodawczego), rad wydziałów oraz dziekanów.

W 1965 r. powołano Radę Przemysłową, której celem było nawiązywanie i podtrzymywanie współpracy z przemysłem, dbanie o pozyskiwanie stypendiów fundowanych itp.

16 marca 1965 r. powstała Pracownia Miernictwa Elektrycznego i Automatyki oraz pierwszy klub studencki[270] „Wuesik" w domu studenckim „Agnieszka".

1 lipca 1965 r. utworzono Wydział Elektryczny (z Zakładem Elektrotechniki) ze specjalnością *elektrotechnika przemysłowa*. Nowy wydział mógł prowadzić zajęcia w systemie dziennym, wieczorowym i zaocznym. W tym dniu mgr inż. Roman Niedzielski został powołany na stanowisko docenta etatowego. W 1965 r. utworzono Studium Praktycznej Nauki Języka, Studium Wychowania Fizycznego i Studium Wojskowe. Opracowano również statut uczelni, regulaminy studiów (administracyjny oraz organizacyjny), biblioteki i plany studiów dla wydziałów Mechanicznego i Elektrycznego.

Współpraca z Zakładem Porcelany była kontynuowana i 4 sierpnia 1965 r. toczyły się rozmowy pomiędzy reprezentującym WSI mgr. inż. Kazimierzem Oczosiem, kierownikiem Zakładu Technologii Budowy Maszyn, a B. Włodarkiewiczem, kierownikiem Rozwojowego Biura Konstrukcyjnego w Zakładzie Porcelany i inż. K. Kalabińskim, głównym inżynierem Zakładu w sprawie ustalenia tematów naukowo - badawczych prowadzonych na rzecz Zakładu przez WSI w latach 1965-1966.

Ustalono następujące tematy badawcze: „1. Badanie zależności technologicznych w procesie obróbki porcelany […]. 2. Badanie nad ustaleniem optymalnej geometrii narzędzi obróbczych materiałów narzędziowych i ich obróbki termicznej […]. Ustalono także zakres

[270] Klub studencki – klub związany z uczelnią, przeznaczony na spotkania i wydarzenia inicjowane przez studentów. https://klubplus.pl/ (27.05.2020 r.).

prac projektowych: 1. Przyrząd do prób pospołowych izolatorów liniowych o naciągu 20 ton. Napęd hydrauliczny. 2. Obcinarka bonz izolatorów P"[271]. Ponadto zaprojektowane miało być urządzenie do toczenia izolatorów LSD oraz obrabiarki do automatycznego toczenia izolatorów transformatorowych różnych typów, obcinarki i tokarki do różnych, określonych izolatorów.

Drugą ważną dla uczelni umowę podpisano z Hutą Stalowa Wola (pierwsza była z maja 1964 r. z Wojewódzką Komisją Związków Zawodowych). „Porozumienie zawarte 25.II.1966 r. pomiędzy Hutą Stalowa w Stalowej Woli reprezentowaną przez dyrektora inż. Zdzisława Malickiego, a Wyższą Szkołą Inżynierską w Rzeszowie reprezentowaną przez rektora mgr. inż. R. Niedzielskiego w sprawie zasad współpracy"[272]. Huta Stalowa Wola zobowiązała się do przekazywania maszyn, urządzeń, wyposażenia, materiałów i narzędzi zbędnych dla Huty (po uzyskiwaniu na to zgody ich organizacji nadrzędnej).

Huta już wcześniej przekazywała uczelni środki trwałe, według danych księgowych od 1963 r. do 1966 r. przekazała środki i inwentarz na kwotę 1.670.433 zł (np. we wrześniu 1966 r. przekazano maszynę wytrzymałościową o wartości 328.000 zł na rzecz Zakładu Konstrukcji Maszyn). Trzeba podkreślić, że dzięki osobistemu staraniu i kontaktom rektora uczelnia otrzymała darowizny od 13 zakładów pracy.

Fot. 28. Rektor doc. R. Niedzielski podczas spotkania z przedstawicielami przemysłu. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

[271] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/131/0 Zakłady Porcelany Elektrotechnicznej „Zapel" w Boguchwale » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 766, *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie/ sprawy naukowo-badawcze/ współpraca z Zaktosem. Zakłady porcelany elektrotechnicznej „Zapel" w Boguchwale. Dział Postępu Technicznego. WSI w Rzeszowie, sprawy naukowo-badawcze, współpraca z Zaktosem 1964,* s. 15.

[272] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460, *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja, Protokół spisany dnia 23 kwietnia 1966 r. z rewizji finansowo-księgowej*, s. 126.

W roku akademickim 1965/1966, wzrosła zarówno liczba pracowników, jak i studentów rozpoczęto prowadzenie studiów zaocznych w Rzeszowie, Przemyślu i Stalowej Woli. Rada Szkoły zmieniła nazwę na Radę Uczelni. Według stanu na 19 IV 1966 r. „WSI prowadzi wydziały:

a) mechaniczny z sekcjami obrabiarki, obróbka skrawaniem i technologia budowy maszyn z ilością studentów:
   – studia dzienne I, II, III, IV - 291
   – studia wieczorowe I, II, III, IV - 306
b) elektryczny z sekcją elektrotechnika przemysłowa z ilością studentów:
   – studia dzienne I, II, III - 182
   – studia wieczorowe I, II, III - 50

   Razem studentów dziennych i prac. - 829

w domu studenckim mieszka 250 studentów”[273].

Uczelnia zatrudniała 46 osób kadry naukowej, w tym 4 samodzielnych pracowników nauki. Niestety była to zbyt mała liczba, co powodowało konieczność wypłacania nadgodzin i było niekorzystne finansowo dla uczelni. By w pełni zaspokoić potrzeby uczelni, należało zatrudnić jeszcze 30 pracowników naukowych[274].

W 1 października 1966 r. w Wyższej Szkole Inżynierskiej w Rzeszowie kształciło się: na studiach dziennych 668 studentów, na studiach wieczorowych 267 studentów i na studiach zaocznych 348 studentów, łącznie 1283 studentów.

„Za rok kalendarzowy 1966 r. wydatki na pomoc stypendialną wyniosły:

z budżetu szkoły na styp. pieniężne i zasiłki - 969.950 zł
-II- -II- -II- stołówkowe - 1.040.466 zł
-II- zakładów pracy na styp. fundowane - 273.940 zł

Razem - 2.284.356 zł”[275].

W 1966 r. struktura studiów była następująca: studenci mieli okres studiów podzielony na dwa etapy: trzysemestralne studia (4 semestry na studiach zaocznych) na Wydziale

[273] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie. Notatka w sprawie WSI na posiedzeniu Sekretariatu KW PZPR z udziałem Ministra Szkolnictwa Wyższego, 19.04.1966*, s. 1.

[274] Por. H. Szarras, *Kształcenie kadr naukowych w szkolnictwie wyższym*, PWN, Warszawa 1975; J. Szczepański, *Problemy i perspektywy szkolnictwa wyższego w Pols*ce, PWN, Warszawa 1969.

[275] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie. Informacja WSI dotycząca rozwoju WSI w Rzeszowie w latach 1966-80*, s. 5.

Ogólnotechnicznym i później przez pozostałe semestry na studiach kierunkowych. Wydział Ogólnotechniczny obejmował „zespoły przedmiotowe:

1. Zespół matematyki,
2. Zespół fizyki,
3. Zespół chemii,
4. Zespół geometrii wykreślnej i rysunku technicznego,
5. Zespół nauk społeczno-politycznych,
6. Studium praktycznej nauki języków obcych,
7. Zespół mechaniki technicznej,
8. Studium wychowania fizycznego”[276].

Przyjęto, że zespoły te z wyjątkiem Studium Wychowania Fizycznego funkcjonować będą na każdym wydziale. Natomiast, gdyby powstał nowy wydział (planowano powstanie Wydzialu Inżynierii Komunalnej) to musiałby korzystać z pomocy niektórych zespołów z innych wydziałów, ale miałby także swoje, np.: budownictwa, planowania przestrzennego, urządzeń sanitarnych itp.

Plany dydaktyczne dotyczyły uruchomienia na Wydziale Mechanicznym od 1 września 1967 r. kierunków *aparatura przemysłowa i urządzenia energetyczne* (silniki spalinowe) oraz *maszyny i technologie przeróbki plastycznej*.

Na Wydziale Elektrycznym od 1 września 1966 r. uruchomiono kierunki *maszyny elektryczne i transformatory* oraz *automatyka i elektronika przemysłowa*, dwa lata później planowano uruchomienie specjalności *elektroniczne maszyny liczące*. Plany obejmowały również specjalności na Wydziale Inżynierii Komunalnej w zakresie *inżynierii komunalnej* i później, *urządzeń cieplnych i zdrowotnych*.

Również na planowanym Wydziale Chemii[277] przewidywano powstanie specjalności w zakresie technologii *powłok ochronnych* oraz *technologii gumy i kauczuku*.

Jednak by uruchomić dwa nowe wydziały (Inżynierii Sanitarnej[278] oraz Chemii) potrzeba było oprócz bazy lokalowej odpowiednich kadr naukowych. „W chwili obecnej 4 osoby WSI posiada zgłoszenia dla Wydziału Chemii i 3 osoby dla inżynierii sanitarnej.

[276] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie. Program realizacji zamierzenia inwestycyjnego: budowa wydziału Inżynierii Sanitarnej w WSI*, s. 3.

[277] Planowano utworzenie Wydziału Chemii, ale powstały wydział nazwano Wydziałem Technologii Chemicznej, dopiero w 1981 przyjęto nazwę Wydział Chemiczny.

[278] Planowano utworzenie Wydziału Inżynierii Sanitarnej, ale w 1967 r. powstały wydział nazwano Wydziałem Inżynierii Komunalnej, w 1968 r. zmieniony na Wydział Budownictwa Lądowego i Komunalnego).

Ponieważ uczelnia wyczerpała swoje możliwości w pozyskiwaniu kadry, zachodzi konieczność pomocy ze strony Ministerstwa”[279].

Na spotkaniu z ministrem zaproponowano, by ministerstwo wdrożyło przepisy z ustawy o szkolnictwie wyższym mówiące o nadaniu tytułu naukowego uwarunkowanego objęciem stanowiska na uczelni wskazanej przez ministerstwo. Ponadto podjęto starania, by ministerstwo nadało tytuły profesorów docentom[280], a doktorom z długoletnim stażem tytuły docentów. MSzW umożliwiło też, aby w celu pozyskiwania kadr uczelnia mogła kandydatom dokonać wstępnej opłaty na mieszkanie. Ustalono, że „po dokonaniu analizy potrzeb bazy dydaktycznej z uwzględnieniem proponowanych ilości studentów uczelnia winna posiadać w roku 1970 ok. 90 tys. m^3 kubatury. Obecny stan posiadania 54 tys. m^3”[281].

Przed uczelnią postawiono więc nowe zadanie zbudowania budynku dla Wydziału Chemii (12 tys. m^3 kubatury, koszt 15 mln zł) i dwóch domów studenckich oraz opracowania planu utworzenia Wydziału Inżynierii Sanitarnej. Koszt budowy obiektów dla nowego wydziału wynosił ok. 15 mln zł.

Na spotkaniu zgłoszono także postulat zwiększenia środków potrzebnych na ten cel budowy aż o 15 mln i przyznania dodatkowo 5 mln zł na budowę wspólnej z WSP stołówki studenckiej.

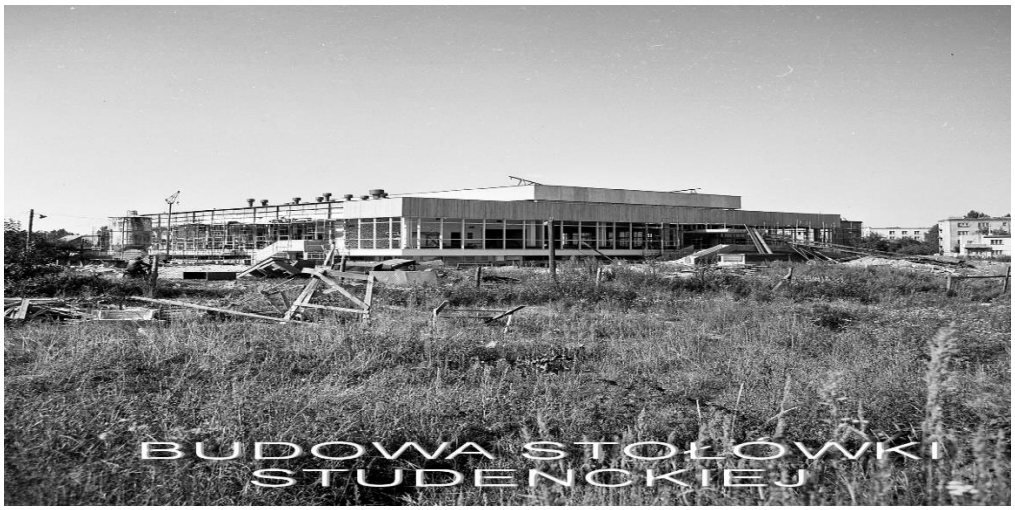

Fot. 29. Budowa stołówki studenckiej. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

[279] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie. Notatka w sprawie WSI na posiedzeniu Sekretariatu KW PZPR z udziałem Ministra Szkolnictwa Wyższego, 19.04.1966*, s. 5.

[280] Docent – stanowisko w szkołach wyższych i instytutach naukowych dla pracowników dydaktycznych. https://sjp.pwn.pl/slowniki/docent.html (27.05.2020 r.).

[281] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie. Notatka w sprawie WSI na posiedzeniu Sekretariatu KW PZPR z udziałem Ministra Szkolnictwa Wyższego, 19.04.1966*, s. 6.

Rozwój WSI był także omawiany na następnym spotkaniu w dniu 4 maja 1966 r. z udziałem wiceministra szkolnictwa wyższego prof. dr Stefana Minca, dyrektora generalnego MSzW oraz dwóch dyrektorów departamentów, rektora WSI, I sekretarza KW PZPR i kierownictwa partii oraz przedstawicieli prezydium WRN. Na spotkaniu poinformowano, że ministerstwo akceptuje program rozwoju WSI ustalony na spotkaniu 19 kwietnia 1966 r. oraz że: „ministerstwo aprobuje wniosek o powołaniu z dniem 1 września 1966 r. kierunku *inżynieria komunalna* – przyszły wydział sanitarny […]. Ministerstwo zobowiązuje się przeznaczyć dla WSI w Rzeszowie niezbędną ilość etatów naukowych oraz zwiększyć nabór na pierwsze lata studiów z 210 na 270 studentów”[282].

Informacje o ustaleniach na spotkaniu przesłano do ministra szkolnictwa wyższego prof. dr Henryka Jabłońskiego[283] wraz z informacją, że na realizację tych celów istnieją szanse na uzyskanie środków z Ministerstwa Przemysłu Chemicznego oraz Ministerstwa Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych. Zakładano, że przyszły Wydział Inżynierii Sanitarnej z czasem zostałby przekształcony w Wydział Budownictwa.

„W celu zabezpieczania aktualnych i perspektywicznych potrzeb przemysłu budowlanego województwa rzeszowskiego w zakresie wysoko wykwalifikowanej kadry inżynierów budowlanych, Minister wyraził zgodę na utworzenie w Wyższej Szkole Inżynierskiej w Rzeszowie z dniem 1.09.1966 r. kierunku studiów: *inżynieria komunalna*, jeżeli zostanie przygotowana odpowiednia baza lokalowa i laboratoryjna”[284].

Ze względu na koszty oraz trudności w pozyskaniu kadry stało się to możliwe dopiero rok później. Koszty te dobrze ilustruje materiał źródłowy:

„Orientacyjny koszt inwestycji: kubatura obiektu Wydziału Inżynierii Sanitarnej - 17500 m3

koszt budowy obiektu Wydziału Inżynierii
Sanitarnej z wyposażeniem podstawowym 17500 x 800 = 15 mln zł,

[282] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie. Notatka z odbytego pod przewodnictwem I sekretarza KW PZPR w Rzeszowie spotkania Kierownictwa KW PZPR i Prezydium WRN w dniu 04.05.1966*, s. 2.

[283] Prof. dr hab. Henryk Jabłoński (1909-2003) – historyk, polityk, poseł do Krajowej Rady Narodowej (1946-1947), a od 1947 do 1989 poseł na Sejm Ustawodawczy oraz na Sejm PRL I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII i IX kadencji. Minister Szkolnictwa Wyższego w latach 1965-1966, Minister Oświaty i Szkolnictwa Wyższego od 1966-1972, następnie od 1972-1985 przewodniczący Rady Państwa. https://lustronauki.wordpress.com/2008/12/13/henryk-jablonski/ (27.05.2020 r.).

[284] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie. Program realizacji zamierzenia inwestycyjnego: budowa wydziału Inżynierii Sanitarnej w WSI*, s. 1.

Koszt uzbrojenia terenu –	0,7 mln zł
Koszty różne (uporządkowanie terenu, drogi, zieleńce) –	0,3 mln zł
Wyposażenie laboratoriów –	2,0 mln zł
Koszt typowego domu studenckiego na 324 miejsca –	8,5 mln zł
Razem koszt inwestycji –	26,5 mln zł

[…] Pełna dokumentacja dla obiektu Wydziału Inżynierii Sanitarnej będzie przygotowana dzień 15 grudnia 1966 r."[285].

Władze WSI dbały także o zapewnienie nowo przyjętym pracownikom mieszkań, a rektor zwracał się pisemnie do Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w tej sprawie. „Rektorat Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie zgłasza pilną potrzebę przydziału mieszkań w najbliższym czasie pracownikom, którzy aktualnie pracują oraz osobom mającym podjąć pracę w naszej uczelni od dnia 1 września 1966 r."[286] (o mieszkania ubiegało się 17 osób).

Z kolei minister szkolnictwa wyższego zawiadamiał wiceprezesa Rady Ministrów Piotr Jaroszewicza[287], że ustalenia z maja 1966 r. dotyczące nowych specjalności na Wydziale Mechanicznym już zaakceptowano i „istniejący Wydział Mechaniczny uzyskał naszą zgodę na uruchomienie […] nowych specjalności […]

- maszyny i urządzenia energetyczne,
- maszyny i technologia przeróbki plastycznej metali"[288].

8 września 1966 r. uruchomiono Wydział Inżynierii Komunalnej z prawem do nauczania w systemie dziennym, zaocznym i wieczorowym. Wydział rozpoczął działalność z chwila powołania 1 czerwca 1967 r. pierwszego dziekana doc. dr Zbyszko Stojka. Na pierwszy rok studiów w 1967 r. przyjęto 60 studentów.

Utworzono także Kolegium Rektorskie jako organ reprezentujący Radę Uczelni.

---

[285] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1964-1966. Program realizacji zamierzenia inwestycyjnego: budowa wydziału Inżynierii Sanitarnej w WSI,* s. 10.

[286] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11113. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1967. Pismo WSI Nr AS-33/1212/66 do prezydium MRN Wydział Spraw Lokalowych 12.07.1966*, s. 1.

[287] Piotr Jaroszewicz (1909-1992) – polityk komunistyczny, poseł na Sejm Ustawodawczy, członek KC PZPR, w latach 1952-1970 wicepremier, szef resortu górnictwa, premier (1970-1980), w latach 1981-1982 internowany, a w 1984 r. postawiony przed Trybunałem Stanu (postępowanie umorzono na mocy ustawy o amnestii). https://dzieje.pl/postacie/piotr-jaroszewicz (27.05.2020 r.).

[288] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie. Pismo Ministra Szkolnictwa Wyższego Nr DF-IV-2d/99/66, 17.07.1966*, s. 1.

Podobnie jak w poprzednich latach rozwój uczelni i wszelkie zmiany musiały mieć aprobatę władz politycznych Rzeszowa. One też w przypadku podejmowania nowych inicjatyw rozpoczynały w tej sprawie korespondencję. 7 lutego 1967 r. KW PZPR w Rzeszowie przesłał relację pisemną nr l.dz. 020/67 do mgr. inż. Antoniego Radlińskiego[289], ministra przemysłu chemicznego w sprawie realizacji działań w sprawie utworzenia Wydziału Chemii w WSI.

Już w 1967 r. otrzymano pozytywną decyzję ministra oświaty i szkolnictwa wyższego prof. dr Henryka Jabłońskiego o utworzeniu kierunku *aparatura i urządzenia przemysłu chemicznego* przy Wydziale Mechanicznym, a także zapewnienie, że będą prowadzone działania przygotowujące odpowiednią bazę dydaktyczną i laboratoryjną w celu utworzenia Wydziału Technologii Chemicznej. W kolejnych dniach lutego tego samego roku odbyła narada między rektorem WSI mgr. inż. Romanem Niedzielskim a dyrektorem naczelnym Kopalni i Zakładów Przetwórczych Siarki[290], w wyniku której 20 marca 1967 r. dyrektor Kopalni i Zakładów Przetwórczych Siarki w Machowie i rektor WSI zawarli porozumienie, na mocy którego WSI zobowiązało się do zorganizowania Wydziału Technologii Chemicznej ze specjalnościami:

- technologia chemiczna
- technologia powłok ochronnych
- technologia gumy i kauczuku[291].

WSI miała dbać o rozwój bazy laboratoryjnej i kadry oraz prowadzić prace badawcze związane z potrzebami przemysłu chemicznego ówczesnego województwa rzeszowskiego[292]. Z kolei Kopalnie i Zakłady „zobowiązują się do sfinansowania budowy i wyposażenia obiektów Wydziału Chemicznego o kubaturze ca 50.000 m^3 w wysokości ca 58 milionów złotych”[293]. Dodatkowe 15 mln zł obiecało Ministerstwo Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych. Inwestorem powierniczym został Wojewódzki Zarząd Inwestycji Mieszkalnych

[289] Mgr. inż. Antoni Radliński – inżynier chemik i polityk, minister przemysłu chemicznego w latach 1957-1970 https://miesiecznikchemik.pl/czasopismo/historia/(27.05.2020 r.).
[290] Kopalnie i Zakłady Przetwórcze Siarki „Siarkopol” – przedsiębiorstwo z siedzibą w Tarnobrzegu, zajmujące się dawniej wydobyciem siarki i jej przetwórstwem. https://siarkopol.pl/ (27.05.2020 r.).
[291] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11113. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1967. Porozumienie z 20.03.1967 pomiędzy Kopalniami i Zakładami Przetwórczymi Siarki w Machowie i WSI*, s. 17.
[292] Województwo rzeszowskie – województwo ze stolicą w Rzeszowie powstałe w 1944 r.; Po reformie administracyjnej z 1975 r. jedno z 49 województw w Polsce (do 1998 r.). https://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19750160091/O/D19750091.pdf (27.05.2020 r.).
[293] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11113. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1967. Porozumienie z 20.03.1967 pomiędzy Kopalniami i Zakładami Przetwórczymi Siarki w Machowie i WSI*, s. 17.

w Rzeszowie. Wspólnie z WSI miał przygotować dokumentację wstępną, by następnie móc wprowadzić inwestycje do planu.

Kolejna istotna narada odbyła się 24 lutego 1967 r. Brali w niej udział rektor WSI mgr inż. Roman Niedzielski i inż. Kazimierz Kotwica, dyrektor Fabryki Maszyn i Sprzętu Wiertniczego oraz przedstawiciel KW PZPR mgr inż. Eugeniusz Kościelny. Dyskutowano nt. utworzenia i prowadzenia przez WSI punktu konsultacyjnego w Gorlicach już w roku akademickim 1967/1968, co oczywiście wymagałoby zgody ministerstwa. Rozszerzenie działalności WSI miałoby polegać na utworzeniu w punktu konsultacyjnego Wydziału Mechanicznego ze specjalnością *konstrukcje i technologia maszyn wiertniczych*. Fabryka zobowiązała się do:

- przygotowania bazy dla prowadzenia punktu konsultacyjnego,
- zawarcia umów z innymi przedsiębiorstwami, które też chciałby szkolić swoje kadry,
- udostępnienia zasobów biblioteki zakładowej,
- prowadzenia niektórych zajęć praktycznych przez pracowników fabryki,
- wystąpienia do organów nadrzędnych o środki finansowe na wyposażenie laboratoriów i przyznania minimum 10 stypendiów fundowanych,
- pomocy przy naborze i prowadzeniu kursu przygotowawczego.

4 marca 1967 r. została sporządzona notatka dotycząca pomocy WSI przy utworzeniu punktu konsultacyjnego. Fabryka Maszyn i Sprzętu Wiertniczego w Gorlicach[294] ustaliła, że „proponuje się przyjście Wyższej Szkole Inżynierii w Rzeszowie z pomocą w zakresie:

- przydzielenia środków inwestycyjnych w wysokości c-a 7 mln zł na wykończenie rozpoczętej budowy pawilonów dla Wydziału Mechanicznego,
- przydzielenie środków inwestycyjnych w wysokości ca-a 3 mln zł na zakup aparatury dla laboratoriów oraz odnośnie proponowanej pomocy dla WSI w Rzeszowie ze strony Ministerstwa Górnictwa i Energetyki specjalistycznych związanych z kształceniem w zakresie technologii budowy maszyn i sprzętu wiertniczego. Z uwagi na to, że cześć aparatury musi być skupiona w strefie dolarowej, proponuje się by równowartość 1,5 ml zł została przydzielana

[294] Fabryka Maszyn i Sprzętu Wiertniczego – przedsiębiorstwo zajmujące się projektowaniem, wytwarzaniem, naprawą i regeneracją narzędzi wiertniczych oraz serwisem urządzeń wiertniczych. https://www.niuw.pl/historia (28.05.2020 r.).

w dolarach”[295]. Do notatki dołączono dokładny wykaz aparatury laboratoryjnej potrzebnej do szkolenia inżynierów w zakresie sprzętu wiertniczego.

Dzięki współpracy z przemysłem uczelnia zyskiwała wparcie i pomoc finansową do rozbudowy i rozwoju. Ponadto współpraca przyczyniała się do wykorzystywania badań naukowych w zakładach przemysłowych (np. przy automatyzacji produkcji).

Dla Wydziału Technologii Chemicznej natomiast potrzebny był zarówno budynek zasadniczy, pawilon z laboratoriami, obiekt z salami wykładowymi, jak i parterowe laboratorium izotopowe[296]. „Orientacyjny koszt budowy z zasadniczym wyposażeniem wyniesie c-a 58 mln złotych”[297].

Zamiejscowe Punkty Konsultacyjne[298]

WSI już w 1965 r. rozważała utworzenie bądź przejęcie istniejących Punktów Konsultacyjnych (PK) w wybranych miastach województwa rzeszowskiego. Najwięcej takich PK miała Politechnika Krakowska. Również zakłady, które finansowały i wspierały takie punkty (opłacały delegacje wyjeżdżających do Krakowa studentów na zajęcia i egzaminy, opłacały zajęcia kadry dydaktycznej z Politechniki Krakowskiej, zapewniały sale wykładowe i laboratoria, ponosiły koszty za płatne urlopy słuchaczy punktów) zapewne wolałyby by ich pracownicy studiowali w WSI, gdyż koszty, np. przynajmniej dojazdów na zajęcia byłby mniejsze.

Delegacje definiowano jako wyjazdy na zajęcia do Krakowa 2 razy w miesiącu, czyli 7-8 razy na semestr. 50% zajęć odbywało się na miejscu a 50% na Politechnice Krakowskiej. Ogółem pracownicy mieli prawo do 17 dni urlopu szkoleniowego. Później zwiększone tę liczbę do 21 i dodano 5-7 dni urlopu, jednak już bezpłatnego, na przygotowanie się i egzaminy.

---

[295] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11113. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1967. Notatka w sprawie współpracy pomiędzy WSI w Rzeszowie a Fabryką Maszyn* i Sprzętu Wiertniczego w Gorlicach odnośnie proponowanej pomocy dla WSI w Rzeszowie ze strony Ministerstwa Górnictwa i Energetyki, s. 7.

[296] Laboratorium izotopowe – laboratorium prowadzące badania izotopowe produktów, wykonujące pomiary stosunków izotopowych strontu, rubidu, ołowiu, uranu, toru, neodymu, samaru, żelaza, wapnia oraz boru w ciałach stałych i cieczach, służące kontroli deklarowanych źródeł ich pochodzenia oraz metod ich wytwarzania. https://www.port.org.pl/pl/laboratorium/laboratorium-izotopowe/ (28.05.2020 r.).

[297] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie. Informacja WSI dotycząca rozwoju WSI w Rzeszowie w latach 1966-80,* s. 4.

[298] Punkty Konsultacyjne uczelni (PK) – powoływane w mniejszych miejscowościach filie uczelni, gdzie niemożliwe było stworzenie uczelni, kształciły kadry dla przemysłu z danego regionu. https://perspektywy.pl/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=3135:przemysl-zadbal-o-uczelnie&Itemid=119 (28.05.2020 r.).

W ocenie wyznaczonych przez Politechnikę Krakowską profesorów poziom bazy laboratoryjnej w PK pod względem wyposażenia i poziomu kształcenia praktycznego był bez zarzutu.

Z przesłanych informacji nt. punktów konsultacyjnych do KW PZPR wynikało, że w Mielcu w dniu 26 listopada 1965 r. zanotowano następująca liczbę słuchaczy Politechniki Krakowskiej „I rok – 63 słuchaczy,

II rok – 58 słuchaczy,

III – 57 słuchaczy,

IV – 56”[299].

Ważne też było, że WSK w Mielcu zapewniało sale wykładowe oraz laboratoria wytrzymałościowe, chemiczne, miernictwo warsztatowe[300] i częściowo skrawanie. Koszty zakładu to 1428 zł miesięcznie na studenta (koszt kształcenia 113 studentów III i IV roku wyniósł aż 161.384 zł).

Z kolei w Stalowej Woli w 1965 r. było 163 studentów Politechniki Krakowskiej. Kierunkiem prowadzonym w punkcie była *technologia budowy maszyn*. Huta Stalowa Wola ponosiła następujące koszty prowadzenia punktu w każdym miesiącu: „z tytułu delegacji 17.107 zł, wartość roboczo-godzin na zajęcia 146.520 zł, wartość roboczo-godzin z tytułu zwolnień 48.640 zł”[301]. Ponadto „baza lokalowa – mieści się w Gmachu Technikum Mechanicznego w Stalowej Woli[302] (około 30 sal audytoryjnych). Laboratoria z fizyki, chemii odbywają się w Gmachu Technikum, laboratoria z przedmiotów pozostałych na zakładzie”[303]. Były to laboratoria z wytrzymałości materiałów, metaloznawstwa oraz częściowo wprowadzenie ze skrawania metali i narzędzi, miernictwa warsztatowego oraz obrabiarek.

---

[299] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie. Informacja dla KW PZPR dotycząca Punktu Konsultacyjnego Politechniki Krakowskiej w Mielcu,* s. 1.

[300] Pracownia miernictwa warsztatowego – pracownia, w której prowadzone są zajęcia dydaktyczne z zakresu metrologii długości i kąta, w trakcie których studenci realizują pomiary przy użyciu odpowiednich narzędzi i urządzeń. https://kbm.polsl.pl/lab-met/instrukcje/instrukcja_2012_pomiar_walkow_M.pdf (28.05.2020 r.).

[301] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie. Informacja dla KW PZPR dotycząca Punktu Konsultacyjnego Politechniki Krakowskiej w Stalowej Woli,* s. 2.

[302] Technikum Mechaniczne w Stalowej Woli – szkoła z ponad 80-letnią tradycją, kształcąca z dziedziny mechaniki. https://zsp1-sikorski.pl/o-szkole/historia-szkoly/ (28.05.2020 r.).

[303] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie. Informacja dla KW PZPR dotycząca Punktu Konsultacyjnego Politechniki Krakowskiej w Stalowej Woli,* s. 2.

Trzeci Punkt Konsultacyjny Politechniki Krakowskiej mieścił się w Sanoku przy Sanockiej Fabryce Autobusów (specjalność samochodowa). Koszty fabryki dla studentów III roku liczącego 37 osób wynosiły 21.312 zł za semestr (koszty wyjazdów do Krakowa) i 19.980 zł. „Straty te wynikają jedynie z wypłaconego wynagrodzenia studentów zajmujących w zakładzie stanowiska kierownicze”[304], gdyż na III roku byli tylko pracownicy umysłowi na kierowniczych stanowiskach. Ogółem liczba studentów wynosiła 125 osób, zajęcia odbywały się w Technikum Mechanicznym w soboty i niedziele, zakład zapewniał dostęp do biblioteki technicznej, pracowni kreślarskich i laboratoriów: fizycznego, chemicznego, metaloznawstwa i wytrzymałości metali.

Władze WSI czyniły starania, by uruchomić własne punkty konsultacyjne bądź przejąć je od Politechniki Krakowskiej.

„Ministerstwo pismem nr DT-I-3/1/65 z dnia 27.V.1965 r. wyraziło zgodę na prowadzenie w roku szkolnym 1965/1966 przez WSI w Rzeszowie dwóch punktów konsultacyjnych: w Przemyślu i Stalowej Woli”[305]. 28 czerwca 1965 r. uczelnia zawarła dwie umowy: z Hutą Stalowa Wola i Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Przemyślu (Ministerstwo otrzymało umowy, zarządzenie rektora w tej sprawie oraz preliminarz kosztów 28 lipca 1965 r. - pismo nr RN-23c/1273/65). Koszty prowadzenia dwóch punktów konsultacyjnych zaplanowano w sposób następujący:

- wynagrodzenia za prowadzenie zajęć: 320.154 zł (Stalowa Wola), 60.114 zł (Przemyśl),
- dojazdy: 51.800 zł do Stalowej Woli i 25.900 zł do Przemyśla.

Ministerstwo decyzją nr DP-II-2-440/65 z dnia 20 października przyznało na płace w punktach konsultacyjnych 350.000 zł na rok akademicki 1965/1966, z czego wykorzystano w Stalowej Woli 168.950 zł (od września 1965 r. do marca 1966 r.) oraz 24.735 zł na koszty ZUS. W Przemyślu w tym samym okresie wydano 36.444 zł i na koszty ZUS 5.649 zł. Na dojazdy, łącznie do obu punktów, wydatkowano 19.066 zł. W punktach tych pracowało 27 osób, z tego 20 pracowników uczelni.

Władze WSI 24 marca 1967 r. zwróciły się do dyrektora Departamentu Studiów Technicznych Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z propozycją utworzenia

[304] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie. Informacja dla KW PZPR dotycząca Punktu Konsultacyjnego Politechniki Krakowskiej w Sanoku*, s. 1.

[305] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460. *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja, Protokół spisany dnia 23 kwietnia 1966 r. z rewizji finansowo-księgowej*, s. 38.

w województwie rzeszowskim docelowo 9 punktów konsultacyjnych. Wniosek przygotowano na podstawie opinii Rady Przemysłowej działającej przy WSI (złożonej z dyrektorów wszystkich większych przedsiębiorstw w regionie) oraz opinię KW PZPR. Niektóre punkty już działy, inne planowano otworzyć lub przejąć. WSI miało zatem działać w siedzibach szkoły w: Dębicy, Gorlicach, Krośnie, Mielcu, Przemyślu, Tarnobrzegu, Sanoku i Stalowej Woli. Rektor doc. R. Niedzielski podczas spotkania z Radą Szkoły w marcu 1967 r. poinformował, że od 1 września 1967 r. rozpoczną pracę punkty konsultacyjne w: Dębicy (przejęty, podobnie jak w przypadku Stalowej Woli, od Politechniki Krakowskiej), Gorlicach (rozmowy były prowadzone od 24 lutego 1967 r. z dyrektorem Fabryki Maszyn i Sprzętu Wiertniczego w Gorlicach) oraz nowo utworzony w Tarnobrzegu.

Opieka zdrowotna studentów

24 marca 1966 r. WSI skierowało pismo do kierownika Miejskiego Wydziału Zdrowia, że w związku ze zmianami przepisów przychodnie studenckie mają większe obowiązki „oprócz udzielania porad lekarskich i dentystycznych zobowiązane są m.in. przeprowadzać badania niektórych grup kandydatów na I rok studiów, przeprowadzać obowiązkowe badania profilaktyczne, współdziałać z uczelnią i Zrzeszeniem Studentów Polskich w zakresie analizy stanu zdrowotnego i absencji chorobowej, sprawować nadzór nad stanem sanitarno-higienicznym uczelni, domów studenckich i stołówek, szerzyć oświatę sanitarną itd.”[306].

Przychodnia zatrudniająca po 3,5 godziny dziennie jednego lekarza internistę i jednego lekarza dentystę miała także obsługiwać WSP, czyli ok. 550 osób. Było to zgodne z normami, gdyż na jednego lekarza przy pełnym etacie przypadało 1200-1500 osób a na dentystę 1500-2000 osób. Najczęściej wizyty w poradni ogólnej dotyczyły uzyskiwania skierowań do poradni dla kobiet i poradni dermatologicznej.

W piśmie WSI prosiło o wyznaczanie dni i godzin w poradniach tylko dla studentów WSI oraz przyznanie przychodni miejsc sanatoryjnych, gdyż władze WSI przypomniały, że studenci mają obowiązkowe zajęcia laboratoryjne, gdzie są narażeni na działanie różnych odczynników, pyłów itp. Obciążeniem były też bardzo czasochłonne zajęcia rysunkowo-projektowe (często wykonywane nocami). Podkreślono, że zajęcia dydaktyczne realizowane są przez 10 miesięcy a przez 2 miesiące (lipiec, sierpień) odbywały się praktyki. Zauważono też,

[306] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie, 1964-1966. Pismo RN 27/66 WSI do Kierownika Miejskiego Wydziału Zdrowia Miejskiej Rady Narodowej w sprawie ochrony zdrowia studentów WSI*, s. 1.

że koszt kształcenia jednego studenta wynosi 500 tys. zł (w latach 60. XX w.), więc tym bardziej studiujący powinni być otaczani staranną opieką lekarską.

Fot. 30. Opieka medyczna studentów. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Jakość kształcenia i utworzenie Wydziału Technologii Chemicznej

Władze uczelni dbały nie tylko o rozwój bazy lokalowej, ale także o właściwy pozom nauczania. Niepokój władz uczelni i regionu wzbudzał fakt, że ok. 60% studentów nie kończyło pierwszego roku studiów. Wynikało to z kilku przyczyn:

- bardzo zdolni studenci wybierali studia w większych miastach głownie po to, by otrzymać tytuł magistra inżyniera,
- skrócenie czasu studiów inżynierskich 3 lat i 9 miesięcy spowodowało skumulowanie pracy, jaką musieli włożyć studenci,
- prawie 30% kadry stanowiły osoby dojeżdżające, co nie wpływało dobrze na jakość kształcenia.

31 marca 1967 r. na posiedzeniu Rady Uczelni omawiano sprawy wyników nauczania, w trakcie których „prodziekan Wydziału Ogólnotechnicznego dr Zbigniew Szuflarski stwierdził, że wyniki na I roku studiów dziennych były dobre. Na kierunku *elektrotechnika* wszyscy studenci zaliczyli semestr zimowy, na kierunku *inżynieria sanitarna* semestru nie zaliczył 1 student, zaś na kierunku *mechanika* zaliczyło semestr około 805 studentów”[307].

[307]Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11113. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1967. Protokół Nr 4/67 z posiedzenia Rady Uczelni odbytego w dniu 31.03.1967*, s. 22.

Sytuację na Wydziale Mechanicznym prodziekan omawiał mgr inż. Kazimierz Oczoś, który ocenił sytuację jako dobrą, gdyż niewielki ubytek liczby studentów dotyczył jedynie III roku.

Podobna sytuacja była na Wydziale Elektrycznym, którą przedstawił dr inż. Zygmunt Bajorek[308]. Z kolei prorektor prof. dr inż. Jan Woźniacki[309] omówił sytuację na studiach zaocznych, gdzie sytuacja była także była zadawalająca. Gorsze wyniki zanotowano jedynie w punkcie konsultacyjnym w Przemyślu. Stwierdzono, że być może było spowodowane sposobem prowadzenia zajęć, a mianowicie, że odbywały się tam tylko konsultacje i wykłady telewizyjnych, a nie było normlanych zajęć studenckich (wykłady stacjonarne, ćwiczenia).

Ogólnie uznano, że najtrudniejszym przedmiotem na I roku była geometria wykreślna. Na zakończenie dyskusji głos zabrał rektor, który omówił sprawę egzaminów przedsesyjnych, które zgodnie z regulaminem uważane są za formę zaliczenia. Podkreślił, że najlepiej, jeśli wykładowca przez cały semestr przeprowadza kontrole stanu wiedzy studentów, bo wówczas zmusza ich do systematycznej pracy i pozwala uzyskać informacje o brakach czy konieczności ewentualnych powtórek. Sam rektor stosował system co najmniej sześciokrotnego pytania studenta w semestrze. Ponadto zauważył, że ocena z egzaminu powinna uwzględniać oceny z bieżącej kontroli stanu wiedzy.

Rektor poinformował również słuchaczy, że ukazała się publikacja Ośrodka Metodycznego o bieżącej kontroli wyników nauczania, należy się z nią zapoznać i przedyskutować na posiedzeniach Rad Wydziałów. Zwrócił się z prośbą do prorektora o skontrolowanie sytuacji zaliczeń studentów zaocznych i przeprowadzenie rozmów z prowadzącymi te zajęcia, których najwięcej studentów nie zaliczyło, by sprawdzili swoje metody nauczania, a być może wprowadzili więcej powtórek itp. Rektor wyjaśnił także sprawę egzaminów poprawkowych. „Zasadniczo na studiach dziennych nie ma egzaminów poprawkowych. Jeżeli już są, to powinny odbywać się w niezbyt odległych terminach. Przesuniecie sesji egzaminów jest możliwe z uzasadnionych przyczyn np. z powodu choroby, a nie z powodu złych wyników”[310].

[308] https://weii.prz.edu.pl/wydzial/historia/galeria-zasluzonych (28.05.2020 r.).
[309] Prof. dr hab. inż. Jan Woźniacki, (1911-2000) – specjalista z dyscypliny matematyka i elektrotechnika, Dziekan Wydziału Mechanicznego w latach 1964-1966, od 1966 do 1972 Prorektor WSI, następnie Dziekan Wydziału Elektrycznego w latach 1972-1973, sprawował funkcję Dyrektora Instytutu Matematyki i Fizyki PRz w latach 1973-1980. https://weii.prz.edu.pl/wydzial/historia/galeria-zasluzonych (28.05.2020 r.).
[310] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11113. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1967. Protokół Nr 4/67 z posiedzenia Rady Uczelni odbytego w dniu 31.03.1967*, s. 28.

Omawiano też sprawę realizacji planu wychowawczego. Rektor zauważył, że zarówno on sam jak i prorektor mają jedynie funkcje kontrolne w tym procesie. Tak naprawdę funkcje wychowawcze pełnią pracownicy naukowi podczas całego procesu dydaktycznego. Analiza pracy opiekunów lat i grup powinna być omawiana na posiedzeniach rad wydziału, a odpowiednie wypełnianie obowiązków powinno być nagradzane. Wobec osób, do których pracy są zastrzeżenia powinny być wyciągnięte konsekwencje służbowe. Obowiązek sprawozdawczości w tym zakresie spoczywa na prorektorze.

Za zakwaterowywanie studentów w DS odpowiedzialne były wydziały, które wspierała Rada Mieszkańców. Jej rola polegała na dopilnowywaniu porządku, miała też prawo do składania wniosku o warunkowe zakwaterowanie studenta, np. z powodu nieodpowiedniego zachowania w poprzednim roku akademickim.

Po wysłuchaniu sprawozdania Marii Mazewskiej, kierownika Działu Nauczania, zauważono, że niestety, obecny system stypendiów socjalnych nie sprzyja staraniom o wyższe wyniki nauczania. Lepsze efekty byłyby, gdyby wypłata stypendiów zależała od wyników nauczania. Zdaniem obradujących najlepiej, gdyby student k w przypadku niezaliczenia student był zobowiązany do zwrotu grantu. Poinformowano również o problemach ze stypendiami fundowanymi[311], gdyż albo zakłady pracy życzyły sobie, by szkolić studentów z dziedzin, których uczelnia nie prowadziła, albo z kolei studenci nie byli zainteresowani pracą w tych zakładach, które oferowały stypendia.

Ważne dla rozwoju uczelni było pozyskanie informacji jakie kierunki badawcze reprezentują pracownicy i jakimi dziedzinami naukowo-badawczymi się zajmują. W związku z tym rozesłano do wszystkich pracowników ankietę dotyczącą pracowników m.in. w sprawie pomocy finansowe, zakupu urządzeń, zwolnienia z zajęć w celu prowadzenia badań itp. Na podstawie odesłanych ankiet można wnioskować, że wiele osób myślało o uzyskaniu tytułów naukowych, samodzielni pracownicy chcieli tworzyć zakłady naukowo-badawcze; zgłaszano potrzeby zakupu urządzeń, wyposażenia laboratoriów, konieczności opracowania podręczników.

Uczelnia miała dobre kontakty z przemysłem, co zaowocowało poprowadzeniem sześciu prac zleconych. Kierownicy opiekowali się podległymi im pracownikami organizując dla nich seminaria, hospitalizując ich zajęcia czy prowadząc spotkania w celu omówienia zagadnień naukowych i dydaktycznych.

[311] Stypendia fundowane – stypendia dla studentów szkół wyższych wypłacane przez zakłady pracy na odstawie Zarządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 1 marca 1973 r. w sprawie stypendiów fundowanych dla studentów szkół wyższych. M.P.73.14.88.

Rozważano także konieczność zorganizowania kursów pedagogicznych, które przeprowadziłoby Wyższa Szkoła Pedagogiczna. Brano również pod uwagę uzgadnianie z zakładami przemysłowymi zakresu prac badawczych, które pomogły pracownikom w uzyskiwaniu doktoratów (koszty związane z prowadzenie badań ponosiłyby zakłady, pracownik zyskiwałby wyniki badań do publikacji i samej pracy doktorskiej).

Posiedzenie Rady Uczelni 31 marca 1967 r. zostało podsumowane przez rektora, który stwierdził, że dla uczelni korzystne jest to, że pracownicy są zainteresowani rozwojem naukowym. Trzeba natomiast zwrócić uwagę na skonkretyzowanie tych dążeń, jakie stopnie i kiedy zostaną osiągnięte. Ponadto wolą rektora było, żeby kadra kierownicza była promotorami głównie swoich pracowników, a nie pracowników innych uczelni. Rektor dopuścił również możliwość, by osoby, które przedstawią zaświadczenie o znacznym zaangażowaniu w pracę badawcza mogły uzyskać pewne ulgi w prowadzeniu zajęć. W terminie do 15 kwietnia 1967 r. miał zostać przygotowany plan prac naukowo-badawczych. Rektor poinformował także, że:

„Od lutego 1968 r. uruchomi się nowe specjalności: na Wydziale Mechanicznym specjalność *aparatura i urządzenia przemysłu chemicznego*, zaś na Wydziale Elektrycznym specjalność: *maszyny elektryczne i prostowniki*”[312]. A także, że istnieje potrzeba powołania komisji dyscyplinarnej dla studentów. Rada Szkoły na najbliższym zebraniu będzie omawiać sprawy biblioteki.

Z dniem 1 maja 1968 r. utworzono Wydział Technologii Chemicznej, który kształcił studentów na kierunku *chemia*, na specjalności *technologia tworzyw sztucznych*. Rozporządzenie ministra z lutego 1968 r. zlikwidowało od 1 września Wydział Ogólnotechniczny. 16 lipca 1968 r. zarządzeniem ministra zmieniono nazwę Wydziału Inżynierii Komunalnej na Wydział Budownictwa Lądowego i Komunalnego. Dziekan Wydziału Technologii Chemicznej doc. dr hab. inż. Zbyszko Stojek 18 czerwca 1969 r. uzyskał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego, a na pierwszy rok studiów na tym wydziale przyjęto 67 studentów.

Inauguracja roku akademickiego 1968/1969 po raz pierwszy odbyła się nie w teatrze Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie[313], ale w największym w mieście kinie „Zorza”[314]. 30

[312] Archiwum Państwowe w Rzeszowie, Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11113. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1967. Protokół Nr 4/67 z posiedzenia Rady Uczelni odbytego w dniu 31.03.1967*, s. 33.
[313] Teatr Wandy Siemaszkowej w Rzeszowie – zawodowy teatr dramatyczny działający od 1944 r. na terenie Rzeszowa i województwa podkarpackiego. https://teatr-rzeszow.pl/ (28.05.2020 r.).
[314] Kino „Zorza” – kino istniejące w Rzeszowie od 1956 r. http://www.kinozorza.pl/ (28.05.2020 r.).

stycznia 1969 r. powołano Radę Szkoły ds. Młodzieży. „Rada była organem opiniodawczym i doradczym rektora we wszystkich istotnych sprawach związanych z procesem kształcenia i wychowania młodzieży oraz organem kontrolnym i sterującym realizacją tego procesu”[315].

Zmiany władz uczelni i wydziału w latach 60. XX w.

Rok 1967/1968 wprowadził dwie zmiany: prodziekanem Wydziału Elektrycznego została doc. dr inż. Irena Kuzora[316], a dziekanem Wydziału Inżynierii Komunalnej doc. dr hab. inż. Zbyszko Stojek[317].

Podobnie w kolejnym roku akademickim 1968/1969 zmiany personalne nie dotyczyły Wydziału Mechanicznego i Elektrycznego, zmieniła się nazwa Wydziału Inżynierii Komunalnej na Wydział Budownictwa Lądowego i Komunalnego, osoba dziekana pozostała ta sama. Natomiast dziekanem Wydziału Technologii Chemicznej w tym roku akademickim był dr Zbigniew Szuflarski.

W następnym roku akademickim 1969/1970 znów nastąpiły pewne zmiany personalne i tak p.o. dziekanem Wydziału Mechanicznego został dr inż. Kazimierz Oczoś, prodziekanem doc. dr inż. Henryk Kopecki, dziekanem Wydziału Technologii Chemicznej został doc. dr hab. inż. Zdzisław Hippe[318]. Zmieniła się obsada stanowisk na Wydziale Elektrycznym, dziekanem został doc. dr hab. inż. Zygmunt Bajorek, a doc. dr inż. Irena Kuzora prodziekanem. Prof. dr hab. inż. Zbyszko Stojek nadal był dziekanem Wydziału Budownictwa Lądowego i Komunalnego, a prodziekanem doc. dr inż. Eugeniusz Leski[319].

---

[315] K. Oczoś, *Politechnika Rzeszowska 1951-2001*, Rzeszów, 2001, s. 91.

[316] Doc. dr inż. Irena Kuzora-Ziarno (1928-2015) – nauczyciel akademicki, specjalista z dyscypliny elektrotechnika w zakresie elektrotechniki teoretycznej, prodziekan Wydziału Elektrycznego WSI (1967-1971), dziekan Wydziału (1971-1972), kierownik Zakładu Elektrotechniki, potniej Zakładu Elektrotechniki Teoretycznej (1965-1991). *45 lat Wydziału Elektrotechniki i Informatyki Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza,* red. J. Płoszyńska, Rzeszów 2010, s. 9; https://weii.prz.edu.pl/wydzial/historia/galeria-zasluzonych (17.08.2020 r.).

[317] Doc. Zbyszko Andrzej Stojek (1929-2008) – pierwszy dziekan Wydziału Inżynierii Komunalnej WSI w Rzeszowie, dziekan wydziału (1967-1972, 1975-1976, 1993-1999), kierownik Katedry Mechaniki Konstrukcji w AGH w Krakowie, specjalista w dziedzinie budownictwa, matematyki, mechaniki stosowanej, mechaniki budowli, teorii drgań, wibroakustyki, wibroizolacji. *XXXV lat Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza 1967-2002*, Rzeszów 2003; https://zbo.prz.edu.pl/en/history (07.07.2020 r.).

[318] Prof. dr hab. inż. Zdzisław Hippe (1930) – nauczyciel akademicki, specjalista w dziedzinie wybranych metod sztucznej inteligencji, systemów zarządzania wiedzą oraz systemów wspomagania decyzji dla biznesu, medycyny i przemysłu, od 1969 r. 1972 r. dziekan Wydziału Chemicznego WSI, prorektor ds. nauki i techniki w latach 1972-1974, od 2000 r. pracownik naukowy w Wyższej Szkole Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie. Uchwała nr 10/2018 Senatu Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza z dnia 25 stycznia 2018 r. w sprawie wszczęcia postępowania o nadanie tytułu profesora honorowego Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza prof. dr hab. inż. Zdzisławowi S. Hippe.

[319] Doc. dr inż. Eugeniusz Leski – nauczyciel akademicki i jeden z twórców Wydziału Budownictwa Lądowego

Ustawa z 20 grudnia 1968 r.[320]

Wprowadzona 20 grudnia 1968 r. ustawa o zmianie ustawy o szkolnictwie wyższym mówiła m.in. o tym, że szkołę wyższą tworzyła, przekształcała lub likwidowała Rada Ministrów na drodze rozporządzenia (w myśl poprzedniej ustawy z 1958 r. była to ustawa). W art. 51. dodano, że szkoły wyższe mogą prowadzić studia zawodowe, magisterskie, doktoranckie, podyplomowe i kursy doskonalenia zawodowego lub inne w systemie dziennym, wieczorowym i zaocznym.

Ustawa z 1968 r. pozwalała powoływać na stanowisko docenta osoby nieposiadające stopnia naukowego, lecz mające szczególne osiągnięcia w pracy naukowej lub zawodowej ze względu na potrzeby szkoły. Ustawa ta zmieniła też tryb powoływania rektora. Dotychczas rektora powoływał senat szkoły na okres trzech lat. W myśl nowej ustawy rektora powoływał minister spośród profesorów lub docentów szkoły na czas określony. Wcześniej rektorem mógł być to tylko profesor.

Nadal utrzymano stanowisko dyrektora administracyjnego zajmującego się sprawami administracyjnymi szkoły, podlegającego rektorowi oraz kwestora (księgowego szkoły). Na podstawie obwieszczenia ministra szkolnictwa wyższego z 15 kwietnia 1965 r. można było powołać dwóch lub nawet trzech prorektorów, jednak zgodę na to wydawał minister.

Nastąpiły zmiany organizacyjne w strukturze szkół wyższych, od 1 października 1969 r. wprowadzono stanowiska asystentów, starszych asystentów i adiunktów (zastąpiły wcześniejsze stanowiska lektorów przedmiotów podstawowych).

Uroczysta inauguracja roku akademickiego 1969/1070 odbyła się 3 października 1969 r. w sali Teatru im. Wandy Siemaszkowej. W uroczystości wziął udział sekretarz KW PZPR Władysław Kruczek. Rektor Niedzielski w swoim przemówieniu „zarysował […] nie tylko portret 6-letniej uczelni, ale sięgnął pamięcią do tych lat, które dały zręby szkolnictwa wyższego”[321]. „Zdając sobie doskonale sprawę z naczelnej roli nauki na uczelni” stan kadry naukowo-dydaktycznej poszerzono do 120 pracowników”[322].

---

i Komunalnego, dziekan i prodziekan Wydziału, kierownik Zakładu Konstrukcji Budowlanych od 1968 r. do 1975 r. https://zbo.prz.edu.pl/historia- (07.07.2020 r.).

[320] Ustawa z 20 grudnia 1968 r. o zmianie ustawy o szkolnictwie wyższym – ustawa dotycząca funkcjonowania szkolnictwa wyższego, Ustawa z 20 grudnia 1968 r. o zmianie ustawy o szkolnictwie wyższym Dz.U. nr 46, poz. 344.

[321] *Uroczysta inauguracja roku akademickiego 1969/70 w Wyższej Szkole Inżynierskiej w Rzeszowie*, „Nowiny Rzeszowskie” 1969, nr 261.

[322] Tamże.

Regulamin organizacyjny administracji WSI z 1968 r.

Regulamin określił strukturę i zakres poszczególnych jednostek oraz stanowisk pracy. Stwierdzał m.in., że jest to jednostka budżetowa podległa Ministerstwu Szkolnictwa Wyższego i kierowana przez rektora, ale przy pomocy dyrektora administracyjnego[323]. Dyrektor posiadał dwóch zastępców: I zastępcę, dyrektora ds. finansowych – kwestora i II zastępcę, dyrektora ds. technicznych – głównego inżyniera. Dyrektora powoływało i odwoływało ministerstwo na wniosek lub po opinii rektora, a kwestora rektor za zgodą ministra. Obowiązki kwestora regulowały przepisy dotyczące głównych księgowych.

„Administracja Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie jest organem wykonawczym rektora w zakresie spraw organizacyjno-administracyjnych związanych z całokształtem działalności szkoły"[324]. Administrację szkoły[325] tworzyły: działy, sekcje i stanowiska pracy.

Na czele działów stali kierownicy, którzy opracowywali wytyczne i plany pracy działu oraz ją nadzorowali. Rektorowi podlegali bezpośrednio prorektorzy: ds. nauczania oraz studiów dla pracujących, dyrektor administracyjny, dziekani, Dział Organizacji i Kontroli, Dział Nauki i Wydawnictw, samodzielne stanowisko sekretarza rektora. Częściowo (w merytorycznym zakresie zastrzeżonym dla rektora) podlegali mu kwestor, główny inżynier, kierownik działu spraw osobowych.

Prorektorowi ds. nauczania podlegał: Dział Nauczania, Biblioteka Główna oraz Studium: Języków Obcych, Studium Wojskowe i Studium Wychowania Fizycznego, administracja domów studenckich w zakresie spraw bytowych studentów. Z kolei prorektorowi ds. studiów dla pracujących podlegał: sekretariat studiów dla pracujących i dziekanaty w zakresie spraw dla pracujących.

Dziekani byli odpowiedzialni za pracę dziekanatów i zakładów. Dyrektor administracyjny był bezpośrednim przełożonym kwestora, głównego inżyniera, Działu Spraw Osobowych, Sekretariatu Szkoły, Działu Zaopatrzenia, Działu Gospodarczego, administracji domów studenckich. Kwestorowi podlegały: Kwestura, Dział Inwentaryzacji i Dział Gospodarstw Pomocniczych. Główny inżynier był odpowiedzialny za pracę Działów:

[323] Dyrektor administracyjny – dyrektor zajmujący się monitorowaniem prawidłowego funkcjonowania procesów administracyjnych w uczelni/firmie. https://porady.pracuj.pl/stanowiska/dyrektor-administracyjny-zakres-obowiazkow/ (28.05.2020 r.).
[324] Archiwum uczelni, *Regulamin organizacyjny administracji WSI* z *1968* r., s. 5.
[325] Administracja uczelni/szkoły wyższej –pracownicy wyższych uczelni niebędący nauczycielami akademickimi. https://forumakademickie.pl/fa-archiwum/archiwum/2001/03/artykuly/10-po_co_uczelni_administracja.htm (28.05.2020 r.).

Inwestycyjno-Remontowego oraz Technicznego. Regulamin pozwał na powołanie 14 jednostek (działów):

- Nauczania i Spraw Bytowych Studentów,
- Osobowy,
- Nauki i wydawnictw,
- Techniczny,
- Inwestycyjno-remontowy,
- Organizacji i kontroli,
- Gospodarczy,
- Zaopatrzenia,
- Inwentaryzacji,
- Gospodarstw Pomocniczych,
- Biblioteka Główna,
- Sekretariat szkoły,
- Kwestura[326].
- Administracja domu studenckiego.

Sekcjami mogły być: sekretariaty dziekanatów, sekretariat dla pracujących i sekretariat Studium Wojskowego, a stanowiskami pracy: sekretariat rektora oraz sekretariaty zakładów.

Dział Organizacji i Kontroli tworzyły następujące jednostki: radca prawny, księgowy – rewident[327], pełnomocnik rektora ds. BHP i ppoż.[328] i Sekcja Organizacji i Opracowań, która zajmowała się m.in. opracowywaniem planów działalności szkoły, regulaminami organizacyjnymi, rozporządzeniami wewnętrznymi, kontrolami przestrzegania regulaminów, instrukcji i zarządzeń, przygotowywaniem informacji prasowych. Radca prowadził sprawy prawne szkoły. Rewident był pełnomocnikiem rektora do stałych kontroli (według planu zatwierdzonego przez rektora), sprawdzał pracę jednostek i prowadzoną przez nie działalność budżetową pod względem zasadności, celowości, przestrzegania przepisów. Pełnomocnik ds. BHP i ppoż. zajmował się sprawami związanymi z tą dziedziną. Sekretariat rektora rejestrował akta spraw prowadzonych przez rektora, protokołował posiedzenia, prowadził rejestr skarg

[326] Kwestura – dział zajmujący się księgowością uczelni. https://sjp.pl/kwestura (28.05.2020 r.).
[327] Biegły rewident (inaczej audytor) – osoba fizyczna posiadająca uprawnienia do wykonywania czynności rewizji finansowej w firmie/uczelni. https://www.karierawfinansach.pl/baza-wiedzy/kwalifikacje-zawodowe/biegly-rewident-kwalifikacja-kursy-zakres-wiedzy-egzamin-perspektywy (28.05.2020 r.).
[328] Pełnomocnik rektora ds. BHP i przeciw pożarowych – specjalista do spraw bezpieczeństwa i higieny pracy. https://www.praca.fm/specjalista-ds-bhp-zakres-obowiazkow/ (28.05.2020 r.).

i wniosków, kronikę szkoły i zajmował się sprawami związanymi z wyjazdami pracowników za granicę w sprawach naukowo-badawczych.

W strukturę Działu Nauki i Wydawnictw wchodziły 2 sekcje: Nauki (opracowywanie planów naukowo-badawczych zakładów i sprawozdawczość, organizowanie sesji naukowych, gromadzenie dokumentów dotyczących współpracy z zagranicą, koła naukowe i stypendia naukowe dla pracowników) i Wydawnictw.

Dział Nauczania tworzyły dwie sekcje: Planowania i Sprawozdawczości (zbiorczy plan zatrudniania pracowników naukowych, plan finansowy i zlecania wynagrodzeń, plany i sprawozdania w zakresie toku i organizacji studiów, sekretariat prorektora ds. nauczania) oraz Studiów Dziennych (rekrutacja, listy i albumy studentów, nadzór przygotowania przez dziekanaty plany studiów, nadzór sesji egzaminacyjnych, praktyk studenckich, instrukcje w sprawie organizacji toku studiów), a także samodzielne stanowisko spraw bytowych studentów (zakwaterowanie, stypendia, badania okresowe, plany i sprawozdawczość z zakresie spraw socjalno-bytowych studentów).

Sekretariat Studium Wojskowego prowadził sprawy administracyjne studium, a Sekretariat Studiów dla Pracujących sprawy studentów zaocznych (książki, skrypty) oraz sekretariat dla prorektora ds. studiów dla pracujących.

W skład Działu Spraw Osobowych [329] wchodziły 2 sekcje: Spraw Osobowych Pracowników Naukowo-Dydaktycznych i Spraw Osobowych Pozostałych Pracowników (dokumenty związane z: zatrudnianiem i obsadą stanowisk, zwolnienia, awanse, nagrody, urlopy, legitymacje ubezpieczeniowe, kontrole, dyscyplina pracy, sprawy emerytalne itp.).

W strukturze Działu Gospodarczego funkcjonowały sekcje: Gospodarczo-Majątkowa oraz Transportu. Trzy sekcje tworzyły Dział Zaopatrzenia: Gospodarcza, Laboratoryjna i Aparatury Naukowej oraz Magazynowa. Jego zadaniem było zaopatrywanie jednostek szkoły w zamówiony sprzęt, urządzenia, aparaturę itd. oraz odpowiednie magazynowanie zamówionych towarów. Natomiast w skład sekretariatu szkoły wchodziły trzy jednostki (Kancelaria Ogólna[330], Archiwum[331] i Hala Maszyn). Pracownicy tej ostatniej jednostki byli odpowiedzialni za przepisywanie i powielanie dokumentów dla innych jednostek uczelni.

[329] Dział Spraw Osobowych – jednostka uczelni prowadząca sprawy związane z obsługą kadrową pracowników (przyjmowanie, zwalnianie, zaszeregowanie, awansowanie, nagradzanie i karanie pracowników zgodnie z obowiązującymi przepisami). https://www.pwsz.elblag.pl/dzial-osobowy.html (28.05.2020 r.).

[330] Kancelaria – jednostka uczelni zajmująca się przyjmowaniem, dystrybucją i ewidencjonowaniem korespondencji wewnętrznej i zewnętrznej, czasopism i przesyłek pocztowych wysłaniem korespondencji i przesyłek. https://ssl-administracja.sgh.waw.pl/pl/kancelaria/obowiazki/Strony/default.aspx (28.05.2020 r.).

[331] Archiwum – wyodrębniona jednostka uczelnia mająca za zadanie przechowanie, zgodnie z przepisami, dokumentów (głównie akta osobowe byłych studentów i pracowników, fotografie, ale też przedmioty pamiątkowe uczelni). https://www.archiwum.pwr.edu.pl/ (28.05.2020 r.).

Kierownik oraz Sekcja Administracyjno-Gospodarcza tworzyły Administrację Domów Studenckich. Dyrektor administracyjny był odpowiedzialny i nadzorował pracę administracji. Zastępca dyrektora – główny księgowy przygotowywał i nadzorował plany nakładów na aparaturę, maszyny, współpracował z Działem Zaopatrzenia i biurami projektowymi, opracowywał plany remontowe, nadzorował stan techniczny obiektów szkoły.

Dział Techniczny tworzyły 2 sekcje: Konstrukcyjna i Technologiczna. Sprawami inwestycji i remontów zajmował się Dział Inwestycji i Remontów z sekcjami: Remontową i Inwestycyjną. Główne obowiązki kwestora polegały na nadzorowaniu:

– przygotowywania preliminarza budżetowego,

– prowadzenia gospodarki kredytami budżetowymi i środkami pozabudżetowymi,

– rozliczania materiałów, kas, ubezpieczeń,

– kontroli wewnętrznej wydatkowania środków finansowych.

Do pomocy miał następujące sekcje: Budżetową, Płac, Likwidacji Dowodów Rachunkowych, Stypendiów i Wynagrodzeń za praktyki studenckie, Księgowości, Asygnowań i Kasę. „Dział Inwentaryzacji przeprowadza inwentaryzację materiałów, wyrobów, sprzętu, aparatury i urządzeń”[332]. Ostatnią jednostką z wymienionych w strukturze organizacyjnej administracji był Dział Gospodarstw Pomocniczych.

Wobec wyzwań nowej dekady

W roku akademickim 1970/1971 na stanowiskach dziekanów i prodziekanów była tylko jedna zmiana, a dotyczyła osoby prodziekana Wydziału Mechanicznego, a został nim doc. dr inż. Adam Batsch[333].

Pewne zmiany kadrowe nastąpiły też i w roku akademickim 1971/1972, dziekanem Wydziału Mechanicznego był nadal doc. dr inż. Kazimierz Oczoś, prodziekanami doc. dr inż. Adam Batsch i mgr inż. Marian Krawczyk, doc. dr inż. Irena Kuzora otrzymała nominację na stanowisko dziekana Wydziału Elektrycznego, a na stanowiska prodziekanów zostali powołani dr Adam Drzymała[334], mgr inż. Bogdan Zaborowski, prof. dr hab. inż. Zbyszko Stojek kolejny rok piastował stanowisko dziekana Wydziału Budownictwa Lądowego i Komunalnego,

[332] Archiwum Uczelni, *Regulamin organizacyjny administracji*, Rzeszów 1968, s. 28.

[333] Doc. dr inż. Adam Maciej Batsch – były nauczyciel akademicki w Katedrze Technik Wytwarzania i Automatyzacji WBMiL, specjalista w dziedzinie budowy obrabiarek, urządzeń technologicznych, sterowania maszynami, dziekan WBMiL w latach 1972-1981. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56131&_k=azh7h3 (28.05.2020 r.).

[334] Dr hab. Adam Drzymała – były nauczyciel akademiki, specjalista z zakresu akustyki, fizyki fazy skondensowanej, kierownik Katedry Fizyki, prodziekan Wydziału Elektrycznego WSI w Rzeszowie. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56279&_k=2eayld (28.05.2020 r.).

a prodziekanami byli doc. dr inż. Eugeniusz Leski i doc. dr inż. Mieczysław Mysiak[335]. Doc. dr hab. inż. Zdzisław Hippe kolejny rok sprawował funkcję dziekana Wydziału Technologii Chemicznej[336].

Inauguracja roku akademickiego 1971/1972

Fot. 31. Inauguracja 1971/1972. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

W latach 1972-1974 nastąpiły zmiany najwyższych władz uczelni, rektorem został doc. dr inż. Kazimierz Oczoś, prorektorem ds. dydaktyki i wychowania, i zastępcą rektora doc. dr hab. inż. Zygmunt Bajorek, a doc. dr hab. inż. Zdzisław Hippe prorektorem ds. nauki i techniki.

Na dziekana Wydziału Mechanicznego w roku akademickim 1972/1973 został powołany doc. dr inż. Adam Batsch, prodziekanami natomiast byli doc. dr inż. Henryk Kopecki i doc. dr inż. Eugeniusz Kościelny[337]. Prof. dr inż. Jan Woźniacki objął funkcję dziekana Wydziału Elektrycznego, a funkcje prodziekanów: dr in. Włodzimierz Kalita[338] i mgr inż. Bogdan Zaborowski, dziekanem Wydziału Budownictwa Lądowego i Komunalnego został doc. dr inż. Eugeniusz Leski i prodziekanami tego wydziału byli doc. dr inż. Mieczysław Mysiak

[335] Doc. dr inż. Mieczysław Mysiak – były nauczyciel akademicki, specjalista w dziedzinie inżynierii środowiska, inicjator wprowadzenia w 1970 r. kierunku inżyniera sanitarna w WSI w Rzeszowie, autor opracowań i badań hydrologiczny z całej Polski, jak również opracowania nt. historii kierunku inżynierii sanitarnej w latach 1968-1998 w PRz, kierownik Zakładu Urządzeń Sanitarnych, a potem Zakładu Wodociągów i Kanalizacji do 1991 r. https://kzwwios.prz.edu.pl/kadra-2 (28.05.2020 r.).
[336] Informator Nauki Polskiej – 1972, PWN, Warszawa 1972, s. 127.
[337] Doc. dr inż. Eugeniusz Kościelny (1927) – były nauczyciel akademicki, specjalista z zakresu automatyzacji procesów technologicznych, technologii maszyn, w latach 1981-1991 kierownik Zakładu Eksploatacji Pojazdów Samochodowych (przekształconego później w Katedrę Silników Spalinowych i Transportu). https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56151&_k=5gh92z (28.05.2020 r.).
[338] Prof. dr hab. inż. Włodzimierz Kalita (1933-2014) – specjalista z dziedziny mikroelektroniki (technologii grubowarstwowej), doktor honoris causa Uniwersytetu Technicznego w Koszycach, pracownik PRz od 1965 r. kierownik Zakładu Systemów Elektronicznych i Telekomunikacyjnych. *45 lat Wydziału Elektrotechniki i Informatyki Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza,* red. J. Płoszyńska, Rzeszów 2010, s. 92-93; https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/poczet-zasluzonych-wydzialu-elektrotechniki-i-informatyki-prz-590.html (20.07.2020 r.).

i dr Adam Drzymała, doc. dr inż. Włodzimierz Szlezyngier[339] rozpoczął kadencję jako dziekan Wydziału Technologii Chemicznej, a prodziekanem został dr Jan Kowalski[340].

Nowy rok akademicki 1971/1972 przyniósł następujące zmiany:

- Utworzono dwie nowe pracownie: Geodezji (na Wydziale Budownictwa Lądowego i Komunalnego) i Silników Spalinowych (na Wydziale Mechanicznym).
- Otwarto nowy punkt konsultacyjny w Krośnie i utworzono Studium Pedagogiczne,
- Jednostki Wydziału Technologii Chemicznej przeniesiono do oddanego do użytku 18 listopada 1971 r. budynku „H" (Wydział przeniósł się tam 8 stycznia 1972 r.). Pracownie WTCh pomogły wyposażyć Zakłady „Organika-Sarzyna" z Nowej Sarzyny[341] i Zakłady Farmaceutyczne „Polfa"[342].

Fot. 32. Budynki „H" i „K" w 1973 r. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

[339] Prof. dr hab. inż**.** Włodzimierz Szlezyngier – nauczyciel akademicki, specjalista z zakresu chemii i technologii polimerów, dziekan Wydziału Chemicznego (1972-1973). https*://wch.portal.prz.edu.pl/pl/wydzial/historia-wydzialu* (28.05.2020 r.).

[340] Dr inż. Jan Kowalski – były pracownik naukowy w Katedrze Chemii Fizycznej WCh PRz, specjalista w dziedzinie elektrochemii, prodziekan WCh. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56208&_k=jc3pvg (28.05.2020 r.).

[341] Ciech-Sarzyna SA (wcześniej Zakłady Chemiczne Organika-Sarzyna) – przedsiębiorstwo chemiczne istniejące od 1937 r., specjalizuje się w produkcji środków ochrony roślin oraz innych produktów chemicznych. https://ciechgroup.com/grupa-ciech/historia/ (28.05.2020 r.).

[342] Zakłady Farmaceutyczne „Polfa" – zakłady farmaceutyczne, producent leków, przyrządów medycznych. https://pkb.net.pl/katalog/firmy/icn-polfa-rzeszow (28.05.2020 r.).

- 1 września 1972 r. powołano Oddział Lotniczy na Wydziale Mechanicznym, a 30 czerwca 1972 r. ukończono budowę drugiej części budynku oznaczonego literą „K" (dla Wydziału Budownictwa Lądowego i Komunalnego).
- Przyjęto na studia 29 zagranicznych studentów z: Afganistanu, Ghany, Maroka, Mongolii, Namibii, Nigerii, Sudanu, Togo, Tunezji, Zairu.
- Uczelnia zmieniła podległości pod ministerstwo, bo urząd Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego został zniesiony na mocy ustawy z 29 marca 1972 r. Zadania ministra zostały podzielone na: Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki oraz Ministra Oświaty i Wychowania.

Jak wynika z tych wyliczeń następował dalszy rozwój uczelni, zwiększała się jej baza materialna, liczba studentów (w tym zagranicznych). Pod koniec roku tj., 20 listopada 1971 r. obchodzono uroczyście 20-lecie Wydziału Mechanicznego w Domu Technika Naczelnej Organizacji Technicznej (NOT)[343] w Rzeszowie. W roku akademickim 1972/1973 zagraniczni studenci z Azji i Afryki kontynuowali studia w WSI, liczba pracowników wzrosła do 184 (przy 589 ogółem zatrudnionych pracowników). W Oddziale Lotniczym powstały Zespoły: Silników Lotniczych, Samolotów i Śmigłowców, Osprzętu Lotniczego [344] oraz Pracownia Technik Lotniczych[345]. Ogółem studiowało 2887 studentów, w tym 1679 na studiach dziennych, 408 na wieczorowych i 800 na zaocznych.

10 maja 1973 r. WSI uzyskała prawo do prowadzenia od 1 października tego roku jednolitych 4,5-letnich studiów magisterskich na wszystkich kierunkach. Rzeszowskie „Nowiny" informowały, że „na spotkaniu w Ministerstwie Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki rektor najstarszej uczelni Rzeszowa, doc. dr Kazimierz Oczoś otrzymał odpowiedni dokument"[346]. Odtąd uczelnia mogła nadawać dyplom magistra inżyniera, ale tylko na studiach dziennych. Na studiach wieczorowych i zaocznych (trwających pięć lat) nadal był to tytuł inżyniera odpowiedniej specjalności (były to studia zawodowe). „Wykłady i inne zajęcia będą prowadzone według nowych programów, opracowanych obecnie przez odpowiednie wydziałowe komisje. Duży nacisk będzie położony na samodzielną pracę studenta, na zajęcia ćwiczeniowe i laboratoryjne oraz praktyki przemysłowe"[347]. Wkrótce, od roku akademickiego

[343] Naczelna Organizacja Techniczna – stowarzyszenie, którego celem jest wspieranie i upowszechnianie wiedzy w dziedzinie nauk technicznych. https://www.not.rzeszow.pl (28.05.2020 r.).
[344] Osprzęt lotniczy – system sterowania, części zamienne i akcesoria do samolotów. https://wsk-poznan.pl/pl/produkty/ (28.05.2020 r.).
[345] Techniki lotnicze – sprawy dotyczące zdatności, nadzoru, projektowania, produkcji i obsługi technicznej lotu statków powietrznych, silników, śmigieł, części składowych i wyrobów lotniczych. https://www.ulc.gov.pl/pl/technika-lotnicza (28.05.2020 r.).
[346] *Studia magisterskie w rzeszowskiej Wyższej Szkole Inżynierskiej*, „Nowiny Rzeszowskie" 1973, nr 129.
[347] Tamże.

1973/1974, studia dzienne na pierwszym roku rozpoczęło 550 osób. Na kierunki prowadzone dla studentów pracujących przyjęto kilkuset kandydatów.

18 lipca 1973 r. zarządzeniem Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki zmieniono strukturę organizacyjną uczelni. Powstały instytuty: na Wydziale Mechanicznym Instytut Budowy Maszyn i Instytut Lotnictwa oraz instytuty pełniące funkcje wydziału: Budownictwa i Inżynierii Środowiska, Elektrotechniki i Technologii Chemicznej. Funkcjonowało osiem międzywydziałowych jednostek organizacyjnych:

- Instytut Matematyki i Fizyki,
- Biblioteka Główna,
- Studium Nauk Społecznych,
- Studium Języków Obcych,
- Studium Wychowania Fizycznego,
- Studium Wojskowe,
- Ośrodek Elektronicznej Techniki Obliczeniowej,
- Zakład Nowych Technik Nauczania i działające przy nim Studium Pedagogiczne.

Zakres i tryb działania jednostek określał rektor za zgodą ministra, natomiast przy określaniu zakresu stosowano przesłany w załączniku zarządzenia „Ramowy statut instytutów działających w Wyższej Szkole Inżynierskiej w Rzeszowie". Rektor powołał także rady naukowe instytutów (w skład wchodzili profesorowie, docenci oraz specjaliści z zewnątrz z dziedzin, w których specjalizowały się instytuty).

Przed inauguracją 1973/1974 dokonano otwarcia stołówki studenckiej i wmurowano akt erekcyjny pod 11-piętrowy dom studencki nazwany później „Ikar", który posiadał segmentową zabudowę wewnętrzną polegającą na tym, że jeden segment obejmował cztery pokoje i jedną łazienkę, kuchnie były wspólne, po jednej na korytarzu. Na parterze w późniejszym czasie powstał barek i siłownia. W „Ikarze" były także pokoje gościnne.

Fot. 33. Dom studencki „Ikar” obok stołówka studencka. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

22 września 1973 r. odbył się I Zjazd Absolwentów WSI.

Fot. 34. Zjazd pierwszych absolwentów WSI w 1973 r. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Fot. 35. Zjazd w 1973 r. absolwentów WSI. Zdjęcia z zasobów fotograficznych Politechniki Rzeszowskiej, reprodukcja Marian Misiakiewicz

Sprawy socjalno-bytowe studentów na podstawie inspekcji Najwyższej Izby Kontroli[348]

Starszy inspektor Najwyższej Izby Kontroli przeprowadzał inspekcję w WSI w terminie od 13 grudnia 1971 r. do 15 lutego 1972 r. Zwrócił on uwagę na pewien niedobór w dziedzinie integracji akademickiej trzech rzeszowskich uczelni (Wyższa Szkoła Inżynierska, Wyższa Szkoła Pedagogiczna i filia Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej). Na potwierdzenie tego przytaczał epitety, jakimi określali się studenci poszczególnych uczelni: studenci WSP to „nauczyciele", UMCS-u to „biurokraci", a WSI „młotki". Inspektor odnotował również, że czasami dochodziło do konfliktów przy podziale miejsc dla studentów tych uczelni w domach studenckich. Pomimo że sprawami podziału miejsc zarządzało Kolegium Rektorskie, niekiedy uczelnie samowolnie decydowały o przydziale czy zmianie miejsc.

Jednocześnie inspektor NIK-u podkreślał duże zaangażowanie władz WSI w sprawy socjalno-bytowe studentów, przy znacznie mniejszym wkładzie pracy władz WSP i filii UMCS[349].

[348] Najwyższa Izba Kontroli – organ kontrolny władzy wykonawczej, stającej na straży prawidłowego wydatkowania publicznych funduszy. https://www.nik.gov.pl/ (01.06.2020 r.).
[349] Por. K. Popiński, *Wsparcie socjalne studentów szkół wyższych w Polsce w latach 1945-1989, ze szczególnym uwzględnieniem ośrodka wrocławskiego*, [w:] *Od kwestii robotniczej do nowoczesnej kwestii socjalnej. Studia z polskiej polityki społecznej XX i XXI wieku*, red. P. Grata, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2015, s. 126-147.

W akademikach WSI mieszkali studenci wszystkich uczelni, czasem także pracownicy WSP. Ponadto WSI starała się o budowę nowej stołówki i adaptację stołówki w budynku otrzymanym od Szkoły Rzemiosł Budowlanych, a także budowę domów studenckich.

Stypendia socjalne dla studentów

Inspektor zwrócił uwagę na kryteria przyznawania studentom pomocy materialnej. Stypendia socjalne[350] były przyznawane na podstawie dwóch dokumentów: opinii Społecznych Komisji ds. Młodzieży Studiującej[351] działających przy Prezydiach Miejskich i Powiatowych Rad Narodowych oraz zaświadczenia o dochodach. Jak wyjaśniała jedna z takich Komisji Społecznych „podania studentów ubiegających się o przyznanie pomocy materialnej opiniuje się pod względem oceny ich postawy moralno-obywatelskiej na podstawie informacji o zachowaniu i pracy społecznej uzyskanej przeważnie drogą telefoniczną w dyrekcjach szkół średnich"[352]. Często opinie te były bardzo ogólne, na gotowych drukach, np. „postawa moralno-obywatelska pozytywna"[353].

Natomiast drugi wymagany dokument, czyli zaświadczenie o dochodach, także nie było zbyt miarodajne i rzetelne bo jak podawała jedna z Komisji Społecznej „pod względem sytuacji materialnej opiniuje się na podstawie ustnych informacji uzyskiwanych w Prezydiach właściwych rad narodowych"[354]. Kryteria przyznawania pomocy materialnej na podstawie oświadczeń komisji i zaświadczenia o dochodach były krytykowane i proponowano dodanie warunku, żeby wysokość wypłaty stypendium była uzależniona od wyników nauczania uzyskiwanych przez studentów, gdyż istniejący wówczas system stypendialny bez

[350] Stypendium socjalne – pomoc materialna przyznawana studentom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej. https://jakdorobic.com/pieniadze-dla-studentow-czyli-stypendia-oraz-inne-formy-wsparcia-podczas-studiow-czesc-i-stypendium-socjalne-i-zapomoga/ (29.05.2020 r.).

[351] Społeczne Komisje ds. Młodzieży Studiującej – komisje powoływane w celu m.in.: do zachęcania młodzieży szkol średnich do podejmowania studiów wyższych, zakłady przemysłowe do fundowania stypendiów, opiniowanie podań studentów itd., działały na podstawie Zarządzenia nr 71 Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 sierpnia 1969 r. w sprawie składu i zakresu działania społecznych komisji do spraw młodzieży studiującej. Dz. U. 1969, nr 17, poz. 125.

[352] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90 Temat kontroli: Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie*. *Informacja o działalności Społecznej Komisji do Spraw Młodzieży Studiującej przy Prezydium Miejskiej i Powiatowej Rady Narodowej w Przemyślu*, s. 1.

[353] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90 Temat kontroli: Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie*. *Odpis opinii Prezydium Powiatowej Rady Narodowej Wydział Oświaty w Przemyślu,* s. 1.

[354] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90, Temat kontroli: Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie*. *Informacja o działalności Społecznej Komisji do Spraw Młodzieży Studiującej przy Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Jarosławiu*, s. 1.

uwzględniania wyników nauczania działał demoralizująco na studentów i nie zachęcał ich do osiągania wyższych wyników w nauce. Debatowano na ten temat już dekadę wcześniej, ale nie doprowadziło to do zmiany przepisów.

Sprawy socjalno-bytowe – domy studenckie i stołówki

Kontrola dotyczyła również spraw socjalno-bytowych, czyli spraw zakwaterowania i wyżywienia studentów oraz opieki zdrowotnej. Sprawy socjalno-bytowe były rozpatrywane przez Kolegium Rektorskie województwa rzeszowskiego[355], którego przewodniczącym był rektor WSI. Na posiedzeniu Kolegium 24 kwietnia 1968 r. uzgodniono, że istnieje potrzeba stworzenia wspólnych zasad zarządzania i użytkowania stołówkami, i domami studenckimi.

Zarządzenie rektora nr XXII/68 w tej sprawie obowiązywało od 1 października 1968 r. i na jego podstawie powołano Administrację Osiedla Studenckiego, która miała zarządzać sprawami zarówno DS-ów, jak i stołówek, oraz budynków oddanych do użytkowania WSP i WSI na terenie Rzeszowa. Dział ten podlegał dyrektorowi administracyjnemu WSI, tak samo jak kierownicy DS-ów.

Nowy regulamin Administracji Osiedla Studenckiego obowiązywał od 1 października 1971 r. Kierownicy nadal podlegali służbowo dyrektorowi, ale w sprawach dyscypliny i czynności kierownikowi Osiedla Studenckiego. Jednak we wnioskach do kontroli z 1971 r. czytamy, że: „wspólne zarządzenie domami studenckimi sprowadza się do dokonywania drobnych napraw i remontów przez grupę remontowo-konserwacyjną w odniesieniu do 5 domów studenckich przy ul. Poznańskiej (wszystkie wybudowane przez WSI), z których dwa są na stanie majątku Wyższej Szkoły Pedagogicznej oraz jeden administrowany przez tę uczelnię (mieszka w nim 40 studentek WSI) będący łącznie z pozostałymi 2 domami na stanie majątku Wyższej Szkoły Inżynierskiej, całkowicie zamieszkałym przez studentów tej uczelni”[356].

[355] Kolegium Rektorskie województwa rzeszowskiego – kolegia powoływane na podstawie Zarządzenia ministrów Oświaty i Szkolnictwa Wyższego, Zdrowia i Opieki Społecznej, kultury i sztuki oraz przewodniczącego głównego komitetu kultury fizycznej i turystyki z dnia 23 lutego 1968 r. w sprawie kolegiów rektorskich w województwach, na terenie, których funkcjonowały, co najmniej dwie szkoły wyższe, ich zadania polegały na ustaleniu ustalanie zasad współdziałania szkół wyższych, przygotowania i rekrutacji studentów, wspierania rozwoju bazy naukowej i szkoleniowej, wprowadzaniu nowych metod nauczania. Zarządzenie Ministrów Oświaty i Szkolnictwa Wyższego, Zdrowia i Opieki Społecznej, Kultury i Sztuki oraz Przewodniczącego Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki z dnia 23 lutego 1968 r. w sprawie kolegiów rektorskich, M.P.68.14.93.

[356] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90, Temat kontroli: Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie 1971-72. Protokół kontroli WSI przeprowadzonej przez St. Insp. Zespołu Oświaty, Nauki i Kultury NIK*, s. 3.

Co ciekawe wszyscy pracownicy administracji osiedla byli zatrudnieni przez WSI. Koszty materiałów niewielkich napraw ponosiła WSP. Od początku istnienia „do 6 XII 1971 r. odbyło się 26 posiedzeń Kolegium, z czego 16 było poświęcone sprawom socjalno-bytowym studentów i administrowania w tym zakresie”[357].

Posiedzenia Kolegium dotyczyły także spraw inwestycyjnych. Nakłady inwestycyjne na lata 1971-1975 obejmowały dla WSI kwotę 184,9 mln zł, 175 mln zł dla WSP i 11 mln zł dla filii UMCS. Dwie inwestycje dotyczyły stołówek (adaptacja stołówki w budynku przejętym od Szkoły Rzemiosł Budowlanych). Inna inwestycja dotyczyła budowy nowej stołówki, a kolejną inwestycją była budowa 11-piętrowego domu studenckiego. Już w 1969 r. rozpoczęto przygotowanie dokumentacji do budowy nowej stołówki (wzór zaczerpnięto z projektu stołówki istniejącej w Krakowie). Po rozmowach z „Miastoprojektem” i biurem projektowym „Prema” ostatecznie podpisano umowę z tym pierwszym przedsiębiorstwem. Do 30 października 1971 r. biuro zobowiązało się do złożenia dokumentacji w Okręgowej Dyrekcji Inwestycji Miejskich w Rzeszowie[358]. Dokumentację złożono niestety bez kosztorysów, które po interwencji WSI „Miastoprojekt” przesłał i można było rozpocząć prace przygotowawcze, a następnie budowę. Zakończenie jej zakładano na 31 sierpnia 1973 r.

Kolegium dokonywało podziału miejsc w DS-ach i np. w roku akademickim 1970/1971: miejsca w domach studenckich otrzymało 950 studentów WSI, 172 UMCS-u i 998 WSP. Ze względu na zbyt dużą liczbę chętnych w stosunku do posiadanych miejsc musiano kwaterować w pokojach 3-osobowych czterech studentów (na 17,55 m²). Wyjątek stanowili studenci WSI, gdyż ci musieli mieć więcej miejsca na przygotowywanie projektów związanych z kreśleniem. Mimo nadzoru Kolegium uczelnie samowolnie dysponowały miejscami (co na pewno rodziło konflikty i nieporozumienia). Kolegium rozdzielało także miejsca w stołówkach studenckich.

---

[357] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90, Temat kontroli: Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie 1971-72. Protokół kontroli WSI przeprowadzonej przez St. Insp. Zespołu Oświaty, Nauki i Kultury NIK*, s. 2.

[358] Wojewódzka Dyrekcja Inwestycji w Rzeszowie – dyrekcje rozbudowy miast i osiedli wiejskich powoływano na podstawie Zarządzenia Przewodniczącego Komisji Planowania Przy Radzie Ministrów w sprawie zadań i zasad organizacji służby inwestycyjnej w jednostkach gospodarki uspołecznionej z dnia 10 stycznia 1976 r. Wojewódzka Dyrekcja Rozbudowy Miast i Osiedli Wiejskich (WDRM i OW) w Rzeszowie powstała 30 czerwca 1975 r., włączono do niej istniejące wcześnie jednostki takie jak: Wojewódzki Zarząd Inwestycji Miejskich w Rzeszowie, Okręgową Dyrekcję Inwestycji Miejskich w Rzeszowie, Zarząd Inwestycji Turystycznych i Sportowych w Rzeszowie, Miejską Pracownię Urbanistyczną w Rzeszowie, Powiatowe Zespoły Urbanistyczne w Kolbuszowej, Leżajsku, Łańcucie, Mielcu, Ropczycach, Rzeszowie i Strzyżowie, Pracownię Inżynierii Miejskiej w Rzeszowie (częściowo), Wojewódzkie Biuro Geodezji i Kartografii w Rzeszowie, Wojewódzką Pracownię Planów Regionalnych w Rzeszowie, Wojewódzką Pracownię Urbanistyczną w Rzeszowie, Wydział Gospodarki Przestrzennej, Geologii i Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie. Zarządzenie Przewodniczącego Komisji Planowania Przy Radzie Ministrów w sprawie zadań i zasad organizacji służby inwestycyjnej w jednostkach gospodarki uspołecznionej z dnia 10 stycznia 1976 r. M. P. nr 7, poz. 38 i 39.

„Na dzień 31.XII.1971 r. na studiach dziennych WSI było 1451 studentów, w tym 942 zamiejscowych”[359]. Wszyscy z wyjątkiem 40 studentek, które mieszkały w DS „Arcus” mieli przyznane miejsca w DS „Nestor” przy ul. Poznańskiej 3, w DS „Promień” przy ul. Poznańskiej 2 i DS „Agnieszka” przy ul. Lenartowicza 31.

Kontrola domów studenckich

Kontrola NIK wraz z przedstawicielem Miejskiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej[360] odwiedziła każdy z domów studenckich. Podczas przeprowadzonej kontroli w domu studenckim „Nestor” w dniu 4 lutego 1972 r. stwierdzono, że mieszkało w nim 2 studentów, którzy nie otrzymali miejsca w domu studenckim i jedna osoba, która będąc w tym czasie na urlopie dziekańskim, pomimo tego często przebywała w domu studenckim.

Spora grupa otrzymała miejsca w domów studenckich warunkowo: 35 osób z Wydziału Mechanicznego, 7 osób z Wydziału Technologii Chemii, 17 osób z Wydziału Elektrycznego i 21 z Wydziału Budownictwa. Warunkowe otrzymanie miejsca w domu studenckim spowodowane było najczęściej: niewykonaniem pracy społecznej (10 godzin rocznie), brakiem porządku w pokojach (studenci sprzątali na bieżąco, raz w tygodniu pracowały sprzątaczki) czy niewłaściwym zachowaniem. Zdarzyło się, że trzem osobom z Wydziału Budownictwa Lądowego i Komunalnego cofnięto zgodę na zamieszkanie w domach studenckich z wyżej wspomnianych powodów. Zdarzały się też zniszczenia mienia domów studenckich.

Dodatkowo dziekani powołali opiekunów domów studenckich. Ze względu jednak na niedoprecyzowania zakresu ich obowiązków, tylko jedna z powołanych osób wizytowała powierzone jej opiece domy studenckie. Wyniki kontroli wskazywały także na niewystarczające wykorzystanie pokoi gościnnych. „Wg stanu na dzień 29.I.1972 r. w domach studenckich WSI były wolne następujące ilości miejsc: DS „Promień” – 25, DS „Nestor” – 14, DS „Agnieszka” – 17, razem – 56”[361].

[359] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90, Temat kontroli: Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie 1971-72. Protokół kontroli WSI przeprowadzonej przez St. Insp. Zespołu Oświaty, Nauki i Kultury NIK,* s. 11.

[360] Miejska Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna – wcześniejsza nazwa Powiatowej Stacji Epidemiologicznej; do ich zadań należy: kontrola i badania laboratoryjne żywności, wody, przedmiotów, stanu sanitarnego szkół i zakładów pracy, gromadzenie danych nt. chorób epidemiologicznych, prowadzenie popularyzację oświaty zdrowotnej, przeprowadzania profilaktycznych badań i szczepień. https://www.wsse.gda.pl/nadzor-sanitarny/oddzial-bezpieczenstwa-zywnosci-zywienia-i-produktow-kosmetycznych/zadania-oddzialu (01.06.2020 r.).

[361] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90, Temat kontroli: *Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych*. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie 1971-72. Protokół kontroli WSI przeprowadzonej przez St. Insp. Zespołu Oświaty, Nauki i Kultury NIK,* s. 19.

W roku akademickim 1971/1972 w domach studenckich mieszkało 166 osób z Wydziału Elektrycznego (98 otrzymywało stypendium, pozostali płacili pełną odpłatność), 287 z Wydziału Mechanicznego (140 ze stypendium), 111 z Wydziału Chemicznego (72) oraz 251 z Wydziału Budownictwa Lądowego i Komunalnego (133). Łącznie 815 studentów, w tym 443 ze stypendium.

W domu studenckim „Nestor" (oddanym do użytku w 1969 r.) mieściło się 126 pokoi i mieszkało tu 298 studentów polskich, 6 zagranicznych, 3 pracowników i 1 osoba określona jako „inne". Oprócz tego w domu studenckim „Nestor" znajdowały się: 1 świetlica, 1 izolatka, 4 pokoje gościnne, 1 czytelnia, 1 ciemnia fotograficzna, 2 biura (organizacji młodzieżowej i administracji domu studenckiego), 3 magazyny, pralnia, portiernia i 2 radiowęzły. Dom studencki „Nestor" wyposażony był w instalacje CO i wodno-kanalizacyjną, pralnię, prasowalnię, kuchenki gazowe i natryski z ciepłą wodą. 14 grudnia 1971 r. w domu studenckim „Nestor" odbyła się kontrola Państwowej Inspekcji Sanitarnej, która stwierdziła, że: właz na dach przeciekał i był nieszczelny, wyłącznik instalacji elektrycznej na III piętrze był uszkodzony, w natryskach na I i II piętrze pojawiła się wilgoć, w WC na I piętrze znajdowały się zacieki, brak było wapna chlorowanego[362] do dezynfekcji oraz brak magazynu na brudną pościel. Zauważono też brudne i przepełnione kosze. Karty zdrowia wszystkich pracowników były aktualne.

W oddanym do użytku w 1968 r. domu studenckim „Promień" było 121 pokoi, zamieszkanych przez 266 studentów i 6 studentów z zagranicy. Była tam także 1 świetlica, 2 kluby, 1 izolatka, 4 biura (1 organizacji młodzieżowej, 3 administracji), 4 magazyny i 4 kuchnie. Niestety podczas kontroli w grudniu 1971 r., również tutaj stwierdzono np.: brak sitek i niekompletne oświetlenie przy natryskach, zniszczenia koszy na III i IV piętrze, a w WC na I piętrze zacieki. Zacieki znajdowały się również na sufitach w pokojach na III i IV piętrze. Zwrócono uwagę na brak magazynu na brudną pościel i uszkodzenia niektórych wyłączników prądu. Stan pokoi uznano za dostateczny. Natomiast w domu studenckim „Promień" stwierdzono nadwyżki pościeli (np. 30 prześcieradeł) i było to spowodowane pomyłką z powodu nadmiaru pracy w okresie letnim, gdyż dom studencki „Promień" został zobowiązany do prowadzenia hotelu dla 150 osób na dwóch piętrach. Wymagało to wizyt w pralni nawet kilka razy dziennie. Okres urlopowy także nie wpływał dobrze na efektywność pracy, a kierowniczka domu studenckiego „Promień", która często zamawiała o samochód w celu

[362] Wapno chlorowane – środek do odkażania i dezynfekcji; roztwory dezynfekujące z wapnem chlorowanym niszczą bakterie, glony, grzyby. https://biomus.eu/wapno-chlorowane-co-do-czego-gdzie-szukac/ (01.06.2020 r.).

przewożenia z pralni ogromnych ilości pościeli, została nawet posądzona o przejażdżki po mieście w celach prywatnych.

W domu studenckim „Agnieszka" z kolei znajdowały się 124 pokoje przeznaczone dla 195 studentów i 3 pracowników WSP oraz 15 pokoi gościnnych, 3 izolatki, 3 pokoje administracji, 6 magazynów, 3 pralnie. Mieściło się tam również 41 mieszkań dwupokojowych z kuchnią. Dom ten posiadał CO, instalację elektryczną, gazową, windę i sieć telefoniczną. Do DS przylegała rotunda (świetlica dla studentek). Podczas kontroli w DS „Agnieszka" stwierdzono brak ciepłej wody i odpowiedniej wentylacji w łazienkach.

Dom studencki „Agnieszka" został przekazany WSI w 1961 r. przez Prezydium Miejskiej Rady Narodowej. Zakwaterowano tam 200 studentek. Niestety od początku występowały problemy z przewodami wentylacyjnymi, co doprowadziło do zatruć, w tym nawet dwóch śmiertelnych. Sprawa trafiła do prokuratury, jednak zdaniem kontrolującego była to wina użytkowników domu studenckiego, a nie samego mechanizmu wentylacji. Po corocznych przypadkach zatruć WSI zleciła wykonanie ekspertyzy, która potwierdziła, że instalacja jest niedrożna i nieszczelna, w wyniku czego zamknięto gaz w tym budynku. Wymiana instalacji trwałaby co najmniej pół roku, więc nie wymieniano jej, a studentki podgrzewały wodę na kuchenkach gazowych. Później zakupiono elektryczne podgrzewacze wody do łazienek. Kontrola NIK-u w domu studenckim „Agnieszka" wykazała, że „Wg książki inwentarzowej w D.S. »Agnieszka« znajduje się:

- 2290 szt. kopert,
- 2276 szt. prześcieradeł,
- 755 szt. koców,
- 2380 szt. poszewek.

Porównanie powyższych ilości bielizny pościelowej z ilością bielizny wydanej mieszkańcom, wypożyczonej, znajdującej się w pralni i magazynie (policzono) nie wykazuje różnic"[363]. Kilka osób wypożyczyło po kilka sztuk pościeli i koców. Po wyjaśnieniach okazało się, że pożyczono je m.in. na obozy studenckie.

Dodatkowo stwierdzono nadwyżki nowej pościeli na kwotę 160 tys. zł. Rektor wyjaśniał, że „zapas bielizny pościelowej w domach studenckich powstał w wyniku dokonania zakupu inwestycyjnego w 1967 roku w ramach pierwszego wyposażenia domu studenckiego „Arcus",

[363] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90, Temat kontroli: *Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie. Protokół Kontroli Domu Studenckiego „Agnieszka"*, s. 2.

planowanego do oddania w użytkowanie WSI w 1968 r."[364]. Niestety z powodu innych ustaleń budynek znalazł się w użytkowaniu WSP, które miało oddać dom studencki „Arcus" dopiero w 1971 r., stąd WSI zostało z dużym zapasem nowej pościeli.

Łącznie w DS-ach znajdowały się 293 pokoje, zakwaterowanych było 759 studentów, 12 studentów zagranicznych, 1 stażysta, 6 pracowników i 1 inna osoba.

Zalecenia pokontrolne w akademikach dotyczyły głównie uszczelnienia włazów, naprawy urządzeń i wyłączników, zlikwidowania przecieków, wydzielenia pomieszczeń na brudną bieliznę oraz wymiany koszy.

Podjęto starania o budowę nowego domu studenckiego. Po jego wybudowaniu planowano przeniesienie studentów z domu studenckiego „Agnieszka", który po remoncie zostałby przeznaczony na mieszkania dla kadry. „Decyzję na sfinansowanie budowy podjęło Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego (pismo z dnia 20.X.1971 r. Nr D13-023-77/71)"[365] i dzięki temu rozpoczęto budowę nowego, 11-piętrowego domu studenckiego przy ul. Poznańskiej.

Kontrola stołówek studenckich

Ze względu na dużą liczbę studentów trzech uczelni w Rzeszowie (WSI, WSP i filii UMCS) problemy dotykały także spraw wyżywienia studentów, gdyż działające wówczas stołówki: „Piast", „Cristal", „Wiarus", „Przodownik" i „AS", mimo nawet rotacyjnego systemu wydawania posiłków, nie były w stanie zaspokoić wszystkich potrzeb. Zaistniała zatem potrzeba wybudowania nowej, dużej stołówki z możliwością wydawania nawet 2200 obiadów. Budowę rozpoczęto w 1969 r., a 21 lipca 1971 r. przejęto od Szkoły Rzemiosł Budowlanych stołówkę przy ul. Podkarpackiej (planowano tam po adaptacji wydawanie aż 500 obiadów). WSI przesłała pismo do Spółdzielni Pracy Remontowo-Konserwacyjnej „Konserwacja", która miała dokonać przeróbek i montażu wyposażenia. Niestety kontrola stwierdzała, że „Starania o dokumentację rozpoczęto 11 IX 1971 r., jednak nie dopilnowano dotrzymania założonego

[364] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90, Temat kontroli: *Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie 1971-1972. Pismo nr R-1/1161/72 do Zespołu Oświaty, Nauki i Kultury NIK w dniu 26 lutego 1972*, s. 1.

[365] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90. Temat kontroli: *Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie. Wyjaśnienia Głównego Inżyniera WSI oraz starszego majstra w sprawie stołówki i DS. Agnieszka i nowego DS,* s. 3.

w tym zakresie terminu (IV kwartał 1971 r.), a o wykonanie prac adaptacyjnych zwrócono się do wykonawcy dopiero w czasie trwania kontroli (29 I 1972 r.)”[366].

Stołówka „Piast” przy ul. Bolesław Krzywoustego należała do WSP. Wydawano tam codziennie 395 śniadań, 558 obiadów i 405 kolacji zarówno dla studentów WSP, jak i WSI. Natomiast stołówka „Cristal” przy ul. Jagiellońskiej przeznaczona była tylko dla WSP. Przygotowywano tam 370 śniadań, 544 obiady i 280 kolacji. WSI dysponowała stołówką „Przodownik” przy ul. Obrońców Stalingradu - tam przygotowywano 220 śniadań, 711 obiadów i 440 kolacji. Studenci UMCS żywili się w „Wiarusie” przy ul. 3-go Maja, który w wyniku kontroli z powodów sanitarnych został zamknięty. Dla studentów z problemami pokarmowymi przeznaczony był „As” przy ul. Jagiellońskiej (25 śniadań, 40 obiadów i 30 kolacji). Z wyjątkiem „Wiarusa” pozostałe stołówki spełniały normy sanitarne. Zarzucano im jedynie zbyt małą ilość warzyw i owoców w posiłkach. Tłumaczono to przejściowymi trudnościami związanymi np. z nieurodzajami czy większym zużyciem ilości mięsa do przygotowywanych potraw (czyli większymi kosztami i zmniejszeniem przez to funduszy na zakup warzyw i owoców).

15 grudnia 1971 r. przeprowadzono kontrolę w stołówce „Wiarus” przy. ul. 3-go Maja. Oprócz inspektora NIK-u obecny był także przedstawiciel Sanepidu. W wyniku kontroli zaprzestano korzystania z usług baru, gdyż wiele norm zostało niedopełnionych, np. kratki kanałowe były zatkane obierkami, zaplecze było brudne, beczka z kapustą była nie przykryta, warzywa w workach stały bezpośrednio na podłodze, towar w magazynie był nieposegregowany itp. Co ciekawe, po decyzji Miejskiego Inspektora Sanitarnego bar zaprzestał działalności przygotowywania posiłków dla studentów z dniem 15 stycznia 1972 r., ale z pisma dyrektora Rzeszowskich Zakładów Gastronomicznych wynikało, że bar nie został zamknięty całkowicie i nadal prowadził działalność dla innych klientów. Ocenę dostateczną pod względem stanu sanitarno-porządkowego otrzymał bar dietetyczny „As” przy ul. Jagiellońskiej, został jedynie zobligowany do dokonania dezynsekcji lokalu.

Kontrola sanitarna stołówki studenckiej WSI przy ul. Obrońców Stalingradu wykazała przestrzeganie przepisów i czystości pomieszczeń, tj. sali konsumpcyjnej, kuchni właściwej, kuchenki z urządzeniem do wyparzania naczyń, magazynów z odpowiednio posegregowaną żywnością, szaf chłodniczych oraz znajdujących się w suterenach magazynów jarzyn

[366] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90. Temat kontroli: *Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie 1971-72. Pismo z NIK nr OK.-2200-2-72 do Rektora WSI 23.03.1972*, s. 1.

i ziemniaków wraz z obieralniami. Ponadto wszyscy z 24 pracowników mieli aktualne karty zdrowia. Zalecenia pokontrolne dotyczyły jedynie wymiany w okresie wakacji parkietu na płytki PCW, zainstalowania okapu oraz wymianę rur kanalizacyjnych na przewody o większym przekroju. Zalecano także, by „w szatni dla personelu dokonać wymiany podłóg oraz zakupić szafki na odzież własną personelu w ilości 10 szt. [oraz] zakupić maszynę do pisania dla potrzeb administracji stołówki”[367].

Kontrola NIK

Kontrola NIK-u dotyczyła również wydatków ze środków specjalnych Typu 31[368]. W 1970 r. z tych środków zakupiono m.in. za kwotę 82.988 zł stroje dla zespołu tanecznego, za 2684 zł sztuczne włosy i za 5620 zł baletki i korale. Pokrywano z tych środków także koszty wyjazdów na zgrupowania taneczne, naprawę radiowęzła, wypłaty dla instruktora i akompaniatora oraz przeznaczono kwotę 11.271 zł na mleko dla studentów. Z wyznaczonej kwoty 183.000 zł środków specjalnych wykorzystano 127.005, 38 zł. Na podobne cele wykorzystano te środki również w roku 1971 r., zakupiono stroje, pasy ozdobne, wykonano warkocze, zakupiono instrumenty muzyczne, zorganizowano obozy i zgrupowania, przyznano nagrody itp. Z kwoty 491.500 wykorzystano 419.438,05 zł.

Jednym z zarzutów po kontroli NIK- u był brak taniego bufetu. Planowano go otworzyć w budynku „A” przy ul. W. Pola 15 grudnia 1971 r., ale później przełożono te plany na pół roku. Zanotowano także wzrost wydatków na materiały i środki nietrwałe w 1970 r., ale „nastąpiło to częściowo w wyniku zakupów dla Domu Asystenckiego, uruchomionego w 1971 r.”[369].

Wyniki kontroli zostały przesłane do rektora WSI. Stwierdzono m.in. „WSI koncentrowała swoje wysiłki na trwającej od 1962 r. budowie i rozbudowie uczelni, w tym

[367] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90, Temat kontroli: *Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych*. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie 1971-1972. Protokół z lustracji Stołówki Studenckiej WSI w Rzeszowie przeprowadzonej w dniu 18.XII.1971, znak Sk15-017/44/71,* s. 1.

[368] Środki specjalne jednostek budżetowych – dochody jednostek budżetowych pochodzące z działalności podstawowej (częściowo) lub działalności dodatkowej, które mogły być wykorzystywane na pokrycie kosztów związanych z tą działalnością jako tzw. środki specjalne, natomiast rodzaje środków specjalnych jak i źródła dochodów, przeznaczenie tychże środków oraz wykaz jednostek, których działalność mogła być finansowana ze tych środków określał załącznik do Zarządzenia Ministra Finansów z dnia 22 stycznia 1973 r. w sprawie środków specjalnych jednostek budżetowych. M.P.73.7.47.

[369] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90, Temat kontroli: *Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych*. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie 1971-1972. Informacja odnośnie stanu wykorzystania kredytów budżetowych w Domach Studenckich,* s. 1.

również na stworzeniu studentom właściwych warunków bytowych, w szczególności przez budowę domów studenckich oraz objęcie pomocą stypendialną wszystkich uprawnionych do niej studentów, którzy stanowią większość ogółu studiujących w Rzeszowie”[370].

W trakcie kontroli i we wnioskach pokontrolnych doceniono więc wkład władz uczelni oraz miasta w budowę i rozwój uczelni. Jedynie jako jedną z niedostatecznie dopilnowanych spraw wymieniono przygotowanie dokumentacji do adaptacji stołówki z przejętej Szkoły Rzemiosł Budowlanych. Jej szybkie oddanie znacznie poprawiłoby sytuację, tym bardziej że jedna ze stołówek dla studentów została zamknięta. Ponadto stwierdzono znaczne niedobory warzyw i owoców w jadłospisach studentów.

Okazało się także, że niestety tylko ok. 25% studentów korzystało z dostarczanego do DS-ów mleka i że nie zorganizowano taniego bufetu. Wnioski pokontrolne obejmowały także sprawy ochrony zdrowia i opisano pewne niedociągnięcia, jak: nie dopilnowanie wielu studentów by poddali się badaniom okresowym, w ogóle też nie prowadzono badań okresowych nauczycieli, nie przeprowadzono kontroli warunków zdrowotnych w uczelni ani analiz zdrowotnych studentów.

Znaleziono także uchybienia i niedociągnięcia w DS-ach, takie jak: liczne zacieki, nieszczelne instalacje, niedrożne wentylacje, uszkodzenia i bałagan, a w DS „Agnieszka” brak cieplej wody od 4 lat. Zniszczenia w DS-ach „mierzone wartością materiałów wynoszą w DS »Promień« – 17.420,76 za lata 1969-1971, w DS. »Nestor« – 23.217,06 zł za lata 1968-1971 i w DS »Agnieszka« 19.322,02 zł za lata 1968-1971”[371]. Nie wykorzystano w wystarczającym stopniu pokoi gościnnych w DS-ach oraz niepotrzebnie zakupiono zbyt dużą ilość bielizny pościelowej. Wartość jej w DS „Nestor” wynosiła prawie 70 tys. zł, a w DS „Agnieszka” i Domu Asystenckim po ponad 100 tys. zł. Dodatkowo nie opracowano zasad czy wytycznych pracy powołanych opiekunów DS-ów, którzy – z jednym wyjątkiem – ani razu nie pojawili się w domach studenckich.

Uwagi dotyczyły ponadto braku odpowiedniego wsparcia rozwoju samorządu studenckiego. Studenci mimo uchwały Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego nie uczestniczyli w posiedzeniach Rady Uczelni, rad wydziałowych czy senatu, mieli także niewielki wpływ na

[370] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90 Temat kontroli: Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie 1971-1972. Pismo z NIK nr OK.-2200-2-72 do Rektora WSI, 23.03.1972,* s. 1.

[371] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90 Temat kontroli: Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie 1971-1972. Pismo z NIK nr OK.-2200-2-72 do Rektora WSI, 23.03.1972,* s. 2.

przyznawanie pomocy materialnej czy rozdział miejsc w domach studenckich. Zwrócono uwagę, że Administracja Osiedla Studenckiego nie spełniła swojego zadania, gdyż ograniczała się jedynie do napraw, a nie prawdziwego zarządzania domami studenckimi.

Zalecenia pokontrolne NIK dotyczyły także wzmożenia starań głównie w sprawach: aktywnego włączenia studentów do działań uczelni, uruchomienia stołówki przejętej ze Szkoły Rzemiosł Budowlanych i taniego bufetu, urozmaicenia jadłospisu w stołówkach, objęcia badaniami okresowymi wszystkich studentów i kadrę dydaktyczną, poprawienia warunków bytowych w DS-ach. Uczelnia miała poinformować NIK o wprowadzonych poprawkach w terminie do 15 maja 1972 r.

Uczelnia wywiązała się ze wszystkich zobowiązań i dwukrotnie omawiano sprawę zaktywizowania studentów oraz sprawę pracy opiekunów lat, grup i DS-ów na posiedzeniach Kolegium Rektorskiego oraz także dwukrotnie podczas spotkań z wspomnianymi opiekunami. „W budynku „»A« otwarto bar 15.05.1972 r."[372].

Przeprowadzono prace adaptacyjne w przejętej stołówce i wyjaśniono sprawę niedoboru warzyw i owoców w jadłospisach. Rektor poinformował dziekanów i studentów, że warunkiem wpisania na następny semestr będzie wykonanie badań okresowych przez studenta. Badania studentów zostały przeprowadzone od 16 lutego do 19 marca 1972 r., natomiast badania pracowników przeprowadzono w maju i czerwcu 1972 r.

Przygotowano dokumentację do wykonania instalacji ciepłej wody w domu studenckim „Agnieszka" i poprawy warunków urządzeń sanitarnych w pozostałych domach studenckich. Nadwyżki pościeli uczelnia częściowo wykorzystała, a resztę przekazała innym uczelniom. Po zakończeniu remontu drugiej części Domu Asystenta pracownicy zostali tam przeniesieni, a zwolnione pokoje gościnne otrzymali studenci. Ponadto na posiedzeniu Kolegium Rektorskiego zlikwidowano Administrację Osiedla Studenckiego. Sprawami związanymi z zarządem domami studenckimi, podziałem miejsc i sprawami stołówek odtąd zajmowało się Kolegium Rektorskie.

Kontrola Międzyuczelnianej Przychodni Studenckiej

Kontrola Międzyuczelnianej Przychodni Studenckiej została przeprowadzona w dniach 24-25 stycznia 1972 r. przez inspektora Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej Wydziału

[372] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90 Temat kontroli: Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie 1971-1972. Pismo nr R-1/2519/71 z WSI do NIK w sprawie zaleceń pokontrolnych*, s. 1.

Zdrowia i Opieki Społecznej[373]. Przychodnia ta znajdowała się w DS „Arcus" przy ul. Poznańskiej. Składała się z 9 pomieszczeń. Były to gabinety lekarzy (w tym stomatologa i ginekologa), rejestracja, pokój zabiegowy i administracyjny oraz poczekalnia na korytarzu. Przychodnia miała pod opieką 3400 studentów i 400 pracowników naukowo-dydaktycznych, przyjmując średnio ok. 100-200 studentów dziennie. Niestety na badania okresowe zgłosiła się zbyt mała liczba studentów (991 studentów, czyli 1/3 ogólnej ich liczby w roku akademickim 1970/1971) i musiano wyznaczyć nowe terminy.

W wyniku przeprowadzonych badań okresowych wykryto różne schorzenia: „gruźlica – 3 osoby, w tym WSI – 2, WSP – 1, choroby układu pokarmowego – 15, w tym WSI – 6, WSP - 7, UMCS – 2, choroby układu krążenia – 16 osób, w tym WSI – 9, WSP – 3, UMCS – 1, choroby reumatyczne – 7, w tym WSI – 4, WSP – 3"[374]). Aby zmusić studentów do zgłaszania się na badania poproszono dziekanów i pracowników dziekanatów, by nie przedłużali studentom dokumentów bez przedstawienia aktualnych badań okresowych. Badania studentów WSP i filii UMCS obejmowały RTG płuc, badanie ogólne i stomatologiczne oraz serologiczne. To ostatnie tylko dla studentów ostatniego roku. W roku akademickim 1971/1972 badania rozpoczęły się 6 stycznia 1972 r., niestety do 4 lutego tego roku zgłosiło się tylko 176 studentów z WSP i UMCS (na 1540 studentów WSP i 536 z UMCS). Studenci WSI przechodzili badania RTG, serologiczne i stomatologiczne, ale nie przechodzili badania ogólnego. Niestety aż 873 studentów nie zgłosiło się na badania serologiczne (w tym 248 na 1416 z WSI). Po zakończeniu badań studentów przeprowadzono akcję badań okresowych dla pracowników.

Zalecenia pokontrolne dla przychodni dotyczyły prawidłowego jej funkcjonowania i koncentrowały się na tym, by np. zwiększono liczbę godzin pracy stomatologa, zatrudniono jeszcze jednego lekarza, wykorzystywano właściwie gabinet fizjoterapii przez zatrudnienie odpowiedniej osoby do obsługi urządzeń. Zalecono również wydłużenie godzin pracy rejestracji i zakup specjalistycznego aparatu stomatologicznego.

Oprócz spraw związanych z odpowiednią organizacją pracy przychodni i wykorzystaniem sprzętu, zalecenia pokontrolne dotyczyły także polityki prozdrowotnej, a mianowicie konieczności sporządzania rocznej analizy stanu zdrowotnego studentów oraz prowadzenia oświaty zdrowotnej. Zalecono, by dwa razy w roku dokonywano badań

[373] Wydział Zdrowia i Opieki Społecznej – jeden z działów administracji państwowej, do którego głównych obowiązków należało organizowanie i koordynowanie działalności w zakresie opieki zdrowotnej, lecznictwa, profilaktyki i opieki społecznej w danym regionie. https://bip.malopolska.pl/pobierz/21824.html *(01.06.2020 r.).*
[374] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90 Temat kontroli: Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie. Informacja sporządzona w Międzyuczelnianej Przychodni Studenckiej w Rzeszowie*, s. 1.

okresowych studentów z chorobami przewlekłymi, uczestniczono w kontrolach sanitarno-higienicznych na uczelni, domach studenckich i stołówkach oraz pilnowano dokładnego przeprowadzania badań okresowych wszystkich studentów i pracowników.

Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Rzeszowie Wydział Zdrowia i Opieki Społecznej przesłało wyniki kontroli do kierownika Wydziału Zdrowia i Opieki Społecznej przy Prezydium Miejskiej Rady Narodowej. Jak wynika z notatki przygotowanej w Międzyuczelnianej Przychodni Studenckiej przez inspektora NIK i 3 pracowników przychodni do przeprowadzania inspekcji stołówek i domów studenckich została wyznaczona pielęgniarka środowiskowa. Pielęgniarka sprawdzała jadłospis, jego urozmaicenie, estetykę w stołówkach, a w domach studenckich odwiedzała chorych zgodnie z zaleceniami lekarza. Przychodnia nie przeprowadzała kontroli warunków pracy i nauki w laboratoriach, czy pracowniach, ani też nie prowadziła ewidencji wystawianych przez lekarzy zaświadczeń dla dziekanów, którzy na ich podstawie wystawiali skierowania chorym studentom do stołówki dietetycznej.

Regulamin organizacyjny z 1973 r.

Na podstawie ustawy o szkolnictwie wyższym został opracowany kolejny regulamin organizacyjny[375] WSI z 28 marca 1973 r. i wprowadzony w życie od 1 kwietnia tego samego roku zarządzeniem rektora nr 3/73, w którym w rozdziale II art. 4. zapisano, że „uczelnią kieruje rektor przy współudziale dziekanów i senatu; administracją i gospodarką Uczelni kieruje rektor przy pomocy dyrektora”[376].

Administracja była organem wykonawczym rektora, a dzieliła się na jednostki organizacyjne (działy, sekcje, stanowiska pracy), a biblioteka była organem wykonawczym rektora w zakresie spraw zwianych z zasobami bibliotecznymi i kierowana przez rektora przy pomocy prorektora i dyrektora biblioteki. W jej strukturę wchodziła biblioteka główna, biblioteki wydziałowe, sekcje i czytelnie.

Dyrektora powoływał minister na wniosek lub po zasięgnięciu opinii rektora. Z kolei kwestora powoływał rektor za zgoda ministra, kwestor był głównym księgowym uczelni. Na czele jednostek organizacyjnych stał kierownik, który ustał zakresy obowiązków pracowników, układał plany pracy, nadzorował wykonanie zadań i przygotowanie sprawozdań. Podlegający

[375] Regulamin organizacyjny – dokument dla danej firmy/uczelni/organu, służący zapewnieniami prawidłowej organizacji pracy, przyczyniający się do usprawnienie funkcjonowania poszczególnych jednostek wchodzących w skład organu, jak również regulujący proces odpowiedniego przepływu dokumentów i podziału zadań dla tychże jednostek. https://www.uj.edu.pl/struktura/regulamin-organizacyjny (01.06.2020 r.).
[376] Archiwum Uczelni, *Regulamin organizacyjny*, Rzeszów 1973, s. 2.

mu pracownicy byli zobowiązani do przestrzegania dyscypliny pracy, rzetelnego wykonywania swoich obowiązków z poszanowaniem własności uczelni, przestrzegania wymaganych przepisów, w tym BHP.

Na czele uczelni stał rektor i kierował uczelnią przy pomocy dwóch prorektorów: ds. nauki i techniki oraz ds. dydaktyki i wychowania. Funkcjonowały 4 wydziały (Budownictwa Lądowego i Komunalnego, Elektryczny, Mechaniczny i Technologii Chemicznej). Dyrektor organizował i nadzorował pracę administracji, czuwał nad gospodarką finansową, inwestycjami, eksploatacją pojazdów samochodowych i zaopatrzeniem w sprzęt, natomiast zastępca nadzorował pracę radcy, inspektora BHP i ppoż., działu kadr, sekretariatu rektora i inspektora kontroli wewnętrznej. Nadzór nad sprawami prawnymi należał do radcy.

Regulamin określał też zadania inspektora kontroli wewnętrznej, który przeprowadzał doraźne i systematyczne kontrole, sporządzał analizy i raporty dla władz uczelni, przeprowadzał instruktaże pracowników.

Opisano zadania Działu Kadr, czyli obowiązki wynikające z polityki zatrudniania i płac oraz spraw osobowych pracowników. W strukturze działu był kierownik i 2 sekcje: pracowników działalności podstawowej i pracowników administracji, gospodarki i obsługi.

Inspektor Bezpieczeństwa i Higieny Pracy prowadził sprawy związane z przestrzeganiem przepisów BHP i ppoż. Sekretarz rektora prowadził obsługę sekretarską rektora, księgę kontroli i pamiątkową oraz kronikę, rejestr skarg i wniosków.

Na czele Działu Dydaktyki i Wychowania stał kierownik i podlegały mu 2 sekcje: Dydaktyki i Sprawozdawczości oraz Spraw Studenckich. W zakresie ich obowiązków były sprawy związane z planami studiów i programów nauczania, rozliczanie zajęć, prowadzenie zamiejscowych punktów konsultacyjnych, umowy z zakładami pracy oraz inne sprawy studenckie.

Dział Nauki i Techniki zajmował się sprawami związanymi z pracami badawczymi, rozwojem kadry naukowej, sprawami patentowymi i gospodarstwem pomocniczym[377]. Prace sekcji: Nauki, Wydawnictw i Gospodarstwo Pomocniczego nadzorował kierownik.

[377] Gospodarstwa pomocnicze – jednym z dokumentów regulujących ich funkcjonowanie było Zarządzenie Ministra Finansów z dnia 29 maja 1989 r. w sprawie gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych, mówiące, że: „Jednostka budżetowa może prowadzić działalność uboczną lub część działalności podstawowej w formie wyodrębnionego organizacyjnie i finansowo gospodarstwa pomocniczego na zasadach określonych w zarządzeniu". Zarządzenie Ministra Finansów z dnia 29 maja 1989 r. w sprawie gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych. M.P.89.19.127 (01.08.2020 r.).

„Zakres pracy Działu Aparatury Naukowej obejmuje sprawy zaopatrywania uczelni w aparaturę naukową”[378] zaopatrzenie uczelni organizował Dział Zaopatrzenia (kierownik, sekcja planowania i realizacji oraz sekcja magazynów).

Do zadań Działu Domów Studenckich i Hoteli należało administrowanie budynków i wyposażenia, a Dział Poligrafii[379] wykonywał druki, prace introligatorskie, kserograficzne i fotograficzne. Kierownik Sekretariat Uczelni odpowiadał za prawidłową obsługę sekretarską prorektorów i dyrektora, sprawował nadzór nad Kancelarią Główną, która zajmowała się korespondencją zewnętrzną i wewnętrzną oraz Archiwum.

W Kwesturze funkcjonowały działy: Księgowości, Budżetu i Finansów oraz Majątku i Inwentaryzacji. Pracami tych działów kierował kwestor.

Zastępca dyrektora ds. technicznych – główny inżynier nadzorował sprawy inwestycyjne, remontowe, gospodarcze i transportowe. Remonty i inwestycje prowadził Dział Inwestycji i Remontów, a Dział Techniczny prowadził sprawy remontów maszyn i urządzeń mechanicznych oraz instalacji elektrycznych. Sprawy socjalne, zarządzanie nieruchomościami i gospodarowanie sprzętem należały do Działu Administracyjno-Gospodarczego (prace woźnych, sprzątaczek, portierów, strażników, ewidencje nieruchomości, rachunki za energię elektryczną, wodę i rozmowy telefoniczne, umowy o najem, zaopatrzenie jednostek w środki czystości i materiały biurowe, sprawy związane z organizowaniem narad, konferencji, sprawy socjalne[380], w tym kolonie, sprawy mieszkaniowe i bytowe, imprezy okolicznościowe dla dzieci pracowników, ośrodki wczasowe.

Dział Transportu odpowiadał za ewidencję, remonty, rozliczenia pojazdów, zlecenia transportowe.

„Zakres działania dziekanatu wydziału obejmuje:

- organizację procesu nauczania i wychowania,
- sprawy bytowe i zdrowotne studentów,
- prowadzenie badań naukowych i kształcenie kadry nauczycieli akademickich,
- bieżące sprawy wchodzące w zakres działania dziekana i prodziekanów wydziału”[381].

[378] Archiwum Uczelni, *Regulamin organizacyjny*, Rzeszów 1973, s. 10.
[379] Dział Poligrafii – jednostka uczelni zajmująca się procesami wytwarzania różnego rodzaju druków i publikacji. https://sjp.pwn.pl/slowniki/poligrafia.html (01.06.2020 r.).
[380] Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych – fundusz celowy działający na podstawie regulaminu, z tego funduszu przeznacza się środki na pomoc socjalną dla pracowników. https://sekcjasocjalna.prz.edu.pl/ (01.06.2020 r.).
[381] Archiwum Uczelni, *Regulamin organizacyjny*, Rzeszów 1973, s. 22.

Biblioteka Główna ze stojącym na czele dyrektorem i oddziałami: Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów, Opracowywania Zbiorów, Informacji Naukowej, Udostępniania Zbiorów i Czytelnie Wydziału Technologii Chemicznej zajmowała się gromadzeniem i opracowywaniem zasobów oraz ich udostępnianiem pracownikom i studentom.

Wyższa Szkoła Inżynierska staraniem władz osiągnęła niebywały sukces rozpoczynając działalność naukowo-dydaktyczną z niewielką bazą dydaktyczno-naukową, niedostateczną ilością kadry naukowej oraz problemami natury organizacyjnej. Mimo tego zdołała w ciągu 11 lat utworzyć trzy nowe wydziały, wybudować kilka budynków, stworzyć bazę socjalno-bytową dla studentów (i to nie tylko WSI, ale również WSP), zapewnić mieszkania napływającej kadrze.

Fot. 36. Sztandar WSI. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Opracowała również statuty i regulaminy, kształciła studentów, ciągle rozwijała infrastrukturę badawczo-naukową oraz zaplecze administracyjne. Zarówno WSI jak i Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie wydawały informatory dla kandydatów[382].

Fot. 37. Inauguracja 1973/1974. Zasoby fotograficzne PRz, M. Szarek.

[382] Por. *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie. Informator 1965-1980,* oprac. M. Bobran i in., Krajowa Agencja Wydawnicza, Rzeszów 1980.

Rozdział 3. Politechnika Rzeszowska – od powołania do uzyskania statutu uniwersytetu technicznego (1974-2016)

3.1. Budowanie prestiżu

Politechnika Rzeszowska

Po wielu staraniach związanych z utworzeniem uczelni technicznej „1 października 1974 roku na mocy rozporządzenia Rady Ministrów została powołana Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza”[383].

RZESZOWSKIE

ORGAN KOMITETU WOJEWÓDZKIEGO PZPR

„GAUDEAMUS IGITUR“!

Politechnika Rzeszowska im. I. Łukasiewicza zainaugurowała rok akademicki

Uroczystości 30-lecia ludowego lotnictwa polskiego

60 miast i osiedli powstanie wzdłuż bajkalsko-amurskiej magistrali

Fot. 38. Informacja prasowa o pierwszej inauguracji w Politechnice Rzeszowskiej („Nowiny Rzeszowskie” z 1 października 1974 r.). Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

W roku akademickim 1974/1975 odbyła się pierwsza uroczysta inauguracja na Politechnice Rzeszowskiej. 3 października 1974 r. świętowano rozpoczęcie roku

[383] Strategia Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza – zakres działania i kierunku rozwoju uczelni do roku 2020. https://bip.prz.edu.pl/strategia-rozwoju (01.05.2020 r.)

akademickiego w Filharmonii Rzeszowskiej. Na uroczystość przybył m.in. minister nauki, szkolnictwa wyższego i techniki prof. dr hab. inż. Jan Kaczmarek[384] oraz rektor Politechniki Krakowskiej prof. Władysław Muszyński[385], a także władze regionu i miasta, prorektorzy uczelni rzeszowskich oraz rektor Uniwersytetu Technicznego w Miszkolcu. Po przemówieniach dyrektor WSK w Mielcu mgr Tadeusz Ryczaj[386] wręczył JM Rektorowi PRz sztandar uczelni ufundowany przez zakłady przemysłowe regionu. W tym roku akademickim na Politechnice Rzeszowskiej studiowało 4 tysiące studentów, 340 osób uzyskało dyplom inżynierski, a po raz pierwszy 29 osób dyplom magisterski na studiach zaocznych.

Politechnika Rzeszowska
zainaugurowała rok akademicki

ODZNACZENIA PAŃSTWOWE DLA PRACOWNIKÓW NAUKOWYCH POLITECHNIKI RZESZOWSKIEJ

NAGRODY MINISTRA NAUKI, SZKOLNICTWA WYŻSZEGO I TECHNIKI

„Pierwszy nauczyciel" w rozmowie na antenie PR

Antyodprężeniowe wystąpienie delegata Chin na sesji Zgromadzenia Ogólnego NZ

Fot. 39. Informacja prasowa o pierwszej inauguracji w Politechnice Rzeszowskiej („Nowiny Rzeszowskie" z 1 października 1974 r.), cd. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Funkcję mianowanego rektora w latach 1974-1981 pełnił prof. dr inż. Kazimierz E. Oczoś. Prorektorem nauki i współpracy z przemysłem w latach 1974-1978 był prof. dr hab. inż. Zdzisław S. Hippe, który następnie w latach 1978-1981 został prorektorem ds. kadr naukowych i współpracy z zagranicą. Na stanowisku prorektora ds. dydaktyki i wychowania w roku akademickim 1974/1975 był prof. r hab. inż. Zygmunt Bajorek, a od 1975 r. do 1981

[384] Prof. dr hab. inż. Jan Kaczmarek (1920-2011) – wybitny specjalista w dyscyplinie budowa i eksploatacja maszyn. T. Karpiński, *Profesor Jan Kaczmarek, Doktora honoris causa,* Koszalin 2003; https://dlibra.tu.koszalin.pl/Content/82/DHC_Kaczmarek_Jan.pdf (01.05.2020 r.).

[385] Prof. dr hab. inż. Władysław Muszyński (1920-2005) – profesor zwyczajny Politechniki Krakowskiej, specjalista w dziedzinie budownictwa, napisał ponad 80 prac naukowych, dotyczących m.in. betonu napowietrzonego, ochrony budowli przed korozją, wpływu materiałów budowlanych na zdrowie człowieka, technologii rekonstrukcji uszkodzonych obiektów. *Poczet rektorów Politechniki Krakowskiej*, https://www.pk.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=10:poczet-rektorow&catid=12&Itemid=139&lang=pl (01.05.2020 r.).

[386] Mgr Tadeusz Ryczaj (1931-2010) – dyrektor WSK PZL Mielec od 1966 r do 1989 r., zasłużony dla Mielca (z jego inicjatywy m.in. powstały kładka komunikacyjna, hala sportowa i ośrodki wypoczynkowe dla rodzin WSK). https://wcj24.pl/tadeusz-ryczaj-zapomniana-postac/ (01.05.2020 r.).

doc. dr inż. Jan Gruszecki. Doc. dr hab. inż. Andrzej Bylica[387] w latach 1975-1978 pełnił funkcję prorektora ds. organizacji i rozwoju, a następnie od 1978 r. do 1981 r. prorektora ds. badań naukowych i współpracy z gospodarką narodową.

Inauguracja roku akad. 1974/1975. WSJ uzyskuje status Politechniki;
Rektor Kazimierz Oczoś, Senat Politechniki Rzeszowskiej, goście.

Fot. 40. Pierwsza inauguracja w Politechnice Rzeszowskiej (1974/1975). Przemawia rektor K. Oczoś. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

W roku akademickim 1974/1975 dziekanem Wydziału Mechanicznego był doc. dr inż. Adam Batsch, a prodziekanami doc. dr inż. Henryk Kopecki i doc. dr inż. Eugeniusz Kościelny. Stanowisko dyrektora Instytutu Elektrotechniki na prawach wydziału pełnił doc. dr inż. Jerzy Lewicki[388], zastępcami dyrektora zostali doc. dr inż. Irena Kuzora i dr inż. Marian Kieras. Funkcję dyrektora Instytutu Budownictwa i Inżynierii Środowiska objął doc. dr inż. Eugeniusz Leski i zastępcami zostali mianowani doc. dr hab. inż. Stanisław Polański[389] i doc. dr inż. arch.

[387] Prof. dr hab. inż. Andrzej Bylica – specjalista z dziedziny metaloznawstwa stopów odlewniczych, prorektor ds. organizacji i rozwoju a następnie od 1978 r. do 1981 r. prorektor ds. badań naukowych i współpracy z gospodarką narodową PRz, były pracownik naukowy Uniwersytetu Rzeszowskiego. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=61668&_k=5p2hhy (30.08.2020 r.).

[388] Prof. dr hab. inż. Jerzy Lewicki (1930-2018) – profesor Honorowy PRz, specjalista z zakresu teorii obwodów energoelektronicznych, kierownik Zakładu Urządzeń Elektrycznych (potem Zakładu Energoelektroniki i Elektroenergetyki), dyrektor Instytutu Elektrotechniki (jednostki na prawach wydziału), dziekan Wydziału Elektrycznego PRz. R. Fularska, *Profesorowie honorowi PRz Lesław Gołębiowski, Jerzy Lewicki i Marian Pasko*, „Gazeta Politechniki" 2018, nr 5-6 (293-294), s. 7; J. Rząsa, J. Plewako, *Dr hab. inż. Jerzy Lewicki*, „Gazeta Politechniki" 2018, nr 10-11 (298-299), s. 56-57.

[389] Prof. dr hab. inż. Stanisław Polański (1919-1997) – nauczyciel akademicki, matematyk, specjalista w dziedzinie geometrii wykreślnej i inżynierskiej, dziekan Wydziału Ogólnotechnicznego od 1965 r. do 1968 r. w latach 1976-1981 dziekan Wydziału Inżynierii Komunalnej (od 1973 r. Instytut Budownictwa i Inżynierii Środowiska), kierownik zespołu, który opracował i wydal 2-tomowy podręcznik *Geometria wykreślna*, kierownik Zakładu

Andrzej Zdzienicki[390]. Doc. dr hab. inż. Mieczysław Kucharski[391] został powołany na stanowisko dyrektora Instytutu Technologii Chemicznej, zastępcą został dr Jan Kowalski, z kolei dyrektorem Instytutu Matematyki i Fizyki został mianowany prof. dr inż. Jan Woźniacki, zastępcami zostali doc. dr inż. Adam Drzymała[392] i doc. dr hab. Aleksander Szymański[393].

Dzień po inauguracji, tj. 4 października 1974 r., podpisano umowę o współpracy z Uniwersytetem Technicznym w Miszkolcu na Węgrzech. Następną umowę z zagranicznym uniwersytetem podpisano 21 maja 1975 r. z Wyższą Szkołą Techniczną w Koszycach. Stronę partnerską reprezentował rektor prof. dr Alojz Pazak.

Rok później, 3 października 1975 r. odbyła się inauguracja roku akademickiego 1975/1976. Dwa dni po uroczystości wmurowano akt erekcyjny dla obiektów Instytutu Lotnictwa Wydziału Mechanicznego. Stanowisko dziekana Wydziału Mechanicznego pełnił nadal doc. dr inż. Adam Batsch, a prodziekanami byli doc. dr inż. Wacław Kowalczyk (do 14.03.1976), dr inż. Bruno Krywult[394], dr inż. Wiesław Żylski[395] i od 15 marca 1976 r. dr inż.

Geometrii Wykreślnej i Rysunku Technicznego. *Jubileusz 50-lecia Wydziału, Wydział Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury*, Rzeszów 2017, s. 31.

[390] Mgr inż. Andrzej Zdzienicki (1919-1998) – inżynier architekt, twórca i pierwszy kierownik Zespołu Budownictwa i Materiałów Budowlanych (od 1973 r. Zakład Budownictw Ogólnego), którego był kierownikiem do 1983 r., prekursor kierunku architektura na wydziale wielokrotny prodziekan wydziału; autor logo Wyższej Szkoły Inżynierskiej. https://zbo.prz.edu.pl/historia (07.07.2020 r.). Por. A. Zdzienicki, *Ze wspomnień Hubalczyka*, przygotowanie do druku Grzegorz Ostasz, Gustaw Ostasz, Rzeszów 2005; *5 Dekad Wydziału Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury Politechniki Rzeszowskiej*, red. I Skrzypczak, Rzeszów 2017, s. 15.

[391] Dr hab. inż. Mieczysław Kucharski (1931-2020) – nauczyciel akademicki, specjalista w dziedzinie chemii polimerów, syntezy organicznej, technologii chemicznej, kierownik Zakładu Chemii Organicznej Wydziału Chemicznego (1969-2002), dziekan Wydziału Chemicznego PRz (1974-1981, 1987-1993, 1996-2002), były pracownik Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Przemysłu Siarkowego „Siarkopol", profesor Honorowy PRz. D. Głowacz-Czerwonka, *Profesorowie honorowi Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2018, nr 7-9 (295-296), s. 9.

[392] Dr hab. inż. Adam Drzymała, prof. PRz – nauczyciel akademicki, specjalista w dziedzinie fizyki jądrowej, akustyki molekularnej, kierownik Katedry Fizyki PRz. http://www.prz.rzeszow.pl/wbiis/jednostki/kf.html (30.08.2020 r.).

[393] Prof. dr hab. Aleksander Szymański – nauczyciel akademicki, wieloletni kierownik Katedry Fizyki PRz, specjalista z zakresu fizyki ciała stałego, fizyki organicznej fazy skondensowanej. Por. *Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza 1963-2017*, Rzeszów 2017.

[394] Dr inż. Bruno Krywult – były nauczyciel akademicki w Katedrze Przeróbki Plastycznej WBMiL, specjalista w dziedzinie kompozytów polimerowych, przetwórstwa tworzyw sztucznych. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56156&_k=nstsn9 (30.08.2020 r.).

[395] Prof. dr hab. inż. Wiesław Żylski (1938) – nauczyciel akademicki w WSI w Rzeszowie od 1964 r., specjalista w dziedzinie mechaniki ogólnej, drgań mechanicznych, teorii maszyn i mechanizmów, modelowania manipulatorów i robotów. Autor lub współautorem 6 monografii oraz ponad 130 opracowań naukowych, od 1975 r. do 1986 r. prodziekan studiów dziennych Wydziału Mechanicznego, wieloletni kierownik Zakładu Mechaniki Stosowanej Wydziału Mechanicznego, A. Worosz, *Profesorowie honorowi PRz Henryk Kopecki, Jerzy Łunarski i Wiesław Żylski*, „Gazeta Politechniki" 2018, nr 5-6 (293-294), s. 11.

Marian Krawczyk[396]. Stanowisko dyrektora Instytutu Elektrotechniki na prawach wydziału pełnił doc. dr inż. Jerzy Lewicki, zastępcami dyrektora zostali doc. dr inż. Romuald Borek[397] i dr inż. Marian Kieras. Funkcję dyrektora Instytutu Budownictwa i Inżynierii Środowiska objął prof. dr hab. inż. Zbyszko Stojek, a zastępcami zostali mianowani doc. dr inż. Michał Gałda[398] i doc. dr inż. arch. Andrzej Zdzienicki. Na czele Instytutu Technologii Chemicznej jako dyrektor stał doc. dr hab. inż. Mieczysław Kucharski, zastępcą był doc. dr inż. Stanisław Kopacz[399]. Dyrektorem Instytutu Matematyki i Fizyki nadal był prof. dr inż. Jan Woźniacki, a zastępcami ponownie zostali doc. dr inż. Adam Drzymała i doc. dr hab. Aleksander Szymański.

W tym roku akademickim oddano do użytku tzw. „Baraki Skopie" przy ul. Poznańskiej, a w czterech instytutach (Budowy Maszyn, Lotnictwa, Technologii Chemicznej oraz Budownictwa i Inżynierii Środowiska) uruchomiono i doposażono laboratoria. 18 października 1975 r. zgodnie z rozporządzeniem ministerialnym wprowadzono pensum dydaktyczne nauczycieli akademickich. „4 czerwca 1976 r. zawarto porozumienie o wzajemnej współpracy z Wytwórnią Sprzętu Komunikacyjnego „PZL-Rzeszów"[400], a 13 lipca tego roku zwarto porozumienie z Ministerstwem Przemysłu Maszynowego, w ramach którego przewidziano udział Ministerstwa w inwestycjach uczelnia w latach 1977-1978.

W roku akademickim 1976/1977 inauguracja odbyła się 5 października 1976 r. Podczas tego wydarzenia Władysław Kruczek, członek KC PZPR i przewodniczący Centralnej Rady Związków Zawodowych w towarzystwie ministra nauki, szkolnictwa wyższego i techniki Sylwestra Kaliskiego, pierwszego sekretarza KW PZPR Leona Kotarby i rektora PRz, prof. dr

[396] Dr inż. Marian Krawczyk – były nauczyciel akademicki w Katedrze Technik Wytwarzania i Automatyzacji WBMiL, specjalista z zakresu metrologii. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56154&_k=ppz0t7 (30.08.2020 r.).

[397] Dr inż. Romuald Borek – były nauczyciel akademicki w Katedrze Metrologii i Systemów Diagnostycznych WEiI, specjalista z zakresu specjalista z dziedziny metrologii elektrycznej i elektronicznej. *45 lat Wydziału Elektrotechniki i Informatyki Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza,* red. J. Płoszyńska, Rzeszów 2010, s. 9; https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56235&_k=r0scbt (30.08.2020 r.).

[398] Doc. dr inż. Michał Gałda – nauczyciel akademicki, kierownik Zakładu Geodezji, zastępca dyrektora Instytutu Budownictwa i Inżynierii Środowiska od 1975 r. do 1978 r., w latach 1982-1990 dziekan Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska, a w latach 1990-1993 prodziekan tego wydziału. *Jubileusz 50-lecia Wydziału, Wydział Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury*, Rzeszów 2017, s. 39; *XXXV lat Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza 1967-2002*, Rzeszów, 2003, s. 7-19.

[399] Prof. dr hab. Stanisław Kopacz (1938-2020) – były nauczyciel akademicki Zakładu Chemii Organicznej i Analitycznej WCh, specjalista z zakresu analitycznego oznaczania i rozdziału jonów metali rzadkich, fizykochemii nieorganicznej, równowagi kompleksowania w układach wodnych i bezwodnych, były kierownik Zakładu Chemii Nieorganicznej, przewodniczący Oddziału Rzeszowskiego Polskiego Towarzystwa Chemicznego (1981-1995). D. Głowacz-Czerwonka, *Profesorowie honorowi Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2018, nr 7-9 (295-296), s. 9. Por. *Historia Wydziału Chemicznego w 40. rocznicę jego powstania. Jubileusz 40-lecia Wydziału*, red. H. Galina, Rzeszów 2008.

[400] K. Oczoś, *Politechnika Rzeszowska 1951-2001*, Rzeszów 2001, s. 149.

Kazimierza Oczosia, wmurował „akt erekcyjny nowego Instytutu Lotnictwa Politechniki". Przy okazji Kruczek „uwypuklił głęboką troskę, jaką przejawiały w rozwoju uczelni władze partyjne i administracyjne, pomoc zakładów przemysłowych w budowie i wyposażaniu jej obiektów"[401].

Jeszcze przed inauguracją 25 września 1976 r. miał miejsce II Zjazd Absolwentów Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie, podczas którego rektor prof. Kazimierz Oczoś wygłosił wykład „25 lat wyższych studiów technicznych w Rzeszowie". W związku z obchodami 25-lecia uczelni rektor na posiedzeniu Senatu 28 października otrzymał od przewodniczącego Rady Izby Rzemieślniczej Edwarda Cygana insygnia władzy akademickiej, czyli łańcuch i berło. Insygnia zostały zaprojektowane przez Kazimierza Mierczyńskiego[402] z Rzeszowa i wykonane przez rzemieślników z czterech województw.

Fot. 41. Insygnia władzy rektorskiej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W tym też roku akademickim za granicą studiowało 21 osób, 14 studentów zagranicznych studiowało na Politechnice, na praktyki zagraniczne wymienne wysłano osiem grup.

W roku akademickim 1976/1977 funkcję dziekana Wydziału Mechanicznego nadal sprawował doc. dr inż. Adam Batsch, a prodziekanami nadal pozostawali dr inż. Bruno Krywult, dr inż. Wiesław Żylski i dr inż. Marian Krawczyk. Stanowisko dyrektora Instytutu Elektrotechniki na prawach wydziału ponownie pełnił doc. dr inż. Jerzy Lewicki, podobnie jak jego zastępcy: doc. dr inż. Romuald Borek i dr inż. Marian Kieras. W Instytutu Budownictwa

[401] *Inauguracja nowego roku akademickiego w Politechnice Rzeszowskiej*, „Nowiny Rzeszowskie" 1976, nr 227.
[402] Kazimierz Mierciński – artysta rzeźbiarz, dyrektor Państwowego Liceum Technik Plastycznych w Sędziszowie, Widnokrąg 1966, nr 38, s. 1. https://serwisy.wimbp.rzeszow.pl/sl_m.html (01.05.2020 r.).

i Inżynierii Środowiska funkcję dyrektora pełnił prof. dr hab. inż. Zbyszko Stojek (do 30 września 1976 r.), a następnie to stanowisko objął doc. dr hab. inż. Stanisław Polański, zastępcami nadal pozostawali doc. dr inż. Michał Gałda i doc. dr inż. arch. Andrzej Zdzienicki, a od stycznia 1977 r. dołączył do obsady doc. dr inż. Zygmunt Pociecha[403]. Instytutem Technologii Chemicznej na prawach wydziału kierował doc. dr hab. inż. Mieczysław Kucharski, zastępcą był doc. dr inż. Stanisław Kopacz, dyrektorem Instytutu Matematyki i Fizyki ponownie został prof. dr inż. Jan Woźniacki, tak samo jak zastępcy: doc. dr inż. Adam Drzymała i doc. dr hab. Aleksander Szymański.

Wydział Mechaniczny we wrześniu 1977 r. uzyskał prawo do nadawania tytułu doktora. Ponadto uruchomiono specjalizację *pilotaż* w Instytucie Lotnictwa Politechniki, a w porozumieniu z Ministerstwem Komunikacji 1 stycznia 1977 r. utworzono Ośrodek Kształcenia Personelu Lotniczego[404] (działalnością Ośrodka było szkolenie studentów specjalizacji *pilotażowej* Politechniki Rzeszowskiej do licencji pilota samolotowego zawodowego II klasy na samolotach „An-2", potem w IFR i śmigłowcach Mi-2, samolotach PZL-104 „Wilga" oraz PZL-110 „Koliber", „Mewa" i innych), przy czym szkolenie teoretyczne odbywało się w Instytucie Lotnictwa, a praktyczne w Ośrodku). Pierwszy etap szkolenia ukończyło 24 studentów, uzyskując licencję pilota turystycznego, które zostały wręczone 11 listopada 1977 r. przez wiceministra komunikacji gen. dyw. pil. Jana Raczkowskiego[405].

„29 października 1977 r. odbyła się uroczysta inauguracja roku akademickiego 1977/1978 w nowo utworzonym Punkcie Konsultacyjnym Politechniki Rzeszowskiej w Jaśle". W wydarzeniu wzięli udział przedstawiciele władz z wojewodą krośnieńskim Bronisławem Wójcikiem oraz rektor prof. dr Kazimierz Oczoś. Na Wydziale Chemii studia w jasielskiej placówce podjęło około 50 osób, głównie pracowników Zakładów Tworzyw Sztucznych „Gamrat" i Podkarpackich Zakładów Rafineryjnych[406].

Na „Mikołaja", 6 grudnia 1977 r. Politechnika podpisała stosowne umowy i jako pierwsza uczelnia w kraju rozpoczęła systematyczną współpracę z Wojewódzką Spółdzielnią

[403] Dr hab. inż. Zygmunt Pociecha – były nauczyciel akademicki, specjalista z zakresu technologii wody. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=104375&_k=jv9t3k (30.08.2020 r.).
[404] Ośrodek Szkolenia Personelu Lotniczego – ośrodek powołany w celu szkolenie studentów specjalizacji pilotażowej Politechniki Rzeszowskiej. Lokalizację ośrodka określano początkowo jako Trzebownisko koło Rzeszowa. *Pierwsze licencje lotnicze w Politechnice Rzeszowskiej*, „Nowiny" 1977, nr 258; https://okl.prz.edu.pl/okl/historia (01.05.2020 r.).
[405] *Pierwsze licencje lotnicze w Politechnice Rze*szowskiej, „Nowiny" listopad 1977, nr 258.
[406] K. Oczoś, *Politechnika Rzeszowska 1951-2001*, Rzeszów 2001, s. 163; *Gaudeamus w Jaśle*, „Nowiny" 1977 nr 248.

Mieszkaniową. Przy podpisywaniu porozumienia obecni byli przedstawiciele spółdzielczości mieszkaniowej z Francji. Politechnika zobowiązała się do pomocy badawczo-naukowej w rozwiązywaniu istotnych problemów w projektowaniu i inwestowaniu oraz kierowania studentów na praktyki do spółdzielczych placówek projektowych. Z kolei Wojewódzka Spółdzielnia Mieszkaniowa zadeklarowała przekazanie uczelni do 1982 r. dwóch budynków rotacyjnych. Dzięki nim „wkrótce 80 młodych naukowców poprawi swe warunki lokalowe na lepsze”[407].

W roku akademickim 1977/1978 funkcję dziekana i prodziekanów Wydziału Mechanicznego nadal sprawowały te same osoby – doc. dr inż. Adam Batsch jako dziekan i dr inż. Bruno Krywult, dr inż. Wiesław Żylski i dr inż. Marian Krawczyk jako prodziekani. Podobnie, zmiany kadrowe nie dotyczyły Instytutu Elektrotechniki. Stanowisko dyrektora Instytutu Elektrotechniki na prawach wydziału kolejny rok pełnił doc. dr inż. Jerzy Lewicki, podobnie jak jego zastępcy: doc. dr inż. Romuald Borek i dr inż. Marian Kieras. W Instytucie Budownictwa i Inżynierii Środowiska funkcję dyrektora pełnił prof. dr hab. inż. Stanisław Polański, zastępcami pozostawali: doc. dr inż. Michał Gałda i doc. dr inż. arch. Andrzej Zdzienicki oraz do września 1977 r. doc. dr inż. Zygmunt Pociecha. Nie było także zmian kadrowych w Instytucie Technologii Chemicznej, którym kierował doc. dr hab. inż. Mieczysław Kucharski, zastępcą był doc. dr inż. Stanisław Kopacz[408]. Nie było również zmian w Instytucie Matematyki i Fizyki kierowanym przez prof. dr inż. Jana Woźnickiego wraz z zastępcami doc. dr inż. Adamem Drzymałą i doc. dr hab. Aleksandrem Szymańskim.

W uroczystej inauguracji kolejnego roku akademickiego 3 października 1978 r. na Politechnice Rzeszowskiej gościła delegacja Uniwersytetu Technicznego w Dreźnie, której przewodniczył prof. dr hab. Wolfgang Forker[409]. Podczas inauguracji Studencki Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny” otrzymał odznakę „Zasłużony dla Województwa Rzeszowskiego”. W imieniu zespołu odznaki odebrali: Alicja Haszczak, kierownik artystyczny zespołu oraz dr inż. Ryszard Rut, opiekun zespołu z ramienia uczelni. Z kolei absolwentowi z dyplomem ukończenia studiów o numerze pięć tysięcy wręczono specjalne wyróżnienie. Nowy rok akademicki przyniósł także zmiany w zakresie obowiązków prorektorów. W tym też roku uczelnia pożegnała zmarłego 2 listopada 1978 r. pierwszego rektora rzeszowskiej uczelni doc. Romana Niedzielskiego.

---

[407] *Porozumienie o współpracy Politechniki Rzeszowskiej ze spółdzielczością mieszkani*ową, „Nowiny” 1977, nr 277.
[408] *Historia Wydziału Chemicznego w 40. rocznicę jego powstania. Jubileusz 40-lecia Wydziału*, red. H. Galina, Rzeszów 2008.
[409] *Uroczyste rozpoczęcie nowego roku akademickiego w Politechnice Rzeszowskiej*, „Nowiny” 1978, nr 227.

Rok akademicki 1978/1979 nie przyniósł większych zmian władz Wydziału Mechanicznego, ponieważ doc. dr inż. Adam Batsch nadal pełnił stanowisko dziekana, a dr inż. Bruno Krywult wraz z dr inż. Wiesławem Żylskim pozostali na stanowiskach prodziekanów. Podobnie zmian kadrowych nie zanotowano w Instytucie Elektrotechniki – funkcję dyrektora sprawował doc. dr inż. Jerzy Lewicki wraz z zastępcą dr inż. Marianem Kierasem. Prof. dr hab. inż. Stanisław Polański był dyrektorem Instytutu Budownictwa i Inżynierii, zastępcami byli: doc. dr inż. Marian Granops[410], dr inż. Bogusław Januszewski[411] i doc. dr inż. arch. Andrzej Zdzienicki. Nie było także zmian kierownictwa w Instytucie Technologii Chemicznej, którym nadal kierował doc. dr hab. inż. Mieczysław Kucharski, a zastępcą był doc. dr inż. Stanisław Kopacz. W Instytucie Matematyki i Fizyki kierowanym przez prof. dr inż. Jana Woźnickiego, zastępcą był doc. dr hab. Aleksander Szymański.

Zadania realizowano w ramach pięciu podpisanych umów z uczelniami zagranicznymi. Osiągnięciem było opracowanie konstrukcji i technologii oraz wykonanie serii szlifierek specjalnych typu SIC-6 do wielkogabarytowych izolatorów porcelanowych, które zostały wdrożone przez Zakłady Porcelany Elektrotechnicznej Zapel[412] w Boguchwale.

Zmieniały się również regulaminy uczelni. W 1979 r. wprowadzono kolejny regulamin mówiący o powołaniu uczelni w celu:

- kształcenia i wychowywania inteligencji technicznej i nowych kadr naukowych,
- prowadzenia badan naukowych,
- pielęgnowania i rozwijania kultury technicznej oraz współdziałania w rozwoju postępu technicznego i popularyzacji zdobyczy nauki oraz ich praktycznego zastosowania w gospodarce narodowej[413].

Według regulaminu jednostki uczelni dzieliły się na dydaktyczno-naukowe: wydziały (instytuty pełniące role wydziału), instytuty wydziałowe i międzywydziałowy, Biblioteka

[410] Prof. dr hab. inż. Marian Granops (1938) – były nauczyciel akademicki i kierownik Zakład Oczyszczania i Ochrony Wód WBIŚiA w latach 1975 -1987 i od 1990 r. do 2003 r., specjalista z dziedziny technologii wody i ścieków, autor opracowania technologii uzdatniania wody w firmie Granimex, obecnie, obecnie pracownik naukowy w Zakładzie Inżynierii Środowiska Wydział Budownictwa, Architektury i Inżynierii na Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczym im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy, Środowiska. https://zoiow.prz.edu.pl/przykladowa-strona (30.08.2020 r.).

[411] Dr hab. inż. Bogusław Januszewski – były nauczyciel akademicki i kierownik Zakładu Geometrii i Grafiki Inżynierskiej, specjalista z zakresu budownictwa ogólnego, geometrii i grafiki inżynierskiej. *5 Dekad Wydziału Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury Politechniki Rzeszowskiej*, red. I Skrzypczak, Rzeszów 2017, s. 13.

[412] Zakład Porcelany Elektrotechnicznej – zakład powstały w 1939 r., największy w Polsce producent izolatorów elektroenergetycznych, systemów kominowych i odlewów aluminiowych. http://www.zapel.com.pl/o-nas/historia/ (01.05.2020 r.).

[413] Archiwum Uczelni, *Regulamin organizacyjny*, Rzeszów 1979, s. 5.

Główna, Ośrodek Elektronicznej Techniki Obliczeniowej[414] oraz jednostki administracyjne, gospodarcze, usługowe i techniczne.

Organy kierownicze stanowili: rektor, prorektorzy, dyrektor administracyjny, senat, kolegium rektorskie, komisje, rada szkoły, dziekani, dyrektorzy (kierownicy) jednostek, rady wydziałów, instytutów i innych rady jednostek (w tym i rady naukowe).

Regulamin wprowadził ciekawą zasadę jednoosobowego kierownictwa, która polegała na tym, że pracownik otrzymywał polecenia służbowe tylko od bezpośredniego przełożonego.

Uczelnią kierował rektor z pomocą prorektorów i dyrektora administracyjnego, określając zasady postępowania i zakresy pracy oraz obowiązki w ramach ustalonych wewnętrznych aktów normatywnych Politechniki Rzeszowskiej, które były wydawane w formie zarządzeń, pism okólnych, poleceń pokontrolnych.

Dodatkowo rektor wydawał zarządzenia dotyczące powołania komisji i wprowadzenia w życie statutów, regulaminów i instrukcji. „Statut określa organizację wewnętrzną oraz zasady funkcjonowania jednostek organizacyjnych Politechniki. […] Regulamin ustala ogólnie obowiązujące zasady i sposób postępowania w określonej dziedzinie. […] Instrukcja reguluje szczegółowo postępowanie i sposób wykonywania czynności w poszczególnych sprawach”[415]. Oprócz wymienionych obowiązków do zadań retora należało: organizowanie, koordynowanie i kontrole w takich dziedzinach, jak: planowanie rozwoju uczelni (w tym rozwój bazy materialnej), proces nauczania, organizacja zarządzania, polityka kadrowa, kontrola wewnętrzna, informacje prasowe, funkcja nadzorcza nad prorektorami (ds. kadr naukowych i współpracy z zagranicą, ds. badań naukowych i współpracy z gospodarką naukową), dziekanami, dyrektorami (administracyjnym, instytutów i instytutu międzywydziałowego) kierownikami studiów, głównymi specjalistami: ds. pracowniczych, ds. organizacji-sekretarza rektora, ds. specjalisty ds. planowania obronnego, starszego rewidenta, inspektora bhp i ppoż.

Kierownicy, opierając się na przyznanych uprawnieniach i kompetencjach mieli zarządzać podległymi im jednostkami,

Prorektor ds. kadr naukowych i współpracy sprawował nadzór nad realizacją planu rozwoju kadry, wykorzystaniem środków na pomoc dla nauczycieli w celu realizacji prac doktorskich i habilitacyjnych, przyznawaniem stypendiów i urlopów naukowych, wydaniem skierowań na staże, opracowywaniem wniosków nadania tytułów naukowych profesora

[414] Ośrodek Elektronicznej Techniki Obliczeniowej – jeden z najstarszych przedsiębiorstw informatycznych w Polsce, powstałych w oparciu o uchwałę w sprawie rozwoju elektronicznej techniki obliczeniowej nr 18/64 Rady Ministrów z 22 stycznia 1964 r., w Rzeszowie działający od 1966 r. https://zetorzeszow.pl/ (01.05.2020 r.).
[415] Archiwum uczelni, *Regulamin Organizacyjny Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 1979, s. 11.

i mianowaniem na docenta, opiniowaniem na stanowiska stażysty, asystenta, starszego asystenta, adiunkta, wykładowcy i starszego wykładowcy, planowaniem i rozliczaniem prac naukowych, współpracą z zagranicą (naukowo-badawczą, wymianą osobową, praktykami zagranicznymi), kołami naukowymi, komisją nagród i rozwojem programu informatyki). Podlegali mu bezpośrednio główny specjalista ds. rozwoju kadry, specjalista ds. współpracy z zagranicą oraz Ośrodek Elektronicznej Techniki Obliczeniowej.

Kompetencje prorektora ds. badań naukowych i współpracy z gospodarką narodową obejmowały badania naukowe na rzecz gospodarki narodowej, umowy z jednostkami przemysłowymi i rozliczanie prac wykonywanych na ich rzecz, nadzór nad rzecznikiem patentowym, popularyzacji osiągnięć naukowych Politechniki, planowanie, wnioskowanie pozyskiwanie i rozdział środków na pomoce naukowe, kontrola wykorzystywania urządzeń i aparatury. Prorektor był bezpośrednim przełożonym głównych specjalistów ds. koordynacji badań naukowych i ds. aparatury.

Do zadań prorektora ds. dydaktyki i wychowania należało: organizacja procesu nauczania i wychowania, kontrola nad jednostkami, które tym się zajmują oraz sprawy obciążenia dydaktycznego nauczycieli, rekrutacja studentów, koordynowanie prac opracowywania planów studiów i programów, metodyki i technik nauczania, sprawy studenckie, praktyki, organizowanie studiów pedagogicznych dla kadry, współpraca z radą szkoły ds. młodzieży, działalność wydawnicza uczelni. Pełnił funkcję nadzorczą nad Działem Dydaktyki i Wychowania, Biblioteką Główną, Działem Wydawnictw i Zakładem Małej Poligrafii.

Dyrektor administracyjny kierujący jednostkami administracyjnymi był zobowiązany do zapewnienia odpowiedniej obsady stanowisk administracyjnych, podejmował decyzje personalne w odniesieniu do pracowników niepełniących funkcji kierowniczych, nadzorował sprawy socjalno-bytowe, planował i nadzorował działalność inwestycyjną, remontową, wydatkowanie środków przeznaczoną na działalność administracyjno-gospodarczą, sprawozdawczość, zawierał umowy na dostawy materiałowe i urządzenia. Podlegali mu dwaj zastępcy – ds. ekonomicznych i ds. technicznych oraz kwestor, radca prawny, Sekretariat Ogólny, specjaliści ds. administracyjno-finansowych instytutów. Jednym z organów doradczych rektora był senat, w skład którego wchodzili:

- rektor – jako przewodniczący,
- prorektorzy,
- dziekan (dyrektorzy instytutów spełniających funkcję wydziału),

- I sekretarz KU PZPR,
- dyrektor administracyjny,
- dyrektorzy instytutów wydziałowych,
- po jednym przedstawicielu rad wydziału,
- kierownicy studiów,
- dyrektor Biblioteki Głównej
- przewodniczący Rady Szkoły ds. młodzieży,
- przedstawiciele stałych komisji rektorskich,
- przedstawiciele wykładowców, adiunktów starszych asystentów i asystentów.

W posiedzeniach i pracach senatu uczestniczyli:

- prezes Rady Zakładowej Związku Nauczycielstwa Polskiego,
- przewodniczący Rady Uczelnianej Studentów Zrzeszenia Studentów Polskich i czterech studentów,
- przedstawiciele prezydium rady społecznej Politechniki[416].

Senat był zwoływany przez rektora co dwa miesiące. Uchwały na posiedzeniu senatu zapadały większością głosów.

Drugim organem doradczo-opiniodawczym było kolegium rektorskie (rektor, prorektorzy, dyrektor administracyjny, I sekretarz Komitetu Uczelnianego PZPR i prezes Związku Nauczycielstwa Polskiego Politechniki Rzeszowskiej). Powoływano komisje stałe i doraźne, a także rady społeczne, w skład których wchodzili rektor i sekretarz rady (powołany spośród profesorów i docentów), wybitni działacze i ewentualnie rzeczoznawcy. Stałą radą działająca na Politechnice Rzeszowskiej była Rada ds. młodzieży[417].

Zakres działań jednostek naukowo-badawczych (wydział, instytut spełniający funkcję wydziału, instytuty wydziałowe i instytut międzywydziałowy) określały ich odrębne statuty. „Ośrodek Elektronicznej Obsługi Obliczeniowej współdziała z instytutami Politechniki w pracach z dziedziny zastosowań elektronicznej techniki obliczeniowej w procesie dydaktycznym oraz pracach naukowych”[418], czyli opracowywania programów i dokonywania wymaganych obliczeń na elektronicznych maszynach liczących.

Główny specjalista ds. pracowniczych, do którego obowiązków należały sprawy kadrowe, odznaczenia, fundusz socjalny i mieszkaniowy, sprawy socjalno-bytowe, podlegał

[416] Więcej: Archiwum uczelni, *Regulamin Organizacyjny Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 1979, s. 25.
[417] Por. D. Iwaneczko, *Zmierzch dekady Gierka. Polska południowo-wschodnia 1975-1980*, Wyd. IPN, Rzeszów 2016; J. Kluczyński, *Szkolnictwo wyższe w czterdziestoleciu Polski Ludowej*, PWN, Warszawa–Kraków 1986.
[418] Archiwum uczelni, *Regulamin Organizacyjny Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 1979, s. 30.

rektorowi. Jemu z kolei podlegał Dział Kadr (plany zatrudnienia, fundusz płac, ewidencja osobowa, wnioski o awanse, nagrody, kary, okresowe oceny nauczycieli, plany urlopowe, sprawy rentowe, emerytalne, dokształcanie i doskonalenie kwalifikacji pracowników) i Dział Socjalny (określanie potrzeb bytowych i socjalnych pracowników, zarządzanie funduszem socjalnym, organizowanie różnych form wypoczynku pracowników z rodzinami, żywienie zbiorowe, odzież ochronna, opieka socjalna nad rencistami i emerytami – byłymi pracownikami uczelni, rozprowadzanie biletów na imprezy kulturalne).

Starszy rewident był odpowiedzialny za wewnętrzne kontrole dotyczące przestrzegania dyscypliny w zakresie gospodarki finansowej, obowiązujących przepisów, prawidłowego przygotowywania dokumentacji, likwidacji nieprawidłowości itp.

Inspektorat ochrony przeciwpożarowej oraz bezpieczeństwa i higieny pracy podlegał rektorowi. Inspektorat odpowiadał za sprawy związane z ochroną ppoż., a mianowicie za sprzęt, szkolenia, drogi ewakuacyjne, współdziałanie z inspekcją pracy i Głównym Inspektoratem BHP, regulaminy ppoż. i bhp.

Struktura organizacyjna ustalała również zakres obowiązków głównych specjalistów. Główny specjalista ds. organizacji był jednocześnie sekretarzem rektora. Do jego obowiązków należało: tworzenie planów rozwoju perspektywicznego, projektów regulaminów organizacyjnych, obsługa posiedzeń senatu i kolegium rektorskiego, terminarz konferencji, obsługa sekretarska rektora, ewidencja i dokumentowanie kontroli zewnętrznych, ewidencja skarg i wniosków, wnioski i dokumentacja odznaczeń „Zasłużonym dla Politechniki Rzeszowskiej", kronika uczelni, współorganizacja imprez uczelnianych.

Podobne jak główny specjalista ds. organizacji i starszy rewident specjalista ds. planowania obronnego podlegał rektorowi. Do jego zdań należało przechowywanie wiadomości tajnych, nadzór nad stanem ochrony tajemnicy państwowej w jednostkach uczelni, prace o charakterze obronnym.

Głównemu specjaliście ds. koordynacji badań naukowych, który nadzorował plany prac naukowo-badawczych, projekty porozumień z przemysłem, dokumentacji na temat umów z jednostkami gospodarki narodowej, wykazy osiągnięć uczelni i ich popularyzację, sprawozdania w tej sprawie do ministerstwa, podlegały Samodzielna Sekcja Umów (przygotowywanie dokumentacji i umów jednostek uczelni z przemysłem i rozliczenia z tym związane) i rzecznik patentowy („opracowywanie – w oparciu o złożone przez twórców wnioski – dokumentacji zgłoszeniowej do Urzędu Patentowego PRL na wynalazki, wzory

użytkowe, wzory zdobnicze itp.")[419] czy zgłaszanie wniosków o opatentowanie wynalazków, wzorów za granicą, sprawy odwoławcze w Urzędzie Patentowym, umowy licencyjne.

Plany zakupów aparatury oraz wnioski o jej przydział do ministerstwa leżały natomiast w gestii głównego specjalisty ds. aparatury. Do obowiązków głównego specjalista ds. rozwoju kadry należało: tworzenie planów badań naukowych, wniosków o nadanie tytułu, dokumentacji na staże naukowe, planowanie funduszy na stypendia, gromadzenie dokumentacji z wykorzystania środków finansowych dla pracowników przygotowujących prace doktorskie i habilitacyjne, udzielanie urlopów naukowych, rozliczenia rzeczowe i finansowe prac naukowo-badawczych w ramach badań własnych i pensum, tworzenie dokumentacji uczelnianych konferencji i sympozjów, wydawnictw poza uczelnią, informacji naukowych z Ośrodka informacji naukowo-technicznej Politechniki Wrocławskiej, wniosków o przyznawanie Politechnice prawa do nadawania stopni naukowych.

Specjalista ds. współpracy z zagranicą oprócz przygotowywania umów o bezpośredniej współpracy z uczelniami zagranicznymi i projektów ich realizacji, rocznych planów wyjazdów na staże, konferencje, sympozja i zjazdy nadzorował sprawy paszportowe, wizowe i dewizowe, obsługę przyjazdów osób z zagranicy, rekrutację na studia zagraniczne, praktyki zagraniczne i dla studentów cudzoziemców.

Dział Dydaktyki i Wychowania zajmował się rekrutacją studentów, sprawami studenckimi, obsadą zajęć dydaktycznych, ewidencją i sprawozdaniami związanymi ze studentami, współpracą z Wojskową Komendą Uzupełnień, kontrolą pracy dziekanatów i sekretariatów instytutów, opieką nad studentami zagranicznymi, kontaktem z pełnomocnikiem ds. zatrudniania absolwentów, obsługą sekretarską Rady ds. młodzieży.

Dział wydawnictw zajmował się analizą potrzeb uczelni w dziedzinie wydawnictw uczelnianych, opracowaniami językowymi, technicznymi maszynopisów do wydania, zlecaniem druku, dystrybucją wydawnictw. Do zadań Zakładu Małej Poligrafii należał natomiast druk wydawnictw uczelnianych, akcydensów, prace introligatorskie, reprodukcja i reprografia materiałów, prace plastyczne z zakresu projektowania.

Dyrektor administracyjny miał dwóch zastępców: ds. ekonomicznych i ds. technicznych. Dyrektor ds. ekonomicznych oprócz spraw organizacyjnych, kontroli nad prawidłową pracą jednostek, kierowników, stołówki studenckiej, współpracy z administracją domu studenckiego pilnował, terminowych dostaw materiałowych i kontrolował właściwe ich wykorzystanie, a także zatwierdzał harmonogram inwentaryzacji. Podlegały mu: Dział

[419] Archiwum uczelni, *Regulamin Organizacyjny Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 1979, s. 39.

Zaopatrzenia, Samodzielna Sekcja Inwentaryzacji, Archiwum, Administracja Domów Studenckich, Administracja Domu Asystenckiego i Pralnia. Drugim zastępcą był dyrektor ds. technicznych, do którego obowiązków należały: sprawy techniczne i gospodarcze, kontrola jednostek i ich kierowników, zabezpieczenia technicznego stanu obiektów uczelni, planowanie i realizacja inwestycji oraz remontów, prawidłowe wydatkowanie funduszy na inwestycje i remonty, kontrola pracy transportu. Podlegały mu bezpośrednio: Dział Techniczny, Inwestycji, Gospodarczy i Samodzielna Sekcja Transportu.

Dyrektorowi służbowo podlegał również kwestor, który z kolei prowadził sprawy i sprawozdania finansowe, rachunkowe, wewnętrzną kontrolę finansową, czuwał nad gospodarnością obrotem środkami pieniężnymi i rzeczowymi składnikami majątkowymi uczelni, rocznymi planami rzeczowo-finansowymi, wykorzystaniem środków budżetowych i pozabudżetowych.

Kwestor był przełożonym głównego specjalisty ds. gospodarki materiałowej i podlegały mu dwie sekcje: Samodzielna Sekcja Finansów (faktury, przelewy, zapłaty, kasa, płace i honoraria, dokumentacja do zasiłków, ewidencja druków ścisłego zarachowania) oraz Samodzielna Sekcja Księgowości (księgowość syntetyczna, ewidencja analityczna). Główny specjalista był także przełożonym Sekcji Kosztów (ewidencja syntetyczna i analityczna kosztów, rozliczenie kosztów wydziałowych, koszty zleconych prac naukowo-badawczych) i Sekcji Majątku (ewidencja majątku i urządzeń uczelni, uzgadnianie księgowego stanu majątku, amortyzacje, likwidacje).

Radca reprezentował uczelnie w sądach, przygotowywał dokumentację do rozpraw i prawną do nieruchomości, nadzorował sprawy umów pod względem prawnym (porady prawne). Sekretariat ogólny zajmował się ewidencją korespondencji i jej kosztów, obsługą dalekopisu, dystrybucją pism do jednostek, przygotowywaniem organizacyjnym zebrań i posiedzeń oraz wykonywał maszynopisy.

Regulamin podawał, że „szczegółową organizację, funkcjonowanie i zadania wydziału, instytutów i studiów regulują statuty. Szczegółową organizację pozostałych jednostek dydaktyczno-naukowych, administracyjnych, technicznych, gospodarczych i usługowych regulują regulaminy wewnętrzne tych jednostek”[420].

Podczas inauguracji roku akademickiego 1979/1980, tj. 3 października 1979 r., gościem uczelni był m.in. pierwszy polski kosmonauta ppłk dypl. pil. Mirosław Hermaszewski. Ponadto pośród specjalnych gości byli dygnitarze partyjni: Leon Kotarba, pierwszy sekretarz KW PZPR

[420] Archiwum uczelni, *Regulamin Organizacyjny Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 1979, s. 64.

w Rzeszowie, Jan Kwolek, sekretarz KW PZPR w Krośnie, Marek Jaśkiewicz, pierwszy sekretarz Komitetu Zakładowego PZPR w Ministerstwie Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki. W gronie delegacji zagranicznych byli przedstawiciele świata nauki i techniki ze Sztokholmu, Lwowa i Berlina. Na Politechnice Rzeszowskiej – największej wówczas rzeszowskiej uczelni wyższej – studiowało 2550 osób na studiach stacjonarnych oraz 2450 na studiach zaocznych. „Na Wydziale Mechanicznym otwarto nową specjalność – *samochody i ciągniki*[421].

W roku akademickim 1979/1980 realizowano podjęte w poprzednich latach inwestycje, tj. budowę Instytutu Lotnictwa i specjalnej sali sportowej (szkoleniowo-treningowej dla studentów *pilotażu*). Łącznie w latach 1975-1979 zgłoszono 162 patenty, z których większość otrzymała ochronę patentową.

Rok akademicki 1979/1980 nie przyniósł większych zmian kierownictwa ani na Wydziale Mechanicznym, ani w Instytucie Elektrotechniki. Prof. dr hab. inż. Stanisław Polański pełnił funkcję dyrektora Instytutu Budownictwa i Inżynierii, zastępcami byli: dr inż. Bogusław Januszewski i doc. dr hab. inż. Janina Koniar-Schaefer[422]. W Instytucie Technologii Chemicznej kierownictwo nie zostało również zmienione. Instytutem Matematyki i Fizyki kierował prof. dr inż. Jana Woźnickiego do stycznia 1980, a od 1 lutego 1980 r. jego dyrektorem został doc. dr hab. Aleksander Szymański.

Inauguracja roku akademickiego 1980/1981 odbyła się w Sali Filharmonii Rzeszowskiej 2 października 1980 r. „Uczelnia rozpoczęła trzydziesty rok swego istnienia. Dotychczas jej mury opuściło blisko 6 tys. inżynierów na pożądanych przez przemysł kierunkach i specjalnościach”[423]. W tym też roku Ministerstwo rozpoczęło prace nad nowelizacją ustawy o szkolnictwie wyższym z 1958 r., do końca lutego 1981 r. prowadzono nad tym dyskusje.

W roku akademickim 1980/1981 władze Wydziału Mechanicznego pozostawały te same, tj.: doc. dr inż. Adam Batsch był na stanowisku dziekana i dr inż. Bruno Krywult wraz z dr inż. Wiesławem Żylskim na stanowiskach prodziekanów. W Instytucie Elektrotechniki funkcję dyrektora sprawował doc. dr inż. Jerzy Lewicki wraz z zastępcą dr inż. Marianem

[421] *Uroczyste rozpoczęcie nowego roku akademickiego w Politechnice Rzeszowskiej*, „Nowiny” 1979, nr 224.
[422] Doc. dr hab. inż. arch. Janina Koniar-Schaefer – były nauczyciel akademicki na WBIŚiA, *5 Dekad Wydziału Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury Politechniki Rzeszowskiej*, red. I Skrzypczak, Rzeszów 2017, s. 231.
[423] *„Gaudeamus” w Politechnice im. I. Łukasiewicza w Rzeszowie*, „Nowiny” 1980, nr 214.

Kierasem i dr inż. Ryszardem Rutem[424]. Prof. dr hab. inż. Stanisław Polański był dyrektorem Instytutu Budownictwa i Inżynierii do 15 marca 1981 r. Następnie funkcję tę objął doc. dr hab. inż. Roman Kadaj[425], zastępcami byli: dr inż. Bogusław Januszewski i doc. dr hab. inż. Janina Koniar-Schaefer. Nie było także zmian kierownictwa w Instytucie Technologii Chemicznej, którym kierował doc. dr hab. inż. Mieczysław Kucharski wraz z zastępcą doc. dr inż. Stanisławem Kopaczem. Doc. dr hab. Aleksander Szymański został dyrektorem Instytutu Matematyki i Fizyki, a zastępcą doc. dr hab. Jan Stankiewicz[426].

W tym roku akademickim uruchomiono studia przemienne na Wydziale Mechanicznym, na specjalności *pilotaż* we współpracy z WSK „PZL-Mielec". Na studia składało się 28 tygodni nauki na uczelni oraz 24 tygodni pracy w WSK, co było dla studentów korzystne, gdyż okres studiów mieli wliczony do stażu pracy i trakcie stażu otrzymywali stypendium z WSK. 18 grudnia tego roku Senat uchwalił wprowadzenie 5-dniowego tygodnia nauki, wyłączając jednak *pilotaż*.

W pierwszych w historii uczelni wyborach rektorskich – 23 maja 1981 r. – tytuł magnificencji zdobył doc. dr hab. Bolesław Fleszar[427]. Natomiast na prorektora ds. organizacji i rozwoju wybrano prof. dr inż. Kazimierza E. Oczosia, a doc. dr hab. inż. Leszek Trybus[428]

---

[424] Dr hab. inż. Ryszard Rut (1941-2017) – były nauczyciel akademicki Wydziału Elektrotechniki i Informatyki Politechniki Rzeszowskiej, specjalista w dziedzinie zagadnień niezawodności silników indukcyjnych dużej mocy poszerzone o problemy eksploatacyjne, powiązane z uwarunkowaniami ekologicznymi oraz energooszczędnością, pełnił następujące funkcje: zastępcy dyrektora Instytutu Elektrotechniki Wydziału Elektrycznego Politechniki Rzeszowskiej, prodziekana Wydziału Elektrycznego Politechniki Rzeszowskiej, kierownika Zakładu Konstrukcji Maszyn Elektrycznych, kierownika Zakładu Maszyn Elektrycznych, kierownika Katedry Elektrodynamiki i Układów Elektromaszynowych. https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/zmarl-dr-hab-inz-ryszard-rut-19412017-173.html (30.08.2020 r.).

[425] Prof. dr hab. inż. Roman Kadaj (1946) – nauczyciel akademicki i kierownik Zakładu Geodezji w latach 2003-2014, twórca programu komputerowego Geonet, wykorzystywanego przez ponad 1500 firm geodezyjnych w Polsce oraz autor ponad 75 publikacji naukowych, jak również autor opracowania monograficznego „Formuły odwzorowawczej i parametrów układów współrzędnych wydane przez GUGiK w formie oficjalnych Wytycznych Technicznych G-1.10 wraz z dołączoną aplikacją komputerową o nazwie TRANSPOL". Ponadto posiada I stopień specjalizacji zawodowej oraz uprawnienia zawodowe w dziedzinie geodezji i kartografii. I. Skrzypczak, *Profesor honorowy Roman Kadaj*, „Gazeta Politechniki 2017, nr 7-9 (283-285), s. 10.

[426] Prof. dr hab. Jan Stankiewicz – matematyk, nauczyciel akademicki PRz i Instytutu Matematyki na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Rzeszowskiego, specjalista w dziedzinie analizy zespolonej. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=20266&_k=lka9h0 (03.08.2020 r.).

[427] Prof. dr hab. Bolesław Fleszar (1933) – były nauczyciel akademicki w Katedrze Chemii Ogólnej i Elektrochemii, rektor PRz w 1981 r., senator I kadencji, specjalista w dziedzinie chemii fizycznej, elektrochemii, twórca Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność w PRz w 1980 r., kierownik Zakładu Chemii Ogólnej, A. Worosz, *Prof. dr hab. Bolesław Fleszar doktorem honoris causa Politechniki Rzeszowskiej,* „Gazeta Politechniki" 2018, 7-9 (295-297), s. 10; *Nowy rektor Politechniki Rzeszowskiej*, „Nowiny" 1981, nr 101. Por. M. J. Stręk, *Solidarność trwa. Świadectwo sprzeciwu i oporu 1981-1989*, Rzeszów 2005.

[428] Prof. dr hab. inż. Leszek Trybus (1946) – nauczyciel akademicki, specjalista w dziedzinie regulatorów cyfrowych, sterowników mikroprocesorowych i rozproszonych systemów czasu rzeczywistego wieloletni kierownik Katedry Automatyki i Informatyki, na wydziale Elektrotechniki i informatyki PRz, autor ponad 200 różnego rodzaju publikacji, od 25 lat członek Komitetu Automatyki i Robotyki PAN. A. Worosz, *Prof. Leszek Trybus doktorem honoris causa Politechniki Rzeszowskiej,* „Gazeta Politechniki" 2017, nr 12 (288), s. 3.

został prorektorem ds. nauki i współpracy z gospodarką narodową. Funkcję prorektora ds. dydaktyki i wychowania objął doc. dr inż. Adam Batsch.

3.2. Trudne lata 80.

Pierwsze lata dekady

Podczas inauguracji roku akademickiego 1981/1982, która miała miejsce 5 października, nowy rektor prof. Bolesław Fleszar wygłosił wykład o wolności twórców i badaczy naukowych. Prof. Fleszar podkreślił: „Odbywamy tę akademicką uroczystość w niezwykłych czasach i w niezwykłej chwili. W czasach, które wyzwalają nadzieje o wymiarach historycznych”[429]. Z kolei ustępujący rektor prof. K. Oczoś przybliżył 30 lat historii uczelni. Podczas inauguracji wręczono dyplomy doktorskie 12 osobom. Politechnika miała wówczas punkty konsultacyjne w siedmiu miejscowościach (Dębicy, Krośnie, Mielcu, Przemyślu, Sanoku, Stalowej Woli i Tarnobrzegu).

27 października tego roku Politechnika Rzeszowska przyłączyła się do ogólnej akcji protestacyjnej zorganizowanej przez Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”. Strajk pracowniczy w uczelni odbył 16 listopada w godzinach 8-16. Natomiast okupacyjny strajk studencki (kolejny w tym roku kalendarzowym) rozpoczął się 7 grudnia 1981 r. Po ogłoszeniu 13 grudnia tego roku stanu wojennego 14 grudnia wszystkie zajęcia dydaktyczne zawieszono. Uczelnie działały na podstawie dekretu z 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym i postanowień z wytycznych ministra nauki, szkolnictwa wyższego i techniki z 9 stycznia 1982 r. w sprawie działania uczelni w czasie trwania stanu wojennego[430].

Wprowadzenie stanu wojennego wiązało się z wprowadzeniem wielu obostrzeń, takich jak „wprowadzenie godziny milicyjnej, zakaz wyjazdów poza miejsce zamieszkania, wyłączenie telefonów, wstrzymanie sprzedaży benzyny, wprowadzenie trybu doraźnego w sądownictwie oraz instytucji internowania, zablokowanie kont w bankach, zamknięcie granicy państwowej, kontrolę przesyłek pocztowych, militaryzację zakładów pracy (objęła około 2 mln osób), powołanie komisarzy wojskowych w instytucjach państwowych i przedsiębiorstwach (było ich łącznie około 4,7 tys.), zakaz strajków i zgromadzeń[431]”.

Ponadto zawieszono działalność kulturalną (zamknięto kina, teatry) oraz funkcjonowanie organizacji społecznych czy związków zawodowych, odwołano zawody

[429] *Inauguracja roku akademickiego. „Gaude Mater Polonia” w Politechnice Rzeszowskiej*, „Nowiny” 1981, nr 197.
[430] Por. *Stan wojenny w Polsce 1981-1983*, red. A. Dudek, Wyd. IPN, Warszawa 2003.
[431] A. Paczkowski, *Stan wojenny i „powojenny”: od grudnia 1981 do stycznia 1989*, [w:] *Polski wiek XX: PRL od grudnia 70 do czerwca 89*, red. K. Persak, P. Machcewicz, Wyd. Bellona, Warszawa 2011, s. 211.

sportowe, wydawanie prasy z wyjątkiem kilku tytułów, czy emisji programów II i III radia oraz II telewizji.

„W momencie wprowadzenia stanu wojennego w województwie rzeszowskim do NSZZ »Solidarność« należało około 200 tys. osób, do Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Rolników Indywidualnych »Solidarność« 17 392 osoby (na 93 008 gospodarstw), a do »Solidarności Wiejskiej« 425 osób[432]". W ramach przygotowania do wprowadzenia stanu wojennego na Podkarpaciu Służba Bezpieczeństwa przygotowała listę osób z województwa rzeszowskiego, które miały zostać internowane. „Ogółem w województwie w pierwszych dniach stanu wojennego internowano około stu osób, w tym w trakcie operacji »Klon« 77 osób. Podczas operacji »Jodła« przeprowadzono 161 rozmów ostrzegawczych, internowano trzy osoby spośród tych, które odmówiły podpisania deklaracji lojalności. Mężczyzn osadzano w więzieniach w Załężu i Łupkowie, a kobiety w areszcie w Nisku, skąd w styczniu przewieziono je do ośrodka w Gołdapi"[433]. Jak oceniają historycy, łączna liczba internowanych na terenie Podkarpacia wynosiła około 500 osób, w tym 137 osób w województwie rzeszowskim, 144 w tarnobrzeskim, 81 w przemyskim i 83 w krośnieńskim. Z czasem – do połowy maja 1982 r. – większość internowanych została zwolniona. W województwie rzeszowskim w obozach dla internowanych zostało już tylko 19 osób; w grudniu 1982 r. zwolnione ostatnie dwie osoby.

W całym kraju „w pobliżu dużych zakładów pracy koncentrowały się oddziały Zmotoryzowanych Odwodów Milicji Obywatelskiej (ZOMO); przy najważniejszych budynkach, na głównych skrzyżowaniach i ulicach wylotowych rozstawiano posterunki. Z koszar wyruszały zaś siły główne: jednostki z jedenastu dywizji, blisko 1,4 tys. czołgów (połowa tych, którymi dysponowało wojsko), niemal 2 tys. pojazdów bojowych, około 10 tys. samochodów i ciężarówek[434]". Doszło do strajków i organizowano demonstracje, zarówno jedne i drugie były pacyfikowane w wyniku działań Milicji Obywatelskiej, ZOMO i wojska.

W obliczu tych wydarzeń strajk na uczelniach w Rzeszowie został zakończony. Obawiano się siłowej akcji formacji milicyjnych, która mogła doprowadzić do tragicznych skutków[435].

W szeregach PZPR przeprowadzono czystki. W rezultacie zawieszono Komitet Uczelniany na Politechnice Rzeszowskiej i zastanawiano się nad zawieszaniem Komitetu

[432] D. Iwaneczko, J. Pisuliński, *Podkarpacie,* [w:] *Stan wojenny w Polsce 1981-1983,* red. A. Dudek, Wyd. IPN, Warszawa 2003, s. 373.
[433] Tamże, s. 351.
[434] A. Paczkowski, dzieło cytowane, s. 210.
[435] Na podstawie wywiadu z Markiem Wójcikiem, 15.03.2019 r.

Uczelnianego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie. Zmieniono rektora Politechniki Rzeszowskiej, prorektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie, prorektora Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej do spraw filii w Rzeszowie i prodziekana zamiejscowego Wydziału Akademii Rolniczej w Krakowie. Po przeprowadzonej weryfikacji nauczycieli akademickich odsunięto od zajęć pięciu pracowników PRz i trzech z WSP. Z uczelni relegowano trzech studentów z WSP i trzech z Politechniki. Tymczasem na upartyjnione w 32% WSP i w 19% PRz 26 osób oddało legitymacje członkowskie PZPR. Niewiele pracowników uczelni zaangażowało się w Patriotyczny Ruch Odrodzenia Narodowego. Z kolei w partyjnej prasie ukazywały się artykuły deprecjonujące przywódców „Solidarności".

Dochodziło do spontanicznych demonstracji oporu i sprzeciwu wobec komunistycznych rządów. „W nocy z 30 na 31 marca [1982 r.] grupa studentów Politechniki Rzeszowskiej wznosiła okrzyki przeciwko Wojskowej Radzie Ocalenia Narodowego i ZSRR. Następnego dnia władze uczelni zorganizowany spotkanie ze studentami, lecz ci po odśpiewaniu pieśni religijnych wyszli z sali. Wieczorem w najwyższym Domu Studenckim Politechniki Rzeszowskiej »Ikar« odpowiednio wygaszono okna i utworzono symbol Polski Walczącej"[436].

W proteście przeciwko działaniom władz 13 maja 1982 r. odbył się strajk ogólnopolski. Wkrótce nastąpiły masowe represje, uczestnicy strajku tracili zajmowane stanowiska, albo byli wyrzucani z pracy. Z akademików, w których strajkowano przymusowo wykwaterowano studentów. W nocy z 17 i 18 maja 1982 r. przeprowadzono w Rzeszowie 27 rewizji i 23 rozmowy ostrzegawcze. Aresztowano dwie osoby, a kilka innych – w tym trzech studentów Politechniki Rzeszowskiej – internowano. Studenci zostali internowani na 10 dni. Po tygodniu, 25 maja, petycję w ich obronie podpisało 187 studentów PRz. W rezultacie jeszcze bardziej nasiliły się aresztowania, ale również inne represje ze strony MO i SB, np. inwigilacja, rozmowy ostrzegawcze, rewizje, zatrzymania na 48 godzin, itp. Za samo noszenie znaczka „Solidarności" bądź popularny pośród studentów opornik, otrzymywano karę grzywny.

Stan wojenny zawieszono 31 grudnia 1982 r., a 22 lipca 1983 r. został zniesiony[437].

***

[436] D. Iwaneczko, J. Pisuliński, dzieło cytowane, s. 375-376.
[437] B. Geremek, *Uwarunkowania stanu wojennego*, [w:] *Konferencja „Stan wojenny – spojrzenie po 25 latach"*, red. J. Eisler, P. Sasanka, Warszawa 2006, s. 15.

W 1981 r. na podstawie Zarządzenia ministra nauki, szkolnictwa wyższego i techniki na Politechnice Rzeszowskiej przywrócono strukturę wydziałową. Na czele poszczególnych wydziałów w roku akademickim 1981-1982 stali: dziekan Wydziału Mechanicznego doc. dr hab. inż. Andrzej Bylica, który pełnił tę funkcję do 30 kwietnia 1982 r., następnie doc. dr inż. Jan Gruszecki[438], prodziekani dr inż. Stanisław Grochmal[439], dr inż. Bruno Krywult, dr inż. Tadeusz Knap[440] (do 30 kwietnia 1982 r.) i dr inż. Janusz Rybak[441] (do 30 kwietnia 1982 r.) oraz dr inż. Wiesław Żylski. Na Wydziale Elektrycznym nie nastąpiły zmiany kadry kierowniczej. Doc. dr hab. inż. Roman Kadaj został dziekanem Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska, natomiast prodziekanami zostali: dr inż. Bogusław Januszewski, dr inż. Andrzej Świder[442], dr inż. Władysław Szymański[443] i dr inż. arch. Andrzej Zdzieniecki. Doc. dr inż. Józef Respondek[444] objął stanowisko dziekana Wydziału Chemicznego (Wydział Chemiczny Politechniki Rzeszowskiej powołano zarządzeniem Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki w październiku 1981 r. zamiast Instytutu Technologii Chemicznej), natomiast stanowiska prodziekanów objęli: dr inż. Wojciech Piątkowski[445] i dr inż. Edward

[438] Prof. dr hab. inż. Jan Gruszecki – nauczyciel akademicki, pilot, specjalista w dziedzinie informatycznych systemów sterowania i zarządzania, lotniczych systemach sterowania, sterowaniu procesami przemysłowymi, systemów informatycznych, wieloletni kierownik Katedry Awioniki i Sterowania WBMiL, prorektor ds. nauczania w latach 1986-1987. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56143&_k=62oznp (30.08.2020 r.).

[439] Dr inż. Stanisław Grochmal – były nauczyciel akademicki w Katedrze Awioniki i Sterowania, obecnie w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Stanisława Pigonia w Krośnie w Instytucie Politechnicznym, specjalista z dziedziny automatyki. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56142&_k=08hytt (30.08.2020 r.).

[440] Prof. dr hab. inż. Tadeusz Knap (1936-2019) – nauczyciel akademicki w Zakładzie Mechaniki Płynów i Aerodynamiki na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa, specjalista w dziedzinie aerodynamiki. https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/zmarl-prof-tadeusz-knap-1936-2019-1188.html (30.08.2020 r.).

[441] Dr hab. inż. Janusz Rybak (1942-1998) – były nauczyciel akademicki w Katedrze Technik Wytwarzania i Automatyzacji WBMiL, specjalista w dziedzinie konstrukcji i technologii przekładni lotniczych, napędach lotniczych, narzędziach, pojazdach i maszynach, technice CAD/CAM, dziekan WBMiL w latach 1990-1993. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56128&_k=4lq3iu (30.08.2020 r.).

[442] Dr inż. Andrzej Świder – były nauczyciel akademicki, specjalista z zakresu dynamiki maszyn. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=72433&_k=z8k0l8 (30.08.2020 r.).

[443] Dr inż. Władysław Szymański – nauczyciel akademicki w Katedrze Zaopatrzenia w Wodę i Odprowadzania Ścieków specjalista w dziedzinie ogrzewnictwo, wymiana ciepła. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56180&_k=uua3z6 (30.08.2020 r.).

[444] Doc. dr inż. Józef Respondek – były nauczyciel akademicki w Katedrze Inżynierii Chemicznej i Procesowej Wydziału Chemicznego PRz, pierwszy dziekanem Wydziału Chemicznego, funkcję tę pełnił do 1983 r. https://wch.prz.edu.pl/wydzial/historia-wydzialu (12.09.2020 r.).

[445] Dr hab. inż. Wojciech Piątkowski (1945) – nauczyciel akademicki w Katedrze Inżynierii Chemicznej i Procesowej, specjalista w dziedzinie inżynierii chemiczna i procesowej. https://wojciechpiatkowski.v.prz.edu.pl/ (30.08.2020 r.).

Rokaszewski[446]. Dyrektorem Instytutu Matematyki i Fizyki został doc. dr hab. Jan Stankiewicz, zastępcą dr Maria Leśniak[447].

25 stycznia 1982 r. doc. dr hab. Bolesław Fleszar – solidarnościowy rektor – został odwołany ze stanowiska, a od 26 stycznia do 27 grudnia 1982 r. funkcję rektora pełnił prof. dr hab. inż. Stanisław Koncewicz[448]. Stanowisko prorektora ds. organizacji i rozwoju objął prof. dr inż. Kazimierz E. Oczoś (do 28 lutego 1982 r.), a funkcję prorektora ds. nauki i współpracy z gospodarką narodową do 28 lutego 1982 r. doc. dr hab. inż. Leszek Trybus. Funkcję tę po 28 lutego 1982 r. objął prof. dr inż. Kazimierz E. Oczoś, doc. dr inż. Adam Batsch został natomiast prorektorem ds. dydaktyki i wychowania.

Podczas wystąpienia na pierwszym w stanie wojennym Senacie 8 maja 1982 r. nowy rektor prof. Stanisław Koncewicz dziękował poprzednikom za trud tworzenia i utrzymania uczelni. Ubolewał, że przyszło mu objąć to stanowisko w bardzo trudnych czasach podziału uczelni. Wyrażał nadzieję, że szczerość jego wypowiedzi, życzliwość i szacunek zjednają mu wsparcie środowiska akademickiego[449]. W tym roku akademickim dokonano ocen nauczycieli, zakresu ich działań oraz zmieniono osoby na stanowiskach.

Ustawa z 4 maja 1982 r.

Ustawa z dnia 4 maja 1982 r. precyzowała, że szkoły wyższe „tworzy się, znosi, łączy i przekształca w drodze ustawy”[450] oraz że to szkoła ma prawo do wyboru zarówno rektora jak i prorektorów (art. 42 i 43 tej ustawy). Według nowej ustawy rektora wybierał organ zgodnie ze statutem szkoły, czyli kolegium elektorów lub senat, przewodniczy zawiadamiał o wyborze właściwego ministra, a ten z kolei w terminie do 14 dni miał potwierdzić nominacje lub wyrazić sprzeciw w porozumieniu z Rada Główną Nauki i Szkolnictwa Wyższego (organ

[446] Dr inż. Edward Rokaszewski (1945-2011) – nauczyciel akademicki w Zakładzie Chemii Organicznej, specjalista w dziedzinie chemii organicznej. P. Sanecki, *Dr inż. Edward Rokaszewski (1945-2011*), „Gazeta Politechniki” 2011, nr 11 (215), s. 19-20; W. Mazurkiewicz, *Śpij spokojnie – Dusiowi od Wicia ad memoriam*, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 11 (215), s. 20-21;
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56225&_k=hevcpi (30.08.2020 r.).

[447] Dr Maria Leśniak – nauczyciel akademicki w Katedrze Fizyki na Wydziale Matematyki i Fizyki Stosowanej PRz, specjalista w dziedzinie akustyki, fizyki ciekłych kryształów. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56284&_k=nnoacq (12.09.2020 r.).

[448] Prof. dr hab. inż. Stanisław Koncewicz (1922-2019) – były nauczyciel akademicki, specjalista w dziedzinie maszyn i technologii przeróbki plastycznej metali, w latach 1980-1990 kierownik Zakładu Technologii Bezwiórowych, rektor PRz w 1982 r. oraz dziekan Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa w latach 1988-1990. https://www.rzeszowskieinfo.pl/zmarl-profesor-stanislaw-koncewicz-byly-rektor-politechniki-rzeszowskiej/ (30.08.2020 r.).

[449] Por. *Polskie uczelnie w latach osiemdziesiątych. Studia*, red. T. Gąsowski, Wyd. IPN, Warszawa 2015; B. Miśkiewicz, *Polskie szkolnictwo wyższe w latach 1981-1987*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2003.

[450] Ustawa o szkolnictwie wyższym z 4 maja 1982 r., Dz. U. nr 14, poz. 113, Dział I, Rozdział 2, art. 6.1, s. 860.

doradczy działający przy ministerstwie). Rektor elekt zgłaszał kandydatów na prorektorów, którzy byli również wybierani przez ustanowione przez statut elekcyjny kolegium rektorów lub senat – ten sam, który dokonywał wyboru rektora. Szkoła mogła nadać tytuł honoris causa na wniosek jednostki, która posiadała uprawnienia do nadawania tytułu doktora habilitowanego.

Wydarzenia lat 80. XX w.

Inauguracja roku akademickiego 1982/1983 odbyła się 8 października 1982 r. Na posiedzeniu Senatu pojawili się przedstawiciele partii politycznej, którzy prosili członków o przeciwdziałanie strajkom studenckim, gdyż groziłoby to poważnymi konsekwencjami, nawet zamknięciem uczelni. Po niespełna roku od objęcia stanowiska, 27 grudnia 1982 r., prof. dr hab. inż. Stanisław Koncewicz zrezygnował z funkcji rektora[451]. Minister szkolnictwa wyższego i techniki na nowego rektora powołał 28 grudnia 1982 r. prof. dr inż. Kazimierza Oczosia, który pełnił tę funkcję do 1987 r. Na stanowisko prorektora ds. nauki i współpracy z gospodarką powołano doc. dr hab. inż. Mieczysława Kucharskiego (do 1983/1984), a doc. dr hab. inż. Adam Batsch objął stanowisko prorektora ds. dydaktyki i nauczania (do 1983/1984), a w latach 1985-1987 był prorektorem ds. nauki. Doc. dr hab. inż. Benedykt Rząsa pełnił funkcję prorektora ds. studenckich w roku akademickim 1983/1984, a następnie do 30 października 1985 r. był na stanowisku prorektora ds. nauczania. Doc. dr inż. Jan Gruszecki funkcję prorektor ds. nauczania objął 1 kwietnia 1986 r.

Na czele wydziałów w roku akademickim 1982/1983 stali dziekan Wydziału Mechanicznego doc. dr inż. Jan Gruszecki wraz z prodziekanami: dr inż. Stanisławem Grochmalem (do 30 września 1982 r.), dr inż. Bruno Krywultem (do 31 grudnia 1982 r.) dr inż. Wiesławem Żylskim i od 12 października 1982 r. doc. dr hab. Bogumiłem Bieniaszem[452] oraz od 1 stycznia 1983 r. doc. dr inż. Aleksandrem Cyunczykiem[453]. Wydział Elektryczny reprezentowali: dziekan prof. dr hab. inż. Zygmunt Bajorek i prodziekani: dr inż. Marian Kieras i dr inż. Ryszard Rut (do 30 września 1982 r.). Doc. dr hab. inż. Roman Kadaj kierował Wydziałem Budownictwa i Inżynierii Środowiska do 11 listopada 1982 r., a od 12 listopada 1982 r. doc. dr inż. Michał Gałda, natomiast prodziekanami byli do 30 września 1982 r.: dr inż. Bogusław Januszewski i dr inż. Andrzej Świder, dr inż. Władysław Szymański i dr inż. arch.

[451] *Zmiana na stanowisku rektora w Politechnice Rzeszowskiej*, „Nowiny" 1982, nr 256.
[452] Prof. dr hab. inż. Bogumił Bieniasz – nauczyciel akademicki, specjalista w dziedzinie mechaniki, były pracownik Katedrze Termodynamiki i Mechaniki Płynów na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa PRz. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56125&_k=vgg4dx (07.09.2020 r.)
[453] Doc. dr inż. Aleksander Cyunczyk – nauczyciel akademicki w Katedrze Materiałoznawstwa specjalista zakresu metaloznawstwa i metalurgii proszków na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa PRz. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56139&_k=yg17fh (13.09.2020 r.).

Andrzej Zdzieniecki, a od 1 październik 1982 r. do 11 listopada 1982 r. doc. dr inż. Michał Gałda. Na czele Wydziału Chemicznego był nadal doc. dr inż. Józef Respondek, a prodziekanami byli dr inż. Wojciech Piątkowski i dr inż. Edward Rokaszewski. Na stanowisku dyrektora Instytutu Matematyki i Fizyki pozostawał doc. dr hab. Jan Stankiewicz wraz z zastępcą dr Marią Leśniak.

Nabór w roku akademickim 1983/1984 było o 25% mniejszy niż w roku poprzednim. Ministerstwo zawiesiło nabór na kierunkach *budownictw*o oraz *inżynieria środowi*ska i na specjalnościach *eksploatacja samochodów, przetwarzanie i użytkowanie energii elektrycznej* z powodu braku kadry naukowej. W tym też roku uchwalono nowy statut uczelni. Zakład Matematyki wyłączono z Instytutu Matematyki i Fizyki, powołując Międzywydziałowy Zakład Matematyki.

Inauguracja w tym roku akademickim odbyła się 4 października 1983 r. Najważniejszymi prowadzonymi działaniami było uzyskanie zgody na kontynuowanie budowy bud L-28 (zawieszonej w 1982 r.), oddanie do użytku hali sportowej, przekazanie 1 listopada 1983 r. DS „Agnieszka" na Środowiskowy Hotel Asystenta, podporządkowany administracyjnie Wyższej Szkole Pedagogicznej w Rzeszowie (PRz pozostawiła do dyspozycji swoich pracowników 15 mieszkań), a także uzyskanie zatwierdzenia statutu przez ministra 1 lutego 1984 r.

18 kwietnia 1984 r. Kolegium Elektorów PRz dokonało wyboru rektora. Na czele uczelni pozostał prof. dr inż. Kazimierz Oczoś. Kolegium Elektorów liczyło 59 członków, w tym 36 profesorów i docentów (to jest wszystkich zatrudnionych na PRz), 9 elektorów reprezentujących pozostałych nauczycieli akademickich (doktorów i magistrów), 5 pracowników administracyjno-technicznych oraz 9 studentów[454]. 30 maja 1984 r. uzyskano zgodę na reaktywację studiów dla pracujących oraz rozpoczęto nabór na kierunku *budownictwo* (wcześniej zawieszone z powodu braku kadry naukowej). W tym też roku opracowano nowy regulamin studiów i domów studenckich (akademików), a plany studiów zostały zmodyfikowane.

Na czele wydziałów w roku akademickim 1983/1984 stali dziekan Wydziału Mechanicznego doc. dr inż. Jan Gruszecki wraz z prodziekanami: doc. dr hab. Bogumiłem Bieniaszem, doc. dr inż. Aleksandrem Cyunczykiem i doc. dr hab. inż. Konstantym Rogalińskim. Wydział Elektryczny reprezentowali: dziekan prof. dr hab. inż. Zygmunt Bajorek

[454] *Decyzja kolegium elektorskiego Politechniki Rzeszowskiej*, „Nowiny" 1984, nr 94.

i prodziekani: dr inż. Marian Kieras. Doc. dr inż. Michał Gałda kierował Wydziałem Budownictwa i Inżynierii Środowiska, natomiast prodziekanami byli dr inż. Bogusław Januszewski i od 1 października 1983 r. dr inż. Szczepan Woliński[455]. Na czele Wydziału Chemicznego był nadal doc. dr inż. Józef Respondek, a prodziekanami byli dr inż. Wojciech Piątkowski i dr inż. Edward Rokaszewski. Na stanowisku dyrektora Instytutu Matematyki i Fizyki pozostawał doc. dr hab. Jan Stankiewicz.

Fot. 42. Inauguracja roku akademickiego 1983/1984. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

2 października 1984 r. odbyła kolejna już 34. inauguracja w Filharmonii Rzeszowskiej. 31 grudnia 1984 r. zakończono budowę L-27, Ośrodek Obliczeniowy pracował na komputerze RIAD-32. Na uczelni w tym roku akademickim studiowało 46 obcokrajowców.

W roku akademickim 1984/1985 Wydziałem Mechanicznym kierował dziekan doc. dr hab. Bogumił Bieniasz z prodziekanami: doc. dr inż. Aleksandrem Cyunczykiem i doc. dr inż.

[455] Dr hab. inż. Szczepan Woliński, prof. PRz (1948) – nauczyciel akademicki w Katedrze Konstrukcji Budowlanych Wydziału Budownictwa Inżynierii Środowiska i Architektury PRz, specjalista w dziedzinie konstrukcji budowlanych żelbetowych i sprężonych (projektowanie, badania, ocena stanu technicznego, wzmacnianie, rekonstrukcja, niezawodność konstrukcji budowlanych, ocena bezpieczeństwa, trwałość, analiza ryzyka, statystyczna kontrola jakości materiałów, wyrobów, elementów i konstrukcji), autor 3 monografii i 60 artykułów naukowych i wielu ekspertyz, dziekan Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska w latach 1999-2005, a w latach 2005-2008 prodziekan ds. ogólnych i rozwoju, wieloletni kierownik Katedry Konstrukcji Budowlanych Wydziału WBIŚiA. https://szwolkkb.v.prz.edu.pl/ (02.09.2020 r.).

Adamem Borowskim[456]. Na czele Wydziału Elektrycznego stanął dziekan doc. dr inż. Jerzy Lewicki i prodziekan doc. dr inż. Andrzej Kusy[457]. Doc. dr inż. Michał Gałda nadal kierował Wydziałem Budownictwa i Inżynierii Środowiska, natomiast prodziekanami byli doc. dr hab. Maria Świeboda[458] (od 31 maja 1984 r.) i doc. dr inż. Eugeniusz Leski[459]. Wydział Chemiczny reprezentował dziekan doc. dr hab. inż. Włodzimierz Szlezyngier wraz z prodziekanami dr inż. Wojciechem Piątkowskim i dr inż. Edwardem Rokaszewskim. Dyrektorem Instytutu Matematyki i Fizyki nadal pozostawał doc. dr hab. Jan Stankiewicz.

2 października 1985 r. miała miejsce 35. inauguracja roku akademickiego. „Od roku akademickiego 1985/1986 uruchomiono na Wydziale Mechanicznym Politechniki Rzeszowskiej specjalność *eksploatacja pojazdów i maszyn* z kierunkami dyplomowania: *eksploatacja pojazdów samochodowych*, *eksploatacja silników spalinowych* i *eksploatacja maszyn roboczych ciężkich*”[460]. 15 stycznia 1986 r. odbyła się narada z wicedyrektorem Dyrekcji Generalnej Lotnictwa Cywilnego (DGLC), podczas której stworzono dokument wspólnych działań DGLC i Polskich Linii Lotniczych LOT oraz Ośrodka Szkolenia Personelu lotniczego w zakresie szkolenia pilotów na studiach technicznych. 30 czerwca 1986 r. oddano do użytku budynek „L-28” (wraz z wczesnej oddanym „L-27” został przeznaczony na jednostki Wydziału Mechanicznego).

W roku akademickim 1985/1986 Wydziałem Mechanicznym nadal kierował dziekan doc. dr hab. Bogumił Bieniasz z prodziekanami: doc. dr inż. Aleksandrem Cyunczykiem i doc. dr inż. Adamem Borowskim. Na czele Wydziału Elektrycznego stał dziekan doc. dr inż. Jerzy Lewicki i prodziekan doc. dr inż. Andrzej Kusy. Doc. dr inż. Michał Gałda nadal kierował Wydziałem Budownictwa i Inżynierii Środowiska, natomiast prodziekanami byli doc. dr hab. Maria Świeboda (do 31 października 1985 r.) i doc. dr inż. Eugeniusz Leski oraz od 1 listopada

[456] Doc. dr inż. Adam Borowski – były nauczyciel akademicki na PRz, specjalista w dziedzinie budowy samolotów. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=72447&_k=dvxf2d (12.09.2020 r.).
[457] Prof. dr hab. inż. Andrzej Kusy (1942-1999) – były nauczyciel akademicki i kierownik Katedry Podstaw Elektroniki w latach 1982 -1999, specjalista z dziedziny elektroniki, prorektor ds. współpracy z zagranicą w latach 1990-1993, prodziekan Wydziału ds. dydaktyki i wychowania w latach 1984-1987, zginął w wypadku samochodowym. http://www.prz.rzeszow.pl/kpe/www/index.php3?p=kusy (12.09.2020 r.).
[458] Doc. dr hab. Maria Świeboda – nauczyciel akademicki PRz, specjalista w dziedzinie ochrony przyrody. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56196&_k=4udzaz (12.09.2020 r.).
[459] Doc. dr inż. Eugeniusz Leski (1922-1998) – inżynier budownictwa, dziekan (1973-1975) i prodziekan (1969-1972, 1984-1987) Wydziału Inżynierii Komunalnej (później Wydziału Budownictwa Lądowego i Komunalnego, WSI w Rzeszowie, obecnie Wydział Budownictwa Inżynierii Środowiska i Architektury), którego był współtwórcą, kierownik Zakładu Konstrukcji Budowlanych (1968-1973), Zakładu Konstrukcji Budowlanych i Technologii Budowlanych (1973-1975) oraz Zakładu organizacji i Technologii Budownictwa (1978-1984). A. Worosz, *Z kart historii WBIŚiA,* „Gazeta Politechniki” 2017, nr 7-9 (283-285), s. 5.
[460] K. Oczoś, dzieło cytowane, s. 223.

1985 r. dr inż. Jerzy Ledziński[461]. Wydział Chemiczny reprezentował dziekan doc. dr hab. inż. Włodzimierz Szlezyngier wraz z prodziekanami doc. dr inż. Marią Świebodą i dr inż. Edwardem Rokaszewskim. Kolejną kadencje dyrektorem Instytutu Matematyki i Fizyki pozostawał doc. dr hab. Jan Stankiewicz.

Fot. 43. Inauguracja roku akademickiego 1985/1986. Przemawia rektor prof. Kazimierz Oczoś. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Statut z 7 sierpnia 1986 r.

2 grudnia 1985 r. powołano komisję do opracowania nowego statutu. Jego projekt został przekazany 30 stycznia 1986 r. do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a przez ministra zaakceptowany 7 sierpnia tego roku. Zgodnie ze statutem „Politechnika Rzeszowska posiada godło, które ma kształt prostokąta z literami PR, przy czym w dolną część litery R wkomponowany jest wystylizowany herb miasta Rzeszowa” [462], a także sztandar (zatwierdzony przez Senat Politechniki). Uczelnia prowadzi badania i nauczanie w czterech głównych kierunkach: mechanice, elektrotechnice, chemii oraz budownictwie i inżynierii środowiska. Prowadzono kształcenie na czterech wydziałach (będących podstawową jednostką uczelni) i pięciu jednostkach międzywydziałowych (Instytut Matematyki i Fizyki,

[461] Dr inż. Jerzy Ledziński – były nauczyciel akademicki PRz w Katedrze Mechaniki Konstrukcji na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa PRz, specjalista w dziedzinie mechanika konstrukcji. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56108&_k=0kiy03 (12.09.2020 r.).
[462] Archiwum uczelni, *Statut Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 1986, s. 3.

Międzywydziałowy Zakład Nauk Społecznych, Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych, Studium Wychowania Fizycznego i Sportu, Studium Wojskowe). W ramach wydziału mogły być tworzone instytuty, katedry, zakłady, pracownie i laboratoria.

Senat Politechniki Rzeszowskiej tworzyli: rektor, dwóch prorektorów, czterech dziekanów, jeden przedstawiciel rad wydziału (będący profesorem lub docentem), trzech z Wydziałów Chemicznego oraz Budownictwa i Inżynierii Środowiska, czterech z Wydziału Elektrycznego i sześciu z Mechanicznego), dwóch przedstawicieli pozostałych pracowników naukowych, dwóch z jednostek międzywydziałowych i dodatkowo jeden z Międzywydziałowego Zakładu Nauk Społecznych, jeden przedstawiciel PZPR i innych organizacji związkowych, dyrektor biblioteki, kierownik studium wojskowego, jedna osoba z ZNP i jeden przedstawiciel organizacji młodzieżowych oraz przewodniczący samorządu studentów. Senat posiadał kompetencje w opiniowaniu spraw związanych z: nauczaniem (trybu przygotowania, realizacji i oceny planów studiów i programów nauczania, regulamin) oraz badań naukowych (opiniowanie i ocenianie realizacji programów i planów naukowych, współpracy z przemysłem, innymi uczelniami w kraju i za granicą, ocen efektywności prac naukowych).

Na uczelni powoływano stałe komisje, tj.: rozwoju kadr, badań naukowych i współpracy z zagranicą oraz dydaktyki, wychowania i absolwentów, a także budżetu, finansów, organizacji i rozwoju. Statut określał także składy rad wydziału, które tworzyli dziekan i prodziekani, profesorowie i docenci, dwóch przedstawicieli pozostałych pracowników, po jednym przedstawicielu partii, związków zawodowych i organizacji młodzieżowych) oraz rady instytutów (dyrektor, zastępcy, kierownicy zakładów, profesorowie i docenci, po jednym przedstawicielu pozostałych pracowników dydaktycznych, partii, związków zawodowych). Rady wydziału wnioskowały w sprawach związanych z pracą wydziału, dokonywały oceny dydaktyczno-wychowawczo-badawczej, współpracy z zagranicą, podziału środków finansowych, zatrudniania kierowników, rozwoju kadry, nadawania zgodnie z uprawnieniami tytułu doktora, występowała z wnioskami o nadanie tytułu profesora, zatrudnianie na stanowiska profesora i docenta kontraktowego.

Zgodnie ze statutem powoływano także radę biblioteczną (dyrektor, zastępca, kierownicy bibliotek wydziałowych, trzech przedstawicieli dyplomowanych bibliotekarzy i pracowników dokumentacji, sześciu pracowników nauczycieli dydaktycznych, po jednym przedstawicielu partii i związków zawodowych), która odpowiadała za zasady gromadzenia zbiorów, plan rzeczowo-finansowy, opiniowanie sprawozdania dyrektora biblioteki, sprawy nagród, awansów i odznaczeń pracowników biblioteki.

„Politechniką Rzeszowską kieruje rektor, który odpowiada za całokształt jej rozwoju i funkcjonowania”[463]. Szczegółowy zakres obowiązków rektora obejmował m.in. powoływanie dyrektorów instytutów, ich zastępców, kierowników katedr, zakładów czy innych jednostek, powoływanie (w uzgodnieniu z Senatem) kwestora i dyrektora, kół naukowych, ocenę pracowników naukowych, współpracę z ministerstwem w dziedzinie przedstawiania wniosków o nadanie tytuł naukowego profesora zwyczajnego i nadzwyczajnego, stanowisk profesora i docenta, sprawy rejestracji: wolnego słuchacza, programów i planów nauczania oraz badań naukowych oraz sprawy pracowników – komisje dyscyplinarne, zawieszenia czy zatrudnienia pracownika, a także regulamin uczelni, sprawy wydawnicze. Organem opiniodawczo-doradczym rektora było kolegium rektora.

Dziekan odpowiadał za zlecanie zajęć dydaktycznych, podział studentów na specjalności, egzaminy końcowe, wnioski dla rady wydziału o powołanie nauczycieli, nadanie tytułów naukowych. Na uczelni działał także organ doradczy, czyli kolegium dziekańskie.

Dyrektor biblioteki był powoływany na pięć lat przez radę biblioteczną. Kandydatury na to stanowisko przedstawiał rektor po uzyskaniu opinii Senatu. Wybory władz były dokonywane przez kolegium elektorów, a w marcu w ostatnim roku kadencji organy kolegialne na wiosek rektora i dziekanów powoływali komisje wyborcze (liczba członków komisji uczelnianej wynosi 11, a wydziałowej 5-7).

Wybory jednoosobowych organów i przedstawicieli rad wydziału były dokonywane w trybie bezpośrednim. Dyrektor administracyjny odpowiadał przed rektorem za sprawy organizacji i pracy administracji, regulaminy, obieg informacji, inwestycji i remontów budynków, sprawy pracownicze, socjalne i pracownicy administracji i obsługi z wyjątkiem kontroli wewnętrznej, radcy, zespołu ds. obronnych, inspektora bhp i ochrony ppoż. podlegały bezpośrednio rektorowi. Na wniosek dyrektora rektor powoływał nie więcej niż trzech jego zastępców.

Podstawową jednostką administracji był dział, w ramach którego można było tworzyć sekcje, zespoły oraz inne jednostki bądź samodzielnie stanowiska pracy (strukturę organizacyjną regulował regulamin organizacyjny zatwierdzony przez rektora).

Kierownicy jednostek odpowiadali za pracę podległych im pracowników oraz za realizację zadań zgodnie z przyznanymi funduszami. Politechnika prowadziła gospodarkę finansową na podstawie planu rzeczowo-finansowego (roczny plan rzeczowo-finansowy był połączony z planami finansowymi wszystkich jednostek).

[463] Archiwum uczelni, *Statut Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 1986, s. 13.

Dział VIII statutu regulował sprawy studenckie (studia w systemie dziennym, zaocznym, wieczorowym i eksternistycznym, w trybie zwykłym, indywidualnym lub naprzemiennym). Podkreślał obowiązek przestrzegania przez studentów zasad ślubowania, tworzenia samorządu studenckiego oraz prawa do zrzeszania się, zasady w przypadku sporu zbiorowego (podjęcie rokowań i osiągniecie porozumienia w ciągu 14 dni) oraz wydawanie pozwoleń na manifestacje i zgromadzenia (wniosek ze strony studenckiej, kto, gdzie i w jakim celu), niedopełnienie warunków skutkowało rozwiązaniem zgromadzenia. Na stanowiska naukowo-dydaktyczne musiały być ogłaszane publicznie konkursy przez rektora lub dziekana, (ale za zgodą rektora), a komisję konkursową powoływał rektor po uzyskaniu opinii rady wydziału i osób specjalistów z danej dziedziny. Rektor dokonywał okresowej oceny pracowników i składał wniosek do Senatu o powołanie komisji dyscyplinarnej. Paragraf 63 statutu określał tryb przyznawania odznaczeń i medali (Zasłużony Nauczyciel Polskiej Rzeczpospolitej Ludowej, Medal Edukacji Narodowej, Złoty Krzyż Zasługi, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski oraz medal Zasłużonym dla Politechniki Rzeszowskiej).

Druga połowa lat 80. XX w.

Po inauguracji nowego roku akademickiego 1986/1987 24 października na posiedzeniu Senatu powołano komisje ds. opracowania rozwoju uczelni aż do 2000 r. (opracowany przez nią plan został zatwierdzony 30 stycznia 1987 r.). Uczelnia od przedsiębiorców z regionu otrzymała na rozwój 8 mln zł.

W roku akademickim 1986/1987 Wydział Mechaniczny nadal reprezentował dziekan doc. dr hab. Bogumił Bieniasz z prodziekanami: doc. dr inż. Aleksandrem Cyunczykiem i doc. dr inż. Adamem Borowskim. Doc. dr inż. Jerzy Lewicki był dziekanem Wydziału Elektrycznego, a prodziekanem doc. dr inż. Andrzej Kusy. Na czele Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska stał doc. dr inż. Michał Gałda wraz z prodziekanami doc. dr inż. Eugeniuszem Leskim oraz dr inż. Jerzym Ledzińskim. Doc. dr hab. inż. Włodzimierz Szlezyngier kierował Wydziałem Chemicznym jako dziekan wraz z prodziekanem doc. dr inż. Marią Świebodą. Kolejną kadencje dyrektorem Instytutu Matematyki i Fizyki pozostawał doc. dr hab. Jan Stankiewicz.

9 kwietnia 1987 r. rozpoczęto procedurę wyboru rektora na lata 1987-1990. Senat wyłonił trzech kandydatów na stanowisko rektora w latach 1987-1990 i byli to: prof. dr hab. inż. Stanisław Kuś[464], prof. dr hab. inż. Stanisław Koncewicz i prof. dr hab. inż. Bogumił

[464] Prof. Stanisław Kuś, zob. szerzej w rozdziale Poczet Rektorów.

Bieniasz. Informacja o kandydatach została przesłana do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Departamentu Studiów Technicznych oraz kierownika Wydziału Nauki, Oświaty i Postępu Naukowo-Technicznego Komitetu Centralnego PZPR (wszystkie te organizacje miały wyrazić swoją opinię o kandydatach). Senat PRz na rektora wybrał prof. dr hab. inż. Stanisława Kusia na kadencję 1987-1990. Prorektorem ds. nauki i współpracy z gospodarką narodową został wybrany doc. dr inż. Jan Gruszecki, na stanowisko prorektora ds. nauki rozwoju wybrano dr hab. inż. Tadeusza Pomianka[465], prof. PRz, prorektorem ds. nauczania został doc. dr inż. Adam Borowski i prorektorem ds. współpracy z zagranicą prof. dr hab. inż. Andrzej Kusy.

W maju 1987 r. rozpoczęto budowę Amfiteatru Studenckiego. Inauguracja roku akademickiego 1987/1988 odbyła się 1 października 1987 r. Wówczas największą inwestycją uczelni był Instytut Lotnictwa. W tym czasie, 23 października 1987 r., Ministerstwo Oświaty i Wychowania oraz Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego połączono w Ministerstwo Edukacji Narodowej. Z kolei „Wiadomości Rektorskie" (czasopismo Politechniki Rzeszowskiej utworzone w 1988 r.) w numerze z lutego 1988 r. informowały, że „ze względu na liczbę studentów Politechnika Rzeszowska zajmuje 11. miejsce wśród krajowych uczelni technicznych"[466].

W roku akademickim 1987/1988 na dziekana Wydziału Mechanicznego został wybrany prof. dr hab. inż. Stanisław Koncewicz, a na prodziekanów: doc. dr hab. inż. Jerzy Łunarski[467] i doc. dr hab. inż. Jan Sieniawski[468]. Doc. dr inż. Jerzy Lewicki ponownie został desygnowany

[465] Dr hab. inż. Tadeusz Pomianek, prof. WSIiZ (1950) – nauczyciel akademicki i biznesmen, specjalista z zakresu związanego z problematyką zarządzania zasobami ludzkimi, tworzeniem infrastruktury okołobiznesowej z zakresu edukacji, badań i doradztwa, pracownik w Instytucie Metali Nieżelaznych w Gliwicach w latach 1973-1979, były pracownik naukowy PRz i prorektor ds. nauki PRz w latach 1990-1993, współtwórca i wieloletni Rektor Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie oraz jeden z inicjatorów powstania Wyższej Szkoły Zarządzania i Administracji w Zamościu i Wyższej Szkoły Europejskiej im. ks. J. Tischnera w Krakowie. Założyciel i prezes Stowarzyszenia Promocji Przedsiębiorczości. W latach 2004-2006 oraz 2008-2016 Prezes Polskiego Związku Pracodawców Prywatnych Edukacji Konfederacji Lewiatan oraz Honorowy Obywatel Miasta Rzeszowa. ttps://wsiz.rzeszow.pl/kadra-akademicka/tpomianek/(19.09.2020 r.).

[466] *Politechnika Rzeszowska a inne uczelnie techniczne*, „Wiadomości Rektorskie" 1988, nr 2, s. 2.

[467] Prof. dr hab. inż. Jerzy Łunarski (1937) – nauczyciel akademicki, specjalista z dziedziny technologii montażu, zarządzania produkcją, automatyzacji produkcji, technologii maszyn, inżynierii produkcji, innowacyjności nowych technologii, normalizacji i standaryzacji zarządzania produkcją maszynowo montażową, certyfikacji systemów zarządzania, wyrobów i personelu, kierownik Zakładu Technologii Maszyn (od 1995 r. Katedra Technologii Maszyn i Organizacji Produkcji, a obecnie Katedra Technologii Maszyn i Inżynierii Produkcji) w latach 1973-2007, A. Worosz, *Profesorowie honorowi PRz Henryk Kopecki, Jerzy Łunarski i Wiesław Żylski*, „Gazeta Politechniki" 2018, nr 5-6 (293-294), s. 10.

[468] Prof. dr hab. inż. Jan Michał Sieniawski (1947) – nauczyciel akademicki w Katedrze Nauki o Materiałach specjalista w dziedzinie lotniczych materiałów konstrukcyjnych, obróbki cieplnej, inżynierii warstwy wierzchniej, pracownik OBR Napędów Lotniczych WSK „PZL-Rzeszów" w latach 1972-1974, od 1974 r. pracownik naukowy PRz, były kierownik Katedry Materiałoznawstwa, członek Komitet Inżynierii Materiałowej i Metalurgii PAN, członek zarządu Polskiego Towarzystwa Materiałoznawczego, przewodniczący Konwentu Profesorów Wydział

na stanowisko dziekana Wydziału Elektrycznego, a prodziekanem został doc. dr inż. Stanisław Apanasewicz[469]. Na czele Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska stał doc. dr inż. Michał Gałda wraz z prodziekanami doc. dr hab. inż. Bogusławem Januszewskim oraz dr inż. Jerzym Ledzińskim. Doc. dr hab. inż. Mieczysław Kucharski objął funkcję dziekana Wydziału Chemicznego, funkcję prodziekanów otrzymali: doc. dr hab. inż. Maria Świeboda i doc. dr hab. Stanisław Kopacz[470]. Prof. dr hab. Jan Stankiewicz pozostał nadal dyrektorem Instytutu Matematyki i Fizyki.

Fot. 44. Inauguracja roku akademickiego 1987/1988. Przy mównicy rektor prof. Stanisław Kuś. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Inauguracja 4 października 1988 r. rozpoczęła rok akademicki 1988/1989. W tym roku akademickim na Wydziale Mechanicznym nie nastąpiły zmiany kierownictwa, funkcję dziekana sprawował prof. dr hab. inż. Stanisław Koncewicz, a prodziekanami pozostawali doc. dr hab. inż. Jerzy Łunarski i doc. dr hab. inż. Jan Sieniawski. Doc. dr inż. Jerzy Lewicki ponownie jako dziekan stał na czele Wydziału Elektrycznego, a doc. dr inż. Stanisław Apanasewicz pełnił funkcję prodziekana. Zmiany kadry nie nastąpiły także na Wydziale

Budowy Maszyn i Lotnictwa, autor lub współautor ponad 400 publikacji naukowych. https://knom.prz.edu.pl/pracownicy/badawczo-dydaktyczni/profesorowie-i-profesorowie-uczelni#j_sieniawski (13.09.2020 r.).

[469] Prof. dr hab. inż. Stanisław Apanasewicz (1936-2014) – nauczyciel akademicki, specjalista z dyscypliny elektrotechnika w zakresie elektrodynamiki, gazodynamiki i mechaniki płynów, prodziekan Wydziału Elektrycznego ds. dydaktyki w latach 1987-1990, kierownik Zakładu (od 1998 r. Katedry Elektrodynamiki i Układów Elektromaszynowych) w latach 1995-2006. https://weii.prz.edu.pl/wydzial/historia/galeria-zasluzonych (19.09.2020 r.).

[470] D. Głowacz-Czerwonka, *Profesorowie honorowi Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2018, nr 7-9 (295-297), s. 9.

Budownictwa i Inżynierii Środowiska, na stanowisku dziekana pozostał doc. dr inż. Michał Gałda wraz z prodziekanami doc. dr hab. inż. Bogusławem Januszewskim oraz dr inż. Jerzym Ledzińskim. Doc. dr hab. inż. Mieczysław Kucharski nadal sprawował funkcję dziekana Wydziału Chemicznego, a prodziekanami byli: doc. dr hab. inż. Maria Świeboda i doc. dr hab. Stanisław Kopacz. Dyrektorem Instytutu Matematyki i Fizyki był do 28 lutego 1989 r. prof. dr hab. Aleksander Szymański a od 1 marca 1989 r. prof. dr hab. Jan Stankiewicz.

W 1988 r. nastąpiła zmiana nazwy Wydziału Mechanicznego na Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa. W tym też roku po rezygnacji na Kolegium Rektorskim doc. dr hab. inż. Leszka Trybusa z funkcji kierownika Ośrodka Elektronicznej Techniki Obliczeniowej postanowiono nie kontynuować działalności centralnej jednostki, tylko wzmocnić wydziały w dziedzinie komputeryzacji.

Pierwsze pismo uczelniane – „Wiadomości Rektorskie"

W 1988 r. ukazały się „Wiadomości Rektorskie", pierwsze pismo uczelniane. Trzeci numer czasopisma z marca 1988 r. opisywał spotkania w szkołach średnich, w których pracownicy Politechniki prowadzili akcję informacyjną na temat uczelni i możliwości studiowania w jej murach. „Według złożonych sprawozdań w spotkaniach z pracownikami Politechniki Rzeszowskiej uczestniczyło ok. 4500 uczniów, chęć podjęcia studiów w naszej uczelni zgłosiło 400 osób, przeważa zainteresowanie możliwością kształcenia na Wydziale Elektrycznym i Mechanicznym" [471]. Obawiano się spadku liczby studentów, co było spowodowane m.in. ograniczeniem naboru dla uczelni technicznych oraz limitem i warunkami przyjęć dla pracujących, a także z powodu braku wymaganej liczby samodzielnych pracowników nauki. W celu zapewnienia prawidłowego poziomu nauczania niezbędne było także posiadanie odpowiedniej bazy dydaktycznej i sprzętu informatycznego, którego wartość „według stanu w dniu 29 lutego 1988 roku […]. wynosi 194 mln zł. […]. Prace umowne są głównym źródłem zakupu mikrokomputerów w ostatnich latach. Wskutek ograniczonych możliwości finansowych zapotrzebowanie na sprzęt informatyczny zaspokajane jest w 50%"[472].

Uczelnia dbała o zapewnienie odpowiedniej jakości nauczania. W związku z tym 25 marca 1988 r. zostało zawarte porozumienie pomiędzy Politechniką Rzeszowska a Politechniką

[471] *Akcja informacyjna*, „Wiadomości Rektorskie" 1988, nr 3, s. 1.
[472] *Posiadany sprzęt informatyczny według stanu na dzień 29 lutego 1988 r.*, „Wiadomości Rektorskie" 1988, nr 3, s. 3.

Warszawską, zarówno w zakresie m.in. organizacji procesu dydaktycznego, np. przez udostępniania bazy dydaktycznej, organizowanie badań naukowych, kształcenia kadr jak i „organizacji działań dla poprawy warunków socjalno-bytowych pracowników”[473]. Nastąpiły także „zmiany organizacyjne:

1. na Wydziale Mechanicznym dotychczasowy Zakład Materiałoznawstwa otrzymał nazwę Zakład Inżynierii Materiałowej oraz nastąpiło połączenie Zakładu Termodynamiki i Zakładu Silników w zakład o nazwie Zakład Termodynamiki i Silników Lotniczych.
2. na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska utworzony został Zakład Budowy i Utrzymania Mostów”[474].

Koniec lat 80. XX w. przyniósł prace nad nową ustawą o szkolnictwie wyższym, która nadała rektorowi nowe uprawnienia m.in. rektor – elekt mógł np. przedstawiać „kandydatów na prorektorów. […] 6. Samodzielne powołanie […] dziekana w przypadku nieprzedstawienia przez Radę Wydziału kandydatów lub niedokonania wyboru. 7. Określenie zasad i kierunków studiów, na jakich można dopuścić kandydata do studiów charakterze wolnego słuchacza. […] Zawieszenie na czas określony zajęć dydaktycznych lub działalności jednostek organizacyjnych uczelni. 12. Zatrudnienie na czas nieokreślony starszych wykładowców ze stopniem naukowym doktora”[475].

W kwietniu 1988 r. „zdołano rozszerzyć współpracę o takie ośrodki jak: Moskiewski Instytut Lotniczy, Uniwersytet Belgradzki”[476]. W tych też latach Politechnika współpracowała na podstawie wcześniej zawartych umów z:

- Lwowskim Instytutem Politechnicznym,
- Wyższą Szkołą Inżynierską w Zwickau,
- Uniwersytetem Technicznym w Dreźnie,
- Wyższą Szkołą Techniczną w Koszycach,
- Uniwersytetem Technicznym Przemysłu Ciężkiego w Miszkolcu,
- Wyższą Szkołę Rolniczą w Nyiregyhazie,
- Moskiewskim Instytutem Lotniczym,
- Uniwersytetem im. Karola Marksa w Lipsku.

[473] *Porozumienie,* „Wiadomości Rektorskie” 1988, nr 6, s. 1.
[474] *Zmiany organizacyjne,* „Wiadomości Rektorskie” 1988, nr 6, s. 2.
[475] *Nowe uprawnienia rektora,* „Wiadomości Rektorskie” 1988, nr 6, s. 3.
[476] *Współpraca z zagranicą*, „Wiadomości Rektorskie”, 1989, nr 7, s. 1.

„Realizacja program konferencji i szkoleń na terenie kk [krajów kapitalistycznych] była ograniczona do minimum ze względu na dysponowany limit 348 900 złotych dewizowych na ten cel”[477]. Na staże naukowe w 1988 r. wyjechało pięć osób (dwie w USA, jedna w Anglii, jedna w Belgii, jedna we Francji), w ramach umów lub na konferencje przyjechało z ZSRR – 26 osób, z CSRS – 13, z NRD – 19, z WRL – 3, z Jugosławii – 1. Na staże długo i krótkoterminowe, konferencje, kursy, wystawy, realizację tematów badawczych wyjechało 145 osób (ZSRR – 58, CSRS – 27, NRD – 27, WRL – 10, Bułgaria – 2, Austria – 1 Algieria – 1 Belgia – 1, Holandia – 1, Jugosławia – 3, Francja – 4, Kanada – 1, RFN – 3, USA – 2, Włochy – 1, Wielka Brytania – 2).

Studenci wyjeżdżali do ZSRR – 18, CSRS – 17, NRD – 9, WRL – 9, praktyki IAESTE – 18. Na uczelni studiowali studenci z ZSRR – 17, z CSRS – 18, NRD – 9, WRL – 9.

Pierwszy numer „Wiadomości Rektorskich” ukazał się w listopadzie 1989 r. po wyborach parlamentarnych, w których pracownicy Politechniki Rzeszowskiej otrzymali mandaty: senatorski – profesor Bolesław Fleszar i poselski – mgr inż. Kazimierz Woźniak, starszy wykładowca w Katedrze Obróbki Skrawaniem i Obrabiarek na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa, o czym informował czytelników listopadowy numer. Istotna dla uczelni była również liczba studentów przyjętych na pierwszy rok studiów. „Wyniki rekrutacji na pierwszy rok studiów dziennych w roku akademickim 1989/1990: liczba osób, które przystąpiły do egzaminu wstępnego ogółem 562:

- mechanika 237
- elektrotechnika 143
- budownictwo 141
- technologia chemiczna 41

Liczba przyjętych ogółem 406:

- mechanika 169
- elektrotechnika 106
- budownictwo 99
- technologia chemiczna 32”[478].

Budowa amfiteatru została sfinansowana nie ze środków Politechniki, ale Urzędu Wojewódzkiego i Urzędu Miejskiego. 10 października 1989 r. powołano komisję zakładową NSZZ „Solidarność”. „Zarządzeniem wewnętrznym numer 2/89 z dnia 5 maja Wydział

[477] Tamże, s. 2.
[478] *Sprawy osobowe,* „Wiadomości Rektorskie” 1989, nr 8, s. 2.

Mechaniczny przemianowany został na Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa; 2. Zarządzeniem wewnętrznym numer 6/89 dnia 12 września 1989 r. rozwiązany został Instytut Matematyki i Fizyki na miejsce, którego powołano:

- Katedrę Fizyki […]
- Katedrę Matematyki”[479].

Podobnie jak w roku akademickim 1988/1989 tak i w następnym nie nastąpiły zmiany kierownictwa na Wydziale Mechanicznym. Funkcję dziekana nadal sprawował prof. dr hab. inż. Stanisław Koncewicz, a prodziekanów doc. dr hab. inż. Jerzy Łunarski i doc. dr hab. inż. Jan Sieniawski. Nie było również zmian obsadowych na Wydziale Elektrycznym, gdzie doc. dr inż. Jerzy Lewicki był nadal dziekanem wydziału, a doc. dr inż. Stanisław Apanasewicz pełnił funkcję prodziekana. Podobnie było na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska, gdzie na stanowisku dziekana pozostał doc. dr inż. Michał Gałda wraz z prodziekanami doc. dr hab. inż. Bogusławem Januszewskim oraz dr inż. Jerzym Ledzińskim. Doc. dr hab. inż. Mieczysław Kucharski kontynuował sprawowanie funkcji dziekana Wydziału Chemicznego, a prodziekanami byli: doc. dr hab. inż. Maria Świeboda i doc. dr hab. Stanisław Kopacz.

Jak informował numer lutowy z 1990 r. „Wiadomości Rektorskich”, współpraca Politechniki z Lwowskim Instytutem Politechnicznej im. Leninowskiego Komsomołu we Lwowie „w pierwszym okresie była ściśle sformalizowana, gdyż planowano 56 „osobodni” corocznej wymiany pracowników naukowych i jednej praktyki wakacyjnej dla studenta”[480]. Dla ożywienia współpracy już w 1988 r. zaproponowano spotkania przedstawicieli obu stron i 40 osób ze Lwowa przyjechało w maju w 1988 r., a w czerwcu pracownicy Politechniki wyjechali do Lwowa. Zorganizowano też sesję naukową przez stronę ukraińską we Lwowie, a w Czudcu w czerwcu seminarium polsko-lwowskie (12 referatów, tym sześć polskich i sześć ukraińskich).

„Wiadomości” podawały również, że „z inicjatywy wojewody rzeszowskiego inżyniera Henryka Ficka powołana została Fundacja Rozwoju Ziemi Rzeszowskiej jako instytucja mająca służyć rozwojowi gospodarczemu południowo-wschodniego regionu Polski” [481]. Jednym z udziałowców była też Politechnika, która deklarowała prowadzenie prac naukowo-badawczych związanych z rozwojem infrastruktury (sieci komunikacyjnych wodno-kanalizacyjne), oczyszczania wód i zaprojektowanie mostu na Wisłoku oraz przekształcenie

[479] *Zmiany organizacyjne*, „Wiadomości Rektorskie” 1989, nr 8 s. 3.
[480] *Współpraca Politechniki Rzeszowskiej z Politechniką Lwowską*, „Wiadomości Rektorskie” 1990, nr 9, s. 1.
[481] *Fundacja Rozwoju Ziemi Rzeszowskiej*, „Wiadomości Rektorskie” 1990, nr 9, s. 2.

Ośrodka Szkolenia Pilotów w Szkołę Pilotów Lotnictwa Cywilnego. Fundacja chciała m.in. rozwinięcia w Nieborowie lecznictwa sanatoryjnego i balneologicznego.

„W wyniku nawiązaniu współpracy z kuratorami i dyrekcjami wybranych szkół średnich rekrutacja na studia w Politechnice Rzeszowskiej w roku akademickim 1990/1991 będzie przeprowadzona na zasadzie eksperymentu, który […] obejmie wszystkie kierunki prowadzone w Politechnice Rzeszowskiej i będzie polegał na:

- rezygnacji z ocen za egzamin wstępny z przedmiotów kierunkowych i zastąpieniu ich systemem punktowo-konkursowym,
- połączeniu egzaminu wstępnego z egzaminem dojrzałości wybranych liceach ogólnokształcących”[482]. Egzamin wspólny przeprowadzono I i III LO w Rzeszowie oraz w LO w Jaśle i Leżajsku.

Działalność uczelni i jej funkcjonowanie musi być zgodne z ustawą, tak samo jak ocena pracowników. „Zgodnie z art. 133 ustawy o szkolnictwie wyższym z dnia 4 maja 1982 r. […] pracownicy naukowo-dydaktyczni podlegają okresowym ocenom, które obejmują wyniki ich pracy naukowej, dydaktycznej, wychowawczej i organizacyjnej” [483] . W wyniku przeprowadzonej takiej kontroli wszyscy nauczyciele uzyskali pozytywne oceny, wystawione przez przeprowadzające kontrole komisje wydziałowe, wyniki zatwierdził rektor Politechniki 19 kwietnia 1990 r.

Tak wiec kontrole potwierdziły, że zarówno poziom nauczania jak i przygotowanie zawodowe i dydaktyczne kadry naukowej były bardzo dobre.

3.3. Rozwój i problemy lat 90.

Powołanie Ośrodka Kształcenia Lotniczego

Aktywność uczelni w dziedzinie rozwoju lotnictwa została nagrodzona, gdyż „na mocy porozumienia Ministrów Transportu i Gospodarki Morskiej oraz Edukacji Narodowej z dnia 26 marca 1990 r., zarządzeniem nr 2/90 JM rektora z dnia 1 kwietnia 1990 r. powołany został w Politechnice Rzeszowskiej Ośrodek Kształcenia Lotniczego w Jasionce” [484] z istniejącego wcześniej Ośrodek Szkolenia Personelu Lotniczego (zlikwidowanego przez Ministerstwo Transportu i Gospodarki Morskiej zarządzeniem nr 22 z dnia 30 marca 1990 r.,) przy czym cztery dni wcześniej, bo 26 marca 1990 r. zawarto porozumienie pomiędzy

[482] *Egzamin wstępny –eksperyment*, „Wiadomości Rektorskie” 1990, nr 9, s. 4.
[483] *Ocena nauczycieli akademickich w Politechnice Rzeszowskiej*, „Wiadomości Rektorskie” 1990, nr 10, s. 1.
[484] *Ośrodek Kształcenia Lotniczego w Jasionce – w barwach naszej uczelni*, „Wiadomości Rektorskie” 1990, nr 9, s. 2.

Ministerstwem Transportu i Gospodarki Morskiej a Ministerstwem Edukacji Narodowej, zgodnie z którym majątek Ośrodka został przekazany Politechnice Rzeszowskiej dla nowo utworzonego Ośrodka Kształcenia Lotniczego.

Ośrodek należał do resortu transportu, ale na mocy wyżej wymienionego porozumień stał się własnością Politechniki Rzeszowskiej. Podczas uroczystości uświetniającej to wydarzenie dyrektor ośrodka symbolicznym wyprowadzeniem sztandaru OSPL zakończył działalność w ramach resortu transportu, hangar został poświęcony, a także odbył się przelot samolotów oraz występ Studenckiego Zespołu Pieśni i Tańca „Połonin".

Zadaniem Ośrodka było prowadzenie szkoleń i praktyk w zakresie *pilotażu*.

Dowodem na okrzepnięcie uczelni był jej rozwój kulturalny i sportowy. „W dniu Święta Narodowego 3 maja w obecności liczby zaproszonych gości oraz społeczeństwa Rzeszowa JM Rektor Politechniki Rzeszowskiej prof. dr hab. inż. Stanisław Kuś dokonał uroczystego otwarcia"[485] amfiteatru studenckiego na terenie nowego kampusu Politechniki Rzeszowskiej przy al. Powstańców Warszawy. Było to doskonale miejsce spotkań młodzieży studenckiej, szczególnie podczas juwenaliów, zawodów sportowych, wydarzeń kulturalnych i koncertów jak i miejsce urządzania pikników czy grilli przez społeczność akademicką.

Fot. 45. Otwarcie amfiteatru studenckiego w maju 1990 r. Przemawia rektor prof. Stanisław Kuś. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[485] *Amfiteatr Politechniki Rzeszowskiej oddany studentom i mieszkańcom Rzeszowa*, „Wiadomości Rektorskie" 1990, nr 10, s. 2.

Fot. 46. Otwarcie amfiteatru studenckiego w maju 1990 r. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W 1990 r. AZS skupiał 613 członków w 21 sekcji sportowych.

Jak informował majowy numer „Wiadomości Rektorskich", „rok akademicki 1990/1991 jest historyczny w rozwoju naszej uczelni. Obchodzimy czterdziestolecie swojego istnienia"[486].

W roku akademickim 1990/1991 na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa nastąpiły zmiany kierownictwa – funkcję dziekana objął dr hab. inż. Janusz Rybak, prof. PRz, a prodziekanami zostali dr inż. Tadeusz Markowski[487] i dr inż. Janusz Świerzowicz[488]. Zmiany kierownictwa nastąpiły również na Wydziale Elektrycznym, gdzie dziekanem został wybrany

[486] *Czterdziestolecie Politechniki Rzeszowskiej*, „Wiadomości Rektorskie" 1990, nr 11, s. 1.

[487] Prof. dr hab. inż. Tadeusz Markowski (1947) – nauczyciel akademicki i były kierownik Katedry Konstrukcji Maszyn na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa, specjalista w dziedzinie konstrukcji maszyn i przekładni zębatych, prodziekan i dziekan Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa, rektor PRz w trzech kadencjach (1999-2002, 2002-2008 i 2016-2020). G. Ostasz, *Markowski Tadeusz*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 383; *Wybory na kadencję 2016-2020. Wybór rektora Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 4 (268), s. 3.

[488] Dr inż. Janusz Świerzowicz (1951) – nauczyciel akademicki w Zakładzie Informatyki w Zarządzaniu na Wydziale Zarządzania PRz, specjalista z zakresu informatycznych systemów zarządzania, baz danych, hurtowni danych, jakości systemów informatycznych, zastosowania komputerów w budowie i eksploatacji maszyn. https://swierzowiczjanusz.v.prz.edu.pl/glowne-zainteresowania-naukowe (13.09.2020 r.).

dr hab. inż. Jerzy Bajorek, prof. PRz[489], a prodziekanami: dr inż. Kazimierz Buczek, dr hab. inż. Franciszek Grabowski[490], prof. PRz. Na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska stanowisko dziekana objął prof. mgr inż. Andrzej Jarominiak[491], a prodziekanami zostali: doc. dr inż. Michał Gałda, dr inż. Jerzy Ledziński i od 23 lipca 1991 r. dr hab. inż. Marian Granops, prof. PRz [492]. Doc. dr hab. inż. Mieczysław Kucharski kierował jako dziekan Wydziałem Chemicznym, a prodziekanami byli: prof. dr hab. Stanisław Kopacz i dr Jerzy Duliban[493].

Ustawa z 12 września 1990 r.

Ustawa z 1990 r. mówiła o tym, że „utworzenie, przekształcenie i zniesienie uczelni państwowej oraz połączenie jej z inną uczelnią państwową następuje w drodze ustawy.
2. Ustawa o utworzeniu uczelni państwowej określa nazwę uczelni, siedzibę, ogólny kierunek działalności oraz naczelny lub centralny organ administracji rządowej sprawujący nad nią nadzór, zwany dalej „właściwym ministrem".
3. Statut nowo utworzonej uczelni państwowej nadaje na okres jednego roku minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego po zasięgnięciu opinii Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego.
4. Pierwszego rektora nowo utworzonej uczelni państwowej powołuje, na okres jednego roku, właściwy minister po zasięgnięciu opinii Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego"[494].

Ustawa potwierdzała, że studia mogą być prowadzone w trybie dziennym, wieczorowym, zaocznym i eksternistycznym.

„4. Uczelnia ma prawo nadawania absolwentom tytułów zawodowych magistra, lekarza, inżyniera, magistra inżyniera i innych określonych na podstawie art. 149, ust. 2"[495].

[489] Dr hab. inż. Jerzy Bajorek, prof. PRz (1947-2013) – nauczyciel akademicki na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki PRz, specjalista z dyscypliny elektrotechnika w zakresie elektrotechniki teoretycznej, kierownik Zakładu Elektrotechniki Teoretycznej, dziekan Wydziału Elektrotechniki i Informatyki (1990-1993, 1993-1996, 2002-2005) oraz prorektor ds. nauki PRz (1996-1999). https://weii.prz.edu.pl/wydzial/historia/galeria-zasluzonych (13.09.2020 r.).
[490] Dr hab. inż. Franciszek Grabowski, prof. PRz – nauczyciel akademicki w Zakładzie Systemów Złożonych na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki, specjalista z dziedziny systemów cyfrowych i systemów rozproszonych. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56239&_k=mrrr0l (13.09.2020 r.).
[491] Prof. mgr inż. Andrzej Jarominiak (1930) – były nauczyciel akademicki i twórca Zakładu Dróg i Mostów (obecnie Katedra Dróg i Mostów) na Wydziale Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury, specjalista w dziedzinie budownictwa mostowego i fundamentowania, pracownik Państwowego Przedsiębiorstwa Robót Kolejowych (1951-1957), pracownik Instytutu Badawczego Dróg i Mostów w Warszawie (1961-1990). *5 Dekad Wydziału Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury Politechniki Rzeszowskiej*, red. I Skrzypczak, Rzeszów 2017, s. 11.
[492] https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56096&_k=zpfp95 (13.09.2020 r.).
[493] Dr Jerzy Duliban – były nauczyciel akademicki w Zakładzie Chemii Organicznej na Wydziale Chemicznym PRz, specjalista w dziedzinie chemii organicznej, analizy spektralnej. Jerzy DULIBAN | Rzeszów University of Technology, Rzeszów | Department of Organic Chemistry (researchgate.net) (30.12.2020 r.).
[494] Ustawa z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym, Dz.U. z 1990 r., nr 65 art. 4, s. 5.
[495] Ustawa z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym, Dz.U. z 1990 r., nr 65 art. 4, s. 3.

Tak jak ujęto w poprzedniej ustawie, uczelnia ma prawo nadawania tytułu doktora honoris causa na wniosek swojej jednostki organizacyjnej uprawnionej do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Statut uczelni był uchwalany przez jej Senat większością (co najmniej 2/3 głosów) swojego statutowego składu, ale po uzyskaniu opinii związków zawodowych. Zgodnie z ustawą minister powoływał także Państwową Komisję Akredytacyjną, której zadaniem było przekazywanie mu wniosków na temat utworzenia uczelni czy również przyznawania uczelni uprawnienia do prowadzenia studiów wyższych na określonym kierunku i poziomie kształcenia oraz wyników dokonanej oceny kształcenia na danym kierunku.

Ustawa precyzowała skład senatu: rektor – przewodniczący, prorektor lub prorektorzy, dziekani, wybrani przedstawiciele:

- nauczycieli akademickich zatrudnionych na stanowisku profesora zwyczajnego, profesora nadzwyczajnego lub posiadających stopień naukowy doktora habilitowanego,
- pozostałych nauczycieli akademickich,
- samorządu studenckiego,
- pracowników uczelni niebędących nauczycielami akademickimi,

oraz dyrektor administracyjny, kwestor, dyrektor biblioteki głównej, dyrektor ośrodka dokumentacji i informacji naukowej.

Pracownicy uczelni według ustawy dzielili się na nauczycieli akademickich i pracowników niebędących nauczycielami akademickimi. Nauczycielami akademickimi byli pracownicy naukowo-dydaktyczni (profesor zwyczajny, profesor nadzwyczajny, adiunkt, asystent) lub pracownicy dydaktyczni (starszy wykładowca, wykładowca, lektor, instruktor). Natomiast pracownicy niebędącymi nauczycielami akademickimi to pracownicy naukowo-techniczni, biblioteczni oraz dokumentacji i informacji naukowej, i pozostali pracownicy uczelni.

Zatrudnienie kandydata na określone stanowisko wymagało spełnienia przez niego wyznaczonych warunków. Zgodnie z tym na stanowisko profesora zwyczajnego można było zatrudnić osobę, która posiadała tytuł naukowy, stanowisko profesora nadzwyczajnego mogła objąć osoba z tytułem naukowym lub stopniem naukowym doktora habilitowanego. Stanowisko adiunkta wymagało posiadania stopnia naukowego, magistra tytułu zawodowego magistra lub równorzędnego tytułu zawodowego. Nauczyciele akademiccy podlegali ocenie co cztery lata lub na wniosek kierownika jednostki organizacyjnej uczelni.

Ustawa o szkolnictwie wyższym precyzuje, jakie warunki muszą być spełnione, by uczelnia mogła nosić tytuł uniwersytetu, uniwersytetu technicznego, politechniki i akademii. Według przepisów tej ustawy uniwersytet to uczelnia posiadająca uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora co najmniej w 12 dyscyplinach, w tym przynajmniej po dwa uprawnienia w dziedzinie nauk humanistycznych, społecznych lub teologicznych, matematycznych, fizycznych lub technicznych, przyrodniczych oraz prawnych lub ekonomicznych. Uniwersytet techniczny to uczelnia posiadająca prawo nadawania stopnia doktora, co najmniej w 12 dyscyplinach, w tym co najmniej osiem uprawnień z zakresu nauk technicznych. Politechnika to uczelnia, której jednostki organizacyjne mają uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora co najmniej w sześciu dyscyplinach, w tym co najmniej cztery z zakresu nauk technicznych. Akademia to uczelnia, której jednostki organizacyjne posiadają co najmniej dwa uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora.

Na podstawie ustaw uczelnie tworzą statuty, które są uchwalane przez senaty uczelni nadające ramy organizacyjne, regulujące sprawy nazewnictwa, organów jednoosobowych i kolegialnych, jednostek wydziałowych, pozawydziałowych, odznaczeń, treści ślubowania studenckiego i doktorskiego, schematu organizacyjnego itp.

W 1990 r. kończyła się kadencja władz uczelni. Zgodnie z procedurą wyborów „uczelniane Kolegium Elektorów dniu 18 października 1990 r. dokonało wyboru prof. dr hab. inż. Stanisława Kusia kierownika Katedry Konstrukcji Budowlanych na Rektora Politechniki Rzeszowskiej na kadencję od 1 grudnia 1990 do 31 sierpnia 1993 r.” [496] Kolegium 25 października 1990 r. dokonało wyborów na stanowiska prorektorów:

- ds. nauki i rozwoju – prof. dr hab. inż. Tadeusza Pomianka,
- ds. nauczania – prof. dr hab. inż. Henryka Galinę[497],
- ds. współpracy z zagranicą – prof. dr hab. inż. Andrzej Kusego. 8 września zostali wybrani dziekani, a 15 listopada prodziekani.

[496] *Wybory władz akademickich na lata 1990-1993,* „Wiadomości Rektorskie” 1990, nr 13, s. 1.

[497] Prof. dr hab. Henryk Galina (1947) – były nauczyciel akademicki w Katedrze Technologii i Materiałoznawstwa Chemicznego na Wydziale Chemicznym PRz, specjalista w dziedzinie fizykochemii polimerów, technologii chemicznej monomerów i polimerów, członek w Centrum Materiałów Polimerowych i Węglowych Polskiej Akademii Nauk, dziekan Wydziału Chemicznego w latach 1993-1996, 2002-2005, 2005-2008, 2012-2016 oraz prorektor ds. nauczania w latach 1991-1993, autor ponad 100 publikacji naukowych, M. Oleksy, *Jubileusze Profesor Henryk Galina 65-lecie urodzin*, „Gazeta Politechniki” 2012, nr 3 (219), s. 8.

Fot. 47. Inauguracja roku akademickiego 1990/1991. Przemawia rektor prof. Stanisław Kuś. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Jednocześnie struktura uczelni nadal podlegała zmianom i „zarządzeniem Rektora Politechniki nr 10 z dnia 25 września 1990 r. wprowadzone zostały niżej wymienione zmiany w strukturze organizacyjnej szkoły: na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa zlikwidowano z dniem 30 września 1990 r. Zakład Technologii Bezwiórowych, powołano z dniem 1 października 1990 r. Katedrę Przeróbki Plastycznej pod kierownictwem prof. dr hab. inż. Stanisława Koncewicza”[498]. Na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska zlikwidowano Zakład Mechaniki Budowli oraz powołano Katedrę Mechaniki Konstrukcji, Zakład Konstrukcji Budowlanych zmieniono natomiast na Katedrę Konstrukcji Budowlanych, a Pracownię Badawczą Inżynierii Środowiska na Zakład Technologii Wody i Ścieków, powołano także Zakład Urbanistyki i Architektury. Na Wydziale Chemicznym powołano Zakład Chemii Fizycznej oraz Katedrę Informatyki Chemicznej i Chemii Fizycznej, również przekształcono Międzywydziałowy Zakład Nauk Społecznych na Międzywydziałowy Zakład Nauk Humanistycznych i Ekonomicznych.

Dla rozwoju uczelni niezwykle ważne jest uczestniczenie w międzynarodowych projektach. Taka szansa dla Politechniki Rzeszowskiej pojawiła się w latach 90., kiedy to uczelnia uczestniczyła w programie Tempus. „Program Tempus jest skrótem od nazwy programu *Trans European Mobility Scheme for University Studies*. Program ten jest

[498] *Zmiany organizacyjne*, „Wiadomości Rektorskie” 1990, nr 13, s. 3.

przeznaczony dla krajów Europy Środkowej i Wschodniej. Celem programu jest podniesienie poziomu szkolnictwa wyższego oraz aktywizowanie kontaktów pomiędzy uczelniami i organizacjami przemysłowymi w tym regionie" [499]. Program finansował: Program Wielostronnej Współpracy Europejskiej (JEP), Wymianę Kadry i Studentów (MG) i Działania Komplementarne. „Na rok akademicki 1991/1992 przygotowane są programy współpracy w ramach JEP z University of Strathclyde w Glasgow, Universitat Stuttgart Universita di Palermo i Universidad Politecnica w Walencji"[500]. Wysłano też cztery aplikacje MG.

O ważnych datach i rocznicach uczelni mówił rektor podczas uroczystości rozpoczęcia roku akademickiego 1990/1991. „W przemówieniu inauguracyjnym JM Rektor prof. dr hab. inż. Stanisław Kuś podkreślił, iż tegoroczna inauguracja zbiega się […] z jubileuszem 40-lecia […]. Interesująco w historycznym zarysie prof. dr inż. Kazimierz Oczoś wygłosił wykład inauguracyjny pt. „Rozwój wyższego szkolnictwa technicznego w Rzeszowie"[501]. Prof. Kuś poinformował, że w ciągu czterdziestu lat uczelnia wykształciła około 12 tys. inżynierów. W uroczystości wzięli udział wojewoda rzeszowski Kazimierz Ferenc oraz biskup pomocniczy Diecezji Przemyskiej, ks. Edward Białogłowski[502]. W trakcie inauguracji poinformowano również jakie były „wyniki rekrutacji na rok 1990/1991. […] Liczba przyjętych ogółem 527:

- budownictwo 86,
- elektrotechnika 135,
- inżynieria sanitarna 35,
- mechanika 212,
- technologia chemiczna 59"[503].

Zgodnie z zasadami zawartymi w nowej ustawie o szkolnictwie wyższym rektor Politechniki Rzeszowskiej wręczył nominacje na stanowiska profesora nadzwyczajnego 22 nauczycielom akademickim, którzy legitymowali się stopniem doktora habilitowanego[504]. W marcu 1991 r. dokonano zmian organizacyjnych w strukturze uczelni „Zarządzeniem nr 2/91 z dnia 28 stycznia 1991 r. na Wydziale Chemicznym powołany został Zakład Technologii i Materiałoznawstwa Chemicznego. […] Zakład Technologii Chemicznej i Tworzyw Sztucznych przemianowany został na Zakład Technologii Tworzyw Sztucznych"[505]. Powołano

[499] *Program Tempus,* „Wiadomości Rektorskie" 1990, nr 13, s. 3.
[500] Tamże, s. 4.
[501] *Inauguracja,* „Wiadomości Rektorskie" 1990, nr 12, s. 1.
[502] *Gaudeamus po raz 40…*, „Nowiny" 1990, nr 206.
[503] *Wyniki rekrutacji na i rok studiów dziennych w roku akademickim 1990/1991*, „Wiadomości Rektorskie" 1990, nr (12), s. 2.
[504] *Nominacje profesorskie w Politechnice Rzeszowskiej*, „Gazeta Południowa" 1990, nr 23.
[505] *Zmiany organizacyjne,* „Wiadomości Rektorskie" 1991, nr 2 (1), s. 1.

Zespół Laboratoryjny, który miał przygotować informator o aparaturze naukowo-badawczej i dydaktycznej uczelni oraz Uczelniany Zespół Pracowni Badań Materiałów, który miał zająć się optymalnym zagospodarowaniem posiadanej aparatury.

Do Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska włączono Katedrę Fizyki, a do Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa Katedrę Matematyki. Powołano Radę Biblioteczną Politechniki i Ośrodek Współpracy z Alliance Francaise w celu szerzenia znajomości kultury i języka francuskiego.

Fot. 48. Zjazd absolwentów PRz w 1991 r. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W roku akademickim 1991/1992 na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa funkcję dziekana pełnił dr hab. inż. Janusz Rybak, prof. PRz, a prodziekanami zostali dr inż. Tadeusz Markowski i dr inż. Janusz Świerzowicz. Stanowisko dziekana na Wydziale Elektrycznym piastował dr hab. inż. Jerzy Bajorek, prof. PRz, a prodziekanów: dr inż. Kazimierz Buczek, dr hab. inż. Franciszek Grabowski, prof. PRz. Prof. mgr inż. Andrzej Jarominiak reprezentował jako dziekan Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska, a prodziekanami tego wydziału byli: doc. dr inż. Michał Gałda, dr hab. inż. Marian Granops, prof. PRz i dr inż. Jerzy Ledziński. Dziekanem Wydziału Chemicznym był dr hab. inż. Mieczysław Kucharski, prof. PRz, a prodziekanami byli: prof. dr hab. Stanisław Kopacz i dr Jerzy Duliban.

Statut uczelni z 27 września 1991 r.

Kolejny Statut Politechniki został zatwierdzony przez ministra edukacji narodowej 27 września 1991 r. Statut m.in. mówił o osobowości prawnej uczelni, jej pieczęci, godle i sztandarze. Do jej zadań należało kształcenie inżynierów w kierunkach ustalonych przez senat i zatwierdzonych przez ministra edukacji narodowej, a także wychowanie młodzieży w duchu patriotyzmu, demokracji i poszanowania praw człowieka. Stwierdzał, że „podstawowa

jednostką organizacyjną jest wydział”[506], a jego katedry i zakłady były tworzone, przekształcane i likwidowane przez rektora na wniosek dziekana, po zaopiniowaniu przez rady wydziału. Mogły być powoływane także jednostki międzywydziałowe oraz inne organizacyjne, takie jak Ośrodek Kształcenia Lotniczego oraz Biblioteka Główna (jej dyrektora powoływał rektor oraz na wniosek dyrektora zaopiniowany przez radę biblioteczną, ustalał też strukturę organizacyjną biblioteki). Statut stwierdzał, że „1. Organami kolegialnymi uczelni są senat i rady wydziałów. 2. Organami jednoosobowymi uczelni są rektor i dziekani. 3. Organami wyborczymi uczelni są kolegia elektorów: kolegium uczelniane do wyboru rektora i prorektorów oraz kolegia wydziałowe do dziekanów i prodziekanów”[507]. W skład senatu wchodzili rektor i prorektorzy, dziekani, 18 przedstawicieli nauczycieli akademickich z profesorów i doktorów habilitowanych oraz ośmiu pozostałych nauczycieli akademickich, sześciu z samorządu studenckiego i czterech przedstawicieli innych pracowników uczelni, z głosem doradczym dyrektor administracyjny, kwestor, dyrektor biblioteki i przedstawiciel związków zawodowych. Posiedzenia senatu zwoływał rektor, organem opiniodawczym i doradczym rektora było kolegium rektorskie. W porównaniu z poprzednim statutem skład senatu uległ zmianie. Dziekan zwoływał rady wydziału, kierował wydziałem konsultując się z kolegium dziekańskim. „1. Zadania o charakterze administracyjnym, finansowym, technicznym, gospodarczym i usługowym, związane z funkcjonowaniem uczelni, wykonuje administracja uczelni.

2. Szczegółową strukturę administracji i zakres podporządkowania jej jednostek organizacyjnych określa regulamin organizacyjny uczelni.

3. Nadzór nad administracją sprawuje rektor”[508]. Kierował nią natomiast dyrektor administracyjny. Plan rzeczowo-finansowy uchwalał Senat, a posiadanymi przez uczelnię środkami finansowymi dysponował rektor i kierownicy w zakresie nadanych im przez rektora uprawnień. Senat także ustalał wymiar pensum dla nauczycieli akademickich. Co ciekawe, pensum mogło być obniżonej z kilku powodów, np. pełnienia funkcji rektora lub zaawansowanego wieku nauczyciela, tj. ukończenia 60 lat. Senat uchwalał zasady, tryb przyjmowania i procedurę kwalifikacyjną na dany rok akademicki. Dopiero po immatrykulacji i złożeniu ślubowania kandydat był przyjmowany w poczet studentów. Przy zatrudnianiu nauczyciela akademickiego obowiązywała procedura kwalifikacyjna. Nauczycieli

[506] Archiwum uczelni, *Statut Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 1991, s. 7.
[507] Archiwum uczelni, *Statut Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 1991, s. 12.
[508] Archiwum uczelni, *Statut Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 1991, s. 20.

obowiązywała okresowa ocena zarówno pod względem dydaktycznym, jak i naukowym, przeprowadzana przez komisje specjalnie do tego powołane.

19 marca 1992 r. na Politechnice Rzeszowskiej przebywali Ambasador Francji w Polsce i konsul generalny Francji w Krakowie oraz przedstawiciel Alliance Francaise. „Francuscy dyplomaci dokonali uroczystego otwarcia ośrodka Alliance Francaise przy Politechnice Rzeszowskiej”[509]. Ośrodek w Rzeszowie był 14 ośrodkiem Alliance Francaise w Polsce.

Dla rozwoju uczelni ważna jest również współpraca z zagranicznymi ośrodkami naukowymi, szczególnie z najbliższych krajów sąsiednich, jak np. z Ukrainą. Współpraca z uczelniami ukraińskimi z Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa była realizowana przez Zakład Eksploatacji Pojazdów Samochodowych z Katedrą Samochodów Politechniki Lwowskiej). Jak podawały „Wiadomości Rektorskie”, wynikiem „współpracy obu stron są między innymi organizowane na przemian w Rzeszowie i Lwowie sympozja naukowe”[510].

Na Wydziale Elektrycznym z Politechniką Lwowską współpracował Zakład Układów Elektronicznych (z Katedrą Przyrządów Elektronicznych oraz z Katedrą Systemów Zautomatyzowanego Projektowania). „W efekcie realizacji programu współpracy w bieżącym roku przewidywane jest wykonanie modelu laboratoryjnego obrabiarki laserowej”[511].

Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska współpracował z Politechniką Lwowską od lat 70. Polegała ona głównie na zatrudnianiu z Politechniki Lwowskiej specjalistów, a także na organizowaniu seminariów i sesji naukowych. „Na szczególną uwagę zasługuje wspólne ustalenie, że będą organizowane coroczne rzeszowsko-lwowskie seminaria naukowe w Rzeszowie i we Lwowie z publikowanymi referatami”[512].

Zakład Inżynierii i Sterowania Procesami Chemicznymi Wydziału Chemicznego współpracował z Katedrą Procesów i Aparatów Technologii Chemicznej Politechniki Lwowskiej. „Na lata 1991-1995 zaplanowano, oprócz zakończenia prac nad monografią, wspólne badania nad procesami adsorpcji chromatografii adsorpcyjnej oraz ekstrakcji w układzie ciało stałe-ciecz”[513].

Bez otrzymywania dotacji na badania naukowe uczelnia nie mogłaby się rozwijać, musi więc istnieć instytucja finansująca badania naukowe. Od 1991 r. był to Komitet Badań Naukowych, dzięki któremu możliwe było uzyskanie dofinansowania m.in na.: badania własne,

[509] *Alliance Francaise w Rzeszowie*, „Wiadomości Rektorskie” 1992, nr 20, s. 3.
[510] *Współpraca z Politechniką Lwowską*, „Wiadomości Rektorskie” 1991, nr 16 s. 3.
[511] Tamże, s. 3.
[512] Tamże, s. 4.
[513] Tamże, s. 4.

działalność statutową, projekty badawcze, celowe, zamówione oraz działalność związaną ze współpracą z zagranicą, a także inwestycje.

Zmiany organizacyjne obejmowały inne, nie tylko dydaktyczne jednostki uczelni. „Zarządzeniem nr 20/91 z dnia 11 lipca 1991 r. dokonano zmian w strukturze organizacyjnej pionów administracji i obsługi”[514]. Powołano też Uczelnianą Pracownia Fotograficzno-Filmową, a Zakład Budowy i Utrzymania Mostów przemianowano na Katedrę Mostów. Na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa powołano Zakład Organizacji Zarządzania oraz samodzielną jednostkę Zakład Nauk Humanistycznych, po rozwiązaniu Międzywydziałowego Zakładu Nauk Humanistycznych i Ekonomicznych, a także powołano Pracownię Diagnostyki Pojazdów Samochodowych. Na Wydziale Elektrycznym utworzono natomiast Zakład Systemów Cyfrowych oraz samodzielne jednostki takie jak Inspektorat Bezpieczeństwa i Higieny Pracy, Ochrony Przeciwpożarowej i Spraw Obronnych.

Na konferencji w Radomiu, która odbyła się 15 i 16 stycznia 1992 r. z udziałem prof. Andrzeja Stelmachowskiego w ramach Konferencji Rektorów Uczelni Technicznych, przedstawiono plan zmian wprowadzonych przez ministerstwo: „Powinna nastąpić zmiana formy studiów, podobnie jak w innych krajach Europy i w USA:

- niższe studia akademickie 3-letnie zakończone stopniem licencjata lub inżyniera,
- studia magisterskie 2-letnie zakończone stopniem magistra,
- studia doktoranckie zakończone stopniem doktora”[515].

oraz zmniejszenie liczby kierunków kształcenia z 200 na 80. Powinna też nastąpić nowelizacja aktów prawnych szkolnictwa wyższego.

Senat na posiedzeniu 26 września 1991 r. powołał Senacką Komisję Historii i Tradycji oraz przyjął ustalenia, zgodnie z którymi „kandydaci na pierwszy rok studiów przyjmowani będą w wyniku konkursowego postępowania kwalifikacyjnego uwzględniającego oceny wystawione na świadectwie dojrzałości”[516].

Zarządzeniem rektora Politechniki z 1991 r. Katedra Przeróbki Plastycznej została zmieniona na Zakład Przeróbki Plastycznej, Zakład Chemii Nieorganicznej na Katedrę Chemii Nieorganicznej, Zakład Metrologii Elektrycznej i Elektronicznej na Zakład Metrologii i Systemów Pomiarowych. W 1992 r. na podstawie zarządzenia rektora Zakład Podstaw Elektroniki został przemianowany na Katedrę Podstaw Elektroniki.

[514] *Zmiany organizacyjne*, „Wiadomości Rektorskie” 1991, nr 17, s. 2.
[515] *Informacja w sprawie programu działania Ministra Edukacji Narodowej prof. Andrzeja Stelmachowskiego,* „Wiadomości Rektorskie” 1992, nr 18, s. 1.
[516] *Z obrad Senatu Politechniki Rzeszowskiej*, „Wiadomości Rektorskie” 1992, nr 18, s. 2.

Trudności finansowe uczelni

Uczelnia zatrudniająca znaczną liczbę pracowników podlegała też innym ustawom i przepisom, jak np. ogłoszonym 4 marca 1991 r. przepis o zakładowym fundusz świadczeń socjalnych. „W uczelni tworzy się fundusz w wysokości 8% planowanych rocznych środków na wynagrodzenia osobowe i dla emerytów oraz rencistów w wysokości 5% pobieranych przez nich emerytur i rent”[517].

Zapewnienie odpowiedniej jakości nauczania i szkolenia zawsze było troską władz uczelni. Dzięki ich staraniom w latach 90. XX w. na uczelni powstawały centra i laboratoria. Na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska powołano Regionalne Laboratorium Jakości Budownictwa Drogownictwa i Mostów.

Rok 1992 r. był trudny dla uczelni z powodu braków finansowych. Uczelnia miała około 13 mld zł deficytu. Nakazane oszczędności w zakresie zatrudnienia, zakupu aparatury naukowej, ilości zużytej wody, tylko nieznacznie zmniejszyły deficyt. W związku z tym władze rektorskie zaplanowały zwolnienie około 150 osób[518]. 23 stycznia 1992 r. Senat podjął uchwałę opisującą sytuację uczelni oraz opinie pracowników i władz w tej sprawie. „Politechnika Rzeszowska, podobnie jak inne uczelnie konsekwentnie wprowadza oszczędności budżetowe. Pomimo tych działań przewidywana na I kwartał 1992 r. dotacja stawia nas w sytuacji instytucji ubezwłasnowolnionej, niezdolnej do uregulowania należności z tytułu ogrzewania, oświetlenia czy telekomunikacji. Brak środków na badania naukowe nie tylko osłabia poziom dydaktyki, ale uniemożliwia rozwój kadry, od których wymaga się zdobywania stopni naukowych”[519]. Uchwałę przesłano do Prezydenta RP, marszałka Sejmu i Senatu do ministra Edukacji Narodowej, prezesa Rady Ministrów, wojewody rzeszowskiego i prezydenta miasta Rzeszowa.

Senat Politechniki Rzeszowskiej na posiedzeniu w lutym 1992 r. wydał oświadczenie w sprawie oszczędności, a mianowicie o zawieszeniu wypłat tylko do 30 godzin ponadwymiarowych w semestrze letnim oraz niezawieranie umów zleconych dla pracowników niebędących pracownikami uczelni, wypłaty tylko przy pełnym pensum, dodając pracę na rzecz przemysłu czy nawet zmieniając stosunek pracy na niepełny, zmniejszenia o 20% administracji i obsługi, pierwszeństwa prac zleconych tylko dla tych, którzy przeszliby na wcześniejszą emeryturę, mniejszego zatrudnienia kadry dydaktycznej, zgody na urlopy bezpłatne.

[517] Z. Grabowski, *Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych*, „Gazeta Politechniki” 1996, nr 4 (27-28), s. 2.
[518] *Samotni w potrzebie*, „Nowiny 1992 nr 63.
[519] *Senat na posiedzeniu w dniu 23 stycznia 1992 r. podjął następującą uchwałę*:, „Wiadomości Rektorskie” 1992, nr 19, s. 2.

Na tym posiedzeniu Senat także „powołał Zespół ds. Opracowywania Długofalowej Koncepcji Rozwoju Politechniki Rzeszowskiej”[520], w skład, którego weszło sześć osób.

O trudnej sytuacji finansowej Politechniki Rzeszowskiej informowała lokalna prasa. „Nowiny” z marca 1992 r. donosiły, że „w Politechnice Rzeszowskiej […] próbowano uzyskać pomoc materialną od wojewodów z Polski południowo-wschodniej”[521]. W obradach Senatu PRz wzięli udział wojewodowie rzeszowski i krośnieński, dyrektor Urzędu Wojewódzkiego w Przemyślu; nie pojawił się przedstawiciel z Tarnobrzega. Niestety, „propozycja rektora, prof. dr hab. inż. Stanisława Kusia dofinansowania Politechniki z budżetów terenowych spotkała się z […] dezaprobatą”. W związku z tym rektor „złożył bogatą ofertę badań, ekspertyz, projektów i opinii naukowych, które Politechnika mogłaby świadczyć zakładom pracy w Polsce południowo-wschodniej. Goście z terenowej administracji rządowej zadeklarowali pomoc w kontaktach z zakładami i przedsiębiorstwami”[522].

Wokół idei uniwersytetu w Rzeszowie

W latach 80. i 90. podejmowano próby stworzenia jednego uniwersytetu w Rzeszowie. Ideę tę wspierał na początku lat 90. prof. Stanisław Kuś, rektor Politechniki Rzeszowskiej. Jednak jego wizja „uniwersytetu w Rzeszowie diametralnie różniła się od modelu zakładanego na początku tej uniwersyteckiej drogi i była na wskroś awangardowa […] miała być sfederowana na wzór uczelni amerykańskich (np. MIT), jako pełnoprawna uczelnia akademicka, w której znalazłyby się szkoły nauk: humanistycznych, prawniczych, ekonomicznych, matematycznych, pedagogicznych i technicznych jak również szkoła medycyny i farmakologii”[523].

Jednakże Rada Główna Wyższego, posiadając „kryteria powoływania nowej państwowej uczelni typu uniwersyteckiego”, stwierdziła, że tych kryteriów nie spełnia żadna z rzeszowskich uczelni. W związku z zamiarem połączenia Wyższej Szkoły Pedagogicznej i Politechniki Rzeszowskiej zorganizowano w 1992 r. poświęcone temu zagadnieniu sondażowe posiedzenia senatów WSP i Politechniki. W czasie tego posiedzenia Senat WSP wypowiedział się negatywnie w kwestii połączenia uczelni, Senat Politechniki natomiast nie wykluczał takiej możliwości.

[520] *Z obrad Senatu Politechniki Rzeszowskiej,* „Wiadomości Rektorskie” 1992, nr 20, s. 1.
[521] *Samotni w potrzebie*, „Nowiny 1992 nr 63.
[522] Tamże.
[523] M. Olejnik, *Uniwersytet?*, marzec, „Gazeta Politechniki” 2000, nr 3 (75), s. 3.

21 marca 1992 r. w obradach Senatu uczestniczyli prezydent Rzeszowa oraz rektor WSP. W celu analizy sytuacji dotyczącej powołania jednego uniwersytetu w Rzeszowie przeprowadzono analizę wśród członków senatu. „Ankieta sondażowa zawierała dwa warianty: 1) z Politechniką włączoną do struktury uniwersytet, 2) z Politechniką wyodrębnioną ze struktury uniwersytetu”[524]. Po głosowaniu okazało się, że 39 kart 32 było za włączeniem Politechniki.

Wobec braku uregulowań prawnych w tej kwestii, zasad funkcjonowania uniwersytetu o strukturze obcej polskiemu prawu i niesprawdzonej w działaniu, Senat PRz 16 grudnia 1993 r. odrzucił jednak ten pomysł.

Stan kadry wówczas w Rzeszowie przedstawiał się następująco: „środowisko naukowe Rzeszowa składa się aktualnie z 36 profesorów, 75 doktorów habilitowanych i 300 doktorów, co jest między innymi przyczyną, że nie możemy jeszcze utworzyć tak oczekiwanego w społeczeństwo uniwersytetu”[525].

Średnio około cztery osoby uzyskiwały wówczas stopień naukowy doktora, a trzy doktora habilitowanego. Wprowadzono systemu nagród za uzyskiwanie stopni i tytułów naukowych, np. 5 mln zł za doktorat, 7 mln zł za doktorat z wyróżnieniem, 10 mln zł za doktora habilitowanego, 15 mln zł za profesora, stąd apel władz obu uczelni rzeszowskich do 70 doktorów oraz asystentów o uzyskiwaniu stopni naukowych. Senat obok Komisji Dyscyplinarnej powołał Komisję do Oceny Nauczycieli Akademickich. Według raportu Komisji Długofalowego Rozwoju konieczne było uzyskanie uprawnienia do habilitacji i rozszerzenie oferty edukacyjnej o dziedziny z zakresu ekonomii i zarządzania.

W roku akademickim 1992/1993 na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa, funkcję dziekana nadal pełnił dr hab. inż. Janusz Rybak, prof. PRz wraz z prodziekanami dr inż. Tadeuszem Markowskim i dr inż. Januszem Świerzowiczem. Podobnie, nie przeprowadzono zmian kadrowych na Wydziale Elektrycznym – stanowisko dziekana piastował nadal dr hab. inż. Jerzy Bajorek, prof. PRz z prodziekanami dr inż. Kazimierzem Buczkiem, dr hab. inż. Franciszkiem Grabowskim, prof. PRz. Zmian kierownictwa nie było również na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska, gdzie stanowisko dziekana nadal sprawował prof. mgr inż. Andrzej Jarominiak, a na stanowiska prodziekanów doc. dr inż. Michał Gałda, dr hab. inż. Marian Granops, prof. PRz i dr inż. Jerzy Ledziński. Dr hab. inż. Mieczysław Kucharski, prof. PRz nadal był dziekanem Wydziału Chemicznego, a prodziekanami byli prof. dr hab. Stanisław Kopacz i dr Jerzy Duliban.

[524] *Z obrad Senatu,* „Wiadomości Rektorskie” 1992, nr 21, s. 1.
[525] *O przyspieszenie rozwoju samodzielnej kadry naukowej,* „Wiadomości Rektorskie” 1992, nr 22, s. 1.

Fot. 49. Inauguracja roku akademickiego 1992/1993. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Przedstawiona przez rektora statystyka w trakcie inauguracji w październiku 1992 r. dowodzi, że 30% studentów pochodziło z województwa krośnieńskiego, 20% z rzeszowskiego 15% z Rzeszowa, 10% z przemyskiego i po 5% z tarnobrzeskiego, zamojskiego, tarnowskiego i nowosądeckiego. Inne zupełnie są relacje w dyscyplinie lotniczej – na tej specjalności 70% studentów to młodzież z całej Polski, jedynie 30% pochodzi z wymienionych województw. Na mechanikę i budowę maszyn przyjęto 719 osób, na elektrotechnikę 518, na budownictwo 234, na inżynierię środowiska 373, na technologię chemiczną 161, na inżynierię materiałową 168 – łącznie 2169 studentów oraz 50 wolnych słuchaczy. „Przygotowano 1825 miejsc w domach akademickich naszej uczelni oraz około 300 miejsc w hotelach pracowniczych WSK »Zelmer« i OKL. Odpłatność studenta za jedno miejsce wynosi 230 tys. zł (pełny koszt 460 tys. zł) […]. Stołówka może wydawać 2800 obiadów dziennie. Odpłatność studenta za obiad wynosi 10 tys. zł (pełny koszt wynosi 17 tys. zł)”[526]. Opłata dla zaocznych wynosiła 2 mln zł za semestr na pierwszym roku i 2,5 mln zł dla studentów drugiego roku.

[526] *Inauguracja roku akademickiego 1992/1993,* „Wiadomości Rektorskie” 1992, nr 23, s. 3.

Rozwój Ośrodka Kształcenia Lotniczego – nowe inwestycje

Kształcenie na specjalności *pilotaż* związane było z bardzo wysokimi kosztami wynikającymi z obowiązku odbycia przelotów przez studentów. W związku z tym poszukiwano zarówno tańszych, jak i nowocześniejszych możliwości. Dzięki wsparciu wielu osób „Politechnika Rzeszowska wzbogaciła się o jedyną w Polsce i unikatową w strefie państw Europy Wschodniej aparaturę, jest nią zakupiony za kwotę ponad 3 miliardy złotych, ważny we współczesnej edukacji lotniczej, symulator lotu samolotu wielosilnikowego z pełnym zestawem nawigacyjnym oraz ekranową wizualizacją. Wykonany w Anglii symulator zbudowany został w kabinie samolotu M20 »Mewa« wykonanej przez WSK »PZL Mielec«. Sześć komputerów pozwala instruktorowi na stworzenie rozmaitych ekstremalnych sytuacji, w jakich pilot może się znaleźć”[527]. W pamięci komputera zapisywane są „odbyte loty”, tak aby możliwa była poprawa błędów, a także trasy przelotu i mapy wszystkich lotnisk europejskich. Kształcenie na tym symulatorze nie tylko obniżało koszty szkolenia *pilotażu,* lecz także spełniało wymogi poziomu szkolenia pilotów Europejskiej Komisji Lotnictwa Cywilnego (ECAC) w sprawach szkolenia licencjonowanych pilotów zawodowych. Ponadto dwóch instruktorów OKL-u było na pięciotygodniowym szkoleniu w Bazylei, a linie „Swissair” przekazały zestaw pomocy szkoleniowych i podręczników używanych w szkole tej linii lotniczej od licencji prywatnej do liniowej, szkolenia oraz podręczniki, pomoce i praktyki z NSL w Maastricht.

OKL, a tym samym Politechnice bardzo pomógł kapitan pilot Roman Zabiełło, znany szwajcarski instruktor lotnictwa cywilnego. To dzięki jego kontaktom i autorytecie Politechnika Rzeszowska nawiązała porozumienie ze Stowarzyszeniem Lotników Polskich w Anglii, które przekazało na symulator 34 tys. USD. Prezes koła z SLP Tadeusz Roman przekazał 2 tys. USD. Również uzyskano dofinansowanie Ministerstwa Edukacji Narodowej, Komitetu Badań Naukowych, Ministerstwa Transportu i Gospodarki Morskiej. „17 listopada br. w Ośrodku Kształcenia Lotniczego Politechniki Rzeszowskiej odbyło się uroczyste otwarcie szkolenia lotniczego na zakupionym w symulatorze”[528].

Na łamach „Wiadomości Rektorskich” Sekcja Współpracy z Zagranicą poinformowała, że 3 grudnia 1992 r. straciły ważność paszportu służbowe, a wyjazdy mają być na tzw. paszport turystyczny. Każdy z pracowników miał się o niego starać z odpowiednim urzędzie w miejscu zamieszkania. 22 i 23 października w Czytelni Czasopism odbyła się „Wystawa zagranicznej książki naukowej”.

[527] *Symulator Lotu w Politechnice Rzeszowskiej,* „Wiadomości Rektorskie” 1992, nr 24, s. 3.
[528] Tamże, s. 4.

Ogółem „w 1993 r. nakłady na działalność badawczą w Politechnice Rzeszowskiej wyniosły 15.225 mln zł, z tego z dotacji na działalność statutową i badania własne wydatkowano 8.988 mln zł, a z dotacji ma projekty badawcze (granty) 3.115 mln zł. Pozostałe środki 3.120 mln zł pochodziły z pozabudżetowej działalności ogólnotechnicznej (biblioteka, organizacje konferencji)” [529] . Wydziały otrzymywały dofinansowanie z KBN w zależności od kategorii, jaką posiadały (A, B, C). W tym też roku zrealizowano 18 projektów badawczych. Niestety pozyskiwane środki z innych źródeł były bardzo niewielkie, co świadczyło o bardzo małym powiązaniu nauki z przemysłem. W związku z tym powstała idea parków technologicznych, w ramach których łączono instytucje naukowe i przedsiębiorstwa.

Odbudowa prestiżu uczelni

W styczniu w Ratuszu i na Politechnice Rzeszowskiej gościła delegacja Rady Miejskiej z Koszyc. Poinformowano, że „trwają pracę nad przygotowaniem umowy o współpracy naukowej pomiędzy Uniwersytetem Technicznym w Koszycach, a Politechniką Rzeszowską – umowa dotyczyć będzie m.in. wspólnej realizacji prac badawczych oraz wymiany kadr naukowych”[530].

Uczelnię odwiedził także prezydent Ukraińskiej Akademii Transportu, podpisano umowę o współpracy, a profesor Stanisław Kuś otrzymał godność członka rzeczywistego Ukraińskiej Akademii Transportu[531]. Tymczasem Senat podjął uchwałę „o powołaniu na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa kierunku kształcenia *zarządzanie i marketing*”[532].

Władze Politechniki Rzeszowskiej przebywały z wizytą w Universidade da Beira Interior, gdzie zawarto „porozumienie o współpracy dydaktycznej i naukowej pomiędzy obu uczelniami, organizowaniu wspólnych seminariów i konferencji naukowych”[533].

„Centralna Komisja do Spraw Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych decyzją z dnia 22 lutego 1993 r. przyznała Wydziałowi Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki Rzeszowskiej uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora nauk technicznych w dyscyplinie *budownictwo*”[534]. 12 osób odbyło staże zagraniczne, a 16 szkoleniowe również zagraniczne. Ustalono skład Uczelnianego Kolegium Elektorów na wybory rektora.

[529] M. Granops, *Potrzeba intensyfikacji działań naukowo-innowacyjnych*, „Gazeta Politechniki” 1994, nr 4, s. 1.
[530] *Współpraca z zagranicą,* „Wiadomości Rektorskie” 1993, nr 25, s. 2.
[531] G. Ostasz, *Kuś Stanisław,* [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 341.
[532] *Z obrad Senatu PRz,* „Wiadomości Rektorskie” 1993, nr 25, s. 3.
[533] *Współpraca z zagranicą,* „Wiadomości Rektorskie” luty 1993, nr 26, s. 3.
[534] *Uprawnienia do doktoryzowania,* „Wiadomości Rektorskie” 1993, nr 27, s. 2.

„26 marca 1993 r. odbyło się w Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa pierwsze posiedzenie koła STAR/PL polskiego Stowarzyszenia Twórców Aeronautyki i jej Rozwoju z siedzibą w Warszawie, utworzonego dla kształcenia specjalistów lotnictwa oraz prowadzenia badań naukowych w tej dziedzinie”[535]. Przewodniczącym powołanego koła został prof. Henryk Kopecki. Uzyskano też środki z TEMPUS JEP-0779/92-3 na uruchomienie jednolitych studiów specjalności lotniczej. Zgodnie z założeniami programu STAR miał on być realizowany w kilku uniwersytetach w Anglii, Belgii Francji i Hiszpanii oraz na Politechnice Warszawskiej i polegać na łączenie pracy ze studiami. Program koordynował zarząd STAR-u z Bordeaux we Francji, który prowadził rekrutację w całej Europie. Przygotowywał materiały szkoleniowe, bazy dydaktyczne i przeszkoloną kadrę w języku angielskim. 12 osób przeszkolono w trakcie staży szkoleniowych w uniwersytetach sieci STAR-u „Przewidują przedłużenie programu JEP-0779/92-3 na lata następne. Członkowie stowarzyszenia STAR/PL/PRz zgłosili przyjęty przez Stowarzyszenie STAR/EU programu szkolenia kierunkach dyplomowania:

- wytrzymałość konstrukcji lotniczych,
- systemy sterowania obiektami latającymi mając nadzieję na ich realizację już od października 1994 r.”[536].

Uczelniane Kolegium Elektorów w dniu 6 maja 1993 r. wybrało prof. zw. dr inż. Kazimierza Oczosia profesora zwyczajnego PR, kierownika Katedry Obróbki Skrawaniem i Obrabiarek na Rektora Politechniki Rzeszowskiej na kadencję od 1 września 1993 r. do 31 sierpnia 1996 r.”[537]. Prof. Oczoś zdobył 35 głosów, a jego konkurent, prof. Andrzej Kusy otrzymał 20 głosów elektorskich[538]. Prorektorem ds. ogólnych został wybrany dr hab. inż. Szczepan Woliński, prof. PRz, prorektorem ds. nauczania dr hab. inż. Marian Wysocki, prof. PRz i prorektorem ds. nauki dr hab. inż. Marian Granops, prof. PRz.

W dniach 25-27 maja 1993 r. odbyły się V dni Politechniki Rzeszowskiej. „Po raz pierwszy wraz ze studentami szło szacowne grono profesorów z JM Rektorem na czele”[539]. Trasa korowodu wiodła od Filharmonii do Ratusza na Rynku Rzeszowskim, gdzie złożono kwiaty pod pomnikiem Tadeusza Kościuszki. Odbył się też przelot samolotów nad miastem z transparentem Politechnika Rzeszowska. Na rynku tradycyjne przedstawiciele studentów odebrali klucze od prezydenta miasta.

[535] *Program STAR w Politechnice Rzeszowskiej,* „Wiadomości Rektorskie” 1993, nr 28, s. 2.
[536] Tamże, s. 5.
[537] *Wybory władz akademickich na kadencje 1993-1996,* „Wiadomości Rektorskie” 1993, nr 29, s. 1.
[538] *Kolejna kadencja prof. Kazimierza Oczosia*, „Nowiny” 1993 nr 89.
[539] *V Dni Politechniki Rzeszowskiej,* „Wiadomości Rektorskie” 1993, nr 29, s. 3.

Uczelnię odwiedziła delegacja z FH Bielefeld z Niemiec, którzy na Politechnice przebywali od 27 maja do 4 czerwca. W skład zagranicznej delegacji wchodzili rektor FH Bielefeld, radny miasta Bielefeld oraz prof. dr Manfred Frohlich, autor programu współpracy. „Celem spotkania było szczegółowe omówienie programu współpracy zaproponowanego przez FH Bielefeld pod nazwą *European Mechanical Engineering Studies* (EMES). Program przewiduje coroczną wymiany najlepszych studentów uczelni z wybranych specjalności na okres 1-3 semestrów oraz możliwość odbywania praktyk zawodowych”[540] i podpisano umowę od roku akademickiego 1993/1994. Od 7 do 14 maja delegacja Politechniki Rzeszowskiej wraz z rektorem prof. dr hab. inż. Stanisławem Kusiem przebywała FH Bielefeld. Podczas wizyty podpisano umowę o współpracy i porozumienie o realizacji studiów EMES.

Sierpień

„Minister Edukacji Narodowej biorąc pod uwagę pozytywną opinię Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego wyraził zgodę na utworzenie Politechnice Rzeszowskiej Wydziału Zarządzania i Marketingu, co usankcjonowane zostało zarządzeniem Ministra nr 20 z dnia 30 sierpnia 1993 r.”[541].

Wydział Zarządzania i Marketingu został utworzony jako piąty wydział Politechniki. Właściwa historia wydziału zaczęła się, kiedy to Senat wraz z rektorem prof. Stanisławem Kusiem „na posiedzeniu 25 marca 1993 r. podjął uchwałę o utworzeniu Wydziału Zarządzania i Marketingu”[542].

Bazą nowo powstałego wydziału był m.in. Zakład Organizacji i Zarządzania, który prowadził zajęcia kierunkowe dla Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa na kierunku *mechanika i budowa maszyn*, specjalność *organizacja i zarządzanie w przemyśle.* Dzięki tym działaniom „Wydział Zarządzania i Marketingu w Politechnice Rzeszowskiej został utworzony 3 sierpnia 1993 r. na podstawie Zarządzenia nr 20 Ministra Edukacji Narodowej w sprawie zmian organizacyjnych w Politechnice Rzeszowskiej (Dz. Urz. MEN nr 7, poz. 27)”[543]. Powstał z istniejącego Zakładu Organizacji i Zarządzania, Zakładu Nauk Humanistycznych oraz kilku innych zakładów z Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa. Wśród inicjatorów wydziału byli: dr hab. inż. Tadeusz Pomianek, dr hab. inż. Stanisław Wołek, dr hab. Andrzej Daszkiewicz[544],

[540] *Współpraca z zagranicą,* „Wiadomości Rektorskie” lipiec 1993, nr 30, s. 2-3.
[541] *Wydział Zarządzania i Marketingu w PR*z, „Wiadomości Rektorskie” 1993, nr 31, s. 1.
[542] *XV-lecie Wydziału Zarządzania i Marketingu Politechniki Rzeszowskiej 1993-2008*, Rzeszów 2008, s. 12.
[543] Więcej: https://wz.prz.edu.pl/wydzial/historia-wydzialu (14.03.2019 r.)
[544] G. Ostasz, *Andrzej Daszkiewicz (1938-2004)*, „Zeszyty Naukowe PRz” (Ekonomia i Nauki Humanistyczne), z. 14 (219), 2004, s. 5-6.

prof. dr hab. Jerzy Kurnal[545]. W pierwszym roku funkcjonowania jednostki na studia magisterskie i studia pierwszego stopnia przyjęto 221 osób.

Wprowadzony przez ministerstwo algorytm przyznawanej dla uczelni dotacji finansowej na 1994 r. był wyliczany w następujący sposób: 40% wysokości dotacji z 1993 r., a pozostałe 60% było w zależności od liczby przeliczeniowej studentów. Przeliczniki liczbowe:

- dla studentów studiów dziennych - 1.0,
- dla studentów studiów zaocznych i wieczorowych - 0.4,
- dla studentów studiów doktoranckich - 5.0,
- dla profesorów z tytułem naukowym - 2.0,
- dla doktorów habilitowanych - 1.5,
- dla doktorów - 1.0."[546].

Proponowane zmiany nowelizacji ustawy o szkolnictwa wyższym:

- zatrudnienie na 8 lat dla asystenta do uzyskania doktoratu,
- mianowania adiunktów na czas nieokreślony,
- mianowanie na stanowisko profesora nadzwyczajnego uczelni na czas nieokreślony do 65. roku życia a zwyczajnego na stałe do 70. roku życia.

Zmiany miały także dotyczyć pensum i wynagrodzeń.

W swoim przemówieniu inauguracyjnym JM Rektor prof. Kazimierz Oczoś stwierdził, że „Politechnika Rzeszowska, rekrutując 2046 osób na studia dzienne i 480 osób na studia zaoczne rozpoczyna rok akademicki 1993/1994 z łączną liczbę 5620 studentów, w tym 38 obcokrajowców i 170 osób na studiach zaocznych. Nastąpił, więc stosunku do stanu na koniec 1992 r. wzrost liczby studentów o przeszło 1500 osób"[547]. Rektor poinformował również o osiągnięciach uczelni a mianowicie, że Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska uzyskał prawa doktoryzowania, ośmiu pracowników uczelni uzyskało tytuł doktora habilitowanego, 12 osób otrzymało stanowiska profesora nadzwyczajnego, dwóch zwyczajnego i ośmiu tytuł doktora. W 1992 r. było realizowanych 366 tematów naukowych o wartości 16 mld zł, a w 1993 r. mniej projektów, bo 294, ale o podobnej wartości, tj. ok. 16 mld zł. Na rok akademicki 1993/1994 przyjęto 2344 studentów. Pierwszy rok studiów zaliczyło 847 osób, pozostałe osoby został skreślone z listy studentów, urlopowane lub skierowane na powtarzanie roku.

---

[545] G. Ostasz, *Kurnal Jerzy Stefan*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 339.
[546] *Finansowanie działalności dydaktycznej PRz w 1994 roku*, „Wiadomości Rektorskie" 1993, nr 31, s. 3.
[547] *Wystąpienie JM Rektora prof. zw. dr inż. Kazimierza Oczosia na inauguracji roku akademickiego 1993/1994 w Politechnice Rzeszowskiej*, „Wiadomości Rektorskie" 1993, nr 32, s. 2.

Fot. 50. Inauguracja roku akademickiego 1993/1994. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W roku akademickim 1993/1994 na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa funkcję dziekana objął dr hab. inż. Tadeusz Markowski, prof. PRz, a na prodziekanów: doc. dr inż. Adam Batsch[548] i dr inż. Zbigniew Klepacki[549]. Na Wydziale Elektrycznym stanowisko dziekana pełnił dr hab. inż. Jerzy Bajorek, prof. PRz, a prodziekanami zostali: dr inż. Kazimierz Buczek, dr hab. inż. Adam Kowalczyk, prof. PRz[550] i dr inż. Jan Rodziński[551]. Na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska funkcję dziekana objął prof. zw. dr hab. inż. Zbyszko Stojek, a dr hab. inż. Bogusław Januszewski, prof. PRz i dr inż. Jerzy Kerste[552] stanowiska

[548] Doc. dr inż. Adam Batsch – były nauczyciel akademicki w Katedrze Technik Wytwarzania i Automatyzacji na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa PRz, specjalista w dziedzinie budowy obrabiarek, budowy urządzeń technologicznych, sterowania maszynami, wieloletni dziekan WBMiL. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56131&_k=u0cvam (13.09.2020 r.).

[549] Dr inż. Zbigniew Klepacki – były nauczyciel akademicki w Katedrze Samolotów i Silników Lotniczych Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa PRz, specjalista w dziedzinie lotnictwa, mechaniki lotu, projektowania i budowy samolotów. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56149&_k=aell84 (13.09.2020 r.).

[550] Dr hab. inż. Adam Kowalczyk, prof. PRz – były nauczyciel akademicki w Katedrzea Metrologii i Systemów Diagnostycznych PRz, specjalista w zakresie metrologii elektrycznej i elektronicznej, systemów pomiarowych i przetwarzania sygnałów stochastycznych. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56243&_k=uha4j1 (13.09.2020 r.).

[551] Dr inż. Jan Rodziński (1950) – nauczyciel akademicki w Zakładzie Elektrodynamiki i Systemów Elektromaszynowych na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki PRz, specjalista w dziedzinie maszyn elektrycznych. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56257&_k=mlfqee (13.09.2020 r.).

[552] Dr inż. Jerzy Kerste – były nauczyciel akademicki w Katedrze Konstrukcji Budowlanych na Wydziale Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury PRz, potem w Instytucie Politechnicznym w Państwowej

prodziekanów. Również zmiany kadrowe nastąpiły na Wydziale Chemicznym – dziekanem został wybrany dr hab. inż. dr hab. inż. Henryk Galina, prof. PRz, a prodziekanami: dr hab. inż. Jan Kalembkiewicz, prof. PRz[553] i dr hab. inż. Roman Petrus, prof. PRz[554]. Dziekanem nowo powstałego Wydziału Zarządzania i Marketingu został dr hab. inż. Stanisław Wołek, prof. PRz[555], a prodziekanem dr Stanisław Wieczorek[556].

W ramach rozwijania współpracy między uczelniami z danego regionu „11-12 marca 1994 r. w Koszycach (Republika Słowacka) odbyło się inauguracyjne posiedzenie I Konferencji Rektorów Euroregionu Karpackiego"[557]. II Konferencja odbyła się w tym samym roku w październiku w Lublinie. Powstało wówczas Stowarzyszenie Uniwersytetów Regionu Karpackiego, w którego skład wchodziło 16 założycieli. Pierwszym przewodniczącym został prof. Karol Florian z Uniwersytetu Technicznego w Koszycach.

Fachhochschule Lippe w Lemgo gościło delegację władz Politechniki Rzeszowskiej, w tym władz administracyjnych uczelni. Wyjazd do tej uczelni miał na celu wymianę doświadczeń w dziedzinie administracyjnej. Uczelnia gościła także delegację z Uniwersytetu Technicznego z Koszyc i podczas spotkania uzgodniono plan pracy na 1994 r., który oparto na zawartej wiele lat wcześniej umowie.

W ramach współdziałania i współpracy rektorów szkół wyższych 22 października 1994 r. w Lublinie odbyło się zebranie Rektorów Polskich Szkół Wyższych, które zobowiązały się do starania o „zwiększenie nakładów budżetowych na szkolnictwo wyższe i naukę co najmniej do 2% produktu krajowego brutto w 1995 r."[558]. Natomiast podczas grudniowego w 1994 r. spotkania Rektorów Szkół Technicznych rozmawiano na temat projektu ustawy o szkolnictwie wyższym.

Wyższej Szkole Zawodowej im. Stanisława Pigonia w Krośnie, specjalista w dziedzinie konstrukcji budowlanych. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=12269&_k=nu5aex (13.09.2020 r.).

[553] Prof. dr hab. inż. Jan Kalembkiewicz (1953) – pracownik i kierownik Katedry Chemii Nieorganicznej iAnalitycznej na Wydziale Chemicznym PRz, specjalista z zakresu chemii i fizykochemii materiałów odpadowych, prorektor ds. nauczania (1996-1999), prodziekan ds. nauczania Wydziału Chemicznego (1993-1996, 2002-2005). https://jk.v.prz.edu.pl/ (03.05.2020 r.).

[554] Prof. dr hab. inż. Roman Petrus (1949) – nauczyciel akademicki w Katedrze Inżynierii Chemicznej i Procesowej na Wydziale Chemicznym, specjalista w dziedzinie inżynierii reakcji chemicznych, procesów wymiany masy ciepła, procesów adsorpcyjnych, wymiany jonowej. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56220&_k=t7r0j8 (13.09.2020 r.).

[555] Dr hab. inż. Stanisław Wołek, prof. PRz (1947-2005) – były nauczyciel akademicki w Zakładzie Informatyki na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa, specjalista z zakresu baz danych, programowania, systemów informatycznych, pierwszy dziekan Wydziału Zarządzania. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=14015&_k=lmvazt (13.09.2020 r.).

[556] Dr Stanisław Wieczorek (1950) – były nauczyciel akademicki w Katedrze Prawa i Administracji na Wydziale Zarządzania PRz, potem w Wyższej Szkole Zarządzania i Administracji w Zamościu, specjalista w dziedzinie ergonomii. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56297&_k=lkwmoy (13.09.2020 r.).

[557] M. Olejnik, *Komunikat I Konferencji Rektorów Euroregionu Karpackiego*, „Gazeta Politechniki" 1994, nr 4, s. 3.

[558] *Oświadczenie Rektorów Polskich Szkół Wyższych*, „Gazeta Politechniki" 1994, nr 12, s. 3.

Troska władz o rozwój uczelni przejawiała się także w budowie uczelnianej sieci komputerowej (USK). W 1992 r. ogłoszono konkurs dla firm, które mogłyby zrealizować projekt takiej budowy. Do konkursu zgłosiło się 16 firm. Wybrana firma od czerwca do 15 listopada 1993 r. dokonała podstawowego okablowania strukturalnego. Budowa była następnie kontynuowana od stycznia do kwietnia 1994 r.

Fot. 51. Informatyzacja uczelni. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

O prestiżu uczelni i jakości poziomu kształcenia świadczy także przynależność do organizacji międzynarodowych. Od kwietnia 1994 r. PRz została objęta akredytacją Europejskiej Federacji Narodowych Stowarzyszeń Inżynierskich (FEANI)[559]. Rok wcześniej uczelnia została członkiem zwyczajnym Europejskiego Stowarzyszenia Kształcenia Inżynierów (SEFI), które wówczas skupiało 280 uczelni technicznych z krajów Europy.

Inną ważną dla uczelni i studentów organizacją było Międzynarodowe Zrzeszenie Wymiany Studentów Szkół Technicznych (IAESTE)[560], do którego Polska przystąpiła w 1959 r. i które skupiało w tym czasie 64 kraje zajmujące się organizacją zagranicznych praktyk dla

[559] FEANI celem organizacji jest m.in.: ułatwiane uznawania kwalifikacji zawodowych inżynierów europejskich oraz ochrony ich tytułów, popieranie przepływy inżynierów w Europie i świecie oraz dążenie do zapewnienia wysokiego poziomu kształcenia inżynierów. file:///C:/Users/JR/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/feani%20(1).pdf (03.05.2020 r.).

[560] *The International Association for the Exchange of Students for Technical Experience* (IAESTE) – stowarzyszenie założone w 1948 r. Imperial College w Londynie w celu wymiany studentów. https://www.iaeste.pl/ (03.05.2020 r.).

studentów. W 1976 r. do Rzeszowa przyjechała pierwsza uczestniczka praktyki, a w 1977 r. z Rzeszowa na praktyki wyjechały cztery osoby. W 1994 r. „oferty wyjazdu na praktyki do różnych krajów otrzymało 11 studentów, m.in. do Japonii, Szwecji, Niemiec, Hiszpanii”[561].

W latach 90. XX w. na uczelni pojawiły się możliwości uczestniczenia w projektach Unii Europejskiej. „W 1994 r. w ramach kontynuowanej współpracy HTW Zwickau występuje z inicjatywą włączenia Politechniki Rzeszowskiej do przygotowywanego w tym czasie Projektu JEP 1769-1991 w związku z Programem TEMPUS”[562]. Współpraca z Hochschule fur Technik und Wirtschaft Zwickau (wcześniej Ingineurhochschule) była realizowana już od lat 70. XX wieku. Dzięki uczestnictwu w projekcie udało się doposażyć laboratoria w kilku zakładach Wydziału Elektrycznego oraz zorganizować wymianę pracowników.

W roku akademickim 1994/1995 na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa funkcję dziekana pełnił nadal dr hab. inż. Tadeusz Markowski, prof. PRz wraz z prodziekanami doc. dr inż. Adamem Batschem i dr inż. Zbigniewem Klepackim. Na Wydziale Elektrycznym stanowisko dziekana pełnił dr hab. inż. Jerzy Bajorek, prof. PRz, a prodziekanów dr hab. inż. Kazimierz Buczek, prof. PRz, dr hab. inż. Adam Kowalczyk, prof. PRz i dr inż. Jan Rodziński. Prof. zw. dr hab. inż. Zbyszko Stojek sprawował funkcję dziekana na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska, a dr hab. inż. Bogusław Januszewski, prof. PRz i dr inż. Jerzy Kerste stanowiska prodziekanów. Na Wydziale Chemicznym na stanowisku dziekana był dr hab. inż. dr hab. inż. Henryk Galina, prof. PRz, a prodziekanami byli: dr hab. inż. Jan Kalembkiewicz, prof. PRz i dr hab. inż. Roman Petrus, prof. PRz. Z kolei dr hab. inż. Stanisław Wołek, prof. PRz był dziekanem Wydziału Zarządzania i Marketingu, a prodziekanem został dr Stanisław Wieczorek.

[561] L. Lichołai, *IAESTE - The International Association for the Exchange of Students for Technical Experience*, „Gazeta Politechniki” 1994, nr 6-7, s. 12.
[562] W. Kalita, *Kontakty z zagranicą, współpraca z uczelniami niemieckimi - formy, uwarunkowania i efekty*, „Gazeta Politechniki” 1994, nr 5, s. 4.

Fot. 52. Inauguracja roku akademickiego 1994/1995. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

„Wiadomości Rektorskie" ukazywały się od 1988 r. do 1994 r. Od 1 stycznia 1994 r. rozpoczęto druk „Gazety Politechniki", której zadaniem było prezentowanie osiągnięć uczelni oraz pełnienie funkcji kronikarskich, a także wspomaganie integracji środowiska akademickiego. W pierwszym numerze czasopisma zastanawiano się nad uporządkowaniem szkolnictwa wyższego w Rzeszowie, a mianowicie połączeniem Wyższej Szkoły Pedagogicznej i Politechniki Rzeszowskiej w jeden Uniwersytet Rzeszowski lub pod nazwą Uniwersytet Małopolski. W dyskusji wzięło udział wiele znanych osobistości. Głównie obawiano się utraty niezawisłości Politechniki Rzeszowskiej w wyniku jej połączenia z inną uczelnią. Senat WSP odrzucił jednak ten pomysł, zdecydowanie chcąc pozostać przy samodzielności swej uczelni. 16 grudnia 1993 r. tę ideę odrzucił również Senat PRz głównie z powodu: przyszłych problemów organizacyjnych, osłabienia poziomu wyższego szkolnictwa technicznego w południowo-wschodniej Polsce oraz braku uregulowań prawnych.

W pierwszym numerze „Gazety Politechniki" (GP) zamieszczono relację na temat 39. konferencji naukowej „Problemy Naukowo-Badawcze Budownictwa, Krynica'93", której organizatorem była Katedra Konstrukcji Budowlanych. „Konferencja odbyła się w dniach 21-26 września 1993 r. z udziałem 653 uczestników, w tym także z zagranicy"[563]. Miesiąc później

[563] *Konferencje 1993*, „Gazeta Politechniki" 1994, nr 3, s. 5.

20-22 października w Wojskowym Ośrodku Szkoleniowo-Wypoczynkowym „Jawor" nad Zalewem Solińskim odbyło się VIII Sympozjum Dynamiki Konstrukcji.

Zakład Metrologii i Systemów Pomiarowych wraz z Katedrą Informacyjno-Pomiarowej Techniki Uniwersytetu „Politechnika Lwowska" zorganizował Seminarium Naukowe „Metody i Technika Przetwarzania Sygnałów w Pomiarach Fizycznych". Od 1963 r. co pięć lat organizowana była ogólnopolska konferencja naukowo-techniczna poświęcona problematyce „przepływowych maszyn wirnikowych".

Od 1990 r. w murach rzeszowskiej uczelni działało Stowarzyszenie Twórców Aeronautyki i jej rozwoju (STAR/PL). W ramach programu TEMPUS JEP, 0779, którego celem było powołanie Europejskiego Uniwersytetu Technicznego, utworzyło następujące pracownie:

- projektowania konstrukcji,
- projektowania układów elektronicznych i konstrukcji na komputerach,
- skryptów ze składem komputerowym.

Dokonania uzyskały akceptacje STAR/EU i poparcie dla STAR/PL do prowadzenia dwóch programów dydaktycznych w latach 1994-1996 od dwóch tygodni do dwóch semestrów specjalistów z zakresu awioniki. Już w latach 70. w naszej uczelni studia rozpoczęli obcokrajowcy – najpierw odbywali oni kurs języka polskiego, który oprócz podstawowych zwrotów obejmował również słownictwo techniczne. Po pierwszej grupie z Mongolii przybyli studenci z: Afganistanu, Maroka, Namibii, Omanu, Sudanu, Syrii, Togo, Tunezji i Zairu. Przez 23 lata kursy te prowadziła mgr Izabela Mikuła.

Pierwszy numer „GP" poświęcony był także 70-leciu życia doc. dr inż. Mieczysława Mysiaka [564], pracownika uczelni w latach 1970-1991, który znacząco przyczynił się do utworzenia kierunku *inżynieria sanitarna* na PRz. W tym numerze „Gazety" zamieszczono również informacje o działalności Ośrodka Alliance Francaise (AF). W roku akademickim 1994/1995 ośrodek prowadził kursy na pięciu stopniach zaawansowania (łącznie siedmiu uczestników), a także przygotowywał przedstawienia, koncerty fortepianowe i inne wydarzenia. AF, który został utworzony przy Politechnice Rzeszowskiej w 1991 r., organizował kursy języka francuskiego, przeprowadzał egzaminy z języka francuskiego DELF, DL, DS, udostępniał zbiory biblioteki i czytelni czasopism oraz organizował imprezy kulturalne z udziałem artystów francuskich.

[564] Doc. dr inż. Mieczysław Mysiak (1923) – specjalista w dziedzinie inżynierii sanitarnej, od 1970 r. pracownik WSI, a następnie Politechniki Rzeszowskiej do 1991 r., inicjator utworzenia kierunku inżyniera sanitarna. *Jubileusz 70-lecia doc. dr inż. Mieczysława Mysiaka*, „Gazeta Politechniki" 1994, nr 1, s. 10.

W roku akademickim 1995/1996 na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa nie wprowadzono zmian w zakresie kadry zarządzającej. Funkcję dziekana nadal pełnił dr hab. inż. Tadeusz Markowski, prof. PRz wraz z prodziekanami doc. dr inż. Adamem Batschem i dr inż. Zbigniewem Klepackim. Na Wydziale Elektrycznym stanowisko dziekana przez kolejny rok akademicki pełnił dr hab. inż. Jerzy Bajorek, prof. PRz, a prodziekanami byli dr hab. inż. Kazimierz Buczek, prof. PRz, dr hab. inż. Adam Kowalczyk, prof. PRz i dr inż. Jan Rodziński. Nie było także zmian na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska, gdzie funkcję dziekana sprawował prof. zw. dr hab. inż. Zbyszko Stojek, a dr hab. Bogusław Januszewski, prof. PRz i dr inż. Jerzy Kerste[565] byli prodziekanami. Żadne zmiany kadrowe nie nastąpiły również na Wydziale Chemicznym – dziekanem pozostał dr hab. inż. dr hab. inż. Henryk Galina, prof. PRz, a prodziekanami dr hab. inż. Jan Kalembkiewicz, prof. PRz i dr hab. inż. Roman Petrus, prof. PRz. Dziekanem Wydziału Zarządzania i Marketingu był dr hab. inż. Stanisław Wołek, prof. PRz, a prodziekanami dr hab. Stanisław Ślusarczyk, prof. PRz[566] i dr Stanisław Wieczorek.

Fot. 53. Inauguracja roku akademickiego 1995/1996. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

27 kwietnia 1995 r. Senat przyjął sprawozdanie rektora z działalności uczelni w 1994 r. W sprawozdaniu tym odnotowano, że w 1994 r. nastąpił wzrost studentów o 974 osób, a pracowników o 59, w tym dziewięciu ze stopniem profesora. Zorganizowano 10 konferencji i seminariów naukowych, w tym trzy o charakterze międzynarodowym. Zakupiono także

[565] Więcej: https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=12269&_k=nu5aex (13.09.2020 r.).
[566] Dr hab. Stanisław Ślusarczyk, prof. PRz – były nauczyciel akademicki w Katedrze Marketingu na Wydziale Zarządzania PRz, obecnie pracownik Katedry Zarządzania w Wyższej Szkole Informatyki i Zarządzania, specjalista w zakresie funkcjonowania przedsiębiorstw w gospodarce rynkowej, marketingu. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=21515&_k=16argb (13.09.2020 r.).

urządzenia o wartości 9,5 mln zł. Informowano o zakończeniu budowy Uczelnianej Sieci Komputerowej (USK) i kontynuacji budowy Rzeszowskiej Miejskiej Sieci Komputerowej, a także o zakończeniu remontu domu studenckiego „Arcus". W tym też roku uruchomiono studia EMES oraz wydawanie „Gazety Politechniki". W uczelni działało siedem kół naukowych. PRz posiadała 11 umów dwustronnych z uczelniami m.in w Niemczech, Rosji, na Ukrainie, Słowacji. „Ogółem wyjechało za granicę 140 pracowników, w tym 64 w ramach umów dwustronnych (46%)"[567].

W roku akademickim 1995/1996 przyjęto 1788 studentów na studia dzienne i 756 na studia zaoczne, ogółem liczba studentów sięgała 6741. Opłata za miejsce w akademiku wynosiła 55 zł, a za obiad na stołówce studenckiej 2,2 zł. W listopadzie 1995 r. PRz odwiedził Robert Thomas z Uniwersytetu w Atlancie, koordynator współpracy stowarzyszenia Uczelni Południa (ASC) z uczelniami w Europie Centralnej i Wschodniej. Na zorganizowanej w lutym 1996 r. Konferencji Rektorów Uczelni Technicznych obradowano przeciw tworzeniu nowej Agencji Technik i Technologii, argumentując, że jest zupełnie niepotrzebna i opowiadając się za rozszerzeniem kompetencji obecnie istniejącego KBN-u[568].

W 1995 r. wykorzystano 525.928,68 zł na cele socjalne, 1077 pracowników otrzymało 250 zł dodatku, ponad 74 tys. na wypoczynek dzieci i młodzieży. Wycieczki zorganizowano do Wiednia, Zakopanego, Warszawy i Częstochowy. W tym samym roku zarejestrowano nową organizację międzynarodową ACRU (Stowarzyszenie Uniwersytetów Regionu Karpackiego)[569], którą stworzyły 22 uczelnie z Polski, Słowacji, Ukrainy i Węgier. ACRU wraz z organizacją amerykańską ACS (Stowarzyszenie Uczelni Południa w USA, w której skład wchodzili przedstawiciele 12 prywatnych uczelni) przygotowywało wspólny projekt „Buidling Bridges". Projekt był realizowany w trzech etapach: wizyta przedstawicieli ACRU w ACS wraz z rewizytą oraz wspólne opracowanie merytoryczne i organizacyjne uzgodnionych projektów współpracy. Kierownikiem projektu był Robert Thomas z Centrum Europejskiego Uniwersytetu Georgia z USA. „W dniach od 15 do 17 października 1996 r. gościliśmy w Polsce

[567] Sz. Woliński, *Kontakty z zagranicą, współpraca dwustronna Politechniki Rzeszowskiej z uczelniami zagranicznymi*, „Gazeta Politechniki" 1995, nr 8-9 (20-21), s. 9.
[568] Komitet Badań Naukowych (KBN) – powołany na podstawie ustawy z 12 stycznia 1991 r., jako organ administracji rządowej do spraw polityki naukowej i naukowo-technicznej Polski, działa do 2004 r., kiedy to ustawa z dnia 8 października 2004 r., przekazała jego kompetencje ministrowi do odpowiedzialnemu za sprawy nauki. https://www.prawo.pl/akty/dz-u-2001-33-389-t-j,16793989.html (03.05.2020 r.).
[569] ACRU – organizacja powstała w 2001 r. w celu wspierania rozwoju społeczno-gospodarczego Euroregionu Karpackiego. http://www.karpacki.pl/aktualnosci/art,806,zapraszamy-na-i-miedzynarodowe-forum-wspolpracy-mlodych-obszaru-karpat-i-inicjatywy-trojmorza.html (03.05.2020 r.).

przedstawicieli uczelni amerykańskich odwiedzających uczelnie polskie Regionu Karpackiego (zrzeszone w ACRU)”[570].

Na rok akademicki 1996/1997 przyjęto 2082 studentów. Rok 1996 to także rok wyboru władz uczelni na kadencję 1996-1999. Już 18 stycznia 1996 r. powołana została Uczelniana Komisja Wyborcza. Zgodnie z procedurami i regulaminem wyboru rektora dokonywało Uczelniane Kolegium Elektorów, łącznie 74 osoby, w tym 50% stanowili samodzielni pracownicy nauki (profesorowie oraz doktorzy habilitowani), 27% składu Kolegium to pozostali nauczyciele akademiccy, studenci stanowili 15%, a dla administracji i obsługi pozostawało 8%. W kwietniu Samorząd Studencki zorganizował I Targi Pracy. „W maju 1996 r. Uczelniane Kolegium, Elektorów dokonało wyboru władz uczelni na kadencję 1996-1999. W dniu 8 maja 1996 r. prof. dr hab. inż. Stanisław Kuś został wybrany na stanowisko rektora Politechniki Rzeszowskiej. Wybory prorektorów odbyły się w dniu 17 maja 1996 r. Na stanowiska te zostali wybrani:

- prorektor ds. dydaktycznych: dr hab. inż. Jan Kalembkiewicz, prof. nadzwyczajny PRz (Wydział Chemiczny),
- prorektor ds. nauki: dr hab. inż. Jerzy Bajorek, prof. nadzwyczajny PRz (Wydział Elektryczny),
- prorektor ds. ogólnych: dr hab. inż. Romana Śliwa[571], profesor nadzwyczajny PRz (Wydział Budowy maszyn i Lotnictwa)”[572].

W latach 1996-1999 na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa funkcję dziekana pełnił dr hab. inż. Tadeusz Markowski, prof. PRz. W tym czasie prodziekanami byli prof. dr hab. inż. Henryk Kopecki, dr hab. inż. Feliks Stachowicz, prof. PRz[573] i dr inż. Edward Rejman[574].

---

[570] R. Śliwa, *Wizyta przedstawicieli amerykańskich uczelni w Rzeszowie*, „Gazeta Politechniki” 1996, nr 12 (36), s. 1.

[571] Prof. dr hab. inż. Romana Ewa Śliwa (1953) – kierownik Katedry Przeróbki Plastycznej WBMiL, specjalista w dziedzinie kształtowania plastycznego metalicznych materiałów złożonych, koordynator Centrum Zaawansowanych Technologii Aeronet – Dolina Lotnicza, ekspert Narodowego Centrum Badań i Rozwoju oraz z Narodowego Centrum Nauki, inicjator wprowadzenia programu Erasmus w PRz, prorektor ds. ogólnych PRz (1996-1999), prodziekan ds. nauki WBMiL (2002-2005). M. Olejnik, *Władze PRz w kadencji 1996-1999*, „Gazeta Politechniki” 1996, nr 10-11(35-36), s. 9.

[572] A. Sobkowiak, *Władze Politechniki Rzeszowskiej na kadencję 1996-1999*, „Gazeta Politechniki” 1996, nr 6-7 (30-31), s. 1.

[573] Prof. dr hab. inż. Feliks Stachowicz (1951) – specjalista w zakresie oceny przydatności metali do przeróbki plastycznej na zimno, prorektor PRz ds. współpracy z zagranicą (2008-2012), dziekan Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa (1999-2002, 2005-2008). M. Olejnik, *Nominacje profesorskie, profesor Feliks Stachowicz*, „Gazeta Politechniki” 2000, nr 12 (84), s. 10.

[574] Dr inż. Edward Rejman (1947) – były nauczyciel akademicki w Katedrze Konstrukcji Maszyn, specjalista w dziedzinie konstrukcji maszyn, przekładni o dużych przełożeniach, przekładni trochoidalnych, napędów mechanicznych, obliczeń wytrzymałościowych elementów maszyn, systemów CAD prodziekan ds. nauczania

Na Wydziale Elektrycznym stanowisko dziekana sprawował dr hab. inż. Kazimierz Buczek, a prodziekanami zostali: dr hab. inż. Jacek Kluska, prof. PRz[575], dr inż. Bronisław Mrugała[576] i dr inż. Jan Rodziński. Na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska funkcję dziekana objął prof. zw. dr hab. inż. Zbyszko Stojek, a dr hab. Bogusław Januszewski, dr inż. Lech Lichołai[577] i dr hab. inż. Janusz Rak, prof. PRz[578] byli prodziekanami. Na Wydziale Chemicznym funkcję dziekana sprawował dr hab. inż. Mieczysław Kucharski, prof. PRz, a prodziekanami zostali dr hab. inż. Roman Petrus, prof. PRz i dr Janusz Pusz[579]. Dziekanem Wydziału Zarządzania i Marketingu był hab. inż. Władysław Filar, prof. PRz[580], a prodziekanami byli dr Zofia Nowak[581] i dr Andrzej Gazda[582]. Wybrani dziekani aktywnie włączali się w proces rozwoju uczelni.

Podczas inauguracji roku akademickiego 1998/1999 prof. Stanisław Kuś poinformował, że na Politechnice studiuje 11 tys. osób. Na pierwszy rok studiów w PRz z 7,5 tys. kandydatów przyjęto 4774 osoby. Dokładnie rzecz biorąc 3382 na studia dzienne i 1392 na studia zaoczne.

Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa PRz (1999-2002, 2005-2008, 2008-2012). https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56176&_k=3xdyvg (11.08.2020 r.).

[575] Prof. dr hab. inż. Jacek Kluska (1953) – specjalista w dziedzinie liniowych układów dynamicznych w systemach sterowania oraz metod sztucznej inteligencji, prodziekan ds. nauki na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki (1996-2002), prorektor ds. nauki (2008-2012). *Wybory władz uczelni, Zespół rektorski w komplecie*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 4 (172), s. 4.

[576] Dr inż. Bronisław Mrugała (1947) – nauczyciel akademicki w Zakładzie Elektrodynamiki i Systemów Elektromaszynowych specjalista w dziedzinie maszyn elektrycznych, prodziekan ds. nauczania Wydziału Elektrotechniki i Informatyki (1999-2002). https://bmrugala.v.prz.edu.pl/ (11.08.2020 r.).

[577] Prof. dr hab. inż. Lech Lichołai (1961) – nauczyciel akademicki, specjalista w zakresie rozwiązań materiałowo-technologicznych w budownictwie, energoefektywności w zagadnieniach architektoniczno-budowlanych, wykorzystania energii odnawialnych w budownictwie, pasywnych systemów ogrzewania słonecznego, budownictwa zrównoważonego, kierownik Zakładu Budownictwa Ogólnego, wieloletni koordynator wydziałowy Programu Erasmus. https://lech-licholai.v.prz.edu.pl/ (11.08.2020 r.).

[578] Prof. dr hab. inż. Janusz Rak (1952) – nauczyciel akademicki w Politechnice Rzeszowskiej od 1977 roku, od 1995 r. kierownik Zakładu Zaopatrzenia w Wodę i Odprowadzania Ścieków, w latach 1993-2005 prodziekan ds. nauki na Wydziale Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury PRz, autor i współautor 16 monografii naukowych, 3 skryptów, 420 publikacji naukowych i 2 patentów, specjalista z dziedziny niezawodności, bezpieczeństwa oraz analizy i oceny ryzyka w systemach zbiorowego zaopatrzenia w wodę do spożycia, a także balneologii i inżynierii uzdrowiskowej. *40-lecie pracy zawodowej profesora Janusza R. Raka*, „Gazeta Politechniki" 2017, nr 7-9 (283-285), s. 19.

[579] Dr Janusz Pusz (1951) – nauczyciel akademicki z Zakładu Chemii Nieorganicznej i Analitycznej Wydziału Chemicznego, specjalista w dziedzinie analizy chemicznej, chemii nieorganicznej, chemii związków kompleksowych. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=12242&_k=h41ryl (11.08.2020 r.).

[580] Dr hab. inż. Władysław Filar (1944) – nauczyciel akademicki, specjalista w dziedzinie międzynarodowych finansów walutowych, były kierownik Zakładu Finansów i Bankowości, dziekan w kadencji 1996-1999 i 1999-2002, prodziekan ds. organizacyjnych i studiów zaocznych WZ w latach 2002-2005. M. Olejnik, *Władze PRz w kadencji 1996-1999*, „Gazeta Politechniki" 1996, nr 10-11 (35-36), s. 9; *Wydział Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 2014.

[581] Dr Zofia Nowak – były nauczyciel akademicki z Katedry Ekonomii na Wydziale Zarządzania PRz, specjalista z zakresu teorii wzrostu gospodarczego. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=34959&_k=39vyfx (11.08.2020 r.).

[582] Dr hab. Andrzej Gazda (1951) – nauczyciel akademicki z Katedry Systemów Zarządzania i Logistyki na Wydziale Zarządzania PRz, specjalista z zakresu organizacji i zarządzania, prodziekan ds. nauczania WZ w kadencjach 1996-1999 i 1999-2002. https://agazda.v.prz.edu.pl/ (11.08.2020 r.).

„Największym powodzeniem cieszy się zarządzanie i marketing oraz informatyka. W tym roku o jedno miejsce na te kierunki ubiegało się po kilka osób”[583].

Fot. 54. Inauguracja roku akademickiego 1996/1997. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W 1996 r. rozpoczęto także budowę Zespołu Sal Wykładowych PRz. „Koszt całego przedsięwzięcia został oszacowany w 1995 r. na kwotę 4 mln 700 tys. nowych złotych, inwestycja jest finansowana głównie z dotacji Ministerstwa Edukacji Narodowej, środków własnych uczelni oraz środków przyznanych decyzją prezydenta Miasta Rzeszowa dr inż. Mieczysława Janowskiego (pracownika Politechniki Rzeszowskiej)[584] z budżetu miasta”[585].

Uchwałą Senatu Politechniki Rzeszowskiej z dnia 28 listopada 1996 r. zostały przyjęte zmiany do statutu uchwalonego 11 czerwca 1991 r. W postanowieniach ogólnych opisano pieczęć uczelni (okrągła z napisem w otoku „Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza”) oraz godło, a także sztandar. Ustalono, że „do podstawowych zadań Politechniki Rzeszowskiej należą:

a) kształcenie studentów […],
b) prowadzenia badań naukowych,

[583] *Gaudeamus w Politechnice*, „Nowiny” 1998, nr 197.
[584] J. Draus, *Janowski Mieczysław*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 247-248.
[585] M. Olejnik, *Zespół Sal Wykładowych – w budowie*, „Gazeta Politechniki” 1996, nr 8-9 (32-33), s. 1.

c) rozwój kadr wysoko kwalifikowanych,
d) współdziałanie w praktycznym wykorzystaniu osiągnięć nauki w gospodarce państwa oraz rozwoju makroregionu,
e) rozwijanie i upowszechnianie kultury narodowej oraz postępu technicznego […],
f) prowadzenie działalności wydawniczej,
g) tworzenie materialnych, socjalnych i kulturalnych warunków pracy i życia pracowników oraz studentów"[586].

Zwracano uwagę na wychowywanie młodzieży w duchu poszanowania praw człowieka, zasad demokracji, patriotyzmu, sumiennej pracy, prawdy, poszanowania godności.

Tradycyjnie podstawowymi jednostkami organizacyjnymi uczelni były wydziały oraz podległe im katedry i zakłady (tworzone, przekształcane i likwidowane przez rektora). Natomiast organami kolegialnymi były senat i rady wydziału, a jednoosobowymi rektor i dziekani, którzy byli wybierani przez kolegia elektorów na trzy letnie kadencje. Skład senatu wyglądał następująco:

– rektor,
– prorektorzy,
– dziekani,
– 21 przedstawicieli nauczycieli akademickich (profesorów i doktorów habilitowanych),
– 10 pozostałych nauczycieli,
– sześciu delegatów z samorządu studenckiego,
– czterech pracowników niebędących nauczycielami akademickimi

i z głosem doradczym dyrektorzy: administracyjny, biblioteki głównej, OKL-u, kwestor, po jednym przedstawicielu związków zawodowych oraz inne osoby zaproszone przez rektora.

Utworzono pięć stałych komisji, to jest do spraw nauki, nauczania, finansów i mienia uczelni, współpracy z zagranicą oraz historii i tradycji uczelni. „Zadania o charakterze administracyjnym, finansowym, technicznym, gospodarczym i usługowym, związane z funkcjonowaniem uczelni, wykonuje administracja uczelni"[587]. Nadzór nad nią sprawował rektor, a kierował powoływany przez rektora (za zgoda senatu) dyrektor administracyjny.

Uczelnia prowadziła gospodarkę finansową zgodnie z uchwalonym i zatwierdzonym planem rzeczowo-finansowym. Statut zawierał załączniki: 1. Zasady działania organów

[586] Archiwum uczelni, *Statut Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 1997, s. 3.
[587] Archiwum uczelni, *Statut Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 1997, s. 20.

kolegialnych, 2. Zasady i tryb przeprowadzania konkursów, 3. Podstawowe kryteria oceny nauczycieli akademickich oraz tryb jej przeprowadzania, 4. Treść ślubowania studenckiego, 5. Świadczenie stypendialne asystenta stażysty, 6. Treść ślubowania doktorskiego.

Fot. 55. Inauguracja roku akademickiego 1997/1998. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

3.4. Na drodze do uniwersytetu technicznego

Kadencja 1999-2002

„Uczelniane kolegium Elektorów […] wybrało 28 kwietnia 1999 r. rektora Politechniki Rzeszowskiej, a 13 maja prorektorów. Sprawowanie najwyższych funkcji w uczelni w kadencji 1999-2002 powierzono następującym osobom:

- prof. dr hab. inż. Tadeuszowi Markowskiemu - rektorowi,
- dr hab. inż. Jerzemu Potenckiemu[588], prof. PRz - prorektorowi ds. nauczania,

[588] Dr hab. inż. Jerzy Potencki (1953) – nauczyciel akademicki, specjalista z dziedziny układów elektronicznych, były kierownik Katedry Systemów Elektronicznych i Telekomunikacyjnych WEiI, prorektor ds. kształcenia

– dr hab. inż. Andrzejowi Sobkowiakowi prof. PRz - prorektorowi ds. ogólnych
– dr hab. inż. Leonardowi Ziemiańskiemu[589] - prorektorowi ds. nauki”[590].

Dziekani i prodziekani

Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska

– dr hab. inż. Szczepan Woliński[591], prof. PRz - dziekan,
– dr hab. inż. Janusz Rak, prof. PRz - prodziekan ds. nauki,
– dr inż. Lech Lichołai - prodziekan ds. nauczania.

Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa

– dr hab. inż. Feliks Stachowicz, prof. PRz – dziekan.
– dr inż. Edward Rejman - prodziekan ds. nauczania,
– dr inż. Władysław Zielecki[592] - prodziekan ds. nauczania.

Wydział Chemiczny

– dr hab. inż. Mieczysław Kucharski, prof. PRz - dziekan,
– dr hab. inż. Piotr Król, prof. PRz[593] - prodziekan ds. nauki,
– dr Janusz Pusz - prodziekan ds. nauczania.

Wydział Elektryczny

– dr hab. inż. Kazimierz Buczek, prof. PRz - dziekan,
– dr inż. Bronisław Mrugała - prodziekan ds. nauczania,
– dr inż. Stanisław Wyderka[594] - prodziekan ds. nauczania.

---

w kadencji 1999-2002 oraz 2002-2005, były prezydent Sekcji Polskiej Międzynarodowego Stowarzyszenia Technik Mikroelektronicznych IMAPS-Poland Chapter. https://jurpot.v.prz.edu.pl/ (11.08.2020 r.).

[589] Prof. dr hab. inż. Leonard Ziemiański (1952) – nauczyciel akademicki, specjalista w dziedzinie zagadnień mechaniki stosowanej (dynamika układów mechanicznych, wibroakustyka), autor 5 monografii i kilkudziesięciu artykułów naukowych, prorektor ds. nauki PRz w latach 1999-2002 i 2002-2005, dziekan Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska 2005-2008 i 2008-2012. M. Olejnik, *Władze* wydziałów *Politechniki Rzeszowskiej kadencji 2008-2012*, „Gazeta Politechniki” 2008, nr 4 (172), s. 4.

[590] M. Olejnik, *I już po wyborach*, „Gazeta Politechniki” 1999, nr 9-10 (96-97), s. 2.

[591] A. Kozłowski, *Profesor honorowy Szczepan Woliński*, „Gazeta Politechniki” 2017, nr 7-9 (283-285), s. 14.

[592] Dr hab. inż. Władysław Zielecki (1959) – nauczyciel akademicki, specjalista w zakresie powierzchniowej obróbki umacniającej, połączeń klejowe, zarządzania produkcją, inżynierii produkcji, pracownik Katedry Technologii Maszyn i Inżynierii Produkcji, prodziekan ds. nauczania WBMiL PRz w latach 1999-2002 i 2012-2016. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=19499&_k=p3wp4i (11.08.2020 r.).

[593] Prof. dr hab. inż. Piotr Król (1953) – nauczyciel akademicki, kierownik Zakładu Polimerów i Biopolimerów Wydziału Chemicznego PRz, specjalista w dziedzinie chemii i technologii polimerów, były pracownik, Instytutu Ciężkiej Syntezy Organicznej „Blachownia”. https://pkrol.v.prz.edu.pl/glowne-zainteresowania-naukowe (11.08.2020 r.).

[594] Dr hab. inż. Stanisław Wyderka (1949) – nauczyciel akademicki w Katedrze Energoelektroniki i Elektroenergetyki, specjalista z zakresu techniki wysokich napięć, prodziekan ds. nauczania Wydziału Elektrotechniki i Informatyki w kadencji 1999-2002 i 2002-2005. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56267&_k=yo9i2o (11.08.2020 r.).

Wydział Zarządzania i Marketingu

- dr hab. inż. Władysław Filar, prof. PRz - dziekan,
- dr Andrzej Gazda - prodziekan ds. nauczania,
- dr Grzegorz Ostasz[595] - prodziekan ds. nauczania.

Plany i decyzje

Do idei powołania jednego uniwersytetu wracano wielokrotnie. Przedstawiciele Politechniki konsekwentnie optowali za funkcjonowaniem dwóch niezależnych uczelni publicznych. Inaugurując 46. rok akademicki w Politechnice Rzeszowskiej (3 października 1996 r.), rektor Stanisław Kuś stwierdził: „popieramy gorąco utworzenie w Rzeszowie, w jak najbliższym czasie, uniwersytetu. Obecne okoliczności w pełni uzasadniają potrzebę istnienia uniwersytetu humanistycznego i technicznego – politechniki, wspierających się wzajemnie”[596]. Pod koniec lat 90., to jest 18 października 1999 r., rektorzy Wyższej Szkoły Pedagogicznej prof. Włodzimierz Bonusiak [597] i Politechniki Rzeszowskiej prof. Tadeusz Markowski przygotowali obwieszczenie, zgodnie z którym obie uczelnie podtrzymały wspólne stanowisko niełączenia uczelni w jeden uniwersytet. Uznano, że równoległe funkcjonowanie Uniwersytetu i Politechniki jest najkorzystniejszym rozwiązaniem zarówno dla regionu, jak i samych uczelni.

Pomimo to dwie grupy posłów z Akcji Wyborczej Solidarność oraz z Sojuszu Lewicy Demokratycznej złożyły w Sejmie dwa różne projekty ustawy w sprawie powołania uniwersytetu w Rzeszowie. Żaden z projektów nie przewidywał utworzenia uniwersytetu na bazie Politechniki Rzeszowskiej.

Decyzją Nr 25 Ministra Edukacji Narodowej (MEN) prof. Mirosława Handke z dnia 30 listopada 1999 r. powołano Zespół ds. Utworzenia Uniwersytetu w Rzeszowie, którego

[595] Prof. dr hab. Grzegorz Ostasz (1964) – specjalista się w zakresie historii gospodarczej i politycznej, biografistyki, integracji europejskiej, dziejów podziemia wojskowego, cywilnego i politycznego okresu wojny oraz powojennej konspiracji niepodległościowej 1944-1956; w 2007 r. otrzymał medal Zasłużony dla Politechniki Rzeszowskiej, prodziekan ds. nauczania na Wydziale Zarządzania w latach 1999-2005, od 2008 do 2016 r. dziekan Wydziału Zarzadzania, w kadencji 2016-2020 prorektor ds. współpracy międzynarodowej, a w kadencji 2020-2024 prorektor ds. studenckich PRz. M. Olejnik, *Poznajemy dziekanów*, „Gazeta Politechniki” 2012, nr 9-10 (225-226), s 11; *Wydział Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 2014.

[596] *46. inauguracja w Politechnice Rzeszowskiej*. *Popieramy uniwersytet*, „Nowiny” 1996, nr 194.

[597] Prof. dr hab. Włodzimierz Kazimierz Bonusiak (1942) – historyk specjalizujący się w historii gospodarczej Polski i powszechnej, biografistyce; asystent, a następnie adiunkt na Politechnice Rzeszowskiej; od 1982 r. w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Rzeszowie, gdzie kierował Zakładu Historii Polski Najnowszej Instytutu Historii (do 2012 r.), rektor Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie w latach 1996-2001, a następnie Uniwersytetu Rzeszowskiego w latach 2002-2008. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=61667&_k=3gxiu6 (03.05.2020 r.). Por. *Słownik biograficzny profesorów Uniwersytetu Rzeszowskiego 2001-2006*, red. W. Bonusiak, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2006.

zadaniem było przygotowanie pełnej dokumentacji umożliwiającej opracowanie projektu ustawy o utworzeniu uniwersytetu w Rzeszowie. W konsekwencji z inicjatywy MEN 12 stycznia 2000 r. odbyło się nadzwyczajne posiedzenie Senatu Politechniki Rzeszowskiej z udziałem ministra edukacji narodowej prof. Mirosława Handke[598], podsekretarza Stanu w MEN prof. Jerzego Zdrady[599], dyrektora Departamentu Nauki i Szkolnictwa Wyższego Tadeusza Popłonkowskiego, wojewody podkarpackiego Zbigniewa Sieczkosia[600], marszałka województwa podkarpackiego Bogdana Rzońcy[601] oraz prezydenta Rzeszowa dr inż. Andrzeja Szlachty[602].

Minister przedstawił koncepcje i zamierzenia MEN dotyczące utworzeniu uniwersytetu na bazie Politechniki Rzeszowskiej z włączeniem w jego strukturę WSP, filii UMCS w Rzeszowie, a także Zamiejscowego Wydziału Ekonomii Akademii Rolniczej w Krakowie. „Trwają działania na rzecz utworzenia uniwersytetu w Rzeszowie […] lansowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej wariant zakłada utworzenie uniwersytetu na bazie Politechniki Rzeszowskiej poprzez połączenie jej z Wyższą Szkołą Pedagogiczna, filią UMCS w Rzeszowie i Zamiejscowym Wydziałem Ekonomii Akademii Rolniczej w Krakowie”[603].

Inny wariant zakładał utworzenie uniwersytetu na bazie Wyższej Szkoły Pedagogicznej wraz z przyłączoną filią Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Rzeszowie i Zamiejscowym Wydziałem Ekonomii AR Krakowie, ale z wyłączeniem Politechniki Rzeszowskiej. Koncepcje te przedstawiono także na posiedzeniu Senatu WSP, który się nie zgodził na proponowane przez MEN zmiany. Ostatecznie 7 czerwca 2001 r. powołany został Uniwersytet Rzeszowski, ale bez zamiaru włączenia Politechniki Rzeszowskiej w jego strukturę.

---

[598] Prof. dr hab. inż. Mirosław Handke (1946) – specjalista od spektroskopii oscylacyjnej i fizykochemii krzemianów, rektor Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie w latach 1993-1997, minister edukacji narodowej w latach 1997-2000. https://web.archive.org/web/20121001013724/http://www.agh.edu.pl/pl/uczelnia/o-uczelni/historia-i-tradycja/poczet-rektorow-agh/prof-dr-hab-miroslaw-handke-1946.html (03.05.2020 r.).

[599] Prof. Jerzy Zdrada (1936) – działacz opozycji demokratycznej w PRL, poseł na Sejm X, I i II kadencji w latach 1989-1997, wiceminister edukacji narodowej w latach 1997-2001. http://www.encysol.pl/wiki/Jerzy_Zdrada (03.05.2020 r.).

[600] Mgr Zbigniew Sieczkoś – polityk, prawnik, samorządowiec, wojewoda rzeszowski w latach 1997-1998, a w latach 1999-2001 wojewoda podkarpacki, członek Trybunału Stanu od 2015 do 2019 r. https://archive.fo/c4z5v (03.05.2020 r.).

[601] Mgr Bogdan Rzońca (1961) – polityk, nauczyciel i samorządowiec, wojewoda krośnieński w latach 1997 -1998, marszałek województwa podkarpackiego I kadencji, poseł na Sejm VII i VIII kadencji, poseł do Parlamentu Europejskiego IX kadencji. http://www.bogdanrzonca.eu/ (03.05.2020 r.).

[602] Dr inż. Andrzej Szlachta (1947) – polityk, inżynier, nauczyciel akademicki Politechniki Rzeszowskiej i samorządowiec, prezydent Rzeszowa w latach 1998-2002, poseł na Sejm V, VI, VII, VIII i IX kadencji. http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/posel.xsp?id=377 (03.05.2020 r.); A IPN Rz, zespół IPN Rz 00141/2512/J.

[603] M. Olejnik, *Jaki uniwersytet?,* „Gazeta Politechniki” 2000, nr 4(76), s. 3. Por. *Uniwersytet Rzeszowski w latach 2001-2008*, red. W. Bonusiak, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2010.

Odpowiednią ustawę Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Aleksander Kwaśniewski[604] podpisał 4 lipca 2001 r. W uroczystości w Pałacu Prezydenckim uczestniczyło prawie sto osób, m.in. Rektor Politechniki Rzeszowskiej prof. Tadeusz Markowski. Nowa uczelnia rozpoczęła działalność 1 września 2001 r. W jej murach kształciło się około 20 tys. studentów[605].

Kilkadziesiąt lat funkcjonowania pierwszego wydziału uczelni skłoniło rektora Politechniki Rzeszowskiej prof. Tadeusza Markowskiego do podjęcia inicjatywy powołania grupy założycielskiej Stowarzyszenia Sympatyków i Absolwentów Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa Politechniki Rzeszowskiej. Grupę stanowili absolwenci i pracownicy Wydziału. Od powstania szkoły, tj. 1951 r. do 2000 r. około 17 tysięcy absolwentów uczelni otrzymało dyplomy inżyniera i magistra inżyniera (w tym 6652 dyplom magistra inżyniera mechanika). Wstępnie deklaracje członkostwa w Stowarzyszeniu podpisało 52 absolwentów. „W dniu 22 stycznia br. odbyło się pierwsze spotkanie członków Stowarzyszenia, w którym uczestniczyli JM Rektor, Dziekan i Prodziekani oraz niektórzy kierownicy katedr i zakładów Wydziału"[606].

Fundusz istniejącego wówczas na uczelni Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych przeznaczony był na działalność socjalną i mieszkaniową. Zarząd części związanej z działalnością socjalną należał do Międzyzwiązkowej Komisji ds. Socjalnych oraz rektora uczelni. Podstawowe zasady wykorzystania tego funduszu określa „ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych", a uszczegóławia je *regulamin udzielania pomocy z zakładowego funduszu świadczeń socjalnyc*h. Dokumenty te warunkują ogólną zasadę dystrybucji środków, narzucając obowiązek uwzględniania „sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu"[607]. W 1999 r. fundusz przeznaczono na następujące cele socjalne w ramach tak zwanej pomocy finansowo-rzeczowej:

- bony towarowe dla wszystkich pracowników,
- 122 zapomogi dla pracowników oraz 54 dla emerytów i rencistów,
- bezzwrotne zapomogi pieniężne w przypadku: ciężkiej choroby pracownika, emeryta lub najbliższego członka rodziny (żona, dzieci), zgonu pracownika, emeryta, (jeżeli zwraca się współmałżonek), klęski żywiołowej (pożar, powódź), długotrwałej choroby pracownika, emeryta lub najbliższego członka rodziny, rzeczowe na

[604] Aleksander Kwaśniewski (1954) – polityk, prezydent RP w latach 1995-2005, czołowy działacz Sojuszu Lewicy Demokratycznej. https://zyciorysy.info/aleksander-kwasniewski/ (03.05.2020 r.).
[605] Więcej: *Uniwersytet Rzeszowski*, red. L. Borowiec i in., Rzeszów 2006.
[606] J. Zacharzewski, *Powołanie Stowarzyszenia Sympatyków i Absolwentów Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 3 (75), s. 9.
[607] B. Dołęga, *Informacje o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych PRz przeznaczonym na działalność socjalną*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 3 (75), s. 10.

uzasadnione zakupy potwierdzone rachunkami w przypadku wyjątkowo trudnej sytuacji materialnej,

- wypoczynek pracowników oraz dzieci i młodzieży (1179 pracowników skorzystało z dofinansowania wypoczynku i 151 dzieci wyjechało na kolonie i obozy organizowane przez Politechnikę Rzeszowską, 32 dzieci na wycieczkę do Zakopanego, a 207 otrzymało dofinansowanie do wypoczynku),
- zorganizowano ogółem 12 wycieczek,
- korzystanie z imprez kulturalnych (w 1999 r. zakupiono bilety na osiem imprez oraz abonamenty do Filharmonii Rzeszowskiej im. Artura Malawskiego),
- zorganizowano imprezy związane z Dniem Dziecka oraz spotkania emerytów i rencistów-byłych pracowników PRz.

„Od 1990 roku Zarząd Miasta Rzeszowa przyznaje szczególnie zasłużonym osobom nagrody w dziedzinie kultury i sztuki, literatury, a od 1993 r. za oryginalne indywidualne osiągnięcia w dziedzinie nauki i techniki. W dniu 26 lutego 2000 r. w sali Teatru »Maska« odbyła się uroczystość wręczenia Nagród Miasta Rzeszowa za 1999 r. Spośród ośmiu tegorocznych laureatów nagród wyróżniono dwie osoby związane ze środowiskiem akademickim Politechniki Rzeszowskiej. W dziedzinie nauki i techniki nagrodę I stopnia otrzymali: prof. Bolesław Fleszar[608] za całokształt działalności naukowej i dydaktycznej ze szczególnym uwzględnieniem wkładu w teoretyczne podstawy elektrochemii, prof. Andrzej Kusy za całokształt działalności naukowej ze szczególnym uwzględnieniem wkładu w teoretyczne podstawy elektroniki”[609]. Nagrody uzyskali także „prof. zw. dr hab. inż. Zdzisław Hippe[610] (1994), prof. zw. dr inż. Kazimierz E. Oczoś (1996), mgr inż. Waldemar

[608] Prof. Bolesław Fleszar, zob. szerzej w rozdziale Poczet Rektorów
[609] E. Dziuban, B. Świder, *Nagrody Miasta Rzeszowa*, „Gazeta Politechniki” 2000, nr 5 (77), s. 8.
[610] Prof. dr hab. inż. Zdzisław Hippe (1930) – specjalista w dziedzinie wybranych metod sztucznej inteligencji, systemów zarządzania wiedzą oraz systemów wspomagania decyzji dla biznesu, medycyny i przemysłu. Opracowane pod jego kierunkiem systemy informatyczne zostały wdrożone (łącznie ponad 50) w różnych instytucjach oraz przedsiębiorstwach w kraju i za granicą, m.in. w Finlandii, Holandii, Niemczech, Rosji, Szwecji, Ukrainie i USA. Twórca 8 patentów, autor/współautor ponad 425 publikacji naukowych, 20 książek i monografii, promotor 24 rozpraw doktorskich. Członek międzynarodowych zespołów doradczych oraz redakcyjnych. B. wiceprzewodniczący Polskiego Narodowego Komitetu Danych dla Nauki i Techniki CODATA przy Prezesie PAN, wieloletni członek Komitetu Chemii Analitycznej PAN. https://wsiz.rzeszow.pl/kadra-akademicka/zhippe/ (04.05.2020 r.).

Gładzik[611] (1997), mgr inż. Alina Kościółek-Rusin[612] (1997), mgr Izabela Mikuła[613] (1997), prof. dr hab. inż. Stanisław Kuś (1998), prof. mgr inż. Andrzej Jarominiak (1999), mgr Alicja Haszczak[614] (1999), prof. dr hab. Bolesław Fleszar (2000), prof. dr hab. inż. Andrzej Kusy (pośmiertnie, 2000), prof. dr hab. Stanisław Kopacz (2002), dr hab. inż. Włodzimierz Kalita[615], prof. PRz (2003), dr hab. inż. Zbigniew Oniszczuk, prof. PRz (2004), dr hab. inż. Adam Reichhart[616], prof. PRz (2005), prof. dr hab. inż. Tadeusz Markowski (2006), prof. dr hab. Jan Stankiewicz[617] (2006)"[618].

Szczególne zasługi pracowników uczelni doceniana są poza jej murami przez władze miasta i regionu, jak również i przez władze ministerialne.

[611] Mgr inż. Waldemar Gładzik – wieloletni pracownik Wytworni Sprzętu Komunikacyjnego w Rzeszowie i pracownik na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa PRz, nagroda został przyznana za całokształt działalności technicznej na rzecz przemysłu lotniczego. *Laureaci Nagrody Miasta Rzeszowa za rok 1996*, „Gazeta Politechniki" 1997, nr 38, s. 9.

[612] Mgr inż. Alina Kościółek-Rusin – ekspert Polskiej Sekcji CIOFF (Stowarzyszenie – Polska Sekcja Międzynarodowej Rady Stowarzyszeń Folklorystycznych Festiwali i Sztuki Ludowej), autorka scenariuszy widowisk i suit tanecznych nagradzanych w ogólnopolskich przeglądach folklorystycznych, konkursach i festiwalach międzynarodowych („Grand Prix" Polskiej Sekcji CIOFF w 2007 r kierownik artystyczny i choreograf od 1983 r. do 2017 r. Studenckiego Zespołu Pieśni i Tańca „Połoniny". https://www.poloniny.rzeszow.pl/o-nas/ (04.05.2020 r.).

[613] Mgr Izabela Mikuła – wieloletni pracownik Studium Języków Obcych PRz, mgr I. Mikuła otrzymała nagrodę za promowanie piękna i bogactwa polskiego dziedzictwa kulturowego oraz treści patriotycznych. *Laureaci Nagrody Miasta Rzeszowa za rok 1996*, „Gazeta Politechniki" 1997, nr 38, s. 9.

[614] Mgr Alicja Haszczak (1930) – założycielka Studenckiego Zespołu „Połoniny" PRz, którym kierowała w latach 1969-1981, wybitny animator tańca ludowego, choreograf, pedagog, animator kultury i uznana na Podkarpaciu znawczyni tańców ludowych, ponad 60 lat zajmowała się aktywnie pracą artystyczną i pedagogiczną. Od 1981 r. należy do Rady Artystycznej Ogólnopolskiej Rady Studenckich Zespołów Pieśni i Tańca, a od 1985 r. do Komisji Artystycznej Ogólnopolskiej Rady Ludowych Zespołów Artystycznych „Sceny Ludowej" ZMW. A. Lehmann, *Haszczak Alicja*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 201; https://www.biznesistyl.pl/ludzie/sylwetki/426_alicja-haszczak-ocalic-folklor-od-zapomnienia.html (03.05.2020 r.).

[615] https://weii.prz.edu.pl/wydzial/historia/galeria-zasluzonych (03.05.2020 r.).

[616] Dr hab. inż. Adam Reichhart, prof. PRz (1937-2020) – specjalista w dziedzinie konstrukcji budowanych, stalowych konstrukcji z blach fałdowych, więcej: *Jubileusz 80. urodzin profesora PRz Adama Reichharta*, „Gazeta Politechniki" 2018, nr 289-290, s. 8.

[617] Prof. dr hab. Jan Stankiewicz (1939) – specjalista z zakresu matematyki, kierownik Katedry Matematyki oraz dyrektor Instytutu Matematyki i Fizyki PRz, angażował się w rozwój Instytutu Matematyki Wyższej Szkoły Pedagogicznej, a później Uniwersytetu Rzeszowskiego, opiekun kadry naukowej, na bazie której powstał Wydział Matematyki i Fizyki Stosowanej PRz. https://erzeszow.pl/print/516/5989/5996 (03.05.2020 r.).

[618] *Nagrody miasta Rzeszowa*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 6-8 (162-164), s. 11.

Fot. 56. Inauguracja roku akademickiego 1999/2000. Przemawia dr hab. inż. Jerzy Potencki, prof. PRz, prorektor ds. nauczania PRz. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Plan zagospodarowania terenów po 2000 r.

Politechnika posiadała rozległe tereny, były one zabudowywane i dostosowywane do potrzeb rozwijającej się uczelni zgodnie z opracowanymi planami zagospodarowania przestrzennego. „Posiadanie prawa własności do terenów, przy bardzo atrakcyjnej ich lokalizacji, jest czynnikiem niezmiernie ważnym. W tak korzystnej sytuacji jest Politechnika Rzeszowska, która jest właścicielem terenów zlokalizowanych w obrębie al. Powstańców Warszawy, ulic: Podkarpackiej, Poznańskiej i E. Plater ("Campus II"). Jest to obszar ok. 30 hektarów, obecnie częściowo zabudowany obiektami zarówno o charakterze dydaktycznym, jak i socjalnym. Znaczna część tych terenów jest dotąd niewykorzystana"[619]. Tereny uczelni zlokalizowane w obrębie ulic: W. Pola, Żwirki i Wigury oraz M. Curie-Skłodowskiej („Campus I") zostały całkowicie wykorzystane.

W latach 1974-1975 został opracowany pod kierunkiem prof. Witolda Cęckiewicza[620] z Politechniki Krakowskiej plan zagospodarowania przestrzennego terenów określonych nazwą

[619] K. Filipowski, *Zagospodarowanie przestrzenne terenów Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 4 (88), s. 9.
[620] Prof. dr hab. Witold Cęckiewicz (1924) – specjalista architektury i urbanistyki, główny architekt Krakowa (1955-1960), dyrektor Instytutu Urbanistyki i Planowania Przestrzennego, kierownik Katedry Kompozycji Urbanistycznej na Wydziale Architektury Politechniki Krakowskiej. https://www.pk.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=657:jubileusz-pracy-tworczej-prof-witolda-ceckiewicza&lang=pl&Itemid=405 (04/05/2020 r.).

„Campus II” na 20-30 lat, ale potrzebny był nowy plan. Z końcem lat 90. XX w. opracowano nowy plan rozwoju Politechniki Rzeszowskiej do 2020 r. we współpracy z wszystkimi podstawowymi jednostki organizacyjnymi uczelni.

W 2000 r. ogłoszono zagospodarowanie przestrzenne „Campusu II”. Wykonanie zadania powierzono Rzeszowskiemu Oddziałowi Stowarzyszenia Architektów Polskich we współpracy z PRz. Założenia planu obejmowały:

- zagospodarowanie istniejącej zabudowy dydaktycznej, sportowej i socjalnej,
- przestrzenne rozplanowanie dalszej zabudowy o charakterze dydaktycznym, sportowym i socjalnym na wolnych terenach,
- zaprojektowanie lokalizacji pod ewentualną zabudowę obrzeżną,
- rozwiązanie komunikacji wewnętrznej, parkingów i miejsc rekreacji zbiorowej.

1 września 2000 r. został ogłoszony ogólnopolski Konkurs SARP (Nr 905), który został rozstrzygnięty 20 grudnia tego roku przez jury konkursowe składające się z trzech przedstawicieli SARP i dwóch przedstawicieli Politechniki Rzeszowskiej. W konkursie uczestniczyło pięć zespołów. Wygrał projekt Pracowni Architektonicznej „MWM-Projekt” s.c. z Rzeszowa. Sąd Konkursowy nie przyznał II nagrody, natomiast przyznał nagrodę III i trzy wyróżnienia.

Fot. 57. Inauguracja roku akademickiego 2000/2001. Przemawia rektor prof. Tadeusz Markowski. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Studia EMES

Władze uczelni dbały o rozwój uczelni na polu międzynarodowym. W związku z tym w lipcu 1993 r. rektor PRz i rektor Fachhochschule Bielefeld z Niemiec, prof. H. Ostholt, podpisali umowę o wspólnym realizowaniu *European Mechanical Engineering Studies* (EMES) – planu współpracy na rok 1994 r. uwzględniający wymianę studentów i pracowników oraz organizację I Kolokwium Naukowego „Techniki CAE". EMES „są to studia dzienne, magisterskie, trwające 10 semestrów. Ostatnie trzy semestry studiów łącznie z pracą dyplomową, są niemieckojęzyczne i odbywają się w zespołach polsko-niemieckich w Rzeszowie lub Bielefeld"[621]. W 1994 r. 15 studentów realizowało studia EMES. W grudniu 1994 r. rektor PRz i prorektor oraz pełnomocnik ds. studiów EMES odwiedzili FH Bielefeld.

20 grudnia 2000 r. w klubie studenckim „Plus" odbyło się zorganizowane przez mgr Małgorzatę Kołodziej (pracownika SPNJO) spotkanie studentów trzeciego i czwartego semestru studiów niemieckojęzycznych EMES. „Specjalność EMES (*European Mechanical Engineering Studies*) istnieje na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa Politechniki Rzeszowskiej od 1993 r. i jest prowadzona we współpracy z Fachhochschule (FH) Bielefeld w Niemczech"[622].

Uczestnikami spotkania byli prorektorzy dr hab. inż. J. Potencki, prof. PRz, dr hab. inż. A. Sobkowiak, prof. PRz, dziekan Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa prof. dr hab. inż. F. Stachowicz; dziekan Wydziału Chemicznego dr hab. inż. M. Kucharski, prof. PRz; prodziekan WBMiL dr inż. E. Rejman, pełnomocnik dziekana WBMiL do spraw EMES dr inż. A. Kawalec[623] oraz wykładowcy studiów EMES dr inż. K. Kubiak[624], mgr M. Kołodziej[625] oraz mgr M. Pomorska[626].

---

[621] M. Olejnik, *EMES-Europejskie studia niemieckojęzyczne na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 1995, nr 3-4 (15-16), s. 5.

[622] J. Jajuga, A. Pachołek, *Wieczór EMES w Klubie Studenckim Plus*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 3(87), s. 19.

[623] Prof. dr hab. inż. Andrzej Kawalec (1959) – nauczyciel akademicki w Katedrze Technik Wytwarzania i Automatyzacji WBMiL PRz, specjalista w dziedzinie lotnictwa, przekładni zębatych, systemów CAD/CAM/CAE, komputerowego wspomagania prac inżynierskich, metod numerycznych geometrii i mechaniki, konstruowania i wytwarzania maszyn. http://ktwia.portal.prz.edu.pl/dzilalnosc-naukowo-badawcza-kate/publikacje-pracownikow-katedry/dr-hab-inz-andrzej-kawalec-pr/ (04.05.2020 r.).

[624] Dr hab. inż. Krzysztof Kubiak (1955-2020) – specjalista w dyscyplinie inżynieria materiałowa, zagadnieniach przeróbki plastycznej i obróbki cieplnej stopów tytanu oraz wytwarzania, obróbki cieplnej i ocenie mikrostruktury odlewów z nadstopów niklu, od 1980 r. pracownik WSK „PZL Rzeszów", a od 1991 r. w PRz w Katedrze Nauki o Materiałach na WBMiL, kierownik i wykonawca 14 projektów badawczych; dziekan WBMiL (2008-2012). https://www.secowarwick.com/pl/krzysztof-kubiak/ (04.05.2020 r.).

[625] Mgr Małgorzata Kołodziej (1961) – germanistka, wieloletni kierownik Studium Języków Obcych (SJO), Koordynator Centrum Egzaminacyjnego SJO Goethe Institut w PRz. https://sjo.prz.edu.pl/aktualnosci/znajomosc-jezyka-niemieckiego-przepustka-do-kariery-158.html (04.05.2020 r.).

[626] Mgr Małgorzata Pomorska – były pracownik SJO, germanistka, kierowała ds. Zespołu Germanistów w Studium Języków obcych PRz i była opiekunem projektu studentów nt.: Rada Europy, Unia Europejska, historia Unii Europejskiej, instytucje Unii Europejskiej. http://sjo.portal.prz.edu.pl/pl/pracownicy/publikacje/art-2/ (04.05.2020 r.).

Spotkanie było poświęcone przekazaniu studentom warunków studiowania EMES. Studenci, którzy spędzili tydzień w Niemczech wzięli udział w konkursie na temat miejsc, które zwiedzali opowiadając również o swoich wrażeniach.

Powstanie i osiągnięcia EMES przedstawił dr inż. E. Rejman. Studia EMES ukończyły: w 1996 r. - 1 osoba, w 1997 r. - 1 osoba, w 1998 r. - 6 osób, w 1999 r. - 3 osoby, w 2000 r. - 7 osób. Obroniły one prace na kierunku dyplomowania „techniki CAE" (*Computer Aided Engineering*), uzyskując tytuł inżyniera *kierunku mechanika i budowa maszyn.* Spośród studentów EMES wielu wyjechało na stypendia zagraniczne. Do 2001 roku praktyki takie odbyło 16 studentów, a jedna osoba kontynuowała naukę w FH Bielefeld. W tym też roku na studiach EMES kształciły się dwie grupy studentów, na tej specjalności studia podjęło ok. 50 studentów WBMiL.

Podczas spotkania prorektor ds. ogólnych i współpracy z zagranicą dr hab. inż. A. Sobkowiak poinformował także o międzynarodowym programie Socrates-Erasmus wspierającym polskich studentów, umożliwiającym im studiowanie w uczelniach partnerskich za granicą.

W 2001 r. powstała koncepcja utworzenia Centrum Sportowo-Dydaktycznego Politechniki Rzeszowskiej, która usytuowana miała być przy ul. Poznańskiej na terenie osiedla studenckiego. W skład kompleksu wchodziłby basen, brodzik do nauki pływania, hala sportowa dobudowana do już istniejącej, kryte korty tenisowe, sauny, siłownie, sale do ćwiczeń, a także bar, restauracja, kawiarnia. Koncepcję programowo-przestrzenne opracowali architekci z firmy „TEAM" s.c. z Buska-Zdroju. „Inwestycja włączona została do »Programu rozwoju bazy sportowej województwa podkarpackiego na lata 2000-2003«, pomoc finansową przyrzekł Urząd Kultury Fizycznej i Sportu (UKFiS), a zamierzenia te uzyskały akceptację Polskiego Związku Pływackiego"[627].

Starania uczelni o uruchomienie studiów doktoranckich dały rezultaty i „ostatni rok XX wieku Politechnika Rzeszowska zakończyła uruchomieniem studiów doktoranckich na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa"[628].

Powołanie Fundacji Rozwoju Politechniki Rzeszowskiej

„W dniu 27 marca 2001 r. odbyło się […] historyczne spotkanie grupy inicjatorów powołania Fundacji Rozwoju Politechniki Rzeszowskiej. Sygnatariusze Fundacji, zgodni co do

[627] M. Olejnik, *Inwestycja XXI wieku*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr (85), s. 2.
[628] M. Płocica, *Studia doktoranckie na WBMiL*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr (85), s. 4.

faktu jej powołania rozważali wręczony im na spotkaniu projekt statutu. Pierwszymi, którzy wyrazili gotowość złożenia oświadczenia woli fundatora w akcie fundacyjnym, byli dr inż. Ryszard Kardasz[629] prezes Zarządu Huty Stalowa Wola S.A. oraz inż. Marian Burda[630] prezes Zarządu Przedsiębiorstwa Elektromontaż-Rzeszów S.A." [631] Postanowieniem Sądu Rejonowego w Rzeszowie XII Wydziału Gospodarczego Krajowego Rejestru Sądowego, po rozpoznaniu sprawy, 29 stycznia 2002 r. Fundacja została zarejestrowana. Zdarzenie to potwierdzone zostało wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego – Rejestru Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji oraz Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej pod numerem 000008395 na podstawie statutu Fundacji notarialnie przyjętego 19 lipca 2001 r. Fundatorami - założycielami były posiadające osobowość prawną następujące firmy:

- „Elektromontaż-Rzeszów" S.A. Holding w Rzeszowie,
- Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłowego i Ogólnego „Resbud" S.A.,
- „Biegonice-Kupno" Spółka z o.o.,
- Organika-Sarzyna S.A.,
- Komunalne Przedsiębiorstwo Remontowo-Budowlane Sp. z o.o. w Rzeszowie,
- Huta Stalowa Wola S.A.,
- Przedsiębiorstwo Produkcji Handlu i Usług „Hadar" Sp. z o.o. w Rzeszowie,
- „Hart-bex" Przedsiębiorstwo Budowlane Spółka z o.o. w Rzeszowie,
- „Inżynieria-Rzeszów" Spółka z o.o.,
- „Megarolex" Spółka z o.o. w Jasionce,
- Biuro Projektów Budownictwa Przemysłowego Sp. z o.o. w Rzeszowie,
- Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Komunikacji Oddział w Rzeszowie,
- Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego „PZL-Rzeszów" S.A.,
- „Multifarb" Sp. z o.o. w Rzeszowie,

[629] Dr inż. Ryszard Kardasz (1948) – były dyrektor Ośrodka Badawczo Rozwojowego w Stalowej Woli, członek Zarządu, a następnie prezes Zarządu Huty Salowa Wola, doradca Zarządu Grupy Kapitałowej Bumar, członek Rady Zarządzającej ds. Certyfikacji Instytutu Maszyn Budowlanych i Górnictwa Skalnego, przewodniczący Związku Pracodawców Przemysłu Zbrojeniowego, członek Kapituły Związku Przemysłu Handlu i Finansów, dyrektor Generalny Zarządu Przemysłowego Centrum Optyki S.A. w Warszawie. https://www.stalowka.net/encyklopedia.php?dx=249 (04.05.2020 r.).

[630] Inż. Marian Burda – wieloletni prezes Zarządu, pomysłodawca oraz jeden z organizatorów przedsiębiorstwa Elektromontaż Rzeszów S.A. (największa spółka produkcyjno-montażowa w branży elektrycznej w Polsce). https://wsiz.rzeszow.pl/uczelnia/konwent-wsiiz/czlonkowie-konwentu/marian-burda/ (04.05.2020 r.).

[631] M. Olejnik, *Na rzecz rozwoju Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr (88), s. 2.

– „Korporacja VIP" Sp. z o.o. w Czudcu oraz Adam Sadecki występujący jako osoba fizyczna.

Fundację Rozwoju Politechniki Rzeszowskiej reprezentował Zarząd Fundacji, natomiast organami nadzoru były Rada Fundacji oraz Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu"[632].

W tym roku po raz pierwszy na Podkarpaciu odbyło się posiedzenie Prezydium Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP). Rektorzy spotkali się 27-28 kwietnia 2001 r. w Centrum Konferencyjno-Rekreacyjnym „Czarna" k. Ustrzyk Dolnych. Prezydium podjęły władze Politechniki Rzeszowskiej. Warto podkreślić, że Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich jest dobrowolnym zrzeszeniem rektorów, które reprezentuje polskie szkoły wyższe posiadające uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora lub uprawnienia równorzędne. „Cele KRASP-u to m.in.:

– Inspirowanie i koordynowanie współpracy zrzeszonych szkół wyższych,
– Podejmowanie działań prowadzących do stworzenia efektywnego zintegrowanego systemu edukacji narodowej i działania na rzecz rozwoju szkolnictwa wyższego,
– Reprezentowanie interesu szkolnictwa wyższego i nauki"[633].

Jubileusz 50-lecie uczelni

Rok 2001 był ważny w historii uczelni, gdyż obchodzono wówczas 50-lecie uczelni. Jedna z uroczystości w ramach obchodów odbyła się 22 czerwca 2001 r., odsłonięto wówczas pomnik Ignacego Łukasiewicza, patrona Politechniki Rzeszowskiej. „Cokół z popiersiem wielkiego Polaka usytuowany został na placu pomiędzy Zespołem Sal Wykładowych a Wydziałem Budowy Maszyn i Lotnictwa przy alei Powstańców Warszawy"[634].

W uroczystość wzięli udział przedstawiciele władz wojewódzkich i miejskich: marszałek województwa podkarpackiego Bogdan Rzońca, wicemarszałek Jan Tomaka[635], przewodniczący Sejmiku Województwa Podkarpackiego Zdzisław Banat[636], prezydent Rzeszowa Andrzej Szlachta, reprezentanci firm, banków i innych uczelni Rzeszowa oraz mgr

[632] M. Olejnik, *Fundacja Politechniki Rzeszowskiej zarejestrowana*, „Gazeta Politechniki" 2002, nr 4 (100), s. 5.
[633] M. Olejnik, *Gościmy Prezydium KRASP*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr (88), s. 3.
[634] M. Olejnik, *Osłonięcie pomnika Ignacego Łukasiewicza*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 7-9 (91-93), s. 12.
[635] Jan Tomaka (1949) – polityk, poseł na Sejm RP kilku kadencji. http://www.sejm.gov.pl/poslowie/posel6/389.htm (04.05.2020 r.).
[636] Zdzisław Banat (1947) – absolwent PRz, inżynier i samorządowiec, w latach 1990-1991 prezydent Rzeszowa, były przewodniczący sejmiku podkarpackiego. http://www.encysol.pl/wiki/Zdzisław_Banat (04.05.2020 r.).

inż. Józef Sozański przedstawiciel Muzeum Przemysłu Naftowego im. Ignacego Łukasiewicza w Bóbrce k. Krosna, mgr inż. Benedykt Oleksy z Sanockiego Zakładu Górnictwa Nafty i Gazu, a także autor rzeźby I. Łukasiewicza Władysław Kandefer[637]. Głównymi sponsorami budowy pomnika byli Huta Stalowa Wola S.A., Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłowego i Ogólnego „Resbud" S.A. w Rzeszowie, Przedsiębiorstwo „Elektromontaż-Rzeszów" S.A., Zakład Obróbki Marmuru „Jabo-Marmi" Dębica-Nagawczyna, Pracownia Ludwisarska Jana Felczyńskiego w Przemyślu.

Dr hab. inż. Andrzej Sobkowiak, prof. PRz, prorektor ds. ogólnych i współpracy z zagranicą, przedstawił sylwetkę Ignacego Łukasiewicza, patrona uczelni. Następnie odsłonięto pomnik Łukasiewicza i złożono pod nim kwiaty. Pomnik został odsłonięty w 120. rocznicę śmierci Ignacego Łukasiewicza.

Patron rzeszowskiej uczelni technicznej był uznanym patriotą (wspierał powstanie styczniowe i po jego upadku uchodźców) i społecznikiem związanym z Rzeszowem i Podkarpaciem. Był nie tylko wynalazcą, twórcą lampy naftowej, ale przyczynił się do rozwoju przemysłu naftowego w Polsce. W 1854 r. założył pierwszą rafinerię ropy naftowej w Bóbrce, a później następne na Podkarpaciu. Ustanowił Krajowe Towarzystwo Naftowe.

Był też wielkim społecznikiem, tworzył kasy zapomogowe i fundusze emerytalne, wspierał własnymi funduszami budowę szkół, szpitali i dróg. Za działalność charytatywną otrzymał od Papieża Piusa IX tytuł Szambelana Papieskiego i został odznaczony Orderem Św. Grzegorza.

W 1982 r. w setną rocznicę jego śmierci mieszkańcy Rzeszowa wmurowali w ścianie dawnego hotelu „Pod Luftmaszyną" przy ul. Słowackiego poświęconą mu tablicę pamiątkową. W tym budynku Ignacy Łukasiewicz spotykał się w latach 1845-1846 z przywódcami powstania galicyjskiego: Edwardem Dembowskim i Franciszkiem Wiesiołowskim[638].

[637] Władysław Kandefer (1921-2016) – artysta rzeźbiarz i malarz. https://rzeszow.tvp.pl/6827641/wladyslaw-kandefer--rzezbiarz-z-iwonicza (04.05.2020 r.).

[638] L. Tomanek, *Ignacy Łukasiewicz. Twórca przemysłu naftowego w Polsce, wielki inicjator – wielki jałmużnik. W 75-tą rocznicę zapalenia pierwszej lampy naftowej*, Miejsce Piastowe 1928; J. Dębski, *Ignacy Łukasiewicz*, LSW, Warszawa 1955; W. Roeske, *Ignacy Łukasiewicz 1822-1882*, Warszawa 1962; J. Sikora, *Ignacy Łukasiewicz*, Wyd. Śląsk, Katowice 1978; J. Z. Sozański, *Ignacy Łukasiewicz 1822-1882. Życie, dzieło i pamięć*, Wyd. Tekst, Gorlice – Bóbrka - Krosno 2004; W. Bonusiak, *Ignacy Łukasiewicz. Szejk z Galicji*, Wyd. Libra, Rzeszów 2019; P. Franaszek, P. Grata, A. Kozicka-Kołaczkowska, M. Ruszel, G. Zamoyski, *A Prometheus on a Human Scale - Ignacy Lukasiewicz*, Wyd. Peter Lang AG, 2019.

Fot. 58. Patron Politechniki Rzeszowskiej Ignacy Łukasiewicz. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz

W ramach obchodów Jubileuszu uczelni Senacka Komisję ds. Historii Tradycji PRz przygotowała spotkanie otwarte 28 lutego 2001 r., pod tytułem: „Politechnika Rzeszowska w latach 1951-2001. Historia, stan obecny i perspektywy rozwoju".

Fot. 59. Czterech rektorów PRz w 2001 r. Od lewej: prof. Stanisław Kuś, prof. Stanisław Koncewicz, prof. Kazimierz Oczoś i prof. Tadeusz Markowski. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

„Gazeta Politechniki informowała czytelników o najnowszych osiągnieciach PRz, np. „w numerze 13/2002 polskiej wersji Newsweeka z 31 marca 2002 r. Politechnika Rzeszowska znalazła się na wysokim 8 miejscu wśród 20 ocenionych wyższych uczelni technicznych”[639].

Kadencja 2002-2005

„Uczelniane Kolegium Elektorów wybrało władze rektorskie w składzie:

- prof. dr hab. inż. Tadeusz Markowski - rektor,
- dr hab. inż. Leonard Ziemiański, prorektor ds. nauki,
- dr hab. inż. Andrzej Sobkowiak prof. PRz - prorektor ds. ogólnych,
- dr hab. inż. Jerzy Potencki[640], prof. PRz - prorektor ds. nauczania”[641].

Dziekani i prodziekani

Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska

- dr hab. inż. Szczepan Woliński, prof. PRz - dziekan,
- dr hab. inż. Janusz Rak, prof. PRz - prodziekan ds. nauki,

[639] M. Olejnik, *Jesteśmy na wysokim 8. Miejscu*, „Gazeta Politechniki” 2002, nr 4 (100), s. 15,
[640] https://jurpot.v.prz.edu.pl/ (11.08.2020 r.).
[641] K. Buczek, *Wybory 2002 posumowanie*, „Gazeta Politechniki” 2002, nr 9 (105), s. 3.

– dr hab. inż. Władysław Łakota, prof. PRz[642] - prodziekan ds. nauczania,
– dr hab. inż. Lech Licholai, prof. PRz - prodziekan ds. nauczania,

Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa

– prof. dr hab. inż. Marek Orkisz – dziekan,
– dr hab. inż. Romana Śliwa, prof. PRz - prodziekan ds. nauki,
– dr hab. inż. Zenon Hendzel[643], prof. PRz, prodziekan ds. nauczania,
– dr inż. Adam Marciniec[644]- prodziekan ds. nauczania

Wydział Chemiczny

– prof. dr hab. inż. Henryk Galina - dziekan,
– dr hab. inż. Stanisław Wołowiec, prof. PRz[645] - prodziekan ds. nauki,
– Dr hab. inż. Piotr Król, prof. PRz[646] - prodziekan ds. nauczania,
– dr Jan Kalembkiewicz - prodziekan ds. nauczania,

Wydział Elektryczny

– dr hab. inż. Jerzy Bajorek, prof. PRz - dziekan,
– dr hab. Andrzej Kolek[647], prof. PRz - prodziekan ds. nauczania,
– dr inż. Jadwiga Płoszyńska[648]- prodziekan ds. nauczania,
– dr inż. Stanisław Wyderka - prodziekan ds. nauczania

[642] Dr hab. inż. Władysław Łakota (1943-2006) – nauczyciel akademicki w Zakładzie Badań Konstrukcji, specjalista w dziedzinie dynamiki i identyfikacji konstrukcji, elektromechaniki, wibroakustyki, prodziekan ds. nauczania WBiIŚ w latach 2002-2005 i 2005-2008. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56109&_k=7vzet9 (11.08.2020 r.).
[643] Prof. dr hab. inż. Zenon Hendzel – nauczyciel akademicki w Katedrze Mechaniki Stosowanej i Robotyki WBMiL, specjalista w dziedzinie automatyki i robotyki, mechatroniki, sterowania układami nieliniowymi, sztucznej inteligencji. https://zenhen.v.prz.edu.pl/ (11.08.2020 r.).
[644] Dr hab. inż. Adam Marciniec, prof. PRz (1961) – nauczyciel akademicki, pracownik Katedry Konstrukcji Maszyn WBMiL, specjalista w dziedzinie konstrukcji i technologii przekładni zębatych, autor 1 książki i 96 artykułów naukowych, prorektor ds. kształcenia w kadencji 2012-2016, prodziekan ds. nauczania WBMiL w latach 2002-2005, kierownik lub realizator 16 projektów badawczych, *Poznajemy prorektorów na nową kadencję*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 4 (220), s. 11.
[645] Dr hab. inż. Stanisław Wołowiec, prof. PRz – były pracownik PRz, obecnie pracuje w Katedrze Biochemii i Biotechnologii na Wydziale Chemicznym Uniwersytetu Rzeszowskiego, były prodziekan Wydziału Chemicznego do spraw nauki. https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/1,34962,2066383.html (09.07.2020 r.).
[646] https://pkrol.v.prz.edu.pl/glowne-zainteresowania-naukowe (11.08.2020 r.).
[647] Prof. dr hab. inż. Andrzej Kolek (1958) – specjalista w dziedzinie materiałów niejednorodne, szumów (elektronika), kierownik Katedry Podstaw Elektroniki WEiI, prodziekan ds. nauki WEiI w latach 2002-2005. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56241&_k=cpzv63 (11.08.2020 r.).
[648] Dr inż. Jadwiga Płoszyńska (1955) – nauczyciel akademicki w zakładzie Elektrodynamiki i Systemów Elektromaszynowych WEiI, prodziekan ds. nauczania WEiI w latach 2002-2005. https://jploszynska.v.prz.edu.pl/ (11.08.2020 r.).

Wydział Zarzadzania i Marketingu

- dr hab. Kazimierz Rajchel[649], prof. PRz - dziekan,
- dr hab. Jarosław Górnicki[650], prof. PRz - prodziekan ds. nauki,
- dr hab. inż. Władysław Filar, prof. PRz – prodziekan ds. organizacyjnych i studiów zaocznych,
- dr Grzegorz Ostasz - prodziekan ds. nauczania.

Fot. 60. Inauguracja roku akademickiego 2001/2002. Przemawia rektor prof. Tadeusz Markowski. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Inauguracja roku akademickiego 2001/2002 rozpoczęła cykl uroczystości i wydarzeń związanych z obchodami 50-lecia uczelni. 21 czerwca 2001 r. dokonano odsłonięcia pomnika patrona uczelni Ignacego Łukiewicza. 8 września 2001 r. odbył się zjazd absolwentów Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska, a 22 września 2001 r. zorganizowano Jubileuszowy Zjazd Absolwentów Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa. Do 2001 r. mury uczelni opuściło 20734 absolwentów, uczelnia wyszkoliła 360 pilotów, cztery wydziały miały prawo do nadawania stopnia doktora. Na wyposażeniu PRz było 21 samolotów i 5 szybowców,

[649] Prof. dr hab. Kazimierz Rajchel (1937-2020) – pracownik naukowy w Zakładzie Prawa i Administracji WZ, były kierownik Katedry Prawa i Administracji, specjalista z dziedziny prawa administracyjnego, dziekan WZ w latach 2002-2005 i 2005-2008. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=64099&_k=65kk9c (11.08.2020 r.).

[650] Dr hab. inż. Jarosław Górnicki (1959) – nauczyciel akademicki w Zakładzie Topologii i Algebry specjalista w zakresie analizy funkcjonalnej, prodziekan ds. nauki Wydziału Zarządzania i Marketingu w latach 2002-2005. https://gornicki.v.prz.edu.pl/ (11.08.2020 r.).

uczelnia posiadała ponad 100 ha gruntów i w samym Rzeszowie 59.000 m2 powierzchni użytkowej obiektów, zatrudniała ponad 1300 osób.

Fot. 61. Inauguracja roku akademickiego 2002/2003. Przemawia rektor prof. Tadeusz Markowski. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Fot. 62. Inauguracja roku akademickiego 2003/2004. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Dokonania roku 2004

W dniu 22 stycznia 2004 r. została podpisana umowa dotycząca utworzenia, pod egidą Politechniki Rzeszowskiej, Centrum Zaawansowanych Technologii Aeronet – Dolina Lotnicza [651] . Umowa została podpisana przez Politechniki Lubelską, Łódzką, Śląską i Warszawską, Uniwersytet Rzeszowski oraz Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Dolina Lotnicza". Ministerstwo Nauki i Informatyzacji ogłosiło konkurs na dofinansowanie działań koordynacyjnych i organizacyjnych Centrów Zaawansowanych Technologii. Stąd nastąpiło powołanie konsorcjum i wniosek został przygotowany przez Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa.

1 czerwca 2004 r. PRz uzyskała prawo do prowadzenia studiów na poziomie magisterskim na WZiM. W 2004 r. zrealizowano wiele inwestycji, m.in.: dom studencki, budynek „P", ośrodek w Bezmiechowej i inne na ogólną kwotę 37 mln zł (w tym ponad 5 mln zł środków własnych). Uczelni dokonywała remontów prawie w całości ze środków własnych, najważniejsze to:

- remont i docieplenie dachów na większości obiektów o powierzchni około 27 tys. m^2,
- modernizacja stołówki studenckiej oraz remont domów studenckich „Ikar" i „Aviata",
- generalny remont hali sportowej,
- wymianę okien w większości budynków.

Łączny koszt obiektów dydaktycznych i socjalnych wyniósł prawie 22 mln zł.

Rok 2004 przyniósł też kolejny Statut Politechniki Rzeszowskiej. Dokument został zatwierdzony przez ministra edukacji narodowej 18 marca 2004 r. Statut mówił o okrągłej pieczęci z godłem państwowym i napisem, przy czym godło zostało określone mianem symbolu. Główne zadania i cele uczelni pozostały te same tj. związane z kształceniem inżynierów i ich wychowaniem w duchu patriotycznym. Pojawił się natomiast zapis nadawania trybu doktora honoris causa.

Nowością była zgoda na prowadzenie studiów trzeciego stopnia, czyli studiów doktoranckich, a także studiów i kursów podnoszących kwalifikacje.

Dział dotyczący jednostek organizacyjnych nie uległ zmianie w odniesieniu do poprzedniego statutu. W nowym statucie Bibliotekę Główną określono jako jednostkę ogólnouczelnianą (z tym, że tryb jej powoływania i funkcjonowania pozostał taki sam),

[651] A. Sobkowiak, *Uczelnie z Doliną Lotniczą*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 3 (123), s. 3.

a Ośrodek Kształcenia Lotniczego (OKL) nie był już jednostką pozawydziałową, tylko „w zakresie kształcenia studentów […] podlega dziekanowi Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa”[652]. Organy jednoosobowe i kolegialne, jak i skład senatu pozostały te same, z tym, że wzrosła liczba przedstawicieli grupy naukowców profesorów i doktorów habilitowanych z 18 do 30, pozostałych nauczycieli do 10, taka sama liczba jak poprzednio przedstawicieli samorządu studenckiego, czyli sześć osób i cztery z pozostałych pracowników uczelni, do osób z głosem doradczym dodano dyrektora OKL-u.

Rektor nadal działał „zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi, statutami uczelni i obowiązującymi go uchwałami senatu”[653]. Zmieniła się liczba powoływanych przez rektora prorektorów, których od wprowadzenia tego statutu było czterech. Zadania Senatu, administracji i dyrektora administracyjnego (zmienił się tryb powołania dyrektora, według wcześniejszego dokumentu był powoływany przez rektora za zgodą senatu, teraz także przez rektora, ale zgodnie z ustawą) pozostały bez zmian. Środkami finansowymi nadal zarządzał rektor wraz z osobami, które otrzymały takie uprawnienia, dodano jedynie zapis o przestrzeganiu przepisów i procedur w wydatkowaniu środków publicznych. Procedurę i tryb przyjmowania studentów nadal ustalał senat, ale teraz na wniosek rad wydziałów.

Inwestycje – akademik i hala sportowa

„30 września 2004 r. odbyło się uroczyste otwarcie Domu Studenckiego »Alchemik«”[654]. Jego budowa trwała od lipca 2001 r. do września 2004 r. „Alchemik” powstał z dotacji Ministerstwa Edukacji Nauki i Szkolnictwa, także ze środków własnych uczelni.

Dane techniczne budynku: 16 300 m3, pow. użytkowa 3408 m2, miejsc noclegowych 275 w 49 segmentach mieszkalnych, koszt całkowity (z wyposażeniem meblowym) ok. 10 mln zł. „Alchemik” ma podwyższony standard ze względu na to, że jest podzielony na segmenty oraz, że posiada kuchnie z wyposażeniem: meblami, płytą elektryczną i pochłaniaczem, lodówką i dużym stołem.

[652] Archiwum uczelni, *Statut Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 2004, s. 11.
[653] Archiwum uczelni, *Statut Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 2004, s. 14.
[654] A. Pokrywka, *„Alchemik” oddany do użytku,* „Gazeta Politechniki” 2004, nr 11 (131), s. 11.

Fot. 63. Dom Studencki „Alchemik”. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Co istotne, każdy segment ma na wyposażeniu prysznic, toaletę z umywalką i oddzielne pomieszczenie z dwoma umywalkami. Na parterze znajduje się siłownia: z drabinkami, lustrami i nowym sprzętem. Pralnia znajduje się w piwnicy i wyposażona jest w automaty pralnicze na żetony. Jest także tzw. rowerowania, przeznaczona na przechowywanie rowerów przez studentów.

Na osiedlu akademickim przy ul. Poznańskiej od 2004 r. trwała budowa obiektu sportowego pn. „Hala Sportowa”, realizowana w ramach Centrum Sportowo-Dydaktycznego Politechniki Rzeszowskiej, była realizowana w dwóch etapach. Pierwszy etap obejmował budowę hali sportowej, drugi etap budowę krytej pływalni. Pierwszy rozpoczął się 7 października 2004 r. i zgodnie z umową o wykonawstwo robót budowlanych, zakończenie budowy przewidziano na 30 września 2006 r. „Inwestycja, poza środkami własnymi uczelni, finansowana jest z dwóch źródeł. Są to:

1. Środki Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej w wysokości 2.300.000,00 zł, przekazywane przez Ministerstwo Sportu w ramach umowy zawartej 19 października 2004 r. Wniosek dofinansowanie hali sportowej złożony został do ówczesnego Ministerstwa Edukacji Narodowej w kwietniu 2004 r.

2. Środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego w wysokości 6.317.894,86 zł, które gwarantuje umowa z 4 marca 2005 r.

Dane ogólne hali sportowej:

– kubatura budynku - 26.868,50 m3,

- powierzchnia zabudowy - 2.497,66 m2,
- powierzchnia budynku netto - 2.703,64 m2, w tym:
- powierzchnia użytkowa - 1.971,36 m2,
- powierzchnia ruchu (klatka schodowa, korytarze, wiatrołap itp.) - 324,46 m2,
- powierzchnia usługowa, tzw. pomocnicza, czyli przebieralnie, natryski, sanitariaty, pomieszczenia gospodarcze - 497,82 m2.

Wymiary budynku: długość 63,18 m, szerokość 45,22 m, wysokość 11,81 m. Wymiary hali sportowej: długość 42,54 m, szerokość 40,84 m, powierzchnia areny 1.737,33 m^2"[655]. Na pierwszej kondygnacja zaplanowano halę sportową i magazyn sprzętu sportowego, na drugiej kondygnacji łącznik z zapleczem socjalnym. Zaplanowanie również zastosowanie podnoszonej kurtyny na wydzielanie boisk przeznaczonych do uprawiania różnych dyscyplin sportu. Pozwolenie na budowę hali sportowej wydał Prezydenta Miasta Rzeszowa 27 lutego 2004 r. Biuro Konstrukcyjno-Wdrożeniowo-Wykonawcze „Kon-Chem" z Lutoryża przygotowało dokumentacje techniczną obiektu.

Rozwój i wzmacnianie roli uczelni w regionie

Działający przy Politechnice „Ośrodek (Alliance Francaise) jest jedynym na Podkarpaciu centrum egzaminacyjnym DELF. Najbliższa sesja egzaminacyjna odbędzie się w dniach 14-19 czerwca 2004 r."[656]. Ponadto Ośrodek AF prowadził akcje informacyjne o stypendiach, nauce i stażach we Francji i organizował spotkania z młodzieżą szkół średnich, która uczyła się języka francuskiego.

W 2004 r. pojawił się problem z dofinansowywaniem stołówek studenckich, gdyż w tym roku „[…] Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu wycofało się z dofinansowania stołówek akademickich" [657]. Wcześniej student, któremu przyznano stypendium na wyżywienie, otrzymywał bon żywnościowy do stołówki, pokrywający połowę kosztu obiadu studenckiego. W tym czasie koszt obiadu wynosił 8 zł, z czego połowę ponosił student, a drugie 4 zł było pokrywane z dotacji Ministerstwa. Natomiast od października 2004 r. do czerwca 2005 r. student ponosił pełne koszty obiadu. Łączny koszt surowca i przygotowania obiadu wynosił wtedy 8,80 zł. Ze względu na taki koszt obiadu nastąpiło zmniejszenie zainteresowania korzystaniem z obiadów przez studentów. Dzięki władzom uczelni obniżono ceny obiadu studenckiego do 6 zł, niestety nie udało się utrzymać jej długo z powodu wzrostu

[655] M. Olejnik, *Nowa hala sportowa niebawem*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 9-10 (153-154), s. 15.
[656] A. Sondej, *120 lat Alliance Francaise*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 5 (125), s. 15,
[657] M. Olejnik, *Stołówka ma się lepiej* „Gazeta Politechniki" 2006, nr 4 (148), s. 6.

kosztów mediów (gaz, energia itp.), więc cena obiadu wzrosła do 7 zł. Spowodowało to obniżenie ilości zamawianych przez studentów obiadów. W związku z tym stołówki akademickie wprowadziły nowe formy działalności, czyli np. przyjmowanie zleceń zewnętrznych (różnego rodzaju przyjęcia: studniówki, bale sportowca, przyjęcia weselne i komunijne, spotkania koleżeńskie, catering zewnętrzny). Podobnie funkcjonował Klub Pracownika PRz na VI piętrze budynku „P" przy ul. Poznańskiej 2 oraz bufet w budynku „A", przy ul. W. Pola 2.

Starania władz uczelni przyniosły efekty i Politechnika Rzeszowska w sierpniu 2004 r. oddała do użytku Akademicki Ośrodek Szybowcowy w Bezmiechowej, którego patronem został Tadeusz Góra[658] (zdobywca Medalu Lilienthala).

Fot. 64. Otwarcie Akademickiego Ośrodka Szybowcowego w Bezmiechowej w 2004 r. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Uczelnia „w minionym pięcioleciu [zakupiła] wiele unikatowego sprzętu (np. zestaw do badań konstrukcji inżynierskich, spektrometr masowy, symulator lotu itp.) za kwotę rzędu 17 mln zł. O zmianach jakościowych niech świadczy fakt, że w tej kwocie jest pozycja 8 mln zł na zakup sprzętu komputerowego"[659]. Liczba studentów wynosiła wówczas 13-14 tysięcy.

[658] https://nowiny24.pl/tadeusz-gora-to-byl-wspanialy-lot/ar/6007131 (05.06.2002 r.).
[659] *Przemówienie JM Rektora prof. dr hab. inż. Tadeusza Markowskiego na inauguracji roku akademickiego 2004/2005*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 11 (131), s. 4.

Fot. 65. Otwarcie Akademickiego Ośrodka Szybowcowego w Bezmiechowej w 2004 r., przemawia rektor prof. T. Markowski. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Jeszcze w 1999 r. uczelnia zatrudniała 93 pracowników samodzielnych (w tym 34 profesorów tytularnych), a w 2004 r. 49 profesorów tytularnych oraz 77 doktorów habilitowanych.

21 października 2004 r. był dniem szczególnym dla uczelni. W trakcie nadzwyczajnego posiedzenia Senatu Politechniki Rzeszowskiej po raz pierwszy zostały wręczone dyplomy doktora habilitowanego. „Do uroczystej promocji habilitacyjnej przystąpili:

- dr hab. inż. Adam Marciniec z Katedry Konstrukcji Maszyn WBMiL Politechniki Rzeszowskiej, który otrzymał dyplom z numerem 1,
- dr hab. inż. Jerzy Prywer[660] z Politechniki Łódzkiej, który otrzymał dyplom z numerem 2.

Stopień naukowy doktora habilitowanego z zakresu dyscypliny *budowa i eksploatacja maszyn* nadała obu naukowcom Rada Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa, posiadająca uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk technicznych”[661].

[660] Profesor Jerzy Prywer (1943-2016) – specjalista budowy i eksploatacji maszyn, wieloletni dyrektor administracyjnego i kanclerz Politechniki Łódzkiej, https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=12313&_k=mdls2h (05.05.2020 r.).

[661] M. Olejnik, *Pierwsza promocja habilitacyjna w Politechnice Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki” 2004, nr 12 (132), s. 3.

Politechnice Rzeszowskiej zostało przyznane prawo ochronne na logo przez Urząd Patentowy Rzeczpospolitej Polskiej. „Ze względu na obowiązującą w ochronie znaków towarowych tzw. specjalizację, czyli ograniczenie ich ochrony tylko do określonych usług i towarów leżących w zakresie działalności wnioskującego ochronę, oznaczenie naszej uczelni zostało ochronione dla: edukacji – kształcenia wysoko kwalifikowanych specjalistów w następujących dziedzinach: budownictwo, inżynieria i ochrona środowiska, lotnictwo, budowa maszyn, chemia, elektrotechnika, automatyka, informatyka, marketing i zarządzanie, badań i ekspertyz – w następujących dziedzinach: budownictwo, inżynieria i ochrona środowiska, lotnictwo, budowa maszyn, chemia, elektrotechnika, elektronika, automatyka, informatyka, marketing i zarządzanie”[662].

Fot. 66. Inauguracja Politechniki Rzeszowskiej w 2004 r. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W 2005 r. kolejna kadencja władz uczelni dobiegła końca. „Wybory rektora odbyły się dnia 3 marca 2005 r. Uczestniczyło w nich 96 elektorów oraz - bez prawa głosu - członkowie Uczelnianej Komisji Wyborczej i inne osoby obsługujące wybory […]. Głosowanie było tajne z imiennym oddawaniem głosów do urny wyborczej. Wybory zostały rozstrzygnięte już w pierwszym głosowaniu - spośród trzech kandydatów najwięcej głosów zdobył dr hab. inż. Andrzej Sobkowiak, prof. PRz (55 głosów „za” na 96 oddanych ważnie głosów)”[663].

[662] B. Trala, *Logo naszej uczelni chronione w Urzędzie Patentowym*, „Gazeta Politechniki” 2005, nr 1-2 (133-134), s. 12, 13.
[663] M. Gotfryd, *Wybory rektora na nową kadencję*, „Gazeta Politechniki” 2005, nr 3(135), s. 3.

Zgodnie z harmonogramem wyborów przyjętym przez Uczelnianą Komisję Wyborczą 17 marca 2005 r. Uczelniane Kolegium Elektorów dokonało wyboru czterech prorektorów Politechniki Rzeszowskiej na kadencję 2005-2008: prof. dr hab. inż. Tadeusza Markowskiego na prorektora ds. ogólnych, dr hab. inż. Jacka Kluskę, prof. PRz na prorektora ds. nauki, dr hab. inż. Aleksandra Kozłowskiego [664], prof. PRz na prorektora ds. współpracy z zagranicą i prof. dr hab. inż. Leszka Woźniaka[665] na prorektora ds. nauczania.

Dziekani i prodziekani

Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska

- prof. dr hab. inż. Leonard Ziemiański - dziekan,
- dr hab. inż. Jan Górski, prof. PRz[666] - prodziekan ds. nauki,
- dr hab. inż. Władysław Łakota, prof. PRz - prodziekan ds. nauczania,
- dr hab. inż. Szczepan Woliński, prof. PRz - prodziekan ds. nauczania.

Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa

- prof. dr hab. inż. Feliks Stachowicz – dziekan,
- dr hab. inż. Andrzej Tomczyk, prof. PRz[667] - prodziekan ds. nauki,
- dr inż. Paweł Litwin[668] - prodziekan ds. nauczania,

[664] Prof. dr hab. inż. Aleksander Kozłowski (1955) – specjalista w dziedzinie zagadnień modelowania i zaawansowanej analizy konstrukcji budowlanych, brał udział w międzynarodowych programach badawczych (w tym w europejskim programie COST), współautor wielu projektów konstrukcji stalowych i żelbetowych, m.in. w Rzeszowie Polfa-ICN, pracował w Universidade da Beira Interior w Covilha (2002-2004), prorektor ds. współpracy międzynarodowej i regionalnej (2005-2008), prodziekan ds. nauki Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska (2008-2012). *Nominacje profesorskie, profesor Aleksander Kozłowski*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 4-5(196-197), s. 12.

[665] Prof. dr hab. inż. Leszek Woźniak (1955) – kierownik Katedry Przedsiębiorczości, Zarządzania i Ekoinnowacyjności na Wydziale Zarzadzania PRz, specjalista z dziedziny zarządzania innowacjami, inteligentnymi specjalizacjami, rozwojem regionu, ochroną środowiska, prodziekan ds. studiów zaocznych wydziału Zarzadzania i Marketingu (2003-2005), prorektor ds. nauczania (2005-2008), prorektor ds. kształcenia (2008-2012), współautor Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2005-2013. A. Worosz, *Profesor Leszek Woźniak*, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 1-2 (133-134), s. 6.

[666] Dr hab. inż. Jan Górski, prof. PRz – były pracownik PRz, specjalista w dziedzinie termodynamiki, dynamiki gazów, maszyn cieplnych i technologii bez emisyjnych, od 1999 r. do 2008 r. pełnił funkcję kierownika Zakładu Ciepłownictwa i Klimatyzacji na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki Rzeszowskiej, obecnie pracownik na Katedry Maszyn Cieplnych i Przepływowych na Wydziale energetyki i Paliw AGH. https://zcik.prz.edu.pl/historia-zcik (12.08.2020 r.).

[667] Prof. dr hab. inż. Andrzej Tomczyk (1945) – wykładowca akademicki, konstruktor, pilot (jako pilot szybowcowy otrzymał złotą odznakę z trzema diamentami), pełnomocnik rektora ds. specjalizacji pilotażowej, zastępca dyrektora Instytutu Lotnictwa PRz ds. pilotażu (1978-1981), instruktor samolotowy w Ośrodku Szkolenia Personelu Lotniczego PRz, prodziekan ds. nauki Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa (2005-2008), kierownik Katedry Awioniki i Sterowania, ekspert Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, Polskiej Komisji Akredytacyjnej oraz Komisji Akredytacyjnej Uczelni Technicznych. M. Olejnik, *Nominacje profesorskie, profesor Andrzej Tomczyk,* „Gazeta Politechniki" 2013, nr 7-8 (235-236), s. 9.

[668] Dr inż. Paweł Litwin (1971) - specjalista w dziedzinie mechaniki komputerowej, nauczyciel akademicki w Zakładzie Informatyki WBMiL, prodziekan ds. nauczania WBMiL w latach 2005-2008. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=120956&_k=vcsehw (12.08.2020 r.).

– dr inż. Edward Rejman - prodziekan ds. nauczania.

Wydział Chemiczny

– prof. dr hab. inż. Roman Petrus[669] - dziekan,
– dr hab. inż. Dorota Antos, prof. PRz[670] - prodziekan ds. nauki,
– dr Janusz Pusz - prodziekan ds. nauczania.

Wydział Elektryczny

– dr hab. Andrzej Kolek, prof. PRz - dziekan,
– dr inż. Jadwiga Płoszyńska - prodziekan ds. nauczania,
– dr inż. Jan Rodziński [671]- prodziekan ds. nauczania.

Wydział Zarządzania i Marketingu

– dr hab. Kazimierz Rajchel, prof. PRz - dziekan,
– dr hab. Ludomir Laudański, prof. PRz[672] - prodziekan ds. nauki,
– dr Andrzej Gazda - prodziekan ds. nauczania,
– dr inż. Grzegorz Lew[673] - prodziekan ds. nauczania.

22 lutego 2005 r. wojewoda podkarpacki Jan Kurp[674] i prof. dr hab. inż. Tadeusz Markowski, rektor Politechniki Rzeszowskiej podpisali umowę o pozyskaniu funduszy UE na dofinansowanie projektu „Unowocześnienie kształcenia kadr technicznych dla Doliny Lotniczej". Na podstawie umowy dofinansowanie kosztów było z projektu „Zintegrowany Operacyjny Program Rozwoju Regionalnego - Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmacnianiu konkurencyjności regionów w ramach priorytetu nr 1". Dwie Katedry:

[669] https://romanpetrus.v.prz.edu.pl/ (12.08.2020 r.).
[670] Prof. dr hab. inż. Dorota Antos (1962) – specjalista w dziedzinie inżynierii chemiczna: adsorpcji i chromatografii, krystalizacji, modelowaniu procesów w inżynierii chemicznej, kierownik Katedry Inżynierii Chemicznej i Procesowej, prodziekan ds. ogólnych Wydziału Chemicznego (2005-2008), dziekan Wydziału Chemicznego (2016-2020, 2020-2024). *Wydział Chemiczny, Jubileusz 40-lecia Wydziału*, red. S. Kopacz, Rzeszów 2008; https://eksperci.prz.edu.pl/baza-ekspertow/list,1,dziedzina-nauk-technicznych.html (05.08.2020 r.).
[671] https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56257&_k=r83dio (12.08.2020 r.).
[672] Prof. dr hab. inż. Ludomir M. Laudański (1937-2020) – były nauczyciel akademicki, specjalista w dziedzinie mechaniki lotu, statystyki, teorii pomiaru, kierownik Katedry Metod Ilościowych w Ekonomii WZ (2004-2009), prodziekan ds. nauki WZ (2005-2008), potem pracownik Instytutu Mechatroniki w Państwowej Wyższej Szkole Wschodnioeuropejskiej w Przemyślu. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=12267&_k=mc7gcv (12.08.2020 r.).
[673] Dr hab. inż. Grzegorz Lew (1971) – nauczyciel akademicki, kierownik Zakładu Finansów, Rachunkowości i Bankowości WZ, specjalista w dziedzinie rachunkowości finansowej i zarządczej, rachunku kosztów, controllingu, prodziekan ds. kształcenia WZ (2005-2008) i prodziekan ds. nauczania (2012-2016, 2016-2019). https://lewgrzes.v.prz.edu.pl/ (12.08.2020 r.).
[674] Jan Kurp (1945) – polityk, nauczyciel, wojewoda podkarpacki (2003-2005). https://nowiny24.pl/kurp-wojewoda/ar/5912221 (05.05.2020 r.).

Fizyki oraz Biochemii i Biotechnologii przygotowały projekt. „Głównym celem projektu współfinansowanego przez UE jest poprawa jakości edukacji w zakresie podstaw fizycznych nowoczesnych technologii, wyposażenie Politechniki Rzeszowskiej w odpowiedni sprzęt i laboratoria. W wyniku realizacji projektu miały powstać dwie nowe pracownie:

- pracownia symulacji komputerowych i obróbki wyników pomiarów,
- laboratorium biofizyczne.

Ponadto zostanie zmodernizowane i rozbudowane laboratorium specjalistyczne, w którym będą prowadzone badania z zakresu fizyki stosowanej (badania nowych materiałów dielektrycznych i ciekłych kryształów, analiza jakościowa struktur molekularnych na potrzeby technologii i inżynierii środowiska, analiza właściwości mechanicznych włókien technicznych)”[675]. Wszystko to przyczyniło się do przygotowania i złożenia wniosku uczelni do Ministerstwa Edukacji Narodowej Sportu o uruchomienie specjalności *fizyka techniczna*.

Zjazd pierwszych absolwentów wyższych studiów technicznych w Rzeszowie

W 2005 r. odbył się zjazd absolwentów, którzy Politechnikę Rzeszowską ukończyli pól wieku wcześniej. 24 września 2005 r. spotkali się absolwenci pierwszego rocznika wyższych studiów technicznych w Rzeszowie. Spotkanie zorganizowano w Rzeszowskim Oddziale Naczelnej Organizacji Technicznej. Pięćdziesiąt lat wcześniej „24 inżynierów mechaników uzyskało dyplomy inżyniera mechanika w specjalności „technologia budowy maszyn”. Byli to: Alfred Ankes, Tadeusz Baran, Julian Bereś, Florian Boczek, Jerzy Czarnosz, Stanisław Dereń, Stanisław Fiołek, Kazimierz Grela, Bronisław Grzebyk, Stanisław Korcz, Kazimierz Kozłowski, Henryk Lech, Franciszek Łysoń, Józef Mac, Józef Rusin, Józef Solecki, Kazimierz Szczublewski, Wawrzyniec Szozda, Tadeusz Szymański, Remigiusz Śliwiński, Jan Trojnar, Zygmunt Więcławski, Kazimierz Wilk, Tadeusz Wróbel”[676]. Niestety na spotkanie w 2005 r. przybyło tylko ośmiu absolwentów. Żyło jeszcze tylko jedenastu z dwudziestu czterech, ale nie wszyscy mogli się pojawić ze względu na stan zdrowia. Przed spotkaniem odbyła się w kościele Ojców Bernardynów msza św. w intencji zmarłych kolegów oraz o pomyślność żyjących. Wcześniej takie spotkania były organizowane z okazji dwudziestej, trzydziestej i czterdziestej rocznicy uzyskania dyplomów.

[675] T. Paszkiewicz, *Dofinansowanie „Doliny Lotniczej” z UE*, „Gazeta Politechniki” 2005, nr 4 (136), s. 13, 14.
[676] J. Trojnar, *Spotkanie po latach, 50- lecie obrony prac dyplomowych*, „Gazeta Politechniki” 2006, nr 1-2 (145-146), s. 17.

Fot. 67. Inauguracja roku akademickiego 2005/2006. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Utworzenie Wydziału Matematyki i Fizyki Stosowanej

Senat Politechniki Rzeszowskiej utworzył z dniem 1 września 2006 r. na Politechnice Rzeszowskiej Wydział Matematyki i Fizyki Stosowanej. Podstawy do stworzenia nowego Wydziału dało uruchomienie w 2005 r. kierunków studiów pierwszego stopnia, czyli *matematyki i fizyki technicznej*. *Matematyka* była prowadzona na Wydziale Zarządzania i Marketingu, a *fizyka techniczna* na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa.

Jednakże, by powstał wydział, musiały zostać spełnione warunki trybu postępowania zgodnego z procedurami prawnymi tworzenia wydziałów. Katedry obu kierunków, tj. Fizyki i Katedry Matematyki, złożyły więc propozycję do rektora o powołaniu nowego wydziału 12 czerwca 2006 r. Z kolei rektor po sprawdzeniu zarówno samego wniosku, jak i spełnianiu wymagań przez wnioskujące jednostki (związane m.in. z: odpowiednią liczbą nauczycieli akademickich, posiadających tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego prowadzących zajęcia dydaktyczne, zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy w stosunku do planowanej liczby studentów wydziału, a także w zakresie prowadzonych przez pracowników katedr badań naukowych, posiadaniem literatury naukowej do zajęć w Bibliotece Głównej PRz, posiadaniem warunków lokalowych, laboratoryjnych, obsługi administracyjnej pracowników i studentów oraz bazy socjalno-bytowej dla studentów) złożył wniosek na posiedzeniu Senatu, które miało odbyć się 22 czerwca 2006 r.

Dla wydziału istotne były jeszcze wcześniejsze decyzje rad wydziału o zniesieniu kształcenia na kierunku *fizyka techniczna* z 14 czerwca 2006 r. od roku akademickim 2006/2007 na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa, a 19 czerwca 2006 r. na Wydziale Zarządzania i Marketingu o zniesieniu kształcenia na kierunku *matematyka* od tego samego roku akademickiego. Prawa te do kształcenia na tych kierunkach przeniesione zostały później na nowy wydział.

Na posiedzeniu 22 czerwca 2006 r. Senat Politechniki Rzeszowskiej na podstawie art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym utworzył Wydział Matematyki i Fizyki Stosowanej (WMiFS) od 1 września 2006 r.

Program Socrates/Erasmus

Politechnika Rzeszowska od 1998 r. uczestniczy w programie Socrates/Erasmus. „Do chwili obecnej 230 studentów naszej uczelni uczestniczyło w wymianie międzynarodowej w ramach Programu Socrates/Erasmus. […]. W rankingu przewodzi Wydział Elektrotechniki i Informatyki, z którego wyjechało aż 71 studentów (30% ogólnej liczby wyjazdów), trochę mniejsza liczba studentów wyjechała z Wydziału Zarządzania i Marketingu 67 studentów (29,13% wyjazdów), podobna liczba studentów z Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa 61 studentów (26,52% wyjazdów), z Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska wyjechało 22 studentów (9,5% wyjazdów), a najmniej z Wydziału Chemicznego 9 studentów (3,9% wyjazdów). Średni wyjazd trwał 5,59 miesiąca."[677] Największą popularnością cieszyły się wyjazdy do Belgii, Portugalii i Niemiec. Kilkanaście osób wyjechało do Hiszpanii, Francji, kilka osób było w Austrii, Grecji, Danii, Włoszech i Bułgarii.

Potwierdzenie statusu „politechniki"

„Od uczelni posiadającej status politechniki wymaga się prawa doktoryzowania w sześciu dyscyplinach, przy czym w czterech z zakresu nauk technicznych"[678]. Politechnika posiadała w 2006 r. prawo doktoryzowania w pięciu dyscyplinach: na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska z zakresu *budownictwa*; na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa z zakresu *budowy i eksploatacji maszyn* oraz z zakresu *mechaniki*; na Wydziale Chemicznym z zakresu *technologii chemicznej* i na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki z zakresu *elektrotechniki*. Ponadto Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa miał prawo do nadawania

[677] J. Ruszel, *7 lat uczestnictwa Politechniki Rzeszowskiej w programie Socrates/Erasmus*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 1-2 (145-146), s. 20.
[678] M. Olejnik, *Nasze szanse na Uniwersytet Techniczny*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 3 (147), s. 3.

stopnia naukowego doktora habilitowanego z zakresu *budowy i eksploatacji maszyn*. PRz posiadała więc wówczas: pięć praw doktoryzowania i jedno prawo do nadawania stopnia doktora habilitowanego. Do uzyskania zgody na używanie nazwy politechnika, należy posiadać sześć praw doktoryzowania. W 2006 roku przygotowywane były dwa wnioski o uzyskanie prawa nadawania stopnia doktora w dyscyplinie *inżynieria chemiczna* z Wydziału Chemicznego i z Wydziału Zarządzania i Marketingu w dyscyplinie *nauki o zarządzaniu*. Podejmowano wysiłki, by Katedry Matematyki i Katedra Fizyki przekształciły się w wydziały.

W 2006 r., podobnie jak wiele innych uczelni w Polsce, Politechnika Rzeszowska wprowadziła System Internetowej Rekrutacji (SIR) kandydatów na studia. Oceniano działające systemy w innych uczelniach i zdecydowano, że SIR będzie najlepszy, gdyż jest on modyfikacją istniejących. „Jądrem SIR pozostanie dotychczas eksploatowana aplikacja przetwarzania danych uzyskanych z podań kandydatów. Aplikacja ta była rozwijana w ciągu wielu lat pracy komisji rekrutacyjnych naszej uczelni i jest w tej chwili dobrze dostosowana do potrzeb komisji rekrutacyjnych w zakresie generowania dokumentów procedury rekrutacyjnej. Zamiana modułu obsługującego skanery podań w technologii OMR[679] na moduł internetowej rejestracji kandydata daje możliwość znacznej rozbudowy funkcjonalności aplikacji i przyczyni się do poprawy jakości danych, a także pozwoli na uproszczenie modułu przesłania wyników postępowania kwalifikacyjnego do USOS” [680] . Podczas rejestracji kandydat otrzymał unikatowy identyfikator i hasło, które umożliwiały mu wypełnienie i wydrukowanie formularza podania, a następnie wgląd w przebieg procesu rekrutacji w zakresie dotyczącym jego osoby.

27 kwietnia 2006 r. w Teatrze „Maska” wręczone zostały Nagrody Miasta Rzeszowa. „Zaszczytne nagrody I stopnia w dziedzinie NAUKI I TECHNIKI otrzymali: prof. Tadeusz Markowski i prof. Jan Stankiewicz.

Bano również o sprawy zarówno wyglądu, ujednolicenia jak i w ogóle posiadania przez pracowników własnych stron domowych i „22 maja 2006 r. Uczelniane Centrum Informatyzacji poszerzyło swoją ofertę o udostępnianie pracownikom Politechniki Rzeszowskiej serwisu stron domowych. Stworzona aplikacja ma na celu umożliwienia założenia własnej strony domowej każdemu z pracowników”[681].

[679] Technologia OMR - wspiera procesy gromadzenia danych (zbiera i analizuje dane z formularzy papierowych). https://remarksoftware.com/omr-technology/ (05.05.2020 r.).
[680] J. Bajorek, W. Posiewała, *System internetowej rekrutacji kandydatów na studia w naszej uczelni,* „Gazeta Politechniki” 2006, nr 5 (149), s. 5.
[681] T. Kaczmarski, *Strony domowe dla pracowników Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki” 2006, nr 6-8 (150-152), s. 29, 30.

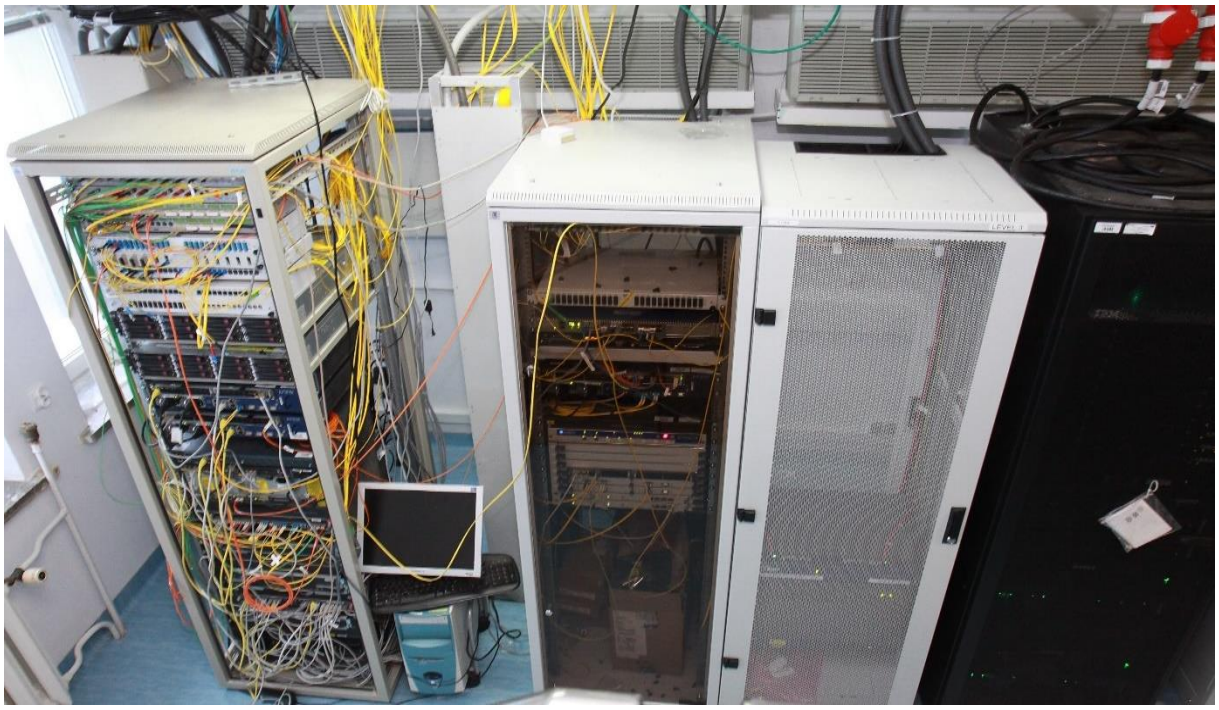

Fot. 68.Informatyzacja uczelni, sieć komputerowa. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Statut z 25 maja 2006 r.

Kolejny, nowy statut został wprowadzony w życie 25 maja 2006 r. zarządzeniem rektora nr 13/2006. Nowy statut wprowadzał zapis nazwy angielskiej uczelni „Rzeszow University of Technology". Oprócz symbolu i sztandaru wprowadzono flagę, a także symbole wydziałowe: „wydziały uczelni miały posiadają własne symbole i barwy. Zasady używania symbolu i barwy wydziału uchwala rada wydziału"[682].

Nowe zapisy dotyczyły również tego, że podczas ważnych uroczystości, których obchody ustalił senat, (jak również poza uczelnią) noszone będą stroje i insygnia zgodnie z pełnionymi funkcjami. Wprowadzono pojęcie społeczności akademickiej, czyli ogółu pracowników i studentów. Jedynie w statucie z 1991 r. był zapis o pomocy materialnej byłym pracownikom uczelni (emerytom, rencistom), następne mówiły już tylko o utrzymywaniu z nimi więzi. Nadal istniały zapisy w sprawie nadawania tytułu doktora honoris causa. Uczelnia oprócz tradycyjnych trzystopniowych studiów mogła prowadzić studia podyplomowe oraz gimnazja i szkoły średnie. Ponadto szkoła wyższa była uprawniona do powoływania jednostek międzywydziałowych i pozawydziałowych, jak OKL (z tym, że nie podawano, że w dziedzinie kształcenia podlega Wydziałowi Budowy Maszyn i Lotnictwa, tylko wydziałowi kształcącemu

[682] Archiwum uczelni, *Statut Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 2006, s. 11. Por. *Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza 1963-2017*, Rzeszów 2017, s. 31-33.

w dziedzinie lotnictwa), czy jednostki poza uczelnią, jak np. filie, wydziały, zamiejscowe ośrodki dydaktyczne.

Skład senatu pozostał ten sam - poza liczbą przedstawicieli nauczycieli profesorów i doktorów habilitowanych zmniejszonej z 30 na 27, pozostali pracownicy mieli 10 przedstawicieli, tak jak poprzednio, liczbę studentów 10 rozdzielono na 9 i 1 dla doktorantów. Zmieniono nazewnictwo z dyrektora administracyjnego na kanclerza. Statut nie wspominał o organie opiniodawczym i doradczym, jakim było omawiane we wcześniejszym statucie Kolegium Rektorskie. Nowy statut z 2006 r. mówił natomiast o możliwości powołania takiego organu o nazwie konwent (w jego skład mogli też wchodzić przedstawiciele organów państwowych, samorządu przedsiębiorstw i instytucji). Rektorowi przysługiwał tytuł Magnificencja, a jego kompetencje nadal określały ustawy i statut. Obniżenie pensum mogło nastąpić tylko ze względu na wykonywanie powierzonych przez rektora zadań dla uczelni (usunięto zapis, zgodnie z którym zaawansowany wiek może być powodem obniżenia pensum). Pracownicy dydaktyczni nadal podlegali okresowej ocenie dydaktycznej i naukowej.

Pojawił cały nowy szósty rozdział poświęcony studiom doktoranckim. Podobnie jak w poprzednich statutach, uczelnia działa na postawie uchwalonego przez senat planu finansowo-rzeczowego, za którego prawidłową realizację odpowiadał rektor. Do statutu dołączono wykaz ośrodków działających poza siedzibą uczelni oraz listę wszystkich wydziałów i jednostek międzywydziałowych.

Centrum w Albigowej i inwestycje na kampusie

5 lipca 2005 r. oddano do użytku wyremontowany budynek byłej Szkoły Ogrodniczej w Albigowej k. Łańcuta, przejęty kilka lat wcześniej przez Politechnikę od Starostwa Powiatowego w Łańcucie. Prowadzono tam badania naukowe w ramach działalności Katedry Biochemii Biotechnologii pod kierunkiem prof. dr hab. Elżbiety Wałajtys-Rode[683] oraz współpracujących jednostek Wydziału Chemicznego.

[683] Prof. Elżbieta Wałajtys-Rode, kierownik katedry biochemii i biotechnologii na Politechnice Rzeszowskiej. https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/1,34962,3770098.html?disableRedirects=true (12.08.2020 r.).

Fot. 69. Przejęcie, remont i rozbudowa szkoły rolniczej w Albigowej w 2001 r. na potrzeby Wydziału Chemicznego PRz. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Na remont uzyskano środki Ministerstwa Nauki i Informatyzacji w wysokości 1.920 tys. zł. „Wyposażenie Centrum w aparaturę pozwoli na uruchomienie i udostępnienie wysoce specjalistycznych laboratoriów: Laboratorium Bioinformatycznego z szerokopasmowym łączem internetowym (15 stanowisk pracy), Laboratorium Wdrażania i Analizy Produktów Biotechnologicznych (6 stanowisk pracy), Laboratorium Oczyszczania i Analizy Białek (6 stanowisk pracy), Laboratorium Immunologii (6 stanowisk pracy)i Laboratorium Hodowli Komórek i Tkanek (2 stanowiska pracy)” [684]. Laboratoria spełniały normy europejskie dotyczące laboratoriów z drugim stopniem zagrożenia biologicznego. Musiały mieć więc odpowiednie podłogi ściany, wyciągi chemiczne, czy meble laboratoryjne z certyfikatem europejskim.

Fot. 70. Wyremontowane budynki Albigowej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[684] M. Olejnik, *Laboratoria w Albigowej, nowe obiekty dla Wydziału Chemicznego*, „Gazeta Politechniki” 2005, nr 10-11 (142-143), s. 12.

Laboratoria wyposażono w nowoczesną aparaturę badawczą i sprzęt komputerowy z funduszy grantu europejskiego w ramach projektu Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego. Dzięki temu laboratoria i pomieszczenia w Centrum Biotechnologicznego, spełniając wszelkie normy europejskie oraz wymagania BHP mogły wykonywać badania i analiz na potrzeby przemysłu farmaceutycznego, spożywczego i kosmetycznego.

Tak więc „15 grudnia 2006 r. został oddany do użytku Ośrodek Naukowo-Dydaktyczny pn. Centrum Biotechnologiczne Politechniki Rzeszowskiej w Albigowej, powołany zarządzeniem rektora z 7 sierpnia 2006 r. i działający pod kierownictwem prof. dr hab. Elżbiety Wałajtys-Rode – kierownika Katedry Biochemii i Biotechnologii na Wydziale Chemicznym PRz”[685], składający się z dwóch budynków: nowego budynku laboratoryjnego oraz mającej ponad sto lat byłej Zasadniczej Szkoły Ogrodniczej, która została odnowiona. Powstały cztery laboratoria: hodowli komórek i immunologii, oczyszczania i analizy białek, bioinformatyczne oraz analizy produktów biotechnologicznych, z zapleczem technicznym i socjalnym, o łącznej powierzchni użytkowej 776,82 m^2.

Z kolei dla pracowników uczelni przygotowano Klub Pracowników PRz przy ul. Poznańskiej 2, gdzie istniała możliwość zorganizowania wykładu, seminarium naukowego itp. Klub był czynny codziennie w godzinach od 8.00 do 16.00 (z wyjątkiem świąt, sobót oraz niedziel). „W dniu 1 lutego 2007 r. odbyło się w bud. „P” uroczyste otwarcie Punktu Informacji Normalizacyjnej z udziałem władz uczelni, przedstawiciela Polskiego Komitetu Normalizacyjnego […] oraz władz Rzeszowa i reprezentantów świata inżynierskiego. […] W związku z wejściem Polski do Unii Europejskiej z dniem 1 maja 2004 r., trwa intensywny proces wprowadzania do normalizacji Europejskich Norm[686]”. Dr hab. inż. Aleksander Kozłowski, prof. PRz podjął starania w tym celu i 14 września 2006 r. pomiędzy Politechnika Rzeszowską, a Polskim Komitetem Normalizacyjnym (PKN) zostało podpisane porozumienie. Dokument ten zobowiązywał Politechnikę do utworzenia i wyposażenia jednostki zwanej Punktem Informacji Normalizacyjnej (PIN), który mógłby przyjąć zbioru Polskich Norm. PKN zapewnił nieodpłatne dostarczanie aktualnych Polskich Norm, Katalogu Polskich Norm oraz tzw. Norm Uznaniowych. Na siedzibę PIN wydzielono i zaadaptowano salkę przy Czytelni Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska. W PIN-ie można uzyskać informacje normalizacyjne dotyczące Polskich Norm, ich aktualności, ceny, daty wprowadzenia itp. oraz dane dotyczące powiązanych z nimi norm zagranicznych. Co istotne Punkt Informacji

[685] M. Olejnik, *Centrum Biotechnologiczne w Albigowej*, „Gazeta Politechniki” 2007, nr 3 (159), s. 5.
[686] M. Warzocha-Laska, *PIN w Politechnice Rzeszowskiej już działa*, „Gazeta Politechniki” 2007, nr 4 (160), s. 9.

Normalizacyjnej na Politechnice Rzeszowskiej jest jedynym autoryzowanym ośrodkiem tego typu przez Polski Komitet Normalizacyjny w województwie podkarpackim.

Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2005-2013 sformułowała m.in. działania mające na celu osiągnięcie porozumienia pomiędzy sektorem gospodarki, nauki i władzami regionu. „Regionalne Centrum Dydaktyczno-Konferencyjne i Biblioteczno-Administracyjne PRz będzie więc znakomitą szkołą innowacyjnych pomysłów, miejscem zawierania kontraktów oraz się napędowa gospodarki regionu. Sprzyja temu przyjęta lokalizacja przy głównej drodze międzynarodowej, z łatwym dostępem do Międzynarodowego Portu Lotniczego Rzeszów – Jasionka”[687]. Politechnika Rzeszowska zrealizowała więc projekt pt. „Przygotowanie badań i analiz oraz opracowanie dokumentacji projektowej Regionalnego Centrum Dydaktyczno-Konferencyjnego i Biblioteczno-Administracyjnego Politechniki Rzeszowskiej”.

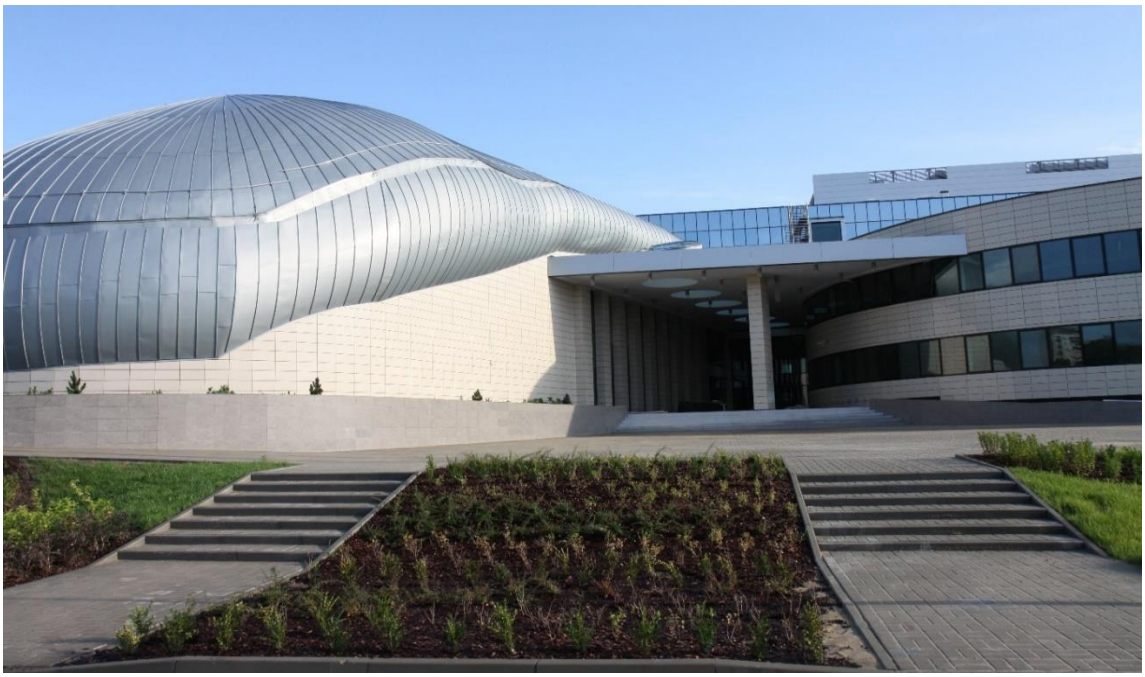

Fot. 71. Budynek „V”, rektorat i centralna administracja uczelni. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Projekt był współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, Priorytet II - Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach, Działanie 2.6 - Regionalne Strategie Innowacyjne i Transfer Wiedzy. Celem jest uzyskanie projektu budowlanego i wykonawczego wraz z pozwoleniem na budowę obiektu. Centrum Dydaktyczno-Konferencyjno-Biblioteczno-Administracyjne zlokalizowano na terenie kampusu Politechniki Rzeszowskiej przy al. Powstańców Warszawy.

[687] W. Chwała, *Projekty unijne*, „Gazeta Politechniki” 2007, nr 5 (161), s. 11.

Fot. 72. Inauguracja 2006/2007. W środku rektor prof. Andrzej Sobkowiak. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Kadencja 2008-2012

- prof. dr hab. inż. Andrzej Sobkowiak - rektor,
- prof. dr hab. inż. Feliks Stachowicz - prorektor ds. ogólnych,
- dr hab. inż. Jacek Kluska, prof. PRz - prorektor ds. nauki,
- prof. dr hab. inż. Leszek Woźniak - prorektor ds. kształcenia,
- prof. dr hab. inż. Marek Orkisz - prorektor ds. nauczania.

Dziekani i prodziekani

Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska

- prof. dr hab. inż. Leonard Ziemiański - dziekan,
- dr hab. inż. Aleksander Kozłowski, prof. PRz - prodziekan ds. nauki,
- dr inż. Jadwiga Kaleta[688] - prodziekan ds. nauczania,
- dr inż. Aleksander Starakiewicz[689] - prodziekan ds. nauczania.

Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa

[688] Dr inż. Jadwiga Kaleta (1953) – nauczyciel akademicki, w Zakładzie Oczyszczania i Ochrony Wód WBIŚiA, specjalista zakresie ochrony wód, uzdatniania wody do celów pitnych, kotłowych, medycznych, technologii oczyszczania ścieków, usuwania związków organicznych z wody, prodziekan. https://jadwigakaleta.v.prz.edu.pl/ (12.08.2020 r.).

[689] Dr inż. Aleksander Starakiewicz (1955) – nauczyciel akademicki w Zakładzie Budownictwa Ogólnego WBIŚiA, specjalista w dziedzinie budownictwa ogólnego, fizyki budowli, wykorzystania energii słonecznej w budownictwie, prodziekan ds. kształcenia (2008-2012). https://zbo.prz.edu.pl/pracownicy-/aleksander-starakiewicz (12.08.2020 r.).

– dr hab. inż. Krzysztof Kubiak, prof. PRz - dziekan,
– dr hab. inż. Jarosław Sęp, prof. PRz[690] - prodziekan ds. nauki,
– dr inż. Paweł Litwin - prodziekan ds. nauczania,
– dr inż. Edward Rejman - prodziekan ds. nauczania.

Wydział Chemiczny

– dr hab. inż. Ireneusz Opaliński, prof. PRz[691] - dziekan,
– prof. dr hab. inż. Roman Petrus - prodziekan ds. nauki,
– dr hab. inż. Wiktor Bukowski, prof. PRz[692] - prodziekan ds. nauczania,
– dr inż. Anna Kuźniar[693] - prodziekan ds. nauczania.

Wydział Elektryczny

– dr hab. Kazimierz Buczek, prof. PRz - dziekan,
– dr hab. inż. Grzegorz Masłowski, prof. PRz[694] - prodziekan ds. nauczania,
– dr inż. Jan Rodziński - prodziekan ds. nauczania,
– dr inż. Jakub Wojturski[695] - prodziekan ds. nauczania.

Wydział Matematyki i Fizyki Stosowanej

– prof. dr hab. Dov Bronisław Wajnryb[696] - dziekan,

[690] Prof. dr hab. inż. Jarosław Sęp (1964) – nauczyciel akademicki i kierownik Katedry Technologii Maszyn i Inżynierii Produkcji NA WBMIL, specjalista w dziedzinie technologii maszyn, trybologii, inżynierii produkcji, prodziekan ds. nauki WBMiL (2008-2012), dziekan WBMiL (2012-2016), prorektor PRz (2020-2024). *Poznajemy dziekanów*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 9-10 (225-226), s. 7.

[691] Dr hab. inż. Ireneusz Opaliński, prof. PRz (1948) – były nauczyciel akademicki w Katedrze Inżynierii Chemicznej i Procesowej na Wydziale Chemicznym PRz, specjalista w dziedzinie oddziaływań w układach dyspersyjnych i matematycznego modelowania operacji z materiałami sypkimi, dziekan Wydziału Chemicznego (2008-2012). *Poznajemy dziekanów*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 9-10 (177-178), s. 6.

[692] Profesor Wiktor Bukowski (1964) – specjalista w dziedzinie technologii chemicznej, kinetyki i katalizy, pracownik naukowy Katedry Technologii i Materiałoznawstwa Chemicznego, aktywny organizator pokazów chemicznych, prodziekan ds. nauczania Wydziału Chemicznego (2008-2012), prodziekan ds. nauki WCh (2012-2016). https://wbuk.v.prz.edu.pl/ (18.07.2020 r.).

[693] Dr inż. Anna Kuźniar (1972) – nauczyciel akademicki w Zakładzie Chemii Nieorganicznej i Analitycznej WCh, specjalista z dziedziny analizy chemicznej, chemii nieorganiczna, chemii, związków kompleksowych, prodziekan ds. nauczania (2008-2012). https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=124001&_k=faxhnl (12.08.2020 r.).

[694] Dr hab. inż. Grzegorz Masłowski (1965) – specjalista w dziedzinie fizycznych aspektów wyładowań atmosferycznych, oddziaływań prądu piorunowego i impulsowego pola elektromagnetycznego dużej mocy na obiekty budowlane, kierownik Katedry Elektrotechniki i Podstaw Informatyki, prodziekan ds. rozwoju WEiI (2008-2012), dziekan WEiI (2012-2016), prorektor ds. kształcenia (2016-2020); były reprezentant kraju w piłce siatkowej. *Poznajemy dziekanów*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 9-10(225-226), s. 9.

[695] Dr inż. Jakub Wojturski (1971) – nauczyciel akademicki w Katedrze Metrologii i Systemów Diagnostycznych WEiI, specjalista w dziedzinie metrologii, termometrii rezystancyjnej, prodziekan ds. nauczania WEiI w latach 2008-2012. *45 lat Wydziału Elektrotechniki i Informatyki Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza,* red. J. Płoszyńska, Rzeszów 2010, s. 105; https://wojtur.v.prz.edu.pl/glowne-zainteresowania-naukowe (12.08.2020 r.).

[696] Prof. dr hab. Dov Bronisław Wajnryb (1946) – absolwent Technion-Israel Institute of Technology, doktorat uzyskał na Wydziale Matematyki Uniwersytetu Hebrajskiego w Jerozolimie, w latach 1977-1980 pracował w na Uniwersytecie w Bonn i Instytucie Wyższych Studiów naukowych IHES k. Paryża, a od 1980-2006 w na

– dr hab. Henryka Czyż, prof. PRz[697] - prodziekan ds. nauki,
– dr Anetta Szynal-Liana[698] – prodziekan ds. nauczania.

Wydział Zarzadzania i Marketingu

– dr hab. Grzegorz Ostasz, prof. PRz - dziekan,
– prof. dr hab. Oleksandr Gugnin[699] - prodziekan ds. nauki (2008-2009),
– dr Beata Zatwarnicka-Madura - prodziekan ds. rozwoju (2009-2012),
– dr Andrzej Gazda - prodziekan ds. nauczania,
– dr inż. Dariusz Wyrwa[700] - prodziekan ds. nauczania.

Na mocy certyfikatu Urzędu Lotnictwa Cywilnego (datowany na z 29 czerwca 2009 r.) 5 września 2009 r. otwarto w Bezmiechowej (w ramach Akademickiego Ośrodka Szybowcowego) Ośrodek Szkolenia Lotniczego.

W 2009 r. utworzono również działającą przy wsparciu i pod patronatem Politechniki Rzeszowskiej Politechnikę Dziecięcą, pierwsze zajęcia odbywały się w salach PRz w Rzeszowie, a w kolejnych latach także w innych miejscach, jak w Dębicy, Mielcu, Ustrzykach Dolnych czy Stalowej Woli. Zapisy na zajęcia cieszyły się dużym zainteresowaniem, że w czasie naboru wpływało zdecydowanie więcej zgłoszeń niż było dostępnych miejsc. O zakwalifikowaniu dziecka na Politechnikę Dziecięcą decydowało losowanie.

W 2011 r. uczelnia obchodziła jubileusz 60-lecia. Z tej okazji 17 października w 61. inauguracji roku akademickiego 2011/2012 wziął udział prezydent Bronisław Komorowski[701].

Politechnice w Hajfie, od 2006 r. pracował w Polsce, dziekan WMiFS (2008-2012). *Poznajemy dziekanów*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 9-10 (177-178), s. 8.

[697] Dr hab. Henryka Czyż, prof. PRz (1948) – nauczyciel akademicki w Katedrze Fizyki i Inżynierii Medycznej WMiFS, specjalista w dziedzinie wibroakustyki, prodziekan ds. nauczania WMiFS w latach 2008-2012 https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=61605&_k=fvn8rr (12.08.2020 r.).

[698] Dr Anetta Szynal-Liana (1971) – nauczyciel akademicki w Zakładzie Matematyki Dyskretnej WMiFS, specjalista w dziedzinie analizy zespolonej, prodziekan ds. nauczania WMiFS od 2006 r. do 2012 r. i prodziekan ds. kształcenia WMiFS w kadencji 2012- 2016. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=117010&_k=syrmhc (12.08.2020 r.).

[699] Prof. dr hab. Oleksandr Gugnin (1948) – kierownik Katedry Marketingu WZ**,** specjalista w dziedzinie filozofii społecznej i marketingu, prodziekan ds. nauczania w latach 2008-2009. https://guga.v.prz.edu.pl/ (12.08.2020 r.); *Wydział Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 2014.

[700] Dr inż. Dariusz Wyrwa (1972) – nauczyciel akademicki w Katedrze Przedsiębiorczości, Zarządzania i Ekoinnowacyjności WZ, specjalista w dziedzinie ekonomika i organizacja przedsiębiorstw, zarządzanie projektami, zarządzanie strategiczne prodziekan ds. nauczania (2008-2012). https://dariuszwyrwa.v.prz.edu.pl/ (12.08.2020 r.).

[701] To nie pierwsza wizyta polityków na Politechnice Rzeszowskiej. W pierwszej dekadzie XXI w. uczelnię odwiedzali m.in. Leszek Miller, Marek Belka, Grzegorz Kołodko, Barbara Kudrycka. Por. *XV-lecie Wydziału Zarządzania i Marketingu Politechniki Rzeszowskiej 1993-2008*, Rzeszów 2008, s. 66.

To pierwsza i jak dotąd jedyna wizyta głowy państwa w rzeszowskiej uczelni technicznej. W swoim wystąpieniu prezydent podkreślił: „tu w Rzeszowie widać, że świat nowoczesny, to świat zdolny do konkurowania, ale i do współpracy w ramach konkurencji, przy mocnej pozycji woli współdziałania. Przecież taka jest idea silnej pozycji, taka jest idea »Doliny Lotniczej«, taka jest idea ośrodków naukowych, które mają ambicję i umiejętność ich realizowania do stworzenia tzw. klastra, czyli zdolności współdziałania władz samorządowych, przemysłu i właśnie ośrodków naukowo-badawczych. Widać, jak to działa, po uzyskanych szansach, widać to także po tym miejscu, jakim jest Politechnika”[702].

Przy okazji uroczystości w nowym gmachu administracyjno-bibliotecznym prezydent Komorowski mówił również o „romantyzmie inżynierskim”. Według prezydenta to romantyzm, który łączy myślenie o wielkości Polski, o jej nowoczesności w powiązaniu ze zdolnością przenoszenia tego, nie tylko na słowa, ale i na czyny. „Takiego romantyzmu inżynierów w Polsce trzeba jak najwięcej” – zakończył swoje wystąpienie na Politechnice Rzeszowskiej Bronisław Komorowski[703].

Podczas inauguracji roku akademickiego prezydent Komorowski wręczył zasłużonym naukowcom z PRz Złote Krzyże Zasługi oraz Ordery Odrodzenia Polski.

Fot. 73. 60 lat Wyższego Szkolnictwa Technicznego w Rzeszowie. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[702] M. Olejnik, *Jubileusz 60-lecia uczelni (w kilku odsłonach)*, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 11 (215), s. 5.
[703] Więcej: https://www.prezydent.pl/archiwum-bronislawa-komorowskiego/aktualnosci/wizyty-krajowe/art,132,prezydent-na-inauguracji-roku-na-politechnice-rzeszowskiej/ (15.05.2018 r.).

Projekt ePRz – system informatyczny nowej generacji

W 2012 r. władze uczelni podjęły decyzję o przygotowaniu i uruchomieniu projektu pod nazwą „ePRz otwarta platforma e-usług zintegrowana z systemem informatycznym nowej generacji". Prace przygotowawcze polegały na zdefiniowaniu kluczowych obszarów informatyzacji, uszczegółowieniu specyfikacji planowanych dostaw i wdrożeń oraz zmianach organizacyjnych z zakresu funkcjonowania służb informatycznych. Starano się także o uzyskanie dofinansowania ze środków unijnych. Przygotowano procedurę przetargową, w wyniku, której wyłoniono dostawcę nowego systemu firmę SIMPLE z Warszawy realizującą zadanie we współpracy z firmą OPTeam z Rzeszowa. „Dnia 29 sierpnia 2014 r. pomiędzy Politechniką Rzeszowską a firmą SIMPLE S.A. została zawarta umowa dotycząca wdrożenia systemu informatycznego w ramach projektu „ePRz - otwarta platforma e-usług zintegrowana z systemem informatycznym nowej generacji"[704].

W ramach projektu miała być opracowana i uruchomiona interaktywna, elektroniczna platforma sprzętowo-programowa, która umożliwi wdrożenie wielu nowych usług elektronicznych (e-usług), obejmujących zarówno przepływ informacji wewnątrz PRz, jak i wymianę z odbiorcami zewnętrznymi. Podstawą uruchomienia platformy ePRz był zakup i dostawa nowoczesnej infrastruktury teleinformatycznej, czyli zarówno zakup „sprzętu teleinformatycznego wraz z oprogramowaniem systemowym, jak i oprogramowanie użytkowe wspomagające realizację następujących zadań: zarządzanie uczelnią, elektroniczny obieg dokumentów oraz opracowanie nowoczesnych portali internetowych. […]. Prace obejmą też wdrożenie nowych modułów i funkcjonalności w obecnie użytkowanym Uniwersyteckim Systemie Obsługi Studiów (USOS) oraz wytworzenie i wdrożenie oprogramowania w obszarze nauki i współpracy"[705]. Termin zakończenia projektu wyznaczono na 15 sierpnia 2015 r.

W projekcie uczestniczyło ok. 50 osób pracujących w 11 zespołach wdrożeniowych oraz realizujących wsparcie administracyjne i logistyczne, użytkownikami niektórych funkcji systemu, takich jak np. elektroniczny obieg dokumentów czy nowe e-usługi, będą nie tylko pracownicy i studenci PRz, ale także szersza społeczność mieszkańców naszego kraju i regionu.

[704] M. Kamler, *Nowoczesna platforma usług informatycznych – ePRz*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 11 (251), s. 13.
[705] K. Świder, *Elektroniczne oblicze PRz*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 12 (252), s. 3.

Fot. 74. Inauguracja roku akademickiego 2012/2013, fot. z zasobów PRz, M. Misiakiewicz.

17 grudnia 2012 r. Centralna Komisja ds. Stopni i Tytułów podjęła decyzję o przyznaniu Wydziałowi Budownictwa i Inżynierii Środowiska uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora nauk technicznych w dyscyplinie *inżynieria środowiska*.

Statut z 27 marca 2012 r.

Kolejny statut pojawił się sześć lat później, a dokładnie 27 marca 2012 r. W postanowieniach ogólnych wprowadzono nazwę uczelni w kilku językach, np. rosyjskim, niemieckim, francuskim i hiszpańskim. Podkreślono autonomiczność uczelni i możliwość kształcenia w innym języku niż polski „w zakresie i na warunkach określonych w odpowiednich regulaminach studiów”[706].

Zgodnie ze statutem Politechnika posiada godło, pieczęć, sztandar flagę, barwę, znak firmowy (dokładny opis stanowił załącznik 8. Statutu) i oficjalny skrót nazwy uczelni PRz. Jednostkami organizacyjnym nadal pozostawały wydział i jednostki wydziału, czyli katedry i zakłady.

Zarówno organy kolegialne, jak i jednoosobowe pozostały bez zmian, tak samo jak skład senatu. W paragrafie 35. określono zadania Senatu, tzn. w jakich sprawach może on uchwalać postanowienia (były to m.in.: sprawy strategii uczelni czy uruchomienia/zniesienia kierunku studiów, wynagrodzenia ze środków pozabudżetowych, powołanie uczelnianej komisji rekrutacyjnej, komisji dyscyplinarnej ds. nauczycieli akademiach, ustalenie wytycznych w sprawie planów i programów kształcenia, treści ślubowania, wyrażanie zgody

[706] Archiwum uczelni, *Statut Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów, 2012, s. 11.

na utworzenie przez rektora spółki lub zatrudnienie rektora czy prorektora podczas kadencji w poza uczelnią oraz opiniowanie na temat zatrudnienia na stanowiskach profesorów zwyczajnych i nadzwyczajnych, tworzenia/przekształcania/likwidowania jednostek, ważnych spraw dla uczelni).

Rozszerzono skład Konwentu o członków Fundacji Rozwoju Politechniki Rzeszowskiej oraz przedstawicieli PRz wybranych przez rektora (posiedzenia miały się odbywać nie rzadziej niż co sześć miesięcy). Wprowadzono ograniczenia wiekowe dla kandydata na rektora - w dniu rozpoczęcia kadencji kandydat nie mógł ukończyć 65 lat (dr hab.) i 70 (prof.). Rektor oprócz czterech prorektorów mógł ustanowić także pełnomocników, miał przestrzegać prawa o szkolnictwie wyższym i być odpowiedzialny za całość gospodarki finansowej uczelni. Uczelniane Kolegium Elektorów nadal dokonywało wyboru rektora, jak również obowiązywał przyjęty wcześniej w uczelni plan rzeczowo-finansowy.

Politechnika Rzeszowska kolejny raz została laureatem konkursu „Jakość Roku" w kategorii „projekty naukowo-badawcze", 5 marca 2013 r. odbyła się gala finałowa konkursu. „Uczelnia uzyskała tytuł „Jakość Roku Złoto" za efekty realizacji projektu kluczowego pn. *Nowoczesne technologie materiałowe stosowane w przemyśle lotniczym PKAERO*, jako koordynator konsorcjum projektowego partnerów Centrum Zaawansowanych Technologii Aeronet – Dolina Lotnicza 2"[707]. Nagrodę dla Politechniki Rzeszowskiej odebrała prof. PRz dr hab. inż. Romana Ewa Śliwa, kierownik projektu. Politechnika Rzeszowska uzyskała prawo do bezterminowego oraz swobodnego posługiwania się godłem „Jakość Roku Złoto" we własnej działalności wizerunkowej. Organizatorem VII edycji Konkursu była Redakcja „Biznes Raport", „Dziennik Gazeta Prawna". Eksperci Polskiego Centrum Badań i Certyfikacji S.A. docenili wysokie standardy działalności Politechniki Rzeszowskiej, odnosząc się do następujących kryteriów:

- skutecznej realizacji polityki jakości,
- wysokiej wartości realizowanych projektów badawczych,
- działania na rzecz innowacyjności,
- promowania polskich dokonań naukowych na arenie międzynarodowej,
- współpracy z partnerami przemysłowymi.

W auli Regionalnego Centrum Konferencyjno-Dydaktycznego i Biblioteczno-Administracyjnego w bud. V wieczorem 15 grudnia 2013 r. odbył się specjalny koncert Studenckiego Zespołu Pieśni i Tańca Politechniki Rzeszowskiej „Połoniny".

[707] A. Rzucidło, *Jakość Roku - Złoto dla Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 5 (233), s. 3.

Kadencja 2012-2016

Władze uczelni

- prof. dr hab. inż. Marek Orkisz - rektor,
- prof. dr hab. inż. Kazimierz Buczek - prorektor ds. rozwoju,
- dr hab. inż. Adam Marciniec, prof. PRz - prorektor ds. kształcenia,
- prof. dr hab. inż. Leonard Ziemiański - prorektor ds. nauki.

Dziekani i prodziekani

Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska

- dr hab. inż. Piotr Koszelnik[708], prof. PRz - dziekan,
- dr inż. Bartosz Miller[709] - prodziekan ds. rozwoju,
- dr inż. Jadwiga Kaleta - prodziekan ds. kształcenia,
- dr inż. Aleksander Starakiewicz - prodziekan ds. kształcenia,

Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa

- dr hab. inż. Jarosław Sęp, prof. PRz - dziekan,
- dr hab. inż. Grzegorz Budzik, prof. PRz[710] - prodziekan ds. nauki, rozwoju,
- dr hab. inż. Władysław Zielecki, prof. PRz [711] - prodziekan ds. kształcenia,
- dr inż. Arkadiusz Rzucidło[712] - prodziekan ds. kształcenia.

Wydział Chemiczny

- prof. dr hab. inż. Henryk Galina - dziekan,
- dr hab. inż. Stanisław Opaliński - prodziekan ds. ogólnych,

[708] Prof. dr hab. inż. Piotr Koszelnik (1972) – absolwent PRz, nauczyciel akademicki i kierownik Katedry Inżynierii i Chemii Środowiska WBIŚiA, specjalista w zakresie ochrony wód i chemii środowiska i gospodarki odpadami, dziekan WBIŚiA (2012-2016, 2016-2019), rektor PRz (2020-2024). *Poznajemy dziekanów*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 9-10 (225-226), s. 7.

[709] Dr hab. inż. Bartosz Miller (1970) – nauczyciel akademicki w Katedrze Mechaniki Konstrukcji WBIŚiA, specjalista w dziedzinie dynamiki konstrukcji, mechaniki konstrukcji, prodziekan ds. nauki (2012-2016), prodziekan ds. nauki i rozwoju WBIŚiA (2016-2019). https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=105819&_k=0zv1ne (12.08.2020 r.).

[710] Prof. dr hab. inż. Grzegorz Budzik (1971) – kierownik Katedry Konstrukcji Maszyn na WBMiL, prodziekan ds. nauki i rozwoju WBMiL (2012-2016), prorektor ds. nauki (2016-2020), specjalista w dziedzinie CAD, konstrukcji elementów silników spalinowych, konstrukcji maszyn, przekładni zębatych, szybkiego prototypowania, inżynierii odwrotnej, współzałożyciel Klastra Szybkiego Prototypowania oraz Wschodniego Klastra Wzornictwa Przemysłowego, członek Podkarpackiej Rady Innowacji oraz Rady Inkubatora Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego. *Wybory na kadencję 2016-2020, poznajemy prorektorów - elektów*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 5 (269), s. 3.

[711] https://wladyslaw-zielecki.v.prz.edu.pl/glowne-zainteresowania-naukowe *(*12.08.2020 r.).

[712] Dr inż. Arkadiusz Rzucidło (1970) – nauczyciel akademicki w Zakładzie Informatyki WBMiL, prodziekan ds. kształcenia WBMiL (2012-2016, 2016-2020, 2020-2024). https://arzucidlo.v.prz.edu.pl/ (12.08.2020 r.).

– dr hab. inż. Wiktor Bukowski, prof. PRz - prodziekan ds. nauki,
– dr inż. Anna Kuźniar - prodziekan ds. kształcenia.

Wydział Elektryczny

– dr hab. Grzegorz Masłowski, prof. PRz - dziekan,
– dr inż. Dominik Strzałka[713] - prodziekan ds. rozwoju,
– dr inż. Witold Posiewała[714] - prodziekan ds. kształcenia,
– dr inż. Roman Zajdel[715] - prodziekan ds. kształcenia.

Wydział Matematyki i Fizyki Stosowanej

– dr hab. Iwona Włoch[716] - dziekan,
– dr Dorota Jakubczyk[717]- prodziekan ds. rozwoju,
– dr Anetta Szynal-Liana - prodziekan ds. kształcenia.

Wydział Zarzadzania i Marketingu

– dr hab. Grzegorz Ostasz, prof. PRz - dziekan,
– dr Beata Zatwarnicka-Madura[718] - prodziekan ds. rozwoju,
– dr Marta Pomykała[719] - prodziekan ds. kształcenia,
– dr inż. Grzegorz Lew - prodziekan ds. kształcenia.

---

[713] Dr inż. Dominik Strzałka (1978) – nauczyciel akademicki i kierownik zakładu systemów złożonych WEiI, specjalista w dziedzinie modelowania i analizy statystycznej zjawisk o charakterze nieekstensywnym w systemach komputerowych pod kątem występowania zależności długoterminowych, problematyki wydajności systemów złożonych, prodziekan ds. kształcenia (2012-2016) i prodziekan ds. rozwoju i kontaktów z gospodarką (2016-2019). https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=228963&_k=tp1sex (12.08.2020 r.).

[714] Dr inż. Witold Posiewała – nauczyciel akademicki w Katedrze Elektroniki i Podstaw Informatyki, specjalista w z zakresie wdrażania, utrzymania i rozwoju systemów informatycznych w przedsiębiorstwach, prodziekan ds. kształcenia WEiI (2012-2016, 2016-2020). https://eksperci.prz.edu.pl/baza-ekspertow/list,1,dziedzina-nauk-technicznych,page7.html (12.08.2020 r.).

[715] Dr hab. inż. Roman Zajdel (1965) – nauczyciel akademicki w Katedrze Informatyki i Automatyki WEiI, specjalista w dziedzinie sztucznej inteligencji, sieci neuronowych, prodziekan ds. kształcenia WEiI w kadencji 2012-2016 i 2016-2019, dziekan WEiI 2020-2024. https://nauka-polska.pl/#/results?_k=tbpmfu (12.08.2020 r.).

[716] Dr hab. Iwona Włoch, prof. PRz (1968) – nauczyciel akademicki i kierownik Zakładu Matematyki Dyskretnej na WMiFS, specjalista w dziedzinie problemów matematyki dyskretnej (kombinatoryki, teorii grafów i teorii liczb), kierownik pięciu projektów badawczych, autor 42 artykułów naukowych (w tym 14 w czasopismach z Listy Filadelfijskiej) i 1 podręcznika akademickiego, dziekan WMiFS w kadencji 2012-2016 i 2016-2019. *Poznajemy dziekanów*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 9-10 (225-226), s. 10.

[717] Dr Dorota Jakubczyk (1976) – nauczyciel akademicki w Katedrze Fizyki i Inżynierii Medycznej WMiFS, specjalista w dziedzinie fizyki fazy skondensowanej, mechaniki kwantowej, prodziekan ds. rozwoju w kadencji 2012-2016. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=136464&_k=3nmg6q (12.08.2020 r.).

[718] Dr hab. Beata Zatwarnicka-Madura, prof. PRz (1970) – nauczyciel akademicki w Katedrze Marketingu specjalista w dziedzinie marketingu, zachowania nabywców, technik sprzedaży osobistej, prodziekan ds. rozwoju WZ w kadencji 2009-2012 i 2012-2016, dziekan WZ 2020-2024. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=110976&_k=f0iymz (12.08.2020 r.).

[719] Dr hab. Marta Pomykała (1970) – nauczyciel akademicki w Zakładzie Prawa i Administracji, specjalista w dziedzinie prawa administracyjnego WZ, prodziekan ds. kształcenia w kadencji 2012-2016 oraz 2016-2019. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=116999&_k=qxmcin (12.08.2020 r.).

Inwestycje w 2014 r.

W 2014 r. Politechnika realizowała wiele inwestycji budowlanych, najpoważniejsze objęte dotacją celową MNiSW lub UE to:

1. Budowa Zespołu Laboratoriów dla Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska składający się z pomieszczeń przeznaczonych na potrzeby współpracujących zespołów badawczych Zakładu Dróg i Mostów, Wydziałowego Laboratorium Badań Konstrukcji oraz Katedry Konstrukcji Budowlanych. „W budynku zaplanowano wykonanie komory do badań izolacyjności akustycznej przegród budowlanych dla Wydziałowego Laboratorium Badań Konstrukcji i symulator jazdy samochodem po projektowanej drodze dla Pracowni Okulografii Zakładu Dróg i Mostów. Inwestycja była współfinansowana z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Osi Priorytetowej 5 „Infrastruktura Publiczna „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013”[720].
2. Przebudowa hangaru lotniczego Ośrodka Kształcenia Lotniczego PRz - w ramach inwestycji został przebudowany hangar. Termomodernizacji poddano również przybudówkę administracyjno-socjalną hangaru. W ramach tego zadania zaplanowano realizację w obrębie hangaru części drogi kołowania.
3. Budynek Zespołu Laboratoriów dla Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa (L-33) - budynek Zespołu Laboratoriów dla WBMiL połączony z istniejącym budynkiem L-31 przewiązką na poziomie I piętra. W piwnicy zaprojektowano pomieszczenia techniczne i gospodarcze. Na parterze zaplanowano wejście główne z holem i windą, stacją kontroli pojazdów do 3,5 t oraz hamownię podwoziową w komorze klimatycznej (zakres temperatur od -20 C° do +30 C°) i pomieszczenia techniczno-dydaktyczne. Na kolejnych piętrach przygotowano pomieszczenia laboratoryjne i sale wykładowe oraz pomieszczenia biurowo-techniczne. Na zewnątrz budynku zbudowano stację gazów kalibracyjnych, po przeciwnej stronie ul. Emilii Plater zaś wykonano nową stację transformatorową. „Wyjątkowe w skali kraju jest tutaj kompleksowe, klimatyzowane stanowisko monitorowania emisji zanieczyszczeń z procesów spalania, obejmujące komorę klimatyczną wraz z hamownią podwoziową oraz niezbędnymi elementami budowlano-instalacyjnymi. Aparatura pomiarowa dla stanowiska monitorowania emisji spalania posiada system poboru i przygotowania

[720] Por. *Szkoły wyższe i ich finanse w 2014 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2015.

spalin, zestaw analizatorów spalin, układ automatyki sterowania oraz system klimatyzacji. Obiekt jest użytkowany przez Katedrę Silników Spalinowych i Transportu, Katedrę Samolotów i Silników Lotniczych oraz Katedrę Termodynamiki i Mechaniki Płynów”[721].

4. Przebudowa budynku „J” (rozbudowa i nadbudowa), na ten cel uczelnia uzyskała dotację Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego i dołączyła własne środki finansowe. Modernizacja obiektu zaplanowano na potrzeby Zakładu Nauk Humanistycznych Wydziału Zarządzania na poziomie II piętra oraz Studium Języków Obcych na poziomach parteru, I i III piętra.

12 września 2014 r. władze uczelni spotkały się z 15 nauczycielami akademickimi kończącymi w tym roku zatrudnienie na Politechnice Rzeszowskiej, byli to: prof. dr hab. Jan Adamczyk, prof. dr hab. inż. Józef Giergiel dr h.c., prof. dr hab. inż. Włodzimierz Kalita dr h.c., prof. dr hab. inż. Henryk Kopecki, prof. dr hab. Karol Krop, prof. dr hab. inż. Stanisław Kuś dr h.c., prof. dr hab. inż. Jerzy Łunarski, prof. dr hab. Kazimierz Rajchel, prof. dr hab. inż. Zenon Waszczyszyn, prof. dr hab. inż. Romuald Włodek, prof. dr hab. inż. Wiesław Żylski oraz profesorowie PRz: dr hab. inż. Roman Dmytryshyn, dr hab. inż. Bogusław Januszewski, dr hab. inż. Adam Reichhart, dr hab. inż. Ryszard Rut i dr inż. Michał Chłędowski. Jak podkreślał prof. Marek Orkisz, rektor PRz, że uczestnicy spotkania brali udział w ważnych wydarzeniach w historii PRz i „uczestniczyli w jej rozwoju. Wyższa Szkoła Inżynierska to 377 studentów i 16 nauczycieli, początek Politechniki to 4000 studentów i 260 nauczycieli. Obecna Politechnika to 16600 studentów i 750 nauczycieli”[722].

Nastąpiły zmiany na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska. „Na mocy Zarządzenia Rektora Politechniki Rzeszowskiej nr 29/2014 30 września 2014 r. 1 października 2014 r. została zmieniona dotychczasowa nazwa Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska. Wprowadzona z dniem 1 października 2014 r. nowa nazwa: Wydział Budownictwa Inżynierii Środowiska i Architektury została dostosowana do zakresu prowadzonej na Wydziale działalności dydaktycznej i badawczej”[723].

[721] J. Hess, *Nasze nowe inwestycje*, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 5-6 (245-246), s. 19.
[722] M. Olejnik, *Zasłużeni na uroczystym spotkaniu*, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 11 (251), s. 11, 12.
[723] M. Kłos, *Zmiana nazwy Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska,* „Gazeta Politechniki” 2014, nr 11 (251), s. 12.

Fot. 75. Akt przekazania Sztandaru PRz, fot. z zasobów PRz, M. Misiakiewicz.

Władze regionu dbały o rozwój uczelni, 15 kwietnia 2016 r. „w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego podpisano list intencyjny w sprawie przystąpienia województwa podkarpackiego do projektu »Lagging Regions«. Wymieniony projekt to wspólna inicjatywa Komisji Europejskiej, Ministerstwa Rozwoju oraz samorządów województw podkarpackiego i świętokrzyskiego”[724]. W ramach projektu przeprowadzono działania zmierzające do przyśpieszenia rozwoju gospodarczego w tych dwóch województwach. W województwie podkarpackim było trzy zadania w ramach projektu „Laggins Regions”, jednym z nich było wzmocnienie komercyjnego wykorzystania infrastruktury badawczej, m.in. Politechniki Rzeszowskiej.

Tabela 1. Wykłady inauguracyjne w rzeszowskiej uczeni technicznej

L. p	Imię i nazwisko	Tytuł wykładu	Data	Wydział
1	Mgr Kazimierz Krzyżanowski	O energii atomowego jadra, jej zastosowaniu i wykorzystaniu	30 września 1951	WM
2	Doc. mgr inż. Mieczysław Nosowicz	Perspektywy budowy samochodów	13 października 1962	Katedra Budowy Pojazdów Samochodowych Politechniki Krakowskiej
3	Prof. dr inż. Jan Woźniacki	Cyfrowe maszyny matematyczne i ich zastosowanie w gospodarce krajowej	1 października 1964	WM
4	Prof. dr inż. Jan Madejski	Możliwości rozwojowe energetyki nietradycyjnej	25 września 1965	WM
5	Mgr Kazimierz Oczoś	Polska myśl techniczna	25 września 1966	WM

[724] K. Hadała, *Politechnika w projekcie „Lagging Regions”*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 5 (269), s. 14.

6	Doc. dr hab. inż. Zbyszko Stojek	O deterministycznym podejściu do mechaniki konstrukcji	4 października 1968	WBLiK
7	Prof. dr inż. Jan Woźniacki	Zastosowanie logiki matematycznej w technice	6 października 1970	WM
8	Doc. dr inż. Mieczysław Kucharski	Moplen i teflon – przykłady postępu i osiągnieć chemii polimerów i tworzyw sztucznych	8 października 1971	WTCh
9	Doc. dr hab. inż. Andrzej Lesikiewicz	Lotnictwo – inicjatorem postępu technicznego	5 październik 1972	WM
10	Doc. dr. Hab. Bolesław Fleszar	Wybitni przedstawiciele ziemi rzeszowskiej oraz ich udział w rozwoju nauki i kultury polskiej	6 października 1973	WTCh
11	Prof. dr hab. inż. Zbigniew Bychawski	Rola mechaniki jako dyscypliny podstawowej w naukach inżynierskich	3 października 1974	
12	Doc. dr inż. Adam Batsch	Automatyzacja procesów obróbczych	5 października 1976	WM
13	Doc. dr hab. inż. Andrzej Bylica	Lotnicze materiały konstrukcyjne	3 października 1977	WM
14	Doc. dr. inż. Henryk Kopecki	Nowoczesne konstrukcje lotnicze – stan obecny i tendencje rozwojowe	3 października 1978	WM
15	Doc. dr inż. Mieczysław Mysiak	Społeczne i techniczne aspekty ochrony naturalnego środowiska człowieka	3 października 1979	WBLiK
16	Prof. dr hab. inż. Zdzisław Hippe	Komputerowa symulacja reakcji chemicznych	2 października 1980	WTCh
17	Doc. dr hab. Stanisław Kopacz	Wkład Polaków w rozwój chemii	5 października 1981	WCh
18	Doc. dr inż. Józef Respondek	Ignacy Łukasiewicz – pionier przemysłu naftowego	8 października 1982	WCh
19	Doc. dr inż. Adam Borowski	Tendencje rozwojowe samolotów	4 października 1983	WM
20	Doc. dr hab. inż. Benedykt Rząsa	Współczesne kierunki elektroniki	2 października 1984	WE
21	Prof. dr hab. inż. Stanisław Kuś	O kształtowaniu konstrukcji budowlanych	2 października 1985	WBiIŚ
22	Doc. dr hab. Andrzej Daszkiewicz	Polityczne przesłanki powstania Polski Ludowej	1 października 1986	Międzywydziałowy Zakład Nauk Społecznych
23	Doc. dr inż. Michal Gałda	Geodezja satelitarna	1 października 1987	WBiIŚ
24	Dr inż. Włodzimierz Kalita	Mikroelektronika – kierunki i konsekwencje rozwoju	4 października 1988	WE
25	Prof. dr hab. Jan Stankiewicz	Istota matematyki	3 października 1989	Katedra Matematyki
26	Prof. zw. dr inż. Kazimierz Oczoś	Rozwój wyższego szkolnictwa technicznego w Rzeszowie	2 października 1990	WBMiL
27	Prof. dr hab. inż. Andrzej Jarominiak	Mosty współczesność i perspektywy	7 października 1991	WBiIŚ
28	Dr inż. Zbigniew Klepacki	Istota i problemy współczesnego lotnictwa	6 października 1992	WBMiL
29	Dr hab. inż. Stanisław Paszczyński, prof. PRz	Mikrosensory	5 października 1993	WE

30	Prof. zw. dr hab. inż. Zdzisław Hippe	Chemometria – odkrywanie i użytkowanie informacji chemicznej	4 października 1994	WCh
31	Dr hab. Kazimierz Jaremczuk, prof. PRz	Kategoria wartości w procesie kreowania przedsiębiorczości	5 października 1995	WZiM
32	Dr inż. Adam Reichhart	Kształtowanie konstrukcji przestrzennych z blach profilowanych	3 października 1996	WBiIŚ
33	Dr hab. inż. Jacek Kluska, prof. PRz	Logika rozmyta i jej zastosowania	6 października 1997	WE
34	Dr hab. inż. Andrzej Sobkowiak, prof. PRz	Powstawanie pierwiastków chemicznych, czyli narodziny, życie i gwałtowna śmierć gwiazd	7 października 1998	WCh
35	Dr hab. inż. Marian Wysocki, prof. PRz	Problemy wizji komputerowej	8 października 1999	WE
36	Prof. dr hab. inż. Marek Orkisz	Ekologiczne aspekty użytkowania turbinowych silników lotniczych	6 października 2000	WBMiL
37	Prof. dr hab. inż. Andrzej Jarominiak	Perspektywy inżynierii mostowej w XXI w. inspirowane osiągnieciami budownictwa platform przybrzeżnych przemysłu naftowego	8 października 2001	WBiIŚ
38	Prof. zw. dr inż. Kazimierz E. Oczoś, dr h.c. PRz.	Nanotechnologia – wyzwaniem XXI wieku	10 października 2002	WBMiL
39	Dr hab. inż. Kazimierz Buczek, prof. PRz	Jakość energii elektrycznej	10 października 2003	WEiI
40	Prof. dr. hab. Tadeusz Paszkiewicz	Dwa źródła rewolucji naukowych w fizyce – pojęcia i instrumenty	1 października 2004	Katedra Fizyki
41	Prof. dr hab. Boleslaw Fleszar	Refleksje metafizyczne Alberta Einsteina (w 50. rocznicę śmierci)	6 października 2005	WCh
42	Prof. dr hab. inż. Leszek Trybus	Sprzężenie zwrotne w technice	6 października 2006	WEiI
43	Prof. dr hab. inż. Jan Sieniawski	Nauka o materiałach i inżynieria materiałowa w technice lotniczej	5 października 2007	WBMiL
44	Dr. hab. inż. arch. Adam Rybka, prof. PRz	Czynniki kształtujące formę architektoniczną i urbanistyczną	3 października 2008	WBiIŚ
45	Prof. dr. hab. inż. Leszek Woźniak	Ekoinnowacje – nowy paradygmat rozwoju	2 października 2009	WZiM
46	Prof. zw. dr inż. Kazimierz E. Oczoś, dr h.c. PRz.	Politechnika Rzeszowska – powstanie, rozwój, dokonania	1 października 2010	WBMiL
47	Prof. dr hab. inż. Marek Orkisz	Perspektywy rozwoju Politechniki Rzeszowskiej w latach 2011-2020	17 października 2011	WBMiL
48	Dr hab. inż. Henryk Galina, prof. PRz	100 lat polimerów syntetycznych	5 października 2012	WCh
49	Dr. hab. inż. Szczepan Woliński, prof. PRz	Kształtowanie i obliczanie konstrukcji budowlanych	4 października 2013	WBiIŚ
50	Dr. hab. Jarosław Górnicki, prof. PRz	Abstrakcyjny sprzymierzeniec	3 października 2014	WMiFS

51	Dr. hab. inż. Grzegorz Masłowski, prof. PRz	Wyładowania atmosferyczne w nauce i technice	2 października 2015	WEiI
52	Prof. dr. hab. Grzegorz Ostasz	Copowskie fundamenty uczelni technicznej w Rzeszowie	7 października 2016	WZ

Źródło: Opracowanie własne

Corocznie podczas inauguracji wygłaszany jest wykład inauguracyjny, szeroki wachlarz dziedzin z jakich prezentowane są wykłady ukazuje jak szeroki jest zakres zainteresowań naukowych pracowników uczelni.

Uniwersytet Techniczny

Zgodnie z zasadami politechnikę można utworzyć wtedy, kiedy jednostka szkolnictwa wyższego posiada prawo do nadawania stopnia doktora w sześciu dziedzinach, używanie terminu „uniwersytet techniczny" wymaga już tego prawa w 10. „Uniwersytet techniczny to najwyższy status, jaki można osiągnąć w szkolnictwie wyższym w Polsce. To rzecz natury czysto prestiżowej, uznanie wysokiej jakości kształcenia. Aby otrzymać status uniwersytetu technicznego, Politechnika Rzeszowska musiała zdobyć uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora, w co najmniej 10 dyscyplinach, minimum 6 w zakresie nauk technicznych"[725].

Po kilkudziesięciu latach funkcjonowania „Politechnika Rzeszowska, największa uczelnia techniczna na Podkarpaciu, uzyskała status uniwersytetu technicznego. Zdaniem rektora PRz prof. Marka Orkisza to uznanie wysokiej jakości kształcenia, jakie daje uczelnia oraz jakości i znaczenia prowadzonych przez nią badań"[726].

21 uczelni technicznych w kraju ma status uniwersytetu technicznego, w tym m.in. Politechnika Warszawska, Wrocławska i Gdańska. „Sukcesu gratulował marszałek Władysław Ortyl[727]. Pojawienie się na mapie regionu uniwersytetu technicznego jest dla mnie jako marszałka i absolwenta Politechniki niezwykle miłą wiadomością. Tak się zbiegło, że akurat

[725] B. Terczyńska, Nowiny24, https://nowiny24.pl/politechnika-rzeszowska-zostala-uniwersytetem-technicznym/ar/c3-9968084 (05.04.2020 r.).
[726] http://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news,409554,politechnika-rzeszowska-uzyskala-status-uniwersytetu-technicznego.html (05.04.2020 r.).
[727] Władysław Ortyl (1954) – polityk, inżynier i samorządowiec, absolwent Politechniki Rzeszowskiej, senator VI, VII i VIII kadencji, sekretarz stanu w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego w latach 2005-2007, marszałek województwa podkarpackiego od 2013. https://www.podkarpackie.pl/index.php/zarzad-wojewodztwa/marszalek (05.05.2020 r.).

w tym roku Politechnika dostanie najwyższą dotację na rozwój, jaką przyznaje samorząd województwa”[728].

„Politechnika Rzeszowska to największa uczelnia techniczna na Podkarpaciu, kształcąca przyszłych inżynierów. Słynie z kształcenia pilotów lotnictwa cywilnego. Do tej pory uczelnia wykształciła ok. 500 pilotów, wśród nich znanego kapitana Tadeusza Wronę[729].

W roku akademickim 2015/2016 studia na PRz rozpoczęło prawie 17 tys. studentów, w tym 5 tys. na pierwszym roku (studiów stacjonarnych i niestacjonarnych).

Fot. 76. Inauguracja roku akademickiego 2015/2016, przy mównicy rektor prof. Marek Orkisz. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

25 kwietnia br. decyzją Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów przyznano Wydziałowi Budowy Maszyn i Lotnictwa Politechniki Rzeszowskiej prawo do nadawania stopnia naukowego doktora nauk technicznych w dyscyplinie *inżynieria materiałowa.* Jest to najnowsze uprawnienie na uczelni, które pozwoliło na uzyskanie statusu uniwersytetu technicznego przez Politechnikę Rzeszowską”[730].

„Z uzyskania przez PRz statusu uniwersytetu technicznego dumy nie ukrywają władze Rzeszowa. - Politechnika cały czas się rozwija, zabezpiecza konstruktorów, inżynierów dla

[728] B. Terczyńska, Nowiny24. https://nowiny24.pl/politechnika-rzeszowska-zostala-uniwersytetem-technicznym/ar/c3-9968084, Rzeszów (08.05.2016 r.).
[729] Pilot Tadeusz Wrona (1954) – absolwent Politechniki Rzeszowskiej, pilot cywilny i szybownik, znany z manewru lądowania awaryjnego na Lotnisku Chopina w Warszawie bez wysuniętego podwozia 1 listopada 2011 r. https://www.bbc.com/news/world-europe-15543315 (05.05.2020 r.).
[730] http://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news,409554,politechnika-rzeszowska-uzyskala-status-uniwersytetu-technicznego.html (05.04.2020 r.).

wielu zakładów pracy. Rozwój stref ekonomicznych w Rogoźnicy i Dworzyska nie byłby taki szybki, gdyby nie absolwenci Politechniki – mówił Tadeusz Ferenc [731], prezydent Rzeszowa"[732].

Prezydent także wspominał o tym, że „w 1951 r. grupa zapaleńców z WSK podejmuje decyzję o utworzeniu Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej. Po kilku latach jest 60 absolwentów, dzisiaj są tysiące, dzisiaj są przepiękne budynki, które powstały w ostatnim czasie. Politechnika cały czas się rozwija, zabezpiecza konstruktorów, inżynierów dla wielu zakładów pracy. Rozwój stref ekonomicznych w Rogoźnicy i Dworzyska nie byłby taki szybki, gdy nie absolwenci PRz – powiedział Tadeusz Ferenc"[733].

Uzyskanie tytułu uniwersytetu technicznego zbiegło się z rocznicą powstania uczelni: „W tym roku PRz obchodzi 65-lecie istnienia. Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza – państwowa politechnika utworzona w 1963 r. w Rzeszowie jako Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie; od 1974 nosi imię Ignacego Łukasiewicza, od 2016 posiada status uniwersytetu technicznego"[734].

Kadencja 2016-2020[735]

Władze uczelni

- prof. dr hab. inż. Tadeusz Markowski - rektor,
- prof. dr hab. inż. Grzegorz Budzik - prorektor ds. nauki,
- dr hab. inż. Grzegorz Masłowski, prof. PRz - prorektor ds. kształcenia,
- dr hab. inż. Mariusz Oleksy, prof. PRz - prorektor ds. rozwoju i kontaktów
- z gospodarką,
- prof. dr hab. Grzegorz Ostasz - prorektor ds. współpracy międzynarodowej.

[731] Tadeusz Ferenc (1940) – ekonomista, polityk, poseł na Sejm IV kadencji, prezydent Rzeszowa od 2002 r. https://rzeszow-news.pl/tadeusz-ferenc-doktorem-honoris-causa-politechniki-rzeszowskiej-foto/ (05.05.2020 r.)
[732] M. Kobiałka, https://rzeszow.onet.pl/politechnika-rzeszowska-uzyskala-status-uniwersytetu-technicznego/fslbhx (05.04.2020 r.).
[733] Rzeszów News, https://rzeszow-news.pl/politechnika-rzeszowska-zyskala-statut-uniwersytetu-technicznego/, Portal Informacyjny (05.04.2020 r.)
[734] https://pl.wikipedia.org/wiki/Politechnika_Rzeszowska_im._Ignacego_Łukasiewicza (05.04.2020 r.).
[735] *Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza 1963-2017*, Rzeszów 2017, s. 40-45.

Fot. 77. Inauguracja roku akademickiego 2016/2017. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Dziekani i prodziekani

Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska

- dr hab. inż. Piotr Koszelnik, prof. PRz - dziekan,
- dr inż. Bartosz Miller[736] - prodziekan ds. nauki i rozwoju,
- dr hab. inż. Lucjan Ślęczka, prof. PRz[737] - prodziekan ds. kształcenia,
- dr inż. Krzysztof Boryczko[738] - prodziekan ds. kształcenia.

Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa

- dr hab. inż. Jarosław Sęp, prof. PRz - dziekan,
- dr hab. inż. Andrzej Burghart, prof. PRz[739] - prodziekan ds. nauki i rozwoju,

[736] https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=105819&_k=0zv1ne (12.08.2020 r.).
[737] Dr hab. inż. Lucjan Ślęczka, prof. PRz (1967) – nauczyciel akademicki w Katedrze Konstrukcji Budowlanych WBIŚiA, specjalista w dziedzinie budownictwa: konstrukcje stalowe, zespolone, betonowe i inne, prodziekan ds. kształcenia WBIŚiA w latach 2016-2019. https://sleczka.v.prz.edu.pl/ (13.08.2020 r.).
[738] Dr inż. Krzysztof Boryczko (1984) – nauczyciel akademicki w Katedra Zaopatrzenia w Wodę i Odprowadzania Ścieków specjalista w dziedzinie inżynierii środowiska, górnictwa i energetyki prodziekan ds. kształcenia WBIŚiA (2016-2020). https://kb.v.prz.edu.pl/ (13.08.2020 r.).
[739] Dr hab. inż. Andrzej Burghardt, prof. PRz (1976) – nauczyciel akademicki i kierownik Katedry Mechaniki Stosowanej i Robotyki WBMiL, specjalista w dziedzinie mechatroniki i robotyki, prodziekan ds. nauki i rozwoju WBMiL (2019-2020). https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=201146&_k=42sdxb (13.08.2020 r.).

- dr inż. Bogdan Kozik[740] - prodziekan ds. organizacyjnych,
- dr hab. inż. Władysław Zielecki, prof. PRz - prodziekan ds. kształcenia,
- dr inż. Arkadiusz Rzucidło - prodziekan ds. kształcenia.

Wydział Chemiczny

- prof. dr hab. inż. Dorota Antos[741] - dziekan,
- prof. dr hab. inż. Mirosław Tyrka[742] - prodziekan ds. nauki,
- dr inż. Dorota Głowacz-Czerwonka, prof. PRz[743]- prodziekan ds. ogólnych
- dr inż. Joanna Wojturska[744] - prodziekan ds. kształcenia.

Wydział Elektryczny

- prof. dr hab. inż. Kazimierz Buczek - dziekan,
- dr hab. inż. Lesław Gniewek, prof. PRz[745] - prodziekan ds. rozwoju,
- dr inż. Dominik Strzałka - prodziekan ds. rozwoju i kontaktów z gospodarką,
- dr inż. Anna Szlachta[746] - prodziekan ds. kształcenia,
- dr inż. Witold Posiewała - prodziekan ds. kształcenia.

Wydział Matematyki i Fizyki Stosowanej

- dr hab. Iwona Włoch - dziekan,

[740] Dr hab. inż. Bogdan Kozik (1969) – nauczyciel akademicki Katedrze Konstrukcji Maszyn WBMiL, specjalista w dziedzinie napędów mechanicznych, prodziekan ds. kształcenia WBMiL (2016-2020). https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=115608&_k=om7gs3 (13.08.2020 r.).

[741] *50 lat Wydziału Chemicznego Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza 1968-2018*, red. I. Opaliński, Rzeszów 2018; https://eksperci.prz.edu.pl/baza-ekspertow/list,1,dziedzina-nauk-technicznych.html (05.08.2020 r.).

[742] Dr hab. inż. Mirosław Tyrka, prof. PRz (1971) – nauczyciel akademicki i kierownik Zakładu Biotechnologii i Bioinformatyki WCh, specjalista w dziedzinie genetyka, genetyka cech ilościowych w hodowli roślin, prodziekan ds. nauki (2016-2019). https://mtyrka.v.prz.edu.pl/ (13.08.2020 r.).

[743] Dr inż. Dorota Głowacz-Czerwonka, prof. PRz (1971) – nauczyciel akademicki w Zakładzie Chemii Organicznej WCh, zainteresowania naukowe z zakresu chemii polimerów i syntezy organicznej, prodziekan ds. kształcenia na Wydziale Chemicznym PRz (2016-2020). https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=125045&_k=nxwc8s (13.08.2020 r.).

[744] Dr inż. Joanna Wojturska (1971) – nauczyciel akademicki w Zakładzie Polimerów i Biopolimerów WCh, specjalistka w zakresie technologii poliuretanów, surowców ze źródeł naturalnych, biodegradacji polimerów, prodziekan ds. kształcenia na Wydziale Chemicznym PRz (2016-2020). https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=125046&_k=a7l2af (07.08.2020 r.).

[745] Dr hab. inż. Lesław Gniewek, prof. PRz (1966) – nauczyciel akademicki w Katedrze Informatyki i Automatyki WEiI specjalista w dziedzinie programowania sterowników PLC, sztucznej inteligencji, sieci Petriego, teoretycznych podstaw informatyki, prodziekan ds. rozwoju WEiI (2016-2019), prorektor ds. nauki (2020-2024). https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=84353&_k=nhiiuv (13.08.2020 r.).

[746] Dr inż. Anna Szlachta (1971) – pracownik naukowy w Katedrze Metrologii i Systemów Diagnostycznych WEiI, specjalista w z zakresu metrologii elektrycznej i elektronicznej, prodziekan ds. kształcenia (2016-2020). https://annaszlachta.v.prz.edu.pl/ (13.08.2020 r.).

– dr hab. Czesław Jasiukiewicz[747] - prodziekan ds. rozwoju,
– dr Urszula Bednarz[748] - prodziekan ds. kształcenia,
– dr Sławomir Wolski[749] - prodziekan ds. kształcenia.

Wydział Zarządzania

– dr hab. inż. Stanisław Gędek, prof. PRz[750] - dziekan,
– dr Tadeusz Olejarz[751] - prodziekan ds. rozwoju,
– dr Marta Pomykała[752] - prodziekan ds. kształcenia,
– dr inż. Grzegorz Lew - prodziekan ds. kształcenia.

Wydział Mechaniczno-Technologiczny

– dr hab. inż. Aleksander Mazurkow, prof. PRz[753] - dziekan,
– dr hab. inż. Andrzej Trytek, prof. PRz [754]- prodziekan ds. nauki,
– dr Andrzej Chmielowiec[755] - prodziekan ds. kształcenia,
– dr hab. inż. Stanisław Kut, prof. PRz[756] - prodziekan ds. kształcenia.

[747] Dr hab. Czesław Jasiukiewicz (1960) – nauczyciel akademicki i kierownik Katedry Fizyki i Inżynierii Medycznej WMiFS, specjalista w dziedzinie fizyk fononów, fizyka półprzewodników, prodziekan ds. rozwoju od 2016 r. do 2019 r., dziekan w kadencji 2020-2024. https://jasiukiewicz.v.prz.edu.pl/ (13.08.2020 r.).
[748] Dr Urszula Bednarz (1973) – pracownik naukowy w Zakładzie Matematyki Dyskretnej, zainteresowania naukowe analiza zespolona (matematyka), prodziekan ds. kształcenia w kadencji 2012-2016. https://ubednarz.v.prz.edu.pl/ (13.08.2020 r.).
[749] Dr Sławomir Wolski (1973) – nauczyciel akademicki w Katedrze Fizyki i Inżynierii Medycznej WMiFS, zainteresowania naukowe: fizyka ciała stałego. https://slawomir-wolski.v.prz.edu.pl/ (13.08.2020 r.).
[750] Dr hab. inż. Stanisław Gędek, prof. PRz (1951) – nauczyciel akademicki i kierownik Zakład Ekonomii WZ, specjalista w dziedzinie ekonometrii, statystyce, członek rad nadzorczych spółek skarbu państwa Huta Łabędy S.A. oraz „Polskie Radio Rzeszów" – Rozgłośnia Regionalna w Rzeszowie S.A., dziekan WZ (2016-2019). *Wybory na kadencję 2016-2020,* „Gazeta Politechniki" 2016, nr 6-7 (270-271), s. 13.
[751] Dr Tadeusz Olejarz (1966) – pracownik naukowy w Katedrze Systemów Zarządzania i Logistyki WZ, zainteresowania naukowe: historia wojskowości, historia gospodarcza, historia logistyki, prodziekan ds. rozwoju (2016-2020, 2020-2024). https://olejarz.v.prz.edu.pl/ (13.08.2020 r.).
[752] https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=116999&_k=qnnyrl (13.08.2020 r.).
[753] Dr hab. inż. Aleksander Mazurkow, prof. PRz (1957) – pracownik naukowy Katedry Maszyn WBMiL, specjalista w dziedzinie konstrukcji maszyn, łożysk ślizgowych, dziekan WMT (2016-2019), dziekan WBMiL (2019-2020). https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=17336&_k=byracn (13.08.2020 r.).
[754] Dr hab. inż. Andrzej Trytek, prof. PRz (1970) – nauczyciel akademicki i kierownik Zakładu Wytwarzania Komponentów i Organizacji Produkcji WMT, specjalista z zakresu odlewnictwa i spawalnictwa, inżynierii materiałowej, prodziekan ds. nauki Wydziału Mechaniczno-Technologicznego w Stalowej Woli (2016-2019), dziekan tego wydziału (2019-2020). https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=17336&_k=byracn (13.08.2020 r.).
[755] Dr Andrzej Chmielowiec (1979) – nauczyciel akademicki w Zakładzie Informatyzacji i Robotyzacji Procesów Przemysłowych WMT, prodziekan ds. kształcenia Wydziału Mechaniczno-Technologicznego w Stalowej Woli w latach 2016-2020. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=242530&_k=rmhfq2 (13.08.2020 r.).
[756] Dr hab. inż. Stanisław Kut, prof. PRz (1975) – nauczyciel akademicki w Katedrze Przeróbki Plastycznej WBMiL, specjalista z zakresu przeróbki plastycznej, prodziekan ds. kształcenia Wydziału Mechaniczno-Technologicznego w Stalowej Woli (2016-2019). https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=124874&_k=2v5cia (13.08.2020 r.).

Tabela 2. Rozbudowa bazy lokalowej rzeszowskiej uczelni technicznej

Budynek	**Lokalizacja**	**Budowa**	**Przekazany czasowo/całkowicie**
Pomieszczenia w budynku Technikum Mechaniczno-Elektrycznego	ul. Obrońców Stalingradu 120 (obecnie ul. Hetmańska)		Czasowo użyczone
Pomieszczenia w budynku Szkoły Podstawowej nr 10	ul. W. Pstrowskiego 4 (obecnie ul. Dominikańska)		Użyczone w 1953
„Dom Młodego Robotnika" (obecnie budynek „D")	ul. M. Curie-Skłodowskiej 4	Adaptacja do 1962	Od WSK w 1955
Pawilon Laboratorium obróbki metali	ul. M. Curie-Skłodowskiej 4	1962	
Budynek „C"	ul. W. Pola 2	18 kwietnia 1963	
Budynek „A"	ul. W. Pola 2	30 września 1965 pierwsza część 30 marca 1968 druga część	
DS Agnieszka	ul. T. Lenartowicza 31		Nieodpłatne użytkowanie przekazane przez Prezydium Miejskiej Rady Narodowej 18 czerwca 1962 użytkowane do 1980
Budynek „B"	ul. W. Pola 2	30 listopada 1966	
Budynek „P" (dawna Szkoła Rzemiosł Budowlanych)	ul. Poznańska 1		Rzeszowskie Zjednoczenie Budownictwa wyraziło zgodę na przejęcie budynku
DS „Promień"	ul. Akademicka 1	18 marca 1967	
DS „Arkus" i DS „Nestor" (obecnie Arkus jest budynkiem dydaktyczno-administracyjnym)	ul. Akademicka 3	30 września 1968	
Budynek „E"	ul. Żwirki i Wigury	17 maja 1969	
Budynek „F"	ul. M. Skłodowskiej-Curie	31 stycznia 1970	
Budynek „J"	Ul. Poznańska	1971	Przejęcie od Rzeszowskiego Zjednoczenia Budownictwa
Budynek „H"	ul. W. Pstrowskiego 13/1 (obecnie al. Powstańców Warszawy)	18 listopada 1971	
Budynek „K"	ul. W. Pstrowskiego 13/1	30 czerwca 1972	
Stołówka studencka	ul. W. Pstrowskiego	1 sierpnia 1973	
DS „Ikar"	ul. W. Pstrowskiego	30 czerwca 1975	
Ośrodek Szkolenia Personelu Lotniczego (od 1990 r. Ośrodek Kształcenia Lotniczego)	Jasionka k. Rzeszowa	1976	
Budynek rozdzielni energii elektrycznej		30 grudnia 1981	

Hala sportowa		4 październik 1983	
Budynek „L-27”		31 grudnia 1984	
Budynek L-28		30 czerwca 1986	
Amfiteatr studencki	Al. Powstańców Warszawy	maj 1990	
DS „Alchemik”	Al. Powstańców Warszawy	30 września 2004	
Akademicki Ośrodek Szybowcowy	Bezmiechowa	2004	
Centrum Sportowo-Dydaktyczne, hala sportowa		2006	
Ośrodek Naukowo-Dydaktyczny pn. Centrum Biotechnologiczne Politechniki Rzeszowskiej	Albigowa k. Łańcuta	15 grudnia 2006	
Centrum Informacyjne Politechniki Rzeszowskie	w bud. „L”, al. Powstańców Warszawy 8.	18 stycznia 2008	
Regionalne Centrum Dydaktyczno-Konferencyjne i Biblioteczno-Administracyjne PRz	Al. Powstańców Warszawy	2011	

Źródło: Opracowanie własne

Uczelnia przeszła wspaniała drogę rozwoju rozpoczynając od wynajmowanych skromnych pomieszczeń kończąc na nowoczesnym kampusie z laboratoriami wyposażonymi w nowoczesny sprzęt.

Obecnie posiada kampusy: przy ul. W. Pola 2 i przy ul Powstańców Warszawy oraz ośrodki poza Rzeszowem w Stalowej Woli, Jasionce i Bezmiechowej.

Mapa 1. Mapa kampusu Politechniki Rzeszowskiej

Mapa 2. Mapa kampusu Politechniki Rzeszowskiej. Źródło: Plan sytuacyjny / POLITECHNIKA RZESZOWSKA im. Ignacego Łukasiewicza (prz.edu.pl)

Mapa 3. Akademicki Ośrodek Szybowcowy Politechniki Rzeszowskiej, Bezmiechowa Górna

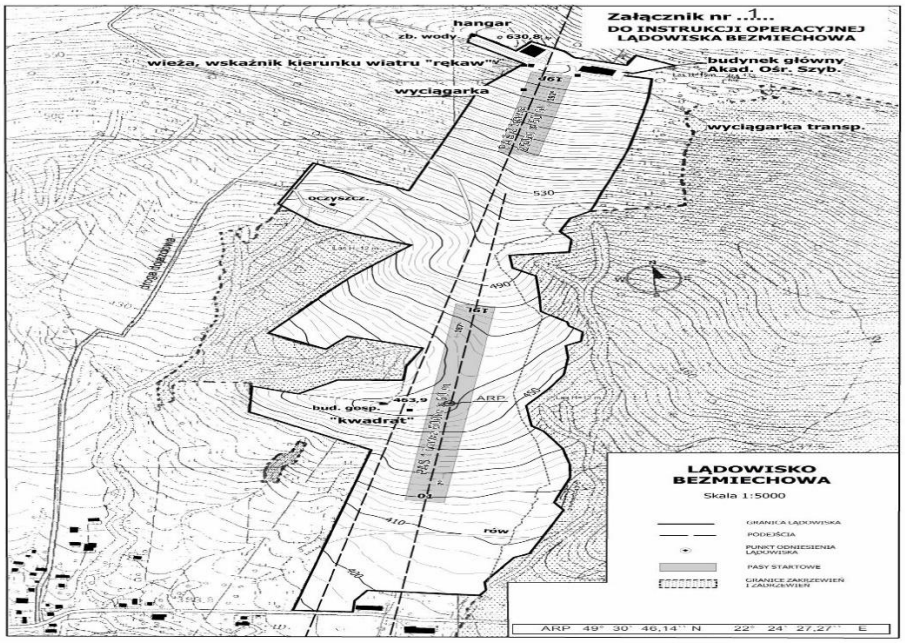

Mapa 4. Akademicki Ośrodek Szybowcowy Politechniki Rzeszowskiej, Bezmiechowa Górna. Źródło: materiały AOS Politechniki Rzeszowskiej

Rozdział 4. Poczet rektorów

Rzeszowska uczelnia techniczna miała szczęście do swoich liderów. Zarówno rektorzy mianowani przez ministrów, jak i ci pochodzący z demokratycznych wyborów, okazali się osobami o odpowiednich cechach i umiejętnościach w zarządzaniu dużą instytucją naukowo-dydaktyczną. Oczywiście, różnili się pod względem charakterów, samego stylu kierowania uczelnią, podejścia do wyzwań i problemów, swojego statusu naukowego, a także długości sprawowania stanowiska rektorskiego. W różnych warunkach politycznych i ekonomicznych przyszło im piastować najwyższe uczelniane urzędy. Tym niemniej każda kadencja rektorska przynosiła wymierne efekty. Przejawiały się w nowych inwestycjach, ale też w nowych inicjatywach związanych z kształceniem, to jest tworzeniem kolejnych kierunków i specjalności, wzmacnianiem kadry, zwiększaniem liczby studentów. Do 2016 r. na czele Politechniki Rzeszowskiej i jej wcześniejszych struktur stało ośmiu rektorów; kilku z nich przez dwie, albo więcej kadencji. Dwóch rektorów Politechniki Rzeszowskie było jej absolwentami[757].

Tabela 3. Kadencje rektorów uczelni technicznej w Rzeszowie

L.p.	Imię i nazwisko	Daty sprawowania funkcji rektora	Sposób powołania	Długość kadencji w latach
1	Doc. mgr inż. Roman Niedzielski	1963-1972	Mianowany	9
2	Prof. zw. dr inż. Kazimierz E. Oczoś	1972-1981	Mianowany	9
3	Doc. dr hab. Bolesław Fleszar	1981-1982	Wybrany	1
4	Prof. dr hab. inż. Stanisław Koncewicz	1982	Mianowany	1
5	Prof. zw. dr inż. Kazimierz E. Oczoś	1982-1987	Mianowany	5
6	Prof. dr hab. inż. Stanisław Kuś	1987-1993	Wybrany	6
7	Prof. zw. dr inż. Kazimierz E. Oczoś	1993-1996	Wybrany	3
8	Prof. dr hab. inż. Stanisław Kuś	1996-1999	Wybrany	3
9	Prof. dr hab. inż. Tadeusz Markowski	1999-2005	Wybrany	6
10	Prof. dr hab. inż. Andrzej Sobkowiak[758]	2005-2012	Wybrany	7
11	Prof. dr hab. inż. Marek Orkisz	2012-2016	Wybrany	4
12	Prof. dr hab. inż. Tadeusz Markowski	2016-2020	Wybrany	4

Źródło: Opracowanie własne

[757] Także rektor kadencji 2020-2024 – prof. Piotr Koszelnik – jest absolwentem Politechniki Rzeszowskiej.
[758] Od 2008 r. kadencja rektora trwała 4 lata.

Trzech spośród rektorów rzeszowskiej uczelni technicznej pełniło tę funkcję trzykrotnie: prof. zw. dr inż. Kazimierz E. Oczoś, prof. dr hab. inż. Stanisław Kuś, prof. dr hab. inż. Tadeusz Markowski. Prof. K. Oczoś był także rektorem, który najdłużej sprawował funkcję rektora, łącznie jego kadencje trwały 17 lat, prof. S. Kusia 12 lat, a prof. T. Markowskiego 10.

4.1. Doc. Roman Niedzielski

Roman Niedzielski urodził się 23 marca 1911 r. w Stanisławowie w rodzinie Jana (urzędnika pocztowego) i Marii Glińskiej. Po zdaniu matury w 1929 r. przystąpił do egzaminów wstępnych na studia i „ukończywszy przepisane studia akademickie na Wydziale Mechanicznym […] Politechniki Lwowskiej wykonał pracę dyplomową klauzurową na temat obliczenia motoru bocznikowego i złożył dnia 13 czerwca 1938 r. egzamin dyplomowy[759] z ogólnym wynikiem dobrym”[760]. Otrzymał tytuł inżyniera elektryka równoważny z dzisiejszym tytułem magistra inżyniera[761].

Fot. 78. Rektor doc. mgr inż. Roman Niedzielski. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Z ankiety personalnej uzupełnianej do pracy po wojnie wynika, że pochodził z inteligencji pracującej, posiadał biegłą znajomość języka niemieckiego i rosyjskiego. W ankiecie znalazły się też informacje, że nie należał w latach II wojny światowej do armii

[759] Egzamin dyplomowy – egzamin inżynierski lub magisterski wymagany do otrzymania przez ucznia, studenta, słuchacza lub doktoranta dyplomu ukończenia szkoły bądź uczelni, więcej, M. Sydor: *Wskazówki dla piszących prace dyplomowe,* Poznań: Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, 2014, s. 11.
[760] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/2521/0 Ministerstwo Edukacji Narodowej w Warszawie » Seria: 2 Nadawanie stopni naukowych i mianowanie rektorów i prorektorów w placówkach naukowych » Jednostka: 11218 *Roman Niedzielski, 1938-1977,* s. 1.
[761] Magister inżynier – tytuł zawodowy nadawany przez uczelnie po ukończeniu studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich *Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce,* Dz.U. z 2018 r. poz. 1668.

podziemnej, w czasie sanacji i w czasie wojny nie był prześladowany, nie podpisał volkslisty, nie był karany po wojnie, nie był za granicą i nie miał tam żadnej rodziny.

Od 1 października 1938 r. do 1944 r. pracował w Gimnazjum Mechanicznym Polskiej Macierzy Szkolnej we Włodzimierzu Wołyńskim przekształconym później w Technikum Mechanizacji, jako kierownik warsztatów i nauczyciel. Od 1 września 1939 r. miał zostać dyrektorem tej placówki, niestety wybuch wojny pokrzyżował te plany.

Sytuacja polityczna zmusiła go do wyjazdu, razem z żoną Jadwigą z domu Jabłońską i córką przeniósł się do Rzeszowa, gdzie początkowo podjął pracę palacza na kolei (od 15 lutego do 30 lipca 1944 r.). Następnie, po wkroczeniu wojsk radzieckich był do 1947 r. pomocnikiem w zakładzie fotograficznym. Powrócił do zawodu nauczyciela w 1947 r. i pracował w szkole średniej do 1951 r., kiedy to „1 października 1951 r. przeniósł się do Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie”[762].

17 sierpnia 1951 r. otrzymał pismo od organizatora Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie mgr. inż. Bogdana Marzęckiego z propozycją prowadzenia 2 godzin tygodniowo wykładu i 1 godziny ćwiczeń z mechaniki ogólnej, i w takim samym wymiarze godzinowym wykładów i ćwiczeń z mechaniki technicznej, zgodnie z programem pierwszego semestru w WSI, w terminie od 1 października 1951 r. do 31 grudnia 1951 r. 9 listopada tego samego roku otrzymał pismo o zwiększeniu liczby godzin z mechaniki ogólnej do 3, zarówno wykładów, jak i ćwiczeń. Kolejne pismo tego samego roku z 27 grudnia przedłużało to zlecenie do 30 września 1952 r.

Od 1 marca 1953 r. do 28 lutego 1954 r. zatrudniony był w WSI na podstawie umowy jako wykładowca, natomiast od 1 marca 1954 r. do 31 sierpnia 1954 r. w charakterze pracownika kontraktowego z pełnieniem funkcji samodzielnego pracownika nauki w niepełnym wymiarze godzin (łącznie 7 godzin wykładów i 8 godzin ćwiczeń), w semestrze zimowym 1955 r. wymiar godzin doc. R. Niedzielskiego wynosił już 7 godzin wykładów i 16 godzin ćwiczeń.

Po roku funkcjonowania WSI została podporządkowana Wieczorowej Szkole Inżynierskiej w Krakowie, nowa nazwa brzmiała „Wieczorowa Szkoła Inżynierska w Krakowie, Wydział Mechaniczny w Rzeszowie”. Mgr inż. R. Niedzielski pełnił w niej funkcję p.o. dziekana do 31 sierpnia 1954 r.

[762] S. Cupryś, *Roman Niedzielski*, [w:] *Słownik biograficzny techników*, zeszyt 11, Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych, Warszawa 2000, s. 98. Por. G. Ostasz, *Niedzielski Roman*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011.

W 1955 r. w wyniku kolejnej reorganizacji podporządkowano krakowską WSI Politechnice Krakowskiej, a ośrodek w Rzeszowie nazwano Terenowym Studium Wieczorowym Wydziału Mechanicznego Politechniki Krakowskiej w Rzeszowie. Rektor Politechniki Krakowskiej pismem nr KI-35/26/55 z 27 października 1955 r. zawiadomił Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego Zarząd Wyższych Szkół Technicznych w Warszawie, że „dotychczasowy prodziekan Wydziału Mechanicznego W.S.I. w Rzeszowie mgr inż. Bogumił Musiał wskutek służbowego przeniesienia go do innej miejscowości przez głównego pracodawcę, nie będzie mógł nadal sprawować swych czynności na uczelni”[763]. Z tego powodu po uzgodnieniu z Zakładem Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego w Rzeszowie[764], mając aprobatę Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, mimo iż R. Niedzielski był bezpartyjny, przedstawiono go, jako nowego kandydata na to stanowisko. Rektorat poprosił również o nadanie mu stanowiska zastępcy profesora i nominację na kierownika Terenowego Wieczorowego Studium Politechniki Krakowskiej w Rzeszowie.

Z umowy podpisanej przez prof. dr Ludomira Ślendzińskiego[765], rektora Politechniki Krakowskiej, wynika, że doc. R. Niedzielski „przyjmuje na siebie od dnia 1 XI 1955 r. na czas nieoznaczony obowiązki zastępcy profesora na Wydziale Mechanicznym w Rzeszowie z ogólnym wymiarem 1440 godzin zajęć rocznie z przeznaczeniem 520 godzin na zajęcia dydaktyczno-wychowawcze, 720 godzin na zajęcia naukowo-badawcze i 200 godzin na zajęcia organizacyjne”[766].

Uposażenie nowego zastępcy profesora było ustalone według grupy 1K wraz z dodatkami dla zastępcy profesora[767] zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z 28 sierpnia 1954 r. Na podstawie zawartej umowy doc. R. Niedzielski miał zagwarantowane 30 dni urlopu i trzymiesięczny okres wypowiedzenia. Od 1 października 1956 r. pełnił funkcję prodziekana Terenowego Studium Wieczorowego Wydziału Mechanicznego Politechniki

[763] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/2521/0 Ministerstwo Edukacji Narodowej w Warszawie » Seria: 2 Nadawanie stopni naukowych i mianowanie rektorów i prorektorów w placówkach naukowych » Jednostka: 11218 *Roman Niedzielski, 1938-1977*, s. 10.

[764] Zakład Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego w Rzeszowie – zakład przemysłowy w Rzeszowie. https://www.samoloty.pl/historia-lotnictwa-hobby-245/przemyss-lotniczy-hobby-489/w-polsce-hobby-1734/wsk-rzeszobby-633?showall=&limitstart= (25.06.2020 r.).

[765] Profesor Ludomir Ślendziński (1889-1980) – malarz, rzeźbiarz, pedagog. Rektor Politechniki Krakowskiej w latach 1948-1956. https://historia.agh.edu.pl/wiki/Ludomir_Sleńdziński (23.06.2020 r.).

[766] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/2521/0 Ministerstwo Edukacji Narodowej w Warszawie » Seria: 2 Nadawanie stopni naukowych i mianowanie rektorów i prorektorów w placówkach naukowych » Jednostka: 11218 *Roman Niedzielski, 1938-1977*, s. 11.

[767] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 sierpnia 1954 r. w sprawie uposażenia zastępców profesora zatrudnionych w szkołach wyższych Polskiej Akademii Nauk i podległych jej placówkach naukowych oraz osób pełniących funkcje pracowników nauki, nauczycieli przedmiotów pomocniczych i nauczycieli zawodu w szkołach wyższych. Dz.U.54.42.188.

Krakowskiej w Rzeszowie. W 1960 r. dzięki jego staraniom uruchomiono po raz pierwszy studia w systemie dziennym w WSI w Rzeszowie. Od rektora Politechniki Krakowskiej otrzymał mianowanie od 1 października 1961 r. na stanowisko starszego wykładowcy[768], równorzędne z dotychczasowym stanowiskiem zastępcy profesora.

Aby móc jednocześnie pracować jako nauczyciel w Technikum Samochodowym w Rzeszowie (w wymiarze 18 godzin tygodniowo) musiał uzyskać zgodę rektora Politechniki Krakowskiej, którą otrzymał 22 stycznia 1962 r. do 30 września 1962 r.[769].

Doc. Roman Niedzielski prowadził zajęcia z mechaniki ogólnej, wytrzymałości materiałów i części maszyn z projektowaniem. Dodatkowo miał po 18 godzin tygodniowo zajęć organizacyjnych. Dzięki osobistym kontaktom starał się o uzyskanie sprzętu z zakładów pracy.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 25 czerwca 1963 r. przekształciło Studium w Wyższą Szkołę Inżynierską w Rzeszowie. „Z dniem 1 września 1963 r. utworzono Wydział Ogólnotechniczny i Wydział Mechaniczny prowadzące, oprócz studiów dziennych, również studia wieczorowe"[770]. 21 października 1963 r. pismem nr DT-II-2a/10/63/S minister powołał mgr. inż. Romana Niedzielskiego na rektora WSI. Niedzielski sprawował tę funkcję przez 9 lat, to jest do 1972 r. Jego wynagrodzenie wynosiło 1 600 zł[771] miesięcznie"[772].

Ze względu na braki w etatach doc. R. Niedzielski tak naprawdę pełnił kilka stanowisk. Pracował, więc jako: kierownik administracyjny i finansowy, przewodniczący komisji rekrutacyjnej [773] , zastępca przewodniczącego egzaminu dyplomowego, wykładowca, organizator studiów dziennych. Od 1963 r. do 1978 r. doc. Niedzielski był kierownikiem Zakładu Konstrukcji Maszyn na Wydziale Mechanicznym.

Dodatkowo od 1964 r. Rektor Niedzielski prowadził seminaria nt. teorii drgań[774] oraz wytrzymałości zmęczeniowej materiałów. „Aktywnie uczestniczył w pracach Departamentu

[768] Starszy wykładowca – stanowisko w uczelni wyższej. http://bsp.adm.uw.edu.pl/2019/10/03/zmiany-grup-i-stanowisk/ (25.06.2020 r.).
[769] Archiwum uczelni, Zespół: 2/2521/0 Ministerstwo Edukacji Narodowej w Warszawie » Seria: 2 Nadawanie stopni naukowych i mianowanie rektorów i prorektorów w placówkach naukowych » Jednostka: 11218 *Roman Niedzielski, 1938-1977*, s. 58.
[770] K. Oczoś, *Politechnika Rzeszowska 1951-2001*, Rzeszów 2001, s. 65.
[771] Przeciętne wynagrodzenie miesięczne w 1963 r. wynosiło 1730 zł. https://www.zus.pl/baza-wiedzy/skladki-wskazniki-odsetki/wskazniki/przecietne-wynagrodzenie-w-latach (25.06.2020 r.).
[772] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/2521/0 Ministerstwo Edukacji Narodowej w Warszawie » Seria: 2 Nadawanie stopni naukowych i mianowanie rektorów i prorektorów w placówkach naukowych » Jednostka: 11218 *Roman Niedzielski, 1938-1977*, s. 23.
[773] Więcej: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 sierpnia 2019 r. *w sprawie przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego oraz postępowania uzupełniającego do publicznych przedszkoli, szkół, placówek i centrów,* (Dz. U. poz. 1737).
[774] Teoria drgań – „Zachowanie się układów mechanicznych w trakcie drgań jest nieustannie przedmiotem zainteresowań wielu badaczy i instytucji naukowych. Chodzi o zbadanie, jaki wpływ mają drgania na

Studiów Technicznych, a następnie Ośrodka Metodycznego Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego, był współautorem planu studiów dla dziennych studiów zawodowych – kierunek mechanika oraz autorem programów nauczania dla przedmiotów: mechanika ogólna[775], wytrzymałość materiałów[776], części maszyn, laboratorium wytrzymałościowe, projektowanie części maszyn dla studiów dla pracujących oraz studiów dziennych – kierunek mechanika oraz elektrotechnika[777]".

By zdobyć doświadczenie związane z organizacją i systemem nauczania w 1961 r. odwiedził uczelnie w Berlinie, Dreźnie, Lipsku i Karl-Marx-Stadt.

Zgodnie z oświadczeniem z 25 kwietnia 1966 r. doc. R. Niedzielski od 1952 r. do kwietnia 1966 r. opracował materiały do wykładów z ćwiczeniami z mechaniki ogólnej, wytrzymałości materiałów oraz części maszyn dla kierunku mechanika dla wyższych szkół technicznych studiów zawodowych, natomiast wytrzymałość materiałów oraz podstawy konstrukcji mechanicznych dla kierunku elektrotechnika. Ponadto sprawował nadzór i współpracę przy opracowywaniu projektu Wydziału Mechanicznego i Elektrycznego z laboratoriami dla WSI w latach 1958 – 1965.

W latach sześćdziesiątych XX w. powstały kolejne wydziały uczelni, m.in. dzięki staraniom rektora i władz regionu. Były to Wydział Elektryczny (1965), Wydział Inżynierii Komunalnej (1967) i Wydział Technologii Chemicznej (1968) oraz Oddział Lotniczy na Wydziale Mechanicznym (1972).

Podczas inauguracji roku akademickiego 1965/1966 rektor wspomniał o dużym rozwoju uczelni, a także o potrzebie zwiększania zatrudnienia kadry dydaktycznej i rozbudowy bazy lokalowej, dziękując jednocześnie władzom wojewódzkim za wkład w budowę zaplecza uczelni. „Obiekty, pozostające w dyspozycji Wyższej Szkoły Inżynierskiej, powstały z funduszy społecznych, tylko w 1964 r. Społeczny Fundusz Odbudowy Kraju i Stolicy (SFOKiS) przekazał na ten cel 19,5 mln zł"[778].

---

wytrzymałość i żywotność, a co za tym idzie niezawodność elementów i maszyn, oraz jakie są przyczyny, źródła drgań, i jak ochronić się przed nimi". Z. Starczewski, *Drgania mechaniczne*, Warszawa 2010, s. 8.

[775] Mechanika ogólna – nauka zajmująca się ruchem ciał materialnych. Z. Towarek, *Mechanika ogólna*, Politechnika Łódzka 2017, s. 9.

[776] Wytrzymałość materiałów – badanie odkształceń i wytrzymałość rzeczy pod wpływem działających na nie obciążeń i pojawiających się w nich w związku z tym odkształceń, https://eia.pg.edu.pl/documents/184160/35666145/Mechanika%20skrypt%20cz.%202 (25.06.2020 r.).

[777] S. Cupryś, *Roman Niedzielski*, [w:] *Słownik biograficzny techników*, zeszyt 11, Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych, Warszawa 2000, s. 99.

[778] K. Oczoś, *Politechnika Rzeszowska 1951-2001*, Rzeszów 2001, s. 65.

Minister Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki w 1966 r. przesłał pismo do Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego z prośbą o opinię, gdyż „zamierzam powołać na stanowisko docenta etatowego na Wydziale Mechanicznym Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie ob. mgr inż. Romana Niedzielskiego starszego wykładowcę, kierownika zespołu konstrukcji maszyn na tymże Wydziale”[779], jednocześnie wyjaśniając powody przyznania tego stanowiska, mimo braku wymaganych stopni naukowych.

Opinię w tej sprawie przygotował prof. mgr inż. Stanisław Chrzanowski[780] z Krakowa, który poznał mgr. inż. Romana Niedzielskiego w latach 1954-1956, kiedy jako delegat rektora Politechniki Krakowskiej wizytował Terenowe Studium Wieczorowe Politechniki Krakowskiej. Dzięki temu mógł potwierdzić, że R. Niedzielski był nie tylko cenionym i sumiennym wykładowcą, o czym świadczy fakt, że jego wychowankowie po ukończeniu studiów obejmowali kierownicze stanowiska w zakładach pracy, ale był też świetnym organizatorem. Potrafił zorganizować budowę nowych gmachów WSI, skompletować zespół naukowo-dydaktyczny i wyposażenie.

Ze względu na ogrom pracy organizacyjnej nie miał możliwości i czasu, by prowadzić pracę naukową. Ministerstwo pismem DT-II-2a-319/66 powołało mgr. inż. Romana Niedzielskiego na stanowisko docenta etatowego, a Departament Studiów Technicznym pismem DT-II-2a-595/66 prosił o zamianę stanowiska R. Niedzielskiego ze stanowiska starszego wykładowcy na docenta etatowego.

Pismem nr DT-II-2b/12/66 z 20 czerwca 1966 r. minister poprosił o opinię Radę Główną w sprawie powołania R. Niedzielskiego na rektora, przypominając, że „Obywatel R. Niedzielski jest długoletnim pracownikiem dydaktycznym szkolnictwa wyższego, początkowo, jako zastępca profesora Politechniki Krakowskiej, a następnie organizator i p.o. Rektor Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie”[781]. Po uzyskaniu pozytywnej opinii 3 lipca 1966 r. minister przysłał pismo nr DT-II-2b/12/66 informujące, że „powołuję obywatela

[779] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/2521/0 Ministerstwo Edukacji Narodowej w Warszawie » Seria: 2 Nadawanie stopni naukowych i mianowanie rektorów i prorektorów w placówkach naukowych » Jednostka: 11218 *Roman Niedzielski, 1938-1977*, s. 32.

[780] Profesor Stanisław Chrzanowski (1899-1979) – specjalista w dziedzinie mechanizacji i gospodarki cieplnej, pracownik Akademii Górniczo-Hutniczej. *Słownik biograficzny techników polskich*, z. 1, red. A. Jakubowska. Warszawa 1989, s. 30–31.

[781] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/2521/0 Ministerstwo Edukacji Narodowej w Warszawie » Seria: 2 Nadawanie stopni naukowych i mianowanie rektorów i prorektorów w placówkach naukowych » Jednostka: 11218 *Roman Niedzielski, 1938-1977*, s. 38.

Docenta [782] z dniem 1 VIII na stanowisko rektora Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie"[783]. Funkcję tę doc. R. Niedzielski pełnił do 31 sierpnia 1972 r.

Od 1961 r. R. Niedzielski był członkiem Stowarzyszenia Inżynierów i Mechaników Polskich (SIMP) [784], zajmował się sprawami doskonalenia kadr technicznych. Był też członkiem Rady Naukowej Centralnego Laboratorium Kopalnych Surowców Chemicznych w Tarnobrzegu[785] (od 1970 r.) i członkiem Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego (powołany został w 1969 r.). Z kolei 1 października 1972 r. został powołany na członka Zespołu Opiniodawczego Gospodarstwa Pomocniczego do 30 września 1973 r. Od 1 września 1975 r. do 31 sierpnia 1977 r. decyzją rektora doc. dr inż. Kazimierza Oczosia został powołany na kierownika Zakładu Konstrukcji Maszyn Politechniki Rzeszowskiej.

Roman Niedzielski zmarł 2 listopada 1978 r. w Zakopanem (gdzie leczył się na serce) w wieku 67 lat. Został pochowany na cmentarzu Pobitno w Rzeszowie. W listopadzie 1980 r. Politechnika Rzeszowska upamiętniła pierwszego rektora tablicą – „pamięci organizatora szkolnictwa wyższego na Ziemi Rzeszowskiej, pierwszego rektora uczelni technicznej, niezapomnianego pedagoga" z podpisem „uczniowie i przyjaciele".

Warto przypomnieć, co o swoim poprzedniku na stanowisku rektora a zarazem nauczycielu i mistrzu napisał prof. Kazimierz Oczoś: „Był wspaniałym dydaktykiem, dbającym o wysoki poziom wykładów, a jednocześnie wielce wymagającym egzaminatorem, nadal z dużym sentymentem wspominanym przez swoich słuchaczy i współpracowników. Cechowała go przy tym nadzwyczajna pracowitość i skromność"[786].

W 1991 r. Niedzielski został patronem jednej z ulic Rzeszowa w sąsiedztwie Politechniki. Uroczystego odsłonięcia muralu w jednym z budynków Politechniki Rzeszowskiej dokonano już w 2019 r. w otoczeniu rodziny rektora, obecnych i byłych władz uczelni, byłych współpracowników, studentów i pracowników PRz.

Za swe osiągniecia Roman Niedzielski otrzymał wiele nagród i odznaczeń, m.in.:

- Złoty Krzyż Zasługi (1959),
- Nagrodę Twórczą Województwa Rzeszowskiego (1961),

[782] Docent – stopień naukowy używany w latach powojennych do 1987 r., zlikwidowany w 1990 r. https://sjp.pwn.pl/slowniki/docent.html, (25.06.2020 r.).
[783] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/2521/0 Ministerstwo Edukacji Narodowej w Warszawie » Seria: 2 Nadawanie stopni naukowych i mianowanie rektorów i prorektorów w placówkach naukowych » Jednostka: 11218 *Roman Niedzielski, 1938-1977,* s. 48.
[784] Stowarzyszenia Inżynierów i Mechaników Polskich (SIMP) – stowarzyszenie powstałe w 1926 r. mające na celu podnoszenia kwalifikacji zawodowych inżynierów oraz działania na rzecz techniki i nauki. https://simp.pl/stowarzyszenie/ (25.06.2020 r.).
[785] Siarkopol – zakłady przemysłu chemicznego powstałe w 1954 r. http://siarkopol.pl/ (25.06.2020 r.).
[786] K. Oczoś, dzieło cytowane, s. 54.

- nagrody ministra za pracę dydaktyczno-wychowawczą i organizację procesu edukacyjnego (1963, 1968 i 1971),
- Krzyż Kawalerski Odrodzenia Polski (1964),
- Odznakę Tysiąclecia (1965),
- Medal Zasłużony dla Województwa Rzeszowskiego (1966),
- Krzyż Komandorski Odrodzenia Polski (1976),
- Jako pierwszy został wyróżniony medalem „Zasłużonym dla Politechniki Rzeszowskiej" (1977 r.).

Pierwszy rektor Wyższej Szkoły Inżynierskiej doc. mgr inż. Roman Niedzielski był, jak już wspomniano, człowiekiem skromnym. Świadczy o tym choćby pismo z 14 lipca 1965 r. do ministra szkolnictwa wyższego, w którym doc. R. Niedzielski prosił o rozważnie możliwości zwolnienia go z funkcji rektora. Miało to związek z faktem, że nastąpił znaczny wzrost kadry ze stopniami doktora i wyższymi i tym samym sytuacja rektora była jego zdaniem dość niezręczna. Jednocześnie doc. R. Niedzielski nadal chciał pełnić funkcję kierownika Zakładu Konstrukcji Maszyn i współpracować z Departamentem Studiów Technicznych przy Ministerstwie Szkolnictwa Wyższego w zakresie usprawniania procesu dydaktycznego. Nie udało się dotrzeć do odpowiedzi ministra; musiała być odmowna, bowiem doc. Roman Niedzielski nadal pełnił funkcję rektora.

Rektor uczestniczył we wszystkich naradach Rady Szkoły[787] i Kolegium Rektorskiego. Nadzorował tworzenie ram organizacyjnych uczelni. W 1967 r. sam poprosił o kontrolę ministerialną, aby, jak twierdził, „dobrze ustawić sprawy administracyjno-organizacyjne". Ze sprawozdań Rady Szkoły wynika, że rektor zawsze starał się podsumować dyskusję, znaleźć rozwiązania lub ustalić tok postępowania, odbywało się to w poszanowaniu rozmówców w trosce o pracowników i studentów. Gdy zbyt wielu studentów nie zaliczało roku, polecił przeprowadzać rozmowy z prowadzącymi zajęcia, przyjrzeć się ich metodom pracy, dydaktyce, znaleźć przyczyny problemów z zaliczeniem przedmiotu. Rektor regularnie informował o nowych publikacjach z zakresu metodyki nauczania [788] i możliwości uczestniczenia w kursach pedagogicznych. Sprawy dydaktyki i poziomu nauczania bardzo były dla niego bardzo ważne. Często hospitował zajęcia pracowników uczelni, nie po to by wytknąć błędy, lecz by służyć radą.

[787] Rada Szkoły – organ opiniodawczo-doradczy. https://konstytucjadlanauki.gov.pl/rada-uczelni-czyli-jak-profesjonalnie-zarzadzac-uczelniami (23.06.2020 r.).
[788] Metodyka nauczania – dział dydaktyki zajmujący się poszukiwaniem efektywnych sposobów nauczania określonego przedmiotu. E. Czerwonka, E. Waszkuć, *Metodyka nauczania przedmiotów,* Materiały szkoleniowe współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Kielce, s. 4.

Doc. R. Niedzielski wykazywał wiele troski zarówno o studentów jak infrastrukturę uczelni. Gdy w Domu Studenckim „Agnieszka" zdarzały się przypadki zatruć gazem, rektor (mimo wielu kontroli, które stwierdzały dobrą wentylację i pracę urządzeń oraz samej instalacji gazowej) polecił dokonać jeszcze jednej ekspertyzy. W rezultacie okazało się, że instalacja gazowa była wadliwa i budynek musiał zostać poddany remontowi.

Doc. Niedzielski dbał także o rozwój naukowy i praktyczne doświadczenie pracowników. Prowadził rozmowy z podwładnymi, zlecał przeprowadzanie ankiet, inicjował zawieranie umów z przedsiębiorstwami, dzięki czemu badania prowadzone dla przemysłu były potem wykorzystywane do publikacji w pracach doktorskich i habilitacyjnych. R. Niedzielski troszczył się również o zdrowie i dobre warunki dla studentów. Według dr inż. arch. Andrzeja Zdzienickiego o wyjątkowym charakterze Niedzielskiego, jego nadzwyczajnej dbałości o wszystkich pracowników, bez względu na ich rangę, stanowiska i zadania, decydowało wychowanie rodzinne, dobre gimnazjum, studia na Politechnice Lwowskiej oraz styl wyniesiony z polskich kresów[789]. Do uczelnianej legendy przeszło ulubione powiedzenie pierwszego rektora – „syneczku" – bez względu na płeć rozmówcy.

Dzięki jego staraniom „szkoła, która jeszcze w 55 r. zajmowała kilka sal wykładowych w szkole podstawowej przy ul. Pstrowskiego sukcesywnie zwiększała swój stan posiadania zarówno w zakresie bazy lokalowej jak i laboratoryjnej"[790].

4.2. Prof. Kazimierz E. Oczoś

W historii działalności uczelni trzech rektorów pełniło tę funkcję trzykrotnie[791]. Prof. zw. dr inż. Kazimierz Emil Oczoś, pochodzący z Rzeszowa, był jednym z nich. Kazimierz Oczoś urodził się 8 grudnia 1931 r. w Rzeszowie. Był synem Władysława (1901-1957), podoficera służby stałej Wojska Polskiego, oficera komendy Obwodu AK Rzeszów, po wojnie więźnia sowieckich łagrów[792]. Kazimierz Oczoś w swoim rodzinnym mieście od 1938 r. uczęszczał do szkoły podstawowej. Naukę w gimnazjum ogólnokształcącym rozpoczął w 1944 r. Ukończył je cztery lata później i podjął naukę w Liceum Mechanicznym II stopnia; w 1951 r. otrzymał dyplom z wyróżnieniem. Jako prymus został przyjęty bez egzaminu na Wydział

[789] G. Ostasz, Z życiorysu pierwszego rektora – doc. mgr inż. Romana Niedzielskiego, maszynopis, kopia w zbiorach autorki.
[790] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/2521/0 Ministerstwo Edukacji Narodowej w Warszawie » Seria: 2 Nadawanie stopni naukowych i mianowanie rektorów i prorektorów w placówkach naukowych » Jednostka: 11218 *Roman Niedzielski, 1938-1977,* s. 27.
[791] Byli to profesorowie: Kazimierz Oczoś, Stanisław Kuś i Tadeusz Markowski.
[792] G. Ostasz, *Oczoś Władysław,* [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 471.

Mechaniczny Politechniki Wrocławskiej[793]. Niestety na rok, z powodu choroby serca, musiał przerwać studia[794]. Podczas tej przerwy pracował w Technikum Mechaniczno-Elektrycznym w Rzeszowie od 1 stycznia do 31 sierpnia 1952 r.

Fot. 79. Rektor prof. zw. dr inż. Kazimierz Oczoś. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

W lipcu 1952 r. zawarł związek małżeński z Teresą Nunberg, z którą miał dwóch synów. W tym też samym roku powrócił na studia na Wydziale Mechanicznym ówczesnych Wydziałów Politechnicznych Akademii Górniczej w Krakowie, przekształconych w 1954 r. w Politechnikę Krakowską[795]. „Już po ukończeniu drugiego roku studiów został – w wyniku postępowania konkursowego – przyjęty z dniem 15 września 1954 r. na stanowisko zastępcy asystenta w Katedrze Obróbki Metali, kierowanej przez prof. Witolda Biernawskiego[796], a następnie przez prof. Tadeusza Riedla”[797]. Sam o tym istotnym wydarzeniu napisał: „działalność naukowo-dydaktyczną rozpocząłem w 1954 r., po ukończeniu II roku studiów na Wydziale Mechanicznym Politechniki Krakowskiej w wyniku wygrania konkursu na stanowisko zastępcy asystenta”[798]. W 1957 r. obronił z wyróżnieniem egzamin dyplomowy[799].

[793] G. Ostasz, *Oczoś Kazimierz Emil*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 470.
[794] Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Zespół: 2/2521/0 Ministerstwo Edukacji Narodowej w Warszawie » Seria: 2 Nadawanie stopni naukowych i mianowanie rektorów i prorektorów w placówkach naukowych » Jednostka: 11290, *Oczoś Kazimierz Emil, 1957-1977*, s. 25.
[795] Por. https://www.agh.edu.pl/uczelnia/historia-i-tradycja/historia-agh/ (25.06.2020 r.).
[796] Profesor Witold Biernawski (1898-1957) – wykładowca, inżynier, poseł na Sejm PRL I kadencji (1952-1956). https://www.polsl.pl/organizacje/StWych/Documents/profesorowie/a-b/Biogram_pdf-Biernawski.pdf (25.06.2020 r.).
[797] *Laudacja promotora doktoratu honoris causa prof. zw. dr inż. Kazimierza E. Oczosia*, „Gazeta Politechniki” 2002, nr 6-8 (102-104), s. 2.
[798] *Prof. zw. dr inż. Kazimierz E. Oczoś*, „Gazeta Politechniki” 1999, wydanie specjalne s. 5.
[799] G. Ostasz, *Oczoś Kazimierz Emil*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 470.

Będąc rzeszowianinem, Kazimierz Oczoś chciał wrócić do Rzeszowa i pracować na rzecz jego rozwoju. Dlatego po zdaniu egzaminu dyplomowego, na własną prośbę dostał przeniesienie do Studium Terenowego Wydziału Mechanicznego Politechniki Krakowskiej w Rzeszowie [800]. Od 1 czerwca 1959 r. pracował jako starszy asystent, zajmując się jednocześnie projektowaniem i doposażeniem pomieszczeń dla budującej się uczelni.

Jako wykładowca rozpoczął pracę 1 października 1963 r., a 1 września 1964 r. został kierownikiem zespołu Technologii Budowy Maszyn. Wspominał także o tych czasach w swoim wystąpieniu po uroczystym nadaniu mu tytułu doktora honoris causa Politechniki Rzeszowskiej (2002 r.). „Wędrowałem wówczas po Polsce, odwiedzałem różne uczelnie w poszukiwaniu wzorów rozwiązań, które można by przenieść na grunt tutejszy, wykorzystać w organizowanej szkole wyższej. Bardzo ciepło wspominam współpracę z inżynierami architektami Stanisławem Ćwiżewiczem[801] i Andrzejem Martensem[802], którzy starali się w stworzonych wówczas warunkach nadać obiektom Uczelni jak największą użyteczność w połączeniu z odpowiednią formą architektoniczną”[803].

Intensywna działalność na rzecz tworzącego się ośrodka akademickiego – Wyższej Szkoły Inżynierskiej stanowiło sedno pracy Kazimierza Oczosia, ale prowadził jednocześnie prace badawcze i rozwijał karierę naukową. Prodziekanem Wydziału Mechanicznego został 14 września 1965 r., a starszym wykładowcą 17 lipca 1966 r.

Stopień naukowy doktora nauk technicznych został mu nadany przez Radę Wydziału Ceramicznego AGH w Krakowie[804] na posiedzeniu w dniu 13 czerwca 1969 r., na podstawie obrony pracy „Badanie wybranych zależności w procesie kształtowania porcelanowych izolatorów pełnopniowych w stanie niewypalonym” przed Radą Wydziału Ceramicznego Akademii Górniczo - Hutniczej”[805].

---

[800] Studium Terenowe Wydziału Mechanicznego Politechniki Krakowskiej w Rzeszowie – ośrodek naukowy wRzeszowie powstały po reorganizacji szkół wyższych w 1955 r., kiedy to uczelnię w Rzeszowie podporządkowano Politechnice Krakowskiej (pod nazwą Studium Terenowe Wydziału Mechanicznego Politechniki Krakowskiej w Rzeszowie). https://ects.prz.edu.pl/pl/info/institution/ (25.06.2020 r.).

[801] Stanisław Ćwiżewicz (1920-1972) – architekt, projektant w biurze Projektowo-Badawczym Budownictwa Ogólnego w Krakowie. http://www.inmemoriam.architektsarp.pl/pokaz/stanislaw_cwizewicz,5453 (25.06.2020 r.).

[802] Andrzej Martens – architekt, autor kina Neptun w Gdańsku i Rzeszowskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji. http://www.inmemoriam.architektsarp.pl/pokaz/andrzej_martens,6478 (25.06.2020 r.).

[803] *Wystąpienie Doktora Honorowego prof. zw. dr inż. Kazimierza E. Oczosia*, „Gazeta Politechniki’ 2002, nr 6-8 (102-104), s. 7.

[804] Wydział Ceramiczny Akademii Górniczo-Hutniczej – wydział AGH powołany 1 września 1949 r., jako Wydział Mineralny i w 1951 roku został przekształcony w Wydział Ceramiczny. https://www.ceramika.agh.edu.pl/images/wydarzenia/70latb.pdf (25.06.2020 r.).

[805] *Wystąpienie Doktora Honorowego prof. zw. dr inż. Kazimierza E. Oczosia,* „Gazeta Politechniki” 2002, nr 6-8 (102-104), s. 36.

W latach 1971-1972 pełnił funkcję dziekana Wydziału Mechanicznego. Rektor Wyższej Szkoły Inżynierskiej, doc. Roman Niedzielski doceniając 16-letni dorobek dydaktyczny, naukowy i organizacyjny dra inż. K. Oczosia, 21 lipca 1970 r. zwrócił się z prośbą do Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego o powołanie go na stanowisko docenta. We wniosku napisał: „Na dorobek naukowy obywatela dr inż. Kazimierza Oczosia składa się: opracowanie dwóch książek z wkładem własnym 25% i 60%, 12 artykułów naukowo-dydaktycznych i 6 artykułów o charakterze sprawozdawczo-instruktażowym”[806]. Opinię tego wniosku o powołaniu na stanowisko docenta przygotował doc. dr inż. Kazimierz Wieczorowski[807] z Politechniki Poznańskiej oraz profesorowe z Politechniki Łódzkiej, Warszawskiej, AGH i WSI. Rektor doc. Roman Niedzielski otrzymał 21 października pismo nr DT-3-1904-4/70 o powołaniu z dniem 1 listopada dr inż. K. Oczosia na stanowisko docenta.

Punktem zwrotnym w karierze doc. K. Oczosia było pismo nr DT-3-195a/17/72 z dnia 22 maja 1972 r., w którym minister powołał go na stanowisko rektora WSI na okres od dnia 1 września 1972 r. do dnia 31 sierpnia 1975 r.[808] Z działalnością organizacyjną dla uczelni udało mu się pogodzić działalność naukowo-badawczą. Jej rezultaty stanowiły podstawę do wystąpienia z wnioskiem o nadanie mu tytułu profesora nadzwyczajnego w 1974 r. Komisja nauki Rady Wydziału Mechanicznego wysoko oceniła dorobek naukowy kandydata i przedstawiła listę recenzentów. Rada Wydziału na podstawie głosowania zobowiązała dziekana Wydziału Mechanicznego do wystąpienia z wnioskiem o nadanie doc. dr inż. K. Oczosiowi tytułu naukowego profesora nadzwyczajnego[809].

Recenzenci oceniali dorobek kandydata z uwzględnieniem osiągnięć naukowych i technicznych, dydaktycznych, wychowawczych oraz organizacyjnych. Opinie prof. zw. mgr. inż. Zbigniewa Kornberga[810] z Politechniki Łódzkiej, prof. zw. dr inż. Stanisława

[806] Tamże, s. 34.
[807] Doc. dr inż. Kazimierz Wieczorowski (zm. 2010) – profesor zwyczajny Politechniki Poznańskiej, ·wieloletni Kierownik Zakładu Projektowania Technologii, prodziekan i dziekan Wydziału Budowy Maszyn i dyrektor Instytutu Technologii Budowy Maszyn. https://info.put.poznan.pl/2010/03/26/209 (25.06.2020 r.).
[808] *Wystąpienie Doktora Honorowego prof. zw. dr inż. Kazimierza E. Oczosia*, „Gazeta Politechniki” 2002, nr 6-8 (102-104), s. 40.
[809] *Wystąpienie Doktora Honorowego prof. zw. dr inż. Kazimierza E. Oczosia*, „Gazeta Politechniki” 2002, nr 6-8 (102-104), s. 46.
[810] Prof. Zbigniew Kornberg (1911-1975) – specjalista w dziedzinie technologii budowy maszyn, profesor Politechniki Łódzkiej. *Profesorowie Politechniki Łódzkiej 1945-2005*, red. E. Chojnacka, Z. Piotrowski, R. Przybylski, Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, Łódź 2006, s. 115.

Markowskiego z AGH [811], jak i prof. zw. mgr. inż. Tadeusza Puffa [812] z Politechniki Warszawskiej były bardzo pozytywne i podkreślały między innymi, że doc. K. Oczoś kierował pracami konstrukcyjnymi i wykonaniem obrabiarek dla linii półautomatycznej do obróbki izolatorów. Ponadto opracował zasady konstrukcji noży oczkowych do obróbki masy ceramicznej. Po doktoracie koncentrował się na badaniach procesów obróbki żeliwa wysokostopowego i obróbką szlifowaniem. Recenzenci podkreślili m.in., że „doc. dr inż. K. Oczoś jest autorem instrukcji do ćwiczeń laboratoryjnych z obróbki skrawaniem oraz wytycznych do projektowania narzędzi skrawających" [813]. Rezultaty prowadzonych badań i opracowania doc. K. Oczosia miały zastosowanie w przemyśle, o czym także świadczą uzyskane patenty i fakt, że wdrożył do produkcji siedem półautomatycznych urządzeń do obtaczania izolatorów porcelanowych niskiego i wysokiego napięcia" [814]. Dodatkowo jako pierwszy w kraju opracował normy technologiczne [815] z zakresu szlifowania kłowego [816] zewnętrznych powierzchni obrotowych wyrobów stalowych oraz z żeliwa wysokostopowego. Opracował również konstrukcję urządzeń do pomiarów zużycia ściernicy i siłomierzy szlifierskich.

Wniosek o nadanie tytułu złożył prof. dr hab. inż. Zdzisław Hippe, prorektor ds. nauki i współpracy z przemysłem w dniu 15 listopada 1975 r. Przewodniczący Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej (CKK) [817] 22 marca 1976 r. przesłał pismo DCKK-VI-N-385/74-76 informujące, że CKK „wyraziła pozytywną opinię w sprawie nadania ob. dr inż. Kazimierzowi Oczosiowi – docentowi Politechniki Rzeszowskiej tytułu naukowego profesora nadzwyczajnego nauk technicznych"[818]. Natomiast pismo nr DKZ-III-1902-352/75 z dn. 30

[811] Profesor Stanisław Markowski (1912-1977) – specjalista w dziedzinie obróbki metali skrawaniem. *Słownik biograficzny techników polskich*, z. 6, red. T. Skarzyński. Warszawa 1995, s. 94.
[812] Profesor Tadeusz Puff (1911-1987) – wykładowca, dziekan, prorektor Politechniki Warszawskiej. https://www.ci.pw.edu.pl/Nauka/Akcja-Biogramy-zasluzonych-profesorow/Wykladowcy-PW/Puff-Tadeusz (25.06.2020 r.).
[813] *Wystąpienie Doktora Honorowego prof. zw. dr inż. Kazimierza E. Oczosia*, „Gazeta Politechniki" 2002, nr 6-8 (102-104), s. 53.
[814] Tamże, s. 65.
[815] Norma technologiczna – dokument zawierający sposoby postępowania lub cechy charakterystyczne wyrobów, procesów lub usług. https://docplayer.pl/18652977-01-040-slownictwo-01-040-01-zagadnienia-ogolne-terminologia-normalizacja-dokumentacja-slownictwo.html (25.06.2020 r.).
[816] Szlifierki kłowe – urządzania służące do zewnętrznej obróbki walców i stożków. https://www.isotek.com.pl/szlifierka-klowa-a-bezklowa-je-rozni-wspolne/ (25.06.2020 r.).
[817] Centralna Komisja Kwalifikacyjna dla Pracowników Nauki (od 2003 r. Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów) – organ powołany w celu zapewnienia rozwoju kadry naukowej, przyznawania wydziałom uprawnień do nadawania stopni naukowych itp. Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, Dz.U. z 2017 r. poz. 1789.
[818] Wystąpienie Doktora Honorowego prof. zw. dr inż. Kazimierza E. Oczosia, „Gazeta Politechniki" 2002, nr 6-8(102-104), s. 94.

czerwca 1976 r. informowało, że minister prof. dr hab. inż. S. Kaliski powołał doc. K. Oczosia „na stanowisko profesora nadzwyczajnego[819] w Politechnice Rzeszowskiej”[820].

30 czerwca 1975 r. doc. dr inż. Kazimierz Oczoś otrzymał pismo z ministerstwa o treści: „powołuję Obywatela[821] Docenta na stanowisko rektora Politechniki Rzeszowskiej […] na okres od dnia 1 września 1975 r. do dnia 31 sierpnia 1978 r.”[822]. Na następną kadencję prof. dr inż. Kazimierz Oczoś został powołany pismem DKZ-WSP-1113-4/78 z dn. 28 czerwca 1978 r. na okres od 1 września 1978 r. do 31 sierpnia 1981 r.

Władze uczelni w maju 1983 r. kontrolowane były przez Komisję dla oceny rektorów i prorektorów z przewodniczącym wiceministrem prof. dr hab. inż. Czesławem Królikowskim[823] i protokół pokontrolny stwierdzał, że „działalność rektora została oceniona pozytywnie. Wskazano na bardzo duże osobiste zaangażowanie się rektora w kierowanie uczelnią”[824]. W roku 1984 r. prof. dr inż. Kazimierz Oczoś po raz trzeci został rektorem Politechniki Rzeszowskiej na okres od dnia 1 września 1984 r. do dnia 31 sierpnia 1987 r. (pismo nr DKZ-1113-50/84 Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki).

Po zakończeniu trzeciej kadencji prof. dr inż. Kazimierz Oczoś skoncentrował się na działalności naukowo-badawczej. Jednocześnie intensywnie pracował w Stowarzyszeniu Inżynierów Mechaników Polskich i Naczelnej Organizacji Technicznej. Był członkiem zarządu tej organizacji oraz redaktorem naczelnym czasopisma „Mechanik”.

Zwieńczeniem kariery naukowej prof. K. Oczosia było nadanie mu tytułu naukowego profesora zwyczajnego. Rada Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa (WBMiL) w dniu 31 maja 1989 r. „w wyniku tajnego głosowania wyraziła jednomyślnie aprobatę do tego

[819] Profesor nadzwyczajny – stanowisko na uczelni przewidziane dla pracownika naukowego lub naukowo-dydaktycznego, który miał stopień naukowy doktora habilitowanego lub tytuł naukowy profesora, ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, Dz.U. z 2017 r. poz. 2183, z późn. zm., art. 114 ust. 2.
[820] *Wystąpienie Doktora Honorowego prof. zw. dr inż. Kazimierza E. Oczosia*, „Gazeta Politechniki” 2002, nr 6-8 (102-104), s. 108.
[821] Obywatel – członek społeczeństwa danego państwa, mający określone prawa i obowiązki zastrzeżone zagwarantowane prawo i konstytucję, w PRL używane zamiast pan. https://www.ortograf.pl/slownik/obywatel (25.06.2020 r.).
[822] *Wystąpienie Doktora Honorowego prof. zw. dr inż. Kazimierza E. Oczosia*, „Gazeta Politechniki” 2002, nr 6-8 (102-104), s. 61.
[823] Profesor Czesław Królikowski (1926) – elektrotechnik, specjalizujący się w elektroenergetycznych urządzeniach rozdzielczych, technice łączenia obwodów elektroenergetycznych. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=37840&_k=e1lzlc (25.06.2020 r.).
[824] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/2521/0 Ministerstwo Edukacji Narodowej w Warszawie » Seria: 1 Akta osobowe kadry naukowej Ministerstwa Edukacji Narodowej i jego poprzedników » Jednostka: 4152, *Oczoś Kazimierz, 1981-1985*, s. 12.

wniosku”[825] nadania tytułu profesora zwyczajnego. Jego recenzentami byli: prof. zw. dr inż. Jan Kaczmarek[826] z Instytutu Podstawowych Problemów Techniki Polskiej Akademii Nauk[827] w Warszawie, prof. zw. mgr inż. Janusz Tymowski[828] z Politechniki Warszawskiej i prof. nazw. dr hab. inż. Jan Darlewski[829] z Politechniki Śląskiej.

Prof. dr hab. inż. Stanisław Koncewicz, dziekan WBMiL, na posiedzeniu Rady Wydziału zapoznał członków z treścią nadesłanych opinii podkreślając, że „wszyscy recenzenci wysoko ocenili dorobek prof. K. Oczosia i potwierdzili pełną zasadność wystąpienia z wnioskiem o nadanie Mu tytułu naukowego profesora zwyczajnego”[830]. W tym czasie na dorobek kandydata składało się m.in.: 97 prac naukowych (w tym 42 indywidualne), 2 podręczniki akademickie, 66 publikacji, 21 patentów i wzorów użytkowych i 8 redakcji naukowych. Ponadto dorobek stanowiło wypromowanie 5 doktorów (w tym 3 z wyróżnieniem), zrecenzowanie 30 prac doktorskich oraz 11 rozpraw habilitacyjnych. Zasługującym na podkreślenie osiągnięciem naukowym prof. K. Oczosia było opracowanie techniki obróbki mechanicznej główki i panewki endoprotezy stawu biodrowego. Projekt wdrożono wspólnie z Instytutem Materiałów Ogniotrwałych w Gliwicach w 1981 r.”[831].

Prof. dr inż. Kazimierz Oczoś w przebiegu swojej kariery zawodowej pełnił następujące funkcje:

- kierownika Zespołu Technologii Budowy Maszyn (1963-1973), kierownika Zakładu Obróbki Skrawaniem i Obrabiarek (1973-1986), od 1986 r. Katedry Obróbki Skrawaniem i Obrabiarek,

[825] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/2521/0 Ministerstwo Edukacji Narodowej w Warszawie » Seria: 1 Akta osobowe kadry naukowej Ministerstwa Edukacji Narodowej i jego poprzedników » Jednostka: 18185, *Oczoś Kazimierz, 1990*, s. 4.
[826] Profesor Jan Kaczmarek (1920-2011) – inżynier, rektor Politechniki Krakowskiej, członek rzeczywisty Polskiej Akademii Nauk, poseł na Sejm PRL VI i IX kadencji, przewodniczący Komitetu Nauki i Techniki (1968-1972) oraz minister nauki szkolnictwa wyższego i techniki (1972-1974). http://www.ippt.pan.pl/historia/profesorowie/noty-biograficzne.html?start=5 (25.06.2020 r.).
[827] Instytut Podstawowych Problemów Techniki Polskiej Akademii Nauk – instytut naukowy powołany w celu prowadzenia badań na wysokim poziomie w dziedzinach światowej nauki i technologii. www.ippt.pan.pl *(29.06.2020 r.)*.
[828] Profesor Janusz Tymowski (1902-1992) – inżynier mechanik, w latach 1940-1943 szef przemysłu wojennego AK, uczestnik powstania warszawskiego (1944), od 1955 profesor Politechniki Warszawskiej. http://ursushistoryczny.pl/aktualnosci/cenne-archiwalne-zdjecia-od-rodziny-tymowskich-w-naszych-zbiorach/ (25.06.2020 r.).
[829] Profesor Jan Darlewski (1925-2009) – specjalista w zakresie metrologii technicznej, obróbki skrawaniem, technologii maszyn, Dyrektor Instytutu oraz Prodziekan Wydziału Mechanicznego - Technologicznego w Politechnice Śląskiej. https://kresowianie.wordpress.com/zarzady/prezesi/prof-dr-hab-inz-jan-darlewski/ (25.06.2020 r.).
[830] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/2521/0 Ministerstwo Edukacji Narodowej w Warszawie » Seria: 1 Akta osobowe kadry naukowej Ministerstwa Edukacji Narodowej i jego poprzedników » Jednostka: 18185, *Oczoś Kazimierz, 1990*, s. 6.
[831] Tamże, s. 70.

- prodziekana Wydziału Mechanicznego (1965-1970),
- p.o. dziekana (1970-1971),
- dziekana (1971-1971),
- rektora WSI (1972-1974),
- rektora PRz (1974-1981)
- prorektora ds. rozwoju uczelni (październik 1981 – styczeń 1982),
- prorektora ds. nauki i współpracy z gospodarką (luty 1982 – grudzień 1982),
- rektora PRz (1984-1987).

Za ofiarną działalność publiczną rektor otrzymał liczne odznaczenia[832]:

- Srebrny Krzyż Zasługi (1964),
- Złoty Krzyż Zasługi (1971),
- Medal XXX-lecia PRL (1974),
- Medal Komisji Edukacji Narodowej (1975),
- Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski[833] (1976),
- Zasłużony Nauczyciel PRL (1977),

Przewodził uczelni w czasie dla niej szczególnym, rozbudowy i tworzenia jej nowych struktur organizacyjnych, stanowiących podstawę przekształcenia Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Politechnikę Rzeszowską im. I. Łukasiewicza. Kadencje prof. Kazimierza Oczosia przypadły zatem na czas szczególnie dużych przemian uczelni oraz jej wielkich zmian organizacyjnych.

Profesor K. E. Oczoś dbał o ścisłą współpracę z przemysłem, aby rozwiązania uzyskane w projektach badawczych prowadzonych przez pracowników ówczesnej Wyższej Szkoły Inżynierskiej miały zastosowanie w praktyce i były użytkowane. Sam był autorem wielu rozwiązań technicznych i współautorem projektów linii półautomatycznych stosowanych w przemyśle. Nie bał się nowości w nauce często uczestniczył w seminariach i konferencjach. Dzięki jego staraniom wiele zakładów z regionu doposażyło wydziały uczelni i ich laboratoria. Zawarto także wiele umów o realizację projektów badawczych dla przemysłu.

[832] G. Ostasz, *Oczoś Kazimierz Emil*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 471.
[833] Order Odrodzenia Polski – order nadawany za wybitne osiągnięcia na polu oświaty, nauki, sportu, kultury, sztuki, gospodarki (za szczególne zasługi położone w służbie państwu i społeczeństwu), dzieli się na 5 klas. https://www.prezydent.pl/prezydent/kompetencje/ordery-i-odznaczenia/ordery/order-odrodzenia-polski/

Uzyskaną wiedzę propagował przez wiele lat szerokiemu kręgowi odbiorców na łamach czasopisma „Mechanik” [834], którego był redaktorem naczelnym i które doprowadził do obecnego poziomu. Profesor był również najaktywniejszym czytelnikiem uczelnianej biblioteki.

Jest także autorem dzieła o Politechnice Rzeszowskiej opisującym jej dzieje od początków istnienia do 2001 r. Monografia przystępnie i rzeczowo, a nawet z nutą humoru, przybliża historię i ludzi, którzy tworzyli uczelnię.

W latach 70. XX w. prof. Oczoś pełnił funkcję rektora i jak pisał prof. Jan Sieniawski „Jego rektorowaniu przyświeca nadrzędny cel: uzyskanie przez Uczelnię statusu politechniki. Podporządkowane temu rozliczne i wielostronne starania zostały uwieńczone pełnym powodzeniem już w 1974 r., w którym Wyższa Szkoła Inżynierska zostaje przekształcona w Politechnikę Rzeszowską im. Ignacego Łukasiewicza. Dwa lata później z inicjatywy Profesora zostaje otwarta w Uczelni jedyna w Polsce specjalizacja kształcąca pilotów lotnictwa cywilnego”[835].

Do końca swoich dni żył aktywnie i intensywnie pracował. Zmarł 7 marca 2012 r. w Rzeszowie. Został pochowany w grobie rodzinnym na starym cmentarzu Pobitno – pozostał w mieście, na rzecz, którego pracował całe swoje życie.

4.3. Doc. Bolesław Fleszar

„Profesor Bolesław Fleszar urodził się 17 grudnia 1933 r. w Wólce Pełkińskiej k. Jarosławia. Naukę na poziomie średnim rozpoczął w Liceum Rolniczym w Tryńczy, po czym przeniósł się do II klasy Technikum Chemicznego w Jarosławiu, które ukończył w 1953 r.”[836]. Był absolwentem studiów na Wydziale Matematyczno-Fizyczno-Chemicznym Uniwersytetu Łódzkiego, które ukończył w 1958 r. i otrzymał ofertę pracy na Uniwersytecie Łódzkim[837].

[834] „Mechanik” – ogólnopolski miesięcznik dla branży mechanicznej. www.mechanik.media.pl (25.06.2020 r.).
[835] *Laudacja prof. Jana Sieniawskiego promotora doktoratu honoris causa prof. zw. dr inż. Kazimierza E. Oczosia*, „Gazeta Politechniki” 2002, nr 6-8 (102-104), s. 2.
[836] K. Darowicki, *Opinia w sprawie nadania tytułu i godności doktora honoris causa Politechniki Rzeszowskiej Profesorowi Bolesławowi Fleszarowi*, [w:] *Prof. Bolesław Fleszar Doktor Honoris Causa Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza*, Rzeszów 2018, s. 27.
[837] Por. Ostasz G., Tochman K. A., Profesor Bolesław Fleszar – *„Solidarnościowy” rektor Politechniki Rzeszowskiej w świetle wybranych akt Służby Bezpieczeństwa*, [w:] *O solidarności wielką i małą literą pisanej*, red. M. Krzysztofiński, G. Ostasz, J. Stecko, Rzeszów 2019.

Fot. 80. Rektor doc. dr hab. Bolesław Fleszar. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Z przyczyn rodzinnych podjął jednak pracę w Laboratorium Badawczym Zakładów Chemicznych „Organika-Sarzyna" w Nowej Sarzynie[838]. Zorganizował wówczas Pracownię Analizy Instrumentalnej[839], wprowadzając do praktyki przemysłowej metody elektrochemiczne (polarografię, amperometrię i potencjometrię) oraz metody spektroskopowe (spektroskopię w świetle widzialnym i nadfioletowym)"[840].

Jak wspominał, to od swojego wujka otrzymał informację, że fabryka w Sarzynie pracująca dla wojska rozpoczęła produkcję cywilną. Po rozmowach z dyrektorem przedsiębiorstwa otrzymał obietnicę pracy, jednak ze względu na wypadek (na budowie u teścia) w pracy zjawił się 2 tygodnie później. Niestety w tym czasie nastąpiła zmiana na stanowisku dyrektora. Nowy dyrektor po zapoznaniu się z opiniami na temat mgr. inż. B. Fleszara, a dotyczącymi jego działalności antykomunistycznej, nie chciał go zatrudnić, mimo że był jednym z najlepszych studentów i obronił dyplom na ocenę bardzo dobrą. Poznany wcześniej pracownik firmy poradził mu, by idąc do dyrektora przyjął każdą ofertę pracy. Tak też się stało, gdy dyrektor wspominał tylko o etacie pracownika fizycznego i licząc, że B. Fleszar odmówi; ten jednak przyjął pracę.

Pracując w laboratorium badawczym otrzymał propozycję, by zorganizować pracownię nowoczesnych metod analiz chemicznych. Dzięki kontaktom z Uniwersytetem Łódzkim

[838] Zakłady Chemiczne Organika-Sarzyna – obecnie CIECH Sarzyna, zakłady chemiczne w Nowej Sarzynie, zajmujące się syntezą organiczną i produkuje środki ochrony roślin, żywice epoksydowe oraz żywice poliestrowe. https://ciechgroup.com/grupa-ciech/spolki-grupy-ciech/ciech-sarzyna/ (26.06.2020 r.).
[839] Analiza instrumentalna – metody optyczne (analiza spektralna), elektrochemiczne (analiza elektrochemiczna), a także chromatograficzne metody rozdzielania (chromatografia), W. Szczepaniak, *Metody instrumentalne w analizie chemicznej*, Wydawnictwo naukowe PAN, Warszawa 2020.
[840] A. Sobkowiak, *Laudacja z okazji nadania tytułu i godności doktora honoris causa prof. dr hab. Bolesławowi Fleszarowi*, [w:] *Prof. Bolesław Fleszar Doktor Honoris Causa Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza*, Rzeszów 2018, s. 12-13.

i znajomym na Uniwersytecie Warszawskim i Politechnice Warszawskiej (odbył tam 6-tygodniowy kurs tych metod) uczestniczył w konsultacjach specjalistów z tej dziedziny. Pozyskana wiedza pozwoliła na skrócenie metod kontroli analitycznej półproduktów, surowców itd.[841].

Dzięki temu udało mu się zorganizować Pracownię Analizy Instrumentalnej „przy Zakładowym Laboratorium Badawczym i Doświadczalnym Zakładzie Produkcji Fotochemikali[842]. Laboratoriami tymi kierował do 1967 r. W latach 1958-1967 r. pracował również jako nauczyciel kontraktowy (1/2 etatu) w Technikum Chemicznym i Zaocznym Technikum Mechanicznym w Nowej Sarzynie"[843]. Za szybkie i na najwyższym poziomie dydaktycznym zorganizowanie laboratorium chemicznego w Technikum Chemicznym otrzymał nagrodę. W Zaocznym Technikum Mechanicznym był natomiast nauczycielem fizyki. Wówczas zrozumiał, że jego powołaniem jest praca badawcza i nauczycielska[844].

W tych samych latach był pracownikiem „Zakładów Chemicznych »Sarzyna« w Nowej Sarzynie"[845]. W tym czasie produkcja w Nowej Sarzynie dotyczyła żywic poliestrowych, epoksydowych, polistyrenu[846] itp., jednak laboratorium mgr inż. B. Fleszara otrzymało zadanie opracowania syntezy komponentów filmów barwnych, czyli takich barwników, które reagowały na podczerwień. Ponieważ wcześniej Amerykanie opracowali już takie barwniki, kierownictwo przedsiębiorstwa w Sarzynie otrzymało polecenie zorganizowania zespołu najlepszych chemików i inżynierów do tych badań.

Powołanemu zespołowi udało się opracować technologię 3 barwników. Profesor B. Fleszar wspominał, że koszt jednego grama tej substancji był wart tyle, ile dwadzieścia gramów złota. B. Fleszar pełnił w tym zespole funkcję kontrolera międzyoperacyjnego, decydując o dalszym procesie chemicznym, było to bardzo pracochłonne, odpowiedzialne, ale opłacalne finansowo. Ponieważ żona B. Fleszara bardzo wtedy chorowała pieniądze były bardzo potrzebne na specjalne szczepionki dla niej. Pomimo, że większość prowadzanych badań była tajna, B. Fleszar uzyskał zgodę na publikację części badań. Pomogło mu to przy

[841] Na podstawie wywiadu z prof. Bolesławem Fleszarem, 11.01.2020 r.
[842] Fotochemikalia – zestawy chemikaliów do obróbki papierów barwnych. http://normy.ekoinfonet.pl/sektory.php?sektor=SCH,%20Sektor%20Chemii&kat=Fotochemikalia (26.06.2020 r.).
[843] *Wydział Chemiczny, Jubileusz 40-lecia Wydziału, pod. red. prof. S. Kopacza,* Rzeszów 2008, s. 59.
[844] Na podstawie wywiadu z prof. Bolesławem Fleszarem, 11.01.2020 r.
[845] J. Draus, *Fleszar Bolesław*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 153.
[846] Żywica poliestrowa, epoksydowa, polistyren – żywice syntetyczne, złożone z jednego lub dwóch składników, wykorzystywane do izolacji, w konstrukcjach elektrycznych, lepiszcze laminatów konstrukcyjnych, jako kleje do metali oraz jako surowiec na posadzki żywiczne. https://www.farbyjachtowe.pl/zywice-epoksydowe-poliestrowe-i-materialy-do-laminowania-c-72.html (26.06.2020 r.).

otwarciu przewodu doktorskiego. Badania do rozprawy doktorskiej przygotowywał po pracy, często więc pracował do 3-4 rano, następnie wracał do domu, by znów pojawiał się w pracy o 7.00[847].

W 1966 r. uzyskał stopień doktora w dziedzinie chemii na Uniwersytecie Łódzkim. Kolejny raz zaproponowano mu pracę na Uniwersytecie Łódzkim i 3-pokojowe służbowe mieszkanie, jednak ze względu na chorobę żony zrezygnował z oferty.

Jego pozycja w Zakładzie w Sarzynie po doktoracie była bardzo dobra, podobnie jak zarobki, ale Bolesław Fleszar chciał realizować się, jako naukowiec i dydaktyk, dlatego też rozpoczął rozmowy z rektorem WSI doc. Romanem Niedzielskim o możliwości pracy na uczelni.

„Po obronie pracy doktorskiej w 1966 r. związał swoje dalsze losy zawodowe z Politechniką Rzeszowską, wkładając niebagatelny wysiłek w rozwój dydaktyczny i organizacyjny uczelni. Zorganizował system nauczania chemii dla studentów kierunków niechemicznych. Był jednym z głównych organizatorów Wydziału Technologii Chemicznej”[848], najpierw pracując w Zakładzie Fizyki, a następnie jako kierownik Zespołu Chemii Ogólnej i Analitycznej, organizując laboratoria z podstaw chemii i przygotowując do powstania Zakładu Chemii Fizycznej.

W badaniach naukowych interesował się wykorzystaniem chromianów jako utleniaczy w procesach produkcji fotochemikaliów. „Badania te stanowiły podstawę pracy habilitacyjnej zatytułowanej Przebieg elektroredukcji jonów chromianowych w środowiskach o pH 7 i efekt jonitowy w procesach elektroredukcji. Stopień doktora habilitowanego nauk chemicznych z zakresu chemii fizycznej został mu nadany przez Radę Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu Łódzkiego w 1972 r., a tytuł profesora w 1996 r.”[849].

Pracując w Wyższej Szkole Inżynierskiej w Rzeszowie, był kierownikiem Katedry Chemii Ogólnej i Elektrochemii. „Rezultaty […] badań naukowych realizowanych przez prof. Fleszara i kierowany przez niego zespół zostały opublikowane w postaci ponad 80 publikacji, 13 patentów, 1 rozdziału w monografii, 20 referatów i komunikatów konferencyjnych oraz około 36 zleconych opracowań badawczych”[850].

---

[847] Na podstawie wywiadu z prof. Bolesławem Fleszarem, 11.01.2020 r.

[848] D. Antos, *Uzasadnienie propozycji Rady Wydziału Chemicznego nadania prof. dr hab. Bolesławowi Fleszarowi godności i tytułu doktora honoris causa Politechniki Rzeszowskiej,* [w:] Prof. Bolesław Fleszar Doktor Honoris Causa Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza, Rzeszów 2018, s. 7.

[849] A. Sobkowiak, *Laudacja z okazji nadania tytułu i godności doktora honoris causa prof. dr. hab. Bolesławowi Fleszarowi*, [w:] *Prof. Bolesław Fleszar Doktor Honoris Causa Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza*, Rzeszów 2018, s. 14.

[850] *Wydział Chemiczny, Jubileusz 40-lecia Wydziału*, pod. red. Prof. S. Kopacza, Rzeszów 2008, s. 61.

Już w 1963 r. ogłosił pierwszą pracę naukową w czasopiśmie „Chemia Analityczna”[851]. Jak ocenia prof. Dorota Antos, dziekan Wydziału Chemicznego, „uhonorowaniem naukowej działalności Profesora jest opracowanie oryginalnej teorii procesów elektrodowych na podstawie tzw. „modelu polaryzacyjnego”, wykorzystującego koncepcję solwatowanego lub hydrowanego elektronu obecnego na granicy faz metal-roztwór”[852]. Praktyczność badań naukowych prof. Fleszara była niejednokrotnie podkreślana. Jak pisał prof. Kazimierz Darowicki „Profesor Fleszar bardzo umiejętnie łączył badania podstawowe z różnotematycznymi problemami technologicznymi występującymi w zakładzie przemysłowym”[853].

Wyjątkowa aktywność pozazawodowa Bolesława Fleszara skupiała permanentną uwagę Służby Bezpieczeństwa. Po raz pierwszy znalazł się na celowniku tajnych współpracowników i etatowych funkcjonariuszy SB po swoim wykładzie inaugurującym rok akademicki 1973/1974. „W swym wykładzie na temat udziału osób z woj. rzeszowskiego w rozwoju nauki polskiej przedstawił duży wkład generała Sikorskiego i Gomułki. Poruszył również sprawy dotyczące wzorów wychowania młodzieży, których należy szukać m.in. na przykładzie św. Jadwigi, a nie w nauce [Sigmunda] Freuda. Preferowanie wychowania młodzieży na wzorach freudowskich, zalecane rzekomo przez władze państwowe PRL, nie jest wskazane ze względu na rozluźnienie moralnych postaw u młodzieży. Reakcja uczestników inauguracyjnego wykładu była różna, niemniej jednak większość przyjęła go z aplauzem”[854].

„W 1973 r. Profesor Bolesław Fleszar z powodów politycznych, za treść wykładu inaugurującego rok akademicki, został […] odsunięty od pełnienia funkcji administracyjnych na uczelni”[855].

Prof. B. Fleszar był m.in. członkiem Polskiego Towarzystwa Chemicznego, wiceprzewodniczącym Stowarzyszenia Pamięci gen. Władysława Sikorskiego założonego

[851] „Chemia Analityczna” – czasopismo naukowe. http://beta.chem.uw.edu.pl/chemanal/ (26.06.2020 r.).
[852] D. Antos, *Uzasadnienie propozycji Rady Wydziału Chemicznego nadania prof. dr hab. Bolesławowi Fleszarowi godności i tytułu doktora honoris causa Politechniki Rzeszowskiej*, [w:] *Prof. Bolesław Fleszar Doktor Honoris Causa Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza*, Rzeszów 2018, s. 8.
[853] K. Darowicki, *Opinia w sprawie nadania tytułu i godności doktora honoris causa Politechniki Rzeszowskiej Profesorowi Bolesławowi Fleszarowi*, [w:] *Prof. Bolesław Fleszar Doktor Honoris Causa Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza*, Rzeszów 2018, s. 28.
[854] AIPN Rz, 044/884, t. 2, Kwestionariusz Ewidencyjny przeciwko Bolesławowi Fleszarowi krypt. „Amor”, Notatka służbowa, Rzeszów 23 IX 1987, k. 37. Zob. AIPN Rz, 044/884, t. 1, Kwestionariusz Ewidencyjny przeciwko Bolesławowi Fleszarowi krypt. „Amor”, Notatka służbowa ze spotkania z KO ps. „Fotograf” w dniu 15 X 1973, Rzeszów, 16 X 1973, k. 14. Por. Ostasz G., Tochman K. A., *Profesor Bolesław Fleszar – „Solidarnościowy” rektor Politechniki Rzeszowskiej w świetle wybranych akt Służby Bezpieczeństwa*, [w:] *O solidarności wielką i małą literą pisanej*, red. M. Krzysztofiński, G. Ostasz, J. Stecko, Rzeszów 2019.
[855] T. Markowski, *Słowo wstępne, nadanie tytułu doktora honoris causa prof. B. Fleszarowi*, [w:] *Prof. Bolesław Fleszar Doktor Honoris Causa Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza*, Rzeszów 2018, s. 5-6.

w Rzeszowie w 1981 r. oraz uczestniczył w pracach Diecezjalnej Rady Kultury w Diecezji Przemyskiej latach 1988-1990. Aktywnie działał w Duszpasterstwie Akademickim, przeprowadzając wykłady podczas spotykań z młodymi ludźmi na temat historii najnowszej. Jak wspomina: „to w tych spotkaniach brali udział chemik, matematyk i inni przedstawiciele nauk ścisłych, ale niestety ani jeden historyk".

„21 maja 1981 r. odbyły się pierwsze, historyczne, wybory rektora Politechniki Rzeszowskiej. Doc. dr hab. Bolesław Fleszar, który uzyskał poparcie 104 elektorów. Przeciwko niemu zagłosowało 4 elektorów, a 7 osób wstrzymało się od głosu"[856]. Funkcję tę sprawował od 1 września 1981 r. do 25 stycznia 1982 r. „Nowiny Rzeszowskie" charakteryzowały nowego rektora: „ma 48 lat, w swoim dorobku ponad 60 publikacji naukowych w czasopismach krajowych i zagranicznych na temat chemii fizycznej. Prywatnie interesuje się historią II wojny światowej oraz XVII i XVIII wieku. Jest bezpartyjny" [857]. Był jednym z 13 rektorów solidarnościowych, którzy w styczniu 1982 r. w drugim miesiącu stanu wojennego, zostali odwołani ze stanowisk.

Wybuch stanu wojennego i jego konsekwencje spowodowały, że rektorzy z opcji antykomunistycznej zostali odsunięci od stanowisk. Będąc jeszcze rektorem, otrzymał od Służby Bezpieczeństwa listę z nazwiskami czterdziestu pracowników uczelni, których zgodnie z pismem powinien zwolnić z pracy. Wiedział, że tego nie zrobi, ale jednocześnie chciał chronić uczelnie i te osoby. Podczas rozmowy z I sekretarzem KW PZPR i pułkownikiem, kierownikiem Studium Wojskowego na uczelni ustalili, że przeprowadzą postepowanie weryfikujące tzn. zaproszą na rozmowy wykazane osoby. Następnie sporządzono protokół, w którym stwierdzono, że osoby są zweryfikowane i nie ma potrzeby ich zwalniać. Protokół został podpisany przez członków Komisji (rektor, pułkownik i sekretarza KW PZPR) podpisany i przesłany do odpowiednich służb, które były bardzo niezadowolone z postepowania rektora, jednak protokół związywał im ręce[858].

Bolesław Fleszar „został kandydatem Komitetu Obywatelskiego do senatu i w wyborach 4 czerwca 1989 r. otrzymał odpowiedni mandat. Otrzymał 252 735 głosów, to jest 79,37% oddanych głosów ważnych. Wszedł w skład kilku komisji senackich – Komisji

[856] K. Oczoś, dzieło cytowane, s. 450.
[857] *Nowy rektor Politechniki Rzeszowskiej*, Gazeta Codzienna „Nowiny" 1981, nr 101 (10055).
[858] Na podstawie wywiadu z prof. Bolesławem Fleszarem, 11.01.2020 r. Por. G. Ostasz, K. A. Tochman, *Profesor Bolesław Fleszar – „Solidarnościowy" rektor Politechniki Rzeszowskiej w świetle wybranych akt Służby Bezpieczeństwa* [w:] *O solidarności wielką i małą literą pisanej*, red. naukowa M. Krzysztofiński, G. Ostasz, J. Stecko, Rzeszów 2019, s. 117-144; Archiwum IPN Rzeszów, sygn. Rz. 044/884. Por. M. J. Stręk, *Solidarność trwa. Świadectwo sprzeciwu i oporu 1981-1989*, Rzeszów 2005.

Kultury, Środków Przekazu oraz Nauki i Edukacji Narodowej”[859]. Przyczynił się do powołania Fundacji Rozwoju Ziemi Rzeszowskiej w 1989 r. a w latach 1990-1996 był jej prezydentem. Współorganizował również Rzeszowską Szkołę Menadżerów powołaną w 1990 r. „Był aktywnym członkiem wielu inicjatyw społecznych […]. Był też założycielem i przewodniczącym Towarzystwa Rozwoju Regionu Polski Południowo-Wschodniej”[860].

Dorobek prof. B. Fleszara podsumował prof. Mieczysław Korolczuk[861]. „Pragnę z przekonaniem stwierdzić, że:

- bogaty, wybitny dorobek naukowy,
- udział w kształceniu kadry naukowej macierzystej uczelni,
- udział w organizowaniu Wydziału Chemii,
- kierowanie uczelnią przez sprawowanie funkcji rektora Politechniki Rzeszowskiej,
- bardzo bogata działalność społeczna, upoważniają mnie do poparcia wniosku Senatu Politechniki Rzeszowskiej o nadanie prof. dr hab. Bolesławowi Fleszarowi tytułu doktora honoris causa Politechniki Rzeszowskiej”[862].

Senat Politechniki Rzeszowskiej uchwałą nr 87/2017 nadał prof. B. Fleszarowi tytuł doktora honoris causa. „W dniu dzisiejszym, decyzją Wysokiego Senatu naszej uczelni, tytuł i godność doktora honoris causa Politechniki Rzeszowskiej otrzymuje prof. dr hab. Bolesław Fleszar – znakomity badacz, nauczyciel akademicki i wychowawca, człowiek, który dawał przykłady wielkiej odwagi w walce o obronę demokracji i prawdy historycznej w Polsce”[863].

Wielką otwartość umysłu i szerokie horyzonty naukowe prof. B. Fleszara można dostrzec w jego przemówieniu z okazji przyznania tytułu doktora honoris causa: „mówiąc wprost, nauka to pogoń za uciekającym horyzontem (Richard Feynman[864]), to poszukiwanie

[859] G. Ostasz, K. A. Tochman, *Profesor Bolesław Fleszar – „Solidarnościowy” rektor Politechniki Rzeszowskiej w świetle wybranych akt Służby Bezpieczeństwa* [w:] *O solidarności wielką i małą literą pisanej*, red. naukowa M. Krzysztofiński, G. Ostasz, J. Stecko, Rzeszów 2019, s. 26.
[860] T. Markowski, *Słowo wstępne, nadanie tytułu doktora honoris causa*, [w:] *Prof. Bolesław Fleszar Doktor Honoris Causa Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza*, Rzeszów 2018, s. 6.
[861] Więcej: https://apd.umcs.pl/users/221/?_s=1 (26.06.2020 r.).
[862] M. Korolczuk, *Opinia nt. dorobku naukowego prof. dr hab. Bolesława Fleszara w związku z wszczęciem procedury nadania tytułu doktora honoris causa Politechniki Rzeszowskiej*, [w:] *Prof. Bolesław Fleszar Doktor Honoris Causa Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza*, Rzeszów 2028, s. 25.
[863] T. Markowski, *Słowo wstępne, nadanie tytułu doktora honoris causa*, [w:] *Prof. Bolesław Fleszar Doktor Honoris Causa Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza*, Rzeszów, s. 6
[864] Richard Feynman (1918-1988) – jeden z twórców elektrodynamiki kwantowej, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie fizyki w 1965 r. http://www.feynman.com/ (26.06.2020 r.).

wyjścia z labiryntu (Franco Selleri[865]), z nadzieją, że wyjście to wskaże teoria ostateczna, która da jednoznaczną odpowiedź na pytanie Leibniza[866] »dlaczego istnieje raczej coś niż nic«"[867]. Za swoją aktywność został nagrodzony i odznaczony.

- medalem „Zasłużony dla Województwa Rzeszowskiego" (1973),
- medalem Komisji Edukacji Narodowej (1980),
- Krzyżem Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1994),
- Nagrodą Naukową Miasta Rzeszowa (1999),
- Odznaką Honorową Działacza Opozycji Antykomunistycznej lub Osoby Represjonowanej z Powodów Politycznych (2018).

W 2018 r. otrzymał tytuł doktora honoris causa Politechniki Rzeszowskiej. To najwyższy dowód uznania dla profesora. Prof. Fleszar był aktywnym, znanym w regionie działaczem opozycji demokratycznej w czasach PRL. Wciąż posiada ogromny autorytet i dla wielu współpracowników z uczelni jest wzorem patrioty, a także inżyniera-humanisty[868].

4.4. Prof. Stanisław Koncewicz

Prof. dr hab. inż. Stanisław Koncewicz urodził się 13 października 1922 r. w Rudnie k. Lwowa, tam w 1935 r. ukończył szkołę powszechną [869] oraz w 1939 r. gimnazjum. W pierwszych latach wojny (1939-1941) trafił pod okupację sowiecką i pracował m.in. na kolei przy wydobyciu torfu. Naukę kontynuował od października 1941 r. do czerwca 1943 r. w Liceum Mechanicznym, które ukończył z bardzo dobrym wynikiem. Pierwsze trzy lata studiów ukończył na Politechnice Lwowskiej, a następnie z powodu ewakuacji przyjechał do Gliwic, by tam kontynuować studia na czwartym roku.

[865] Franco Selleri (1936-2013) – fizyk teoretyczny i profesor na Università degli Studi di Bari Aldo Moro, najsłynniejsze dzieło: *Wielkie spory w fizyce kwantowej***,** Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2006.
[866] Gottfried Wilhelm Leibniz (Leibniz) (1646-1716) – niemiecki fizyk, filozof, historyk, matematyk, prawnik, inżynier-mechanik. http://radykalnyslon.org/2018/06/20/leibniz-zasady-i-monady-czyli-harmonijna-metafizyka/
[867] B. Fleszar, *Wykład z okazji przyznania tytułu doktora honoris causa Politechniki Rzeszowskiej, pt. „Relacje między religią a nauką w cywilizacji łacińskiej*", [w:] *Prof. Bolesław Fleszar Doktor Honoris Causa Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza*, Rzeszów 2018, s. 46.
[868] Por. Ostasz G., Tochman K. A., *Profesor Bolesław Fleszar – „Solidarnościowy" rektor Politechniki Rzeszowskiej w świetle wybranych akt Służby Bezpieczeństwa*, [w:] *O solidarności wielką i małą literą pisanej*, red. M. Krzysztofiński, G. Ostasz, J. Stecko, Rzeszów 2019.
[869] Szkoła powszechna – szkoły najniższego szczebla w Polsce w okresie międzywojennym i w pierwszych latach po II wojnie światowej. https://niepodlegla.gov.pl/o-niepodleglej/edukacja-w-ii-rzeczypospolitej/ (26.06.2020 r.).

Fot. 81. Rektor prof. dr hab. inż. Stanisław Koncewicz. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Egzamin dyplomowy zdał w lipcu 1946 r., ale już od grudnia 1945 r. pracował najpierw jako młodszy, a następnie starszy asystent w Katedrze Walcownictwa i Kuźnictwa Politechniki Śląskiej[870]. Oprócz tego od października 1946 r. do stycznia 1949 r. pracował jako wykładowca w Państwowym Technikum w Bytomiu.

Wydał w tym czasie skrypt pt. „Maszynoznawstwo[871] ogólne”[872]. Dodatkowo od czerwca 1948 r. pracował na pół etatu w Dziale Konstrukcji Walcowych jako samodzielny konstruktor. Od października 1950 r. prowadził wykłady zlecone w Konstrukcji Maszyn i Urządzeń Walcowniczych Politechniki Śląskiej. Oprócz wydanego skryptu publikował w tym czasie artykuły w dziedzinie obróbki metali w czasopiśmie „Nowe Kadry”[873]. Jako dobry organizator posiadał zdolność pogodzenia wielu zadań zawodowych i rozmaitych miejsc pracy, szczególnie początkach w swojej kariery zawodowej.

9 października 1950 r. S. Koncewicz zwrócił się do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego „o przyznanie mi aspirantury krajowej z dziedziny Konstrukcji Maszyn

[870] Katedra Walcownictwa i Kuźnictwa Politechniki Śląskiej – katedra powstała na podstawie Zarządzenie Ministra Szkolnictwa Wyższego z dnia 24 grudnia 1953 r. *W sprawie podziału Wydziału Mechanicznego oraz innych zmian organizacyjnych na Politechnice Śląskiej im. Wincentego Pstrowskiego w Gliwicach.* M.P.53.A-117.1522.

[871] Maszynoznawstwo – dział nauki technicznej, „Podstawy wiedzy o maszynach i działaniu maszyn obejmuje przedmiot zwany maszynoznawstwem. […]. Stanowi niejako encyklopedię wiedzy o maszynach i urządzeniach technicznych powszechnego użytku”. J. Kijewski, A. Miller, K. Pawlicki, T. Szolc, *Maszynoznawstwo*, WSiP, Warszawa 1999, s. 9.

[872] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/2521/0 Ministerstwo Edukacji Narodowej w Warszawie » Seria: 2 Nadawanie stopni naukowych i mianowanie rektorów i prorektorów w placówkach naukowych » Jednostka: 10288, *Koncewicz Stanisław, 1950-1990*, s. 2.

[873] Czasopismo „Nowe Kadry” – czasopismo organu stowarzyszenia samopomocy słuchaczy i absolwentów Państwowego Technikum w Bytomiu, „Nowe Kadry” 1946, nr 1.

i Urządzeń Walcowniczych”[874]. Aspirantura były to 3-letnie studia doktoranckie, w czasie których należało odbyć obowiązkowe zajęcia oraz uczestniczyć w tzw. praktyce pedagogicznej (jako obserwator w zajęciach), która wynosiła minimum 50 godzin zajęć, czyli 75 godzin zegarowych. Napisanie rozprawy, uczestnictwo w zajęciach, odbycie praktyki i zdanie wymaganych egzaminów było warunkiem koniecznym dopuszczenia aspiranta do obrony doktorskiej.

Po otrzymaniu pisma nr DN-II-8a/38/51 z dnia 11 maja 1951 r. o przyznaniu aspirantury, przewidzianej na okres od 1 maja 1951 r. do 30 kwietnia 1953 r., przesłał pismo do Biprohutu (Biuro Projektów Urządzeń Przemysłu Hutniczego[875]), w którym wyraził wolę rezygnacji z pracy z dniem 30 września 1951 r. Stanowisko Biprohutu było następujące: „odpowiadając na pismo Obywatela z dnia 25 września 1951 r. zawiadamiamy, że ze względu na zagrożenie planu produkcji biura, przyspieszenie budowy kilku walcowni, nie zgadzamy się na udzielenie zwolnienia w bieżącym roku”[876].

Dwukrotnie w tej sprawie interweniowała Politechnika Śląska, a nawet Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Mimo tych interwencji biuro dopiero 26 lutego 1952 r. wystosowało pismo do Ministerstwa Hutnictwa o zaakceptowaniu zgody na odejście mgra inż. S. Koncewicza z pracy. S. Koncewicz tak pisał do Ministerstwa: „wykorzystywałem cały wolny czas na kontynuowanie pracy aspiranckiej, nie mogę jednak zmieścić się w podanych w moim planie indywidualnym terminach” [877] . Ministerstwo Hutnictwa ostatecznie pozytywną odpowiedź nadesłało i z dniem 30 czerwca 1952 r. Koncewicz uzyskał rozwiązanie stosunku pracy z biurem i mógł zająć się doktoratem.

Pracując na Politechnice Śląskiej w latach 1964-1971 prof. S. Koncewicz był dziekanem Wydziału Mechanicznego; w latach 1969-1971 był kierownikiem Katedry Konstrukcji Maszyn

[874] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/2521/0 Ministerstwo Edukacji Narodowej w Warszawie » Seria: 2 Nadawanie stopni naukowych i mianowanie rektorów i prorektorów w placówkach naukowych » Jednostka: 10288, *Koncewicz Stanisław, 1950-1990*, s. 7.
[875] Biuro Projektów Urządzeń Przemysłu Hutniczego – biuro techniczne powołane na podstawie Zarządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 20 marca 1948 r. *wydane w porozumieniu Ministrem Skarbu i Prezesem Centralnego Urzędu Planowania a otworzenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą „Biuro Projektowania Urządzeń Przemysłu Hutniczego”,* opracowywanie projektów urządzeń technicznych dla przemysłu hutniczego. M.P.48.39.165.
[876] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/2521/0 Ministerstwo Edukacji Narodowej w Warszawie » Seria: 2 Nadawanie stopni naukowych i mianowanie rektorów i prorektorów w placówkach naukowych » Jednostka: 10288, *Koncewicz Stanisław, 1950-1990*, s. 10.
[877] Tamże, s. 20.

Roboczych; w latach 1971-1978 pełnił funkcję dyrektora Instytutu Budowy Maszyn. Na Politechnice Śląskiej powstała także jego praca habilitacyjna[878].

Tytuł naukowy profesora S. Koncewicz uzyskał w 1972 r. W 1980 r. rozpoczął pracę na Politechnice Rzeszowskiej, gdzie został kierownikiem Zakładu Technologii Bezwiórowych. Funkcje tę pełnił w latach 1980-1990, a po zmianie nazwy zakładu na Katedrę Przeróbki Plastycznej, nadal był kierownikiem[879]. W latach 1988-90 był dziekanem Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa. W 1982 r. został rektorem Politechniki Rzeszowskiej.

Kadencja rektora prof. dr hab. inż. Stanisława Koncewicza, przypadająca na trudny czas stanu wojennego w Polsce, również była krótka (od 26 stycznia do 27 grudnia 1982 r.). Podczas wykładu w trakcie inauguracji prof. Stanisław Koncewicz najpierw podziękował obu przednim rektorom za pomoc i stwierdził: „Funkcję rektora objąłem w ciężkim okresie podziału społeczności akademickiej […]. Szczerość wypowiedzi, jawność ocen i decyzji, życzliwość i wyrozumiałość – obok norm prawnych, zwyczajowych i moralnych – pragnę stosować w codziennym moim działaniu”[880].

W czasie jego kadencji nastąpiły zmiany w organizacji uczelni z powodu nowej ustawy z 4 maja 1982 r., która nadała większe prawa uczelniom, np. prawo wyboru wszystkich władz akademickich i przywrócenia katedr na wydziałach. Na podstawie nowej ustawy stworzono również nowy statut uczelni. Rektor dbał także o nawiązanie współpracy z przemysłem. 3 czerwca 1982 r. zorganizowano spotkanie z przedstawicielami przedsiębiorstw Polski południowo-wschodniej w celu zintensyfikowania współpracy uczelni z przemysłem.

Mimo, że 27 grudnia 1982 r. prof. S. Koncewicz zrezygnował z funkcji rektora, nadal aktywnie pracował na uczelni do czasu emerytury. Prof. Stanisław Koncewicz zmarł w Gliwicach 2 grudnia 2019 r. i tam został pochowany[881].

4.5. Prof. Stanisław Kuś

Prof. dr hab. inż. Stanisław Kuś trzykrotnie pełnił funkcję rektora Politechniki Rzeszowskiej. „Profesor Stanisław Kuś urodził się 1 lutego 1925 r. w Rzeszowie w rodzinie zasłużonego działacza społecznego, profesora gimnazjum dr Andrzeja Kusia i Jadwigi z domu

[878] S. Koncewicz, *Prędkość odkształcania względnego w procesie walcowania*, Politechnika Śląska, Zeszyty Naukowe nr 62, praca habilitacyjna nr 19, Gliwice 1962.
[879] Prof. S. Koncewicz był kierownikiem Katedry Przeróbki Plastycznej w latach 1990-1991. https://www.polsl.pl/organizacje/StWych/Documents/profesorowie/ko-kw/BiogramyProf_pdf-Koncewicz.pdf (28.08.2018 r.)
[880] K. Oczoś, dzieło cytowane, 2001, s. 200.
[881] https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/zmarl-prof-dr-hab-inz-stanislaw-koncewicz-1525.html (20.12.2019 r.).

Rusin”[882]. „Podczas okupacji ukończył szkołę rzemieślniczą i 2 lata pracował, jako ślusarz w fabryce lotniczej Flugenmotorenwerk Reichshof (przed wojną rzeszowskie Zakłady PZL należące do COP-u), kontynuując naukę na tajnych kompletach”[883]. Był żołnierzem Armii Krajowej w plutonie w rzeszowskich zakładach PZL; brał udział w akcji „Burza”. Po wojnie uczęszczał krótko do szkół w Bytomiu i Cieszynie. Po zdaniu matury w Liceum Matematyczno-Fizycznym w Rzeszowie w 1945 r. rozpoczął studia na Wydziale Inżynierii Politechniki Warszawskiej, które ukończył z wynikiem bardzo dobrym w 1951 r. Tam też po dwóch latach rozpoczął studia doktoranckie w Katedrze Prefabrykacji i Betonu Sprężonego[884].

Fot. 82. Rektor prof. dr hab. inż. Stanisław Kuś. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Kariera zawodowa Profesora rozwijała się mając nie tylko podstawy teoretyczne, ale i praktyczne, gdyż pracował nie tylko na uczelni, ale i w biurach projektowych. Według oceny prof. Kazimierza Flagi „Ma świetne przygotowanie teoretyczne na bazie studiów na Politechnice Warszawskiej i zawodowe na kanwie pracy w Instytucie Techniki Budowlanej[885]

[882] Dr hab. inż. Szczepan Woliński, prof. PRz, *Jubileusz 95-lecia urodzin Profesora Stanisława Kusia, dr h.c.,* http://www.inzynieriaibudownictwo.pl/images/kronika/inzyn_4-5_jubileusz_kusia.pdf (26.06.2020 r.).
[883] A. Reichhart, *Profesor Stanisław Kuś, Jubileusz 50-lecia pracy naukowej*, „Gazeta Politechniki”, 2000, nr 10 (82), s. 14.
[884] G. Ostasz, *Stanisław Kuś*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 341.
[885] Instytut Techniki Budowlanej – Instytut prowadzi prace badawcze w dziedzinie budownictwa i dziedzinach pokrewnych. https://www.itb.pl/instytut1.html (26.06.2020 r.).

(1966-1971) oraz w Biurze Projektów BISTYP w Warszawie[886] (1952-1990). Swoją wiedzę naukową i zawodową przekazywał, jako dydaktyk w Politechnice Warszawskiej (1958-1966) i w Politechnice Rzeszowskiej"[887].

Następne lata S. Kuś poświecił pracy naukowej. W latach 1952 – 1957 był aspirantem w Katedrze Technologii Prefabrykatów i Betonu Sprężonego Politechniki Warszawskiej, w której uzyskał stopień doktora nauk technicznych na podstawie rozprawy pt. Konstrukcje sprężone kołowo-symetryczne (1957 r.). Centralna Komisja Kwalifikacyjna dla Pracowników Nauki uchwałą z dnia 27 lutego 1958 r. zatwierdziła decyzję Rady Wydziału Budownictwa Przemysłowego Politechniki Warszawskiej z dnia 21 grudnia 1957 r. o nadaniu stopnia naukowego doktora nauk technicznych na podstawie zdanych egzaminów oraz pracy kandydackiej pt. „Konstrukcje sprężone cylindrycznie"[888].

„Od 1965 do 1970 był zastępcą dyrektora Instytutu Techniki Budowalnej w Warszawie"[889]. Na stanowisku adiunkta pracował do 1966 r. Po przejściu na stanowisko docenta rozpoczął pracę w Instytucie Techniki Budowlanej, gdzie był zastępcą dyrektora ds. naukowo-technicznych. Pracę w Instytucie Techniki Budowlanej prof. Kuś wspominał następująco: „Powołałem osobiście kierowany Zakład Konstrukcji Przestrzennych, w którym opracowaliśmy naukowo i praktycznie wszystkie normy obciążeń meteorologicznych (wiatr, śnieg, temperatura), normy projektowania konstrukcji zespolonych stalowo-betonowych i konstrukcji z betonu. Efektem były 3 doktoraty i moja habilitacja"[890].

Habilitację otrzymał w 1969 r. za pracę naukową pt. „Sploty jako zbrojenie sprężające w konstrukcjach sprężonych", również na Politechnice Warszawskiej. Od 1952 do 1990 r. (z przerwami) pracował w Centralnym Ośrodku Badawczo-Projektowym, jako konstruktor, kierownik pracowni oraz doradca dyrektora. „Osiągnięciem naukowym i innowacją było wprowadzenie zasady monolityzacji płaskich konstrukcji dwuwymiarowych przekształcając je

[886] Biuro Studiów i Projektów Typowych Budownictwa Przemysłowego „BISTYP" w Warszawie – obecnie BISTYP-TECH, biuro zajmujące się działalnością projektową z zakresu budownictwa przemysłowego, energetyki cieplnej, wodociągów i kanalizacji, ochrony środowiska. http://www.bistyp-tech.pl/ (26.06.2020 r.).
[887] Prof. dr hab. inż. K. Flaga, *Opinia o działalności naukowej, dydaktycznej, zawodowej i organizacyjnej prof. zw. dr hab. inż. Stanisława Kusia w związku z wystąpieniem Politechniki Rzeszowskiej o Nagrodę Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za całokształt działalności*, Kraków, Politechnika Krakowska 2011.
[888] Archiwum Akt Nowych, Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 26.5 Zatwierdzenie stopni i tytułów naukowych docentów, profesorów nadzwyczajnych i zwyczajnych, akta osobowe pracowników naukowych. Sekcja IV Nauk Technicznych, Fizycznych i Geologiczno-geograficznych. » Jednostka: 6721, *Kuś Stanisław, ur. 1925 r. Politechnika Warszawska w Warszawie, Wydział Budownictwa Przemysłowego. Kandydat nauk technicznych, 1958*, s. 4.
[889] G. Ostasz, *Stanisław Kuś*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 341.
[890] Prof. dr hab. inż. Stanisław Kuś, Autoreferat do wniosku Rektora Politechniki Rzeszowskiej o przyznanie Nagrody Ministra Szkolnictwa Wyższego za całokształt dorobku naukowego.

w ustroje powłokowe przestrzenne”[891]. Od 1962 r. Profesor był redaktorem działu konstrukcji czasopisma „Inżynieria i Budownictwo”. Posiadając biegłą znajomość kilku języków, wygłaszał wykłady m.in. w Cottbus, Eindhoven, Kijowie, Leningradzie, Londynie, Lwowie, Montrealu, Paryżu i Weimarze.

Na Politechnice Rzeszowskiej S. Kuś rozpoczął pracę w 1976 r. Jak sam wspomina: „w środowisko uczelni wszedłem po zaprojektowaniu i zbudowaniu ważnych obiektów: łupinowej konstrukcji hali targowej, Ośrodka Sportowego z oryginalną halą sportową, basenami, pływalnią i wielką halą widowiskowo – sportową „Podpromie[892]” na 4000 widzów”[893].

Wiele obiektów według projektu prof. Kusia wrosło w krajobraz Polski, ale i innych krajów. Były wśród nich konstrukcje żelbetowe, prefabrykowane i sprężone:

- Przykrycie sztucznego lodowiska Torwar[894] – Warszawa, 1954,
- Ośrodek przygotowań olimpijskich AWF, 4 hale – Warszawa, 1961-1964,
- Wojewódzki Ośrodek Sportu i Rekreacji, hala i pływalnia – Rzeszów, 1959-1964,
- sprężona część podziemna hali widowiskowo-sportowej „Spodek”[895] – Katowice, 1959-1972,
- typowe hale strunobetonowe i kablobetonowe o rozpiętościach 9-42 m – Polska, 1954-1974 (zrealizowano łącznie 6 mln m2),
- pierwsze zbiorniki sprężone – Janikowo[896], 1958,
- dźwigary typowe Fabryki Fabryk[897] – Polska, 1970-1974,
- Aleppo Sport City[898]: stadion oraz hala sportowa i kryta pływalnia o rozpiętości po 105 m – Aleppo (Syria), 1981,
- cztery mosty żelbetowe, ramowe 18m: Aleppo (Syria), 1982

[891] Tamże.
[892] Regionalne Centrum Widowiskowo-Sportowe im. Jana Strzelczyka w Rzeszowie – centrum nowoczesnych, wielofunkcyjnych hal sportowo-widowiskowych. http://www.hala.imedio.pl/podstrona-2.html (26.06.2020 r.).
[893] Prof. dr hab. inż. Stanisław Kuś, *Autoreferat do wniosku Rektora Politechniki Rzeszowskiej o przyznanie Nagrody Ministra Szkolnictwa Wyższego za całokształt dorobku naukowego*.
[894] Lodowisko Torwar – kompleks dwóch hal COS Torwar (hala sportowo-widowiskowa) I i COS Torwar II Lodowisko w Warszawie. https://torwar.cos.pl/2830/kompleks-hal-cos-torwar (26.06.2020 r.).
[895] Hali widowiskowo-sportowa „Spodek” – słynna nowoczesna hala w Katowicach w kształcie spodka, http://www.spodekkatowice.pl/pl/ (26.06.2020 r.).
[896] Janikowo – miasto w Polsce położone w województwie kujawsko-pomorskim, w powiecie inowrocławskim. http://janikowo.com.pl/ (26.06.2020 r.).
[897] Fabryka Fabryk – fabryka zajmująca się realizacją innych przedsiębiorstw (fabryk) od projektu do oddania gotowych obiektów (hal, obiektów, magazynów, chłodni itp.). http://www.fabrykafabryk.pl/ (27.08.2020 r.).
[898] S. Kuś, *Aleppo Sport City: z doświadczenia projektowania wielkich obiektów sportowych w Syrii*, „Wiadomości Projektanta Budownictwa” 2005, nr 9, s. 8-9.

– most nad Kanałem Żerańskim[899], rozpiętości 60 m – Warszawa, 1960."[900]

Oprócz konstrukcji żelbetowych według projektu Profesora wzniesiono konstrukcje fałdowe stalowe (m.in. w hali sportowej „Olivia" – Gdańsk[901]), z drewna klejonego (m.in. sala sportowo-widowiskowa – Gorlice[902]), konstrukcje cięgnowe – wiszące (sala gier AWF – Warszawa 1965-1970).

W latach 1976-1979, 1993-1996 i 1999-2002 prof. S. Kuś był członkiem Centralnej Komisji ds. Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych. Był też członkiem Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego w okresie od 1985-1987 r. Uprawnienia budowlane posiadał od 1958 roku, uprawnienia rzeczoznawcy ITB[903] od 1972 r., był też rzeczoznawcą z listy wojewody od 1996 r. Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał w 1974 r., a w 1990 r. został mianowany profesorem zwyczajnym[904].

W czasie, gdy prof. S. Kuś kierował Zakładem, a później Katedrą Konstrukcji Budowlanych pracownicy uzyskali 10 doktoratów, 3 habilitacje i jeden tytuł profesora zwyczajnego. Ponadto trzech pracowników odbyło wyjazdy jako „visiting profesor" w Covilha University w Portugalii, a wielu uczestniczyło w konferencjach naukowych krajowych i międzynarodowych. „Dziś możemy już śmiało stwierdzić, że w pewnych dziedzinach – konstrukcji metalowych i laboratorium badawczym materiałów i konstrukcji – Katedra Konstrukcji Budowlanych, a i cały Wydział, jest częścią najwyższego poziomu krajowego"[905].

Dorobek naukowy Profesora stanowi autorstwo 2 i współautorstwo 9 monografii oraz książek technicznych, 10 obowiązujących norm budowlanych, ponad 300 artykułów i referatów naukowych oraz technicznych[906]. Za działalność projektową i naukowo – badawczą prof. Kuś otrzymał 30 dorocznych nagród ministra, a wśród ważniejszych przyznanych mu odznaczeń należy wymienić:

– Krzyż Kawalerski Polonia Restituta (1974),
– Medal Komisji Edukacji Narodowej (1978),

[899] Kanał Żerań-Zegrze (dawn. Kanał Królewski) – kanał wodny łączący Wisłę i Jezioro Zegrzyńskie, o długości 17,3 km. W. Bławdziewicz, *Żerański czy królewski?*, Gazeta Gminna „Wiadomości nieporeckie" 2005, s. 8.
[900] A. Reichhart, *Profesor Stanisław Kuś, Jubileusz 50-lecia pracy naukowej*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 10 (82), s. 15.
[901] Hala „Olivia" Gdańsk – Hala Sportowo-Widowiskowa „Olivia". https://www.trojmiasto.pl/Hala-Olivia (26.06.2020 r.).
[902] Więcej: http://osir.gorlice.pl/nasze-obiekty/hala-sportowa (26.06.2020 r.).
[903] Więcej: https://pzitb.katowice.pl/index.php/rzeczoznawcy (27.08.2020 r.).
[904] *Laudacja dr hab. inż. Szczepana Wolińskiego, prof. PRz - promotora doktoratu honoris causa profesora Stanisława Kusia*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr (243), s. 6.
[905] Prof. dr hab. inż. Stanisław Kuś, Autoreferat do wniosku Rektora Politechniki Rzeszowskiej o przyznanie Nagrody Ministra Szkolnictwa Wyższego za całokształt dorobku naukowego.
[906] A. Reichhart, *Profesor Stanisław Kuś, Jubileusz 50-lecia pracy naukowej*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 10 (82), s. 17.

- Krzyż Armii Krajowej (1992),
- Odznakę za Akcję „Burza” (1993),
- Krzyż Oficerski Polonia Restituta (1997),
- Honorowe Obywatelstwo Miasta Rzeszowa (2008).

Nadanie prof. S. Kusiowi tytułu doktora honoris causa Politechniki Rzeszowskiej uzasadniano następująco: „po zapoznaniu się z opiniami Senatów Politechniki Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki, Politechniki Warszawskiej oraz Rady Naukowej Instytutu Techniki Budowlanej a także po wysłuchaniu wypowiedzi członków Senatu, Senat Politechniki Rzeszowskiej nadaje: Panu prof. zw. dr hab. inż. Stanisławowi Kusiowi znakomitemu uczonemu, nauczycielowi akademickiemu oraz projektantowi, tytuł i godność doktora honoris causa Politechniki Rzeszowskiej w uznaniu wybitnych osiągnięć i dokonań z dziedziny budownictwa, autorowi wielu książek oraz publikacji, twórcy polskiej szkoły kształtowania konstrukcji, a także wychowawcy wielu pokoleń inżynierów, wybitnemu naukowcowi i humaniście, wielokrotnie wyróżnionemu odznaczeniami zarówno państwowymi jak i resortowymi, twórcy i wieloletniemu kierownikowi Katedry Konstrukcji Budowlanych, promotorowi i opiekunowi naukowemu wielu prac doktorskich i habilitacyjnych pracowników Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska, trzykrotnemu rektorowi Politechniki Rzeszowskiej, za nieoceniony wkład w rozwój, kształtowanie oraz propagowanie naszej uczelni zarówno w kraju jak i za granicą”[907].

A prof. Wojciech Radomski w opinii w postępowaniu o nadanie tytułu i godności doktora honoris skonkludował: „kandydat jest bez żadnej przesady projektantem wybitnym”. Uroczystość nadania tej zaszczytnej godności akademickiej odbyła się 20 lutego 2014 r. „Wyniki pracy Pana Profesora towarzyszą nam w codziennym życiu. Jest autorem i współautorem wielu projektów licznych budowli użyteczności publicznej, m.in. zespołu obiektów sportowych ROSiR w Rzeszowie, hali „Olivia” w Gdańsku, stadionu narodowego w Aleppo w Syrii, hal AWF-u w Warszawie, hal widowiskowych: „Spodek” w Katowicach i „Podpromie” w Rzeszowie” – sumarycznie ujął dorobek Profesora Kusia prof. M. Orkisz”[908].

Był człowiekiem wybitnie uzdolnionym, erudytą, pełnym skromności i chęci pomocy, akademikiem zwracającym uwagę na zastosowanie w praktyce pracy naukowej. Gdy w latach 90. ubiegłego wieku posiedzenia Senatu trwały do późnego wieczora a kolejni prelegenci

[907] Uchwała nr 52/2013 Senatu Politechniki Rzeszowskiej z dnia 21 listopada 2013 r.
[908] Prof. dr hab. inż. M. Orkisz, *Rektor Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza, słowo wstępne*, [w:] *Prof. dr hab. inż. S. Kuś, doktor honoris causa Politechnik Rzeszowskiej*, Oficyna Wydawnicza PRz, Rzeszów 2014, s. 5.

przedłużali swoje wystąpienia, rektor dołączył do protokołu znaną sentencję[909]. Chodziło o to, by nie nużyć audytorium swoimi długimi wywodami.

Prof. S. Kuś poparł inicjatywę prorektor ds. ogólnych prof. Romany Śliwy włączenia uczelni do międzynarodowego programu wymiany studentów i pracowników – Erasmus. Był wielkim przyjacielem Ukrainy, członkiem Akademii Nauk Ukrainy, zapraszał pracowników Politechniki Lwowskiej do Rzeszowa i na konferencje w Krynicy. Był pomysłodawcą cyklicznych sympozjów naukowych rzeszowsko-lwowskich, a potem rzeszowsko-lwowsko-koszyckich.

W trakcie pełnienia funkcji rektora Politechniki Rzeszowskiej „ważnym osiągnięciem zawodowym Profesora było przejęcie od wojska Ośrodka Kształcenia Lotniczego w Jasionce i utworzenie kształcenia szybowcowego w Bezmiechowej"[910]. Już przed wojną istniał tam ośrodek szkolenia szybowcowego Politechniki Lwowskiej i Warszawskiej, który wychował późniejszych asów lotnictwa biorących udział w bitwie o Anglię. W czasie wojny Niemcy wysadzili ośrodek w powietrze (bądź tez jak mówią inne źródła w czasie wojny nie ucierpiał, ale jego mienie po wojnie zostało rozkradzione) i to właśnie prof. Kuś, we współpracy w Politechniką Warszawską, zainicjował i uzyskał w ministerstwie środki na budowę nowego ośrodka.

Prof. Stanisław Kuś był przewodniczącym Zarządu Głównego Polskiego Związku Inżynierów i Techników Budownictwa (PZITB)[911], w przełomowym okresie tworzenia Izby Inżynierów Budownictwa. PZITB wyznaczyło go jako przedstawiciela do tworzenia Izby. Był współorganizatorem i twórcą ustawy o samorządzie zawodowym w budownictwie.

Jak pisał Jerzy Kerste[912] w opisie dorobku Profesora: „Jednak dla pełniejszego przedstawienia sylwetki Profesora niezbędnym wydaje się jeszcze podkreślenie pewnych cech:

- nieprzywiązywanie wagi i niechęć do gromadzenia dóbr materialnych,

[909] „Panie, zachowaj mnie od zgubnego nawyku mniemania, że muszę coś powiedzieć na każdy temat i przy każdej okazji". Autorem tej myśli był św. Tomasz z Akwinu (ok. 1225-1274) – teolog, dominikanin. Był jednym z najwybitniejszych myślicieli w dziejach chrześcijaństwa, jeden z doktorów Kościoła. https://www.niedziela.pl/artykul/1531/nd/Sw-Tomasz-z-Akwinu---patron-nowej (26.06.2020 r.).

[910] L. Runkiewicza, *Opinia o działalności i dorobku naukowym prof. zw. dra. hab. inż. Stanisława Kusia w związku z postępowaniem o nadanie tytułu doktora honoris causa Politechniki Rzeszowskiej*, [w:] *Prof. dr hab. inż. S. Kuś, doktor honoris causa Politechnik Rzeszowskiej, Oficyna Wydawnicza PRz*, Rzeszów 2014; Laudacja dr hab. inż. Szczepana Wolińskiego, prof. PRz – promotora doktoratu honoris causa profesora Stanisława Kusia, „Gazeta Politechniki" 2014, nr (243), s. 6.

[911] Polski Związek Inżynierów i Techników Budownictwa – organizacja powołana w celu rozwoju myśli technicznej i organizacyjnej budownictwa, oraz zajmuje się sprawami zawodowymi i społecznymi członków tejże organizacji. http://www.zgpzitb.org.pl/ (26.06.2020 r.).

[912] http://www.inzynierbudownictwa.pl/wydarzenia,who_is_who,artykul,dr_inz_jerzy_kerste,4704 (26.06.2020 r.).

- aktywność sportowa – wciąż zimą biega na nartach, a latem żegluje lub wiosłuje,
- skromność i swoboda w kontaktach towarzyskich – jest zawsze szeregowym uczestnikiem imprez ogólnych nie oczekując żadnych przywilejów mimo »wieku i urzędu«,
- pogoda ducha – widoczna w pracy i chwilach wypoczynku, gdy okazuje się pełnym werwy i humoru kompanem”[913].

Profesor Stanisław Kuś zmarł 7 lipca 1920 r.; został pochowany na rzeszowskim cmentarzu Pobitno.

4.6. Prof. Tadeusz Markowski

Tadeusz Bożydar Markowski[914] urodził się w 1947 r. w Zielonej Górze. Od 1951 do 1977 r. mieszkał w Łańcucie, po 1977 r. w Rzeszowie, a obecnie w Handzlówce. Po ukończeniu Technikum Mechaniczno-Elektrycznego w Rzeszowie w 1970 r. rozpoczął studia na Wydziale Mechanicznym Wyższej Szkoły Inżynierskiej, gdzie po zakończeniu studiów rozpoczął pracę, jako asystent w Zakładzie Konstrukcji Maszyn. Kariera naukowa rozwijała się szybko i już w 1978 r. uzyskał stopień doktora nauk technicznych w zakresie budowy i eksploatacji maszyn na „Wydziale Budowy Maszyn Politechniki Poznańskiej”[915].

Fot. 83. Rektor prof. dr hab. inż. Tadeusz Markowski. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

[913] *Dorobek prof. S. Kusia, przygotowywany przez J. Kerste, przy współudziale prof. A. Reicharta, prof. Sz. Wolińskiego do przygotowania procedury nadania tytułu doktora honoris causa w PRz*. http://skm.prz.edu.pl/wp-content/uploads/2014/03/Profesor-Stanislaw-Kus-DHC.pdf (26.06.2020 r.).
[914] Z przyczyn niezależnych od autorki nie doszło do uzgodnienia z Prof. Tadeuszem Markowskim sprawy ewentualnego wywiadu.
[915] *Władze PRz w kadencji 1996-1999*, „Gazeta Politechniki” 1996, nr 10-11 (34-35), s. 9.

Od września 1979 r. przez dwa lata był kierownikiem naukowo-dydaktycznego Punktu Konsultacyjnego Politechniki Rzeszowskiej w Stalowej Woli. „W latach 1990-1993 pełnił funkcję prodziekana na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa. W 1993 r. wybrany został na dziekana tego wydziału i funkcję tę sprawował przez dwie kolejne kadencje”[916], jednocześnie pracując w Zakładzie Konstrukcji Maszyn i „kierując tą jednostką od 1993 r.”[917].

Stopień naukowy doktora habilitowanego uzyskał w 1992 r. na podstawie rozprawy „Synteza przestrzeni styku walcowego zazębienia wichrowatego”. W 1999 r. otrzymał – jako pierwszy absolwent rzeszowskiej uczelni tytuł profesora[918]”. Jego działalność jako dziekana przyczyniła się do zyskania wyborów społeczności akademickiej PRz i „w latach 1999-2005 przez dwie kadencje był rektorem tej uczelni”[919]. W latach 2005-2008 został wybrany „na prorektora ds. ogólnych”[920].

Jego zainteresowania naukowe dotyczą dziedziny naukowej związanej z konstrukcją maszyn i przekładniami zębatymi[921]. „Profesor Tadeusz Markowski stworzył jedyną w swoim rodzaju szkołę kół zębatych koncentrującą się zarówno na zapadniach konstrukcyjnych, jak i technologicznych oraz eksploatacyjnych z uwzględnieniem różnych rodzajów zarysów itypów przekładni”[922].

Dorobek organizacyjny rektora T. Markowskiego w obu kadencjach w latach 1999-2005, który zasługuje na szczególne podkreślenie to:

- uruchomienie na Politechnice Rzeszowskiej specjalności *organizacja i zarządzanie w przemyśle*, na podstawie, której udało się stworzyć w 1993 r. Wydział Zarządzania i Marketingu (obecnie Wydział Zarządzania)[923],
- uzyskanie prawa do nadawania stopnia naukowego doktora nauk chemicznych przez Wydział Chemiczny w dyscyplinie *technologia chemiczna* oraz Wydział Elektrotechniki i Informatyki w dyscyplinie *elektrotechnika*,
- uzyskanie przez Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa prawa do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dyscyplinie *budowa i eksploatacja masz*yn w 2000 r.

[916] M. Olejnik, *Nagrody miasta Rzeszowa*, „Gazeta Politechniki” 2006, nr 6-8 (150-152), s. 5.
[917] *Kandydaci na stanowisko rektora PRz*, „Gazeta Politechniki” 1999, wydanie specjalne, s. 3.
[918] G. Ostasz, *Markowski Tadeusz*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 383.
[919] Więcej: http://perspektywy.pl/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=2848:prof-tadeusz-markowski-rektorem-politechniki-rzeszowskiej&Itemid=366 (29.06.2020 r.).
[920] K. Chłędowska, *Kronika wyborów*, „Gazeta Politechniki” 2005, nr (141), s. 3.
[921] Więcej: https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56162&_k=0hxc7b (29.06.2020 r.).
[922] Honorowy Obywatel Rzeszowa – tytuł honorowy nadawany zasłużonym dla miasta. http://www.rzeszow.pl/miasto-rzeszow/historia/honorowi-obywatele/tadeusz-markowski (29.08.2018 r.).
[923] Por. *XV-lecie Wydziału Zarządzania i Marketingu Politechniki Rzeszowskiej 1993-2008*, Rzeszów 2008.

- przeprowadzenie budowy domu studenckiego „Alchemik", Kompleksu Sal Wykładowych WBiIŚ wraz z modernizacją budynku „P", Centrum Kultury Studenckiej, Akademickiego Odrodka Szybowcowego oraz Międzyuczelnianego Wielofunkcyjnego Lotniczego Laboratorium Naukowo-Badawczego wraz z infrastrukturą w Bezmiechowej,
- ukończenie remontu 5 domów studenckich, zakończenie w nich montażu sieci internetowej, telefonicznej i sieci telewizji kablowej,
- oddanie do użytku Hali Laboratorium WBiIŚ, Laboratorium Naukowo-Badawczego Silników Spalinowych WBMiL,
- pozyskanie budynków Zasadniczej Szkoły Ogrodniczej w Albigowej,
- modernizacja Odrodka Kształcenia Lotniczego PRz w Jasionce,
- wspólnie z Wojewódzkim Szpitalem Specjalistycznym im. F. Chopina oddanie do użytku Laboratorium Biologii Molekularnej[924].

Będąc rektorem, bardzo dbał o rozwój uczelni, był m.in. np. inicjatorem utworzenia Fundacji Rozwoju Politechniki Rzeszowskiej. Na przełomie końca lat 90. ubiegłego wieku i pierwszej dekady XXI w. „skutecznie powstrzymał rządowe plany włączenia Politechniki Rzeszowskiej do tworzonego wówczas w Rzeszowie uniwersytetu"[925].

„Prof. T. Markowski jest autorem lub współautorem kilku monografii i skryptów, licznych patentów i ponad 200 opracowań publikacyjnych, wśród których jest kilkadziesiąt prac o zasięgu krajowym i międzynarodowym. W dorobku naukowym posiada sporą liczbę recenzji prac doktorskich, postępowań habilitacyjnych i profesorskich. Wypromował sześciu doktorów, pięciu z nich jest już po habilitacji"[926].

W 2016 r. ponownie został wybrany na stanowisko rektora Politechniki Rzeszowskiej na czteroletnią kadencję. Pytany wówczas o plany na przyszłość zapowiedział, że będzie kontynuował rozpoczęte inwestycje. „Planowanie i przygotowanie inwestycji to nie jest rok czy dwa lata. Czeka nas budowa nowego akademika, rozbudowa Wydziału Zarządzania. Problemy lokalowe ma Wydział Matematyki i Fizyki Stosowanej. Na pewno trzeba będzie mocno

[924] Na podstawie artykułu M. Olejnik, *Nagrody miasta Rzeszowa*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 6-8 (150-152), s. 5.
[925] Więcej: https://www.perspektywy.pl/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=2848:prof-tadeusz-markowski-rektorem-politechniki-rzeszowskiej&catid=191&Itemid=366 (29.08.2018 r.).
[926] M. Olejnik, *Wybory na kadencję 2016-2020. Wybór rektora Politechniki Rzeszowskiej,* „Gazeta Politechniki" 2016, nr 4 (268), s. 3.

wspierać już działające nowe kierunki: *logistykę i inżynierię medyczną*"[927]. Prof. T. Markowski zapowiedział uruchomienie nowego kierunku *geodezja* oraz, że będzie zabiegać o uprawnienia do doktoryzowania na tych wydziałach, które jeszcze takich uprawnień nie mają[928].

Prof. Markowski chętnie udzielał się społecznie, m.in. pełnił funkcję prezesa Zarządu Rzeszowskiego Oddziału Stowarzyszenia „Wspólnota Polska"[929].

W uznaniu zasług otrzymał liczne odznaczenia:

- Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski,
- medal „Zasłużonym dla Politechniki Rzeszowskiej" (1996),
- Medal Komisji Edukacji Narodowej (1998),
- Złoty Krzyż Zasługi (1999),
- Złotą Odznakę „Zasłużony dla Sportu",
- Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (2010),
- Honorowy Obywatel Miasta Rzeszowa (2017).

Prof. T. Markowski jest żonaty, ma dwie córki. Pasjonuje się sportem, był kilkakrotnym Akademickim Mistrzem Polski w tenisie ziemnym „w grze pojedynczej i podwójnej"[930].

4.7. Prof. Andrzej Sobkowiak

Prof. Andrzej Sobkowiak urodził się 8 listopada 1951 r. w Rzeszowie, gdzie ukończył szkołę średnią (I Liceum Ogólnokształcące) i z wyróżnieniem studia inżynierskie na Wydziale Technologii Chemicznej Wyższej Szkoły Inżynierskiej w 1973 r. Następnie studiował eksternistycznie na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu Łódzkiego. Studia ukończył w 1975 r.[931].

[927] Inżynieria medyczna – kierunek kształcenia łączący wiedzę i doświadczenie niezbędne do tworzenia nowych technologii inżynierskich oraz ich zastosowania w praktyce medycznej. https://wmifs.prz.edu.pl/inzynieria-medyczna---opis-kieru (29.06.2020 r.).
[928] Więcej: http://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/1,34962,19777379,zmiana-warty-na-prz-kim-jest-prof-tadeusz-markowski.html (29.08.2018 r.).
[929] Rzeszowski Oddział Stowarzyszenia „Wspólnota Polska" – stowarzyszenie powstałe 1 lipca 1990 r. w celu wspierania aktywności kulturalnej Polonii i Polaków za granicą. http://wspolnota-polska.rzeszow.pl/stowarzyszenie/historia/ (29.06.2020 r.).
[930] G. Ostasz, *Markowski Tadeusz*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 383; *T. Markowski zdobył Puchar Rektora Politechniki Rzeszowskiej*, „Stadion" 26 czerwca 1978 r., nr 26 (1099).
[931] R. Witalec, *Sobkowiak Andrzej*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 731-732.

Fot. 84. Rektor prof. dr hab. inż. Andrzej Sobkowiak. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Już w 1973 r. rozpoczął pracę w Wyższej Szkole Inżynierskiej w Rzeszowie, na ówczesnym Wydziale Technologii Chemicznej w Zespole Chemii Ogólnej i Analitycznej na stanowisku naukowo-technicznym. W 1979 r. został zatrudniony na stanowisku asystenta. Prowadził ćwiczenia rachunkowe i ćwiczenia laboratoryjne z chemii ogólnej[932] dla studentów kierunków niechemicznych. „Wynikiem tej pracy był opublikowany w 1986 r. przez Oficynę Wydawniczą Politechniki Rzeszowskiej skrypt jego autorstwa „Chemia ogólna. Zbiór zadań", który był wznawiany w latach 1991 i 1997"[933].

Jak prof. A. Sobkowiak wspominał, praca naukowa pod kierunkiem prof. Bolesława Fleszara koncentrowała się na badaniach elektrochemicznych przemian związków organicznych. Elementem tych badań była współpraca z Zakładami Chemicznymi „Organika – Sarzyna" w Nowej Sarzynie w celu opracowania nowej metody produkcji hydrochinonu, zastępującej uciążliwy proces stosowany w Zakładach. Zaproponowana metoda zakładała utlenianie fenolu w warunkach elektrochemicznych. Mimo, że z powodu trudności technicznych metoda nie została wprowadzona do produkcji, to pozwoliła na ukierunkowanie zainteresowań naukowych prof. A. Sobkowiaka[934].

Stopień doktora uzyskał w 1982 r. na Uniwersytecie Łódzkim, na podstawie rozprawy doktorskiej „Elektrochemiczne hydroksylowanie niektórych związków aromatycznych". Stopień doktora habilitowanego otrzymał w 1994 r. na podstawie rozprawy „Elektrochemiczne i widmowe badania reakcji tlenu cząsteczkowego i nadtlenku wodoru ze związkami

[932] R. Bregier-Jarzębowska, R. Jastrząb, L. Łomozik, A. Gąsowska, *Podstawy chemii ogólnej ćwiczenia laboratoryjne*, Poznań 2004.
[933] A. Worosz, *Profesor Andrzej Sobkowiak*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 9-10 (153-154), s. 8.
[934] Na podstawie wywiadu z prof. Andrzejem Sobkowiakiem, 10.01.2020 r.

organicznymi, katalizowane kompleksami metali przejściowych", również na Uniwersytecie Łódzkim.

W latach 1996-1999 prof. A. Sobkowiak był przewodniczącym Senackiej Komisji ds. Współpracy z Zagranicą, doświadczenie to okazało się przydatne w trakcie pełnienia funkcji prorektora, na którą został powołany w 1999 r. Stanowisko prorektora ds. ogólnych i współpracy z zagranicą piastował przez dwie kadencje do 2005 r.

W 2000 r. został kierownikiem Zakładu Chemii Fizycznej na Wydziale Chemicznym Politechniki Rzeszowskiej. Z objęciem kierownictwa zakładu zbiegło się rozpoczęcie projektu, którym kierował „Wspieranie Innowacyjności na Podkarpaciu". Projekt był finansowany z funduszy Phare – SCI – TECH II[935].

Był to, jak wspomina prof. A. Sobkowiak trudny czas, bo pełnił wówczas dwie ważne funkcje prorektora i kierownika Zakładu. Będąc prorektorem, stworzył bazę do powstania późniejszego Centrum Transferu Technologii (jednostki zajmującej się pozyskiwaniem dużych projektów badawczych i inwestycyjnych dla PRz) oraz kontynuował zapoczątkowaną przez poprzedniczkę prof. dr hab. inż. Romanę Śliwę współpracę w ramach programu Unii Europejskiej, wtedy Socrates, obecnie Erasmus+ (mobilność studentów i pracowników). Będąc kierownikiem, przyjął założenia rozwoju kadry naukowej, wspierania pracowników w uzyskiwaniu tytułów naukowych i rozwoju bazy laboratoryjnej. Zarówno jeden, jak i drugi cel został osiągnięty, głównie dzięki staraniom prof. Sobkowiaka w uzyskiwaniu grantów (3 granty badawcze i 2 aparaturowe z Komitetu Badań Naukowych oraz 2 z North Atlantic Treaty Organization – NATO[936]).

Wiedzę dotyczącą wyposażenia zakładu badawczego zdobywał, będąc na stypendiach za granicą[937]. Aktywnie uczestniczył w stażach naukowych za granicą (głównie w USA), które pozwoliły mu nie tylko osiągnąć wysoki poziom znajomości języka i terminologii zawodowej, ale także zapoznać się z warunkami pracy w uczelniach amerykańskich, zdobyć doświadczenie oraz przeprowadzać badania naukowe w renomowanych uniwersytetach Stanów

[935] Phare – skrót od angielskich słów *Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies*, program dla udzielania pomocy materialnej państwom kandydującym do Wspólnot Europejskich**,** najpierw były to Polska i Węgry. http://www.funduszephare.pl/czym-jest-program-phare/ (29.06.2020 r.).
[936] Granty *North Atlantic Treaty Organization* (NATO) – Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego oferuje rożnego rodzaju stypendia jak np. projekty badawczo-rozwojowe, zaawansowane warsztaty badawcze, kursy szkoleniowe. https://www.nato.int/cps/en/natolive/87260.htm (26.06.2020 r.).
[937] Na podstawie wywiadu z prof. Andrzej Sobkowiakiem, 10.01.2020 r.

Zjednoczonych. W latach 1988-1991 przebywał w Texas A&M University, College Station[938] (USA), gdzie pracował w zespole prof. Donalda T. Sawyera[939]. Nawiązana wówczas współpraca pozwoliła mu na wielokrotne pobyty na uniwersytetach amerykańskich i europejskich (m.in. Texas A&M University, Washington State University, University of Minnesota, University of Bonn**,** University of Aarhus).

W latach 1996 – 2019 uczestniczył w pracach Komisji Elektroanalizy Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk. Profesor A. Sobkowiak był członkiem Management Committee akcji COST[940] (*Cooperation in Science and Technology*) D21 – Metalloenzymes and Chemical Biomimetics (2000-2005) i D29 - Sustainable/Green Chemistry and Chemical Technology (2002-2007)[941].

W 2005 r. prof. A. Sobkowiak został wybrany na stanowisko rektora i funkcję tę pełnił przez dwie kadencje do 2012 r. Będąc rektorem, zachęcał pracowników do aktywnego przygotowywania wniosków o staże z fundacji i stowarzyszeń. Dbał o rozwój uczelni. Już w pierwszym roku kadencji Senat „podjął w dniu 17 listopada 2005 r. uchwałę w sprawie uruchomienia od roku akademickiego 2006/2007 nowego kierunku studiów *automatyka i robotyka* na wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa"[942]. Kontynuowano prace inwestycyjne w Ośrodku Naukowo-Dydaktycznym w Albigowej, w Centrum Dydaktyczno-Sportowym i modernizacyjne budynków WBMiL, DS „Aviata" oraz adaptacyjne lokali dla Katedry Fizyki. W drugim roku kadencji Senat podjął uchwałę o powołaniu kierunku *biotechnologia*[943].

Rok 2006 „stanowił kontynuację działań w zakresie zadań inwestycyjnych i remontowych, w tym m.in. Centrum Sportowo-Dydaktycznego i Centrum Biotechnologii w Albigowej. Rozpoczęto też nowe inwestycje – budowę inkubatora akademickiego[944] i termomodernizację budynku „L" Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa. Podjęto prace

[938] Texas A&M University, College Station – uniwersytet założony w 1876 r., studiuje tam obecnie 69 tys. studentów, uczelnia oferuje 133 programy studiów licencjackich i 175 programy studiów magisterskich, a także 92 programy studiów doktoranckich. https://www.tamu.edu/ (26.06.2020 r.).
[939] Prof. Donald Sawyer (1931) – profesor chemii na uniwersytecie Texas A&M, w latach 1956-1986, wykładowca w University of California w Riverside. https://www.powells.com/book/electrochemistry-for-chemists-9780471594680 (26.06.2020 r.).
[940] Akcje COST – fundusze umożliwiające europejskim naukowcom wspólne rozwijanie swoich pomysłów we wszystkich możliwych dziedzinach nauki i technologii. https://www.archiwum.nauka.gov.pl/cost/czym-sa-akcje-cost,akcja,print.html (26.06.2020 r.).
[941] *Wydział Chemiczny, Jubileusz 40-lecia Wydziału*, pod. red. prof. S. Kopacza, Rzeszów 2008, s. 36.
[942] Archiwum uczelni, Sprawozdanie z działalności Politechniki Rzeszowskiej w 2005 roku, 421/k 17, Rzeszów 2006, s. 7.
[943] Biotechnologia – dziedzina nauki, wykorzystująca procesy biologiczne na skalę przemysłową. https://www.biotechnologia.pl/ (26.06.2020 r.).
[944] Inkubator akademicki – instytucja, której celem jest wspieranie przedsiębiorczości i aktywności finansowej użytkowników rynku. inkubator.usz.edu.pl (26.06.2020 r.).

przygotowawcze do budowy Regionalnego Centrum Dydaktyczno-Konferencyjnego i Biblioteczno-Administracyjnego oraz budowy Laboratorium Kompatybilności Elektromagnetycznej dla Wydziału Elektrotechniki i Informatyki"[945].

Powstałe w czerwcu 2005 r. Biuro Obsługi Funduszy Europejskich (w 2008 r. zmienione na Biuro Europejskich Funduszy Inwestycyjnych i Rozwojowych, a obecnie Centrum Transferu Technologii[946]) uczestniczyło w przygotowaniu oraz rozliczaniu wniosków o dofinansowanie z udziałem środków pomocowych UE, jak np. w ramach działania 1.3 *Regionalna infrastruktura edukacyjna* takich jak:

- „Centrum Sportowo-Dydaktyczne Politechniki Rzeszowskiej",
- „Unowocześnienie Kształcenia Kadr Technicznych dla Doliny Lotniczej",
- „Modernizacja Laboratorium Obróbki Mechanicznej PRz dla potrzeb CZT – Aeronet[947]",
- „Wyposażenie i uruchomienie Centrum Biologiczno-Technologicznego Politechniki Rzeszowskiej w Albigowej"[948].

Do planu inwestycyjnego w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007-2013 zostały zakwalifikowane Budowa Regionalnego Centrum Dydaktyczno-Konferencyjnego i Biblioteczno-Administracyjnego PRz (wartość 68,6 mln, z tego z funduszy strukturalnych 58,31 mln zł i 10, 29 mln zł z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego) oraz Rozbudowa i Doposażenie Ośrodka Kształcenia Lotniczego PRz (wartość 32,4 mln zł, w tym z funduszy strukturalnych 27,54 mln zł i 4,86 mln) zł i na te same lata 2 projekty z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego: Budowa, Rozbudowa i Modernizacja Bazy Naukowo-Badawczej PRz oraz Regionalne Centrum Transferu Nowoczesnych Technologii Wytwarzania.

[945] Archiwum Uczelni, *Sprawozdanie z działalności Politechniki Rzeszowskiej w 2006 roku*, Rzeszów 2007, s. 7.
[946] Centrum Transferu Technologii Politechniki Rzeszowskiej – jednostka uczelni, do jej głównych zadań należy m.in.: prowadzenie czynności w zakresie pozyskiwania i rozliczania środków na działalność naukową, badawczo-rozwojową, dydaktyczną i infrastrukturalną w zakresie realizowanych projektów w uczelni. https://przemysl.prz.edu.pl/o-nas (26.06.2020 r.).
[947] Aeronet-Dolina Lotnicza – klaster powołany 22 stycznia 2005 r. przez 5 uczelni wyższych oraz Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego Dolina Lotnicza w celu przygotowywania i udziału partnerów w programach UE. Na podstawie wywiadu z Andrzejem Rybką, dyrektorem Stowarzyszenia „Dolina Lotnicza", 13.01.2020 r.; http://konferencja-awioniki.prz.edu.pl/AERONET_NEW/index.php?lang=pl (26.06.2020 r.).
[948] Archiwum Uczelni, *Sprawozdanie z działalności Politechniki Rzeszowskiej w 2006 roku*, Rzeszów 2007, s. 118.

W tym też roku PRz rozliczyła 18 projektów finansowanych z udziałem funduszy strukturalnych UE[949]. Jednym z nich był projekt pn. „Utworzenie nowoczesnego laboratorium badań materiałów dla przemysłu lotniczego. „Wartość projektu: 25 506 000,00 PLN, […], Okres realizacji: 20.01.2005 r. – 30.06.2007 r."[950]. Łącznie PRz w 2005 i 2006 r. otrzymała ponad 54 mln zł, w tym ponad 47 z programów unijnych i środków budżetu państwa.

W 2008 r. podjęto uchwały o uruchomieniu nowych kierunków: *architektura*[951] *i urbanistyka*[952]*, logistyka*[953] *i fizyka techniczna*[954] oraz studiów II stopnia na kierunki *matematyka* oraz *elektronika i telekomunikacja*[955], jak również *lotnictwo i kosmonautyka*[956]. „15.12 2008 r. została podpisana umowa o dofinansowanie projektu kluczowego w wysokości 85 880 000,00 zł"[957]. Projekt nosił nazwę „Nowoczesne technologie materiałowe stosowane w przemyśle lotniczym".

Biorąc pod uwagę wielkość tylko kilku tych najważniejszych projektów, należy docenić ogrom pracy i wsparcia kierownictwa uczelni, by przygotować wnioski a następnie zrealizować projekty i je prawidłowo rozliczyć. Było to zasługą przed wszystkim zespołu pracowników zajmujących się tymi zagadnieniami: prorektorów, dyrektora administracyjnego i pracowników administracji w odniesieniu do zagadnień inwestycyjnych dziekanów i pracowników wydziałów w sprawach naukowych i dydaktycznych.

Zainteresowania naukowe prof. A. Sobkowiaka koncentrują się wokół następujących zagadnień badawczych:

---

[949] Fundusze strukturalne – projekty w celu uzyskiwania funduszy na restrukturyzację i modernizację gospodarek państw członkowskich UE. https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funding-programmes/overview-funding-programmes/european-structural-and-investment-funds_pl (26.06.2020 r.).

[950] Archiwum Uczelni, Sprawozdanie z działalności Politechniki Rzeszowskiej w 2006 roku, Rzeszów 2007, s. 123.

[951] Architektura – obiekty materialne, tworzone przez człowieka. http://www.festiwalnastroje.pl/czym-jest-architektura-co-to-jest-archit/ (26.06.2020 r.).

[952] Urbanistyka – nauka o planowaniu powstawaniu i historii rozwoju osiedli ludzkich. https://www.gisplay.pl/urbanistyka/definicja.htm (26.06.2020 r.).

[953] Logistyka – proces planowania, realizowania i kontrolowania sprawnego i efektywnego ekonomicznie przepływu surowców, materiałów, wyrobów gotowych oraz odpowiedniej informacji. https://mfiles.pl/pl/index.php/Logistyka (26.06.2020 r.).

[954] Fizyka techniczna – interdyscyplinarna dziedzina nauki obejmujące wiedze z fizyki, matematyki, statystyka), a także nauk technicznych**:** informatyki, teorii obwodów i sygnałów, elektroniki, komputeryzacji pomiarów, ochrony radiologicznej. https://www.umcs.pl/pl/fizyka-fizyka-techniczna,2556.htm (29.06.2020 r.).

[955] Elektronika i telekomunikacja – dziedzina wiedzy pozwalająca absolwentowi na umiejętności wdrażania i eksploatacji układów, urządzeń i systemów elektronicznych oraz systemów, sieci i usług telekomunikacyjnych. https://kierunkistudiow.pl/kierunki/224/elektronika-i-telekomunikacja (29.06.2020 r.).

[956] Lotnictwo i kosmonautyka – kierunek kształcenia w obszarze techniki lotniczej i kosmicznej. https://studia.pl/kierunki/tsl/lotnictwo-kosmonautyka/ (29.06.2020 r.).

[957] Archiwum Uczelni, *Sprawozdanie z działalności Politechniki Rzeszowskiej w 2008 roku*, Rzeszów 2008, s. 135.

- aktywacja tlenu cząsteczkowego, nadtlenku wodoru i wodoronadtlenków organicznych do utleniania związków organicznych,
- efekty kinetyczne i katalityczne w elektrochemii,
- elektroliza pośrednia w elektrosyntezie organicznej,
- katalityczne właściwości kompleksów metali przejściowych,
- chemia kwantowa i mechanika molekularna w zastosowaniu do procesów utleniania katalizowanych kompleksami metali przejściowych.

Wyniki dotychczasowej pracy naukowej opublikował w ponad 100 oryginalnych publikacji o zasięgu międzynarodowym. „Jest współautorem monografii „Electrochemistry for Chemists" (wyd. John Wiley) wydanej w 1995 r. i przetłumaczonej na język japoński w 2003 r. Wyniki badań prezentował również na ponad 30 krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych. Zrealizował 4 projekty badawcze, finansowane przez KBN i NATO"[958]. Prof. Sobkowiak był członkiem Komitetu Chemii Polskiej Akademii Nauk w kadencjach 2003-2006 i 2007-2010, został również wybrany na członka Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego (2014-2017) Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów (2017-2020) i Rady Doskonałości Naukowej na kadencję 2019-2023.

8 czerwca 2006 r. prof. A. Sobkowiak otrzymał tytuł profesora nauk chemicznych. Za zasługi na polu edukacji i nauki otrzymał wiele odznaczeń, m.in.:

- indywidualną Nagrodę III stopnia Ministra Nauki, Techniki i Szkolnictwa Wyższego (1980),
- indywidualną I stopnia Nagrodę Naukową Polskiego Towarzystwa Chemicznego (1992),
- Złoty Krzyż Zasługi (1998),
- Medal Komisji Edukacji Narodowej (2001),
- medal „Zasłużonym dla Politechniki Rzeszowskiej" (2003),
- Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (2005),
- Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (2011).

Jednym z największych osiągnięć prof. dr hab. inż. Andrzeja Sobkowiaka jako rektora PRz było optymalne wykorzystanie funduszy unijnych dla uczelni, o czym świadczy wynik konkursu, który przeprowadził Instytut Nowoczesnego Biznesu, analizując wyniki finansowe trzech milionów przedsiębiorstw. „Spośród 30 197 przedsiębiorstw, których wyniki finansowe przeanalizował Instytutu Nowoczesnego Biznesu, tytuł Wielki Modernizator Polski 2013

[958] *Wydział Chemiczny, Jubileusz 40-lecia Wydziału*, pod red. prof. S. Kopacza, Rzeszów 2008, s. 38.

uzyskały 1542 firmy, bo wartość amortyzacji w latach 2011-2012 wyniosła u nich więcej niż 5 mln zł”[959]. „W tym Konkursie Politechnika Rzeszowska znalazła się 79. miejscu, natomiast wśród polskich uczelni uplasowała się na drugiej pozycji”[960].

Uczestnictwo w projektach unijnych i pozyskiwane dzięki nim środki finansowe przyniosły wymierne korzyści uczelni w rozbudowie jej bazy lokalowej i laboratoryjnej, zakupie aparatury badawczej oraz doposażeniu jednostek uczelni. Ponadto, obejmując funkcję rektora w związku z nową ustawą „Prawo o szkolnictwie wyższym”, rektor zobowiązany został do dokonania zmian i dostosowanie pracy uczelni do nowych wymagań prawnych.

4.8. Prof. Marek Orkisz

Prof. dr hab. inż. Marek Orkisz urodził się 4 sierpnia 1956 r. w Jędrzejowie w Kieleckiem w rodzinie oficera lotnictwa. Jego ojciec Jan Orkisz [961] był absolwentem dęblinskiej OSL nr 4 w 1952 r., pilotem I klasy i dowówdcą eskadry w 6 Pułku Lotnictwa Myśliwsko-Szturmowego w Pile[962].

Fot. 85. Rektor prof. dr hab. inż. Marek Orkisz. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

„Po ukończeniu studiów wyższych rozpoczął w 1981 r. pracę w Wyższej Oficerskiej Szkole Sił Powietrznych w Dęblinie, przechodząc kolejne stanowiska: wykładowcy, adiunkta,

[959] Więcej: http://europejskafirma.pl/4708,wielcy-modernizatorzy-polski-2013-2/ (26.02.2020 r.).
[960] Więcej: https://pg.edu.pl/aktualnosci/-/asset_publisher/hWGncmoQv7K0/content/pg—-wielki-modernizator-polski (14.02.2020 r.).
[961] Jan Orkisz (1929-1965) – pilot wojskowy, zginął w wypadku lotniczym. https://www.geni.com/people/Jan-Orkisz/6000000025758370501 (29.06.2020 r.).
[962] T. Chwałczyk, *Leksykon Lotników Lubelszczyzny,* Lublin, s. 327.

docenta i profesora nadzwyczajnego”[963]. Był również kierownikiem Katedry Techniki Lotniczej Wyższej Szkoły Oficerskiej Sił Powietrznych (WSOSP)[964] w latach 1991-2002.

Prowadził po 800 godzin rocznie zajęć ze studentami, było wówczas około 300 osób na *pilotażu* na danym roku. W tym czasie przygotowywał również rozprawę doktorską. Stopień naukowy doktora otrzymał w 1985 r., a doktora habilitowanego w 1991 r. za pracę pt. „Charakterystyki użytkowe turbinowych silników odrzutowych, a stateczność sprężarki”[965].

Kariera zawodowa prof. M. Orkisza przebiegała wzorcowo, gdyż w krótkim okresie zdobywał kolejne stopnie naukowe, mimo że brakowało urządzeń badawczych i pomiarowych i najczęściej pracownik naukowy zmuszony był je wykonywać samodzielnie. By dokonać pomiaru ciśnienia na tzw. U-rurkach, M. Orkisz musiał je najpierw sam wykonać. Osiem lat później otrzymał tytuł naukowy profesora nauk technicznych. Jak wspomina: „zainteresowania tą dziedziną wiedzy zaszczepił w nim prof. Stefan Szczeciński[966] z Wojskowej Akademii Technicznej”[967].

W 2002 r. zakończył zawodową służbę wojskową, przechodząc do rezerwy, dosłużywszy się stopnia pułkownika (był również pierwszym w Dęblinie wykładowcą z tytułem profesora). Jednocześnie prowadził zajęcia na Politechnice Rzeszowskiej z teorii konstrukcji silników lotniczych. Angaż w PRz otrzymał 31 grudnia 1996 r.

Dzięki inicjatywie rektora PRz prof. Stanisława Kusia po trzech latach starań spowodowanych trudnościami natury służbowej rozpoczął pracę w Zakładzie Samolotów, gdzie funkcje kierownika pełnił dr inż. Piotr Wygonik. Połączeniu Zakładu Samolotów i Zakładu Silników Lotniczych w jedną katedrę objął jej kierownictwo.

W latach 2002-2005 był także dziekanem Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa. W latach 2008-2012 był prorektorem ds. rozwoju PRz. W kadencji 2012-2016 piastował funkcję rektora. W czasie sprawowania funkcji rektora przez prof. M. Orkisza Politechnice Rzeszowskiej udało się pozyskać znaczne fundusze unijne. „pieniądze pozyskiwaliśmy z Programu Rozwoju Polski Wschodniej oraz Regionalnego Programu Operacyjnego. W sumie ze wszystkich programów, tych inwestycyjnych oraz związanych ze środkami UE pozyskaliśmy potężną kwotę 550 milionów złotych” – wspomina prof. Orkisz”[968].

[963] B. Świder, *Profesor Marek Orkisz*, „Gazeta Politechniki” 1999, nr (65), s. 7.
[964] Wyższa Szkoła Oficerska Sił Powietrznych (WSOSP) – najstarsza uczelnia lotnicza w Polsce, powstała w 1925 r. http://zbiam.pl/artykuły/wyzsza-szkola-oficerska-sil-powietrznych/ (29.06.2020 r.).
[965] Tamże.
[966] Prof. Stefan Szczeciński (1927-2014) – specjalista w zakresie techniki lotniczej, autor i współautor ponad 440 publikacji naukowych. https://ilot.lukasiewicz.gov.pl/zmarl-prof-stefan-szczecinski/ (29.06.2020 r.).
[967] Na podstawie wywiadu z prof. Markiem Orkiszem, 10.01.2020 r.
[968] Więcej: https://nowiny24.pl/prof-marek-orkisz-na-politechnice-rzeszowskiej-mamy-wiecej-studentow-pilotazu/ar/6171787 (29.08.2018 r.).

Należy dodać, że w ramach programu Innowacyjnej Gospodarki Politechnika Rzeszowska była koordynatorem projektu z dziedziny lotnictwa na kwotę ponad 80 mln zł. W projekcie uczestniczyło 12 partnerów oraz ponad 600 pracowników naukowych. Ponadto zakończono inwestycję i oddano do użytku Regionalne Centrum Dydaktyczno-Konferencyjne i Biblioteczno-Administracyjne (bud. „V"), zakończono rozbudowę Ośrodka Kształcenia Lotniczego wraz z unowocześnieniem będącego na jego wyposażeniu sprzętu, dokonano informatyzacji toku studiów (e-PRz), wprowadzono platformę e-learningową, przygotowano dokumenty i rozpoczęto proces przekształcenia Zamiejscowego Ośrodka Dydaktycznego Politechniki Rzeszowskiej w Stalowej Woli w Wydział Mechaniczno-Technologiczny PRz, unowocześniono bibliotekę i zebrano w jednym miejscu rozproszone pozycje biblioteczne z wszystkich wydziałów, zapewniano wsparcie nie tylko przy pozyskiwaniu środków z UE, ale również z takich ośrodków, jak Narodowe Centrum Nauki (NCN)[969] i Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (NCBiR) [970] , Jak wspomniał prof. M. Orkisz, w budżecie uczelni zagwarantowano środki na wsparcie dla projektodawców, bo dofinasowanie po zakwalifikowaniu wniosku było możliwe dopiero wówczas, gdy posiadało się kwotę stanowiącą 15% wartości projektu. Uczelnia w 2016 r. otrzymała nagrodę dla najlepiej zarządzanej uczelni w Polsce[971].

Z inicjatywy prof. M. Orkisza 4 marca 2016 r. zostało podpisane porozumienie między Polską Agencją Kosmiczną i Politechniką Rzeszowską. Zdaniem prof. M. Orkisza to z inicjatywy PRz powstał Oddział Agencji w Rzeszowie. „Celem umowy było włączanie uczelni w projekty Agencji Kosmicznej. Podpisanie umowy było impulsem dla studentów, którzy utworzyli Koło Naukowe Kosmonautyki [972] , zaczęli konstruować m.in. balon stratosferyczny, silniki rakietowe, a dwóch studentów wystartowało w konkursie europejskim z zakresu technik kosmicznych, w którym otrzymali wyróżnienie[973].

Prof. M. Orkisz aktywnie działa lub działał w licznych organizacjach naukowych. Są to:

- Sekcja Technicznych Środków Transportu Komitetu Transportu PAN – członek, 1996,

[969] Narodowe Centrum Nauki (NCN) – centrum finansowania badań naukowych. http://www.ncn.gov.pl/ (29.06.2020 r.).
[970] Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (NCBiR) – centrum powołane w celu zarządzania i realizacji strategicznych programów badań naukowych i prac rozwojowych w celu rozwoju innowacyjności. https://www.ncbr.gov.pl (29.06.2020 r.).
[971] Na podstawie wywiadu z prof. Markiem Orkiszem, 10.01.2020 r.
[972] Koło Naukowe Kosmonautyki – studenckie koło naukowe. https://w.prz.edu.pl/studenci_menu/organizacje-studenckie (29.06.2020 r.).
[973] Na podstawie wywiadu z prof. Markiem Orkiszem, 10.01.2020 r.

- Komisja Fizyki Stosowanej i Techniki przy Oddziale PAN w Lublinie – członek, 2000,
- Sekcja Spalania Komitetu Termodynamiki i Spalania PAN – członek, 1999-2006;
- Polski Instytut Spalania – członek, 1999,
- Polskie Towarzystwo Wiropłatowe – członek, 1992,
- Polskie Towarzystwo Naukowe Motoryzacji – członek, 2000,
- Lubelska Komisja Polskiego Naukowo-Technicznego Towarzystwa Eksploatacyjnego – wiceprzewodniczący, 1992,
- Polskie Towarzystwo Bezpieczeństwa i Niezawodności – członek, 1999,
- Polskie Naukowe Towarzystwo Silników Spalinowych – członek, 2002,
- Rada Wyższego Szkolnictwa Wojskowego i Nauki – członek, 1997-2004,
- Senat Wyższej Szkoły Oficerskiej Sił Powietrznych – wiceprzewodniczący, 1995-2004,
- Rada Naukowa Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa Politechniki Rzeszowskiej – przewodniczący, członek, 1996,
- Rada Naukowa Instytutu Lotnictwa w Warszawie – wiceprzewodniczący, 1999 (nadal),
- Rada Naukowa Instytutu Technicznego Wojsk Lotniczych – członek, 2008,
- Rada Naukowa Wojskowego Instytutu Technicznego Uzbrojenia, 2008-2011,
- Rada Naukowa Leteckej Fakulty Technickej Univerzity v Kosiciach – członek, 2010 (nadal),
- Rada Partnerów Centrum Zaawansowanych Technologii Aeronet – Dolina Lotnicza – przewodniczący, 2004 (nadal),
- Rada Naukowa Śląskiego Centrum Naukowo – Technologiczne Przemysłu Lotniczego – członek, 2009 (nadal);
- Rada Nauki Ministra Nauki i Szkolnictwa Wojskowego, Zespół Badań na Rzecz Obronności i Bezpieczeństwa – członek, 2004-2010.

Był również ekspertem MNiSW w zespole T12D (spalinowe zespoły napędowe, 1997 -2001) i T00 (Biuro Spraw Obronnych – Departament Badań na Rzecz Obronności

i Bezpieczeństwa Państwa). Jest również specjalistą w dziedzinie zarządzania funduszami europejskimi (certyfikat MoR974, PRINCE975).

Prof. M. Orkisz został laureatem konkursu TVP Oddział Rzeszów pt. Złoty Lew Podkarpacki w kategorii nauka. W uzasadnieniu zgłoszenia czytamy: „dzięki Jego skutecznym zabiegom baza uczelni została świetnie rozbudowana i nowocześnie wyposażona w aparaturę naukową. Autor ponad 120 prac naukowych i dwóch patentów ”[976].

„W zakresie zainteresowań naukowo-badawczych Profesora lokują się takie zagadnienia jak: trakcyjne silniki tłokowe, technika lotnicza, silniki lotnicze, transport lotniczy, konstrukcja samolotów i silników lotniczych, bezzałogowe aparaty latające, inżynieria kosmiczna i satelitarna”[977].

Jest autorem i współautorem ponad 130 publikacji naukowych, naukowo-technicznych i popularnonaukowych, w tym 5 książek: „Wymiana ładunku w czterosuwowych silnikach tłokowych” (WKŁ, Warszawa, 1991), „Wybrane zagadnienia z teorii turbinowych silników odrzutowych” (Wyd. ITE, Radom, 1995), „Modelowanie turbinowych silników odrzutowych” (Wyd. Biblioteka Naukowa i Lotnicza, Warszawa, 1997), „Turbinowe silniki lotnicze w ujęciu problemowym” (PN-TTE, Lublin, 2000) oraz „Podstawy doboru turbinowych silników odrzutowych do płatowca” (Wyd. Biblioteka Naukowa I Lot., Warszawa, 2002)[978].

Za swoją działalność na polu akademickim oraz na rzecz obronności państwa otrzymał następujące wyróżnienia i medale:

- Krzyż Oficerski (2011) i Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1999),
- Złoty i Brązowy Krzyż Zasługi (1993, 1988),
- Medal Komisji Edukacji Narodowej (1997),
- Złoty, Srebrny i Brązowy Medal Za Zasługi dla Obronności Kraju (2000, 1992, 1987),
- Srebrny i Brązowy Medal Siły Zbrojne w Służbie Ojczyzny (1990, 1985),
- Wyróżnienie Głównego Inspektora Techniki WP (1981),

[974] Certyfikat MoR – certyfikat potwierdzający odbycie szkolenia zarzadzania ryzkiem w projektach, https://inprogress.pl/szkolenia/zarzadzanie-projektami-programami-i-portfelem/m_o_r/m_o_r-foundation-practitioner/ (29.06.2020 r.).
[975] Certyfikat PRINCE (*PRojects IN Controlled Environment* – PRINCE) – certyfikat potwierdzający odbycie szkolenia zwiększającego umiejętności lidera w zarządzaniu projektami. https://zarzadzam-projektami.pl/2013/04/28/jak-zdobyc-certyfikat-prince2-foundation/ (29.06.2020 r.).
[976] S. Duda, *Profesor Marek Orkisz laureatem konkursu Złoty Lew Podkarpacki*, „Gazeta Politechniki” 2012, nr 6-8 (222-224), s. 7.
[977] Więcej: https://ksisl.prz.edu.pl/pracownicy/kierownik-katedry (14.02.2020 r.).
[978] Prof. M. Orkisz – autor wielu pozycji naukowych. http://www.poznan.pl/mim/studia/prof-dr-hab-inz-marek-orkisz-plk-rez-polska-01-06-2009,p,12973,12975,14968.html Prof. Orkisz- biografia (28.08.2018 r.).

- Nagroda Rektora WAT (1979, 1980, 1991),
- Nagroda Rektora WSOSP (1988, 1991, 1997, 2001),
- Nagroda Rektora PRz (I st. – 2000, II st. – 2003, 2009, 2010),
- Nagroda I stopnia od Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za osiągnięcia organizacyjne w 2016 r.

Sprawy związane z lotnictwem i kosmonautyką były także omawiane podczas I Kongresu Lotniczego i Kosmonautycznego w dniach 22-24 czerwca 2016 r. zorganizowanego przez Politechnikę Rzeszowską oraz Politechnikę Świętokrzyską w Kielcach. „Inspiracją do zorganizowania kongresu o tematyce lotniczej i kosmonautycznej była troska o integrację środowiska lotniczego w kraju oraz współpracujących z nimi instytucji lotniczych z zagranicy." – twierdzi prof. dr hab. inż. Jan Gruszecki"[979].

Prywatnie Marek Orkisz jest żonaty, ma dwóch synów. Jego hobby to m.in.: działka, motoryzacja oraz zegarki mechaniczne"[980]. Synowie również wybrali lotnictwo jako swoją drogę życiową.

Podczas kadencji prof. Marka Orkisza kontynuowano działania mające na celu wykorzystanie w maksymalnym stopniu możliwości pozyskiwania funduszy z projektów Unii Europejskiej. Pod koniec kadencji prof. M. Orkisza uczelnia mogła się pochwalić kilkunastoma mln zł zysku. Rozwój uczelni w tym czasie biegł w czterech podstawowych kierunkach: sprawy dydaktyczne, inwestycyjne, informatyzacji oraz wzmocnienia pozycji uczelni w kraju i na świecie. Przyczyniła się do tego stworzona pod kierunkiem rektora „Strategia rozwoju Politechniki Rzeszowskiej"[981] obowiązująca do 2020 r.

Najważniejszym osiągnieciem było uzyskanie statusu uniwersytetu technicznego, mającego wielkie znaczenie prestiżowe, poświadczające wysoką jakość kształcenia i przeprowadzanych badań.

Prof. Marek Orkisz był także jednym z inicjatorów powstania Oddziału Terenowego Polskiej Agencji Kosmicznej[982] w 2015 r. w Rzeszowie oraz wybudowania europejskiej

[979] Więcej: https://www.space24.pl/i-kongres-lotniczy-i-kosmonautyczny-nowa-inicjatywa-w-rzeszowie (29.08.2018 r.).
[980] Zainteresowania poza naukowe prof. M. Orkisza. http://rzeszow.naszemiasto.pl/artykul/prof-orkisz-zostal-nowym-rektorem-politechniki-rzeszowskiej,1304043,art,t,id,tm.html (29.08.2018 r.).
[981] Strategia Rozwoju Politechniki Rzeszowskiej – dokument zawierający główne założenie kierunków rozwoju uczelni. https://bip.prz.edu.pl/strategia-rozwoju (29.06.2020 r.).
[982] Polska Agencja Kosmiczna – organizacja mająca na celu wspieranie polskiego przemysłu kosmicznego łączącego przemysł i naukę oraz udzielająca pomocy przedsiębiorcom w pozyskiwaniu funduszy z Europejskiej Agencji Kosmicznej (ESA) powstała na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 26 września 2014 r. o Polskiej Agencji Kosmicznej (Dz. U. poz. 1533)

infrastruktury badawczej pod nazwą „ELA-MAT Podkarpackie[983]”, czyli Europejskiego Laboratorium Badań Materiałowych dla Potrzeb Energetyki Opartej na Fuzji Termojądrowej na terenie Podkarpacia.

Był również kierownikiem projektu rozwojowego wyróżnionego wieloma nagrodami dotyczącego budowy motoszybowca nowej generacji AOS-71 napędzanego silnikiem elektrycznym oraz jego modernizacji zasilanej ogniwami paliwowymi. Dbał o rozwoj infrastruktury PRz, podczas jego kadencji powstał żłobek i przedszkole „Maluszkowo” dla dzieci studentów i pracowników PRz, ponadto budynki i obiekty uczelni przystosowano dla osób niepełnosprawnych.

Warto podkreślić, że prof. Marek Orkisz to nie tylko wybitnej klasy specjalista i naukowiec, ale także dobry organizator. Jako rektora ceniono go za szybkie, konkretne i rzetelne rozpatrywanie spraw, poczucie humoru i życzliwość. W trakcie sprawowania swojej funkcji rektorskiej dla każdego miał czas. Swoich rozmówców wysłuchiwał z uwagą, taktem i zrozumieniem. Był współautorem interesujących obchodów rocznicowych uczelni.

* * *

Już od 1972 r. władze uczelni na uroczystościach ubrane są w specjalne togi wraz z insygniami władzy i godności. Stanowią je: łańcuchy rektorskie i dziekańskie oraz berło rektorskie. Toga rektora i prorektorów jest czerwona i długa z kołnierzem z gronostajów (najczęściej jednak z królików) wraz z czerwonym nakryciem głowy. Dziekani mają togi w kolorach, które są zarezerwowane dla poszczególnych wydziałów. Osoby promowane na stopień naukowy w jej trakcie mają czarne togi i birety.

Te uroczyste stroje władze akademickie i członkowie Senatu zakładają podczas uroczystych inauguracji roku akademickiego i w trakcie posiedzeń Senatu, jeśli odbywają się w ich trakcie promocje habilitacyjne i doktorskie.

Uczelnia posiada też godło. Godłem uczelni jest skrót nazwy Politechniki Rzeszowskiej w który wkomponowany jest stylizowany krzyż maltański, natomiast barwa godła jest niebieska.

[983] Europejskie Laboratorium Badań Materiałowych dla Potrzeb Energetyki Opartej na Fuzji Termojądrowej ELA-MAT Podkarpackie – konsorcjum powstałe 18 marca 2014 r., mające na celu prowadzenie badań i wspieranie przedsiębiorców i ośrodki naukowe w celu wdrażania nowoczesnych technologii. https://elamat.portal.prz.edu.pl/pl/o-nas/ (29.06.2020 r.).

Rozdział 5. Wydziały – historia i rozwój

Wydziały były i są podstawowymi jednostkami rzeszowskiej uczelni technicznej. Stanowiły stabilny fundament jej rozwoju. Jednocześnie dowodziły rangi i dorobku naukowo-dydaktycznego szkoły wyższej. W rozdziale przedstawiono poszczególne wydziały najstarszej uczelni Rzeszowa w ujęciu chronologicznym; w tytułach podrozdziałów ujęto nazwy współczesne.

Jednym z ważnych czynników świadczących o poziomie naukowym i prestiżu uczelni jest prawo do nadawania stopni naukowych. Władze uczelni od momentu utworzenia samodzielnej uczelni starały się o przygotowanie wydziałów do uzyskiwania takich praw poprzez zapewnianie odpowiedniej liczby kadry naukowej, wspieranie jej w rozwoju naukowym i udzielając pomocy oraz wsparcia mieszkaniowego.

Już w latach 70. pierwsze uprawnienia do nadawania stopnia doktora uzyskał Wydział Mechaniczny, następnie w latach 90. kolejne wydziały mogły pochwalić się tymi uprawnieniami.

Po 2000 r. najpierw Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa a następnie trzy kolejne wydziały uzyskały prawa do nadawania stopnia doktora habilitowanego w kilku dziedzinach naukowych.

Tabela 4. Liczba uprawnień do nadawania stopni naukowych w Politechnice Rzeszowskiej

Liczba uprawnień do nadawania stopni naukowych	Liczba dyscyplin naukowych	Liczba wydziałów posiadających uprawnienia
Habilitacyjnych	5	4
Doktorskich	10	4

Źródło: Opracowanie własne

Obecnie cztery spośród siedmiu wydziałów uczelni posiadają uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora w dziesięciu dyscyplinach naukowych i w pięciu dziedzinach

naukowych do nadawania doktora habilitowanego. Pozostałe wydziały prowadzą aktywne działania w celu uzyskania praw nadawania stopnia doktora.

Wykres 1. Liczba nadanych stopni naukowych doktora w Politechnice Rzeszowskiej w latach 1978-2016

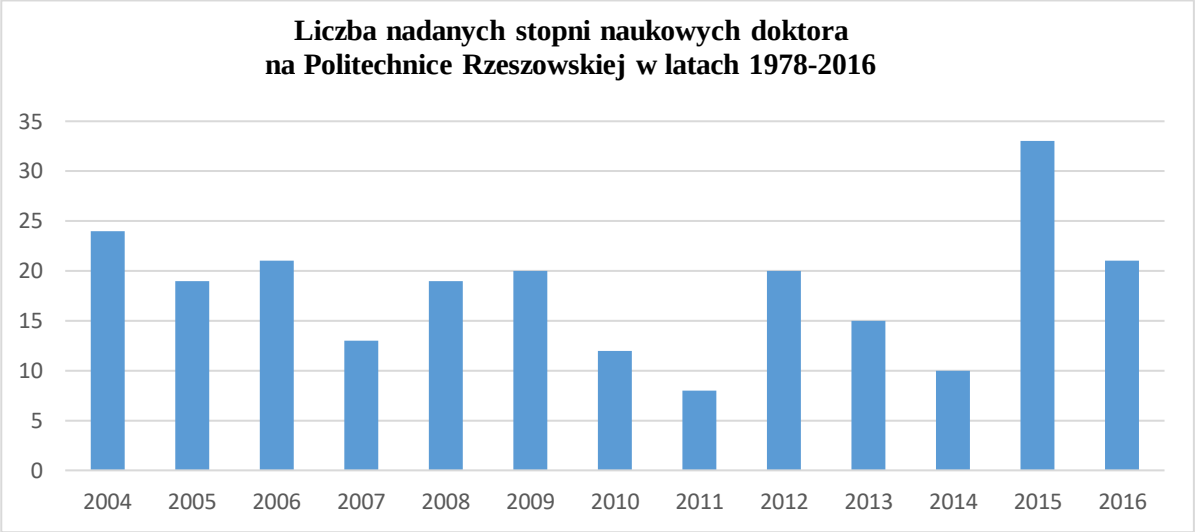

Źródło: opracowanie własne

Tabela 5. Uprawnienia wydziałów do nadawania stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego w Politechnice Rzeszowskiej

Wydział	Rok uzyskania prawa do nadawanie stopni naukowych doktora	Dziedzina naukowa	Rok uzyskania prawa do nadawanie stopni naukowych doktora habilitowanego	Dziedzina naukowa
WBIŚiA	22 lutego 1993	budownictwo	26 listopada 2012	budownictwo
	17 grudnia 2012	inżynieria środowiska	-	-
WBMiL	17 sierpnia 1977	budowa i eksploatacja maszyn	26 kwietnia 2000	budowa i eksploatacja maszyn
	22 kwietnia 2002	mechanika	23 lutego 2009	mechanika
	21 marca 2016	inżynieria produkcji	-	-
	25 kwietnia 2016	inżynieria materiałowa	-	-
WCh	27 września 1999 r	technologia chemiczna	27 maja 2013	technologia chemiczna
	26 marca 2007	inżynieria chemiczna	-	-
WEiI	27 września 1999	elektrotechnika	25 stycznia 2010	elektrotechnika
	28 maja 2012	informatyka	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 2. Liczba nadanych stopni naukowych doktora habilitowanego w Politechnice Rzeszowskiej w latach 2003-2016

Źródło: opracowanie własne

Wykres przedstawia listę wydziałów, które posiadają prawo do nadawania stopnia naukowego doktora i doktora habilitowanego oraz wyszczególnia dziedziny naukowe, w których jest możliwe uzyskanie stopni naukowych. W 2014 r. najwięcej osób uzyskało stopień naukowy doktora habilitowanego w PRz.

5.1. Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa

Geneza i ewolucja Wydziału

Początki Wydziału związane są z powstaniem Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej, mającej w swej strukturze dwa Wydziały: Mechaniczny i Ogólnotechniczny. „Pierwsza inauguracja roku akademickiego na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa, zwanym do 1988 r. Wydziałem Mechanicznym, odbyła się 30 września 1951 r.”[984].

[984] *Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa*, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 10 (214), s. 8.

Fot. 86. Insygnium Wydziału Mechanicznego. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Na Wydziale Mechanicznym prowadzono zajęcia na poziomie inżynierskim systemem dziennym, wieczorowym i zaocznym, a nawet eksternistycznym. Oprócz zajęć prowadzonych w siedzibie Wydziału „przez pewien okres zajęcia odbywały się również w Gorlicach, Tarnobrzegu, Przemyślu, Krośnie, Mielcu, Dębicy, Sanoku i Leżajsku”[985]. Były to punkty konsultacyjne powstałe najczęściej w wyniku porozumienia z zakładami pracy na danym terenie i przy ich wsparciu, w odpowiedzi na zapotrzebowanie kadr inżynierskich w związku z rozwijającym się przemysłem w regionie.

Fot. 87. Budynek „L”, siedziba Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[985] Więcej: https://wbmil.prz.edu.pl/o-wydziale-/historia-wydzialu (29.08.2019 r.).

W pierwszych latach funkcjonowania Wydziału kształceniem kierowały zespoły dydaktyczne (przedmiotowe). Taki system funkcjonował w latach sześćdziesiątych i na początku lat siedemdziesiątych XX w.

W powołanej 23 czerwca 1963 r. Wyższej Szkole Inżynierskiej, ówczesny rektor prof. Kazimierz Oczoś „skoncentrował swoje wysiłki na organizacji Zespołu Technologii Budowy Maszyn na Wydziale Mechanicznym, którego został kierownikiem”[986].

Po czterech latach pierwsi jej absolwenci opuścili mury uczelni, co obrazują przedstawione archiwalne fotografie.

Fot. 88. Absolwenci Wyższej Szkoły Inżynierskiej Wydziału Mechanicznego (1964-1968). Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Jak wyglądała praca w latach 70. XX w., wspomina prof. Feliks Stachowicz: „na wyposażeniu laboratorium, w którym zacząłem pracować (pomieszczenie o zaledwie ok. 30 m^2) były jedynie mocno wyeksploatowane: maszyna wytrzymałościowa, prasa hydrauliczna, walcarka do blach oraz do gwintów. Pomimo skromnej bazy laboratoryjnej oraz ograniczonego dostępu do bazy komputerowej była możliwość prowadzenia prac naukowo-badawczych (zrealizowałem w tych warunkach badania eksperymentalne do swojej dysertacji) oraz prac na rzecz przemysłu. Dla przemysłu były prowadzone prace z zakresu opracowywania technologii, projektowania urządzeń, linii produkcyjnych, jak również z zakresu określania właściwości

[986] J. Burek, *Profesor Kazimierz Emil Oczoś - 80-lecie urodzin i 55-lecie działalności naukowej*, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 11 (215), s. 14.

mechanicznych oraz doboru materiałów. Współpracowano m.in. z takimi zakładami jak: Sanocka Fabryka Autobusów, WSK Mielec, WSK Rzeszów, Huta Stalowa Wola, Wytwórnia Urządzeń Chłodniczych w Dębicy, Łańcucka Fabryka Śrub"[987].

Początkowo podstawowa działalność naukowo-badawcza Wydziału była związana z dwoma dyscyplinami naukowymi – *budową i eksploatacją maszyn* oraz *aparaturą chemiczną*[988] (po kilku latach zrezygnowano z prowadzenia nauczania w dziedzinie *aparatura chemiczna*). W 1972 r. na Wydziale Mechanicznym utworzony został Oddział Lotniczy.

Fot. 89. Absolwenci Wyższej Szkoły Inżynierskiej Wydziału Mechanicznego (1965-1969). Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Doc. dr inż. Adam Batsch (wieloletni dziekan wydziału) rozpoczął pracę w Wyższej Szkole Inżynierskiej (WSI) w Rzeszowie w 1970 r. przechodząc z Politechniki Śląskiej, gdzie uzyskał stopień doktora.

Zdaniem doc. A. Batscha jednym z najważniejszych wydarzeń „w historii WSI było przekształcenie WSI w Politechnikę Rzeszowską w 1974 r. Na inaugurację w roku akademickim 1974/1975 przybył minister szkolnictwa wyższego prof. Jan Kaczmarek[989], by

[987] Na podstawie wywiadu z prof. Feliksem Stachowiczem, 31.03.2020 r.
[988] Aparatura chemiczna – kierunek związany z kształceniem na temat aparatów, urządzeń i maszyn stosowanych w przemyśle chemicznym i przetwórstwie. Zob. więcej: J. Warych, *Aparatura chemiczna i procesowa*, Warszawa 1996.
[989] Profesor Jan Kaczmarek (1920-2011) – rektor Politechniki Krakowskiej, członek rzeczywisty Polskiej Akademii Nauk, poseł na Sejm PRL VI i IX kadencji, przewodniczący Komitetu Nauki i Techniki w latach 1968-

ogłosić oficjalnie tę informację. Panowała wówczas wielka euforia, a nawet pojawił się dumny napis Inauguracja Politechniki Rzeszowskiej 1974/1975".

Fot. 90. Absolwenci Wyższej Szkoły Inżynierskiej Wydziału Mechanicznego (1964-1974). Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Po przekształceniu Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie w Politechnikę Rzeszowską Wydział Mechaniczny prowadził jednolite studia magisterskie dzienne i zaoczne.

Doc. A. Batsch twierdził, że w latach 70. dużą grupę stanowili studenci z Iraku. Byli oni szczególnie widoczni, kiedy na pochody pierwszomajowe ubierali swoje stroje narodowe.

Fot. 91. Zagraniczni studenci na pochodzie 1 Majowym w latach 70. XX. Zbiory prywatne A. Batscha.

1972, minister nauki szkolnictwa wyższego i techniki w latach 1972-1974. http://www.ippt.pan.pl/historia/profesorowie/noty-biograficzne.html?option=com_joodb&view=catalog&format=html&reset=false&ordering=&orderby=&Itemid=1246&task=&search=kaczmarek (06.08.2020 r.).

Przed rozpoczęciem studiów na PRz musieli odbyć roczny kurs językowy w Łodzi, ale rozpoczynając studia znali bardzo słabo język polski. Mieli też słabe przygotowanie do studiów technicznych. Zagranicznych studentów przyjmowano życzliwe i pomagano im. Doc. Adam Batsch wspominał np. studenta z Namibii[990], który po zakończeniu studiów i powrocie do swojego kraju, po kilku latach został ministrem w Namibii. Z kolei inny student z Iraku ożenił się z Polką, po studiach wyjechał z żoną do rodzinnego kraju, gdzie pracował jako specjalista w zakładach chemicznych pod Bagdadem.

W maju 1972 r. doc. A. Batsch został mianowany na stanowisko docenta[991], a 1 września objął funkcję dziekana Wydziału Mechanicznego i pełnił ją do 1981 r.

Fot. 92. Od lewej dziekan doc. Adam Batsch, w środku prof. Zygmunt bajorek, po prawej prof. Henryk Kopecki, zbiory prywatne A. Batscha.

Drugim ważnym wydarzeniem w dziejach uczelni i Wydziału Mechanicznego było uzyskanie uprawnień do nadawania stopnia naukowego [992] doktora nauk technicznych w dyscyplinie *budowa i eksploatacja maszyn* 17 sierpnia 1977 r. „Doc. A. Batsch przygotował

[990] Namibia, Republika Namibii – państwo w południowo-zachodniej Afryce, www.namibia.com.pl (06.08.2020 r.).
[991] Docent – stanowisko pośrednie pomiędzy adiunktem a profesorem nadzwyczajnym, stanowiska nadawane w PRL w latach do 1987 r. https://sjp.pwn.pl/slowniki/docent.html (06.08.2020 r.).
[992] Więcej: http://www.ezit.ue.wroc.pl/nauka/3845/uprawnienia_do_nadawania_stopni_i_tytulu_wymagania_ustawowe.html (06.08.2020 r.).

wniosek o nadanie praw doktoryzowania, sam wniosek liczył ponad 200 stron, a zebranie, opisanie i przygotowanie materiałów, we współpracy z wszystkimi kierownikami jednostek na Wydziale Mechanicznym, trwało ponad pół roku, gdyż we wniosku musiał być ujęty cały dorobek wydziału, poszczególnych pracowników, spis wszystkich publikacji, opis współpracy z przemysłem, projektów dla przemysłu itp."[993].

Z inicjatywy doc. Adam Batscha i doc. Henryka Kopeckiego dokonano zmiany nazwy Wydziału Mechanicznego na Wydział Budowy Maszy i Lotnictwa, aby podkreślić ważność kształcenia na Politechnice Rzeszowskiej inżynierów lotnictwa i pilotów (1988 r.).

Fot. 93. Piloci PRz. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Pierwszą osobą, która uzyskała stopień naukowy doktora na Wydziale Mechanicznym WSI był dr inż. Wiesław Stafiej[994] w 1979 r. Dr inż. W. Stafiej był pracownikiem Zakładów Lotniczych z Bielska Białej, absolwentem WSI, a promotorem pracy doktorskiej był prof.

[993] Na podstawie wywiadu z doc. Adamem Batschem, 08.05.2020 r.
[994] Dr inż. Wiesław Stafiej – instruktor szybowcowy, pracownik Szybowcowych Zakładów Doświadczalnych, kierownik Biura Obliczeniowego, współautor podręcznika dla inżynierów „Budowa i projektowanie szybowców", autor 12-odcinkowego cyklu i opowiadań o tematyce lotniczej. http://stara.gorpol.pl/lotnictwo/stafiej/stafiej.html (09.07.2020 r.)

Henryk Kopecki[995]. Druga obrona dysertacji doktorskiej odbyła się w tym samym roku, doktorantem był Mieczysław Korzyński[996], a promotorem był doc. Jerzy Łunarski[997].

Na zdjęciu: U góry od lewej: promotor przewodu doktorskiego doc. dr inż. Jerzy Łunarski, dziekan Wydziału Mechanicznego doc. dr inż. Adam Batsch oraz recenzenci — doc. dr inż. Krzysztof Tubielewicz, prof. dr inż. Kazimierz Oczoś i doc. dr hab. inż. Józef Jezierski.
U dołu: publiczność uczestnicząca w dyskusji nad rozprawą doktorską. Po prawej: broniący jej, mgr inż. Mieczysław Korzyński.
Fot. A. KAPUSCIŃSKI

Andrzej Piątek 29.06.1979 r.

Doktorat na zamówienie

— *Otwieram drugie zebranie Rady Wydziału Mechanicznego Politechniki im. Ignacego Łukasiewicza w Rzeszowie, poświęcone obronie pracy doktorskiej. W części jawnej posiedzenia odbędzie się publiczna dyskusja nad rozprawą doktorską mgr inż. Mieczysława Korzyńskiego na temat: „Badania procesu ślizgowego nagniatania diamentowego stali N18K8M5T". Witam serdecznie wszystkich, którzy przybyli na obronę pracy oraz przedstawiam promotora przewodu doktorskiego doc. dr inż. Jerzego Łunarskiego z Politechniki Rzeszowskiej, jak również recenzentów — prof. dr inż. Kazimierza Oczosia z Politechniki Rzeszowskiej, doc. dr hab. inż. Józefa Jezierskiego z Politechniki Warszawskiej oraz doc. dr inż. Krzysztofa Tubielewicza z Politechniki Częstochowskiej. Obecnie przedstawie państwu doktoranta, mgr inż. Mieczysława Korzyńskiego.*

Tymi słowami dziekan Wydziału Mechanicznego Politechniki Rzeszowskiej doc. dr inż. Adam Batsch otworzył publiczną obronę rozprawy doktorskiej, drugiej w dziejach uczelni. Dziekan poinformował zebranych o terminach otwarcia przewodu doktorskiego, promotorze i recenzentach, doc. dr inż. Adam Batsch, powiadomił zebranych, że przebieg obrony pracy oceniony został pozytywnie. Mgr inż. Mieczysław Korzyński uzyskał stopień doktora nauk technicznych.

W Politechnice Rzeszowskiej wkrótce zostaną zamknięte dalsze przewody doktorskie oraz wyznaczone terminy publicznej obrony prac kolejnych jedenastu doktorantów, z których dziewięciu, to jak inżynier Korzyński, pracownicy naukowi uczelni. Prawo nadawania stopni naukowych doktora nauk technicznych Rada Wydziału Mechanicznego Politechniki otrzymała w sierpniu 1977 roku. Spełnione zostały formalne wymagania, do których należy m. in. odpowiednia liczba samodzielnych pracowników naukowych. Zakłada się, że musi ich być co najmniej dziesięciu. W Radzie wspomnianego Wydziału zasiada obecnie czterech profesorów i dziewięciu docentów, z których każdy posiada znaczny bagaż doświadczeń oraz po kilkadziesiąt publikacji. W tych warunkach starania trwały niedługo, a wniosek zawierający ocenę kadry oraz podejmowanych na Wydziale prac badawczych przyjęto szybko i bez zastrzeżeń.

Z wyborem tematów prac doktorskich o tyle nie ma i nie było kłopotu, że większość wywodzi się z programu badań podejmowanych w uczelni, który z kolei określany jest w znacznej mierze przez umowy zawierane z przemysłem.

— Otwieram drugie zebranie Rady Wydziału Mechanicznego Politechniki im. Ignacego Łukasiewicza w Rzeszowie, poświęcone obronie pracy doktorskiej. W części jawnej posiedzenia odbędzie się publiczna dyskusja nad rozprawą doktorską mgr inż. Mieczysława Korzyńskiego na temat: „Badania procesu ślizgowego nagniatania diamentowego stali N18K8M5T". Witam serdecznie wszystkich, którzy przybyli na obronę pracy oraz przedstawiam promotora przewodu doktorskiego doc. dr inż. Jerzego Łunarskiego z Politechniki Rzeszowskiej, jak również recenzentów — prof. dr inż. Kazimierza Oczosia z Politechniki Rzeszowskiej, doc. dr hab. inż. Józefa Jezierskiego z Politechniki Warszawskiej oraz doc. dr inż. Krzysztofa Tubielewicza z Politechniki Częstochowskiej. Obecnie przedstawie państwu doktoranta, mgr inż. Mieczysława Korzyńskiego.

Tymi słowami dziekan Wydziału Mechanicznego Politechniki Rzeszowskiej doc. dr inż. Adam Batsch otworzył publiczną obronę rozprawy doktorskiej, drugiej w dziejach uczelni. Dziekan poinformował zebranych o terminach otwarcia przewodu doktorskiego, promotorze i recenzentach, doc. dr inż. Adam Batsch, powiadomił zebranych, że przebieg obrony pracy oceniony został pozytywnie. Mgr inż. Mieczysław Korzyński uzyskał stopień doktora nauk technicznych.

W Politechnice Rzeszowskiej wkrótce zostaną zamknięte dalsze przewody doktorskie oraz wyznaczone terminy publicznej obrony prac kolejnych jedenastu doktorantów, z których dziewięciu, to jak inżynier Korzyński, pracownicy naukowi uczelni. Prawo nadawania stopni naukowych doktora nauk technicznych Rada Wydziału Mechanicznego Politechniki otrzymała w sierpniu 1977 roku. Spełnione zostały formalne wymagania, do których należy m. in. odpowiednia liczba samodzielnych pracowników naukowych. Zakłada się, że musi ich być co najmniej dziesięciu. W Radzie wspomnianego Wydziału zasiada obecnie czterech profesorów i dziewięciu docentów, z których każdy posiada znaczny bagaż doświadczeń oraz po kilkadziesiąt publikacji. W tych warunkach starania trwały niedługo, a wniosek zawierający ocenę kadry oraz podejmowanych na Wydziale prac badawczych przyjęto szybko i bez zastrzeżeń.

Z wyborem tematów prac doktorskich o tyle nie ma i nie było kłopotu, że większość wywodzi się z programu badań podejmowanych w uczelni, który z kolei określany jest w znacznej mierze przez umowy zawierane z przemysłem.

— *Otwieram drugie zebranie Rady Wydziału Mechanicznego Politechniki im. Ignacego Łukasiewicza w Rzeszowie, poświęcone obronie pracy doktorskiej. W części jawnej posiedzenia odbędzie się publiczna dyskusja nad rozprawą doktorską mgr inż. Mieczysława Korzyńskiego na temat: „Badania procesu ślizgowego nagniatania diamentowego stali N18K8M5T". Witam serdecznie wszystkich, którzy przybyli na obronę pracy oraz przedstawiam promotora przewodu doktorskiego doc. dr inż. Jerzego Łunarskiego z Politechniki Rzeszowskiej, jak również recenzentów — prof. dr inż. Kazimierza Oczosia z Politechniki Rzeszowskiej, doc. dr hab. inż. Józefa Jezierskiego z Politechniki Warszawskiej oraz doc. dr inż. Krzysztofa Tubielewicza z Politechniki Częstochowskiej. Obecnie przedstawie państwu doktoranta, mgr inż. Mieczysława Korzyńskiego.*

Tymi słowami dziekan Wydziału Mechanicznego Politechniki Rzeszowskiej doc. dr inż. Adam Batsch otworzył publiczną obronę rozprawy doktorskiej, drugiej w dziejach uczelni. Dziekan poinformował zebranych o terminach otwarcia przewodu doktorskiego, promotorze i recenzentach, doc. dr inż. Adam Batsch, powiadomił zebranych, że przebieg obrony pracy oceniony został pozytywnie. Mgr inż. Mieczysław Korzyński uzyskał stopień doktora nauk technicznych.

W Politechnice Rzeszowskiej wkrótce zostaną zamknięte dalsze przewody doktorskie oraz wyznaczone terminy publicznej obrony prac kolejnych jedenastu doktorantów, z których dziewięciu, to jak inżynier Korzyński, pracownicy naukowi uczelni. Prawo nadawania stopni naukowych doktora nauk technicznych Rada Wydziału Mechanicznego Politechniki otrzymała w sierpniu 1977 roku. Spełnione zostały formalne wymagania, do których należy m. in. odpowiednia liczba samodzielnych pracowników naukowych. Zakłada się, że musi ich być co najmniej dziesięciu. W Radzie wspomnianego Wydziału zasiada obecnie czterech profesorów i dziewięciu docentów, z których każdy posiada znaczny bagaż doświadczeń oraz po kilkadziesiąt publikacji. W tych warunkach starania trwały niedługo, a wniosek zawierający ocenę kadry oraz podejmowanych na Wydziale prac badawczych przyjęto szybko i bez zastrzeżeń.

Z wyborem tematów prac doktorskich o tyle nie ma i nie było kłopotu, że większość wywodzi się z programu badań podejmowanych w uczelni, który z kolei określany jest w znacznej mierze przez umowy zawierane z przemysłem.

technologii obróbki wykańczającej oraz ekonomii politycznej. Po dopełnieniu tych obowiązków, posiadając pozytywną opinię promotora oraz takie same recenzje, Rada Wydziału przyjęła pracę doktorską w głosowaniu tajnym i postanowiła dopuścić kandydata do jej publicznej obrony, wyznaczając termin — 29 czerwca 1979 roku. Ogłoszenie w tej sprawie ukazało się w „Nowinach", a praca została wyłożona do publicznego wglądu w Bibliotece Głównej Politechniki.

Wykorzystując epidiaskop, kamerę oraz dwa monitory doktorant po kolei przedstawił niektóre tezy swojej rozprawy. Jej temat jest ściśle powiązany z prowadzonymi w Politechnice Rzeszowskiej badaniami nad metodami obróbki wykańczającej powierzchni metalowych. Metoda proponowana przez niego, stale doskonalona sprzyja polepszaniu własności użytkowej części maszyn oraz urządzeń. Autor badał zwłaszcza procesy nagniatania stopów lotniczych, w celu zwiększenia ich wytrzymałości tzw. zmęczeniowej, która zapewnia większą niezawodność całej konstrukcji samolotu. W Hucie „Baildon" w Katowicach wytaczym rodzaj stosowanej stali, jej odporność na uszkodzenia powstałe w gotowej konstrukcji lotniczej, najczęściej już w powietrzu wskutek zmęczenia lotem, mają istotny wpływ na bezpieczeństwo korzystających z samolotu jako ze środka lokomocji. Dowodzą tego powtarzające się katastrofy lotnicze, w których statki powietrzne rozlatują się pozornie bez przyczyny. Jedna z takich tragedii rozegrała się niedawno w pobliżu chicagowskiego lotniska O'Hara w Stanach Zjednoczonych. Samolot American Airlines DC-10 uległ katastrofie nie natrafiając na jakąkolwiek przeszkodę. Przyczyną, jak wykazały wstępne badania, było pęknięcie sworznia o długości 3 cali i przekroju 3,8 cala oraz płytki metalowej pod lewym skrzydłem, na którym umocowany był jeden z trzech silników. Śmierć na miejscu poniosło 274 pasażerów.

Byłoby przesadą stwierdzenie, że naukowcy z Politechniki Rzeszowskiej wynaleźli skuteczną metodę utwardzania stali, której zastosowanie powinno w konsekwencji wszelkie podobne niespodzianki wykluczyć. Przynajmniej do tej pory na pewno tak nie jest. Ale właśnie metoda strukcji lotniczych można podnieść granicę wytrzymałości zmęczeniowej nawet o 90 procent. Inżynier Korzyński opracował specjalne oprawki narzędziowe, które czynią proces ślizgowego nagniatania diamentowego stali bardziej dokładnym.

Już w czasie otwarcia przewodu doktorskiego wynikami pracy zainteresował się przemysł. Jako pierwsze złożyły swoje oferty Zakłady Metalowe w Nowej Dębie, Instytut Obróbki Plastycznej w Poznaniu oraz WSK w Świdniku. Ta ostatnia, jako producent podwozi do śmigłowców, była zainteresowana najbardziej tym tematem, inspirując jeszcze przed otwarciem przewodu doktorskiego podjęcie takiej właśnie pracy doktorskiej.

Podczas publicznej obrony rozprawy opiniujący ją profesor Kazimierz Oczoś oraz docenci Józef Jezierski i Krzysztof Tubielewicz, zgadzając się co do pozytywnej w sumie oceny, krytycznie potraktowali jednak sposób rozwiązania niektórych problemów. Wątpliwości mieli również niektórzy dyskutanci z sali, w większości koledzy doktoranta z Politechniki Rzeszowskiej; inżynier Korzyński, absolwent tej u-

Fot. 94. Drugi doktorat na Wydziale Mechanicznym PRz, zbiory prywatne doc. Adama Batscha.

Władze Wydziału i oferta dydaktyczna

Stanowisko dziekanów sprawowali kolejno:

- Mgr inż. Bogdan Marzęcki (1951-1953)
- Mgr inż. Bogumił Musiał (1954-1955)
- Doc. mgr inż. Roman Niedzielski (1955-1963)

[995] Prof. dr hab. inż. Henryk Kopecki – specjalista z zakresu mechaniki ciał odkształcalnych, konstrukcji cienkościennych i mechaniki eksperymentalnej; pierwszy prodziekan Oddziału Lotniczego w WSI w Rzeszowie, dyrektor Instytutu Lotnictwa PRz (1971-2005), kierownik Katedry Mechaniki Stosowanej i Robotyki na WBMiL; twórca koncepcji studiów lotniczych na Wydziale Mechanicznym WSI, autor założeń organizacyjnych i programowych Ośrodka Szkolenia Personelu Lotniczego. A. Worosz, *Profesorowie honorowi PRz Henryk Kopecki, Jerzy Łunarski i Wiesław Żylski*, „Gazeta Politechniki" 2018, nr 5-6 (293-294), s. 10.

[996] Prof. Mieczysław Korzyński – specjalista w dziedzinie inżynierii powierzchni ze szczególnym uwzględnieniem problematyki umacniania warstwy wierzchniej metali i ich stopów przez plastyczne odkształcanie na zimno. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56152&_k=um2w1f (06.08.2020 r.)

[997] A. Worosz, *Profesorowie honorowi PRz Henryk Kopecki, Jerzy Łunarski i Wiesław Żylski*, „Gazeta Politechniki" 2018, nr 5-6 (293-294), s. 10.

- Prof. dr inż. Jan Woźniacki (1964-1966)
- Prof. dr inż. Jan Madejski (1966-1969)
- Doc. dr inż. Kazimierz E. Oczoś (1969-1972)
- Doc. dr inż. Adam Batsch (1972-1981)
- Doc. dr hab. inż. Andrzej Bylica (1981-1982)
- Doc. dr inż. Jan Gruszecki (1982-1984)
- Doc. dr hab. inż. Bogumił Bieniasz (1984-1987)
- Prof. dr hab. inż. Stanisław Koncewicz (1987-1990)
- Dr hab. inż. Janusz Rybak, prof. PRz (1990-1993)
- Prof. dr hab. inż. Tadeusz Markowski (1993-1999)
- Prof. dr hab. inż. Feliks Stachowicz (1999-2002)
- Prof. dr hab. inż. Marek Orkisz (2002-2005)
- Prof. dr hab. inż. Feliks Stachowicz (2005-2008)
- Dr hab. inż. Krzysztof Kubiak, prof. PRz (2008-2012)
- Prof. dr hab. inż. Jarosław Sęp (2012-2019)

Kierunki i rodzaje studiów prowadzone na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa:

- Mechanika i budowa maszyn[998]
  - studia stacjonarne I stopnia
  - studia stacjonarne II stopnia
  - studia niestacjonarne I stopnia
  - studia niestacjonarne II stopnia
- Zarządzanie i inżynieria produkcji[999]
  - studia stacjonarne I stopnia
  - studia stacjonarne II stopnia
  - studia niestacjonarne I stopnia
  - studia niestacjonarne II stopnia

[998] Mechanika i budowa maszyn – najstarszy z technicznych kierunków umożliwiający zdobycie wiedzy na temat nowoczesnych technik projektowania konstrukcji maszyn i urządzeń technologicznych, diagnostyki i kontroli wyrobów. https://rekrutacja.polsl.pl/kierunek/rmt-mibm-st/ (04.06.2020 r.).

[999] Zarządzanie i inżynieria produkcji – kierunek interdyscyplinarny łączący przygotowanie inżynierskie z przygotowaniem w zakresie organizacji i zarządzania. https://www.ssw-sopot.pl/zarzadzanie-i-inzynieria-produkcji/ (04.06.2020 r.).

- Lotnictwo i kosmonautyka[1000]
    - studia stacjonarne I stopnia
    - studia stacjonarne II stopnia
- Transport[1001]
    - studia stacjonarne I stopnia
    - studia stacjonarne II stopnia
    - studia niestacjonarne I stopnia
    - studia niestacjonarne II stopnia
- Mechatronika[1002]
    - studia stacjonarne I stopnia
    - studia stacjonarne II stopnia
    - studia niestacjonarne I stopnia
- Inżynieria materiałowa[1003]
    - studia stacjonarne I stopnia
    - studia stacjonarne II stopnia
- Mechanika[1004]
    - studia niestacjonarne III stopnia
- Budowa i eksploatacja maszyn[1005]
    - studia niestacjonarne III stopnia

Oferta kształcenia na wydziale jest stale rozszerzana i uaktualniana zgodnie z zapotrzebowaniem rynku pracy. Aktualna oferta na stronie[1006]

[1000] Lotnictwo i kosmonautyka – kierunek z zakresu techniki lotniczej i kosmicznej umożliwiający zdobycie wiedzy oraz umiejętności konstruowania, wytwarzania i eksploatacji statków powietrznych, a także obiektów kosmicznych. https://kierunkistudiow.pl/kierunki/212/lotnictwo-i-kosmonautyka (04.06.2020 r.).
[1001] Transport – kierunek umożliwiający zdobycie wiedzy nt. funkcjonowania transportu (inżynierii środków transportowych, inżynierii ruchu i analizy systemów transportowych). https://kierunkistudiow.pl/kierunki/25/transport (04.06.2020 r.).
[1002] Mechatronika – kierunek łączący mechanikę i elektronikę, czyli wykorzystywanie elektroniki do pracy urządzeń mechanicznych. https://studia.pl/kierunki/techniczne/mechatronika/ (04.06.2020 r.).
[1003] Inżynieria materiałowa – kierunek kształcenia o strukturze, własnościach i technologii wytwarzania materiałów. https://kierunkistudiow.pl/kierunki/214/inzynieria-materialowa (04.06.2020 r.).
[1004] Mechanika – kierunek studiów z zakresu budowy, wytwarzania i eksploatacji maszyn, pozwalający poznać zasady mechaniki i wytrzymałości materiałów oraz projektowania z wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi obliczeniowych. https://studia.pl/kierunek/mechanika-budowa-maszyn-wseiz-warszawa/ (04.06.2020 r.).
[1005] Budowa i eksploatacja maszyn – kierunek z zakresu mechaniki, projektowania, wytwarzania i eksploatacji maszyn. https://www.otouczelnie.pl/artykul/1734/Budowa-i-eksploatacja-maszyn-studia-doktoranckie (04.06.2020 r.).
[1006] Więcej: https://rekrutacja.prz.edu.pl/ (04.06.2020 r.).

„Wydział prowadzi również szeroką współpracę z przemysłem, w tym m.in. z:

- WSK PZL Rzeszów,
- PZL Mielec,
- Hispano Suiza Polska[1007],
- Nowy Styl Group[1008],
- Ultratech[1009],
- MTU Aeroegines Polska[1010],
- Zelmer Rzeszów[1011],
- Borg Warner Poland”[1012].

W strukturze wydziału funkcjonują następujące jednostki organizacyjne:

- Katedra Awioniki i Sterowania,
- Katedra Konstrukcji Maszyn,
- Katedra Nauki o Materiałach,
- Katedra Mechaniki Stosowanej i Robotyki,
- Katedra Odlewnictwa i Spawalnictwa,
- Katedra Przeróbki Plastycznej,
- Katedra Samolotów i Silników Lotniczych,
- Katedra Silników Spalinowych i Transportu,
- Katedra Technik Wytwarzania i Automatyzacji,
- Katedra Technologii Maszyn i Inżynierii Produkcji,
- Zakład Mechaniki Płynów i Aerodynamiki,
- Zakład Termodynamiki,
- Zakład Informatyki,
- Uczelniane Laboratorium Badań Materiałów dla Przemysłu Lotniczego,

[1007] Firma Hispano Suiza Polska – oddział firmy znajdujący się w Sędziszowie Małopolskim, powstały w 2001 r. w związku z zapotrzebowaniem na silniki CFM-56. https://polskiprzemysl.com.pl/przemysl-lotniczy/hispano-suiza-polska/ (04.06.2020 r.).
[1008] Nowy Styl Group – firma specjalizująca się w produkcji meblowej dla biur, miejsc użyteczności publicznej i związanych z tą dziedziną profesjonalnych usług. https://pl.nowystylgroup.com/pl/ (04.06.2020 r.).
[1009] Ultratech – dostawca szybkiego Internetu światłowodowego. https://ultratech.net.pl/ (04.06.2020 r.).
[1010] MTU Aeroegines Polska – niemiecki producent silników lotniczych, oddział koło Rzeszowa. https://www.mtu.de/company/mtu-worldwide/mtu-aero-engines-polska/ (04.06.2020 r.).
[1011] Zelmer – producent sprzętu domowego; rzeszowski zakład o korzeniach copowskich; obecnie należy do hiszpańskiej grupy B&B Trends, produkującej i dystrybuującej sprzęt AGD. https://zelmer.pl/ (04.06.2020 r.).
[1012] Więcej: https://wbmil.prz.edu.pl/o-wydziale-/historia-wydzialu (14.03.2019 r.). Borg Warner Poland – producent komponentów i systemów zaawansowanych technologii dla układów napędowych w pojazdach. https://polskiprzemysl.com.pl/przemysl-motoryzacyjny/borgwarner-poland-sp-z-o-o-lider-nowoczesnych-technologii-w-motoryzacji/ (04.06.2020 r.).

Fot. 95. Laboratorium Badań Materiałów dla Przemysłu Lotniczego. Źródło: https://labmat.prz.edu.pl/.

- Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny w Stalowej Woli (do 2016 r., kiedy został przekształcony w Wydział Mechaniczno-Technologiczny),
- Ośrodek Kształcenia Lotniczego[1013.] .

Fot. 96. Ośrodek Kształcenia Lotniczego. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1013] Euroavia (*European Association of Aerospace Students*) – stowarzyszenie studentów lotnictwa z 45 uniwersytetów z 23 krajów europejskich; celem organizacji jest podejmowanie działań promujących zwiększenie zainteresowania branżą lotniczą oraz rozwój umiejętności związanych z tą dziedziną. http://euroavia.prz.edu.pl/ (04.06.2020 r.).

Współpraca z przemysłem

Od początku istnienia WSI miała bardzo dobrą współpracę z przemysłem. Doc. A. Batsch, będąc przez wiele lat dziekanem Wydziału Mechanicznego oraz prorektorem ds. nauki i współpracy z przemysłem bardzo wspierał te działania. Wydział Mechaniczny był bardzo aktywny pod tym względem, wykonywano tam prace badawcze związane z konstrukcją urządzenia technologicznego, obrabiarki czy stanowiska montażowego. W wyniku podstawowych, koniecznych prób powstawały opracowania naukowe, które z kolei były podstawą do skonstruowania urządzenia a potem jego wykonania (laboratoria były dobrze wyposażone i pracowała w nich także doświadczona kadra).

Pierwszym laboratorium na Wydziale Mechanicznym było Laboratorium Zakładu Obróbki Skrawaniem i Obrabiarek. Jego kierownikiem przez wiele lat był inż. Tadeusz Tondera (absolwent Politechniki Lwowskiej). Jednym z urządzeń, które tam zaprojektowano były duże, bo mające 2x4 m, dwie szlifierki do szlifowania izolatorów ceramicznych. W takich maszynach szlifowanie odbywa się za pomocą ściernic diamentowych. Na nich wykonywano obcinanie końcówek technologicznych izolatorów ceramicznych. Same izolatory także były duże o średnicy 1,5 m i długości 2,5 m. Po obcięciu końcówek piłami diamentowymi, szlifowano dokładnie pewne powierzchnie związane z mocowaniem tego izolatora do konstrukcji nośnej[1014].

W ramach kooperacji z przemysłem Politechnika Rzeszowska od wielu lat, z dużym powodzeniem współpracuje z Zakładami Porcelany Elektrotechnicznej ZAPEL w Boguchwale. Zespół naukowców z Zakładu Obróbki Skrawaniem i Obrabiarek Instytutu Budowy Maszyn skonstruował specjalną nowoczesną szlifierkę do wielkogabarytowych izolatorów porcelanowych wysokiego napięcia — SIC-6. Na zdjęciu: doc. dr inż. Adam Batsch (członek zespołu) oraz kierownik laboratorium obróbki skrawaniem inż. Tadeusz Tondera.

Fot. CAF — KWIATKOWSKI

Laureaci festiwalu „Interwizji" w Sopocie

(DOKOŃCZENIE ZE STR. 1)

tekst — Tibor Mikleš) przedstawionej przez **Zsuzsę Cserhati** z Węgier, III — utworowi z repertuaru radzieckiego piosenkarza **Jak Joali** pt. „Dobieram muzykę", której autorami są Roman Pauls (muzyka) i Andrej Wozniesienski (tekst).

nych. Tym razem gwiazdą wieczoru była międzynarodowa grupa Boney M., której publiczność długo nie pozwoliła zejść z estrady.

Wystąpił również Andrzej Rosiewicz, którego recital zakończył III Festiwal Interwizji w Sopocie.

Dziennikarze akredytowani

Fot. 97. Obrabiarki dla Zapel-u, zbiory prywatne doc. Adama Batscha.

[1014] Na podstawie wywiadu z doc. Adamem Batschem, 08.05.2020 r.

Ponadto zbudowano dwie obrabiarki dla Zapelu [1015], które służyły do toczenia izolatorów w stanie miękkim przed wypaleniem w układzie pionowym, maszyny dwuwrzecionowe specjalne szlifierki dla Instytutu Szkła i Ceramiki w Warszawie[1016] (Instytut miał tu swój oddział - CEREL [1017], który korzystał z pomieszczeń z Zapelu), specjalne obrabiarki do obróbki z tzw. sterowaniem adaptacyjnym, całą serię sitodrukarek, które powstały przy współpracy z Zakładem Elektroniki Wydziału Elektrycznego. Drukarki służyły do wykonywania metodą sitodruków obwodów specjalnych na płytkach ceramicznych, a Zakład Elektroniki wykonywał te płytki z nadrukami dla Zakładów Lotniczych w Mielcu. Pracami kierowali tymi prof. Włodzimierz Kalita i dr inż. Marian Kieras.

W latach 80. współpraca z przemysłem nadal była kontynuowana, powstawały nowe linie produkcyjne np. w Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego w Rzeszowie, istniało więc zapotrzebowanie na badania technologiczne.

Jak wspomniał doc. A. Batsch „w budynku Instytutu Lotnictwa był komputer Odra 1204[1018], który zajmował aż pół parteru budynku. Samo uruchomienie programu nie było łatwe, wymagało bowiem przygotowania tzw. kart perforowanych. Należało być bardzo ostrożnym, bo najmniejszy błąd, a konkretnie otwór w karcie w nieodpowiednim miejscu powodował, że cały program się nie uruchamiał i pracę należało zaczynać od początku (czasami trwało to aż kilka dni, na co studenci bardzo narzekali)”[1019].

A w budynku „D” prowadzone były zajęcia wojskowe, jeden dzień w tygodniu został przeznaczony na zajęcia wojskowe (na poligonach, zajęcia z taktyki, na strzelnicy), po II i IV roku studiów. Studenci-mężczyźni musieli brać udział w obowiązkowych obozach wojskowych.

System nauczania w latach 70. i późniejszych był podobny do stosowanego dzisiaj. Wyposażenie laboratoriów było znacznie skromniejsze. Zajęcia w laboratoriach były obowiązkowe, dodatkowo student musiał przygotować sprawozdanie z wykonanych zadań i uzasadnić uzyskane wyniki na specjalnym kolokwium.

[1015] www.zapel.com.pl (06.08.2020 r.).
[1016] Instytut Ceramiki – obecnie Instytut Ceramiki i Materiałów Budowlanych, prowadzący badania związane z ceramika, szkłem i materiałami budowlanymi. http://icimb.pl/o-instytucie/historia (06.08.2020 r.).
[1017] CEREL – producent ceramiki technicznej. www.cerel.eu (06.08.2020 r.).
[1018] Komputer tranzystorowy – komputer produkowany od 1967 r. w Zakładach Elektronicznych Elwro. https://polskiekomputery.pl/historia (06.08.2020 r.).
[1019] Na podstawie wywiadu z doc. Adamem Batschem, 08.05.2020 r.

Fot. 98. Laboratorium Katedry Nauki o Materiałach. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Były też stosowane tzw. ćwiczenia tablicowe polegające na rozwiazywaniu zadań przez studenta przy tablicy w obecności pracownika. Jak uważa doc. A. Batsch: takie formy pracy studenta miały więcej zalet, bo student pisząc, rozwiązując, notując, poprawiając o wiele więcej zapamiętywał niż np. obecnie oglądając czy słuchając wykładu, nawet z wykorzystaniem prezentacji multimedialnych.

W egzaminach dyplomowych brali również udział przedstawiciele zakładów. W procesie dydaktycznym uczestniczyli doświadczeni inżynierowie z przemysłu, przede wszystkim jako promotorzy prac dyplomowych. Prace dyplomowe na tym wydziale polegały na opracowaniu procesu technologicznego albo opracowaniu dokumentacji konstrukcyjnej jakiegoś urządzenia, wówczas doświadczenie promotora-pracownika z przemysłu było bardzo cenne, zdarzało się bowiem, że pracownicy PRz nie mieli odpowiedniego doświadczenia przemysłowego, jeśli pracę na uczelni zaczynali zaraz po studiach. Zwracano wówczas wielką uwagę na aspekt praktycznego kształcenia inżynierów.

W latach 70. i 80. nie było właściwie projektów, w ramach których uczelnia mogłaby otrzymywać fundusze. Sprzęt czy urządzenia pozyskiwano z przemysłu (jak np. do laboratorium Zakładu Obróbki Skrawaniem i Obrabiarek, do którego cale wyposażenie przekazało WSK Rzeszów).

Przedsiębiorstwa przemysłowe posiadały wówczas odpowiednie środki finansowe, by kupować i jak wspominał doc. A. Batsch, zakłady przemysłowe często kupowały urządzenia z myślą o uczelni. Ponadto zakłady musiały po pewnym okresie eksploatacji wycofywać maszyny czy urządzenia (szczególnie w przemyśle lotniczym normy dopuszczające sprzęt są

bardzo rygorystyczne), które nadawały się do szkolenia studentów. Środki finansowe mogły być przekazane przez zakłady przemysłowe do uczelni jedynie jako zapłata za zlecone tematy badań naukowych lub innych prac o charakterze konstrukcyjnym[1020].

Pod koniec lat 80. były prowadzone prace naukowo-badawcze o charakterze centralnym tzw. programy węzłowe (tak jak obecnie projekty w ramach NCBiR[1021]). Podobnie jak dzisiaj była powoływana specjalna rada naukowa, która decydowała, kto powinien otrzymać finasowanie projektu. Dzięki finasowaniu z programu węzłowego Wydział realizował duży projekt związany z opracowaniem komputera sterującego do obrabiarek, specjalnie do szlifierek, we współpracy za Zakładami Mechanicznymi w Tarnowie [1022] (jest to zakład istniejący do dziś, produkujący obecnie sprzęt wojskowy i niektóre obrabiarki), który produkował różnego rodzaju szlifierki np. szlifierki do wałków, ale sterowane ręcznie. Pojawiły się w tym czasie idee zbudowania szlifierki sterowanej komputerowo. Wówczas w Polsce nie było takiego układu komputerowego. Istniały one jedynie na zachodzie Europy, ale można je było kupić tylko za dewizy, a to było już bardzo trudne. Powstał więc program węzłowy, by opracować taki układ i odpowiednie oprogramowanie. Zakłady Mechaniczne wykonywały część mechaniczną obrabiarki, a uczelnia przygotowała oprogramowanie komputera we współpracy z informatykami i elektronikami z WSK Rzeszów. Tym sposobem powstał układ szlifierki sterowanej komputerowo[1023].

Kierunki kształcenia były tak opracowywane, aby absolwenci mogli znaleźć zatrudnienie w przemyśle. Opracowywanie programów studiów było w dużej mierze we współpracy z przemysłem, który bardzo wspierał uczelnię. Na zasadzie takiej współpracy powstał Wydział Technologii Chemicznej (kilkanaście lat później zmieniono nazwę na Wydział Chemiczny), który został stworzony na potrzeby związane z wydobyciem siarki. Budowany wówczas Zakład Wydobycia Siarki Siarkopol w Tarnobrzegu [1024] otrzymał

[1020] Na podstawie wywiadu z doc. Adamem Batschem, 08.05.2020 r.
[1021] Narodowe Centrum Badań i Rozwoju – centrum zarządzające i realizujące strategiczne programy badań naukowych i prac rozwojowych. https://www.ncbr.gov.pl (06.08.2020 r.).
[1022] Zakłady Mechaniczne Tarnów S.A. – dostawca sprzętu wojskowego dla Polskich Sił Zbrojnych i innych służb mundurowych oraz usługodawca w zakresie obróbki plastycznej, technologii galwanicznych, cieplno-chemicznych, jak również obróbki skrawaniem. www.zmt.tarnow.pl (06.08.2020 r.).
[1023] Na podstawie wywiadu z doc. Adamem Batschem, 08.05.2020 r.
[1024] Kopalnie i Zakłady Przetwórcze Siarki „Siarkopol" w Tarnobrzegu – przedsiębiorstwo, które wydobywało siarkę i zajmowało się jej przetwórstwem siarki, ale obecnie prowadzi sprzedaż siarki, przetworów siarkowych, nawozów rolniczych i nawozów ogrodniczych. siarkopol.*pl* (06.08.2020 r.).

dodatkowe finansowanie na budowę budynków WCh. Orędownikiem wsparcia uczelni przez Zakłady Siarkopol był Władysław Kruczek, I sekretarz KW PZPR w Rzeszowie[1025].

Kształcenie na potrzeby lotnictwa

Struktura instytutowa Wydziału powstała w 1973 r. Utworzono wówczas dwa instytuty: Budowy Maszyn oraz Lotnictwa (stworzony z powołanego rok wcześniej Oddziału Lotniczego). W strukturze instytutów znalazły się zakłady naukowo-dydaktyczne oparte na obszarach prowadzonych zajęć i prac badawczych.

Dbając o rozszerzanie działalności naukowo-badawczej negocjowano z Polskimi Liniami Lotniczymi LOT i Centralnym Zarządem Lotnictwa Cywilnego, i w wyniku spotkań i ustaleń podpisano porozumienie pomiędzy Ministerstwem Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki oraz Ministerstwem Komunikacji, którego założeniem była współpraca w dziedzinie lotnictwa (badania naukowe i kształcenie kadr). Dzięki temu uruchomiono kształcenie pilotów lotnictwa cywilnego na Politechnice Rzeszowskiej wprowadzając specjalność *pilotaż*[1026], była to specjalizacja zupełnie unikatowa w kraju. Szkolenie praktyczne realizowano w powołanym przez ministra komunikacji Ośrodku Szkolenia Personelu Lotniczego na lotnisku Rzeszów Jasionka (dzisiaj Ośrodek Kształcenia Lotniczego - OKL). Ośrodek został powołany 31 grudnia 1976 r.

Fot. 99. OKL. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

[1025] Na podstawie wywiadu z doc. Adamem Batschem, 08.05.2020 r. Por. Krzysztofiński M., *Władysław Kruczek – szara eminencja KW PPR w Rzeszowie*, [w:] *Elity komunistyczne w Polsce*, red. M. Szumiło, M. Żukowski, Wyd. UMCS i Wyd. IPN, Warszawa-Lublin 2015, s. 533-548.

[1026] Pilotaż – specjalność związana z kształceniem pilotów umożliwiająca nabycie umiejętności związanych z prowadzeniem i manewrowaniem statkami powietrznymi. https://sjp.pl/pilotaż (04.06.2020 r.).

Jak wspominał prof. Jan Gruszecki[1027]: „O ile obsadzenie przedmiotów kierunkowych i specjalizacyjnych nie nastręczało większych kłopotów, to problem wystąpił z przedmiotami specjalizacji pilotażowej (nawigacja, frazeologia proceduralna, prawo i przepisy lotnicze, bezpieczeństwo lotnicze, technika pilotażu)”[1028].

Najbardziej zasłużonym pracownikiem w dziedzinie wprowadzenia tej specjalności a później kierunku związanego z kształceniem pilotów był prof. Henryk Kopecki. Był on też twórcą wniosku do ministerstwa w sprawie przyznania Wydziałowi Mechanicznemu wówczas jeszcze WSI prawa do nadawania stopnia doktora, jak również wniosku o nadawanie praw doktora habilitowanego, którego przygotowanie trwało aż dwa lata, (dokończonego przez profesora Feliksa Stachowicza) wydziału.

Prof. Henryk Kopecki interesował się lotnictwem od lat szkolnych. Niewątpliwie wpłynął na to fakt, że mieszkał w Mielcu, gdzie na początku lat 50. XX w. w miejscowej Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego produkowano samoloty odrzutowe, co niewątpliwie przekładało się na zainteresowania miejscowej młodzieży. Po ukończeniu szkoły średniej w 1952 r. Henryk Kopecki podjął pracę w mieleckiej WSK w charakterze mechanika lotniczego, gdzie przepracował dwa lata. W tym czasie intensywnie kształcił się w miejscowym aeroklubie uzyskując licencję turystyczną pilota samolotowego oraz skoczka spadochronowego. W 1954 r. podjął 5,5-letnie jednolite studia na Wydziale Lotniczym Politechniki Warszawskiej, Po ich ukończeniu powrócił do mieleckiej Wytwórni, do Ośrodka Konstrukcji Lotniczych.

Był to zalążek przyszłego Ośrodka Badawczo Rozwojowego, w którym podejmowano wiele ambitnych zadań. Ośrodek inicjował różne formy doskonalenia kadry dzięki współpracy z Naczelną Organizacją Techniczną, a ściślej ze Stowarzyszeniem Inżynierów Mechaników i Techników Polskich. Z inicjatywy tej organizacji (Oddział Wojewódzki SIMP) zainspirowany został cykl seminariów naukowych prowadzonych w Rzeszowie przez pracowników Politechniki Krakowskiej z zamysłem, by po jego ukończeniu uczestnicy nawiązywali indywidualne kontakty z potencjalnymi promotorami rozpraw doktorskich. Niestety, niewielu spośród uczestników dotrwało do końca. Henryk Kopecki nawiązał wówczas kontakt z prof.

[1027] Więcej: https://nowiny24.pl/boeing-ceni-pilotow-po-politechnice-rzeszowskiej/ar/6132481 (09.09.2020 r.).
[1028] J. Gruszecki, *Część prawdy o początkach kształcenia pilotów w Politechnice Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 12 (216), s. 4.

Zbigniewem Bychawskim, pracownikiem Instytutu Podstawowych Problemów Techniki Polskiej Akademii Nauk[1029].

Kilkuletnia intensywna współpraca zaowocowała obroną rozprawy doktorskiej 27 października 1967 r. W owym czasie funkcjonowała już Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie. Po negocjacjach z rektorem Romanem Niedzielskim dr inż. Henryk Kopecki rozpoczął 1968 r. etatową pracę w rzeszowskiej uczelni, od września 1969 r., po pewnych perturbacjach mieszkaniowych, został mieszkańcem Rzeszowa.

W owym czasie, bardzo niestabilnym politycznie, konstytuowały się profilowania wielu młodych uczelni technicznych, w tym również WSI w Rzeszowie. Głos zabierali przedstawiciele lokalnego przemysłu. Sanok sugerował specjalność samochodową, Tarnobrzeg i Sarzyna – chemiczną, wreszcie Rzeszów i Mielec, lotniczą. „Z najmniejszymi szansami wchodziła w grę specjalność lotnicza, ponieważ tego rodzaju kierunki z zasady powierzane są środowiskom silnym, dysponującym liczną kadrą naukową" – wspominał profesor Henryk Kopecki.

Według prof. H. Kopeckiego „można z dużym prawdopodobieństwem twierdzić, że nie bez znaczenia na decyzję o powierzeniu newralgicznej specjalności lotniczej młodej, niedoświadczonej uczelni odegrało stanowisko grupy specjalistów z ówczesnego Zakładu Doświadczalnego WSK Mielec. Grupie tej w owym czasie powierzono opracowanie zarządzenia prezesa rady ministrów w sprawie reaktywowania polskiego przemysłu lotniczego po jego ograniczaniu w okresie gomułkowskim. W trakcie opracowywania zarządzenia, postulując reaktywowanie kształcenia inżynierów dla potrzeb lotnictwa autorzy opracowania, obok Politechniki Warszawskiej i Wojskowej Akademii Technicznej dołączyli… Wyższą Szkolę Inżynierską w Rzeszowie[1030]. Propozycję tę zasugerował prof. Henryk Kopecki, pełniący wówczas społeczną funkcję przewodniczącego Rady Naukowej Zakładu Doświadczalnego WSK Mielec. Propozycja okazała się skuteczna. W następstwie przybyli do Rzeszowa z oznajmieniem o decyzji dyrektorzy departamentów resortu Nauki i Szkolnictwa Wyższego: Mieczysław Derentowicz i Mieczysław Stańczak, którzy przekazali pomyślną decyzję.

Jak wspominał prof. H. Kopecki „po wielu zawirowaniach i przymiarkach personalnych rektor R. Niedzielski powierzył funkcję pierwszego prodziekana Wydziału Mechanicznego ds.

[1029] Instytut Podstawowych Problemów Techniki Polskiej Akademii Nauk – Instytut Badawczy, w którym przeprowadzane są badania związane z zaawansowanymi problemami współczesnej mechaniki, inżynierii materiałowej, elektroniki, inżynierii biomedycznej, informatyki i nauk obliczeniowych. http://www.ippt.pan.pl/ (01.07.2020 r.).
[1030] Na podstawie wywiadu z prof. Henrykiem Kopeckim, 20.01.2020 r.

nowo powołanego Oddziału Lotniczego docentowi Henrykowi Kopeckiemu. Dzięki zaangażowaniu i znaczącej pomocy ze strony zakładów lotniczych WSK Rzeszów i WSK Mielec, realizacja zadania nabierała rozpędu. Z perspektywy czasu można z całą pewnością stwierdzić, że najbardziej wartościową formą pomocy ze strony przemysłu było angażowanie do procesu dydaktycznego doświadczonej kadry inżynierskiej: informatyków, technologów, konstruktorów. Współpraca przyjmowała różne formy: od prowadzenia zajęć dydaktycznych do nawet pisania akademickich podręczników. Przykładowo, skrypt *Technologia Samolotu*[1031] opracowany przez: Zdzisława Tkaczyka, Kazimierza Szaniawskiego prezentował kompleksowo technologię samolotów, jaką w tym okresie stosował zakład mielecki[1032]. WSK Mielec podarowało także komputer Odra 1304[1033], wówczas jeden z największych w kraju"[1034].

Fot. 100. Drugi od lewej prof. H. Kopecki, obok prof. K. Oczoś. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

[1031] Więcej: https://usos.prz.edu.pl/kontroler.php?_action=katalog2/przedmioty/pokazPrzedmiot&prz_kod=ML%2FA-DI%2F14%3ETS (01.07.2020 r.).
[1032] Więcej: K. Szaniawski, Z. Tkaczyk, *Technologia samolotu*, Rzeszów 1977.
[1033] Komputer Odra 1304 – typ polskiej konstrukcji komputera, komputer trzeciej generacji serii Odra. https://www.wykop.pl/artykul/3702187/odra-1304-tranzystorowy-komputer-drugiej-generacji/
[1034] Na podstawie wywiadu z prof. Henrykiem Kopeckim, 20.01.2020 r.

Politechnika Rzeszowska podjęła propozycję ze strony OBR SK Mielec, uruchomienia tzw. *studiów przemiennych*[1035]. Oddelegowana na studia grupa około 40 pracowników OBR stanowiła jednocześnie grupę „pełnowymiarowych" studentów Politechniki Rzeszowskiej. Awanse zawodowe uwarunkowane były uzyskiwanymi ocenami w trakcie studiów. Sukces dodatkowy polegał na tym, że absolwenci opuszczali uczelnię, będąc po wstępnej specjalizacji realizowanej w ostatniej fazie studiów. Po latach uruchamiana jest podobna forma studiów, pod nazwą *studia dualne*[1036].

W drugiej połowie lat 70. XX w. z inspiracji PLL LOT [1037] Politechnika Rzeszowska otrzymała propozycję zorganizowania nieistniejącej dotychczas w polskim systemie edukacyjnym formy wyższych studiów lotniczych w zakresie specjalizacji pilotażowej.

Prof. H. Kopecki podkreśla, że intencją PLL LOT było pozyskanie absolwenta ze specjalistyczną wiedzą inżynierską oraz licencją pilota zawodowego II klasy. W założeniu absolwent powinien legitymować się biegłą znajomością języka angielskiego. Swoje stanowisko LOT uzasadniał tak, „że wobec perspektywy zakupu szerokokadłubowych, drogich samolotów Boeing 767, eksploatacji, których nie można powierzać niedouczonym załogom, występuje generalna, pilna potrzeba uregulowania problemu profesjonalnego kształcenia w pełni wykształconych pilotów"[1038]. Podkreślano również, że jeśli z różnych przyczyn, trwale lub okresowo absolwent nie może wykonywać zawodu pilota, jest on w pełnym wymiarze przydatny do pracy w technicznych służbach naziemnych.

„Zaskakująco łatwo uzyskaliśmy zgodę resortu Nauki i Szkolnictwa Wyższego – mówi profesor Henryk Kopecki. Ówczesny minister, światowej sławy uczony profesor Sylwester Kaliski[1039] przeczytawszy starannie przygotowane uzasadniające pismo osobiście doręczane przez ówczesnego rektora prof. Kazimierza Oczosia, skwitował krótko dopisując: *bardzo interesująca propozycja. Proszę o negocjatora ze strony Ministerstwa Komunikacji.*

„O ile zorganizowanie studiów w części audytoryjnej nie stanowiło większego problemu – wspomina prof. Henryk Kopecki – to uruchomienie kształcenia w powietrzu

[1035] Studia przemienne – studia łączące zdobywanie wiedzy teoretycznej (zajęcia akademickie) i praktycznej (praktyka). http://wm.pwr.edu.pl/kandydaci/studia-przemienne (01.07.2020 r.).
[1036] Studia dualne – podobnie jak studia przemienne łączą studia i praktykę. https://businessjournal.pl/studia-dualne-czym-sa-i-dlaczego-staja-sie-tak-popularne/ (01.07.2020 r.).
[1037] Polskie Linie Lotnicze LOT – polski przewoźnik linii lotniczych, powstały w 1928 r. https://www.lot.com/pl/pl/ (01.07.2020 r.).
[1038] Na podstawie wywiadu z prof. Henrykiem Kopeckim, 20.01.2020 r.
[1039] Profesor Sylwester Kaliski (1925-1978) – wojskowy i naukowiec, komendant-rektor Wojskowej Akademii Technicznej im. Jarosława Dąbrowskiego w Warszawie (1967-1974), członek rzeczywisty Polskiej Akademii Nauk (1969-1978), minister nauki, szkolnictwa wyższego i techniki (1974-1978). Poseł na Sejm PRL VI i VII kadencji. http://www.zszgoras.pol.pl/stara/aktualnosci/aktualnosci2009_2010/kaliski/kaliski.htm (01.07.2020 r.).

stanowiło poważny problem zarówno sprzętowy, jak i formalny. W owym okresie organem uprawnionym do wydawania licencji pilota było Ministerstwo Komunikacji oraz Centralny Zarząd Lotnictwa Cywilnego"[1040]. Pozostały do rozwiązania dwa problemy: zorganizowanie na lotnisku w Jasionce systemu kształcenia w zakresie pilotażu oraz pozyskanie liczby samolotów determinującej rozpoczęcie procesu kształcenia.

Problem pierwszy rozwiązano, przyjmując koncepcję głównego inspektora personelu lotniczego płk. Jana Skwarżyńskiego, który zaproponował powołanie Ośrodka Szkolenia Personelu Lotniczego w Rzeszowie-Jasionce (tzw. OSPL) podległego Ministerstwu Komunikacji, jednak programowo zsynchronizowanego z programem kształcenia politechnicznego w specjalizacji pilotażowej. Na stanowisko dyrektora Ośrodka powołany został pułkownik, magister prawa pilot instruktor Bronisław Janus[1041]. „Nie będzie przesady, jeśli powiem, że gdyby nie bezgraniczne zaangażowanie Bronisława Janusa, mówiąc kolokwialnie, nie wiem, czy dalibyśmy radę" wspomina profesor H. Kopecki.

Również wspomina, że ludzi dobrej woli angażujących się w rozwój pilotażu przybywało z dnia na dzień. Na wzmiankę zasługuje epizodyczna wizyta, jaką wspólnie z dyrektorem B. Janusem złożyliśmy w Mielcu panu mgr. inż. Zdzisławowi Tkaczykowi, dyrektorowi technicznemu WSK Mielec. Prośba sprowadzała się do tego, by uzyskać dwa samoloty An-2 w wersji transportowej, co warunkowało rozpoczęcie procesu kształcenia. W pierwszym odruchu dyrektor odpowiedział: to jest niemożliwe w tym roku. W miarę przekonywania nasze szanse wzrastały. W końcu dyrektor Tkaczyk postanowił zdjąć z eksportu dwa samoloty i powiedział do urzędnika odpowiedzialnego za sprawy eksportowe słowa: te dwa pchniemy do Rzeszowa. W tym momencie poczułem się w obowiązku poinformowania, że my nie mamy pieniędzy na ten zakup. W odpowiedzi usłyszałem: O to nie musi się martwić ani pan, ani ja[1042].

Udany start studiów w zakresie pilotażu bardzo poważnie wpłynął na wzrost prestiżu naukowego rzeszowskiego środowiska lotniczego. Powiększała się liczba osób zainteresowanych specjalizacją lotniczą. W zakresie lotniczych systemów sterowania,

[1040] Na podstawie wywiadu z prof. Henrykiem Kopeckim, 20.01.2020 r.
[1041] Płk Bronisław Janus – pilot, kierownik Aeroklubu Rzeszowskiego i OSPL PRz, jeden z twórców Ośrodka Szkolenia Personelu Lotniczego (później OKL – Ośrodka Kształcenia Pilotów) bardzo aktywnie zaangażowany w rozwój ośrodka. http://www.zszgoras.pol.pl/stara/aktualnosci/aktualnosci2009_2010/kaliski/kaliski.htm (01.07.2020 r.)
[1042] Na podstawie wywiadu z prof. Henrykiem Kopeckim, 20.01.2020 r. Więcej: https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/7,34962,21963113,dwa-samoloty-w-prezencie-czyli-trudne-poczatki-okl-w-rzeszowie.html (28.02.2020 r.).

dyscypliny najbardziej zbliżonej do pilotażu, osobowością o pierwszorzędnym znaczeniu był prof. dr hab. inż., pilot instruktor Andrzej Tomczyk, promotor i wychowawca licznej grupy absolwentów oraz kilku utalentowanych doktorów, dzisiejszych profesorów uczelni. „Przebranżowił" się prof. Jan Gruszecki[1043], który wcześniej przez wiele lat zajmował się automatyką przemysłową obiektów o parametrach rozłożonych (Siarkopol – Tarnobrzeg[1044], Huta Szkła w Sandomierzu[1045]). Wpłynęło to znacząco na wzrost prestiżu Katedry Systemów Sterowania Politechniki Rzeszowskiej[1046].

Fot. 101. Prof. Henryk Kopecki (pierwszy z prawej). Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

W sierpniu 1981 r. odbyło się uroczyste wręczenie 21 magistrom inżynierom, absolwentom specjalizacji pilotażowej licencji pilota zawodowego. W owym okresie nic nie wskazywało na to, że wkrótce kształcenie pilotów znajdzie się w bardzo trudnej sytuacji. Stan wojenny wprowadził nowe porządki, które na szczęście udało się z trudem przeżyć kształcąc absolwentów, którzy w tym okresie z trudem znajdywali zatrudnienie. Jednak naprawdę trudny czas kształcenia pilotów w Politechnice Rzeszowskiej dopiero miał nadejść.

[1043] https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56143&_k=62oznp (01.07.2020 r.).
[1044] Siarkopol Tarnobrzeg – zakłady chemiczne. http://www.zchsiarkopol.pl/ (01.07.2020 r.).
[1045] Huta Szkła w Sandomierzu – obecnie NSG Group, producent szkła i produktów szklanych w sektorze motoryzacyjnym i w obszarze szkła technicznego i architektonicznego. khttps://www.pilkington.com/pl-pl/pl/lokalizacje-kontakty/pilkington-polska-producent-szkla-architektonicznego (01.07.2020 r.).
[1046] Na podstawie wywiadu z prof. Henrykiem Kopeckim, 20.01.2020 r.

„Zawirowania lat 90. XX w. okazały się najbardziej kłopotliwe dla pilotażu. Polityka gospodarcza kraju sprzyjała wyprzedaży wszystkiego, co nie jest rentowne, przy hołdowaniu dewizie, że należy sprzedawać za tyle, ile oferuje potencjalny nabywca. Zrodziło to ogromne niebezpieczeństwo zlikwidowania OSPL jako agendy pracującej na rzecz Politechniki Rzeszowskiej. Ministerstwo Komunikacji obwieściło brak zainteresowania w finansowaniu OSPL ogłaszając przetarg. Pojawił się natychmiast „kupiec" - dyrektor Zespołu Usług Agrolotniczych, mgr Ryszard Leja. O sytuacji niezwłocznie powiadomiłem rektora prof. Stanisława Kusia, wnioskując o wzięcie udziału w przetargu" – wspomina profesor Henryk Kopecki. Rektor wziął udział w przetargu i zgłosił kontrpropozycję zakupu Ośrodka za identyczną kwotę[1047].

Po długiej dyskusji, przy poparciu przedstawicieli Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz PLL LOT przetarg wygrała Politechnika Rzeszowska. Ówczesny minister komunikacji Franciszek Wielądek[1048] i minister edukacji Henryk Samsonowicz[1049] podpisali dokument, na mocy którego OSPL stał się własnością Politechniki Rzeszowskiej. Został on przemianowany na Ośrodek Kształcenia Lotniczego.

Tak więc, niezwykle ważne dla uczelni i Wydziału było przejęcie „w 1990 r. ówczesnego Ośrodka Szkolenia Personelu Lotniczego i włączenie go na mocy porozumienia ministrów komunikacji i edukacji narodowej w strukturę uczelni. Ośrodek Kształcenia Lotniczego Politechniki Rzeszowskiej stał się jednostką pozawydziałową"[1050].

Jak uważa prof. H. Kopecki „na szczęście wszelkie zawirowania nie przerwały procesu kształcenia pilotów. Mijają lata, doskonalą się metody kształcenia, rosną wymagania w stosunku do absolwentów. W kształceniu pilotów na potrzeby lotnictwa cywilnego uczelnia rzeszowska ma dzisiaj konkurentów. Politechnika ma tę przewagę, że ma własną bogatą bazę oraz zaplecze kadrowe zapewniające kształcenie do licencji liniowego pilota samolotowego. Region, który niemal od 100 lat legitymuje się tradycjami lotniczymi, od prawie 50 lat zabiega o wpisanie się do grona znaczących środowisk naukowych w branży lotniczej. Dzieje się tak za sprawą inicjatyw grona pasjonatów, którym starczało determinacji, wyobraźni, a przede wszystkim kwalifikacji, by sprostać niełatwemu zadaniu. Udany start dowodzi, że wspomniane

[1047] Na podstawie wywiadu z prof. Henrykiem Kopeckim, 20.01.2020 r.
[1048] Franciszek Wielądek (1936) – polityk, specjalista zastosowań matematyki w kolejnictwie, w latach 1989-1990 kolejno minister transportu, żeglugi i łączności i minister transportu i gospodarki morskiej; https://bliskopolski.pl/leksykon/franciszek-wieladek/ (01.07.2020 r.).
[1049] Prof. Henryk Samsonowicz (1930) – historyk, mediewista i nauczyciel akademicki, w latach 1980-1982 rektor Uniwersytetu Warszawskiego, w latach 1989-1991 minister edukacji narodowej. https://dzieje.pl/postacie/henryk-samsonowicz (01.07.2020 r.).
[1050] M. Olejnik, *Wczoraj i dziś Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 10 (214), s. 4.

atrybuty stanowiły dotąd wystarczającą siłę przebicia. Czas jednak zmienia kryteria. Obecnie sytuacja jest o tyle kłopotliwa, że entuzjazm, zaangażowanie, czy nawet wysokie kwalifikacje mogą okazać się niewystarczające w konkurencji z polityką arbitralnego preferowania środowisk flagowych. To niezbyt pocieszająca i niezbyt zachęcająca perspektywa. Można sądzić, że nie tylko dla Politechniki Rzeszowskiej"[1051].

Jak wspominał bardzo zasłużony dla rozwoju kształcenia lotnictwa prof. Andrzej Tomczyk[1052] (wieloletni pracownik uczelni i Wydziału), studia były prowadzone na Wydziale Mechanicznym na kierunku *mechanika*, specjalność *lotnictwo*. Jednakże zdaniem prof. A. Tomczyka, ze względu na to, że studenci mieli bardzo dużo zajęć i przedmiotów, to „na pilotażowe przedmioty specjalizacyjne pozostawało bardzo niewiele godzin dydaktycznych. W efekcie studenci mieli ponad 4300 godz. zajęć na uczelni i dodatkowo szkolenie praktyczne w OSPL"[1053].

Prof. dr hab. inż. Andrzej Tomczyk (pełnomocnik rektora ds. specjalizacji pilotażowej, opiekun tej specjalizacji, instruktor, pilot, ekspert w sprawach lotniczych i zasłużony pracownik PRz), już w szkole podstawowej czytał książki o tematyce lotniczej Janusza Meisnera[1054] czy Bohdana Arcta[1055]. Ponieważ mieszkał w pobliżu lotniska w Mielcu, mógł obserwować przeloty samolotów MiG-15[1056] i An-2.

Fot. 102. Samolot MiG-15. Źródło: https://imodeler.com/2012/12/chinos-mig-15-in-flight/.

[1051] Na podstawie wywiadu z prof. Henrykiem Kopeckim, 20.01.2020 r.
[1052] M. Olejnik, *Nominacje profesorskie, profesor Andrzej Tomczyk*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 7-8 (235-236), s. 9.
[1053] A. Tomczyk, *Trudne pilotażu początki*, „Gazeta Politechniki" 2011, , nr 12 (216), s. 5.
[1054] Janusz Meisner (1901-1978) – kapitan pilot Wojska Polskiego, pisarz i dziennikarz. https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/1063523,Janusz-Meissner-%e2%80%93-pionier-polskiego-lotnictwa (09.08.2020 r.).
[1055] Bohdan Arct (1914-1973) – pilot myśliwca w czasie II wojny światowej, pisarz, autor książek o tematyce batalistycznej, szczególnie lotniczej, syn pisarki Marii Buyno-Arctowej. https://www.polishairforce.pl/arct.html (09.08.2020 r.).
[1056] MiG-15 – radziecki myśliwski samolot odrzutowy. www.samolotypolskie.pl/samoloty/1852/126/Mikojan-MiG-15 (09.08.2020 r.).

Fot. 103. Samolot An-2. Źródło:https://flyawaysimulation.com/downloads/files/19347/fsx-antonov-an-2-sp-dla/.

Już w szkole podstawowej konstruował modele latające, ale dopiero będąc uczniem Technikum Mechanicznego w Mielcu, zapisał się do XII Drużyny Harcerskiej im. Dywizjonu 303 posiadającej modelarnię, gdzie budował modele i nawet brał udział w zawodach.

Jak wspominał prof. A. Tomczyk, gdy był w III klasie szkoły średniej jego szkołę odwiedzili instruktorzy Aeroklubu mieleckiego, przynosząc informacje, że istnieje możliwość uczestniczenia w szkoleniu lotniczym szybowcowym w ramach tzw. lotniczego przysposobienia wojskowego I stopnia. Szkolenie szybowcowe było finansowane przez wojsko, aby wyłonić utalentowanych kandydatów do Oficerskiej Szkoły Lotniczej w Dęblinie. Ze szkoły zgłosiło się wraz z A. Tomczykiem jeszcze 3 kandydatów, w okresie zimowym wszyscy odbywali zajęcia teoretyczne. Warunkiem przejścia na szkolenie lotnicze było zdanie egzaminu lotniczego, uzyskanie zgody rodziców (A. Tomczyk miał z tym kłopot, bo był jedynakiem, ale po rozmowach udało mu się przekonać rodziców i uzyskał ich zgodę) i przejście pozytywne badań lekarskich (były w tym zakresie bardzo wysokie wymagania)[1057]. Badania lotniczo-lekarskie odbywały się we Wrocławiu, pierwsza część to były badania psychotechniczne i psychologiczne, były badania grupowe i indywidualne. Kierownikiem ośrodka, gdzie je przeprowadzano był dr Kopel (psychiatra).

Andrzej Tomczyk wraz z kolegą w 1962 r. zgłosił się na badania lotniczo-lekarskie. Badania psychotechniczne i psychologiczne nie przysporzyły problemu, ale podczas badania okulistycznego stwierdzono u niego wadę tzw. zeza ukrytego. Dr Kopel poprosił jeszcze o jedną szansę dla niego i tym razem wynik badania był pozytywny, tak jak ostatnie badanie u internisty i mając badania potwierdzające dobry stan zdrowia mógł rozpocząć szkolenie lotnicze.

[1057] Na podstawie wywiadu z prof. Andrzejem Tomczykiem, 15.03.2020 r.

Wiosną 1962 r. szkolenie praktyczne odbywało się na lotnisku w Mielcu. Po czterdziestu lotach dwusterowych na szybowcu Czapla[1058], był pierwszy samodzielny lot, był to start za wyciągarką. Sam lot był krótki, bo 4 minutowy, ale dał A. Tomczykowi wiele radości[1059].

W tym samym roku oprócz szkolenia podstawowego ukończył loty za samolotem[1060] i loty termiczne[1061]. Uzyskał dwa pierwsze warunki do srebrnej odznaki: przewyższenie[1062] większe niż 1 tys. m, samodzielny ponad 5 godzin lot, przelot o długości co najmniej 50 km. W lotach termicznych uzyskał dwa warunki: przewyższenie 1450 m i lot 5,5 godziny w pierwszym roku szkolenia.

W drugim roku A. Tomczyk uzyskał przelot 104 km i otrzymał srebrną odznakę[1063], był więc już poczatkującym pilotem. Otrzymał też dodatkowe uprawnienia na loty według przyrządów (bez widoczności ziemi), akrobacji podstawowej i średniej.

W 1964 r., który dla A. Tomczyka był rokiem maturalnym, wiosną nie było już tylu zajęć w szkole, były to głównie powtórki. A. Tomczyk pisał wówczas też pracę dyplomową, ale gdy była ładna pogoda to udawał się na lotnisko i poświęcał swojej pasji, czyli lataniu[1064].

27 maja 1964 r. na lotnisku był duży ruch, bo była dobra pogoda dla szybownictwa, gwarantująca długie przeloty warunkowe dla uzyskania złotej odznaki. Młodzi piloci, w tym A. Tomczyk pomagali wyhangarować szybowce. Gdy wrócili do hangarów, okazało się, że jeszcze jeden szybowiec może wylecieć. Przekazali tę informację instruktorom, ale bardziej doświadczeni piloci i ci, którzy chcieli dokonać większych przelotów już skończyli loty i wrócili do swoich domów. Instruktor obejrzawszy ich grupę, zapytał, czy A. Tomczyk czy ma mapę i następnie kazał mu narysować na niej trasę lotu z Rzemienia do Ostrowa Wielkopolskiego, była to odległość 307 km. Do tej pory A. Tomczyk miał wylatane 202 km,

[1058] SZD-10 Czapla – dwumiejscowy szybowiec do szkolenia podstawowego. www.samolotypolskie.pl/samoloty/2847/126/SZD-10-Czapla2 (09.08.2020 r.).
[1059] Na podstawie wywiadu z prof. Andrzejem Tomczykiem, 15.03.2020 r.
[1060] Lot szybowcem za samolotem – lot, w którym start jest poprzez holowanie samolotem (szybowce nie posiadają własnego napędu, czyli silnik, start więc odbywa się poprzez holowanie za pomocą wyciągarki lub samolotu. https://katalogmarzen.pl/pl/o/lot-szybowcem/warszawa-20-minut (09.08.2020 r.).
[1061] Lot termiczny – lot szybowca w warunkach prądów wznoszących w słoneczne letnie dni. *szybowce.qda.pl/wstep-do-lotow-termicznych* (09.08.2020 r.).
[1062] Przewyższenie – różnica wysokości między dwoma punktami. www.szybowce.com/rekordy-i-odznaki/odznaki (09.08.2020 r.).
[10631063] Srebrna odznaka szybowcowa – do jej uzyskania wymagane są trzy wymagane elementy: przewyższenie 1000 metrów; długotrwałość lotu co najmniej 5 godzin lotu swobodnego; odległość co najmniej 50 km w przelocie dowolnym. www.szybowce.com/rekordy-i-odznaki/odznaki (09.08.2020 r.).
[1064] Na podstawie wywiadu z prof. Andrzejem Tomczykiem, 15.03.2020 r.

jednak wystartował, leciał na wysokości 2 tys. m na szybowcu Mucha 100[1065] i doleciał szczęśliwie na lotnisko w Michałkowie[1066]. Był to przelot docelowy, tym samym spełnił pierwszy warunek do otrzymania złotej odznaki i do uzyskania diamentu.

Po telefonie Aeroklubu Mieleckiego, że jest na miejscu i czeka na powrót do Mielca, otrzymał odpowiedz, że w miarę możliwości przyleci po niego samolot, ale najpierw muszą zebrać te szybowce, które lądowały w poza lotniskiem (było ich 10). Pobyt się przedłużył o dwa dni i A. Tomczyk musiał pozostać w aeroklubie i nawet z barku funduszy spać na długim stole do przewijania spadochronów w Aeroklubie w Ostrawie Wielkopolskim. Na szczęście w sobotę samolot przyleciał i szybownik wrócił do Mielca (było to ważne, bo w poniedziałek zaczynał się egzamin dyplomowy)[1067].

Te zainteresowania spowodowały, że A. Tomczyk podjął decyzje o podjęciu studiów lotniczych i razem z kolegą wybrał Wydział Mechaniczny Energetyki i Lotnictwa Politechniki Warszawskiej.

Na pierwszym semestrze studenci mieli obowiązkową praktykę robotniczą, pracowali więc w Hucie Warszawa pięć dni w tygodniu. W sobotę mieli zajęcia na uczelni. Zostali zakwaterowani w najnowocześniejszym na owe czasy domu studenckim Riwiera. W jednym pokoju zakwaterowane były 4 osoby, a na korytarzu była wspólna łazienka i toaleta.

A. Tomczyk wybrał specjalność „osprzęt lotniczy". Działał w Kole Naukowym Lotników, gdzie projektował pompkę paliwowa do samolotu EN3A, który projektowali. Po kilku latach powstał prototyp samolotu i został nawet „oblatany". A. Tomczyk udzielał się też w radiu studenckim, prowadził audycje słowno-muzyczne i literackie.

Jak wspominał jedna z audycji była przygotowywana o powstaniu warszawskim. Studenci nagrali marsz Wermachtu[1068], ubrali buty wojskowe (buty wojskowe, długi płaszcz i mundur polowy każdy student otrzymywał, bo od II roku studiów jeden dzień w tygodniu poświęcony był na szkolenie wojskowe) i maszerowali spierając niemiecką piosenkę marszową, w tym czasie A. Tomczyk rejestrował te odgłosy, biegnąc za kolegami z mikrofonem. Wszystko to odbywało się w akademiku, gdy nagle przybiegła do nich portierka, która zasnęła i śniło się jej powstanie. Obudziła się słysząc niemiecki śpiew i tupot butów

[1065] SZD-12 Mucha 100 – jednomiejscowy średniopłat konstrukcji drewnianej o skrzydle trapezowym. www.samolotypolskie.pl/samoloty/2849/126/SZD-12-Mucha-1002 (09.08.2020 r.).
[1066] Michałków – lotnisko Aeroklubu Ostrawskiego, https://michalkow.pl/pl (09.08.2020 r.).
[1067] Na podstawie wywiadu z prof. Andrzejem Tomczykiem, 15.03.2020 r.
[1068] Wermacht – siły zbrojne III Rzeszy. https://www.merriam-webster.com/dictionary/Wehrmacht (09.08.2020 r.).

wojskowych. Można wyobrazić sobie jej przestrach i zdziwienie, tym bardziej że odbywało się to nocą, bo taki był czas antenowy tych audycji[1069].

A. Tomczyk uczestniczył również w pokazach i dyskusjach organizowanych przez Dyskusyjny Klub Filmowy Kwant[1070], gdzie oglądali oryginalne kopie filmów niedostępnych w Polsce, a prelekcje przed seansami prowadzili znakomici krytycy filmowi.

Studia trwały 5,5 roku. Będąc na IV roku A. Tomczyk wybrał temat lotniczy na pracę dyplomową. Zainteresował się tematyką, którą zaproponował prof. Janusz Morawski, a dotyczył identyfikacji właściwości dynamicznych śmigłowca. Prof. J. Morawski był pracownikiem Instytutu Lotnictwa oraz prowadził zajęcia na Politechnice Warszawskiej, a co najważniejsze dysponował wynikami z prób w locie śmigłowca.

Praca dyplomowa polegała na zbudowaniu modelu matematycznego śmigłowca, natomiast metody do wykonania identyfikacji właściwości dynamicznych śmigłowca wymagały wielu wyliczeń, a w tych czasach nie było komputerów. Jednym dysponowała Polska Akademia Nauk[1071], drugi był na Wydziale Elektroniki PW. A. Tomczyka nie posiadał komputera, a obliczenia do pracy dyplomowej mogły być przeprowadzone tylko przy pomocy maszyny liczącej. Szczęśliwie Polska Akademia Nauk w ramach współpracy z uczelniami przeznaczyła pewną liczbę godzin na potrzeby pracowników i studentów. Prof. A. Tomczyk wspominał jak w 1970 r. wyglądało przygotowanie obliczeń do komputera. Najpierw należało przygotować algorytm w języku programowania (w tym wypadku był język ALGOL[1072]), pisano go ręcznie, rękopis oddawano do odpowiedniej sekcji w Pałacu Kultury i Nauki, a tam przepisywano go na maszynach i perforatorach. Osoba, która złożyła ten rękopis, otrzymywała po kilku dniach oprócz wydruku jeszcze specjalną taśmę dziurkowaną (perforowaną)[1073], na której był zakodowany algorytm. Niestety zdarzało się dużo pomyłek zarówno tego, który przygotował algorytm jak i osób przepisujących tekst, należało więc dokonywać niezbędnych poprawek.

[1069] Na podstawie wywiadu z prof. Andrzejem Tomczykiem, 15.03.2020 r.
[1070] Dyskusyjny Klub Filmowy Kwant – klub filmowy założony w 1965 r. przez studentów Politechniki Warszawskiej. www.akademiafilmowa.pl/o_akademii,1,81,1,DKF-Kwant.html (09.08.2020 r.).
[1071] Polska Akademia Nauk – instytucja naukowa realizująca działania służące rozwojowi i upowszechnianiu nauki. https://pan.pl (09.08.2020 r.).
[1072] ALGOL – dawny język programowania. http://dictionary.sensagent.com/Algol_(język_programowania)/pl-pl/ (09.08.2020 r.).
[1073] Źródło: http://slideplayer.pl/slide/813959/ (30.01.2020 r.).

Fot. 104. Karta perforowana do komputerów z lat 80. XX wieku. Źródło: http://slideplayer.pl/slide/813959/.

Perforowaną taśmę dostarczano do sekcji obliczeń, łącznie z danymi testowymi, by sprawdzić, czy algorytm jest poprawny. Znów pojawiały się pomyłki, przez które obliczenia się zatrzymywały, ponownie więc należało dokonać poprawek, a od oddania taśmy do otrzymania wyników mijał tydzień. Łącznie cały proces trwał kilka tygodni, dane do obliczeń końcowych też należało kilka razy poprawiać, aby osiągnąć prawidłowe wyniki[1074].

Obliczenia potrzebne do pracy dyplomowej A. Tomczyka trwały tak długo, że uniemożliwiły ukończenie studiów w normalnym trybie w lutym, obrona została przesunięta na wrzesień 1970 r.

Już w trakcie studiów A. Tomczyk spełnił jeden z warunków potrzebnych do uzyskania odznaki diamentowej, a mianowicie przelot docelowy ponad 500 km. Drugi warunek spełnił w szkole szybowcowej Żar [1075] w czasie lotów falowych, podczas których uzyskał przewyższenie ponad 3,5 tys. m. Kończąc studia, miał złotą odznakę z dwoma diamentami.

Po obronie pracy dyplomowej we wrześniu 1970 r. pozostawało A. Tomczykowi jeszcze kilka miesięcy wolnych przed podjęciem pracy zawodowej. Miał ją rozpocząć w grudniu 1970 r., w Ośrodku Badawczo-Rozwojowym Sprzętu Komunikacyjnego w Mielcu, gdyż z tego Ośrodka otrzymywał w czasie studiów stypendium fundowane.

[1074] Na podstawie wywiadu z prof. Andrzejem Tomczykiem, 15.03.2020 r.
[1075] Górska Szkoła Szybowcowa AP Żar – szkoła szybowcowa. www.glidezar.com (09.08.2020 r.).

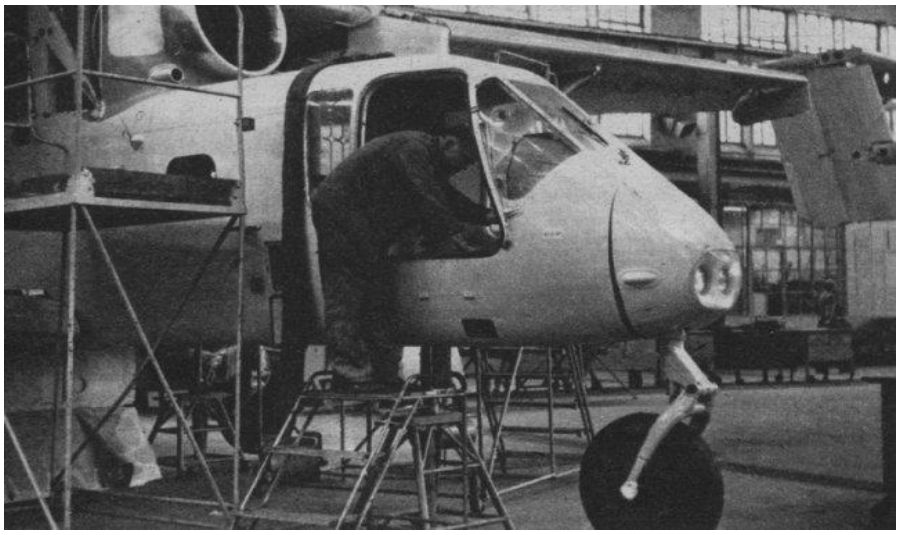

Fot. 105. Produkcja samolotu PZL M-15 w WSK PZL Mielec. Źródło: http://www.samolotypolskie.pl/samoloty/2392/126/Panstwowe-Zaklady-Lotnicze-Wytwornia-Platowcow-nr-2-PZL-WP-2.

Jesień spędził na lotach w szkole szybowcowej w Jeżowie[1076], by wykonać lot falowy [1077] z przewyższeniem ponad 5 tys. m, co byłoby potrzebne do otrzymania trzeciej odznaki diamentowej. Wówczas posiadałby już złotą odznakę z trzema diamentami.

Pewnego dnia był na lotnisku w Jeżowie, gdy pojawiła się odpowiednia pogoda do lotów. Sam lot trwał 3 godziny, A. Tomczyk uzyskał przewyższenie 5,4 tys. m. i bardzo zmarznięty wylądował w Jeleniej Górze. Niestety barograf[1078] (zapisuje wysokość) zatrzymał się po około dwóch godzinach, rejestrował wysokość, ale nie zapisywał czasu i osiągnięty wynik nie został uznany.

Wiosną 1971 r. A. Tomczyk uzyskał przewyższenie 5,6 tys. m w Mielcu, wypełnił warunek lecąc w chmurze kłębiastej. Był to trudny lot z turbulencjami, ale osiągnął sukces i otrzymał jako 220 pilot w Polsce złotą odznaką z trzema 3 diamentami. Jednocześnie podjął szkolenie samolotowe, przechodząc kolejne etapy szkolenia na samolocie Jak 18 [1079] i uzyskując kolejne uprawnienia.

W grudniu 1970 r. podjął pracę w OBR SK w Mielcu na stanowisku konstruktora w dziale osprzętu, w tym dziale pracowało wielu doświadczonych konstruktorów praktyków.

[1076] Szkoła szybowcowa w Jeżowie – szkoła Aeroklubu Jeleniogórskiego. www.aeroklub.jelenia.pl/pages/show/8 (09.08.2020 r.).
[1077] Lot falowy – lot z wykorzystaniem „noszeń falowych" (prądów wznoszących). *forum.szybowce.com/szybowce/loty-falowe* (09.08.2020 r.).
[1078] Barograf – urządzenie służące do mierzenia i rejestracji ciśnienia atmosferycznego w funkcji czasu. https://dobryslownik.pl/slowo/barograf/2845 (09.08.2020 r.).
[1079] Samolot Jak 18 – samolot szkolno-treningowy, jednosilnikowy dolnopłat wolnonośny o konstrukcji metalowej, kryty płótnem. www.samolotypolskie.pl/samoloty/1361/126/Jakowlew-Jak-18 (09.08.2020 r.).

W zakładzie produkowano samoloty na licencji samolotu radzieckiego AN 2, MIG 15 i Iskra -samolot polskiej konstrukcji. Rola pracowników polegała na obsłudze produkcji, nie konstruowano nowych systemów, tylko nadzorowano produkcję tych produkowanych na licencji radzieckiej samolotów[1080].

Jak twierdzi prof. A. Tomczyk w roku akademickim 1971/1972 I sekretarz Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (KC PZPR) zdecydował, że należy zlikwidować przemysł lotniczy i m.in. WSK Okęcie przemianowane zostało na Wytwórnię Sprzętu Pomiarowego. Podobny los mógł spotkać WSK Mielec. Władze Zakładu szukały rozwiązania, które pozwoliłoby na uratowanie produkcji lotniczej w Mielcu. Na szczęście grupa naukowców z Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich zaproponowała, aby zbudowano samolot rolniczy z napędem odrzutowym, część konstruktorów uważała, że to nierealne, ale w WSK w Mielcu zdecydowano się na podjęcie tej próby. Pojawiła się grupa konstruktorów ze Związku Radzieckiego przywożąc projekt dwupłatowego samolotu, który miał wady, ale i pewne zalety jakim było posiadanie bardzo szerokiego pasa opylania, co dawało dużą efektywność w pracach agrolotniczych. Zdecydowanie się na produkcję tego samolotu oznaczało dla WSK konieczność zaprojektowania nowego samolotu[1081]. A. Tomczyk został kierownikiem sekcji wyposażenia pilotażowo-nawigacyjnego i wraz z kolegami z zespołu projektowali instalacje do samolotu M-15 nazwanego nieoficjalnie Belphegor[1082].

Fot. 106. Samolot rolniczy z napędem odrzutowym.
Źródło: https://cowiemechanikolotnictwie.blogspot.com/2015/04/zmar-inz-mgr-gocya.html.

[1080] Na podstawie wywiadu z prof. Andrzejem Tomczykiem, 15.03.2020 r.
[1081] Na podstawie wywiadu z prof. Andrzejem Tomczykiem, 16.03.2020 r.
[1082] M-15 – samolot rolniczy polsko-radzieckiej konstrukcji z napędem odrzutowym, planowany do produkcji na eksport do ZSRR; w zakładach WSK-Mielec znany pod nieoficjalną nazwą Belphegor (Belfegor). https://dlapilota.pl/wiadomosci/dlapilota/rocznica-oblotu-jedynego-w-historii-odrzutowego-samolotu-rolniczego-pzl-m-15-be (09.08.2020 r.).

A. Tomczyk już w tym czasie marzył o uzyskaniu uprawnień pilota doświadczalnego, Ale w tym czasie nie było to możliwe, bo to wymagało znacznie wyższych kwalifikacji pilota samolotowego.

Praca konstrukcyjna w OBR-rze była dość prosta, więc kiedy Instytut Podstawowych Problemów Techniki w Warszawie ogłosił nabór na studia doktoranckie, a dodatkowo jedną z możliwości było pisanie pracy u pani doc. Stęplinskiej-Stupnickiej (doświadczona pilotka szybowcowa, mistrzyni Polski i świata), A. Tomczyk się nie wahał, tym bardziej że dyrekcja OBR-u wykazała zrozumienie sytuacji i wyraziła zgodę na studia A. Tomczyka [1083].

Prof. A. Tomczyk nie tylko otrzymał zgodę na studia doktoranckie, ale też stypendium doktoranckie z zakładu, przeniósł się więc do Warszawy, gdzie spędził okres trzy lata studiów, przygotowując rozprawę doktorską. Temat pracy został uzgodniony z OBR-em w Mielcu i dotyczył sterowania samolotem przy dużym kącie natarcia. Praca doktorska A. Tomczyka była jedną z pierwszych prac w Polsce z zastosowania metod optymalnego sterowania obiektów latających. Po obronieniu pracy miał powrócić do Mielca, jednak spotkał się z doc. Henrykiem Kopeckim, który wraz z doc. Adamem Borowskim organizował i kierował Instytutem Lotnictwa w Politechnice Rzeszowskiej. Był to 1976 r. doc. H. Kopecki zaproponował dr inż. A. Tomczykowi pracę na Politechnice Rzeszowskiej. Było to dla uczelni korzystne, bo właśnie w 1976 r. miał zacząć studia pierwszy rocznik studentów specjalizacji *pilotaż*, a dr A. Tomczyk miał już licencję pilota zawodowego [1084]. Dyrektor OBR-u zgodził się na jego przejście i w październiku 1976 r. rozpoczął pracę w Instytucie Lotnictwa Wydziału Mechanicznego, prowadząc zajęcia z kilku przedmiotów w Zakładzie Systemów Sterowania, kierowanym przez doc. Jana Gruszeckiego (jednocześnie prorektora ds. studenckich)[1085].

Wydział Mechaniczny w tym czasie, składał się z dwóch Instytutów: Lotnictwa i Budowy Maszyn. Dziekanem Wydziału był doc. Adam Batsch, prodziekanem ds. studenckich był dr inż. Wiesław Żylski, dyrektorem Instytutu Lotnictwa był doc. H. Kopecki, zastępcą doc. Adam Borowski.

Na studia na I rok *pilotażu* przyjęto 24 osoby i byli to, zdaniem prof. A. Tomczyka, prawdziwi entuzjaści latania. Były wśród nich osoby, które zrezygnowały ze studiów w innych uczelniach będąc już studentami drugiego, a nawet trzeciego roku. Na I roku pojawiło się wielu

[1083] Na podstawie wywiadu z prof. Andrzejem Tomczykiem, 15.03.2020 r.
[1084] Licencja pilota zawodowego – kategoria licencji pilota statku powietrznego uprawniającą do wykonywania lotów w celach zarobkowych. www.royalstaraero.pl/pilotzawodowy2 (09.08.2020 r.).
[1085] Na podstawie danych uzyskanych od prof. Andrzeja Tomczyka z 16.03.2020 r.

obecnie znanych pilotów jak np. kpt Adelajda Szarzec-Tragarz[1086], która przez pewien czas była zastępcą dyrektora LOT ds. pilotażu, Tadeusz Wrona i inni.

Fot. 107. Z lewej kpt. pil. Tadeusz Wrona, z prawej prof. Andrzej Tomczyk. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Dr inż. A. Tomczyk dzięki licencji pilota zawodowego został mianowany pełnomocnikiem rektora ds. pilotażu i jego zadaniem była koordynacja pracy szkolenia teoretycznego na wydziale oraz Ośrodka Szkolenia Personelu Lotniczego, powołanego 31 grudnia 1976 r.

Fot. 108. Absolwentki pilotażu na spotkaniu po latach. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1086] Więcej: https://natemat.pl/127489,pilotki-historia-kobiet-w-przestworzach#

Początkowo Ośrodek, którym kierował dyrektor pułkownik Bronisław Janus [1087] posiadał tylko mały budynek w Jasionce. Nie miał zaplecza ani instruktorów. Na szczęście dyrektor Bronisław Janus okazał się doskonałym organizatorem, bardzo zaangażowanym w tworzenie Ośrodka[1088].

Z dyrekcją LOT-u ustalono, że szkolenia będą odbywać się na samolocie „An-2", który posiadał już pewne cechy samolotu transportowego, aby potem studenci mieli łatwość przeszkolenia się na pierwszym typie samolotów transportowych, czyli „An-24"[1089].

Zdaniem prof. A. Tomczyka warto wspomnieć Kazimierzu Szumielewiczu [1090], kierowniku wydziału szkolenia LOT-u, który miał wielkie zasługi dla rozwoju kształcenia lotnictwa w Rzeszowie. Na początku podjął wielkie starania, aby pozyskać fundusze z Ministerstwa Komunikacji na powstanie Ośrodka oraz udzielał wszelkiego wsparcia w sprawach strategicznych, czy zabiegając o finanse na szkolenie praktyczne.

Pierwszym samolotem był pożyczony z „WSK Mielec", a drugim również pożyczony z Aeroklubu Rzeszowskiego „An 2", używane do wywożenia skoczków spadochronowych. Ministerstwo Komunikacji obiecało wprawdzie, że będzie finansować zakupy sprzętu, ale się to opóźniało, a była już wiosna i należało rozpocząć szkolenia praktyczne na lotnisku.

Płk B. Janus wraz doc. H. Kopeckim pojechał do Mielca i zdobył samoloty „An 2", nie posiadając funduszy, po uzgodnieniach z dyrektorem WSK Mielec samoloty zostały przewiezione do Rzeszowa. Natomiast płk B. Janus zgłosił się z fakturą do wiceministra Komunikacji oznajamiając, że podaje się do dymisji, gdyż zakupił samoloty, nie mając pieniędzy. Nie został nie został zdymisjonowany, ale nawet otrzymał dokumenty potwierdzające, że wkrótce otrzyma pieniądze na zapłacenie faktury. Tak więc dzięki niekonwencjonalnym działaniom, dyrektor B. Janus pozyskał fundusze na tworzenie ośrodka. Początkowo nie było hangaru, samoloty stały na świeżym powietrzu. Nie było zaplecza technicznego, stały tylko tymczasowe baraki, tzw. „baraki Skopie", które służyły mechanikom za tymczasowe warsztaty. Dzięki ofiarności mechaników i instruktorów szkolenie zaczęło się zgodnie z planem[1091].

[1087] http://aeroklub.rzeszow.pl/historia/ (09.08.2020 r.).
[1088] Na podstawie wywiadu z prof. Andrzejem Tomczykiem, 15.03.2020 r.
[1089] An-24 – wąskokadłubowy turbośmigłowy samolot pasażerski. www.samolotypolskie.pl/samoloty/330/126/Antonow-An-24 (09.08.2020 r.).
[1090] Kazimierz Szumielewicz – długoletni pracownik Polskich Linii Lotniczych LOT. https://www.altair.com.pl/magazines/article?article_id=4184 (09.08.2020 r.).
[1091] Na podstawie wywiadu z prof. Andrzejem Tomczykiem, 15.03.2020 r.

Jednym z bardzo zaangażowanych instruktorów był Roman Przepióra[1092], oddany lotnictwu, który miał świetny kontakt ze studentami i instruktorami. Przeszedł z Aeroklubu Rzeszowskiego, gdzie był szefem wyszkolenia. Bardzo zaangażował się w organizację szkolenia lotniczego w Ośrodku.

Prof. A. Tomczyk oprócz pełnienia funkcji pełnomocnika rektora ds. szkolenia lotniczego, był również opiekunem grupy i zajmował się m.in. organizowaniem wyjazdów na obozy kondycyjne zimą do Nowego Targu, Jeżowa (ośrodki szkolenia, ale i była tam możliwość jazdy na nartach), czy też wyjazdów do szkoły w Nyiregyhaza na Węgrzech, gdzie szkolono pilotów agrolotnictwa[1093].

Program studiów dla specjalności pilotaż obejmował, oprócz przedmiotów lotniczych, także i przedmioty ogólnotechniczne, tak by w razie nie znalezienia pracy w zawodzie pilota, mając odpowiednie wykształcenie, absolwent mógł pracować w innych zawodach np. inżyniera, inżyniera obsługi itp. Studenci, szczególnie pierwszego rocznika, nie chcieli brać udziału w zajęciach niezwiązanych lotnictwem np. ze spawalnictwa czy odlewnictwa.

Fot. 109. Laboratoria Katedry Odlewnictwa i Spawalnictwa. Źródło: https://kois.prz.edu.pl/laboratoria.

Modyfikowano zajęcia tak, aby nie przeciążać studentów, ale i tak to nie zadowalało studentów, którzy nadal protestowali. Prof. A. Tomczyk będąc opiekunem grupy występował jako rozjemca pomiędzy protestującymi studentami a władzami uczelni. Kilka lat później prof.

[1092] Roman Przepióra (1930-2002) – jeden z inicjatorów powołania w Rzeszowie cywilnej szkoły pilotów, instruktor w Aeroklubie Rzeszowskim, a następnie w Ośrodku Kształcenia Personelu Lotniczego w Politechnice, dyrektor Ośrodka Kształcenia Lotniczego PRz, a później zastępca dyrektora ds. szkolenia. Ostasz G., Tochman K. A., *Profesor Bolesław Fleszar – „Solidarnościowy" rektor Politechniki Rzeszowskiej w świetle wybranych akt Służby Bezpieczeństwa* [w:] *O solidarności wielką i małą literą pisanej*, red. naukowa M. Krzysztofiński, G. Ostasz, J. Stecko, Rzeszów 2019, s. 139; aeroklub.rzeszow.pl/historia (09.08.2020 r.).

[1093] AGRO – loty Agrotechniczne, szkolenie wraz z nauką techniki wykonywania zabiegów agrotechnicznych samolotem z aparaturą rolniczą. https://ato.zua.com.pl/typy-szkolen/agro-loty-agrotechnicze.html (09.08.2020 r.).

A. Tomczyk spotkał jednego z najaktywniejszego z protestujących i wówczas ten przyznał, że wiedza ogólnotechniczna inżynierska bardzo się mu się przydaje w pracy i władze uczelni miały rację, kształcąc pilotów nie tylko z przedmiotów lotniczych[1094].

Ośrodek był finansowany przez Ministerstwo Komunikacji[1095] i dyr. B. Janus zabiegał o fundusze, dzięki którym zbudowano hangar, nowy budynek dla Ośrodka łącznie z hotelem dla szkolących się w lecie studentów. Trudności gospodarcze w 1990 r spowodowały, że ówczesne Ministerstwo Transportu i Gospodarki Morskiej postanowiło zrezygnować z finasowania ośrodka i przekazać go do Ministerstwa Edukacji Narodowej. Dzięki czemu Ośrodek stał się jednostką administracyjną uczelni, jako Ośrodek Kształcenia Lotniczego.

Fot. 110. Ośrodek Kształcenia Lotniczego, hangar.
Źródło: https://okl.prz.edu.pl/galeria/loty-szkoleniowe-2018-1.html.

W 1986 r. zmarł B. Janus. Instruktor Roman Przepióra przez rok był dyrektorem. Studenci podjęli akcję protestacyjną, aby pozostał na tym stanowisku, ale rektor nie wyraził zgody, bo były przeszkody formalne, m.in. brak wyższego wykształcenia R. Przepióry. Pilot R. Przepióra pełnił funkcję zastępcy dyrektora ds. szkolenia w OKL-u.

W 1992 r. zakupiono symulator lotów na potrzeby szkolenia pilotów w OKL, zakupu dokonano w Anglii przy dużej pomocy tamtejszej Polonii. Bardzo pomagał Roman Zabiełło, znany lotnik zamieszkujący w Szwajcarii, który ułatwiał kontakty z Polonią brytyjską i służył pomocą fachową (był instruktorem w szwajcarskiej szkole pilotów).

Absolwenci uzyskiwali tytuł mgr inżyniera i uprawnienia lotnicze na poziomie licencji zawodowej II klasy, co uprawniało ich do podjęcia stanowiska II pilota w samolotach transportowych. Tylko dwie osoby z pierwszej grupy, które ukończyły studia przed terminem, zostały zatrudnione w PLL LOT. Pozostali ukończyli studia w 1981 r., niestety stan wojenny

[1094] Na podstawie wywiadu z prof. Andrzejem Tomczykiem, 15.03.2020 r.
[1095] Ministerstwo Komunikacji – ministerstwo istniało w latach 1926-1939, 1945-1951, 1957-1987. info.wyborcza.pl/temat/wyborcza/ministerstwo+komunikacji (09.08.2020 r.).

uniemożliwił im podjęcie zatrudnienia w PLL LOT (przedsiębiorstwo na 2 lata zawiesiło nabór pilotów).

Jedna z tych osób, które ukończyły studia przed czasem, pracowała jako II pilot i w trakcie lotu kapitan samolotu dokonał uprowadzenia samolotu (było to zaplanowane, na pokładzie była jego rodzina) i wylądowali w Temper Hoff w Berlinie, gdzie kapitan oraz jego rodzina i część pasażerów poprosiła o azyl. Część pasażerów została. Aby odprowadzić samolot do Polski, przyjechała nowa załoga wraz z kapitanem. II pilot usłyszał, mimo iż został, że poniesie konsekwencje, ponieważ nie przeszkodził kapitanowi. Karą miał być zakaz latania, nie mając więc wyboru, także zdecydował się pozostać w Berlinie. Według prof. A. Tomczyka obecnie ten pilot pracuje w amerykańskich liniach lotniczych i bierze udział w zawodach szybowcowych[1096].

Fot. 111. Laboratorium Katedry Awioniki i Sterowania. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Zakład Systemów Sterowania, w którym pracował prof. A. Tomczyk, opiekował się specjalizacją pilotażową, a pod koniec lat 90. z inicjatywy prof. J. Gruszeckiego powołano drugą specjalizację *awionikę*[1097], ponieważ wyposażenie samolotu zmieniało się bardzo dynamicznie i w większości były to już zaawansowane urządzenia elektroniczne. Stworzenie tej specjalności było zasadne, tym bardziej że kadra Zakładu została wzmocniona. Został zatrudniony dr inż. Stanisław Bociek[1098], absolwent z Kijowskiego Instytut Inżynierów Lotnictwa Cywilnego w specjalności urządzenia radiowe i zatrudniani absolwenci PRz m.in.

[1096] Na podstawie wywiadu z prof. Andrzejem Tomczykiem, 15.03.2020 r.
[1097] Awionika – dział techniki zajmujący się zastosowaniem w urządzeń automatycznych i elektronicznych lotnictwie jak i również w lotniczych urządzeniach naziemnych, wyposażenie pokładowe samolotu. https://epodreczniki.pl/a/mechanika-lotnicza-i-awionika/D5uInXCjJ (09.08.2020 r.).
[1098] Dr inż. Stanisław Bociek – były nauczyciel akademicki PRz, specjalista w dziedzinie lotniczych systemów sterowania, nawigacji. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56133&_k=r3g4av (09.08.2020 r.).

dr inż. Zbigniew Zajdel[1099] (jednocześnie instruktor w OKL), dr hab. inż. Tomasz Rogalski[1100], prof. PRz, dr hab. inż. Jacek Pieniążek[1101], dr hab. inż. Paweł Rzucidło[1102], dr hab. inż. Grzegorz Kopecki[1103]. Ponadto zajęcia prowadzili doświadczeni pracownicy PLL LOT kpt Tomasz Smolicz[1104], kpt Henryk Krasowski[1105] i inni.

Po kursie teoretycznym i egzaminie przed Państwową Lotniczą Komisją Egzaminacyjną prof. A. Tomczyk uzyskał uprawnienia instruktora lotniczego II klasy. Było to przydatne, gdyż w czasie wakacji instruktorzy mieli mnóstwo zajęć i nie byli w stanie zapewnić wszystkim szkolenia. Po zdobyciu praktyki i egzaminie uzyskał uprawnienia instruktora I klasy, nadal prowadził zajęcia (większość pilotów w Polsce była szkolona przez prof. A. Tomczyka).

Początkowo szkolenie praktyczne w OSPL kończyło się uzyskaniem licencji pilota zawodowego II klasy, potem po przejęciu przez PRz i dzięki wyposażeniu w nowoczesne symulatory lotu można było rozszerzyć ofertę szkolenia o kolejne elementy jak: współpraca w załodze, loty w samolotach wielosilnikowych[1106], w efekcie zakres szkolenia został poszerzony na tyle, że absolwenci specjalności pilotażowej otrzymują uprawnienia tzw. zamrożonej licencji pilota transportowego. Prof. A. Tomczyk wyjaśnia, że licencja zamrożona oznacza, że do potwierdzenia tych kwalifikacji trzeba odbyć kilkumiesięczną praktykę. Oznacza to, że po skończeniu studiów należy podjąć pracę jako II pilot i po kilku miesiącach pracy, po przedstawieniu odpowiednich zaświadczeń można otrzymać uprawnienia pilota

[1099] Dr inż. Zbigniew Zajdel – nauczyciel akademiki w katedrze Awioniki i Sterowania na WBMiL, instruktor i dyrektor OKL. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=115852&_k=gqnhy2 (09.08.2020 r.).
[1100] Dr hab. inż. Tomasz Rogalski (1972) – kierownik Katedry Awioniki i Sterowania na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa PRz, specjalista w dziedzinie lotniczych systemów sterowania, sterowaniem procesami przemysłowymi oraz wpływem czynnika ludzkiego na procesy sterowania oraz z zagadnień związanych z budową, działaniem i realizacją systemów automatycznego sterowania i nawigacji dla różnego rodzaju aparatów latających. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=120024&_k=gi3caa
[1101] Dr inż. Jacek Pieniążek (1970) – nauczyciel akademicki w Katedrze Awioniki i Sterowania na WBMiL PRz, specjalista z zakresu sterowania układów mechanicznych, lotniczych systemów sterowania, pomiarów wielkości elektrycznych i nieelektrycznych. https://jacekpieniazek.v.prz.edu.pl/
[1102] Dr hab. inż. Paweł Rzucidło (1976) – nauczyciel akademicki w Katedrze Awioniki i Sterowania na WBMiL PRz, prodziekan ds. kształcenia w latach 2016-2020, specjalista w dziedzinie lotnicze układy sterowania i nawigacja. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=203936&_k=h9q80w (09.08.2020 r.).
[1103] Dr hab. inż. Grzegorz Kopecki (1976) – nauczyciel akademicki w Katedrze Awioniki i Sterowania na WBMiL PRz, specjalista w dziedzinie transport lotniczy, lotnicze systemy sterowania. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=209532&_k=3hrxtp (09.08.2020 r.).
[1104] Kpt Tomasz Smolicz – były kapitan w Polskich Liniach Lotniczych LOT pilotem i wykładowca na Politechnice Rzeszowskiej. https://www.samoloty.pl/ludzie-lotnictwa-hobby-1807/rozmowa-z-hobby-2248/tomaszem-smoliczem-bylym-pilotem-pll-lot (09.08.2020 r.).
[1105] Kpt Henryk Krasowski – były kapitan PLL LOT, za sterami Boeinga wylatał 8 tys. godzin, wykładowca w PRz. https://cowiemechanikolotnictwie.blogspot.com/2017/06/zjazd-klubu-pilotow-doswiadczalnych-2017.html (09.08.2020 r.).
[1106] Uprawnienia na loty w samolotach wielosilnikowych – posiadacze licencji PPL(A) oraz CPL(A) mogą rozszerzyć swoje uprawnienia do lotów na samolotach wielosilnikowych, przed szkoleniem muszą posiadać przynajmniej 70 h nalotu **w** charakterze dowódcy. https://dlapilota.pl/wiadomosci/polska/co-warto-wiedziec-o-uprawnieniu-do-pilotowania-samolotu-wielosilnikowego-z-zaloga- (09.08.2020 r.).

liniowego, a to już uprawnia do ubiegania się w przyszłości o funkcję kapitana. Jak uważa prof. A. Tomczyk Politechnika Rzeszowska jest najlepszą, cywilną szkoła lotniczą w obszarze lotnictwa transportowego[1107].

Nowe kierunki studiów i uprawnienia awansowe

Niełatwe lata stanu wojennego wspomina doc. A. Batsch, który wówczas został wybrany na stanowisko prorektora ds. nauki i współpracy z przemysłem, a po 4 latach objął funkcję prorektora ds. studenckich. „Były to trudne lata, był stan wojenny, a Służba Bezpieczeństwa[1108] interesowała się wszystkim, co działo się na uczelni”[1109]. Doc. Batsch przypomniał dwa wydarzenia. W czasie stanu wojennego musiał poręczyć za studentów, gdyż w przeciwnym wypadku nie zostaliby wypuszczeni z aresztu, a innym razem o 22.00 został dowieziony milicyjnym samochodem na teren uczelni, gdyż podobno studenci zakłócali spokój. Okazało się, że na skrzyżowaniu ulic Dąbrowskiego i dzisiejszej Powstańców Warszawy ustawiono milicyjną rogatkę i studenci z okien akademików im urągali, ale gdy doc. A. Batsch przybył na miejsce wszystko ucichło i nikt nie został ukarany”[1110].

Rozwój i odpowiedni poziom nauczania był szczególnie widoczny, kiedy Wydział obchodził „50-lecie swej działalności i właśnie w roku jubileuszowym jego awans jest najbardziej znaczący, jako że zbiega się z uzyskaniem w 2000 r. prawa do nadawania stopnia doktora habilitowanego, uruchomieniem studiów doktoranckich i nowego kierunku studiów”[1111]. Jak wspominał jeden z dziekanów WBMiL prof. Feliks Stachowicz: przez cały czas działalności wydziału ważne było uzyskanie jak najwyższej oceny w procesie kategoryzacji, w tym również zapewnienie pracownikom wydziału dalszego rozwoju naukowego. W okresach sprawowania przeze mnie funkcji dziekana wydział uzyskał prawa doktoryzowania w dyscyplinie *mechanika*, jak również prawa habilitowania w dyscyplinie *budowa i eksploatacja maszyn* oraz w dyscyplinie *mechanika*[1112]. Rozwój wydziału łączył się z rozwojem poszczególnych jednostek. „Głównym celem działalności naukowo-badawczej było zdobywanie doświadczenia zawodowego skutkujące m.in. rozwojem naukowym kadry.

[1107] Na podstawie wywiadu z prof. Andrzejem Tomczykiem, 15.03.2020 r.
[1108] Służba Bezpieczeństwa – organ bezpieczeństwa państwa wchodzący w skład Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, funkcjonował w latach 1956-1989. teatrnn.pl/leksykon/artykuly/solidarnosc-sluzba-bezpieczenstwa-sb/ (06.08.2020 r.).
[1109] Na podstawie wywiadu z doc. Adamem Batschem, 08.05.2020 r.
[1110] Na podstawie wywiadu z doc. Adamem Batschem, 08.05.2020 r.
[1111] M. Olejnik, *Nowy kierunek na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa*, „Gazeta Politechniki” 2001, nr 3 (87), s. 4.
[1112] Na podstawie wywiadu z prof. Feliksem Stachowiczem, 31.03.2020 r.

W czasie kierowania Katedrą Przeróbki Plastycznej (do 2000 r. Zakładem Przeróbki Plastycznej) w latach 1991-2018 zrealizowano kilka dysertacji, prac habilitacyjnych oraz uzyskano 2 tytuły profesora. Szczególnie efektywne były lata 2013-2015, kiedy to 5 pracowników (spośród 10 nauczycieli zatrudnionych w tym czasie w katedrze) uzyskało stopień doktora habilitowanego[1113].

Fot. 112. Laboratorium Katedry Przeróbki Plastycznej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Kolejne uprawnienia, czyli prawo do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dyscyplinie *budowa i eksploatacja maszyn* (był pierwszym wśród wydziałów uczelni, który uzyskał takie uprawnienia) Wydział uzyskał 26 kwietnia 2000 r. Wydział otrzymał również prawo do uruchomienia studiów doktoranckich i „w dniu 8 grudnia 2000 r. o godz. 16.00 w auli Zespołu Sal Wykładowych PRz odbyło się oficjalne rozpoczęcie I roku akademickiego studiów doktoranckich na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa. Pięciu osobom przyznano stypendia doktoranckie”[1114]. Ogółem przyjęto 29 osób, w tym 21 osób na studia dzienne i 8 na studia zaoczne.

Władze wydzialu dbały o przygotowywanie informatorów z aktualną ofertą dla kandydatów na studia[1115].

[1113] Na podstawie wywiadu z prof. Feliksem Stachowiczem, 31.03.2020 r.
[1114] M. Płocica, *Studia doktoranckie na WBMiL*, „Gazeta Politechniki” 2001, nr 1 (85), s. 4.
[1115] *Wydział Budowy Maszyn i Lotnictw*a, Informator, Rzeszów 2001.

Rozwój wydziału spowodował rozszerzenie zarówno dziedziny badań, jak oferty kształcenia. „Konsekwentne uzupełnienie tej działalności podstawowej stanowiły prace z zakresu mechaniki, aeromechaniki[1116], inżynierii materiałowej, matematyki stosowanej[1117], informatyki[1118], lotniczych systemów sterowania[1119], a w okresie ostatnich lat – robotyki”[1120].

Fot. 113. Laboratorium Katedry Mechaniki Stosowanej i Robotyki. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

26 kwietnia 2000 r. Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa uzyskał prawo nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dyscyplinie *budowa i eksploatacja maszyn*. Z kolei 13 grudnia 2000 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej wyraziło zgodę na uruchomienie od roku akademickiego 2001/2002 studiów magisterskich *zarządzanie i inżynieria produkcji*.

[1116] Aeromechanika – dział mechaniki płynów, nauka o równowadze i ruchu gazów oraz znajdujących się w nich ciał. https://sjp.pwn.pl/doroszewski/aeromechanika;5407827.html (04.06.2020 r.).
[1117] Matematyka stosowana – jeden z działów matematyki zajmujący się technikami i ich stosowaniem w innych dziedzinach nauki. obliczenia matematyczne na potrzeby innych dziedzin, http://wmat.pwr.edu.pl/kandydaci/profil-studiow/kierunek-matematyka-stosowana (04.06.2020 r.).
[1118] Informatyka – kierunek dający wiedzę i umiejętności na temat metod tworzenia, przetwarzania i przekazu informacji oraz budowy, a także zasad działania urządzeń komputerowych. https://fizyka.uniedu.pl/informatyka/ (04.06.2020 r.).
[1119] Lotnicze systemy sterowania – system pokładowych systemów sterowania, urządzeń nawigacyjnych znajdujących się w samolotach. https://rekrutacja.pwsz.chelm.pl/rekrutacja/kierunki_i_specjalnosci/mechanika_i_budowa_maszyn/inzynieria_lotnicza_ze_specjalizacja_pilotaz_samolotowy (04.06.2020 r.).
[1120] Robotyka – kierunek łączący wiedzę z dziedziny mechaniki, sensoryki i cybernetyki w zakresie projektowania i realizacji inteligentnych maszyn samoczynnie kontrolujących funkcjonowanie obiektów przemysłowych. http://perspektywy.pl/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=1128:automatyka-i-robotyka-mechatronika&Itemid=119 (04.06.2020 r.). F. Stachowicz, J. Sęp, *Uprawnienia do nadawania stopnia doktora habilitowanego na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa,* „Gazeta Politechniki” 2000, nr 5 (77), s. 3.

Fot. 114. Laboratorium Katedry Technologii Maszyn i Inżynierii Produkcji. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

„Kierunek studiów zarządzanie i inżynieria produkcji ma charakter interdyscyplinarny i łączy przygotowanie inżynierskie z zakresu budowy maszyn z przygotowaniem w dziedzinie organizacji i zarządzania, prawa i finansów”[1121]. Na przygotowanie tego kierunku miała wpływ idea kształcenia łączonego aspektu technicznego i osobowego, dlatego też nowo powstały kierunek zapewniał „minimum wiedzy technicznej oraz wiedzy o zarządzaniu, umożliwiając w ten sposób zrozumienie całokształtu procesów zachodzących w organizacjach i aktywne nimi zarządzanie”[1122]. W ramach kierunku uruchomiono specjalizacje: *organizacja i zarządzanie w przemyśle, logistyka produkcji, zarządzanie procesami produkcyjnymi, informatyka w zarządzaniu przedsiębiorstwem*.

22 września 2001 r. zorganizowano Jubileuszowy Zjazd Absolwentów Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa Brało w nim udział 147 absolwentów, w tym 7 osób, które były w pierwszej grupie studentów, która otrzymała dyplomy w 1955 r. Program zjazdu obejmował spotkanie z władzami uczelni m.in. z rektorem prof. Tadeuszem Markowskim, który również był absolwentem uczelni i Wydziału Mechanicznego, zwiedzanie jednostek wydziału, spotkania poszczególnych roczników oraz bal. Przygotowano wystawę przedstawiającą udział absolwentów Wydziału w rozwoju przemysłu maszynowego.

Baza laboratoryjna

[1121], M. Olejnik, *Nowy kierunek na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa*, „Gazeta Politechniki” 2001, nr 3 (87), s. 4.
[1122] J. Sęp, *Kierunek kształcenia „zarządzanie i inżynieria produkcji*, „Gazeta Politechniki” 2008, nr 3 (171), s. 17.

Na jakość oferowanych usług dydaktycznych oprócz wykwalifikowanej kadry ma niewątpliwe bardzo duży wpływ baza laboratoryjna. W związku z tym 22 czerwca 2001 r. powstało Laboratorium Naukowo-Badawcze Silników Spalinowych.

Fot. 115. Laboratorium Katedry Silników Spalinowych i Transportu. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Już od 1975 r. istniało Laboratorium Silników Spalinowych przy ul. M. Skłodowskiej-Curie i po 25 latach użytkowania postanowiono w 1994 r. podjąć starania o budowę nowego budynku. „Sumaryczna wartość urządzeń badawczych i sprzętu kontrolno-pomiarowego będącego wyposażeniem Laboratorium Naukowo-Badawczego Silników Spalinowych zamyka się kwotą ok. 1,4 mln zł”[1123].

Inne jednostki również mogły pochwalić się różnymi osiągnięciami, np. Katedra Konstrukcji Maszyn uruchomiła 1 marca 2001 r. Laboratorium Stereolitografii[1124], wyposażone w urządzenie typu SLA-250/50[1125] (z niemieckiej firmy 3D Systems), „Jest to jedno z czterech tego typu urządzeń w Polsce […]. Umożliwia ono wykonanie z żywic epoksydowych modeli przestrzennych o dowolnie złożonym kształcie. Stereolitografia jest jedną z metod szybkiego prototypowania (ang. *rapid prototyping*). Jest to technologia wytwarzania trójwymiarowych modeli na podstawie kształtów geometrycznych zaprojektowanych w systemie CAD”[1126].

[1123] K. Lejda, *Laboratorium Naukowo-Badawcze Silników Spalinowych,* „Gazeta Politechniki” 2001, nr 7-9 (91-93), s. 18.
[1124] Laboratorium stereolitografii – laboratorium kształcące studentów w używaniu metody druku 3D do produkcji modeli i prototypów. https://imik.wip.pw.edu.pl/kmib/index2.php?option=content&task=view&id=55&pop=1&page=0&Itemid=79 (01.07.2020 r.).
[1125] Urządzenie typu SLA-250/50 – maszyna SLA-250 (drukarka 3D), oprogramowana numerycznie. https://www.protolabs.pl/uslugi/druk-3d/stereolitografia/ (01.07.2020 r.).
[1126] M. Płocica, *Nowe laboratorium Katedry Konstrukcji Maszyn,* „Gazeta Politechniki” 2001, nr 4 (88), s. 4. System CAD - projektowanie wspomagane komputerowo, CAD (ang. computer aided design). https://www.dps-software.pl/systemy-cad-najpopularniejszy-odpowiedz/ (01.07.2020 r.).

Fot. 116. Laboratorium Katedry Konstrukcji Maszyn. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Katedra Technologii Maszyn i Organizacji Produkcji, jako jedyna w województwie podkarpackim posiadała „akredytację na szkolenie asystentów jakości”[1127], dzięki czemu umożliwiała „studentom studiującym na kierunku dyplomowania *zarządzanie przez jakość* przystąpienie do egzaminu testowego, prowadzonego przez egzaminatorów PCBC [1128]. Pierwszy egzamin był przeprowadzony w marcu 2001 r. i wszyscy (29 osób), którzy do niego przystąpili, zdali go z wynikiem pozytywnym. 9 czerwca 2002 r. odbył się drugi egzamin na »Asystenta Jakości PCBC«”[1129].

22 kwietnia 2002 r. Wydział otrzymał kolejne uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora nauk technicznych w dyscyplinie *mechanika*. „Rozszerzenie uprawnień Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa o prawo nadawania stopnia doktora nauk technicznych w dyscyplinie *mechanika* będzie bardzo pomocne w rozwoju naukowym aktualnie zatrudnionych asystentów (w chwili obecnej jest to łącznie 59 nauczycieli akademickich) oraz pozwoli na rozszerzenie oferty kształcenia na studiach doktoranckich”[1130].

Po raz kolejny „17 grudnia 2003 r. Katedra Technologii Maszyn i Organizacji Produkcji (KTMiOP) PRz uzyskała akredytację Polskiego Centrum Badań i Certyfikacji SA (PCBC) –

[1127] J. Łunarski, *Akredytacja do prowadzenia szkoleń „asystentów jakości” przez Katedrę Technologii Maszyn i Organizacji Produkcji Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki” 2001, nr 4 (88), s. 11.
[1128] Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S.A. – centrum wydawania certyfikatów w dziedzinie systemów zarządzania, badań i certyfikacji wyrobów oraz prowadzenia szkoleń z tej dziedziny. https://www.pcbc.gov.pl/pl/o-firmie (01.07.2020 r.).
[1129] D. Stadnicka, *Certyfikaty „Asystenta Jakości PCBC” dla absolwentów kierunku dyplomowania „zarządzanie przez jakość”*, „Gazeta Politechniki” 2002, nr 6-8 (102-104), s. 14.
[1130] F. Stachowicz, *Kolejne prawa doktoryzowania na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa*, „Gazeta Politechniki” 2002, nr 6-8 (102-104), s. 14.

członka rzeczywistego *European Organization for Quality* (EOQ) na prowadzenie szkolenia asystentów systemu zarządzania środowiskowego w ramach studiów dziennych i zaocznych na kierunku dyplomowania *zarządzanie środowiskiem*, studiów podyplomowych *zintegrowane zarządzanie jakością, środowiskiem i bezpieczeństwem* oraz w ramach specjalistycznych kursów organizowanych dla pracowników przedsiębiorstw”[1131].

Egzamin w tej dziedzinie był 9 marca 2004 r. i brało w nim udział 42 kandydatów (12 studia dzienne i 30 studia podyplomowe). Z kolei Katedra Samolotów i Silników Lotniczych rozpoczęła w 2001 r. „prace konstrukcyjne nad eksperymentalnym, ultralekkim samolotem bezzałogowym USB-1”[1132].

„1 października 2005 r. […] utworzone zostało na Politechnice nowoczesne Laboratorium Badań Materiałów dla Przemysłu Lotniczego. Laboratorium będzie realizować zadania naukowo-badawcze we współpracy z uczelniami zrzeszonymi w Centrum Zaawansowanych Technologii Aeronet – Dolina Lotnicza, z Centrum Zaawansowanych Materiałów i Technologii (CAMAT) oraz z »WSK PZL« Rzeszów w zakresie wysoko zaawansowanych technologii materiałowych dla przemysłu lotniczego”[1133].

Fot. 117. Laboratorium Katedry Samolotów i Silników Lotniczych. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1131] A. Pacana, *Akredytacja PCBC SA dla Katedry Technologii Maszyn i Organizacji Produkcji*, „Gazeta Politechniki” 2004, nr 3 (123), s. 4.
[1132] Samolot USB-1 – ultralekki bezzałogowy samolot USB-1 wyprodukowany w PRz przez studentów w 2000 r. pod kierunkiem dr Krzysztofa Kręta. https://nowiny24.pl/bezzalogowy-samolot-z-politechniki/ar/c3-5934447 (01.07.2020 r.). K. Kręt, *Eksperymentalny samolot bezzałogowy,* „Gazeta Politechniki” 2004, nr 6-8 (126-128), s. 13.
[1133] M. Olejnik, *Lepsze czas dla lotnictwa*, „Gazeta Politechniki” 2005, nr 10-11 (142-143), s. 10.

Innym działaniem uruchomionym w ramach Centrum realizowanym wraz z Politechniką Warszawską przez Katedrę Samolotów i Silników Lotniczych PRz. był to projekt pt. „Wielofunkcyjny dwumiejscowy motoszybowiec nowej generacji". „Środki finansowe pochodzą z przedsięwzięcia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego „Inicjatywa Technologiczna 1" [1134]. Projekt miał dwie fazy: A i B. „Faza A pozwoli na szerokie sformułowanie modeli matematycznych oraz opracowanie narzędzi numerycznych, które umożliwią symulację badanych zjawisk oraz wykonanie stanowisk laboratoryjnych weryfikujących skuteczność rozwiązań. Realizacja Fazy A przewidziana jest na okres trzech lat. Faza B stanowi przejście od obiektu czysto doświadczalnego do statku powietrznego, […]. Obejmuje ona zakończenie projektu wykonaniem dokumentacji technicznej umożliwiającej produkcję seryjną, uzyskaniem praw własności przemysłowej oraz praw patentowych" [1135].

Fot. 118. Zakończenie projektu „Wielofunkcyjny dwumiejscowy motoszybowiec nowej generacji" 12 marca 2013 r. Źródło: https://www.samoloty.pl/humor-lotniczy/156-archiwum-sp-844/12263-zakoczenie-projektu-pt-wielofunkcyjny-dwumiejscowy-motoszybowiec-nowej-generacji.

Władze wydziału dbały o przygotowanie szerokiego wachlarza możliwości dydaktycznych i w związku z tym przygotowano studia podyplomowe *Zintegrowane zarządzanie, jakością, środowiskiem i bezpieczeństwem* od 2 marca 2002 r. Po ukończeniu pierwszego semestru studenci przystępowali „do egzaminu na „Asystenta jakości PCBC", a po semestrze drugim do egzaminu na „Asystenta systemu zarządzania środowiskowego PCBC" [1136]. Egzaminy przeprowadzała komisja Polskiego Centrum Badań i Certyfikacji.

[1134] J. Bakunowicz, *Więcej niż latające laboratorium*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 1 (169), s. 10.
[1135] Tamże, s. 11.
[1136] D. Stadnicka, *„Zintegrowane* zarządzanie jakością środowiskiem i bezpieczeństwem" *Studia podyplomowe prowadzone przez Katedrę Technologii Maszyn i Organizacji Produkcji WBMiL PRz*, „Gazeta Politechniki*"* 2002, nr 4 (100), s. 14.

Absolwenci tych studiów otrzymali dyplomy ukończenia studiów podyplomowych 22 lutego 2003 r. Również w 2003 r. uruchomiono na kierunku *mechanika i budowa maszyn* nową specjalność *alternatywne źródła i przetwarzanie energii*.

Wydział organizował różne seminaria upamiętniające ważne wydarzenia w dziedzinie lotnictwa. „W setną rocznicę pierwszego lotu silnikowego 4 i 5 września 2003 r. odbyło się sympozjum nazwane przez organizatorów *Informacja lotnicza w setną rocznicę lotów w Kitty Hawk*. Na zaproszenie dziekana Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa oraz dyrektor Biblioteki Głównej odpowiedziało przeszło 50 osób”[1137].

Władze wydziału starały się o pozyskanie środków z innych źródeł niż ministerialne, by doposażyć laboratoria Katedr i Zakładów. W 2004 r. wystąpiono do „KBN[1138] o przyznanie dotacji na inwestycję aparaturową. Uzyskane środki pozwolą stworzyć nowoczesne zaplecze laboratoryjne obejmujące Laboratorium Budowy i Badań Lotniczych Konstrukcji Kompozytowych, Laboratorium Badań Charakterystyk Eksploatacyjnych i Trwałości Lotniczych Zespołów Napędowych oraz Laboratorium Badań w Locie”[1139]. I dzięki temu np. „w listopadzie 2004 r. Katedra Samolotów i Silników Lotniczych Politechniki Rzeszowskiej uruchomiła Laboratorium Trwałości Konstrukcji Lotniczych. Dzięki środkom pozyskanym z KBN dokonano zakupów wysoko specjalizowanego sprzętu diagnostycznego mającego służyć zarówno celom naukowym, jak i dydaktycznym w zakresie tzw. badań nieniszczących”[1140].

Rok 2004 r. był ważny dla Wydziału, ponieważ „21 października 2004 r. […] po raz pierwszy w dziejach naszej Alma Mater zostały wręczone dyplomy doktora habilitowanego”[1141] z dziedziny budowa i eksploatacja maszyn. Dyplom z numerem 1 otrzymał dr inż. Adam Marciniec z Katedry Konstrukcji Maszyn WBMiL.

Również w październiku 2004 r. przypadała dwudziesta rocznica oficjalnego otwarcia Czytelni w budynku „L” przy al. Powstańców Warszawy. „Oficjalnie została otwarta w październiku w 1984 r. w specjalnie przygotowanych pomieszczeniach bibliotecznych w budynku Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa. Wydzielony księgozbiór Wypożyczalni

[1137] E. Kałuża, *Sympozjum lotnictwa*, „Gazeta Politechniki*”* 2003, nr 10-11 (118-119), s. 18.
[1138] Komitet Badań Naukowych **(**KBN**)** – Komitet powołany w celu m.in. rozdzielania środków finansowych przeznaczanych przez budżet państwa na rozwój i utrzymanie nauki w Polsce, działał do 2005, kiedy włączono go do ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu, i przemianowano na Radę Nauki. https*://szkolnictwo.pl/szukaj*, Komitet Badań Naukowych (07.08.2020 r.).
[1139] K. Kręt, *Eksperymentalny samolot bezzałogowy*, „Gazeta Politechniki” 2004, nr 6-8 (126-128), s. 14.
[1140] P. Wygonik, *Laboratorium Trwałości Konstrukcji Lotniczych***,** styczeń-luty 2005, nr 1-2 (133-134), s. 10.
[1141] M. Olejnik, *Pierwsza promocja habilitacyjna w Politechnice Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki” 2004, nr 12 (132), s. 3.

i Czytelni Głównej, przeniesiony do Czytelni Instytutu Lotnictwa, na dzień 31 grudnia 1984 r. wynosił 1982 woluminy książek. Polska lotnicza literatura podręcznikowa była w nim w śladowych ilościach”[1142]. Jednak z biegiem lat czytelnia była coraz lepiej wyposażana w literaturę z dziedziny lotnictwa.

Wydział w ofercie dydaktycznej przygotował specjalność *lotnictwo.* Zgodnie z opisem „absolwenci specjalności pilotaż są przygotowani do pełnienia funkcji pilota zawodowego w lotnictwie transportowym, zgodnie ze standardami Międzynarodowej Organizacji Lotnictwa Cywilnego (ICAO). Posiadają wykształcenie techniczne z zakresu eksploatacji sprzętu lotniczego, ze szczególnym uwzględnieniem wyposażenia pokładowego samolotów oraz problematyki organizacji ruchu lotniczego”[1143]. Tę specjalność przekształcono w kierunek *lotnictwo i kosmonautyka* w 2005 r. i Wydział „wprowadził do swojego programu kształcenia od 1 października 2005 roku kierunek studiów *lotnictwo i kosmonautyka* z czterema specjalnościami:

- *samoloty,*
- *silniki lotnicze,*
- *awionika,*
- *pilotaż* (od 1 października 2006)”[1144].

Rozwój Wydziału następował przez wprowadzanie nowych odpowiadających potrzebom rynku pracy kierunków kształcenia. Kolejny kierunek kształcenia *automatykę i robotykę* [1145] uruchomiono w 2006 r. „łączy [ona] problemy mechaniki, elektroniki, elektrotechniki, oprogramowania, informatyki oraz inżynierii produkcji. […] Nowy kierunek przygotowuje do rozwiązywania problemów informatycznych, mechatronicznych, organizacyjnych oraz marketingowych związanych z automatyzacją i robotyzacją, m.in. dotyczących rozpoznawania oraz analizowania stanów procesu produkcyjnego i jego otoczenia, projektowania mechatronicznego manipulatorów i robotów”[1146]. Studenci na tym kierunku uczą się wdrażania nowoczesnej techniki z zastosowaniem robotów, systemów i sieci

[1142] L. Kiedrzyńska, *20 lat czytelni na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa*, „Gazeta Politechniki” 2005, nr 1-2 (133-134), s. 28.
[1143] *Zapraszamy na studia*, „Gazeta Politechniki” 2008, nr 9-10(177-178), s. 43.
[1144] J. Gruszecki, *Lotnictwo i Kosmonautyka. Powrót do normalności w kształceniu specjalistów na potrzeby lotnictwa na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa,* „Gazeta Politechniki” 2005, nr 12 (144), s. 12.
[1145] Automatyka i robotyka – kształcenie w dziedzinie sterowania urządzeniami technicznymi, procesami technologicznymi oraz maszynami, w tym robotami. wbmil.portal.prz.edu.pl/pl/automatyka-i-robotyka (01.07.2020 r.).
[1146] Z. Hendzel, *Automatyka i Robotyka. Nowy kierunek kształcenia na Wydziale Budowy Maszyn i* Lotnictwa, „Gazeta Politechniki” 2006, nr 1-2 (145-146), s. 13.

komputerowych, urządzeń sensorycznych. Poznają różne techniki budowy układów napędowych i sterujących robotów i zastosowanie informatyki w innych dziedzinach techniki.

Fot. 119. Laboratorium Zakładu Informatyki. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W tym też roku uruchomiono kolejne studia podyplomowe „Zapewnienie jakości w produkcji lotniczej", prowadzone po raz pierwszy przez Katedrę Technologii Maszyn i Organizacji Produkcji. […]. Podstawowym celem studiów jest zapoznanie uczestników z zasadami zarządzania jakością wg norm serii ISO 9000 i ISO 10000 oraz norm i przepisów lotniczych EN/AS 9100, PART 21, PART 145"[1147]. Ponadto słuchacze mogli poznać wpływ różnych czynników technicznych, jak: konstrukcji, technologii wytwarzania i montażu, metrologii, eksploatacji i zarządzania na cechy wytwarzania wyrobów i ich oddziaływań na jakość tych wyrobów.

Wydział posiada wiele znaczących jednostek katedr i zakładów, a jednym z nich jest Zakład Mechaniki Płynów i Aerodynamiki, który 4 lipca 2007 r. obchodził 10-lecie powstania.

Fot. 120. Laboratorium Aerodynamiki. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1147] D. Stadnicka, *Zapewnienie jakości w produkcji lotniczej. Studia podyplomowe prowadzone przez Katedrę Technologii Maszyn i Organizacji Produkcji WBMiL PRz*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 1-2 (157-158), s. 6.

Jak opisywano na łamach „Gazety Politechniki" „tematyka prac badawczych prowadzonych w Zakładzie obejmuje szerokie spektrum badań przepływowych płynów, prowadzonych zarówno na drodze eksperymentalnej, jak i teoretycznej oraz numerycznej. Prace badawcze realizowane były na podstawie wielu umów i zleceń dla przemysłu oraz grantów badawczych i celowych, a wyniki badań zostały opublikowane w czasopismach - łącznie w 150 artykułach oraz w 7 monografiach"[1148].

Współpraca z przemysłem miała więc nie tylko wymiar badawczy, ale również znajdowała zastosowanie praktyczne. Zawarte umowy pozwalały jednostkom uczelni na prowadzenie badań i przygotowywanie opracowań, a przygotowane i opracowane rozwiązania techniczne zakłady i firmy przemysłowe mogły zastosować w swoich produkcjach.

Fot. 121. Laboratorium Mechaniki Płynów. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Na budowę hali Laboratorium Badań Materiałów dla Przemysłu Lotniczego przy Politechnice Rzeszowskiej wraz z centralnym układem chłodzenia, odpylania, sprężonego powietrza i zasilania gazami (N2, H2, O2, Ar i He), a także wyposażenie w urządzeń i aparaturę badawczą Politechnika pozyskała „ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013, Priorytet II: »Infrastruktura Sfery B+R«, Działanie 2.1: »Rozwój ośrodków o wysokim potencjale badawczym«"[1149]. Koszt projektu

[1148] A. Kucaba-Piętal, *10-lecie Zakładu Mechaniki Płynów i Aerodynamiki*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 11 (167), s. 16.
[1149] J. Kuc, *Politechnika Rzeszowska realizuje projekt pt. „Rozbudowa nowoczesnego Laboratorium Badań Materiałów dla Przemysłu Lotniczego",* „Gazeta Politechniki" 2010, nr 3 (195), s. 17.

w wysokości ok. 38 mln zł był w (85%) finansowany ze środków projektu, a w 25% ze środków Ministerstwa.

Fot. 122. Laboratorium Badań Materiałów dla Przemysłu Lotniczego. Źródło: https://labmat.prz.edu.pl/.

W 2008 r. na Wydziale funkcjonowały następujące studia podyplomowe: zintegrowane zarządzanie jakością, środowiskiem i bezpieczeństwem [1150], związane z zarządzaniem: produkcji odchudzonej, logistycznym, technologią, transferami i innowacjami oraz zapewnienie jakości w produkcji lotniczej oraz studia pozwalające uzyskać tytuł technika z pewnymi uprawnieniami z informatyki i pełnomocnika systemu zarządzania jakością.

Fot. 123. Laboratorium Doliny Lotniczej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1150] Dwusemestralne studia podyplomowe – zintegrowane systemy zarządzania są oparte o trzy, współdziałające ze sobą podsystemy: zapewnienia jakości, zarządzania środowiskiem oraz zarządzania bezpieczeństwem pracy. https://jakosc-wbmil.w.prz.edu.pl/ *(01.07.2020 r.).*

W 2008 r. zorganizowano „Dni Doliny Lotniczej". Wzięli w niej udział przedstawiciele zarządów firm, jak „WSK PZL" Rzeszów, MTU Aero Engines Polska[1151], „PZL" Mielec, „PZL" Świdnik, Hispano-Suiza. Studenci obserwowali model działania silnika odrzutowego zaprezentowany przez rzeszowską WSK, przekładnie stosowane w silnikach dużych samolotów pasażerskich pokazane przez Hispano-Suiza oraz zapoznali się z technologią produkcji w MTU. „PZL Mielec" zaprezentował samolot M-28 Skytruck[1152], a „PZL Świdnik" śmigłowce. Stoisko przygotowała także Politechnika Rzeszowska, studenci zaprezentowali prace kół naukowych, m.in. samolot „Gacek"[1153], mobilne roboty[1154], kamerę sterowaną za pomocą ruchów głowy, materiały kongresu AMEAC 2008 zorganizowanego przez rzeszowski oddział stowarzyszenia Euroavia[1155].

Fot. 124. Laboratorium Katedry Awioniki i Sterowania. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Będąca na wyposażeniu Katedry Awioniki i Sterowania kabina samolotu M-15 Belphegor[1156] została przerobiona na symulator lotu. W latach 2005-2007 przeprowadzono analizy, wizualizacje itp., a „w 2008 r. wyposażono kabinę w układ sprzężenia siłowego, zadaniem, którego jest odwzorowanie rzeczywistych sił działających na organy sterowe podczas symulowanego lotu. W ramach kolejnych prac studentów, […] kabina została wyposażona

[1151] MTU Aero Engines Polska – przedsiębiorstwo prowadzące prace badawczo - rozwojowe i produkujące podzespoły oraz łopatki do silników samolotów: Airbus A320, Airbus A380, Boeing 787 – Dreamliner/777X, Cessna, Gulfstream. https://www.mtu.de/company/mtu-worldwide/mtu-aero-engines-polska/ (01.07.2020 r.).

[1152] Samolot M-28 Skytruck – samolot wielozadaniowy produkowany w PZL Mielec. http://www.samolotypolskie.pl/samoloty/2384/126/PZL-M28-Skytruck2 (01.07.2020 r.).

[1153] „Gacek" – samolot amatorski. http://www.samolotypolskie.pl/samoloty/13937/126/WD-II-mod-Gacek (01.07.2020 r.).

[1154] Robot mobilny – robot zdolny do zmiany swojego położenia w przestrzeni. https://zrobotyzowany.pl/informacje/publikacje/3739/roboty-mobilne-przeglad-rynku-2020 (01.07.2020 r.).

[1155] http://euroavia.prz.edu.pl/artykuly,12.html (01.07.2020 r.). P. Grzybowski, *Dni Doliny lotniczej*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 1-2 (181-182), s. 11-12.

[1156] https://www.komputerswiat.pl/artykuly/redakcyjne/m-15-belfegor-polski-samolot-dla-zsrr/jw7ck1c (01.07.2020 r.).

w układ zobrazowania otoczenia zewnętrznego, monitor prezentujący wskazania przyrządów pilotażowo-nawigacyjnych, środowisko szybkiego prototypowania umożliwiające modelowanie dynamiki samolotu, układów wykonawczych, jak również systemów sterowania, w tym autopilota”[1157].

W roku akademickim 2008/2009 uruchomiono kierunek *transport*. „Program kształcenia integruje specjalistyczną wiedzę z zakresu budowy i eksploatacji środków transportu, zarządzania, logistyki, ekologii i technik informacyjnych” [1158] z trzema specjalnościami: *diagnostyka i eksploatacja pojazdów samochodowych, logistyka transportu samochodowego i transport przemysłowy.* Wybór specjalności następował po czwartym semestrze studiów.

Rok 2009 przyniósł Wydziałowi kolejne osiągniecie 23 lutego 2009 r. wydział uzyskał prawo do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk technicznych w dyscyplinie *mechanika*.

Miesiąc później, bo 26 marca 2009 r. na posiedzeniu Senatu Politechniki Rzeszowskiej podjęto uchwalę o utworzeniu na Wydziale nowego kierunku studiów *mechatronika*[1159]. Na Wydziale mechatronika była już wcześniej uruchomiona, ale jako specjalność na kierunku *mechanika i budowa maszyn*. „*Mechatronika* jest kierunkiem, który łączy problemy mechaniki, elektroniki, informatyki, robotyki, sztucznej inteligencji oraz teleinformatyki”[1160].

Zadbano również o odpowiedni poziom nauczania i zapewnienie zajęć laboratoryjnych, a „wyposażenie Laboratorium Mechatroniki zostało w głównej mierze oparte na zestawach edukacyjnych przygotowanych przez firmę Siemens[1161]. Wśród nich warto wyróżnić pakiety szkoleniowe zawierające m.in.: CPU315F-2 PN/DP, kompletny zestaw sterowników PLC serii S7-200 wraz ze środowiskiem programowania STEP7 Micro/WIN, kolorowy panel dotykowy TP177B wraz z oprogramowaniem WinCC Flexible oraz pakiet WinCC do szkolenia w zakresie wizualizacji procesów i szeroko pojętego HMI”[1162]. Mechatronika to łączenie

[1157] P. Rzucidło, „Gazeta Politechniki”, *Eksperymentalny symulator lotu na bazie kabiny M-15*, „Gazeta Politechniki” 2009, nr 4 (184), s. 8.
[1158] P. Woś, A. Ustrzycki, *Kierunek kształcenia „transport"*, „Gazeta Politechniki” 2008, nr 3 (171), s. 15.
[1159] Mechatronika – nazwa powstała z połączenia mechanika i elektronika, kierunek powstały w związku z tworzeniem urządzeń mechatronicznych, ale sterowanych i zarządzanych elektronicznie za pomocą specjalistycznego oprogramowania i komputera, https://wbmil.prz.edu.pl/dla-studentow/dydaktyka/plany-i-programy-studiow (01.07.2020 r.).
[1160] E. Rejman, *Nowy kierunek studiów Mechatronika***,** „Gazeta Politechniki” 2009, nr (185), s. 7.
[1161] Firma Siemens & Halske – firma założona przez niemieckiego wynalazcę i inżyniera Werner von Siemens w Berlinie, 12 października 1847 r., koncern z branży energetycznej, elektrotechnicznej i telekomunikacyjnej, https://new.siemens.com/pl/pl.html (01.07.2020 r.).
[1162] A. Burghardt, M. Nawrocki, *Laboratorium Mechatroniki,* „Gazeta Politechniki” 2009, nr 4 (184), s. 10.

„szerokiej wiedzy z zakresu mechaniki, teorii sterowania [1163] oraz informatyki implikuje synergię w postaci optymalnego projektowania zwanego mechatroniką”[1164].

Władze Wydziału dbały by laboratoria posiadały odpowiednie akredytacje i certyfikaty i np. w 2009 r. „Laboratorium Badań Materiałów dla Przemysłu Lotniczego uzyskało certyfikat zgodności systemu jakości z normą ISO/IEC 17025 oraz certyfikat Nadcap (*National Aerospace and Defense Contactors Accreditation Program*[1165]) w zakresie badania materiałów, przyznane przez Performance Review Institute (USA). Jest to pierwszy tego typu, prestiżowy certyfikat w Polsce i w tej części Europy wydany dla Laboratorium będącego częścią uczelni wyższej, który potwierdza wysoką jakość wykonywanych prac badawczych. Certyfikat Nadcap dopuszcza Laboratorium Badań Materiałów dla Przemysłu Lotniczego przy Politechnice Rzeszowskiej do wykonywania badań materiałowych dla wszystkich wiodących światowych producentów lotniczych”[1166].

Nadcap

This certificate is granted and awarded by the authority of the Nadcap Management Council to:

R&D Laboratory for Aerospace Materials

ul. W. Pola 2
Rzeszow, 35359
Poland

This certificate demonstrates conformance and recognition of accreditation for specific services, as listed in www.eAuditNet.com on the Qualified Manufacturers List (QML), to the revision in effect at the time of the audit for:

Materials Testing

Certificate Number: 8546160464
Expiration Date: 31 January 2017

Joseph G. Pinto
Executive Vice President and Chief Operating Officer

Performance Review Institute (PRI) | 161 Thorn Hill Road | Warrendale, PA 15086-7527

Fot. 125. Certyfikat Nadcap nadany Laboratorium Badań Materiałów dla Przemysłu Lotniczego PRz. Źródło: https://labmat.prz.edu.pl/.

Wydział realizował również projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. „Jednym z nich jest realizowany od 1 maja

[1163] Teoria sterowania – dziedzina zajmująca się teorią analizy, modelowania matematycznego i symulacji komputerowej obiektów i procesów różnej natury, W. Dąbrowski, A. Dzieliński, T. Kaczorek, *Podstawy teorii sterowania*, WNT, 2007.
[1164] A. Burghardt, M. Nawrocki, *Laboratorium Mechatroniki*, „Gazeta Politechniki” 2009, nr 4 (184), s. 11.
[1165] Standard lotniczy (AS) – zespół przepisów i norm określający wymagania dla producentów, wykonawców z sektora lotniczego i obronnego, które mają być akredytowane przez Narodowy Program Akredytacji Wykonawców Lotniczych i Obronnych (NADCAP), https://qualitysupportgroup.com/nadcap/ (01.07.2020 r.).
[1166] W. Ziaja, *Certyfikaty dla Laboratorium Badań Materiałów dla Przemysłu* Lotniczego, „Gazeta Politechniki” 2009, nr 5 (185), s. 9-10.

2009 r. projekt „Zwiększenie liczby absolwentów na kierunkach *mechanika i budowa maszyn* oraz *mechatronika*". „Jest on realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet IV: Szkolnictwo wyższe i nauka, Działanie 4.1: Wzmocnienie i rozwój potencjału dydaktycznego uczelni oraz zwiększenie liczby absolwentów kierunków o kluczowym znaczeniu dla gospodarki opartej na wiedzy, Podrozdział 4.1.2. Projektem są objęci studenci dwóch wymienionych kierunków, którzy rozpoczęli studia w latach 2009 i 2010"[1167]. Były to m.in.: zajęcia wyrównawcze z matematyki i fizyki, a na wyższych latach kursy CAD/CAM.

Osiągnięcia ostatniej dekady

Nadal nie zakończył się proces uatrakcyjniania oferty dydaktycznej Wydziału, gdyż Rada Wydziału 11 lutego 2009 r. podjęła decyzję o wprowadzeniu nowego kierunku *inżynieria materiałowa*[1168] od roku akademickiego 2010/2011 na studiach I stopnia. Plany studiów nowego kierunku zostały zatwierdzone 13 maja 2009 r. „*Inżynieria materiałowa* jest kierunkiem kształcenia specjalistów posiadających wiedzę o relacjach pomiędzy budową i właściwościami materiałów, a także procesów ich wytwarzania i przetwarzania"[1169].

Wydział korzystał także z dofinansowania w ramach programu POWER w 2010 r. i dzięki temu miał możliwość doposażenia Zespołu Laboratoriów Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa:

- Laboratorium Aerodynamiki,
- Laboratorium Eksploatacji Samolotów i Silników Lotniczych,
- Laboratorium Przetwórstwa Tworzyw Sztucznych,
- Laboratorium Procesów Spawalniczych,
- Zespół Laboratoriów Zakładu Termodynamiki,
- Laboratorium Badań Nieniszczących,
- Laboratorium Robotyki,
- Laboratorium Zintegrowanych Metod Zarządzania Produkcją,
- Zespół Laboratoriów Zakładu Eksploatacji Pojazdów Samochodowych,

[1167] E. Antas, S. Noga, *„Zwiększenie liczby absolwentów na kierunkach mechanika i budowa maszyn oraz mechatronika"*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 2-3 (230-231), s. 17-18. Kursy CAD/CAM – komputerowe kursy specjalistyczne służące do projektowania produktów i programowania procesów produkcyjnych. https://cad.pl/kursy.html (01.07.2020 r.).

[1168] Inżynieria materiałowa – kształcenie w dziedzinie poznania relacji pomiędzy budową i właściwościami materiałów, https://wbmil.prz.edu.pl/stacjonarne/inzynieria-materialowa *(01.07.2020 r.)*.

[1169] M. Motyka, *Nowy kierunek studiów na WBMiL. Inżynieri*a materiałowa, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 7-9 (199-201), s. 10.

- Laboratorium Katedry Materiałoznawstwa,
- Laboratorium Katedry Awioniki i Sterowania,
- Centrum Transferu Nowoczesnych Technologii Wytwarzania,
- Międzyuczelniane Lotnicze Laboratorium Naukowo-Badawcze AOS Bezmiechowa [1170] z „Projektu „Budowa, rozbudowa i modernizacja bazy naukowo-badawczej Politechniki Rzeszowskiej”[1171].

Fot. 126. Laboratoria Zakładu Termodynamiki. Źródło: https://ktwia.w.prz.edu.pl/laboratoria.

Politechnika Rzeszowska, będąc członkiem konsorcjum, realizowała projekt badawczego AIM² Advanced in Flight Measurement Technik [1172] w ramach 7. Programu Badawczego EU od 1 października 2010 r. Koordynatorem projektu był DLR – German Aerospace Center[1173] , a współpracowały w ramach tego projektu największe firmy lotnicze, jak Airbus i ONERA z Francji, Evektor i Avia Propeller z Czech, Cranfield University z Anglii, Piaggio z Włoch, MPI z Rosji i SNL z Holandii. „Celem projektu jest ukierunkowanie prac badawczych na rozwój optycznych technik pomiarowych umożliwiających pomiar parametrów cieplnych, przepływowych i odkształceń powierzchni z mikroskalową dokładnością oraz wypracowanie standardów pozwalających na stosowanie tych nowatorskich technik do badań samolotów w locie na skalę przemysłową”[1174].

[1170] Akademiki Ośrodek Szybowcowy – ośrodek szybowcowy z lądowiskiem usytuowanym na południowym stoku masywu Gór Słonnych, http://aos-bezmiechowa.pl/ (01.07.2020 r.).
[1171] A. Masłowska, *„Budowa, rozbudowa i modernizacja bazy naukowo-badawczej Politechniki Rzeszowskiej"*, „Gazeta Politechniki” 2010, nr 7-9 (199-201), s. 19.
[1172] Więcej: https://www.aerodays2015.com/wp-content/uploads/sites/20/3D-4-Nicholas-Lawson.pdf (01.07.2020 r.).
[1173] Niemieckie Centrum Lotnicze (Deutsches Zentrum für Luft-und Raumfahrt; DLR) – krajowe centrum aeronautyki i badań kosmicznych Republiki Federalnej Niemiec. https://www.dlr.de/EN/Home/home_node.html (01.07.2020 r.).
[1174] Anna Kucaba-Piętal, *AIM² Advanced in Flight Measurement Technik*, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 1-2 (205-206), s. 14.

Ze względu na fakt kształcenia studentów na kierunku *zarządzanie i inżynieria produkcji* realizowano w 2011 r. projekt „Lean Learning Academy [1175], realizowany w ramach Lifelong Learning Programme. „W projekcie tym uczestniczą przedstawiciele Katedry Technologii Maszyn i Organizacji Produkcji Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa Politechniki Rzeszowskiej. Ponadto biorą w nim udział następujący partnerzy akademiccy: Katholieke Hogeschool Sint-Lieven (Belgia), University of Skövde (Szwecja), Instituto Superior de Engenharia do Porto (Portugalia), Universitatea Transilvania din Brasov (Rumunia) oraz partnerzy przemysłowi: Volvo Cars Gent (Belgia), Volvo Powertrain AB Skövde (Szwecja), Przemot H.P.T. Chmiel s.j. (Polska), Associação Comunidade Lean Thinking (Portugalia), Siemens Program and System Engineering S.R.L. (Rumunia)”[1176].

W październiku 2011 r. na Wydziale było „zatrudnionych 232 pracowników, w tym kadrę dydaktyczną stanowi: 18 profesorów tytularnych, 22 profesorów nadzwyczajnych i doktorów habilitowanych, 81 adiunktów, 9 starszych wykładowców oraz 38 asystentów”[1177]. A w tym samym roku „kierunki kształcenia: *automatyka i robotyka, lotnictwo i kosmonautyka, mechanika i budowa maszyn, zarządzanie i inżynieria pro*dukcji „otrzymały akredytację do roku akademickiego 2015/2016”[1178].

Istotna dla Uczelni umowa została podpisana z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości[1179] 21 września 2012 r. „na realizację II etapu projektu pn. „Rozbudowa infrastruktury naukowo-badawczej Politechniki Rzeszowskiej”. Projekt jest realizowany w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej, Działanie 1.3: Wspieranie innowacji”[1180]. Wartość projektu wynosiła około 30 mln zł i dzięki uzyskanym funduszom powstało 12 nowych laboratoriów, a 6 zmodernizowano oraz utworzono 27 nowoczesnych stanowisk badawczych na kilku wydziałach w tym i na WBMiL.

[1175] Lean Learning Academy – system działań mających na celu zwiększenie wydajności produkcji i zmniejszenia kosztów produkcji. http://leanlearningacademy.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=46&Itemid=28 (01.07.2020 r.).
[1176] J. Sęp, *Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa w projekcie Lean Learning Academy,* „Gazeta Politechniki” 2011, nr 1-2 (205-206), s. 13.
[1177] *Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa*, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 10 (214), s. 8. (wkładka nabór kandydatów).
[1178] P. Jagiełowicz, *Pozytywna akredytacja na Wydziale Budowy Maszyn i* Lotnictwa, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 3 (207), s. 5.
[1179] Polska Fundacja Przedsiębiorczości – powołana w celu wspierania finansowego oraz oferowania pomocy w rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce. https://www.parp.gov.pl/ (01.07.2020 r.).
[1180] S. Chorzępa, *Rozbudowa infrastruktury naukowo-badawczej Politechniki Rzeszowskiej – II etap,* „Gazeta Politechniki” 2012, nr 11 (227), s. 27.

Fot. 127. Laboratorium Katedry Technik Wytwarzania i Automatyzacji. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Dbając o poziom nauczania na studiach doktoranckich, władze gościły zagranicznych profesorów i np. „28 listopada 2012 r. o godz. 16.00 na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa odbył się wykład prof. Simona Coxa[1181] z Institute of Mathematics and Physics, Aberystwyth University, UK, zatytułowany *Structure, dynamics and applications of foams*"[1182]. W trakcie wykładu prof. Simon Cox omówił ogólny zakres występowania piany oraz podstawowe sposoby jej wykorzystania. Następnie przedstawił matematyczny opis struktury piany, fizyczny opis ruchu tego medium oraz możliwości inżynierskiego jej zastosowania.

Równie ważne jak zapewnienie jakości nauczania jest zapewnienie odpowiedniej bazy laboratoryjnej, by poznaną wiedzę teoretyczną utrwalić praktycznie. Rozpoczęto więc budowę inwestycji pod nazwą „Zespół Laboratoriów dla Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa Politechniki Rzeszowskiej". Budynek „Zespołu Laboratoriów" stanowi 4-piętrowy obiekt o powierzchni użytkowej 2318 m2. „W budynku przewidziano też stację kontroli pojazdów do 3,5 t oraz hamownię podwoziową[1183] zawartą w komorze klimatycznej o zasięgu temperatur od -20°C do +30°C. Na zewnątrz budynku zostaną zlokalizowane stacja transformatorowa i stacja gazów kalibracyjnych"[1184]. Kosztorys samych prac budowlanych wyniósł około 10 mln

[1181] Profesor Simon Cox – specjalista z zakresu problemów związanych z przepływem materiałów o granicy plastyczności (ważnych dla branży motoryzacyjnej). https://www.aber.ac.uk/en/maths/staff-profiles/listing/profile/sxc/ (01.07.2020 r.).
[1182] D. Ficek, *Wykład na WBMiL*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 1 (229), s. 18.
[1183] Hamownia podwoziowa – stanowisko badawcze z dziedziny eksploatacji pojazdów, umożliwiające 3 pomiary; pomiar (podczas przyśpieszania), pomiar w trybie obciążeniowym (podczas przyśpieszania), pomiar z równowagą sił (hamowany). https://autokult.pl/29721,co-to-jest-i-jak-dziala-hamowania-podwoziowa (01.07.2020 r.).
[1184] J. Hess, *Nowe inwestycje PRz w realizacji*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 2-3 (230-231), s. 12. Gazy kalibracyjne – gazy techniczne, spożywcze, medyczne o niskim poziomie zanieczyszczeń. http://www.gazy-techniczne.com.pl/gazy-techniczne/ (01.07.2020 r.).

zł. Dokumentację projektową wykonało Biuro Projektowe An Archi Group s.c. [1185], a realizowała budowę firma Skanska[1186]. Przygotowano projekty, dokumentację, a fundusze na ten cel były pozyskane z środków ministerialnych oraz środków uczelni.

Fot. 128. Zespół Laboratoriów dla Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa Politechniki Rzeszowskiej. Źródło: http://geodraw.pl/realizacje/budowa-zespolu-laboratoriow-dla-wydzialu-budowy-maszyn-i-lotnictwa-politechniki-rzeszowskiej,realizacja45/.

Wydział współpracuje również w zakresie badań naukowych i dydaktyki z Ośrodkiem Kształcenia Lotniczego oraz Akademickim Ośrodkiem Szybowcowym. A 16 października 2014 r. uchwała Senatu „nr 55/2014 w sprawie uruchomienia w ramach specjalności *pilotaż* kształcenia kończącego się uzyskaniem licencji pilota śmigłowcowego”[1187], rozpoczęto nowy rozdział w dziedzinie oferty dydaktycznej Wydziału.

W roku akademickim 2014/2015 r. PRz „w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet IV. Szkolnictwo wyższe i nauka, Działanie 4.3. Wzmocnienie potencjału dydaktycznego uczelni w obszarach kluczowych w kontekście celów Strategii Europa 2020 realizuje projekt pt. „Kształcenie innowacyjnych kadr GOW w Politechnice Rzeszowskiej”[1188]. Staże były przeznaczone dla studentów WEiI, WBIŚiA i WBMiL, wysokość dofinansowania: wynosiła 6000 zł (w tym 4000 zł na koszty utrzymania i 2000 zł na koszty podróży). Dodatkowo w tym samym roku akademickim realizowano inne staże w ramach projektu. „Inżynier na zamówienie” dla studentów trzeciego roku studiów I stopnia z Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa, kierunków: *mechatronika, mechanika i budowa maszyn, inżynieria*

[1185] Biuro Projektowe An Archi Group s.c. – biuro świadczące usługi w zakresie opracowania dokumentacji projektowych, planowania inwestycji oraz nadzoru, ekspertyz, inwestorstwa zastępczego. a-ag.com.pl (01.07.2020 r.).
[1186] Skanska – przedsiębiorstwo budowlane założone w 1887 r. w Szwecji. https://www.skanska.pl (01.07.2020 r.).
[1187] A. Zawora, *Z obrad Senatu*, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 12 (252), s. 6.
[1188] U. Kluska, *Kształcenie innowacyjnych kadr GOW*, „Gazeta Politechniki” 2015, nr 3 (255), s. 16.

materiałowa. Były to trzymiesięczne staże w europejskiej instytucji zagranicznej okresie wakacyjnym 2015 r. z takim samym dofinansowaniem jak staże opisane wcześniej.

Wydział mógł się pochwalić wynikami studentów, gdyż w 2013/2014 „stypendium MNiSW za wybitne osiągnięcia otrzymali dwaj studenci II roku studiów magisterskich z kierunku *mechanika i budowa maszyn* na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa”[1189]. Każdy ze stypendystów otrzymał stypendium w wysokości 14.000 zł.

Starano się także o nowe laboratoria z najnowocześniejszym wyposażeniem i 4 lutego 2015 r. „otwarto Laboratorium Badań Kół Zębatych Katedry Konstrukcji Maszyn na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa, stworzone we współpracy z firmą Klingelnberg[1190], światowym liderem maszyn do produkcji przekładni zębatych” [1191], „zainstalowane w laboratorium urządzenia umożliwiają podejmowanie kompleksowych prac naukowo-badawczych i zadań wdrożeniowych z zakresu napędów lotniczych oraz wszechstronne analizy w obszarach konstrukcji, technologii, pomiarów i badań przekładni zębatych. Koszt zakupionego wyposażenia wyniósł 11,5 mln zł”[1192].

W 2015 r. „studenci III roku kierunku *lotnictwo i kosmonautyka* na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa PRz zakwalifikowali się do II etapu międzynarodowego konkursu Airbusa[1193], pn. „Pomysły z polotem”. „Byli jedną z trzech polskich drużyn, która przeszła do kolejnego etapu. Do konkursu zgłosiło się ponad 2000 studentów z 90 krajów. Po szczegółowym przeanalizowaniu ponad 500 pomysłów przez jury złożone z ponad 50 ekspertów i innowatorów, przedstawiciele Airbusa wybrali 100 zespołów, które przeszły do II rundy IV edycji konkursu pt. »Pomysły z polotem« organizowanego pod patronatem UNESCO”[1194].

[1189] M. Indyk, K. Lew, *Stypendia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla studentów WBMiL,* „Gazeta Politechniki” 2014, nr 3 (243), s. 13.

[1190] Klingelnberg – firma powstała w 1863 r., producent produktów używanych w branży motoryzacyjnej, budownictwie, elektronarzędzi i przemysłu morskiego oraz na rynku sprzętu przemysłowego. https://klingelnberg.com/en/start/ (01.07.2020 r.).

[1191] M. Kamler, *Laboratorium Badań Kół Zębatych - uroczyste otwarcie,* „Gazeta Politechniki” 2015, nr 3 (255), s. 3.

[1192] M. Płocica, *Katedra Konstrukcji Maszyn WBMiL oficjalnie rozpoczęła działalność nowego laboratorium, utworzonego w wyniku realizacji projektu „Rozbudowa infrastruktury naukowo-badawczej Politechniki Rzeszowskiej - etap II”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013,* „Gazeta Politechniki” 2015, nr 3 (255), s. 3.

[1193] Międzynarodowy konkurs Airbusa – konkurs na ekologiczne rozwiązania w lotnictwie. https://www.pb.pl/konkurs-airbus-wybral-ekoinnowacje-719567 (01.07.2020 r.). Airbus – konsorcjum europejskie zajmujące się produkcją samolotów. https://www.airbus.com (12.07.2020 r.).

[1194] K. Hadała, *„Pomysły z polotem” – studenci PRz w II etapie konkursu Airbusa,* „Gazeta Politechniki” 2015, nr 3 (255), s. 14.

O wysokim poziomie nauczania na Wydziale świadczy fakt, że „Kapituła X edycji programu, realizowanego pod patronatem Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, Polskiego Komitetu Normalizacyjnego oraz Klubu Polskiego Forum ISO 9000[1195], wysoko oceniła zgłoszenie i nagrodziła działania związane z usługami świadczonymi przez Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa Politechniki Rzeszowskiej. Na podstawie jednogłośnej decyzji przyznała […] wydziałowi tytuł laureata i Złote Godło w kategorii Quality International Services za najwyższą jakość usług edukacyjnych”[1196].

Fot. 129. Tytuł laureata i Złote Godło w kategorii Quality International Services dla Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa. Źródło: https://wbmil.prz.edu.pl/sukcesy-wydzialu.

„Najwyższa Jakość Quality International to ogólnopolski program konkursowy, którego celem jest promowanie w firmach i instytucjach działających na terytorium RP skutecznych metod zarządzania jakością. Drugim celem jest wskazanie i promocja tych firm i instytucji, które reprezentują lepszy standard gwarantując klientom i konsumentom otrzymanie produktu lub usługi na najwyższym poziomie” [1197] To odznaczenie wydział otrzymał również w 2013 r., 2014 r., a także w 2015 r., jak również „został laureatem prowadzonego przez redakcję „Monitora Rynkowego” w „Dzienniku Gazeta Prawna”

[1195] Klub Polskiego Forum ISO 9000 – klub wspierający i promujący krajowy system oceny zgodności z normami, a w szczególności: akredytacji, certyfikacji i badań. http://www.pfiso9000.pl/ (01.07.2020 r.).
[1196] Więcej: https://wbmil.prz.edu.pl/sukcesy-wydzialu (01.07.2020 r.)
[1197] A. Polakiewicz, *Złote Godło dla WBMiL*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 9-10 (273-274), s. 15.

i „Monitora Biznesu" w „Rzeczpospolitej" programu Symbol 2015, uzyskując tytuł EuroSymbolu Synergii Nauki i Biznesu 2015"[1198].

Na rok akademicki 2015/2016 rektorzy uczelni przedstawili ministrowi nauki i szkolnictwa wyższego 1902 wnioski o przyznanie stypendium ministra za wybitne osiągnięcia, w tym 1223 wnioski studentów i 679 wniosków doktorantów. „15 grudnia 2015 r. minister nauki i szkolnictwa wyższego przyznał stypendia dla najlepszych studentów i doktorantów. Wśród wyróżnionych osób znalazło się 13 studentów Politechniki Rzeszowskiej"[1199]. Stypendium dla studentów w roku akademickim 2015/2016 wyniosło 15 000 zł.

21 marca 2016 r. Wydział otrzymał uprawnienia do nadawania stopnia doktora w trzeciej już dyscyplinie naukowej *inżynieria produkcji.*

„W dniach 23-24 czerwca 2016 r. na Politechnice Rzeszowskiej odbył się pierwszy Kongres Lotniczy i Kosmonautyczny zorganizowany przez Katedrę Awioniki i Sterowania Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa PRz, przy współpracy Katedry Samolotów i Silników Lotniczych. W otwarciu Kongresu wzięła udział m.in. dr Ewa Leniart – wojewoda podkarpacki[1200]. Temat główny Kongresu brzmiał „Tylko wspólnie możemy wzmocnić infrastrukturę lotniczą"[1201].

W ramach obchodów 65-lecia Politechniki Rzeszowskiej, 70-lecia Aeroklubu Rzeszowskiego i 40-lecia Ośrodka Kształcenia Lotniczego zorganizowano „II Podkarpackie Pokazy Lotnicze Politechnika Rzeszowska i Przyjaciele Rzeszów – Jasionka 2016" – pod takim hasłem 25 czerwca 2016 r. Politechnika Rzeszowska, Fundacja Rozwoju Politechniki Rzeszowskiej[1202], Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Aeroklub Rzeszowski i Port Lotniczy w Jasionce, zorganizowały ogólnie dostępny piknik lotniczy"[1203]. W pokazach brało udział 67 statków powietrznych i używano 20 spadochronów.

[1198] J. Sęp, *Tytuł EuroSymbolu Synergii Nauki i Biznesu 2015 dla WBMiL,* „Gazeta Politechniki" 2016, nr 1-2 (265-266), s. 12.
[1199] M. Popek, *Stypendia MNiSW dla studentów PRz, „*Gazeta Politechniki" 2016, nr 3 (267), s. 10.
[1200] Dr Ewa Leniart (1976) – doktor nauk prawnych, dyrektor oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Rzeszowie, wojewoda podkarpacki (2015-2019 i od 2020), poseł na Sejm (2019-2020). https://www.biznesistyl.pl/biznes/polityka-i-biznes/3777_ewa-leniart,-dyrektor-oddzialu-ipn-wojewoda.html (23.07.2020 r.).
[1201] M. Olejnik, *Kongres Lotniczy i Kosmonautyczny „Tylko wspólnie możemy wzmocnić infrastrukturę lotniczą*", „Gazeta Politechniki" 2016, nr 8 (272), s. 24.
[1202] Fundacja Rozwoju Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza – stowarzyszenie powstałe w 2001 r. w celu podejmowania, prowadzenia i popierania wszelkich działań zmierzających do rozwoju Politechniki Rzeszowskiej; w jej skład wchodzą przedstawiciele firm z regionu. https://bip.prz.edu.pl/fundacje (01.07.2020 r.).
[1203] M. Olejnik, *Politechnika Rzeszowska i Przyjaciele – pokazy lotnicze pod znakiem trzech jubileuszy,* „Gazeta Politechniki" 2016, nr 8 (272), s. 16.

21 września 2016 miało miejsce ważne spotkanie na Politechnice Rzeszowskiej, otwierające projekt Enhanced RPAS Automation (ERA)[1204]. „Ma on pomóc samolotom bezzałogowym poruszać się w niesegregowanej europejskiej przestrzeni lotniczej. W projekcie uczestniczy pięć państw członkowskich: Niemcy, Francja, Włochy, Polska, Szwecja”[1205]. Liderem była niemiecka firma Airbus Defence and Space, a Politechnika Rzeszowska partnerem. Jej zadaniem było zintegrowanie systemów na pokładzie samolotu doświadczalnego MP-02A Czajka.

Na WBMiL „aktualnie prowadzone są zajęcia na studiach pierwszego, drugiego i trzeciego stopnia, a także studia podyplomowe. Zajęcia realizowane są nie tylko w siedzibie Uczelni, lecz także w Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym w Stalowej Woli”[1206]. Od 2016 r. Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny w Stalowej Woli stał się Wydziałem Mechaniczno-Technologicznym PRz.

Fot. 130. Wydział Mechaniczno-Technologiczny. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Najstarszy z wydziałów Politechniki Rzeszowskiej przeszedł piękną drogę rozwoju tworząc podstawy materialne (budynki, laboratoria, centra), ale dbając także o rozwój kadry dydaktycznej i odpowiedni poziom nauczania studentów, o czym świadczą otrzymane prestiżowe nagrody i odznaczenia oraz akredytacje.

Według opinii doc. A. Batscha pozycja naukowa WBMiL jest wysoka, powinna być jedynie zwrócona większa uwaga na kształcenie praktyczne, a tym samym obowiązkowe odbywanie konkretnych praktyk. W latach wcześniejszych student otrzymywał skierowanie na

[1204] Projekt Enhanced RPAS Automation (ERA) – projekt podpisany w grudniu 2015 r., w ramach projektu poprzez symulacje i próby w locie zostały opracowane i zademonstrowane techniczne oraz proceduralne rozwiązania pomagające poruszać się samolotom bezzałogowym w niesegregowanej europejskiej przestrzeni lotniczej, projekt trwał 42 miesiące, a jego budżet wynosił 31 mln EUR. https://ilot.lukasiewicz.gov.pl/era/ (01.07.2020 r.).
[1205] K. Hadała, *Wsparcie dla ruchu lotów samolotów bezzałogowych Projekt Era*, „Gazeta Politechniki”, 2016, nr 9-10 (273-274), s. 18.
[1206] Więcej: https://wbmil.prz.edu.pl/o-wydziale-/historia-wydzialu (29.08.2019 r.).

praktykę, do zakładu, który miał podpisaną umowę z uczelnią. Musiał tę praktykę odbyć, po niej przedstawić sprawozdanie oraz napisać kolokwium opisujące, w jakich konkretnych zadaniach technologicznych brał udział, czego się nauczył, jakie poznał rozwiązania techniczne i jakie urządzenia. To właśnie uczelnia wyznaczała zakłady, które mają przyjąć studentów i przekazywała tym wybranym zakładom na ten cel środki finansowe. W ostatnich latach studenci sami byli zobowiązani do znalezienia zakładu, który przyjąłby ich na praktyki, co nie sprzyjało odbywaniu rzetelnej praktyki i zdobyciu praktycznej wiedzy[1207].

5.2. Wydział Elektrotechniki i Informatyki

Powstanie Wydziału Elektrycznego i Informatyki

W 1963 r. studia rozpoczęli pierwsi studenci, przyszli inżynierowie elektrycy, jednak na początku najpierw na Wydziale Ogólnotechnicznym (4 semestry), później na Wydziale Elektrycznym, bo Wydział Elektryczny (początkowo jednozakładowy) został utworzony już dwa lata później w 1965 r. Pierwszym dziekanem został prof. dr hab. inż. Jerzy Sozański. Od 1968 r. przyjmowano kandydatów bezpośrednio już na studia na Wydział Elektryczny.

Fot. 131. Insygnium Wydziału Elektrotechniki i Informatyki. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Tak więc w 1965 r. utworzono Wydział Elektryczny, który kształcił na kierunku *elektrotechnika*, specjalność elektrotechnika przemysłowa[1208]. Jak wspomina jeden z bardzo zasłużonych pracowników Wydziału, wieloletni dziekan prof. dr hab. inż. Kazimierz

[1207] Na podstawie wywiadu z doc. Adamem Batschem, 08.05.2020 r.
[1208] Na podstawie wywiadu z prof. Kazimierzem Buczkiem, 15.01.2020 r.

Buczek [1209] : „Nowa, pierwsza uczelnia techniczna rozpoczęła swoje funkcjonowanie w dawnym Domu Młodego Robotnika przy ul. Marii Curie-Skłodowskiej z dwoma wydziałami: Mechanicznym i Ogólnotechnicznym oraz dwoma kierunkami *mechaniką* i *elektrotechniką*”[1210].

Fot. 132. Firma Zapel w Boguchwale. Źródło: http://kominy.zapel.com.pl/upload/W30.JPG.

Prof. Kazimierz Buczek studia inżynierskie rozpoczął w 1966 r. i ukończył w 1970 r. ze specjalnością elektrotechnika przemysłowa. Jak wspominał, „w WSI obowiązywał taki podział roku nauki, jak w szkole. Zajęcia zaczynały się 1 września, semestr trwał 16 tygodni. Na pierwszym roku na pierwszym lub drugim semestrze była praktyka zawodowa w Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego (WSK) w Rzeszowie (było to naprzemiennie, gdy elektrycy mieli zajęcia to mechanicy praktyki, a w następnym semestrze odwrotnie). Praktyka polegała na wykonywaniu konkretnych zadań jak np. wyznaczanie linii obróbki części lotniczych tylko do jednego działu. Praktykanci jedynie nie mieli wstępu na hale montażu ze względu na bezpieczeństwo składanych samolotów czy ich części. Czas praktyki to także był okres nauki, gdyż po zajęciach praktycznych w fabryce, po południu studenci mieli zajęcia z matematyki,

[1209] Prof. dr hab. inż. Kazimierz Buczek (1947) – specjalista w dziedzinie energoelektroniki, wieloletni kierownik katedry Energoelektroniki i Elektroenergetyki, dziekan Wydziału Elektrotechniki i Informatyki PRz, prorektor. *Jubileusz 50-lecia WEiI* , wydanie specjalne Gazety Politechniki czerwiec 2015, s. 2.
[1210] K. Buczek, *50 lat Wydziału Elektrotechniki i Informatyki*, „Gazeta Politechniki” 2015, wydanie specjalne, s. 5.

fizyki, ekonomii. Jeden dzień był przeznaczony na zajęcia wojskowe. Nie prowadzono wówczas wykładów, były tzw. zajęcia audytoryjne, czyli wykłady i ćwiczenia jednoczenie[1211].

Początkowo Wydział był jednozakładowy, potem tych zakładów było kilka, a ostatecznie liczba ich wynosiła 8. Pierwsza organizatorką dziekanatu była mgr Teresa Żądło[1212], która pracowała do początku lat 70. XX w.

Po I roku studenci mieli wyjazdy na poligony wojskowe, po II roku odbywali miesięczną praktykę zawodową. Po III roku znów organizowano im zajęcia wojskowe na poligonie, tylko tym razem przez miesiąc. Na 8. semestrze nie było już zajęć teoretycznych tylko zajęcia dyplomowe i konsultacje związane z przygotowaniem pracy dyplomowej i praktyka dyplomowa (około 100 studentów z całego roku zostało podzielonych na grupy 6-7 osobowe i poprzepisywane do poszczególnych zakładów na wydziale w celu odbycia praktyki).

Fot. 133. Budynek „A". Obecna siedziba Wydziału Elektrotechniki i Informatyki, dziekanat i sale wykładowe. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W czerwcu studenci ostatniego roku mieli egzaminy trwające 2 dni i później obrony prac dyplomowych, które łącznie trwały 4 dni. Obrona polegała na zreferowaniu pracy

[1211] *Poznajemy dziekanów*, „Gazeta Politechniki 2008, nr 9-10 (177-178), s. 7.
[1212] Teresa Żądło (1932-2013) – organizator i pierwszy kierownik dziekanatu wydziału. Galeria zasłużonych / Wydział Elektrotechniki i Informatyki (prz.edu.pl) (27.12.2020 r.).

i odpowiedzi na pytania komisji. W komisji uczestniczyli wszyscy pracownicy uczelni, oczywiście wymiennie, tak więc studenci mogli spodziewać się pytania właściwe z całego toku studiów ze swojej dziedziny (mechaniki lub elektrotechniki).

Fot. 134. Budynek „B". Dawna siedziba dziekanatu Wydziału Elektrotechniki i Informatyki. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Prof. K. Buczek został na ostatnim roku studiów inżynierskich asystentem stażystą i otrzymywał wówczas stypendium 1000 zł[1213]. „W 1970 r. krótko pracował w Zakładach Porcelany Elektrotechnicznej Zapel w Boguchwale"[1214], a następnie został zatrudniony jako asystent na uczelni. Po rocznej pracy była weryfikacja czy może zostać asystentem, następne rozpoczął studia magisterskie w Warszawie. Po ich ukończeniu w 1974 r. otrzymał stanowisko starszego asystenta. Ponieważ staż pracy liczył się już od objęcia stanowiska asystenta stażysty, na zrobienie doktoratu pozostawało jedynie 5 lat. Biorąc pod uwagę ilość prowadzonych zajęć oraz brak dostępu do literatury fachowej czy sprzętu potrzebnego do wykonania badań wcale nie było to długim czasem na przygotowanie dysertacji doktorskiej. Pomimo tych utrudnień K. Buczek uzyskał tytuł doktora nauk w odpowiednim czasie.

[1213] Na podstawie wywiadu z prof. Kazimierzem Buczkiem, 15.01.2020 r.
[1214] *Profesor Kazimierz Buczek*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 11 (179), s. 8.

Fot. 135. Budynek „C”. Wydział Elektrotechniki i Informatyki. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Władze Wydziału i kierunki studiów

Kolejni dziekani:

- Prof. dr hab. inż. Jerzy Sozański (1965-1967,
- Prof. dr hab. inż. Zygmunt Bajorek (1967-1971) i (1982-1984),
- Doc. dr inż. Irena Kuzora-Ziarno (1971-1972),
- Prof. dr inż. Jan Woźniacki (1972-1973),
- Dr hab. inż. Jerzy Lewicki, prof. PRz (1973-1978), (1978-1981), (1981-1982), (1984-1987) i (1987-1990),
- Dr hab. inż. Jerzy Bajorek, prof. PRz (1990-1993), (1993-1996) i (2002-2005),
- Dr hab. inż. Grzegorz Masłowski, prof. PRz (2012-2016),
- Prof. dr hab. inż. Kazimierz Buczek (1996-1999), (1999-2002), (2005-2008), (2008-2012), (2016-2019).

Fot. 136. Budynki PRz przy ul. W. Pola (Wydział Elektrotechniki i Informatyki). Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Kierunki studiów – Wydział Elektrotechniki i Informatyki

- Automatyka i robotyka[1215]
  - Studia stacjonarne I stopnia
  - Studia stacjonarne II stopnia
- Elektronika i telekomunikacja[1216]
  - Studia stacjonarne I stopnia
  - Studia stacjonarne II stopnia)
- Informatyka
  - Studia stacjonarne i niestacjonarne I stopnia
  - Studia stacjonarne i niestacjonarne II stopnia
- Elektrotechnika
  - Studia stacjonarne I stopnia

[1215] Automatyka i robotyka – kierunek kształcenia zajmujący się sterowaniem urządzeniami technicznymi, procesami technologicznymi oraz maszynami, w tym robotami. https://studia.pl/kierunki/techniczne/automatyka-robotyka (02.07.2020 r.).

[1216] Elektronika i telekomunikacja – kierunek kształcenia dający wiedzę w zakresie konstrukcji, projektowania, wytwarzania, eksploatacji, testowania i obsługi serwisowej analogowych i cyfrowych układów, urządzeń elektronicznych oraz systemów pomiarowych, diagnostycznych i telekomunikacyjnych. https://weii.prz.edu.pl/kierunki/studia-i-stopnia/elektronika-i-telekomunikacja (01.07.2020 r.).

- studia niestacjonarne I stopnia
- studia stacjonarne II stopnia
- studia niestacjonarne II stopnia

– Energetyka (istniał do 2019/2020)
  - studia stacjonarne I stopnia
  - studia stacjonarne II stopnia

Oferta kształcenia na wydziale jest stale rozszerzana i uaktualniana zgodnie z zapotrzebowaniem rynku pracy[1217].

Jednostki organizacyjne WEiI:

– Katedra Elektrotechniki i Podstaw Informatyki
– Katedra Energoelektroniki i Elektroenergetyki
– Katedra Informatyki i Automatyki
– Katedra Metrologii i Systemów Diagnostycznych
– Katedra Podstaw Elektroniki
– Katedra Systemów Elektronicznych i Telekomunikacyjnych
– Zakład Elektrodynamiki i Systemów Elektromaszynowych
– Zakład Systemów Złożonych (Zakład powiększony od 27 listopada 2017 r. poprzez likwidację Zakładu Akustyki i włączenie go do Zakładu Systemów Złożonych – zarządzenie Rektora nr 69/2017 z 22 listopada 2017 r.)

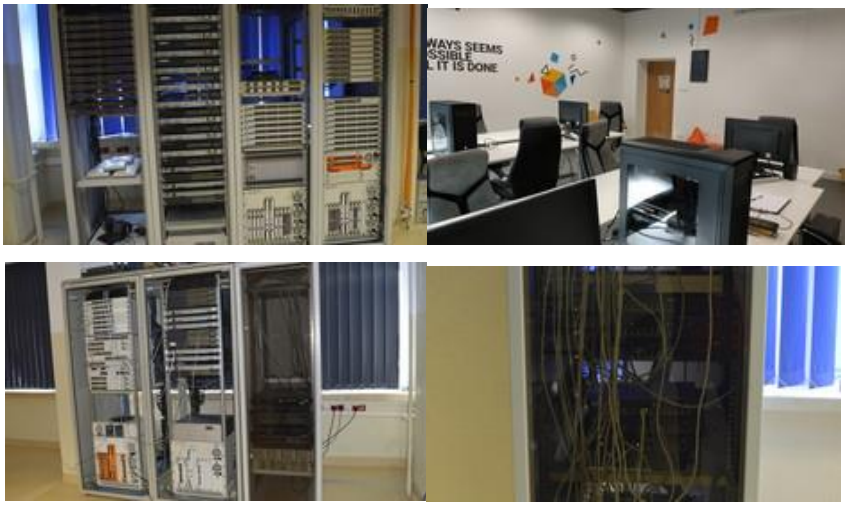

Fot. 137. Laboratoria Zakładu Systemów Złożonych. Źródło: https://zsz.prz.edu.pl/laboratoria.

[1217] Więcej: https://rekrutacja.prz.edu.pl/ (01.07.2020 r.).

Zmiany strukturalne i nowa oferta dydaktyczna

Jak wspominał K. Buczek, na początku pracy w uczelni była bardzo słaba baza laboratoryjno-badawcza. Każde stanowisko badawcze musiało zastać zbudowane samodzielnie przez pracownika. Literaturę fachową do pracy doktorskiej K. Buczek musiał zamawiać albo osobiście, albo za pośrednictwem biblioteki uczelni z Instytutu Elektrotechniki w Międzylesiu na podstawie wykazu literatury. Po otrzymaniu listy publikacji (najczęściej, były to publikacje w języku rosyjskim), starał się wypożyczyć te pozycje, by z nich skorzystać przy przygotowaniu teoretycznym oraz bibliograficznym pracy doktorskiej.

Do obliczeń wykorzystywano maszyny liczące. Pierwsza taka maszyna – Odra była w budynku „P" i należała do Zakładu Techniki Obliczeniowej. Przygotowywano zadania do obliczenia na specjalnych kartach, które wkładano do maszyny, był też specjalny program sprawdzający. Wyniki otrzymywano też na specjalnych kartach. Obliczenia trwały nawet kilka dni i nie mogło w tym czasie być przerwy w dostępie prądu, bo nic się wówczas nie zapisywało i trzeba było zaczynać obliczenia od początku. Zdaniem prof. K. Buczka obliczenia wówczas były dokładne, tylko z braku narzędzi musiały trwać o wiele dłużej.

Kadra musiała starać się o awanse naukowe w innych ośrodkach akademickich. Kazimierz Buczek „stopień doktora nauk technicznych otrzymał w 1978 r. na Wydziale Elektrotechniki, Automatyki, Informatyki i Elektroniki Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie na podstawie pracy: »Badania modelowe i laboratoryjne tyrystorowego falowego wielokątowego z obciążeniem RL«[1218].

W latach 70. XX w. łatwiejsza była współpraca z przemysłem, m.in. dlatego, że zakłady przemysłowe musiały określony procent zysku przeznaczyć na badania naukowe. Dawało to wielkie wsparcie dla uczelni na badania. Prof. K. Buczek ocenia, że takich wspólnych projektów było około 180. Zakłady z regionu jak „Zapel" z Boguchwały czy „WSK" z Rzeszowa pomagały także przekazując sprzęt i urządzenia dla Wydziału.

W latach 80. pojawiły się pierwsze komputery i wpłynęło to nie tylko na szybkość uzyskiwanych wyników w badaniach, ale i na inną formę prowadzenia zajęć dydaktycznych, wyświetlano np. slajdy. Liczba specjalności, w jakich kształcił Wydział, rosła i na początku lat 90. wynosiła 5[1219].

Dr inż. K. Buczek „w 1994 r. uzyskał stopień naukowy doktora habilitowanego na Politechnice Lwowskiej na podstawie [pracy] »Elektroniczne przekształtniki impulsowe i ich

[1218] *Poznajemy dziekanów, Wydział Elektrotechniki i Informatyki. Dziekan - prof. dr hab. inż. Kazimierz Buczek*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 9-10 (177-178), s. 7.
[1219] Na podstawie wywiadu z prof. Kazimierzem Buczkiem, 15.01.2020 r.

układy sterowania« zaprezentowanej na Wydziale Elektrofizycznym. Stopnie naukowe umożliwiły mu awans na stanowisko adiunkta, a następnie na stanowisko profesora nadzwyczajnego Politechniki Rzeszowskiej. W dniu 24 kwietnia 2008 r. decyzją prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej otrzymał tytuł profesora”[1220].

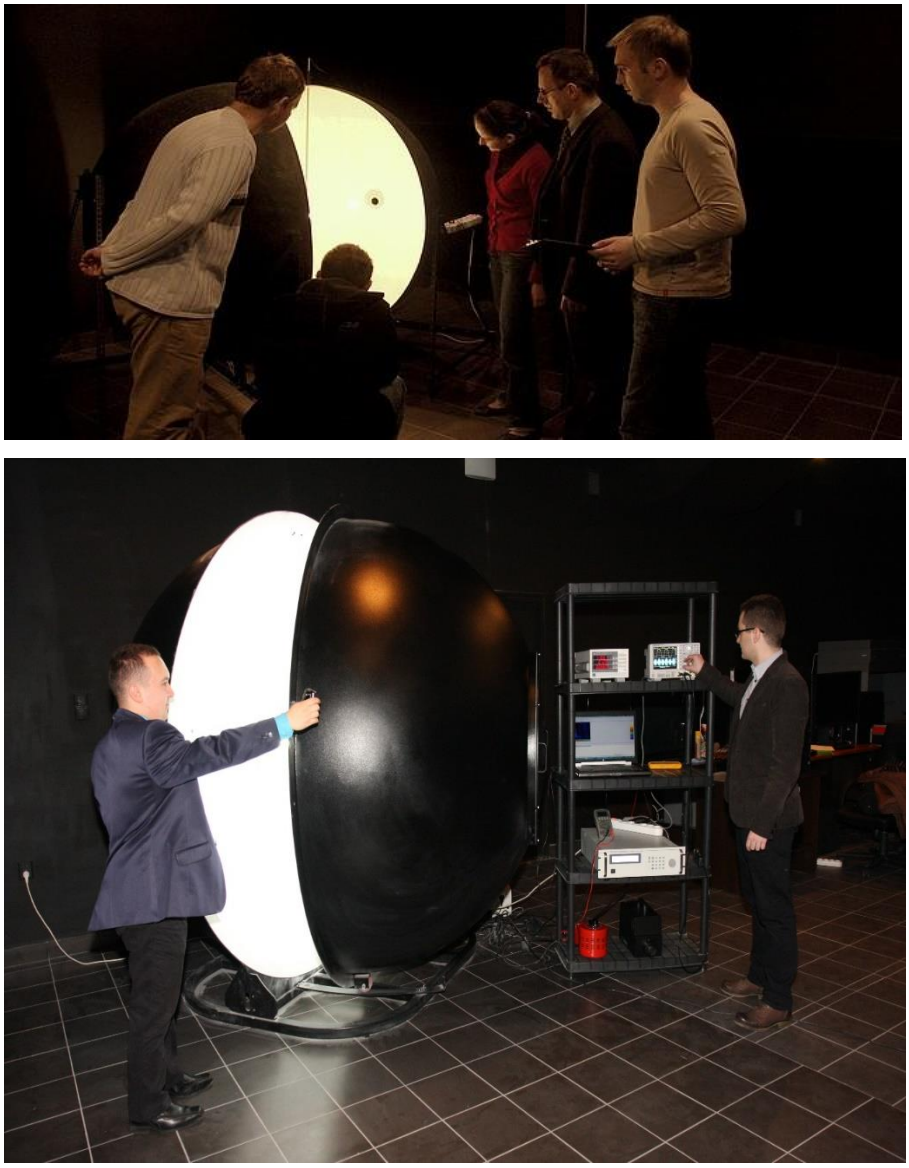

Fot. 138. Laboratoria Katedry Energoelektroniki i Elektroenergetyki. Źródło: https://keie.prz.edu.pl/.

Był zatrudniony jako: „kierownik Katedry Energoelektroniki i Elektroenergetyki PRz (od 1995), prodziekan ds. nauczania Wydziału Elektrycznego PRz (1980-1983, 1990-1996), dziekan Wydziału Elektrycznego PRz (1996-2002, 2005-2012)” [1221]. Pozostając na tych

[1220] *Poznajemy dziekanów, Wydział Elektrotechniki i Informatyki. Dziekan - prof. dr hab. inż. Kazimierz Buczek*, „Gazeta Politechniki” 2008, nr 9-10 (177-178), s. 7-8.
[1221] *Poznajemy prorektorów na nową kadencję Profesor Kazimierz Buczek - prorektor ds. rozwoju*, „Gazeta Politechniki” 2012, nr 4 (220), s. 11.

stanowiskach przez 16 lat (z jedną przerwą) uczestniczył w rozwoju Wydziału, tworzeniu kierunków i specjalności, rozbudowie Wydziału, uzyskiwaniu przez wydział uprawnień do nadawania stopnia doktora i później doktora habilitowanego[1222].

„W dorobku naukowym posiada: 3 monografie, 2 rozdziały w monografiach, ponad 40 artykułów naukowych, ponad 80 referatów na konferencjach naukowych krajowych i zagranicznych, 13 patentów, ponad 40 prac dla przemysłu, kilkadziesiąt ekspertyz itp."[1223]. Był promotorem 3 doktorów i ponad 200 inżynierów oraz magistrów inżynierów. W uznaniu zasług otrzymał szereg nagród, medali i odznaczeń, m.in.: Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski nadany w 2011 r., Medal Komisji Edukacji Narodowej, Medal im. Profesora Pożarskiego, Medal im. Profesora Janusza Groszkowskiego, Złotą Odznakę Stowarzyszenia Elektryków Polskich, odznaczenie „Zasłużonym dla Politechniki Rzeszowskiej", Medal 70-lecia Towarzystwa Naukowego w Rzeszowie.

W początkach istnienia wydziału kształcono studentów w ramach kierunku *elektrotechnika*, specjalność *elektrotechnika przemysłowa*. Studia obejmowały 4600 godzin zajęć dydaktycznych (w ciągu 4 lat), prowadzone były od poniedziałku do soboty. W tok studiów praktykę włączano (jednomiesięczną), po 1968 r. zastąpiono ją praktyką wakacyjną. Poszczególne semestry trwały po 16 tygodni, a rok akademicki rozpoczynał się 1 września. Kształcenie odbywało się w grupach audytoryjnych[1224] (dzisiejsze wykłady i ćwiczenia) i w grupach laboratoryjnych czy projektowych. Początkowo zespół przedmiotowy elektrotechnika tworzyło 3 nauczycieli, rok później został zatrudniony kolejny pracownik. Studia zaoczne na kierunku *elektrotechnika* prowadzono od 1966 r. (pierwsze dyplomy studiów zaocznych wręczono w 1970 r.). Oprócz kadry potrzebna była siedziba Wydziału i udało się to zrealizować w 1967 r., kiedy ukończono budowę budynku „B". Była to nie tylko siedziba władz, prowadzono tam także zajęcia z takich jak elektronika, teoria sterowania oraz elektronika i automatyka przemysłowa.

Wydział poszerzał zarówno bazę materialną jak i osobową. Prof. dr hab. inż. Włodzimierz Kalita[1225] wspominał „już w rok później powstał […] zespół przedmiotowy

[1222] Na podstawie wywiadu z prof. Kazimierzem Buczkiem, 15.01.2020 r.
[1223] *Nominacje profesorskie, profesor Kazimierz Buczek*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 11 (179), s. 8.
[1224] Grupa audytoryjna – podział studentów na grupy i podczas zajęć naucza się praktycznego rozwiązywania zagadnień naukowych. https://www.asp.lodz.pl/images/jakosc-ksztalcenia/materialy-dla-prowadzacych/130315-formy-zajec_77009.pdf (02.07.2020 r.).
[1225] https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/poczet-zasluzonych-wydzialu-elektrotechniki-i-informatyki-prz-590.html (20.07.2020 r.).

automatyki, elektroniki i telemechaniki, formalnie powołany (wraz z 5 innymi) 10 stycznia 1967 r."[1226].

Dwa lata po powołaniu Wydziału „od 1967 r. na Wydziale Elektrycznym funkcjonowały zespoły przedmiotowe:

- Zespół Elektrotechniki Przemysłowej – kierownik dr inż. Jerzy Sozański,
- Zespół Maszyn i Napędów Elektrycznych – kierownik doc. dr hab. inż. Zygmunt Bajorek,
- Zespół Elektrotechniki i Miernictwa Elektrycznego – kierownik doc. dr inż. Irena Kuzora,
- Zespół Elektroniki Automatyki i Telemechaniki – kierownik mgr inż. Włodzimierz Kalita"[1227].

Jednym z zasłużonych dla wydziału był także profesor dr hab. inż. Leszek Trybus[1228]. Pracę rozpoczął 15 kwietnia 1971 r. w WSI w Zakładzie Automatyki i Elektrotechniki kierowanym przez prof. Włodzimierza Kalitę na Wydziale Elektrycznym, kiedy dziekanem był prof. Zygmunt Bajorek. Pierwszym zadaniem L. Trybusa było przygotowanie dwóch stanowisk laboratoryjnych, a od października 1971 r. prowadził już zajęcia jako asystent stażysta. Były to głównie zajęcia laboratoryjne.

W tym czasie były w Rzeszowie dwa komputery. Nazywały się wówczas elektrycznymi maszynami cyfrowymi. Jedna z tych maszyn znajdowała się w Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego w Rzeszowie, a druga na uczelni. L. Trybus ukończył podyplomowy kurs programowania na tych maszynach organizowany przez Naczelną Organizację Techniczną (NOT), (gdy studiował w Akademii Górniczo-Hutniczej – AGH – w Krakowie to jeszcze nie mieli takich maszyn, jedynie oglądano je w Instytucie Obróbki Skrawaniem w Krakowie).

Tym, co wówczas wyróżniało uczelnie w Rzeszowie była według prof. L. Trybusa różnorodność kadry, bo pracownicy naukowi rekrutowali się z różnych uczelni w Polsce (z Politechniki Wrocławskiej, Warszawskiej, AGH i wielu innych). Dzięki temu nagromadzeniu różnorakich doświadczeń i spojrzeń na zadania badawcze, rola i znaczenie uczelni rosły[1229].

[1226] W. Kalita, *Zakład Systemów Elektronicznych i Telekomunikacyjnych Wydziału Elektrotechniki i Informatyki*, „Gazeta Politechniki" 2002, nr 5 (101), s. 15.
[1227] *45 lat Wydziału Elektrotechniki i Informatyki*, Rzeszów 2010, s. 9.
[1228] B. Świder, *Personalia, nominacje profesorskie w Belwederze*, „Gazeta Politechniki" 1994, nr 2, s. 2. Prof. Leszek Trybus był synem Adama Trybusa, oficera Wojska Polskiego, cichociemnego. W latach 80. XX w. należał do aktywnych działaczy opozycji demokratycznej.
[1229] Na podstawie wywiadu z prof. Leszkiem Trybusem, 15.02.2020 r.

W tym też czasie otwarto studia doktoranckie z dziedziny zainteresowań naukowych L. Trybusa, czyli automatyki i telekomunikacji. Pracując w Rzeszowie, niestety nie mógł w nich uczestniczyć, ale przepisywał notatki od kolegów, którzy byli słuchaczami studiów doktoranckich. Promotorem pracy doktorskiej L. Trybusa był prof. Henryk Górecki, twórca krakowskiej szkoły automatyki. „W 1974 r. Rada Wydziału Elektrotechniki Górniczej i Hutniczej AGH w Krakowie nadała mu stopień doktora nauk technicznych”[1230]. Doktorat opierał się na badaniach praktycznych pochodzących z Zakładu „Zapel” w Boguchwale.

W tych latach zaczęto interesować się wyjazdami na staże za granicę. Jako pierwszy z Zakładu Automatyki i Elektrotechniki wyjechał prof. Andrzej Kusy [1231] na półroczne stypendium w 1975 r. Prof. L. Trybus także aplikował o wyjazd na 10-miesięczny staż do Massachusetts Institute of Technology w USA) wpisując w dokumentach zgłoszeniowych, że opracowania z doktoratu w związku z konkretnymi, realnymi badaniami z zakładu przemysłowego mogą mieć zastosowanie w praktyce. To prawdopodobnie wpłynęło na pozytywną opinię komisji oceniającej aplikacje, bo było tylko 13 miejsc a 200 chętnych. Rozpoczął intensywną naukę języka angielskiego i po jej zakończeniu wyjechał. Pobyt tam pod względem naukowym był bardzo owocny. Powstały publikacje, które potem zebrane w monografię stały się podstawą do uzyskania stopnia doktora habilitowanego. Prof. L. Trybus wspominał, że praca habilitacyjna musiała mieć nie tylko pozytywne recenzje, ale także pozytywną opinie od cenzora (siedziba cenzury znajdowała się przy dzisiejszej ulicy L. Lisa-Kuli).

Ponadto prof. L. Trybus przywiózł z pobytu z USA oprogramowanie, z którego korzystali wszyscy pracownicy Katedry (na wyposażeniu uczelni był komputer Odra 1305). Był to polski komputer trzeciej generacji, produkowany już od 1973 r .

[1230] B. Świder, *Personalia, nominacje profesorskie w Belwederze*, „Gazeta Politechniki” 1994, nr 2, s. 2.
[1231] Prof. dr hab. inż. Andrzej Kusy (1942-1999) – założyciel i pierwszy Kierownik Zakładu Podstaw Elektroniki (1982–1992), przekształconej w Katedrę Podstaw Elektroniki, której też w latach 1992-1999 był kierownikiem. Prorektor ds. współpracy z zagranicą (1990-1993) oraz prodziekan Wydziału ds. dydaktyki i wychowania (1984-1987). Specjalista z dyscypliny elektronika. Galeria zasłużonych / Wydział Elektrotechniki i Informatyki (prz.edu.pl) (27.12.2020 r.).

Fot. 139. Komputer Odra 1305. Źródło: http://www.muzeumkomputerow.edu.pl/ekspozycje/ODRA_1305.html.

Staż trwał od września 1975 r. do czerwca 1976 r. i jak wspominał prof. L. Trybus zaskakująca była otwartość biblioteki, gdzie można było korzystać z całej dostępnej literatury. Nie było wówczas jeszcze ksero, ale można było wykonywać notatki.

Już w latach 70. XX w. pojawiły się mikroprocesory i małe komputery, ale dopiero wiele lat później stały się one ogólnodostępne. Prof. L. Trybus otrzymał od kuzyna, który przebywał na stażu w Anglii, mały komputer do samodzielnego złożenia (dokonano tego w Zakładzie) i wykorzystywano na potrzeby Zakładu. Materiały literaturowe zamawiane z Warszawy otrzymywano w formie zdjęcia. Pierwsze ksero miało substancje do utrwalania

kserowanej kopii o dziwnym zapachu. Już w 1976 r. zorganizowano pierwszą konferencję automatyków o wiele wcześniej niż inne znaczenie większe ośrodki w Polsce.

W 1980 r. Rada Wydziału Elektrotechniki Górniczej i Hutniczej AGH w Krakowie nadała dr inż. L. Trybusowi stopień doktora habilitowanego w zakresie automatyki. Po habilitacji w 1981 r. otrzymał stanowisko docenta i kierownictwo Zakładu Automatyki i Informatyki (powstały, jako jeden z trzech zakładów po podziale Katedry Automatyki i Elektroniki w 1981 r.).

W latach 80. XX w. dzięki staraniom prorektora PRz prof. Zdzisława Hippego Zakład kierowany przez pana L. Trybusa otrzymał mikrokomputer Mela 400, na którym kształcono studentów. Zakup taki to nie był wówczas tylko kwestią funduszy, ale wielu zabiegów. Początkowo Zakład, który w drugim członie miał nazwę informatyka prowadził tylko 1 przedmiot z tej dziedziny, a z automatyki - 3. Potem te proporcje się odwróciły.

Mikrokomputer Mela 400 był mocno zawodny, ale i tak był to pierwszy taki w jednostce PRz. Także dzięki staraniom prof. Z. Hippego uczelnia miał prawdziwy mikrokomputer tzw. stacja PSPB 90, nosił on nr seryjny 6 i numer ten wskazuje, że było to 6. urządzenie w Polsce.

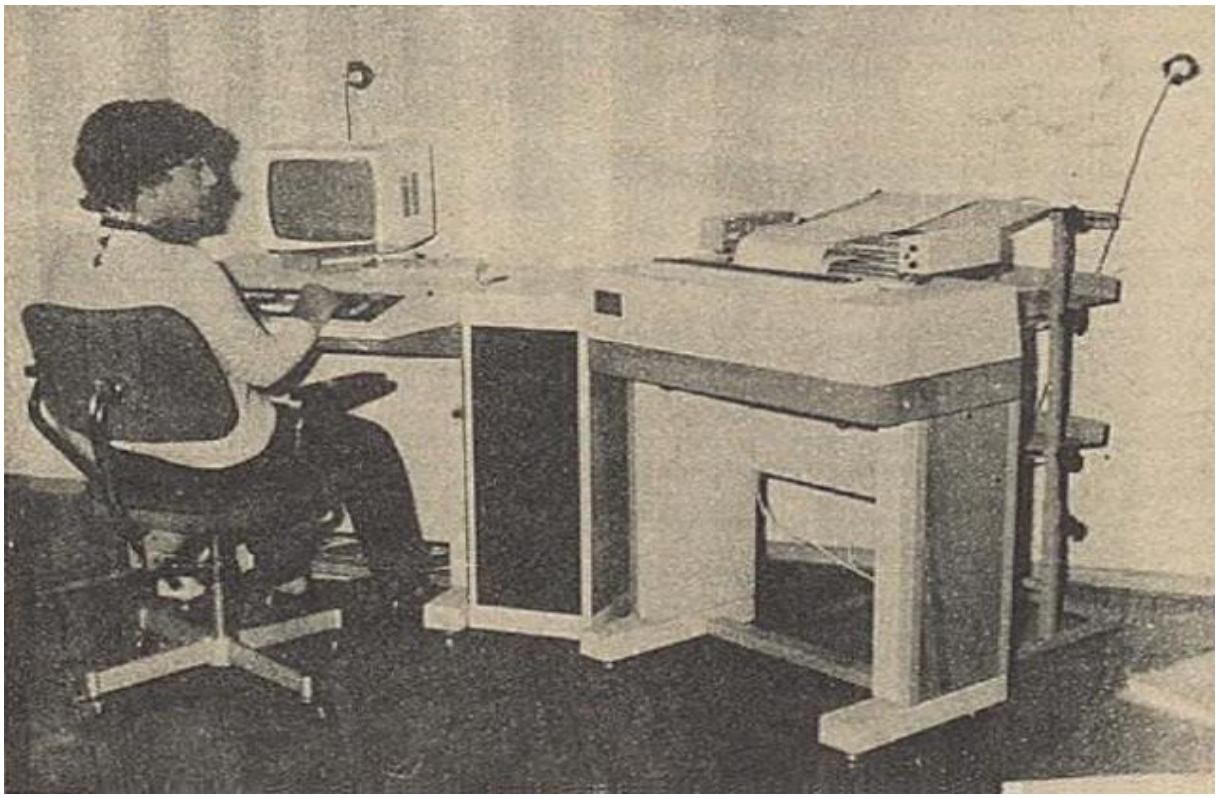

Fot. 140. Stacja PSPB 90. Źródło: https://upadektechnikikrakowa.blogspot.com/2018/01/.

Tak, więc uczelnia miała go na swoim stanie go wcześniej niż np. AGH, bo tego pierwszego PC zakupiono w 1986 r. Zakupu dokonano z prywatnego źródła i zainteresowały się nim służby

bezpieczeństwa, nie miało to jednak negatywnych skutków i komputer pozostawiono go na uczelni.

W czasie stanu wojennego był strajk studencki. Według prof. L. Trybusa był on raczej inspirowany przez służby bezpieczeństwa, by odwrócić uwagę społeczeństwa, a nawet niechętnie usposobić do działań studentów. Chciano wykazać, że studenci zamiast się uczyć to to strajkują. Prof. L. Trybus, wzorując się na postępowaniu rektora Politechniki Warszawskiej, zaproponował studentom, żeby wspólna msza zakończyła strajk i tak się stało. Prof. L. Trybus ukrył też sztandar solidarnościowy pod dywanem w swoim domu, bo rano na teren uczelni wkroczyły Zmotoryzowane Odwody Milicji Obywatelskiej. Sztandar ten przez kilka lat był ukryty w domu profesora.

W 1984 r. prof. L. Trybus jako *visiting professor* przebywał na Uniwersytecie Alberta Kanadzie. Tam także jeszcze nie było PC-ów, ale była już ogólnodostępna sala z terminalami, czyli ekranami i klawiaturami. W tym czasie na PRz były jeszcze maszyny cyfrowe z perforowanymi kartami do obliczeń. Inną ważną rzeczą, która obowiązywała na kanadyjskich uniwersytetach był tzw. *sabbatical leave*, czyli co 6-7 lat każdy z pracowników wyjeżdżał do innego ośrodka naukowego, nie w celach zarobkowych, ale naukowych. Prof. L. Trybus był jeszcze dwukrotnie w Kanadzie w 1988 r. i w 1992 r.

W latach 1987-90 był dyrektorem Instytutu Automatyki i Metrologii PRz. W 1990 r. L. Trybus otrzymał stanowisko profesora nadzwyczajnego. A „prezydent Rzeczpospolitej Polskiej Lech Wałęsa 24 stycznia 1994 r. w Belwederze wręczył mu akt nadania tytułu naukowego profesora nauk technicznych”[1232].

Jak wspominał prof. L. Trybus, przez 10 lat była bardzo aktywna i owocna współpraca z zakładem „Zapel” w Boguchwale. Potem prowadzili 15-letnią współpracę z Zakładem Automatyki Przemysłowej w Ostrowcu Wielkopolskim, największą fabryką produkującą urządzenia automatyki w Polsce. Dyrektor tego Zakładu chciał jeszcze przed 1989 r. stworzyć nowoczesny system dla energetyki polskiej (istniał już system, bo była automatyka, tylko nie komputerowa) i do współpracy zaprosił Instytut Gospodarki Cieplnej, Politechnikę Wrocławską i właśnie Politechnikę Rzeszowską, która ze względu na posiadaną stację PSPB była znacznie bardziej zaawansowana w tej dziedzinie niż inne uczelnie. Jak też wspominał prof. L. Trybus wiele opracowanych przez pracowników PRz sterowników nadal pracuje jeszcze w różnych zakładach przemysłowych w regionie[1233].

[1232] B. Świder, *Personalia, nominacje profesorskie w Belwederze*, „Gazeta Politechniki” 1994, nr 2, s. 2.
[1233] Na podstawie wywiadu z prof. Leszkiem Trybusem, 15.02.2020 r.

Lata 70. XX w. były dla korzystne dla Wydziału Elektrycznego. W tym czasie zyskał nowe lokale: „na 3. piętro bud. »A« przeniesiono Zakład Elektroniki i Automatyki, na 3. piętro bud. »B« – Zakład Miernictwa Elektrycznego, na 2. piętro bud. »B« – Zakład Podstaw Elektrotechniki, na wysoki i niski parter bud. »B« – Zakład Maszyn Elektrycznych, na 1. piętrze bud. »B« pozostał dziekanat Wydziału, a w łączniku »B-C« i na niskim parterze zachodniej części budynku »A« – Zakład Urządzeń Elektrycznych”[1234].

Rozszerzano również ofertę dydaktyczną i w 1973 r. rozpoczęto prowadzenie studiów magisterskich. Pierwsi absolwenci z tytułem magistra inżyniera opuścili mury uczelni w 1978 r. Również wtedy „jednostki organizacyjne Wydziału otrzymały uprawnienia zakładów naukowych”[1235]. W 1971 r. było już pięć zakładów, w 1973 r. Wydział przekształcono w Instytut Elektrotechniki, który posiadał pięć Zakładów: Elektroniki i Automatyki, Elektrotechniki, Maszyn Elektrycznych, Zakład Miernictwa Elektrycznego i Zakład Urządzeń Elektrycznych. Instytut prowadził kształcenie studentów w ramach trzech specjalności: *automatyka i metrologia*, *budowa maszyn i urządzeń elektrotechnicznych* oraz *przetwarzanie i użytkowanie energii elektrycznej*. Studia odbywały się na poziomie magisterskim, również w systemie wieczorowym i dziennym. Obowiązywał sześciodniowy tydzień nauki, dopiero w 1980 r. wprowadzono pięciodniowy.

Do struktury wydziałowej wrócono w 1981 r., a wydziały stały się nadrzędnymi jednostkami nad instytutami. W tym czasie na Wydziale Elektrycznym istniały dwa instytuty: Instytut Elektrotechniki ze specjalnościami: *elektrotechniką teoretyczną*, *urządzeniami*, *maszynami elektrycznymi* i *elektrodynamiką,* oraz powstały 1982 r. Instytut Automatyki i Metrologii, z kierunkami *elektroniką*, *automatyką*, *metrologią elektryczną i elektroniczną*. W strukturze tych instytutów funkcjonowało siedem zakładów.

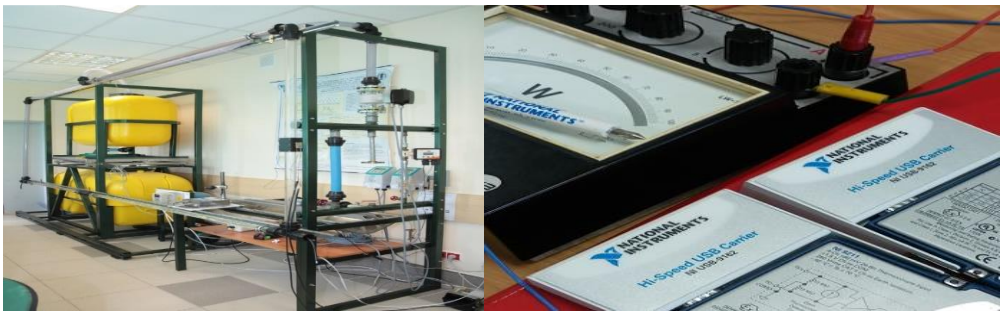

Fot. 141. Laboratoria Katedry Metrologii i Systemów Diagnostycznych. Źródło: http://kmisd.prz.edu.pl/.

[1234] K. Buczek, *50 lat Wydziału Elektrotechniki i Informatyki*, „Gazeta Politechniki” 2015, wydanie specjalne, s. 7.
[1235] Więcej: https://weii.prz.edu.pl/wydzial/historia/powstanie-i-rozwoj (29.01.2019 r.).

Rok 1981 wprowadził jeszcze jedną zmianę w strukturze Wydziału, a mianowicie w tym roku Zakład Elektroniki i Automatyki podzielił się na Zakład Układów Elektronicznych oraz Automatyki. Później z Zakładu Układów Elektronicznych wydzielono Zakład Podstaw Elektroniki.

Fot. 142. Laboratoria Katedry Elektrotechniki i Podstaw Informatyki.
Źródło: http://www.pei.prz.rzeszow.pl/galeria-zdjec.html.

Profesor Jerzy Potencki należał do pierwszego rocznika studentów, który rozpoczął studia w WSI w 1973 r., a kończył na Politechnice w jednolitym trybie magisterskim. Będąc na ostatnim roku studiów został asystentem stażystą. Zetknął się wówczas z technologią grubowarstwową i gdy w tym czasie przyjechał z uczelni partnerskiej z Koszyc Milosz Somora, również zainteresowany tą dziedzina naukową, to rozpoczęli wieloletnia współpracę badawczo-naukową z tej technologii.

Jako student J. Potencki włączył się w działalność młodzieżową, a w 1977 r. odwiedzając w akademiku zaprzyjaźnione małżeństwo poznał przez przypadek studentkę z Jugosławii, która w Rzeszowie odbywała praktykę IAESTE. Znając język angielski, pomagał jej pokazując Rzeszów i okolice. Zapoznał się dzięki temu z organizacją IAESTE i ideą praktyk za granicą. Gdy więc w 1978 r. ministerstwo przesłało do uczelni 2 propozycje praktyk: jedną dla mechanika do Finlandii i druga dla elektryka do Grecji, to J. Potencki zgłosił swoją

kandydaturę i dzięki temu odbył 3 miesięczną praktykę IAESTE w Salonikach. Było tam ok. 30 osób z różnych krajów. J. Potencki wspomina, że otrzymał na wyjazd wyprawkę w wysokości 7 dolarów amerykańskich. Po powrocie J. Potencki włączył się w organizowanie praktyk IAESTE w Rzeszowie, tym bardziej że centralne ich kierownictwo na zebraniu delegatów uczelni podjęło decyzję, że każda z uczelni otrzyma tyle miejsc dla swoich studentów, ile przygotuje miejsc dla zagranicznych studentów. Jerzy Potencki przygotował aż 45 miejsc co było fenomenem, bo pozostali przedstawiciele uczelni mieli przygotowanych tylko po kilka miejsc. W następnych latach liczba miejsc oferowanych przez PRz na praktyki IAESTE była podobna, bo organizacją IAESTE kierował J. Potencki (zakończył to przed swoim doktoratem, po nim kierownikami byli Wojciech Kluza, Lech Lichołai, Andrzej Studziński, a obecnie od kilku lat to sami studenci kierują tą organizacją). Jak ocenia prof. J. Potencki w tym czasie, kiedy kierował IAESTE około 200 osób wyjechało na praktyki i taka sama liczba studentów przyjechała, a w uznaniu zasług w kierowaniu organizacją prof. J. Potencki otrzymał 2019 r. honorowe członkostwo tej organizacji.

Prof. Potencki wspominał, że działali nawet w stanie wojennym, organizacja praktyk przysparzała wiele trudu, zdarzało mu się nawet organizowanie studentom noclegów we własnym domu z powodu bardzo późnego przyjazdu pociągu i zamknięcia akademików, wykupywanie kartek na produkty żywnościowe dla zagranicznych studentów, nieorientujących się w polskich realiach, ale były i wydarzenia radosne, np. przygotowywanie polskich posiłków w akademiku, gdzie mieszkali studenci zagraniczni IAESTE, np. placków ziemniaczanych, które udało się usmażyć mimo braku prądu i smażenie dokończono przy świecach. Praca ta wymagała pomysłowości, jak w przypadku, gdy nie otrzymawszy potwierdzenia przyjęcia na praktykę jeden ze studentów wyjechał w góry (była to środa), a następnego dnia prof. Potencki otrzymał wiadomość, że praktyka została jednak przyznana. Student musiał pilnie zgłosić się do firmy w Niemczech we wtorek (czyli za 4 dni). Trzeba pamiętać, że wówczas nie było telefonów komórkowych i prof. J. Potencki skontaktował się z Almaturem, który posiadał zdjęcie studenta (gdyż był on przewodnikiem, pracującym w Almaturze) i faksem przesłano wiadomość do wszystkich schronisk, że ten student jest poszukiwany. Dlatego później student miał przydomek „Wanted", czyli poszukiwany. Co ciekawe, student zgłosił się i w poniedziałek odebrał wizę, kupił bilet, a we wtorek zameldował się w firmie niemieckiej, gdzie został bardzo miło przyjęty. Właściciel firmy przepraszał go za tragedię II wojny wywołanej przez Niemców, a nawet udostępnił swój gabinet do pracy. Chciał go też zatrudnić po zakończeniu praktyki. Przygotowanie praktyk zarówno dla wyjeżdzających, jak i przyjeżdzających wymagało bardzo dobrej organizacji pracy i współdziałania z różnymi organizacjami i zakładami pracy. Bardzo

dobra współpraca była z Almaturem, dzięki któremu wyjeżdżający studenci otrzymywali wizy na drugi dzień po przesłaniu faxu do ambasady przez pracownicę Almaturu, a nie po 7 tygodniach jak w normalnym trybie ubiegania się o wizę. Statystycznie na 2,5 tys. studentów w tych czasach około 45 osób rocznie wyjeżdżało na praktyki, na danym roku liczącym około 70 osób, około 15 brało w nich udział[1236].

Jak opowiadał prof. J. Potencki produkowane w tych latach radzieckie mechaniczne przekaźniki spadku napięcia nie sprawdzały się, dlatego pojawił się pomysł, by wyprodukować znacznie lżejsze elektroniczne w technologii grubowarstwowej (tworzenie układów hybrydowych).

Fot. 143. Układy hybrydowe. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W Zakładzie prof. J. Potenckiego w 1981 i 1982 r. wyprodukowano ok. 110 takich przekaźników spadku napięcia, które zostały zastosowane w samolotach „Mewa" w Mielcu. O ich perfekcyjnym wykonaniu i działaniu świadczy fakt, że grudniu 2019 r. prof. J. Potencki otrzymał telefon od byłego dyplomanta, który poprosił o przygotowanie jeszcze kilku takich przekaźników do samolotów, bo poprzednie mimo prawie 40 lat pracy są niezniszczalne i bardzo dobrze działają.

Technologia ta stała się podstawową dziedziną naukową, którą zajmowali się pracownicy Zakładu Układów Elektronicznych. Prof. J. Potencki wspomina, że: doc. Borek zajmował się tą technologią i kondensatorami grubowarstwowymi, doc. Benedykt Rząsa kondensatorami, prof. Stanisław Paszczyński i dr inż. Anna Wrona rezystorami, prof. Andrzej Kusy badaniami szumów, dr inż. Marian Kieras sitodrukarkami do nanoszenia warstw (jeszcze jedna taka drukarka pracuje w Politechnice Warszawskiej). Prof. J. Potencki zajmował się

[1236] Na podstawie wywiadu z prof. Jerzym Potenckim, 07.01.2020 r.

układami wielowarstwowymi. Elektronika to właśnie te grube warstwy, czyli układy hybrydowe.

Zakład prof. J. Potenckiego od ponad 40 lat aktywnie współpracuje z Technicką Univerzitą w Koszycach, szczególnie ze wspomnianym wyżej Miloszem Somorą. Efektem było stworzenie idei wspólnych prac dyplomowych. Inicjatywa polegała na tym, że dyplomant miał dwóch promotorów, jednego na uczelni macierzystej i drugiego na uczelni partnerskiej. Student przebywał na drugiej uczelni około miesiąca i wykonywał badania. Obrona pracy dyplomowej odbywała się na uczelni macierzystej. Prof. J. Potencki miał 8 takich wspólnych dyplomantów.

Aktywnie współdziałano także z Universitat w Zwickau, Niemcy. Uczelnia niemiecka współpracowała z fabryką samochodów w Zwickau i dzięki temu pracownicy z Zakładu prof. J. Potenckiego zetknęli się z pojęciem kompatybilność elektromagnetyczna. Zapoznano się z nią dzięki prof. Sperlingowi z uniwersytetu w Zwickau, który odwiedzał PRz i wygłaszał związane z tą dziedziną wykłady.

Podobnie przebiegała kooperacja z uniwersytetem w Soest. Po pierwszej wizycie na uczelni prof. Gerhard Sachs, który był bardzo zdziwiony wysokim poziomem badań i wyposażenia Wydziału i Zakładu, zorganizował wiele przyjazdów pracowników ze swojej uczelni. Ponadto będąc w komisji edukacyjnej Nadrenii i Westfalii decydował, że na 10 osób, które miały przyjeżdżać do Polski na praktyki, 4 osoby kierowano do Rzeszowa. Studenci z Soest odbywali praktyki w Rzeszowie i świetnie asymilowali się w środowisku akademickim Rzeszowa.

Jak wspomina prof. J. Potencki „związki absolwentów z uczelnia były bardzo silne. Na moim roku 66 osób ukończyło studia i w 2019 r. po 41 latach na zjazd absolwentów przyjechało z całej Polski aż 44 osoby (z 66 już 8 zmarło). Absolwenci uczelni zajmowali ważne stanowiska w Rzeszowie i regionie”[1237].

Prof. Potencki podkreśla, że kształcimy studentów na potrzeby lokalnego przemysłu. Ludzie tu zostawali i wspominali dobrze uczelnię. Gdy w 2013 r. otwierano laboratorium Katedry w tej uroczystości uczestniczyli marszałek województwa podkarpackiego, przedstawiciel władz miasta Rzeszowa i regionu, co bardzo zdziwiło zaproszonych gości z innych ośrodków naukowych w Polsce, że Politechnika Rzeszowska jest tak ceniona przez władze województwa.

[1237] Na podstawie wywiadu z prof. Jerzym Potenckim, 07.01.2020 r.

Prof. J. Potencki ocenia, że w czasach studiów poziom nauczania był bardzo wysoki. Egzaminy przebiegały następująco – najpierw był trudny egzamin pisemny, a następnie egzamin ustny, dla 66-osobowej grupy zajmowało to czas około tygodnia (sam prof. Potencki zdawał go około 4,5 godziny).

Bardzo dobrze przebiegała również współpraca z przemysłem. Pracownicy uczelni, mieli bardzo dobre kontakty z inżynierami z działów technicznych zakładów i wspólnie rozwiązywali problemy techniczne i technologiczne, jakie pojawiały się w zakładach. Ponadto sprzęt pozyskiwano dzięki osobistym kontaktom kierownika Zakładu prof. Włodzimierza Kality (np. piec do wypalania, trymer piaskowy, bonder elektryczny itp.) i udanej współpracy z zakładami przemysłowymi np. Unitra w Rzeszowie, dzięki którym po zakończeniu zadań przez nich zleconych otrzymywano od nich zakupiony do tych badań sprzęt.

Już w 1982 r. wraz kolegami Wrocławia i Krakowa dołączono do International Society for Hybrid Microelctronic (ISHM), organizacji która skupia ludzi z obszaru technologii hybrydowej. Centrala tej organizacji była w Stanach Zjednoczonych, a sama organizacja zrzesza około 5 tys. członków, nie tylko ludzi nauki, ale i przedstawicieli przemysłu. Polacy jako jedni z kraju z bloku wschodniego (w latach 80.) należący do tej międzynarodowej organizacji, zawiązali sekcję polską. Organizacja w Polsce zorganizowała już 45 konferencji (z powodu wielkiego zainteresowania przez pierwszych kilka lat organizowano je dwa razy w roku). Konferencja z okazji 25-lecia tej działalności odbyła się w Krasiczynie i brało w niej udział 140 uczestników z 33 krajów. Organizacja w ostatnich latach zmieniła nazwę na International Manufacturing and Packing Society (IMAPS) i liczy około 8 tys. członków. Zarówno prof. W. Kalita, jak i prof. J. Potencki sprawowali po dwie kadencje funkcję prezydenta IMAPS.

Fot. 144. IMAPS. Źródło: https://www.imaps.org.uk/.

Na wszystkie konferencje zapraszani są przedstawiciele przemysłu, którzy mogą brać udział w dyskusjach, wygłaszać prelekcje i wykłady oraz wystawiać swoje produkty. W 2013 r. prof. J. Potencki został kierownikiem Zakładu, funkcję te sprawował przez 5 lat.

W 1982 r. Zakład Automatyki sprawował pieczę nad nowo utworzonym Ośrodkiem Elektronicznej Techniki Obliczeniowej[1238], który stanowił podwaliny pod rozwój informatyki. W latach 80. zawieszono nabór na studia w systemie zaocznym, wznowiono go dopiero w 1989 r. W tym samym roku zlikwidowano Instytuty i pozostały tylko wydziały, które z kolei dzieliły się na katedry i zakłady. W 1989 r. Wydział miał już z osiem zakładów (ósmym był Zakład Elektrodynamiki).

Fot. 145. Laboratoria Zakładu Elektrodynamiki i Systemów Elektromaszynowych.
Źródło: http://www.prz.rzeszow.pl/we/katedry/zeue/laboratoria.html.

Lata dziewięćdziesiąte

Jak oceniano w latach 70. i 80. nabór studentów był mniej więcej na tym samym poziomie i wynosił ok. 80-100 studentów rocznie. Dopiero w 1991 r. przyjęto na studia dzienne ponad 350 osób, w 1992 r. już ponad 530 studentów. Ta tendencja utrzymała się i w latach następnych. W ramach kierunku *elektrotechnika* prowadzono specjalności: *aparatura elektroniczna, automatyka i informatyka, metrologia i systemy pomiarowe* oraz *przetwarzanie i użytkowanie energii elektrycznej*. Od 1991 r. wyraźnie dał się zauważyć rozwój Wydziału w kierunku dyscypliny *informatyka*, o czym świadczył fakt, że dokonano podziału Zakładu Podstaw Elektroniki i wyodrębniono z niego Zakład Systemów Cyfrowych, który został organizatorem Uczelnianej Sieci Komputerowej. Przekształcono także Zakład Automatyki w Zakład Automatyki i Informatyki.

[1238] Ośrodki Elektronicznej Techniki Obliczeniowej – pierwsze przedsiębiorstwa informatyczne w Polsce, powstały na podstawie uchwały Rady Ministrów nr 18/64 w sprawie rozwoju elektronicznej techniki obliczeniowej z 22 stycznia 1964 r., Ośrodek w Rzeszowie powstał 1 lipca 1966 r. działał przy ul. Poznańskiej 2 w Rzeszowie. https://zetorzeszow.pl (20.07.2020 r.).

Fot. 146. Laboratoria Katedry Informatyki i Automatyki. Źródło: http://kia.prz-rzeszow.pl/.

Lata 90. XX w. oceniane są jako bardzo korzystne do rozwoju wydziału. Zwiększono liczbę specjalności: „w 1990 r. wprowadzono specjalność *aparatura elektroniczna*, przekształcono też specjalność *automatyka i metrologia* na dwie odrębne: *automatyka i informatyka* oraz *metrologia i systemy pomiarowe*”[1239]. Ponadto w latach 1991-1996 ośmiu pracowników Wydziału uzyskało stopień doktora habilitowanego i na postawie ustawy z 1990 r. o szkolnictwie wyższym otrzymali oni stanowiska profesorów nadzwyczajnych Politechniki Rzeszowskiej.

W tych latach obchodzono także jubileusz, gdyż „Wydział Elektryczny Politechniki Rzeszowskiej wyznaczył sobie dzień 23 września 1995 r. jako czas obchodów 30-lecia swojej działalności. Główną wydarzeniem tych obchodów był Jubileuszowy Zjazd Absolwentów wszystkich roczników dyplomowania od 1967 do 1995” [1240]. Ten długi czas owocnej działalności sprzyjał podsumowaniom. „Przez 30 lat Wydział Elektryczny rozwijał się bardzo dynamicznie. W chwili założenia Wydziału w 1965 r. pracowało w nim zaledwie kilkunastu pracowników, w tym tylko jeden ze stopniem naukowym doktora”[1241]. A 30 lat później Wydział zatrudniał 120 pracowników, w tym 4 profesorów, 12 doktorów habilitowanych i 37 doktorów, mury uczelni opuściło 2,5 tys. absolwentów tego wydziału.

Rok 1995 przyniósł też zamiany w strukturze organizacyjnej wydziału, bo zgodnie z przepisami część zakładów, które zatrudniały profesora z tytułem naukowym zostały przemianowane w katedry[1242] (na wydziale powstało ich dwie), a w 1996 r. uzyskano zgodę

[1239] W. Malska, J. Wojturski, *45-lecie Wydziału Elektrotechniki i Informatyki Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki” 2010, nr 6 (198), s. 3.
[1240] K. Buczek, *30-lecie Wydziału Elektrotechniki i Informatyki Politechniki Rzeszowskiej* „Gazeta Politechniki” 1995, nr 11-12 (23-24), s. 1.
[1241] K. Buczek, *Jubileusz 30-lecia Wydziału Elektrycznego Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki” 1995, nr 5 (17), s. 1.
[1242] Katedra – jednostka organizacyjna uczelni lub instytutu naukowego, zajmująca się specjalistyczną dziedziną nauki i badań, zrzeszająca kilka zakładów. http://www.mwse.edu.pl/jednostki-organizacyjne (02.07.2020 r.).

ministra na uruchomienie kierunku *informatyka*, z dwiema specjalnościami *systemy i sieci komputerowe* oraz *systemy informatyczne*, od 1997 r. prowadzono te studia na poziomie magisterskim.

Rozwój wydzialu nadal postępował i w 1999 r. Wydział zyskał prawo nadawania stopnia doktora z dziedziny nauk technicznych z kierunku elektrotechnika.

Przekształcenie w Wydział Elektrotechniki i Informatyki i uprawnienia do nadawania stopnia doktora

Zmiana nazwy Wydziału Elektrycznego na Wydział Elektrotechniki i Informatyki (z trzema katedrami i pięcioma zakładami) nastąpiła w 2000 r. „Przy okazji zmiany nazwy Wydziału zmieniono też nazwy niektórych jego jednostek organizacyjnych: Zakład Elektrotechniki Teoretycznej przemieniono na Zakład Podstaw Elektrotechniki i Informatyki, Zakład Układów Elektronicznych na Zakład Systemów Elektronicznych i Telekomunikacyjnych, a Zakład Systemów Cyfrowych na Zakład Systemów Rozproszonych”[1243].

Dzięki uzyskanym uprawnieniom do nadawania stopnia naukowego doktora z dziedziny elektrotechnika pierwsza obrona rozprawy doktorskiej odbyła się trzy lata później. „Bohaterem tego wydarzenia był mgr inż. Wiesław Sabat, asystent w Zakładzie Systemów Elektronicznych i Telekomunikacyjnych Politechniki Rzeszowskiej. Przewód doktorski został otwarty w dniu 13 grudnia 2000 r. Promotorem rozprawy doktorskiej pt. *Uwarunkowania propagacji zakłóceń przewodzonych w hybrydowych strukturach mikroelektronicznych* był dr hab. inż. Włodzimierz Kalita, prof. PRz, a recenzentami: dr hab. inż. Jerzy Bajorek[1244], prof. PRz, prof. dr hab. inż. Jerzy F. Kołodziejski z Instytutu Technologii Elektronowej w Warszawie[1245] oraz prof. dr hab. inż. Ludwik Spiralski [1246] z Politechniki Gdańskiej”[1247]. Władze Wydziału aktywnie uczestniczyły w zjazdach dziekanów wydziałów innych uczelni

[1243] K. Buczek, *Jubileusz 50-lecia WEiI*, „Gazeta Politechniki” 2015, wydanie specjalne, s. 8.
[1244] https://weii.prz.edu.pl/wydzial/historia/poczet-dziekanow-kadencyjnie**,** (03.07.2020 r.).
[1245] Profesor Jerzy F. Kołodziejski – profesor Instytutu Technologii Elektronowej w Warszawie. Instytut prowadzi badania podstawowe i stosowane w dziedzinie elektroniki i fizyki ciała stałego oraz opracowuje, wdraża i upowszechnia nowoczesne mikro- i nanotechnologie i ich zastosowanie w dziedzinie fotoniki oraz mikro- i nanoelektroniki. https://www.crn.pl/archiwum/okiem-specjalisty (03.07.2020 r.).
[1246] Profesor Ludwik Spiralski (1933) – specjalista w dziedzinie teorii i techniki pomiarów właściwości szumowych elementów, układów i systemów elektronicznych, kompatybilności elektromagnetycznej, zakłóceń, nieniszczących badań obiektów metodami analizy zjawisk przypadkowych. http://we.umg.edu.pl/ktm/ludwik-spiralski (03.07.2020 r.).
[1247] J. Plewako, *Pierwsza obrona pracy doktorskiej na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki*, „Gazeta Politechniki” 2003, nr 1 (109), s. 3.

o podobnej tematyce kształcenia. „Po raz pierwszy w swojej historii Wydział Elektrotechniki i Informatyki Politechniki Rzeszowskiej jest organizatorem Ogólnopolskiego Zjazdu Dziekanów Wydziałów Elektrycznych Elektroniki i Informatyki”[1248]. Zjazd jest już dwunastym spotkaniem dziekanów i odbędzie się w dniach 3-6 czerwca 2002 r. w Rzeszowie i Polańczyku”[1249]. Obrady otworzył rektor Politechniki Rzeszowskiej prof. Tadeusz Markowski 3 czerwca 2002 r., a dziekan dr hab. inż. Kazimierz Buczek, prof. PRz przedstawił osiągnięcia i działalność wydziału. Uczestnicy zjazdu również zwiedzali Ośrodek Kształcenia Lotniczego Politechniki Rzeszowskiej w Jasionce, Zakłady Sprzętu Domowego „Zelmer” w Rzeszowie[1250] oraz Stację Najwyższych Napięć w Widełce[1251]. „W godzinach popołudniowych 3 czerwca br. uczestnicy i zaproszeni goście udali się do Polańczyka, do Ośrodka Wypoczynkowego »Jawor«, wybranego na miejsce spotkania. Drugi dzień Zjazdu był poświęcony obradom w 4 sesjach”[1252]. Trzeciego dnia uczestnicy zostali zaproszeni do Politechniki Lwowskiej.

Władze wydziału dbały o zapewnianie odpowiedniej jakości kształcenia na wydziale i dzięki tym staraniom „dnia 9 września 2004 r., na mocy uchwały Prezydium Państwowej Komisji Akredytacyjnej (PKA), kierunek *informatyka* na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki uzyskał akredytację. Prezydium PKA po zapoznaniu się z raportem Zespołu Oceniającego oraz stanowiskiem uczelni, a także po zasięgnięciu opinii Zespołu Kierunków Studiów Technicznych pozytywnie oceniło jakość kształcenia na poziomie zawodowym i magisterskim tego kierunku” [1253]. Kierunek *elektrotechnika zyskał* pozytywną ocenę Państwowej Komisji Akredytacyjnej w 2006 r.

Dbano nie tylko o jakość kształcenia, ale także o dostosowanie oferty studiów do potrzeb rynku pracy, o czym świadczy fakt, że „Rada Wydziału Elektrotechniki i Informatyki wystąpiła – podejmując w dniu 10 listopada 2004 r. stosowną uchwałę, z wnioskiem

[1248] Ogólnopolski Zjazd Dziekanów Wydziałów Elektrycznych Elektroniki i Informatyki – coroczne spotkania dziekanów wydziałów i przedstawicieli krajowych instytucji naukowych i przemysłu, zapoczątkowane dzięki prof. Tadeuszowi Glinka (ówczesny dziekan Wydziału Elektrycznego Politechniki Śląskiej) w 1991 r. i kontynuowane w następnych latach. http://we.umg.edu.pl/aktualnosci/2018/zjazd-dziekanow-relacja (03.07.2020 r.).

[1249] K. Buczek, *XII Zjazd Dziekanów Wydziałów Elektrycznych Elektroniki i Informatyki,* „Gazeta Politechniki” 2002, nr 4 (100), s. 7.

[1250] http://encyklopedia.naukowy.pl/Zelmer,vstrona_2 (03.07.2020 r.).

[1251] Stacja Najwyższych Napięć w Widełce – jedna ze stacji w sieci Krajowego Systemu Elektroenergetycznego odbierającej prąd liniami wysokich napięć (WN, w Polsce o napięciu 110 kV). http://budowalinii400kv.pl/aglomeracjawarszawska-siedlce/o-inwestycji/krajowy-system-elektroenergetyczny.html (03.07.2020 r.).

[1252] K. Buczek, *XII Ogólnopolski Zjazd dziekanów wydziałów elektrycznych, Elektroniki i Informatyki Rzeszów-Polańczyk, 3-6 czerwca 2002*, „Gazeta Politechniki” 2002, nr 9 (105), s. 4.

[1253] J. Bajorek, *Akredytacja Państwowej Komisji Akredytacyjnej dla kierunku Informatyka na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki*, „Gazeta Politechniki” 2004, nr 11 (131), s. 9

o uruchomienie studiów inżynierskich na kierunku *elektronika i telekomunikacja*"[1254]. Wniosek został zaaprobowany przez Senat Politechniki Rzeszowskiej i przesłano go do Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu, które wyraziło zgodę 1 lipca 2005 r.

Fot. 147. Laboratoria Katedry Systemów Elektronicznych i Telekomunikacyjnych.
Źródło: https://eit.prz.edu.pl/dydaktyka/laboratoria.

W 2009 r. uzyskano zgodę na utworzenie „kolejnych dwóch kierunków: *automatyka i robotyka* oraz *energetyka*"[1255].

Po 2007 r. Wydział znacznie rozwinął bazę laboratoryjną, uzyskując dofinasowanie ze środków unijnych. Jednak prof. K. Buczek uważa, że nie wykorzystano szansy na zakup unikalnej aparatury tak, by wydział wyspecjalizował się w innej, niż pozostałe ośrodki naukowe w Polsce dziedzinie, bo taki sam sprzęt badawczy i aparaturę zakupiły także inne uczelnie[1256].

[1254] W. Kalita, M. Gotfryd, *Elektronika i Telekomunikacja nowy kierunek studiów na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki*, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 10-11 (142-143), s. 6,7
[1255] W. Malska, J. Wojturski, *45-lecie Wydziału Elektrotechniki i Informatyki Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki", 2010, nr 6 (198), s. 4.
[1256] Na podstawie wywiadu z prof. Kazimierzem Buczkiem, 15.01.2020 r.

Szkolenia IBM

Fot. 148. Szkolenia IBM na PRz. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W kolejnych latach Wydział się rozwijał oferując studentom ciekawe szkolenia oraz umożliwiając zdobycie uprawnień. Nawiązywał współpracę z różnymi firmami, m.in. „firma IBM[1257] zawitała w Politechnice Rzeszowskiej w 2005 r., gdy uczelnia miała zamiar kupić sztandarowy produkt firmy IBM – komputer mainframe[1258] – najlepszy komputer dla biznesu. Ostatecznie Politechnika tego komputera nie kupiła, ale firma IBM Polska zorganizowała w latach 2005/2006 i 2006/2007 szkolenia, po 192 godz. w roku dla 20-osobowych grup studentów/pracowników”[1259].

„Gazeta Politechniki” (GP) zamieszczała informacje o realizacji tych szkoleń po zakończonych semestrach i roku akademickim. W jednym z numerów GP z 2006 informowano, że 31 marca 2006 r. w sali Senatu Politechniki Rzeszowskiej odbyło się zakończenie pierwszego semestru zajęć. Co ważne „kursy IBM włączone zostały w program nauczania na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki, na podstawie porozumienia o współpracy zawartego

[1257] Firma IBM – amerykańskie przedsiębiorstwo informatyczne. https://www.ibm.com/pl-pl
[1258] Komputery mainframe – komputery używane głównie przez duże organizacje, gdyż są większe i mają większą moc obliczeniową. https://www.ibm.com/support/knowledgecenter/zosbasics/com.ibm.zos.zmainframe/zconc_whatismainframe.htm (07.07.2020 r.).
[1259] M. Olejnik, *Z moderatorem współpracy PRz z firmą IBM dr inż. Markiem Śnieżkiem na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki rozmawia Marta Olejnik*, „Gazeta Politechniki” 2013, nr 1 (229), s. 12.

pomiędzy IBM a Politechniką Rzeszowską”[1260]. We wrześniu 2007 r. GP opublikowała informację o zakończeniu kolejnego roku współpracy pomiędzy Wydziałem Elektrotechniki i Informatyki i firmą IBM. „W tym roku Centrum Edukacyjne IBM prowadziło dla 22 osób (20 studentów WEiI z ostatnich lat studiów różnych specjalności oraz 2 pracowników) bezpłatne szkolenie obejmujące dwa wiodące tematy:

- Systemy operacyjne komputerów IBM System z,
- Programowanie aplikacji w systemie z/OS[1261]”[1262].

Kursy dla dwóch grup studentów po 20 osób, w wymiarze 192 godz. Na rok prowadzone były przez moderatora dr inż. Marka Śnieżka[1263] od roku akademickiego 2007/2008. Dr inż. M. Śnieżek mówił na łamach GP w 2007 r., że na Politechnice Rzeszowskiej, jako pierwszej uczelni w kraju będą „przeprowadzone dwa równoległe moduły zajęć, dotyczące zagadnień związanych z komputerami mainframe:

1. Podstawy systemu operacyjnego z/OS w wymiarze 96 godz. na semestr,
2. Wprowadzenie do komputerów mainframe - w wymiarze 48 godz. na semestr”[1264].

Szósta edycja naboru do kursów IBM rozpoczęła się także w 2010 r., kiedy to przeprowadzono „dwa moduły zajęć dotyczących zagadnień związanych z komputerami mainframe:

- Podstawy systemu operacyjnego z/OS w wymiarze 192 godz. na rok dla 21 studentów,
- System z/OS dla zaawansowanych w wymiarze 180 godz. na rok dla 15 studentów.

[1260] T. Kaczmarski, *Dyplomy IBM dla studentów* informatyków, „Gazeta Politechniki” 2006, nr 6-8 (150-152), s. 14.
[1261] System z/OS – jeden z systemów operacyjnych, https://www.ibm.com/pl-pl/it-infrastructure/z/zos (07.07.2020 r.).
[1262] M. Śnieżek, *IBM w Politechnice Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki” 2007, nr 9-10 (165-166), s. 19.
[1263] Dr inż. Marek Śnieżek (1966) – nauczyciel akademicki w Katedrze Informatyki i Automatyki na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki PRz, moderator programu szkoleń IBM dla studentów w PRz, aktywny uczestnik programów TEMPUS S-JEP 07181-94. *Information technologies for control and decision support* w latach 1994-1997, TEMPUS S-JEP 11317-96, specjalista w dziedzinie opracowania i projektowania sterowników mikroprocesorowych, oprogramowania sterowników mikroprocesorowych, sterowania bezpiecznego, komunikacji w systemach rozproszonych: MODBUS, CAN, 1-wire, architekturze komputerów, autor 2 patentów i kilkudziesięciu publikacji naukowych, współautor i autor 4 książek i monografii. https://sniezekm.v.prz.edu.pl/ (25.07.2020 r.).
[1264] M. Śnieżek, *Trzeci rok współpracy z IBM rozpoczęty,* „Gazeta Politechniki” 2007, nr 12 (168), s. 11.

[…] W dniu 22 lipca br. firma IBM zrobiła światową premierę najnowszego komputera mainframe z 196 (z Enterprise)[1265] najszybszymi procesorami na świecie (5,2 GHz)[1266]. W jednym komputerze może być 96 procesorów, 3 TB pamięci RAM (tera)"[1267]. Co istotne studenci uczestniczący w tych kursach mogli uzyskać aż 5-7 certyfikatów w zależności od ustalonej liczby szkoleń.

Współpraca z firmą IBM nadal się rozwijała i 26 listopada 2012 r. zorganizowano Dzień Technologii IBM. „Z firmy IBM (Oddział w Wielkiej Brytanii) 25 listopada w godzinach wieczornych na plac między budynkami »A« i »B« przyjechała 35-tonowa ciężarówka-mobilne laboratorium wyposażone w dwa dobrej klasy komputery, macierz dyskową i programowalne switche sieciowe. Naczepa tej ciężarówki rozszerza się na szerokość w obie strony po 3 metry, w wyniku, czego wewnątrz powstaje małe laboratorium"[1268]. Podczas tego dnia przedstawiciele firmy informowali osoby zainteresowane o możliwości odbywania praktyk i staży w firmie IBM, a nawet o możliwości zdobycia pracy w oddziale IBM we Wrocławiu. Przedstawiono również historię rozwoju komputerów mainframe wraz z prezentacją najnowszego komputera mainframe zEC12.

Przez cały czas współpraca Wydziału z firmą IBM była kontynuowana i „w dniach 18-22 lutego 2014 r. trzej studenci Wydziału […], wraz ze swoimi opiekunami: dr inż. Markiem Śnieżkiem i pracownikiem IBM Polska Michałem Kordyzonem, odbyli ciekawą wizytę w jednym z największych na świecie laboratoriów IBM w Böblingen (Niemcy). […] Jest tam założone w 1953 r., największe zlokalizowane poza USA, laboratorium badawczo-rozwojowe. Pracuje w nim ponad 1800 naukowców, fizyków i inżynierów, opracowując kolejne generacje procesorów i systemów operacyjnych, w tym dla najmocniejszych komputerów przeznaczonych dla biznesu, czyli System z (potocznie mainframe)"[1269].

„16 marca 2005 r., na podstawie umowy pomiędzy Politechniką Rzeszowską a firmą Alcatel, otwarty został w Zakładzie Systemów Rozproszonych na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki ośrodek dydaktyczno-szkoleniowy wpisujący się w międzynarodową formułę Akademii Alcatel. Należy podkreślić, że jest to druga tego typu, po Hiszpanii, placówka

[1265] Mainframe z 196 (z Enterprise) – konfiguracja sprzętowa instalacji LPAR IBM System z Enterprise 196 z / VM. https://www.ibm.com/support/knowledgecenter/en/linuxonibm/liaag/filenet/l0fnet00_196zvmlparsetup.htm
[1266] Procesor (5,2 GHz) – najszybszy komputer składający się z 1,4 miliarda tranzystorów na płytce o powierzchni 512 milimetrów kwadratowych. https://www.komputerswiat.pl/aktualnosci/sprzet/ibm-z196-najszybszy-procesor-swiata/l17n4zq (07.07.2020 r.).
[1267] M. Śnieżek, *Kurs IBM rozpoczęty - po raz szósty,* „Gazeta Politechniki" 2010, nr 11 (203), s. 9.
[1268] M. Śnieżek, *Dzień Technologii IBM w Politechnice Rzeszowskiej (w dwóch odsłonach)*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 1 (229) s. 10.
[1269] M. Śnieżek, *Studenci WEiI w laboratorium IBM w Böblingen,* „Gazeta Politechniki" 2014, nr 4 (244), s. 18.

w Europie”[1270]. Firma Alcatel doskonale wyposażyła powstałą Akademię, co wykorzystywano przy szkoleniu z zakresu architektury i zarządzania sieciami LAN. Studenci mieli także możliwość uczestniczenia (po zakończeniu i zaliczeniu obowiązkowych zajęć) w egzaminie, którego zdanie pozwalało na uzyskanie certyfikatu inżyniera systemów sieciowych Alcatela (ACSP – *Alcatel Certified Switch Professional*).

W rzeszowskim Oddziale ZUS powstał Ośrodek Badawczo-Rozwojowy wyposażony w komputer mainframe. W związku z tym uczelnia podpisała umowę z ZUS-em w 2011 r. w celu umożliwienia odbywania praktyk przez studentów. O zainteresowaniu studentów tymi kursami świadczy fakt, że w roku akademickim 2012/2013 na zajęcia dwudziestoosobowej grupy zgłosiło się 130 osób chętnych.

Nowe kierunki rozwoju

Rok 2010 przyniósł Wydziałowi nowe osiągnięcia, Wydział (mający pięć katedr i trzy zakłady oraz Pracownię Akustyki) uzyskał uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego [1271] na kierunku *elektrotechnika*. Zarządzeniem Rektora PRz uruchomiono studia doktoranckie w dyscyplinie *elektrotechnika* 2 kwietnia 2010 r.

Był to również rok jubileuszu 45-lecia Wydziału, który uroczyście obchodzono był 25 września 2010 r. „Głównym punktem programu jubileuszu było uroczyste posiedzenie Rady Wydziału. Uczestniczyli w nim pracownicy WEiI, zaproszeni goście, m.in. prorektorzy, dziekani i prodziekani innych wydziałów PRz, poseł na sejm RP, zarazem absolwent WEiI Andrzej Szlachta, przedstawiciele władz samorządowych i sponsorów oraz absolwenci Wydziału”[1272].

Wydane z tej okazji publikacje zawierały kalendarium rozwoju Wydziału, opis katedr i zakładów, a także wykaz absolwentów. Uczestnikom zjazdu wręczono okolicznościowy

[1270] F. Grabowski, *Nowoczesna pracownia sieciowa dla przyszłych inżynierów,* „Gazeta Politechniki” 2005, nr 4 (136), s. 11.

[1271] Prawo do nadawania stopnia doktora – „Uprawnienie do nadawania stopnia doktora habilitowanego może otrzymać jednostka organizacyjna, która zatrudnia w pełnym wymiarze czasu pracy co najmniej dwanaście osób posiadających tytuł profesora lub stopień doktora habilitowanego lub osób, które nabyły uprawnienia równoważne z uprawnieniami doktora habilitowanego na podstawie art. 21a *nabywanie uprawnień równoważnych uprawnieniom z posiadania stopnia doktora habilitowanego*, dla których ta jednostka jest podstawowym miejscem pracy, w rozumieniu ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym, reprezentujących dziedziny nauki lub dziedziny sztuki, w których zakresie jednostka organizacyjna ma otrzymać uprawnienie, w tym co najmniej 3 osoby posiadające tytuł profesora, Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, Art. 6. Warunki uzyskania uprawnień do nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego, Dz.U.2017.0.1789

[1272] W. Malska, J. Płoszyńska, *45-lat Wydziału Elektrotechniki i Informatyki,* „Gazeta Politechniki” 2010, nr 11 (203), s. 12.

medal, a wieczorem tego dnia odbyło się spotkanie w stołówce studenckiej. W 2010 r. na wydziale zatrudnionych było 122 pracowników nauki, w tym 25 profesorów zwyczajnych i nadzwyczajnych, a także 85 doktorów. W ciągu 45 lat aż 8,5 tysiąca studentów ukończyło studia na Wydziale uzyskując tytuł inżyniera lub magistra inżyniera. Wypromowano 19 doktorów nauk technicznych.

Rok po uzyskaniu prawa do nadawania stopnia doktora habilitowanego odbyła się obrona pracy habilitacyjnej. „W dniu 13 maja 2011 r. odbyło się nadzwyczajne posiedzenie Rady Wydziału Elektrotechniki i Informatyki poświęcone kolokwium habilitacyjnemu Grzegorza Masłowskiego[1273], adiunkta w Zakładzie Podstaw Elektrotechniki i Informatyki PRz

Fot. 149. Laboratoria Katedry Podstaw Elektroniki.
Źródło: http://www.prz.rzeszow.pl/kpe/www/index.php3?p=labo.

Recenzentami rozprawy habilitacyjnej *Analiza i modelowanie wyładowań atmosferycznych na potrzeby ochrony przed przepięciami* oraz dorobku naukowego habilitanta byli prof. dr hab. inż. Janusz Fleszyński[1274] z Politechniki Wrocławskiej, prof. dr hab. inż. Zdobysław Flisowski[1275] z Politechniki Warszawskiej, prof. dr hab. inż. Tadeusz Glinka[1276]

[1273] http://www.pei.prz.rzeszow.pl/~masloprz/index.htm
[1274] Profesor Janusz Fleszyński (1941) – były nauczyciel akademicki w instytucie Podstaw Elektrotechniki i Elektrotechnologii na Wydziale Elektrycznym Politechniki Wrocławskiej, M. Burak, P. Pregiel, *Tytularni profesorowie Politechniki Wrocławskiej*, Wrocław 2015, s. 32.
[1275] Profesor Zdobysław Flisowski (1931) – inżynier, nauczyciel akademicki i polityk, profesor nauk technicznych, nauczyciel akademicki Politechniki Warszawskiej, minister edukacji narodowej w latach 1992-1993. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=52250&_k=2ak1pr (07.07.2020 r.).
[1276] Profesor Tadeusz Glinka – specjalista w dziedzinie naukowej związanej z maszynami elektrycznymi, maszynami wzbudzanymi magnesami trwałymi, transformatorami, diagnostyka maszyn elektrycznych i transformatorów, napędem elektryczny, wykładał na Politechnice Śląskiej i był dyrektorem Instytutu Elektrotechniki Teoretycznej i Przemysłowej, a obecnie jest profesorem Instytutu Napędów i Maszyn Elektrycznych Komel, 7 października 2015 r. Uhonorowany tytułem Honorowego profesora Politechniki Śląskiej „za wybitne osiągnięcia z zakresu maszyn elektrycznych i układów napędowych w trakcji elektrycznej, hutnictwie, energetyce i górnictwie, znakomitą promocję Wydziału Elektrycznego oraz znaczący wkład w rozwój kadr naukowych Politechniki Śląskiej, a także za Jego otwartość, życzliwość i chęć dzielenia się wiedzą”. https://iei.elektr.polsl.pl/index.php/pl/11-pracownicy/105-prof-dr-hab-inz-tadeusz-glinka (07.07.2020 r.).

z Politechniki Śląskiej w Gliwicach oraz prof. dr hab. inż. Romuald Włodek[1277] z Politechniki Rzeszowskiej"[1278].

O wysokim poziomie nauczania na WEiI świadczy fakt, że „Piotr Galbas, student II roku PRz na kierunku *informatyka* dostał się do finału konkursu »Decode Tieto«[1279], który jest elementem programu edukacyjno-rekrutacyjnego »Passion for Future«, organizowanego przez polski oddział Tieto Corporation, producenta i integratora oprogramowania. […] W konkursie »Decode Tieto« o 10 miejsc gwarantujących wejście do finału walczyło prawie 300 osób"[1280].

Rok 2012 przyniósł kolejny sukces wydziałowi. „28 maja 2012 r. Centralna Komisja ds. Stopni i Tytułów przyznała Wydziałowi Elektrotechniki i Informatyki Politechniki Rzeszowskiej uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora nauk technicznych w dyscyplinie informatyka"[1281]. Odpowiednia ilość osób zatrudnionych na wydziale oraz spełnianie innych wymagań umożliwiło uzyskanie przez Wydział uprawnień do prowadzenia studiów II stopnia na kierunku *energetyka*.

5 września 2013 r. WEiI uzyskał pozytywną ocenę instytucjonalną Polskiej Komisji Akredytacyjnej, co wymagało uzyskania pozytywnych opinii według ośmiu „kryteriów oceny instytucjonalnej:

- strategii rozwoju,
- wewnętrznego systemu zapewnienia jakości,
- celów i efektów kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych oraz
- systemu ich weryfikacji,
- zasobów kadrowych, materialnych i finansowych,
- prowadzonych badań naukowych,
- współpracy krajowej i międzynarodowej,

[1277] Profesor Romuald Włodek – emerytowany nauczyciel akademicki w Katedrze Elektrotechniki i Elektroenergetyki na Wydziale Elektrotechniki, Automatyki, Informatyki i Inżynierii Biomedycznej w Akademii Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie. http://www.kee.agh.edu.pl/?pg=zbad (07.07.2020 r.).
[1278] J. Bajorek, *Pierwsza habilitacja i studia doktoranckie na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 6 (210), s. 7.
[1279] „Decode Tieto" – konkurs organizowany przez Tieto Corporation (skandynawski producent i integrator oprogramowania), pod patronatem Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, prezydentów Wrocławia i Szczecina, Politechniki Wrocławskiej, Uniwersytetu Wrocławskiego, Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego oraz m.in. redakcji magazynu „Computerworld" w dziedzinie oprogramowania. https://www.computerworld.pl/news/Rusza-druga-edycja-konkursu-programistycznego-Decode-Tieto,380639.html (07.07.2020 r.).
[1280] A. Wysocka, *Student Wydziału Elektrotechniki i Informatyki w finale konkursu programistycznego „Decode Tieto",* „Gazeta Politechniki" 2011, nr 1-2 (205-206), s. 9.
[1281] S. Duda, *Uprawnienia do nadawania stopnia doktora nauk technicznych w dyscyplinie informatyka dla Wydziału Elektrotechniki i Informatyki,* „Gazeta Politechniki" 2012, nr 9-10 (225-226), s. 14.

- systemu wsparcia studentów i doktorantów,
- przepisów wewnętrznych normujących proces zapewnienia jakości kształcenia”[1282]. Ponadto w tym samym roku przygotowano studia doktoranckie na kierunku *informatyka.*

W 2015 r. wydział obchodził jubileusz 50-lecia. Uroczystości zorganizowano 16-17 czerwca 2015 r. Podczas obchodów wspominano, że „w ciągu pięćdziesięciu lat historii mury naszego Wydziału opuściło ponad 10,5 tys. absolwentów”[1283].

Program obchodów 50-lecia WEiI obejmował następujące wydarzenia:

- konferencję naukowo-techniczną (bud. „A”, sala A61, ul. W. Pola 2),
- sesję PTETiS[1284] oraz sesję studentów i doktorantów,
- zawody sportowe o Puchar Dziekana Wydziału,
- Jubileuszową Mszę Świętą w kościele p.w. św. Jacka w Rzeszowie,
- uroczyste posiedzenie Rady Wydziału Elektrotechniki i Informatyki oraz Rady Gospodarczej połączone ze Zjazdem Absolwentów,
- wystąpienia gości,
- prezentację multimedialną prof. Kazimierza Buczka, „50 lat Wydziału Elektrotechniki i Informatyki”,
- wykład prof. Krzysztofa Kluszczyńskiego[1285]„Modelowanie w technice i sztuce”,
- występ Studenckiego Zespołu Pieśni i Tańca „Połoniny”,
- otwarcie laboratorium pod patronatem Asseco Poland S.A.,
- prezentację Kół Naukowych,
- spotkania na Wydziale.

[1282] G. Masłowski, *Pozytywna ocena instytucjonalna Wydziału Elektrotechniki i Informatyki,* „Gazeta Politechniki” 2013, nr 11 (239), s. 11.
[1283] G. Masłowski, *Jubileusz 50-lecia WEiI*, „Gazeta Politechniki” 2015, wydanie specjalne, s. 3.
[1284] Polskie Towarzystwo Elektrotechniki Teoretycznej i Stosowanej – stowarzyszenie powołane 6 października 1961 r. w celu „krzewienia i wspierania rozwoju szeroko rozumianej elektrotechniki teoretycznej i stosowanej”. http://ptetis.pl/50-lecie-ptetis/ (07.07.2020 r.).
[1285] Profesor Krzysztof Kluszczyński (1950) – inżynier elektrotechnik, specjalista w zakresie elektrotechniki i maszyn elektrycznych, mechatroniki i nowatorskich systemów mechatronicznych, profesor zwyczajny Politechniki Śląskiej i Politechniki Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki, w latach 2005-2007 rektor Wyższej Szkoły Mechatroniki w Katowicach. https://sep.gda.pl/wp-content/uploads/2018/01/O-PROFESORZE.pdf (07.07.2020 r.).

Fot. 150. Konferencja „Wczoraj i dziś", Jubileusz 50-lecia WEiI, prowadzący prof. P. Jankowski-Mihułowicz. https://pjanko.v.prz.edu.pl/aktualnosci/50-lecie-weii---konferencja-wczoraj-i-dzis-18.html.

Zgodnie z harmonogramem obchodów 50-lecia 16 czerwca 2015 r. odbyła się konferencja naukowo-techniczna pt. „Wczoraj i Dziś - badania na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki".

Tego samego dnia rozegrano zawody sportowe w piłce siatkowej i nożnej o puchar dziekana WEiI. W następnym dniu była msza święta, a po niej uroczyste posiedzenie Rady Wydziału, podczas której odczytano wiele otrzymanych gratulacji i życzeń z okazji rocznicy, wydział i poszczególni, zasłużeni pracownicy otrzymali medale i odznaczenia. Następnie został „wygłoszony przez prof. Krzysztofa Kluszczyńskiego z Politechniki Śląskiej niezwykle interesujący wykład pt. »Modelowanie w technice i sztuce«, poprzedzony wykonanym przez Niego samego pięknym recitalem fortepianowym. Profesor podkreślił, że »zabiera głos w najpiękniejszym języku, języku muzycznym«. Na życzenia muzyczne dla Wydziału złożyły się trzy utwory dedykowane fundamentalnej działalności każdej uczelni: dydaktycznej, organizacyjnej i naukowej. Każdą z nich prof. K. Kluszczyński opatrzył wyjątkowym komentarzem" [1286]. Uroczystość zakończył występ Zespołu Pieśni i Tańca „Połoniny". Dodatkowo w budynku „A" zostało otwarte Laboratorium Informatyczne pod patronatem Asseco Poland S.A.

W związku z jubileuszem został przeprowadzony wywiad na łamach „Gazety Politechniki" z dziekanem wydziału prof. PRz Grzegorzem Masłowskim, który m.in. poinformował, że „historię Wydziału szczegółowo opisują dwa bardzo ciekawe artykuły autorstwa prof. Kazimierza Buczka i prof. Leszka Trybusa[1287], którzy przygotowali je z okazji

[1286] M. Olejnik, W. Malska, *Jubileusz 50-lecia WEiI*, „Gazeta Politechniki" 2015, wydanie specjalne, s. 11.
[1287] A. Worosz, Prof. Leszek Trybus doktorem honoris causa Politechniki Rzeszowskiej, „Gazeta Politechniki" 2017, nr 12 (288), s. 3.

jubileuszu 50-lecia”[1288]. i że można je przeczytać w jubileuszowym wydaniu Zeszytów Naukowych, seria „Elektrotechnika” i dodatkowo artykuł prof. K. Buczka w albumie 50-lecia Wydziału oraz w jubileuszowym wydaniu „Gazety Politechniki” z czerwca 2015 r.

„W dniu 11 marca br. na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki PRz odbyła się publiczna dyskusja nad rozprawą doktorską mgr. inż. Marcina Jamry[1289], asystenta w Katedrze Informatyki i Automatyki. Tematem rozprawy była *Metodyka modelowania, testowania i implementacji oprogramowania sterującego przy użyciu diagramów SysML oraz testów jednostkowych*. Promotorem był prof. dr hab. inż. Leszek Trybus”[1290]. Była to pierwsza obrona pracy doktorskiej z dziedziny *informatyka*.

Wydział włączał się także w interesujące dla regionu obchody np. trzecie obchody Światowego Dnia Telekomunikacji i Społeczeństwa Informacyjnego[1291] w Rzeszowie, które odbyły się 19 maja 2016 r. Oprócz Oddziału Podkarpackiego Polskiego Towarzystwa Informatycznego, Stowarzyszenia Elektryków Polskich Oddział Rzeszowski, organizatorami tych obchodów był także Wydział. „Celem konferencji było wyeksponowanie innowacyjnych obszarów rozwoju ICT mających szczególne znaczenie dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego. W ramach wystąpień poruszono zagadnienia dotyczące Smart City, w tym systemów wspierających nowoczesną komunikację miejską, a także zdalne zarządzanie obiektami. Kolejnymi obszarami tematycznymi poruszanymi na konferencji były optymalizacja data center przeznaczonych dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz zagadnienia związane z efektywnym tworzeniem nowoczesnego oprogramowania dla tego typu przedsiębiorstw”[1292].

Wydział Elektrotechniki i Informatyki ciągle rozwija swój potencjał. Obecnie w jego strukturze funkcjonuje 9 zakładów. Posiada doskonałą kadrę naukową, bogatą ofertę dydaktyczną (5 kierunków kształcenia w siedemnastu specjalnościach), prowadzi badania, bierze udział i organizuje konferencje, dba o dobre kontakty z organizacjami, stowarzyszeniami i przedsiębiorstwami przemysłowymi w dziedzinach naukowych, w których się specjalizuje.

[1288] M. Olejnik, *50 lat Wydziału Elektrotechniki i Informatyki – z dziekanem Wydziału profesorem Grzegorzem Masłowskim rozmawia Marta Olejnik,* „Gazeta Politechniki” 2015, nr 6-8 (258-260), s. 9.
[1289] Dr hab. inż. Marcin Jamro – były pracownik PRz, ekspert, przedsiębiorca i programista, zwycięzca w konkursie na najlepszego studenta Rzeczypospolitej Polskiej – Studencki Nobel 2012, wyróżniony medalem Primus Inter Pares, stypendysta Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. http://jamro.biz/ (25.07.2020 r.).
[1290] W. Malska, *Pierwszy doktorat z informatyki w PRz*, „Gazeta Politechniki” 2015, nr 4 (256), s. 10.
[1291] Więcej: https://www.biznesistyl.pl/biznes/nowe-technologie/4261_swiatowy-dzien-telekomunikacji-i-spoleczenstwa-informacyjnego-w-rzeszowie.html (07.07.2020 r.).
[1292] M. Bolanowski, A. Paszkiewicz, *Światowy Dzień Telekomunikacji i Społeczeństwa Informacyjnego, Podkarpacie 2016,* „Gazeta Politechniki” 2016, nr 9-10 (273-274), s. 26.

Poszukuje nowych kierunków działań, co jest widoczne w dziedzinie informatyki i rozwoju społeczeństwa informatycznego.

Przyszłość Wydziału, zdaniem prof. K. Buczka, to przede wszystkim utrzymanie dotychczasowego poziomu dydaktyczno-naukowego oraz możliwości nadawania stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego, jak również rozwój kierunków związanych z diagnostyką medyczną i identyfikacją zdalnościową[1293]. Sytuacja wydzialu jest stabilna, posiada on odpowiednio wyszkoloną kadrę naukową oraz bazę laboratoryjną.

5.3. Wydział Budownictwa Inżynierii Środowiska i Architektury

Geneza Wydziału

Początki wydziału sięgają lat 60. XX w. Powołano wówczas Wydział Inżynierii Komunalnej Wyższej Szkoły Inżynierskiej „rozporządzeniem Ministra Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 września 1966 r. (Dz.U MSzW nr 11 z 1966 r.)”[1294] z prawem do nauczania w systemie dziennym, zaocznym i wieczorowym. Na I rok studiów przyjęto 60 studentów.

Fot. 151. Insygnium Wydziału Budownictwa. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1293] Na podstawie wywiadu z prof. Kazimierzem Buczkiem, 15.01.2020 r.
[1294] G. Bajorek, B. Januszewski, *Jubileusz 30-lecia działalności Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki” 1997, nr (45-46), s. 2; M. N., *Nim zabrzmi „Gaudeamus”*, „Nowiny Rzeszowskie” 1966, nr 223.

Jednak realna działalność wydziału zaczęła się dopiero 1 czerwca 1967 r., kiedy powołano pierwszego dziekana Wydziału doc. dr Zbyszko Stojka[1295].

„Program studiów dziennych, który zapewniał wyszkolenie inżyniera komunalnego (dziś środowiska) i inżyniera budownictwa miejskiego, opracowali doc. dr hab. inż. Stanisław Polański[1296] i doc. dr hab. inż. Zbyszko Stojek"[1297]. Prof. dr hab. inż. Stanisław Polański pełnił funkcję dziekana w latach 1976-1981.

Fot. 152. 70-lecie pierwszego dziekana prof. Z. Stojka (z lewej), obok prof. S. Kuś. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

„Biorąc pod uwagę potrzeby regionu, na wniosek Rady Wydziału Inżynierii Komunalnej, rektor WSI w marcu 1968 r. wystąpił do Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego o rozszerzenie studiów o bardziej specjalistyczne kierunki:

– budownictwo lądowe ze specjalnością budownictwo miejskie i przemysłowe,

[1295] *5 Dekad Wydziału Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury Politechniki Rzeszowskiej*, red. I Skrzypczak, Rzeszów 2017, s. 12; https://zbo.prz.edu.pl/en/history (07.07.2020 r.).

[1296] Prof. dr hab. inż. Stanisław Polański (1919-1997) – nauczyciel akademicki, matematyk, specjalista w dziedzinie geometrii wykreślnej i inżynierskiej, dziekan Wydziału Ogólnotechnicznego od 1965 r. do 1968 r. w latach 1976-1981 dziekan Wydziału Inżynierii Komunalnej (od 1973 r. Instytut Budownictwa i Inżynierii Środowiska), kierownik zespołu, który opracował i wydal 2-tomowy podręcznik *Geometria wykreślna*, kierownik Zakładu Geometrii Wykreślnej i Rysunku Technicznego. *Jubileusz 50-lecia Wydziału, Wydział Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury*, Rzeszów 2017, s. 31; *5 Dekad Wydziału Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury Politechniki Rzeszowskiej*, red. I Skrzypczak, Rzeszów 2017, s. 12.

[1297] *Jubileusz 50-lecia Wydziału, Wydział Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury*, Rzeszów 2017, s. 5.

– urządzenia sanitarne ze specjalnością inżynierii komunalnej łączącej specjalności wodociągów i kanalizacji oraz urządzeń cieplnych i zdrowotnych”[1298].

Fot. 153. Katedra Zaopatrzenia w Wodę i Odprowadzania Ścieków. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

„Utworzono wówczas zespoły dydaktyczne: budownictwa i materiałów budowlanych – kierownik mgr inż. Andrzej Zdzienicki[1299], konstrukcji budowlanych – kierownik doc. dr inż. Eugeniusz Leski[1300], mechaniki budowli – kierownik doc. dr hab. inż. Zbyszko Stojek, transportu i komunikacji miejskiej – kierownik mgr inż. Irena Świeboda[1301], urządzeń

[1298] *XXX lat Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza 1967-1997. Jubileuszowa sesja naukowa*, Rzeszów 1997, s. 5.
[1299] https://zbo.prz.edu.pl/historia- (07.07.2020 r.).
[1300] Doc. dr inż. Eugeniusz Leski (1922-1998) – inżynier budownictwa, dziekan (1973-1975) i prodziekan (1969-1972, 1984-1987) Wydziału Inżynierii Komunalnej (później Wydziału Budownictwa Lądowego i Komunalnego, WSI w Rzeszowie, obecnie Wydział Budownictwa Inżynierii Środowiska i Architektury), którego był współtwórcą, kierownik Zakładu Konstrukcji Budowlanych (1968-1973), Zakładu Konstrukcji Budowlanych i Technologii Budowlanych (1973-1975) oraz Zakładu organizacji i Technologii Budownictwa (1978-1984). A. Worosz, *Z kart historii WBIŚiA,* „Gazeta Politechniki” 2017, nr 7-9 (283-285), s. 5.
[1301] Mgr Irena Świeboda – były nauczyciel akademicki, specjalista w dziedzinie teoretycznych podstawy zjawisk, które występują w gruncie stanowiącym podłoże budowli, autorka wydawnictwa Mechanika gruntów, kierownik Zakładu Geotechniki i Hydrotechniki. *5 dekad Wydziału Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury*, Rzeszów 2017, s. 15.

sanitarnych – kierownik prof. inż. Tadeusz Gabryszewski[1302], a także pracownie: geodezji, materiałoznawstwa budowlanego i urządzeń sanitarnych”[1303].

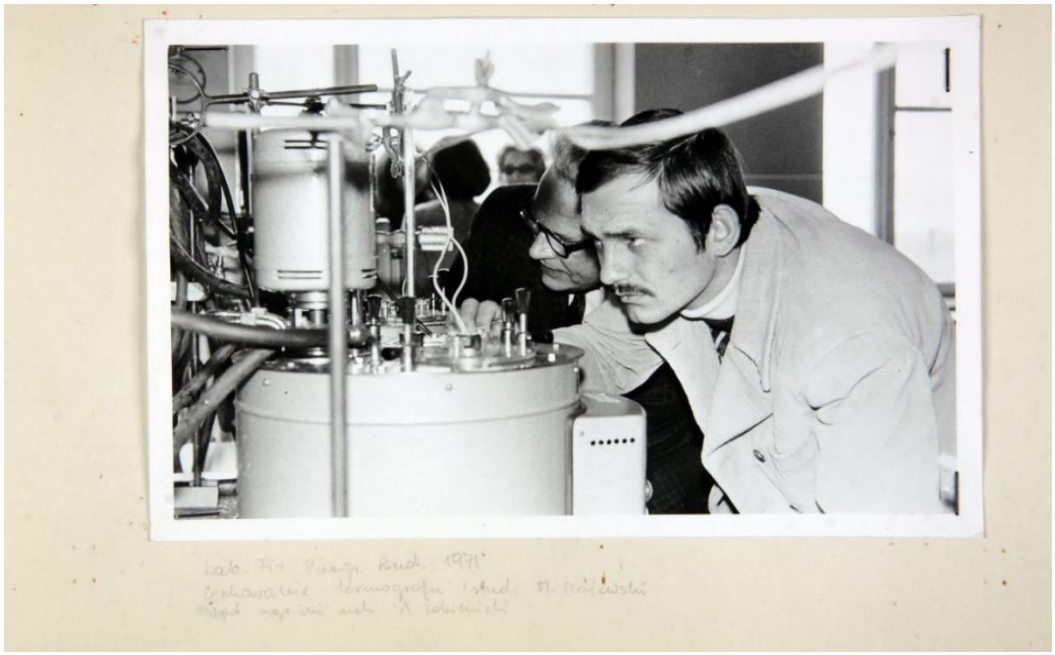

Fot. 154. Laboratorium budownictwa w 1971 r. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Fot. 155. Studentki w laboratorium budownictwa. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

[1302] Prof. Tadeusz Gabryszewski (1906-1995) – specjalista inżynierii sanitarnej, były dyrektor Instytutu Inżynierii Sanitarnej oraz kierownik Zakładu Wodociągów i Kanalizacji, od 1969 r. do przejścia na emeryturę pracował równocześnie w Rzeszowie, najpierw na Wydziale Budownictwa Lądowego i Komunalnego WSI, a następnie na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska PRz (zorganizował Zakład Urządzeń Sanitarnych). http://www.pzits.not.pl/docs/zasluzeni_bio/Gabryszewski.pdf (07.07.2020 r.).
[1303] *Jubileusz 50-lecia Wydziału, Wydział Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury*, Rzeszów 2017, s. 5.

W pierwszych latach funkcjonowania wydziału (1966-1972) borykano się z trudnościami kadrowymi. Władze wydziału zaradziły tym trudnościom uzyskując wsparcie ze strony Politechniki Krakowskiej oraz Rzeszowskiego Zjednoczenia Budownictwa i Gospodarki Komunalnej. Wysoko wykwalifikowana kadra z Politechniki Krakowskiej i doświadczeni specjaliści z zakładu przemysłowego oraz umożliwienie korzystania z dobrze wyposażonych laboratoriów tego zakładu bardzo wsparło wydział. Po zawarciu umowy przez rektora profesora Kazimierza Oczosia z Centralnym Ośrodkiem Badawczym Projektowania Budownictwa Przemysłowego „Bistyp" z Warszawy w 1973 r., pozyskiwano nauczycieli akademickich z Warszawy.

Fot. 156. Studenci w laboratorium Fizyki Przegród Budownictwa. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Władze Wydziału i kierunki kształcenia

Kolejnymi dziekanami byli:

- Prof. dr hab. inż. Zbyszko Stojek (1967-1972, 1975-1976, 1993-1999),
- Doc. dr inż. Eugeniusz Leski (1973-1975),
- Prof. dr hab. inż. Stanisław Polański (1976-1981),
- Doc. dr hab. inż. Roman Kadaj (1981-1982),
- Doc. dr inż. Michał Gałda (1982-1990),
- Prof. inż. Andrzej Jarominiak (1990-1993),
- Dr hab. inż. Szczepan Woliński, prof. PRz (1999-2005),

– Prof. dr hab. inż. Leonard Ziemiański (2005-2012),
– Dr hab. inż. Piotr Koszelnik, prof. PRz (2012-2019).

Fot. 157. Budynek „P"; obecny budynek Wydziału Budownictwa Inżynierii Środowiska i Architektury. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Fot. 158. Dawny budynek Wydziału. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Kierunki i specjalności prowadzone na Wydziale:

- Architektura[1304]
  - Studia I stopnia
- Budownictwo[1305]
  - Studia I stopnia
- Energetyka[1306]
  - Studia I stopnia
- Inżynieria środowiska[1307]
  - Studia I stopnia
- Ochrona środowiska[1308] (zakończony, nabór był do 2019 r.)
  - Studia I stopnia
- Architektura
  - Studia II stopnia
- Budownictwo - specjalizacje:

  Konstrukcje Budowlane i Inżynierskie - Konstrukcje Budowlane i Inżynierskie
  - Studia II stopnia

Fot. 159. Laboratorium badań konstrukcji WBIŚiA. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1304] Architektura – obiekty materialne tworzone przez człowieka. https://sztuka-architektury.pl/article/4458/czym-jest-architektura (07.07.2020 r.).
[1305] Budownictwo – działalność związana ze wznoszeniem obiektów budowlanych. http://www.wst.com.pl/oferta_edukacyjna/budownictwo (07.07.2020 r.).
[1306] Energetyka – dział nauki, techniki i gałąź przemysłu, która zajmuje się przetwarzaniem form energii na postać do wykorzystania przy zasilaniu procesów przemysłowych oraz maszyn i urządzeń. https://www.wnp.pl/energetyka/ (07.07.2020 r.).
[1307] Inżynieria środowiska – kierunek studiów techniczno-przyrodniczy przygotowujący absolwentów głównie w zakresie ochrony oraz racjonalnego gospodarowania i kształtowania zewnętrznego środowiska przyrodniczego, https://kierunkistudiow.pl/kierunki/213/inzynieria-srodowiska (07.07.2020 r.).
[1308] Ochrona środowiska – działania podejmowane na rzecz zachowania środowiska naturalnego. https://www.ekologia.pl/wiedza/srodowisko/ochrona-srodowiska-aspekty-cele-i-sposoby-ochrony-srodowiska-degradacja-srodowiska,11014.html (07.07.2020 r.).

- Konstrukcje Budowlane i Inżynierskie - Budownictwo Zrównoważone[1309]
- Drogi i Mosty - Budowa i Utrzymanie Dróg
- Drogi i Mosty - Budowa i Utrzymanie Mostów

Fot. 160. Stoisko Budownictwa WBIŚiA. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

- Inżynieria środowiska - specjalizacje:
  - Alternatywne źródła energii[1310]
  - Ciepłownictwo i klimatyzacja[1311]
  - Infrastruktura i gospodarka wodna[1312]
  - Oczyszczanie ścieków i utylizacja odpadów[1313]

[1309] Budownictwo zrównoważone – budownictwo koncentrujące się na ochronie środowiska naturalnego, dba o zdrowie i samopoczucie użytkowników budynków. https://wiedza.pkn.pl/web/wiedza-normalizacyjna/zrownowazone-budownictwo (07.07.2020 r.).
[1310] Alternatywne źródła energii – inne źródła pozyskiwania energii jak: wiatr, promieniowane słonecznego, pływy morskie, wody geotermalne, wody płynące, wiązania jądra atomowego, biogaz, biomasa roślinna i zwierzęca. stiloenergy.pl/co-to-sa-alternatywne-zrodla-energii/
[1311] Ciepłownictwo i klimatyzacja – kierunek studiów, który pozwala absolwentom projektować systemy chłodnicze i klimatyzacyjne. https://www.otouczelnie.pl/artykul/1762/Chlodnictwo-i-klimatyzacja (07.07.2020 r.).
[1312] Infrastruktura i gospodarka wodna – kierunek studiów związanych z poznawaniem metod i środków kształtowania zasobów śródlądowych wód powierzchniowych i podziemnych w celu zaopatrzenia w wodę, ochrony przed powodzią oraz ochrony zasobów wodnych przed wyczerpaniem i zanieczyszczeniem. E. Radzka, J. Jankowska, *Struktura organizacyjna i zarządzanie gospodarką wodną w Polsce*, [w:] „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach", Seria: Administracja i Zarządzanie Nr 106, 2015, s. 186.
[1313] Oczyszczanie ścieków i utylizacja odpadów – kierunek studiów o gospodarowaniu osadami i odpadami oraz metodach ich utylizacji (neutralizacji i bioutylizacji), a także o ogólnym bilansie ścieków (bytowo-gospodarczych, wód infiltracyjnych i przypadkowych). https://www.otouczelnie.pl/wydzial/767/Wydzial-Inzynierii-Ladowej-Srodowiska-i-Geodezji/studia-podyplomowe (07.07.2020 r.).

- Uzdatnianie wód [1314]
- Zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków[1315]

„Jednostki organizacyjne

- Katedra Geodezji i Geotechniki im. Kaspra Weigla[1316]
- Katedra Infrastruktury i Gospodarki Wodnej
- Katedra Inżynierii Materiałowej i Technologii Budownictwa
- Katedra Konserwacji Zabytków
- Katedra Konstrukcji Budowlanych
- Katedra Mechaniki Konstrukcji
- Katedra Zaopatrzenia w Wodę i Odprowadzania Ścieków
- Zakład Budownictwa Ogólnego
- Zakład Ciepłownictwa i Klimatyzacji
- Zakład Dróg i Mostów
- Zakład Inżynierii i Chemii Środowiska
- Zakład Oczyszczania i Ochrony Wód
- Zakład Projektowania Architektonicznego i Grafiki Inżynierskiej
- Zakład Urbanistyki i Architektury
- Wydziałowe Laboratorium Badań Konstrukcji”[1317].

[1314] Uzdatnianie wód – proces polegający na doprowadzeniu zanieczyszczonej wody do danego stanu czystości jaki jest wymagany do poszczególnego zastosowania. http://tylkowoda.pl/uzdatnianie-wody-na-czym-to-polega/
[1315] Zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków – kierunek studiów związanych wiedzą na temat infrastruktury gospodarki wodnej, dostarczania i odprowadzania wody oraz zachowania czystości zbiorników i akwenów. https://www.kierunki.net/inzynieria-i-gospodarka-wodna (07.07.2020 r.).
[1316] Profesor Kasper Weigel (1880-1941) – geodeta, pionier fotogrametrii, rektor Politechniki Lwowskiej. https://polskaijejhistoria.blogspot.com/2015/10/kasper-weigel.html (07.07.2020 r.). Por. *Jubileusz 50-lecia Wydziału*, Wydział Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury, Rzeszów 2017, s. 43-45.
[1317] Więcej: *Jubileusz 50-lecia Wydziału. Wydział Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury*, Rzeszów 2017; https://wbisia.prz.edu.pl/wydzial/jednostki-organizacyjne (14.03.2019 r.).

Fot. 161. Wydziałowe Laboratorium Badań Konstrukcji. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Wydział prowadzi studia I, II i III stopnia. Trzy kierunki: budownictwo, inżynieria środowiska i ochrona środowiska w ostatnich latach uzyskały akredytację Państwowej Komisji Akredytacyjnej. „Absolwent *architektury* jest przygotowany do pracy związanej z projektowaniem architektonicznym, urbanistycznym, z renowacją i restauracją zabytków oraz ich adaptacją do nowych funkcji, projektowaniem obiektów architektonicznych o różnych funkcjach […]. Absolwenci *budownictwa* posiadają umiejętności i wiedzę z zakresu: przeprowadzenia remontów i modernizacji obiektów budowlanych i inżynierskich, nadzorowania procesów budowlanych oraz zarządzania nimi […]”[1318] Z kolei „absolwenci *inżynierii środowiska* posiadają umiejętności i wiedzę z zakresu: projektowania, wykonawstwa i eksploatacji instalacji sanitarnych, uzdatniania i zaopatrzenia w wodę oraz oczyszczania i odprowadzania ścieków, systemów zaopatrzenia w wodę i gaz, wentylacji i klimatyzacji, utylizacji odpadów, retencji, ochrony i monitoringu wód, ochrony powietrza i gleby, wykorzystywania odnawialnych źródeł energii. […] Absolwenci kierunku *ochrona środowiska* mają ogólną wiedzę przyrodniczo-techniczną oraz wiedzę specjalistyczną z zakresu ochrony przyrody, kontroli i kształtowania środowiska, oddziaływania człowieka na glebę, powietrze i wodę, gospodarowanie wodą i odpadami, problematyki prawnej dotyczącej ochrony środowiska”[1319].

Zmiana nazwy Wydziału i jego rozwój w latach 60. i 70.

Nazwa wydziału została zmieniona zarządzeniem ministerialnym 16 lipca 1968 r. Od tego czasu funkcjonowała nazwa Wydział Budownictwa Lądowego i Komunalnego[1320].

[1318] Jubileusz 50-lecia Wydziału. Wydział Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury, Rzeszów 2017, s. 13.
[1319] Tamże, s. 14.
[1320] Dz. U. z 1968 r., nr 49, poz. 56.

Fot. 162. Podpisywanie umowy dla wydziału Budownictwa Lądowego i Komunalnego. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Reforma szkolnictwa z lat 70. XX w. zmieniła Wydział w Instytut Budownictwa i Inżynierii Środowiska (z 6 zakładami i w zasadzie pełniący funkcję Wydziału).

Fot. 163. Studenci w laboratorium. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Na przełomie lat 60. i 70. XX w. Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie ze znaczącą pomocą przedsiębiorstwa Kopalnie i Zakłady Przetwórcze Siarki „Siarkopol" Tarnobrzeg wzbogaciła się o nowoczesny zespół budynków przy al. Powstańców Warszawy 6, który w części przeznaczono dla Wydziału (część budynku „K"). Dzięki temu uzyskano dostęp do własnej infrastruktury laboratoryjnej, dydaktycznej i naukowej z zakresu badań konstrukcji, betonu, technologii wody i ścieków oraz cieplnych. Tam też mieścił się dziekanat wraz z biurem dziekana oraz odbywały się posiedzenia Rady Wydziału.

„25 maja 1970 r. na akademii z okazji Dnia Budowlanych w Tarnobrzegu wręczono pierwsze dyplomy inżynierskie studentom kierunku *urządzenia sanitarne*. Natomiast w 1972 r. studia ukończyli pierwsi absolwenci kierunku *budownictwo lądowe*”[1321].

Fot. 164. Uroczystość z okazji Dni Budownictwa w Tarnobrzegu. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Prace dyplomowe inż. Anny Łopatki (promotor mgr inż. Kazimierz Mrozik) i inż. Danuty Król (promotor prof. Zbyszko Stojek) zostały nagrodzone przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, który wyróżnił też pracę inż. Jana Biedy (promotor doc. Andrzej Zieliński)[1322]. Już w roku akademickim 1973/1974 na kierunkach *budownictwo* oraz *inżynieria środowiska* uruchomiono 4,5-letnie studia magisterskie.

Fot. 165. Wręczanie dyplomów pierwszym magistrom inżynierom. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1321] *Jubileusz 50-lecia Wydziału, Wydział Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury*, Rzeszów 2017, s. 7.
[1322] Por. *5 Dekad Wydziału Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury Politechniki Rzeszowskiej*, red. I Skrzypczak, Rzeszów 2017, s. 8.

Fot. 166. Wręczanie dyplomów pierwszym magistrom inżynierom przez prof. Z. Stojka. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Jednym z profesorów, który dołączył do kadry uczelni w latach siedemdziesiątych był prof. Janusz Tomaszek. W latach 1968-1972 pracował w Wydziale Gospodarki Wodnej przy Urzędzie Wojewódzkim jako wojewódzki inspektor ochrony wód na terenie dawnego województwa rzeszowskiego, kierując jednostką przeprowadzającą kontrole w zakładach nt. ochrony wód (odprowadzania ścieków) i prowadził nadzór nad laboratorium środowiskowym wykonującym badania analityczne. W związku z zainteresowaniami naukowymi związanymi z ochroną wód zacieśniła się jego znajomość z doc. Mieczysławem Mysiakiem, który był kierownikiem Zakładu Inżynierii Sanitarnej w Politechnice Rzeszowskiej.

Fot. 167. Doc. M. Mysiak (w środku). Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W latach siedemdziesiątych doc. Mieczysław Mysiak [1323] zaproponował mgr inż. Januszowi Tomaszkowi prace zlecone w swoim zakładzie, a od 1972 r. J. Tomaszek otrzymał

[1323] Docent Mieczysław Mysiak (1922-2009) – nauczyciel akademicki, autor ponad 500 badań hydrogeologicznych i 50 publikacji naukowych oraz 100 opracowań technicznych, inicjator wprowadzenia do kształcenia na WSI w Rzeszowie kierunku *inżynieria sanitarna*, kierownik Zakładu Urządzeń Sanitarnych

już pełen etat jako nauczyciel akademicki w Zakładzie Inżynierii Sanitarnej. Posiadał nie tylko wiedzę teoretyczną, lecz również wiedzę praktyczną z dziedziny inżynierii sanitarnej (później nazwanej inżynierią środowiska), a szczególnie środowiska wodnego. Prowadził zajęcia dla studentów w laboratoriach zakładu „Zelmer”[1324] w Rzeszowie. Dzięki wiedzy praktycznej aktywnie uczestniczył w tworzeniu laboratoriów wydziałowych z dziedziny jego zainteresowań naukowych (technologia uzdatniania wody i oczyszczania ścieków[1325]). Starał się o pozyskanie innych pracowników z tej dziedziny, najpierw otrzymał do pomocy pracownika technicznego, a po kilku latach przekonał do przejścia do PRz kolegę z pracy w Wydziale Gospodarki Wodnej przy Urzędzie Wojewódzkim mgr. Andrzeja Płużańskiego (kierownika laboratorium w Wydziale Gospodarki Wodnej). Po przyjściu do pracy do PRz dr Mariana Granopsa, Zakład Inżynierii Sanitarnej doc. M. Mysiaka został podzielony i kierownikiem Zakładu Inżynierii Komunalnej został dr M. Granops[1326].

Zmiany w latach osiemdziesiątych

15 października 1981 r. powrócono do struktury wydziału i odtąd jego nazwa brzmiała Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska. W strukturze wydziału funkcjonowało wówczas 9 zakładów[1327].

Fot. 168. Zakład Budownictwa Ogólnego. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Siedziba wydziału mieściła się w budynku „P” przy ul. Poznańskiej, a od 1972 r. także w budynku „K” przy ul. Powstańców Warszawy.

(przekształcony później w Zakład Zaopatrzenia w Wodę) w latach 1970-1991, *Jubileusz 50-lecia Wydziału, Wydział Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury*, Rzeszów 2017, s. 29.

[1324] https://zelmer.pl/ (09.07.2020 r.).

[1325] Więcej: https://www.hydrotec.pro/technologia-oczyszczania-sciekow,143.html (09.07.2020 r.).

[1326] Na podstawie wywiadu z prof. Januszem Tomaszkiem, 30.01.2020 r.

[1327] 5 Dekad Wydziału Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury Politechniki Rzeszowskiej, red. I Skrzypczak, Rzeszów 2017, s. 8-9.

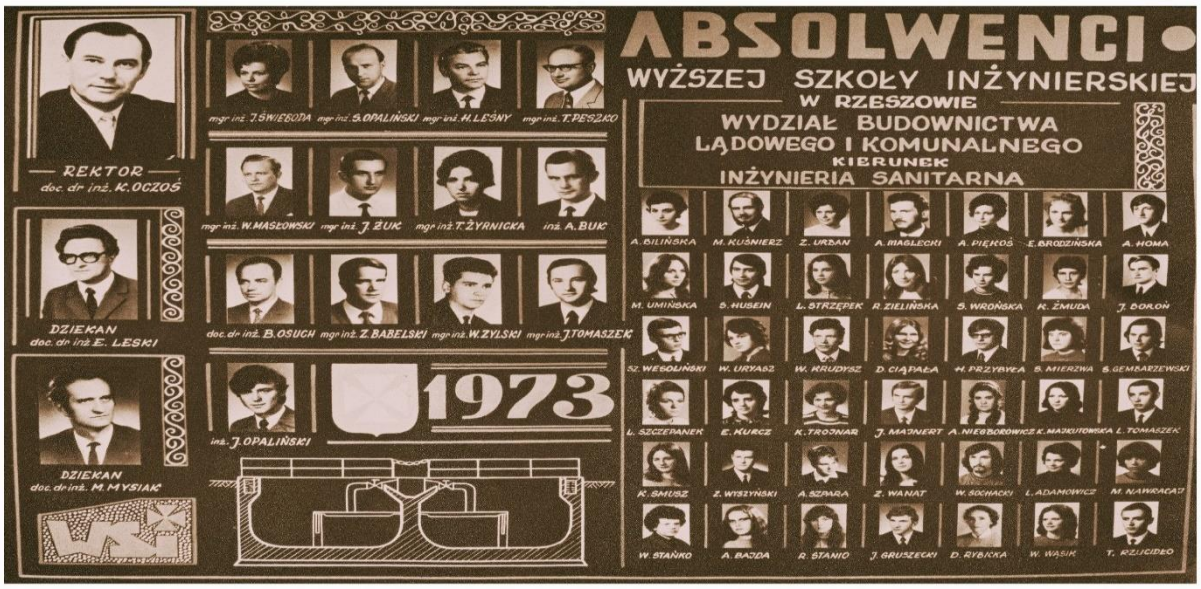

Fot. 169. Absolwenci WSI, Wydziału Budownictwa Lądowego i Komunalnego, kierunek inżynieria sanitarna. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W latach 1981-1982 funkcję dziekana pełnił doc. dr hab. inż. Roman Kadaj[1328], w latach 1982-1990 doc. dr inż. Michał Gałda[1329] i w latach 1990-1993 prof. inż. Andrzej Jarominiak[1330]. Dr hab. inż. Szczepan Woliński, prof. PRz pełnił funkcję dziekan przez dwie kadencje w latach 1999-2005.

Dr hab. inż. Szczepan Woliński, prof. PRz[1331] rozpoczął w 1966 r. studia na Politechnice Krakowskiej na Wydziale Budownictwa Lądowego (obecnie Inżynierii Lądowej). Początkowo były to studia dwustopniowe. Będąc na IV roku studiów otrzymał stypendium fundowane z kuratorium oświaty województwa rzeszowskiego. Sz. Woliński miał na V roku studiów zajęcia z dynamiki budowli[1332] prowadzone przez prof. Zbyszko Stojka, który w niedługim czasie został dziekanem nowo utworzonego Wydziału Inżynierii Komunalnej w Wyższej

[1328] *5 dekad Wydziału Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury*, red. I. Skrzypczak, Rzeszów 2017, s. 10.
[1329] *Jubileusz 50-lecia Wydziału, Wydział Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury*, Rzeszów 2017, s. 39.
[1330] *5 Dekad Wydziału Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury Politechniki Rzeszowskiej*, red. I Skrzypczak, Rzeszów 2017, s. 11; https://kdim.prz.edu.pl (02.09.2020 r.).
[1330] Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich – jednostka budżetowa finansowaną z budżetu Województwa Podkarpackiego, powołana w celu zarządu, inwestycji i opracowywanie projektów planów finansowania, budowy, przebudowy, remontu, utrzymania i ochrony dróg oraz drogowych obiektów inżynierskich, http://www.pzdw.pl/ (02.09.2020 r.).
[1331] https://szwolkkb.v.prz.edu.pl/ (02.09.2020 r.).
[1332] Dynamika budowli – dział nauki zajmujący się obliczaniem konstrukcji budowlanych poddanych obciążeniom zmiennym w czasie, *www.mech-wilmanski.de/*dynamika budowli.*pdf* (02.09.2020 r.).

Szkole Inżynierskiej w Rzeszowie. Prof. Z. Stojek zaproponował Sz. Wolińskiemu pracę na WSI w Rzeszowie.

Jak wspomina prof. Sz. Woliński „w latach 70. XX w. wskaźnik skolaryzacji[1333] na poziomie studiów wyższych wynosił około 3,5%, obecnie jest to prawie 50%. Niewiele osób kończyło wówczas studia, a ponadto „odsiew" studentów wynosił, zgodnie z nieformalnymi wskazaniami władz ministerialnych, co najmniej 10%, a jeśli był niższy to szybko pojawiały się kontrole sprawdzające zbyt niski poziom kształcenia"[1334].

W 1971 r. Sz. Woliński obronił pracę dyplomową z zakresu obliczania płaskich kopuł żelbetowych. Rok później podjął pracę na WSI"[1335]. Rozpoczynał pracę jako asystent stażysta na WSI w 1972 r., kiedy jeszcze doc. Roman Niedzielski przez kilka miesięcy był rektorem. Zastępca prof. Z. Stojka doc. Eugeniusz Leski zdecydował, że będzie pracował w jego Zakładzie Konstrukcji Budowlanych. Pracując w tym Zakładzie, prowadził zajęcia z wielu przedmiotów: od wytrzymałości materiałów, mechaniki budowli poprzez żelbet i mechanikę gruntów po konstrukcji z betonu.

W 1972 r. Wydział przeniósł się z budynku „P" do budynku „K". Na wydziale pracowało wówczas niewielu samodzielnych pracowników naukowych, dlatego też Sz. Woliński zdecydował się na podjęcie w roku akademickim 1973/1974 zaocznych studiów doktoranckich z zakresu materiałów i konstrukcji budowlanych na Politechnice Krakowskiej, które ukończył 1978 r. Rok później na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Wytrzymałość betonu jako losowa funkcja czasu* uzyskał stopień doktora nauk technicznych. Jak wspomniał nie było to łatwe, ponieważ ukończenie studiów doktoranckich wymagało dojazdów przez 4 lata do Krakowa. W tym okresie Sz. Woliński pracował także przez kilka miesięcy w laboratorium w Fabryce Domów w Rzeszowie, gdzie prowadził badania i zbierał materiały do doktoratu. Po uzyskaniu stopnia doktora otrzymał stanowisko adiunkta na czas nieokreślony.

Jak wspominał prof. Sz. Woliński w latach 70. XX w. pojawiła się koncepcja przeniesienia całego wydziału do Przemyśla, gdzie jego siedzibą miał być budynek dawnej pensji dla panien, jednak z powodu braku możliwości zapewnienia kadrze mieszkań pomysł nie został zrealizowany. W 1983 r. dr inż. Sz. Woliński otrzymał od dyrektora Instytutu (pełniącego funkcję wydziału) mianowanie na prodziekana wydziału i funkcję te pełnił przez rok.

[1333] Wskaźnik skolaryzacji – wskaźnik do badania poziomu edukacji, jest to wynik procentowy liczby osób uczących w stosunku do liczby ludności w określonym przedziale wiekowym, https://www.studenckamarka.pl/serwis.php?s=73&pok=1922 (02.09.2020 r.).
[1334] Na podstawie wywiadu z prof. Szczepanem Wolińskim, 14.01.2020 r.
[1335] A. Kozłowski, *Profesor honorowy Szczepan Woliński*, „Gazeta Politechniki" 2017, nr 7-9 (283-285), s. 13.

W latach 70. i 80. XX w. wydział miał bardzo dużo zleceń z przemysłu, ponieważ firmy miały tzw. fundusz remontowo-badawczy, który mogły spożytkować na badania, kontrole stanu technicznego obiektów budowlanych czy infrastruktury. Niestety uczelnia nie mogła przyjąć ich wszystkich, bo obowiązywały tzw. limity wynagrodzeń, pracownik nie mógł zarobić więcej, niż było to odgórnie przyznane. Po przyjściu do pracy prof. Andrzeja Jarominiaka zaczęła się współpraca wydziału z Podkarpackim Zarządem Dróg Wojewódzkich[1336].

Najtrudniejszy dla wydziału był rok akademicki 1982/1983. Mimo, że pracownicy rozpoczęli intensywne przygotowania w celu uzyskania stopni naukowych doktora, m.in. mgr Janusz Tomaszek otworzył przewód w Zakładzie Ochrony Środowiska w Instytucie Metalurgii Żelaza[1337] (tam pracował przez krótki czas po studiach), jednak tytuł ten uzyskał w Państwowej Akademii Nauk w Zabrzu w Instytucie Podstaw Inżynierii Środowiska [1338]. Pozostali pracownicy również uzyskali stopnie naukowe doktora w innych ośrodkach naukowych w Polsce. Ciągle brakowało samodzielnych pracowników, szczególnie w dziedzinie *inżynierii środowiska* (z wyjątkiem doc. M. Mysiaka nie było samodzielnych pracowników nauki w tej dziedzinie na uczelni)[1339].

Mimo, dobrej bazy lokalowej i odpowiednio wyposażonych laboratoriów, jednak ze względu na brak odpowiedniej liczby kadry minister Szkolnictwa Wyższego zawiesił nabór na kierunkach *budownictwo* i *inżynieria środowiska*. Dzięki staraniom rektora prof. Kazimierza Oczosia w następnym roku uzyskano zgodę na 30-osobowy nabór na *budownictwo* (zwiększono liczbę zatrudnionych samodzielnych pracowników nauki), na kierunku *inżynieria środowiska* udało się to dopiero 6 lat później.

Jak wspominał prof. J. Tomaszek, gdy nabór na kierunku *inżynieria środowiska* przez siedem lat był zawieszony, powstał problem z zatrudnieniem pracowników. Cześć pracowników zajmujących się urządzeniami inżynierii komunalnej (dr Janusz Rak[1340], dr inż.

[1336] Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich – jednostka budżetowa finansowaną z budżetu Województwa Podkarpackiego, powołana w celu zarządu, inwestycji i opracowywanie projektów planów finansowania, budowy, przebudowy, remontu, utrzymania i ochrony dróg oraz drogowych obiektów inżynierskich. http://www.pzdw.pl/ (02.09.2020 r.).

[1337] Instytut Metalurgii Żelaza im. Stanisława Staszica – kontynuator Instytutu Naukowo-Badawczego im. Stanisława Staszica, powołanego uchwałą Rady Ministrów Tymczasowego Rządu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 29.04.1945 r., w celu świadczenia usług naukowo-badawczych, doradczych i szkoleniowych na rzecz producentów stali, użytkowników stali i instytucji publicznych związanych z hutnictwem żelaza i stali, https://www.imz.pl/pl/ (09.07.2020 r.).

[1338] Instytut Podstaw Inżynierii Środowiska Państwowej Akademii Nauk w Zabrzu – instytut prowadzący w badania podstawowe i stosowane dotyczące inżynierii środowiska obejmujące zagadnienia techniczne, przyrodnicze, przestrzenne i prawno-ekonomiczne. http://www.ipis.pan.pl/pl/ (09.07.2020 r.).

[1339] Na podstawie wywiadu z prof. Januszem Tomaszkiem, 30.01.2020 r.

[1340] *40-lecie pracy zawodowej profesora Janusza R. Raka*, „Gazeta Politechniki" 2017, nr 7-9 283-285), s. 19.

Zenon Babelski[1341], dr Stanisław Opaliński[1342]) została połączona z grupą pracowników z budownictwa, ale kilka osób, np. dr inż. Janusz Tomaszek, dr Andrzej Płużański[1343], dr Marian Granops[1344] znalazło się w trudnej sytuacji. Pozwolono im pozostać na uczelni, ale pod warunkiem, że z zewnętrznych źródeł pozyskają środki na swoje płace w ramach utworzonej Pracowni Badawczej Inżynierii Środowiska. Dr inż. J. Tomaszek został jej kierownikiem i Pracownia działała skutecznie pozyskując granty z Komitetu Badań Naukowych (KBN) fundusze w ramach tzw. Gospodarstw Pomocniczych[1345] z Hutą Stalowa Wola[1346], Hutą Szkła[1347]. Nie tylko z powodzenie wypracowywano środki na pensje, ale również udało się wypracować 100% zysku. W latach 80. z grantów KBN wybudowano bazę na terenie oczyszczalni ścieków w Polańczyku, współpracując z Gospodarką Komunalną[1348]. Baza służyła do analizy oznaczeń (do 4 godzin), tworzyło ją kilka baraków, miała pomieszczenia socjalne, łazienki i laboratorium. Działa przez wiele lat i duża liczba pracowników z niej korzystała wykonując potrzebne badania[1349].

W połowie lat 80. możliwe stały się wyjazdy za granicę i w 1985 r. prof. Sz. Woliński wyjechał na 9-miesięczny staż do Holandii do Laboratorium Stevina Uniwersytetu Technicznego w Delft. Korzystając z bardzo dobrze wyposażonych laboratoriów, wykonał tam oryginalne badania doświadczalne z zakresu mechaniki pękania betonu, które wykorzystał w pracy habilitacyjnej[1350].

[1341] Dr inż. Zenon Babelski – emerytowany nauczyciel akademicki Katedry Zaopatrzenia w Wodę i odprowadzania Ścieków Wydział Budownictw Inżynierii Środowiska i Architektury Politechniki Rzeszowskiej. https://kzwwios.prz.edu.pl/kadra (09.07.2020 r.).

[1342] Dr hab. inż. Ireneusz Opaliński, prof. PRz – emerytowany nauczyciel akademicki Katedry Inżynierii Chemicznej i Procesowej, specjalista z zakresu oddziaływań w układach dyspersyjnych i matematycznego modelowania operacji z materiałami sypkimi, w latach 1972-1975 technolog w Zakładach Tworzyw Sztucznych „CEFOL-ERG, od 1979 r. pracownik PRz, dziekan Wydziału Chemicznego w latach 2008-2012, prodziekan ds. ogólnych od 2012-2016. https://wch.prz.edu.pl/wydzial/jednostki-organizacyjne/katedra-inzynierii-chemicznej-i-procesowej

[1343] Dr Andrzej Płużański (zm. 2019) – nauczyciel akademicki Zakładu Inżynierii i Chemii Środowiska. https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/zmarl-dr-andrzej-pluzanski-1396.html (09.07.2020 r.).

[1344] *XXXV lat Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza 1967-2002*, Rzeszów 2003, s. 21-26; https://fbc.pionier.net.pl/details/nnl3n7s (09.07.2020 r.).

[1345] Gospodarstwa pomocnicze – tworzone przez jednostki budżetowe (szkoły, uczelnie, zakłady itd.) w celu prowadzenia działalności gospodarczej, istniały do 2010 r.
https://kadry.infor.pl/wiadomosci/473440,Pracownicy-likwidowanych-gospodarstw-pomocniczych-i-zakladow-budzetowych.html (09.07.2020 r.).

[1346] Huta Stalowa Wola – producent i dostawca wyrobów dla wojska. https://www.hsw.pl/ (09.07.2020 r.).

[1347] Krośnieńskie Huty Szkła „Krosno" – huta szkła, producent szkła gospodarczego znanego w świecie. https://krosno.com.pl/ (09.07.2020 r.).

[1348] Gospodarka Komunalna – dział gospodarki narodowej, użyteczności publicznej, głownie administracyjnej. Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej, Dz.U.2019.0.712.

[1349] Na podstawie wywiadu z prof. Januszem Tomaszkiem, 30.01.2020 r.

[1350] Na podstawie wywiadu z prof. Szczepanem Wolińskim, 14.01.2020 r.

Pracując na uczelni prof. Sz. Woliński zatrudniał się dodatkowo w kilku przedsiębiorstwach budowlanych, aby zdobyć uprawnienia budowlane. „W 1987 r. zdobył uprawniania zawodowe do wykonywania samodzielnych funkcji projektanta i kierownika budowy w specjalności konstrukcyjno-budowlanej. W 1992 r. uzyskał stopień doktora habilitowanego na Wydziale Inżynierii Lądowej Politechniki Warszawskiej, na podstawie rozprawy *Właściwości betonu rozciąganego i ich zastosowanie w nieliniowej mechanice pękania betonu*”[1351]. Ponieważ stanowisko docenta zostało zlikwidowane na PRz, rektor prof. Stanisław Kuś podjął decyzję o mianowaniu doktorów habilitowanych, w tym m.in. Sz. Wolińskiego, na stanowiska profesorów nadzwyczajnych.

W ostatniej dekadzie XX w.

W 1993 r. roku rektorem został prof. Kazimierz Oczoś, a prof. Sz. Woliński został prorektorem do spraw ogólnych. Prof. Sz. Woliński był też przełożonym Biura Współpracy z Zagranicą. Funkcję tę pełnił do 1996 r. Powstało wówczas Stowarzyszenie Uniwersytetów Regionu Karpackiego (ACRU), do którego przyłączyła się PRz, dzięki czemu rozpoczęła się współpraca, wyjazdy i spotkania. Jednak jak wspominał prof. Sz. Woliński: wymiana międzynarodowa była wówczas niewielka, a wynikało to z tego, że większość wyjazdów była do krajów dawnej demokracji ludowej, a niewielka liczba na zachód Europy czy do innych części świata w związku z przyznawaniem z ministerstwa niewielkiej kwoty na ten cel. W 1996 r. prof. Sz. Woliński uczestniczył w ramach ACRU w wyjeździe studialnym do Stanów Zjednoczonych. Zajmował się sprawami ewaluacji uczelni oraz sprawami finansowania wydziałów, które były na własnym rozrachunku. I jak opowiadał, sytuacja finansowa wydziałów była różna, bo były wydziały czy katedry, które miały długi, np. Katedra Fizyki, Katedra Matematyki, Wydział Chemiczny, ale np. Wydział Zarządzania i Marketingu miał nadwyżki. Rozbudowano i nabudowano w tym czasie budynek „P”, do którego został przeniesiony Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska. Był to też czas rozwoju wydziału, który w 1993 r. zyskał prawa do nadawania stopnia doktora w dyscyplinie *budownictwo*.

W latach 1996-1998 prof. Sz. Woliński był na dwuletnim kontrakcie w Portugali, jako *visiting professor*[1352] w Universidade da Beira Interior, w Covilha. Prowadził zajęcia w języku angielskim. Jak wspominał, przejazd do Portugalii nie był prosty, gdyż droga prowadziła przez

[1351] A. Kozłowski, *Profesor honorowy Szczepan Woliński*, „Gazeta Politechniki” 2017, nr 7-9 (283-285), s. 13.
[1352] Profesor wizytujący (z ang. visiting professor) – profesor zatrudniony na określony okres na innej uczelni https://www.thefreedictionary.com/visiting+professor (02.09.2020 r.).

kilka krajów, co wymagało posiadania wiz do wszystkich krajów, przez które się przejeżdżało i oczywiście posiadania choćby drobnej kwoty w walucie danego kraju.

„W latach 1999-2005 był dziekanem Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska, a w latach 2005-2008 prodziekanem ds. ogólnych i rozwoju. Był także wieloletnim kierownikiem Katedry Konstrukcji Budowlanych Wydziału Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury Politechniki Rzeszowskiej”[1353].

Fot. 170. Katedra Konstrukcji Budowlanych. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

„Profesor Woliński jest także autorem: 3 monografii, 60 artykułów w periodykach naukowych, 42 referatów na konferencjach międzynarodowych i 52 na konferencjach krajowych, 2 skryptów. Był recenzentem 9 książek oraz ponad 100 artykułów i referatów. Wykonał ponad 50 dokumentacji projektowych i ok. 100 ekspertyz budowlanych”[1354].

W kolejnych latach sytuacja kadrowa uległa poprawie, m.in. w związku z zatrudnieniem nowych osób, przejściem do uczelni grupy osób na pierwszy etat, które wcześniej były zatrudnione na drugim etacie, uzyskaniem stopni doktora habilitowanego przez kilku pracowników wydziału, a także, gdy w 1991 r. ponownie przyłączono do wydziału Katedrę Fizyki.

Po wznowieniu naboru na kierunku *inżynieria środowiska* w roku akademickim 1990/1991 rozpoczął się intensywny rozwój wydziału, stworzono i wyposażono 5 laboratoriów z tej dziedziny. W latach dziewięćdziesiątych nastąpił znaczy rozwój wydziału pod względem naukowym m.in. odnowiono kontakty z Politechniką Lwowską, dzięki czemu organizowano znaczące, cykliczne polsko-ukraińskie seminaria naukowe.

Pozytywną zmianą dla wydziały okazało się spotkanie z dyrektorem Okręgowej Dyrekcji Dróg Publicznych w Rzeszowie i dyrektorem Instytutu Dróg i Mostów w Warszawie,

[1353] A. Kozłowski, *Profesor honorowy Szczepan Woliński*, „Gazeta Politechniki” 2017, nr 7-9 (283-285), s. 13-14.
[1354] Tamże, s. 14.

którzy „zaproponowali uruchomienie na […] Wydziale kształcenia w zakresie utrzymania mostów, na końcowych latach studiów kierunku *budownictwo* specjalność *konstrukcje budowlane i inżynierskie*”[1355]. Udało się uruchomić kształcenie dla 10 osób, dzięki pomocy Generalnej i Okręgowej Dyrekcji Dróg Publicznych [1356] wyposażono kreślarnię i pracownię. Szybko okazało się, że ta specjalność jest bardzo poszukiwana, co wkrótce doprowadziło do powstania Zakładu Budowy i Utrzymania Mostów, w niedługim czasie przekształconym w Katedrę Mostów. Katedra zajmuje się także prowadzeniem szkoleń z dziedziny mostownictwa.

Fot. 171. Zakład Dróg i Mostów. Źródło: https://kdim.prz.edu.pl/aktualnosci/wycieczka-na-most-do-sielnicy-16.html.

W latach 90. XX w. rozpoczęły się wyjazdy pracowników na staże i stypendia zagraniczne. Dr Janusz Tomaszek wyjechał najpierw do prywatnego uniwersytetu Brown University[1357]. Potem wyjechał na kolejne stypendium w Fundacji Kościuszkowej, gdzie było jedno z 7 laboratoriów rządowych, skupionych wokół Wielkich Jezior w USA. Badania tam prowadzone zostały wykorzystane do pracy habilitacyjnej po powrocie do kraju (po

[1355] *Informator Jubileuszowy, XXXV Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska*, Rzeszów 2001, s. 11.
[1356] Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA) – centralny urząd administracji rządowej w Polsce, powołany w celu zarządzania drogami krajowymi oraz autostradami i drogami ekspresowymi, a także realizacji budżetu państwa w tym zakresie. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1985 r. w sprawie powołania i zakresu działania Generalnej Dyrekcji Dróg Publicznych, organizacji i zakresu działania dyrekcji okręgowych dróg publicznych i jednostek im podległych oraz drogowej służby liniowej, Dz.U.92.65.332.
[1357] Brown University – prywatny uniwersytet w Providence w stanie Rhode Island w Stanach Zjednoczonych, powstał w 1764 r. https://www.brown.edu/ (09.07.2020 r.).

półrocznym stypendium uczelnia zaproponowała przedłużenie kontraktu na następne pół roku, a potem na dłużej, ale dr J. Tomaszek zdecydował się powrócić do Polski). Był także na jeszcze jednym stypendium z Fundacji Kościuszkowskiej w uniwersytecie Berkley w Kalifornii[1358].

Po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego Zakład Inżynierii Środowiska został podzielony na dwie jednostki. Kierownikiem jednego został dr hab. inż. Marian Granops, a drugiego dr hab. inż. Janusz Tomaszek.

Fot. 172. Zakład Inżynierii i Chemii Środowiska. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Badania w tematyce ochrony wód związane z przygotowywaniem habilitacji, a później kontynuowane zaowocowały powstaniem monografii w tej dziedzinie. Po pewnym czasie obaj panowie uzyskali tytuły profesorskie.

Fot. 173. Impreza studencka „Bieg dziekana WBiIŚ" w 1991 r. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1358] Uniwersytet Kalifornijski w Berkeley – państwowy uniwersytet w Kalifornii nad Zatoką San Francisco. https://travel.sygic.com/pl/poi/uniwersytet-kalifornijski-w-berkeley-poi:35891 (08.07.2020 r.).

W latach 1992-1993 r. odnotowano wielkie sukcesy Wydziału. W 1992 r. utworzono Regionalne Laboratorium Jakości Budownictwa, Drogownictwa i Mostów, pod afiliacją Instytutu Techniki Budownictwa w Warszawie[1359], a w 1993 r. wystąpiono do Centralnej Komisji ds. Tytułu i Stopni Naukowych o nadanie wydziałowi prawa do nadawania stopnia doktora z kierunku *budownictwo*. „Wniosek ten został załatwiony pozytywnie decyzją CK z dnia 22 lutego 1993 r."[1360] (30 czerwca 1994 r. nadano dwa pierwsze stopnie doktora).

W latach 1993-1994 zorganizowano dwie duże Konferencje Naukowe Komitetu Inżynierii Lądowej i Wodnej PAN „Krynica 1993" i „Krynica 1994" wraz z Instytutem Techniki Budowlanej, dzięki czemu pracownicy wydziału mogli stać się członkami PAN w Sekcjach: Mechaniki Budowli, Konstrukcji Metalowych, Konstrukcji z Betonu i Konstrukcji z Drewna.

Zgodnie z danymi, jakie zostały przekazane do „Gazety Politechniki" w 1994 r. od czasu powstania na wydziale studiowało „3578 studentów polskich oraz około 130 obcokrajowców, wydano 2987 dyplomów magistra inżyniera" [1361] . Stan osobowy wydziału w tym czasie wyglądał następująco: 139 pracowników, w tym 18 profesorów, docentów i doktorów habilitowanych, 44 adiunktów i wykładowców, 36 asystentów. W skład wydziału wchodziły 4 katedry: Konstrukcji Budowlanych, Mechaniki Konstrukcji, Mostów i Fizyki oraz 8 zakładów: Budownictwa Ogólnego, Geodezji, Geometrii Wykreślnej, Geotechniki i Hydrologii, Technologii i Organizacji Budownictwa, Technologii Wody i Ścieków, Urbanistyki i Architektury, Urządzeń Sanitarnych.

[1359] Instytut Techniki Budownictwa w Warszawie – Instytut powstał po wojnie, prowadzi prace badawcze w dziedzinie budownictwa i dziedzinach pokrewnych. https://www.itb.pl/instytut1.html (08.07.2020 r.).
[1360] G. Bajorek, B. Januszewski, *Jubileusz 30-lecia działalności Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska*, „Gazeta Politechniki" 1997, nr (45-46), s. 6; *XXXV lat Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza 1967-2002*, Rzeszów 2003, s. 37-39.
[1361] M. Olejnik, *Wydanie Jubileuszowe 50 lat Politechniki Rzeszowskiej, Święto Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 10-11 (94-95), s. 5.

Fot. 174. Katedra Geodezji i Geotechniki im. Kaspra Weigla. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Fot. 175. Zjazd „Budowlańców" 3.06.1995 r. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W 1995 r. do kadry naukowej wydziału dołączył prof. dr hab. inż. Grzegorz Prokopski. Prof. dr hab. inż. Grzegorz Prokopski [1362] podjął pracę zawodową 1 września 1975 r. w Instytucie Inżynierii Lądowej (na prawach Wydziału) po studiach w Politechnice Częstochowskiej (w latach 1970-1975). Wydział ten, jak wspominał prof. G. Prokopski, był

[1362] Prof. dr hab. inż. Grzegorz Pokropski – nauczyciel akademicki i kierownik Katedry Inżynierii Materiałowej i Technologii Budownictwa. https://grzeprok.v.prz.edu.pl/ (02.09.2020 r.).

wówczas w organizacji, zatem wyposażenie aparaturowe laboratoriów było w powijakach. Mógł jednak korzystać z laboratoriów na Wydziale Metalurgicznym w Katedrze Inżynierii Materiałowej, bardzo dobrze wyposażonych jak na ówczesne czasy (m.in. w komputerowy analizator obrazu Quantimet 720 [1363] oraz analizator składu chemicznego sprzężony z mikroskopem skaningowym [1364]). Dostępne było tam również laboratorium wytrzymałościowe z maszyną wytrzymałościową z kontrolowanym przemieszczaniem tłoka.

Praca doktorska wówczas mgr inż. G. Prokopskiego była realizowana w latach 1977-1982 i dotyczyła wpływu oddziaływania plazmy niskotemperaturowej na własności wytrzymałościowe betonu zwykłego i ogniotrwałego. Prace badawcze związane z realizacją rozprawy doktorskiej G. Prokopski wykonywał w ramach Problemu Resortowego I.2. MNSzWiT pt. Zastosowanie plazmy niskotemperaturowej w przemyśle, realizując zadanie *Plazmowe cięcie betonów i żelbetów*. Kierownikiem tego tematu był prof. Emil Ryszka[1365] z Politechniki Częstochowskiej. Z funduszy na realizację tego zadania wybudowane zostało laboratorium badawcze, w którym wykonał zasadniczą część badań przewidzianych w doktoracie, tj. pomiary rozkładów temperatury w płytach betonowych (beton zwykły na kruszywie żwirowym klasy B30 i beton ogniotrwały na cemencie glinowym BOS 145K)[1366].

Obrona pracy doktorskiej wykonanej pod promotorstwem prof. zw. Józefa Ledwonia[1367] odbyła się 6 grudnia 1982 r. na Wydziale Budownictwa Politechniki Śląskiej w Gliwicach (macierzysty Wydział w Częstochowie nie miał wówczas uprawnień do doktoryzowania).

[1363] Komputerowy analizator obrazu Quantimet 720 – urządzenie przeznaczone do określania wybranych cech obrazów obserwowanych, analizator rozpoznaje, wyodrębnia, liczy, mierzy i klasyfikuje dowolne cechy cząstek. http://isuzu-czesci.pl/strona-glowna-2/czesci-isuzu-4le1/isuzu-4le1-wentylator-pasek-wentylatora/ (02.09.2020 r.).

[1364] Mikroskop skaningowy – mikroskop wykorzystujący do obrazowania wiązkę elektronów, dzięki czemu można badać strukturę materii na poziomie atomowym, https://www.plantquarantine.pl/pl/pme,1275.html (02.09.2020 r.).

[1365] Profesor Emil Ryszka – nauczyciel akademicki w Politechnice Częstochowskiej, dyrektor Instytutu Energetyki Hutniczej w latach 1977-1980. http://www.piece.wip.pcz.pl/rys.historyczny/KALENDARIUM.pdf (02.09.2020 r.).

[1366] Na podstawie danych otrzymanych od profesora Grzegorza Prokopskiego 15.03.2020 r.

[1367] Profesor Józef Ledwoń (1921-1986) – inżynier budownictwa przemysłowego, nauczyciel akademicki w Politechnice Śląskiej i Politechnice Częstochowskiej, specjalista w zakresie budownictwa na terenach górniczych, kierownik Katedry Elementów Budownictwa Przemysłowego na Wydziale Budownictwa Przemysłowego PŚ i prodziekan tego wydziału w roku akademickim 1954/55, dziekan Wydziału Budownictwa i Ogólnego w latach 1960-1962 jest, prorektor ds. nauki Politechniki Śląskiej od października 1959 r. do września 1963 r., w latach 1968-1971 pracował w Biurze Projektów Hutniczych „BIPROHUT" w Gliwicach (kierownik Zakładu Badań i Doświadczeń), a od października 1974 r. był zatrudniony w Głównym Instytucie Górnictwa w Katowicach, w latach 1974-1984 rektor Politechniki Częstochowskiej, kierownik Katedry Budownictwa na Terenach Górniczych Politechniki Częstochowskiej. Od września 1984 r. do 1986 r. dziekan Wydziału Budownictwa Politechniki Częstochowskiej, autor ponad 230 artykułów naukowych. https://www.polsl.pl/Wydzialy/RB/Strony/notka_LedwonJ.aspx (02.09.2020 r.).

Jednym z recenzentów pracy doktorskiej był prof. Andrzej M. Brandt [1368] z Instytutu Podstawowych Problemów Techniki PAN w Warszawie.

Tematyka realizowanych przez dr inż. G. Prokopskiego badań dotyczyła „analizy związku struktury z odpornością betonów na pękanie" (taki też był tytuł jego rozprawy habilitacyjnej). Badania do tej pracy wykonywał na Politechnice Częstochowskiej na Wydziale Metalurgii i Inżynierii Materiałowej oraz częściowo w IPPT PAN w Warszawie, gdzie odbył w 1988 r. kilkumiesięczny staż naukowy w Pracowni Pól Odkształceń, kierowanej przez prof. Brandta. W 1989 r. odbył natomiast 2-miesięczny staż naukowy w Moskiewskim Instytucie Inżynieryjno-Budowlanym (MISI), który miał na celu sprawdzenie celowości przeprowadzonych badań i porównanie ich wyników z osiągnięciami tamtejszych naukowców zajmujących się tą problematyką.

Stopień naukowy doktora habilitowanego uzyskał 31 maja 1993 r., a od 1 stycznia 1994 r. objął stanowisko profesora nadzwyczajnego oraz kierownika Zakładu Wytrzymałości Materiałów na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki Częstochowskiej[1369].

1 września 1995 r. dr hab. inż. G. Prokopski został zatrudniony na stanowisku profesora w Politechnice Rzeszowskiej im. I. Łukasiewicza i objął kierownictwo Zakładu Inżynierii Materiałowej i Technologii Budownictwa.

Fot. 176. Katedra Inżynierii Materiałowej i Technologii Budownictwa. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1368] Profesor Andrzej Brandt – były pracownik naukowy w Zakładzie Mechaniki Doświadczalnej w Instytucie Podstawowych Problemów Techniki Polskiej Akademii Nauk. http://www.ippt.pan.pl/staff/abrandt (02.09.2020 r.).
[1369] Na podstawie danych otrzymanych od profesora Grzegorza Prokopskiego 15.03.2020 r.

Tytuł profesora nauk technicznych uzyskał dnia 23 lipca 2008 r. Głównymi założeniami działalności Zakładu Inżynierii Materiałowej i Technologii Budownictwa w momencie jej powstania było upowszechnienie wiedzy dotyczącej metod badawczych inżynierii materiałowej, nieobecnej w tamtym czasie na Wydziale. Realizowane to było przez kształcenie młodej kadry naukowej oraz wprowadzenie do programów kształcenia na kierunku *budownictwo* przedmiotu *inżynieria materiałowa* w formie wykładów i ćwiczeń laboratoryjnych, co zostało w pełni zrealizowane. Obecnie przedmiot ten jest prowadzony na studiach dziennych i zaocznych. Dodatkowo na studiach zaocznych wprowadzony został przedmiot *kompozyty budowlane* uzupełniający wiedzę z tego zakresu.

Obejmując kierownictwo zakładu prof. G. Prokopski zajął się rozwojem naukowym pracowników jednostki. Udało się także poszerzyć bazę aparaturową Katedry o mikroskop skaningowy JOEL 5500LV, maszynę wytrzymałościową z kontrolowanym przemieszczaniem tłoka, komorę do mrożenia próbek betonowych i inny sprzęt umożliwiający prowadzenia badań dydaktycznych i naukowych.

Jak opisywał prof. G. Prokopski, w trakcie pracy na Politechnice Częstochowskiej (lata 1975-1994) współpraca z przemysłem dotyczyła w pierwszym okresie (lata 1976-1978) udziału w zespole badawczym zajmującym się oceną betonu w konstrukcji ścian pieców grzewczych Huty Częstochowa. Celem tych działań było zastąpienie małowymiarowych elementów ogniotrwałych (cegieł szamotowych) konstrukcją wielkogabarytową wykonaną z betonu ogniotrwałego. W latach 1980-1985 współpracował z zespołem pod kierunkiem prof. J. Ledwonia w wykonywaniu prac na zlecenie hut i kopalń GOP-u. Były to prace studialne i ekspertyzowe, mające na celu zabezpieczanie obiektów budowlanych przed szkodami górniczymi oraz dopuszczanie do eksploatacji kolejnych ścian węglowych kopalń węgla kamiennego.

Prof. G. Prokopski współpracował przez cały ten okres z Przedsiębiorstwem Gospodarki Mieszkaniowej, na rzecz którego wykonał około 80 ekspertyz dotyczących stanu technicznego budynków mieszkalnych, w szczególności starej tkanki mieszkalnej, czyli obiektów wykonanych z kamienia wapiennego na zaprawie wapiennej lub cementowo-wapiennej, z więźbami dachowymi o konstrukcji drewnianej. Kierował także wykonaniem innych prac, np. dotyczących skutków wybuchu pyłu w Zakładach Polgal produkujących galanterię odzieżową (głównie guziki i galanteria z polistyrenu), czy też analizy pękającej konstrukcji stropów budynków, przeciążonych grubą warstwą żużla, albo skutkami wybuchu

gazu w mieszkaniu na parterze budynku 4-kondygnacyjnego, wskutek wad systemu kominowego[1370].

Proces rozwoju bazy materialnej Wydziału trwał i „w 1996 r. oddano do użytkowania nowoczesną halę laboratoryjną dla kierunku *budownictwo*. Od tego momentu datuje się intensywny rozwój własnej kadry naukowo-dydaktycznej.”[1371]

Fot. 177. Inauguracja na WBiIŚ w 1996 r. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Fot. 178. Zjazd absolwentów „inżynierii sanitarnej” w 1996 r. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1370] Na podstawie danych otrzymanych od profesora Grzegorza Prokopskiego 15.03.2020 r.
[1371] *Jubileusz 50-lecia Wydziału, Wydział Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury*, Rzeszów 2017, s. 8-9.

W 1997 r. wydział obchodził 30-lecie istnienia. 11-12 września tego roku odbyła się uroczysta Jubileuszowa Konferencja Naukowa i przygotowane jubileuszowe wydawnictwa. Zarówno do uczestnictwa w konferencji, jak i przygotowywanych publikacji zaproszono organizacje współpracujące z wydziałem, pracowników i absolwentów wydziału. „Został powołany Komitet Organizacyjny obchodów jubileuszu Wydziału”[1372].

W 1998 r. pracownicy i studenci wydziału otrzymali nagrody Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Nagrody za najlepsze w kraju prace dyplomowe inżynierskie i magisterskie wręczono 7 absolwentom; dwóch innych zdobyło wyróżnienia[1373].

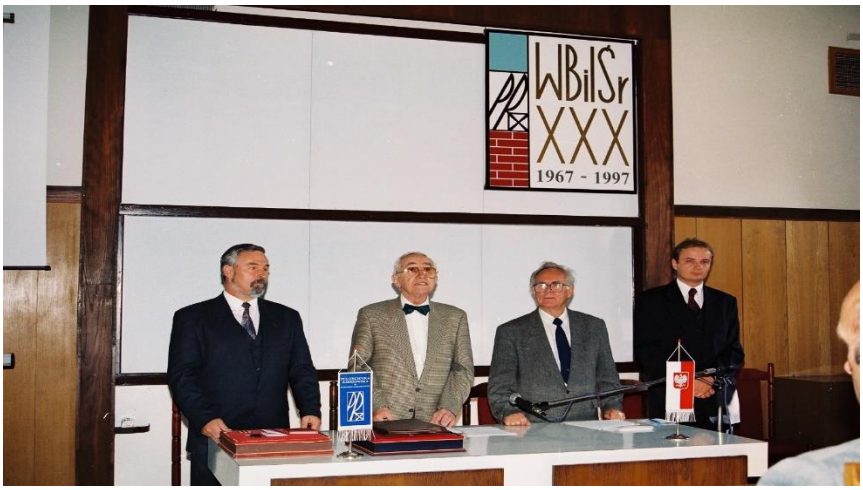

Fot. 179. XXX lat WBiIŚ. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Rozwój Wydziału po 2000 r.

Rozwój kadrowy i zwiększona liczba studentów spowodowało, że podjęto decyzję o rozbudowie budynku „P”, który zyskał nowoczesną formę architektoniczną i został oddany do użytku w 2004 r.

W latach 2005-2012 dziekanem był prof. dr hab. inż. Leonard Ziemiański[1374], a w kolejnych latach (2012-2016) dr hab. inż. Piotr Koszelnik, prof. PRz[1375].

[1372] B. Januszewski, *30-lecie Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska*, „Gazeta Politechniki” 1997, nr (39), s. 2.
[1373] *Politechnika nagrodzona*, „Nowiny” 1998, nr 87.
[1374] Prof. dr hab. inż. Leonard Ziemiański (1952) – nauczyciel akademicki, specjalista w dziedzinie mechaniki stosowanej (w szczególności dynamiki układów mechanicznych, wibroakustyki, zastosowania metod komputerowych w dynamice konstrukcji i wibroakustyce, stosowanie technologii informatycznych i metod komputerowych w naukach technicznych oraz zastosowanie metod sztucznej inteligencji w zagadnieniach inżynierskich, autor 5 monografii i kilkudziesięciu publikacji naukowych, prorektor ds. nauki (1999-2002), dziekan Wydziału Budownictwa Inżynierii Środowiska i Architektury 2005-2012, kierownik Katedry Mechaniki Konstrukcji. *Poznajemy dziekanów*, „Gazeta Politechniki” 2008, nr 9-10 (177-178), s. 4.
[1375] *Poznajemy dziekanów*, „Gazeta Politechniki” 2012, nr 9-10 (225-226), s. 7.

W semestrze letnim w roku akademickim 2008/2009 uruchomiono studia podyplomowe *charakterystyka i ocena energetyczna budynków* [1376]. Rozszerzano ofertę dydaktyczną i „w 2009 r. rozpoczęto nabór na studia inżynierskie na kierunku *architektura i urbanistyka* (obecnie *architektura*), a w 2010 r. na kierunku *ochrona środowiska*”[1377].

Fot. 180. XXXV lat WBiIŚ. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Fot. 181. Zakład Urbanistyki i Architektury. Źródło: https://www.otouczelnie.pl/miasto_dzial/1063/Architektura-Rzeszow.

W tym czasie Wydział na kierunkach: *budownictwo*, *inżynieria środowiska*, *architektura i urbanistyka* oraz *ochrona środowiska* kształcił ponad 3000 studentów.

[1376] M. Kłos, *Prawa habilitacji dla Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska w dyscyplinie budownictwo*, „Gazeta Politechniki” 2013, nr 1 (229), s. 6.
[1377] *5 dekad Wydziału Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 2017, s. 9.

Fot. 182. Laboratoria Katedry Infrastruktury i Gospodarki Wodnej.
Źródło: http://www.kie.prz.edu.pl/index.php/zaplecze-laboratoryjne.

Odpowiedni poziom nauczania, liczba kadry naukowej i inne wymagane kryteria pozwoliły na to, że 17 grudnia 2012 r. Centralna Komisja do spraw Stopni i Tytułów przyznała Wydziałowi prawo do nadawania stopnia naukowego doktora nauk technicznych w dyscyplinie *inżynieria środowiska* oraz, że Państwowa Komisja Akredytacyjna Uczelni Technicznych nadała na okres sześciu lat akredytacje na kierunku *budownictwo* i na 5 lat na kierunku *inżynieria środowiska.* W 2012 r. wydział uzyskał także prawo do nadawania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk technicznych w dyscyplinie *budownictwo*.

W kolejnych latach wydział uzyskał wiele funduszy projektów Unii Europejskiej, które pozwoliły na wybudowanie i doposażenie laboratoriów. Obecnie te laboratoria są bardzo dobrze wyposażone i intensywnie wykorzystywane, również przez badaczy z innych ośrodków krajowych.

„W strukturze organizacyjnej Wydziału funkcjonują zespoły badawcze, których prace w dyscyplinie *inżynieria środowiska* koncentrują się na następujących tematach:

- metody ochrony bezpieczeństwa systemów inżynierii środowiska,
- efektywność wykorzystania energii w budownictwie, a doskonalenie procesów i systemów grzewczych oraz klimatyzacyjnych,
- zrównoważony rozwój i nowe technologie w inżynierii środowiska,
- rozwój nowoczesnych metod projektowania i budowy obiektów oraz urządzeń wykorzystywanych w gospodarce wodno-ściekowej,
- inżynieria ochrony ekosystemów wodnych,
- zagrożenia środowiska wodno-gruntowego i jego ochrona,
- zrównoważony rozwój w budownictwie,
- energetyczna charakterystyka pomieszczeń i budynków z biernymi

systemami słonecznymi,

– analiza możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budownictwie”[1378].

Te uprawnienia pozwoliły na uruchomienie studiów III stopnia na kierunkach *budownictwo* i *inżynieria środowiska*.

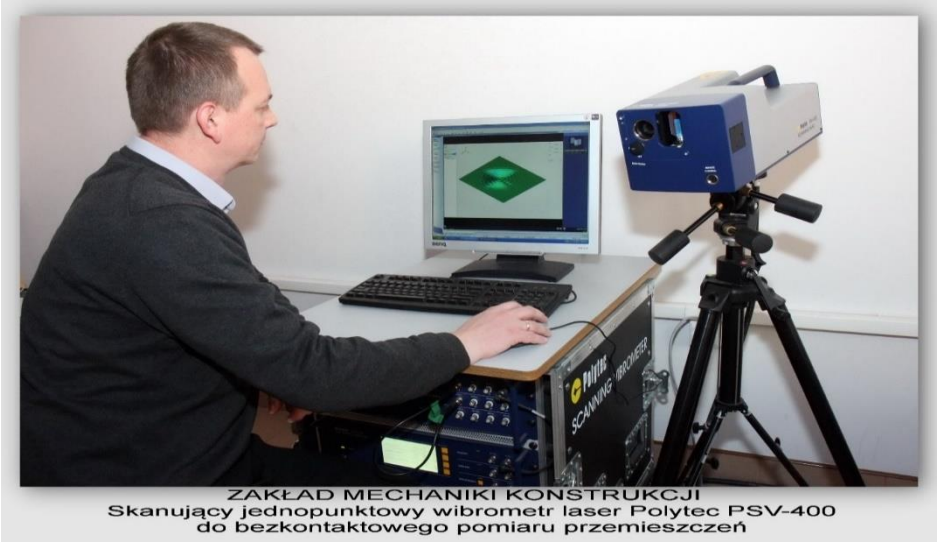

Fot. 183. Katedra Mechaniki Konstrukcji. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W trosce o zapewnienie odpowiedniej wiedzy praktycznej studentom i także umożliwienie pracownikom prowadzenie badań naukowych władze Wydziału starały się tworzyć nowe laboratoria, np. w Zakładzie Ciepłownictwa i Klimatyzacji otwarto 2 laboratoria 21 lutego 2012 r. Jednym z nich było Laboratorium naukowe „Systemów Konwersji Energii i Proekologicznych Technologii” [1379]. Znajduje się ono w budynkach „K-89”, „K-90” na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska i jest wykorzystywane do „m.in. badania paliw i biopaliwa, współspalania mieszanek paliwowych w kotłowniach komunalnych z uwzględnieniem aspektów ekologicznych” [1380]. Zakład Oczyszczania i Ochrony Wód współpracuje z Zakładem Ciepłownictwa i Klimatyzacji i dzięki temu może to powstałe laboratorium wykorzystywać do wykonywania kompleksowych badań fizykochemicznych i bakteriologicznych w dziedzinie proekologicznych technologii. Drugim otwartym w tym czasie laboratorium było laboratorium dydaktyczne ogrzewnictwa i ciepłownictwa z układami do ćwiczeń dydaktycznych (system ogrzewania pomieszczenia) zawierający: dwufunkcyjny

[1378] M. Kłos, *Prawa doktoryzowania dla kierunku inżynieria środowiska*, „Gazeta Politechniki” 2013, nr 2-3 (230-231), s. 6.
[1379] Więcej: https://w.prz.edu.pl/badania-i-nauka/laboratoria (08.07.2020 r.).
[1380] M. Bukowska, *Nowoczesne laboratoria w Zakładzie Ciepłownictwa i Klimatyzacji*, „Gazeta Politechniki” 2012, nr 5 (221), s. 14.

węzeł cieplny, ogrzewanie podłogowe w trzech sekcjach z różnym rozstawem rur grzejnych, wodne ogrzewanie ścienne, ciepłowodowe ogrzewanie ścienne i stanowisko badawcze do równoważenia hydraulicznego instalacji grzewczych.

Fot. 184. Zakład Ciepłownictwa i Klimatyzacji. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Fot. 185. Zakład Oczyszczania i Ochrony Wód. Źródło: https://zoiow.prz.edu.pl/baza-sprzetowa16.html.

Dla zapewnienia jakości kształcenia ważna jest także baza materialna i władze wydziału zabiegały o remonty i rozbudowę posiadanej bazy, a także o budowę nowych laboratoriów. W 2013 r. powstała inwestycja pod nazwą „Zespół Laboratoriów dla Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki Rzeszowskiej" wraz z wymaganą infrastrukturą. „Nowy obiekt będzie budynkiem o funkcji naukowo-dydaktyczno-laboratoryjnej wraz z zapleczem

administracyjno-technicznym oraz salami dydaktycznymi. Budynek Zespołu Laboratoriów dla Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska będzie się składał z kilku pomieszczeń przeznaczonych na potrzeby następujących zespołów badawczych: Zakładu Dróg i Mostów, Wydziałowego Laboratorium Badań Konstrukcji oraz Katedry Konstrukcji Budowlanych"[1381].

Władze Wydziału starały się także o pomoc od firm i „Zakład Ciepłownictwa i Klimatyzacji Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska poszerzył swoją bazę laboratoryjną o nowe stanowisko. Zostało ono w całości wykonane i przekazane przez sponsora-firmę Danfoss[1382]. Stanowisko stanowi układ trzech obiegów instalacji grzewczej wyposażony w różne kombinacje armatury regulacyjnej, pomiarowej i zabezpieczającej. Jest on zamontowany w panelu demonstracyjnym. Powstało w celu badania i porównania rożnych sposobów hydraulicznego równoważenia instalacji grzewczych pod kątem ich wpływu na komfort użytkowników, przy minimalizacji zużycia energii. Pozyskany demo panel daje możliwość symulacji pracy instalacji ogrzewania i wody lodowej pod względem hydraulicznym dla różnych układów instalacji: jedno- i dwururowych oraz stało - i zmiennopływowych. W dniu 5 marca 2013 r. w nowo powstałym Laboratorium Ogrzewnictwa i Ciepłownictwa stanowisko zostało oficjalnie przekazane"[1383].

Nie tylko Wydział, ale i laboratoria uzyskiwały odpowiednie uprawnienia potwierdzające wysoką jakość oferowanych przez nie usług badawczych i Wydziałowe Laboratorium Badań Konstrukcji [1384] w lutym 2013 r. uzyskało Certyfikat Akredytacji Laboratorium Badawczego. „Akredytacją są objęte badania konstrukcji mostowych pod próbnym obciążeniem. Nadany przez Polskie Centrum Akredytacji certyfikat stanowi potwierdzenie, że Laboratorium spełnia wymagania normy PN-EN ISO/IEC 17025:2005 i jest kompetentną jednostką z zakresu realizowanych badań"[1385].

W 2014 r. uległa zmianie nazwa wydziału „na Wydział Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury. Kierunek ten uzyskał także własne powierzchnie w reprezentacyjnym budynku rektoratu Politechniki Rzeszowskiej (budynek „V")"[1386].

[1381] J. Hess, *Nowe inwestycje PRz w realizacji*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 2-3 (230-231), s. 12.
[1382] Firma Danfoss – producent rozwiązań technologicznych dla chłodnictwa i klimatyzacji, ogrzewnictwa, dystrybucji wody i maszyn roboczych. https://www.danfoss.com/pl-pl/about-danfoss/company/ (08.07.2020 r.).
[1383] B. Babiarz, *Nowe stanowisko laboratoryjne w Zakładzie Ciepłownictwa i Klimatyzacji*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 4 (232), s. 18.
[1384] Więcej: https://wlbk.prz.edu.pl/ (08.07.2020 r.).
[1385] L. Janas, *Certyfikat Akredytacji Wydziałowego Laboratorium Badań Konstrukcji*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 4 (232), s. 17.
[1386] *Jubileusz 50-lecia Wydziału, Wydział Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury*, Rzeszów 2017, s. 12.

Fot. 186. Katedra Konserwacji Zabytków. Źródło: https://kkz.prz.edu.pl/aktualnosci/wystawa-prac---teoria-i-projektowanie-architektoniczne-uslugi-ii-11.html.

Sytuacja uczelni i wydziału zmieniła się po wejściu Polski do Unii Europejskiej. Uzyskane w ramach programów i projektów UE fundusze pozwoliły na rozbudowę bazy laboratoryjnej. „Dokonano zakupu nowoczesnej aparatury, a w 2015 r. oddano do użytku nowoczesne Laboratorium Badawcze Geo-Drogowe”[1387].

Władze wydziału na bieżąco analizują sytuację wydziału, zainteresowanie ze strony kandydatów kierunkami kształcenia i dokonują oceny konieczności zmian bądź modyfikacji kierunków i specjalności. Na podstawie analizy rynku pracy oceniono, że prowadzone kierunki studiów nadal będą się cieszyć zainteresowaniem. Ponadto Wydział posiada system do oceny dostosowania kierunków do wymogów rynku pracy. Wszystkie kierunki są oceniane w wielu klasyfikacjach. Władze Wydziały „uważają również, że nie jest celowe uruchamianie w perspektywie 2013-2016 nowych kierunków studiów, konieczne są jedynie modyfikacje specjalności. Jednak w przypadku potrzeb rynku pracy oraz przy spełnieniu właściwych minimów kadrowych możliwe będzie uruchomienie w tym okresie kształcenia na kierunku (- ach) z grupy: architektura krajobrazu, gospodarka przestrzenna, geodezja

[1387] *Jubileusz 50-lecia Wydziału, Wydział Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury*, Rzeszów 2017, s. 9. Laboratorium Geo-Drogowe – laboratorium składające się z dwóch części: laboratorium drogowe i geoinżynierii zapewniające analizy i badania w dziedzinie m.in.: stanu technicznego dróg i budowle, natężenie ruchu drogowego, rozwiązań techno logicznych w zakresie wzmacniania podłoża, konstrukcji nasypów, stateczności skarp, konstrukcji nawierzchni, itp. https://www.wnp.pl/tech/potencjal-badawczy-laboratorium-geo-drogowego-zakladu-drog-i-mostow-politechniki-rzeszowskiej,235853.html (08.07.2020 r.).

i kartografia”[1388]. Wydział ma jasno wytyczone i określone cele, które chciałby realizować, a rozwój wydziału jest stały i stabilny.

Za najważniejsze osiągnięcia wydziału w okresie zatrudnienia w PRz prof. Grzegorz Prokopski uważa uzyskanie możliwości kształcenia na studiach I-go i II-go stopnia na kierunku *architektura*. Według prof. G. Prokopskiego przyszłość wydziału jest „bezpieczna”. Podkarpacie to region Polski, na terenie którego nadal jest wiele potrzeb w zakresie kadry inżynierskiej o specjalnościach realizowanych na Wydziale. Politechnika Rzeszowska jest centralnym i najważniejszym miejscem kształcenia kadr inżynierskich w tym regionie. Dla przykładu, specjalność *budowlana* oraz *architektoniczna*, a także *inżynieria środowiska* były przez wiele lat na tym terenie deficytowymi i ze względu na intensywny rozwój regionu, trend ten utrzyma się nadal.

Fot. 187. Zakład Projektowania Architektonicznego i Grafiki Inżynierskiej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1388] Więcej: https://wbisia.prz.edu.pl/wydzial/misja-i-strategia-rozwoju (14.03.2019 r.).

Fot. 188. 50-lecie WBIŚiA. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

5.4. Wydział Chemiczny

Fot. 189. Wydział Chemiczny Politechniki Rzeszowskiej. Źródło: https://wch.prz.edu.pl/wydzial.

Utworzenie Wydziału

Podstawową bazą wydziału był powołany „zarządzeniem wewnętrznym nr 6/63 z dnia 4 listopada 1963 roku […] Zakład Fizyki i Chemii, którego kierownikiem został dr Marek

Rydel” [1389] na Wydziale Ogólnotechnicznym. Skład pierwszego zakładu tworzyło 2 wykładowców, 2 asystentów, 1 technik i od 1 lutego 1964 r. 1 osoba na godzinach zleconych. Zakład miał siedzibę w obecnym budynku „D” przy ul. M. Skłodowskiej-Curie. Stanowiły ją dwa pomieszczenia: sala wykładowa z laboratorium i pokój dla pracowników.

Rok 1964 r. przyniósł zmiany. 1 września powstał Zakład Chemii z kierownikiem dr Zbigniewem Szuflarskim [1390] pełniącym jednocześnie funkcję dziekana Wydziału Ogólnotechnicznego. „W lutym 1965 r. Zakład otrzymał nowe pomieszczenia na niskim parterze w pierwszym oddanym do użytku skrzydle budynku głównego (obecny budynek »A«)” [1391], a także od tego roku zakład prowadził zajęcia w punktach konsultacyjnych w Przemyślu i Stalowej Woli. W roku akademickim 1964/1965 zmienił się skład osobowy zakładu. „W Zakładzie podjęto pierwsze prace naukowo-badawcze, które były związane z przemysłem sodowym badano rozpuszczalność gipsu i anhydrytu w wodnych roztworach chlorku amonowego”[1392].

Zakład Chemii prowadził zajęcia z chemii ogólnej (wykłady i laboratoria) oraz z oczyszczania wód i ścieków na wydziale Inżynierii Sanitarnej (ćwiczenia i laboratoria). Ponadto rozszerzył swoja bazę lokalową o pomieszczenia w rozbudowywanym w drugim skrzydle budynku „A”.

Fot. 190. Wydział Chemiczny PRz. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1389] *Historia Wydziału Chemicznego w 30. Rocznice jego powstania*, Rzeszów 1998, s. 8.
[1390] Dr Zbigniew Szuflarski – nauczyciel akademicki, kierownik Zakładu Chemii, dziekan Wydziału Ogólnotechnicznego, pierwszy dziekan Wydział Chemicznego, za jego kadencji przyjęto pierwszych 67 studentów na Wydział Chemiczny. *50 lat Wydziału Chemicznego Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza 1968-2018*, red. I. Opaliński, Rzeszów 2018, s. 34.
[1391] *Wydział Chemiczny, Jubileusz 40-lecia Wydziału,* Rzeszów 2008, s. 6.
[1392] Więcej: https://wch.prz.edu.pl/wydzial/historia-wydzialu (14.03.2019 r.).

Obecne kierunki studiów:

- Inżynieria farmaceutyczna
  - studia stacjonarne pierwszego stopnia
- Technologia Chemiczna
  - studia stacjonarne i niestacjonarne pierwszego stopnia

    specjalności

    Analiza chemiczna[1393] *w przemyśle i środowisku,*

    Inżynieria chemiczna i bioprocesowa[1394],

    Technologia organiczna i tworzywa sztuczne[1395],

    Technologia produktów leczniczych[1396]
  - Studia stacjonarne i niestacjonarne drugiego stopnia

    specjalności

    Analiza chemiczna w przemyśle i środowisku;

    Inżynieria chemiczna i bioprocesowa;

    Inżynieria materiałów polimerowych;

    Technologia organiczna i tworzywa sztuczne;

    Technologia produktów leczniczych.
- Inżynieria chemiczna i procesowa
  - Studia stacjonarne pierwszego stopnia

    Specjalności

    Przetwórstwo tworzyw polimerowych[1397].

    Inżynieria produktu i procesów proekologicznych[1398]

[1393] Analiza chemiczna – badanie jakościowego i ilościowego składu chemicznego substancji. http://spark-lab.pl/chemia/ (08.07.2020 r.).

[1394] Inżynieria chemiczna i procesowa – dyscyplina naukowa, należąca do dziedziny nauk technicznych, która zajmuje się wraz z technologią chemiczną projektowaniem i prowadzeniem operacji i procesów jednostkowych, będących elementami procesów produkcyjnych w przemyśle chemicznym. M. Kamiński, *Inżynieria chemiczna i bioprocesowa*, Gdańsk, 2016.

[1395] Technologia organiczna i tworzywa sztuczne – kierunek studiów dający wiedzę z zakresu chemii i technologii polimerów oraz chemii organicznej wraz z wykorzystaniem wiadomości w projektowaniu i obsłudze procesów przemysłu chemicznego, farmaceutycznego, kosmetycznego, spożywczego i pokrewnych. https://wch.prz.edu.pl/kierunki-studiow/studia-i-stopnia/technologia-chemiczna (08.07.2020 r.).

[1396] Technologia produktów leczniczych – kształcenie kadr dla przemysłu farmaceutycznego. https://docplayer.pl/48242779-Technologia-produktow-leczniczych.html (08.07.2020 r.).

[1397] Przetwórstwo tworzyw polimerowych – studia dające wiedzę na temat podstaw materiałowych przetwórstwa, procesy przetwórstwa tworzyw oraz recykling tworzyw. K. Wilczyński, *Wybrane zagadnienia przetwórstwa tworzyw sztucznych, Warszawa*, 2011.

[1398] Inżynieria produktu i procesów proekologicznych – studia m.in. dające podstawy inżynierii produktu oraz technologii zrównoważonych i ochrony środowiska. https://docplayer.pl/106753043-Studia-i-stopnia-kierunek-

- Biotechnologia
  - Studia stacjonarne i niestacjonarne pierwszego stopnia

    Specjalności

    Biochemia stosowana[1399],

    Oczyszczanie i analiza produktów biotechnologicznych[1400].
  - Studia stacjonarne drugiego stopnia

    Specjalności

    Biotechnologia farmaceutyczna[1401],

    Diagnostyka laboratoryjna w biotechnologii[1402],

    Inżynieria procesowa i bioprocesowa[1403],

    Oczyszczanie i analiza produktów biotechnologicznych.

Jednostki organizacyjne

- Katedra Inżynierii Chemicznej i Procesowej
- Katedra Technologii i Materiałoznawstwa Chemicznego
- Zakład Biotechnologii i Bioinformatyki
- Zakład Chemii Organicznej
- Zakład Chemii Fizycznej
- Zakład Chemii Nieorganicznej i Analitycznej
- Zakład Polimerów i Biopolimerów

inzynieria-chemiczna-i-procesowa-specjalnosc-inzynieria-produktu-i-procesow-proekologicznych.html (08.07.2020 r.).

[1399] Biochemia stosowana – dziedzina nauki prowadząca badania molekularne mechanizmów życia, uzyskane wyniki badań pomagają opracowywać metody biochemiczne, a te z kolei wpływają na rozwój diagnostyki medycznej oraz farmakologii. https://wbbib.uj.edu.pl/dla-studentow/biochemia-studia-i-stopnia (08.07.2020 r.).

[1400] Oczyszczanie i analiza produktów biotechnologicznych – dziedzina nauki ucząca m.in. technik analizy: DNA, białek i enzymów, toksykologii o syntezie leków i pozyskiwaniu substancji aktywnych z materiału biologicznego oraz hodowli mikroorganizmów, tkanek i roślin w warunkach in vitro, jak również produkcji substancji czynnych/modyfikowanych w układach półprzemysłowych. https://wzapala.v.prz.edu.pl/materialy-do-pobrania/oczyszczanie-produktow-biotechnologicznych-1.html (08.07.2020 r.).

[1401] Biotechnologia farmaceutyczna – nauka dająca wiedzę na temat poszukiwania substancji biologicznie czynnych, leków, szczepionek. http://wch.pwr.edu.pl/kandydaci/studia-ii-stopnia/biotechnologia/biotechnologia-farmaceutyczna (08.07.2020 r.).

[1402] Diagnostyka laboratoryjna w biotechnologii – kierunek studiów dający wiedzę na temat nowoczesnych technik analizy DNA oraz białek, lipidów oraz metabolitów, metod diagnostyki cytogenetycznej, mikrobiologicznej i wirusologicznej, pozyskiwania i analizy substancji aktywnych z materiału biologicznego, mikroskopii oraz podstawy bioinformatyki. https://studylibpl.com/doc/1385302/diagnostyka-laboratoryjna-w-biotechnologii (08.07.2020 r.).

[1403] Inżynieria procesowa i bioprocesowa – dziedzina nauki, której celem jest stworzenie, na podstawie cyklów doświadczalnych w skali laboratoryjnej i analizy teoretycznej, ilościowego opisu procesów, w których zachodzi transformacja materii oraz energii. http://www.pg.gda.pl/chem/pl/images/stories/Studia_Dzienne/siatki2/bt/inz_chem_biopr.pdf (08.07.2020 r.).

– Zakład Kompozytów Polimerowych
– Wydziałowe Laboratorium Spektrometrii

Fot. 191. Wydziałowe Laboratorium Spektrometrii. Źródło: https://wch.prz.edu.pl/wspolpraca-z-przemyslem/laboratoria-i-oferta-uslugowa/laboratorium-spektrometrii-nmr.

– Wydziałowa Pracownia Komputerowa

Historia wydziału

Najważniejszy dla Wydziału był 1 maja 1968 r., kiedy to: na mocy zarządzenia Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 kwietnia 1968 roku nr DT-4-014/1/68 (Dz.U. nr A-4, poz. 23) został utworzony Wydział Technologii Chemicznej i uzyskał prawo prowadzenia studiów inżynierskich na kierunku *technologia chemiczna*"[1404].

Dziekani

– Dr Zbigniew Szufarski (1968-1969),
– Doc. dr hab. inż. Zdzisław S. Hippe (1969-1972),
– Doc. dr hab. inż. Włodzimierz Szlezyngier (1972-1974) i (1983-1987),
– Doc. dr hab. inż. Mieczysław Kucharski (1974-1981), (1987-1993) i (1996-2002),
– Doc. dr inż. Józef Respondek (1981-1983),
– Dr hab. inż. Henryk Galina, prof. PRz (1993-1996), (2002-2005), (2005-2008), (2012-2016),
– Dr hab. inż. Ireneusz Opaliński, prof. PRz (2008-2012),
– Prof. dr hab. inż. Dorota Antos (2016-2024).

[1404] *Historia Wydziału Chemicznego w 30-tą rocznicę jego powstania*, Rzeszów 1998, s. 9.

Wydział rozpoczął pracę od 1 września 1968 r. i posiadał następujące zespoły przedmiotowe:

- Chemii Fizycznej wraz z pracownią Chemii Fizycznej, kierowany przez doc. dr hab. inż. Zdzisława Hippe[1405],
- Chemii i Technologii Chemicznej Organicznej wraz z pracownią Chemii i Technologii Chemicznej Organicznej oraz zespół Inżynierii i Aparatury Chemicznej wraz z pracownią Inżynierii i Aparatury Chemicznej kierowane przez dr inż. Włodzimierza Szlezyngiera[1406],
- Chemii i Technologii Chemicznej Nieorganicznej wraz z pracownią Chemii i Technologii Chemicznej Nieorganicznej oraz Zespół Chemii Ogólnej i Analitycznej, kierowane przez dr Zbigniewa Szuflarskiego,
- Pracownię Chemii Ogólnej i Analitycznej kierowaną przez dr Bolesława Fleszara[1407].

Przeniesiono z dwóch wydziałów: z Mechanicznego zespół oraz Pracownię Inżynierii i Aparatury Chemicznej, i z Ogólnotechnicznego zespół oraz Pracownię Chemii Ogólnej i Analitycznej.

Pierwszym dziekanem Wydziału Technologii Chemicznej został dr Zbigniew Szufarski (1968-1969), a drugim był prof. dr hab. inż. Zdzisław Hippe, pełniący tę funkcję od 1969 r. do 1972 r.

W 1969 r. do pracowników Wydziału dołączył mgr Wojciech Piątkowski, który ze względu na znakomitego dyrektora liceum (chemika, fizyka i dydaktyka) zainteresował się chemią, brał udział w olimpiadzie i doszedł nawet do stopnia centralnego. W trakcie studiów chciał specjalizować się w inżynierii chemicznej, jednak ze względu na fakt, że na tę specjalność aplikowało wiele osób z 110 osobowego rocznika, a miejsc było tylko 8, to się to nie udało. Tym samym W. Piątkowski musiał wybrać inną specjalność, mianowicie ciężką *syntezę organiczną*, (były to tzw. reaktory, czyli jeden z działów inżynierii chemicznej). Po

[1405] Uchwała nr 10/2018 Senatu PRz z 25 stycznia 2018 r. w sprawie wszczęcia postępowania o nadanie tytułu profesora honorowego PRz dla prof. dr hab. inż. Zdzisława S. Hippe. https://bip.prz.edu.pl/akty-prawne/uchwaly-senatu/2018/25012018 (17.08.2020 r.).

[1406] Profesor Włodzimierz Szlezyngier – nauczyciel akademicki, specjalista z zakresu chemii i technologii polimerów, (polimery kondensacyjne, modyfikacja polimerów wieloskładnikowe układy polimerowe (kompozyty, kleje syntetyczne, recykling tworzyw sztucznych), dziekan Wydziału Chemicznego (1972-1973, 1983-1987). wch.portal.prz.edu.pl/pl/wydzial/historia-wydzialu (28.05.2020 r.).

[1407] A. Worosz, *Prof. dr hab. Bolesław Fleszar doktorem honoris causa Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2018, 7-9 (295-297), s. 10; *Historia Wydziału Chemicznego w 40. rocznicę jego powstania. Jubileusz 40-lecia Wydziału*, red. H. Galina, Rzeszów 2008, s. 27, 47.

wydarzeniach marcowych w 1968 r. w Polsce promotor prac z tej specjalności został zwolniony, a wszystkich jego studentów przesunięto na specjalność *technologia*.

Po studiach mgr inż. Wojciech Piątkowski miał rozpocząć pracę w Głównym Instytucie Górnictwa, gdzie miał pracować przy upłynnianiu węgla, jednak termin zatrudnienia przesuwał się i ostatecznie miało to nastąpić od 1 października 1969 r. W międzyczasie pojawiła się oferta od dziekana doc. Zdzisława Hippego pracy do Zakładu Aparatury i Inżynierii Chemicznej w Rzeszowie. Ze względu na zainteresowania naukowe i możliwość pracy w tym kierunku zdecydował się wyjechać do Rzeszowa i 16 maja 1969 r. podjął tutaj pracę. Jak wspomina prof. W. Piątkowski, baza tworzącego się Wydziału była niewielka, stanowiło ją jedno piętro w jednym z ówczesnych budynków uczelni oraz pół parteru w Studium Wojskowym[1408].

Sytuacja poprawiła się, gdy funduszy na nowy budynek dla Wydziału dostarczył „Siarkopol" (Kombinat Siarkowy w Tarnobrzegu). Istniała dobra współpraca z innymi firmami chemicznymi w regionie jak z Organiką z Nowej Sarzyny, ICN Polfą z Rzeszowa, z Gamratem[1409]. Prof. Piątkowski aktywnie od 1983 r. do 1996 r. współpracował z Polfą, co zaowocowało stworzeniem unikatowych opracowań technologicznych i 10 patentami. Niestety badania naukowe z tego okresu nie mogły być publikowane ze względu na ich tajność[1410].

Nową siedzibą wydziału od grudnia 1971 r. był budynek „H" przy ul. W. Pstrowskiego 13. „Był to budynek bardzo przemyślany i odpowiednio zbudowany do prowadzenia zajęć z chemii, mimo że nie udało się wprowadzić, czy zbudować wszystkiego, jak to było zakładane. Nie uruchomiono np. centralnej kompresowani (zgodnie z planami powietrze miało być rurami rozprowadzone do wszystkich laboratoriów), nie wprowadzono centralnej instalacji do gazów potrzebnych do doświadczeń do badań (do dziś na dole budynku znajdują się butle, do których pompowane są gazy: argon, hel, wodór czy azot)."[1411]. Nie powstała również stołówka w budynku. Najważniejsze jednak, że Wydział miał swoją siedzibę, ważne było też to, ze Wydział uzyskał prawo prowadzenia studiów magisterskich na kierunku *chemia i technologia organiczna* od października 1972 r.

[1408] Na podstawie wywiadu z prof. Wojciechem Piątkowskim, 14.01.2020 r.
[1409] Gamrat – przedsiębiorstwo działające ponad 80 lat, zajmowało się przetwórstwem tworzyw sztucznych, obecnie producent i lider produktów z tworzyw sztucznych w budownictwie. https://gamrat.pl/ (08.07.2020 r.).
[1410] Na podstawie wywiadu z prof. Wojciechem Piątkowskim, 14.01.2020 r.
[1411] Na podstawie wywiadu z prof. Wojciechem Piątkowskim, 14.01.2020 r.

Fot. 192. Budynek „H", Wydział Chemiczny. Źródło: https://wch.prz.edu.pl/en/faculty/contact.

Przekształcenie Wydziału w Instytut Technologii Chemicznej

„We wrześniu 1973 roku na mocy zarządzenia Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, w sprawie struktury WSI w Rzeszowie, utworzono Instytut Technologii Chemicznej, pełniący funkcję Wydziału. Dotychczasowy Dziekan Wydziału, doc. dr hab. inż. Włodzimierz Szlezyngier, został pierwszym Dyrektorem Instytutu Technologii Chemicznej. Funkcję tę pełnił do końca maja 1974 roku. Od czerwca 1974 roku Dyrektorem Instytutu Technologii Chemicznej mianowany został doc. dr hab. inż. Mieczysław Kucharski[1412], który funkcję tę sprawował do października 1981 r."[1413].

W skład Instytutu wchodziły następujące zakłady (powołane 1 sierpnia 1973 r.):

- Zakład Chemii Ogólnej,
- Zakład Chemii Nieorganicznej,
- Zakład Chemii Organicznej,
- Zakład Chemii Fizycznej,
- Zakład Inżynierii i Aparatury Chemicznej,
- Zakład Technologii Chemicznej.

Z dniem 1 marca 1975 roku, na mocy zarządzenia wewnętrznego 6/75 z dnia 28 lutego 1975 roku, utworzono Zakład Tworzyw Sztucznych[1414].

[1412] D. Głowacz-Czerwonka, *Profesorowie honorowi Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2018, nr 7-9 (295-296), s. 9.
[1413] Więcej: https://wch.prz.edu.pl/wydzial/historia-wydzialu (06.09.2020 r.).
[1414] *Wydział Chemiczny, Jubileusz 40-lecia Wydziału*, Rzeszów 2008, s. 8.

Fot. 193. Laboratorium Zakładu Chemii Fizycznej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Do 1997 r. mury wydziału opuściło 1408 inżynierów i magistrów inżynierów. Rok później w 1998 r. wydział zatrudniał 107 osób: 3 profesorów z tytułem naukowym, 10 dr habilitowanych na stanowisku profesora, 33 adiunktów i starszych wykładowców z tytułem dr, 25 asystentów, 32 pracowników technicznych i 4 administracji.

Odtworzenie struktury wydziałowej i rozwój naukowo-dydaktyczny

Wydział Chemiczny Politechniki Rzeszowskiej został ponownie powołany w miejsce Instytutu Technologii Chemicznej w październiku 1981 roku, jego pierwszym dziekanem został doc. dr inż. Józef Respondek. Następnie doc. dr hab. inż. Włodzimierz Szlezyngier pełnił funkcję dziekana w latach 1983-1987. W 1987 r. stanowisko dziekana objął doc. dr hab. inż. Mieczysław Kucharski i pełnił ją do 1993 r. W kolejnej kadencji w latach 1993-1996 funkcję dziekana sprawował dr hab. inż. Henryk Galina, prof. PRz. W latach 1996-2002 wydziałem ponownie kierował dr hab. inż. Mieczysław Kucharski, prof. PRz. Następnie dr hab. inż. Henryka Galina, prof. PRz reprezentował Wydział przez dwie kadencje (2002-2005 i 2005-2008). Z kolei w latach 2008-2012 funkcję dziekan sprawował dr hab. inż. Ireneusz Opaliński, prof. PRz[1415]. W kadencji 2012-2016 dziekanem był prof. dr hab. inż. Henryk Galina, prof. PRz. Na kolejną kadencję 2016-2020 wybrana została prof. dr hab. inż. Dorota Antos.

[1415] *Poznajemy dziekanów*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 9-10(177-178), s. 6-7.

Wydział stał się także siedzibą Rzeszowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Chemicznego[1416]; który „został powołany w dniu 4 czerwca 1981 r. decyzji Zarządu Głównego PTCh. […] Teren działalności obejmował ówczesne województwo rzeszowskie, a siedzibą Oddziału został Instytut Technologii Chemicznej Politechniki Rzeszowskiej, […] Obecnie terenem działalności Rzeszowskiego Oddziału PTCh jest województwo podkarpackie" [1417] . I Walne Zgromadzenie Członków Rzeszowskiego Oddziału PTCh zorganizowano 6 listopada 1981 r. Głównym celem działalności Towarzystwa jest zapewnienie wsparcia dla rozwoju nauk chemicznych i propagowanie wiedzy chemicznej. W 2001 r. z okazji 20-lecia powstania oddziału w Rzeszowie zorganizowano uroczystą konferencję.

Na początku lat 70. XX w. do grona pracowników PRz dołączył wówczas Henryk Galina[1418] wybitny uczony i dobry organizator (czterokrotnie pełnił funkcję dziekana Wydziału Chemicznego w latach 1993-1996, 2002-2005, 2005-2008, 2012-2016, był także wybrany na jedną kadencję prorektora ds. nauczania w latach 1991-1993).

Już w wieku 7 lat zainteresował się chemią. „Ta dziedzina spodobała mi się wtedy, kiedy przeglądałem podręcznik mojego starszego brata. W rezultacie, po podstawówce zdałem dość trudny egzamin wstępny do technikum chemicznego w moim rodzinnym Wrocławiu"[1419]. Prof. H. Galina, będąc jeszcze w technikum, przygotował pracę dyplomową w Katedrze Technologii Tworzyw Sztucznych Politechniki Wrocławskiej [1420], wykonując kształtki z kompozytów poliestrowo-szklanych[1421] jako pomoce dydaktyczne do nauczania matematyki.

Po ukończeniu technikum rozpoczął studia chemiczne na Politechnice Wrocławskiej, zdając trudny egzamin wstępny (o jedno miejsce ubiegało się aż 7 kandydatów). Będąc na 4. roku studiów odbył 11 tygodniową praktykę IAESTE[1422] w firmie ICI Dyestuff Division[1423] w Manchesterze.

[1416] Rzeszowski Oddział Polskiego Towarzystwa Chemicznego – oddział działającego od prawie stu lat Polskiego Towarzystwa Chemicznego, powołanego w celu wspierania nauk chemicznych i popularyzowania wiedzy z zakresu chemii w społeczeństwie. https://ptchem.prz.edu.pl/ (08.07.2020 r.).

[1417] S. Kopacz, J. Kalembkiewicz, *20 lat Rzeszowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Chemicznego (PTCh),* „Gazeta Politechniki" 2001, nr 4 (88), s. 8.

[1418] M. Oleksy, *Jubileusze. Profesor Henryk Galina 65-lecie urodzin*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 3(219), s. 8.

[1419] Wywiad z prof. Henrykiem Galiną 31.01.2020 r.

[1420] Zakład Tworzyw Sztucznych – zakład powstały w 1968 r., a w 1976 r. przemianowany na Laboratorium Tworzyw Sztucznych Politechniki Wrocławskiej. http://www.tworzywa.pwr.wroc.pl/pl/txt/historia (09.07.2020 r.)

[1421] Kształtki z kompozytów poliestrowo-szklanych – pojemniki wykorzystywane są transportu cieczy, zawiesin oraz gazów. www.plaston.polfirms.pl (09.07.2020 r.).

[1422] *The International Association for the Exchange of Students for Technical Experience* **(**IAESTE**)** – program zagranicznych praktyk studenckich działających na zasadzie wymiany. https://www.iaeste.pl (09.07.2020 r.).

[1423] ICI Dyestuff Division – zakład powstały w 1969 r., pionier w rozwoju włókien poliamidowych (nylonowych) w Europie Zachodniej. http://www.colorantshistory.org/BritishDyestuffs.html (09.07.2020 r.).

Pracę dyplomową dotyczącą syntezy i stosowania membran jonowymiennych do odsalania metodą elektrodializy wykonał pod kierunkiem doc. dr Janusza Lindemana. Wyniki zostały opublikowane w czasopiśmie „Polimery – Tworzywa Wielkocząsteczkowe”[1424]. Od kilkunastu lat prof. H. Galina jest członkiem komitetu redakcyjnego tego czasopisma, obecnie noszącego nazwę „Polimery – Warsaw”. Ze względu na dobre wyniki w nauce został zatrudniony na uczelni jako asystent stażysta. Studia ukończył w 1970 r., uzyskując dyplom z wyróżnieniem (jeden z dwóch na ok. 150 absolwentów).

Pracę naukową rozpoczął wówczas pod kierunkiem dr inż. Bożeny Kolarz [1425] w Zespole kierowanym przez dr inż. Witolda Trochimczuka [1426], wchodzącym w skład ówczesnego Instytutu Technologii Organicznej i Tworzyw Sztucznych Politechniki Wrocławskiej (był tam też także niestacjonarnym słuchaczem studium doktoranckiego). Zajmował się syntezą sorbentów, gdyż bardzo skromne wyposażenie aparaturowe, jakim dysponował zespół (podobnie Instytut i Wydział Chemiczny), zmuszały do podejmowania takich tematów badawczych, które polegały na syntezie materiałów o stopniowo zmieniających się kompozycjach i wnioskowaniu o strukturze tych materiałów, na podstawie zmiany ich elementarnych właściwości, mierzonych dostępnymi wtedy metodami.

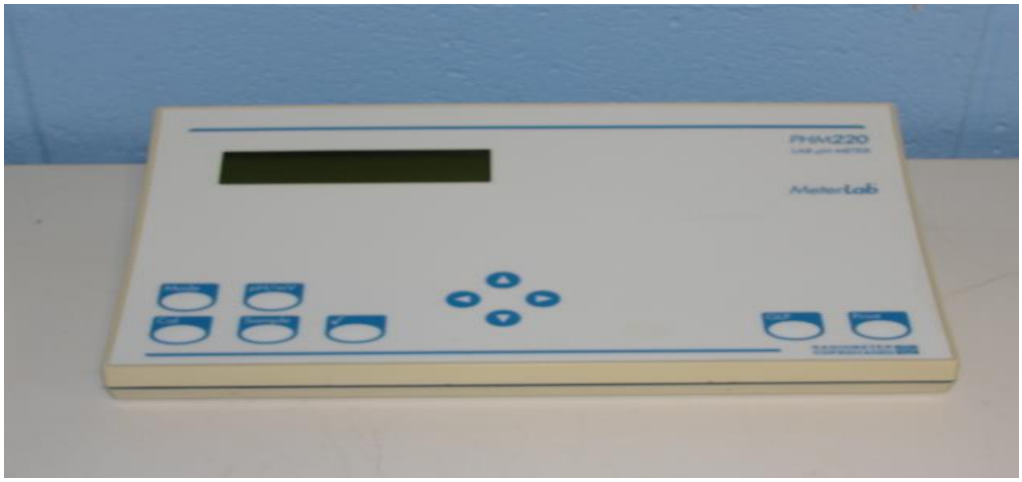

Fot. 194. Urządzenie pehametr. Źródło: https://americanlaboratorytrading.com/lab-equipment-products/radiometer-phm220-lab-ph-meter_6940.

[1424] „Polimery” – czasopismo o zasięgu międzynarodowym, obejmujące tematykę tworzyw wielkocząsteczkowych, gumy, lakierów i włókien sztucznych, wydawane przez Instytut Chemii Przemysłowej w Warszawie. http://www.ichp.pl/polimery/ (09.07.2020 r.).
[1425] Prof. Bożena Kolarz (1922-2019) – specjalista w dziedzinie modyfikacji polimerów, nauczyciel akademicki w politechnice Wrocławskiej. http://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.baztech-article-BWA1-0008-0006 (09.07.2020 r.).
[1426] Prof. Andrzej Trochimczuk – specjalista syntezy polimerów specjalnych; kształtowania właściwości polimerów specjalnych; modyfikacji chemicznej i fizycznej materiałów polimerowych; zastosowania materiałów polimerowych w procesach separacyjnych, prorektor ds. badań naukowych i umiędzynarodowienia Politechniki Wrocławskiej. http://wch.pwr.edu.pl/pracownicy/andrzej-trochimczuk (09.07.2020 r.)

Na takiej zasadzie powstała, m.in. praca opublikowana w czasopiśmie „Polymer Bulletin". By uzmysłowić, z jakimi trudnościami się wówczas borykano prof. H. Galina wspominał „jako przykład ówczesnych trudności podam, że miałem do dyspozycji pH-metr[1427] słynnej duńskiej firmy Radiometer[1428], ale uczelnia nie była w stanie zakupić elektrody, niezbędnej do prowadzenia pomiarów, której koszt opiewał na 2 dolary. Na szczęście ok. 1974 r. dowiedziałem się, że istnieje w Gliwicach prywatna firma umiejąca produkować takie elektrody, co umożliwiło mi sfinalizowanie mojego doktoratu"[1429]. Stopień naukowy doktora uzyskał na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Wpływ warunków syntezy na strukturę i właściwości porowatych kationitów karboksylowych* w czerwcu 1976 r.

Opracowane technologie wytwarzania produktów przydatnych, przede wszystkim do produkcji antybiotyków usiłował wdrożyć do produkcji przemysłowej w zakładzie spółdzielczym Xenon w Łodzi. Uzyskały one bardzo pozytywną opinię producentów antybiotyków w tarchomińskiej Polfie, ale produkcji nie udało się uruchomić, gdyż podstawowy surowiec nie był wytwarzany w Polsce i był dostępny tylko w tzw. II obszarze płatniczym, czyli za dewizy.

Wyniki tych badań dr H. Galina opublikował w kilku czasopismach o międzynarodowym zasięgu. Te doświadczenia upewniły go w kontynuowaniu zainteresowań naukowych w kierunku teoretycznego opisu procesu formowania się sieci polimerowych (sorbenty są takimi sieciami). Metody takiego teoretycznego opisu wykorzystywały stochastyczną teorię procesów gałązkowych. Pozwoliło to powrócić dr H. Galinie do drugiej ulubionej dziedziny wiedzy czyli matematyki.

Jednym z nielicznych uczonych wykorzystujących wówczas te metody był prof. Karel Dušek[1430] z Instytutu Chemii Makromolekularnej Czechosłowackiej Akademii Nauk w Pradze, w którego zespole (wykorzystując fundusze ministerialne przeznaczone na współpracę naukową polsko-czechosłowacką) spędził 6 miesięcy w 1978 r. Współpraca z prof. Duškiem zaowocowała w przyszłości, kiedy to prof. H. Galina, będąc już w Rzeszowie, „zarekomendował kilkanaście osób spośród absolwentów WCh PRz jako kandydatów na

[1427] Pehametr – urządzenie służące do pomiaru pH analizowanych substancji chemicznych. https://elmetron.com.pl/pH-metry.html (09.07.2020 r.).
[1428] Radiometer – producent wyrobów chemicznych do oznaczania parametrów krytycznych. https://www.radiometer.pl/ (09.07.2020 r.).
[1429] Wywiad z prof. Henrykiem Galiną 31.01.2020 r.
[1430] Prof. Karel Dušek – były pracownik Instytutu Chemii Makromolekularnej Czechosłowackiej Akademii Nauk w Pradze, specjalista z dziedziny badań związanych z tworzeniem, strukturą i właściwościami usieciowanych polimerów i żeli polimerowych. https://www.imc.cas.cz/events/karel-dusek/home (09.07.2020 r.)

roczne kursy prowadzone przez IChM w Pradze i finansowane przez UNESCO[1431]. Kilka spośród tych osób kontynuuje swoje kariery naukowe w tym instytucie, a także na Uniwersytecie Karola w Pradze. Prof. Dušek i inni przedstawiciele Instytutu Chemii Makromolekularnej w Pradze wielokrotnie wizytowali i przebywali na stażach naukowych na Wydziale Chemicznym PRz w Rzeszowie"[1432].

Prof. Karel Dušek zarekomendował prof. H. Galinę prof. Manfredowi Gordonowi[1433], który poszukiwał współpracownika. W ten sposób w styczniu 1980 r. dr inż. H. Galina wyjechał na staż naukowy do Colchester w Anglii (Essex University[1434]). Wspominając o tym, mówił „było to dla mnie tym większym przeżyciem, że to właśnie prof. Gordon był twórcą teorii polimeryzacji z wykorzystaniem teorii procesów gałązkowych, która mnie tak fascynowała. Niestety, ale może z korzyścią dla mojego rozwoju, w tym czasie tematyka badań prof. Gordona była już inna. Wiele zyskałem na poszerzeniu wiedzy, zwłaszcza w obszarze fizykochemii i fizyki polimerów oraz matematyki, głównie teorii grafów, a także poznałem możliwości wykorzystania komputerów w pracy teoretycznej. Ówczesne wyniki prac teoretycznych prof. Gordona prezentowałem także podczas wykładu seminaryjnego w firmie DSM Patents and Research w Geleen w Holandii[1435]. Część zarobionych w Anglii środków przeznaczyłem na zakup komputera osobistego, który przywiozłem do kraju (pamięć operacyjna 16 kB, nośniki danych: kasety magnetofonowe, monitor: czarno-biały telewizor, język programowania: basic firmy Microsoft). Miało to kluczową rolę w moich późniejszych pracach, które doprowadziły do habilitacji. Najważniejszym wymiernym efektem naukowym mojego pobytu na stażu było współautorstwo rozdziału w monografii wydanej przez amerykańską firmę *Academic Press*"[1436].

[1431] UNESCO (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*) – organizacja ONZ, powołana w celu wspierania współpracy międzynarodowej w dziedzinie kultury, sztuki i nauki. https://en.unesco.org/ (09.07.2020 r.).
[1432] Wywiad z prof. Henrykiem Galiną 31.01.2020 r.
[1433] Prof. Manfred Gordon – specjalista w dziedzinie B4 Informatyki, matematyki i statystyki. https://www.rse.org.uk/fellow/manfred-gordon/ (09.07.2020 r.).
[1434] Uniwersytet w Essex – angielski uniwersytet założony w 1963 r. https://www.essex.ac.uk/ (09.07.2020 r.)
[1435] DSM Patents and Research – firma specjalizując się w produkcji polimerów. https://www.pressreleasefinder.com/DSM_Engineering_Plastics/DSMPR223/pl/ (09.07.2020 r.)
[1436] Wywiad z prof. Henrykiem Galiną 31.01.2020 r.

Fot. 195. Komputer Meritum I z 1983 r. Źródło: https://polskiekomputery.pl/historia/.

Po powrocie ze stażu został zatrudniony na stanowisku adiunkta naukowo-badawczego, co skutkowało nie tylko brakiem obciążeń dydaktycznych, ale przed wszystkim polegało na tym, że środki na płace musiały być pozyskiwane z zewnątrz (prof. Andrzej Ziabicki[1437] z Instytutu Podstawowych Problemów Techniki PAN włączył H. Galinę do projektu realizowanego w tym Instytucie). „Po powrocie ze stażu w Pradze uczestniczyłem w konferencji zorganizowanej przez prof. Ziabickiego w Jabłonnej pod Warszawą. Było to spotkanie Grupy Sieci Polimerowych, która ukonstytuowała się kilka lat wcześniej i skupiała badaczy zajmujących się usieciowanymi polimerami i żelami, ale nie gumą (guma to też usieciowany polimer). W spotkaniu tym brał udział m.in. prof. John Paul Flory[1438], laureat nagrody Nobla i wielu wybitnych uczonych. Spotkania, a ściślej konferencje Grupy Sieci Polimerowych odbywały się średnio, co 2 lata i były dla mnie zawsze bardzo inspirujące. Po rozmowie z prof. Bruce Eichingerem [1439] (Uniwersytet San Diego, CA) w Jabłonnej postanowiłem zająć się opisem wymiarów makrocząsteczek nieliniowych jego metodą. Korzystając z mojego komputera, usiadłem nad tym problemem na poważnie dopiero po to, by oderwać się od poczucia beznadziei po wprowadzeniu stanu wojennego. Tak urodziła się moja habilitacja”[1440].

Kolokwium habilitacyjne dr H. Galiny odbyło się w listopadzie 1986 r., praca nosiła tytuł *Configuration of Gaussian semilinear macromolecules*. W 1988 r. dr hab. inż. H. Galina otrzymał zgodę na blisko miesięczny wyjazd do USA z serią wykładów (na własny koszt). „Na

[1437] Prof. Andrzej Ziabicki (1933-2019) – fizykochemik, badacz polimerów. http://www.ippt.pan.pl/zarchiwizowane/1319-zmar%C5%82-profesor-dr-hab-andrzej-ziabicki.html (09.07.2020 r.)
[1438] Prof. John Paul Flory (1910-1985) – naukowiec z Uniwersytetu Stanford, w 1974 r. otrzymał nagrodę Nobla za osiągnięcia w dziedzinie chemii fizycznej i makromolekuł. https://www.mediatheque.lindau-nobel.org/laureates/flory (09.07.2020 r.).
[1439] Prof. Bruce Eichinger – specjalista w dziedzinie modelowania polimerów (modelowanie molekularne). https://www.researchgate.net/profile/Bruce_Eichinger (09.07.2020 r.).
[1440] Wywiad z prof. Henrykiem Galiną 31.01.2020 r.

Uniwersytetach: Pace (New York City, NY), Rudgers (New Brunswick, NJ), Connecticut State (Storrs, CT) oraz w firmie Bell Communication (NJ) wygłosiłem referaty dotyczące zastosowania teorii grafów w fizyce polimerów”[1441]. W tym samym roku odbył półroczny staż przemysłowy (wymagany przez ówczesną ustawę o szkolnictwie wyższym dla wszystkich, którzy uzyskali doktorat lub habilitację w naukach technicznych) w Zakładach Górniczo-Chemicznych Przetwórstwa Tworzyw i Farb w Złotym Stoku[1442].

„Zbieg moich życiowych okoliczności ułatwił mi podjęcie decyzji o przyjęciu propozycji prof. Mieczysława Kucharskiego i przeprowadzce do Rzeszowa. Te okoliczności to, m.in. śmierć mojej pierwszej żony, założenie nowej rodziny i niemożność zapewnienia nowej rodzinie lepszych warunków mieszkaniowych, a także inne, w tym brak możliwości przekazywania wiedzy studentom. Władze Politechniki Rzeszowskiej zapewniły mi dobre warunki bytowe, a jako teoretyk, nie musiałem się martwić brakiem rozwiniętej infrastruktury badawczej. Byłem 7. tzw. samodzielnym pracownikiem WCh PRz”[1443].

W latach 1991-1993 pełnił funkcję prorektora ds. studenckich. I jak oceniał „jedynymi pozytywami mojej działalności było opowiedzenie się za studentami lotnictwa, którzy strajkowali, chcąc kontynuować swoje studia, mimo katastrofalnego braku środków na loty szkoleniowe. Doszło wtedy do kompromisu. Drugim było zgromadzenie kadry (głównie z WSP) i doprowadzenie, na wniosek ówczesnego senatora, prof. B. Fleszara, do powołania w Rzeszowie Kolegium Języka Angielskiego, czego nie chciało się podjąć ówczesne Kuratorium Oświaty. Wykorzystałem moją znajomość z czasów działania w podziemnej »Solidarności« z wiceministrem edukacji w rządzie Tadeusza Mazowieckiego, dr Tadeuszem Diemem[1444], który poradził mi jak zabrać się do tej sprawy”[1445].

Na początku lat dziewięćdziesiątych minionego stulecia dr hab. H. Galina objął kierownictwo Zakładu Technologii i Materiałoznawstwa Chemicznego. Zakład powstał w 1992 r. jako jednostka odpowiedzialna za dydaktykę w obszarze technologii chemicznej.

Z uwagi na przyjęcie zagadnień z zakresu chemii i technologii materiałów polimerowych jako celu badawczego, pojawiła się druga część nazwy. W 1998 r. Zakład przekształcono w Katedrę.

[1441] Wywiad z prof. Henrykiem Galiną 31.01.2020 r.
[1442] Zakład Górniczo-Chemiczny Przetwórstwa Tworzyw i Farb w Złotym Stoku – najstarszy ośrodek górniczo-hutniczy w Polsce, producent farb antykorozyjnych, siatek z tworzyw sztucznych, materiałów wybuchowych. https://zlotystok.com/ (09.07.2020 r.).
[1443] Wywiad z prof. Henrykiem Galiną 31.01.2020 r.
[1444] Dr Tadeusz Diem – inżynier, specjalista w dziedzinie technologii polimerów, pracownik naukowy Politechniki Warszawskiej, dyplomata i polityk, ambasador, wiceminister edukacji narodowej oraz obrony narodowej. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=53002&_k=fqf3th (09.07.2020 r.).
[1445] Wywiad z prof. Henrykiem Galiną 31.01.2020 r.

Fot. 196. Zajęcia z technologii chemicznej. Źródło: https://wch.prz.edu.pl/kierunki-studiow/studia-ii-stopnia/technologia-chemiczna.

W tym czasie H. Galina nawiązał kontakt z kierownictwem Zakładów „Organika-Sarzyna" i dzięki temu podjęto w zespole badania zgodne z profilem firmy. Wynikiem współpracy było ok. 10 patentów dotyczących głównie rozwiązań technologicznych i technicznych w technologii syntezy i przetwórstwa nienasyconych żywic poliestrowych i winyloestrowych. Wiele grantów Komitetu Badań Naukowych, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego i Naukowego Centrum Badań i Rozwoju dotyczyło tych zagadnień i było realizowanych przy współudziale specjalistów z Sarzyny. Największe osiągnięcia w tej współpracy mieli: prof. Grażyna Groszek[1446] oraz dr hab. inż. Maciej Heneczkowski, prof. PRz[1447] i dr hab. inż. Mariusz Oleksy[1448], prof. PRz (doktorat). Za największe osiągnięcie w tej dziedzinie prof. H. Galina uważa opracowanie technologii produkcji żywic tzw. preakcelerowanych.

W pierwszej kadencji dziekańskiej, którą sprawował w latach 1993-1996, głównymi założeniami, którymi się kierował, było dążenie do tego, by zapewnić wydziałowi wyższą pozycję i lepszą rozpoznawalność w Polsce. W tym czasie poprawiła się sytuacja kadrowa

[1446] Dr hab. inż. Grażyna Groszek – były nauczyciel akademicki w Katedrze Technologii i Materiałoznawstwa Chemicznego oraz były kierownik Wydziałowego Laboratorium Spektrometrii na Wydziale Chemicznym PRz, specjalista w dziedzinie chemii organicznej. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=68959&_k=306tl0 (09.07.2020 r.).

[1447] Dr hab. inż. Maciej Heneczkowski, prof. PRz (1948) – nauczyciel akademicki, specjalista w dziedzinie inżynierii materiałów polimerowych, przetwórstwa tworzyw sztucznych, Kierownik Zakładu Kompozytów Polimerowych na Wydziale Chemicznym PRz. https://mhen.v.prz.edu.pl/ (09.07.2020 r.).

[1448] Prof. dr hab. inż. Mariusz Oleksy (1966) – nauczyciel akademicki **w** Zakładzie Kompozytów Polimerowych na Wydziale Chemicznym PRz, specjalista w dziedzinie technologia przetwórstwa tworzyw polimerowych, w latach 2016-2020 prorektor ds. rozwoju i kontaktów z gospodarką. https://bip.prz.edu.pl/wladze-uczelni (09.07.2020 r.).

Wydziału, dwóch doktorów habilitowanych uzyskało tytuły profesora, przybyło także dwoje doktorów habilitowanych.

Po konferencji w Trondheim w 1998 r. prof. H. Galina zajął się teoretycznym opisem polimeryzacji prowadzącej do polimerów hiperrozgałęzionych. Tematyka ta stała się podstawą wielu publikacji w najlepszych światowych czasopismach i dwóch prac doktorskich doktorantek dr hab. H. Galiny.

Jeszcze przed uzyskaniem tytułu profesora cieszył się uznaniem w środowisku naukowym w Polsce, dzięki wystąpieniom konferencyjnym, sukcesom w pozyskiwaniu grantów i wydaniu podręcznika „Fizykochemia polimerów". To spowodowało, że był zapraszany do udziału w panelach specjalistów w konkursach grantowych ogłaszanych przez Komitet Badań Naukowych. Został też członkiem rad naukowych instytutów PAN: Centrum Badań Molekularnych i Makromolekularnych w Łodzi (przez nim przez 4 kadencje, od 2001 r. do 2017 r.) i Centrum Materiałów Polimerowych i Węglowych w Zabrzu (od ok. 2007 r. do dziś).

Ponadto prof. H. Galina jest autorem ponad 130 publikacji naukowych, 14 patentów, autorem lub współautorem 7 monografii naukowych (4 angielskojęzyczne) oraz redakcji monografii wydanej przez firmę Wiley VCH[1449].

Współpraca z przemysłem i sukcesy w XXI w.

Rok 1999 przyniósł dla Wydziału zmiany potwierdzające jakość kształcenia oraz spełnianie warunków i kryteriów wymaganych wobec wydziału, by mógł on nadawać stopnie naukowe. „Z dniem 27 września 1999 r. Wydział Chemiczny Politechniki Rzeszowskiej uzyskał uprawnienie do nadawania stopnia naukowego doktora nauk chemicznych w dyscyplinie technologia chemiczna. Na mocy tego uprawnienia Rada Wydziału na posiedzeniu w dniu 9 grudnia 1999 r. otworzyła po raz pierwszy na Wydziale Chemicznym PRz przewód doktorski mgr inż. Zofii Byczkowskiej[1450] na temat: „*Interpretacja niektórych wielkości elektrochemicznych na podstawie Modelu Polaryzacyjnego granicy faz metal-roztwór elektrolitu*"[1451], a pierwsza obrona odbyła się 5 kwietnia 2001 r.

[1449] Firma Wiley-VCH – niemiecki wydawca należący do Johna Wiley & Sons, założony w 1921 r. https://www.wiley-vch.de/en/ (09.07.2020 r.).
[1450] Dr inż. Zofia Byczkowska – były pracownik Zakład Chemii Nieorganicznej i Analitycznej na Wydziale Chemicznym PRz, specjalista w dziedzinie technologii chemiczna, specjalność elektrochemicznej. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=100644&_k=xzu35f (05.08.2020 r.).
[1451] C. Heneczkowska, *Pierwsza obrona pracy doktorskiej na Wydziale Chemicznym*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 7-9 (91-93), s. 3.

Zdaniem prof. H. Galiny prof. Elżbieta Rode [1452] włożyła mnóstwo wysiłku w uruchomienie „z niczego" Katedry Biotechnologii [1453] z główną siedzibą w Albigowej, w zabytkowej szkole przejętej i wyremontowanej przez Uczelnię w 2001 r. Odbywało się to w dużej mierze na podstawie prawdziwej zbiórki wśród przyjaciół Wydziału i macierzystych jednostek kadry, którzy sprzęt i wyposażenie wypożyczali, udostępniali lub praktycznie nieodpłatnie przekazywali Wydziałowi. Na szczęście Uczelnia wzięła na swoje barki utrzymanie Albigowej – Wydziału nie byłoby na to stać.

Z inspiracji prof. Andrzeja Sobkowiaka, wówczas prorektora ds. współpracy z zagranicą, razem z dr hab. inż. Barbarą Dębską, prof. PRz[1454], prof. Henrykiem Galiną i prof. Stanisławem Wołowcem [1455] przygotowano wniosek do Brukseli o przyznanie wybranym jednostkom Wydziału Centrum Doskonałości w ramach 5. Programu Ramowego, który właśnie się kończył. Naszym sukcesem było przyznanie nam nie tylko statusu Centrum Doskonałości, ale także sporych środków finansowych. Inne centra, które wtedy powstały mogły poszczycić wyłącznie statusem, ale bez pieniędzy[1456].

Rok akademicki 2001/2002 był również ważny dla Wydziału Chemicznego, gdyż uruchomiono na kierunku technologia chemiczna nową specjalność *biotechnologia w chemii*. Ale jak wspominał prof. H. Galina „dużym wysiłkiem rozpoczęliśmy w 2002 r. kształcenie na kierunku *biotechnologia* (początkowo na specjalności biotechnologia w ramach *technologii chemicznej*), który miał być kierunkiem wspólnym Politechniki i Uniwersytetu. Wskutek braku zgody zatrudnionej w tym celu kadry, obie uczelnie utworzyły odrębne kierunki[1457].

„*Biotechnologia* to dziedzina wiedzy, której celem jest wykorzystanie mikroorganizmów oraz komórek roślinnych i zwierzęcych do przeprowadzenia szeregu

[1452] Prof. dr hab. inż. Elżbieta Wałajtys-Rode – były pracownik PRz i kierownik Katedry Biotechnologii na Wydziale Chemicznym PRz. https://www.semanticscholar.org/author/Elżbieta-Wałajtys-Rode/1390181629 (09.07.2020 r.).
[1453] Katedra Biotechnologii – prowadzi badania związane z identyfikacją i zmiennością genów kodujących syntezę wybranych metabolitów wtórnych, mapowaniem asocjacyjnym, identyfikacją i charakterystyką genetyczną mikroorganizmów, itp. https://kbib.portal.prz.edu.pl/pl/tematyka-badawcza/ (09.07.2020 r.).
[1454] Dr hab. inż. Barbara Dębska, prof. PRz – specjalista w zakresie statystycznego opracowania wyników eksperymentu analitycznego, inteligentnych systemów inżynierii wiedzy, były kierownik Zakładu Informatyki Chemicznej na Wydziale Chemicznym PRz, inicjator e-learningu w uczelni. http://www.prz.rzeszow.pl/chemia/zich/index.php/pracownicy/4-pracownicy/7-dr-hab-in-barbara-dbska (09.07.2020 r.).
[1455] Prof. dr hab. inż. Stanisław Wołowiec – były pracownik PRz w Katedrze Biochemii i Biotechnologii na Wydziale Chemicznym, prodziekan tego Wydziału ds. nauki; wykładał w Vrije Universiteit te Amsterdam, University of Houston, University of Wisconsin-Madison w USA, w Dipartimento di Chimica Universita degli Studi di Roma „La Sapienza" w Rzymie. https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/1,34962,2066383.html (09.07.2020 r.).
[1456] Wywiad z prof. Henrykiem Galiną 31.01.2020 r.
[1457] Wywiad z prof. Henrykiem Galiną 31.01.2020 r.

procesów będących źródłem szerokiej gamy produktów użytecznych dla człowieka (np. znane od dawna procesy fermentacyjne wytwarzania napojów alkoholowych, produkcji serów czy wypieku chleba)"[1458]. By zapewnić fachowość szkolenia studentów, jak i zdobywanie wiedzy praktycznej zawarto umowę ze Szpitalem Wojewódzkim o wspólnym korzystaniu z należącej do Szpitala Pracowni Biologii Molekularnej [1459] 12 kwietnia 2001 r. Zajęcia z biologii molekularnej czy inżynierii genetycznej prowadzili pracownicy ze Szpitala, pozostałe pracownicy obu jednostek.

„Kierunek studiów *technologia chemiczna* (kurs jednolity magisterski) uzyskał akredytację Uczelnianej Komisji Akredytacyjnej na 5 lat w dniu 23 marca 2002 r. [...] Kierunek studiów *inżynieria materiałowa* (kurs inżynierski) uzyskał akredytację Państwowej Komisji Akredytacyjnej 8 grudnia 2005 na 4 lata"[1460].

Pierwszą inicjatywą w kadencji 2002-2005 było podjęcie rozmów z dyrektor Instytutu Katalizy i Fizykochemii Powierzchni PAN prof. Małgorzatą Witko[1461] (późniejszym dr h.c. PRz) i podpisanie umowy o włączeniu Wydziału do Międzynarodowego Studium Doktoranckiego prowadzonego w tym Instytucie. Mimo niedogodności, jakie mieli doktoranci (wyjazdy do Krakowa na zajęcia i zaliczenia), studia doktoranckie otworzyły drogę dla doktorów habilitowanych, których przybywało na Wydziale, do szybkiego powiększania dorobku naukowego i uzyskiwania podstaw awansowych do ubiegania się o profesury. Jednocześnie unowocześniana była infrastruktura badawcza, a korzystać można było nie tylko z uczelnianej, ale także z wyposażenia na innych uczelniach, także za granicą.

Jak w wspominał prof. H. Galina w czasach, kiedy pełnił funkcję dziekana w kadencjach 2002-2005, 2005-2008, sytuacja finansowa Wydziału była tragiczna. Wysokość dotacji, zależna od liczby studentów, których Wydział miał relatywnie mało, powodowała, że na wszystkim trzeba było oszczędzać. Kwoty przeznaczone na amortyzację były przeznaczone na koszty bieżące, a i tak Wydział miał co roku deficyt, a dziekan był wciąż na cenzurowanym.

[1458] C. Heneczkowska, *Biotechnologia w chemii, nowa oferta dla studentów Wydziału Chemicznego*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 7-9 (91-93), s. 14.
[1459] Pracownia Biologii Molekularnej – pracownia powstała w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w 2003 r., we współpracy z PRz z inicjatywy prof. Andrzeja Skręta, ordynatora ginekologii w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Rzeszowie, wyposażona w urządzenia do izolacji i namnażania cząsteczek DNA. W pracowni studenci badają kod genetyczny człowieka, a lekarze przyczyny chorób i ustalają formy leczenia pacjentów. https://nowiny24.pl/beda-badac-geny/ar/5922821 (09.07.2020 r.).
[1460] *Wydział Chemiczny, Jubileusz 40-lecia Wydziału*, Rzeszów 2008, s. 10.
[1461] Prof. dr hab. inż. Małgorzata Witko (1951) – specjalista w zagadnieniach z zakresu chemii kwantowej oraz fizyki ciała stałego, członek korespondent PAN oraz Academia Europaea, pracownik naukowy Instytutu Katalizy i Fizykochemii Powierzchni PAN. https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/profmalgorzata-witko-doktorem-honoris-causa-prz-zapraszamy-na-uroczystosc-nadania-tytulu-5.html (09.07.2020 r.).

Mimo to udało się uzyskać dotację na zakup nowoczesnego spektrometru magnetycznego rezonansu jądrowego – kluczowego dla chemików narzędzia badawczego.

W tym czasie wyraźnie wzrosła jakość i ilość publikowanych prac naukowych, co zaowocowało przyznaniem Wydziałowi w 2009 r. kategorii A.

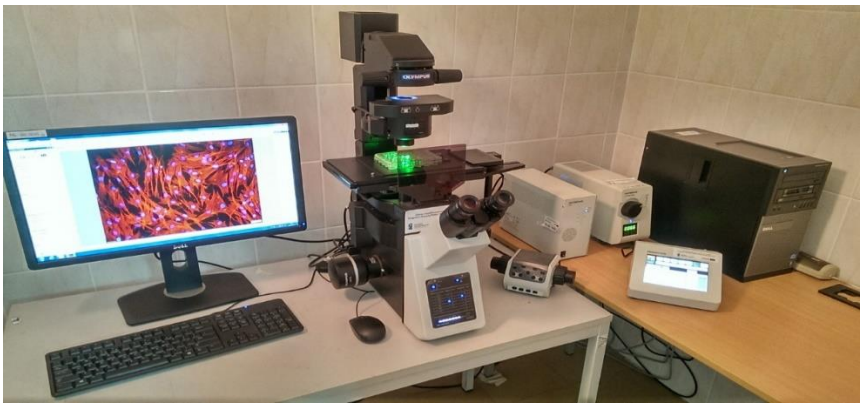

Fot. 197. Urządzenia do zajęcia z biotechnologii. Źródło: https://wch.prz.edu.pl/kierunki-studiow/studia-ii-stopnia/biotechnologia.

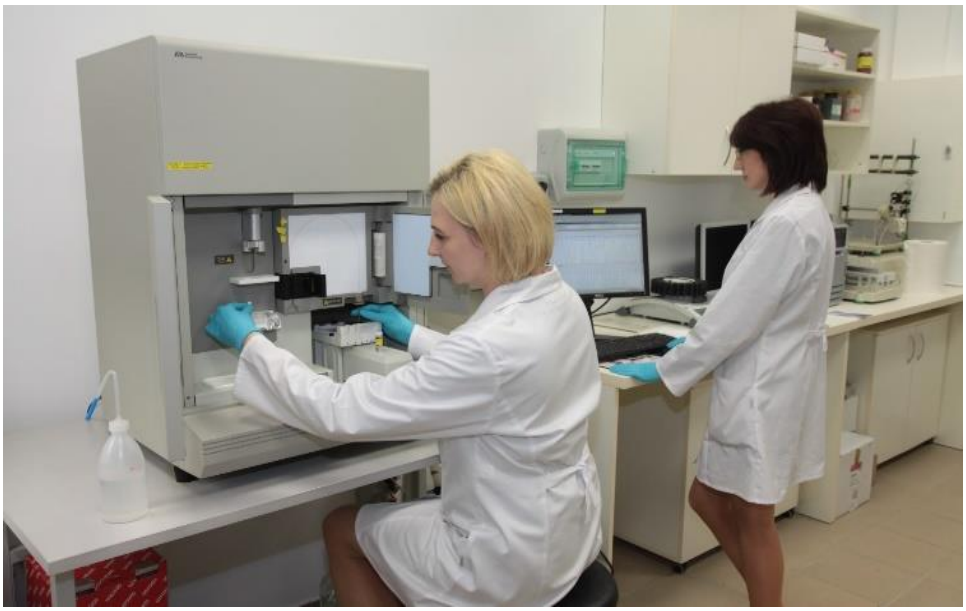

Fot. 198. Katedra Biotechnologii i Bioinformatyki. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Po zakończeniu finansowania Centrum Doskonałości COMODEC (projekt Przyjazne dla Środowiska procesy Chemiczne ze wspomaganym komputerowo modelowaniem, projektowaniem i sterowaniem) udało się jeszcze uzyskać dalsze granty finansowane ze środków UE, m.in. grant Marie Curie w związku z zatrudnieniem prof. Marka Pydy[1462]

[1462] Prof. dr hab. inż. Marek Pyda – pracownik naukowy Zakładu Chemii Organicznej Wydziału Chemicznego PRz. https://marekpyda.v.prz.edu.pl/ (09.07.2020 r.).

powracającego z USA oraz tzw. platformy technologicznej, „której pomysł zorganizowania zaczerpnąłem z moich doświadczeń podczas 3-miesięcznego pobytu w USA w 1994 r.”[1463].

Fot. 199. Zakład Chemii Organicznej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Fot. 200. Katedra Technologii i Materiałoznawstwa Chemicznego. Źródło: http://wch.portal.prz.edu.pl/pl/galeria-pracowni-wch/art1.html.

[1463] Wywiad z prof. Henrykiem Galiną 31.01.2020 r.

Jak uważa prof. H. Galina niemal wyłączną zasługą profesora Wiktora Bukowskiego[1464] z Chemicznego i dr hab. inż. Agnieszki Bukowskiej[1465] było powstanie prężnie działającego koła naukowego studentów „Esprit”[1466],.

Fot. 201. Koło Naukowe Studentów Chemii ESPIRIT. Źródło: http://www.ssprz.pl/kola-naukowe/wydzial-chemiczny/kolo-naukowe-studentow-chemii-esprit.

Jego którego członkowie uczestniczyli w pracach badawczych (przykładem może być prof. Tomasz Ruman[1467], który obronił doktorat jako najmłodszy chemik w Polsce, kilka miesięcy przed tym, kiedy jego koleżanki i koledzy z roku bronili prace magisterskie; obecnie jest kierownikiem Zakładu Chemii Nieorganicznej i Analitycznej PRz), a także promowali nauki chemiczne, organizując m.in. pokazy chemiczne, prowadząc zajęcia w laboratoriach dla uczniów szkół średnich. Członkowie Koła „Esprit” dwukrotnie organizowali ogólnopolski zjazd studenckich kół naukowych skupiających chemików.

[1464] https://wbuk.v.prz.edu.pl/
[1465] Dr hab. inż. Agnieszka Bukowska (1964) – pracownik Katedry Technologii i Materiałoznawstwa Chemicznego na Wydziale Chemicznym PRz. https://abuk.v.prz.edu.pl/ (09.07.2020 r.).
[1466] Koło Naukowe Studentów Wydziału Chemicznego PRz „Esprit” – studenckie koło naukowe, którego członkowie prowadzą badania oraz organizują warsztaty i pokazy chemiczne.
https://wch.prz.edu.pl/studenci/kola-naukowe-studentow/kolo-naukowe-studentow-chemii-esprit (09.07.2020 r.).
[1467] Prof. dr hab. inż. Tomasz Ruman (1980) – specjalista w dziedzinie chemii bioorganicznej, chemii boru, zaawansowanych pomiarach i analizie NMR; metodzie MALDI MS; SALDI MS; kompleksach paramagnetycznych; obrazowaniu MS, kierownik Zakładu Chemii Nieorganicznej i Analitycznej na Wydziale Chemicznym PRz. https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/1,34962,1964673.html (09.07.2020 r.).

Fot. 202. Zakład Chemii Nieorganicznej i Analitycznej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Na Wydziale zaczęło także działać Koło Naukowe Studentów Biotechnologii.

Fot. 203. Koło Naukowe Studentów Biotechnologii INSERT. Źródło: https://wch.prz.edu.pl/studenci/kola-naukowe-studentow/naukowe-kolo-biotechnologow-insert.

Bardzo owocne były coroczne seminaria popularyzatorskie, gromadzące setki uczniów szkół z regionu południowo-wschodniej Polski. Połączone one były z pokazami i pracą młodzieży w laboratoriach Wydziału. Wiktor i Agnieszka Bukowscy organizowali i prowadzili także zajęcia Politechniki Dziecięcej.

Popularyzacji chemii służą także Podkarpacka Olimpiada Chemiczna, udział organizacyjny w Ogólnopolskiej Olimpiadzie Chemicznej oraz Sarzyński Konkurs Chemiczny. Wydział organizował duże imprezy naukowe, m.in. Ogólnopolski Zjazd Polskiego Towarzystwa Chemicznego w 1999 r., Ogólnopolski Zjazd Inżynierii Chemicznej, Kongres Technologii Chemicznej w 2015 r., a także liczne, bardziej kameralne konferencje naukowe o charakterze okazjonalnym, np. w ramach COMODEC-u, Podkarpackiej Platformy Chemicznej oraz cykliczne, niektóre spośród nich organizowane są do dziś.

Fot. 204. Olimpiada Chemiczna. Źródło: http://www.olchem.edu.pl/.

Prof. H. Galina uważa, że najpoważniejsze wzbogacenie w aparaturę miało miejsce w latach 2009-2012. Realizacja grantów, szczególnie finansowanych z funduszy europejskich, a kilka było realizowanych na Wydziale (prof. H. Galina kierował zespołami w dwóch dużych projektach realizowanych w ramach POIG [1468]) także przyczyniła się do wzbogacenia wydziałowej infrastruktury badawczej.

Badania nad niektórymi flawonoidami (naturalne barwnikami roślinne) od wielu lat prowadzone są w Katedrze Chemii Nieorganicznej i Analitycznej. „Odkrywcą tej grupy związków i pionierem badań chemicznych flawonoidów był Polak Stanisław Kostanecki[1469], jeden z najwybitniejszych chemików przełomu XIX i XX w.”[1470].

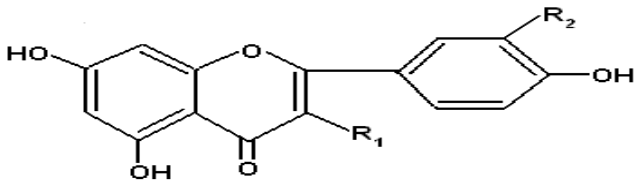

R_1	R_2	
OH	OH	Kwercetyna
OH	H	Kemferol
H	OH	Luteolina
H	H	Apigenina

Fot. 205. Flawonoidy. Źródło: https://www.bing.com/images/search?view=detailV2&ccid=leoBYfTo&id=62DA95371935E37EFA52793F85CCF2C672DAB217&thid=OIP.leoBYfToi5SxM78qn5eOBQHaGJ&mediaurl=http%3a%2f%2fwww.edunauka.pl%2fbiochflawonoidy%2fflavo.GIF&exph=301&expw=363&q=Flawonoidy&simid=608006905134711992&ck=F530818DAC92301FD976899B9307A218&selectedIndex=13&FORM=IRPRST&ajaxhist=0.

[1468] Program Innowacyjna Gospodarka (POIG) – w ramach programu przeprowadzono działania promocyjne na rzecz gospodarki, eksportu, jak i wzmocnienia wizerunku Polski. http://www.poig.2007-2013.gov.pl/Strony/default.aspx (09.07.2020 r.).

[1469] Profesor Stanisław Kostanecki (1860-1910) – pracownik naukowy na Uniwersytecie w Bernie w Szwajcarii, twórca chemii flawonoidów, badacz barwników roślinnych. http://www.chemia.uni.lodz.pl/pdfz/S_%20Kostanecki_%20Ber_Deutsch_Chem.%20Ges_1912.pdf (09.07.2020 r.).

[1470] M. Kopacz, *Co słychać w naszych laboratoriach?*, „Gazeta Politechniki” 2001, nr 7-9 (91-93), s. 22.

Flawonoidy stosuje się w lecznictwie, mają działanie żółciotwórcze i żółciopędne, wzmagające wydolność serca, mają też pozytywny wpływ na krążenie i na regulowanie ciśnienia tętniczego, stanowią ochronę przeciw skutkom działań ubocznych antybiotyków i zatruć metalami.

Jubileusz 40-lecia Wydziału Chemicznego

W 2008 r. Wydział Chemiczny Politechniki Rzeszowskiej obchodził Jubileusz 40-lecia. Oceniając osiągniecia wydziału należy podkreślić, że „w ciągu ostatnich 40 lat Wydział Chemiczny Politechniki Rzeszowskiej przekształcił się w jedyne na Podkarpaciu nowoczesne centrum nauk chemicznych, specjalizujące się w chemii, technologii i inżynierii chemicznej, a od niedawna także w chemii materiałów i biotechnologii”[1471]. Wydział prowadził kształcenie na trzech poziomach: studia inżynierskie, magisterskie i doktoranckie oraz organizował studia podyplomowe.

W 2008 r. wzrosła liczba samodzielnych pracowników nauki, a w strukturze funkcjonowało 9 zakładów i katedr, Wydziałowa Pracownia Komputerowa i Wydziałowe Laboratorium Spektometrii oraz w Centrum Biotechnologii w Albigowej, zatrudnianych było 74 nauczycieli akademickich, w tym 22 samodzielnych pracowników nauki, 48 doktorów i 4 magistrów inż. lub magistrów, 26 pracowników naukowo-technicznych i 5 pracowników administracyjnych.

Fot. 206. Pracownia hodowli komórkowych w Centrum Biotechnologicznym w Albigowej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1471] J. Pusz, *I edycja Podkarpackiego Konkursu Chemicznego im. Ignacego Łukasiewicza zbliża się do finału*, „Gazeta Politechniki” 2009, nr 5 (185), s. 17.

Wydział, co roku organizuje konferencję dydaktyczną dla nauczycieli chemii ze szkół Podkarpacia, dla młodzieży seminarium „Wybrane problemy chemii" oraz I i II etap Olimpiady Chemicznej, a od 2008 r. Podkarpacki Konkurs Chemiczny (PKCh) im. Ignacego Łukasiewicza.

Fot. 207. Podkarpacki Konkurs Chemiczny. Źródło: https://www.slideserve.com/erica/v-podkarpacki-konkurs-chemiczny-im-ignacego-ukasiewicza-2012-2013.

Od roku akademickiego 2007/2008 na Wydziale organizowane są seminaria naukowe w ramach Ogólnowydziałowego Seminarium Wydziału. „Głównym celem Seminarium jest prezentacja prac naukowo-badawczych rozwijanych we wszystkich jednostkach Wydziału[1472].

Fot. 208. Zakład Polimerów i Biopolimerów. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1472] Z. Waszczyszyn, *Ogólnowydziałowe seminaria Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 7-8 (235-236), s. 34.

Celowi aktywnej współpracy z przemysłem służy Centrum Kompetencji w zakresie chemii, technologii i przetwórstwa tworzyw polimerowych Polygenius[1473], które Wydział Chemiczny Politechniki Rzeszowskiej utworzył wspólnie z partnerami: Centrum Materiałów Polimerowych i Węglowych Polskiej Akademii Nauk w Zabrzu, Politechniką Krakowską, Politechniką Wrocławską, Instytutem Ciężkiej Syntezy Organicznej „Blachownia".

„Podstawowym zadaniem Centrum Kompetencji jest umocnienie współpracy między jednostkami naukowymi, badawczo-rozwojowymi i przemysłowymi. Działania centrum są ukierunkowane na rozwój badań naukowych, wdrożeń nowoczesnych technologii i produktów oraz szkoleń w zakresie chemii i technologii polimerów"[1474].

Fot. 209. POLYGENIUS. Źródło: https://wch.prz.edu.pl/wspolpraca-z-przemyslem/polygenius.

Fot. 210. Zakład Kompozytów Polimerowych. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Laboratoria Wydziału Chemicznego mogą świadczyć usługi dla przemysłu. Są to:

[1473] Centrum kompetencji w zakresie chemii, technologii i przetwórstwa tworzyw polimerowych – centrum powołane w celu umocnienia „współpracy między jednostkami naukowymi, badawczo-rozwojowymi i przemysłowymi. W szczególności działania centrum są ukierunkowane na rozwój badań naukowych, wdrożeń nowoczesnych technologii i produktów oraz szkoleń w zakresie chemii i technologii polimerów". https://wch.prz.edu.pl/wspolpraca-z-przemyslem/polygenius (09.07.2020 r.).
[1474] Więcej: https://wch.prz.edu.pl/wspolpraca-z-przemyslem/polygenius (14.03.2019 r.).

„Laboratorium Badawcze Materiałów Sypkich,

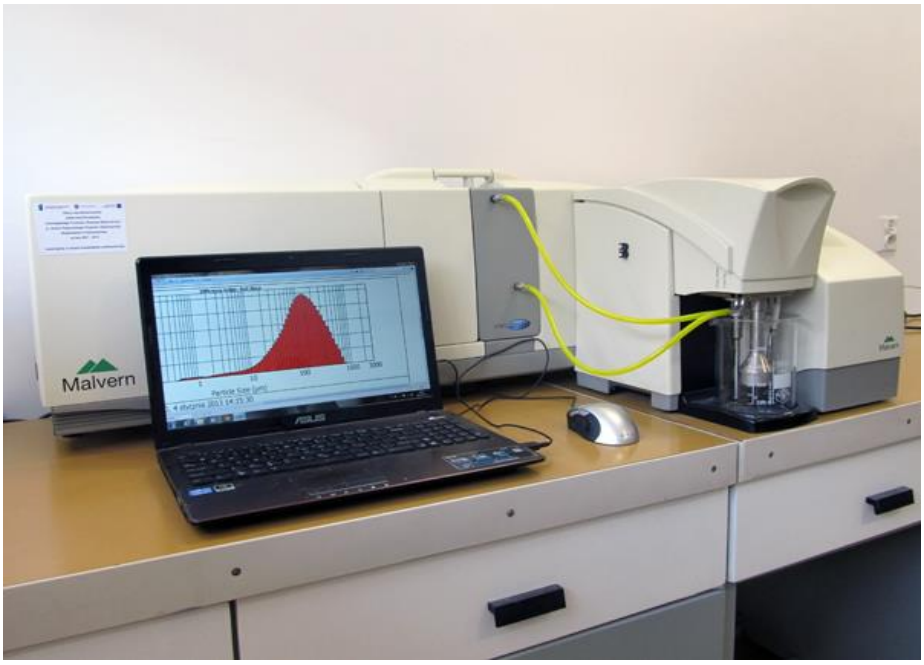

Fot. 211. Laboratorium Badawcze Materiałów Sypkich, dyfraktometr laserowy. Źródło: https://labmatsyp.prz.edu.pl/aparatura-badawcza/dyfraktometr-laserowy.

Fot. 212. Laboratorium Badawcze Materiałów Sypkich. https://labmatsyp.prz.edu.pl/aparatura-badawcza/hosokawa-powder-tester.

Wydziałowe Laboratorium Spektrometrii,

Laboratorium Zaawansowanych Technik Chromatografii Cieczowej,

Fot. 213. Laboratorium Zaawansowanych Technik Chromatografii Cieczowej. Źródło: https://wch.prz.edu.pl/wspolpraca-z-przemyslem/laboratoria-i-oferta-uslugowa/laboratorium-zaawansowanych-technik-chromatografii-cieczowej.

Pracownia Badań i Przetwórstwa Tworzyw Polimerowych”[1475].

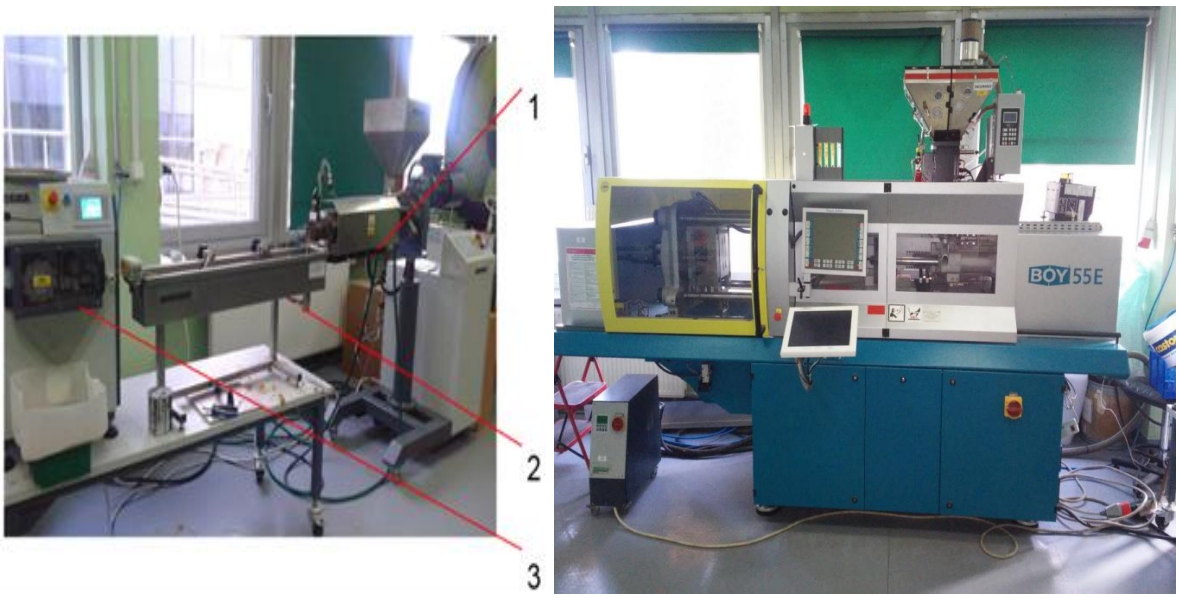

Fot. 214. Laboratoria Katedry Technologii i Materiałoznawstwa Chemicznego. Źródło: https://wch.prz.edu.pl/wydzial/jednostki-organizacyjne/katedra-technologii-i-materialoznawstwa-chemicznego.

Każdy z pracowników wydziału reprezentuje ważne działy chemii i dziedzin pokrewnych, badania naukowe i osiągane rezultaty mają zastosowanie praktyczne. Jedną z osób, których osiągniecia były wykorzystywanie w lecznictwie była dr hab. inż. Grażyna Groszek, prof. PRz.

[1475] Więcej: https://wch.prz.edu.pl/wspolpraca-z-przemyslem/laboratoria-i-oferta-uslugowa (14.03.2019 r.).

Zdaniem prof. dr hab. inż. Doroty Antos[1476], jednym z najważniejszych osiągnieć Wydziału Chemicznego było uzyskanie uprawnień do nadawania stopnia doktora nauk chemicznych w dyscyplinie *technologia chemiczna* w dniu 27 września 1999 r. oraz uprawnień do nadawania stopnia doktora nauk technicznych w dyscyplinie *inżynieria chemiczna* w 2007 r., jak również prawa do nadawania stopnia doktora habilitowanego, co nastąpiło w 2013 r.

Ważnym organem działającym przy Wydziale jest Rada Gospodarcza, w skład której wchodzą przedstawiciele firm z regionu.

„Zadaniem Rady Gospodarczej jest:

1. wyrażenie opinii na temat:
   - poziomu wykształcenia absolwentów (ocena efektów kształcenia w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych),
   - zapotrzebowania na nowe kierunki i specjalności kształcenia,
   - organizacji, prowadzenia i opiniowania praktyk i staży zawodowych,
   - możliwości wykonywania prac dyplomowych inżynierskich i magisterskich oraz prac doktorskich zgłaszanych przez interesariuszy zewnętrznych,
2. zapoznanie się z aktualnym programem kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów i dyskusja nad nimi,
3. opracowanie wniosków i uwag do rozpatrzenia przez Wydziałową Komisję ds. Planów i Programów Studiów”[1477].

Aktywna współpraca z członkami Rady skutkuje uzyskiwaniem staży dla studentów oraz możliwościami zatrudniana absolwentów. Ponadto prowadzane są wspólne badania naukowe, pracownicy firm uczestniczą w kształceniu, przyjeżdżając na wykłady, a studenci wyjeżdżają do firm, prowadzi się konsultacje z otoczeniem przemysłowym w celu opiniowania programów studiów, czy koniecznych zmian w treściach kształcenia. Członkowie Rady pracowali m.in. przy opracowaniu planu studiów dla nowego kierunku *inżynieria farmaceutyczna*. Miało to duże znaczenie, gdyż był z ich strony natychmiastowy odzew o tym, że zmieniło się prawo farmaceutyczne. Ważne jest pisanie wspólnych projektów, np. Biostrateg[1478] z funduszy podkarpackich dla projektów składanych przez przedsiębiorców we

[1476] https://eksperci.prz.edu.pl/baza-ekspertow/list,1,dziedzina-nauk-technicznych.html (05.08.2020 r.).
[1477] Więcej: https://wch.prz.edu.pl/wspolpraca-z-przemyslem/rada-gospodarcza/sklad-rady-i-jej-kompetencje (14.03.2019).
[1478] Projekt Biostrateg – trzyletni projekt (01.06.2016-31.05.2019) w ramach strategicznego programu badań naukowych i prac rozwojowych „Środowisko naturalne, rolnictwo i leśnictwo” BIOSTRATEG 2. https://www.ncbr.gov.pl/programy/programy-strategiczne/srodowisko-naturalne-rolnictwo-i-lesnictwo-biostrateg/ (05.08.2020 r.).

współpracy z naukowcami do NCBiR-u, pracownicy wydziału występowali w nim jako eksperci.

Wydział aktywnie uczestniczył w projekcie Biostrateg, przy czym zespół badawczy z wydziału był wykonawcą, a liderem była firma Dr Green z Chrzanowa[1479] Projekt dotyczył innowacyjnych nawozów dolistnych i doglebowych. Pracownicy Wydziału wykonywali pracę inżynierską i prace eksperymentalne dotyczące granulacji tych nawozów, nadania im odpowiedniej formy i suszenia oraz obliczenia inżynieryjne, np. liczenie wielkości strumieni przepływu. Pomagali w dobraniu elementów technologicznych węzłów produkcyjnych dotyczących mielenia, granulacji, suszenia. Efektem są projekty wdrożeniowe, patenty[1480].

Fot. 215. Katedra Inżynierii Chemicznej i Procesowej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Dr inż. Joanna Wojturska[1481], prodziekan ds. kształcenia WCh wyjaśnia, że Wydział ma bardzo dobrą współpracę z trzema grupami przedsiębiorców z przemysłu chemicznego w regionie i nie tylko. Jedną z tych grup tworzą przedsiębiorstwa związane z syntezą i przetwórstwem tworzyw sztucznych: Ciech Sarzyna[1482], LERG z Pustkowa[1483], SPLAST

[1479] Dr Green – producent innowacyjnych, naturalnych nawozów. https://www.dr-green.pl (06.08.2020 r.).
[1480] Na podstawie wywiadu z prof. Dorotą Antos, 01.07.2020 r.
[1481] Dr inż. Joanna Wojturska (1971) – nauczyciel akademicki, zainteresowania naukowe: chemia i technologia poliuretanów, surowce ze źródeł naturalnych, biodegradacja polimerów, pracownik *Zakładu Polimerów i Biopolimerów*, prodziekan ds. kształcenia na wydziale Chemicznym PRz w kadencji 2016-2020. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=125046&_k=a7l2af (07.08.2020 r.).
[1482] CIECH Sarzyna (dawniejsze Zakłady Chemiczne Organika-Sarzyna) – producent środków ochrony roślin Agro. (https://ciechgroup.com/grupa-ciech/spolki-grupy-ciech/ciech-sarzyna (07.08.2020 r.).
[1483] LERG w Pustkowie – producent i eksporter żywic syntetycznych stosowanych w różnych gałęziach przemysłu. https://www.lerg.pl/ (05.08.2020 r.).

z Krosna[1484], Celfast[1485], Maxpol[1486], Polimarky[1487]. Druga grupa związana jest z przemysłem farb i lakierów: Tikkurila[1488], Śnieżka[1489], Labofarb[1490], Chemstal[1491] w Dębicy, trzecią tworzą firmy farmaceutyczne, z którym łączy Wydział specjalna współpraca w związku ze wspólnym prowadzeniem kierunku studiów (wcześniej specjalność) *inżynieria farmaceutyczna*: ICN Polfa[1492], Sanofi Zakład Produkcji i Dystrybucji Leków[1493], Zakłady Farmaceutyczne POLPHARMA Oddział Produkcyjny w Nowej Dębie[1494] i Polpharma Biologics w Gdańsku[1495].[1496]

Z Regionalnego Programu Operacyjnego Wydział otrzymał około 18 mln zł i poszczególne jednostki Wydziału uzupełniły bądź zakupiły nowy sprzęt i urządzenia do badań i kształcenia studentów. W Katedrze Inżynierii Chemicznej i Procesowej, której kierownikiem jest prof. D. Antos, zakupiono urządzenie do chromatografii przemysłowej. W ostatnich latach przeprowadzono konieczny remont laboratoriów i niektórych pomieszczeń, zakupiono nowe stoły i digestoria.

[1484] Splast – przedsiębiorstwo tworzyw sztucznych założone w 1989 r. https://przetworstwo-tworzyw.splast.com.pl/o-nas/kim-jestesmy/ (05.08.2020 r.).
[1485] Celfast – firma przetwórstwa tworzyw sztucznych. https://www.cellfast.com.pl/o-firmie (05.08.2020 r.).
[1486] Maxpol – firma działająca od 1985 r. w branży przetwórstwa tworzyw sztucznych. https://zmm-maxpol.pl/ (05.08.2020 r.).
[1487] Polimarky – producent modyfikowanych tworzyw sztucznych przeznaczonych do wytłaczania i formowania wtryskowego. https://polimarky.pl (05.08.2020 r.).
[1488] Tikkurila – producent farb do malowania wnętrz i elewacji. https://tikkurila.pl (05.08.2020 r.).
[1489] Fabryka Farb i Lakierów Śnieżka – producent farb i lakierów. https://www.sniezka.pl (05.08.2020 r.).
[1490] Labofarb – dostawca rozwiązań w zakresie technologii i produkcji wyrobów malarskich oraz asortymentu chemii budowlanej. https://www.labofarb.pl (05.08.2020 r.).
[1491] Fabryka Farb, Lakierów i Klejów Chemstal Sp. z o.o. – producent specjalistycznych wyrobów przemysłowych na metal i drewno. http://www.chemstal.pl/ (08.08.2020 r.).
[1492] ICN Polfa Rzeszów S.A. – producent leków. www.icnpolfa.pl (05.08.2020 r.).
[1493] Sanofi Zakład Produkcji i Dystrybucji Leków – koncern farmaceutyczny. https://www.sanofi.pl (05.08.2020 r.).
[1494] Zakłady Farmaceutyczne Polpharma Oddział Produkcyjny w Nowej Dębie – firma farmaceutyczna i producent leków. https://polpharma.pl (05.08.2020 r.).
[1495] Polpharma Biologics S.A. z siedzibą w Gdańsku – firma biofarmaceutyczna. https://www.polpharmabiologics.com (05.08.2020 r.).
[1496] Na podstawie wywiadu z dr Joanną Wojturską, 01.07.2020 r.

Fot. 216. Certyfikat dla technologii chemicznej, studia z przyszłością. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Według prof. D. Antos, jak i dr inż. J. Wojturskiej trudno jest godzić pracę administracyjną na stanowisku dziekana czy prodziekana z pracą naukowo-dydaktyczną. Wymaga to wielkiego wysiłku logistycznego, a i tak wypełnianie wszystkich obowiązków przeciąga się do późnych godzin nocnych. Pozostaje już niewiele czasu na wypoczynek i prywatne hobby – w przypadku prof. D. Antos były to gimnastyka jak i jazda konna.

Dr inż. J. Wojturska po objęciu funkcji prodziekana uczestniczyła z własnej inicjatywy w szkoleniach, które dostarczyły wiedzy w wielu potrzebnych dziedzinach, które wcześniej pracownikowi nauki nie były potrzebne, jak np. znajomość przepisów administracyjnych, zasady kierowania zespołem, sposoby motywowania pracowników, normy postępowania w sytuacjach kryzysowych.

Plany rozwoju Wydziału związane są ze zwiększeniem liczby studentów oraz rozbudową, potrzebne są sale wykładowe oraz patio dla studentów, w którym mogliby spędzać czas w oczekiwaniu na zajęcia. Powinien też powstać magazyn do przechowywania odczynników i odpadów. Jest to sprawa kluczowa związana z przepisami przechowywania rzeczy niebezpiecznych[1497].

[1497] Na podstawie wywiadu z dr Joanną Wojturską, 01.07.2020 r.

Fot. 217. Uroczystość 50-lecia Wydziału Chemicznego. Źródło: https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/uroczysty-jubileusz-50-lecia-wydzialu-chemicznego-886.html.

5.5. Wydział Zarządzania

Powołanie Wydziału i zmienny rozwój

Początki Wydziału sięgają lat dziewięćdziesiątych minionego stulecia, kiedy to Senat „na posiedzeniu 25 marca 1993 r. podjął uchwałę o utworzeniu Wydziału Zarządzania i Marketingu” [1498] . Bazą nowo powstałego Wydziału był m.in. Zakład Organizacji Zarządzania, który prowadził zajęcia kierunkowe dla Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa na kierunku *mechanika i budowa maszyn*, specjalność *organizacja i zarządzanie w przemyśle.* Dzięki tym działaniom „Wydział Zarządzania i Marketingu na Politechnice Rzeszowskiej został utworzony 3 sierpnia 1993 r. na podstawie Zarządzenia nr 20 Ministra Edukacji Narodowej w sprawie zmian organizacyjnych w Politechnice Rzeszowskiej (Dz. Urz. MEN nr 7, poz. 27)” [1499] . Powstał na bazie Zakładu Organizacji i Zarządzania, Zakładu Nauk Humanistycznych oraz kilku innych zakładów z Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa. Na studia magisterskie i studia I stopnia przyjęto 221 osób.

[1498] *XV-lecie Wydziału Zarządzania I Marketingu Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 2008, s. 12.
[1499] Tamże. Por. też: https://wz.prz.edu.pl/wydzial/historia-wydzialu (14.03.2019 r.).

Fot. 218. Budynek „S", Wydział Zarządzania. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Pierwszym dziekanem został dr hab. inż. Stanisław Wołek, prof. PRz[1500]. W tym czasie na Wydziale było zatrudnionych 40 pracowników, w tym jeden profesor zwyczajny, 8 profesorów nadzwyczajnych i 12 adiunktów. Na pierwszym roku studiowało 221 studentów, studia były siedmiosemestralne i kończyły się uzyskaniem tytułu licencjata[1501] z kierunku *zarządzanie i marketing* [1502]. Uzyskiwali wiedzę z dziedziny nauk humanistycznych z elementami technicznymi, ale przede wszystkim posiadali rozległą wiedzę dziedzinie marketingu, organizacji i zarządzania.

Wydział prowadził też zajęcia dla innych wydziałów m.in. przedmioty związane z naukami humanistycznymi, ekonomią, filozofią czy socjologią. Władze podejmowały starania o uzyskanie przez Wydział prawa do prowadzenia studiów magisterskich.

W roku akademickim 1994/1995 w strukturze Wydziału funkcjonowało 6 jednostek organizacyjnych: Katedra Ekonomii, Zakłady: Informatyki, Marketingu, Metod Ilościowych w Ekonomii, Nauk Humanistycznych oraz Organizacji i Zarządzania.

W tym samym roku akademickim na Wydziale studiowało 487 studentów na studiach dziennych, nie prowadzono wówczas na Wydziale studiów zaocznych. Rok później liczba studentów wynosiła 797, w tym 710 na studiach dziennych i 97 na zaocznych. W naborze kandydatów w lipcu 1995 r. „największym zainteresowaniem cieszył się kierunek *marketing*

[1500] https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=14015&_k=69w9u8 (06.09.2020 r.).
[1501] Licencjat – tytuł nadawany w systemach szkolnictwa wyższego po I stopniu studiów, niższy od magistra https://sjp.pwn.pl/poradnia/haslo/w-skrocie-licencjat;5792.html (14.06.2020 r.).
[1502] Zarządzanie i marketing – studia ekonomiczne, dające wiedzę i praktyczne umiejętności niezbędnych do zarządzania organizacją w warunkach gospodarki rynkowej, https://www.wsb.pl/poznaj-wsb/dzielimy-sie-wiedza/jakie-studia-wybrac/zarzadzanie-i-marketing (14.06.2020 r.).

i zarządzanie, na który ubiegało się 705 osób-przyjęto 269 studentów”[1503]. W roku akademickim 1996/1997 na studia I roku na Wydział przyjęto 168 osób na studia dzienne, a 22 na zaoczne.

Fot. 219. Katedra Nauk Humanistycznych i Społecznych. Źródło: https://knh.w.prz.edu.pl/.

Wydział starał się o rozszerzenie uprawnień dydaktycznych i 22 grudnia 1994 r. Senat podjął uchwałę o przyznaniu uprawnień do prowadzenia zaocznych studiów magisterskich, decyzją Ministra Edukacji Narodowej z 22 kwietnia 1995 r. stało się to możliwe. W tym też roku Wydział powiększył się o dwie jednostki Zakład Finansów i Bankowości oraz Zakład Prawa i Administracji.

Władze Wydziału, struktura organizacyjna, kierunki studiów

Kolejnymi dziekanami Wydziału byli:

- Dr hab. inż. Stanisław Wołek, prof. PRz (1993-1996),
- Dr hab. inż. Władysław Filar, prof. PRz (1996-2002),
- Prof. dr hab. Kazimierz Rajchel (2002-2008),
- Prof. dr hab. Grzegorz Ostasz (2008-2016),
- Dr hab. inż. Stanisław Gędek, prof. PRz (2016-2019).

Jednostki organizacyjne[1504]

- Katedra Ekonomii
- Katedra Marketingu
- Katedra Metod Ilościowych

[1503] *Wydział Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 2014, s. 10-12; M. Wysocki, *Rekrutacja n I rok studiów 1995/1996*, „Gazeta Politechniki” 1995, nr 10 (22), s. 10.
[1504] Por. Wydział Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów 2014.

- Katedra Nauk Humanistycznych i Społecznych
- Katedra Prawa i Administracji
- Katedra Przedsiębiorczości, Zarządzania i Ekoinnowacyjności
- Katedra Systemów Zarządzania i Logistyki
- Zakład Finansów, Bankowości i Rachunkowości
- Zakład Informatyki w Zarządzaniu
- Zakład Nauki o Bezpieczeństwie
- Centrum Studiów Podyplomowych[1505]

Organizacje wydziałowe

- Koło Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego

Kierunki studiów:

- Zarządzanie[1506]
  - studia I stopnia – licencjackie,
  - studia II stopnia magisterskie,
- Logistyka[1507]
  - studia I stopnia – inżynierskie,
  - studia II stopnia magisterskie,
- Finanse i rachunkowość[1508]
  - studia I stopnia – licencjackie,
- Bezpieczeństwo wewnętrzne[1509]
  - studia I stopnia – licencjackie.

[1505] Centrum Studiów Podyplomowych stanowiło wydzielony zespół w składzie Katedry Nauk Humanistycznych i Społecznych.
[1506] Zarządzanie – działanie polegające na dysponowaniu zasobami: ludzkim, finansowym, rzeczowym lub informacyjnym, tu kierunek studiów. https://mfiles.pl/pl/index.php/Zarządzanie (09.07.2020 r.).
[1507] Logistyka – „proces planowania, realizowania i kontrolowania sprawnego i efektywnego ekonomicznie przepływu surowców, materiałów, wyrobów". https://mfiles.pl/pl/index.php/Logistyka (09.07.2020 r.).
[1508] Finanse i rachunkowość – kierunek studiów wyposażający w wiedzę z zakresu finansów, ryzyka w finansach, rachunkowości finansowej, funkcjonowania instytucji finansowych. https://wz.prz.edu.pl/studenci/praktyki-studenckie/finanse-i-rachunkowosc-i-st (09.07.2020 r.).
[1509] Bezpieczeństwo wewnętrzne – kierunek studiów związany z zagadnieniami ochrony osób i mienia, bezpieczeństwem państwa i w Unii Europejskiej czy przeciwdziałaniem terroryzmowi. https://wz.prz.edu.pl/studenci/praktyki-studenckie/bezpieczenstwo-wewnetrzne-i-st (09.07.2020 r.).

Fot. 220. Centrum Studiów Podyplomowych. Źródło: https://csp.prz.edu.pl/galeria.

W pierwszych latach funkcjonowania Wydział kształcił także studentów studiów zaocznych w punkcie konsultacyjnym w Jarosławiu, ale też w „Leżajsku, Tarnobrzegu, Stalowej Woli i Mielcu”[1510].

Fot. 221. Zakład Prawa i administracji. Źródło: https://kpia.prz.edu.pl/

Liczba studentów zwiększała się i jak podawano w „Gazecie Politechniki” w 1997 r. „lata 1996-1999 powinny zaowocować wyraźniejszym ugruntowaniem roli Wydziału w środowisku regionalnym i uczelnianym. Jego podstawowym atutem jest stosunkowo duża liczba studiujących (obecnie 1300 osób)”[1511]. Niestety Wydział miał braki kadrowe (brak samodzielnych pracowników i adiunktów) oraz lokalowe, dlatego zadania pozyskiwania kadry i potrzebnej bazy materialnej stanowiły główne kierunki działania władz wydziału i uczelni.

Działalność naukowo-badawcza dotyczyła zagadnień związanych z ekonomią, organizacją i zarządzeniem, marketingiem, finansami, metodami ilościowymi w ekonomii oraz prawem i administracją, a także naukami humanistycznymi. Zwiększyła się również liczba

[1510] *Wydział Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 2014, s. 11.
[1511] W. Filar, *Wydział Zarządzania i Marketingu*, „Gazeta Politechniki” 1997, nr (32), s. 7.

jednostek uczelni i liczyła jedną katedrę i 56 zakładów. Władze były zainteresowane zwiększaniem dorobku kadry i uzyskiwaniem przez nią stopni i tytułów naukowych. Podjęto starania o uruchomienie od roku akademickiego 1997/1998 studiów licencjackich polsko -francuskich z filią BRIVE Uniwersytetu Limoges w ramach projektu PHARE. „W dniach 13-16 stycznia 1997 r. gośćmi WZiM byli prof. Anne Reet Labrune Salomon[1512] – dziekan Wydziału Zarządzania Przedsiębiorstwem i Administracji oraz prof. Dominique Leygonie z Uniwersytetu Technicznego w Limoges – filia BRIVE. Była to pierwsza wizyta związana z utworzeniem w Rzeszowie dziennych, publicznych studiów zawodwych przy Wydziale Zarządzania i Marketingu PRz w zakresie zarządzania i marketingu pod patronatem Phare[1513] i Fundacji Polska-Francja" [1514]. Podczas wizyty ustalono program trzyletnich studiów licencjackich, zasady przyjęć i limity naboru (40 osób). Współpraca była kontynuowana i w tym samym roku „w dniach od 13 do 21 marca […] na zaproszenie Institut Universitaire de Technologie (I.U.T) przebywała w Brive we Francji trzyosobowa delegacja naszej uczelni"[1515]. Zapoznano się z organizacją pracy IUT, który prowadził nauczanie ze ścisłą współpracą z przemysłem. Absolwenci studiów polsko-francuskich otrzymywali dyplom uczelni francuskiej.

Rektor, prof. Kuś na łamach „Gazety Politechniki" w 1997 r. zapoczątkował dyskusję nt. kształcenia w zakresie marketingu i zarządzania na uczelniach technicznych. Stwierdził m.in., że jest to kierunek cieszący się dużą popularnością. „Zgłasza się na nie z reguły najzdolniejsza młodzież po maturach z czerwonymi paskami na świadectwach […]. W Politechnice Rzeszowskiej Wydział Zarządzania i Marketingu, utworzony przed 4 laty, dysponując 250 miejscami na studiach dziennych i 200 na płatnych studiach zaocznych stanął przed sytuacją 1500 zgłoszonych kandydatów"[1516].

Podobne zainteresowanie tym kierunkiem zanotowano w całej Polsce, co wpłynęło na utworzenie takiego kierunku w 18 państwowych uczelniach technicznych z wyjątkiem

[1512] Prof. Anne Reet Labrune Salomon – specjalista w dziedzinie badania wpływu działalności człowieka na produktywność, różnorodność biologiczną i odporność przybrzeżnych ekosystemów morskich, zajmuje się też oceną rezerwatów morskich, wpływem zmian klimatu na ekosystemy oceanów przybrzeżnych, alternatywną dynamiką stanu oraz odpornością systemów społeczno-ekologicznych, https://www.sfu.ca/rem/people/profiles/salomon.html (14.06.2020 r.).
[1513] Phare – program utworzony w 1989 r., nazwa pochodzi od skrótu Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies. Celem tego programu była pomoc materialna państwom kandydującym do Wspólnoty Europejskiej, https://www.funduszephare.pl/czym-jest-program-phare/ (14.06.2020 r.).
[1514] K. Leśniak-Moczuk, *Francuska oferta dla Wydziału Zarządzania i Marketingu*, „Gazeta Politechniki" 1997, nr (39), s. 8.
[1515] I. Bobko, *Europejskie dyplomy w Politechnice Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 1997, nr 5 (41), s. 10.
[1516] S. Kuś, *Dyskusja o kształceniu w zakresie zarządzania i marketingu na uczelniach technicznych*, „Gazeta Politechniki" 1997, nr (45-46), s. 8.

Politechniki Wrocławskiej oraz w wielu ze 100 uczelni niepaństwowych. Na pewno zmiana systemu politycznego i gospodarczego wpłynęła na zainteresowanie młodzieży takimi kierunkami, ponadto wydawało się, że ukończenie tych studiów gwarantuje sukces, prestiż, dobrą pracę z wysokimi zarobkami.

Dla uczelni utworzenie takich studiów nie było tak obciążające finansowo, jak tworzenie kierunków technicznych. Zgodnie z ustawą uzyskanie tytułu inżyniera wiązało się z tym, że 50% przedmiotów muszą stanowić przedmioty techniczne, co z kolei wpływa na to, że uczelnie, które taką ofertę wprowadziły cieszyły się mniejszym zainteresowaniem wśród potencjalnych studentów. Znacznie większy popyt był wówczas na kierunki marketingowe.

Ukoronowaniem osiągnięć Wydziału w dziedzinie dydaktyki był pierwszy dyplomowy egzamin magisterski, który się odbył 5 maja 1998 r.

Każdy z wydziałów posiada swój znak identyfikujący, tzw. logo. Wydział Marketingu i Zarządzania otrzymał pierwsze logo kilka lat po powstaniu tj. w 2000 r. Zostało ono przygotowane przez członków Studenckiego Koła Naukowego Reklamy. „Jest to forma logotypu, składająca się inicjałów poszczególnych wyrazów, zapisana specyficznym krojem pisma. Oprócz nich w znaku graficznym umieszczono pełną nazwę Wydziału oraz logo i nazwę uczelni. […]. Opracowany znak graficzny ma zamknięty kontur w kształcie koła. Przyjęcie takiej konwencji zapewnia wewnętrzne istnienie statycznej równowagi. W tego typu symbolach wynika to z rozłożenia się optycznych napiec oraz z kierunków przesuwania się spojrzeń odbiorcy”[1517]. Ważną rolę ma zestawienie kolorystyczne całej kompozycji, tło jest niebieskie, a umieszczone w nim znaki są koloru szarego. Nie tylko same kolory są ważne, ale i ich odcienie, które muszą być one wyrażone odpowiednimi parametrami drukarskimi.

Studenci Wydziału byli bardzo zainteresowani podnoszeniem kwalifikacji oraz zdawaniem egzaminów w celu uzyskiwania certyfikatów językowych. Egzamin Business English Certificate (BEC) jest to międzynarodowy egzamin z języka angielskiego, opracowany dla osób uczących się języka angielskiego na potrzeby biznesu międzynarodowego. „Jest to egzamin z czytania, pisania, słuchania i mówienia w sytuacjach związanych z pracą. BEC [1518] oferowany jest na trzech poziomach zaawansowania w zmienionej od marca 2002 r. formie oraz nazwie: od BEC Preliminary (dawniej BEC 1) przez BEC Vantage (dawniej BEC 2) do

[1517] M. Gębarowski, *Wydział Zarządzania i Marketingu ma własne* logo, „Gazeta Politechniki” 2000, nr 5(77), s. 18. Por. Wydział Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów 2014.
[1518] BEC – międzynarodowy egzamin Cambridge English (wydział Uniwersytetu Cambridge), ich egzaminy z języka angielskiego Proficiency (CPE), Advanced (CAE), First (FCE), Preliminary (PET) i Key (KET) są uznawane na całym świecie, https://www.britishcouncil.pl/egzaminy/bec-business (09.07.2020 r.).

BEC Higher (dawniej BEC 3)”[1519]. Wszystkie egzaminy, podobnie jak świadectwo ukończenia szkoły, ważne są bezterminowo. BEC Vantage i BEC Higher są to certyfikaty potwierdzające znajomość języka angielskiego wymaganą przy rekrutacji pracowników Służby Cywilnej w Polsce.

Pierwszy egzamin BEC 1 odbył się w 1999 r., w Polsce zdawało go 70 osób (64 osoby na Politechnice Rzeszowskiej), ponownie egzamin był w 2001 r. (kilkunastu z studentów WZ brało w nim udział). Rok później, bo 19 lipca 2002 r. odbył się trzeci egzamin, w którym uczestniczyło 20 studentów Wydziału (7 otrzymało wyróżnienie). Dyplomy wręczono 18 listopada 2002 w Klubie Studenckim PLUS.

W 2002 r. stanowisko dziekan Wydziału Zarządzania objął prof. dr hab. Kazimierz Rajchel[1520] i sprawował je przez dwie kadencje do 2008 r.

Władze Wydziału starały się, by decyzja ministra dotycząca braku zgody na prowadzenie studiów magisterskich *zarządzanie i marketing* została zmieniona. Aby uzyskać ponowną zgodę musiały zostać spełnione odpowiednie warunki, przed wszystkim podjęto starania o pozyskanie kadry naukowej, co przyniosło rezultaty. „Obecnie na WZiM zatrudnionych jest 24 samodzielnych pracowników naukowych. […] Na wydziale pracuje 79 nauczycieli akademickich ze stopniem naukowym doktora”[1521]. Należało również uzyskać pozytywną uchwałę Prezydium Państwowej Komisji Akredytacyjnej (PKA). Taka decyzja zapadła 13 maja 2004 r. Po spełnieniu tych wszystkich warunków, decyzją Ministra Edukacji Narodowej i Sportu Mirosława Sawickiego 1 czerwca 2004 r. Wydział odzyskał uprawnienia do prowadzenia studiów wyższych magisterskich na kierunku *zarządzanie i marketing* i w roku akademickim 2004/2005 rozpoczął studia dwunasty rocznik studentów.

Fot. 222. Laboratorium Technologii Wizualnych i Rzeczywistości Rozszerzonej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1519] B. Cebulak, *Do you speak English?,* „Gazeta Politechniki” 2003, nr 1(109), s. 9.
[1520] https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=64099&_k=65kk9c (11.08.2020 r.).
[1521] G. Ostasz, *Studia wyższe magisterskie na Wydziale Zarządzania i Marketingu*, „Gazeta Politechniki” 2004, nr 6-8 (126-128), s. 10.

Kolejnym sukcesem Wydziału było 13 września 2004 r. otrzymanie pozytywnej decyzji PKA dotyczącej zaopiniowania wniosku Politechniki Rzeszowskiej o nadanie uprawnień do kształcenia na kierunku *matematyka* na poziomie licencjackim. „W związku ze sporym zainteresowaniem kierunkiem *matematyka* WZiM planuje przyjąć około 100 kandydatów”[1522]. Miały to być trzyletnie studia zawodowe na specjalnościach *matematyka nauczycielska*[1523] oraz *zastosowanie matematyki w ekonomii*[1524]. Jak podawano w 11 numerze 2004 „Gazety Politechniki” z 2004 r. „9 listopada 2004 r. Minister Edukacji Narodowej i Sportu wydał decyzję zatwierdzającą utworzenie na Wydziale Zarządzania i Marketingu PRz nowego kierunku studiów „matematyka”. […] Studia 3-letnie - zawodowe dzienne i zaoczne - rozpoczną się od roku akademickiego 2005/2006. Wydział planuje przyjąć po 100 kandydatów na obie formy studiów”[1525].

Kształcenie w ramach specjalności *matematyka z elementami informatyki dla nauczycieli*[1526] obejmowało podstawy współczesnej matematyki, a także wiedzę z zakresu pedagogiki, psychologii, dydaktyki matematyki oraz podstawy informatyki. Z kolei studenci w ramach specjalności *zastosowanie matematyki w ekonomii* uzyskiwali wiedzę z zakresu podstawowych działów matematyki, szczególnie tych powiązanych z ekonomią, finanse, rachunkowość itp. Studenci otrzymywali również podstawowe wiadomości z zakresu ekonomii oraz informatyki.

Dbano o zapewnienie możliwości uczestniczenia w wykładach wybitnych naukowców z zagranicy i 3 października 2004 r. wykład pt. „Zrównoważony rozwój i społeczeństwo informacyjne - rezultaty i doświadczenia ze współpracy polsko-niemieckiej” wygłosił prof. dr hab. Gerhard Banse[1527] z Fraunhoferowskiego Centrum Zastosowań Planowania Systemów Logistycznych i Inżynierii Informacyjnej przy Brandenburskim Uniwersytecie Technicznym w Cottbus (RFN).

[1522] G. Ostasz, *Matematyka - nowy kierunek na Wydziale Zarządzania i Marketi*ngu, „Gazeta Politechniki” 2004, nr 11 (131), s. 10.

[1523] Matematyka nauczycielska – kierunek studiów dający uprawnienia do nauczania matematyki w szkołach. rekrutacja.math.uni.wroc.pl/index.php?www=matematyka-nauczycielska (09.07.2020 r.).

[1524] Zastosowanie matematyki w ekonomii – absolwent tych studiów będzie posiadał pogłębioną wiedzę z tych dyscyplin matematycznych, które związane są z zastosowaniami w ekonomii, E. Babula, L. Czerwonka, *Zastosowanie matematyki w ekonomii i zarządzania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2015.

[1525] G. Ostasz, *Kierunek „matematyka” dla WZiM zatwierdzony*, „Gazeta Politechniki” 2005, nr 1-2 (133-134), s. 8.

[1526] Matematyka z elementami informatyki dla nauczycieli – przygotowanie nauczycieli do nauczania matematyki i elementów informatyki na poziomie szkoły podstawowej, zawodowej i średniej. https://www.agh.edu.pl/.../matematyka-z-elementami-informatyki (09.07.2020 r.).

[1527] Profesor Gerhard Banse – socjolog, filozof i kulturoznawca, były wykładowca uniwersytetów w Uniwersytetów w Karlsruhe, w Cottbus i w Poczdamie, specjalistą od badań nad bezpieczeństwem, dorobek naukowy około 600 pozycji, w tym ok. 60 monografii. https://wz.prz.edu.pl/aktualnosci/gerhard-banse-o-bezpieczenstwie---wyklady-niecodzienne-92.html (14.06.2020 r.).

Fot. 223. Zakład Informatyki w Zarządzaniu. Źródło: https://ziwz.prz.edu.pl/.

Ponadto prof. G. Banse przeprowadził kolokwium nt. badan nad ryzykiem w Niemczech na posiedzeniu zespołu wykonującego projekt „Ryzyko. Próba integracji perspektyw badawczych". „Prof. Gerhard Banse jest socjologiem i filozofem, badającym rozwój nauki i techniki na tle towarzyszących mu transformacji społecznych i kulturowych. W książkach, które ofiarował Wydziałowi, podejmuje obecnie dyskutowane tematy, takie jak: zagadnienie percepcji i akceptacji ryzyka związanego z systemami technicznymi, problemy zrównoważonego rozwoju, społeczeństwa informacyjnego, społecznej ewaluacji i kształtowania techniki"[1528].

Nie zaniedbywano także uczestnictwa w konferencjach i w dniach 7-14 września 2004 r. pięć osób z Katedry Marketingu uczestniczyło w Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Społeczno-ekonomiczne problemy stałego rozwoju społeczeństwa ukraińskiego". „Konferencja, w której uczestniczyli również zaproszeni goście z Białorusi, Rosji oraz Ukrainy, odbyła się w Melitopolu i została zorganizowana przez tamtejszą filię Zaporoskiego Uniwersytetu Humanistycznego"[1529].

Wraz z rozwojem Wydziału powstawały nowe jednostki 31 marca 2005 r. Senat „wyraził zgodę na powołanie Katedry Zarządzania Rozwojem Regionalnym z dniem 1 października 2005 r."[1530].

Jakość oferowanych przez Wydział usług została doceniona przyznaniem certyfikatu zgodny z normą ISO[1531] 9001:2001 w zakresie świadczenia usług edukacyjnych. Dokumenty

[1528] K. Michalski, *Wizyta na Wydziale Zarządzania i Marketingu*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 11 (131), s. 13. Por. Wydział Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów 2014.
[1529] M. Gębarowski, *Daleka podróż pracowników Katedry Marketingu*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 11 (131), s. 15.
[1530] M. Olejnik, „Gazeta Politechniki", *Z obrad Senatu*, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 9 (141), s. 8.
[1531] Organizacja Normalizacyjna (ISO) – ISO ustanawia normy we wszystkich dziedzinach życia, posiada jednostki w wielu państwach, w Polsce jest to Polski Komitet Normalizacyjny (PKN). https://www.pkn.pl/o-pkn/czym-sie-zajmujemy, (14.06.2020 r.).

potwierdzające przyznanie certyfikatu zostały wręczone władzom wydziału podczas inauguracji 2005/2006 w dniu 6 października 2005 r. „Certyfikat ten został nadany 22 września 2005 r. przez prezesa Polskiej Izby Handlu Zagranicznego w Gdyni. Oznacza to, że działania prowadzone na Wydziale zgodne są ze standardami międzynarodowymi”[1532].

Fot. 224. 10 lat certyfikatu ISO na WZ. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W związku z dużym zainteresowaniem studentów „Senat 21 września 2006 r. podjął uchwałę w sprawie zwiększenia limitu przyjęć w roku akademickim 2006/2007 na studia stacjonarne II stopnia na kierunku *zarządzanie i marketing* na Wydziale Zarządzania i Marketingu do 350 osób”[1533]. Na posiedzeniu senatu poinformowano również o zmianach w przeprowadzonej przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego kategoryzacji jednostek naukowych Politechniki Rzeszowskiej - WBiIŚ oraz WCh przeszły z kategorii III do II, WBMiL z kategorii II do III kategorii, a WZiM z kategorii III do IV kategorii.

Zmieniający się rynek pracy, a co za tym idzie zapotrzebowanie na inne kierunki spowodowały, że Wydział podjął starania w sprawie zwiększenia oferty kształcenia. Senat 23 listopada 2006 wyraził zgodę na utworzenie „na Wydziale Zarządzania i Marketingu kierunku studiów *europeistyka*”[1534]. Były to studia pierwszego stopnia w systemie dziennym i zaocznym. Absolwenci byli przygotowani do pracy w administracji krajowej i europejskiej na

[1532] M. Horejda, R. Prus, *Funkcjonujemy wg norm międzynarodowych, Certyfikat ISO 9001 dla WZiM*, „Gazeta Politechniki” 2005, nr 10-11 (142-143), s. 24; Na podstawie wywiadu z prof. Grzegorzem Ostaszem, 15.04.2020 r.

[1533] A. Pikor, *Z obrad Senatu*, „Gazeta Politechniki” 2006, nr 12 (156), s. 7.

[1534] Europeistyka – kierunek studiów dający wiedzę z zakresu socjologii, politologii, ekonomii, funkcjonowania stosunków międzynarodowych oraz o państwie i prawie, podstawową znajomość europejskiej tradycji, historii i kultury, społeczno-politycznych uwarunkowań integracji europejskiej, zagadnień związanych z Unią Europejską. https://opinieouczelniach.pl/kierunki-studiow/europeistyka (14.06.2020 r.). Por. A. Pikor, *Z obrad Senatu*, „Gazeta Politechniki” 2007, nr 1-2(157-158), s. 8; *XV-lecie Wydziału Zarządzania i Marketingu Politechniki Rzeszowskiej 1993-2008*, Rzeszów 2008.

stanowiskach związanych z problematyką europejską, mieli możliwość zapoznania się z globalizacją (europejskimi procesami integracyjnymi i ich konsekwencjami)

Kolejny nowy kierunek *towaroznawstwo*[1535] został utworzony 18 stycznia 2007. Były to 3,5 letnie studia inżynierskie o towarach, zarządzaniu jakością, kształtowaniu, ochronie jakości oraz wdrażaniu jej priorytetów w działalności gospodarczej. „Studia na tym kierunku pozwalały na zdobycie wiedzy z zakresu towaroznawstwa surowców i produktów żywnościowych, towaroznawstwa artykułów przemysłowych, materiałoznawstwa, opakowalnictwa, przechowalnictwa, funkcjonowania współczesnej gospodarki i przedsiębiorstwa, kształtowania i ochrony jakości wyrobów"[1536].

Dane z grudnia 2007 r. wykazywały, że na Wydziale kształciło się 2641 studentów stacjonarnych (w tym 1783 kobiet) oraz 1347 studentów niestacjonarnych (900 kobiet), natomiast pracownicy opublikowali ok. 300 publikacji naukowych[1537].

Fot. 225. Zajęcia laboratoryjne na WZ. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Pracownicy Wydziału dbali, by studenci mieli kontakt z wybitnymi uczonymi z zagranicy, np. kierownictwo Katedry Przedsiębiorczości, Zarządzania i Ekoinnowacyjności oraz Zakładu Nauk Humanistycznych 18 stycznia 2007 r. zaprosiło znanego socjologa techniki prof. dr hab. Gerharda Banse z Fraunhoferowskiego Centrum Zastosowań Projektowania Systemów Logistycznych i Informacyjnych (ALI) przy Brandenburskim Technicznym Uniwersytecie w Cottbus i Instytutu Ewaluacji Techniki i Analizy Systemowej (ITAS)

[1535] Towaroznawstwo – kierunek studiów zajmujący się badaniem i oceną właściwości użytkowych towarów oraz czynników wpływających na jakość. https://www.otouczelnie.pl/artykul/1434/Towaroznawstwo (14.06.2020 r.).
[1536] A. Pikor, *Z obrad Senatu*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 3(159), s. 9.
[1537] Por. *XV-lecie Wydziału Zarządzania i Marketingu Politechniki Rzeszowskiej 1993-2008*, Rzeszów 2008.

w Centrum Badawczym im. H. Helmholtza w Karlsruhe. „Profesor Banse specjalizuje się w badaniu społeczno-kulturowych uwarunkowań i skutków wdrażania nowych technologii (*Nowe technologie i społeczeństwo informacyjne*) oraz w metodologii badań problemowych (*Koncepcje, metody i funkcje badań problemowych*). […]. Wygłosił wykład otwarty pt. *Dwa lata w Unii Europejskiej – przekleństwo czy błogosławieństwo? Wrażenia z interdyscyplinarnej międzynarodowej współpracy naukowej*" [1538]. Gość brał także udział w seminarium nt. współpracy, wymiany akademickiej oraz wspólnych publikacji.

W 2008 r. z inicjatywy dziekana uruchomiono Centrum Studiów Podyplomowych. W tym samym roku, 5-6 marca 2008 r. Katedra Ekonomii oraz Katedra Przedsiębiorczości, Zarządzania i Ekoinnowacyjności wraz ze Stowarzyszeniem Project Management Polska[1539] (Podkarpacka Grupa Regionalna) zorganizowały konferencję naukową „PM Day [1540] Politechniki Rzeszowskiej – w kierunku nowej wiedzy". Dzięki czemu Project managerowie z regionu „mają możliwość rozwoju w ramach Stowarzyszenia Project Management Polska – SPMP […], a za jego pośrednictwem również w międzynarodowym stowarzyszeniu IPMA (*International Project Management Association*). Jednym z podstawowych założeń wymienionych organizacji jest upowszechnianie wiedzy z zakresu zarządzania projektami. Głównie chodzi tutaj o wymianę doświadczeń między przedsiębiorstwami, ale naturalnymi partnerami SPMP są równie uczelnie m.in. Politechnika Rzeszowska"[1541].

Fot. 226. Katedra Przedsiębiorczości, Zarządzania i Ekoinnowacyjności. Źródło: http://kpzie.portal.prz.edu.pl

[1538] K. Michalski, *Wizyta profesora Gerharda Banse*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 3 (159), s. 9.
[1539] International Project Management Association Polska (IPMA Polska) – organizacja, której obszarem działalności jest wymiana doświadczeń i wspieranie w zarządzaniu projektami poprzez szkolenia i podnoszenie kompetencji. https://ipma.pl/ (14.06.2020 r.).
[1540] Project Management Days – największa studencka konferencja o zarządzaniu projektami organizowana przez członków Studenckiego Koła Naukowego Zarządzania Projektami. http://pmdays.pl/ (09.07.2020 r.).
[1541] J. Strojny, *PM Day Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 5 (173), s. 23.

Fot. 227. Zakład Ekonomii. Źródło: http://ke.portal.prz.edu.pl/.

Funkcję dziekana w kadencji 2008-2012 oraz 2012-2016 sprawował prof. dr hab. Grzegorz Ostasz[1542]. Rok 2008 był dla Wydziału szczególnie ważny, gdyż obchodzono wówczas 15-lecie istnienia[1543]. W związku z tym postanowiono zorganizować w maju dwie naukowe konferencje „Bezpieczeństwo wewnętrzne we współczesnym państwie" oraz „Dylematy jakości kształcenia". Wprowadzono również nowy kierunek a (studia I stopnia na kierunku *logistyka*[1544], które uruchomiono od roku akademickiego 2008/2009. Pierwszy nabór na studia II stopnia na tym kierunku przeprowadzono w lutym 2012 r. W roku jubileuszu Wydział kształcił „na studiach stacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia oraz uzupełniających studiach drugiego stopnia (dane na koniec marca 2008 r.) 1950 studentów, na studiach niestacjonarnych 1035 studentów"[1545].

Fot. 228. Laboratorium rzeczywistości rozszerzonej na WZ. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1542] M. Olejnik, *Poznajemy dziekanów*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 9-10 (225-226), s 11.
[1543] *XV-lecie Wydziału Zarządzania i Marketingu Politechniki Rzeszowskiej 1993-2008*, Rzeszów 2008.
[1544] Logistyka – kierunek studiów, zajmujący się planowaniem, realizowaniem i kontrolowaniem przepływu różnego typu surowców i materiałów. https://www.otouczelnie.pl/artykul/1018/Logistyka (14.06.2020 r.).
[1545] L. Laudański, *Wydział ZiM – Almost Advertisment*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 6-8 (174-176), s. 16; Na podstawie wywiadu z prof. Grzegorzem Ostaszem, 15.04.2020 r.

W 2009 r. liczba studentów wzrosła do „ponad 4400 studentów, z czego ponad 63% to kobiety, w tym na:

- logistyce (kierunek inżynierski) - 32,1%
- towaroznawstwie (kierunek inżynierski) - 74,8%
- europeistyce - 67,5%
- zarządzaniu - 65,9%

Studia stacjonarne: 3086, w tym 2003 kobiet (64,9%)

Studia niestacjonarne: 1340, w tym 804 kobiety (60%)

Razem: 4426, w tym 2807 kobiet (63,4%)”[1546].

Otaczano szacunkiem osoby, które przyczyniły się do powstania i rozwoju Wydziału. „20 stycznia 2009 r. w sali Rady Wydziału […] odbyła się uroczystość odsłonięcia tablicy pamiątkowej poświęconej pamięci profesora Politechniki Rzeszowskiej dr hab. inż. Stanisława Wołka - pierwszego dziekana Wydziału”[1547].

O wysokiej jakości kształcenia na wydziale świadczy fakt, że 21 maja 2009 w finale III edycji Ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy o Rachunkowości, Audycie i Sprawozdawczości Finansowej „Moneta Platina[1548]”, zorganizowanym przez firmę Deloitte, (światowa elitarna firma audytorska) i gazetę „Rzeczpospolita”[1549], brała udział studentka Magdalena Rzym, (pełniąca wówczas funkcję prezesa Koła Naukowego Rachunkowości i Ubezpieczeń Gospodarczych. Trzeba przypomnieć, że „spośród ponad 2500 studentów z całej Polski, którzy wyrazili chęć wzięcia udziału w konkursie w ścisłym finale, o status najlepszego walczyło tylko 5 osób”[1550].

Rok później pracownik Wydziału w maju 2010 r. dr Krzysztof Michalski[1551], adiunkt „uzyskał stypendium badawcze Fundacji Daimlera na realizację projektu pt. „Kognitive, normative und prozedurale Aspekte in der Technikfolgenabschätzung” (Kognitywne, normatywne i proceduralne aspekty w ocenie technologii). W ramach stypendium, w sierpniu

[1546] nr 4(184), *Dziewczyny na Politechniki, Zapraszamy na studia, Wydział Zarządzania i Marketingu*, „Gazeta Politechniki”, 2009, XXV; *Wydział Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 2014.
[1547] J. Rybak, *Pamięci Profesora Stanisława Wołka*, „Gazeta Politechniki” 2009, nr 4 (184), s. 6.
[1548] Moneta Platina – konkursy przeznaczone dla studentów oraz absolwentów zainteresowanych audytem, rachunkowością i szeroko pojętą tematyką podatkową, https://kariera.sgh.waw.pl/aktualnosci/wydarzenia/wystartowaly-kolejne-edycje-konkursow-studenckich-moneta-platina-oraz-moneta-aurea (14.06.2020 r.).
[1549] Gazeta „Rzeczpospolita” – ogólnopolski dziennik ekonomiczno-prawny. https://www.rp.pl (09.07.2020 r.).
[1550] G. Lew, *Nasza studentka znów najlepsza*, „Gazeta Politechniki” 2009, nr 7-9(187-189), s. 23.
[1551] Dr Krzysztof Michalski – adiunkt w Zakładzie Nauk o Bezpieczeństwie na Wydziale Zarządzania PRz, były stypendysta Fundacji Daimlera 2010. https://km.v.prz.edu.pl/ (09.07.2020 r.).

i wrześniu br. prowadził badania porównawcze nad metodyką projektów z dziedziny oceny technologii, m.in. w Biurze Oceny Technologii przy Bundestagu (TAB) w Berlinie, w Instytucie Oceny Technologii i Analizy Systemowej (ITAS) w Karlsruhe oraz w Akademii Europejskiej w Bad Neuenahr-Ahrweiler" [1552]. Uzyskane wyniki zostały wykorzystane w przygotowywanej pracy habilitacyjnej. Warto nadmienić, że Fundacja Daimlera (Daimler -Fonds im Stifterverband für die deutsche Wissenschaft[1553]) należy do jednej z największych organizacji przemysłu niemieckiego, która aktywnie wspiera badania naukowe i prace związane z rozwojem technologicznym.

Podczas drugiej wizyty prof. dr sc. Gerhard Banse z Karlsruhe Institute of Technology (KIT) przebywał na PRz od 30 maja do 1 czerwca 2011 r. W tym czasie „wygłosił cykl wykładów poświęconych zagadnieniom percepcji i oceny ryzyka oraz zarządzania ryzykiem, problematyce integracji europejskiej na przykładzie zjednoczenia Niemiec i wizjom europejskiego społeczeństwa informacyjnego, a także socjologicznym i etycznym aspektom nowych technologii na przykładzie elektroenergetyki i inżynierii informacyjnej"[1554].

Zmiana nazwy Wydziału i nowe wyzwania

Z inicjatywy dziekana Grzegorza Ostasza 1 października 2010 r. nastąpiła zmiana nazwy wydziału. Usunięto jeden z członów nazwy, nieodpowiadający nowym trendom w naukach społecznych i odtąd Wydział zyskał miano Wydziału Zarządzania. „Obecnie na Wydziale jest zatrudnionych 130 pracowników, w tym kadrę dydaktyczną stanowi: 14 profesorów tytularnych, 8 doktorów habilitowanych, 74 doktorów oraz 34 magistrów (w tym 5 starszych wykładowców)"[1555].

Wydział oferował wówczas studia I i II stopnia, stacjonarne i niestacjonarne na następujących kierunkach: *bezpieczeństwo wewnętrzne*, *europeistyka*, *finanse i rachunkowość*, *logistyka*, *stosunki międzynarodowe* [1556], *towaroznawstwo*, *zarządzanie*. Ponadto Wydział

[1552] K. Michalski, *Pracownik Wydziału Zarządzania stypendystą Fundacji Daimlera 2010*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 12 (204), s. 17.
[1553] Daimler--Fonds im Stifterverband für die deutsche Wissenschaft – fundacja powołana w celu poprawy: wydajności systemu naukowego, współpracy krajowej i międzynarodowej w dziedzinie nauki promocji szkolnictwa wyższego, współpracy pomiędzy nauką, polityką, gospodarką i społeczeństwem oraz promocji młodych pracowników naukowych, rozwoju nauk ścisłych. https://memim.com/stifterverband-fur-die-deutsche-wissenschaft.html (09.07.2020 r.).
[1554] K. Michalski, *Cykl wykładów otwartych w ramach współpracy Wydziału Zarządzania z Karlsruhe Institute of Technology (KIT)*, Niemcy, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 7-9 (211-213), s. 18.
[1555] *Wydział Zarządzania*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 10 (214), s. 16; Na podstawie wywiadu z prof. Grzegorzem Ostaszem, 15.04.2020 r.
[1556] Stosunki międzynarodowe – współpraca i działania między państwami, ale także między innymi podmiotami, jak organizacje międzynarodowe, przedsiębiorstwa i partie polityczne z różnych państw. https://kierunkistudiow.pl/kierunki/185/stosunki-miedzynarodowe (09.07.2020 r.).

oferował studia podyplomowe: *doradztwo zawodowe, nowoczesne techniki komunikacji z klientem, podyplomowe studia menedżerskie, pośrednictwo pracy, zarządzanie i pozyskiwanie funduszy europejskich, zarządzanie placówkami oświatowymi, zarządzanie i logistyka w sytuacjach kryzysowych, zarządzanie zasobami ludzkimi.*

Fot. 229. Pracownia komputerowa WZ. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

20 października 2010 r. przedstawiciel Wydziału przedstawił dokonania z zakresu nauczania o targach podczas konferencji, która była w ramach Międzynarodowych Targów Poznańskich. Wyróżnienie związane było z faktem, że „od 7 lat […] na Wydziale Zarządzania PRz są realizowane zajęcia dydaktyczne w ramach przedmiotu „marketing wystawienniczy[1557]". W programie specjalizacji prowadzonej przez Katedrę Marketingu studenci w ciągu 30 godz. wykładów i 15 godz. ćwiczeń poznają istotę współczesnych targów i wystaw gospodarczych, jak również cały proces związany z przygotowaniem oraz realizacją wystąpienia targowego. […]. Zakres i postać zajęć prowadzonych ze studentami Politechniki Rzeszowskiej zostały zaprezentowane podczas poznańskiej konferencji"[1558].

[1557] Marketing wystawienniczy – strategie wystawiennicze o zasięgu krajowym i globalnym dostosowane do klienta. www.exspace.pl/articles/show/2726 (09.07.2020 r.).
[1558] M. Gębarowski, *Edukacja targowa na Wydziale Zarządzania (na tle zajęć dydaktycznych w innych ośrodkach akademickich)*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 12 (216), s. 16.

Fot. 230. Nowoczesne metody kształcenia na WZ. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Pracownicy Wydziału byli także zapraszani do Rad Programowych konferencji, np. dr Marcin Gębarowski został zaproszony na Europejskie Forum „Marketing Instytucji Naukowych i Badawczych", zorganizowane przez Instytut Lotnictwa 24-25 listopada 2011 r. w Warszawie. W spotkaniu uczestniczyło ponad 50 osób (przedstawiciel władz Polski i goście z zagranicy). Dr Marcin Gębarowski wygłosił „podczas sesji otwierającej wydarzenie referat nt. „Targi jako narzędzie komunikacji instytucji naukowych i badawczych"[1559].

Fot. 231. Graduacja w 2011 r. na WZ. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1559] M. Gębarowski, *W Instytucie Lotnictwa o marketingu instytucji naukowych i badawczych,* „Gazeta Politechniki" 2012, nr 1-2 (217-218), s. 19.

W 2012 r. kierunek logistyka został poddany ocenie Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Poziom nauczania kierunku spełniał wszelkie normy i Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej podjęło uchwałę nr 410/2012 z 11 października 2012 r., która przyznała pozytywną ocenę w zakresie jakości kształcenia na kierunku *logistyka* prowadzonym na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia. „Kryteriami podlegającymi ocenie były: koncepcja rozwoju kierunku, cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji, program studiów. Zasoby kadrowe, infrastruktura dydaktyczna, prowadzenie badań naukowych, system wsparcia studentów w procesie uczenia się, wewnętrzny system zapewnienia jakości”[1560].

W ramach współpracy z przemysłem powstała i rozpoczęła działalność 23 stycznia 2013 r. Rada Biznesu na Wydziale. „Składająca się przede wszystkim z przedstawicieli świata biznesu (prezesów i dyrektorów banków, przedsiębiorstw produkcyjnych, handlowych i usługowych)”[1561]. Miała celu podjęcie współpracy z Wydziałem Zarządzania w procesie dydaktycznym i naukowym, wspieranie inicjatyw studenckich, zapewnianie staży i praktyk dla najlepszych studentów z Wydziału.

W 2013 r. Wydział oferował kurs „Microeconomics of Competitiveness (MOC). Kurs ten został opracowany przez Profesora Michaela E. Portera oraz jego współpracowników z Harvard Business School”[1562].

24 maja 2013 r. Wydział obchodził XX-lecie działalności. Zorganizowano konferencję jubileuszową, na którą zaproszono m.in. obecnych i byłych pracowników. Zgromadzeni w auli V-1 wysłuchali historii Wydziału przedstawionej przez dziekana prof. dr hab. Grzegorza Ostasza. Ważny „punkt konferencji stanowił wykład prof. dr hab. Danuty Hübner[1563], posłanki do Parlamentu Europejskiego, przewodniczącej Komisji Rozwoju Regionalnego. […]. Wystąpienie Pani Profesor dotyczyło dynamiki przemian gospodarczych w Unii Europejskiej oraz ich skutków dla rozwoju naszego kraju. Ponadto w programie uroczystości znalazły się m.in. wykłady prof. Zbigniewa Bochniarza[1564] (profesora wizytującego w Evans School of

[1560] B. Zatwarnicka-Madura, *Akredytacja na kierunku logistyka*, „Gazeta Politechniki” 2013, nr 1 (229), s. 7; *Wydział Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 2014.
[1561] B. Zatwarnicka-Madura, *Inauguracyjne spotkanie Rady Biznesu na Wydziale Zarządzania*, „Gazeta Politechniki” 2013, nr 5 (233), s. 14.
[1562] *Wydział Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 2014, s. 12.
[1563] Profesor Danuta Hübner (1948) – ekonomistka i polityk. W latach 1997-1998 szef Kancelarii Prezydenta RP, w latach 2001-2003 szef UKIE (Komitet Integracji Europejskiej), w latach 2003-2004 minister-członek Rady Ministrów, pierwszy reprezentujący Polskę komisarz w Unii Europejskiej (ds. polityki regionalnej), posłanka do Parlamentu Europejskiego VII, VIII i IX kadencji. https://danuta-huebner.pl/o-mnie-2 (09.07.2020 r.).
[1564] Profesor Zbigniew Bochniarz (1945) – specjalista w dziedzinie mikroekonomii konkurencji, strategiach zrównoważonego rozwoju oraz ekonomicznych, środowiskowych i społecznych aspektach zrównoważonego rozwoju podczas procesów transformacyjnych w krajach postkomunistycznych. https://www.paccpnw.org/zbigniew-bochniarz/ (09.07.2020 r.).

Public Affairs, University of Washington) pt. „Zrównoważony rozwój regionalny a konkurencyjność i rozwój klastrów" oraz prof. dr hab. inż. Leszka Woźniaka, kierownika Katedry Przedsiębiorczości, Zarządzania i Ekoinnowacyjności […] pt. „Perspektywa Europa 2020 - wymagania smart specialisation [1565] i biogospodarki"[1566]. 20 października wręczono dyplomy absolwentom. „Obok absolwentów *zarządzania* - po raz pierwszy dyplomy odebrali absolwenci kierunku *logistyka*, którzy zdobyli tytuł zawodowy magistra inżyniera"[1567].

Fot. 232. Katedra Systemów Zarządzania i Logistyki. Źródło: https://kszil.prz.edu.pl/.

Pracownicy Wydziału odwiedzali zagraniczne uczelnie dzięki np. uzyskanym dotacjom z Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. W pierwszych dniach grudnia 2013 r. pięć osób z Wydziału Zarządzania wyjechało do Łotwy. Wizytowano Uniwersytet Łotewski. „Wyjazd na Łotwę zorganizowała Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego w ramach programu „Sniffer dog-animator innowacji". Celem tego przedsięwzięcia jest podniesienie zdolności pracowników sektora B+R do zarządzania projektami badawczymi oraz pracami rozwojowymi"[1568].

W dniach 17-19 października 2013 r. 3 studentki oraz 2 pracowników Wydziału uczestniczyli w Targach Poznańskich. Jak oceniali uczestnicy „była to dobra okazja do

[1565] SMART (od ang. Specific, Measurable, Achievable, Relevant, Time-bound) – cel powinien być zgodnie z ta koncepcja: Skonkretyzowany (ang. Specific), Mierzalny (ang. Measurable) Osiągalny (ang. Achievable), Istotny (ang. Relevant), Określony w czasie (ang. Time-bound). https://www.sosnowiec-bhp.pl/koncepcja-smart.html (09.07.2020 r.).
[1566] M. Gębarowski, *XX-lecie Wydziału Zarządzania - konferencja jubileuszowa*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 7-8 (235-236), s. 3.
[1567] J. Rybak, *Graduacja 4.0*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 12 (240), s. 15.
[1568] M. Gębarowski, *Wizyta pracowników WZ na Łotwie*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 1-2 (241-242), s. 21.

zobaczenia, jak w praktyce jest realizowana aktywność marketingowa blisko 200 polskich i zagranicznych wystawców, wśród których znaleźli się m.in. tour operatorzy, narodowe i regionalne organizacje turystyczne, jak również pojedyncze kraje, powiaty, gminy i miasta. […] Reprezentanci Politechniki Rzeszowskiej uczestniczyli […] w Targach Gier Video i Multimedialnej Rozrywki Poznań Game Arena, Salonie Modelarstwa i Gier Towarzyskich Hobby, Targach Akwarystyki i Terrarystyki Aquazoo oraz Targach Zabawek i Artykułów dla Dzieci Happy Baby"[1569].

Wydział często gościł znanych naukowców z zagranicy, np. 7-12 kwietnia 2014 r. na Wydziale przebywał prof. dr hab. Alekxandr Razin z „Wydziału Filozoficznego Państwowego Uniwersytetu Moskiewskiego im. M. Łomonosowa […] Zainteresowania naukowe Profesora skupiają się na problemach spójności procesu moralnego wychowania i społecznego rozwoju osobowości, kształtowania poglądów społecznych z punktu widzenia płaszczyzny aksjonormatywnej ze szczególnym uwzględnieniem imperatywu moralnego Kanta"[1570].

15-16 kwietnia 2014 r. na Wydziale zorganizowano wykłady i warsztaty poświęcone sztuce autoprezentacji oraz komunikacji „Spotkania ze studentami i pracownikami prowadziła specjalistka ds. planowania rozwoju osobistego Anne Szermuszyn, wykładowca w Department of Business Studies and Commercial Sciences, VIVES – Catholic University College, Kortrijk, Belgia [1571]. Cykl dwudniowych spotkań rozpoczęły warsztaty na temat „*Cross-cultural communication*" oraz „*Constructive criticism-providing feedback*", w trakcie, których studenci rozwiązywali praktyczne problemy komunikacji w otoczeniu wielokulturowym oraz odgrywali scenki typu role-playing. W drugim dniu odbył się interaktywny wykład zatytułowany „Yes, you can! Presentation skill and public speaking as one of the examples of soft skills" oraz warsztaty „Creative problem solving and resolving conflicts"[1572].

Wydział organizował również różnego rodzaju konkursy, np. 9 kwietnia 2014 r. odbył się II Konkurs Wiedzy Finansowo-Bankowej (KWFB[1573]), było aż 16 finalistów. „W bieżącym

[1569] M. Gębarowski, *Przedstawiciele WZ na największych w Polsce targach turystycznych*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 1-2 (241-242), s. 24.
[1570] T. Gugnina, *Wizyta prof. Aleksandra Razina z Państwowego Uniwersytetu Moskiewskiego*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 5-6 (245-246), s. 29.
[1571] VIVES University College, Kortrijk, Belgia – największa uczelnia uniwersytecka we Flandrii, https://www.bachelorstudies.pl/uniwersytety/Belgia/VIVES-University-College/ (09.07.2020 r.).
[1572] M. Suraj, *Anglojęzyczne warsztaty na Wydziale Zarządzania*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 5-6 (245-246), s. 30.
[1573] Konkurs Wiedzy Finansowo-Bankowej – organizowany przez Zakład Finansów, Bankowości i Rachunkowości z Wydział Zarządzania PRz, partnerem Konkursu Wiedzy Finansowo-Bankowej jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości, a program jest realizowany przez Związek Banków Polskich Program Nowoczesne Zarządzanie Biznesem. https://wz.prz.edu.pl/aktualnosci/vi-konkurs-wiedzy-finansowo-bankowej-rozpoczety-117.html (09.07.2020 r.).

roku akademickim do zmagań konkursowych zgłosiło się około 120 uczestników, głównie studentów”[1574].

W 2012 r. dwa kierunki *zarządzanie* oraz *finanse i rachunkowość* otrzymały pozytywną ocenę Polskiej Komisji Akredytacyjnej. „Prezydium PKA (uchwałami nr 21 i 214 z 8 maja br.) potwierdziło, że Wydział Zarządzania spełnia wymagania kadrowe i programowe, w tym dotyczące osiąganych efektów kształcenia oraz organizacyjne do prowadzenia kierunków *zarządzanie* (na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia) oraz *finanse i rachunkowość* (na poziomie studiów pierwszego stopnia). Poziom prowadzonego kształcenia odpowiada przyjętym kryteriom jakościowym”[1575].

Fot. 233. Zakład Finansów, Bankowości i Rachunkowości. Źródło: https://zfbir.w.prz.edu.pl/.

Organizatorzy Międzynarodowego Seminarium Naukowego Studentów zaprosili władze School of Business Administration z Karviny do odwiedzenia Wydziału Zarządzania. Delegacja przebywała na Wydziale w dniach 28-29 kwietnia 2014 r. Podczas spotkania 29 kwietnia 2013 r. „Omówiono wiele zagadnień, m.in. możliwość nawiązania stałej współpracy naukowo-dydaktycznej. Pierwszym efektem ma być organizacja kolejnego wspólnego seminarium naukowego, które odbędzie się jesienią 2014 r. w Karvinie”[1576].

Władze Wydziału dbały, by studenci oprócz wiedzy teoretycznej zdobywali doświadczenie i w związku z tym „propagując taki właśnie model kształcenia, Wydział Zarządzania stara się umożliwić studentom nowego kierunku studiów *bezpieczeństwo wewnętrzne* spotkania z praktykami zawodów związanych z ochroną bezpieczeństwa. W okresie maja i czerwca 2014 r. odbyło się kilka seminariów poświęconych problematyce zagrożeń bezpieczeństwa i praktycznym aspektom przeciwdziałania tym zagrożeniom”[1577].

[1574] M. Suraj, *Wiedza finansowo-bankowa na WZ*, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 5-6 (245-246), s. 39.
[1575] B. Zatwarnicka-Madura, *Akredytacja na Wydziale Zarządzania*, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 7-8 (247-248), s. 13; Na podstawie wywiadu z prof. Grzegorzem Ostaszem, 15.04.2020 r.
[1576] M. Sołtysiak, *Nowe możliwości współpracy WZ*, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 7-8 (247-248), s. 22.
[1577] M. Pomykała, *Spotkania z praktykami zawodu*, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 9-10 (249-250), s. 27.

Fot. 234. Zakład Nauki o Bezpieczeństwie. Źródło: http://znob.portal.prz.edu.pl/.

Takie spotkania z przedstawicielami firm organizowano także i dla studentów kierunków *zarządzanie, finanse i rachunkowość* oraz *logistyka*. Dla studentów kierunku *bezpieczeństwo wewnętrzne* zorganizowano następujące wydarzenia:

- seminarium *Bezpieczeństwo imprez masowych. Stan prawny i doświadczenia czeskiej Policji* z oficerami policji czeskiej płk Radi Pražák oraz mjr René Michálek,
- wykład pt. *Afganistan – czy na pewno koniec wojny?*, prelegent ppłk dr Wiesław Lewicki[1578], szef szkolenia 21. Brygady Strzelców Podhalańskich,
- 10 czerwca spotkanie nt. *Rzecznik Policji, a współczesne massmedia* z rzecznikiem prasowym podkarpackiego komendanta Policji komisarzem Pawłem Międlarem[1579].
- 17 czerwca odbyło się seminarium pt. *Trójstronna perspektywa wymiaru sprawiedliwości RP* z zastępcą prokuratora apelacyjnego dr Andrzejem Kiełtyką[1580], mecenasem dr Bolesławem Kurzępą[1581] oraz sędzią Sądu Okręgowego dr Mariuszem Sztorcem[1582].

Seminaria dla pracowników organizowały katedry i zakłady, i tak 3 grudnia 2014 r. odbyło się Seminarium Naukowe pt. *Zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej w Unii*

[1578] Płk Wiesław Lewicki (1963) – dowódca 1 batalionu strzelców podhalańskich w latach 2007-2012. https://1bsp.wp.mil.pl/pl/pages/poczet-dowodcow/. https://1bsp.wp.mil.pl/pl/pages/poczet-dowodcow/ (09.07.2020 r.).
[1579] Paweł Międlar – były rzecznik Komendy Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie. http://bip.podkarpacka.policja.gov.pl/KPR/status-prawny/5193,Podstawy-prawne-dzialania-KWP-w-Rzeszowie.html (09.07.2020 r.).
[1580] Dr Andrzej Kiełtyka (1953) – emerytowany prokurator Prokuratury Apelacyjnej w Rzeszowie, wykładowca Zakładu Prawa Politechniki Rzeszowskiej, wykładowca Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury w Krakowie. http://iusetadministratio.eu/wp-content/Zeszyty_naukowe/2016/3_2016/3_2016_11_Andrzej_Kieltyka.pdf
[1581] Dr Bolesław Kurzępa (1952) – adiunkt PRz, autor ponad 300 publikacji z zakresu prawa karnego i innych dziedzin prawa. https://www.ksiegarnia.beck.pl/autorzy/boleslaw-kurzepa (09.07.2020 r.).
[1582] Dr Mariusz Sztorc – Sędzia Sądu Okręgowego w Rzeszowie. https://www.rzeszow.so.gov.pl/wykaz-sedziow-podzial-czynnosci. html (31.08.2020 r.).

Europejskiej w latach kryzysu finansowego – wykorzystanie metod taksonomicznych do analiz danych krajowych i regionalnych"[1583].

W ramach kierunku *logistyka* planowano uruchomienie specjalności kształcenia związanej z obsługą ruchu lotniczego w cywilnych portach lotniczych od roku akademickiego 2015/2016. „W związku z tym […] było spotkanie z Panią Hanną Klecz [1584], która na zaproszenie władz Wydziału Zarządzania w dniu 29 stycznia br. wygłosiła wykład otwarty nt. *Obsługa lotniskowa w liniach lotniczych*. Jest ona ekspertem ds. obsługi lotniskowej w Urzędzie Lotnictwa Cywilnego, a jej rozległa wiedza wynika z bogatego doświadczenia, blisko 30 lat zajmowania się organizowaniem oraz nadzorowaniem obsługi pasażerów w portach lotniczych"[1585].

W czerwcu 2015 r. prof. Sharyn Rundle-Thiele [1586] oraz prof. Krzysztof Kubacki[1587] z Griffith University z Australii uczestniczyli w konferencji, której organizatorem była Katedra Marketingu nt. „Współczesny marketing – na styku teorii i praktyki".

Z inicjatywy dziekana G. Ostasza od 2009 r. na Wydziale organizowana jest uroczystość graduacji, czyli wręczania dyplomów absolwentom studiów magisterskich. WZ był pierwszym wydziałem, który Politechniki, który w tak uroczysty sposób celebrował swoich absolwentów[1588].

Po pewnym czasie do inicjatywy dołączyły inne wydziały, jest to ciekawy zwyczaj, a po latach absolwenci ze wzruszeniem oglądają zdjęcia z uroczystości. Graduacja przebiega w miłej atmosferze, a absolwentom towarzyszą w tej tak ważnej chwili rodzina i przyjaciele.

[1583] M. Sobolewski, *Seminarium Naukowe na WZ*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 1-2 (253-254), s. 21.
[1584] Hanna Klecz – były dyrektor Aeroklubu Podkarpackiego i Station Manager PLL LOT. https://dlapilota.pl/zrodlo/hanna-klecz (09.07.2020 r.).
[1585] M. Gębarowski, *Na Wydziale Zarządzania o pracy lotnisk*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 3 (255), s. 15.
[1586] Profesor Sharyn Rundle-Thiele – dyrektor i założyciel Social Marketing @ Griffith i redaktor naczelny Journal of Social Marketing, pracownik naukowy Marketing w Griffith Business School. https://www.griffith.edu.au/.../sharyn-rundle-thiele (09.07.2020 r.).
[1587] Prof. Krzysztof Kubacki – specjalista w dziedzinie marketingu społecznego związanego z ochroną zdrowia, pracownik naukowy w Marketing w Griffith Business School. https://www.griffith.edu.au/griffith-business-school/departments/marketing/branding-consumer-research-network/members (09.07.2020 r.).
[1588] Na podstawie wywiadu z prof. Grzegorzem Ostaszem, 15.04.2020 r.

Fot. 235. Graduacja absolwentów WZ w 2015 r. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Jedna z uroczystości (szósta) odbyła się 18 października 2015 r. „W auli S-1 zgromadziło się 130 tegorocznych absolwentów studiów magisterskich (stacjonarnych i niestacjonarnych) na kierunkach *zarządzanie* oraz *logistyka* w towarzystwie rodzin, kolegów i przyjaciół”[1589]. 14 wyróżniających się studentów otrzymało nagrody. Na spotkaniu byli obecni także pracownicy i promotorzy.

Przy Wydziale działała Rada Biznesu mająca cele rady doradczej (na pozostałych wydziałach uczelni funkcjonowały rady gospodarcze). Jedno z jej spotkań odbyło się 4 listopada 2015 r. Posiedzeniu Rady przewodniczyła prezes firmy Marma Polskie Folie[1590] Marta Półtorak [1591] wraz z prawie 30-osobowym składem Rady Biznesu. „Gościom zaprezentowano najnowsze wdrożenia, tj. aplikację »4 wymiAR«[1592], zastosowaną w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie, a przygotowaną przez mgr. Bartosza Bukałę [1593]z Laboratorium

[1589] B. Zatwarnicka-Madura, *Graduacja 2015 na WZ*, „Gazeta Politechniki” 2015, nr 12 (264), s. 26.
[1590] Marma Polskie Folie – firma powstała w 1991 r., początkowo zajmowała się produkcją folii ogrodniczych i budowlanych oraz opakowań dla przemysłu, obecnie jest jednym z liderów przetwórstwa tworzyw sztucznych w Europie. https://www.marma.com.pl/ (09.07.2020 r.).
[1591] Marta Półtorak – prezes firmy Marma Polskie Folie. https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/7,34962,23210884,marta-poltorak-znana-rzeszowska-bizneswoman-angazuje-sie-na.html (09.07.2020 r.).
[1592] Aplikacja „4 wymiAR” – przedstawienie przedmiotów w technologii rozszerzonej rzeczywistości poprzez kod AR uzyskując więcej informacji o danym obiekcie, tekstowych, ale też wykorzystując animacje, filmy, muzyka, ilustracje, zdjęcia czy eksponaty w wersji 3D. https://rzeszow24.pl/poznaj-4-wymiar-muzeum/ (09.07.2020 r.).
[1593] Mgr Bartosz Bukała – pracownik Laboratorium Technologii Wizualnych i Rzeczywistości Rozszerzonej na Wydziale Zarządzania PRz. https://wz.prz.edu.pl/absolwenci/graduacja (09.07.2020 r.).

Technologii Wizualnych i Rzeczywistości Rozszerzonej na WZ" [1594]. Przewodnicząca Samorządu Studenckiego na WZ, Gabriela Bartkowicz[1595], brała także udział w posiedzeniu Rady.

Koła naukowe studentów wykazywały dużą aktywność. Najstarsze z nich - Studenckie Koło Naukowe Komunikacji Marketingowej „Brief"[1596] działające przy Katedrze Marketingu było organizatorem Konferencji Naukowej „MarketingON. Siła innowacji" 7-8 grudnia 2015 r. „Zwieńczeniem dwóch dni konferencji był pokaz XV edycji »Nocnego Spotkania z Reklamą«, sztandarowego wydarzenia organizowanego przez Studenckie Koło Komunikacji Marketingowej »Brief«. W pokazie uczestniczyło ponad 900 osób zgromadzonych na dwóch salach wykładowych V1 i S1, a także liczne grono odbiorców transmisji on-line"[1597].

Grudzień 2015 r. obfitował w różne wydarzenia m.in. „studenci 9 europejskich narodowości spotkali się w trakcie VI Międzynarodowego Seminarium Studenckiego [1598] z cyklu International Student Seminars on Management and Financial Issues. Seminarium, które odbyło się 1 grudnia 2015 r. w Silesian University in Opava, School of Business Administration in Karvina w Czechach"[1599].

Także w grudniu 2015 r. Katedra Metod Ilościowych zorganizowała II Seminarium Naukowe pt. „Sytuacja społeczno-gospodarcza w Unii Europejskiej w latach kryzysu finansowego – analiza danych regionalnych i międzynarodowych" [1600]. 9 grudnia 2015 r. rozpoczęto obrady i wygłoszono 11 referatów. „W spotkaniu udział wzięli m.in. przedstawiciele Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego Podkarpackiego Urzędu

[1594] B. Zatwarnicka-Madura, *Spotkanie Rady Biznesu przy WZ*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 12 (264), s. 23.
[1595] Gabriela Bartkowicz – absolwentka na Wydziale Zarządzania PRz, była przewodnicząca Samorządu Studenckiego. https://wz.prz.edu.pl/aktualnosci/graduacja-na-wydziale---dzien-wzruszen--lez-i-wspomnien-89.html
[1596] Studenckie Koło Naukowe Komunikacji Marketingowej „Brief" – koło studenckie skupiające studentów zainteresowanych różnymi aspektami aktywności promocyjnej przedsiębiorstw i organizacji. http://www.ssprz.pl/kola-naukowe/wydzial-zarzadzania/studenckie-kolo-naukowe-komunikacji-marketingowej-brief
[1597] J. Sienkiewicz, *„MarketingON. Siła innowacji" konferencja na WZ*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 1-2 (265-266), s. 25.
[1598] VI Międzynarodowe Seminarium Studenckie International Student Seminars on Management and Financial Issues – seminarium naukowe przygotowane przez Zakład Finansów Bankowości i Rachunkowości oraz Silesian University in Opava, School of Business Administration in Karvina oraz Wydział Zarządzania Uniwersytetu w Preszowie; odbyło się 30.11.2015-2.12.2015 r. https://zfbir.w.prz.edu.pl/konferencje-naukowe
[1599] M. Suraj, *Studenci WZ na Międzynarodowym Studenckim Seminarium - ISS Karvina 2015 w Czechach*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 1-2 (265-266), s. 25.
[1600] Więcej: http://kmi.portal.prz.edu.pl/pl/aktualnosci/art16,ii-seminarium-naukowe.html (09.07.2020 r.).

Marszałkowskiego[1601], Podkarpackiej Regionalnej Organizacji Turystycznej[1602], Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Uniwersytetu Jagiellońskiego"[1603].

Fot. 236. Zakład Metod Ilościowych. Źródło: http://kmi.portal.prz.edu.pl/.

Aktywność studentów została nagrodzona podczas uroczystości w Hotelu Marriott w Warszawie 15 lutego 2016. „Studenckie Koło Naukowe Komunikacji Marketingowej »Brief« działające na Wydziale Zarządzania odebrało nagrodę w wysokości 5 tys. zł za organizację „Nocnego Spotkania z Reklamą". Impreza ta jest organizowana od 15 lat […]. W innej kategorii zwyciężył zespół PRz Racing Team[1604] za budowę bolidu, który startuje w wyścigach „Formuła Student" [1605] . Dodatkowo studenci Wydziału zdobyli nagrody indywidualne w wysokości 5 tys. zł w konkursie „Inwestycja w Przyszłość".

Wydział może się poszczycić wydawaniem wysoko punktowanych dwóch serii czasopism naukowych: „Modern Management Review" oraz „Humanities and Social Sciences", gdyż „zgodnie z najnowszym rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 23 grudnia 2015 r. liczba punktów przyznawanych autorowi za publikację w kwartalniku »Modern Management Review« została podniesiona do 11, a w kwartalniku

[1601] Regionalne Obserwatorium Terytorialne Podkarpackiego Urzędu Marszałkowskiego – organizacja powstała na podstawie Zarządzenia nr 8/2013 Marszałka Województwa Podkarpackiego z dnia 19 lutego 2013 r., w strukturze Departamentu Strategii i Planowania Przestrzennego (teraz Departament Rozwoju Regionalnego), w celu strategicznego zarządzania rozwojem województwa. http://www.rot.podkarpackie.pl/ (09.07.2020 r.).
[1602] Podkarpacka Regionalna Organizacja Turystyczna – Podkarpacki Regionalny Portal Turystyczny z aktualnymi informacjami z Rzeszowa i okolic wraz ze zdjęciami województwa, wizytówki firm i ośrodków turystycznych. https://www.podkarpackie.travel (09.07.2020 r.).
[1603] M. Sobolewski, *Seminarium naukowe na WZ*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 3 (267), s. 25, 26.
[1604] Więcej: https://www.podkarpackie.travel (09.07.2020 r.).
[1605] D. Gębarowski, *Studenci PRz zdominowali ogólnopolski konkurs*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 3 (267), s. 13.

»Humanities and Social Sciences« aż do 14 punktów. Maksymalna liczba punktów dla czasopism znajdujących się na liście B wynosi 15”[1606].

Wydział zawsze aktywnie włączał się w promocję programu Erasmus (studia i praktyki za granicą) oraz projektu studiów w Chinach. „15 marca 2016 r. w budynku Wydziału Zarządzania odbyła się promocja wymiany zagranicznej dla polskich studentów WZ pod nazwą »Targi Erasmusa i studiów w Chinach«. […] W marcowej imprezie wzięło udział kilkunastu studentów Wydziału Zarządzania, którzy odbyli część studiów w: Belgii, Chinach, Hiszpanii, Islandii, Niemczech, Portugalii, Turcji czy Włoszech” [1607]. Byli „Erasmusi” przygotowali ciekawe stanowiska z pamiątkami, zdjęciami, udzielali wszelkich informacji osobom zainteresowanym. Prezentacje multimedialne i dyskusje na temat warunków studiowania za granicą cieszyły się ogromnym powodzeniem wśród studentów.

W 2006 r. z inicjatywy mgr Magdaleny Suraj i dr inż. Mirosława Sołtysiaka na WZ powstał Program International Classroom – Erasmus Challenge (ICEC), którego celem było zachęcanie studentów wydziału do uczestnictwa w programie Erasmus, od 1998 r. funkcjonującym na PRz. W ramach programu oferowano studentom wykłady prowadzone w języku angielskim, wycieczki tematyczne, seminaria międzynarodowe oraz dni otwarte na wydziałach PRz.

Fot. 237. Program International Classroom – Erasmus Challenge (ICEC). Źródło: https://wz.portal.prz.edu.pl/gfx/wz/pl/default_aktualnosci/262/7/1/175623628.jpg.

[1606] G. Ostasz, *Sukces czasopism naukowych WZ*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 3 (267), s. 19.
[1607] M. Suraj, *Sposób na… studia zagraniczne - czyli jak to robią na Wydziale Zarządzania*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 5 (269), s. 27.

W programie brali udział byli beneficjenci Programu Erasmus: studenci i pracownicy. Do 2012 r. odbyło się 19 wykładów tematycznych, 16 prezentacji przygotowanych przez 30 studentów WZ i trzy gościnne prezentacje oraz 11 razy organizowano dni otwarte. „W dniu 5 czerwca 2012 r. wykładem dr hab. inż. P. Strzelczyka zatytułowanym »Physical Foundations of Wind Energy Conversion« zamknęliśmy kolejny cykl anglojęzycznych otwartych wykładów ICEC […]. Formuła panelu »Open Lectures« zakłada, że po wykładzie tematycznym głos zabierają studenci. […] Działalność programu ICEC została zauważona przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE), która w publikacji do konkursu EDUinspiracje 2011, Mobility from Childhood to Seniority zamieściła opis działalności ICEC jako efektu Mobilności Programu Erasmus" [1608] pomysłodawczyni i koordynatorki mgr Magdaleny Suraj.

Fot. 238. Uczestnicy wykładów w ramach Program International Classroom – Erasmus Challenge. Źródło: https://icec.prz.edu.pl/archiwum/2011-12.

W sierpniu 2015 r. „Organizacja Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego – *International Civil Aviation Organization (ICAO)* oraz Urząd Lotnictwa Cywilnego w Warszawie podpisały porozumienie (*Memorandum of Understanding*) w sprawie

[1608] M. Suraj-Sołtysiak, *ICEC edycja 2011/2012,* „Gazeta Politechniki" 2012, nr 6-8 (222-224), s. 19-20.

specjalnego programu stażowego”[1609]. Polski Urząd Lotnictwa Cywilnego zarekomendował Politechnikę Rzeszowską do programu wraz z trzema innymi uczelniami z Polski. Przyjęto zasady i harmonogram działań, które rozpoczęły się w listopadzie 2015 r. Dla kandydatów z Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa oraz z Wydziału Zarządzania przygotowano wieloetapowy proces rekrutacji, który wyłonił dwóch kandydatów z obu wydziałów. Ostateczną decyzję podjęto w ICAO. Zwyciężczynią konkursu została Anna Pytel z Wydziału Zarządzania, studentka kierunku *logistyka*, specjalność *logistyka lotnicza* na studiach magisterskich. Staż trwał od 15 czerwca do 15 grudnia 2016 r. w Montrealu (gdzie znajduje się centrala ICAO), a polegał na pracy w Biurze Żeglugi Powietrznej ICAO w programie Mobilizacji.

Dbając o podnoszenie kwalifikacji kadry naukowej przygotowano warsztaty pt. „Efektywne publikowanie wyników badań naukowych” zorganizowane przez Katedry: Marketingu Wydziału Zarządzania, Opakowalnictwa Towarów Wydziału Towaroznawstwa Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Marketingu i Przedsiębiorczości Wydziału Zarządzania Politechniki Białostockiej, Katedry Badań Rynku i Usług Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu oraz Centrum Marketingu Produktów Spożywczych Uniwersytetu Rzeszowskiego w dniach 28 czerwca do 1 lipca 2016 r. Oprócz pracowników PRz w warsztatach uczestniczyli pracownicy innych rzeszowskich uczelni oraz Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. „Swoimi doświadczeniami dotyczącymi publikowania w wysoko punktowanych czasopismach naukowych dzielili się prof. Sharyn Rundle-Thiele oraz prof. Krzysztof Kubacki z Griffith University. Australijscy naukowcy posiadają uznany na świecie dorobek, potwierdzony licznymi publikacjami […]. Ponadto prof. Sharyn Rundle-Thiele jest redaktorem naczelnym czasopisma „Journal of Social Marketing”, wydawanego przez Emerald Group Publishing”[1610].

Siódma uroczysta graduacja absolwentów odbyła się 23 października 2016 r. „Po ślubowaniu nastąpił najważniejszy moment uroczystości – wręczenie dyplomów. Promowani odebrali je z rąk prorektora ds. kształcenia i dziekana”[1611].

W ciągu ponad dwudziestu lat swojej działalności Wydział bardzo wymiernie się rozwinął, osiągnął znaczące sukcesy zarówno w dziedzinie dydaktyki, jak i nauki, wykształcił tysiące studentów, trwale wpisał się w historię uczelni.

[1609] B. Zatwarnicka-Madura, *Wydział Zarządzania ufundował półroczny staż w najważniejszej organizacji lotniczej na świecie*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 8 (272), s. 20.
[1610] M. Gębarowski, *Warsztaty na WZ prowadzone przez profesorów z Griffith University z* Australii, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 8 (272), s. 34.
[1611] T. Olejarz, *Graduacja Wydziału Zarządzania*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 11-12 (275-276), s. 44.

Fot. 239. Laboratorium Kryminalistyki WZ. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Prof. dr hab. Grzegorz Ostasz odpowiadając na pytanie: jakie wydarzenia w historii wydziału uważałby za najważniejsze, wyjaśnił: „nie ograniczam się do jednego wydarzenia. Myślę, że bardzo ważne było sukcesywne wzmacnianie i rozbudowa wydziału. Pierwsze doktoraty, potem swego rodzaju „wysyp" obron doktorskich (lata 2004-2008), a w końcu regularne habilitacje pracowników wydziału utrwaliły jego rangę". Prof. G. Ostasz uważa, że w skali regionu wydział z każdym rokiem zyskiwał coraz lepszą renomę. Skutecznie konkurował, a właściwie dominował w grupie uczelni, bądź wydziałów społeczno-ekonomicznych. Nieco gorzej wyglądała pozycja na macierzystej Politechnice Rzeszowskiej, ale i tu udało się zyskać odpowiednie znaczenie i autorytet. Jeżeli chodzi o zakres potrzeb, są to przede wszystkim zmagania związane z obowiązującym wówczas (2008 r.) tzw. minimum kadrowym. Udało się te problemy ustabilizować bez potrzeby odwoływania się do samodzielnych pracowników dojeżdżających z odległych części kraju. Inny problem stanowiły bolączki lokalowe. Również te sprawy zostały skutecznie rozwiązane – dzięki staraniom dziekana wydział zyskał nową siedzibę (budynek „S")[1612].

Fot. 240. Budynek „S" Wydziału Zarządzania. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

A w 2018 r. oddano do użytku „S II", oba budynki połączono przewiązką.

[1612] Na podstawie wywiadu z prof. Grzegorzem Ostaszem, 15.04.2020 r.

Fot. 241. Budynek „S II" Wydziału Zarządzania. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Przygotowano również projekt i kompletną wymaganą dokumentację, a także część środków finansowych niezbędnych do budowy nowego obiektu, który otwarto w 2018 r. Jako dziekan Wydziału Zarządzania prof. G. Ostasz przede wszystkim zabiegał o rozwój silnej, własnej kadry, która gwarantowała wysoką jakość dydaktyki i prac naukowych, a jednocześnie jak najlepsze oceny podczas wizytacji PKA. Ponadto ważna była stabilizacja finansowa, wydział stał się najbardziej dochodową jednostką uczelni. Rozbudowano bazę lokalową, zmieniono nazwę wydziału (z WZiM na WZ) co potwierdzało nowoczesne trendy w jego rozwoju, uruchomiono nowe kierunki studiów na pierwszym i drugim stopniu[1613].

Jedyna porażka, to brak uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora. „W trakcie moich kadencji dziekańskich wydział był wciąż zbyt słaby pod względem własnej kadry „samodzielnej" (profesorowie i doktorzy habilitowani)" wspominał prof. G. Ostasz dodając, że podczas sprawowania funkcji dziekana skupiał na rozwiązywaniu problemów, a nie na ich roztrząsaniu. Dużym problemem była konieczność przebudowy struktury wydziału, opartej na własnej kadrze, w wymiernej części na absolwentach wydziału, przy jednoczesnym odchodzeniu od „wypożyczonych" profesorów, którzy nie mogli, bądź nie chcieli się utożsamiać z wydziałem. Pomysł zmiany nazwy z Wydziału Zarządzania i Marketingu na Wydział Zarządzania, jak wspominał prof. G. Ostasz, budził emocje, szczególnie pośród pracowników starszych stażem. Ważne momenty to również sukcesy naszych studentów, rozwój studiów podyplomowych i utworzenie Centrum Studiów Podyplomowych, organizacja specjalnych wykładów prowadzonych przez zapraszanych praktyków i ekspertów dla studentów wszystkich kierunków oraz wybranie na prorektorów uczelni dwóch pracowników z Wydziału Zarządzania[1614].

[1613] Na podstawie wywiadu z prof. Grzegorzem Ostaszem, 15.04.2020 r.
[1614] Na podstawie wywiadu z prof. Grzegorzem Ostaszem, 15.04.2020 r.

5.6. Wydział Matematyki i Fizyki Stosowanej

Powołanie Wydziału – jego władze

Podstawy do stworzenia nowego Wydziału dało uruchomienie kierunków studiów pierwszego stopnia na kierunkach *matematyka* i *fizyka techniczna* w 2005 r. *Matematyka* była prowadzona na Wydziale Zarządzania i Marketingu, a *fizyka techniczna* na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa.

Fot. 242. Wydział Matematyki i Fizyki Stosowanej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Katedra Fizyki i Katedra Matematyki złożyły propozycję do rektora o powołanie nowego Wydziału 12 czerwca 2006 r. Rektor po sprawdzeniu wniosku i stwierdzeniu spełniania wymagań przez wnioskujące jednostki związanych m.in. z liczbą nauczycieli akademickich posiadających tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego prowadzących zajęcia dydaktyczne, zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy w stosunku do planowanej liczby studentów Wydziału, także badań naukowych pracowników Katedr, posiadania literatury naukowej na stanie w Bibliotece Głównej PRz, warunków lokalowych, laboratoryjnych, obsługi administracyjnej dla pracowników i studentów oraz bazy socjalno-bytowej dla studentów, uznał je za odpowiednie i złożył wniosek na posiedzeniu Senatu 22 czerwca 2006 r.

Dziekanami Wydziału byli kolejno:

– Prof. dr hab. Tadeusz Paszkiewicz (2006-2008)
– Prof. dr hab. Dov Wajnryb (2008-2012)
– Dr hab. Iwona Włoch, prof. PRz (2012-2016 i 2016-2019),

Strukturę Wydziału stanowiły:

– Katedra Analizy Nieliniowej
– Katedra Fizyki i Inżynierii Medycznej
– Zakład Matematyki Dyskretnej
– Zakład Modelowania Matematycznego
– Zakład Optyki Stosowanej
– Zakład Topologii i Algebry

$$
\begin{aligned}
\left\{ {n \atop 4} \right\} &= \frac{1}{4!} \sum_{0<i_0<i_1<i_2<n} \binom{n}{i_2}\binom{i_2}{i_1}\binom{i_1}{i_0} \\
&= \frac{1}{24} \sum_{0<i_1<i_2<n} \binom{n}{i_2}\binom{i_2}{i_1} \sum_{0<i_0<i_1} \binom{i_1}{i_0} \\
&= \frac{1}{24} \sum_{0<i_1<i_2<n} \binom{n}{i_2}\binom{i_2}{i_1}(2^{i_1}-2) \\
&= \frac{1}{24} \sum_{0<i_2<n} \binom{n}{i_2} \left(\sum_{0<i_1<i_2} \binom{i_2}{i_1} 2^{i_1} - 2 \sum_{0<i_1<i_2} \binom{i_2}{i_1} \right) \\
&= \frac{1}{24} \sum_{0<i_2<n} \binom{n}{i_2}((3^{i_2}-1-2^{i_2})-2(2^{i_2}-2)) \\
&= \frac{1}{24} \sum_{0<i_2<n} \binom{n}{i_2}(3^{i_2}-3\cdot 2^{i_2}+3) \\
&= \frac{1}{24}((4^n-1-3^n)-3(3^n-1-2^n)+3\cdot(2^n-2)) \\
&= \frac{1}{24}(4^n-4\cdot 3^n+6\cdot 2^n-4).
\end{aligned}
$$

Fot. 243. Zakład Matematyki Dyskretnej. Źródło: https://agritourismquebec.com/matematyka-dyskretna-99/.

Już wcześniej zapady istotne dla przyszłego wydziału decyzje Rad Wydziału, a mianowicie: na posiedzeniu Rady Wydziału na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa 14 czerwca 2006 r. o zniesieniu kształcenia przez nich na kierunku *fizyka techniczna* od roku akademickiego 2006/2007, a 19 czerwca 2006 r. Rada Wydziału Zarządzania i Marketingu o zniesieniu kształcenia na kierunku *matematyka* od tego samego roku akademickiego. Kształcenie na tych kierunkach przewidywano na nowo utworzonym wydziale.

Prowadzone działania w celu stworzenia Wydziału dały rezultaty i na posiedzeniu 22 czerwca 2006 r. Senat Politechniki Rzeszowskiej na podstawie art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym podjął decyzję o utworzeniu Wydziału Matematyki i Fizyki Stosowanej (WMiFS) od 1 września 2006 r.

Senat podjął także inne ważne dla Wydziału uchwały, w myśl których Wydział „przejmuje osoby przyjęte w wyniku rekrutacji na I rok studiów w roku akademickim 2006/2007:

- przez Wydział Zarządzania i Marketingu na kierunek *matematyka*,
- przez Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa na kierunek *fizyka techniczna* oraz studentów tych kierunków, którzy odbywali w roku akademickim 2005/2006 studia na Wydziale Zarządzania i Marketingu oraz Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa”[1615].

W skład powołanego Wydziału weszły jednostki działające w strukturze Politechniki Rzeszowskiej jako jednostki międzywydziałowe: Katedra Fizyki oraz Katedra Matematyki, stały się więc one jednostkami wydziałowymi.

Jak ustalono „kształcenie na WMiFS realizowane będzie w ramach dwóch kierunkach studiów: *fizyki technicznej* ze specjalnością *fizyczne podstawy diagnostyki i miernictwa* oraz *matematyki* z dwiema specjalnościami *matematyka nauczycielska z informatyką* i *zastosowanie matematyki w ekonomii*” [1616]. Dotychczasowy kierownika Katedry Fizyki hab. Tadeusza Paszkiewicza[1617] został powołany decyzją rektora na dziekana Wydziału Matematyki i Fizyki Stosowanej.

Fot. 244. Laboratoria WMiFS. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1615] *Uchwała nr 25/2006 Senatu Politechniki Rzeszowskiej z dnia 22 czerwca 2006 r. w sprawie utworzenia Wydziału Matematyki i Fizyki Stosowanej,* „Gazeta Politechniki” 2006, nr 9-10 (153-154), s. 14.
[1616] M. Olejnik, *Mamy nowy wydział Matematyki i Fizyki stosowanej*, „Gazeta Politechniki” 2006, nr 9-10 (153-154), s. 5.
[1617] Prof. dr hab. Tadeusz Paszkiewicz (1942) – specjalista z zakresu fizyki teoretycznej, fizyki statystycznej, kinetyki fizycznej oraz fizyki fazy skondensowanej. http://www.prz.rzeszow.pl/fizyka/samodz/paszkiewicz.php (14.06.2020 r.).

Decyzja Senatu 22 czerwca 2006 r. była początkiem drogi tworzenia Wydziału. Jak wspominał pierwszy dziekan: „Po tym dniu rozpoczęliśmy „techniczne" przygotowania, m.in. kompletowanie tekstów aktów prawnych, remonty pomieszczeń Katedry Fizyki, które zostały przeznaczone na potrzeby Wydziału, ich wyposażanie, utworzenie pomieszczenia dla archiwum wydziałowego itd."[1618]

Fot. 245. Zajęcia z fizyki, WMiFS. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Początkowo liczba studentów na Wydziale Matematyki i Fizyki Stosowanej wynosiła ponad 180 osób, ale jak oceniał prof. Tadeusz Paszkiewicz studia na kierunkach matematycznych i fizycznych nigdy nie były i nie będą masowe, i nawet ze względu na zapotrzebowanie rynku nie ma takiej potrzeby.

Studia na kierunku *matematyka* na obu specjalnościach: *nauczycielska z informatyką* i *zastosowanie matematyki w ekonomii*[1619] trwały 3 lata. By zwiększyć szanse na prace absolwentów nowego Wydziału podejmowano starania, m.in. by studenci *matematyki*, specjalność *nauczycielska* mieli dodatkowe zajęcia z *informatyki* na Wydziale Elektrotechniki

[1618] M. Olejnik, *Rozmowa z prof. Tadeuszem Paszkiewiczem - dziekanem Wydziału Matematyki i Fizyki Stosowanej*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 11 (155), s. 9.

[1619] Zastosowanie matematyki w ekonomii – zastosowanie rozwiązań matematycznych w obliczeniach ekonomicznych, zgodnie z zasadą, że matematyka „uczy logicznego myślenia, szybkiego podejmowania optymalnych decyzji, algorytmów do rozwiązywania problemów". A. Berdowska, G. Górecka-Berdowska, *Od abakusa do komputera*, [w:] *Zastosowanie metod matematycznych w ekonomii i zarządzaniu*, red. J. Mika, K. Zeug-Żebro, Katowice 2013, s. 7.

i Informatyki i dzięki czemu mogliby realizować magisterskie studia uzupełniające na kierunku *informatyka*.

Uzyskana wiedza z zakresu informatyki oraz psychologii, pedagogiki i dydaktyki, pozwalała na pracę, jako nauczyciel matematyki i informatyki w szkołach podstawowych i gimnazjalnych. Studenci tej drugiej specjalności, czyli *zastosowanie matematyki w ekonomii* zdobywali wiedzę matematyczną, dzięki której mogli poddawać analizie zjawiska ekonomiczne z dziedziny ubezpieczeń, finansów i bankowości. Studia na kierunku *fizyka techniczna* ze specjalnościami *fizyka komputerowa w technice i medycynie* [1620] oraz *informatyczne systemy diagnostyczne*[1621] umożliwiały w ciągu trwających 3,5 roku studiów zdobycie wiedzy podstawowej z tych dziedzin, a także w zakresie nauk technicznych, jak np. elementy elektroniki, grafiki inżynierskiej [1622], automatyki, diagnostyki, inteligentnych systemów pomiarowych[1623], programowania, akwizycji danych[1624] itp.

Fot. 246. Studenci na zajęciach na WMiFS. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1620] Fizyka komputerowa w technice i medycynie – zastosowanie wynalazków fizycznych w diagnostyce medycznej. https://www.bryk.pl/wypracowania/fizyka/historia-fizyki/10890-wykorzystanie-fizyki-w-medycynie.html (14.06.2020 r.).

[1621] Informatyczne systemy diagnostyczne – studia interdyscyplinarne łażące elementy medycyny z matematyką, informatyką, fizyką, zagadnieniami inżynierskimi. https://www.otouczelnie.pl/artykul/6539/SYSTEMY-DIAGNOSTYCZNE-W-MEDYCYNIE (14.06.2020 r.).

[1622] Grafika inżynierska – nauka nt. metod sporządzania i odczytywania rysunków technicznych (dwuwymiarowych). https://arch.pg.edu.pl/katedra-sztuk-wizualnych/grafika-inzynierska (14.06.2020 r.).

[1623] Inteligentny system pomiarowy – system elektroniczny, przy wykorzystaniu łączności elektronicznej, pozwalający na generowanie, przesyłanie i analizę danych, w znacznie większym stopniu niż rozwiązania tradycyjne. https://www.cire.pl/item,63681,13,0,0,0,0,0,inteligentne-systemy-pomiarowe.html (14.06.2020 r.).

[1624] Akwizycja danych – inaczej gromadzenie, zbieranie danych. http://www.asmed-poznan.pl/?akwizycja-danych,29 (14.06.2020 r.).

Kadra naukowa Wydziału liczyła wówczas 7 profesorów tytularnych, 9 doktorów habilitowanych, 39 doktorów i 10 magistrów.

Minął pierwszy rok funkcjonowania Wydziału, pomimo wielu trudności związanych z pracami organizacyjnymi, tworzeniem struktur i zasad działania. Jeszcze przed rozpoczęciem kolejnego roku akademickiego Katedra Fizyki Politechniki Rzeszowskiej wraz z Instytutem Fizyki i Informatyki Stosowanej Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie „zorganizowała w dniach 5-12 września 2007 r. międzynarodową szkołę fizyki teoretycznej »Symmetry and Structural Properties of Condensed Matter« w Myczkowcach pod Soliną k. Leska. Wzięło w niej udział ok. 60 uczestników, w tym ponad 1/3 z 11 krajów z zagranicy (Anglia, Belgia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Izrael, Niemcy, Rosja, USA, Wenezuela)”[1625].

Dbając o poziom nauczania podpisano 2 kwietnia 2007 r. umowę o współpracy naukowej z Instituto Superior Técnico UT w Lizbonie, jednym z najważniejszych ośrodków naukowych w Portugalii, który zatrudniał specjalistów z zainteresowaniami naukowymi z dziedziny fizyki statystycznej, teorii materii skondensowanej[1626] i magnetyzmu[1627] oraz magnetoelektroniki.[1628] W ramach tej umowy realizowano „projekt badawczy »Właściwości transportowe i dynamika spinowa w układach niskowymiarowych i nanostrukturach«”.[1629] Wynikiem tej umowy były wizyty specjalistów z Instituto Superior Técnico np. 18 października 2007 r. prof. Miguel Araújo z Center for Physics of Fundamental Interactions, Instituto Superior Técnico, Lizbona, Portugalia, wygłosił referat nt. „Spin-flip scattering of correlated electrons in magnetic nanowires” oraz „w dniach 13-20 października 2007 r. z wizytą naukową w Katedrze Fizyki przebywali: prof. Vitor Vieira z Instituto Superior Técnico Uniwersytetu Technicznego w Lizbonie i prof. Miguel Araújo z Uniwersytetu Evory z Portugalii”[1630]. Na Wydziale gościł także dr Nicholas Sedlmayr z Uniwersytetu Halle-Wittenberg.

Wydział oddziaływał także na środowisko i społeczeństwo, propagując naukę wśród młodzieży np. przez współorganizowanie z Zarządem Oddziału Rzeszowskiego Polskiego Towarzystwa Matematycznego[1631] i Uniwersytetem Rzeszowskim w „dniach 9-12 kwietnia

[1625] T. Lulek, *O międzynarodowej letniej szkole fizyki teoretycznej*, „Gazeta Politechniki” 2007, nr 11 (167), s. 25.
[1626] Teoria materii skondensowanej – teoria nt. makroskopowych właściwości materii. https://www.fuw.edu.pl/~szczytko/FMS-II/6_FMS_Bloch_cd.pdf (14.06.2020 r.).
[1627] Magnetyzm – zjawiska fizyczne związane z wytwarzanym polem magnetycznym. https://epodreczniki.pl/a/oddzialywania-magnetyczne/DjniOz4pL (14.06.2020 r.).
[1628] Magnetoelektronika – jeden z działów elektroniki, nauka o teoretycznych podstawach urządzeń kwantowych. https://www.ifmpan.poznan.pl/pl/archiwalne-wyklady-specjalistyczne-z-fizyki.html (14.06.2020 r.).
[1629] B. Świder, *Seminaria wydziałowe*, „Gazeta Politechniki” 2008, nr 1(169), s. 19.
[1630] B. Rzepka, *Goście z Portugalii w Katedrze Fizyki*, „Gazeta Politechniki” 2008, nr 1 (169), s. 20-21.
[1631] Towarzystwo Matematyczne – stowarzyszenie powstałe w 1919 r. w celu propagowania matematyki. https://www.ptm.org.pl/oddzialy/oddzial-rzeszowski (14.06.2020 r.).

2008 r. w salach Zespołu Sal Wykładowych Politechniki Rzeszowskiej (bud. S)”[1632], czy „zawodów finałowych LIX Olimpiady Matematycznej (III etap)”[1633].

Władze Wydziału od początku miały na celu utworzenie studiów II stopnia na obu kierunkach. Stało się to możliwe na posiedzeniu Senatu PRz 31 stycznia 2008 r., kiedy to „przyjęto uchwałę nr 2/2008 w sprawie utworzenia na Wydziale Matematyki i Fizyki Stosowanej studiów drugiego stopnia na kierunku *matematyka*”[1634].

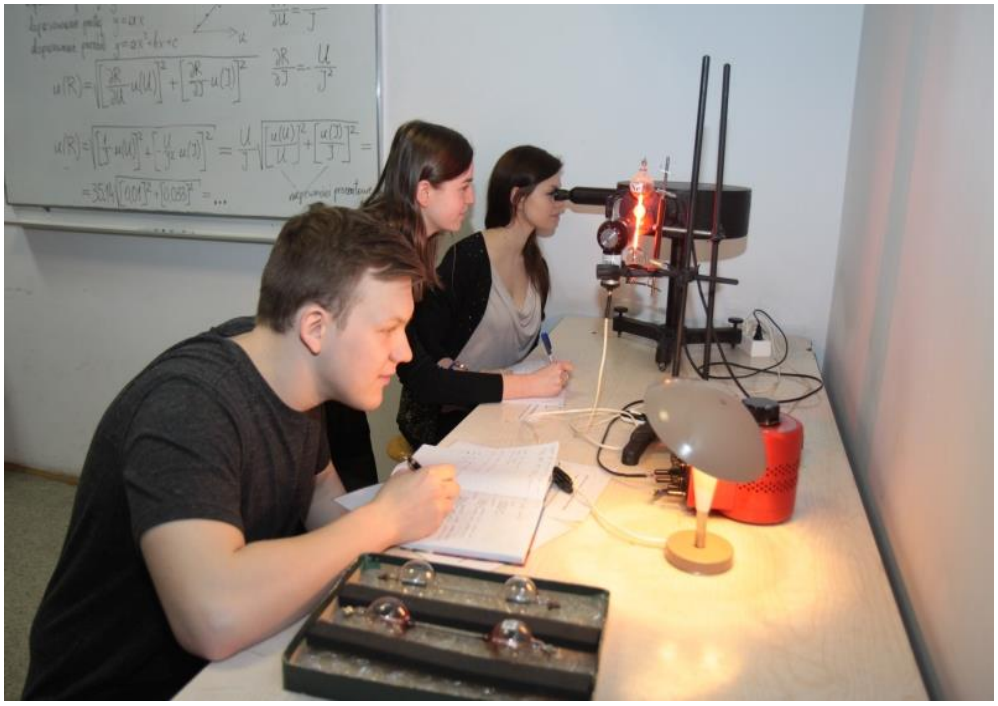

Fot. 247. Ćwiczenia studentów na WMiFS. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Rok 2008 przyniósł także zmiany władz Wydziału w związku z wyborami dziekanów na lata 2008-2012. Dziekanem „na Wydziale Matematyki i Fizyki Stosowanej [został] prof. dr hab. Dov Wajnryb”[1635].

Politechnika Rzeszowska uczestniczyła w projekcie „Zamawianie kształcenia na kierunkach technicznych, matematycznych i przyrodniczych – pilotaż”, projekt realizowało Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Środki na ten cel były z Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego. Decyzją władz przygotowano „zajęcia wyrównawcze z matematyki oraz fizyki. Przewiduje się utworzenie 3 grup z matematyki oraz 2 grup z fizyki”[1636]. Od roku akademickiego 2009/2010

[1632] S. Kanas, *Finał 59. Olimpiady Matematycznej w Politechnice Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki” 2008, nr 2 (170), s. 18.
[1633] S. Kanas, *Finał LIX Olimpiady Matematycznej w Politechnice*, „Gazeta Politechniki” 2008, nr 5 (173), s. 14.
[1634] A. Zawora, *Z obrad Senatu,* „Gazeta Politechniki” 2008, nr 4 (172), s. 14.
[1635] H. Herba, *Wybory władz uczelni w 2008 roku. Wybory dziekanów zakończone*, „Gazeta Politechniki” 2008, nr 5 (173), s. 3.
[1636] M. Popek, *Kształcenie na kierunkach zamawianych*, „Gazeta Politechniki” 2008, nr 12 (180), s. 13.

PRz otrzymała od Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego ponad 20 mln zł na realizację programu kierunków zamawianych, dotyczyło to także matematyki i fizyki technicznej.

„Dzięki dofinansowaniu możliwa będzie realizacja następujących zadań:

- stypendia dla najlepszych studentów kształcących się na kierunkach zamawianych w wysokości 900 PLN,
- programy wyrównawcze dla studentów pierwszego roku kształcących się na kierunkach zamawianych z matematyki, fizyki oraz chemii,
- zajęcia dydaktyczne prowadzone przez wybitnych specjalistów z różnych dziedzin, kursy dające dodatkowe kwalifikacje i uprawnienia zawodowe, wyjazdy studyjne do przedsiębiorstw oferujących zatrudnienie absolwentom, udział studentów w konferencjach naukowo-technicznych oraz targach”[1637].

Uczestnictwo w tym projekcie umożliwiało zapraszanie wybitnych naukowców, jak Prof. dr hab. Vicentiu Radulescu[1638], który „przeprowadził cykl wykładów dla studentów kierunku *matematyka* na temat przestrzeni metrycznych, realizowany w ramach projektu *Zamawianie kształcenia na kierunkach technicznych, matematycznych i przyrodniczych – pilotaż*. Wygłosił również odczyt naukowy dla studentów i pracowników, pt. *Multiple effects in the study of singular elliptic problems*”[1639]. Wizyta profesora trwała od 18 do 22 maja 2009 r.

Fot. 248. Wykład prof. Vicentiu Radulescu w Katedrze Analizy Nieliniowej. Źródło: https://wmifs.prz.edu.pl/aktualnosci/uroczyste-seminarium-w-katedrze-analizy-nieliniowej-156.html.

[1637] M. Popek, *Kierunki zamawiane*, „Gazeta Politechniki” 2009, nr 7-9 (187-189), s. 12.
[1638] Prof. dr hab. Vicentiu Radulescu – specjalista z zakresu równań różniczkowych cząstkowych oraz analizy nieliniowej, członek komitetu redakcyjnego Journal of Mathematical Analysis and Applications, pracownik Instytutu Matematyki Simion Stoilow Rumuńskiej Akademii Nauk w Bukareszcie oraz Katedry Matematyki Uniwersytetu w Craiova (Rumunia). http://www.math.ucv.ro/~radulescu/ 14.06.2020 r.).
[1639] A. Szynal-Liana, „Gazeta Politechniki”, *Profesor Vicentiu Radulescu w Katedrze Matematyki*, „Gazeta Politechniki” 2009, nr 7-9 (187-189), s. 30.

Wydział borykał się z różnymi trudnościami m.in. z naborem odpowiedniej liczby studentów i na dodatek przeważnie po pierwszym semestrze studiów pozostawała mniej niż połowa studentów. Pojawiały się, więc opinie o zbyt wysokich wymaganiach pracowników w stosunku do studentów. W związku z tym zorganizowano 7 maja 2009 r. spotkanie pracowników i studentów, uczestniczyły w nim także władze uczelni i wydziału. Studentom wszystkich lat *fizyki technicznej* zadano pytanie: czy studiowali wcześniej na innym kierunku i prawie wszyscy udzielili pozytywnej odpowiedzi. Kolejne pytanie dotyczyło powodu przerwania studiów, a konkretnie czy to problem z niezaliczeniem zajęć z fizyki spowodował przerwania studiów, wówczas okazało się, że tylko 9 osób przyznało, że niezaliczenie tego przedmiotu było przyczyną przerwania studiów. Wynika z tego, że „[…] fizyka prawdopodobnie w stopniu nie większym niż inne przedmioty przyczynia się do selekcji studentów pierwszego semestru. Trudności w studiowaniu dyscyplin technicznych wynikają najczęściej, jak twierdzą studenci, ze słabego przygotowania w zakresie przedmiotów ścisłych uzyskanego w szkole średniej”[1640].

Katedra Fizyki wraz Instytutem Fizyki AGH z Krakowa organizowała, co dwa lata międzynarodową letnią szkołę fizyki teoretycznej, pn. „Symmetry and Structural Properties of Condensed Matter”. Dziesiąta jej edycja odbyła się w dniach 2 - 9 września 2009 r. w hotelu „Energetyk” w Myczkowcach. „W tematyce ostatnich trzech szkół najistotniejszym wątkiem okazała się sprawa fizycznych podstaw kwantowego przetwarzania informacji, a więc problemy informatyki kwantowej [1641] – działu fizyki, który szczególnie intensywnie rozwija się w ostatnich latach w skali światowej”[1642].

Wydział ciągle się rozwijał, uruchomiano nowe specjalności np. na studiach I i II stopnia pojawiła się specjalność *ekologiczne przemiany energii*. Nowa specjalność łączyła nie tylko wiedzę z dziedziny fizyki, ale także dodatkową wiedzę z energetyki odnawialnej, przedsiębiorczości i ekologii, rozwiązywania problemów związanych z energetyką odnawialną, uczyła o mechanizmach wzajemnych przekształceń różnych form energii, właściwościach materiałów używanych w energetyce, w urządzeniach przekształcających energię, z zakresu prawnych uwarunkowań wspierania wykorzystania odnawialnych źródeł energii. A także

[1640] H. Herba, *Jak z tą fizyką jest?,* „Gazeta Politechniki” 2009, nr 10-11 (190-191), s. 16-17
[1641] Informatyka kwantowa – dziedzina łącząca informatykę i mechanikę kwantową, zajmująca się wykorzystaniem własności układów kwantowych do przesyłania i obróbki informacji, W. Jacak, W. Donderowicz, J. Jacak, *Wstęp do informatyki i kryptografii kwantowej*, red. L. Jacak, Wrocław 2011.
[1642] T. Lulek, *Dziesiąta międzynarodowa letnia szkoła fizyki teoretycznej Symmetry and Structural Properties of Condensed Matter,* „Gazeta Politechniki” 2009, nr 12 (192), s. 16.

„studenci poznają polskie prawo energetyczne oraz funkcje i znaczenie planu energetycznego na poziomie gminy i powiatu”[1643].

Katedra Fizyki aktywnie włączała się w zajęcia w ramach Politechniki Dziecięcej.

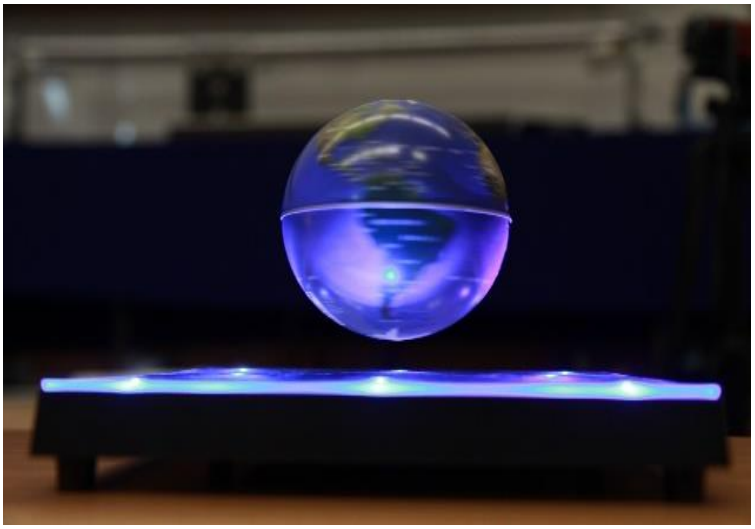

Fot. 249. Pokazy fizyczne. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

29 stycznia 2010 r. odbyły się zajęcia i pokazy fizyczne w Jarosławiu, a temat spotkania brzmiał „Fizyka, na co dzień i od święta”. Przeprowadzono „Następujące pokazy: »Usłyszeć i zobaczyć dźwięk«, »Jak widzimy kolory«, »Dziwne obroty i inne zjawiska związane z ruchem ciał«, »Prąd elektryczny i rodzaje energii« oraz »Zabawy z ciepłem i zimnem«”[1644].

Fot. 250. Pokazy z fizyki. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1643] T. Paszkiewicz, W. Stępień, *Ekologiczne przemiany energii Nowa specjalność studiów na kierunku fizyka*, „Gazeta Politechniki” 2010, nr 3 (195), s. 22.
[1644] T. Paszkiewicz, *„Politechnika Dziecięca” w Jarosławiu***,** „Gazeta Politechniki” 2010, nr 3 (195), s. 24.

W 2010 r. na zaproszenie władz wydzialu przybył i wygłosił wykład prof. dr hab. Jürgen Appell [1645] . „Profesor Appell przeprowadził cykl wykładów dla studentów kierunku *matematyka* na temat własności funkcji ciągłych, różniczkowalnych i całkowalnych, realizowany w ramach projektu »Zwiększenie liczby absolwentów na kierunkach *informatyka* oraz *matematyka*«. Wygłosił również odczyt naukowy dla studentów i pracowników, pt. *Nonlinear Superposition Operators*" [1646]. Profesor gościł na Wydziale w dniach 8-12 marca 2010 r.

Nadal kontynuowano projekty kierunków zamawianych [1647]. Na Wydziale w roku akademickim 2009/2010 realizowano następujące projekty: „Zwiększenie liczby absolwentów na kierunku *fizyka techniczna"* oraz „Zwiększenie liczby absolwentów na kierunkach *informatyka* oraz *matematyka*"[1648]. Wydział aktywnie uczestniczył w tym projekcie, promując go i zachęcając kandydatów, m.in. przez oferując uczestnictwo w:

- wyjazdach studyjnych do zakładów przemysłowych oraz do uczelni zagranicznych,
- wykładach wybitnych specjalistów z przemysłu czy profesorów uczelni krajowych i zagranicznych,
- dokształcaniu z języka angielskiego specjalistycznego,
- stażach w zakładach.

Dodatkowo oferowano możliwość uczestnictwa w zajęć wyrównawczych z fizyki i matematyki dla studentów pierwszego roku oraz możliwość otrzymywania stypendium przez 9 miesięcy w wysokości 900 zł na miesiąc nawet przez cały okres studiów. Wyplata stypendiów była uzależniona od wyników w nauce. W tym czasie studia I stopnia na kierunku *fizyka techniczna* trwały 3,5 roku, po pierwszym roku studenci wybierali specjalności: *informatyczne systemy diagnostyczne* lub *ekologiczne przemiany energii*. Wydział oferował także studia II stopnia z specjalnościami *fizyka w medycynie i technice* oraz *ekologiczne przemiany energii*. Z kolei studia I stopnia na kierunku *matematyka* ze specjalnością *zastosowania matematyki w ekonomii* trwały 3 lata.

[1645] Prof. Jürgen Appell – specjalista z zakresu analizy funkcjonalnej, członek zespołów redakcyjnych znanych czasopism naukowych, m.in. Fixed Point Theory, Journal of Function Spaces and Applications, pracownik Department of Mathematics, University of Würzburg (Niemcy). https://gepris.dfg.de/gepris/person/1351758?context=person&task=showDetail&id=1351758& (14.06.2020 r.).
[1646] A. Szynal-Liana, *Profesor Jürgen Appell z wykładem w Katedrze Matematyki*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 4-5(196-197), s. 27.
[1647] Więcej: http://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news,390465,93-projekty-dofinansowane-w-programie-kierunkow-zamawianych.html (10.06.2020 r.).
[1648] D. Wajnryb, *Dziekan Wydziału Matematyki i Fizyki Stosowanej zaprasza do studiowania na kierunkach zamawianych,* „Gazeta Politechniki" 2010, nr 7-9 (199-201), s. 11.

Fot. 251. Zajęcia praktyczne studentów na WMiFS. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Organizowano wyjazdy studyjne i jeden z nich odbył się 11 czerwca 2010 r. dla studentów „pierwszego roku kierunku *matematyka* […] na Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie”[1649].

Rozwój Wydziału – popularyzacja przedmiotów ścisłych

W 2011 r. uczelniane media poinformowały, że w kolejnym „roku akademickim 2011/2012 kierunkiem zamawianym w Politechnice Rzeszowskiej będzie także *matematyka* na Wydziale Matematyki i Fizyki Stosowanej”[1650]. Wkrótce, bo w 2012 r. dziekanem Wydziału Matematyki i Fizyki Stosowanej na kadencję 2012-2016 została dr hab. Iwona Włoch, prof. PRz[1651].

Szybko zintensyfikowano kontakty ze szkołami, mając na uwadze cel, że zainteresowanie młodzieży naukami ścisłymi − fizyką i matematyką należy zacząć jak najwcześniej. „W dniach 10-13 maja 2011 r. pracownicy Katedry Fizyki Politechniki Rzeszowskiej, wspólnie z pracownikami Instytutu Fizyki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, już po raz trzynasty przeprowadzili pokazy doświadczeń z fizyki dla uczniów szkół regionu, ich opiekunów, kandydatów na studia i studentów naszej uczelni”[1652]. Pokazy odbyły się w sali S-1 Zespołu Sal Wykładowych. Cieszyły się dużym zainteresowaniem, jak oceniano obejrzało je ponad 6 tysięcy widzów z ponad 130 szkół (z tego też powodu przedłużono je o jeden dzień).

[1649] A. Kozłowska-Bogusz, *Wyjazd studyjny studentów Wydziału Matematyki i Fizyki Stosowanej*, „Gazeta Politechniki” 2010, nr 10 (202), s. 14.
[1650] M. Popek, *Kierunki zamawiane w roku akademickim 2011/2012*, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 7-9 (211-213), s. 7.
[1651] *Poznajemy dziekanów*, „Gazeta Politechniki” 2012, nr 9-10 (225-226), s. 10.
[1652] T. Jasiński, T. Paszkiewicz, *XIII Pokazy z Fizyki*, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 7-9 (211-213), s. 15.

Do stałych zadań Wydziału należało zapraszanie wybitnych specjalistów w celu wygłoszenia wykładów. Nie inaczej było w 2012 r., kiedy to na zaproszenie kierownictwa Wydzialu 23-27 kwietnia 2012 r. na Wydziale gościł wybitny matematyk profesor Stanislav Jendrol[1653] z Uniwersytetu Pavla Jozefa Šafárika w Koszycach z Wydziału Matematyki i Fizyki Stosowanej. Prof. S. Jendrol przedstawił cykl wykładów na temat teorii grafów. W dniach 17-18 maja 2012 r. na Politechnice Rzeszowskiej przebywał dr hab. Franciszek Prus-Wiśniowski [1654] , który „zaprezentował mini kurs na temat własności funkcji o wahaniu ograniczonym, a także niezwykle interesujący wykład dotyczący zbioru Cantora"[1655].

Ważną sferą działalności pracowników Wydziału jest uczestnictwo w międzynarodowych konferencjach, takich jak *The International Conference on the Theory, Methods and Applications of Nonlinear Equations* poświęconej obszernej tematyce równań nieliniowych. W konferencji wzięło udział ponad 200 naukowców z prawie 40 krajów, w tym czworo pracowników Katedry Matematyki WMiFS"[1656]. Konferencja odbyła się w dniach 17-21 grudnia 2012 r. w Kingsville w stanie Texas w Stanach Zjednoczonych.

„Tradycyjnie już, w dniach 8-10 maja br. odbyły się kolejne, tym razem jubileuszowe, bo 15. »Pokazy z fizyki« zorganizowane przez Katedrę Fizyki Politechniki Rzeszowskiej przy współudziale Fundacji Nauka dla Przemysłu i Środowiska"[1657].

Władze Wydziału dążyły do tworzenia nowych interesujących dla młodych ludzi specjalności, powstała więc idea kierunku studiów *inżynieria medyczna* [1658] . Narodziła się ona podczas spotkania Rady Gospodarczej działającej przy Wydziale w grudniu 2012 r. Z rozmowy z dyrektorem jednego z rzeszowskich szpitali wynikało, że region cierpi na brak specjalistów z zakresu obsługi i serwisowania zinformatyzowanej aparatury medycznej, czyli inżynierów

[1653] Prof. Stanislav Jendrol – specjalista z dziedziny związanej z matematyką dyskretną, a w szczególności teorią grafów planarnych. https://www.researchgate.net/profile/Stanislav_Jendrol2 (14.06.2020 r.).
[1654] Prof. Franciszek Prus-Wiśniowski – specjalista w dziedzinie klasycznej i ponowoczesnej analizy rzeczywistej, koncentrując się na dwóch obszarach: uogólnionym wahaniu funkcji i teorii szeregów liczbowych ze szczególnym uwzględnieniem własności arytmetycznych i topologicznych zbiorów podsum szeregów rzeczywistych, kierownik Zakładu Topologii Uniwersytetu Szczecińskiego. http://wmf.usz.edu.pl/pracownicy/franciszek-prus-wisniowski/ (14.06.2020 r.).
[1655] A. Szynal-Liana, *Wykłady wybitnych matematyków na WMiFS*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 6-8 (222-224), s. 24.
[1656] E. Jabłońska, *Pracownicy Katedry Matematyki uczestnikami konferencji w Kingsville w stanie Texas*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 2-3 (230-231), s. 29.
[1657] T. Jasiński, *Pokazy z fizyki po raz piętnasty*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 7-8 (235-236), s. 18. Fundacji Nauka dla Przemysłu i Środowiska – fundacja wpierające współpracę nauki i przemysłu. https://rejestr.io/krs/126248/fundacja-nauka-dla-przemyslu-i-srodowiska (14.06.2020 r.).
[1658] Inżynieria medyczna – kierunek studiów łączącym wiedzę i doświadczenie niezbędne do tworzenia nowych technologii inżynierskich oraz ich zastosowania w praktyce medycznej. https://wmifs.prz.edu.pl/inzynieria-medyczna---opis-kieru (14.06.2020 r.).

medycznych. Przeprowadzono, więc wiele konsultacji i opracowano wraz z Wydziałem Budowy Maszyn i Lotnictwa plan studiów i program kształcenia dla kierunku *inżynieria medyczna*. Studia na kierunku *inżynieria medyczna* umożliwiają zdobycie wiedzy i doświadczenia w tworzenia technologii inżynierskiej i jej zastosowania w praktyce medycznej. Absolwenci stanowiliby kadrę inżynierów medycznych, czyli specjalistów nie tylko sprawujących nadzór nad działaniem aparatury medycznej, ale także specjalistów od kierunków rozwoju techniki medycznej, komputerowego modelowania struktur anatomicznych oraz optymalnego doboru odpowiednich technik stosowanych w procesie leczenia.

Fot. 252. Inżynieria Medyczna na WMiFS. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W związku z tym wydział złożył stosowny wniosek do Senatu PRz. 19 września 2013 r. Senat przyjął uchwałę „nr 42/2013 w sprawie utworzenia kierunku studiów *inżynieria medyczna* prowadzonego przez Wydział Matematyki i Fizyki Stosowanej oraz wystąpienia do ministra nauki i szkolnictwa wyższego o wydanie decyzji w przedmiocie nadania uprawnienia Wydziałowi Matematyki i Fizyki Stosowanej do prowadzenia studiów na tym kierunku”[1659].

Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej „Uchwałą Nr 670/2013 z dnia 17 października 2013 r. […] pozytywnie zaopiniowało wniosek Politechniki Rzeszowskiej o nadanie Wydziałowi Matematyki i Fizyki Stosowanej uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunku *inżynieria medyczna* na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu ogólnoakademickim”[1660]. Ostatecznie „Decyzją Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

[1659] S. Duda, *Z obrad Senatu*, „Gazeta Politechniki” 2013, nr 11 (239), s. 7.
[1660] D. Jakubczyk, *Inżynieria Medyczna na WMiFS - nowy kierunek studiów*, „Gazeta Politechniki” 2013, nr 12 (240), s. 9, 10.

z dnia 13 grudnia 2013 r. Wydział Matematyki i Fizyki Stosowanej Politechniki Rzeszowskiej otrzymał uprawnienie do prowadzenia studiów pierwszego stopnia o profilu ogólnoakademickim na innowacyjnym i jedynym na Podkarpaciu kierunku studiów *inżynieria medyczna*. Rekrutacja na I rok studiów rozpocznie się już w czerwcu 2014 r."[1661].

Na Wydziale kultywowano tradycję uroczystego wręczania dyplomów graduacji i „w dniu 29 września br. odbyło się pierwsze w historii Wydziału Matematyki i Fizyki Stosowanej Politechniki Rzeszowskiej uroczyste wręczenie dyplomów absolwentom studiów I i II stopnia na kierunkach matematyka i fizyka techniczna"[1662].

W 2014 r. kontynuowano ideę organizacji pokazów fizycznych i wraz z pracownikami Instytutu Fizyki z UMCS w Lublinie przygotowano je dla uczniów podkarpackich szkół, odbyło się to już po raz 16-ty. „W dniach 7-9 maja 2014 r. […]. Pokazy odbywały się w sali S-1 Zespołu Sal Wykładowych i, podobnie jak w latach ubiegłych, cieszyły się dużym zainteresowaniem widzów. Chętnych na seanse przedpołudniowe było zawsze więcej niż miejsc na sali. […]. Program pokazów składał się z trzech bloków tematycznych: ciecze i gazy, elektrostatyka [1663] oraz drgania i fale"[1664].

Utworzenie nowego kierunku było początkiem drogi, ważne było również odpowiednie wyposażenie laboratoriów. „Na mocy uchwały Zarządu Województwa Podkarpackiego Wydział Matematyki i Fizyki Stosowanej, jako jedyny wydział Politechniki Rzeszowskiej, otrzymał wsparcie finansowe w wysokości 200 tys. zł w ramach dotacji celowej na wydatki majątkowe. Umowa na realizację zadania pn. *Doposażenie stanowisk laboratoryjnych Wydziału Matematyki i Fizyki Stosowanej na potrzeby nowego kierunku kształcenia inżynieria medyczna* została podpisana 28 sierpnia 2014 r."[1665] Przede wszystkim dokonano modernizacji laboratoriów dydaktycznych Katedry Fizyki.

Pracownicy Wydziału nie tylko byli uczestnikami międzynarodowych konferencji, ale również ich gospodarzami i „w dniach 1-6 września 2014 r. Katedra Fizyki Wydziału Matematyki i Fizyki Stosowanej była gospodarzem międzynarodowej konferencji naukowej

[1661] D. Jakubczyk, *Inżynieria Medyczna zatwierdzona*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 1-2 (241-242), s. 12.
[1662] A. Szynal-Liana, *Uroczyste wręczenie dyplomów absolwentom WMiFS*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 11 (239), s. 12.
[1663] Elektrostatyka – dziedzina fizyki zajmująca się oddziaływaniami pomiędzy nieruchomymi ładunkami elektrycznymi. https://leszekbober.pl/fizyka/elektrostatyka/ (14.06.2020 r.).
[1664] T. Jasiński, J. Mamczur, *16. Pokazy z fizyki*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 7-8 (247-248), s. 21. Fale i drgania – pojęcia fizyczne, fala to drgania rozchodzące się ruchem jednostajnym w ośrodku jednorodnym. https://leszekbober.pl/fizyka/ruch-drgajacy-i-falowy/ (14.06.2020 r.).
[1665] D. Jakubczyk, *Marszałek Województwa Podkarpackiego wspomaga rozwój inżynierii medycznej*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 9-10 (249-250), s. 25.

The Eleventh International School on Theoretical Physics Symmetry and Structural Properties of Condensed Matter (SSPCM)" [1666]. W konferencji wzięły udział 93 osoby, w tym 43 z zagranicy. Przedstawiono 30 referatów i 49 prac w formie posteru.

Fot. 253. Konferencja naukowa *The Eleventh International School on Theoretical Physics Symmetry and Structural Properties of Condensed Matter* na WMiFS. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Jeden z wybitnych naukowców Katedry Fizyki dr hab. inż. Vitalii Dugaev[1667] 28 lipca 2014 r. postanowieniem prezydenta RP Bronisława Komorowskiego, uzyskał tytuł naukowy profesora nauk fizycznych [1668]. „Postępowanie przeprowadziła Rada Wydziału Fizyki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Odebranie nominacji odbyło się w pałacu prezydenckim 8 października 2014 r."[1669].

Wyjazdy studyjne dla najlepszych studentów matematyki trzeciego roku studiów I stopnia w ramach projektu „Zwiększenie liczby absolwentów kierunku *matematyka* na Politechnice Rzeszowskiej" zostały zorganizowane do Hiszpanii i Wielkiej Brytanii. Wyjazd do Anglii był do Uniwersytetu Coventry mającego opinię jednej z najnowocześniejszych

[1666] M. Inglot, *Katedra Fizyki gospodarzem międzynarodowej konferencji naukowej*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 12 (252), s. 19.
[1667] Prof. Vitalii Dugaev (1945) – nauczyciel akademiki PRz, specjalista w dziedzinie teorii ciała stałego, metody kwantowej teorii pola w fizyce statystycznej, magnetyzmu, nieuporządkowanych systemach, spintronice, układach niskowymiarowych, heterostruktury, nanostruktury. https://dugaev.v.prz.edu.pl/ (14.06.2020 r.).
[1668] D. Jakubczyk, *Profesor Vitalii Dugaev*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 12 (252), s. 9.
[1669] Bronisław Komorowski (1952) – historyk i polityk, wiceminister obrony narodowej (1990-1993), poseł na Sejm (1991-2010), w latach 2000-2001 minister obrony narodowej, wicemarszałek i marszałek Sejmu, prezydent RP (2010-2015). http://www.encysol.pl/wiki/Bronis%C5%82aw_Komorowski (14.06.2020 r.).

brytyjskich szkół wyższych. Siedzibę Faculty of Engineering and Computing tworzą nowoczesne, przestrzenne budynki ze świetnie wyposażonymi salami wykładowymi i laboratoria badawcze. W University of Coventry „zdecydowanie najciekawsze były jednak warsztaty z zastosowań matematyki we współczesnym świecie […]. Przykładowe tematy badań to m.in. matematyka w kryminalistyce, matematyka w przemyśle filmowym, matematyka na boisku piłki nożnej itp. […]. W ramach tego samego projektu inna grupa studentów wyjechała do Hiszpanii i gościła na Politechnice w Walencji. […] W czasie pobytu na Politechnice poznali infrastrukturę naukowo-badawczą oraz warunki socjalne oferowane przez uczelnię i miasto. Studenci mogli także uczestniczyć w seminariach z zastosowań matematyki prowadzonych przez prof. Igora Tkachenkę. Zapoznali się m.in. z takimi zagadnieniami, jak: modelowanie matematyczne przejścia ciała ze stanu stałego w stan ciekły oraz modelowanie matematyczne drgania struny z dwoma źródłami wzbudzania”[1670]. Studenci gościli także na Wydziale Matematyki Uniwersytetu w Walencji.

W dniach 6-8 maja 2015 r. po raz siedemnasty wspólnie z pracownikami Instytutu Fizyki UMCS w Lublinie pracownicy Wydziału przeprowadzali pokazy fizyczne dla uczniów z Podkarpacia. Podobnie jak w latach ubiegłych głównym celem tych pokazów było popularyzowanie nauk technicznych wśród młodzieży. Pokazy odbywały się w sali S-1 Zespołu Sal Wykładowych. Również i podczas tych pokazów zanotowano bardzo dużą liczbę uczestników. „Na program pokazów składały się trzy bloki tematyczne: mechanika, przez zabawę do praw fizyki oraz optyka”[1671].

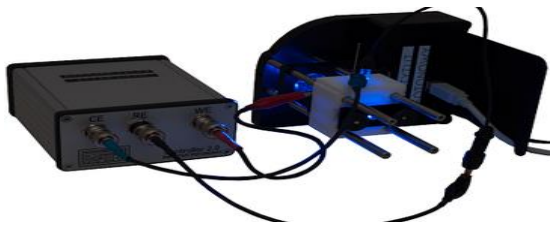

Fot. 254. Zakład Optyki Stosowanej. Źródło: https://zos.w.prz.edu.pl/aktualnosci.

Oferta dydaktyczna na wydziale zmieniała się i Senat PRz na posiedzeniu 29 października 2015 r. podjął uchwałę „Nr 74/2015 w sprawie zniesienia na Wydziale Matematyki i Fizyki Stosowanej kierunku studiów pierwszego i drugiego stopnia „fizyka techniczna”[1672].

[1670] E. Czerebak-Mrozowicz, *Wyjazdy studyjne studentów WMiFS*, „Gazeta Politechniki” 2015, nr 1-2 (253-254), s. 30.
[1671] H. Czyż, T. Jasiński, *17. Pokazy z fizyki*, „Gazeta Politechniki” 2015, nr 6-8 (258-260), s. 18. Optyka – dział fizyki zajmujący się badaniem natury światła. https://epodreczniki.pl/a/podsumowanie-wiadomosci-z-optyki/D1OhqKseq (14.06.2020 r.).
[1672] A. Zawora, *Z obrad Senatu*, „Gazeta Politechniki” 2015, nr 12 (264), s. 5.

PRz uczestniczyła w projekcie kierunków zamawianych, których celem było zwiększenie liczby studentów studiów technicznych, a w przypadku Wydziału kierunków *fizyka techniczna* i *matematyka* od 4 czerwca 2012 r. do 31 grudnia 2015 r. Oprócz systemu stypendialnego studenci mieli możliwość brania udziału w wyjazdów studyjnych, odbywania staży. Brali udział w wybranych przez siebie zajęciach, np. specjalistycznym kursie komputerowym LaTeX[1673] oraz kurs CAS Maxima[1674], czy kursach z języka angielskiego i hiszpańskiego.

Dużym zainteresowaniem cieszył się specjalistyczny kurs samodzielnego prowadzenia księgowości. Na prośbę studentów zorganizowano kontynuację tego kursu pod nazwą „Księgowość II". Ponadto w ofercie projektu był kurs specjalistyczny z zarządzania przedsiębiorstwem oraz kurs prowadzenia samodzielnej działalności gospodarczej. Aktywnie współpracowano z firmami i przygotowano dla studentów 45 miesięcznych staży.

Studenci uczestniczyli w wykładach specjalistów z uczelni krajowych i zagranicy. „Jednym z gości był prof. dr hab. Mariusz Woźniak [1675] – […]. Profesor przedstawił cykl wykładów pt. *Problemy komunikacji w grafach*, a także odczyt naukowy *O rozróżnianiu wierzchołków grafu*. Kolejnym prelegentem był prof. dr hab. Kazimierz Goebel[1676], który przedstawił wykłady dotyczące *Wybranych obrazków z topologii*. Fuster[1677], […]. Profesor przedstawił cykl wykładów *Basic concepts of the theory of metric spaces and their applications*"[1678]. Wykłady te były prowadzone w języku hiszpańskim, a częściowo w języku angielskim.

[1673] Kurs komputerowy LaTeX – system przeznaczony do składania tekstu. http://latex-kurs.x25.pl/ (14.06.2020 r.).
[1674] CAS Maxima – program komputerowy typu CAS (systemów algebry komputerowej), które mają wspomagać wykonywanie obliczeń symbolicznych. https://www.dobreprogramy.pl/Maxima,Program,Windows,13282.html (14.06.2020 r.).
[1675] Prof. Mariusz Woźniak – specjalista teorii grafów, a szczególnie strukturalnej teorii grafów. https://skos.agh.edu.pl/osoba/mariusz-wozniak-3713.html (14.06.2020 r.).
[1676] Prof. Kazimierz Goebel – matematyk, specjalista w dziedzinie analizy matematycznej, były kierownikiem Zakładu Równań Różniczkowych w Instytucie Matematyki UMCS, rektor UMCS-u w latach 1993-1999. https://www.umcs.pl/pl/umcs-aktualnosci,1,odnowienie-doktoratu-prof-dr-hab-kazimierza-goebla,55389.chtm
[1677] Prof. Enrique Llorens Fuster – specjalista w dziedzinie teorii punktów stałych. https://www.uv.es/~llorens/ (14.06.2020 r.).
[1678] B. Rzepka, E. Woś, *Matematyka - inwestycją w przyszłość*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 4 (268), s. 29.

Fot. 255. Zakład Topologii i Algebry. Źródło: https://wmifs.prz.edu.pl/aktualnosci/doktorat-z-matematyki-w-zakladzie-topologii-i-algebry-52.html.

Z kolei profesor Jeffrey Ronald Leslie Webb[1679] z Anglii „przedstawił studentom cykl wykładów pt. *Introduction to series* oraz odczyt naukowy *Linear u0-operators and application to nonlinear Bondary value problem*. Gościem z Hiszpanii był profesor Enrique Llorens Profesor J. Webb zaprezentował również odczyt naukowy *Nonexpansive mappings in renormings of separable Hilbert spaces-a survey*.

Wydział uczestniczy także w programie Erasmus, który umożliwia studentom odbywanie semestralnych studiów, pracownikom dydaktycznych wygłoszenie wykładów, a pracownikom niebędącym nauczycielami akademickimi odbycie szkoleń w uczelniach partnerskich. Ważną sferą działalności są spotkania przedstawicieli wydziału obu uczelni w celu omówienia warunków wymiany studentów i pracowników. W dniach 7-11 września 2015 r. trzech pracowników Katedry Fizyki i Inżynierii Medycznej: odwiedziło wydział jednej z uczelni partnerskich PRz: Faculty of Health Sciences University of Beira Interior w Portugalii. „W trakcie spotkań przedstawiciele obydwu uczelni przeprowadzili rozmowy na temat warunków wymiany studentów kierunku studiów *inżynieria medyczna* prowadzonego przez Wydział […] ze studentami kierunku studiów *biomedical sciences* prowadzonego przez Faculty of Health Sciences University of Beira Interior w Portugalii”[1680]. Pracownicy Politechniki Rzeszowskiej zwiedzili laboratoria naukowe i pracownie studenckie, w których realizowane są zajęcia dydaktyczne dla studentów *inżynierii medycznej* PRz. W trakcie przygotowanego przez wydział przyjmujący seminarium naukowego pracownik PRz wygłosił referat naukowy pt. „Medical engineering in the Department of Physics and Medical Engineering Rzeszow University of Technology”.

[1679] Prof. Jeffrey Ronald Leslie Webb – specjalista w dziedzinie analizy nieliniowej oraz jakościowej teorii równań różniczkowych zwyczajnych. https://www.rse.org.uk/fellow/jeffrey-webb/
[1680] D. Jakubczyk, *Delegacja WMiFS z wizytą w Portugalii*, „Gazeta Politechniki” 2015, nr 12 (264), s. 10-11.

Fot. 256. Laboratorium Biofizyczne Katedry Fizyki i Inżynierii Medycznej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Katedra Fizyki i Inżynierii Medycznej uczestniczyła w projekcie *Study of Fundamental Chemical and Physical Properties of Magnetic Ionic Liquid Nanofluids* w latach 2015-2016. Projekt obejmował „badania nad podstawowymi właściwościami fizycznymi nanocieczy wytworzonych na podstawie cieczy jonowych. Dodatkowo daje możliwość wymiany naukowej pomiędzy Katedrą Fizyki i Inżynierii Medycznej PRz oraz School of Chemical Sciences Mahatma Gandhi University w Indiach”[1681]. W związku z tym gościem Katedry Fizyki i Inżynierii Medycznej od 25 listopada do 7 grudnia 2015 r. był prof. Suresh Mathew[1682], dyrektor School of Chemical Sciences z Mahatma Gandhi University w Indiach. Prof. Suresh Mathew przedstawił prezentację *Nanophotocatalysis* na seminarium naukowym Katedry i wykład dla studentów kierunku *inżynieria medyczna*.

Senat PRz podjął uchwalę „w dniu 28 stycznia 2016 nr 12/2016 w sprawie określenia efektów kształcenia dla studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym dla kierunku *inżynieria medyczna*, Wydział Matematyki i Fizyki Stosowanej dla cykli kształcenia rozpoczynających się od roku akademickiego 2017/2018”[1683] opartych na obowiązujących przepisach.

„W dniach 4-6 maja 2016 r. pracownicy Katedry Fizyki i Inżynierii Medycznej Politechniki Rzeszowskiej wspólnie z pracownikami Instytutu Fizyki UMCS w Lublinie już po

[1681] G. Żyła, *Rozwój współpracy polsko-indyjskiej na WMiFS*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 1-2 (265-266), s. 22.
[1682] Prof. Suresh Mathew – specjalista w dziedzinie badań półprzewodnikowych i zaawansowanych materiałów. https://www.mgu.ac.in/dr-suresh-mathew/ (14.06.2020 r.).
[1683] A. Zawora, *Z obrad senatu*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 3 (267), s. 6.

raz osiemnasty przeprowadzili pokazy doświadczeń z fizyki dla uczniów szkół regionu, ich opiekunów, kandydatów na studia i studentów naszej uczelni”[1684].

Fot. 257. Pokazy z fizyki dla młodzieży. Źródło: http://www.pokazyzfizyki.prz.edu.pl/index.php/galerie-zdjec.

Program pokazów składał się z czterech bloków tematycznych dotyczących zagadnień: pierwszy przemiany energii, drugi termodynamiki,[1685] trzeci własności prądu elektrycznego, czwarty promieniowania słonecznego. Pokazy trwały trzy dni i było po pięć seansów dziennie, wzięło udział kilka tysięcy osób.

Rola Wydziału nie ograniczała się więc tylko do spraw dydaktyki i nauki, ale również do popularyzacji nauk ścisłych wśród dzieci i młodzieży przez pokazy, zajęcia i warsztaty na zajęcia w ramach Politechniki Dziecięcej, podczas dni otwartych, targów edukacyjnych, spotkań z młodzieżą.

[1684] T. Jasiński, J. Mamczur, H. Czyż, *XVIII Pokazy z Fizyki – 2016*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 6-7 (270-271), s 30.

[1685] Termodynamika – dział fizyki zajmujący się: prawami rządzącymi przemianami energii z jednej postaci w inną, kierunkami przepływu energii, sposobami stosowania energii do wykonywania pracy. W. Salejda, R. Poprawski, L. Jacak, J. Misiewicz, *Termodynamika*, Wrocław 2001, s. 5.

Fot. 258. Zajęcia w liceum, prowadzone przez dr K. Piejko z Zakładu Modelowania Matematycznego. Źródło: https://zmm.prz.edu.pl/aktualnosci/zajecia-z-matematyki-w-i-liceum-ogolnoksztalcacym-w-mielcu-23.html.

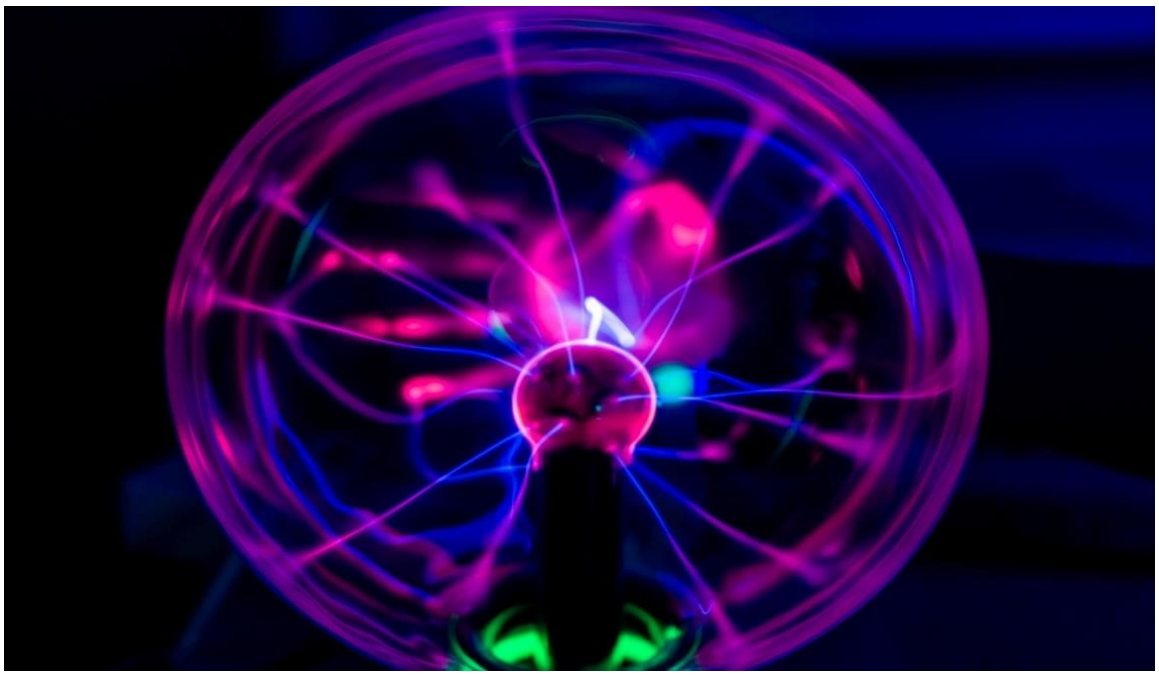

Fot. 259. Pokazy podczas dni otwartych na WMiFS. Źródło: https://wmifs.prz.edu.pl/aktualnosci/dni-otwarte-politechniki-na-wydziale-matematyki-i-fizyki-stosowanej-45.html.

Wydział osiągnął wysoki poziom, rozwinął się i odgrywa ważną rolę w środowisku naukowym i dydaktycznym nie tylko Rzeszowa, ale także całego regionu.

Fot. 260. Dni otwarte na WMiFS, źródło https://wmifs.prz.edu.pl/aktualnosci/dni-otwarte-politechniki-na-wydziale-matematyki-i-fizyki-stosowanej-45.html.

5.7. Wydział Mechaniczno-Technologiczny

Geneza i kierunki rozwoju wydziału

Początki wydziału sięgają 1965 r., kiedy to władze Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie utworzyły Punkt Konsultacyjny w Stalowej Woli (prowadzono tam zajęcia w trybie zaocznym, w budynku Technikum Mechanicznego). Pierwszych 25 absolwentów otrzymało dyplomy w roku akademickim 1969/1970. W tym też roku przyjęto na studia kolejne 62 osoby. W tym czasie w Punkcie prowadzono również badania z dziedziny niezawodności, eksploatacji i konstrukcji silników asynchronicznych małej i dużej mocy[1686] w Elektrowni Stalowa Wola[1687].

Punkt dwukrotnie zmieniał nazwę, po raz pierwszy ze względu na przekształcenie WSI w Politechnikę Rzeszowską w 1974 r., więc pojawiła się nazwa Punkt Konsultacyjny Politechniki Rzeszowskiej. Kolejna zmiana nazwy Punktu nastąpiła w 1998 r., kiedy na podstawie umowy zawartej pomiędzy władzami Politechniki Rzeszowskiej i władzami Miasta

[1686] Silnik asynchroniczny – urządzenie do wytwarzania zmiennego pola magnetycznego dzięki budowie składającej się z dwóch części: nieruchomego stojana, wykonanego z ferromagnetycznych blach elektrotechnicznych i ruchomego wirnika. https://www.sew-eurodrive.pl/produkty/silniki/silniki_trojfazowe/drehstrommotoren_1.html (14.06.2020 r.).
[1687] Więcej: http://www.ec-sw.pl/

Stalowa Wola zamieniono Punkt Konsultacyjny na Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny Politechniki Rzeszowskiej w Stalowej Woli.

Fot. 261. Wydział Mechaniczno-Technologiczny. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Tym samym Ośrodek uzyskał prawo do prowadzenia dziennych studiów magisterskich na kierunku *mechanika i budowa maszyn*, specjalność *organizacja i zarządzanie w przemyśle* w roku akademickim 1998/1999. Następnie Ośrodek kontynuował kształcenie studentów jeszcze na drugim kierunku studiów *zarządzanie i inżynieria produkcji* w systemie dziennym i zaocznym. Początkowo siedziba Ośrodka była w budynku Centrum Kształcenia Ustawicznego przy ulicy Hutniczej 12 w Stalowej Woli[1688].

Współpraca Ośrodka rozszerzała się nawet poza granice Europy i w 2014 r. „JM Rektor prof. Marek Orkisz oraz prezydent LiuGong Dressta Machinery Wu Yindeng[1689] podpisali umowę o współpracy pomiędzy uczelnią a wspomnianą firmą”[1690]. Na podstawie umowy rozpoczęto współpracę w ramach współdziałania nauki z przemysłem z zakresu prowadzenia badań naukowych oraz prac badawczych, udostępniania aparatury i urządzeń, organizowania szkoleń, praktyk czy staży studenckich, kształcenia wykwalifikowanych kadr.

[1688] Centrum Kształcenia Ustawicznego – powstało w 1997 r. i było związane z działalnością edukacyjną uczniów klas wielozawodowych zasadniczych szkół zawodowych z terenu województwa tarnobrzeskiego, dla których przygotowano zajęcia w zakresie siedmiu zawodów: ciastkarz, cukiernik, fryzjer, kucharz, mechanik pojazdów samochodowych piekarz, sprzedawca. http://ckustalowawola.pl/ (14.06.2020 r.).
[1689] Dressta – producent ciężkiego sprzętu budowlanego, Fabryka w Stalowej Woli została założona w 1937 r. jako zakład produkcji sprzętu wojskowego, w 2012 r. Dressta została kupiona przez LiuGong Machinery i zmieniła nazwę na LiuGong Dressta Machinery. https://www.dressta.com/pl_PL
[1690] M. Kamler, *Z życia uczelni - maj-czerwiec 2014 r.*, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 7-8 (247-248), s. 4, 5.

Fot. 262. Współpraca WMT z LiuGong Dressta Machinery Wu Yindeng. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

28 kwietnia 2016 r. w Stalowej Woli w obiektach Ośrodka przebywała delegacja rządowa wraz z Prezes Rady Ministrów Beatą Szydło[1691]. Dr Jerzy Kwieciński[1692] w auli PRz przedstawił prezentację „*Planu na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju"* określanego mianem „plan Morawieckiego". Założenia i cele planu zaprezentował podsekretarz stanu w Ministerstwie Rozwoju podczas spotkania z przedstawicielami samorządu, szkół wyższych, przemysłu i mediów. „Współautor tego programu dr Jerzy Kwieciński przybliżył założenia Planu. Następnie odbyła się debata nt. strategii odpowiedzialnego rozwoju Polski. Na pytania przedstawicieli lokalnych przedsiębiorców, samorządu i oświaty odpowiadali dr Jerzy Kwieciński, wojewoda podkarpacki Ewa Leniart[1693] i marszałek województwa podkarpackiego Władysław Ortyl"[1694].

Dodatkową zachętą do studiowania w Ośrodku były stypendia. Prezydent Stalowej Woli Lucjusz Nadbereżny[1695] „podkreślił, że żadne inne miasto nie oferuje wsparcia w postaci stypendium motywacyjnego w wysokości 300 zł dla każdego studenta kierunku technicznego.

[1691] Beata Szydło (1963) – polityk i samorządowiec, posłanka na Sejm, od 2010 r. wiceprezes PiS, prezes Rady Ministrów (2015-2017), deputowana do Parlamentu Europejskiego. https://katalog.bip.ipn.gov.pl/informacje/13845 (14.06.2020 r.).

[1692] Dr inż. Jerzy Kwieciński (1963) – przedsiębiorca i urzędnik państwowy, podsekretarz stanu w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego (2005-2008), sekretarz stanu w Ministerstwie Rozwoju 2015-2018, minister inwestycji i rozwoju (2018-2019), w 2019 r. również minister finansów, od 2020 r. prezes Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa. https://ungc.org.pl/rada-programowa/liderzyopinii/dr-jerzy-kwiecinski/ (14.06.2020 r.).

[1693] https://rzeszow.uw.gov.pl/wojewoda/wojewoda/ (14.06.2020 r.).

[1694] Władysław Ortyl (1954) – polityk, inżynier, samorządowiec, senator kilku kadencji, sekretarz stanu w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego (2005-2007), od 2013 r. marszałek województwa podkarpackiego. https://www.podkarpackie.pl/index.php/zarzad-wojewodztwa/marszalek (14.06.2020 r.). S. Sikorska-Czupryna, *Premier Beata Szydło w Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym PRz w Stalowej Woli*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 6-7 (270-271), s. 14.

[1695] Lucjusz Nadbereżny (1985) – samorządowiec, polityk, politolog i prawnik. Od 2014 r. prezydent Stalowej Woli. https://www.stalowawola.pl/samorzad/prezydent/ (14.06.2020 r.).

Na pierwszym roku studiów stypendium motywacyjne otrzymują wszyscy studenci stalowowolskiego Ośrodka Politechniki Rzeszowskiej, niezależnie od osiąganych wyników w nauce”[1696].

Fot. 263. Laboratoria WMT. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Biorąc pod uwagę wszystkie odpowiednie warunki (kadra, baza, infrastruktura, laboratoria) władze uczelni podjęły starania o przekształcenie ośrodka w Wydział Mechaniczno-Technologiczny w 2016 r. i ustalono, że po przekształceniu Ośrodek będzie nosił nazwę Wydział „Mechaniczno-Technologiczny w Stalowej Woli”[1697].

Inauguracja roku akademickiego 2016/2017 odbyła się jeszcze w ramach Ośrodka 14 października 2016 r. „Była to 19. Inauguracja w tej jednostce naszej uczelni. Na pierwszy rok studiów podczas zakończonej niedawno rekrutacji przyjęto tutaj ponad 100 osób”[1698]. W tym czasie w ZOD PRz studiowało około 400 studentów na dwóch kierunkach studiów I stopnia – *mechanice i budowie maszyn* oraz *zarządzaniu i inżynierii produkcji*.

Władze uczelni, Ośrodka i miasta Stalowa Wola oraz regionu dbały o wykorzystanie potencjału Ośrodka w dziedzinie kształcenia inżynierów. Służyły temu spotkania, np. „21 listopada 2016 r. Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym Politechniki Rzeszowskiej w Stalowej Woli odbyło się spotkanie w JM Rektora Tadeusza Markowskiego z senatorem RP Janiną Sagatowską[1699], prezydentem Stalowej Woli Lucjuszem Nadbereżnym oraz wicestarostą

[1696] S. Sikorska-Czupryna, *Graduacja absolwentów w Stalowej Woli - takiego dnia otwartego jeszcze nie było*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 5 (269), s. 25.
[1697] M. Orkisz, *Politechnika Rzeszowska w kadencji 2012-2016 – lot wznoszący*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 5 (269), nr 8 (272), s. 6.
[1698] A. Worosz, *Gaudeamus w Stalowej Woli*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 9-10 (273-274), s. 9.
[1699] Janina Sagatowska (1950) – senator RP, były radca prawny w Hucie Stalowa Wola i Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego „Gorzyce”, członek Okręgowej Rady Adwokackiej w Rzeszowie i Okręgowej Izby Radców Prawnych w Kielcach, wicewojewoda w latach 1990-1991, od 1991 r. do 1994 r. wojewoda tarnobrzeski. https://www.stalowka.net/encyklopedia.php?dx=108 (10.06.2020 r.).

stalowowolskim Mariuszem Sołtysem[1700]. Podczas spotkania dyskutowano na temat roli Politechniki Rzeszowskiej na rynku edukacyjnym Stalowej Woli w aspekcie wykorzystania potencjału strefy ekonomicznej nadającej kierunki rozwoju przemysłu oraz wzmocnienia roli uczelni w kreowaniu oferty programowej dla przyszłych inżynierów"[1701].

W trakcie Dnia Otwartego w Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym Politechniki Rzeszowskiej w Stalowej Woli, który odbył się 25 listopada 2016 r. „jednym z ważniejszych wydarzeń było rozstrzygnięcie konkursu »Politechnika Moich Marzeń«, w którym szkoły ponadgimnazjalne rywalizowały o Nagrodę Rektora Politechniki Rzeszowskiej. Celem konkursu było przygotowanie krótkiego eseju oraz prezentacji na temat tego, jak powinny wyglądać studia na Politechnice Rzeszowskiej w Stalowej Woli"[1702].

Podjęta przez Senat PRz uchwała „nr 34/2016 w sprawie utworzenia kierunku studiów *zarządzanie i inżynieria produkcji* na Wydziale Mechaniczno-Technologicznym w Stalowej Woli oraz wystąpienia do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego o wydanie decyzji w przedmiocie nadania uprawnienia Wydziałowi Mechaniczno-Technologicznemu w Stalowej Woli do prowadzenia studiów na tym kierunku" [1703] przyniosła pozytywne efekty i koniec roku 2016 przyniósł rozstrzygnięcia w tej sprawie. „16 grudnia 2016 r. rektor Politechniki Rzeszowskiej prof. dr hab. inż. Tadeusz Markowski, po zasięgnięciu opinii Senatu PRz, podjął decyzję o przekształceniu dotychczasowego Zamiejscowego Ośrodka Dydaktycznego w Stalowej Woli w Wydział Mechaniczno-Technologiczny"[1704] (WMT).

Pierwszym dziekanem został dr hab. inż. Aleksander Mazurkow[1705], prof. PRz i pełnił tę funkcję w latach 2016-2019.

Wydział oferował następujące kierunki studiów:

- „Mechanika i budowa maszyn - studia I-go stopnia (inżynierskie) stacjonarne i niestacjonarne o następujących specjalnościach:
  - Inżynieria spawalnictwa

[1700] Mariusz Sołtys – wice starosta w Stalowej Woli w latach 2010-2028 (dwie kadencje). https://stalowanews.pl/20181122113090/powiat-stalowa-wola-rozpoczela-sie-vi-kadencja-rady-powiatu-stalowowolskiego-1542883165

[1701] *Senator RP w Stalowej Woli*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 11-12 (275-276), s. 36.

[1702] Z. Bomba, *Dzień otwarty w Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym w Stalowej Woli*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 11-12 (275-276), s. 35.

[1703] A. Zawora, *Z obrad Senatu*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 6-7 (270-271), s. 6.

[1704] K. Krzysztoń, *Wydział Mechaniczno-Technologiczny w Stalowej Woli*, „Gazeta Politechniki" 2017, nr 1 (277-278), s. 17.

[1705] Dr hab. inż. Aleksander Mazurkow, prof. PRz – pracownik naukowy Katedry Maszyn WBMiL, specjalista w dziedzinie konstrukcji maszyn, łożysk ślizgowych, dziekan WMT w latach 2016-2019, dziekan WBMiL od 2019 do 2020. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=17336&_k=byracn (13.08.2020 r.).

- Inżynieria technologii specjalnych
- Komputerowo wspomagane wytwarzanie
- Pojazdy specjalne i specjalizowane

– Zarządzanie i inżynieria produkcji - studia I-go stopnia (inżynierskie) stacjonarne i niestacjonarne o następujących specjalnościach:
– Informatyka w zarządzaniu przedsiębiorstwem
– Systemy zarządzania jakością produkcji
– Zarządzanie procesami produkcyjnymi w odlewnictwie”[1706].

Jednostki organizacyjne Wydziału:

- Zakład Zintegrowanych Systemów Projektowania i Tribologii
- Zakład Wytwarzania Komponentów i Organizacji Produkcji
- Zakład Informatyzacji i Robotyzacji Procesów Przemysłowych
- Centrum Fizjoterapii i Sportu
- Studium Języków Obcych
- Pracownicy inżynieryjno-techniczni
- Czytelnia

Fot. 264. Inauguracja w ZOD PRz. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1706] Więcej: https://wmt.w.prz.edu.pl/kierunki-studiow (26.02.2020 r.).

Fot. 265. Urządzenie w laboratorium WMT. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

„Budynek, w którym mieści się siedziba Wydziału zdobył pierwszą nagrodę w VI edycji Konkursu Architektonicznego Powiatu Stalowowolskiego dla najładniejszego budynku użyteczności publicznej”[1707].

Fot. 266. Siedziba WMT. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Na Wydziale powołano Radę Programową WMT, do której zadań należy przygotowywanie opinii do wniosków o tworzeniu specjalności i programów studiów, współpraca w dziedzinie przygotowania praktyk zawodowych, ustalania tematów prac dyplomowych, uzyskiwanie środków finansowych i rzeczowych na rzecz rozwoju wydziału.

[1707] Więcej: https://wmt.w.prz.edu.pl/wydzial/historia-wydzialu (25.11.2019 r.).

Fot. 267. Rada programowa WMT. Zasoby fotograficzne PRz, A. Łączek.

Kolejny Dzień Otwarty odbył się 4 kwietnia 2017 r. „w czasie, którego uczniowie szkół ponadgimnazjalnych mogli zobaczyć skonstruowane przez studentów Politechniki Rzeszowskiej roboty, usiąść w symulatorze lotów oraz wziąć udział w ciekawych eksperymentach fizycznych” [1708]. Uczestnicy Dnia Otwartego zobaczyli także produkty i maszyny wytwarzane przez firmy ze Stalowej Woli. Dodatkowo w tym dniu absolwenci obchodzi swoje święto, gdyż odbyła się ich uroczysta promocja. O wielkich możliwościach Ośrodka mówił prorektor PRz ds. kształcenia podczas tego dnia otwartego, że m.in. „obecnie studiuje 350 studentów. Ja wierzę, że wkrótce uda się zwiększyć tę liczbę przynajmniej, do 500, bo tu są warunki, infrastruktura i bogato wyposażone, świetne laboratoria”[1709]

Wydział rozpoczął nabór studentów od 1 października 2017 r. Władze z dużym zaangażowaniem starają się zadbać o praktyczne przygotowanie studentów. „Służyć temu mają studia dualne[1710], szkolenia, wizyty studyjne[1711], platformy startowe[1712] i studia podyplomowe. Te ostatnie z zakresu programowania robotów przemysłowych uruchomiono w Stalowej Woli

[1708] M. Kamler, *Z życia uczelni - kwiecień 2016 r.*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 5 (269), s. 7.
[1709] S. Sikorska-Czupryna, *Graduacja absolwentów w Stalowej Woli - takiego dnia otwartego jeszcze nie było*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 5 (269), s. 26.
[1710] Studia dualne – łączenie **z**ajęć akademickich z pracą zawodową. https://businessjournal.pl/studia-dualne-czym-sa-i-dlaczego-staja-sie-tak-popularne/ (14.06.2020 r.).
[1711] Wizyty studyjne – spotkania specjalistów z podobnych dziedzin życia społeczno-gospodarczego trwające 3-5 dni. https://pl.glosbe.com/pl/pl/wizyta%20studyjna (14.06.2020 r.).
[1712] Platformy startowe – otoczenia biznesu tworzone przez ośrodki innowacji, uczelnie, przedsiębiorstwa, fundusze kapitałowe i instytucje. https://pfr.pl/oferta/platformy-startowe.html (10.06.2020 r.).

dzięki wsłuchiwaniu się w zapotrzebowanie biznesu.” [1713] . Podjęte starania w celu uruchomienia studiów magisterskich w Stalowej Woli, na których PRz szkoliłaby kadry pod do pracy nad liniami zautomatyzowanymi i zrobotyzowanymi.

Fot. 268. Urządzenia laboratoryjne WMT. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym Politechniki Rzeszowskiej w ciągu swojej 18-letniej działalności, wykształciło się 500 absolwentów. Wydział Mechaniczno-Technologiczny kontynuuje tradycje kształcenia inżynierów na wysokim poziomie.

Fot. 269. Wyposażenie laboratorium WMT. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Międzynarodowe umowy dwustronne Politechniki Rzeszowskiej

Wydziały Politechniki Rzeszowskiej aktywnie współpracują uczelniami zagranicznymi w ramach umów dwustronnych, projektów unijnych i innych programów międzynarodowych.

Politechnika Rzeszowska związana jest wieloletnimi umowami dwustronnymi z następującymi uczelniami zagranicznymi:

[1713] Więcej: https://echodnia.eu/podkarpackie/biznesmeni-inwestuja-tam-gdzie-wladze-ich-rozumieja-i-wspieraja/ar/13737078 (14.03.2019 r.).

Tabela 6. Międzynarodowe umowy dwustronne Politechniki Rzeszowskiej

L.p.	Kraj	Nazwa uczelni	Miasto	Łączna ilość umów w danym kraju
1	Austria	Austrian Biotechnology Consortium	Wiedeń	1
2	Bułgaria	University of Finance, Business and Entrepreneurship	Sofia	1
3	Chiny	Guangxi University Huazhong University of Science and Technology	Guangxi Wuhan	2
4	Czarnogóra	University of Montenegro	Podgorica	1
5	Czechy	College of Technology and Business Institute of Macromolecular Chemistry Tomas Bata University in Zlin	Ceskie Budiejovice Praha Zlin	3
6	Francja	Universite du Littoral Cote d'Opale Dunkerque	Dunkierka	1
7	Islandia	University of Akureyri,	Akureyri	1
8	Indie	Adamas University Kolkata	Kolkata	1
9	Kanada	Ecole de Technologie Superieure International Civil Aviation Organization (ICAO)	Montreal Montreal	2
10	Kazachstan	Kazakh Academy of Transport and Communications Kazakh National Technical University Kokshetau State University M.Kh. Dulaty Taraz State University Południowo-Kazachski Państwowy Uniwersytet	Almaty Almaty Kokshetau Taraz Shymkent	5
11	Korea	Gyeongsang National University	Gyeongsang	1
12	Litwa	Vilniaus Kolegija University of Applied Science (VIKO)	Vilniaus	1
13	Niemcy	Fachhochschule Bielefeld Fachhochschule Südwestafalen Hamburg University of Applied Sciences Helmut Schmidt University Hochschule Bremen - University of Applied Sciences Universitat Paderborn	Bielefeld Iserlohn Hamburg Hamburg Bremen Paderborn	6
14	Portugalia	Instituto Superior Tecnico Universidade Da Beira Interior in Covilha, Covilha	Lizbona Covilha	2
15	Rosja	Perm National Research Polytechnic University Samarski Uniwersytet Techniczny Volgograd State Technical University	Perm Samara Volgograd	3
16	Serbia	University of Belgrade, Belgrad	Belgrad	1
17	Słowacja	Technical University of Kosice, Zilinia University Trencin University	Kosice Zilina Trencin	3
18	Syria	University of Aleppo	Aleppo	1
19	Ukraina	Akademic Transport Ukraine, Instytut Niskich Temperatur Ivan Franko National University of Lviv Kiev National University of Economy Luck National Technical University Lvivskij Nacionalnyj Agrarnyj Universitet National Aviation University of Kiev National University Technical Ukraine "Kiev Politechnic" National University "Lviv Politechnic" National University Transport Ukraine Odessa National Polytechnic University Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture Oles Honchar Dnipro National University Petro Mohyla Black Sea State University Sevastopol National University Organic, Chemistry, Carbon Chemistry Ternopil Ivan Puluj National Technical University University Organic, Chemistry, Carbon Chemistry Uzhorod National University	 Lviv Charków Lviv Kiev Łuck Dublany Kiev Kiev Lviv Kiev Odessa Odessa Dnipro Mohyla Sewastopol Tarnopol Lviv Uzhorod	18
20	USA	Tennessee Technological University,	Cookeville	1

21	Węgry	College of Nyiregyhaza	Nyiregyhaza	1
22	Wielka Brytania	University of Derby	Derby	1
23	Wietnam	Alsimexco JSC - Aviation Labour Supply and Import-Export Joint Stock Company Vintraco - Vietnam Aviation Traning Human Resource Joint Stock Company	Hanoi Hanoi	2
24	Włochy	International Research Center for Mathematics & Mechanics of Complex System (M&MoCS) of Univerista dell' Aquila The University of Naples Federico II	Aquila Neapol	2
Łącznie				61

Źródło: Opracowanie własne

Politechnika Rzeszowska uczestniczy w programie Erasmus – programie unijnym wymian studentów i pracowników od 1998 r. Na realizację zadań uczelnia otrzymała już ponad 2 mln EUR oraz kilkuset studentów i pracowników wyjechało do uczelni partnerskich, studenci na studia bądź praktyki, a pracownicy w celu wygłoszenia wykładu bądź odbycia szkolenia.

Jak również w czerwcu 2013 r. uczelnia podpisała umowę o współpracy z Huazhong University of Science and Technology (HUST) w Wuhan. Umowa umożliwiła studentom PRz odbywanie semestralnych studiów w Chinach. Wyjeżdżający studenci otrzymywali stypendium rządu chińskiego przeznaczone na wszystkie koszty związane studiami, zakwaterowaniem, ubezpieczeniem i wyżywieniem. Na studia do HUST od 2013 r. do 2019 r. wyjechało łącznie 145 studentów Politechniki Rzeszowskiej.

Uczelnia 3 lutego 2016 roku podpisała umowę z Aviation Labour Supply and Import-Export Joint Stock Company z siedzibą w Hanoi. Na podstawie umowy trzech młodych mieszkańców Hanoi w semestrze zimowym 2016/2017 rozpoczęło studia na Politechnice Rzeszowskiej. Wietnamczycy uczestniczą w rocznym kursie języka polskiego prowadzonego przez pracowników Studium Języków Obcych, a po jego ukończeniu rozpoczynają studia na Wydziale budowy Maszyn i Lotnictwo na kierunkach: *mechatronika, lotnictwo i kosmonautyka* oraz na Wydziale Zarządzania *finanse i rachunkowość.*

Ponadto pracownicy naukowi Politechniki Rzeszowskiej uczestniczą w krajowych i międzynarodowych konferencjach, seminariach i spotkaniach.

Rozdział 6. Jednostki międzywydziałowe i ogólnouczelniane

W strukturze Politechniki Rzeszowskiej działały i działają różne jednostki pozawydziałowe i ogólnouczelniane, m.in.: Studium Języków Obcych, Studium Wychowania Fizycznego i Sportu (od 2016 r. Centrum Fizjoterapii i Sportu), Ośrodek Kształcenia Lotniczego, Akademicki Ośrodek Szybowcowy w Bezmiechowej, Biblioteka, Alliance Francaise, Akademickie Radio i Telewizja Centrum. Część ma swoje miejsce w każdej szkole wyższej. Kilka stanowi oryginalny wyróżnik rzeszowskiej uczelni technicznej. Są to OKL oraz AOS. W przeszłości funkcjonowaniu uczelni niemałą rolę odgrywała partia – PZPR. Nie sposób pominąć również roli związków zawodowych. W okresie PRL było to głównie ZNP z krótkim epizodem NSZZ „Solidarność" w latach 1980-1981. Od roku 1989 w Politechnice Rzeszowskiej dominują dwa związki: „Solidarność" oraz ZNP.

6.1. Studium Języków Obcych

Zarządzenie „Ministra Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 stycznia 1965 r. (Nr DT-1-3-2/64) w sprawie zmian organizacyjnych w wyższych szkołach zawodowych (Dz. U. MSzW z dnia 25 stycznia 1965 r., poz. 1)"[1714], regulowało powstanie jednostek międzyuczelnianych zajmujących się nauczaniem języków obcych studentów w szkołach wyższych.

Ówczesna Wyższa Szkoła Inżynierska (obecnie Politechnika Rzeszowska) podlegała temu ministerstwu i zgodnie z rozporządzeniem 25 stycznia 1965 r. powołała Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych – SPNJO (obecnie Centrum Języków Obcych). Na stanowisko kierownika została powołana mgr Janina Świder, która pełniła tę funkcję do 1981 r. To jej studium zawdzięcza stworzenie solidnego fundamentu pod nauczanie języków obcych w rzeszowskiej uczelni technicznej. Sprawami administracyjnymi zajmował się Andrzej Szewczyk.

Powstanie studium w 1965 r. nie oznacza, że wcześniej nie uczono języków obcych. „Do czasu powołania SPNJO jednostka ta funkcjonowała jako Studium Nauk Społecznych

[1714] Więcej: https://sjo.portal.prz.edu.pl/pl/sjo/ (20.01.2020 r.)

i Języków Obcych. Początkowo studium mieściło się w budynku »A«, następnie miało swoją siedzibę w budynku »F«, a później w prowizorycznym pawilonie. W końcu Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych znalazło swoje miejsce w kompleksie budynków »J« na pierwszym piętrze, gdzie mieści się do chwili obecnej”[1715].

Fot. 270. Budynek „J” – Studium Języków Obcych. Źródło: https://sjo.prz.edu.pl/.

Funkcję kierownika SJO przy WSI-PRz pełnili kolejno:

- Mgr Janina Świder (1965-1981),
- Mgr Jerzy Czyżewski (1981-1999),
- Mgr Ilona Bobko (1999-2003),
- Mgr Małgorzata Kołodziej (2003-2016),
- Mgr Ilona Majkowska (2016-2017),
- Mgr Katarzyna Kania (2017-).

Początkowo studenci mieli tylko zajęcia z języka rosyjskiego prowadzone przez mgr Janinę Świder, ale już w 1967 r. wprowadzono język angielski, którego uczyła mgr Małgorzata Majewska, potem język niemiecki, który prowadził mgr Sylwester Baranowski.

Drugim kierownikiem Studium był mgr Jerzy Czyżowski[1716], który pełnił tę funkcję przez 18 lat, od 1981 r. do 1999 r.

Lektoraty były realizowane nie tylko na teranie Rzeszowa, ale również w punktach konsultacyjnych uczelni w regionie (Dębicy, Jarosławiu, Krośnie, Mielcu i Stalowej Woli).

[1715] D. Czekańska, I. Majkowska*, Studium Języków Obcych Politechniki Rzeszowskiej im. I. Łukasiewicza 1964-2012*.
[1716] Mgr Jerzy Czyżowski – nauczyciel, lektor, wykładowca, starszy wykładowca języka angielskiego i kierownik SPNJO w PRz oraz w Centrum Języków Obcych Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, tłumacz języka angielskiego. https://wsiz.rzeszow.pl/kadra-akademicka/jczyzowski/ (23.06.2020 r.).

W tym czasie pracownicy Studium dzielili się na zespoły językowe: Zespołem Anglistów kierowała mgr Elżbieta Dworzańska, a potem mgr Wiesława Widera, Zespołem Germanistów mgr Grażyna Lebiedź-Wisz i w następnej kolejności mgr Dorota Macedońska (aktualnie: Skupieńska) a Zespołem Rusycystów mgr Bogusława Pawlikowska (†). Z kolei Zespół Romanistów reprezentowała mgr Ilona Bobko"[1717]. Ponadto powołano Radę Studium mającą na celu przedstawianie spraw wszystkich zespołów.

W działających od 1993 r. do 2006 r. studiach EMES (*European Mechanical Engineering Studies*[1718]), program europejski na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa) zajęcia z języka niemieckiego prowadzili następujący pracownicy Studium:

- mgr Grażyna Bursztyn-Bajorska,
- mgr Małgorzata Kołodziej,
- mgr Ilona Majkowska,
- mgr Blanka Rybak.

W latach 1981-2007 sekretariatem kierowała Halina Oświecińska. W 2003 r. do sekretariatu dołączyła mgr Marzena Wyczarska, a w 2008 r. mgr Krzysztof Żmuda (w sekretariacie pracował do 2016 r.)

Trzecim kierownikiem Studium została mgr Ilona Bobko powołana przez rektora T. Markowskiego w 1999 r., sprawowała tę funkcję przez 4 lata, to jest do 2003 r.

Od 1999 r. z inicjatywy mgr Małgorzaty Kołodziej i mgr Małgorzaty Pomorskiej uruchomiono językowe kursy komercyjne z zakresu języków angielskiego i niemieckiego. Kolejnymi koordynatorami tych kursów byli:

- Edyta Ptaszek i Anna Wyrostek (2001-2002),
- Edyta Ptaszek i Maria Ludwin (2002-2005),
- Dagmara Czekańska i Dorota Rejman (2005-2006),
- Blanka Rybak i Anna Cieślicka (2006-2007),
- Ilona Majkowska i Paulina Kucharska-Budzik (2007-2008),
- Barbara Oleksiewicz i Małgorzata Kozłowska (2008-2011),
- Maria Ludwin i Marcin Kruczek (2011-2012).

[1717] D. Czekańska, I. Majkowska*, Studium Języków Obcych Politechniki Rzeszowskiej im. I. Łukasiewicza 1964-2012*.

[1718] *European Mechanical Engineering Studies* – Europejskie Studia Inżynierii Mechanicznej (B.Sc.). https://www.aubi-plus.de/studiengang/european-mechanical-engineering-studies-476/ (23.06.2020 r.).

Kursy odbywały się na różnych poziomach nauczania, od A1, A2, B1, B2, C1 do C2[1719]. Były to oferty kilku języków oraz kursy ogólne, specjalistyczne itp., w grupach do 15 osób.

Z inicjatywy kierownika Studium 28-29 września 2001 r. po raz pierwszy zorganizowano Konferencję Językową Studium PRz. W trakcie jej trwania wygłoszono kilkanaście referatów naukowych. W drugim dniu odbyły się językowe warsztaty metodyczne.

Rok 2003 r. przyniósł zmiany organizacyjne: funkcję kierownika objęła mgr Małgorzata Kołodziej (pełniła ją do 2016 r.), a Studium zmieniło nazwę z Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych na Studium Języków Obcych.

Przez 3 kolejne lata tj. od 2003 r. do 2006 r. jednostka była współuczestnikiem Międzyuczelnianych Targów Edukacyjnych PRz.

Język podlega nieustannym zmianom, co wpływa na obowiązek nauczycieli języków obcych ciągłego się doszkalania i uczestniczenia w warsztatach metodycznych czy seminariach językowych. Wychodząc naprzeciw tym potrzebom sekcja języka niemieckiego SJO przygotowała seminarium pt. „Poziomy biegłości językowej. Profilowanie i testowanie" 16 czerwca 2005 r. w Klubie Pracowników PRz „podczas seminarium zaprezentowana została książka *Profile Deutsche*[1720] oraz techniki pracy z książką umożliwiające dokładny opis umiejętności językowych, określanie poziomu biegłości językowej studentów, dobieranie treści programowych oraz weryfikację umiejętności językowych studentów"[1721].

Fot. 271. Zajęcia z języka niemieckiego w SJO. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1719] Europejski System Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ) – stopień znajomości języka obcego w określonej klasyfikacji. https://tracktest.eu/english-levels-cefr/ (23.06.2020 r.). D. Czekańska, I. Majkowska, *Studium Języków Obcych Politechniki Rzeszowskiej im. I. Łukasiewicza 1964-2012*.
[1720] *Profile Deutsche* „Profil niemiecki" – wymagania poziomów wspólnego europejskiego systemu kształcenia z konkretnymi przykładami. https://www.goethe.de/de/spr/unt/kum/prd.html (23.06.2020 r.).
[1721] E. Ptaszek, *Dydaktyka Języków Obc*ych, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 9 (141), s. 19.

Szkolenie metodyczne dla lektorów języka angielskiego przygotowane przez pracownika Studium mgr Joannę Stocką odbyło się 2 czerwca 2005 r. „Szkolenie miało na celu zaznajomienie nauczycieli z różnymi technikami stosowanymi w rozwijaniu sprawności mówienia na różnych poziomach zaawansowania językowego”[1722].

Studium przeprowadza egzaminy uczelniane:

- w ramach lektoratów,
- dla studentów pilotażu,
- w przewodach doktorskich,
- dla studentów i pracowników w ramach projektów w UE (np. Erasmus+) i innych – stypendia, szkolenia, praktyki, odbycie wykładów.

Obowiązkowe zajęcia dla studentów – lektoraty prowadzone są w niewielkich grupach (15-20 osób).

Dzięki zawartemu w czerwcu 2006 r. porozumieniu z British Council SJO otrzymało możliwość zorganizowania Wewnętrznego Centrum Egzaminacyjnego na Egzaminy *Business English Certificate* (BCE) [1723]. Już w roku akademickim 2006/2007 studenci mogli „przystępować do tego uznawanego na całym świecie egzaminu, będącego świadectwem kompetencji językowych z zakresu terminologii zawodowej”[1724].

4 listopada 2009 r. Studium Języków Obcych Politechniki Rzeszowskiej zostało partnerem *Educational Testing Service* (ETS)[1725]. W tym miesiącu „odbyło się […] szkolenie dla lektorów Studium Języków Obcych w celu uzyskania uprawnień egzaminacyjnych, połączone ze spotkaniem informacyjnym dla studentów Politechniki Rzeszowskiej, którego tematem było przedstawienie systemu certyfikatów językowych ETS i zapoznanie studentów z warunkami przystępowania do nich”[1726]. Egzaminy przeznaczone są do zbadania poziomu znajomości języka profesjonalnego. Dzięki temu możliwe jest przeprowadzanie przez studium

[1722] J. Stocka, *Szkolenie w SJO*, „Gazeta Politechniki” 2005, nr 9 (141), s. 19.
[1723] Egzaminy *Business English Certificate* (BEC) – trzy specjalistyczne egzaminy, które sprawdzają znajomość języka angielskiego z zakresu biznesu. https://www.ang.pl/egzaminy/egzaminy_cambridge_esol/egzaminy_z_jezyka_biznesowego_i_specjalistycznego/bec (23.06.2020 r.).
[1724] M. Pomorska, *Studium Języków Obcych Europejski System Kształcenia Językowego - organizacja nauczania języków obcych w Politechnice Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki” 2007, nr 1-2 (157-158), s. 38, 39.
[1725] Educational Testing Service (ETS) – największa organizacja badająca umiejętności edukacyjne, utworzyła testy, np. SAT, TOEIC, TOEFL i GRE®). http://www.ets.org/ (23.06.2020 r.).
[1726] E. Ptaszek, *ETS - międzynarodowe egzaminy językowe TOEIC, WiDaF, TFI w Studium Języków Obcych Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 6 (210), s. 22.

Międzynarodowych Egzaminów Językowych z wydawaniem uznanych na całym świecie certyfikatów językowych:

- język angielski – TOEIC[1727], Cambridge English FCE / CAE[1728]
- język francuski – DELF[1729], TFI [1730]
- język niemiecki – Goethe-Institut[1731], WiDaF[1732].

Obecnie nauczanie studentów odbywa się według Europejskiego Systemu Kształcenia Językowego. „Europejski System Opisu Kształcenia Językowego (CEFR) jest międzynarodową normą opisu kompetencji językowych - używaną na całym świecie do opisu kompetencji językowych osób uczących się języków obcych. Umiejętności językowe odpowiadające każdemu z poziomów stopnia zaawansowania znajomości języka opisane są w sześciostopniowej skali, od A1 dla początkujących, aż do C2 dla tych, którzy opanowali dany język”[1733]. Głównym celem wprowadzenia systemu było ujednolicenie polityki nauczania języków obcych w Unii Europejskiej.

Studenci PRz, przygotowywani przez pracowników Studium, od wielu uczestniczą w olimpiadach językowych, zdobywając nagrody i wyróżnienia.

Dodatkowo SJO przyjmuje zlecenia na tłumaczenia dyplomów oraz korekty tekstów na potrzeby uczelni, współpracuje także z Działem Współpracy Międzynarodowej, przygotowując egzaminy językowe dla kandydatów – studentów i pracowników PRz na wyjazdy w ramach programu Erasmus+, studiów w Chinach. Dla studentów zagranicznych przyjeżdżających do PRz prowadzi kursy języka polskiego.

Zaplecze lokalowe Studium stanowią 4 sale ze sprzętem audiowizualnym i 2 multimedialne z tablicami interaktywnymi. Biblioteka Studium liczy ok. 4 tys. pozycji książkowych i prasowych.

[1727] Test of English for International Communication (TOEIC) - certyfikaty znajomości języka angielskiego w środowisku pracy wydawane przez Educational Testing Service (ETS). https://blog.fiszki.pl/jezyki/egzamin-toeic (23.06.2020 r.).

[1728] Cambridge English FCE / CAE – oznaczenia poziomów znajomości języka angielskiego. https://www.britishcouncil.pl/egzaminy/cambridge-english (23.06.2020 r.).

[1729] DELF – oficjalny dyplom wydawany przez francuskie Ministerstwo Edukacji Narodowej. https://www.institutfrancais.pl/pl/cus/kursy-krk/show/delf-i-dalf-55

[1730] Test de Français International (TFI) – nazwa egzaminu znajomości języka francuskiego. https://cecl.uqam.ca/.../test-de-francais-tfi (05.09.2020 r.).

[1731] Instytut Goethego – instytucja kultury założona w 1951 r. działająca na zlecenie Ministerstwa Spraw Zagranicznych Republiki Federalnej Niemiec w celu popularyzacji języka niemieckiego. https://goethe.com.pl/ (23.06.2020 r.).

[1732] Deutsch als Fremdsprache in der Wirtschaft (WIDaF) – egzamin przeznaczony do testowania znajomości języka niemieckiego w biznesie, w środowisku pracy. https://niemieckipoludzku.pl/co-to-jest-test-widaf-basic/ (23.06.2020 r.).

[1733] Więcej: https://www.cambridgeenglish.org/pl/exams-and-tests/cefr/ (20.01.2020 r.).

Nauczanie odbywa się na podstawie o aktualnych podręczników i pomocy naukowych oraz szkolenia dzięki współpracy z największymi wydawnictwami, i jak: Cambridge, Cornelsen, Hueber, MacMillan, Langenscheidt, Longman, Oxford i PWN.

Fot. 272. Zajęcia językowe w SJO. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Zgodnie z postanowieniem Rady Europy 26 września 2007 r. ogłoszono Europejskim Dniem Języków, który obchodzono także w PRz. Sprawami organizacyjnymi kierowały mgr Ilona Majkowska i mgr Paulina Kucharska-Budzik. Uroczystości, konkursy, wystąpienia i nauka piosenek odbywały się przed budynkiem „J". Jednym z gości zaproszonych na obchody, był konsul honorowy Niemiec Adam Gajdek[1734]. Przybyli także „goście z zagranicy: John Johnson z Irlandii oraz Ralph McGaw[1735] ze Stanów Zjednoczonych, [którzy] przytaczali wesołe historyjki i anegdoty"[1736].

10 grudnia 2009 r. pracownicy Studium brali udział w „corocznym spotkaniu organizowanym w Klubie Pracowników PRz, mającym na celu wymianę doświadczeń dydaktyczno-naukowych i prezentację materiałów z krajowych i zagranicznych seminariów oraz konferencji. Wiodącym tematem tego spotkania było nauczanie języków specjalistycznych"[1737].

Nadal kontynuowano proces organizowania seminariów metodycznych i 22 września 2010 r. w Klubie Pracowników PRz odbyły się warsztaty dla lektorów języka angielskiego

[1734] Adam Gajdek – konsul honorowy Niemiec. http://deutsch-polnische-landkarte.info/?p=746&lang=pl (23.06.2020 r.).
[1735] Ralph McGaw – nauczyciel, podróżnik. http://eli.edu.pl/ralphmcgaw/ (23.06.2020 r.).
[1736] I. Majkowska, *Język otwiera drzwi!*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 11 (167), s. 20.
[1737] G. Bursztyn-Bajorska, M. Pomorska, *Języki obce w międzynarodowej komunikacji fachowej*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 6(198), s. 31.

przygotowane przez SJO wraz z wydawnictwem Nowa Era – Heinle. „Głównym gościem spotkania był Hugh Dellar”[1738].

Zgodnie z postanowieniami porozumień Educational Testing Service (ETS), 30 listopada 2010 r. na PRz zorganizowano sesję egzaminacyjną międzynarodowych egzaminów językowych TOEIC, WiDaF, TFI. Studenci uczestniczący w egzaminie TOEIC, osiągnęli bardzo dobre wyniki. „Dwie osoby zdobyły złoty certyfikat, najbardziej prestiżowy wśród certyfikatów ETS”[1739].

Pracownicy Studium udzielali pomocy innym jednostkom uczelni i np. : podczas wizyty w PRz załogi promu kosmicznego „Endeavour STS-130”[1740] w maju 2010 r. tłumaczeniami zajmował się pracownik SJO – mgr Tomasz Gajdek.

Będąc partnerem ETS, SJO realizowało zadania związane z organizacją egzaminów. „Egzaminy ETS (Educational Testing Service) organizowane są dwa razy w ciągu danego roku akademickiego. „W dniu 24 maja 2011 r. odbyła się kolejna sesja egzaminacyjna TOEIC”[1741].

Kolejny cykl warsztatów metodycznych dla anglistów i germanistów z SJO odbył się we wrześniu 2011 r. został przygotowany przez mgr Marię Ludwin, mgr Edytę Ptaszek, mgr Dorotę Rejman i mgr Blankę Rybak wraz z przedstawicielami wydawnictw Cambridge University Press, Cornelsen, Hueber, Macmillan, Klett, Oxford. „Uczestnictwo anglistów i germanistów w cyklu sześciu warsztatów pozwoliło na poznanie nowych trendów i aktualnych metod w nauczaniu języków obcych na uczelniach technicznych” [1742] . Wydawnictwa wyposażyły Studium w nowoczesne podręczniki.

Dbając o rozpowszechniane informacji w dziedzinie nowoczesnej metody prowadzenia zajęć „mgr Grażyna Bursztyn-Bajorska i mgr Mateusz Fleszar przedstawili tematykę interesujących warsztatów metodycznych, w których mieli okazję uczestniczyć w 2011 r.”[1743]. Seminarium odbyło się 16 grudnia 2011 r. w Klubie Pracownika PRz.

[1738] Hugh Dellar – nauczyciel i metodyk nauczania języka angielskiego z Uniwersytetu Westminster. https://www.nile-elt.com/ourpeople/profiles/hughdellar/512 (23.06.2020 r.). I. Jagusztyn, *Inauguracja Akademii Lektorów*, „Gazeta Politechniki” 2010, nr 11 (203), s. 25.
[1739] I. Jagusztyn, E. Ptaszek, *Międzynarodowe certyfikaty językowe w Studium Języków Obcych PRz*, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 3 (207), s. 19.
[1740] „Endeavour STS-130” – „STS-130 (lot montażowy ISS 20A) był misją NASA Space Shuttle do Międzynarodowej Stacji Kosmicznej (ISS). https://www.nasa.gov/mission_pages/shuttle/shuttlemissions/sts130/main/index.html (23.06.2020 r.).
[1741] E. Ptaszek, ETS - międzynarodowe egzaminy językowe TOEIC, WiDaF, TFI w Studium Języków Obcych Politechniki Rzeszowskiej, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 6 (210), s. 22.
[1742] G. Bursztyn-Bajorska, *Warsztaty metodyczne SJO*, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 12 (216), s. 17, 18.
[1743] M. Fleszar, *Seminarium metodyczne w SJO*, „Gazeta Politechniki” 2012, nr 3 (219), s. 16.

W 2012 r. w SJO było zatrudnionych „31 nauczycieli etatowych: języka angielskiego – 19 osób, języka niemieckiego – 11 osób, języka francuskiego – 1 osoba oraz 13 pracowników na umowę o dzieło: 11 nauczycieli języka angielskiego i 2 języka rosyjskiego”[1744].

25 maja 2012 r. pod patronatem rektora PRz prof. Andrzeja Sobkowiaka z i rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego, prof. Stanisława Uliasza odbyła się konferencja, której organizatorami były: Studium Języków Obcych PRz i Uniwersyteckie Centrum Nauki Języków Obcych UR. „Wzięło w niej udział ponad 100 nauczycieli języków obcych z podkarpackich uczelni. W konferencji uczestniczyli też przedstawiciele placówek oświatowych Rzeszowa”[1745].

W ramach Studium Języków Obcych w 2012 r. działały „sekcje tematyczne w zespołach j. angielskiego, j. niemieckiego, j. francuskiego i j. rosyjskiego: sekcja programowa, sekcja metodyki, sekcja planowania, sekcja egzaminacyjna”[1746].

Fot. 273. Szkolenia pracowników SJO. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Podczas Juwenaliów w 2013 r. miało miejsce nietypowe wydarzenie, 25 kwietnia 2013 r. przygotowano dyktanda obcojęzyczne w kilku językach. „Na dyktando z poszczególnych języków zarejestrowało się: angielski – 105 osób, niemiecki – 25 osób, rosyjski – 8 osób

[1744] D. Czekańska, I. Majkowska, *Studium Języków Obcych Politechniki Rzeszowskiej im. I. Łukasiewicza 1964-2012*.
[1745] D. Czekańska, G. Lebiedź-Wisz, *I FORUM akademickich ośrodków nauczania języków obcych szkół wyższych województwa podkarpackiego*, Gazeta Politechniki” 2012, nr 9-10 (225-226), s. 26.
[1746] D. Czekańska, I. Majkowska, *Studium Języków Obcych Politechniki Rzeszowskiej im. I. Łukasiewicza 1964-2012*.

i francuski – 3 osoby. Trudność tekstu dyktanda z każdego języka odpowiadała poziomowi B2 według Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego[1747]. O wyniku uzyskanym przez kandydatów decydował procentowy stosunek liczby błędów do wszystkich słów dyktanda"[1748].

III Forum Akademickich Ośrodków Nauczania Języków Obcych Szkół Wyższych Województwa Podkarpackiego zostało przygotowane przez SJO i Uniwersyteckie Centrum Nauki Języków Obcych Uniwersytetu Rzeszowskiego 9 maja 2014 r. Ta trzecia już edycja tego wydarzenia miała inną formę od poprzednich, a mianowicie w tym roku po raz pierwszy przybrało ono formę konferencji naukowo-dydaktycznej. W Forum uczestniczyło ponad 100 uczestników reprezentujących ośrodki nauczania języków obcych w uczelniach wyższych regionu Podkarpacia. „Forum odbywało się pod hasłem edukacja językowa wobec współczesnych wymagań rynku pracy"[1749]. W konferencji uczestniczył dr Werner Köhler[1750], John Huss i prof. Stan Breckenridge z Konsulatu Generalnego USA w Krakowie.

Dzień Języków Obcych pod hasłem „Czy języki obce są dla Ciebie obce...?" odbył się 9 maja 2014 r. i został przygotowany przez: mgr Dagmarę Czekańską, mgr Ilonę Majkowską, mgr Barbarę Oleksiewicz i mgr Annę Wyrostek. „W salach V8 i V9 odbywały się prezentacje multimedialne, prezentacje możliwości platformy *My English Lab* [1751] z udziałem przedstawiciela Wydawnictwa Pearson, projekcje filmów, gry interaktywne blended learning [1752] oraz quizy o tematyce krajoznawczej, kulturowej i obyczajowej z każdego nauczanego przez pracowników Studium języka […]" [1753]. A przed salami przygotowano stoiska z folderami i ulotkami nt. temat kultury, obyczajów w Francji, Niemiec, Rosji i Wielkiej Brytanii, a także artykuły dotyczące języków obcych i obcojęzyczną prasę.

Kolejny egzamin certyfikatowy z języków: angielskiego, francuskiego i niemieckiego odbył się 23 czerwca 2014 r., 3 lipca 2014 r. „w Studium Języków Obcych PRz odbyło się

[1747] Europejski System Opisu Kształcenia Językowego **(**CEFR**)** – międzynarodowa norma opisu kompetencji językowych osób uczących się języków obcych. http://www.sjo.agh.edu.pl/dane/ESOKJ.pdf (23.06.2020 r.).
[1748] A. Sondej, *Dyktanda obcojęzyczne w SJO*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 6 (234), s. 12.
[1749] A. Sondej, *III Forum Akademickich Ośrodków Nauczania Języków Obcych Szkół Wyższych*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 7-8 (247-248), s. 31.
[1750] Dr Werner Köhler – konsul generalny Republiki Federalnej Niemiec w Krakowie. https://japan.diplo.de/ja-de/vertretungen/generalkonsulat/abteilungen/927202 (23.06.2020 r.).
[1751] Platforma My English Lab -– platforma do nauki on-line umożliwiająca sprawdzanie wyników przez nauczyciela, https://www.pearson.com/english/myenglishlab.html (23.06.2020 r.).
[1752] Gry interaktywne blended learning, więcej: http://edulider.pl/edukacja/co-jest-blended-learning(23.06.2020 r.).
[1753] D. Czekańska, *Dzień języków obcych w SJO*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 7-8 (247-248), s. 32.

spotkanie ze studentami, którym uroczyście rozdano certyfikaty potwierdzające znajomość języków obcych”[1754].

Studium Języków Obcych PRz jest jedynym centrum egzaminacyjnym Goethe-Institut na Podkarpaciu. Stało się to możliwe dzięki zaangażowaniu kierownika Studium mgr Małgorzaty Kołodziej, która wspomina, że „we wrześniu 2013 r., po uzgodnieniu z władzami uczelni, podjęłam starania o utworzenie takiego centrum przy Studium Języków Obcych, zwracając się do Goethe Institut w Warszawie. I oto finał – po ponad roku rozmów, pism, wizyt i przeszkoleniu egzaminatorów”[1755] Studium stało się tym centrum.

8 maja 2015 r. Studium zorganizowało „IV już Forum Akademickich Ośrodków Nauczania Języków Obcych Szkół Wyższych Województwa Podkarpackiego, którego temat przewodni brzmiał: *Od ucznia do studenta – możliwości edukacyjne w nauczaniu języków obcych a kariera*. Tegoroczna konferencja zgromadziła około 70 uczestników, przybyłych m.in. z Uniwersytetu Rzeszowskiego, I LO w Łańcucie czy Instytutu Goethego w Warszawie”[1756].

Do udziału w seminarium nt. „Zarządzanie egzaminami” w centrali Goethe-Institut w Monachium w dniach 5-9 października 2015 r. wraz z 14 uczestnikami z całego świata zaproszono również mgr M. Dorożkiewicz, koordynatorkę egzaminów Goethe-Institut Centrum Egzaminacyjnego w SJO”[1757].

Od I edycji, czyli od 2000 r. SJO uczestniczy w Ogólnopolskiej Olimpiadzie Języka Angielskiego, a 27 listopada 2015 r. przeprowadziło I etap już XVII Ogólnopolskiej Olimpiady Języka Angielskiego Wyższych Uczelni Technicznych. „W olimpiadzie wzięło udział 64 studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych pierwszego i drugiego stopnia z 6 wydziałów naszej uczelni. Najliczniej reprezentowane były Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa oraz Wydział Elektrotechniki i Informatyki”[1758]. Olimpiada odbyła się w tym samym czasie na kilkunastu uczelniach w całej Polsce.

18 listopada 2015 r. mgr Małgorzata Kozłowska przygotowała kolejne warsztaty metodyczne dla germanistów w Klubie Pracowników PRz. „Podczas spotkania przedstawiciel

[1754] M. Ludwin, *Certyfikaty w SJO*, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 9-10 (249-250), s. 20.
[1755] M. Olejnik, *Studium Języków Obcych PRz jedynym centrum egzaminacyjnym Goethe-Institut na Podkarpaciu*, „Gazeta Politechniki” 2015, nr 1-2 (253-254), s. 19.
[1756] I. Kalandyk, G. Placek, *IV Forum języków obcych w Politechnice*, „Gazeta Politechniki” 2015, nr 6-8 (258-260), s. 22.
[1757] M. Kołodziej, *„Zarządzanie egzaminami” w Monachium*, „Gazeta Politechniki” 2015, nr 11 (263), s. 23.
[1758] M. Doroszkiewicz, K. Kosturek-Dybaś, *Olimpiada języka angielskiego w PRz*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 1-2 (265-266), s. 18.

Wydawnictwa Hueber[1759] mgr Adam Dominiak zaprezentował nowości wydawnicze oraz dokonał prezentacji podręcznika »Motive A2«. Ponadto omówił aktywne wykorzystanie na zajęciach językowych »Digitales Unterrichtpaket«[1760], multimedialnych materiałów uzupełniających do podręcznika »Sicher B1+«"[1761].

Fot. 274. Pracownicy SJO. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Studium Języków Obcych z niewielkiej jednostki stało się nie tylko centrum nauczania języków obcych na PRz, ale również centrum licznych kursów specjalistycznych zarówno dla studentów i pracowników uczelni, jak również i dla osób spoza PRz. Studium aktywnie uczestniczy w procesie kreowania życia kulturalnego uczelni i propagowaniu idei nauczania języków obcych, przez co stało się ważnym centrum kulturotwórczym i naukowo-dydaktycznym PRz.

[1759] Wydawnictwo Hueber – wydawnictwo specjalizujące się w publikowaniu podręczników i materiałów dydaktycznych do nauki języków obcych, w tym do języka niemieckiego. https://hueber.pl/ (23.06.2020 r.).
[1760] „Digitales Unterrichtpaket" – oprogramowanie dydaktyczne: cyfrowe pakiety dydaktyczne. https://www.klett-sprachen.de/digitales/digitale-ausgaben-und-unterrichtssoftware/unterrichtssoftware/digitale-unterrichtspakete-digitale-ausgaben/c-2849 (23.06.2020 r.).
[1761] Podręcznik „Sicher B1+ – podręcznik do nauki języka zawodowego. https://www.poczytaj.pl/podrecznik/sicher-in-alltag-und-beruf-b1-kb-ab-hueber-praca-zbiorowa,471948 (23.06.2020 r.). M. Pomorska, *Warsztaty metodyczne „Praca z podręcznikami do języka niemieckiego Wydawnictwa Hueber*" 2016, nr 1-2 (265-266), s. 28.

Fot. 275. Kształcenie studentów w SJO. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

6.2. Studium Wychowania Fizycznego i Sportu

Studium Wychowania Fizycznego [1762] przy Wyższej Szkole Inżynierskiej (WSI) w Rzeszowie powstało 1 lutego 1964 r. „Obowiązki kierownika powierzono Stanisławowi Grzesikowi, znanemu w Rzeszowie nauczycielowi, miłośnikowi gimnastyki" [1763] . Pomieszczenia dla Studium znajdowały się w budynku „B" (Wydział Elektryczny). 12 godzin zajęć i 6 na pracę organizacyjno-administracyjną stanowiło 18-godzinny etat kierownika. Zajęcia były prowadzane dla 6 grup, w tym 4 dla studentów I roku i 2 dla studentów II roku. Zakupiono sprzęt na kwotę 15 tys. zł z otrzymanej 20 tys. zł dotacji. Studium włączyło się w organizację imprez sportowych i m.in. zorganizowano Spartakiadę Uczelnianą.

[1762] Od 2016 r. pod nazwą Centrum Fizjoterapii i Sportu.
[1763] E. Polak, *Działalność dydaktyczna Studium Wychowania Fizycznego i Sportu Politechniki Rzeszowskiej w latach 1964-1984 w Akademicka Kultura Fizyczna wczoraj i dziś*, Rzeszów 2004, s. 19.

Fot. 276. Studium Wychowania Fizycznego i Sportu PRz. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Fot. 277. Hale sportowe. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Funkcję kierownika piastowali kolejno:

- mgr Stanisław Grzesik (1964-1967),
- mgr Jerzy Czarnek (1967-1968),
- mgr Jerzy Januszewski (1968-1970),
- mgr Jacek Biliński (1970-1999)**,**
- mgr Jacek Lutak **(**1999-2012),
- mgr Henryk Mede**r**[1764] (2012-2014),
- mgr Jerzy Pająk (2015-2017)**.**

Kadrę kierowniczą stanowili ponadto:

- mgr Andrzej Lewicki – zastępca kierownika ds. sportu (1977-1987),
- mgr Stanisław Kołodziej – zastępca Kierownika ds. sportu (1987-1999),
- mgr inż. Grzegorz Sowa – pełnomocnik kierownika ds. infrastruktury (2012-2017),
- dr Adrianna Gardzińska – pełnomocnik kierownika ds. dydaktyki (2015-2016) i zastępca kierownika ds. dydaktycznych (2016-2017)"[1765].

Fot. 278. Sale do ćwiczeń. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1764] Mgr Henryk Meder (1951-2018) – starszy wykładowca, kierownik Studium Wychowania Fizycznego i Sportu, odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej oraz Złotym Medalem za Długoletnią Służbę. F. Gorczyca, *Mgr Henryk Meder*, „Gazeta Politechniki", nr 10-11 (298-299), październik-listopad 2018, s. 57; https://cfis.prz.edu.pl/aktualnosci/zmarl-mgr-henryk-meder-19.html (21.10.2020 r.).
[1765] Więcej: https://cfis.prz.edu.pl/cfis/historia (14.11.2019 r.).

W roku akademickim 1964/1965 zatrudniono dodatkowo nauczyciela na 2 godziny zlecone (tylko 1 osoba była zatrudniona na pełnym etacie). Zorganizowano łącznie 6 grup dydaktycznych, po 3 na istniejących wówczas wydziałach: Mechanicznym i Elektrycznym na I roku studiów. Na II roku powstały 3 grupy, w wymiarze 2 godzin tygodniowo. Studium było także organizatorem Spartakiad[1766]: Uczelniana i Międzyuczelniana (ta druga wraz z Wyższą Szkoła Pedagogiczną – Studium Terenowym w Rzeszowie i Studium Nauczycielskim). Na potrzeby Studium wynajmowano salę w I LO oraz halę sportową i krytą pływalnie w Wojewódzkim Ośrodku Sportu w Rzeszowie[1767].

W kolejnym roku akademickim zatrudniano już 2 nauczycieli na etatach i 2 osoby na zlecenie. Łącznie utworzono 11 grup na I roku studiów (7 ogólnych, 3 sekcyjne i 1 specjalizacji sportowej). Dla studentów II roku było 5 grup ćwiczeniowych i 2 grupy sekcyjne. Otrzymane fundusze z uczelni w kwocie 70 tys. zł przeznaczono na wynajem obiektów sportowych na potrzeby Studium i 20 tys. na zakup sprzętu. Zorganizowano nie tylko Spartakiadę Uczelnianą, ale również Międzyuczelnianą Spartakiadę Miasta Rzeszowa.

W związku ze wzrostem liczby studentów rosła także liczba pracowników Studium. Od roku akademickiego 1966/1967 Studium zatrudniało 3 pracowników na etacie i 1 osobę na godziny zlecone. Oficjalną nominację na kierownika Studium otrzymał i objął to stanowisko 1 lutego 1966 r. mgr Stanisław Grzesik. Podobnie jak w poprzednim roku dla studentów I roku utworzono 7 grup ogólnych i 5 sportowych (łącznie 12) oraz 8 dla studentów II roku. Po raz pierwszy dla studentów wyższych lat zaproponowano zajęcia fakultatywne z pływania. Zorganizowano również kolejną Spartakiadę Uczelnianą i Międzyuczelnianą. „Całkowity koszt wynajmu obiektów wraz ze sprzętem sportowym wyniósł 150.000 zł”[1768].

Rok później było już 6 zatrudnionych osób, oprócz kierownika pracowało jeszcze 2 nauczycieli na pełnym etacie i 2 osoby na zlecenie oraz laborant. Po tragicznej śmierci mgr. Stanisława Grzesika[1769] funkcję kierownika objął od 10 grudnia 1967 r. do 31 stycznia 1968 r. mgr Jerzy Czarnek, a 1 lutego 1968 r. kierownikiem został mianowany mgr Jerzy Januszewski. Zajęcia na I roku studiów były prowadzone aż w 16 grupach, na II roku było 15 grup (w tym 1 sekcja sportowa). Zajęcia fakultatywne na pływalni prowadzono w 3 grupach dla studentów

[1766] Spartakiada (ros., od łac. imienia Spartacus, które nosił gladiator-powstaniec Spartakus) – zawody sportowe rozgrywane w jednym czasie i miejscu i w różnych dyscyplinach. https://dobryslownik.pl/slowo/spartakiada/52562/ (22.06.2020 r.).
[1767] Wojewódzki Ośrodek Sportu w Rzeszowie – obecnie Rzeszowski Ośrodek Sportu i Rekreacji ROSiR. http://rosir.eu/ (22.06.2020 r.).
[1768] M. Granat, *Kronika Studium Wychowania Fizycznego i Sportu Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza, 1964-1986*, Rzeszów 1986, s. 4.
[1769] Mgr Stanisław Grzesik zginał w wypadku samochodowym.

z pozostałych roczników. Spartakiada Uczelniana i Międzyuczelniana były zorganizowana aż w 11 dyscyplinach. Podobną kwotę jak w roku poprzednim wydatkowano na wynajem sal i 10 tys. zł wykorzystano na sprzęt.

W roku akademickim 1968/1969 liczba zatrudnionych osób nie uległa zmianie, łącznie było zatrudnionych na etacie: 4 osoby, w tym 1 kierownik, 1 osoba była na godzinach zleconych i 1 laborant. Utrzymano taką samą liczbę grup na I i II roku studiów (łącznie 31), podobnie jak i liczbę grup zajęć fakultatywnych. Wydrukowano także 2 prace nauczycieli Studium w miesięczniku „Kultura Fizyczna"[1770]:

> „1. W numerze 9/68 „Rozwój i sprawność fizyczna studentów Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie w roku akademickim 1967/68" – Jerzy Januszewski.
>
> 2. W numerze 5/69 „Wpływ treningu pływackiego na kształt przednio-tylnych krzywizn kręgosłupa" – Jacek Biliński"[1771].

W następnych latach jeszcze 2 osoby dołączyły do obsady Studium (jedna w 1970 r. a druga rok później). Dwie osoby odeszły: kierownik i laborant, więc stan osobowy Studium w tym czasie był taki sam) oraz zatrudniono sekretarkę na etacie planistki. Nastąpiła kolejna zmiana na stanowisku kierownika, został nim mgr Jacek Biliński.

W roku 1971/1972 siedziba Studium została przeniesiona do budynku „P" przy ul. Podkarpackiej. Stan osobowy się nie zmienił. Rok później nie zanotowano znaczących zmian.

W roku akademickim 1973/1974, stan osobowy Studium nie uległ zmianie, tylko osoba zatrudniona na zlecenie przeszła na etat. Nastąpiła natomiast zmiana siedziby, tym razem do dwóch pokoi w Hotelu Asystenta przy ul. Podkarpackiej.

W rok akademickim 1974/1975 zwiększono zatrudnienie o 1 osobę, od lutego 1974 r. zmieniła się sekretarka, a od kwietnia tego roku zatrudniono magazyniera.

„Zajęcia organizowane przez SWFiS PRz odbywały się w trzech rodzajach grup studenckich:

- przygotowania sportowego (dla młodzieży o niskiej ogólnej sprawności fizycznej),
- specjalizacji sportowej (skupiające młodzież o ukierunkowanych zainteresowaniach sportowych, lecz niemającej predyspozycji do uprawiania sportu wyczynowego),
- rehabilitacji ruchowej (dla studentów, którym stan zdrowia nie pozwalał na udział w zajęciach sportowych)"[1772].

[1770] Więcej: https://www.awf.edu.pl/wwf/nauka/czasopisma/kultura-fizyczna (22.06.2020 r.).
[1771] M. Granat, *Kronika Studium Wychowania Fizycznego i Sportu Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza, 1964-1986*, Rzeszów 1986, s. 8.
[1772] Więcej: https://cfis.prz.edu.pl/cfis/historia (14.11.2019 r.).

Fot. 279. Tenis stołowy. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W 1974 r. Studium Wychowania Fizycznego przekształcono w Studium Wychowania Fizycznego i Sportu Politechniki Rzeszowskiej (SWFiS). Studium „działało w oparciu o wewnętrzny regulamin zatwierdzony przez Prorektora ds. Dydaktyki i Wychowania oraz Zarządzenia MNSzWiT z dnia 09.04.1974 r. i programu rozwoju Wychowania Fizycznego i Sportu w Szkołach Wyższych na lata 1975-1985”[1773].

Obowiązujące programy studiów powodowały, że w ramach działalności Studium musiało przygotować obowiązkowe zajęcia wychowania fizycznego (2 godziny na tydzień dla studentów wszystkich lat), ale także zajęcia fakultatywne, sportowe w sekcjach Klubu Uczelnianego AZS. Musiało też organizować obozy studenckie oraz inne zajęcia turystyczno-rekreacyjne i rehabilitacyjne.

Obowiązkowym wychowaniem fizycznym objęto 1441 studentów, w tym 168 brało udział w zajęciach sekcji sportowych, 27 w rehabilitacji ruchowej i 94 w fakultatywnych. Zwiększył się majątek Studium z 61 tys. zł w 1970 r. do 1.250 tys. w 1975 r. Uruchomiono także wypożyczalnię sprzętu sportowo-turystycznego.

[1773] M. Granat, *Kronika Studium Wychowania Fizycznego i Sportu Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza, 1964-1986*, Rzeszów 1986, s. 19.

Fot. 280. Sale do ćwiczeń sportowych. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Dużym osiągnięciem Studium było przyznanie nagrody zespołowej Ministra Nauki Szkolnictwa Wyższego i Techniki, którą wręczono w trakcie inauguracji 1974/1975. Problemem był brak własnych obiektów sportowych, gdyż Studium posiadało tylko 1 własną salę, w której odbywały się zajęcia, a 7 innych musiało wynajmować.

W kolejnym roku akademickim 1975/1976 było zatrudnionych 8 nauczycieli i 1 osoba na godziny zlecone, zmieniła się też sekretarka. Studium otrzymało 5 pokoi w Hotelu Asystenta. Zajęcia prowadzono dla większej niż w ubiegłym roku liczby studentów, bo dla 1631 osób. 96 osób korzystało z zajęć fakultatywnych (60 z pływalni) oraz 31 z rehabilitacji. Niestety nadal nie polepszyła się sytuacja lokalowa, gdyż nadal posiadano tylko jedną własną salę, pozostałe potrzebne do zrealizowania zadań były wynajmowane. Jesienią 1976 r. oddano do użytku boisko asfaltowe do siatkówki przy ul. Podkarpackiej, a wiosną 1977 r. boisko asfaltowe do piłki ręcznej i boisko trawiaste do nożnej. Zorganizowano obozy letnie i zimowe dla 300 studentów, a także imprezy sportowe: międzyuczelniane zawody w piłce ręcznej mężczyzn, w piłce siatkowej kobiet i mężczyzn, w piłce nożnej, koszykówce mężczyzn, tenisie stołowym i ziemnym oraz biegach przełajowych. Łącznie w zawodach wzięło udział 250 osób.

Przygotowano również Dni Olimpijczyka, w których w I etapie wzięło udział aż 600 osób. Pracownicy podnosili swoje kwalifikacje uzyskując stopnie naukowe czy kończąc studia podyplomowe. Stan osobowy w roku akademickim 1976/1977 uległ zwiększeniu, gdyż było

8 pracowników na etacie, 2 na godzinach zleconych i 2 pracowników administracyjnych (sekretarka i magazynier). Prowadzono 60 godzin zajęć, czyli po 2 godziny tygodniowo, z wyjątkiem studentów pilotażu, którzy mieli po 4 godziny zajęć tygodniowo. Sekcje sportowe miały zajęcia 6-8 godzin w tygodniu, prowadzono zajęcia fakultatywne dla osób zamieszkałych w Domach Studenckich (DS) i studentów starszych lat.

Rozpoczęto przygotowywanie wycieczek (w soboty i niedziele) w formie pieszej, rowerowej czy narciarskiej, organizowano obozy letnie i zimowe, stałe i wędrowne. Zajęcia prowadzono dla 1536 studentów z pierwszych trzech lat studiów, dla pozostałych przygotowano zajęcia fakultatywne. W zajęciach fakultatywnych łącznie brało udział 96 osób, w tym 56 na pływalni, a 40 osób korzystało z rehabilitacji. Zorganizowano wiele imprez sportowych. Studium wynajmowało obiekty: sale i halę sportową Wojewódzkiego Ośrodka Sportu i Rekreacji (WOSiR), sale gimnastyczne I LO, filii Akademii Rolniczej w Zalesiu, Szkoły Podstawowej nr 17 i 18, Zespołu Szkół Zawodowych oraz pływalnię WOSiR.

W roku akademickim 1977/1978 zatrudniano 9 nauczycieli, w tym kierownika i 2 zastępców, a zajęcia były prowadzone dla studentów od I do IV roku, rehabilitację prowadzono 4 razy w tygodniu, podobnie fakultatywne zajęcia dla mieszkańców Domów Studenckich (4 zajęcia w sali) i dodatkowo 2 na pływalni. W obozach zimowych uczestniczyło 235 studentów, a w letnich 544 osób. Niestety nadal nie posiadano obiektów własnych „wśród obiektów, które PRz, wynajmowała dla swoich studentów znalazły się: szkolne sale gimnastyczne Szkoły Podstawowej (SP) nr 16, SP nr 17, SP nr 18, Zespołu Szkół Zawodowych, Zespołu Szkół Mechanicznych, I LO, IV LO, a także sala ówczesnej filii Akademii Rolniczej w Krakowie (na Zalesiu) oraz obiekty Wojewódzkiego Ośrodka Sportu i Rekreacji (sala gimnastyczna, hala sportowa, kryta pływalnia i sztuczne lodowisko)”[1774].

W strukturze organizacyjnej kierownik miał dwóch zastępców: ds. sportu oraz ds. dydaktyki i wychowania. „Od roku akademickiego 1977/1978 studenci tego kierunku na specjalności *pilotaż* realizowali zwiększoną (do 4 godzin tygodniowo) liczbę zajęć wychowania fizycznego. Dodatkowo dla studentów tej specjalności organizowane były zimowe obozy kondycyjne (do 2002 r.) i obozy letnie nad Jeziorem Solińskim (do 2007 r.)”[1775].

Rok akademicki 1978/1979 przyniósł konkretne rozstrzygnięcia w sprawie brakujących sal i hal sportowych oraz innych sportowych obiektów, ponieważ dzięki staraniu władz uczelni

[1774] E. Polak, *Działalność dydaktyczna Studium Wychowania Fizycznego i Sportu Politechniki Rzeszowskiej w latach 1964-1984 w Akademicka Kultura Fizyczna wczoraj i dziś*, Rzeszów 2004, s. 20.
[1775] Więcej: https://cfis.prz.edu.pl/cfis/historia (14.11.2019 r.).

oraz SWFiS uzyskano zgodę Ministra Komunikacji na budowę sali sportowej z zapleczem, którą rozpoczęto w 1978 r.

Studium miało opracowane harmonogramy zebrań (odbyło się ich w tym roku akademickim 10) i roczny plan pracy Studium, kalendarz imprez sportowych i turystycznych, plan pracy naukowo-badawczej, dzienniki zajęć, rozkład materiałów i ewidencje studentów, a także ich indywidualne karty badań, zakres czynności i sprawozdania nauczycieli (10-ciu etatowych, 1 na zlecenie) oraz roczne sprawozdanie z działalności Studium opracowane przez kierownika. „Znacznie wzrosły dotacje na zakup sprzętu sportowo-turystycznego oraz środków przeznaczonych na organizację obozów sportowych, rekreacyjnych i wędrownych w ramach akcji „Zima i Lato". Stan wyjściowy w 1979 – 3.911.769, stan na koniec 1979 – 4.785.601"[1776]. Obowiązkowe zajęcia sportowe obejmowały 1903 studentów (18 osób było zwolnionych z zajęć), około 100 studentów z V roku uczestniczyło w zajęciach fakultatywnych, a 384 brało udział w zajęciach sekcji sportowych. Zajęcia prowadzono 2 razy w tygodniu, na specjalności pilotażowej 4 godziny w tygodniu, sportowe 4-8 godzin tygodniowo, a rehabilitacyjne 4 i 2 razy na tydzień dla kobiet w ciąży. Od tego też roku rozpoczęto organizację obozów adaptacyjnych dla studentów I roku.

Fot. 281. Ścianki wspinaczkowe zewnętrzne. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1776] M. Granat, *Kronika Studium Wychowania Fizycznego i Sportu Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza, 1964-1986*, Rzeszów 1986, s. 20.

Zatrudnienie w Studium wzrastało i w roku akademickim 1980/1981 wynosiło 11 osób. Realizowano podobne zadania jak w latach ubiegłych, ale trudna sytuacja w kraju spowodowała zmniejszenie ilości imprez. Udało się jednak zorganizować dla 1917 osób obozy stałe i wędrowne, zimowe i letnie (175 uczestniczyło w obozach zimowych i 1742 w obozach letnich).

W roku akademickim 1981/1982, dwóch pracowników uzyskało stopnie naukowe doktora nauk wychowania fizycznego. Zorganizowano zajęcia obowiązkowe dla 1716 studentów lat I-IV (32 osoby były zwolnione z zajęć) oraz dla 47 osób zajęcia rehabilitacyjne jak również zajęcia fakultatywne dla studentów V roku, w których uczestniczyło 80 osób i zajęcia dla 332 studentów w sekcjach sportowych. Liczba zajęć w tygodniu dla poszczególnych grup była taka sama, jak w roku poprzednim. Zmniejszona dotacja spowodowała także ograniczenie obozów i zakupywanego sprzętu czy też wyposażenia dla sekcji sportowej. Wszyscy nauczyciele Studium byli włączeni w akcję badania sprawności i wydolności studentów rozpoczynających studia.

W latach 1964-1981 organizowano Spartakiady Uczelniane w formie zawodów z różnych dyscyplin sportowych. Najbardziej popularne były zawody koszykówki, piłki siatkowej, ręcznej, nożnej, lekkoatletyki, pływania, kajakarstwa oraz tenisa stołowego. Już od połowy lat 70. zamiast spartakiad organizowano najpierw międzyinstytutowe, a następnie międzywydziałowe mistrzostwa w poszczególnych dyscyplinach sportowych. Wprowadzano coraz więcej dyscyplin sportowych oraz urozmaiceń w zawodach, spowodowane to było zwiększonym zainteresowaniem studentów uczestniczeniem w uczelnianych zawodach sportowych. „W ten sposób w kalendarzu imprez sportowych Politechniki Rzeszowskiej pojawiły się m.in.: lekkoatletyczna spartakiada studentów pierwszych lat, turniej szóstek piłkarskich, turniej piłki nożnej kobiet, mistrzostwa DS w piłce siatkowej, indywidualne zawody w narciarstwie alpejskim. Sportową tradycją uczelni stały się uczelniane biegi przełajowe rozgrywane zawsze na początku roku akademickiego”[1777].

Liczba etatowych pracowników w roku akademickim 1982/1983 nie uległa zmianie, ale zatrudniono na zlecenie 2 osoby (trenera badmintona i akompaniatora) oraz 2 pracowników na etacie starszych techników i 2 na etatach fizycznych. Jeden z pracowników wyjechał za granicę i zmarła sekretarka. Zorganizowano 54 obozy dla 2145 osób.

W kolejnym roku akademickim do Studium włączono Zespół Pieśni Tańca „Połoniny”. Zajęcia prowadzono dla studentów od I do IV roku z wyjątkiem IV roku Instytutu Technologii

[1777] Więcej: https://cfis.prz.edu.pl/cfis/historia (14.11.2019 r.).

Maszyn, gdyż Rada Wydziału Mechanicznego podjęła decyzje o likwidacji zajęć dla tego roku. W sumie zajęcia były prowadzone dla 1540 studentów, w tym 30 miało zajęcia rehabilitacyjne, a zwolnionych z zajęć było 10 osób. 60 osób brało udział w zajęciach fakultatywnych, a 371 w zajęciach sportowych.

Wzorem lat poprzednich w SWFiS przeprowadzono badania sprawności i wydolności fizycznej studentów rozpoczynających studia. Badania sprawności przeprowadzano się według testów Pilicza[1778], a wydolność według step testu[1779] z zastosowaniem nomogramu Astranda i Ryminga[1780]„[1781]. Oddano do użytku Halę Sportową, której budowa trwała w latach 1978-1983. Pozwoliło to na zrealizowanie w pełni zamierzonych działań i znaczne zaoszczędzenie funduszy. Wynajmowano jedynie pływalnię WOSIR i dlatego planowano budowę krytej pływalni 25m, ale też boiska do piłki nożnej i kortów tenisowych.

Dobrze działała wypożyczalnia sprzętu sportowo-turystycznego, korzystało z niej 1330 osób. Mimo zwiększenia dotacji nadal był wielki problem z otrzymywaniem podstawowego wyposażenia, jak: koszulki, trampki, piłki, dresy itp., brakowało także nart, butów i wiązań narciarskich.

W Studium obowiązywało wiele dokumentów ogólnych, jak: program wychowania fizycznego, sportu i turystyki na lata 1978-1985, regulamin zatwierdzony przez prorektora ds. dydaktyki i wychowania oraz Zarządzenie MNSzWiT z 09 kwietnia 1974 r. oraz dokumenty wewnętrzne jak: regulamin organizacyjny – statut, harmonogram zebrań Rady Studium i książka protokołów z tych zebrań, roczny plan pracy Studium, kalendarz imprez sportowych i turystycznych, plan pracy naukowo-badawczej, były też dokumenty dotyczące studentów: ewidencje studentów, zbiorowe listy przeprowadzanych badań sprawności i wydolności studentów, a także dokumenty związane z pracą nauczycieli: dzienniki zajęć, rozkład materiałów, zeszyt dyżurów i prac organizacyjnych nauczycieli oraz ewidencja tych nauczycieli, którzy byli na zwolnieniach chorobowych oraz zastępstwach, zeszyty hospitacji, jak również dokumenty związane ze sprawozdawczością: semestralne sprawozdania nauczycieli i roczne sprawozdanie kierownika Studium.

[1778] Testy Pilicza – testy sprawności fizycznej dla dorosłych. https://testy-sprawnosci fizycznej.blogspot.com/2012/03/test-tkkf-sprawnosci-fizycznej-dla.html (23.06.2020 r.).
[1779] Step test – test na wydolność, https://wformie24.poradnikzdrowie.pl/cwiczenia/abc-cwiczen/testy-na-wydolnosc-6-najpopularniejszych-metod-pomiaru-wydolnosci-fizy-aa-qas1-3ZZj-tvPR.html (23.06.2020 r.).
[1780] Nomogram Astranda i Ryminga – nomogram służy do oznaczenia maksymalnego poboru tlenu metodą pośrednią. http://www.ergonomia.agh.edu.pl/Pliki/Instrukcje_do_cwiczen/3-Obciazenie_praca_fizyczna/WF-II-%207-Ergonometr-Astrand-Ryming.pdf (23.06.2020 r.).
[1781] M. Granat, *Kronika Studium Wychowania Fizycznego i Sportu Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza, 1964-1986*, Rzeszów 1986, s. 28.

Prowadzono zajęcia dla studentów w wymiarze 30 godzin w semestrze, czyli 2 godzin tygodniowo. 4-8 godzin przeznaczono dla sekcji sportowych, 4 dla rehabilitacji i 2 kobiet w ciąży. 1294 studentów brało udział w obowiązkowych zajęciach, zwolnionych było 10 osób a 29 miało zajęcia rehabilitacyjne. 460 studentów było w sekcjach sportowych, a 59 w fakultatywnych. Wynajmowano tylko basen (14 godzin tygodniowo), pozostałe zajęcia odbywały się w hali sportowej z siłownią i gabinetem rehabilitacji oraz sali gimnastycznej, a także na boiskach asfaltowych do koszykówki i piłki ręcznej.

W roku akademickim 1985/1986 dla 1219 osób prowadzono zajęcia, zorganizowano 3 grupy rehabilitacyjne dla 28 osób, 8 osób było zwolnionych z zajęć. Zatrudnionych było 12 nauczycieli, w tym: 5 starszych wykładowców, 5 wykładowców i 2 instruktorów oraz 4 osoby z obsługi: sekretarka, magazynier i 2 konserwatorów. Zorganizowano szkolenia dla studentów, 15 osób otrzymało uprawnienia ratownika WOPR[1782], 10 osób sędziów gier sportowych, 15 osób ukończyło kurs narciarstwa baletowego. Pracownicy brali udział w szkoleniach i były to: kurs na trenera, kursy Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz w inne. Koszt wynajmu pływalni w WOSiR wyniósł 1.200.000 tys. zł[1783] rocznie. Nadal pozostała otwarta sprawa brakujących Studium obiektów, jak: kort tenisowy, basen i boisko do piłki nożnej z zapleczem.

W następnych latach działalność Studium realizowano, opierając się na tych samych dokumentach (roczne plany, rozkłady, ewidencje i sprawozdania, które aktualizowano), w tych samych obiektach i wynajmując basen. Dbano o zakup sprzętu i jego konserwację, a przede wszystkim o rozwój kadry i odpowiednie przygotowanie zajęć dla studentów. Włączano się aktywnie w różnego rodzaju imprezy sportowo-turystyczne.

W 1999 r. przygotowano plany rozbudowy zaplecza sportowego pn. Centrum Dydaktyczno-Sportowe PRz i przesłano dokumenty do Ministerstwa Edukacji Narodowej. „Dnia 26 lutego 2000 r. w stołówce studenckiej odbył się coroczny XV Bal Sportowca PRz, zorganizowany przez działaczy Klubu Uczelnianego AZS. Początek balu to wspaniały występ zespołu tańca artystycznego »Kornele«[1784] oraz pokaz tańca towarzyskiego”[1785].

[1782] Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (WOPR) – ogólnopolska organizacja zajmująca się ratownictwem wodnym. http://www.wopr.pl/ (23.06.2020 r.).
[1783] Przeciętne wynagrodzenie w 1985 r. wynosiło około 20 tys. zł. https://www.infor.pl/prawo/zarobki/zarobki-w-polsce/686166,Przecietne-miesieczne-wynagrodzenie-w-latach-19502008.html (23.06.2020 r.).
[1784] Zespół tańca artystycznego „Kornele” – rzeszowska formacja taneczna. https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/7,34962,25215160,mistrzowski-zespol-z-mlodziezowego-domu-kultury-do-korneli.html (23.06.2020 r.).
[1785] S. Kołodziej, *XV Bal Sportowa PRz*, „Gazeta Politechniki” 2000, nr 3 (75), s. 24.

Projekt nowej hali sportowej w ramach Centrum Sportowo-Dydaktycznego z dwoma boiskami, siłownią oraz zapleczem pojawił się w 2003 r. Dokumentację techniczną przygotowało „Biuro Konstrukcyjno-Wdrożeniowe i Wykonawcze »Kon-Chem« [1786] z Lutoryża (gm. Boguchwała), a generalnym wykonawcą jest Skanska [1787] S.A. Oddział Budownictwa Ogólnego w Rzeszowie z siedzibą w Rudnej Małej”[1788].

Budowę podzielono na dwa etapy: pierwszy − budowa hali sportowej, drugi − budowa krytej pływalni. Roboty budowlane rozpoczęły się 7 października 2004 r., a zakończono 30 września 2006 r. Środki finansowe pozyskano z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej[1789] – 2.300.000,00 zł [1790] oraz z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego w kwocie 6.317.894,86 zł. „W 2007 r. Studium Wychowania Fizycznego i sportu przeniosło się do nowo powstałego Centrum Dydaktyczno-Sportowego Politechniki Rzeszowskiej przy nowej hali sportowej”[1791].

W obiekcie znajduje się hala sportowa wraz systemem kurtyn umożliwiającym tworzenie boisk do siatkówki, koszykówki, tenisa ziemnego, piłki ręcznej oraz magazyn sprzętu sportowego. Na drugim poziomie jest łącznik ze starą halą oraz zaplecze socjalne.

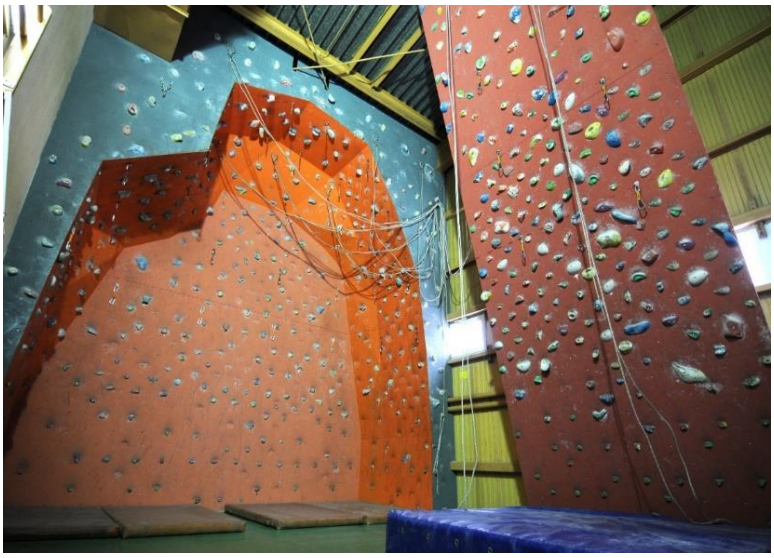

Fot. 282. Ścianka wspinaczkowa. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1786] Biuro Konstrukcyjno-Wdrożeniowe i Wykonawcze „KON-CHEM – firma z branży budowlanej. https://www.firma.egospodarka.pl/raporty-o-firmach/firma,16486527,jablonska-jolanta-biuro-konstrukcyjno-wdrozeniowe-i-wykonawcze-kon-chem.html (23.06.2020 r.).
[1787] https://www.skanska.pl/ (23.06.2020 r.).
[1788] M. Olejnik, *Nowa Hala Sportowa niebawem*, „Gazeta Politechniki” 2006, nr 9-10 (153-154), s. 15, 16.
[1789] Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej – działania finansowane na podstawie rozporządzenie Ministra Sportu i Turystyki z 18 grudnia 2015 r. https://www.gov.pl/web/sport/fundusz-rozwoju-kultury-fizycznej (23.06.2020 r.).
[1790] Przeciętne wynagrodzenie w 2006 r. wynosiło około 2400 zł miesięcznie. https://wynagrodzenia.pl/gus/dane-miesieczne (23.06.2020 r.).
[1791] Mgr B. Prokop, *45 lat Studium Wychowania Fizycznego i Sportu Politechniki Rzeszowskiej 1964-2009,* Rzeszów 2010, s. 20.

Obecnie Studium prowadzi zajęcia obowiązkowe dla studentów 3, 4 i 5 semestru, w różnych grupach, są to zajęcia ogólnorozwojowe, nauka pływania, usprawnienia ruchowego, aerobiku i działają też sekcje Klubu Uczelnianego AZS. Ponadto organizowane są zajęcia fakultatywne dla wszystkich studentów. Studium dysponuje trzema halami sportowymi do halowej piłki nożnej, koszykówki, siatkówki, tenisa ziemnego, sale do sztuk walki, fitness z sauną oraz urządzeniami do aerobiku, gimnastyki i tenisa stołowego, siłownią, kortami tenisowymi oraz boiskiem o nawierzchni asfaltowej i do koszykówki. Do 2016 r. Studium posiadało „wypożyczalnię sprzętu sportowego, udostępniając m.in.:

- narty, buty, kijki,
- sprzęt turystyczny (plecaki, śpiwory, karimaty),
- rowery górskie,
- łodzie żaglowe: »Pegaz«, »El-Bimbo«, »Omega«, »Bez IV«"[1792].

1 września 2017 r. Studium zostało przekształcone w Centrum Fizjoterapii i Sportu Politechniki Rzeszowskiej na podstawie Uchwały Senatu nr 88/2017 PRz z 29 czerwca 2017 r.

Na początku działalności w latach 1964-1972 Studium nie posiadało własnych obiektów sportowych i musiało wynajmować sale i hale sportowe od szkół i organizacji sportowych w Rzeszowie, co generowało znaczne koszty. Salę gimnastyczną o wymiarach 18 x 9 x 6 m Studium otrzymało w 1973 r. (mieściła się w budynku „B" Wydziału Elektrycznego przy ul. Wincentego Pola). Rok później powstała wypożyczalnia sprzętu sportowo-turystycznego (działała aż do 2016 r.).

Pierwsze asfaltowe boisko do piłki siatkowej przy ul. Podkarpackiej przekazano w październiku 1976 r., wiosną 1977 r. powstało asfaltowe boisko do piłki ręcznej oraz boisko do piłki nożnej (niestety niepełnowymiarowe).

W 1978 r. rozpoczęto budowę hali sportowej przy ul. Podkarpackiej (o wymiarach 54 x 18 x 7) z siłownią i gabinetem do rehabilitacji, którą zakończono w 1983 r.

W 2004 r. rozpoczęła się budowa obiektu pn. Centrum Dydaktyczno-Sportowe Politechniki Rzeszowskiej. Już rok później oddano część budynku „M" z salą do sportów walki, fitness i sauną. W trzy lata po rozpoczęciu budowy, czyli w 2007 r. Studium zmieniło siedzibę i przeniosło się do Centrum Dydaktyczno-Sportowego, czyli budynku „Ł". Zgodnie z założeniami i planami powstała pełnowymiarowa hala sportowa z magazynem sportowym i zapleczem sanitarnym oraz biurami pracowników Studium i Klubu Uczelnianego

[1792] J. Lutak, *Oferta Edukacyjna dla kandydatów na studia w PRz, Studium Wychowania Fizycznego i Sportu oraz Klub Uczelniany AZS Politechniki Rzeszowskiej,* „Gazeta Politechniki" 2007, nr 1-2 (157-158), s. 39.

Akademickiego Związku Sportowego PRz. W tym samym roku powstała w hali sportowej pierwsza ścianka wspinaczkowa.

Kolejnym osiągnięciem było oddanie dwóch zewnętrznych boisk do plażowej piłki siatkowej (pomiędzy budynkami „M" i „Ł") w 2008 r. Problemy związane z brakiem miejsc parkingowych dla studentów spowodowała, że w 2009 r. zlikwidowano asfaltowe boisko do piłki siatkowej, w którego miejsce powstał parking dla studentów. Kolejne dwa zewnętrzne boiska do plażowej piłki nożnej oraz dwa kolejne boiska do plażowej piłki siatkowej utworzono w 2012 r., a w 2014 r. powstała „Studencka Siłownia Terenowa".

W 2016 r. rozpoczęto Przygotowania dokumentacji do budowy „Studenckiego Kompleksu Sportowego Politechniki Rzeszowskiej" przy ul. Podkarpackiej.

6.3. Ośrodek Kształcenia Lotniczego

Podstawą do utworzenia Ośrodka Kształcenia Lotniczego był powołany w 1977 r. Ośrodek Szkolenia Personelu Lotniczego (OSPL). Na powstanie OSPL wpłynęło z kolei kilka ważnych czynników takich jak: lotnisko w podrzeszowskiej Jasionce oraz szybki rozwój lotnictwa w latach 70. XX w., a co za tym idzie zapotrzebowanie na wykształcone kadry z dziedziny lotnictwa. Niebagatelne okazały się także zdecydowane działania środowiska rzeszowskiego, oczywiście przy poparciu lokalnych władz, na czele z kierownikiem Aeroklubu Rzeszowskiego ppłk pil. mgr. Bronisławem Janusem.

Dyrektorzy Ośrodka Kształcenia Lotniczego Politechniki Rzeszowskiej:

- płk pil. mgr Bronisław Janus (styczeń 1977 – czerwiec 1986),
- płk pil. Szymon Kowal (październik 1986 – czerwiec 1990),
- instruktor pil. Roman Przepióra (czerwiec 1986 – październik 1986 oraz czerwiec 1990 – maj 1991),
- ppłk pil. inż. Jan Ziąbek (maj 1991 – czerwiec 1993)[1793],
- mgr inż. Zbigniew Zajdel (czerwiec 1993 – listopad 2000),
- inż. Zdzisław Nowak (grudzień 2000 – kwiecień 2002),
- instruktor pil. Ryszard Sądaj (p.o. dyrektora kwiecień 2002 – lipiec 2002),
- mgr inż. Wacław Gaweł (lipiec 2002 – wrzesień 2003),
- mgr inż. Janusz Bury (p.o. dyrektora i dyrektor styczeń 2005 – sierpień 2005),
- mgr inż. Mieczysław Górak (sierpień 2005 – marzec 2009),

[1793] Od marca 1993 r. jako p.o. dyrektor OKL. *Bojkot zawieszony*, „Nowiny" 1993, nr 62,

– instruktor pil. Ryszard Sądaj (p.o. Dyrektora styczeń 2009 – marzec 2009),
– dr inż. Jerzy Bakunowicz (kwiecień 2009 – styczeń 2017),

Fot. 283. Ośrodek Kształcenia Lotniczego. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Fot. 284. Ośrodek Kształcenia Lotniczego, hangary. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W 1976 r. została zawarta umowa dotycząca współpracy w dziedzinie lotniczej pomiędzy Ministerstwem Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki oraz Ministerstwem Komunikacji. 1 stycznia 1977 r. na mocy Zarządzenia nr 235 z 31 grudnia 1976 r. Ministra Komunikacji powołano Ośrodek Szkolenia Personelu Lotniczego w Rzeszowie, którego zadaniem było prowadzenie zajęć praktycznych dla studentów specjalizacji *pilotażowej*[1794] w Instytucie Lotnictwa Politechniki Rzeszowskiej. Tak więc już w roku akademickim 1976/1977 rozpoczęto kształcenie pilotów lotnictwa cywilnego na Politechnice Rzeszowskiej. Ministerstwo Komunikacji przez Centralny Zarząd Lotnictwa Cywilnego wyposażyło Ośrodek do praktycznej nauki, natomiast kadra naukowa Politechniki przygotowała założenia organizacyjne i programowe Ośrodka.

Fot. 285. Ośrodek Kształcenia Lotniczego, studenci pilotażu. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

Ośrodek Szkolenia Personelu Lotniczego formalnie podlegał ministrowi komunikacji, jednak za sprawy kształcenia dydaktycznego odpowiadał Wydział Mechaniczny, a władze działającego na wydziale Instytutu Lotnictwa i Zakładu Systemów Sterowania odpowiadały za zebranie kadry do kształcenia pilotażowego tj. nauczycieli, instruktorów oraz mechaników lotniczych. Nie było problemów z nauczaniem przedmiotów kierunkowych i specjalistycznych, ale „problem wystąpił z przedmiotami specjalizacji *pilotażowej* (nawigacja, frazeologia

[1794] Pilotaż – prowadzenie i manewrowanie statkami powietrznymi. http://zawodpilot.pl/dla-pilota/jak-zostac-pilotem/wybieramy-uczelnie-z-kierunkami-lotniczymi/ (17.06.2020 r.).

proceduralna, prawo i przepisy lotnicze, bezpieczeństwo lotnicze, technika pilotażu). Na szczęście, jak wspominał prof. J. Gruszecki „podpisanie porozumienia otworzyło nam drogę do PLL LOT[1795]. W tym przedsiębiorstwie sięgnęliśmy po najbardziej predysponowanych dydaktyków”[1796]. Ponadto gdy przeprowadzono port lotniczy Rzeszów Jasionka na północną część lotniska, pozostałe zaplecze przejęła (na mocy porozumień) Politechnika Rzeszowska.

Ze względu na fakt, że studenci mieli bardzo dużo zajęć i przedmiotów (studia były na Wydziale Mechanicznym, na kierunku *mechanika*, specjalność *lotnictwo*), „więc na pilotażowe przedmioty specjalizacyjne pozostawało bardzo niewiele godzin dydaktycznych. […] W efekcie studenci mieli ponad 4300 godz. zajęć na uczelni i dodatkowo szkolenie praktyczne w OSPL”[1797]. Biura Ośrodka mieściły się w znajdującej się na terenie lotniska willi (rodzinom w niej zamieszkałym dzięki pomocy dyrektora Ośrodka znaleziono mieszkania zastępcze). Ośrodek z powodu braku samolotów rozpoczął pracę na wypożyczonym z WSK „PZL-Mielec”[1798] „An-2”[1799] (ze znakami rejestracyjnymi SP-ANE). Na pierwszym roku na Wydziale Mechanicznym na specjalności *pilotaż* było przyjętych 30 osób, po pierwszym roku pozostało 24 (uzyskali licencje pilotów turystycznych), natomiast ukończyło studia 21 studentów (otrzymali tytuły magistrów inżynierów i licencje pilotów zawodowych).

Bazą nowo powstałego Ośrodka były obiekty Aeroklubu Rzeszowskiego oraz tereny Portu Lotniczego Rzeszów – Jasionka. Na stanowisko dyrektora powołano wspomnianego wcześniej płk pil. mgr. Bronisława Janusa.

[1795] Polskie linie lotnicze (PLL LOT) – polski przewoźnik lotniczy. https://www.lot.com/pl/pl/ (17.06.2020 r.).
[1796] J. Gruszecki, *Część prawdy o początkach kształcenia pilotów w Politechnice Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 12 (216), s. 3, 4.
[1797] A. Tomczyk, *Trudne pilotażu początki***,** „Gazeta Politechniki” 2011, nr 12 (216), s. 5.
[1798] Polskie Zakłady Lotnicze Sp. z o.o. (PZL Mielec) – największe zakłady lotnicze w Polsce, ulokowane w Mielcu. http://www.pzlmielec.pl/ (17.06.2020 r.).
[1799] An-2 – samolot wielozadaniowy zaprojektowany w biurze konstrukcyjnym Olega Antonowa, jednosilnikowy dwupłatowiec. http://www.muzeumlotnictwa.pl/5705/strony/opis.htm (17.06.2020 r.).

Fot. 286. Ośrodek Kształcenia Lotniczego z lotu ptaka. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

OSPL współpracował z Politechniką Rzeszowską i miał za zadanie szkolenie jej studentów specjalizacji *pilotaż* do licencji pilota samolotowego zawodowego II klasy. OSPL zatrudnił byłych pracowników regionalnych aeroklubów oraz pilotów z lotnictwa wojskowego.

W tamtych czasach dyrektor miał dwóch zastępców: dyrektora ds. szkolenia ppłk pil. Zbigniewa Kachaniaka i dyrektora ds. technicznych Ryszarda Gruchalskiego z WSK „PZL-Mielec".

Studenci *pilotażu* po pierwszym roku studiów w czerwcu 1977 r. rozpoczęli loty na samolotach „An-2". Samolot tego typu „powstał w biurze konstrukcyjnym Antonowa[1800] (były ZSRR). Jego pierwszy oblot odbył się 31 sierpnia 1947 r., produkcję rozpoczęto w ZSRR w 1948 r. W 1957 roku wyprodukowano pierwszy egzemplarz licencyjny w Chinach, a od 1960 r. produkcję tego popularnego samolotu rozpoczęto w WSK »PZL-Mielec«. Większość mieleckich egzemplarzy (ponad 90%) wyeksportowano do 21 państw, głównie do byłego ZSRR. Produkcji w Polsce zaprzestano w 1990 r., po wyprodukowaniu ok. 12 000 egzemplarzy (ogółem na świecie wyprodukowano ponad 16 000 maszyn)"[1801].

Od 1978 r. Ośrodek kształcił także do uprawnień IFR [1802] pilotów z Lotnictwa Sanitarnego oraz Przedsiębiorstwa Usług Lotniczych. Rok później OSPL rozpoczął szkolenie

[1800] Antonow – przedsiębiorstwo przemysłu lotniczego z siedzibą w Kijowie i popularna nazwa radzieckich i ukraińskich samolotów konstrukcji Olega Antonowa lub jego biura konstrukcyjnego. http://www.muzeumlotnictwa.pl/5705/strony/historia.htm (17.06.2020 r.).
[1801] J. Kluczniak, *Nasze samoloty An 2*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 3 (87), s. 22.
[1802] Uprawnienia IFR – uprawnienie do lotów według wskazań przyrządów. https://dlapilota.pl/wiadomosci/inne-przepisy/co-warto-wiedziec-o-szkoleniu-na-uprawnienie-do-lotow-wedlug-wskazan-przyrz (17.06.2020 r.).

na śmigłowcach Mi-2. Od wiosny 1979 r. wprowadzono zostały do szkolenia PZL-104 „Wilga” [1803]. „Łącznie zbudowano około 850 egzemplarzy samolotu PZL-104 »Wilga«. Jest on najliczniej produkowanym samolotem polskiej konstrukcji. Używany był również w Austrii, Czechosłowacji, Bułgarii, Egipcie, Hiszpanii, Indonezji, NRD, RFN, Rumunii, Szwajcarii, Wenezueli, Wielkiej Brytanii, USA, ZSRR i na Węgrzech”[1804].

Od jesieni 1979 r. wprowadzono PZL-110 „Koliber"[1805]. Samoloty PZL-110 „Koliber” były wykorzystywane w Ośrodku od 1976 r. Samolot ten „jest licencyjną odmianą francuskiego samolotu turystycznego »Socata Rallye 100 ST« napędzaną silnikiem PZL-Franklin F4A-235. Pierwsza seria »Kolibrów« była zmontowana z części francuskich, druga – wyprodukowana przez WSK PZL-Okęcie. […] Na jednym z »Kolibrów« OKL (SP-TKD) w latach 1999-2000 Katedra Systemów Sterowania i Awioniki Politechniki Rzeszowskiej z udziałem instruktora-pilota OKL realizowała praktyczne próby programu oceny w locie cyfrowego systemu sterowania i nawigacji bezzałogowego aparatu latającego APC-4 »SkyGuide«”[1806].

„Samolot PZL-110 »Koliber« jest czteromiejscowym, jednosilnikowym, całkowicie metalowym dolnopłatem o podwoziu z kółkiem przednim. Odsuwana do tylu osłona kabiny umożliwia łatwe i wygodne wsiadanie oraz wysiadanie z samolotu. Kołowanie na ziemi ułatwiają hamulce działające niezależnie na kola podwozia głównego. Klapy i automatycznie wysuwane sloty[1807] umożliwiają wykonywanie krótkich i precyzyjnych lądowań”[1808]. Rok później wprowadzono samoloty M-20 „Mewa”[1809], umożliwiało to szkolenia na samoloty wielosilnikowe (ME). „Samolot PZL M-20 »Mewa«” jest dwusilnikowym lekkim samolotem dyspozycyjnym. »Mewa« jest licencyjną odmianą amerykańskiego samolotu dyspozycyjnego Piper PA-34 »Seneca II«. […] Samoloty Piper »Seneca« oraz M-20 »Mewa« używane są głównie do szkolenia pilotów na pierwszy typ samolotu wielosilnikowego do lotów

[1803] „Wilga” – wielozadaniowy samolot przeznaczony dla lotnictwa sportowego, do holowania szybowców i wywożenia skoczków spadochronowych. http://www.samolotypolskie.pl/samoloty/2327/126/PZL-104-Wilga2 (17.06.2020 r.).
[1804] J. Kaca, *Nasze samoloty PZL-104 „Wilga”*, „Gazeta Politechniki” 2002, nr 9 (105), s. 26.
[1805] „Koliber” - samolot szkolno-sportowy. http://www.samolotypolskie.pl/samoloty/2334/126/PZL-110-Koliber-Koliber-150-Koliber-160 (17.06.2020 r.).
[1806] Aparatu latający APC-4 „SkyGuide” – bezpilotowe aparat latający, http://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.baztech-article-BSW2-0012-0014 (17.06.2020 r.).
[1807] Skrzela (inaczej sloty) – elementy mechanizacji skrzydła samolotu umieszczone wzdłuż krawędzi natarcia samolotu lub (wyjątkowo) szybowca, stałe lub ruchome. Sloty mają za zadanie poprawienie własności aerodynamicznych statku powietrznego, https://businessinsider.com.pl/technologie/nowe-technologie/jak-dziala-samolot-wyjasnia-pilot/8c32p86 (17.06.2020 r.).
[1808] J. Kluczniak, *Nasze samoloty PZL-110 „Koliber”*, „Gazeta Politechniki” 2003, nr 2 (110), s. 22.
[1809] PZL M-20 Mewa – samolot dyspozycyjny produkowany w dawnym PZL-Mielec zbudowany na licencji amerykańskiego samolotu Piper Seneca II. http://www.samolotypolskie.pl/samoloty/2379/126/PZL-M20-Mewa (19.06.2020 r.).

dyspozycyjnych (aerotaxi) oraz jako samoloty sanitarne”[1810]. Studenci kierunku dyplomowania *pilotaż* szkolą się na tym typie samolotu od 1980 r.

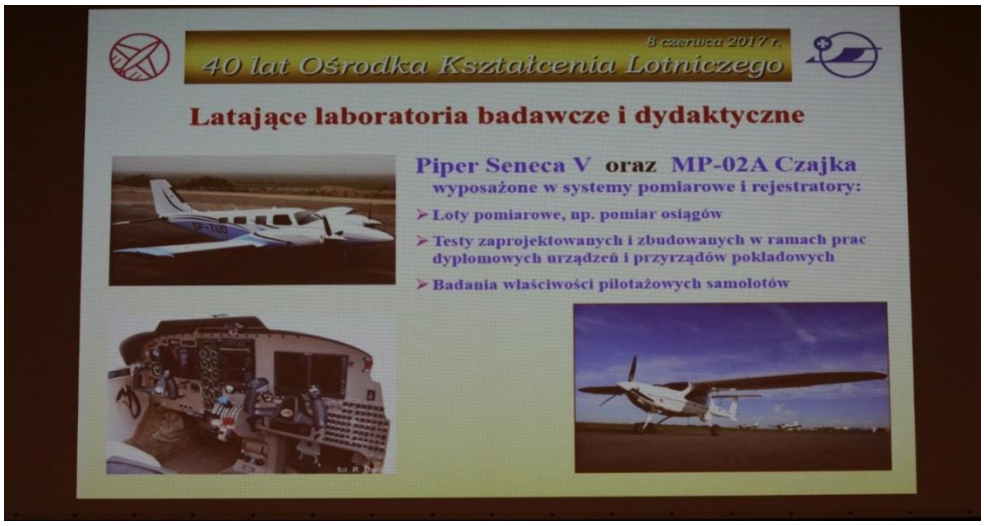

Fot. 287. Ośrodek Kształcenia Lotniczego, wystawa. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Mając odpowiednią kadrę i sprzęt rozpoczęto szkolenie pierwszej grupy, byli to kandydaci do pracy w przedsiębiorstwie Instal-Nasielsk[1811]. Drugą grupę szkolonych stanowiła młodzież ze szkoły średniej z Zamościa na zlecenie śmigłowcowego zakładu agrolotniczego ze Świdnika[1812]. Oprócz szkoleń dla studentów Politechniki Rzeszowskiej prowadzono szkolenia doskonalące dla pilotów z aeroklubów, szkolenia dla mechaników lotniczych obsługi i mechaników pokładowych.

Pierwsza promocja studentów Politechniki Rzeszowskiej, podczas której licencje zawodowe pilota otrzymało 21 studentów odbyła się w sierpniu 1981 r. Niestety nastąpił spadek zamówień na usługi agrolotnicze, co spowodowało, że w 1984 r. szkolenia na śmigłowcach musiano zwiesić. Lata 80. XX w. to trudny okres dla Ośrodka, a nawet walka o przetrwanie, chciano bowiem przejąć szkolenie pilotów i przekazać je szkole wojskowej. Jednak dzięki determinacji kierownictwa Ośrodek przetrwał.

Ośrodek Szkolenia Personelu Lotniczego w Rzeszowie został zlikwidowany przez Ministerstwo Transportu i Gospodarki Morskiej zarządzeniem nr 22 z dnia 30 marca 1990 r.,

[1810] J. Kluczniak, *Nasze samoloty PZL M-20 „Mewa”*, „Gazeta Politechniki” 2005, nr 5(137), s. 21.
[1811] Przedsiębiorstwo Produkcji i Montażu Urządzeń Instalacyjnych w Nasielsku – przedsiębiorstwo specjalizujące w pracach montażowych przy użyciu śmigłowców MI-6, założone w 1969 r. działo do 2012 r. http://www.krs-online.com.pl/instal-nasielsk-sp-z-o-o-w-likwidacji-krs-56742.html (19.06.2020 r.).
[1812] Zakład agrolotniczy – przedsiębiorstwo oferujące usługi lotnicze dla rolnictwa, leśnictwa, straży pożarnej itp. (opylanie, ochrona, działania przeciwpożarowe itd.), takie usługi były w Polsce już od 1925 r. w 1975 utworzono Zakład Eksploatacji Usług Śmigłowcowych (ZEUŚ) przy wytwórni PZL-Świdnik, który wykonywał m.in. śmigłowcowe usługi agrolotnicze przy użyciu śmigłowców Mi-2 (produkowanych w Świdniku. W 1992 r. Zakład przekształcono w Lotnicze Przedsiębiorstwo Usługowe „Heliseco” Sp. z o.o. http://www.heliseco.pl/ (19.06.2020 r.).

ale 4 dni wcześniej, bo 26 marca 1990 r. zawarto porozumienie pomiędzy Ministerstwem Transportu i Gospodarki Morskiej, a Ministerstwem Edukacji Narodowej i cały majątek Ośrodka został przekazany Politechnice Rzeszowskiej. Prof. dr hab. inż. Stanisław Kuś, rektor Politechniki Rzeszowskiej zarządzeniem nr 2/90 z 1 kwietnia 1990 r. powołał Ośrodek Kształcenia Lotniczego Politechniki Rzeszowskiej (OKL). Była to pozawydziałowa jednostka organizacyjna Politechniki Rzeszowskiej.

Szkolenie lotnicze studentów Politechniki nie obyło się bez problemów, a nawet konfliktów. Najpoważniejszy miał miejsce na przełomie 1992 i 1993 r. Punktem kulminacyjnym był podjęty 16 marca 1993 r. strajk absencyjny studentów, który polegał na nieuczestniczeniu w zajęciach i nieprzystępowaniu do egzaminów. Zarzewie konfliktu tkwiło w ograniczeniu ze względów oszczędnościowych praktycznej nauki *pilotażu*. Zasadnicze kwestie sporne zgłaszane przez studentów dotyczyły również żądania odwołania dyrektora OKL, gdyż obwiniano go za skrócenie szkolenia. Studenci *pilotażu* domagali się również, aby „realizacja programów studiów" umożliwiała „otrzymanie licencji pilotażowych II stopnia". W marcu 1993 r. spór pomiędzy studentami *pilotażu* na Politechnice Rzeszowskiej, a władzami uczelni „wykroczył już poza rzeszowskie środowiska akademickie. Strajkujący otrzymali poparcie Ogólnopolskiego Zjazdu Samorządów Studenckich, w którym uczestniczyli przedstawiciele ponad 40 krajowych uczelni. Swojego poparcia udzielił im także rzeszowski oddział Unii Pracy oraz Komisja Zakładowa NSZZ »Solidarność«. W sprawie studentów pisemnie interweniował w Ministerstwie Edukacji Narodowej poseł Andrzej Mazurkiewicz". Studencki bojkot został zawieszony po rezygnacji dyrektora OKL. Prorektor ds. nauczania, prof. Henryk Galina podpisał z przedstawicielami strajkujących studentów satysfakcjonujące ich porozumienie"[1813].

W 1992 r. OKL otrzymał zakupiony symulator lotu[1814] i rozpoczął szkolenie studentów V roku zgodnie z programem szkolenia lotniczego, na podstawie zaleceń Międzynarodowej Organizacji Lotnictwa Cywilnego (ICAO)[1815]. Zmieniła się wówczas forma szkolenia pilotów. Był to także czas wymiany sprzętu, wycofywano samoloty „An-2" i PZL-104 „Wilga",

[1813] *Bojkot zawieszony*, „Nowiny" 1993, nr 62; K. Oczoś, dzieło cytowane, s. 277-278.
[1814] Symulator lotu – urządzenie treningowe symulujący zachowanie statku powietrznego zgodnie z kryteriami Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Lotniczego. https://vrgal.net/pl/symulatory-lotu-vr/ (19.06.2020 r.).
[1815] Organizacja Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego (ang. International Civil Aviation Organization, ICAO) – jedna z organizacji ONZ odpowiedzialna za opracowywanie i wdrażanie międzynarodowych przepisów dotyczących bezpieczeństwa międzynarodowej żeglugi powietrznej. https://www.icao.int/about-icao/Pages/default.aspx (19.06.2020 r.).

wprowadzano TB-9 „Tampico” [1816] oraz TB-20 „Trinidad”[1817] (pierwszy pojawił się w 1994 r.). Samoloty tej konstrukcji „pod nazwą prototypową »Projekt X-270« zostały zaprojektowane i wykonane całkowicie w Tarbes (Francja, region Bigorre), stąd oznaczenie samolotów „TB”. […] TB-9 został nazwany „Tampico” – od nazwy portu meksykańskiego […]. W OKL samoloty TB-9 służą przede wszystkim do nauki procedur w lotach według wskazań przyrządów i radionawigacji. Jest to też samolot, na którym wielu pilotów poznało zasady wykonywania lotów nocnych”[1818].

Studenci V roku po zakończeniu szkolenia lotniczego uzyskiwali licencję pilota samolotowego zawodowego wraz z uprawnieniami do lotów według wskazań przyrządów (IFR) na samolotach wielosilnikowych. Wyróżniający się studenci mogli dodatkowo zdobyć uprawnienia instruktora samolotowego. Od 1999 r. prowadzono starania nad dostosowaniem cyklu kształcenia studentów do wymagań Europejskich Przepisów Lotniczych JAR[1819]. Ważne było także rozszerzenie kształcenia do licencji pilota samolotowego liniowego (ATPL), czyli szkolenia zintegrowanego do licencji pilota samolotowego zawodowego z uprawnieniami do wykonywania lotów IFR na samolotach wielosilnikowych oraz w załodze wieloosobowej. Liczba osób, które mogły uzyskać licencje pilota, regulowało porozumienie z Polskimi Liniami Lotniczymi „LOT” S.A. (na podstawie umowy z 31 maja 1994 r. było to 15 osób rocznie w latach 1995-1999 oraz 22 osoby rocznie w latach 2000-2005).

Ośrodek prowadził również szkolenia:

- do licencji pilota samolotowego turystycznego (PPL),
- do licencji pilota samolotowego zawodowego (CPL),
- w lotach według wskazań przyrządów (IFR),
- na samolotach wielosilnikowych (ME),
- instruktorów samolotowych (FI),
- na typy samolotów: PZL-110 „Koliber”, TB-9 „Tampico”, TB-20 „Trinidad”,
- M-20 „Mewa”.

Prowadził także:

[1816] Tampico TB-9 – stacjonarny cztero-lub pięcioosobowy jednosilnikowy samolot szkoleniowy i turystyczny produkowany przez francuskiego producenta SOCATA (Societe de Construction d'Avions de Tourisme et d'Affaires). http://www.samolotypolskie.pl/samoloty/2722/126/Socata-TB-9-Tampico (19.06.2020 r.).
[1817] TB-20 „Trinidad” – samolot wyposażony w bogatą awionikę i najczęściej luksusowe wyposażenie wnętrza, https://www.aopa.org/go-fly/aircraft-and-ownership/aircraft-fact-sheets/socata-tb20-trinidad (19.06.2020 r.).
[1818] J. Kluczniak, *Nasze samoloty Socata TB-9 „Tampico” Club*, „Gazeta Politechniki” 2004, nr 4 (124), s. 21, 22.
[1819] Europejskie Przepisy Lotnicze JAR –przepisy dotyczące tworzenia i wdrażania Wspólnych Wymagań Lotniczych (JAR) w zakresie projektowania, produkcji, obsługi technicznej, użytkowania sprzętu lotniczego oraz licencjonowania personelu. https://www.prawo.pl/akty/dz-u-2003-139-1329,17045553.html (19.06.2020 r.).

– okresowe sprawdzanie kwalifikacji lotniczych,
– szkolenia i kontrole w zakresie nadawania i utrzymania minimów atmosferycznych dla pilotów,
– weryfikacje licencji i uprawnień lotniczych uzyskanych za granicą.

„W 2000 roku Ośrodek Kształcenia Lotniczego Politechniki Rzeszowskiej […], wzbogacił się o budynek tzw. Starego Portu Lotniczego w Jasionce. Po remoncie w 2003 r. stał się on wizytówką nowoczesnego obiektu dydaktycznego i szkoleniowego”[1820].

Przedstawiciele Ośrodka brali udział w różnych imprezach czy zlotach i „w dniach 29 czerwca - 02 lipca 2000 r. na lotnisku Aeroklubu Grudziądzkiego w Lisich Kątach[1821] odbył się IV Europejski Zlot Samolotów »An-2«. W imprezie tej uczestniczyło ok. 20 samolotów An-2 i kilka mniejszych z krajów Europy Środkowej oraz Wschodniej […], nie mogło zabraknąć na zlocie załogi i samolotu z Ośrodka Kształcenia Lotniczego (OKL) tej Politechniki. […] Obecnie Ośrodek posiada dwa samoloty »Antonow An-2«, o znakach SP-TWI i SP-TWL, obydwa wyremontowane w dziale technicznym OKL […] ostatecznie polecieliśmy jednym. Wybór padł na SP-TWL, o wdzięcznym imieniu Oleńka”[1822].

Ośrodek uzyskał w 2001 r. Świadectwo Przewoźnika Lotniczego[1823], co pozwalało na odpłatne wykonywanie usług lotniczych, takich jak: nieregularne przewozy pasażerskie (aerotaxi), loty widokowe, loty usługowe (skoki spadochronowe, fotografowanie, patrolowanie urządzeń energetycznych). Dodatkowo Ośrodek posiada również prawo do wykonywania odpłatnej obsługi technicznej samolotów innym użytkownikom dzięki uzyskaniu specjalnego certyfikatu na prowadzenie tej działalności według przepisów JAR. „Jubileusz 50-lecia uczelni (październik 2001 r.) zbiega się z jubileuszem 25-lecia działalności Ośrodka Kształcenia Lotniczego Politechniki Rzeszowskiej, który przypada w grudniu bieżącego roku. […] Jest także jednym z bardzo niewielu miejsc w Polsce, posiadającym certyfikacje na szkolenie pilotów do licencji pilota samolotowego zawodowego wraz z uprawnieniami do lotów wg przyrządów IFR i na samolotach wielosilnikowych ME”[1824]. W ciągu 25 lat działalności OKL-

[1820] M. Górak, *Wystąpienie dyrektora OKL instr. pil. mgr. Mieczysława Góraka*, Gazeta Politechniki” 2007, nr 6-8 (162-164), s. 7.
[1821] Aeroklub Grudziądzki w Lisich Kątach – aeroklub powstały po II wojnie światowej na terenie niedaleko Borów Tucholskich, Pojezierza Iławskiego oraz Brodnickiego i Wisły. http://lisie.pl/o-nas/ (19.06.2020 r.).
[1822] B. Maciejczyk, *Byliśmy na zlocie „Antków”*, „Gazeta Politechniki” 2001, nr 3(87), s. 15.
[1823] Świadectwo Przewoźnika Lotniczego – uprawnienia do lotów wystawiane przez *European Union Aviation Safety Agency* – EASA (Agencja Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Lotniczego) oraz uzupełniająco ULC – Urząd Lotnictwa Cywilnego. https://ulc.gov.pl/pl/sprawy-miedzynarodowe/organizacje-miedzynarodowe/easa (19.06.2020 r.).
[1824] Więcej: https://dlapilota.pl/wiadomosci/polska/co-warto-wiedziec-o-uprawnieniu-do-pilotowania-samolotu-wielosilnikowego-z-zaloga- (19.06.2020 r.).

u szkolenie ukończyło wielu pilotów, w tym 13 kobiet. W 2001 r. na stanie OKL było 21 samolotów, a zajmowało się nimi i dbało o nie 16 osób z obsługi technicznej.

Okazją do spotkania integracyjnego pracowników lotnictwa było sympozjum zorganizowane „w setną rocznicę pierwszego lotu silnikowego 4 i 5 września 2003 r. […] nazwane przez organizatorów »Informacja lotnicza w setną rocznicę lotów w Kitty Hawk«"[1825].

Sprzęt do Ośrodka był kupowany zgodnie z przepisami, posiadał odpowiednie certyfikaty. Pierwszy symulator lotu typu M-20 „Mewa" został oddany do użytku w listopadzie 1992 r. i był jedynym takim urządzeniem w tej części Europy. Ze względu na wysokie koszty został zakupiony przy znaczącej pomocy Stowarzyszenia Lotników Polskich w Wielkiej Brytanii. Po niemal 12 latach jego eksploatowania Ośrodek wzbogacił się w bardzo nowoczesny, spełniający wymagania jakościowe Unii Europejskiej symulator lotu typu FNPT II MCC [1826], którego audyt certyfikacyjny przeprowadzony przez inspektorów Urzędu Lotnictwa Cywilnego zakończył się 12 grudnia 2003 r. Producentem symulatora była francuska firma ALSIM. „Jest to pierwszy w Polsce symulator spełniający europejskie wymagania jakościowe JAR-STD 3A […]. Dzięki będącym do dyspozycji modelom aerodynamicznym samolotów jednosilnikowego TB-20 »Trinidad«, dwusilnikowego M-20 »Mewa« oraz turbośmigłowego »Beech B-200«[1827] posłuży do wstępnego szkolenia pilotów w lotach wg wskazań przyrządów, do szkolenia zaawansowanego w lotach IFR oraz szkolenia załóg wieloosobowych. […]. Studenci specjalizacji pilotażowej będą mogli bezpośrednio po ukończeniu studiów starać się o licencję pilota liniowego typu »frozen« ATPL"[1828]. Symulator posiadał bazę danych nawigacyjnych co pozwalało na wykonywanie na nim lotów na dowolnych lotniskach i trasach europejskich, a cylindryczny (210 stopni) system wizualizacji dawał wrażenie ruchu samolotu. Do obsługi symulatora odpowiednie przeszkolenie zorganizowano dla instruktorów OKL, a od wiosny 2004 r. rozpoczęto szkolenie studentów z wykorzystaniem symulatora.

„W dniu 9 marca 2004 r. w Ośrodku Kształcenia Lotniczego Politechniki Rzeszowskiej uroczyście został oddany do użytku nowy symulator lotu typu FNPT II MCC, […]. Goście

[1825] E. Kałuża, *Sympozjum Lotnictwa*, „Gazeta Politechniki" 2003, nr 10-11 (118-119), s. 18.
[1826] Symulator samolotu pasażerskiego A320 FNPT II/MCC – profesjonalny symulator lotniczy. https://www.alsim.com/ (19.06.2020 r.).
[1827] „Beech B-200" – dwusilnikowy pasażerski samolotów produkowanych przez amerykańską firmę Beechcraft. http://www.flugzeuginfo.net/acdata_php/acdata_b200_en.php (22.06.2020 r.).
[1828] J. Kluczniak, *Nowy symulator lotu w OKL*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 1-2 (121-122), s. 9. Airline Transport Pilot License (ATPL) – licencja pilota transportu liniowego, najwyższa cywilna kategoria licencji pilota statku powietrznego. http://digitalpilotschool.com/what-is-a-frozen-atpl/ (19.06.2020 r.).

obecni na uroczystym uruchomieniu symulatora wzięli również udział w drugiej części spotkania związanej z nadaniem imienia Romana Przepióry [1829] Sali Tradycji OKL i odsłonięciem z tej okazji tablicy pamiątkowej. Zmarły w sierpniu 2002 r. instr. pil. Roman Przepióra był współtwórcą powołanego w 1977 r. Ośrodka Szkolenia Personelu Lotniczego, przemianowanego w marcu 1990 r. na mocy porozumienia ministrów transportu i gospodarki morskiej oraz edukacji narodowej na Ośrodek Kształcenia Lotniczego Politechniki Rzeszowskiej. „Instruktor pil. Roman Przepióra, pasjonat lotnictwa, przez długie lata swej pracy w Aeroklubie, a później w Ośrodku, zbierał różnego rodzaju dokumenty i wycinki prasowe, wspomnienia i fotografie”[1830], które przedstawiały historię Ośrodka i znalazły godne miejsce w Sali Tradycji Ośrodka.

OKL posiadał w 2003 r. 11 „Kolibrów” (kupowane były dla Ośrodka od 1979 r. do 1986 r.). Jak oceniał je jeden instruktorów, początkowo sprawiały kłopoty, było to związane z wadliwą pracą silnika, stosowanym paliwem B-100 i niewłaściwym bilansem cieplnym, co z kolei wymagało częstej wymiany lub czyszczenia świec zapłonowych (nawet co kilka godzin lotu). Po zmianie rodzaju paliwa i dopracowaniu silnika samoloty te przestały sprawiać kłopoty.

Nie tylko sprzęt podlegał sprawdzaniu i obowiązkowi otrzymywaniu certyfikatów, odpowiedni poziom szkolenia musiał mieć również cały Ośrodek. „W dniu 8 listopada 2005 r. Ośrodek Kształcenia Lotniczego Politechniki Rzeszowskiej wizytował zespół standaryzacyjny JAA ds. licencjonowania, tzw. LIST. Zespołowi złożonemu z przedstawicieli nadzorów lotniczych Szwecji i Szwajcarii przewodniczył kapitan Graham Clifford (W. Brytania)”[1831]. W trakcie wizyty przeprowadzono audyt mający stwierdzić, w jakim stopniu OKL dostosował swoje procedury, dokumentację, system szkolenia i zapewnienia jakości do europejskich wymagań i przepisów w sprawie licencjonowania personelu lotniczego. Audytorzy potwierdzili wysoki poziom prowadzenia szkolenia lotniczego, a nawet poprosili o kopie niektórych dokumentów, ze względu na wyjątkowość różnych rozwiązań szkoleniowo-organizacyjnych.

[1829] Roman Przepióra (2002) – pilot, instruktor, autor książek „Wygnaniec”, później „Lotnicze miasta początki”, „Drzazgi w skrzydłach” i „Latajcie kochani długo i szczęśliwie” oraz autor haseł do encyklopedii Rzeszowa, do której opracował rozdział dotyczący lotnictwa. https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/1,34962,1956438.html (19.06.2020 r.).
[1830] *Nowy symulator lotu dla OKL-u Sala Tradycji im. Romana Przepióry*, „Gazeta Politechniki” 2004, nr 4 (124), s. 3.
[1831] J. Kluczniak, *Audyt OKL za nami*, „Gazeta Politechniki” 2005, nr 12 (144), s. 10.

Fot. 288. Ośrodek Kształcenia Lotniczego, symulator lotu w 2004 r. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Władze Ośrodka dbały o odpowiedni poziom wiedzy instruktorów i od 26 stycznia do 1 lutego 2006 r. zorganizowano wyjazd grupy pracowników do Kanady. „Wyjazd miał na celu wymianę doświadczeń, zapoznanie się z tamtejszym zapleczem dydaktycznym oraz porównanie sposobów szkolenia pilotów lotnictwa cywilnego z funkcjonującą w strukturze college'u CEGEP kanadyjską szkołą CQFA[1832] w Chicoutimi (*Centre québécois de formation aéronautique Chicoutimi College*)[1833]. Szkoła CQFA działająca od 1968 r. przygotowuje pilotów do pracy w linii „Air Canada" jak również w innych przedsiębiorstwach lotniczych.

Władze uczelni dbały o rozwój OKL-u i w sierpniu 2006 r. „opracowano i złożono wniosek do Planu Inwestycyjnego Programu Operacyjnego Rozwoju Polski Południowo-Wschodniej 2007-2013 [1834] współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego"[1835]. W ramach projektu planowano rozbudowę i zmianę wyposażenia OKL-u. Rozbudowa dotyczyła m.in.: budowy pasa startowego dla samolotów i drogi kołowania, budowę hangaru postoju samolotów oraz kontenerowej stacji paliw, zakup nowoczesnych samolotów i symulatorów lotu dla samolotów jedno- i dwusilnikowych i zakup nowego wyposażenia obsługi logistycznej.

[1832] CQFA – szkolenie w branży lotniczej i kształcenie ustawiczne. http://www.cqfa.ca/ (19.06.2020 r.).
[1833] J. Kluczniak, *Nasi piloci z wizyta w CQFA*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 4 (148), s. 3.
[1834] Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2007 – 2013 Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 – 2013 Szczegółowy opis osi priorytetowych, Warszawa 2012.
[1835] M. Górak, *Wystąpienie dyrektora OKL instr. pil. mgr. Mieczysława Góraka*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 6-8 (162-164), s. 7.

W latach 90. XX w. w szkoleniu lotniczym zrezygnowano z samolotów „An-2TP" tzw. „Antków", przede wszystkim z powodu wieku samolotów oraz zbyt dużej ilości zużywanego przez nie paliwa. Wprowadzono nowe samoloty, typu Sonata TB-9 „Tampico". Ostatniego „Antka" wykorzystywano w OKL do przeszkalania pilotów (chcących zdobyć uprawnienia na tym typie zabytkowych i cenionych przez znawców samolotach) oraz do skoków spadochronowych (w związku ze współpracą z sekcją spadochronową Aeroklubu Rzeszowskiego) do 2006 r. Z kolei ostatnią „Wilgę" (PZL-104) używano tylko od czasu do czasu, bo np. do holowania szybowców Aeroklubu Politechniki Rzeszowskiej oraz do uzyskania uprawnień do wykonywania lotów w warunkach nocnych przez studentów *pilotażu*. Ze względu na fakt, że te samoloty i „Wilgi 35" były cenione przez asów przestworzy wystawiono je na sprzedaż. „Ogłoszony został przetarg na sprzedaż dwóch samolotów używanych w szkoleniu lotniczym studentów specjalizacji pilotażowej Politechniki Rzeszowskiej. Do sprzedaży wystawiono samolot PZL-104 »Wilga 35A« – cena wywoławcza 80.000 zł i »An-2TP – SP-TWL« – cena wywoławcza 99.000 zł"[1836].

Ośrodek prowadził także płatne szkolenia (jedna lekcja wówczas kosztowała 450 zł). I tak w związku z tym brzmiało ogłoszenie: „Ośrodek Kształcenia Lotniczego Politechniki Rzeszowskiej w Jasionce rozpoczyna praktyczne szkolenie na samolotach PZL-110 »Koliber« przeznaczone dla studentów Politechniki Rzeszowskiej. Celem jest uzyskanie licencji pilota samolotowego turystycznego (PPL)"[1837].

21 kwietnia 2007 r. Ośrodek obchodził jubileusz 30-lecia. Przez ten czas wyszkolono 486 pilotów lotnictwa cywilnego, a pierwszą kobietą, która ukończyła studia ze specjalnością pilotaż była pil. mgr inż. Adela Szarzec-Tragarz[1838] (pracująca jako kapitan na samolotach „Boeing" w PLL LOT) w 1981 r.

„Obecnie, staraniem władz uczelni, Ośrodek pozyskał ogromne środki na rozwój, w tym na zakup nowych samolotów i budowę pasa startowego"[1839]. Dofinansowanie otrzymano ze środków UE w ramach Osi Priorytetowej I *Nowoczesna Gospodarka*, Działanie I.1 *Infrastruktura Uczelni* Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013 oraz ze środków budżetu państwa. „W ramach zadania inwestycyjnego powstaną:

[1836] M. Olejnik, *Odchodzi w historię, zmiana taboru w OKL*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 5 (149), s. 16.
[1837] *Uwaga. Szkolenie na PZL-110*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 5 (161), s. 22.
[1838] Pil. mgr inż. Adela Szarzec-Tragarz – absolwentka specjalności „pilotaż" Politechniki Rzeszowskiej, pilot samolotów An-2, An-24 i Tu-154, jak również Boeing B.737, B.767, a od 2013 r. Boeing B.787 Dreamliner. https://www.polot.net/pl/kobiety_lotnicy_w_polsce_2017r (19.06.2020 r.).
[1839] M. Olejnik, *30 lat kształcenia lotniczego w Rzeszowie, Ad multos annos!*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 6-8 (162-164), s. 4.

- Pas startowy o wymiarach 30 x 900 m, usytuowany równolegle do drogi startowej lotniska Rzeszów-Jasionka, wyposażony w oświetlenie nawigacyjne. Pas startowy wykonany z asfaltobetonu zastąpi istniejący pas trawiasty. […];
- Droga kołowania o szerokości 7,5 m - połączy plac postojowy przed hangarami z projektowanym pasem startowym i placem przy stacji paliw. […];
- Hangar dla samolotów – zlokalizowany będzie w sąsiedztwie istniejącego hangaru, stanowiąc z nim uzupełniającą się całość, powiększając powierzchnię garażową dla samolotów […];
- Budynek symulatorów lotów […] będzie przewiązką z istniejącym budynkiem administracyjno-szkoleniowym. Nowy budynek pozwoli na umieszczenie zakupionych symulatorów lotu w wymaganych przez te urządzenia warunkach użytkowania […];
- Kontenerowa stacja paliw lotniczych o wymiarach 12,0 x 2,5 mi pojemności całkowitej zbiornika 30 m3 - powiązana komunikacyjnie z płytą postojową przy hangarach oraz z pasem startowym i drogą kołowania"[1840].

Dzięki podpisanym dokumentom notarialnym w dniu 19 maja 2009 r. Politechnika Rzeszowska za kwotę ok. 146 tys. zł (otrzymała 99% upustu, bo teren wart był ponad 12 mln zł) zakupiła od Zarządu Województwa Podkarpackiego[1841] 38 hektarów gruntów przyległych do terenu, co pozwoliło na realizację tego projektu. Lokalizacja Ośrodka była na 4 działkach (11 ha), które należą do uczelni, ale już pole wzlotów (32 ha) było na działkach wynajmowanych. „Specjalistyczną bazę Ośrodka stanowią obecnie tematyczne sale wykładowe, symulator lotu ALSIM-200MCC[1842] z trzema typami samolotów w bazie, w tym samolot z napędem turbinowym, biblioteka specjalistyczna zawierająca polskie i zagraniczne wydawnictwa, podręczniki i skrypty oraz Sala Tradycji"[1843]. Obok Ośrodka jest Dom Studencki „Aviata" i kompleks konferencyjno-gastronomiczny „Terminal" oddany do użytku w styczniu 2007 r. Ośrodek posiada hangar o powierzchni użytkowej 1500 m², będący jednocześnie hangarem postojowym oraz napraw i obsługi sprzętu lotniczego. Bazę samolotową stanowiły:

[1840] A. Łabaj, „*Rozbudowa i doposażenie Ośrodka Kształcenia Lotniczego Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza" Politechnika Rzeszowska ogłosiła pierwsze przetargi w ramach projektu*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 12 (192), s. 14.
[1841] Więcej: https://podkarpackie.pl/index.php/zarzad-wojewodztwa (19.06.2020 r.).
[1842] Symulator lotu AL200 MCC – symulator lotu z generowaną komputerowo tablicą przyrządów z doskonałą grafiką uzyskaną dzięki obrazom graficznym wyświetlanym przez wiele projektorów wysokiej rozdzielczości na ekranie z zawijaniem w poziomie 207º i 55º w pionie. www.alsim.com, http://theairacademy.com/AirAcademy/flight-simulator.php (19.06.2020 r.).
[1843] M. Olejnik, *Kolejna inwestycja w perspektywie*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 7-9 (187-189), s. 3.

5 samolotów „Tampico TB-9", 5 samolotów PZL-110 „Koliber", 3 samoloty PZL-20 „Mewa" oraz jeden samolot PA-28 „Arrow"[1844]. OKL uzyskał certyfikat na szkolenie mechaników lotniczych w 2007 r. oraz posiada również prawo do wykonywania obsługi technicznej sprzętu lotniczego.

Dodatkowo projekt przewidywał wyposażenie Ośrodka „w:

- Samoloty jedno- i dwusilnikowe – zakup łącznie 7 samolotów jedno- i dwusilnikowych […],
- Symulatory lotów […],
- Wyposażenie do obsługi sprzętu lotniczego i działalności lotniczej oraz wyposażenie dydaktyczne"[1845].

21 września 2010 r. na wyposażeniu OKL-u znalazło się pięć nowych samolotów „LibertyXL-2". Dodatkowo firma z Konstancina dostarczyła wyposażenie kontrolno-pomiarowe i narzędzia oraz przeszkoliła kadrę Ośrodka. „Samolot Liberty »Aerospace XL-2« jest jednosilnikowym dolnopłatem o klasycznym usterzeniu i stałym, trójpodporowym podwoziu z kołem przednim. Napęd stanowi 125-konny silnik Continental, którego pracę kontroluje system FADEC (*Full Authority Digital Engine Control*) oraz dwułopatowe śmigło o stałym skoku. Kadłub, mający strukturę kompozytową, zawiera dwumiejscową kabinę załogi z miejscami obok siebie oraz zbiornik paliwa pojemności ponad 110 litrów, zapewniający pięciogodzinny lot na odległość, co najmniej 500 mil morskich. Skrzydła i płytowe usterzenie poziome są konstrukcji metalowej, półskorupowej. Samolot jest wyposażony w elektroniczne, zintegrowane przyrządy pilotażowo-nawigacyjne oraz dublujące je przyrządy klasyczne"[1846].

Pomimo wielu trudności „Ośrodek Kształcenia Lotniczego od początku istnienia posiadał silnie rozbudowaną flotę szkoleniową. Podczas ponad 30-letniej historii przez Ośrodek przewinęło się wiele typów statków powietrznych takich jak: »An-2«, PZL-104 »Wilga«, PZL-110 »Koliber«, Mi-2, I-23 »Manager«, TB-9 »Tampico«, TB-20 »Trinidad«, M-20 »Mewa«, PA-28R-201 »Arrow«. Całkowita liczba statków powietrznych użytkowanych przez OSPL i OKL w latach 1977-2009 wyniosła 59"[1847].

[1844] PA-28 „Arrow" – samolot jednośmigłowy Piper Arrow. https://www.airliners.net/aircraft-data/piper-pa-28r-cherokee-arrow/305

[1845] A. Łabaj, „*Rozbudowa i doposażenie Ośrodka Kształcenia Lotniczego Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza" Politechnika Rzeszowska ogłosiła pierwsze przetargi w ramach projektu*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 12 (192), s. 15.

[1846] J. Bakunowicz, *Nowe samoloty w OKL-u*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 10 (202), s. 3.

[1847] Więcej: https://okl.prz.edu.pl/okl/historia 28.10.2019 r.

Dodatkowy certyfikat na szkolenie mechaników lotniczych Ośrodek uzyskał w 2007 r. „OKL posiada również prawo do wykonywania odpłatnej obsługi technicznej dla użytkowników sprzętu lotniczego. Certyfikowanie tej działalności według przepisów PART-147 pozwoliło na uznanie tych usług w krajach członkowskich JAA (Wspólnych Władz Lotniczych), co daje Ośrodkowi możliwość poszerzania kręgu potencjalnych klientów”[1848].

Początek 2010 r. był dla Ośrodka bardzo udany, bo 15 lutego 2010 r. podpisano umowę z firmą Budimex na wykonanie następujących prac związanych z realizacją projektu rozbudowy i doposażenia Ośrodka z Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007 -2013: betonowego pasa startowego długości 900 m, drogi kołowania, budynku na symulatory, hangaru dla samolotów, kontenerowej stacji paliw.

Przewidywano zakończenie robót na koniec 2011 r. „Wartość całego projektu wynosi ok. 40 mln zł, z czego 16 mln zł przeznaczonych jest na rozbudowę Ośrodka. Za pozostałe środki zakupione zostaną dwa symulatory i siedem samolotów, w tym 5 jednosilnikowych i 2 dwusilnikowe. Przetarg na samoloty został już rozstrzygnięty – dostarczy je firma JB Investments Spółka z o.o. z Warszawy. Przetarg na symulatory jest w toku”[1849].

W listopadzie 2011 r. zakończono dostawę samolotów (na stanie Ośrodka była ich już 18). „Pierwszy z dwóch samolotów Piper PA-34 Seneca zamówionych przez Politechnikę Rzeszowską przyleciał 12 października 2010 r. Dostawa drugiego miała miejsce 8 listopada. Z kolei w sierpniu i wrześniu br. OKL wzbogacił się o pięć nowych samolotów Liberty XL-2 […]. Samoloty dwusilnikowe Piper A-34 Seneca V produkowane są w USA”[1850].

Działalność i jakość pracy Ośrodka została doceniona i ta jednostka zwyciężyła w konkursie na najlepszą szkołę lotniczą 2010 r. w konkursie zorganizowanym przez „Portal internetowy »Lotnicze Orły«, wspólnie z innymi portalami i prasą lotniczą”[1851].

[1848] M. Górak, *Wystąpienie dyrektora OKL instr. pil. mgr. Mieczysława Góraka*, „Gazeta Politechniki” 2007, nr 6-8 (162-164), s. 7.
[1849] M. Olejnik, *Ośrodek Kształcenia Lotniczego w rozbudowi*e, -„Gazeta Politechniki” 2010, nr 4-5 (196-197), s. 11.
[1850] J. Bakunowicz, „Gazeta Politechniki”, *Nowa flota samolotów OKL-u w komplecie***,** „Gazeta Politechniki” 2010, nr 12 (204), s. 3.
[1851] T. Rogalski, *Plebiscyt na najlepszą szkołę lotniczą roku 2010,* „Gazeta Politechniki” 2011, nr 3 (207), s. 5.

6-7 listopada 2010 r. odbyło się spotkanie absolwentów specjalności *pilotażu*. „Drugi dzień spotkania upłynął na sympatycznym zwiedzaniu obiektów OKL-u: Sali Tradycji, hangaru wraz z nowo zakupionymi samolotami do szkolenia, typu Liberty XL2 i Piper Seneca V”[1852].

W 2012 r. obchodzono jubileusz 35-lecia OKL-u, wspominano jego historię i skromny początek, kiedy nie posiadano ani sprzętu, ani kadry, ale dzięki determinacji pracowników uczelni udało się uruchomić specjalność *pilotaż*, wypożyczyć pierwszy samolot Antonow „An-2”, a instruktorami byli piloci – instruktorzy z Aeroklubu Rzeszowskiego. „Wypożyczano” także kadrę z Polskich Linii Lotniczych LOT. W Ośrodku korzystano z różnych samolotów An-2, „Wilgi”, „Mewy”, „Kolibry”, w późniejszym czasie „Tampico”, „Arrow” oraz po 2010 r. „Seneki” i „Liberty”, a od 2012 r. „dwudziesty już samolot, tym razem »Zlin« 242L[1853]. Jest to całkowicie metalowy, dwumiejscowy, jednosilnikowy, tłokowy dolnopłat ze stałym podwoziem, przeznaczony do podstawowego, ale też zaawansowanego szkolenia pilotażu. Można go również wykorzystać do nauki i treningu akrobacji, holowania szybowców lub banerów reklamowych”[1854].

Realizowano nadal program „Podkarpackie Skrzydła – program rozwoju kierunku lotniczego na Politechnice Rzeszowskiej”, dzięki czemu wyszkolono czterech nowych instruktorów. Umożliwiono studentom wykonywania przelotów na stanowisku obserwatora w kokpicie załogi w rejsowym samolocie Eurolotu. W tym też roku zorganizowano różne szkolenia np. z Systemu Zarządzania Bezpieczeństwem. „Na przestrzeni 35 lat procedury zapewniające bezwarunkowe bezpieczeństwo wykonywanym operacjom lotniczym rozwinęły się znacząco, […]. Bardzo dużą zaletą jest wykorzystanie w toku szkolenia symulatorów lotu”[1855].

[1852] J. Kluczniak, G. Pieniądz, *Koleżeńskie spotkanie absolwentów pilotażu,* „Gazeta Politechniki” 2011, nr 3 (207), s. 11.
[1853] Zlin 242L – dwumiejscowy samolot dopuszczony do akrobacji lotniczej. https://www.zlinaircraft.eu/en/Aircraft/Z-242-L-Guru-en/ (22.06.2020 r.).
[1854] P. Kaleta, *Nowy samolot w OKL-u*, „Gazeta Politechniki” 2012, nr 3 (219), s. 7.
[1855] D. Broda, P. Kaleta, *Wczoraj i dziś Ośrodka Kształcenia Lotniczego PRz w Jasionce*, „Gazeta Politechniki”, 2013, nr 2-3 (230-231), s. 32.

Fot. 289. Ośrodek Kształcenia Lotniczego, symulator lotu. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Rok później cieszono się z realizacji jednego z zadań związanych z rozbudową Ośrodka. „od dnia 22 listopada 2013 r. Ośrodek Kształcenia Lotniczego Politechniki Rzeszowskiej może już korzystać z nowej utwardzonej drogi startowej, usytuowanej na lotnisku EPRJ w Jasionce[1856] – w pobliżu lotniska komunikacyjnego EPRZ[1857]. Ze względu na niesprzyjające warunki atmosferyczne pierwsze loty były możliwe dopiero w dniu 26 listopada 2013 r."[1858] Loty treningowe na nowym pasie wykonano na samolotach: „Liberty" XL-2, PZL M20 „Mewa", PZL-110 „Koliber" oraz Piper PA-28 „Arrow".

[1856] Lotnisko EPRJ w Jasionce – własne lotnisko Rzeszów-Jasionka EPRJ działające przy ośrodku z samolotami szkoleniowymi i symulatorem lotu. https://okl.prz.edu.pl/lotnisko (22.06.2020 r.).
[1857] Port Lotniczy Jasionka Rzeszów – lotnisko komunikacyjne. https://www.rzeszowairport.pl/ (22.06.2020 r.).
[1858] P. Kaleta, *Inwestycje OKL-u dobiegły końca - nowy pas startowy oddany do użytku*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 12 (240), s. 12.

Fot. 290. Ośrodek Kształcenia Lotniczego, samoloty. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

28 czerwca 2013 r. zorganizowano konferencję podsumowującą projekt rozbudowy i doposażenia Ośrodka. „W wyniku realizacji projektu Ośrodek Kształcenia Lotniczego został doposażony w sprzęt spełniający wymogi bezpieczeństwa lotów, także szkoleniowe. Rozbudowano infrastrukturę Ośrodka, włącznie z nowym pasem startowym, drogą kołowania, kontenerową stacją paliw lotniczych, hangarem i budynkiem dla nowych symulatorów lotu, urządzeniami obsługi naziemnej” [1859]. W trakcie konferencji oddano do użytku hangar i budynek dla symulatorów lotu ALX[1860] (zakupionych wiosną 2013 r.).

[1859] M. Olejnik, *Rozbudowa i doposażenie OKL-u zakończone*, „Gazeta Politechniki” 2013, nr 9-10 (237-238), s. 21.
[1860] Symulator lotu ALX – urządzenie szkoleniowe do ćwiczenia procedur lotu i nawigacji. https://lotflightacademy.pl/symulator/ (22.06.2020 r.).

Fot. 291. Pas startowy. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Równie ważne było to, że w ramach tego projektu zakupiono 9 nowych samolotów, dwa symulatory lotu, a także silniki lotnicze. Oszacowano, że w 2013 w Ośrodku ponad 120 osób, zarówno studentów, jak i instruktorów odbyło prawie 6 640 lotów szkoleniowych, czyli około 3 800 godzin, a także 1 300 godzin w symulatorach lotu. Oprócz remontu hangaru odnowiono także elewację głównego budynku, samoloty Socata TB-9 „Tampico" wyposażono w najnowocześniejsze przyrządy radiowo-nawigacyjne. W czterech samolotach TB-9 zainstalowano zintegrowany system planowania lotu i prowadzenia nawigacji (urządzenia Garmin GTN750[1861]) oraz transponder[1862] działający w modzie S i umożliwiający pracę w systemie ADS-B[1863].

W tym też roku zakończono unijny projekt „Podkarpackie Skrzydła", a dzięki tym funduszom wielu pracowników uczelni i Ośrodka uzyskało różne uprawnienia:

– ośmiu pracowników PRz uprawnienia instruktora szkolenia ogólnego FI(A),

[1861] Garmin GTN750 – lotnicze urządzenie nawigacyjne. https://drabpol.pl/pl/awionika-kompetencje/capability-list/systemy-gps/garmin-gtn-750/ (22.06.2020 r.).
[1862] Transponder – bezprzewodowe urządzenie komunikacyjne, które automatycznie odbiera, moduluje, wzmacnia i odpowiada na przychodzący sygnał przychodzący. https://www.airteam.eu/pl/transpondery (22.06.2020 r.).
[1863] System ADS-B – urządzenie umożliwiające prezentację sytuacji ruchowej w czasie rzeczywistym. https://dlapilota.pl/wiadomosci/dlapilota/ads-b-automatic-dependent-surveillance-broadcast (22.06.2020 r.). P. Kaleta, *OKL w 2013 roku*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 1-2 (241-242), s. 27.

- siedmiu instruktorów OKL-u uprawnienia instruktora szkolenia według wskazań przyrządów na samolotach wielosilnikowych FI/IR(A), ME,
- dwóch instruktorów uprawnienia do szkolenia na samolotach wielosilnikowych FI/ME.

Ponadto 46 osób odbyło szkolenie z zakresu angielskiej terminologii lotniczej.

Kolejny 2014 r. był bardzo udany dla Ośrodka, gdyż rozpoczęto współpracę z „PZL Mielec", która zajmuje się produkcją śmigłowców dla koncernu Sikorsky[1864]. Dzięki temu firma mogłaby wspomóc Ośrodek instruktorami-pilotami w szkoleniu z zakresu szkolenia śmigłowcowego, gdyż pojawiły się plany szkolenia śmigłowcowego, w formie zintegrowanej, czyli w pierwszych latach szkolenie absolwentów prowadziłoby do uzyskania przez nich licencji zawodowej śmigłowcowej CPL(H)[1865]. W następnych latach wprowadzone zostałoby szkolenie do lotów według wskazań przyrządów tzw. IR(H)[1866]. Oczywiście nie byłoby łatwo uruchomić szkolenia śmigłowcowe, ponieważ aby uzyskać z Urzędu Lotnictwa Cywilnego tzw. „Certyfikat na szkolenie śmigłowcowe", należało spełnić wiele wymogów formalnych.

„W roku 2014 w Ośrodku szkoliło się 86 studentów Politechniki i na różnych etapach ich szkolenia uzyskano 3310 godzin lotu na samolocie oraz 1177 sesji na symulatorach lotu w łącznym czasie 2113 godzin. Daje to ogólną liczbę 5423 godzin ćwiczeń praktycznych w powietrzu i na ziemi (symulatorach lotu), z czego aż 1820 godzin wykonano na nowo zakupionych symulatorach ALX"[1867]. 20 studentów ukończyło całkowite szkolenie, dodatkowo ośmiu z nich odbyło szkolenie teoretyczne na samolot „Bombardier Q400"[1868] i dwóch z nich ukończyło szkolenie praktyczne na ten samolot i podjęło pracę pierwszego oficera na tym samolocie. Dodatkowo uczelnia zorganizowała kurs instruktorski.

Kolejny projekt „Likwidacja zagrożeń pożarowych oraz przebudowa hangaru lotniczego Ośrodka Kształcenia Lotniczego Politechniki Rzeszowskiej" umożliwił oddanie do użytku 6 lipca 2015 r. „inwestycji »Rozbudowa i budowa dróg kołowania wraz

[1864] Więcej: https://www.fakt.pl/facet/militaria/pzl-mielec-produkuje-smiglowce-dla-usa/g51wjsy (22.06.2020 r.).
[1865] Licencja zawodowa śmigłowcowa (CPL(H)) – licencja dająca uprawnienia do bycia pilotem dowódcą (PIC) lub drugim pilot w komercyjnych operacjach na śmigłowcach, a także prawo do pacy w pogotowiu lotniczym. https://helipoland.com/pl/szkolenia-pilotow/licencja-pilota-smiglowcowego-zawodowego-cplh/ (22.06.2020 r.).
[1866] Szkolenie do lotów według wskazań przyrządów tzw. IR(H) – najbardziej wymagające uprawnienia szczególnie przy lotach na platformy wiertnicze lub przy ratownictwie medycznym. https://helipoland.com/pl/szkolenia-pilotow/uprawnienie-do-lotow-wedlug-wskazan-przyrzadow-irh/ (22.06.2020 r.).
[1867] P. Kaleta, *OKL w perspektywie - będą szkolić pilotów śmigłowcowych*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 5 (257), s. 3.
[1868] Samolot Bombardier Q400 – samolot turbośmigłowy, produkowany przez przedsiębiorstwo Bombardier Aerospace. https://businessinsider.com.pl/firmy/strategie/samoloty-smiglowe-atr-bombardier-q400-przyszlosc-lotnictwa/dlyjs5r (22.06.2020 r.).

z przejazdami z pasa startowego na terenie Ośrodka Kształcenia Lotniczego Politechniki Rzeszowskiej, oświetleniem nawigacyjnym oraz odwodnieniem dróg kołowania«. […] Koszt budowy drogi kołowania wraz ze zjazdami z pasa startowego oraz z ich odwodnieniem wyniósł prawie 2 mln zł”[1869]. Dofinansowanie pozyskano z Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Wykonawcą była firma Budimex, która rozpoczęła prace w listopadzie 2014 r.

Wydatkowanie pozyskiwanych środków unijnych podlegało kontroli i 11 lutego 2015 r. w Ośrodku goszczono przedstawicieli Komisji Europejskiej. Celem wizyty „był udział w posiedzeniu Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020. Wizyta gości z Brukseli, […] dotyczyła projektów unijnych realizowanych przez Politechnikę Rzeszowską”[1870].

Inne ważne wydarzenie w Ośrodku miało miejsce 21 września 2016 r., kiedy zorganizowano spotkanie 36 osób reprezentujących państwa członkowskie, otwierające projekt Enhanced RPAS Automation (ERA)[1871]. Projekt miał „pomóc samolotom bezzałogowym poruszać się w niesegregowanej europejskiej przestrzeni lotniczej. W projekcie uczestniczy pięć państw członkowskich: Niemcy, Francja, Włochy, Polska, Szwecja. Liderem jest niemiecki Airbus Defence and Space, a jednym z partnerów naukowych – Politechnika Rzeszowska. Zadaniem uczelni jako partnera będzie zintegrowanie systemów na pokładzie samolotu doświadczalnego MP-02A Czajka oraz zaprezentowanie rezultatów przedstawicielom europejskich instytucji obronnych”[1872]. W ramach projektu ERA opracowano zasady działania systemów automatycznego sterowania podczas faz kołowania, startu, lądowania i sytuacji awaryjnych. Przeprowadzono testy z wykorzystaniem statków powietrznych. Budżet projektu wynosił 31 mln euro, a efekty realizacji projektu zaprezentowano w 2019 r. na terenie Ośrodka Kształcenia Lotniczego w Jasionce.

Obecnie Ośrodek „posiada następujące Certyfikaty i Świadectwa: c) Certyfikat zatwierdzenia organizacji szkoleniowej w zakresie obsługi technicznej / Maintenance training and examination organisation approval certificate) numer: pl.147.0006 Certyfikat kwalifikacji Szkoleniowego Urządzenia Symulacji Lotu (ALX-30)/ Flight Simulation Training Device qualification certificate (ALX-30) Certyfikat kwalifikacji Szkoleniowego Urządzenia

[1869] M. Kamler, *Kontynuacja inwestycji w OKL-u*, „Gazeta Politechniki” 2015, nr 9-10 (261-262), 15, 16.
[1870] M. Kamler, *Wizyta przedstawicieli Komisji Europejskiej w Ośrodku Kształcenia Lotniczego PRz*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 3 (267), s. 12.
[1871] Projekt Enhanced RPAS Automation – projekt dotyczy opracowania nowych standardów technicznych, prawnych i operacyjnych dla bezzałogowych statków latających (ERA). https://ilot.lukasiewicz.gov.pl/era/ (22.06.2020 r.).
[1872] K. Hadała, *Wsparcie dla ruchu samolotów bezzałogowych Projekt E*RA, „Gazeta Politechniki” 2016, nr (273-274), s. 18.

Symulacji Lotu (ALX-31)/ Flight Simulation Training Device qualification certificate (ALX-31)”[1873].

„OKL PRz dysponuje następującą flotą: TB-9 „Tampico”, Liberty XL-2, PA-28R-201 „Arrow”, Piper PA-34 „Seneca V”, Zlin Z-242L, Symulatory klasy FNPT II”[1874].

Fot. 292. Ośrodek Kształcenia Lotniczego, kabina symulatora lotu. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Fot. 293. Ośrodek Kształcenia Lotniczego, flota. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

„Głównym nurtem działalności Ośrodka jest szkolenie studentów specjalizacji pilotażowej Politechniki Rzeszowskiej do »zamrożonej« licencji pilota samolotowego

[1873] Więcej: https://okl.prz.edu.pl/okl/o-nas 28.10.2019 r.
[1874] Samoloty OKL-u – flota należąca do OKL. https://okl.prz.edu.pl/flota 28.10.2019 r.

liniowego ATPL(A)”[1875]. Ponadto Ośrodek posiada uprawnienia do szkolenia w następujących zakresach szkoleń:

- CPL(A) – licencja pilota samolotowego zawodowego,
- ATPL(A) frozen – licencja pilota samolotowego liniowego,
- SEP(L) – uprawnienia do wykonywania lotów na samolocie jednosilnikowym tłokowym, lądowym,
- MEP(L) – uprawnienia do wykonywania lotów na samolocie wielosilnikowym tłokowym, lądowym,
- IR(A)/ME – uprawnienia do wykonywania lotów według wskazań przyrządów na samolocie wielosilnikowym,
- MCC – kurs współpracy w załodze wieloosobowej,
- Szkolenie personelu technicznego.

Ośrodek Kształcenia Lotniczego Politechniki Rzeszowskiej posiada w swoich strukturach Organizację Szkolenia Personelu Obsługi Technicznej.

Fot. 294. Samoloty Ośrodka Kształcenia Lotniczego. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Mimo, że Politechnika Rzeszowska nie ma już monopolu na kształcenie cywilnych pilotów w Polsce, wciąż ma mocne atuty w zakresie szkolenia lotniczego. Jednym z nich jest kilkudziesięcioletnia tradycja. Poza tym Ośrodek Kształcenia Lotniczego Politechniki

[1875] Szkolenia OKL – szkolenia oferowane przez Ośrodek. https://okl.prz.edu.pl/szkolenia 28.10.2019 r.

Rzeszowskiej dysponuje własnym, betonowym pasem startowym, co jest ewenementem nie tylko w skali kraju, ale całej Europy. Stały rozwój bazy samolotów, częściowo za sprawą funduszy przekazywanych przez Podkarpacki Urząd Marszałkowski, również pozwala na stałe podnoszenie jakości szkolenia lotniczego studentów[1876].

6.4. Akademicki Ośrodek Szybowcowy w Bezmiechowej

W 1928 r. Bezmiechowa[1877] została „odkryta" przez Wacława Czerwińskiego[1878], który przebywał na wakacjach w majątku Czerkawskich. Ten pasjonat szybownictwa tak opisał Bezmiechową:

Fot. 295. Akademiki Ośrodek Szybowcowy w Bezmiechowej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1876] Na podstawie wywiadu z dyr. Mieczysławem Górakiem, 10.12.2019 r.

[1877] Bezmiechowa (przed II wojną światową również jako Bezmihowa lub Bezmichowa) – wieś w województwie podkarpackim, w powiecie leskim, znana, jako kolebka polskiego szybownictwa. Sz. Grzeszczyk, *Loty szybowcowe w Bezmihowej*, „Młody Lotnik", 1929, nr 12, s. 281-282; http://www.twojebieszczady.net/sor/szybowiska.php (16.06.2020 r.).

[1878] Wacław Czerwiński (1900-1988) – konstruktor lotniczy, pilot, jeden z prekursorów polskiego szybownictwa, konstruktor przedwojennych szybowców. http://halecki.org/wybitni-polacy-w-kanadzie/inz-waclaw-czerwinski/ (16.06.2020 r.).

„W konfiguracji terenu można wyróżnić dwie partie stoku Słonnego. Pierwszą niżej położoną i słabo nachyloną (ok. 6") o długości 1200-1400 m i drugą, dość stromą (ok. 20") o długości około 400 m tuż pod grzbietem. Największa długość pasma między przełęczami wynosi tu 7 km. Grzbiety tych wzgórz tworzą prawie linię prostą, a uprawiane i tym samym od dawna wyrównane zbocza tworzą powierzchnie gładkie, bez żlebów. Średnie nachylenie zboczy wynosi około 1:8. Tworzą je pastwiska lub pola uprawne, częściowo zalesione. Połacie otwarte ciągną się jednak tak rozlegle, że istnieje możliwość wykonywania lotów, bez konieczności latania nad częściami zalesionymi. Najdłuższe niezalesione zbocze wynosi 6 km. Po obu stronach pasma znajdują się szerokie doliny o poziomie około 400 m, co tworzy różnicę wzniesień około 300 m. Otaczające sąsiednie wzgórza o wysokości około 500 m n.p.m. znajdują się w odległości około 4 km od naszych pasm. Badane wzgórza wystają więc ponad otaczające wzniesienia jeszcze około 200 m”[1879]. Wspomina o tym artykuł w „Młodym Lotniku”, a mianowicie, że „w ostatnią niedzielę 18 III, udali się nań prezes Lwowskiego Aeroklubu Akademickiego pilot kolega Grzeszczyk z konstruktorem szybowców Związku kolegą Czerwińskim i po obejrzeniu teren ostatecznie jako dość dobry zaaprobowali[1880]”.

Fot. 296. Zbocza w Bezmiechowej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1879] Więcej: http://bloggerlotniczy.blogspot.com/2011/01/historia-szkola-szybowcowa-bezmiechowa.html, (24.11.2019 r.).
[1880] *Młodzież Lwowska w poszukiwaniu szybowiska w Polsce*, „Młody Lotnik” 1928, nr 4, s. 78.

W Bezmiechowej zorganizowano zawody szybowcowe już w 1929 r. (odbył się wtedy rekordowy lot 2.11 Szczepana Grzeszczyka[1881]). W następnym roku zorganizowano pierwsze szkolenie szybowcowe w Polsce i rozpoczęto przygotowania do utworzenia na terenach wykupionych od właścicieli Bezmiechowej (państwa Czerkawskich) Szkoły Szybowcowej.

Fot. 297. Ośrodek Szybowcowy w Bezmiechowej w latach 30. XX wieku. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

W 1931 r. zorganizowano zaplecza administracyjno-gospodarcze dla przyszłej szkoły, a rok później Szkoła Szybowcowa[1882] powstała. Opłaty za kursy szybowcowe w 1931 r. wynosiły dla członków aeroklubów: „za całkowity kurs początkowy 100 zł., za całkowity kurs wyższy 50 zł, z całkowity kurs treningowy 20 zł[1883]". W kolejnym roku prasa fachowa informowała o rozwoju szybownictwa oraz szybowisk w całym kraju. Jednocześnie podkreślano, że „akademię mamy jedną – w Bezmiechowej"[1884]. Duży artykuł w „Skrzydlatej Polsce" zatytułowano: „Wspaniały rozwój »akademii« w Bezmiechowej"[1885].

[1881] Szczepan Grzeszczyk (1901-1967) – konstruktor lotniczy, pilot doświadczalny, szybownik i instruktor szybownictwa. http://www.samolotypolskie.pl/samoloty/1135/126/Grzeszczyk-Szczepan2 (16.06.2020 r.).
[1882] Szkoły szybowcowe – jednostki organizacyjne, terenowe Aeroklubu Polskiego. http://www.szybowce.com/o-nas/szkoly-szybowcowe/, (16.06.2020 r.). Por. A. Olejko**,** *Szybowce nad Bieszczadami. Z dziejów szybownictwa na Podkarpaciu: Bezmiechowa - Ustjanowa 1928-1998*, Lesko 1998.
[1883] *Przygotowania do V Wyprawy Szybowcowej*, „Skrzydlata Polska" 1931, nr 4, s. 71.
[1884] *Nasze szybowiska. „Akademia", „szkoły średnie" i „szkoły powszechne"*, „Skrzydlata Polska" 1932, nr 10-11, s. 241.
[1885] *Wspaniały rozwój „akademii" w Bezmiechowej*, „Skrzydlata Polska" 1932, nr 10-11, s. 240-241.

Fot. 298. Przygotowanie do startu w Ośrodku Szybowcowym w Bezmiechowej w latach 30. XX wieku. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

W latach 1933-1936 kierownikiem szkoły był Bolesław Łopatniuk, a w latach 1936-1939 Piotr Mynarski[1886].

Fot. 299. Bezmiechowa w latach 30. XX wieku. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

W 1937 r. odnotowano ważne osiągniecie (rekord świata, utrzymany w Polsce aż do XXI w.) w dziedzinie szybownictwa, a mianowicie Maria Modlibowska [1887] latała na „Komarze" nad Górami Słonnymi 24 godziny i 14 minut.

[1886] Piotr Mynarski (1908-1986) – pedagog, pilot szybowcowy i doświadczalny w Szybowcowym Zakładzie Doświadczalnym w Bielsku-Białej. http://www.cmentarzgrunwaldzka.pl/kronika-osob-pochowanych/osoba/27/piotr-mynarski.html (16.06.2020 r.).

[1887] Wanda Modlibowska (1909-2001) – lotniczka sportowa i szybowniczka, instruktor-pilot, zmobilizowany pilot eskadry sztabowej we wrześniu 1939, pierwsza emisariuszka Rządu RP w 1940 wysłana do okupowanej Polski, żołnierz AK, uczestniczka powstania warszawskiego. https://dlapilota.pl/wiadomosci/dlapilota/o-wandzie-modlibowskiej-na-kolejnej-glassowce, (16.06.2020 r.).

Fot. 300. Szybowice przed lotem w Ośrodku Szybowcowym w Bezmiechowej w latach 30. XX wieku. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz.

W tym samym roku Tadeusz Góra[1888] latał trochę krócej niż M. Modlibowska, bo 18 godzin. Kolejne ważne wydarzenie miało miejsce rok później, kiedy to Tadeusz Góra 18 maja 1938 r. rozpoczął lot szybowcem z Bezmiechowej, a zakończył ją Sołecznikach Małych pod Wilnem i tym samym pokonał dystans 578 km. „Ten niewyobrażalny na owe czasy wyczyn spotkał się z uznaniem Międzynarodowej Federacji Lotniczej[1889] (FAI), która uhonorowała Go pierwszym w świecie, nowo ustanowionym Medalem im. Ottona Lilienthala[1890]. To najwyższe odznaczenie nadawane szybownikom”[1891].

Fot. 301.Medal im. Ottona Lilienthala otrzymany przez pil. Tadeusza Górę. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1888] https://dlapilota.pl/wiadomosci/internet/zmarl-general-tadeusz-gora (16.06.2020 r.).
[1889] Międzynarodowa Organizacja Lotnicza – organizacja lotnicza założona w 1905 r. w Paryżu międzynarodowa federacja zrzeszająca aerokluby narodowe. https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Miedzynarodowa-Federacja-Lotnicza;3940885.html (16.06.2020 r.).
[1890] Otto Lilienthal (1848-1896) – niemiecki konstruktor i pilot pierwszych szybowców. http://www.samolotypolskie.pl/samoloty/1623/126/Lilienthal, (16.06.2020 r.).
[1891] M. Olejnik, *Po 65 latach Uroczystość na Słonnym*, „Gazeta Politechniki” 2003, nr 6-8 (114-116), s. 3.

Mimo, że szybowisko w czasie wojny nie zostało zniszczone, to niestety zostało rozkradzione i reaktywacja szkoły nastąpiła dopiero w 1945 r., jednak działała ona tylko 6 lat i w 1951 r. została zlikwidowana.

„Przywracanie dawnych tradycji Bezmiechowej rozpoczęło się w końcu lat 70. Dzięki poparciu dyrektora Instytutu Lotnictwa Politechniki Rzeszowskiej doc. dr hab. inż. Henryka Kopeckiego oraz dr inż. Ludomira Laudańskiego, inż. Wiesława Moczulskiego oraz prof. Jana Madejskiego[1892]".

Dopiero kilkadziesiąt lat później „dnia 5 sierpnia 1990 r. odbyła się w Bezmiechowej w rocznicę powstania Szkoły Szybowcowej wielka impreza pt. »Powrót do Bezmiechowej«, w której wzięły udział różne środowiska lotnicze zaś głównym organizatorem było »Bractwo Podwójnej Mewy«"[1893]. W trakcie imprezy wprowadzono do Bezmiechowej szybowce PW -2 „Gapa" i PW-3 „Bakcyl". Do zorganizowanie wydarzenia przyczyniły się wysiłki Aeroklubu Podkarpackiego w Krośnie.

W tym miejscu w latach 1976-1978 organizowano obozy studentów Politechniki Rzeszowskiej, pod kierunkiem dr Ludomira Laudańskiego [1894] oraz obozy treningowe studentów z Akademickiego Klubu Lotniarskiego Politechniki Warszawskiej w latach 1974-1976"[1895].

Na rzecz reaktywacji szybowiska działało Stowarzyszenie na Rzecz Reaktywowania Szkoły Szybowcowej w Bezmiechowej powstałe w Lesku w 1992 r.

Fot. 302. Szybowiec w locie w Bezmiechowej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[1892] R. Nater, A. Glass, A. Olejko, *Bezmiechowa chluba polskiego szybownictwa*, Lesko 2003, s. 11.
[1893] A. Olejko**,** *Szybowce nad Bieszczadami. Z dziejów szybownictwa na Podkarpaciu: Bezmiechowa - Ustjanowa 1928-1998*, Lesko 1998, s. 110.
Bractwo Podwójnej Mewy – organizacja powstała w 1980 r. w celu wspierania entuzjastów latania, organizowała szkolenia szybowcowe. https://www.altair.com.pl/news/view?news_id=5041(16.06.2020 r.).
[1894] https://25latwz.prz.edu.pl/poczet-dziekanow (16.06.2020 r.).
[1895] M. Olejnik, *20 lat później, Powrót do Bezmiechowej*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 11 (203), s. 14.

W 1995 r. Politechnika nabyła część pola wzlotów (było to 11 ha) i w 1997 r. zainteresowała ideą reaktywowania Szkoły Szybownictwa Ministerstwo Edukacji Narodowej, które obiecała uwzględnić to w planie inwestycyjnym resortu w latach 1999-2000.

„W porozumieniu zawartym 3 września 1997 r. pomiędzy Politechnikami: Rzeszowską, Warszawską i Lwowską w sprawie reaktywowania działalności Akademickiego Ośrodka Szybowcowego w Bezmiechowej, strony postanowiły podjąć współdziałanie w zakresie współpracy naukowo-badawczej oraz rozwoju i przygotowania nowych konstrukcji szybowcowych” [1896] i stworzenia planu zagospodarowania terenu we współpracy z Aeroklubem Polskim. Przewidywano reaktywowanie Akademickiego Ośrodka Szybowcowego (AOS) w 2001 r.

Fot. 303. Szybowiec przed lotem w Bezmiechowej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Akademicki Ośrodek Szybowcowy i wyodrębniona z niego jednostka Ośrodek Szkolenia Lotniczego w Bezmiechowej mają za zadanie prowadzenie działalności naukowo -dydaktycznej i szkoleniowej z zakresu lotnictwa.

„AOS posiada certyfikaty na prowadzenie szkoleń: pilotów szybowcowych (do licencji SPL, certyfikat nr PL-ATO-152), dyspozytorów lotniczych (do licencji FDL, certyfikat nr PL

[1896] M. Olejnik, *W Rzeszowie i w Bezmiechowej*, „Gazeta Politechniki” 2000, nr 12 (84), s. 22.

-CTO-35), mechaników lotniczych (do licencji MML, certyfikat nr PL 03.TM.2010/1, w specjalnościach: mechanik obsługi szybowców, mechanik obsługi motoszybowców, mechanik obsługi balonów), mechaników lotniczych (do świadectw kwalifikacji MM na podstawie zgłoszenia do rejestru podmiotów szkolących w Urzędzie Lotnictwa Cywilnego[1897], nr 47 RPS-05/2012 w specjalnościach mechanika obsługi: samolotów lekkich TM(A), śmigłowców lekkich TM(H), wiatrakowców lekkich TM(AG), motolotni TM(PHG), szybowców lekkich (UGL). Podstawą prawną certyfikacji i funkcjonowania jednostki jest ustawa z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze (Dz.U. z 2016 r. poz. 605)"[1898]. OSL posiada szybowce: dwumiejscowe SZD-50 „Puchacz", 2 typu „PW-6U", „PW-3 „Bakcyl", SZD-9 „Bocian" i jednomiejscowe szkolno-treningowe SZD-30 „Pirat", „Grob Astir CS77", „Discus CS" i replikę „Salamandry". Ponadto ma również wyciągarkę szybowcową WS-03 z liną syntetyczną, wciągarkę do transportu szybowców po szybowisku do góry i dwa samochody terenowe.

Fot. 304. Szybowiec przed hangarem. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Bardzo szybko opracowano „koncepcję programowo-przestrzenną zagospodarowania wzgórza rozdzielającego miejscowości Bezmiechowa i Paszowa. […] Na terenach należących do wsi Bezmiechowa przewiduje się budowę Akademickiego Ośrodka Szybowcowego. […] W 2000 roku przewiduje się wykonanie części projektu całego zadania, obejmującego projekt zagospodarowania terenu Ośrodka Szybowcowego oraz projekt budowlany i wykonawczy

[1897] Urząd Lotnictwa Cywilnego – urząd zajmujący się kontrolą bezpieczeństwa, ochroną praw pasażerów oraz sprawowaniem nadzoru nad lotniczą działalnością gospodarczą. https://ulc.gov.pl/pl (16.06.2020 r.).
[1898] S. Górka, *O „świętej górze szybowników"*, „Gazeta Politechniki 2017, nr 3-4 (279-280), s. 4.

wraz z pozwoleniem na budowę hangaru lotniczego, domku pilota, wieży kontroli lotów oraz drogi dojazdowej na szczyt góry. W 1999 roku została wybudowana stacja transformatorowa. Poniesione dotąd nakłady pochodziły ze środków własnych uczelni i wyniosły ok. 131,7 tys. zł"[1899]. Koszt samej stacji energetycznej wyniósł 120 tys. zł.

Zgodnie z założeniami 18 maja 2001 r. dokonano wmurowania aktu erekcyjnego utworzenia Akademickiego Ośrodka Szybowcowego Politechniki Rzeszowskiej w Bezmiechowej. Był to czas kilku jubileuszy: 50-lecia uczelni i 63-lecia lotu Tadeusza Góry z Bezmiechowej pod Wilno. Oprócz Ośrodka przewidywano także powstanie Międzyuczelnianego Wielofunkcyjnego Lotniczego Laboratorium Naukowo-Badawczego Politechniki Rzeszowskiej i Warszawskiej. „Koncepcja urbanistyczno-przestrzenna opracowana została przez inż. arch. Stanisława Karpiela z Zakopanego, a projekt wykonawczy i budowlany przez »Investprojekt« Sanok[1900]. Tylko samo laboratorium pochłonie ok. 6,5 mln zł w latach 2001-2002. Bezmiechowa ma wielką szansę na odbudowę, bowiem Komitet Badań Naukowych[1901] przyznał na tę inwestycję dotację w ww. wysokości, a MEN już w 2000 r. 1 mln zł. Jeszcze w 2001 r. na szczycie Słonnego zainwestowanych zostanie 2,8 mln zł"[1902].

Dwa lata później 24 maja 2003 r. dokonano w Akademickim Ośrodku Szybowcowym odsłonięcia tablicy upamiętniającej słynny lot szybowcowy Tadeusza Góry.

Budowa i reaktywacja Ośrodka szły sprawnie i w maju 2003 r. odnotowano kolejny sukces, a mianowicie na szczycie Słonnego stanął dom pilota, hangar i rozpoczęto budowę „Międzyuczelnianego Wielofunkcyjnego Lotniczego Laboratorium Naukowo-Badawczego". Wybudowano również drogę dojazdową na szczyt wzniesienia.

[1899] K. Filipowski, *Nasze inwestycje*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 9 (81), s. 7.
[1900] Filia Investprojekt w Krośnie – przedsiębiorstwo oferujące budowę i nadzór budowlany wszelkiego typu budynków użytkowych. https://inwestprojekt-krosno.pl/ (16.06.2020 r.).
[1901] Komitet Badań Naukowych – organ administracji rządowej ds. polityki naukowej i naukowo-technicznej Polski działał w latach 1991-2004. https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Komitet-Badan-Naukowych;3924404.html (16.06.2020 r.).
[1902] M. Olejnik, *Bezmiechowa w barwach Politechniki*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 5-6 (89-90), s. 15.

Fot. 305. Tablica pamiątkowa w 65. rocznicę przelotu Tadeusz Góry. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Oficjalne i uroczyste otwarcie Akademickiego Ośrodka Szybowcowego Politechniki Rzeszowskiej w Bezmiechowej nastąpiło 28 sierpnia 2004 r.

Fot. 306. Otwarcie Akademickiego Ośrodka Szybowcowego Politechniki Rzeszowskiej w Bezmiechowej im. płk. pil. Tadeusza Góry. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Ośrodek pomyślnie się rozwijał i był znany poza granicami regionu. W 2005 r. „z niespodziewaną wizytą w Akademickim Ośrodku Szybowcowym Politechniki Rzeszowskiej w Bezmiechowej zawitał w niedzielę 29 maja br. premier Rządu RP Marek Belka”[1903].

70. rocznica przelotu Tadeusza Góry była uroczyście obchodzona w Ośrodku 17 maja 2008 r. „Uroczystość po raz kolejny zaszczycił swoją obecnością bohater lotu i patron Ośrodka – dziś generał brygady, pilot w stanie spoczynku – w towarzystwie swojej, także lotniczej, rodziny: córki Iwony”[1904].

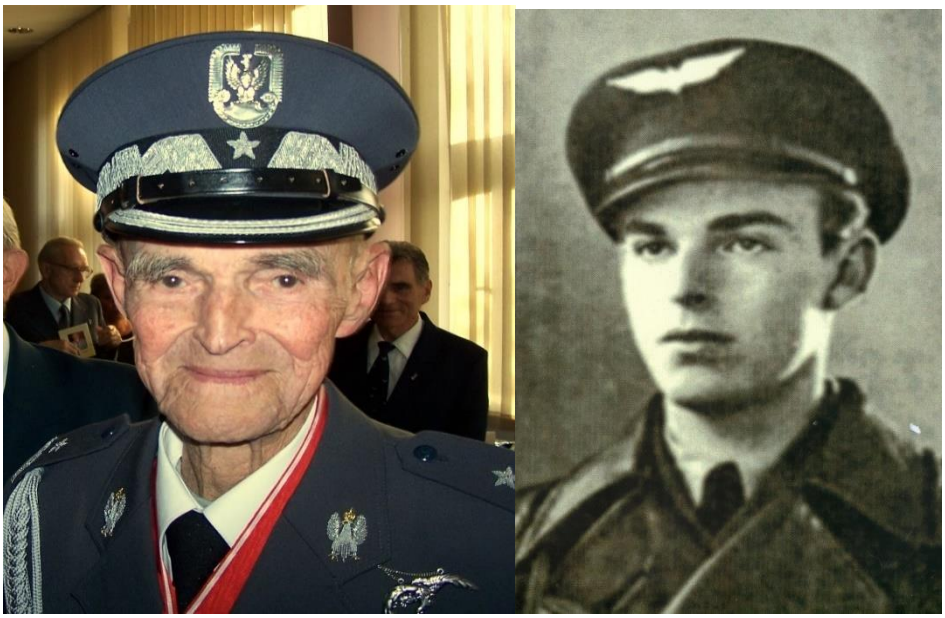

Fot. 307. 90-lecie pil. Tadeusza Góry 19 stycznia 2008 r. oraz zdjęcie z młodości.

Jednym z celów reaktywowania AOS-u było popularyzowanie sportu szybowcowego, w związku z tym wiosną 2005 r. Politechnika objęła patronatem utworzony tam Aeroklub Politechniki Rzeszowskiej. Ponadto w lutym 2009 r. rozpoczęto tworzenie Ośrodka Szkolenia Lotniczego (powstałego w ramach Akademickiego Ośrodka Szybowcowego) w Bezmiechowej. „Zadaniem tego Ośrodka będzie organizacja szkolenia szybowcowego oraz udział w pracach badawczych i naukowych realizowanych na Politechnice Rzeszowskiej.

Z nowej formy szkolenia szybowcowego mogą korzystać wszyscy zainteresowani.

[1903] M. Olejnik, *Premier Marek Belka z gościem w Bezmiechowej*, „Gazeta Politechniki” 2005, nr 6-8 (138-140), s. 7. Prof. Marek Belka (1952) – ekonomista i polityk, nauczyciel akademicki, dwukrotny wiceprezes Rady Ministrów i minister finansów; w latach 2004-2005 prezes Rady Ministrów i przewodniczący Komitetu Integracji Europejskiej; w 2005 r. minister sportu, a w latach 2010-2016 prezes NBP; poseł do Parlamentu Europejskiego IX kadencji (od 2019). https://wiadomosci.wp.pl/marek-belka-6139116691015809c (16.06.2020 r.).

[1904] M. Olejnik, *Tadeusz Góra na 70. rocznicy swego rekordu*, „Gazeta Politechniki” 2008, nr 6-8 (174-176), s. 3.

Ośrodek oferuje: „szkolenia szybowcowe i paralotniowe na sprzęcie Ośrodka lub własnym; loty zboczowe, grawitacyjne, szkolne i treningowe; starty grawitacyjne, za wyciągarką i z lin gumowych”[1905] i rozpoczął pracę od czerwca 2009 r.

Ośrodek był często odwiedzany przez gości z zagranicy. 17 maja 2010 r. gościło w nim „troje z pięcioosobowej delegacji astronautów misji STS-130[1906] wizytującej w Polsce. […] płk pil. George Zamka, kpt. pil. Kathryn Hire oraz dr Nicholas Patrick mieli opowiedzieć o swojej misji oraz pracy w NASA, jak również poznać historię kolebki polskiego szybownictwa i ludzi z nią związanych”[1907].

Jubileusz 20-lecia wprowadzenia do Bezmiechowej szybowców świętowano „w dniu 2 października 2010 r. na szczycie Słonnego”[1908]. W Ośrodku odbywały się także inne imprezy, nie tylko związane z dziedziną szybownictwa, np. „w dniach 4-5 czerwca br. w Akademickim Ośrodku Szybowcowym Politechniki Rzeszowskiej w Bezmiechowej odbył się plener rysunkowy studentów pierwszego roku *architektury i urbanistyki* pod przewodnictwem mgr. Tomasza Tomaszka”[1909].

W kolejnych latach Ośrodek prężnie się rozwijał i korzystało z niego wielu pasjonatów lotów szybowcowych, którzy np. „w 2012 roku w Akademickim Ośrodku Szybowcowym w Bezmiechowej wykonaliśmy 3009 startów, z czego prawie 800 to starty ze szczytu! Nadanych zostało ok. 200 uprawnień, a w powietrzu spędziliśmy 1333 godz. i 18 min – ostatni raz takimi statystykami mogli się pochwalić nasi poprzednicy sprzed wojny 1939 r.”[1910].

W 2012 r. Ośrodek wyszkolił od podstaw 10 osób i ponad 200 pilotów z całej Polski i z zagranicy, którzy przyjechali do Bezmiechowej w celu uzyskania różnego rodzaju uprawnień lub treningu. Kilkudziesięciu uczestników szkoleń uzyskało uprawnienia mechaników lotniczych. Ośrodek Szkolenia Lotniczego w Bezmiechowej posiada odpowiedni

[1905] T. Rogalski, *W Bezmiechowej powstaje Ośrodek Szkolenia Lotniczego*, „Gazeta Politechniki” 2009, nr 5 (185), s. 13.
[1906] Misja STS-130 – dwudziesty czwarty lot w kosmos promu Endeavour i sto trzydziesta misja programu lotów wahadłowców. https://kosmonauta.net/2010/02/sts-130-fd2/ (16.06.2020 r.).
[1907] M. Olejnik, *PER ASPERA AD ASTRA Bezmiechowa powitała gości z NASA*, „Gazeta Politechniki” 2010, nr 7-9 (199-201), s. 3.
[1908] M. Olejnik, *20 lat później powrót do Bezmiechowej*, „Gazeta Politechniki” 2010, nr 11 (203), s. 14
[1909] A. Chmura, *Architekci w Bezmiechowej*, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 7-9 (211-213), s. 30. Dr Tomasz Tomaszek – nauczyciel akademicki w Katedrze Konserwacji Zabytków na Wydziale Budownictwa Inżynierii Środowiska i Architektury PRz, specjalista z zakresu historii i konserwacji zabytków architektury i urbanistyki. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=241850&_k=nh8ecc (03.09.2020 r.)
[1910] A. Bulanda, *Z życia Bezmiechowej. Reasumując …*, „Gazeta Politechniki” 2013, nr 1 (229), s. 30. Wiatrakowiec – statek powietrzny cięższy od powietrza (aerodyna), z rodziny wiropłatów, wyposażony w wirnik nośny i śmigło napędowe (pchające lub ciągnące). http://wiatrakowce.org/ (17.06.2020 r.).

certyfikat do szkolenia na mechaników szybowcowych, motoszybowcowych[1911], samolotów ultralekkich, motolotni[1912], a także jako pierwsi w Polsce od 2012 r. także mechaników wiatrakowców.

Fot. 308. Motoszybowiec. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz

Fot. 309. Motolotnie. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W 2013 i 2014 r. Ośrodek uczestniczył w ważnym dla regionu projekcie, którego wnioskodawcą było „Konsorcjum popularyzacji badań naukowych – BAKCYL”[1913]. Konsorcjum tworzyli: Fundacja Wspierania Edukacji przy Stowarzyszeniu „Dolina Lotnicza”, Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa Politechniki Rzeszowskiej oraz Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Dolina Lotnicza”. Projekt przeznaczony był dla

[1911] Motoszybowiec – odmiana szybowca wyposażona w silnik umożliwiający samodzielny start. http://www.motoszybowce.pl/motoszybowce-2701 (17.06.2020 r.).
[1912] Motolotnia – ultralekki statek powietrzny. http://www.motolotnie.pl/ (17.06.2020 r.).
[1913] Wiecej: https://dolina-wiedzy.pl/projekty/sciezki-kopernika/ (16.06.2020 r.).

młodzieży ze szkół średnich ze szkoły, która została wyłoniona w konkursie, do którego zgłosiło się kilka szkół. „Celem projektu jest zbadanie możliwości zaprojektowania w rejonie Bieszczadów bezpiecznych lotniczych tras szybowcowych w okolicach miejsc związanych z lotniczą historią regionu. W ramach realizacji badań planowanych jest 9 spotkań, z których trzy odbędą się w Ośrodku Szkolenia Lotniczego w Bezmiechowej. Nad każdym z nich będą czuwały osoby merytorycznie przygotowane. Opiekę pedagogiczną nad uczestnikami podczas wyjazdów oraz badań terenowych zapewni zwycięska szkoła”[1914]. Projekt składał się z 8 etapów.

Pierwszy etap polegał na przeprowadzeniu badań ankietowych, które umożliwiły sprecyzowanie oczekiwań potencjalnych adresatów przygotowywanego przewodnika, następnie przeprowadzono badania odszukania miejsc historycznych ze szczególnym uwzględnieniem lotnictwa, w ramach badania uczestnicy przeprowadzili wywiady z osobami, mającymi wiedzę na temat miejsc, w których można będzie odszukać ślady zdarzeń lotniczych z okresu II wojny światowej na terenach województwa podkarpackiego.

Trzecie zadanie polegało na badaniu możliwości wyznaczenia powietrznych szlaków turystycznych, czyli uczestnicy zebrali dokumentację fotograficzną i filmową miejsc, które widzą piloci z powietrza, a także wybrali zapasowe miejsca lądowania, wykonali obliczenia zasięgów, dolotów oraz czasów lotów potrzebnych do bezpiecznego odbycia każdej wyprawy szybowcem.

Kolejne zdanie polegało na badaniu noszeń termicznych i zboczowych[1915] w rejonie zaprojektowanych szlaków lotniczych, wykorzystywano posiadaną wiedzę o zachowaniu się ptaków, klasycznych metodach wykorzystywania świec dymnych w połączeniu z fotografiami i filmami obrazującymi ruch prądów powietrznych oraz metody nowoczesne przy zastosowaniu urządzeń elektronicznych.

Następne działanie dotyczyło utworzenia paneli eksperckich Doliny Lotniczej podczas, których uczestnicy przygotowali plan badań naukowych tematyki, wskazanej przez prowadzącego zajęcia.

Ważnym aspektem projektu było to, że uczestnicy przeprowadzili badania warunków lotnych oraz dokonali weryfikacji wyników w praktyce, uzyskana zaś wiedza teoretyczna

[1914] Więcej: https://dolina-wiedzy.pl/projekty/sciezki-kopernika/ (16.06.2020 r.).
[1915] Badanie noszeń termicznych i zboczowych – wykorzystanie wiedzy o zachowaniu się ptaków oraz klasycznych metod z użyciem świec dymnych w połączeniu z fotografiami i filmami obrazującymi ruch prądów powietrznych oraz metod wykorzystujących urządzenia elektroniczne. https://dolina-wiedzy.pl/projekty/sciezki-kopernika (03.09.2020 r.).

w trakcie spotkań i dyskusji panelowych z ekspertami została sprawdzona praktycznie w trakcie lotów szybowcowych.

Po przygotowaniu teoretycznym i praktycznym opracowano turystyczny przewodnik lotniczy przedstawiający wyniki przeprowadzonych badań (a jeszcze w trakcie realizacji projektu informacje o postępach badań i otrzymywanych wynikach umieszczano na specjalnym profilu na portalu społecznościowym). Ostatnim zadaniem była promocja i popularyzacja projektu. Wyniki projektu zostały rozesłane do stowarzyszeń i klubów zajmujących się tematyką lotniczą i opublikowane w Internecie.

Fot. 310. Szybowiec w locie. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Konkurs wygrało II Liceum Ogólnokształcące im. ks. Jana Twardowskiego w Dębicy. „W ramach projektu w latach 2013-2014 […] uczniowie pod kierunkiem prof. PRz Tomasza Rogalskiego[1916] brali udział w warsztatach, konferencjach i innych szkoleniach koniecznych do realizacji głównego zadania – stworzenia przewodnika turystyki szybowcowej w Bieszczadach. Najważniejszą częścią projektu były wyjazdy na warsztaty do AOS-u w Bezmiechowej”[1917].

7 kwietnia 2015 r. zostały zniesione licencje krajowe (przyjęło to w większość państw UE), w konsekwencji licencje szybowcowe i balonowe są wydawane tylko na podstawie

[1916] Informacja otrzymana od prof. T. Rogalskiego.
[1917] S. Surowiec, *O „świętej górze szybowników”*, „Gazeta Politechniki” 2017, nr 3-4 (279-280), s. 7.

PART-FCL, zgodnie z Załącznikiem nr 1 do rozporządzenia Komisji (UE) nr 1178. Wpłynęło to na certyfikacje ośrodków szkoleniowych. Akademicki Ośrodek Szybowcowy w Bezmiechowej musiał dostosować swoją działalność do wymogów prawnych spełniając wymogi zawarte w tym rozporządzeniu. „Proces recertyfikacji przeszliśmy wyjątkowo pomyślnie, bez uwag i już 26 marca 2015 r. Ośrodek otrzymał *Certyfikat dla Zatwierdzonej Organizacji Szkolenia PL/ATO-152*. Od nowego sezonu szkolimy już na nowych zasadach do licencji pilota szybowcowego LAPL(S) oraz SPL”[1918].

Fot. 311. Bezmiechowa. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Obecnie infrastrukturę Ośrodka stanowi kilka budynków: Międzyuczelniane Wielofunkcyjne Lotnicze Laboratorium Naukowo-Badawcze, domek pilota oraz hangar z zapleczem socjalnym i warsztatowym, a także lądowisko górskie na południowym zboczu góry Słonne, obejmując obszar około 45 ha. Zajęcia laboratoryjne prowadzone są dla studentów Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa na 3 specjalnościach *płatowce, awionika i pilotaż* i tematyka prowadzonych zajęć dotyczy: „budowy statków powietrznych, tj.: konstrukcji i technologii lotniczych struktur kompozytowych, aerodynamiki, badań rezonansowych i prób

[1918] A. Bulanda, *Ważne zmiany w lataniu szybowcowym***,** „Gazeta Politechniki” 2015, 6-8 (258-260), s. 15. Licencja pilota szybowcowego SPL i LAPL(S) – kurs podstawowy pilota szybowcowego. https://aeroklub.rybnik.pl/portfolio/szybowce/ (16.06.2020 r.).

flatterowych, procedur odwzorowania geometrii płatowca, badań ergonomicznych kabin, a także badań podczas lotów zapoznawczych ze studentami. Zajęcia związane z rejestracją parametrów lotu są realizowane w powietrzu na szybowcach Ośrodka Szkolenia Lotniczego (wydzielona jednostka organizacyjna w AOS-ie)”[1919].

2016 r. był udany dla Ośrodka, gdyż „OSL prowadził intensywne szkolenie i trening, w którym uczestniczyło łącznie 171 pilotów z całej Polski: szkolenie podstawowe (16 osób), szkolenie treningowe do licencji (19 osób), trening i szkolenie w lotach górskich (136 osób). Wykonano łącznie 2722 loty w czasie 673 godzin, w tym 6425 km przelotów po trasach szybowcowych szkolnych i treningowych. Piloci uzyskali 69 różnych uprawnień lotniczych: 12 do startów za wyciągarką, 23 do startów grawitacyjnych, 26 na typy szybowców i 8 innych”[1920]. Ponadto 106 kandydatów na mechaników i mechaników obsługi technicznej otrzymało licencje, świadectwa kwalifikacji oraz uprawnienia do obsługi typów szybowców.

Fot. 312. Koniec lotu. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

6.5. Biblioteka Główna

Biblioteka Politechniki Rzeszowskiej to największa biblioteka techniczna na Podkarpaciu. W swoich zasobach posiada książki, czasopisma, normy, katalogi techniczne, instrukcje itp. z dziedzin naukowych związanych z ofertą kształcenia na Politechnice Rzeszowskiej. Są więc tam czasopisma, druki, publikacje z takich dziedzin naukowych, jak:

[1919] S. Górka, *O „świętej górze szybowników”*, „Gazeta Politechniki” 2017, nr 3-4 (279-280), s. 4.
[1920] S. Górka, *O „świętej górze szybowników”*, „Gazeta Politechniki” 2017, nr 3-4 (279-280), s. 4, 5.

architektura, budownictwo, chemia, elektronika, elektrotechnika, fizyka, informatyka, inżynieria środowiska, logistyka, lotnictwo, matematyka, mechanika, mechatronika, ochrona środowiska, zarządzanie.

„Księgozbiór biblioteki liczy ponad 161 000 woluminów [1921] książek, 37 000 woluminów czasopism, 155 000 jednostek inwentarzowych zbiorów specjalnych [1922] . Z każdego komputera podłączonego do Uczelnianej Sieci Komputerowej zapewniony jest dostęp do czasopism elektronicznych i baz danych”[1923]. Czytelnicy mogą korzystać z Internetu na stanowiskach komputerowych w bibliotece lub bezprzewodowo na własnych urządzeniach.

Fot. 313. Siedziba Biblioteki Głównej w budynku „V”. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Dyrektorzy biblioteki:

- mgr Ewa Bieniasz (1973-1991),
- mgr Elżbieta Kałuża (1991-2008),
- dr Monika Zub (2008-).

Struktura organizacyjna

[1921] Wolumin – podstawowa jednostka introligatorska, 1 fizyczny egzemplarz książki, w bibliotece 1 tom książki. https://sjp.pl/wolumin (17.06.2020 r.).
[1922] Zbiory specjalne – materiały biblioteczne, druki specjalne, materiały audiowizualne. Zbiory specjalne dzielą się na: tradycyjne i współczesne. http://www.pedagogiczna.edu.pl/warsztat/2006/2/060202.htm (17.06.2020 r.).
[1923] Na podstawie https://biblio.prz.edu.pl/o-bibliotece (17.06.2020 r.).

- Dyrekcja
- Sekretariat
- Dział Udostępniania Zbiorów
- Wypożyczalnia Międzybiblioteczna
- Oddział Informacji Naukowej[1924]
- Dział Gromadzenia i Opracowania Zbiorów.

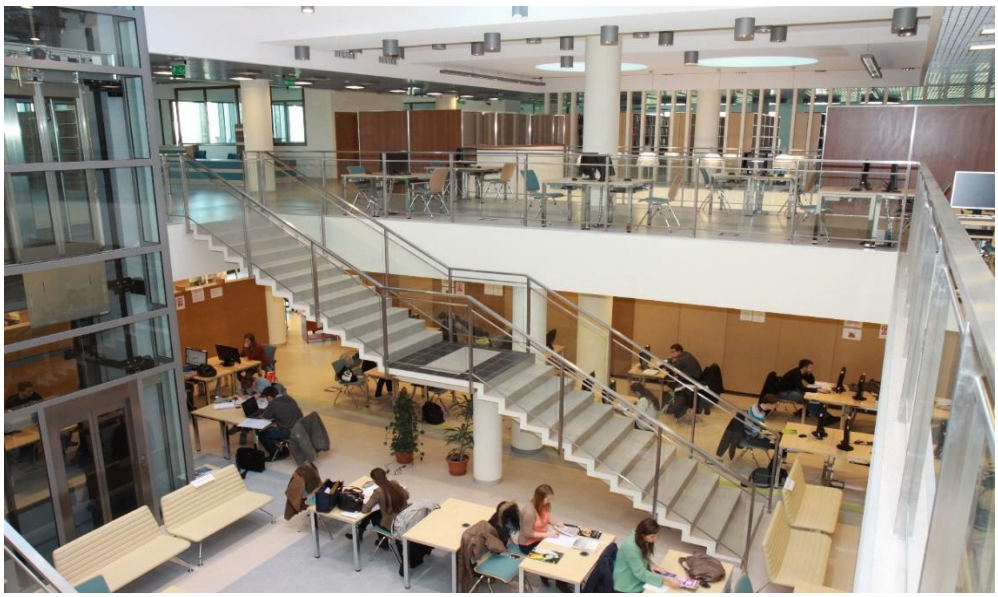

Fot. 314. Biblioteka Główna. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Biblioteka została utworzona w grudniu 1951 r., kiedy to wpisano do inwentarza biblioteki pierwszy zakup 227 książek. Pierwszą bibliotekarką była od 17 marca 1954 r. Maria Piotrowska, która przejęła „w obecności inż. Romana Niedzielskiego, dziekana WSI, oraz ob. Aurelii Bedryj, księgowej, 1317 książek. Tak naprawdę nie były to tylko książki, ale i normy, które również wówczas podlegały zapisowi inwentarzowemu”[1925]. W tym też roku przeniesiono bibliotekę do budynku byłego Domu Młodego Robotnika przy ul. M. Skłodowskiej-Curie.

[1924] Oddział Informacji Naukowej (OIN) – jeden z oddziałów Biblioteki zawierający zbory specjalne: słowniki, atlasy, poradniki, encyklopedie i miejsce udzielania wiadomości o zasobach bibliotecznych. https://biblio.prz.edu.pl/zasady-korzystania/oddzial-informacji-naukowej-oin (17.06.2020 r.).
[1925] E. Kałuża, *Ta pierwsza. Początki naszej biblioteki*, „Gazeta Politechniki” 2001, nr 4 (88), s. 18.

Fot. 315. Dawny budynek Biblioteki Głównej przy ul. M. Skłodowskiej-Curie. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

12 lat później Biblioteka posiadała już 4975 jednostek inwentarzowych (książki, czasopisma i normy) oraz zatrudniała troje bibliotekarzy. Nową siedzibą Biblioteki od 1964 r. były pomieszczenia o powierzchni 160 m² w budynku głównym przy ul. W. Pola, wówczas powstała także pierwsza czytelnia i wypożyczalnia (czynna na dwie zmiany).

Sześć lat później, w 1970 r. przeniesiono Bibliotekę do budynku przy ul. M. Skłodowskiej-Curie, gdzie zajmowała 4 pierwsze pietra 8-piętrowego biurowca. Powstały tu pracownia zbiorów audiowizualnych i wypożyczalnia międzybiblioteczna oraz czytelnie czasopism i literatury społeczno-politycznej. Opracowano jej informator[1926].

Pierwsza czytelnia wydziałowa powstała w nowym budynku Instytutu Technologii Chemicznej w 1972 r., gdzie przeniesiono cały księgozbiór chemiczny.

Ważnym rokiem w historii Biblioteki był 1973 r., kiedy to jednostka ta otrzymała status Biblioteki Głównej, a w 1974 r. w wyniku przekształcenia Wyższej Szkoły Inżynierskiej na Politechnikę Rzeszowską zmianie uległa również i jej nazwa na Bibliotekę Główną Politechniki Rzeszowskiej. Ważne było utworzenie również czytelni naukowej przez połączenie w 1976 r. zbiorów czytelni specjalistycznych.

[1926] Por. A. Gogojewicz-Maj, A. Pikor-Stupnicka, *Informator o bibliotece Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie*, Wyd. Uczelniane Wyższej Szkoły Inżynierskiej, Rzeszów 1972.

Biblioteka organizowała także wydarzenia kulturalne np.: w maju 1978 r. przygotowano pierwszą w historii wystawę British Council[1927] „Książka do nauki języka angielskiego", prezentowano również francuską literaturę naukową i techniczną otrzymaną od ambasady Francji.

Druga czytelnia wydziałowa powstała w 1984 r. i była to czytelnia Instytutu Lotnictwa, która stała się później czytelnią Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa. W zasadzie była już powołana w listopadzie 1982 r. przez kierownictwo Instytutu Lotnictwa Politechniki Rzeszowskiej (materiały w niej zgromadzone były zbierane od 1972 r. po powołaniu samego Instytutu Lotnictwa), jednak oficjalne otwarcie nastąpiło w październiku w 1984 r. w pomieszczeniach bibliotecznych Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa w budynku „L".

31 grudnia 1984 r. księgozbiór liczył 1982 pozycje książkowe, niestety bardzo mało było podręcznikowej, lotniczej literatury polskiej. Jak wspominano było to jedynie kilka skryptów wydawanych przez Wydział Mechaniczny, Energetyki i Lotnictwa Politechniki Warszawskiej oraz kilka podręczników wydanych w latach 50. przez PWN. Posiadano także kilkanaście tłumaczeń z języka rosyjskiego, książek zachodnich i kilkadziesiąt pozycji oryginalnej literatury radzieckiej. Po powołaniu czytelni w 1984 r. podjęto intensywne działania w celu rozbudowania księgozbioru. Wiele osób prywatnych i pilotów czy władze Instytutu Lotnictwa przekazało różne dzieła i czasopisma związane z tematyką lotniczą.

„W 1985 r. pojawiły się kartoteki samolotów, czyli opisy bibliograficzne książek, artykułów z czasopism i instrukcji […]. W tym samym roku rozpoczęto tworzenie bibliografii zawartości *Techniki Lotniczej* (1937, 1948-1993), opisane artykuły uszeregowano według zagadnień. Trzecią bazą o tematyce lotniczej jest zapoczątkowana w 2001 r. komputerowa *Baza Samoloty*"[1928].

W 1991 r. po rezygnacji ze stanowiska dyrektora Biblioteki mgr Ewy Bieniasz obowiązki przejęła mgr Elżbieta Kałuża. Biblioteka odnotowała wielki sukces finansowy, gdyż w związku ze złożonym do Ministerstwa Edukacji Narodowej wnioskiem dotyczącym komputeryzacji Biblioteki otrzymano 130 mln zł. Rok później przejęto zbiory Biblioteki Nauk Humanistycznych, które stanowiły bazę przyszłej czytelni Wydziału Zarządzania i Marketingu, którą uruchomiono w 1994 r. Utworzono również Sekcję Literatury Emigracyjnej z materiałów otrzymanych od Polonii brytyjskiej.

[1927] British Council – organizacja założona w 1934 r. w celu współpracy kulturalnej oraz edukacyjnej, z nastawieniem na naukę języka angielskiego. https://www.britishcouncil.pl/ (17.06.2020 r.).
[1928] M. Kozłowska, *Tradycyjna i komputerowa informacja bibliograficzna w czytelniach Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa oraz Wydziału Zarządzania i Marketingu*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 3 (123), s. 17.

Biblioteka była też organizatorem pierwszej w swojej historii konferencji naukowej w 1993 r. poświęconej problematyce opracowania rzeczowego w komputerowych systemach bibliotecznych. Brała również udział w programie TEMPUS[1929] w projekcie Jep+ 7853-94 Integration of Polish and Western Technical University Libraries in automation of information tasks. Kolejną konferencję „Problematyka czasopism a funkcje biblioteki akademickiej w procesie naukowo-dydaktycznym" Biblioteka zorganizowała w 1999 r.

Po utworzeniu Wydziału Zarządzania i Marketingu stworzono komputerową *Bazę Ekonomiczno-Społeczną*, w której wykorzystywano zeszyty uczelniane z akademii ekonomicznych czy innych szkół wyższych z ich wydziałów zarządzania i marketingu. W 1997 r. powstała komputerowa *Baza Samochodów,* czyli *Baza Naukowo-Techniczna,* a „kartoteki zagadnieniowe w wersji tradycyjnej na kartach katalogowych zmieniły za sprawą nośnika swoją formę i stały się bazami komputerowymi"[1930].

Pod koniec lat 90. XX w. rozpoczęła się era wypożyczania książek bez papierowych rewersów, ponieważ w 1997 r. uruchomiono w wypożyczalni moduł automatycznego wypożyczania książek. Rok później zamknięto kartkowe katalogi książek, informacje o nich znajdują się w katalogu komputerowym.

Od 1993 r. rozpoczął się proces wprowadzania internetowego programu zamawiania i rezerwacji SOWA-WWW [1931] . Pierwszy etap polegał na utworzeniem katalogu komputerowego (wprowadzenie danych bibliograficznych i rzeczowych księgozbioru do systemu), a w 1994 r. przeniesiono salę katalogową do większego lokalu i pojawił się pierwszy komputer do dyspozycji czytelników.

W 2000 r. administrator komputerowego systemu bibliotecznego mgr Wiesława Bober wraz z pracownikami Wypożyczalni zorganizowała ogólnopolskie spotkanie użytkowników tego systemu komputerowego z jego twórcami z firmy Sokrates-Software z Poznania[1932]. Ostatnie moduły systemu zostały wprowadzone 18 listopada 2002 r. i cały system został

[1929] TEMPUS (Trans-European Mobility Programme for University Studies) – program pomocowy Unii Europejskiej wspierający współpracę między uczelniami z krajów UE i z krajów partnerskich, a także wspierający podnoszenie jakości kształcenia i reformy w sektorze szkolnictwa wyższego w krajach partnerskich. http://tempus.org.pl/tempus.org.pl/informacje.html (17.06.2020 r.).

[1930] M. Kozłowska, *Tradycyjna i komputerowa informacja bibliograficzna w czytelniach Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa oraz Wydziału Zarządzania i Marketingu*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 3 (123), s. 18

[1931] Program zamawiania i rezerwacji SOWA-WWW – system internetowej, samodzielniej rezerwacji i zamawiania pozycji bibliotecznych przez czytelnika. https://docplayer.pl/18899603-Zintegrowane-systemy-zarzadzania-biblioteka-sowa1-i-sowa2-zamawianie-i-rezerwowanie.html (17.06.2020 r.).

[1932] Firma Sokrates-Software z Poznania – firma zajmująca się projektowaniem, tworzeniem, wdrażaniem oraz serwisowaniem oprogramowania dedykowanego dla bibliotek, prowadząca w tej dziedzinie doradztwo merytoryczne i techniczne. https://www.sokrates.pl/oferta/

uruchomiony. Od tego momentu studenci mogli „korzystać w sieci lokalnej w budynkach „F", „H" i „L" z około 30 jednostek"[1933].

W 2001 r. po uruchomieniu OPAC (*On line Public Access Catalogue*[1934]) w sali oddanej do dyspozycji czytelników z 20 komputerami można było pracować na własnym koncie, czyli wypożyczać dostępne książki i rezerwować wypożyczone. Przygotowano również wystawę książki importowanej wspólnie z firmą księgarską IPS z Warszawy. W kolejnym roku moduł zamawiania i rezerwacji OPAC był już dostępny w Internecie. Stanowska z tym modułem uruchomiono we wszystkich czytelniach.

W 2003 r. Biblioteka z Wydziałem Budowy Maszyn i Lotnictwa przygotowała Sympozjum „Informacja lotnicza w setną rocznicę lotów w Kitty Hawk[1935]".

Biblioteka oprócz wielu informacji przygotowała także „na stronie *linki* […] wiele ciekawych adresów pogrupowanych w następujące tematy: wyszukiwarki polskie, wyszukiwarki zagraniczne, biblioteki polskie, biblioteki zagraniczne, gazety i czasopisma, wydawnictwa i księgarnie, literatura on-line, słowniki i encyklopedie, biblioteki Rzeszowa, strony regionalne, ciekawe strony i prawo co dnia"[1936].

Równie aktywnie Biblioteka włączała się w proces komputeryzacji uczelni, stąd często pojawiały się w prasie uczelnianej określenia takie, jak: biblioteka wirtualna, elektroniczna, digitalna, bez granic czy biblioteka bioniczna. „Koncepcja biblioteki wirtualnej opiera się na:

- zintegrowanym komputerowym systemie bibliotecznym,
- dostępności do szerokiej gamy usług sieci telekomunikacyjnych zarówno rozległych (WAN)[1937], jak i lokalnych (LAN[1938]), przez potencjalnych użytkowników biblioteki miejscach, w których najczęściej przebywają"[1939].

W 2005 r. czytelnia Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska została przeniesiona do budynku „P" przy ul. Poznańskiej 2 (czytelnia istniała już od 1972 r., ale wspólnie z Wydziałem Chemicznym). Można było w niej znaleźć publikacje z zakresu architektury, budownictwa, inżynierii sanitarnej i inżynierii środowiska, czyli prace i zeszyty

[1933] E. Kałuża, *„Zamów książkę przez Internet"... czyli o ostatnim osiągnięciu biblioteki*, „Gazeta Politechniki" 2003, nr 1 (109), s. 8.
[1934] On line Public Access Catalogue (OPAC) – komputerowy katalog biblioteki, do którego dostęp można uzyskać za pośrednictwem terminali. http://www.lisbdnet.com/online-public-access-catalogue-opac/ (17.06.2020 r.).
[1935] Kitty Hawk – miasto w hrabstwie Dare w Karolinie Północne, słynne dzięki wydarzeniu z 17 grudnia 1903 r., kiedy Orville Wright dokonał pierwszego w historii lotu kontrolowanego. http://lotyzpolski.pl/pierwszy-samolot-na-swiecie/ (17.06.2020 r.).
[1936] U. Tobiasz, *Zapraszamy na stronę Biblioteki Głównej PRz*, „Gazeta Politechniki" 2003, nr 2(110), s. 17.
[1937] Wide area network (WAN) – rozległa siec komputerowa obejmująca większy obszar (region, państwo, kontynent). https://siecilo7.blogspot.com/p/wyjasnij-pojecia-lan-man-wan-wlan.html (17.06.2020 r.).
[1938] Local Area Network (LAN) – lokalna sieć komputerowa. https://sjp.pl/LAN (17.06.2020 r.).
[1939] L. Ślączka, *Biblioteka wirtualna*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 1-2 (121-122), s. 29, 30.

naukowe uczelni polskich, czasopisma polskie i zagraniczne, oraz „zbiory specjalne: albumy detali architektonicznych i konstrukcyjnych, informatory, projekty obiektów, katalogi (systemowe, sprzętu montażowego, cen itp.), poradniki, wytyczne oraz seria wydawnictw Instytutu Techniki Budowlanej będąca w stałej prenumeracie od 35 lat (instrukcje, świadectwa, wytyczne i aprobaty), normy (PN, BN, PN-EN, PN-EN ISO, PN-ISO, PN-IEC) [1940] – w stałej prenumeracie od 45 lat"[1941].

W październiku 2004 r. obchodzono dwudziestą rocznicę powstania czytelni Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa. „Obecnie w Czytelni jest kilka tysięcy książek, norm, przepisów (DOC[1942], JAR[1943], AIP[1944]), instrukcji, czasopism polskich i zagranicznych"[1945].

W 2006 r. „W wyniku umowy podpisanej przez Politechnikę Rzeszowską z Polskim Komitetem Normalizacyjnym [1946] w bud. „P" powstaje Punkt Informacji Normalizacyjnej"[1947].

Zasoby Biblioteki w 2007 r. przedstawiały się następująco: „Biblioteka Główna Politechniki Rzeszowskiej posiada największy księgozbiór techniczny w regionie. Gromadzone przez przeszło pół wieku zbiory to 149 tys. vol. książek, 34,5 tys. vol. czasopism oraz 143 tys. jednostek inwentarzowych norm, katalogów technicznych, aprobat budowlanych[1948], instrukcji itp."[1949]. Prenumerata czasopism obejmowała 399 tytułów polskich i 90 tytułów zagranicznych. System komputerowy pozwalał na to, że z każdego komputera podłączonego do Uczelnianej Sieci Komputerowej był dostęp do 12 tys. czasopism elektronicznych i baz bibliograficzno-abstraktowych.

Biblioteka starała się również o dostęp do różnego rodzaju platform, jak np. „Blackwell Reference Online zorganizowanego przez firmę EBSCO[1950]. Jest to dostęp do pakietu około

[1940] Więcej: https://www.pkn.pl/polskie-normy/wykazy-pn/wykaz-opublikowanych-pn (17.06.2020 r.).
[1941] L. Ślęczka, *Nowy obiekt biblioteczny*, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 9 (141), s. 13.
[1942] DOC – dokumenty dotyczące służb portu lotniczego, np. https://www.ulc.gov.pl/pl/lotniska/przepisy-i-uregulowania-prawne/zalecenia-i-wytyczne-prezesa-ulc (17.06.2020 r.).
[1943] Joint Aviation Requirements (JAR) – europejskie przepisy lotnicze organizacji władz lotniczych (Joint Aviation Authorities). https://dlapilota.pl/wiadomosci/polska/krotka-historia-wymagan-i-przepisow-w-lotnictwie-cywilnym, (17.06.2020 r.).
[1944] AIP – zbiór Informacji Lotniczych z Polskiej Agencji Żeglugi Lotniczej. https://www.ais.pansa.pl/o-ais/o-aip/ (17.06.2020 r.).
[1945] L. Kiedrzyńska, *20 lat czytelni na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa*, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 1-2 (133-134), s. 28.
[1946] Polski Komitet Normalizacyjny – krajowa jednostka normalizacyjna, która odpowiada za organizację działalności normalizacyjnej. https://www.pkn.pl/ (17.06.2020 r.).
[1947] E. Kałuża, *55 lat Biblioteki Głównej PRz*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 6-8 (162-164), s. 29.
[1948] Aprobaty techniczne – dokumenty z branży budowlanej zawierające warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych na rynku krajowym. https://www.itb.pl/aprobaty-techniczne-at.html (17.06.2020 r.).
[1949] E. Kałuża, *Biblioteka Główna*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 1-2 (157-158), s. 37.
[1950] EBSECO – firma wspierająca biblioteki inne organizacje w dostępie do treści badań naukowych i technologii. https://www.ebsco.com/e/pl-pl/o-firmie (17.06.2020 r.).

300 podręczników, encyklopedii czy innych materiałów źródłowych. „BRO jest oferowane w sześciu pakietach tematycznych:

- Business and Economics,
- History,
- Language and Linguistics,
- Literature and Cultural Studies,
- Philosophy and Religion,
- Sociology and Psychology”[1951].

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich [1952] działające przy Bibliotece Politechniki Rzeszowskiej brało udział w obchodach 60. rocznicy powołania Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w województwie podkarpackim „8 września 2007 r. w auli Uniwersytetu Rzeszowskiego”[1953], w których uczestniczyli także członkowie oddziału SBP innych Bibliotek Naukowych w Rzeszowie.

Pracownicy Biblioteki brali udział w projektach unijnych, np.: w latach 2007-2013 realizowany był w Bibliotece projekt o wartości 2 111 719,37 zł na „Utworzenie nowoczesnego Centrum Zarządzania Zasobami Bibliotecznym w Politechnice Rzeszowskiej”.

Zachęcano do korzystania z baz danych w ramach Wirtualnej Biblioteki Nauki, a Politechnika Rzeszowska posiadała do nich dostęp od stycznia 2010 r. „Korzystanie z baz objętych licencjami krajowymi odbywa się w taki sam sposób jak korzystanie z pozostałych zasobów elektronicznych dostępnych w ramach konsorcjów i nie wymaga od pracowników i studentów PRz dodatkowych czynności związanych z rejestracją”[1954]. Podobnie jak dostęp do czasopism:

„ – NATURE http://www.nature.com/nature/index.html,

- SCIENCE http://www.sciencemag.org/magazine.dtl”[1955].

Gdy oddano do użytku Regionalne Centrum Dydaktyczno-Konferencyjne i Biblioteczno-Administracyjne Biblioteka Główna PRz, czytelnie wydziałowe i wypożyczalnia zostały przeniesione do nowo oddanego, nowoczesnego budynku „V” (była to już czwarta przeprowadzka Biblioteki).

[1951] A. Trawińska, *Biblioteka zaprasza*, „Gazeta Politechniki” 2007, nr 5 (161), s. 17.
[1952] Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich – organizacja osób związanych z bibliotekarstwem i informacją naukową ze wszystkich typów bibliotek. http://www.sbp.pl/ (17.06.2020 r.).
[1953] A. Daszkiewicz, A. Zych, *Koło Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich przy Bibliotece Głównej Politechniki Rzeszowskiej rozszerza swa działalność!,* „Gazeta Politechniki” 2007, nr 11 (167), s. 17.
[1954] M. Zub, *Wirtualna Biblioteka Nauki,* „Gazeta Politechniki” 2010, nr 3 (195), s. 23.
[1955] A. Trawińska, *Biblioteka informuje*, „Gazeta Politechniki” 2010, nr 10 (202), s. 21.

Fot. 316. Zbiory biblioteczne w Bibliotece Głównej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Siedem miesięcy tj. od stycznia do lipca 2012 r. przewożono księgozbiór, który miał około 6 km półek. By sprawnie dokonać przewozu musiano rozpocząć prace przygotowawcze już jesienią 2011 r. Przygotowano strefy przeznaczone do ustawienia książek, czasopism i zbiorów specjalnych takich, jak: normy, aprobaty techniczne, roczniki statystyczne, rozprawy doktorskie, mapy, instrukcje itp. „W czerwcu 2011 r. rozpoczął pracę zespół, który zajął się opracowaniem tego podziału […]. Drugi etap organizacji księgozbioru to przyporządkowanie książek do odpowiednich kolekcji i działów, czyli nadawanie sygnatury miejsca każdej ze 100 tys. książek, do których czytelnicy będą mieli swobodny dostęp. Ten etap został zakończony w czerwcu 2012 r. […]. Dotychczasowy, przestarzały już program SOWA został zastąpiony nowoczesnym systemem Aleph”[1956]. Jest to system mający różne usprawnienia, np. „prolongata on-line. Wystarczy się zalogować na indywidualne konto biblioteczne, wybrać zakładkę „Moje konto” i prolongować wybraną pozycję. […] Kolejną funkcją, która bardzo usprawnia komunikację biblioteki z czytelnikiem, jest poczta elektroniczna. […]. Aktywacja usługi polega na samodzielnym dodaniu przez czytelnika adresu e-mailowego w swoim koncie bibliotecznym w systemie Aleph”[1957].

Podobnie jak w poprzednich latach Biblioteka Główna „otrzymała dostęp testowy do pięciu baz umożliwiających korzystanie m.in. z pełnych tekstów czasopism i książek

[1956] B. Kaniuczak, *O nowej lokalizacji Biblioteki Głównej i nie tylko...*, „Gazeta Politechniki” 2012, nr 12 (228), s. 12. Firma Aleph – przedsiębiorstwo zajmujące się opracowywaniem oprogramowania dla bibliotek i instytucji naukowych. https://www.aleph.pl/ (17.06.2020 r.).
[1957] B. Kaniuczak, *Biblioteka PRz poleca. Prolongata on-line i adres e-mail w koncie bibliotecznym*, „Gazeta Politechniki”, 2013, nr 6 (234), s. 10, 11.

z zakresu: techniki, energetyki, technologii, sztuki, architektury, ochrony środowiska oraz zagrożeń chemicznych”[1958]. Były to:

- Applied Science & Technology Source,
- Art Source,
- Energy & Power Source,
- Environment Complete i Chemical Hazard Information Library.

Fot. 317. Nowoczesne wnętrze Biblioteki Głównej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

6.6. Alliance Francaise

„Alliance Francaise to międzynarodowa organizacja, założona 21 lipca 1883 r. przez naukowca Ludwika Pasteura[1959], dyplomatę Ferdynanda de Lesseps[1960], pisarzy Juliusza

[1958] B. Kaniuczak, *Biblioteka informuje*, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 5-6 (245-246), s. 27.
[1959] Ludwik Pasteur (1822-1895) – francuski mikrobiolog, twórca teorii chorób zakaźnych, współtwórca szczepień ochronnych (m.in. przeciwko wściekliźnie). https://wynalazki.andrej.edu.pl/wynalazcy/56-p/975-pasteur (16.06.2020 r.).
[1960] Ferdynand de Lesseps (1805-1894) – francuski dyplomata i przedsiębiorca, budowniczy Kanału Sueskiego. https://www.thefamouspeople.com/profiles/ferdinand-de-lesseps-6295.php (16.06.2020 r.).

Verne'a[1961] i Ernesta Renan[1962] oraz wydawcę Armanda Colina[1963], w celu promowania kultury francuskiej oraz języka francuskiego na świecie”[1964]. Ośrodek AF działający w Polsce zajmował się nie tylko nauczaniem języka francuskiego, ale również szerzeniem kultury francuskiej za sprawą licznych imprez kulturalnych, koncertów, wykładów, wystaw i spektakli oraz przez organizowanie obozów językowych w Polsce i we Francji oraz umożliwianie korzystania z zasobów biblioteki – mediateki.

Fot. 318. Alliance Francaise. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Ośrodek Alliance Francaise (AF) powstał przy Politechnice Rzeszowskiej w 1991 r. Jego długoletnim kierownikiem był mgr Teofil Mazurkiewicz[1965]. Ośrodek zajmował się działalnością kulturalną propagującą kulturę francuską. Jak opisywano, w rzeszowskim oddziale AF „zbiory biblioteczne liczą ponad 3000 woluminów, czytelnia czasopism udostępnia aktualną prasę francuską (536 zarejestrowanych czytelników). W sali

[1961] Juliusz Verne (1828-1905) – podróżnik i pisarz, jego książki przetłumaczono na 94 języki. https://zyciorysy.info/juliusz-verne/ | Zyciorysy.info (16.06.2020 r.).
[1962] Ernest Renan (1823-1892) – francuski filozof, pisarz, historyk i filolog. https://www.britannica.com/biography/Ernest-Renan (16.06.2020 r.).
[1963] Armand Colin – krewny Auguste Armanda Colina, który założył w 1870 r. wydawnictwo specjalizujące się w publikowaniu prac dotyczących nauk humanistycznych, ekonomii i edukacji. https://www.armand-colin.com/ (16.06.2020 r.).
[1964] Więcej: http://www.eurodesk.pl/organizacje/alliance-francaise, (16.01.2019 r.).
[1965] Mgr Teofil Mazurkiewicz – romanista, pierwszy kierownik Alliance Francaise przy PRz, wieloletni pracownik uczelni.

audiowizualnej odbywają się projekcje filmów w wersji oryginalnej oraz zajęcia dydaktyczne”[1966].

AF organizował różnego rodzaju konkursy i tak np. 13 marca 1994 r. odbyły się eliminacje do konkursu poezji i prozy francuskiej w Bydgoszczy, w którym zwyciężył mieszkaniec Palikówki k. Rzeszowa.

Ośrodek przygotowywał również przedstawienia czy prelekcje np.: przedstawienie „Buffo” w teatrze W. Siemaszkowej w Rzeszowie, które odbyło się 14 kwietnia 1994 r., a Jean-Marsel Humbert wygłosił prelekcję w związku z obchodami 200-lecia Muzeum w Luwrze 16 maja 1994 r. w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie. Jeszcze w grudniu tego samego roku AF zorganizował „wystawę prasy francuskiej UNIPRESSSE z możliwością prenumeraty przez chętnych na 1995 r.”[1967].

„Wystawa »Desant w Normandii[1968] w 1944 r.« była dostępna dla zwiedzających od 21 listopada do 16 grudnia 1994 r. w Galerii Fotografii miasta Rzeszowa (głównie były to zdjęcia z lądowania wojsk alianckich podczas D-Day w 1944 r.)”[1969].

W roku 1995 były również wydarzenia przygotowane przez AF. „Ośrodek Alliance Francaise zorganizował (6-20 lutego 1995 r.) we współpracy z Wyższą Szkołą Pedagogiczną w Rzeszowie wystawę „Antoine de Saint-Exupery [1970] (1900-1944) – życie i twórczość”[1971]. W tym samym roku odbyła się również wystawa „Wielkie katedry gotyckie we Francji”, w formie plakatów w Klubie „Plus”.

AF organizował też egzaminy i 6 czerwca 1995 r. odbył się egzamin umożliwiający zdobycie dyplomu I stopnia (podstawowa znajomość języka francuskiego). „W dniu 3.05.1995 r. (godz. 9.00-18.00) zainaugurowano „Dni Otwarte Ośrodka AF” w ramach imprezy miejskiej »Dni Rzeszowa«[1972].

W 1996 r. obchodzono 5-lecie założenia ośrodka w Rzeszowie, a rok jubileuszowy został rozpoczęty dwoma prelekcjami:

„B. Babier: »Ośrodki sportów zimowych we Francji” (25.01.)

[1966] Więcej: http://www.prz.rzeszow.pl/AllianceFr/biblioteka.html (16.01.2019 r.).
[1967] T. Mazurkiewicz, *Ośrodek Alliance Francaise informuje*, „Gazeta Politechniki” 1995, nr 2 (14), s. 10.
[1968] Desant w Normandii – 6 czerwca 1944 r. siły zbrojne alianckich państw zachodnich rozpoczęły największą w historii operację desantową. https://dzieje.pl/aktualnosci/ladowanie-wojsk-alianckich-w-normandii (16.06.2020 r.).
[1969] T. Mazurkiewicz, *Ośrodek Alliance Francaise informuje*, „Gazeta Politechniki” 1994, nr 6-7, s. 19.
[1970] Antoine de Saint-Exupery (1900-1944) – francuski pisarz i lotnik, m.in. autor „Małego księcia”. https://biografia24.pl/antoine-de-saint-exupery/ (16.06.2020 r.).
[1971] T. Mazurkiewicz, *Ośrodek Alliance Francaise informuje*, „Gazeta Politechniki” 1995, nr 3- 4 (15-16) s. 14.
[1972] T. Mazurkiewicz, *Ośrodek Alliance Francaise informuje*, „Gazeta Politechniki” 1995, nr 5 (17), s. 10.

F. Fagot: »Chrzest króla Franków Chlodwiga[1973] i konsekwencje tego wydarzenia« (28.02.)"[1974]. Oprócz tego uczestniczono w Bydgoszczy w Ogólnopolskim Konkursie Poezji i Prozy Francuskiej oraz zorganizowano w marcu 1996 r. Konkurs Wiedzy o Francji, a w kwietniu i maju tego roku koncerty muzyczne i eliminacje regionalne do XIII Ogólnopolskiego Festiwalu Piosenki francuskiej, a w czerwcu egzamin językowy.

Po odejściu na emeryturę Teofila Mazurkiewicza kierownikiem AF została mgr Aneta Sondej[1975]. W 2004 r. na łamach „Gazety Politechniki" dzieliła się informacjami nt. AF: „Na świecie istnieje 1076 komitetów Alliance Francaise w 130 krajach i uczy się w nich około 400 000 studentów rocznie. W Polsce działa 16 ośrodków, które współpracują z przedstawicielstwem Alliance Francaise przy Ambasadzie Francuskiej w Polsce oraz z Polskim Komitetem Alliance Francaise w Warszawie. Uczy się w nich rocznie około 4000 osób"[1976]. Ośrodki organizowały różne rodzaje branżowe kursy językowe (handlowe, biurowe, turystyczne i prawne), jak np.: Français des Affaires, Français du Secrétariat, Français du Tourisme et de l'Hôtellerie, Français Juridique czy egzamin DELF (dyplom wydawany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej Francji). Inny rodzaj prowadzonej przez nie działalności związany był z organizowaniem wydarzeń kulturalnych, spotkań, pokazów, spektakli teatralnych, wystaw, odczytów o sztuce, literaturze i cywilizacji francuskiej. Prowadziły także akcje informacyjne o możliwości studiowania we Francji oraz oferowanych przez nią stypendiach.

AF organizował również seminaria np.: „w dniach 15-18 września 2004 r. w Bystrem koło Baligrodu odbyło się jubileuszowe seminarium metodyczne Alliance Francaise"[1977]. Wzięło w nim udział 90 osób, w tym 15 gości z Francji, byli to reprezentanci instytutów francuskich z Warszawy i Krakowa oraz z 16 Ośrodków Alliance Francaise z całego kraju. Konsul Generalny Francji z Krakowa Michel Raineri[1978] oraz przedstawiciel Biura Współpracy ds. Edukacji w Ambasadzie Francji [1979] Laurent Guidon [1980] uczestniczyli w spotkaniu.

[1973] Chlodwig – (466-511), król Franków, twórca państwa frankijskiego. https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Chlodwig-I;3885407.html (16.06.2020 r.).
[1974] T. Mazurkiewicz, „Gazeta Politechniki" 1996, nr 6-7 (30-31) s. 18.
[1975] Mgr Aneta Sondej – romanistka, pracownik i zastępca kierownika Studium Języków Obcych. https://sjo.prz.edu.pl/pracownicy/administracja (16.06.2020 r.).
[1976] A. Sondej, *120 lat Alliance Francaise*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 5 (125), s. 15.
[1977] A. Sondej, *XXV Ogólnopolskie Seminarium Metodyczne Alliance Française*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 11 (131), s. 18.
[1978] Michel Raineri – konsul generalny w Konsulacie Francji w Krakowie w latach 2002-2005.https://pl.ambafrance.org/Chronologiczna-lista-Konsulow-Generalnych (16.06.2020 r.).
[1979] Więcej: https://pl.ambafrance.org/-Dzialy- (16.06.2020 r.).
[1980] Laurent Guidon – Attaché współpracy językowej w francuskim Ministerstwie Spraw Zagranicznych. https://lt.linkedin.com/in/laurent-guidon-72093414 (16.06.2020 r.).

Rokrocznie takie seminarium organizuje inny Ośrodek Alliance Francaise, w 2004 r. pierwszy raz przygotowywał go AF w Rzeszowie.

Z kolei, rok później było wielu uczestników w zorganizowanym „przez Ośrodek Alliance Francaise tygodniu kultury francuskiej, na który złożyły się: spektakl teatralny »Sand, zwana George w interpretacji Pierrette Dupoyet«[1981], wykład Roberta Barthe'a [1982] »Od Atlantyku po Bałtyk« oraz konkurs literacki »Mikołajek[1983] jeszcze raz«"[1984]. Konkurs poświęcony znajomości geografii, historii, historii sztuki i obyczajów Francji odbył 11 kwietnia 2005 r. i brali w nim udział gimnazjaliści. Nagrodą był wyjazd do Paryża i zamków nad Loarą, który odbył 19-28 sierpnia 2005 r.

Kolejny konkurs pod nazwą najbardziej znanego z literatury chłopca o imieniu Mikołajek w odbył się 23 kwietnia 2006 r. Nagrodą podobnie jak rok wcześniej był wyjazd do Francji i jak informowano na łamach GP „tegoroczny wyjazd planowany jest w dniach 7-16 lipca 2006 r."[1985].

W następnych latach Ośrodek nadal działał i np.: „w 2007 r. od 1 do 13 lutego była wystawa prasy francuskiej, patronem jej był UNIPRESSSE, czyli organizacja, której zadaniem jest promocja prasy francuskiej w świecie. W tym też roku w 15 marca były elimanacje do Ogólnopolskiego Konkursu Poezji i Prozy Francuskiej („w Rzeszowie po raz 11. wspólnie z Towarzystwem Przyjaźni Polsko-Francuskiej). Finał odbył się 12-13 kwietnia w Bydgoszczy"[1986].

Ośrodek zakończył działalność 31 sierpnia 2012 r.

6.7. Akademickie Radio i Telewizja Centrum

W 1970 r. narodziła się idea utworzenia radia studenckiego. Podjęto wówczas decyzję o połączeniu radiowęzłów z każdego domu studenckiego i tak powstało Studenckie Radio Rzeszów „Centrum" (SRRC) z programem dla studentów. Jak oceniano, miało ono w tym czasie około 2 tysiące odbiorcow. „Był to program typowo studencki, poświęcony

[1981] Pierrette Dupoyet – francuski słynny aktor teatralny. http://www.pierrette-dupoyet.com/ (16.06.2020 r.).
[1982] Robert Barthe – podróżnik i bard francuski. https://www.wimbp.gorzow.pl/koncert-piesni-marynarskiej-w-wykonaniu-roberta-barthe-4081/ (16.06.2020 r.).
[1983] Mikołajek – seria książek napisana przez René Gościnnego i zilustrowana przez Jean-Jacques's Sempé. https://mikolajek.streszczenia.pl/ (16.06.2020 r.).
[1984] A. Sondej, *Tydzień z kulturą francuską*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 6-8 (174-176), s. 29.
[1985] A. Sondej, *Konkurs Alliance Française*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 4 (148), s. 21.
[1986] T. Mazurkiewicz, *Ośrodek Alliance Francaise*, „Gazeta Politechniki" 1997, nr (39), s. 5.

osiągnięciom i problemom rzeszowskich uczelni. Szczególnie dużo w nim było piosenki studenckiej, turystycznej i kabaretowej”[1987].

Fot. 319. Siedziba Akademickiego Radia Centrum. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Programy radiowe były przekazywane drogą kablową, przeważnie w godzinach wieczornych i nocnych. Większa liczba słuchaczy mogła się zapoznać z programami Radia tylko sporadycznie, np. w wyniku wymiany programowej na krakowskich giełdach studenckich lub gdy w 1975 r. radio emitowało „Kurier Akademicki” raz w miesiącu na antenie Rozgłośni Polskiego Radia w Rzeszowie (nadawany z przerwami aż do połowy lat dziewięćdziesiątych). Oprócz audycji radiowych SRRC wydawał w 1990 r. tygodnik Gazeta SRRC, informujący o programie i ważnych wydarzeniach muzycznych oraz kulturalnych (rozdawany bezpłatnie w domach studenckich). Rok później wydawano „Gazetę Studencką”, której kolportażem zajmowała się sieć Ruch. Podobnie jak poprzedniczka również ona zawierała artykuły edukacyjne, o tematyce sportowej i turystycznej, czy też były one poświęcone sposobom spędzania wolnego czasu.

[1987] G. Zamoyski, *Radio „Centrum”*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 631; A. Blahaczek, *25 lat Rozgłośni Akademickiej Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki” 1996, nr 1(25), s. 1.

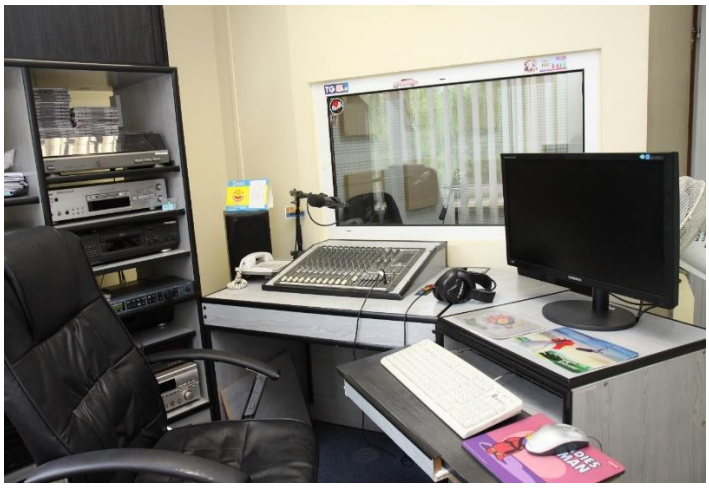

Fot. 320. Akademickie Radio Centrum. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Jednak nie zadowalało to władz uczelni i kierownictwa Radia, które chciały rozszerzenia działalności rozgłośni, by jej programy były nadawane dla szerszej grupy odbiorców. Wymagało to nadania koncesji przez Krajową Rady Radia i Telewizji (KRRiT) na rozpowszechnianie programu radiowego w paśmie UKF. Proces przygotowania do złożenia wniosku o koncesję trwał ponad pół roku, gdyż wymagał zebrania odpowiedniej dokumentacji oraz przygotowania pomieszczeń radiowych.

Działania w celu uzyskania koncesji podjęto w październiku 1993 r., a 7 kwietnia 1994 r. odbyło się przesłuchanie koncesyjne pracowników Radia przeprowadzone przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji. Kilka dni później, tj. 29 kwietnia 1994 r. otrzymano promesę koncesyjną. Dokument potwierdzający otrzymanie koncesji z datą 12 grudnia 1994 r. na rozpowszechnianie programu radiofonicznego wręczył redaktorowi naczelnemu radia przewodniczący KRRiT w Warszawie. „31 grudnia 1994 r. zmianie uległa nazwa i koncepcja programowa radia, które jako Akademickie Radio Centrum (ARC) stało się pierwszą lokalną stacją komercyjną w Rzeszowie nadając na falach eteru”[1988] i dzięki uzyskaniu koncesji „31 grudnia 1994 r. o godzinie 21.30 po raz pierwszy w eterze pojawił się sygnał Akademickiego Radia Centrum”[1989].

Uzyskanie koncesji i rozszerzenie działalności Radia spowodowało, że utworzono nowe redakcje, a także Biuro Promocji i Reklamy, zwiększono dział miejski i emitowano codziennie 12-godzinny program. „W dniu 1 stycznia 1995 r. w eter popłynęły dźwięki „Gaudeamus

[1988] G. Zamoyski, *Radio „Centrum”*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 631; *Akademickie Radio i Telewizja Centrum*, „Gazeta Politechniki” 2008, nr 9-10 (177-178), XXIV.
[1989] A. Blahaczek, *5 lat na dobrej fali*, „Gazeta Politechniki” 2000, nr 5 (77), s. 13.

igitur”[1990] – oficjalnej sygnaturki dźwiękowej ARC. Od tej chwili program jest odbierany w promieniu 30 km od miejsca emisji, w wersji stereo, na częstotliwości 70,19 – od niedawna – 89.00 UKF”[1991].

Od 1995 r. współpracowano z organami administracji samorządowej i rządowej, emitowano program „Giełda Pracy” (w wyniku współpracy z Rejonowym Urzędem Pracy I z firmami z regionu), który pomagał w znalezieniu zatrudnienia.

Dbając o prawidłowy i wysoki poziom, organizowano spotkania z przedstawicielami KRRiT, na które byli zapraszani też ministrowie.

W latach 90. XX w. z powodu trudności na rynku radiowym rozgłośnia zgłosiła akces do SNA (projekt zmierzający do powstania ogólnopolskiej sieci rozgłośni, której działalność miała w początkowym etapie opierać się na wymianie audycji i programów radiowych, potem projektowano wdrożenie współpracy marketingowej, czyli wspólne emitowanie reklam i ogłoszeń komercyjnych w cenach konkurencyjnych). Ostatecznie miało dojść do połączenia wszystkich stacji w jedną, która emitowałaby program ogólnopolski z licznymi wejściami lokalnymi oraz paśmie wieczornym i nocnym nadawałaby programy autorskie. Do SNA zgłosiły m.in.: radio Afera z Poznania, Radio Rak z Krakowa, Radio Kortowo z Olsztyna, Radio Sfera z Torunia i Radio Centrum z Lublina. W tych też z latach Radio emitowało 6570 godzin programu (85% były to programy pracowników Rozgłośni) rocznie, w tym programy:

- informacyjne – 850 godzin (obejmujące w tym 360 godzin wiadomości),
- edukacyjnej – 400 godzin,
- kulturalne – 320 godzin.

Pozostałe to m.in. programy o tematyce rozrywkowej, audycje autorskie, muzyczne itp.

Nowe zadania Radia wiązały się z tym, że rozgłośnia musiała zmienić swój profil i nadawać inne programy dostosowane do oczekiwań odbiorców. Radio organizowało lub było współorganizatorem wielu imprezy plenerowych, jak np. „Piknik dla całej rodziny”, podczas którego dobrze się bawiono, a także kilkanaście firm z regionu reklamowało swoje wyroby (wiele z nich przygotowywało nagrody dla uczestników pikniku).

Rok po uzyskaniu koncesji radio samodzielnie przygotowało finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy[1992]. Impreza odbyła się w hali „Walter” w Rzeszowie, brało w niej udział

[1990] „Gaudeamus igitur” („Radujmy się, więc”) – hymn akademicki, śpiewany w czasie uroczystości akademickich (szczególnie podczas inauguracji, czyli rozpoczęciu nowego roku akademickiego). https://www.tekstowo.pl/piosenka,studencka,gaudeamus_igitur.html (22.06.2020 r.).
[1991] J. Nocko, *Młodość w eterze*, „Gazeta Politechniki” 1997, nr (45-46), s. 19, 20. UKF – zakres fal radiowych (pasmo radiowe). https://szkolnictwo.pl/szukaj,UKF (22.06.2020 r.).
[1992] Fundacja Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy – społeczne zbiórki w celu zakupu i przekazywania urządzeń medycznych do szpitali. https://www.wosp.org.pl/ (22.06.2020 r.).

prawie 2 tysiące uczestników. Był to 11 godzinny koncert, w czasie, którego występowało 14 zespołów. Drugim ważnym w tym czasie dla Radia wydarzeniem była I edycja „Rock Centrum Festival" zorganizowany w Małej Hali Politechniki Rzeszowskiej, czyli dwudniowy przegląd kilkunastu zespołów regionu Podkarpacia.

W 1997 r. uruchomiono emisję programu w paśmie 89,0 MHz[1993] i wydłużono czas emisji do 18 godzin. „Moc nadawania 100 W daje zasięg około 40 km wokół Rzeszowa. ARC dociera do blisko 250 tys. słuchaczy. [...] ARC pracuje na sprzęcie firm AKG, Shure, Denon, Marantz, Sony, EELA Audio, Technics, Akai, Behringer, Philips, Yamaha, TEAC"[1994]. ARC dysponowało wówczas trzema studiami radiowymi: studiem emisyjnym, z którego emituje się program radiowy przystosowane do pracy DJ oraz klasycznej, studiem montażowym, w którym nagrywano się reklamy, zapowiedzi programowe, rozmowy oraz montowano materiały dźwiękowe oraz studiem produkcyjnym przystosowanym do nagrań programów radiowych i telewizyjnych.

Radio odgrywało ważną rolę w promowaniu osiągnięć gmin z regionu czy prezentację ciekawych ludzi, koncertów, konkursów, spotkania z władzami regionu, firm, w ramach akcji „Lato w Centrum", nie tylko w Rzeszowie, ale także np. w Błażowej, Głogowie Małopolskim, Ropczycach i Tyczynie. Organizowano spotkania klubowe z wybitnymi przedstawicielami polskiej sceny muzycznej. Dzięki tym działaniom Rzeszów włączono do cyklu promocyjnego „Press Tour" przez Firmę MMP z Katowic (akcja objęła tylko 10 miast w Polsce).

Przygotowywano relacje z Krajowego Festiwalu Piosenki Polskiej w Opolu czy ze Światowego Festiwalu Polonijnych Zespołów Folklorystycznych w Rzeszowie. Radio zawsze aktywnie włączało się w akcje społeczne, takie jak: organizację pomocy dla poszkodowanych w wyniku powodzi w 1997 r. Zebrane przez Radio dary przetransportowano do Opola i Wrocławia oraz do PCK[1995] i Caritas[1996] (te organizacje przekazały je do Borowej i Glin Małych).

W tym samym roku przeprowadzono również:

- akcję pomocy dzieciom poszkodowanym przez powódź „Tornister pełen słońca",
- „Mikołajki" w Zespole Szkół Specjalnych oraz inne imprezy dla dzieci,

[1993] Pasmo 89,0 MHz – górne pasmo UKF (87,5-108 MHz) o zasięgu ponadregionalnym. http://sq9jdo.com.pl/Niezbednik/Bandplan/VHF.html (22.06.2020 r.).
[1994] A. Blahaczek, *Oferta edukacyjna dla kandydatów na studia w PRz, Akademickie Radio i Telewizja Centrum*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 1-2(157-158), s. 43, 44.
[1995] Polski Czerwony Krzyż (PCK) – organizacja humanitarna udzielająca pomocy w czasie klęsk i wojen. https://pck.pl/ (22.06.2020 r.).
[1996] Caritas – katolicka organizacja charytatywna działająca na całym świecie, powołana i pod zarządem Konferencji Episkopatu Polski. https://www.caritas.pl/ (22.06.2020 r.).

- wspólną organizację przedstawienia Cyrku Wielkiego (dochód z przedstawienia przekazano rzeszowskiemu oddziałowi PCK),
- antenowy happening pt. „Nie biorę” w ramach światowego dnia bez narkotyków,
- patronat nad różnym akacjami społecznymi jak np. happeningiem zorganizowanym przez Miejską Stację Sanitarno-Epidemiologiczną oraz pełnomocnika Prezydenta Miasta ds. zdrowia pod hasłem „Kultura masowa, a tytoń” w ramach światowego dnia bez tytoniu.

Fot. 321. Pracownicy Radia 1998 r. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Na łamach „Gazety Politechniki” ukazały się podziękowania dla Radia „w imieniu Rady Pedagogicznej, Rady Rodziców i uczniów Zespołu Szkół Specjalnych w Rzeszowie składam serdeczne podziękowania za zorganizowanie imprezy mikołajkowej w naszej szkole. Pomoc Państwa został przyjęta jako »dar serca« i przysporzyła radość dzieciom specjalnej troski”[1997]. Podobne podziękowania za zorganizowanie dla uczniów przyborów szkolnych otrzymano od dyrektora Szkoły Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki z Glin Małych.

Dbano o promocję Radia przez uczestnictwo w festiwalach, konferencjach, spotkaniach panelowych czy innych branżowych imprezach (było to możliwe dzięki pozyskiwaniu dotacji sponsorów). Rozgłośnia prowadziła promocje płytowe i obejmowała patronat medialny nad

[1997] *Podziękowania dla Akademickiego Radia „Centrum”*, „Gazeta Politechniki” 1998, nr (49-40), s. 23.

imprezami kulturalnymi czy wydawnictwami muzycznymi (logo Radia pojawiało się na plakatach czy folderach reklamowych). Współpracowano z czasopismami i dzięki temu informacje o radiu pojawiały się nie tylko w prasie lokalnej, ale i ogólnopolskiej.

Drugi kierunek działań kierownictwa Radia dotyczył podnoszenia kwalifikacji dziennikarskich pracowników i dzięki wsparciu z fundacji im. Stefana Batorego w Warszawie spora liczba osób ukończyła profesjonalne warsztaty dziennikarskie (były prowadzone przez specjalistów z Agencji Reutera[1998] i polskiej sekcji BBC[1999]).

Radio oferowało studenckie praktyki, głównie dla studentów Politechniki Rzeszowskiej, które prowadzone były „w ramach następujących specjalizacji:

- w zakresie technicznej obsługi urządzeń radiowych, montażu materiałów dźwiękowych, praktycznego wykorzystania urządzeń produkcyjnych i emisyjnych, realizacji programów radiowych,
- w zakresie wykonywania czynności dziennikarskich, tj. przygotowywania serwisów informacyjnych, pozyskiwania i montażu materiałów reporterskich"[2000].

Takie praktyki odbywali również studenci innych uczelni (np. uczniowie klas o profilu dziennikarskim z VI Liceum Ogólnokształcącego z Rzeszowa), a nawet innych szkół średnich z regionu czy słuchacze Studium Dziennikarstwa Wyższej Szkoły Pedagogicznej.

Rozgłośnia zawsze wspomagała działalność promocyjną Politechniki Rzeszowskiej, np. podczas naboru na studia i obejmowała patronatem wszystkie imprezy organizowane przez Politechnikę Rzeszowską. Informowano o ważnych uroczystościach, wydarzeniach i osiągnięciach pracowników i uczelni. Promowano również „Targi Pracy", akcję „Pokój dla Żaka", czy Juwenalia (święto studentów)[2001] w ramach ściślej współpracy z Samorządem Studenckim.

W 2000 r. liczba pracowników radia wynosiła 42 osoby, program był nadawany na obszarze do 35 km wokół Rzeszowa dla 83 tysiąca słuchaczy. Planowano modernizację studia emisyjnego, produkcyjnego i montażowego, poprawienie jakości nadawania, zwiększenie zasięgu stacji oraz zupełną zmianę programu ramowego na program o profilu muzyczno-informacyjnym z dużą ilością programów edukacyjnych. Inne plany dotyczyły współpracy

[1998] Agencja Reutera – agencja informacyjna założona w Akwizgranie przez Paula Juliusa Reutera w 1951 r. https://wiadomosci.onet.pl/reuters (22.06.2020 r.).
[1999] Polska Sekcja British Broadcasting Corporation BBC – polski oddział radia brytyjskiego nadający serwisy informacyjne, audycje historyczne, społeczne i kulturalne w latach 1939-2005. http://www.bbc.co.uk/polish/about.shtml (22.06.2020 r.).
[2000] *Akademickie Radio Centrum prowadzi praktyki dydaktyczno-zawodowe dla studentów Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 3 (171), s. 30.
[2001] J. Maternia, *Juwenalia*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 255.

z innymi rozgłośniami akademickimi w tworzeniu tzw. „sieci programowej", czyli wymianę audycji radiowych.

9 lutego 2000 r. z okazji obchodów 5-lecia działalności na falach eteru rozgłośni przygotowano spotkanie dla pracowników i współpracowników Radia w klubie Algo, natomiast oficjalne obchody z udziałem władz uczelni i zaproszonych gości przygotowano 28 lutego 2000 r. w klubie Planeta. Kolejne spotkanie zorganizowano 25 maja 2000 r. w klubie Alibi. „Licznie przybyłych słuchaczy do białego rana na specjalnie przygotowanej zabawie tanecznej bawili prezenterzy radia. Szczególnie mocnym echem odbiły się w Rzeszowie żywiołowo i z polotem przeprowadzone konkursy rozrywkowe. Patronem prasowym był dziennik „Super Nowości" [2002], natomiast nagrody ufundował Modex – autoryzowany przedstawiciel Plus GSM"[2003].

W 2001 r. rozpoczęto starania (przygotowania trwały kilka miesięcy, a wniosek koncesyjny liczył 300 stron) o uzyskanie koncesji na rozpowszechnianie programu radiofonicznego pod nazwą „Akademickie Radio Centrum". Została ona przyznana 29 listopada 2001 r. przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji i miała ważność do grudnia 2008 r. oraz przyniosła zmiany, gdyż opracowano nowy profil stacji. Niezwykle ważną datą dla radia było 2 lutego 2002 r., ponieważ wtedy rozpoczęto całodobową emisję nowego programu, zwiększono zasięg radia, poprawiono jakość przesyłanego sygnału radiowego, wprowadzono emisję komunikatów tekstowych w systemie Radio Data System (RDS) oraz jak określał to redaktor naczelny radia „pojawiliśmy się w Internecie".

Koncesja pozwalała na całodobową emisję programu radiowego z pełnym wykorzystaniem czasu reklamowego. Pod koniec 2001 r. poprawiono jakość sygnału radia w Internecie i utworzono także nową stronę radia. Dokonano modernizacji masztu antenowego i podniesiono zawieszenie anteny nadawczej, zmodernizowano studio produkcji materiałów dźwiękowych, skonfigurowano studio emisyjne. „Warto zaznaczyć, że większość prac wykonano społecznie, a wiele urządzeń pozyskano w wyniku podpisania umów barterowych"[2004].

Dnia 2 lutego 2002 r. dokonano zmiany profilu programowego i formatu stacji (przejście na całodobową emisję programu, nowe programy autorskie, nowy poranny blok informacyjny). Radio emitowało blok programowy o charakterze regionalnym w godzinach od

[2002] „Super Nowości" – dziennik informacyjny, powstały w 1997 r., ukazujący się na terenie południowo-wschodniej Polski. http://supernowosci24.pl/ (22.06.2020 r.).
[2003] A. Blahaczek, *Kurier akademicki*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 6-8 (78-80), s. 27.
[2004] A. Blahaczek, *Akademickie Radio Centrum. Całą naprzód!*, „Gazeta Politechniki" 2002, nr 3 (99), s. 9.

7.00 do 18.00. Po 18.00 nadawano blok programów autorskich skierowanych głownie do młodzieży i studentów (w poniedziałki i wtorki o tematyce studenckiej i kulturalnej, w środy listę przebojów, w czwartki i piątki muzykę rokową, w soboty i niedziele rozrywkowe). Od tego też dnia rozpoczęto emisję programu w systemie Radio Data System[2005] (jednoczesne z emisją przesłanie komunikatów tekstowych)[2006].

Fot. 322. Wyposażenie Akademickiego Radia Centrum. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W 2002 r. radio wyemitowało 6570 godzin programu (80% produkcja własna), pracowało 47 osób (większość społecznie). Zdaniem redaktora naczelnego Akademickie Radio Centrum (ARC) było i jest najtaniej funkcjonującym radiem w Polsce. „W swoim biuletynie informacyjnym (grudzień 2002 r.) KRRiT stwierdziła, że spośród 159 stacji radiowych poddanych kontroli tylko w stosunku do 35 rozgłośni nie wniesiono żadnych uwag ani zastrzeżeń. Wśród stacji wyróżnionych znalazła się również nasza rozgłośnia"[2007].

W 2003 r. dokonano remontu pomieszczeń Radia w związku z prowadzonym remontem domu studenckiego „Ikar", gdzie mieści się siedziba rozgłośni. W październiku 2003 r. rozpoczęła działalność Akademicka Telewizja Centrum Politechniki Rzeszowskiej, powstała

[2005] Radio Data System (RDS) – standard Europejskiej Unii Nadawców (EBU) służący do wysyłania cyfrowych informacji za pośrednictwem konwencjonalnej emisji UKF FM. https://www.electronics-notes.com/articles/audio-video/broadcast-audio/rds-radio-data-system-basics-tutorial.php (22.06.2020 r.).
[2006] A. Blahaczek, *Akademickie Radio Centrum, program r*amowy, „Gazeta Politechniki" 2003, nr 1 (109), s. 21.
[2007] A. Blahaczek, *Akademickie Radio i Telewizja Centrum Politechniki Rzeszowskiej, podsumowanie roku*, „Gazeta Politechniki 2003, nr 3-4 (111-112), s. 25.

przez włączenie w struktury Radia. Prace przygotowawcze trwały prawie 3 lata „wszystkie prace zostały wykonane społecznie. Również działalność telewizji jest oparta na nieodpłatnej pracy studentów”[2008].

Początki działania telewizji w Domu Studenckim „Akapit” były skromne, gdyż jak pisano na łamach politechnicznego czasopisma „na razie dysponujemy jedną kamerą, jednym komputerem, który służy zarówno do montażu, jak i emisji. Emisja odbywa się drogą cyfrową, wszystkie emitowane programy są archiwizowane na UHS[2009]. Oglądać nas można na kanale 50. pod nazwą Akademicka Telewizja Centrum Politechniki Rzeszowskiej”[2010].

Pod koniec 2003 r. ARC zorganizowało konferencję dla przedstawicieli rozgłośni studenckich. Podczas konferencji omawiano sytuację na rynku radiowym oraz zasady współpracy pomiędzy stacjami. Uczestniczyły w niej radia: Afera z Politechniki Poznańskiej, Akadera z Politechniki Białostockiej oraz z uniwersytetów Index z Uniwersytetu Zielonogórskiego, Akademickie Radio Centrum z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz Fundacja Radia Akademickiego Kraków. „W wyniku obrad uczestnicy I Ogólnopolskiej Konferencji Nadawców Akademickich Rzeszów 2003 podjęli decyzję o konieczności powołania organizacji skupiającej nadawców akademickich działających na podstawie koncesji. Celem organizacji będzie m.in.:

1. Prowadzenie wspólnych działań na rzecz obniżenia kosztów funkcjonowania rozgłośni […]
2. Prowadzenie wspólnych negocjacji dotyczących ponoszonych kosztów z tytułu praw autorskich i pokrewnych, np. z ZAiKS,
3. Wypracowanie wspólnych zasad polityki marketingowej […],
4. Tworzenie i wspólna realizacja projektów dotyczących problematyki akademickiej,
5. Wypracowanie wspólnego ramowego programu szkoleń radiowych,
6. Wymiana programowa”[2011].

W trakcie II Ogólnopolskiej Konferencji Nadawców Akademickich w Białymstoku w dniu 22 kwietnia 2004 r. redaktorzy naczelni rozgłośni powołali Ogólnopolskie

[2008] Akademicka Telewizja Centrum Politechniki Rzeszowskiej, październik, „Gazeta Politechniki” 2003, nr 10-11 (118-119), s. 14.
[2009] UHS – karta pamięci. https://www.komputerswiat.pl/poradniki/multimedia/objasniamy-oznaczenia-na-kartach-pamieci-or-2018/lx913qh (22.06.2020 r.).
[2010] S. Mączka, ATC Telewizja Politechniki Rzeszowskiej Telewizja Politechniki Rzeszowskiej, „Gazeta Politechniki” 2004, nr 1-2 (121-122), s. 13.
[2011] A. Blahaczek, *Ogólnopolska Konferencja Nadawców Akademickich*, „Gazeta Politechniki” 2004, nr 4(124), s. 15, 16.

Porozumienie Rozgłośni Akademickich[2012] (OPRA), którego zadaniem było wypracowanie wspólnej strategii działalności oraz pozyskiwania na nią środków z centralnych funduszy.

„W wyniku zawartych ustaleń OPRA postuluje, aby choć symboliczną część abonamentu przeznaczyć na działalność stacji akademickich. Istotną kwestią jest też wprowadzenie dla tych stacji niższych opłat na rzecz ZAiKS[2013]. Postuluje również, aby środki finansowe na realizowane przez stacje akademickie programy edukacyjne przekazywało Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu […]. Dzięki zawartemu porozumieniu rozgłośnie akademickie objęły swym zasięgiem blisko 3.300.000 słuchaczy, w tym ponad półmilionową rzeszę studentów […]. Dla przykładu 1/3 kwoty abonamentu przekazywanego na potrzeby jednej z siedemnastu publicznych regionalnych rozgłośni radiowych pokryłaby koszty produkcji programów edukacyjnych wszystkich ośmiu rozgłośni studenckich"[2014].

Kolejną ideą skonsolidowania rozgłośni akademickich było powołanie 21 października 2004 r. Polskich Rozgłośni Akademickich[2015]. „Powstały w wyniku przekształcenia się, działającego od lutego 2004 r., Ogólnopolskiego Porozumienia Rozgłośni Akademickich w grupę multimedialną. Sam pomysł zrodził się podczas I Ogólnopolskiej Konferencji Nadawców Akademickich Rzeszów 2003, której organizatorem było Akademickie Radio Centrum PRz (listopad 2003 r.)"[2016].

ARC włączało się w imprezy na terenie Rzeszowa i 2 czerwca 2005 r. „podczas »Dni Rzeszowa« Politechnika Rzeszowska zaprezentowała atrakcyjny program promocyjny […]. Akademickie Radio Centrum Politechniki Rzeszowskiej prowadziło wiele konkursów dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych, prezentację ogólną uczelni przez emisję reklam Politechniki Rzeszowskiej, konferansjerkę oraz bieżące komentowanie wydarzeń"[2017].

Środowisko rozgłośni akademickich organizowało warsztaty i „w dniach 2-4 grudnia 2005 r. odbyło się V Seminarium Radiowe »Pod Anteną« zorganizowane przez Akademickie Radio Luz z Wrocławia[2018]. […] Uczestnicy seminarium pod czujnym okiem doświadczonych

[2012] Więcej: http://www.emsoft.ct8.pl/radio.php?id=91 (22.06.2020 r.).
[2013] Związek Autorów i Kompozytorów Scenicznych (ZAiKS) – organizacja powołana w 1918 r. w celu ochrony praw polskich twórców. https://zaiks.org.pl/88,36,o_zaiks-ie (22.06.2020 r.).
[2014] A. Blahaczek, *Ogólnopolskie porozumienie rozgłośni akademickich*, „Gazeta Politechniki 2004, nr 6-8 (126-128), s. 30-31.
[2015] Porozumienie Rozgłośni Akademickich – zrzeszenie powołane w 2003 r. redaktorów naczelnych poszczególnych stacji w celu koordynacji działań promocyjnych i strategii programowej. http://radiocentrum.pl/redakcja/polskie-rozglosnie-akademickie/ (22.06.2020 r.).
[2016] A. Blahaczek, *Polskie rozgłośnie akademickie*, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 1-2 (133-134), s. 20.
[2017] A. Worosz, „Gazeta Politechniki", nr 9-10(153-154), *Promocja uczelni*, wrzesień-październik 2006, s. 25.
[2018] Akademickie Radio LUZ – studenckie radio z Politechniki Wrocławskiej. https://www.radio.pl/s/radioluz (22.06.2020 r.).

dziennikarzy pogłębiali swoją wiedzę m.in. z zakresu tworzenia serwisów informacyjnych i programów radiowych, a także reklamy i public relations”[2019].

Konferencje przedstawicieli rozgłośni akademickich były kontynuowane. „W dniach 22-24 listopada 2006 r. odbyła się VIII Ogólnopolska Konferencja Nadawców Akademickich, której organizatorem było Studenckie Radio ŻAK Politechniki Łódzkiej. W trakcie konferencji omówiono obecną sytuację na rynku nadawców akademickich. Podczas dyskusji panelowych udało się wypracować strategię wspólnego prowadzenia polityki promocyjno- reklamowej”[2020].

Radio zawsze starało się pomagać w aktualnych sprawach studentów i np. „17 grudnia 2008 r. Akademickie Radio Centrum gościło konsula USA Aarona Davieta oraz Iwonę Sądecką, doradcę ds. prasy i kultury Konsulatu Generalnego w Krakowie. W trakcie spotkania rozmawiano przede wszystkim o możliwościach zdobycia legalnej pracy przez studentów rzeszowskich uczelni”[2021].

„W marcu 2010 r. ARC zostało przyjęte do »Pakietu Niezależnych« – projektu marketingowego 52 lokalnych rozgłośni radiowych. W październiku 2010 r. Akademicka Telewizja Centrum przejęła Naukową Interaktywną Telewizję HD [2022], dzięki czemu w nowoczesnym studiu telewizyjnym od 2012 r. będą produkowane i nadawane materiały telewizyjne”[2023].

6.8. Pomiędzy partią a związkami zawodowymi

W odniesieniu do okresu Polskiej Rzeczpospolitej Ludowej nie sposób przemilczeć roli partii komunistycznej w rozwoju i codziennym funkcjonowaniu uczelni. Szkoły wyższe znajdowały się w centrum zainteresowania Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Tym samym nieco w tle partii pozostawała upolityczniona struktura branżowego związku zawodowego, to jest Związku Nauczycielstwa Polskiego. Przełom roku 1980 skutecznie zburzył układ partyjny i nawet czas stanu wojennego nie mógł już odbudować dawnego monopolu partyjno-związkowego. Uczelnia – pracownicy i studenci – stawała się wzorem demokratycznych przemian.

[2019] J. Frankiewicz, *Radiowy luz*, „Gazeta Politechniki” 2006, nr 4 (148), s. 24.
[2020] P. Trojanowski, *Alternatywa w eterze*, „Gazeta Politechniki” 2007, nr 3 (159), s. 27.
[2021] I. Cierpisz, *17 grudnia 2008 r. Akademickie Radio Centrum gościło konsula USA Aarona Davieta oraz Iwonę Sądecką - doradcę ds. prasy i kultury Konsulatu Generalnego w Krakowie. W trakcie spotkania rozmawiano przede wszystkim o możliwościach zdobycia legalnej pracy przez studentów rzeszowskich uczelni. Poniżej najciekawsze fragmenty wywiadu, którego dziennikarce ARC Ilonie Cierpisz udzielił konsul A. Daviet*, „Gazeta Politechniki” 2009, nr 1-2 (181-182), s. 43.
[2022] „Pakiet Niezależnych” – działania realizowane w ramach projektu „Platforma Obsługi Nauki Platon”, http://www.platon.pionier.net.pl/online/ (22.06.2020 r.).
[2023] *Akademickie Radio i Telewizja CENTRUM*, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 10 (214), s. 26.

PZPR w uczelni

Komitet Uczelniany PZPR zawiązał się na uczelni wraz z jej powstaniem na początku lat pięćdziesiątych minionego stulecia. Z kolei Podstawowa Organizacja Partyjna (POP) została utworzona dopiero w październiku 1961 r. Do POP należał każdy członek PZPR, bez względu na obowiązki naukowe, dydaktyczne czy administracyjne. Najważniejszym zadaniem organizacyjnym, wokół którego koncentrowała się aktywność uczelnianej organizacji partyjnej, było przygotowanie warunków do przekształcenia Studium Wydziału Mechanicznego Politechniki Krakowskiej w Rzeszowie w samodzielną uczelnię. Zatem w pewnym stopniu końcowy sukces, to również zasługa działaczy partyjnych [2024]. POP poświęcała również uwagę „jakości kadry naukowej, tworzeniu atmosfery sprzyjającej rozwojowi bazy materialnej uczelni oraz opiece nad uczelnianymi organizacjami studenckimi" [2025]. Co zrozumiałe, równolegle dbano o pozyskiwanie nowych członków w szeregi partyjne.

Pierwszymi sekretarzami Komitetu Uczelnianego PZPR byli kolejno:

- mgr inż. Kazimierz Oczoś,
- mgr Zygmunt Kostecki (ze Studium Wojskowego),
- mgr Michał Wojdyło,
- mgr inż. Wojciech Sadowski,
- doc. dr Józef Chwistek,
- dr Adam Drzymała,
- dr Edward Malisiewicz,
- dr Włodzimierz Bonusiak,
- dr Mieczysław Król,
- prof. dr hab. inż. Andrzej Lesikiewicz,
- dr Jakub Daszkiewicz,
- doc. dr inż. Eugeniusz Kościelny.

[2024] K. Oczoś, dzieło cytowane, s. 113.
[2025] Tamże.

Fot. 323. Pochody 1 majowe. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W listopadzie 1963 r. powstały tak zwane oddziałowe organizacje partyjne (OOP) poszczególnych grup pracowniczych. W odrębnych zespołach skupiały pracowników dydaktycznych, pracowników administracji, a także studentów studiów dziennych (najmniej liczna grupa) oraz studentów studiów wieczorowych. Ta ostatnia struktura partyjna, to jest OOP studentów studiów wieczorowych została zlikwidowana w styczniu 1967 r. Odtąd uczelniana POP składała się z czterech OOP uformowanych na bazie ówczesnych wydziałów – Mechanicznego, Elektrycznego – oraz oddziałowej organizacji partyjnej administracji uczelni.

Fot. 324. Jeden z pochodów czasach PRL. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Z inicjatywy Komitetu Uczelnianego PZPR w 1965 r. powołany został organ koordynujący współpracę z przemysłem – była jest Rada Przemysłowa, przekształcona w 1969 r. w Radę Społeczną.

Zdaniem prof. K. Oczosia wpływ organizacji partyjnej na funkcjonowanie uczelni nie był duży i bardziej miał na celu np. kształtowanie światopoglądu marksistowskiego,

podnoszenie upartyjnienia, czy oddziaływanie ideologiczne (typowe dla okresu PRL) na opracowywane plany pracy wychowawczej wśród studentów[2026].

W dekadzie lat osiemdziesiątych minionego stulecia działalność PZPR w Politechnice nadal sprowadzała się do próby wdrażania dyrektyw i wytycznych władz partyjnych wyższego szczebla. Partia traciła jednak monopol i coraz bardziej zamykała się w wąskim kręgu. Uparte nastawienie na upowszechnianie światopoglądu marksistowskiego i głoszenie haseł budowy socjalizmu, czy w skrajnych wizjach nawet komunizmu nie mogło trafić do szerokich grup pracowniczych, a tym bardziej do studentów. W obliczu permanentnego kryzysu ekonomicznego PZPR miała niewiele do zaoferowania. Warto raz jeszcze odnieść się do spostrzeżeń prof. Oczosia, nota bene członka partii. Rektor Politechniki zauważył, że „efektywność działalności" struktur PZPR na uczelni „można ocenić co najwyżej jako umiarkowaną"[2027].

W pół roku po historycznych wyborach do sejmu i senatu, 28 stycznia 1990 r., podczas XI Zjazdu Polska Zjednoczona Partia Robotnicza uległa samorozwiązaniu. W następstwie tej decyzji przeprowadzono również samolikwidację struktur POP PZPR w Politechnice Rzeszowskiej[2028].

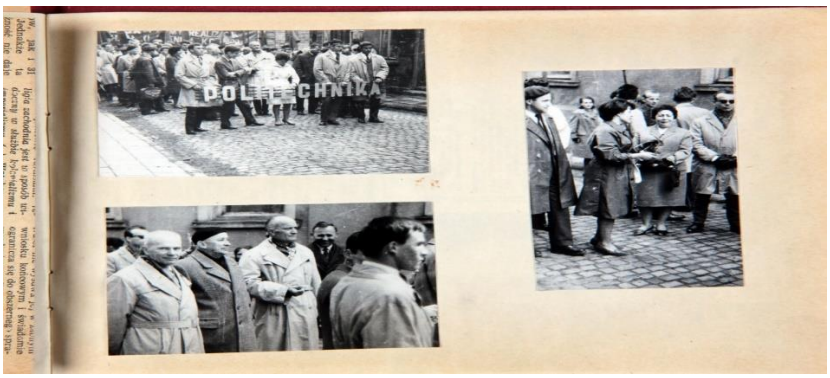

Fot. 325. Wspólne pochody 1 majowe. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[2026] Tamże, s. 255.
[2027] Tamże.
[2028] A. Dudek, *Reglamentowana rewolucja. Rozkład dyktatury komunistycznej w Polsce 1988-1990*, Wyd. Znak, Kraków 2014; K. Oczoś, dzieło cytowane, s. 255.

Związek Nauczycielstwa Polskiego

Fot. 326. Związek Nauczycielstwa Polskiego w PRz. Źródło: Wybory prezesa oraz członków Zarządu ZNP na Politechnice Rzeszowskiej (prz.edu.pl)

Związek Nauczycielstwa Polskiego (ZNP), który ma przedwojenne korzenie[2029], powołano na uczelni w 1961 r., to jest jeszcze przed utworzeniem Wyższej Szkoły Inżynierskiej. W 1963 r. utworzono Radę Zakładową ZNP, która funkcjonowała w oparciu o kilka komisji. Były to: komisja socjalno-bytowa, sportu i turystyki, kulturalno-oświatowa oraz mieszkaniowa. Najwięcej pracy, ale też najwięcej emocji budziły ustalenia i decyzje komisji socjalno-bytowej oraz mieszkaniowej. Jak wspomina prof. Kazimierz Oczoś, Rada Zakładowa ZNP „współpracowała z kierownictwem uczelni w zakresie kształtowania stosunków międzyludzkich oraz sprawowała nadzór nad warunkami pracy” [2030]. Ponadto, wspólnie z administracją, przede wszystkim komórką socjalną, ustalała i współrealizowała akcje w zakresie wypoczynku, rekreacji, szeroko rozumianego sportu i turystyki, wydarzeń kulturalnych, ale również oświaty, kolonii oraz zimowisk dla dzieci pracowników uczelni. Przy Radzie Zakładowej funkcjonowała Kasa Zapomogowo-Pożyczkowa.

Do roku 1980 ZNP stanowił jedyną oficjalną strukturę związkową w Politechnice Rzeszowskiej, niestety, mocno uzależnioną od tak zwanego „czynnika partyjnego”. Proces odnowy w szeregach ZNP trwał krótko. Po wprowadzeniu stanu wojennego 13 grudnia 1981 r.

[2029] Fundament ZNP zawiązano w 1905 r., kiedy to powstał Związek Nauczycieli Ludowych. Po I wojnie światowej uformowano kilka nauczycielskich struktur związkowych. W lipcu 1930 r. część z nich połączyła się tworząc Związek Nauczycielstwa Polskiego. Por. B. Grześ, *Związek Nauczycielstwa Polskiego. Od korzeni po współczesność*, Warszawa 2000; *Związek Nauczycielstwa Polskiego. Zarys dziejów 1905-1985*, red. B. Grześ, Warszawa 1986.
[2030] K. Oczoś, dzieło cytowane, s. 113-114.

wszelka działalność związkowa, w tym ZNP, została zawieszona[2031]. Ustawa o związkach zawodowych z 8 października 1982 r. oraz uchwała Rady Państwa z 12 października tego samego roku umożliwiły starania o reaktywację ZNP. W związku z tym 12 maja 1983 r. Komitet Założycielski ZNP w Politechnice Rzeszowskiej zwrócił się z wnioskiem do Sądu Wojewódzkiego o rejestrację. Wstępne deklaracje o przystąpieniu do związku podpisało 41 członków-założycieli. Pod dokumentem podpisali się: mgr Jan Wojdyło, Jan Ignor, prof. dr hab. inż. Stanisław Koncewicz (niedawny rektor uczelni), dr Jan Piotrowski[2032]. 13 czerwca 1983 r. ZNP na uczelni został zarejestrowany[2033]. Funkcję przewodniczącego objął dr Tadeusz Kwaśniewski. W lipcu nastąpiła zmiana. Przewodniczącym ZNP na Politechnice został mgr Wojdyło, a dr Kwaśniewski jego zastępcą.

Po pół roku, 26 stycznia 1984 r., odbyło się walne zebranie członków ZNP i dokonano wyborów i ponownie zmieniono skład Zarządu Związku. W kolejnym roku, 5 marca 1985 r., ZNP przy Politechnice Rzeszowskiej został zobligowany do przyłączenia do ogólnopolskiej centrali ZNP z siedzibą w Warszawie. Niezłożenie stosownego oświadczenia w ciągu 14 dni miało skutkować wykreśleniem ZNP przy Politechnice Rzeszowskiej z rejestru organizacji związkowych prowadzonych przez rzeszowski Sąd Wojewódzki[2034].

Nowe, niezależne politycznie oblicze, ZNP uzyskało dopiero po przełomie roku 1989. Rola i liczba członków związku ponownie zaczęła się zwiększać już po 2000 r. Po wyborach w 1993 r. stanowisko przewodniczącego objął dr Jan Piotrowski; jego zastępcą został dr Julian Kozioł. W skład zarządu weszli m.in.: dr Władysław Proszak, mgr Lucyna Kiedrzyńska, dr Adam Drzymała, mgr Maria Gacek, dr Stanisław Majka, dr Tomasz Więcek, Zofia Mazur.

Kolejne wybory Zarządu ZNP miały miejsce w 1997 r. Dokładnie od 3 kwietnia przewodniczącym związku został dr Władysław Proszak, który szybko zyskał opinię skrupulatnego szefa, ale i dobrego negocjatora. To za sprawą jego aktywności pozycja ZNP w Politechnice Rzeszowskiej została odbudowana. Odtąd ZNP na równi z NSZZ „Solidarność" współuczestniczyły z władzami rektorskimi w procedowaniu spraw pracowniczych, w tym płacowych. Komisję Rewizyjną ZNP tworzyły: mgr Janina Kozłowska-Buczek, Lidia Kijowska i mgr Barbara Biskup[2035]. Dr Proszak został ponownie wybrany na przewodniczącego ZNP w 2003 r., a potem na kadencję 2006-2009.

[2031] Por. B. Grześ, *Związek Nauczycielstwa Polskiego. Od korzeni po współczesność*, Warszawa 2000.
[2032] Archiwum ZNP Politechniki Rzeszowskiej, dokument z 30 maja 1983 r.
[2033] Rejestracja ZNP w Politechnice rzeszowskiej nastąpiła przed rejestracją centralnej struktury związku w Warszawie, co nastąpiło dopiero 5 sierpnia 1983 r. (warszawski Sąd Wojewódzki dokonał wówczas rejestracji statutu ZNP).
[2034] Archiwum ZNP Politechniki Rzeszowskiej, dokument z 5 marca 1985 r., sygn. akt. 192/83-290.
[2035] Archiwum ZNP Politechniki Rzeszowskiej, dokument z 28 kwietnia 1997 r., L. dz. 21/97.

Kolejnymi przewodniczącymi (początkowo prezesami) Rady Zakładowej ZNP w Politechnice Rzeszowskiej byli:

- dr Stefan Bal,
- dr Zbigniew Szufarski,
- mgr Władysław Grzebyk,
- dr Stanisław Łabuz,
- mgr inż. Kazimierz Sobolewski,
- mgr Jan Wojdyło,
- dr Tadeusz Kwaśniewski,
- dr Jan Piotrowski,
- prof. dr hab. inż. Włodzimierz Kalita,
- dr inż. Władysław Proszak[2036],
- dr Julian Kozioł,
- dr inż. Artur Stec.

Po przełomie 1989 r. główne cele ZNP jako branżowego związku zawodowego nie zmieniły się, ale zdecydowanie wyraźniej skupiły na zagadnieniach pracowniczych. Obejmują m.in.:

- ochronę praw pracowników uczelni,
- angażowanie się w przygotowanie aktów prawnych dotyczących pracowników oświaty i wychowania, szkolnictwa wyższego i nauki,
- poprawę warunków życia i pracy członków ZNP oraz udzielanie im pomocy materialnej i prawnej,
- rozwijanie działalności oświatowej
- uczestnictwo i organizowanie konferencji, zjazdów, seminariów naukowych w dziedzinie oświaty w kraju i za granicą.

[2036] Dr inż. Władysław Proszak (1946-2020) – były nauczyciel akademicki, specjalista w dziedzinie badań przejść fazowych w ferroelektrykach, hodowli monokryształów, metrologii własności dielektrycznych, materiałów kompozytowe dla czujników wilgotności, kierownik Zakładu Informatyki w Zarządzaniu, wieloletni Prezesa Związku Nauczycielstwa Polskiego w Politechnice Rzeszowskiej. Były pracownika Katedry Fizyki PRz, członek Polskiego Klubu Ekologicznego zaangażowany w działalność ekologiczną w Rzeszowie i regionie. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56286&_k=pc17nq (12.11.2020 r.).

NSZZ „Solidarność”

We wrześniu burzliwego roku 1980 na Politechnice Rzeszowskiej zaistniała struktura Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego (NSZZ) „Solidarność”. Jej fundamentem był Komitet Założycielski NSZZ „Solidarność” powołany w Instytucie Technologii Chemicznej. Przewodniczącą „solidarnościowego” Komitetu Założycielskiego została dr inż. Józefa Czajka, a do pierwszego składu dołączyło jeszcze szesnastu innych pracowników Instytutu Technologii Chemicznej. Byli to: Bożena Bieda, Zofia Byczkowska, Bolesław Fleszar[2037], Maciej Heneczkowski, Bogusław Kamler, Fryderyk Kłeczek, Maria Kopacz, Zbigniew Krieger, Bogdan Myśliwiec, Zofia Nawłoka, Włodzimierz Niedziałkowski, Wojciech Piątkowski, Jolanta Płoszyńska, Andrzej Rzeszutko, Andrzej Sobkowiak, Jan Szantula. Wkrótce dołączyli do nich: Tadeusz Szpecht, Tadeusz Cieśla i Mieczysław Fień[2038].

Komitet Założycielski „Solidarności” w Instytucie Technologii Chemicznej przystąpił 4 października 1980 r. do Międzyzakładowego Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność” w Rzeszowie, który miał siedzibę w WSK. Został przyjęty jako dwunasta zarejestrowana organizacja związkowa z Rzeszowa.

Wkrótce pojawił się w Politechnice Rzeszowskiej Zakładowy Komitet Założycielski NSZZ „S”. Na jego czele stanął dr inż. Ludomir Laudański. Zadaniem komitetu było przeprowadzenie wyborów władz nowego związku, ale także załatwianie spraw bieżących oraz przygotowanie postulatów dla władz Politechniki. Dość szybko „powstał 50-punktowy dokument”, który przekazano rektorowi Oczosiowi i rozplakatowano w całej uczelni[2039].

Walne Zebranie „Solidarności” na Politechnice Rzeszowskiej odbyło się 27 listopada. Zebranie prowadziła mgr Krystyna Listkiewicz, a gościem specjalnym był rektor prof. K. Oczoś. Dokonano wyboru Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność”. Pierwszą przewodniczącą Komisji Zakładowej została dr inż. Józefa Czajka, jej zastępcą dr Andrzej Pawlikowski, sekretarzem dr Joanna Gibalewicz, skarbnikiem mgr Krystyna Listkiewicz.

W pierwszym roku działalności związkowcy z „Solidarności” skupiali swoją uwagę na sprawach organizacyjnych, akcjach informacyjnych, problemach socjalnych pracowników uczelni oraz na tak zwanej działalności interwencyjnej. Przedstawiciele politechnicznych struktur NSZZ „S” uczestniczyli we wszystkich akcjach strajkowych i protestacyjnych

[2037] Por. Ostasz G., Tochman K. A., *Profesor Bolesław Fleszar – „Solidarnościowy” rektor Politechniki Rzeszowskiej w świetle wybranych akt Służby Bezpieczeństwa*, [w:] *O solidarności wielką i małą literą pisanej*, red. M. Krzysztofiński, G. Ostasz, J. Stecko, Rzeszów 2019.
[2038] K. Oczoś, dzieło cytowane, s. 188-189.
[2039] Tamże, s. 189.

organizowanych w regionie. W uczelni pojawiali się liderzy ruchu „solidarnościowego", np. Andrzej Gwiazda, który wziął udział w spotkaniu z pracownikami Politechniki 6 lutego 1981 r.[2040] Do aktywnych działaczy związku należeli m.in.: doc. dr hab. Bolesław Fleszar, dr Stanisław Rogala, Jan Duplaga, dr inż. Jan Walczak, dr inż. Lesław Pianowski, dr inż. Józef Tyczyński, dr inż. Andrzej Szlachta, Tadeusz Borecki.

W grudniu 1981 r. działalność związkowa została zawieszona, a aktywiści „Solidarności" przeszli do pracy niejawnej[2041]. Niedawni związkowcy budzili permanentne zainteresowanie Służby Bezpieczeństwa[2042]. Działalność operacyjna SB polegała m.in. na próbach pozyskiwania tajnych współpracowników oraz tak zwanych osobowych źródeł informacji. W latach osiemdziesiątych minionego stulecia SB posiadały grupę kilkudziesięciu tajnych współpracowników, głównie pośród kadry nauczycieli akademickich oraz studentów Politechniki Rzeszowskiej[2043]. Po reaktywacji w 1989 r.[2044] związek szybko zyskał dużą liczbę nowych członków. Jednak w XXI w. zaangażowanie nowych pracowników w struktury NSZZ „Solidarność" wyraźnie zmalało. Mimo to NSZZ „S" nadal jest najsilniejszą pod względem liczby członków reprezentacją związków zawodowych.

Kolejnymi przewodniczący związku byli:

– dr inż. Józefa Czajka[2045] (1980-1989[2046]),

[2040] M. Gliwa, „Karnawał Solidarności" w Polsce południowo-wschodniej, [w:] *Od ostatnich Leśnych do Solidarności. Z dziejów opozycji politycznej i oporu społecznego w Polsce południowo-wschodniej (1956-1989)*, red. M. Gliwa, M. Krzysztofiński, Wyd. IPN, Rzeszów 2014.

[2041] Dr inż. Józefa Czajka od kwietnia 1982 r. angażowała się m.in. w Komitecie Pomocy Internowanym, Aresztowanym, Skazanym i Pozbawionym Pracy oraz Ich Rodzinom. M. J. Stręk, *Solidarność trwa. Świadectwo sprzeciwu i oporu 1981-1989*, Rzeszów 2005, s. 202-203.

[2042] Archiwum IPN Rz 00377/484 T. 1-2, Sprawa obiektowa kryptonim „Politechnik", Materiały dot. zabezpieczenia operacyjnego Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza w Rzeszowie.

[2043] Służba Bezpieczeństwa starała się nadzorować każdą niezależną działalność. Np. inwigilowano osoby zaangażowane w duszpasterstwie akademickim Politechniki Rzeszowskiej. Por. Archiwum IPN Rz, zespół IPN Rz 00141/2082/D, Sprawa operacyjnego sprawdzenia dot. Janina Mincewicz. Por. *Przeciw „Solidarności" 1980-1989. Rzeszowska opozycja w tajnych archiwach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych*, wybór dokumentów i opracowanie J. Draus, Z. Nawrocki, Rzeszów 2000.

[2044] Archiwum IPN Rz 044/1020, Sprawa operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Replay" dot. reaktywacji NSZZ „Solidarność" na Politechnice Rzeszowskiej. Por. P. Steczkowski, *NSZZ „Solidarność" w Polsce południowo-wschodniej w latach 1981-1989/1990. Próba charakterystyki*, [w:] *Od ostatnich Leśnych do Solidarności. Z dziejów opozycji politycznej i oporu społecznego w Polsce południowo-wschodniej (1956-1989)*, red. M. Gliwa, M. Krzysztofiński, Wyd. IPN, Rzeszów 2014.

[2045] Dr inż. Józefa Czajka (1933-2016) – były nauczyciel akademicki, pracownik naukowy PAN w Gliwicach (1960-1967), od 1970 r pracownik naukowy na Wydziale Chemicznym PRz, pierwsza Przewodnicząca NSZZ „Solidarność" PRz (1980-1989, 1999-2002). Archiwum IPN Rz, zespół IPN Rz 00141/2591/D; http://solidarnosc.portal.prz.edu.pl/aktualnosci/art29,s-p-dr-jozefa-czajka.html (12.11.2020 r.).

[2046] Działalność NSZZ „Solidarność" PRz od czasu wprowadzenia stanu wojennego aż do 1989 r. była zawieszona.

- dr Wojciech Siemaszko (1989-1991)[2047],
- dr inż. Andrzej Szlachta[2048] (1991-1998),
- dr inż. Józefa Czajka (1999-2002),
- dr inż. Bogusław Dołęga[2049] (2002-2004),
- dr inż. Andrzej Rylski[2050] (2004-2014),
- dr inż. Bogusław Dołęga (2014-2016).

Komisja Zakładowa NSZZ „Solidarność" Politechniki Rzeszowskiej ufundowała związkowy sztandar, a „uroczystość poświęcenia sztandaru odbyła się 10 października 1994 r. w Kościele Katedralnym pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa w Rzeszowie podczas Mszy świętej inaugurującej rok akademicki 1994/1995 uczelni rzeszowskich"[2051].
Do głównych zadań statutowych związku należy m.in.:

- ochrona członków związku,
- uzgadnianie z władzami uczelni zasad podziału środków finansowych na pracowników i działalność uczelni, regulaminów nagród i premii, zasad udzielania pomocy socjalnej
- opiniowanie statutu uczelni, wypowiedzenia umowy o prace, zwolnień

oraz „Kontrola:

- przestrzegania prawa pracy
- bezpieczeństwa i higieny pracy
- działalność funduszu pracy"[2052].

[2047] Jednocześnie reprezentował Politechnikę Rzeszowską w Komisji Wyborczej Rzeszowskiego Komitetu Obywatelskiego „Solidarność" na wybory parlamentarne 1989 r. M. J. Stręk, *Solidarność trwa. Świadectwo sprzeciwu i oporu 1981-1989*, Rzeszów 2005, s. 197.
[2048] Dr inż. Andrzej Szlachta (1947) – polityk, samorządowiec, nauczyciel akademicki w Katedrze Elektrodynamiki i Układów Elektromaszynowych WEiI, prezydent Rzeszowa (1998-2002), poseł na Sejm, specjalista z zakresu napędu elektrycznego. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56262&_k=s4iaqq (12.11.2020 r.).
[2049] Dr inż. Bogusław Dołęga (1962) – nauczyciel akademicki w Katedrze Awioniki i Sterowania, specjalista z zakresu inżynierii mechanicznej, automatyki, elektroniki i elektrotechniki. https://boguslawdolega.v.prz.edu.pl/ (12.11.2020 r.).
[2050] Dr inż. Andrzej Rylski – były nauczyciel akademicki w Zakładzie Metrologii i Systemów Pomiarowych WEiI, specjalista w dziedzinie miernictwa wielkości nieelektrycznych, systemów diagnostyki termowizyjnej. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56259&_k=ixwlmj (12.11.2020 r.).
[2051] Więcej: http://solidarnosc.portal.prz.edu.pl/historia/ (12.11.2020 r.).
[2052] Więcej: http://solidarnosc.portal.prz.edu.pl/dzialalnosc/zadania-zwiazku/ (12.11.2020 r.).

Liczba zatrudnionych nauczycieli akademickich i pozostałych pracowników uczelni w latach 1951-2015

Tabela 7. Liczba zatrudnionych nauczycieli akademickich i pozostałych pracowników uczelni w latach 1951-2015

Rok akademicki	Liczba nauczycieli akademickich	Łączna liczba pracowników
1951/1952	9	
1963/1964	16	92
196419/65	23	133
196519/66	42	167
1966/1967	56	206
1967/1968	80	269
1968/1969	92	328
1969/1970	101	347
1970/1971	131	411
1971/1972	150	463
1972/1973	184	589
1973/1974	219	702
1974/1975	258	
1975/1976		
1976/1977		
1986/1987	368	969
1991/1992	413	712
1992/1993		
1993/1994	494	667
1994/1995	666	500
1995/1996		
1996/1997	589	1269
1997/1998	596	1310
1998/1999	606	1329
1999/2000	621	1333
2000/2001	626	1346
2001/2002	630	1361
2002/2003	634	1396
2003/2004	654	1389
2004/2005		
2005/2006	671	
2006/2007	663	
2007/2008	668	
2008/2009	668	

2009/2010	698	
2010/2011	706	1415
2011/2012	726	1498
2012/2013	747	1519
2013/2014	765	1573
2014/2015	771	1604
2015/2016	771	1612
2016/2017	777	1615

Źródło: opracowanie własne

Liczba pracowników systematycznie rosła, było to związane ze zwiększającą się liczbą studentów, a także wzrastała liczba pracowników niebędących nauczycielami: administracji i obsługi w związku z utrzymaniem zwiększającej się bazy lokalowej Politechniki Rzeszowskiej.

Rozdział 7. Studenci i organizacje studenckie

Studenci, niegdyś zwani żakami, czy akademikami[2053], stanowią konieczny element każdej uczelni wyższej. Bez studentów byłyby to jedynie ośrodki badawcze. Zatem można stwierdzić, że studenci są tak samo „starzy", jak uniwersytety. Obok obowiązków związanych ze studiami na wybranym kierunku, studenci w znaczący sposób stanowią o środowisku akademickim danej uczelni. Tworzą swój samorząd, działają w różnych organizacjach i strukturach.

Tabela 8. Liczba studentów w latach 1951-2016

L.p.	Rok	Liczba studentów na studiach dziennych	Liczba studentów na studiach wieczorowych	Liczba studentów na studiach zaocznych	Łączna liczba studentów
1	1951	0	86	0	86
2	1952	0	111	0	111
3	1953	0	127	0	127
4	1954	0	152	0	152
5	1955	0	141	0	141
6	1956	0	147	0	147
7	1957	0	107	0	107
8	1958	0	77	0	77
9	1959	0	92	0	92
10	1960	0	99	0	99
11	1961	0	72	0	72
12	1962	0	93	0	93
13	1963	206	171	0	377
14	1964	323	202	0	525
15	1965	505	226	186	917
16	1966	654	247	337	1238
17	1967	841	189	537	1567
18	1968	1025	229	589	1843
19	1969	1185	277	750	2212
20	1970	1355	365	710	2430
21	1971	1451	356	824	2631
22	1972	1679	408	800	2887

[2053] Natomiast do początków XX w. mianem studentów określano uczniów gimnazjów.

23	1973	1465	321	558	2344
24	1974	1809	631	1576	4016
25	1975	2240	620	2010	4870
26	1976	2148	676	2315	5139
27	1977	2521	1031	1823	5375
28	1978	2583	790	1999	5372
29	1979	2568	839	1874	5281
30	1980	2539	479	1935	4953
31	1981	2414	294	1568	4276
32	1982	2415	24	1452	3891
33	1983	2184	49	1108	3341
34	1984	1959	37	657	2653
35	1985	1989	22	525	2536
36	1986	1665	0	326	1991
37	1987	1587	0	133	1720
38	1988	1532	0	145	1677
39	1989	1686	0	193	1879
40	1990	1793	0	259	2052
41	1991	2495	0	400	2895
42	1992	3288	0	774	4062
43	1993	3857	0	958	4815
44	1994	4474	0	1315	5789
45	1995	4474	0	1760	6234
46	1996	5292	0	2159	7451
47	1997	5989	0	3172	9161
48	1998	6767	0	4568	11335
49	1999	7669	0	5097	12766
50	2000	8542	0	5399	13941
51	2001/2002	9451	0	6250	15701
52	2002/2003	10001	0	9504	19505
53	2003/2004	9137	0	4177	13314
54	2004/2005	8596	0	3085	11681
55	2005/2006	8647	0	3578	12225
56	2006/2007	8669	0	3512	12181
57	2007/2008	8594	0	3385	11979
58	2008/2009	9545	0	3714	13259
59	2009/2010	10912	0	3880	14792
60	2010/2011	12118	0	3699	15817
61	2011/2012	12757	0	3904	16661
62	2012/2013	12911	0	4514	17425
63	2013/2014	12157	0	4518	16675
64	2014/2015	12614	0	4129	16743
65	2015/2016	12787	0	3756	16543
66	2016/2017	12801	0	3382	16183

Źródło: opracowanie własne

7.1. Samorząd Studencki

Dzieje samorządów studenckich nie mają długiej tradycji. Można stwierdzić, że powstawały powoli wraz z rzeszowską uczelnią techniczną. W Polsce pierwszy niezależny parlament studencki pojawił się, co może być zaskoczeniem, dopiero w okresie PRL, w latach pięćdziesiątych minionego stulecia. Dokładnie rzecz biorąc, za zalążek studenckiej samorządności należy uznać wydarzenia z 1957 r. w Politechnice Gdańskiej. Właśnie w tym roku, w oparciu o inicjatywę jednego ze studentów uczelni, Andrzeja Konopackiego, pojawił się samorząd studencki. Przy jego organizacji sięgnięto do rozwiązań organizacji studenckich działających w Szwecji [2054] . W środowisku akademickim w całej Polsce struktury samorządności studenckiej rozwinęły się w burzliwym roku 1980. Ważnym wzorem był Uniwersytet Warszawski. Swego rodzaju instrukcję – projekt regulaminu samorządu studentów UW – zamieszczono w pierwszym numerze uczelnianego pisma „Głos wolny wolność ubezpieczający".

Mimo, że stan wojenny przerwał inicjatywy związane ze studencką samorządnością uczelnianą i wydziałową, to tego trendu nie można już było zlekceważyć. Nawet ustawa o szkolnictwie wyższym z 1982 r.[2055] usankcjonowała samorząd studencki. Informowała, że „studenci szkoły są zorganizowani w samorząd studencki i biorą udział w jego działalności"[2056]. Ponadto kolejne artykuły ustawy z rozdziału czwartego dotyczącego samorządu studenckiego mówiły o tym, że samorząd ma być powoływany do reprezentowania i ochrony studentów. Samorząd studencki powinien działać na podstawie wewnętrznego regulaminu zgodnego ze statutem szkoły, współdecydować o przyznawaniu studentom pomocy materialnej i mieć charakter opiniodawczy w sprawach kształcenia.

Jeszcze szersze uprawnienia studenckie samorządy zyskały na bazie ustawy z 1990 r.[2057]. Znacznie większy zakres działań i możliwości zapewniała samorządowi studenckiemu Ustawa o szkolnictwie wyższym z 1990 r., która m.in.: precyzowała, że „studenci uczelni tworzą samorząd studencki. 1. Samorząd studencki działa na podstawie regulaminu uchwalonego przez uczelniany organ uchwałodawczy tego samorządu. Regulamin wchodzi w życie po stwierdzeniu przez senat jego zgodności ze statutem uczelni. 2. Organy samorządu

[2054] https://samorzad.pg.edu.pl/historia-parlamentu-studentow-pg (15.08.2020 r.); https://historia.trojmiasto.pl/Pierwszy-taki-parlament-w-Polsce-n64130.html (15.08.2020 r.).
[2055] Dz.U. z 1982 r. nr 14, poz. 113.
[2056] Ustawa o szkolnictwie wyższym z 1982 r. Dz.U. 1982 nr 14 poz. 113, rozdział 4. Samorząd Studencki, art. 120.1.
[2057] Dz.U. z 1990 r. nr 65, poz. 385.

studenckiego są jedynym reprezentantem ogółu studentów. 3. Organy samorządu studenckiego decydują w sprawach rozdziału środków przeznaczonych przez organy uczelni na cele studenckie”[2058]. W kolejnym art. 157. tej ustawy była mowa o tym, że przedstawiciele samorządów studenckich wszystkich uczelni utworzą jedno centralne, ogólnopolskie przedstawicielstwo samorządów studenckich mający prawo opiniowania projektów aktów normatywnych dotyczących studentów, a także że minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego zapewni środki finansowe na działania tego przedstawicielstwa. Z kolei art. 160. 1. dawał prawo samorządowi dla poparcia swych żądań, jeśli pojawiłby się problem sporu zbiorowego w ważnych dla studentach sprawach nawet poprzez przygotowanie akcji protestacyjnej[2059].

Samorząd studencki stanowi ważną organizację działającą w każdej uczelni wyższej[2060]. Reprezentuje ogół studentów danej uczelni, a jego zadaniem jest integracja środowiska akademickiego. Samorząd studencki ma znaczny wpływ na działalność uczelni, a jego członkowie m.in. uczestniczą w wyborach władz uczelni, posiedzeniach senatu, mają wpływ na ustalanie polityki stypendialnej oraz regulaminów przyznawania świadczeń w zakresie pomocy materialnej studentom. Ponadto uczestniczą w opracowaniu regulaminów domów studenckich. Studencka reprezentacja ma też charakter opiniodawczy w sprawach kształcenia. Kolejnymi przewodniczącymi Samorządu Studenckiego Politechniki Rzeszowskiej byli:

- Andrzej Warchoł 1983/1984
- Marek Łukaszewicz 1985/1986, WBiIŚ
- Jan Wójcik 1986/1987, WE
- Krzysztof Jabłoński 1987/1988
- Bogdan Jaklewicz 1988/1989, WBiIŚ
- Ireneusz Pikuła 1989/1990, WBMiL
- Roman Tudaj 1994/1995, WE
- Piotr Janowski 1995/1996, WBiIŚ
- Krzysztof Matłok 1996/1997, 1997/1998, WE
- Daniel Kozdęba 1998/1999, 1999/2000, WBMiL
- Rafał Rojowski 2000/2001 WBiIŚ
- Tomasz Ogórek 2001/2002, 2002/2003, WBMiL

[2058] Ustawa z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym. Dz.U. 1990 nr 65 poz. 385, rozdział 2. Samorząd organizacje studenckie Art. 156. 1., s. 56.
[2059] Tamże.
[2060] Por. www.ssprz.pl (28.09.2020 r.).

- Robert Prus 2004/2005, 2005/2006, WCh
- Adam Sarat 2006/2007
- Piotr Marek 2007/2008, WEiI
- Łukasz Szuba 2008/2009, WBMiL
- Judyta Rżany 2009/2010 WMiFS
- Damian Pochroń 2011/2012, WBiIŚ
- Michał Minda 2012/2013, 2013/2014, WZ
- Karol Fill 2014/2015, 2015/2016, WZ
- Mateusz Wośko 2016/2017, WBMiL

Samorząd Studencki Politechniki Rzeszowskiej zawsze aktywnie włączał się w wymienione obszary działań oraz w inne, doraźne. Np. „w 1995 r. Samorząd Studencki podjął wstępne przygotowania do organizacji I Targów Pracy' 96 w środowisku akademickim Rzeszowa"[2061].

18-19 kwietnia odbyły się 1996 r. II Targi Pracy, przy organizacji których także uczestniczył Samorząd Studencki PRz. Ponadto „w okresie wakacyjnym Samorząd prowadził akcję »pokój dla żaka« zmierzającą do zebrania od mieszkańców Rzeszowa i okolic ofert na wynajem kwater prywatnych. Z pośrednictwa Samorządu skorzystało około 150 studentów"[2062]. Organizowano imprezy studenckie: Juwenalia, Jesień z kabaretem, Zima z kabaretem i wieczory klubowe.

Fot. 327. PRz. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[2061] Archiwum Uczelni, *Roczne Sprawozdanie z Działalności Uczelni w 1995 roku*, Rzeszów 1996, s. 10.
[2062] Archiwum Uczelni, *Sprawozdanie z Działalności Władz Uczelni w 1996 roku*, Rzeszów 1997, s. 14.

W kwietniu 1997 r. zorganizowano III Targi Pracy. „W imprezie wzięło udział 26 wystawców – prezentujących firmy zainteresowane zatrudnianiem absolwentów szkół wyższych” [2063] . W trakcie targów odbywały się wykłady i prezentacje, jak np. o przeciwdziałaniu bezrobociu. Samorząd zorganizował wiele imprez dla studentów, w tym obozy adaptacyjne dla nowo przyjętych studentów, obozy wypoczynkowe i szkolenia, brał udział w ustaleniach zmian do regulaminu studiów, regulaminu Samorządu i regulaminu pomocy materialnej.

„W dniach 1-8 września 1998 r Samorząd Studencki Politechniki Rzeszowskiej zorganizował Środowiskowe Obozy adaptacyjne dla studentów roku »zerowego« w Polańczyku Zdroju”[2064].

Samorząd Studencki by również organizatorem I Targów Edukacyjnych „w dniach 26-27 lutego 1999 r. […]. Targi cieszyły się dużym zainteresowaniem ze strony uczniów, rodziców i nauczycieli szkół makroregionu południowo-wschodniej Polski”[2065]. A w październiku tego samego roku zorganizowano konferencję z 150 uczestnikami, podczas której omawiano m.in. sprawy nowelizacji prawa o szkolnictwie wyższym oraz sprawy kredytów studenckich.

„W dniach 11-12 lutego 2000 r. II Rzeszowskie Targi Edukacyjne połączone z dniami Otwartymi Politechniki Rzeszowskiej. […]. W targach wzięło udział 14 uczelni publicznych i niepublicznych regionu południowej Polski”[2066]. Zorganizowano również IV Targi Pracy z 9 firmami z regionu oraz Juwenalia[2067], akcję „Pokój dla Żaka”[2068], podczas której zebrano ponad 2500 ofert. W 2000 r. odbyły się wybory do władz Samorządu Studenckiego[2069].

„Z inicjatywy Samorządu odbyły się m.in.: w terminie od 16 do 17 maja 2001 r. Dni Politechniki Rzeszowskiej zorganizowane w związku z obchodami 50-lecia wyższego szkolnictwa technicznego w Rzeszowie” [2070] . Ponadto Samorząd włączył się w integrację akademickiego ruchu naukowego Politechniki Rzeszowskiej organizując „19 kwietnia 2001 r.

[2063] Archiwum Uczelni, *Sprawozdanie z Działalności Władz Uczelni w 1997 roku*, Rzeszów 1998, s. 18.
[2064] Archiwum Uczelni, *Sprawozdanie z Działalności Politechniki Rzeszowskiej w 1998 roku*, Rzeszów 1999, s. 21.
[2065] Archiwum Uczelni, *Sprawozdanie z Działalności Politechniki Rzeszowskiej w 1999 roku*, Rzeszów 2000, s. 22.
[2066] Archiwum Uczelni, *Sprawozdanie z Działalności Politechniki Rzeszowskiej w 2000 roku*, Rzeszów 2001, s. 23.
[2067] *Juwenalia 2000, czyli VII Rzeszowskie Juwenalia studentów rzeszowskich szkół wyższych*, „Gazeta Politechniki” 2000, nr 6-8(78-80), s. 34.
[2068] *V edycja akcji „Pokój dla żaka"*, „Gazeta Politechniki” 2000, nr 9(81), s. 21.
[2069] *Zdemaskowanie „VIP-ów” z Samorządu Studentów Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki” 2000, nr 3(75), s. 21-22.
[2070] Archiwum Uczelni, *Sprawozdanie z Działalności Politechniki Rzeszowskiej w 2001 ro*ku, Rzeszów 2002, s. 21.

[…] »Integracyjne Spotkanie Studenckich Kół Naukowych Politechniki Rzeszowskiej« przygotowane przez członków Studenckiego Koła Naukowego Reklamy działającego na Wydziale Zarządzania i Marketingu. Ta długo przygotowywana impreza, wpisana w 50. rocznice powstania wyższego szkolnictwa technicznego w naszym mieście, składała się z trzech części”[2071].

W 2002 r. Samorząd był inicjatorem wielu imprez m.in. przygotowano „Wernisaż Grafiki Komputerowej”[2072] oraz tradycyjnie Juwenalia[2073]. W grudniu 2002 r. dokonano wyboru nowego przewodniczącego Rady Uczelnianej Samorządu Studentów Politechniki Rzeszowskiej[2074].

Do cyklicznie przygotowywanych przez Samorząd imprez w 2003 r. dołączono Dzień Marka Kotańskiego (społecznika, który stworzył centrum pomocy narkomanom), Rzeszowskie Euronalia[2075] i międzynarodową konferencję, która odbyła się „30 maja 2003 r. […] »Inżynier w Unii Europejskiej«, w której tematyka dołączyła do zmian, jakie nastąpią w Polsce po przystąpieniu do Unii”[2076]. Ponadto już po raz trzeci urządzono spotkanie integracyjne Studenckich Kół Naukowych Politechniki Rzeszowskiej.

Fot. 328. Pokazy koła naukowego studentów. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[2071] M. Gębarowski, *Integracja akademickiego ruchu naukowego Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki” 2001, nr 5-6(89-90), s. 23.
[2072] Archiwum Uczelni, *Sprawozdanie z Działalności Politechniki Rzeszowskiej w 2002 roku*, Rzeszów 2003, s. 22.
[2073] K. Lorek, , *Juwenalia 2002*, „Gazeta Politechniki” 2002, nr 5(101), s. 25.
[2074] *Nowe oblicze samorządu,* „Gazeta Politechniki” 2002, nr 511-12(107-108, s. 29.
[2075] Wspólne Juwenalia rzeszowskich uczelni wyższych. https://rzeszow.studentnews.pl/serwis.php?s=56&pok=8095 (21.10.2020 r.).
[2076] Archiwum Uczelni, *Sprawozdanie z Działalności Politechniki Rzeszowskiej w 2003 roku*, Rzeszów 2004, s. 24.

„Powoli staje się już tradycją, że w kwietniu lub maju odbywają się Integracyjne Spotkania Studenckich Kół Naukowych […]. W tym roku (19 maja) po raz pierwszy impreza integrująca akademicki ruch naukowy przybrała formę zawodów sportowych”[2077].

Fot. 329. Pokazy łazika marsjańskiego zbudowanego przez koło naukowe studentów. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Samorząd dbał także o szkolenia dla studentów i w 2004 r. zorganizowano Studenckie Warsztaty Autoprezentacji, „podczas których studenci mogli znaleźć odpowiedzi na pytania: »Jak skutecznie szukać pracy? Co zwiększa nasze szanse w zdobyciu pracy? Czego powinniśmy unikać? Jakie są oczekiwania pracodawcy?«”[2078].

Natomiast w 2005 r. najważniejszą wydarzeniem organizowanym przez Samorząd Studencki był Zjazd Komisji Forum Uczelni Technicznych „w dniach 3-5 czerwca 2004 r. […], działającej przy Parlamencie Studentów RP, w trakcie którego dyskutowano m.in. na temat zwiększenia liczby godzin języka obcego oraz praktyk studenckich”[2079].

W tym samym roku dzięki inicjatywie Samorządu Studenckiego zostały zapoczątkowane „»I dni Sportu Politechniki Rzeszowskiej« oraz »Wernisaż Grafiki Komputerowej« zorganizowany we współpracy z Wydziałem Elektrotechniki i Informatyki”[2080].

Samorząd prowadził akcje charytatywne dla dzieci, w 2006 r. „Samorząd Studentów naszej uczelni wspólnie z Radą Osiedla po raz drugi przeprowadził »Mikołajkową Akcję«, która miała na celu zebranie pieniędzy na prezenty dla wybranego Domu Dziecka. W tym roku

[2077] M. Gębarowski, *Integracja na sportowo...*, „Gazeta Politechniki” 2003, nr 6-8 (114-116), s. 31.
[2078] A. Wójcik, M. Woźny, *Studenckie Warsztaty Autoprezentacji*, „Gazeta Politechniki” 2004, nr 1-2 (121-122), s. 32.
[2079] Archiwum Uczelni, *Sprawozdanie z Działalności Politechniki Rzeszowskiej w 2004 roku*, Rzeszów 2005, s. 27.
[2080] Archiwum Uczelni, *Sprawozdanie z Działalności Politechniki Rzeszowskiej w 2005 roku*, Rzeszów 2006, s. 29.

był to Dom Dziecka nr 2 w Rzeszowie przy ul. Nizinnej. Akcja trwała od 12 do 16 grudnia 2005 r."[2081]. Łącznie zebrano ponad 4 tys. zł.

W 2007 r. Samorząd zorganizował wiele imprez kulturalnych. Cyklicznie odbywające się imprezy kulturalne to „Otrzęsiny", „Juwenalia", akcja „Pokój dla Żaka", „Mikołajki". Najważniejszą cykliczną imprezą organizowaną przez Samorząd są Targi Edukacyjne połączone z Dniami Otwartymi Politechniki Rzeszowskiej[2082].

Fot. 330. Koła naukowych studentów. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Integracja Naukowych Kół Studenckich w 2008 r. przyczyniła się tego, że zostało zawarte „porozumienie Studenckich Kół Naukowych Politechniki Rzeszowskiej na rzecz transferu wiedzy i innowacji […] 21 kwietnia 2008 r. […]. Najistotniejszym postanowieniem zawartym w porozumieniu jest to, że podstawową formą współpracy będą organizowane wspólnie, przynajmniej raz w roku, seminaria"[2083].

Fot. 331. Działalność kół naukowych studentów. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[2081] M. Maciejewska, A. Sarat, *Mikołajki 2005*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 1-2 (145-146), s. 35.
[2082] Archiwum Uczelni, *Sprawozdanie z Działalności Politechniki Rzeszowskiej w 2007 roku*, Rzeszów 2008, s. 32.
[2083] R. Tabisz, *„Od pomysłu do przemysłu" I Seminarium Porozumienia Studenckich Kół Naukowych Politechniki Rzeszowskiej na rzecz transferu wiedzy i innowacji*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 9-10 (177-178), s. 38.

25 kwietnia 2009 r. „odbył się kolejny, II rajd samochodowy zorganizowany przez Samorząd Studencki Politechniki Rzeszowskiej i Automobilklub Rzeszowski oraz Studenckie Koło Naukowe Mechaników PRz − sekcja samochodowa”[2084].

Samorząd zajmuje się wszystkimi sprawami studenckimi zaczynając od uczestnictwa w wyborach władz uczelni, przez uczestnictwo w przygotowaniu regulaminu świadczenia pomocy materialnej studentom, sprawy organizacyjne procesu dydaktycznego na organizacji imprez studenckich kończąc. W 2010 r. kolejny raz bawiono się na wspólnej imprezie. „W bieżącym roku samorządy studenckie rzeszowskich uczelni wyższych zdecydowały połączyć swoje siły i zorganizować wspólnie »Dni Kultury Studenckiej – XVII Rzeszowskie Juwenalia«, które odbyły się w dniach 12-14 maja 2010 r.”[2085].

Rok później oprócz tych imprez studencki zorganizowano, jak co roku, otrzęsiny dla studentów I roku studiów. „W rzeszowskim klubie »Live« 12 października 2010 r. uroczyście przyjęliśmy w nasze szeregi koleżanki i kolegów studentów pierwszego roku studiów. W tej dorocznej ceremonii wziął udział prorektor ds. kształcenia prof. dr hab. inż. Leszek Woźniak”[2086].

Fot. 332. Adapciak PRz. Źródło: https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/adapciak-prz-czas-zaczac-przygode-z-politechnika-rzeszowska-juz-na-wakacjach-1381.html.

„W 2014 r. „Samorząd organizował akcje charytatywne, kulturalne, jak i spotkania integracyjne. m.in.: Obóz Adaptacyjno-Szkoleniowy »Adapciak PRz« dla przyszłych studentów, Otrzęsiny PRz, Międzynarodowy Dzień Studenta, Studenckie Mikołajki na rzecz Placówki Opiekuńczo Wychowawczej w Sanoku, XXI Rzeszowskie Juwenalia, Galę Miss i Mistera PRz”[2087].

[2084] E. Dominiewska, *„Ostra jazda" na Politechnice*, „Gazeta Politechniki” 2009, nr 6 (186), s. 19.
[2085] J. Rżany, *XVII Rzeszowskie Juwenalia*..., „Gazeta Politechniki” 2010, nr 7-9 (199-201), s. 38.
[2086] M. Minda, *Otrzęsiny 2010*, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 1-2 (205-206), s. 21.
[2087] *Sprawozdanie uczelni za rok 2014*, s. 27.
file:///C:/Users/JR/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/sprawozdanie_dzialalnosc_uczelni_2014%20(1).pdf (07.05.2020 r.).

Fot. 333. Aktywność studentów. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Następny rok przyniósł zmiany w zarządzie Samorządu, gdyż „dnia 19 czerwca 2012 r. odbyły się wybory Samorządu Studenckiego Politechniki Rzeszowskiej na rok akademicki 2012/2013”[2088].

8 maja 2013 r. na Rynku w Rzeszowie, rozpoczęły się XX Juwenalia Rzeszowskie. „Zgodnie z tradycją, prezydent Rzeszowa przekazał na ręce przewodniczącego Samorządu Studenckiego Politechniki Rzeszowskiej Michała Mindy klucz do bram miasta i oficjalnie rozpoczął długo wyczekiwane święto żaków, mówiąc: życzę Wam dużo miłości, spełnienia marzeń i samych dobrych ocen w indeksach”[2089].

22 czerwca 2015 r. odbyły następne wybory do władz Samorządu Studenckiego „Przewodniczącym na kolejną kadencję został wybrany student 5. roku logistyki Karol Fill. Funkcję zastępcy objął Mateusz Wośko, sekretarza natomiast Wojciech Fiksa. Skład Zarządu uzupełniają: Żaneta Kardasz, Adrianna Sroka, Adam Rybiński i Wojciech Burzyński” [2090].

W 2016 r. Samorząd przygotował różnego rodzaju akcje charytatywne, kulturalne, spotkania integracyjne, m.in.: „Obóz Adaptacyjno-Szkoleniowy »Adapciak PRz« dla przyszłych studentów, Otrzęsiny PRz, Międzynarodowy Dzień Studenta, Studenckie Mikołajki, XXIII Rzeszowskie Juwenalia, Galę Miss i Mistera PRz, akcję »Pokój dla Żaka«”[2091]. Samorząd Studencki wydał kalendarz studencki oraz przeprowadził akcję zbierania składek na ubezpieczenia dla studentów.

[2088] A. Graba, *Samorząd Studencki w nowym składzie*, „Gazeta Politechniki” 2012, nr 9-10 (225-226), s. 41.
[2089] J. Sitek, *Żacy przejęli władzę w Rzeszowie Juwenalia i po...*, „Gazeta Politechniki” 2013, nr 7-8 (235-236), s. 36.
[2090] A. Sroka, *Samorząd Studencki w nowym składzie*, „Gazeta Politechniki” 2015, nr 9-10 (261-262), s. 46.
[2091] *Sprawozdanie uczelni za rok 2016,* s. 14. file:///C:/Users/JR/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/sprawozdanie_2016%20(1).pdf 29.04.2020 r. (29.04.2020 r.).

Fot. 334. Pokój dla żaka. Źródło: http://www.ssprz.pl/aktualnosci/?page=3.

Zgodnie ze swoim statutem Samorząd Studencki PRz zajmuje się działalnością na rzecz wszystkich studentów uczelni i przyczynia się do ich integracji oraz rozwoju społeczności akademickiej.

Fot. 335. Aktywność kół naukowych studentów. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Tabela 9. Wykaz absolwentów rzeszowskiej uczelni technicznej w latach 1951-2016

Rok	WBMiL	WEiI	WBIŚiA	WCh	WZ	WMiFS	Łącznie
1951-1954	0	0	0	0	0	0	0
1955	24	0	0	0	0	0	24
1956	27	0	0	0	0	0	27
1957	35	0	0	0	0	0	35

1958	16	0	0	0	0	0	16
1959	17	0	0	0	0	0	17
1960	0	0	0	0	0	0	0
1961	7	0	0	0	0	0	7
1962	9	0	0	0	0	0	9
1963	16	0	0	0	0	0	16
1984	12	0	0	0	0	0	12
1965	0	0	0	0	0	0	0
1966	47	0	0	0	0	0	47
1967	44	26	0	0	0	0	70
1968	64	69	0	0	0	0	133
1969	97	62	0	0	0	0	159
1970	116	91	43	0	0	0	250
1971	119	79	56	0	0	0	254
1972	144	84	82	62	0	0	372
1973	109	83	107	55	0	0	354
1974	161	99	128	28	0	0	416
1975	210	92	156	77	0	0	535
1976	384	101	166	34	0	0	685
1977	289	75	57	29	0	0	450
1978	417	123	146	32	0	0	450
1979	290	101	173	63	0	0	627
1980	313	132	189	79	0	0	713
1981	311	127	217	111	0	0	766
1982	282	117	175	101	0	0	675
1983	270	123	225	99	0	0	717
1984	286	78	159	72	0	0	595
1985	212	101	103	65	0	0	481
1986	283	111	195	65	0	0	654
1987	341	127	183	45	0	0	696
1988	125	95	62	32	0	0	314
1989	124	81	58	23	0	0	286
1990	140	71	48	25	0	0	284
1991	105	68	58	26	0	0	257
1992	100	67	40	17	0	0	224
1993	98	82	37	19	0	0	236
1994	113	85	68	41	0	0	307
1995	134	122	85	47	0	0	388
1996	189	178	124	53	0	0	544
1997	215	294	216	104	0	0	829
1998	202	263	158	116	194	0	933
1999	255	262	171	147	684	0	1519
2000	253	302	198	141	1090	0	1984
2001	353	328	170	136	931	0	1918
2001/2002[2092]	370	602	327	119	1451	0	2869
2002/2003	464	671	334	127	1755	0	3351
2003/2004	517	653	294	123	2058	0	3645
2004/2005	543	513	294	151	699	0	2200
2005/2006	488	548	209	129	1474	0	2848
2006/2007	483	463	248	129	1351	0	2674
2007/2008	390	395	332	136	1298	46	2597
2008/2009	428	375	367	130	1000	77	2377
2009/2010	440	333	306	176	1575	122	2952
2010/2011	645	566	645	276	1563	116	3811
2011/2012	763	456	654	283	1289	127	3572

[2092] Od roku 2001/2002 dane do sprawozdań ministerialnych i GUS były podawane nie za rok kalendarzowy, ale rok akademicki.

2012/2013	739	419	825	277	1824	159	4243
2013/2014	855	475	963	301	1757	192	4543
2014/2015	1124	744	1057	283	1694	232	5134
2015/2016	1185	610	1246	355	1573	199	5168
2016/2017	1195	711	874	326	1596	128	4830
Łącznie	17987	12833	13028	5265	26856	1398	77367

Źródło: Opracowanie własne

7.2. Organizacje studenckie – od ZMS do NZS

Związek Młodzieży Socjalistycznej

Związek Młodzieży Socjalistycznej (ZMS) powstał 3 stycznia 1957 r. w Warszawie „w wyniku zjednoczenia Rewolucyjnego Związku Młodzieży z popieranym przez partię Związkiem Młodzieży Robotniczej[2093]". Związek ideowo, politycznie i organizacyjnie był podporządkowany PZPR; stanowił jego młodzieżową przybudówkę. Koło ZMS przy rzeszowskim Terenowym Studium Wieczorowym Wydziału Mechanicznego Politechniki Krakowskiej utworzone zostało w 1960 r. Trzy lata później „w grudniu 1963 utworzono Komitet Uczelniany Związku Młodzieży Socjalistycznej[2094]". 21 lutego 1964 r. związek został zarejestrowany za zgodą rektora Romana Niedzielskiego. Na czele Komitetu Uczelnianego ZMS – jako pierwszy sekretarz – stanął Roman Goc. Sekretarzem KU byli Waldemar Lesiński i Zbigniew Falkiewicz. Komitet miał też opiekuna w osobie nauczyciela akademickiego; był nim dr Marek Rytel.

Kolejnymi Przewodniczący Zarządu Uczelnianego ZMS przy WSI-PRz byli:

Roman Goc

- Czesław Decnik
- Stanisław Rzucidło
- Antoni Buk
- Jerzy Argasiński
- Albin Skonieczny
- Zbigniew Magiera

Aktywistami organizacji byli m.in.: Aleksander Lesiński, Janina Ciepiela, Roman Buszek, Edward Rajman, Ryszard Wittwer, Jan Klecha, Jan Pyznarski, Walery Zięba, Lucjan Góźdź, Janusz Popiel, Waldemar Sokoliński, Anna Kawa[2095].

[2093] I. Zimoch-Piaskowska, *Działalność Związku Młodzieży Socjalistycznej w liceach ogólnokształcących w Częstochowie*, „Prace Naukowe" Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie 2014, t. XXIII, s. 533.
[2094] K. Oczoś, dzieło cytowane, s. 110.
[2095] Tamże, s. 111.

Związek miał szerokie zainteresowania i różnorodną aktywność. Między innymi wspierał studentów w przygotowaniu do sesji egzaminacyjnych, inicjował organizację klubu studenckiego, akcje promujące uczelnię w szkołach średnich województwa rzeszowskiego, prowadził redakcję radiowęzła uczelnianego, nadzorował odczyty i spotkania dyskusyjne z działaczami partyjnymi, promował niedzielne prace społeczne oraz porządkowanie terenu uczelni, zajmował się też poszukiwaniem organizacji przyznających stypendia, itp. Członkowie ZMS współpracowali z siostrzaną organizacją w krakowskiej AGH. W roku akademickim 1964/1965 prowadzono akcję propagandową związaną z III Krajowym Zjazdem ZMS[2096].

W grudniu 1969 r. struktury ZMS w rzeszowskiej WSI zrzeszały 511 członków[2097]. Związek Młodzieży Socjalistycznej działał do 1976 r. kiedy powołano Związek Socjalistycznej Młodzieży Polskiej. Doszło do tego „na zjeździe zjednoczeniowym obradującym 28-29 kwietnia 1976 r. w Sali Kongresowej warszawskiego Pałacu Kultury i Nauki z udziałem blisko 1500 delegatów reprezentujących ZMS, Związek Socjalistycznej Młodzieży Wiejskiej i Socjalistyczny Związek Młodzieży Wojskowej, spośród których zetemesowcy stanowili najliczniejszą, 687-osobową grupę”[2098]. Upartyjniona organizacja oficjalnie skupiała swoje zainteresowanie wokół zagadnień pomocy społecznej, rekreacji, sportu, kultury, edukacji, ekologii. ZSMP było organizatorem wielu olimpiad przedmiotowych (w tym Turnieju Wiedzy i Umiejętności Budowlanych), których laureaci na szczeblu centralnym otrzymywali bez egzaminu wstępnego indeksy na studia. Mimo deklarowanej liczebności ZSMP na poziomie 1,5 miliona członków w skali kraju, na Politechnice Rzeszowskiej była to raczej śladowa struktura. Działacze ZSMP z rzeszowskiej uczelni technicznej skupiali swoją uwagę na aktywności w zakresie sportu i turystyki.

Zrzeszenie Studentów Polskich

Zrzeszenie Studentów Polskich (ZSP) zostało założone w kwietniu 1950 r. w Warszawie. ZSP było organizacją nadzorowaną przez władze uczelniane, ale jeszcze bardziej przez tak zwany „czynnik partyjny”[2099]. Stąd samodzielna aktywność ZSP w dużej mierze skupiała się na sprawach bytowych studentów, a w pewnej mierze również wokół akademickiego życia kulturalnego.

[2096] Tamże.
[2097] Tymczasem w skali kraju do ZMS należało około milion członków.
[2098] J. Sadowska, *Sercem i myślą związani z Partią Związek Młodzieży Socjalistycznej (1957-1976). Polityczne aspekty działalności,* Wydawnictwo TRIO Warszawa 2010, s. 411.
[2099] Por. M. Szumiło, *Szefowie młodzieżówki komunistycznej w Polsce 1944-1990*, [w:] *To idzie młodość. Młodzież w ideologii i praktyce komunizmu*, red. D. Magiera, Lublin – Radzyń Podlaski 2016, s. 325-342.

Początki działalności Zrzeszenie Studentów Polskich w Rzeszowie sięgają 1961 r., kiedy to uformowano zalążek organizacji w postaci Rady Wydziałowej w Studium Wydziału Mechanicznego Politechniki Krakowskiej w Rzeszowie. W samodzielnej „Wyższej Szkole Inżynierskiej w Rzeszowie ZSP rozwinęło zorganizowaną działalność od roku akademickiego 1964/1965[2100]". Jak wspomniano ZSP zajmowało się sprawami studenckimi, np. rozdziałem praktyk zagranicznych, opieką zdrowotną studentów, kontrolami stołówki, warunkami do nauki i wypoczynku studentów, sprawami ich rozwoju kulturalnego, itp.

W pierwszej dekadzie działalności kolejnymi przewodniczącymi ZSP przy WSI byli:

- Jerzy Hoffman,
- Jerzy Olbrycht,
- Józef Jabłoński,
- Jerzy Łobaczewski,
- Marian Burda,
- Zbigniew Szymański,
- Jan Potoniec.

Pod koniec 1970 r. Zrzeszenie Studentów Polskich przy Wyższej Szkole Inżynierskiej w Rzeszowie skupiało 1167 członków i siłą rzeczy stanowiło w tym czasie najliczniejszą strukturę studencką. W ramach Rady Uczelnianej ZSP aktywnie funkcjonowały Zespół Pieśni i Tańca, Klub „Pro-Muisca", Teatr Poezji „Cykoria", Studencki Klub Satyry „Paradoks" oraz Klub Studencki „Wuesik".

„W roku 1973 działające na uczelniach organizacje: Zrzeszenie Studentów Polskich (ZSP), Związek Młodzieży Socjalistycznej (ZMS) oraz Związek Młodzieży Wiejskiej (ZMW) połączono tworząc Socjalistyczny Związek Studentów Polskich (SZSP)[2101]".

Przewodniczący SZSP

- Jerzy Kulpiński,
- Krzysztof Trzeciak,
- Janusz Jerszów,
- Zygmunt Radek,
- Marek Wzorek,
- Mieczysław Torba,
- Mirosław Praczuk,

[2100] K. Oczoś, dzieło cytowane, s. 111.
[2101] Tamże, s. 173.

– Jerzy Sznerch.

Struktura SZSP była scentralizowana i wyraźnie uzależniona od uczelnianej organizacji partyjnej – PZPR. Tym niemniej była formą pewnej reprezentacji studenckiej. Przedstawiciele związku uczestniczyli w posiedzeniach Senatu, Rad Wydziału i Rady ds. Młodzieży, pod jej patronatem funkcjonowało osiem kół naukowych, działały też wyspecjalizowane komisje, np. turystyki, zagraniczna, nauki, szkoleń, sportu, studiów dla pracujących i inne. SZSP popularyzował także rekreację i turystykę wśród studentów, chociażby poprzez organizowanie rajdów, czy też akcji „Lato", „Zima". Związek również inspirował i prowadził dość szeroką działalność kulturalną studencką, np. w ramach aktywności Centralnego Klubu Studenckiego „Plus", klubów „Dedal" i „Rezonans".

Po 13 grudnia 1981 r. działalność wszelkich organizacji uczelnianych została zawieszona. W roku akademickim 1983/1984, już po zniesieniu stanu wojennego, organizacje studenckie zaczęły się powoli odradzać. Reaktywowano także Zrzeszenie Studentów Polskich, które skupiało wówczas 120 członków.

Przewodniczącymi ZSP przy Politechnice Rzeszowskiej w latach 80. i 90. XX w. byli:

– Marek Zięba,
– Ireneusz Cichoński,
– Wiesława Bała,
– Jerzy Szwed,
– Jerzy Pado.

Jednak po stanie wojennym ZSP nie odrodził się już jako silna, masowa organizacja. Zyskał bardzo poważną konkurencję w postaci działającego w podziemiu . „Funkcjonowanie NZS miało wpływ na wybór studentów zainteresowanych zrzeszeniem się w organizacji studenckiej. W latach osiemdziesiątych XX w. nielegalny NZS stanowił realną alternatywę dla osób, które nie podzielały poglądów reprezentowanych przez działaczy ZSP[2102]". Ponadto zauważono brak zainteresowania działalnością w studenckim ruchu ze strony młodzieży akademickiej. Związek po 1989 r. zaczął coraz bardziej tracić na popularności, na czoło organizacji studenckich wysunął się Samorząd Studencki.

[2102] M. Zieliński, *Zarys historii Rady Uczelnianej Zrzeszenia Studentów Polskich przy UMK w Toruniu 1950-1989*, „Rocznik Toruński", t. 39. 2012, s. 95.

Niezależne Zrzeszenie Studentów

Niezależne Zrzeszenie Studentów (NZS) zawiązało się w Warszawie 22 września 1980 r. podczas kilkudniowego spotkania na Politechnice Warszawskiej grup założycielskich z uczelni w całej Polsce. Do oficjalnej rejestracji zrzeszenia doszło dopiero 17 lutego 1981 r.; stało się tak pod naciskiem strajków i demonstracji studenckich. Na stanowisko przewodniczącego wybrano Jarosława Guzego z Uniwersytetu Jagiellońskiego[2103].

Pierwszy Tymczasowy Komitet Założycielski NZS w Rzeszowie powstał 10 października 1980 r. w Wyższej Szkole Pedagogicznej z inicjatywy Radosława Wyrzykowskiego (studenta I roku fizyki). Potem struktury NZS pojawiły się również na Politechnice Rzeszowskiej, a następnie w pozostałych uczelniach miasta: Akademii Rolniczej oraz Filii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Dokładnie rzecz biorąc 13 października 1980 r. dwudziestu trzech studentów z Wydziału Mechanicznego Politechniki Rzeszowskiej utworzyło Komitet Założycielski Niezależnego Zrzeszenia Studentów. Na jego czele stanął Paweł Kufel. Następnego dnia studenci uzyskali zgodę doc. dr hab. inż. Kazimierza Oczosia, rektora Politechniki, na prowadzenia działalności. NZS miało swoją siedzibę w domu studenckim „Ikar". Otrzymało również zgodę na dostęp do uczelnianego zakładu małej poligrafii[2104].

Deklarowanym celem NZS było uzyskanie przez uczelnie pełnej autonomii, demokratycznymi wyborami władz akademickich, zwiększenie liczebności przedstawicieli studentów w uczelnianych organach kolegialnych (senacie i radach wydziałów), zamianą rocznej służby wojskowej na dwuletnie zajęcia w ramach Studium Wojskowego, zniesienie nakazów pracy[2105].

Pierwszym przejawem aktywności politechnicznego NZS było złożenie wieńca pod pomnikiem Tadeusza Kościuszki w Rzeszowie w święto niepodległości 11 listopada 1980 r. Obok dr Jana Drausa pod pomnikiem przemawiał także Paweł Kufel, przewodniczący Komitetu Założycielskiego NZS Politechniki Rzeszowskiej. Pod koniec listopada tego roku liczba członków NZS w Politechnice przekroczyła 500 osób. „Oprócz Pawła Kufla w posiedzeniach Senatu i Rady Szkoły ds. Młodzieży z ramienia NZS uczestniczyli: Zbigniew

[2103] Por. A. Anusz, *Niezależne Zrzeszenie Studentów w latach 1980-1989*, Wyd. Akces, Warszawa 1991; W. Tarnawska, *Niezależne Zrzeszenie Studentów*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011.
[2104] K. Oczoś, dzieło cytowane, s. 188-189; W. Tarnawska, *Niezależne Zrzeszenie Studentów w Rzeszowie*, [w:] *Encyklopedia Solidarności*, http://www.encysol.pl/wiki/Niezale%C5%BCne_Zrzeszenie_Student%C3%B3w_w_Rzeszowie (17.03.2018).
[2105] Por. A. Kura, *Powstanie i działalność Niezależnego Zrzeszenia Studentów w Rzeszowie 1980-1989*, [w:] *Od ostatnich Leśnych do Solidarności. Z dziejów opozycji politycznej i oporu społecznego w Polsce południowo-wschodniej (1956-1989)*, red. M. Gliwa, M. Krzysztofiński, Wyd. IPN, Rzeszów 2014.

Szymański, Tadeusz Szafran, Marek Makiewicz, Paweł Wiśniewski i Grzegorz Sierakowski”[2106].

W lutym 1981 r. rzeszowski NZS przyłączył się do łódzkiego strajku studentów. NZS Politechniki Rzeszowskiej zorganizowało 17 lutego wiec z udziałem ponad 500 studentów. Podczas wiecu przemawiali rektor K. Oczoś oraz przedstawiciele NZS i Socjalistycznego Zrzeszenia Studentów Polskich. Studenci proklamowali strajk w formie „solidarnego oczekiwania w budynku »A« Politechniki”[2107]. Z niemniejszą aktywnością i zaangażowaniem liczbowym wspierano rolników protestujących w siedzibie rzeszowskiej WRZZ. Studenci z NZS zajmowali się informacją, prowadzili obsługę techniczną (m.in. druk materiałów propagandowych), a także kolportażem.

Także w lutym 1981 r. przedstawiciele NZS z uczelni rzeszowskich powołali Ogólnopolski Studencki Komitet Obrony Osób Więzionych za Przekonania. Na jego czele stanęli studenci z WSP – Marek Wójcik (filologia germańska) oraz Radosław Wyrzykowski. Wkrótce, w marcu 1981 r. zawiązała się Międzyuczelniana Komisja Koordynacyjna NZS. Poszczególne uczelnie Rzeszowa reprezentowali: Radosław Wyrzykowski – WSP, Paweł Kufel – PRz, Andrzej Lignarski – Akademia Rolnicza, Marek Bialic – Filia UMCS. Międzyuczelniana Komisja Koordynacyjna NZS postawiła sobie za cel realizację postulatów łódzkich, pośród których znalazł się warunek akceptacji reprezentacji studentów w senacie każdej uczelni. Ponadto Międzyuczelniana Komisja Koordynacyjna NZS organizowała akcje solidarnościowe i protestacyjne. Jedną z największych były demonstracje po prowokacji bydgoskiej z 19 marca 1981 r. oraz po zamachu na Jana Pawła II (tak zwany „biały marsz”). Studenci z NZS angażowali się również w przygotowanie „marszu głodowego”, który odbył się także w Rzeszowie.

Formalnego wpisu NZS do rejestru organizacji studenckich przy Politechnice Rzeszowskiej dokonano decyzją rektora Oczosia 20 marca 1981 r. Jak wspominał ówczesny rektor NZS było w Politechnice Rzeszowskiej organizatorem „różnego rodzaju form protestu, poparcia czy solidaryzowania się ze studentami w innych ośrodkach akademickich […] przeprowadzając kilka akcji, również w postaci strajków okupacyjnych”[2108].

Wiosną, a dokładnie od marca 1981 r. rozpoczęło działalność Centrum Informacji Akademickiej NZS przy WSP w Rzeszowie. Centrum wydawało popularny w środowisku

[2106] K. Oczoś, dzieło cytowane, s. 190.
[2107] *Strajk w Rzeszowie*, „Nowiny” 1981, nr 34. W wiecu zorganizowanym przez NZS na WSP wzięło udział około 300 studentów.
[2108] K. Oczoś, dzieło cytowane, s. 190.

akademickim – także na Politechnice Rzeszowskiej – biuletyn informacyjny „CIA NZS" oraz niezależne pismo studenckie „Kontrapunkt"[2109]. Tymczasem na samej PRz już od października 1980 r. (wkrótce po powstaniu Komitetu Założycielskiego NZS) zaczął się ukazywać „Biuletyn Informacyjny Komitetu Założycielskiego Niezależnego Zrzeszenia Studentów PRz". Pismo było redagowane przez zespół złożony ze studentów i pracowników Politechniki Rzeszowskiej. Ukazały się co najmniej 3 numery „Biuletynu". Każdy o objętości około 10 stron w formacie A5. „Biuletyny" były drukowane techniką sitodrukową oraz na powielaczu.
W skład redakcji wchodzili: Maciej Burman, Grzegorz Sierakowski, Ryszard Jaszczyński, Bogdan Ciuba, Wiesław Borkowski, Paweł Kufel. „Biuletyn" zamieszał informacje dotyczące działalności NZS Politechniki Rzeszowskiej, a także ogólnopolskich spraw studenckich, problemów samorządu uczelnianego. W części zasadniczej „Biuletynu" publikowane artykuły skupiały się wokół spraw związanych z przedstawianiem celów i zadań NZS, jego struktury. Prezentowano również fakty związane z działalnością bieżącą NZS w Rzeszowie i w różnych uczelniach całej Polski. Z kolei w dziale „Kalendarium" podawano ważniejsze daty z życia NZS (w tym o planowanych inicjatywach). Informowano także o wydarzeniach w regionie i w całym kraju. Ponadto zamieszczano utwory studenckich „poetów-inżynierów"[2110].

W październiku 1981 r. rzeszowska Międzyuczelniana Komisja Koordynacyjna NZS zorganizowała krajowy zjazd biur informacyjnych NZS. Jesienią 1981 r. przez ponad miesiąc – dokładnie od 8 listopada XI do 13 grudnia 1981 r. – na PRz, WSP i innych uczelniach Rzeszowa trwały solidarnościowe strajki okupacyjne związane z wydarzeniami w Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Radomiu, a potem również w Wyższej Oficerskiej Szkoły Pożarnictwa w Warszawie. W skład rzeszowskiego Międzyuczelnianego Komitetu Strajkowego weszli nawet przedstawiciele Socjalistycznego Związku Studentów Polskich. Pomimo sprzeciwu władz uczelni w czasie strajków na PRz i WSP zorganizowano zajęcia alternatywne. Na dziesięć dni przed wprowadzeniem stanu wojennego, 3 grudnia 1981 r., powstała kolejna inicjatywa podkreślająca zaangażowanie studentów w proces demokratyzacji kraju. Była to Regionalna Komisja Porozumiewawcza Szkół Wyższych w Rzeszowie.

Po 13 grudnia 1981 r. najaktywniejszych działaczy studenckich z wszystkich uczelni Rzeszowa internowano, bądź nawet aresztowano. Kilkunastu relegowano z uczelni i poddawano stałej inwigilacji. Jednocześnie zorganizowano tajne struktury. Środowisko

[2109] Relacja ustna Marka Wójcika z 15 marca 2019 r.
[2110] http://www.encysol.pl/wiki/%E2%80%9EBiuletyn_Informacyjny_Komitetu_Za%C5%82o%C5%BCycielskiego_Niezale%C5%BCnego_Zrzeszenia_Student%C3%B3w_PRz%E2%80%9D (20.02.2020).

studenckie reprezentował Akademicki Ruch Oporu, który wydawał własny bezdebitowy biuletyn. Studenci angażowali się w demonstracje; np. 3 maja 1982 r. W dobrze widocznym akademiku „Ikar" na znak protestu wygaszono światła w oknach w kształcie krzyża, a w kolejnych dniach w kształcie kotwicy – symbolu Polski Walczącej.

Z różnym nasileniem prowadzono akcje ulotkowe oraz kolportaż niezależnej bibuły[2111]. Wciąż zdarzały się aresztowania. Np. 18 maja 1984 r. pod zarzutem druku i kolportażu funkcjonariusze bezpieki aresztowali Józefa Gniewka i Leszka Rybaka, a 24 maja Piotra Zielińskiego, studentów Politechniki Rzeszowskiej, odpowiedzialnych za łączność ze strukturami „Solidarności Walczącej"[2112]. Formy studenckiego „oporu", ale jednocześnie zasięg inwigilacji ze strony Służby Bezpieczeństwa pokazują działania operacyjne wokół studenckiego kabaretu „Ruina", który działał przy Centrum Kultury Studenckiej Klubu „Plus". SB skupiło się na dwóch studentach Politechniki Rzeszowskiej, członkach „Ruiny": Marku Pasiecznym i Wiesławie Jaroszu[2113]. Po odwołaniu stanu wojennego NZS wciąż miało duży autorytet i poparcie środowiska studenckiego w Rzeszowie[2114]. Mimo zauważalnej politycznej odwilży w ostatnich latach dekady, wnioski o ponowną rejestrację NZS odrzucono jeszcze w listopadzie i grudniu 1988 r.

Reaktywowana 22 lutego 1989 r. Międzyuczelniana Komisja Koordynacyjna NZS Rzeszów pod przewodnictwem Kazimierza Gacka, studenta Filii UMCS, bardzo aktywnie zaangażowała się w wspieranie Komitetu Obywatelskiego. Międzyuczelniana struktura NZS uczestniczyła również w wyborach samorządowych. Niedługo potem doszło do odejścia od spraw czysto studenckich i wyraźnego zwrotu w stronę polityki. Liderzy NZS podjęli się m.in. współpracy z Ligą Republikańską, a nawet Federacją Anarchistyczną i innymi dość radykalnymi ugrupowaniami politycznymi. Ten kierunek nie zyskał szerszej akceptacji ani poparcia studentów. Szeregi NZS na Politechnice Rzeszowskiej w zasadzie wykruszyły się. Dopiero po ponownym wpisaniu rzeszowskiego NZS do rejestru organizacji uczelnianych, co w przypadku WSP nastąpiło dopiero 23 lutego 1998 r., sprawy studenckie odzyskały dla NZS

[2111] Archiwum IPN Rz 044/50, Sprawa operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Ikar", Materiały dot. podejrzenia o kolportaż ulotek na terenie Domu Studenckiego „Ikar" Politechniki Rzeszowskiej.
[2112] M. J. Stręk, Solidarność trwa. Świadectwo sprzeciwu i oporu 1981-1989, Rzeszów 2005, s. 95.
[2113] Archiwum IPN Rz 044/71, Sprawa operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Ruina", Materiały dot. Marek Janusz Pasieczny i Wiesław Jarosz, autorów tekstów prezentowanych przez studencki kabaret „Ruina" działający przy Centrum Kultury Studenckiej Klubu „Plus" Politechniki Rzeszowskiej.
[2114] Archiwum IPN Rz, zespół WUSW w Rzeszowie 1983-1990. Tu szereg materiałów z tak zwanej kontroli operacyjnej wymierzonej przeciwko studentom Politechniki Rzeszowskiej. Pod nadzorem SB znajdowali się m.in.: Grzegorz Walicki, Jan Gagatko, Grzegorz Karkocki, Mirosław Wiktor, Jolanta Nocuń. Zarzucano im udział w akcjach protestacyjnych, kolportaż ulotek, kontakty z działaczami NSZZ „Solidarność" i innych struktur podziemnych.

podstawowe znaczenie (m.in. kwestia odpłatności za studia, ulgi i zniżki w przejazdach kolejowych, itp.). Mimo to nie powiodła się próba reaktywacji NZS w Politechnice Rzeszowskiej[2115].

7.3. Akademicki Związek Sportowy

Pierwsza organizacja Akademickiego Związku Sportowego (AZS) powstała jeszcze w 1909 r. na Uniwersytecie Jagiellońskim. I wojna światowa spowodowała zawieszenie działalności, ale wkrótce potem AZS został reaktywowany, a nawet rozszerzył swoją działalność na inne ośrodki naukowe w kraju. W 1923 r. powołano centralę AZS z siedzibą w Warszawie, a w 1931 r. powstała filia oddziału w Jarosławiu. Po II wojnie światowej AZS wyraźnie zaktywizował swoją działalność we wszystkich ośrodkach akademickich w całym kraju.

W Rzeszowie „początek działalności rozpoczyna się w Terenowym Wieczorowym Studium Wydziału Mechanicznego Politechniki Krakowskiej w Rzeszowie pięć miesięcy przed otwarciem samodzielnej, pierwszej w historii miasta i województwa uczelni – Wyższej Szkoły Inżynierskiej. Za oficjalny początek przyjmuje się dzień 14 maja 1963 roku, chociaż wcześniej pod szyldem AZS występowali siatkarze ze Studium Nauczycielskiego”[2116], bo jak uważano „podstawy akademickiego życia sportowego budowała na początku lat sześćdziesiątych ub. wieku mgr Stanisława Kot w ówczesnym Studium Nauczycielskim w Rzeszowie. Kiedy dołączyli do niej działacze związani z rzeszowskim Studium Wieczorowym Politechniki Krakowskiej, w dniu 14 maja 1963 r. powołali do życia Klub AZS zrzeszający studentów obydwu szkół”[2117].

[2115] W. Tarnawska, *Niezależne Zrzeszenie Studentów*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 447; http://www.encysol.pl/wiki/Niezale%C5%BCne_Zrzeszenie_Student%C3%B3w_w_Rzeszowie. Tymczasem od 2020 r. przewodniczącym NZS w Polsce jest Krzysztof Białas, student Uniwersytetu Rzeszowskiego.
[2116] *Przy Politechnice powstał AZS Rzeszów,* „Nowiny Rzeszowskie” 1963, nr 118; M. Ogrodniczek, *50 lat Akademickiego Związku Sportowego w Rzeszowie i na Podkarpaciu*, Rzeszów 2013, s. 1.
[2117] P. Biskup, *50 lat Akademickiego Związku Sportowego w Politechnice Rzeszowskie*j, „Gazeta Politechniki” 2013, nr 9-10 (237-238), s. 3.

Fot. 336. Puchary Akademickiego Związku Sportowego. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Funkcję prezesa uczelnianego Klubu AZS piastowali kolejno:

- mgr Kazimierz Oczoś (1963-1968),
- Zygmunt Miśków (1968-1969),
- Józef Wodziński (1969-1971),
- doc. dr hab. inż. Stanisław Polański (1971-1976),
- Andrzej Bartkiewicz (1977-1984),
- Wojciech Brymora (1984-1987),
- prof. Andrzej Kusy (1987-1990),
- Mariusz Korkosz (1990-1994),
- Jerzy Kowal (1994-1996),
- mgr Stanisław Kołodziej (1996-2000),
- mgr inż. Grzegorz Sowa (2000-2012),
- prof. dr hab. inż. Leszek Woźniak (2013-2016),
- mgr inż. Grzegorz Sowa (2016-).

Fot. 337. Puchar Polski w Gliwicach 1960 r. z udziałem Resovii Rzeszów (sekcja koszykówki). Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek.

Utworzenie Klubu AZS jeszcze przed formalnym rozpoczęciem działalności przez WSI uzyskało aprobatę Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego. Klub AZS wciągnięto do rejestru Zarządu Głównego AZS[2118]. Pierwszym prezesem nowo powstałego oddziału AZS „został mgr inż. Kazimierz E. Oczoś"[2119]. Jego zastępcami byli mgr Stanisław Grzesik, mgr Stanisława Kot i Adam Sadecki. W skład zarządu Klubu AZS wchodzili ponadto: Augustyn Cwanek, Jan Barć, Stanisław Lorenc, Aleksander Byczkowski. Organizacja jako swój znak przyjęła białego gryfa AZS na niebieskim tle.

Jako pierwsze powstały sekcje sportowe piłki siatkowej i koszykówki, następnie piłki ręcznej i tenisa stołowego oraz pływacka. W sekcjach działali studenci i pracownicy Studium Nauczycielskiego i Wyższej Szkoły Inżynierskiej. AZS uczestniczył w zawodach – towarzyskich spotkaniach w koszykówce i siatkówce ze studentami z Krakowa już w sezonie 1963/1964. Niestety oba mecze zakończyły się zwycięstwem gości.

Początkowa działalność była utrudniona z powodu braku sprzętu, bazy i finansów, dopiero powstanie Studium Wychowania Fizycznego i Sportu w strukturze uczelni wpłynęło korzystnie na sytuację Klubu. Zarówno Studium, jak i Klub Uczelniany Akademickiego

[2118] K. Oczoś, dzieło cytowane, s. 112.
[2119] B. Prokop, *45 lat Studium Wychowania Fizycznego i Sportu Politechniki Rzeszowskiej 1964-2009*, Rzeszów 2010, s. 25.

Związku Sportowego rozpoczęły współpracę i razem brały udział w różnego rodzaju imprezach sportowych.

Fot. 338. AZS 1964. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek.

Początkowo zajęcia odbywały się tylko w jednej sali wynajmowanej w I Liceum Ogólnokształcącym w Rzeszowie. Uczestnicy sami naszywali emblematy i dbali swoje stroje sportowe, a na zgrupowania i zawody jeździli pociągami otrzymując tylko zwrot diet, bez dodatkowego wynagrodzenia. Jednak, jak wspominają byli członkowie AZS, robili to wszystko z entuzjazmem. Dzięki temu drużyna koszykówki kobiet zdobyła mistrzostwo województwa rzeszowskiego „i walczyły o awans do I ligi, zajmując w tej fazie rozgrywek ostatecznie II miejsce”[2120], a siatkarki w turnieju w Warszawie, który odbył się 12-22 lipca 1964 r. zajęły II miejsce, siatkarze zaś IV miejsce. Drużyny siatkówki oraz koszykówki kobiet i mężczyzn, które brały udział w rozgrywkach klasy A awansowały do ligi okręgowej. Dodatkowo zespół koszykówki mężczyzn w półfinałach Mistrzostw Polski zdobył III miejsce.

Studium i Klub AZS już w pierwszym roku działalności w roku akademickim 1964/1965 zorganizowały wiele imprez sportowych w tym najważniejszą, czyli Spartakiadę Uczelnianą.

[2120] P. Biskup, *AZS 50 lat 1963-2013 Klubu Uczelnianego Akademickiego Związku Sportowego Politechniki Rzeszowskiej (1963-2013)*, Rzeszów 2013, s. 8.

Fot. 339. Sezon sportowy 1964/1965. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek.

W kolejnym roku akademickim Spartakiada trwała od 15 marca do 15 maja 1966 r. Rywalizacja odbywała się w kilku dyscyplinach: koszykówka, lekkoatletyka, piłka ręczna i nożna, pływanie, siatkówka, strzelanie, szachy i tenis stołowy. Zorganizowano także I Międzyuczelnianą Spartakiadę miasta Rzeszowa wraz ze Studium Nauczycielskim i Wyższą Szkołą Pedagogiczną.

Fot. 340. Sezon sportowy 1965/1966. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek.

Współpraca AZS tych trzech ośrodków spowodowała, że „7 marca 1966 roku w auli Wyższej Szkoły Inżynierskiej w obecności władz Komisji Sportu i Turystyki Komitetu Wojewódzkiego PZPR, Wojewódzkiego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki, rektora WSI doc. mgr inż. Romana Niedzielskiego, rektora WSP doc. dr inż. Antoniego Woźnickiego i dyrektora Studium Nauczycielskiego Stanisławy Ziembowej odbyło się pierwsze zebranie

wyborcze Zarządu Środowiskowego AZS”[2121]. Prezesem w tych wyborach został Kazimierz Oczoś, wiceprezesem ds. organizacyjnych Wojciech Zimek, wiceprezesem ds. sportowych Stanisław Grzesik, skarbnikiem Adam Sadecki, a sekretarzem Augustyn Cwanek.

Rok później oprócz dwu Spartakiad (liczba dyscyplin wzrosła do 12) zorganizowano w Rzeszowie także I Mistrzostwa Polski WSI w koszykówce i siatkówce, a w lekkoatletyce i piłce nożnej w Bydgoszczy (Klub AZS WSI Rzeszów w łącznej punktacji zajął II miejsce).

Ważne było nawiązanie kontaktów z innymi uczelniami, co miało miejsce w następnym roku akademickim – 1967/1977 – i udział w I Narciarskich Mistrzostwach Wyższych Szkół Technicznych w Szczyrku, które to zawody przygotowała Politechnika Śląska.

AZS WSI i WSP wspólnie przygotowały Dekadę Sportu i Turystyki, tak by umożliwić studentom korzystanie z wielu dyscyplin sportowych. Na zakończenie przygotowano turniej władz uczelni Rzeszowa. „Na koniec roku 1970 istniało 8 prężnie działających sekcji, tj.:

- piłki koszykowej mężczyzn (liga okręgowa),
- piłki koszykowej kobiet (liga międzywojewódzka),
- piłki ręcznej mężczyzn (liga okręgowa),
- piłki ręcznej kobiet,
- piłki siatkowej mężczyzn (liga okręgowa),
- piłki siatkowej kobiet (liga okręgowa),
- pływania (liga okręgowa),
- tenisa stołowego”[2122].

Kolejne sukcesy AZS to zajecie w 1971 r. I miejsca w Międzyuczelnianej Spartakiadzie Wyższych Szkół Inżynierskich. W 1972 r. zdobyto II miejsce, a rok później III. Liczba członków Klubu AZS wzrosła do 700 osób. Z okazji zdobycia wielu medali w 1973 r. Zarząd Główny AZS przyznał kilkanaście złotych i srebrnych odznak trenerom, instruktorom i działaczom Klubu Uczelnianego AZS WSI w Rzeszowie. Zwiększała się także liczba sekcji, działały następujące sekcje: lekkoatletyczna, judo, pływania, piłki nożnej, piłki siatkowej, koszykówki, turystyki rowerowej, strzelecka, żeglarska, kajakarska tenisa ziemnego, karate, jeździecka, lotnicza, różnego rodzaju narciarskie, windsurfingowa, wysokogórska i inne.

W 1973 r. odbyły się pierwsze zawody gokartów w Rzeszowie.

[2121] M. Ogrodniczek, *50 lat Akademickiego Związku Sportowego w Rzeszowie i na Podkarpaciu*, Rzeszów 2013, s. 2.

[2122] B. Prokop, *45 lat Studium Wychowania Fizycznego i Sportu Politechniki Rzeszowskiej 1964-2009*, Rzeszów 2010, s. 26. Por. *Kultura fizyczna w szkołach wyższych, materiały z ogólnopolskiej konferencji odbytej w Rzeszowie w dniach 19-20 X 1979 r.*, red. K. Obodyński, Wydawnictwo Uczelniane WSP, Rzeszów 1979.

„Okres lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych to czasy wzmożonej wymiany zagranicznej zarówno z naszymi najbliższymi sąsiadami, jak i z uczelniami Europy Zachodniej. Utrzymywaliśmy ścisłe kontakty z Holandią oraz RFN. Wyjazdy te stwarzały możliwość spotykania się ze studentami z całej Europy”[2123].

Fot. 341. Sezon sportowy 1976/1977. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek.

W związku ze zmianą i przekształceniem Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Politechnikę Rzeszowską, Klub zmienił nazwę na Klub Uczelniany AZS Politechniki Rzeszowskiej. Nadal kultywowano tradycje organizowania Spartakiad oraz innych imprez sportowych.

Fot. 342. Mistrzostwa Polski Politechnik, drużyna z Rzeszowa zajęła I miejsce. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek.

[2123] G. Sowa, *Wystąpienie Prezesa Klubu Uczelnianego AZS Politechniki Rzeszowskiej Grzegorza Sowy na uroczystości Jubileuszu 40-lecia AZS*, „Gazeta Politechniki” 2003, nr 12 (120), s. 21.

„W roku 1978 Zarząd Środowiskowy zmienia swoją siedzibę z DS »Akapit« przy ul. Akademickiej 2 i przenosi się do budynku Hotelu Asystenta Politechniki przy ul. Podkarpackiej, gdzie otrzymuje 3 pokoje po Studium Wychowania Fizycznego i Sportu Politechniki”[2124]. W Zarządzie Głównym AZS[2125] reprezentowali środowisko Rzeszowa wybrany Bolesław Tokarski i Andrzej Bylica jako prezes Zarządu Środowiskowego.

Fot. 343. Mistrzostwa Polski Politechnik, Lublin. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek.

Fot. 344. Liga w 1978 r. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek.

[2124] Zarząd Środowiskowy AZS – zarząd w regionie. Por. więcej: http://www.azs.rzeszow.pl/zs-azs/troche-historii.html (16.06.2020 r.). M. Ogrodniczek, *50 lat Akademickiego Związku Sportowego w Rzeszowie i na Podkarpaciu*, Rzeszów 2013, s. 5.
[2125] Zarząd Główny AZS – władze centralne związku http://www.azs.com.pl/ (16.06.2020 r.).

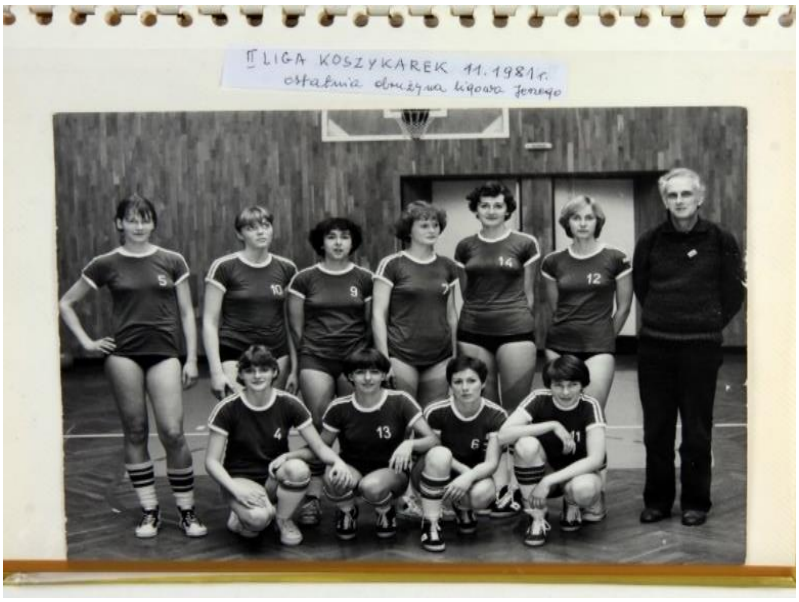

Fot. 345. II Liga Koszykarek 1981 r. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek.

W 1983 r. AZS mógł pochwalić się już liczbą 17 sekcji sportowych i 1119 członków.

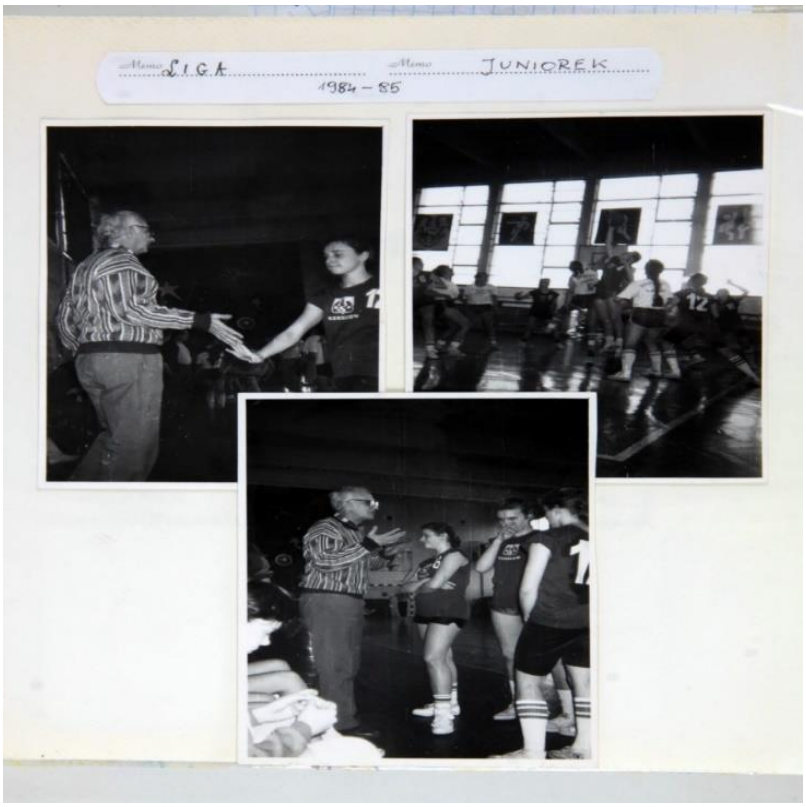

Fot. 346. Liga Juniorek 1984-1985. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek.

W roku akademickim 1988/1989 zanotowano największą liczbę sekcji sportowych, bo aż 21. W tym samym roku „uroczyście obchodzono Jubileusz 25-lecia Akademickiego Związku Sportowego w Rzeszowie, którego głównym celem było podsumowanie i analiza dorobku AZS w skali środowiskowej i uczelnianej oraz przekazanie uznania tym wszystkim, którzy, podejmując się działalności na rzecz rozwoju sportu akademickiego, wykonywali je z dużym zaangażowaniem społecznym”[2126]. Związek „liczył w 1989 roku 600 członków, w tym – oprócz studentów – zrzeszał również 34 pracowników uczelni”[2127].

Fot. 347. I Mistrzostwa Polski ZNP. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek.

[2126] Tamże, s. 7.
[2127] K. Oczoś, *Politechnika Rzeszowska 1951-2001*, Rzeszów 2001, s. 247.

Fot. 348. II Turniej we Wrocławiu 1994 r. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek.

W 1998 r. sekcji sportowych zmalała do 19, ale liczba członków znacznie wzrosła i doszła do stanu 750 osób. W tym roku zorganizowano aż 50 różnego rodzaju imprez sportowych.

Fot. 349. 35-lecie AZS. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek.

Fot. 350. Rozgrywki uczelniane 1998 r. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek.

W latach 90. XX w. ze względu na zmiany w sytuacji gospodarczej i politycznej kraju nastąpiły także modyfikacje ustawodawcze, a co za tym idzie także zmiany dotyczące szkolnictwa wyższego oraz kultury fizycznej. „Zniesiono odgórne limity zajęć wychowania fizycznego, a rodzaj i wymiar zajęć z tego przedmiotu określają we własnym zakresie władze szkół wyższych. Urynkowienie gospodarki, zmiana stylu życia społecznego stają się powodem znacznego ograniczenia środków publicznych na sport i rekreację”[2128]. Głównym źródłem utrzymania Zarządu Środowiskowego była dotacja, jednak pokrywała ona tylko około 50% potrzeb sekcji sportowych, musiano więc pozostałe 50 % funduszy pozyskiwać od sponsorów. Dużą pomoc na swoją działalność od uczelni otrzymywały kluby uczelniane, dzięki czemu mogły rywalizować w Mistrzostwach Polski Szkół Wyższych.

[2128] M. Ogrodniczek, *50 lat Akademickiego Związku Sportowego w Rzeszowie i na Podkarpaciu*, Rzeszów 2013, s. 8.

Fot. 351. Mistrzostwa Polski, Międzyzdroje 1999 r. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek.

Fot. 352. Turniej na Węgrzech 2001 r. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek.

40-lecie Klubu Uczelnianego AZS obchodzone było 25 października 2003 r. w sali S-3 w Zespole Sal Wykładowych PRz. „Podczas spotkania zasłużonym działaczom sportu akademickiego wręczono odznaczenia państwowe i resortowe, a także okolicznościowe statuetki ufundowane przez Klub Uczelniany AZS PRz”[2129].

Sekcje sportowe dzięki współpracy ze Studium Wychowania Fizycznego i Sportu korzystały i korzystają z nowoczesnych obiektów Studium – sal i hal sportowych, sauny,

[2129] S. Kołodziej, *40 lat Klubu Uczelnianego AZS*, „Gazeta Politechniki” 2003, nr 12 (120), s. 20.

siłowni i ścianki wspinaczkowej (otwartej w 2007 r.). Z kolei w latach 2009-2012 zbudowano stanicę żeglarską w Polańczyku nad Jeziorem Solińskim.

Obchody kolejnego jubileuszu 50-lecia Klubu Uczelnianego AZS w Rzeszowie i na Podkarpaciu „rozpoczęły się w dniu 15 czerwca 2013 r. otwarciem okolicznościowej wystawy oraz uroczystym spotkaniem w auli Regionalnego Centrum Dydaktyczno-Konferencyjnego i Biblioteczno-Administracyjnego Politechniki Rzeszowskiej” [2130] . Zasłużeni działacze otrzymali Brązowe Krzyże Zasługi, odznaki za Zasługi dla Sportu, odznaki Akademickiego Związku Sportowego, Medale 60-lecia SWFiS oraz Nagrodę im. Eugeniusza Piaseckiego[2131]. Ostatnia nagroda przyznawana jest osobom, których wybitne zasługi przyniosły rozwój wychowania fizycznego i sportu w szkołach wyższych oraz klubach AZS.

Stałe roczne imprezy organizowane przez AZS to: Bal Sportowca, Halowa Liga Piłki Nożnej, Obozy Żeglarskie nad Jeziorem Solińskim oraz Turnieje Akademików w Piłce Siatkowej i Mikołajkowy. Stałym punktem kalendarza imprez organizowanych przez KU AZS PRz oraz Studium Wychowania Fizycznego i Sportu jest Halowa Liga Piłki Nożnej. „Jest ona znana w całym kraju i nie ma sobie równych w żadnym z ośrodków akademickich. Trudno się temu dziwić, bo ma już 30-letnią tradycję. Rozgrywki są prowadzone przez 5 miesięcy od listopada do marca. W zmaganiach bierze udział wiele (bywało, że nawet 70) zespołów”[2132].

W drugiej dekadzie XX w. AZS prowadził 19 sekcji. Były to: aerobik, futsal[2133], karate Kyokushin[2134], kolarstwo, lekkoatletyka, piłka koszykowa i statkowa mężczyzn, piłka nożna i siatkowa kobiet, pływanie, sporty wodne i zimowe, szachy tenis stołowy i ziemny, trójbój siłowy[2135], unihokej[2136] i wspinaczka.

[2130] E. Jahn, *Uroczystości jubileuszowe AZS-u*, „Gazeta Politechniki” 2013, nr 9-10 (237-238), s. 5.
[2131] Eugeniusza Piasecki (1872-1947) – lekarz, teoretyk wychowania fizycznego i higieny szkolnej, harcmistrz Rzeczypospolitej, współtwórca terminologii harcerskiej. S. M. Brzozowski, *Eugeniusz Piasecki*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, tom XXV, 1980.
[2132] P. Biskup, *50 lat Akademickiego Związku Sportowego w Politechnice Rzeszowskiej***,** „Gazeta Politechniki” 2013, nr 9-10 (237-238), s. 3.
[2133] Futsal – zespołowa gra sportowa, odmiana piłki nożnej rozgrywana w hali. https://www.futsalekstraklasa.pl/ (16.06.2020 r.).
[2134] Karate Kyokushin – sztuka walki, rodzaj karate, stworzona przez Masutatsu Ōyamę. http://www.karate.org.pl/kyokushin/ (16.06.2020 r.).
[2135] Trójbój siłowy – dyscyplina sportów z grupy sportów siłowych. https://sportowefakty.wp.pl/baza-wiedzy/692021/trojboj-silowy-kategorie-wiekowe-zasady, (16.06.2020 r.).
[2136] Unihokej – sport drużynowy z pięcioma zawodnikami i bramkarzem w każdej drużynie. http://www.polskiunihokej.pl/ (16.06.2020 r.).

7.4. Studencki Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny”

Pomysł stworzenia zespołu studenckiego działającego przy uczelni narodził się w 1969 r. z inicjatywy rektora doc. Romana Niedzielskiego. Rektor WSI, podczas jednej z konferencji, miał okazję obejrzeć występ zespołu studenckiego „Krakus” z AGH[2137]. Po wniosek rektora opiekunem własnego zespołu tanecznego WSI został dyrektor administracyjny, mgr. inż. Jerzy Czarnosz. Ten razem z grupą tancerzy – Olgierdem Pietrkiem, Janem Maślanką i Antonim Różańskim, studentami I roku mechaniki WSI, działającymi w Ośrodku Prac Pozalekcyjnych – zaangażowali do współpracy mgr Alicję Haszczak[2138] w zorganizowaniu zespołu. Alicja Haszczak, nauczyciel wychowania fizycznego, została zatrudniona w Studium Wychowania Fizycznego uczelni i została pierwszym kierownikiem i choreografem zespołu.

Fot. 353. Studencki Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny”. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Początkowo skład zespołu liczył 20 osób, trzon stanowili studenci z Wydziału Mechaniki i studentki z Wydziału Chemicznego. Zajęcia były prowadzone w sali gimnastycznej Technikum Budowlanego w Rzeszowie. Po raz pierwszy zespół wystąpił podczas obchodów 1-majowych w 1970 r., miał występy w trakcie Dni Rzeszowa połączonych z Juwenaliami. Pierwszy koncert dla społeczności akademickiej odbył się podczas inauguracji

[2137] Zespół studencki „Krakus” – studencki zespół studencki folklorystyczny z Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, założony w 1949 r. http://krakus.net/ (22.06.2020 r.).
[2138] https://www.biznesistyl.pl/ludzie/sylwetki/426_alicja-haszczak-ocalic-folklor-od-zapomnienia.html (22.06.2020 r.).

roku akademickiego 1970/1971 6 października 1970 r. Zespół był także na inauguracji WSI w Gorlicach. W roku akademickim 1970/1971 zespół liczył już 60 osób, miał dwie grupy taneczno-wokalne i kapelę kierowaną przez mgr Kazimierza Liszcza. Zakupiono stroje oraz instrumenty muzyczne. 19-21 listopada 1970 r. Zespół wziął udział w Ogólnopolskim Festiwalu Artystycznym uczelni pedagogicznych.

Pierwszy puchar zespół otrzymał w 1971 r. podczas Juwenaliów, w trakcie których organizowano przegląd dorobku artystycznego szkół wyższych z Rzeszowa. W 1971 r. zespół był na dwutygodniowym, wakacyjnym obozie szkoleniowym, wtedy to wymyślono nazwę zespołu. Jak wspominała w wywiadzie w GP w grudniu 2014 r. Alina Kościółek-Rusin[2139], długoletni choreograf i kierownik artystyczny zespołu: „nazwę Zespołu wybrano w głosowaniu na jednym z wakacyjnych obozów po roku lub dwóch od założenia. Biwakowaliśmy w Kamionce i wieczorem przy ognisku ogłoszono konkurs na nazwę Zespołu. Wszyscy członkowie pisali swoje propozycje na karteczkach i wrzucali je do kapelusza. Później było czytanie proponowanych nazw. Najbardziej spodobała nam się nazwa zaproponowana przez kolegę Ryśka Bieńka „Połoniny". Kojarzyła się z modnymi wtedy Bieszczadami i piękną świeżą zielenią hal"[2140]. Tak więc od sierpnia 1971 r. zespół przyjął oficjalną nazwę, Studencki Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny"[2141]. Jak wspominała również A. Kościółek-Rusin „w pewnym okresie mieliśmy problemy z używaniem tej nazwy. Był to okres, kiedy wszystkie nazwy zmieniano na czysto »polskie«, ale przetrwaliśmy i nie zgodziliśmy się na zmianę"[2142], dzięki czemu wybrana w latach 70. nazwa przetrwała do dzisiaj.

W kolejnych latach Zespół uświetniał swoimi występami inauguracje. W trzecim roku działalności liczba członków liczyła już 100 osób, a „stronę muzyczną i wokalną Zespołu przejął mgr Stanisław Szabat"[2143]. W tym roku na kostiumy, instrumenty i sprzęt potrzebny na obozy organizowane dla Zespołu wydatkowano kwotę 700 tys. zł.

Pierwszym zagranicznym wyjazdem zespołu było 9-dniowe tournée w 1972 r. do Skopje [2144] i okolic jeziora Ohrid w Macedonii (będącej wówczas częścią Jugosławii),

[2139] Alina Kościołek-Rusin – kierownik artystyczny i choreograf Zespołu Pieśni i Tańca „Połoniny" od 1983 r. do 2017 r., scenograf widowisk i suit tanecznych, instruktor taneczny. https://www.poloniny.rzeszow.pl/o-nas/ (22.06.2020 r.).
[2140] M. Olejnik, *„Połoniny" - jubileusz 45-lecia Zespołu*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 12 (252), s. 14.
[2141] A. Lehmann, *„Połoniny"*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011, s. 579.
[2142] M. Olejnik, *„Połoniny" - jubileusz 45-lecia Zespołu*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 12 (252), s. 14.
[2143] L. J. Lewandowski, *Działalność społeczno-wychowawcza Studenckiego Zespołu Pieśni i Tańca „Połoniny" Politechniki Rzeszowskiej im. I. Łukasiewicza*, Rzeszów 1982 r., s. 60.
[2144] Skopje – stolica Macedonii Północnej, port lotniczy i główny ośrodek gospodarczy i naukowy kraju. https://www.wp.pl/?s=https%3A%2F%2Fturystyka.wp.pl%2Fskopje-miasto-dwoch-swiatow-6044397762778241a&nil&src01=6a4c8&c=96 (22.06.2020 r.).

zorganizowane przez męża rusycystki uczelni Wasyla Ristowskiego, z pochodzenia Macedończyka. Już od 1971 r. Zespół zajmował pierwsze miejsca oraz zdobywał puchary podczas Środowiskowych Przeglądów Studenckich Zespołów Artystycznych.

8 kwietnia 1974 r. Zespół zorganizował koncert w Filharmonii Rzeszowskiej i dochód z niego przeznaczył na Centrum Zdrowia Dziecka[2145], a 17 czerwca udał się na tournée do Szwecji, na zaproszenie zespołu Folkdansgille z Linderberga[2146]. Pobyt zakończył się 2 lipca. W tym samym roku „Połoniny" na zaproszenie innego zespołu z Węgier wyjechały do tego kraju i tam koncertowały (24-27 października 1974 r.).

Jubileusz z okazji jubileuszu 5 lat Zespołu odbył się 8 lutego 1975 r. w Filharmonii Rzeszowskiej. Zespół przygotował również „nowy program na koncerty składające się na »Panoramę Rzeszowską« w Warszawie przypadającą na kwiecień tego roku"[2147].

W czasie wakacji 1975 r. „Połoniny" przygotowywały się do wyjazdu na festiwal chórów i zespołów folklorystycznych w Walii (niestety nie zdobyły tam nagród z powodu nieporozumień organizacyjnych, ale otrzymały zaproszenie od zespołu z Włoch). Wracając Zespół koncertował w Belgii. Na zaproszenie włoskiego zespołu Zespół wyjechał do Włoch w czasie wakacji w 1976 r., odwiedził też Francję i Belgię.

Pod koniec 1976 r. i na początku 1977 r. Zespół podczas pobytu szkoleniowego przygotowywał się do wyjazdu na Węgry (był tam w styczniu 1977 r.). W tym też roku odbyło się tournée w Szwecji (w czerwcu 1977 r.) a w lipcu przyjmowano zespół z Szwecji w trakcie IV Festiwalu Zespołów Polonijnych. 8 maja 1978 r. Zespół gościł na Malcie. „Połoniny" przygotowywały występy nie tylko za granicą, ale także w Rzeszowie i okolicznych miastach, co znalazło odzwierciedlenie w otrzymanym od Wojewódzkiej Rady ds. Upowszechniania Kultury tytule Reprezentacyjnego Zespołu Artystycznego Miasta Rzeszowa[2148].

Jubileusz 10-lecia obchodzono w roku akademickim 1978/1979. Uroczysty koncert z tej okazji odbył się 19 maja 1979 r. w Filharmonii Rzeszowskiej. W październiku 1978 r. Zespół przebywał w Związku Radzieckim, a w marcu przedstawił program komisji kwalifikacyjnej na występy podczas XXII Międzynarodowego Festiwalu Zespołów Folklorystycznych we Francji (odbył się w sierpniu). W drodze powrotnej 8 dni koncertowano

[2145] Instytut „Pomnik-Centrum Zdrowia Dziecka" (CZD; IPCZD) – zarazem instytut naukowy i jednostka badawczo-rozwojowa Ministerstwa Zdrowia, który został utworzony w 1977 r. w Warszawie. https://nauka.czd.pl/ (22.06.2020 r.).
[2146] Zespół Folkdansgille z Linderberga – folklorystyczny zespół z miejscowości Sundsvall z środkowej Szwecji, powstały w 1970 r. https://krakow.naszemiasto.pl/imprezy/koncert-nivren-folkdansgille-39034843.html (22.06.2020 r.).
[2147] L. J. Lewandowski, *Działalność społeczno-wychowawcza Studenckiego Zespołu Pieśni i Tańca „Połoniny" Politechniki Rzeszowskiej im. I. Łukasiewicza*, Rzeszów 1982 r., s. 65.
[2148] Więcej: http://orzeszowie.pl/studencki-zespol-piesni-tanca-poloniny/ (22.06.2020 r.).

w Belgii i następnie w Niemczech. We wrześniu Zespół zdobył I miejsce i puchar na I Międzynarodowym Festiwalu Zespołów Folklorystycznych, a choreograf Alicja Haszczak otrzymała indywidualna nagrodę prezydenta Sosnowca za koncepcję i reżyserię programu „W Rzeszowskiej karczmie". Łącznie Zespół dał 57 koncertów, w tym 33 za granicą.

Fot. 354. Studencki Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny", tańce miejskie. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W 1978 r. miał miejsce nieprzyjemny incydent, a mianowicie do rektora Politechniki Rzeszowskiej wpłynął list oskarżający „Połoniny" o plagiat programu z repertuaru Zespołu Gacoki z Gaci k. Przeworska. Po gruntownym sprawdzeniu i wyjaśnieniach okazało się, że zespoły wykonujące pieśni i tance danego regionu muszą mieć pewne podobieństwa, ale program „Połonin" opracowany przez panią A. Haszczak na podstawie zebranych materiałów jest oryginalny. Wieś Gać kilkakrotnie przepraszała panią Haszczak i Zespół, tym bardziej, że okazało się, że list podpisało 5 osób namówionych przez założycielkę innego zespołu, a tylko dwie z nich były członkami zespołu Gacoki. W tym czasie A. Haszczak wydała swoją książkę o tańcach, pieśniach i przyśpiewkach tego regionu,

Rok akademicki 1979/1980 był dość trudny dla Zespołu, gdyż odeszło z niego 11 osób. Dzięki wytężonej pracy udało się utrzymać wysoki poziom artystyczny, o czym świadczy nagroda z 1979 r., kiedy to Zespół był „zdobywcą Grand Prix na Międzynarodowym Festiwalu Zespołów Studenckich – Sosnowiec' 79"[2149], a Alicja Haszczak oraz kapela ponownie

[2149] *25 lat Studenckiego Zespołu Pieśni i Tańca Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 1994,. wydanie Jubileuszowe.

otrzymały wyróżnienie. W kwietniu 1980 r. Zespół wyjechał do Związku Radzieckiego. Natomiast w lipcu zorganizowano kilka występów dla zespołów z zagranicy, które przyjechały na V Światowy Festiwal Polonijnych Zespołów Folklorystycznych. Następnie „Połoniny" brały udział w dwóch międzynarodowych festiwalach folklorystycznych w Bułgarii i Grecji. Łącznie koncertów było 36 w tym 15 za granicą.

W roku akademickim 1980/1981 Zespół przygotowywał się do wyjazdu na IV Międzynarodowy Festiwal Folkloru w Puerto Rico [2150] (Zespół wybrano „do udziału w Międzynarodowym Festiwalu w Puerto Rico, jako jeden z trzech zespołów reprezentujących Europę w tym festiwalu"[2151]) i USA (przebywał tam od 29 grudnia 1980 r. do 14 stycznia 1981 r., w tym 5 dni w Puerto Rico i 9 w USA).

„Do roku 1981 obowiązki choreografa i kierownika artystycznego pełniła mgr Alicja Haszczak, ona to zajmowała się sprawami programowo-artystycznymi jak również całością układu tańca w balecie" [2152]. Jedną z wielu zasług A. Haszczak było zebranie materiału artystycznego dla Zespołu, opracowała go jeżdżąc po okolicznych wsiach, zbierając i zapisując pieśni, piosenki, przyśpiewki i nagrywając melodie na magnetofon. Kolejnym kierownikiem artystycznym została Zofia Byczkowska, pełniąca do tej pory funkcję instruktora tanecznego i posiadając 10-letnie doświadczenie. Przygotowywano się do 3 wyjazdów zagranicznych do Austrii, Szwajcarii (tam wzięto udział w Festiwalu Zespołów Folklorystycznych) i Włoch.

Po inauguracji nowego roku akademickiego 1981/1982 Zespół rozpoczął normalne zajęcia i próby, jednak jego działalność została zawieszona z powodu wprowadzenia 13 grudnia 1981 r. stanu wojennego. Pracę wznowiono 25 lutego 1982 r., przygotowując się do koncertów, m.in. w Belgii i Niemczech.

Mimo wielkich osiągnięć w kraju i za granicą pojawiły się tendencje do przekształcenia Zespołu w Międzyuczelniany Zespół Pieśni i Tańca. Wcześniej proponowano zmianę składu, włączenie innego repertuaru, występowanie tylko dwa razy do roku w święta państwowe, a także zmianę nazwy „Połoniny" na inną (co spowodowało, że przez rok nie używano żadnej nazwy i Zespół był „bezimienny"). Były też pewne szykany w stosunku do studentów, którzy aktywnie działali w zespole. Członkowie słyszeli, że: „zobaczy się jak zatańczą czy zaśpiewają,

[2150] Puerto Rico (Portoryko) – terytorium nieinkorporowane Stanów Zjednoczonych o statusie wspólnoty (US Commonwealth), leżące na wyspie o tej samej nazwie i kilku mniejszych w Ameryce Środkowej, na Oceanie Atlantyckim i Morzu Karaibskim. https://www.discoverpuertorico.com/ (22.06.2020 r.).
[2151] J. Biliński, *Studencki Zespół Pieśni i Tańca Politechniki Rzeszowskiej* „Wiadomości Rektorskie" 1988, nr (4), s. 1.
[2152] L. J. Lewandowski, *Działalność społeczno-wychowawcza Studenckiego Zespołu Pieśni i Tańca „Połoniny" Politechniki Rzeszowskiej im. I. Łukasiewicza*, Rzeszów 1982 r., s. 51.

ale na egzaminie". Na szczęście społeczeństwo, władze Uczelni, Zespołu i dziennikarze (np. artykuł Stanisława Szczepańskiego w tygodniku studenckim „Politechnika" pt. „Łąka caryńska, łąka wetlińska"[2153] w 1978 r.) bronili niezawisłości i działalności Zespołu.

Zespół był podzielony na 3 sekcje: wokalną, baletową i taneczną, a każda z sekcji na grupy początkujących i zaawansowanych. W grupie funkcjonowały 3 podgrupy: A i B zaawansowane, C początkująca. Co roku stan grup A i B zmniejszał się o ok. 20% z powodu odejścia studentów z zespołu w związku z np. ukończeniem studiów, wyjazdów, pracy itp. Wówczas do grup A i B dobierano najbardziej zaawansowanych studentów. Próby przeprowadzano dwa razy w tygodniu po dwie godziny.

Tańce regionu rzeszowskiego łączono ze śpiewem, dlatego wszyscy tancerze stanowili jednocześnie chór, z którego wybierano solistów i zespół wokalny. Tańcom i śpiewom podczas koncertów towarzyszyła kapela [2154] (stanowili ją absolwenci szkół muzycznych). Przed występami organizowano próby zbiorowe, a przed festiwalami zgrupowania (trwające od 3 dni do tygodnia).

W 1988 r. „w skład zespołu liczącego około 120 osób wchodzą 4 grupy taneczne, grupa wokalna i soliści, kapela ludowa i orkiestra. Trzon zespołu stanowią głównie studenci Politechniki Rzeszowskiej" [2155]. Członkami byli także absolwenci oraz uczniowie szkół średnich, którzy chcieli podjąć studia na Politechnice Rzeszowskiej. W tym też roku Zespół przebywał na tournée w Belgii i Francji.

Fot. 355. Studencki Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny", tańce szlacheckie. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[2153] Caryńska, Wetlińska – nazwy połonin w Bieszczadach; Połonina Caryńska (1297 m n.p.m.), Połonina Wetlińska (1255 m n.p.m.). http://www.twojebieszczady.net/wetlinska.php (22.06.2020 r.).
[2154] Kapela – ludowy zespół muzyczny. https://sjp.pwn.pl/slowniki/kapela.html (22.06.2020 r.).
[2155] J. Biliński, *Studencki Zespół Pieśni i Tańca Politechniki Rzeszowskiej* „Wiadomości Rektorskie" 1988, nr (4), s. 1.

„Wiadomości Rektorskie” (pierwsza gazeta Politechniki Rzeszowskiej) w maju 1992 r. informowały czytelników o wspaniałym geście Zespołu, który przeznaczył dochód z koncertów na szlachetny cel. Będąc w Belgii, Zespół „ofiarował sumę 4,5 tys. dolarów na rehabilitację 2-letniego pacjenta z Bieszczad przebywającego w Belgii na leczeniu”[2156]. W tym samym roku Zespół gościł zespół z Austrii, z którym spędził Święta Wielkanocne.

W 1993 r. w Zakopanem, gdzie w lutym tego roku „brał udział w imprezach towarzyszących Uniwersjadzie. […] »Połoniny« brały udział w 4 koncertach”[2157].

„W drugiej połowie listopada 1993 r. na zaproszenie polonijnego zespołu folklorystycznego »Spotkanie« z Saint Ghislain [2158] przebywał na tournée artystycznym w Belgii Zespół Pieśni i Tańca Politechniki Rzeszowskiej »Połoniny«”[2159], podczas pobytu zespół wystąpił aż na dwudziestu koncertach w siedmiu miastach Belgii.

„W dniu 24 września 1994 r. Studencki Zespół Pieśni i Tańca Politechniki Rzeszowskiej »Połoniny« świętował swoje »Srebrne gody” [2160] . Jubileusz rozpoczęto spotkaniem z prorektorem ds. nauczania, na które zaproszono także kierownictwo zespołu i zasłużonych członków, wręczono dyplomy uznania i pamiątkowe statuetki. Po spotkaniu odbył się koncert galowy w Sali Filharmonii Rzeszowskiej, w którym brało udział 130 osób w 3 grupach. Jedną stanowili członkowie zespołu, drugą obecni i trzecią dzieci członków zespołu.

Fot. 356. Studencki Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny”, zespołowe dzieci. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[2156] *„Połoniny”*, „Wiadomości Rektorskie” 1992, nr 4 (21), s. 2.
[2157] *„Połoniny” na Uniwersjadzie w Zakopaniem*, „Wiadomości Rektorskie” 1993, nr 3 (27), s. 4.
[2158] Saint Ghislain – miejscowość i gmina w Belgii w prowincji Hainaut. https://pl.db-city.com/Belgia--Region-Waloński--Hainaut--Saint-Ghislain (22.06.2020 r.).
[2159] M. Zych, *Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny” koncertował w Belgii*, „Gazeta Politechniki” 1994, nr 2, s. 11.
[2160] A. Kościółek-Rusin, *Jubileusz „Połonin”*, „Gazeta Politechniki” 1994, nr 12, s. 9.

W tym też roku zespół został zaproszony do ogólnopolskiego programu telewizyjnego „Źródło – Folk Show". Wówczas zespół liczył 120 osób, miał w 4 grupy taneczne, specjalizował się w polskich tańcach narodowych i tańcach regionu rzeszowskiego.

„W dniach od 5 do 15 października 1995 r. na zaproszenie »Centrum Wspierania Wymian Kulturalnych i Folkloru« w Izraelu Studencki Zespół Pieśni i Tańca »Połoniny« - Politechniki Rzeszowskiej przebywał na obchodach 3000-lecia Jerozolimy[2161], największej uroczystości państwowej w nowożytnej historii Izraela odbywającej się pod hasłem »Pokój dla wszystkich narodów świata«"[2162]. Było to wielkie wyróżnienie, gdyż był to jedyny zespół z Polski, a Jerozolima zachwyciła wszystkich członków Zespołu uczestniczących w wyjeździe. W lipcu 1996 r. Zespół uczestniczył w I Światowej Folkloriadzie w Brunssum[2163] w Holandii (brały w niej udział zespoły z 70 krajów świata).

We wrześniu 2004 r. „Połoniny" obchodziły jubileusz 35-lecia działalności. Do tego czasu Zespół uczestniczył w 1500 koncertach w kraju i za granicą (na 3 kontynentach), odbył czterdzieści podróży. Była to okazja do przedstawienia bogatego dorobku artystycznego Zespołu, gdyż koncertował on w wielu krajach na dwóch 2 kontynentach i wobec znakomitości świata politycznego i duchownego.

Zespół wystąpił m.in.:

- „podczas audiencji u Papieża Jana Pawła II[2164] w prywatnej rezydencji w Castel Gandolfo w 1989 r. oraz podczas pobytu Ojca Świętego w Rzeszowie (1991),
- przed prezydentem Francji Valérym Giscardem d'Estaing[2165] we Francji (1991),
- przed premierem Izraela Icchakiem Rabinem[2166] w Izraelu (1995),
- przed premierem Belgii Wilfriedem Martensem[2167] w Belgii (1988).

[2161] Jerozolima – stolica Izraela, miasto zamieszkałe już III tysiąclecia p.n.e., miasto 3 religii, https://wesolowski.co/2019/02/27/jerozolima-przewodnik/ (22.06.2020 r.).
[2162] J. Biliński, M. Zych, *„Połoniny" na Jubileuszu 3000-leciu Jerozolimy*, „Gazeta Politechniki" 1995, nr 11-12 (23-24), s. 14.
[2163] Brunssum – gmina w Holandii w prowincji Limburgia. https://www.brunssum.nl/ (22.06.2020 r.).
[2164] Jan Paweł II (1920-2005) – papież w latach 1978-2005. https://zyciorysy.info/jan-pawel-ii/ (22.06.2020 r.).
[2165] Valéry Giscard d'Estaing (1926) – polityk, prezydent Francji w latach 1974-1981, minister i deputowany, założyciel i przywódca Unii na rzecz Demokracji Francuskiej. https://wszystkoconajwazniejsze.pl/valery-giscard-destaing-moj-pomysl-na-europe/ (22.06.2020 r.).
[2166] Icchak Rabin (1922-1995) – izraelski polityk i mąż stanu, dowódca wojskowy. https://www.polskieradio.pl/39/248/Artykul/930625,Icchak-Rabin-pokoju-nie-zawiera-sie-z-przyjacielem-tylko-z-wrogiem, (22.06.2020 r.).
[2167] Wilfried Martens (1936-2013) – belgijski i flamandzki polityk, dziewięciokrotny premier Belgii. https://wyborcza.pl/1,75399,14753329,Wilfried_Martens_nie_zyje__Byl_premierem_Belgii_i.html (22.06.2020 r.).

Do największych osiągnięć Zespołu należy zaliczyć:

- trzykrotne zajęcie I miejsca w Środowiskowym Przeglądzie Studenckich Zespołów Artystycznych w Rzeszowie (1971, 1972, 1973),
- zdobycie „Stalowego Pióra" na Ogólnopolskim Festiwalu Studenckich Zespołów Pieśni i Tańca (Katowice 1976),
- zdobycie medalu „Zasłużonym dla Politechniki Rzeszowskiej" (1977),
- zdobycie odznaki „Zasłużony dla Województwa Rzeszowskiego" (1978),
- zdobycie tytułu „Reprezentacyjnego Zespołu Miasta Rzeszowa" (1978),
- zajęcie I miejsca na Międzynarodowym Festiwalu Studenckich Zespołów Pieśni i Tańca (Sosnowiec '79),
- zdobycie „Grand Prix" na Ogólnopolskim Festiwalu Studenckich Zespołów Pieśni i Tańca (Katowice-Sosnowiec 1980),
- zdobycie „Złotej Odznaki Honorowej" Towarzystwa „Polonia[2168]" (1989),
- dyplom honorowy Ministerstwa Kultury i Sztuki za osiągnięcia w upowszechnianiu kultury (1989),
- I miejsce w Ogólnopolskim Przeglądzie Zespołów Folklorystycznych (Rzeszów 1996 i 1998),
- I miejsce w Ogólnopolskim Przeglądzie Zespołów Folklorystycznych (Lubaczów 2000),
- główna nagroda w Ogólnopolskim Przeglądzie Zespołów Folklorystycznych (Łowicz 2002)"[2169].

Zespół miał w swoim repertuarze szeroki wachlarz tańców narodowych, jak: mazur, krakowiak, kujawiak, oberek i polonez oraz tańce rzeszowskie i regionu Łańcuta, Gorlic, Krosna, Przeworska, a nawet tańce z południowo-wschodniej Polski jak np. tańce z Lubelszczyzny, Łowicza, Podlasia, Podhala i Sądecczyzny.

Prezentując tak wysoki poziom był stale zapraszany, np. „na zaproszenie Zarządu Głównego Związku Polaków na Litwie (ZPL) Studencki Zespół Pieśni i Tańca Politechniki Rzeszowskiej »Połoniny« w dniach 1-3 maja 2004 r. gościł w Wilnie, gdzie wziął udział w I Międzynarodowym Festiwalu Kultury Polskiej na Litwie"[2170].

[2168] Towarzystwo Łączności z Polonią Zagraniczną „Polonia" – organizacja działająca w latach 1955-1989 z siedzibą w Warszawie. http://www.polska1918-89.pl/pdf/geneza-towarzystwa-lacznosci-z-polonia-zagraniczna-polonia,4312.pdf (22.06.2020 r.).
[2169] M. Zych, *Tańczą i śpiewają 35 lat*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 6-8 (126-128), s. 16.
[2170] M. Olejnik, *„Połoniny" w Wilnie*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 6-8 (126-128), s. 17.

27-28 października 2007 r. w Trzcianie odbył się XXIII Ogólnopolski Konkurs Tradycyjnego Tańca Ludowego, zrealizowany ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programu Operacyjnego „Edukacja Kulturalna i Upowszechnianie Kultury". Wzięło w nim udział 250 uczestników. „Politechnikę Rzeszowską godnie reprezentowały dwie pary ze Studenckiego Zespołu Pieśni i Tańca »Połoniny«: Beata Krahel i Marcin Podgórski oraz Anna Zając i Marcin Stachnik. Nasze pary startowały w kategorii trzeciej: międzypokoleniowy przekaz tradycji tanecznych. Na podstawie starych nagrań odtworzyli oni taniec z zachowaniem jego charakteru i strojów regionalnych"[2171]. Komisja z przewodniczącą Mirosławą Bobrowską doceniła wykonanie taneczne, stroje oraz zaangażowanie par i pierwsze miejsce zajęli: Anna Zając i Marcin Stachnik, drugie miejsce Beata Krahel i Marcin Podgórski.

Studencki Zespół Pieśni i Tańca Politechniki Rzeszowskiej „Połoniny" w listopadzie 2014 r. obchodził 45-lecie swojej działalności i z tej okazji w dniach 15, 16, 21 i 22 listopada odbywały się koncerty zespołu na scenie auli w bud. „V" dla pracowników uczelni i mieszkańców miasta.

Fot. 357. Studencki Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny", tańce ludowe. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[2171] A. Trytek, *O „Połoninach" znów głośno*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 1 (169), s. 26.

22 listopada był koncert galowy pt. „Pod własną strzechą” z udziałem władz uczelni i miasta oraz zaproszonych gości.

Fot. 358. Studencki Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny”, koncert galowy. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

„Do chwili obecnej „Połoniny” dały ponad 2500 koncertów, a do krajów, w których występowały należą: Jugosławia, Szwecja, Węgry, W. Brytania, Belgia, ZSRR, NRD, CSRS, Włochy, Francja, Szwajcaria, Bułgaria, Austria, Grecja, Puerto Rico, USA, Izrael, Hiszpania, Portugalia, Malta, Turcja, Holandia, Niemcy, Rosja, Ukraina, Litwa, Łotwa, Finlandia”[2172].

Fot. 359. Studencki Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny”, śpiewy. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[2172] M. Olejnik, *„Połoniny” - jubileusz 45-lecia Zespołu*, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 12 (252), s. 14.

Mgr Marcin Zych[2173], stwierdzał na łamach „Gazety Politechniki": „zespół, co roku organizuje nabór nowych członków. Średnio przyjmujemy ok. 40-50 osób. Można, więc powiedzieć, że przez Zespół przewinęło się ok. 2 tys. osób. A tzw. „zespołowe małżeństwa"? - Dotychczas zostało ich zawartych ponad 60!"[2174]

Zdaniem M. Zycha największe osiągnięcia Zespołu to:

- zdobycie „Stalowego Pióra" na Ogólnopolskim Festiwalu Studenckich Zespołów Pieśni i Tańca (Katowice, 1976),
- zajęcie I miejsca na Międzynarodowym Festiwalu Studenckich Zespołów Pieśni i Tańca (Sosnowiec, 1979),
- zdobycie GRAND PRIX na Ogólnopolskim Festiwalu Studenckich Zespołów Pieśni i Tańca (Katowice - Sosnowiec, 1980),
- zdobycie tytułu „Reprezentacyjnego Zespołu Miasta Rzeszowa" (1978),
- zajecie I miejsca w Ogólnopolskim Przeglądzie Zespołów Folklorystycznych (Rzeszów, 1996 i 1998),
- zajęcie I miejsca w Ogólnopolskim Przeglądzie Zespołów Folklorystycznych (Lubaczów, 2000 i 2002),
- zdobycie głównej nagrody w Ogólnopolskim Przeglądzie Zespołów Folklorystycznych (Łowicz, 2002),
- zajęcie I miejsce na Międzynarodowym Festiwalu Kultury Słowiańskiej w Słowiańsku na Kubaniu w Rosji (2006),
- zdobycie GRAND Prix Polskiej Sekcji CIOFF[2175] na VII Konkursie Zespołów Folklorystycznych im. Michała Kosińskiego w Puławach - „GODEL 2007",
- zdobycie „Złotej Syrenki" III Międzynarodowego Festiwalu Folklorystycznego „WARSFOLK 2007",
- uzyskanie medalu „World Indoor Archery Championships" za oprawę artystyczną Mistrzostw Świata w Łucznictwie (Rzeszów, 2009),
- zdobycie nagrody Zarządu Województwa Podkarpackiego za osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej, upowszechniania i ochrony kultury (2009),
- zdobycie Złotego Medalu Stowarzyszenia „Wspólnota Polska" (2009),

[2173] Mgr Marcin Zych – wieloletni kierownik organizacyjny zespołu „Połoniny" i kierownik archiwum PRz. http://www.prz.rzeszow.pl/poloniny/o_nas_2006_kadra.html (22.06.2020 r.).
[2174] M. Olejnik, *„Połoniny" - jubileusz 45-lecia Zespołu*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 12 (252), s. 14.
[2175] *Conseil International des Organisations de Festivals de Folklore et d'Art Traditionnels* – Międzynarodowa Rada Stowarzyszeń Folklorystycznych, Festiwali i Sztuki Ludowej, organizacja powstała w 1970 r. we Francji mająca na celu m.in. ochronę folkloru i sztuki ludowej. http://www.cioff.pl/ (22.06.2020 r.).

– zdobycie Medal i nagrodę im. Oskara Kolberga „Za zasługi dla kultury ludowej” (2009).

Zespół to wspaniałe miejsce spotkań młodzieży, podczas których mają oni niepowtarzalną szansę na zapoznanie się z bogatym folklorem regionu oraz niezwykłe możliwości na poznawanie nowych krajów, wyjazdy i ciekawe przygody.

Fot. 360. Studencki Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny”, krakowiak. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Zespół jest także wspaniałą wizytówką Politechniki Rzeszowskiej, jej bezcennym reprezentantem na całym świecie.

Fot. 361. Studencki Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny”, tańce zespołowe. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

7.5. Chór Akademicki

Chór Akademicki Politechniki Rzeszowskiej został powołany w listopadzie 2009 r. przez rektora A. Sobkowiaka. Jest obok SZPiT „Połoniny" są drugą ważną studencką strukturą o zadaniach kulturalnych. W skład chóru wchodzą głównie studenci Politechniki Rzeszowskiej, ale też pracownicy uczelni. „Swoją działalność Chór zainaugurował w dniu 25 stycznia 2010 r. wieczorem kolęd zorganizowanym w stołówce akademickiej"[2176]. Pierwszym dyrygentem Chóru został mgr Michał Legowicz. „To pod jego dyrekcją Chór brał udział w trzech Wieczorach Kolęd, w Święcie Ulicy Pańskiej Paniaga 2010 na ul. 3-Maja w Rzeszowie, koncertował również na XVII i XVIII Rzeszowskich Juwenaliach na Rynku w Rzeszowie w 2010 i 2011 r."[2177].

Fot. 362. Chór Akademicki PRz. Źródło: https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/chor-akademicki-prz-wystapi-na-koncercie-kapele-serc-818.html.

Dyrygenci Chóru Akademickiego PRz:

- mgr Michał Legowicz 2009-2012,
- mgr Justyna Szela-Adamska 2012-2017.

[2176] *Chór Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 10 (214), s. 29.
[2177] P. Wojewoda, *Jubileusz 5-lecia Chóru Akademickiego Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 5 (257), s. 30.

Fot. 363. Chór Akademicki PRz, pierwsze sukcesy. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W 2012 r. dyrygentem Chóru została mgr Justyna Szela-Adamska, która szybko zintegrowała wokół siebie cały zespół.

Osiągnięcia Chóru pod batutą nowej dyrygent mgr Justyny Szeli-Adamskiej:

- 2012 r. – III miejsce na Międzynarodowym Festiwalu Pieśni Religijnej „Cantate Deo" w Rzeszowie.
- Styczeń 2013 r. – I miejsce na Międzynarodowym Festiwalu Pieśni Religijnej „Cantate Deo" w Rzeszowie i III miejsce na Międzynarodowym Festiwalu Kolęd i Pastorałek w Będzinie.
- Kwiecień 2013 r. – II miejsce na III Europejskim Otwartym Festiwalu Pieśni Duchowej w Tarnopolu na Ukrainie.
- Czerwiec 2013 r. – I miejsce (Złota Wstęga Solczy) i nagroda specjalna za najlepiej wykonany utwór ludowy w Ejszyszkach na Litwie.
- Czerwiec 2013 r. – I miejsce na Międzynarodowym Festiwalu Pieśni Religijnej „Cantate Deo" w Rzeszowie.

– Kwiecień 2014 r. – I miejsce na VIII Podkarpackim Przeglądzie Chórów „Pieśni Pasyjne'' w Radymnie.

Fot. 364. Chór Akademicki PRz mgr Justyną Szelą-Adamską. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

„Chór Akademicki Politechniki Rzeszowskiej zdobył wówczas najwyższy laur, czyli »Złote pasmo« za wykonanie trzech utworów pasyjnych. […]. Warto również wspomnieć o najwyższym laurze uzyskanym w XV Małopolskim Konkursie Chórów »O złotą strunę«. W dniach 10-11 maja 2014 r. odbywały się przesłuchania zakwalifikowanych chórów. W wokalnych zmaganiach wzięły w sumie udział blisko trzy dziesiątki chórów z całej Polski”[2178].

– Maj 2014 r. – „Złota Struna” w XVI Małopolskim Konkursie Chórów w Niepołomicach.
– 2015 r. – I miejsce na XIX Międzynarodowym Festiwalu Pieśni Religijnej „Cantate Deo” w Rzeszowie.
– 2015 r. – II miejsce podczas II Ogólnopolskiego Przeglądu Chórów Akademickich w Świętym Krzyżu.

[2178] M. Suraj, *Złoto dla Choru PRz*, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 7-8 (247-248), s. 19.

- 10 kwietnia 2016 r. „Złota Struna" i I miejsce na XVIII Ogólnopolskim Konkursie Chórów w Niepołomicach
- Kwietnia 2016 r. Grand Prix, Nagrodę Specjalną i „Złoty Dyplom" na Ogólnopolskim Festiwalu Chóralnym Cantat viWAT w Warszawie.
- 26 listopada 2016 r. – „Złoty Dyplom" oraz nagroda specjalna I Ogólnopolskiego Festiwalu Muzyki Chóralnej „Cantantes Lublinensis".

Chóru brał „udział w prestiżowym Koncercie Pieśni Wielkopostnych Tempus Passionis organizowanym przez Polski Związek Chórów i Orkiestr Oddział w Rzeszowie oraz Wydział Muzyki Uniwersytetu Rzeszowskiego[2179].

Chór Akademicki PRz obchodził swój pierwszy jubileusz 5-lecia istnienia 31 maja 2015 r.. „Znakomity koncert jubileuszowy zgromadził w uczelnianej auli V-1 liczne grono melomanów, rodzin chórzystów, mieszkańców Rzeszowa, pracowników i studentów nie tylko naszej uczelni. […] Dziś Chór Akademicki Politechniki Rzeszowskiej liczy 53 członków i od 2012 r. działa pod batutą Justyny Szeli-Adamskiej"[2180]. Koncert jubileuszowy Chóru składał się z czterech części tematycznych związanych z różnymi rodzajami muzyki: ludowej, sakralnej, rozrywkowej i operowej.

Równie udany był też i rok 2016, w którym „chór pod dyrekcją mgr Justyny Szeli-Adamskiej zdobył kolejne prestiżowe nagrody: Złotą Strunę i I miejsce na XVIII Ogólnopolskim Konkursie Chórów w Niepołomicach oraz Grand Prix, Nagrodę Specjalną i Złoty Dyplom na Ogólnopolskim Festiwalu Chóralnym Cantat viWAT w Warszawie"[2181].

Chór aktywnie uczestniczył w życiu uczeni i „uświetniał wiele uroczystości odbywających się [w jej murach], m.in.: inauguracje roku akademickiego, spotkania z seniorami naszej uczelni, uroczyste posiedzenia Senatu PRz, imprezy sportowe organizowane przez AZS"[2182]. Zespół przygotowywał oprawę muzyczną do szeregu konferencji, sympozjów i innych wydarzeń organizowanych w murach Politechniki Rzeszowskiej, np. Konferencji naukowej „NSZZ »Solidarność« z perspektywy 35 lat", która odbyła się 19 października 2015 r.[2183].

[2179] P. Wojewoda, *Jubileusz 5-lecia Chóru Akademickiego Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 5 (257), s. 30.
[2180] M. Olejnik *Jubileusz 5-lecia Chóru Akademickiego Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 6-8 (258-260), s. 15, 16.
[2181] W. Marek, *Złote sukcesy Chóru Akademickiego Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 5 (269), s. 15.
[2182] P. Wojewoda, *Jubileusz 5-lecia Chóru Akademickiego Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 5 (257), s. 30.
[2183] Co odnotowały regionalne media. Por. https://ipn.gov.pl/pl/nauka/konferencje-naukowe/26625,Konferencja-naukowa-NSZZ-Solidarnosc-z-perspektywy-35-lat-Rzeszow-19-pazdziernik.html (16.05.2020 r.).

Fot. 365. Występ Chóru Akademickiego PRz. Źródło: https://wch.prz.edu.pl/en/students-activities/others/academic-choir.

Primus Inter Pares

Wybitni studenci otrzymują odznaczenie i nagrody w konkursie Primus Inter Pares.

Tabela 10. Primus Inter Pares

L.p.	Imię i nazwisko	Data	Wydział
1	Mgr inż. Krzysztof Kurc	21 października 2004	WBMiL
2	Mgr inż. Marta Polak	21 października 2004	WBiIŚ
3	Mgr inż. Aneta Brud	21 października 2004	WCh
4	Mgr inż. Wojciech Kuraszkiewicz	21 października 2004	WEiI
5	Mgr Marzena Hajduk	21 października 2004	WZiM
6	Mgr inż. Andrzej Barzyk	1 grudnia 2005	WBMiL
7	Mgr inż. Damian Ślęczka	1 grudnia 2005	WBiIŚ
8	Mgr inż. Anna Włodyka	1 grudnia 2005	WCh
9	Mgr inż. Tomasz Kaczmarski	1 grudnia 2005	WEiI
10	Mgr Agnieszka Nowak	1 grudnia 2005	WZiM
11	Mgr inż. Michał Wróbel	21 grudnia 2006	WBMiL
12	Mgr inż. Adam Masłoń	21 grudnia 2006	WBiIŚ
13	Mgr inż. Magdalena Krupa	21 grudnia 2006	WCh
14	Mgr inż. Władysław Partyka	21 grudnia 2006	WEiI
15	Mgr Anna Marcinek	21 grudnia 2006	WZiM
16	Mgr inż. Ewa Hajduk	20 grudnia 2007	WBMiL
17	Mgr inż. Anna Maria Kus	20 grudnia 2007	WBiIŚ
18	Mgr inż. Iwona Rajchel	20 grudnia 2007	WCh
19	Mgr inż. Magdalena Balana	20 grudnia 2007	WEiI
20	Mgr Anna Ziętek	20 grudnia 2007	WZiM
21	Mgr inż. Sewer Orłow,	18 grudnia 2008	WBMiL
22	Mgr inż. Krzysztof Boryczko	18 grudnia 2008	WBiIŚ
23	Mgr inż. Agnieszka Nowak-Król z	18 grudnia 2008	WCh
24	Mgr inż. Andrzej Bożek	18 grudnia 2008	WEiI
25	Mgr Barbara Sobkowiak	18 grudnia 2008	WZiM
26	Mgr inż. Magdalena Łosowska	17 grudnia 2009	WBMiL

27	Mgr inż. Barbara Zajączkowska	17 grudnia 2009	WBiIŚ
28	Mgr inż. Barbara Kusy	17 grudnia 2009	WCh
28	Mgr inż. Marcin Dereń	17 grudnia 2009	WEiI
30	Mgr Damian Gębarowski	17 grudnia 2009	WZiM
31	Mgr inż. Maciej Mazurek	16 grudnia 2010	WBMiL
32	Mgr inż. Dominika Weselak	16 grudnia 2010	WBiIŚ
33	Mgr inż. Agnieszka Kulig	16 grudnia 2010	WCh
34	Mgr inż. Tomasz Mączka	16 grudnia 2010	WEiI
35	Mgr Grzegorz Hammer	16 grudnia 2010	WZ
36	Mgr inż. Kamil Szymkowicz	16 grudnia 2010	WMiFS
37	Mgr inż. Grzegorz Rzepka	20 grudnia 2011	WBMiL
38	Mgr inż. Maciej Kulpa	20 grudnia 2011	WBiIŚ
39	Mgr inż. Elżbieta Maziarz	20 grudnia 2011	WCh
40	Mgr inż. Marcin Jamro	20 grudnia 2011	WEiI
41	Mgr Ewelina Dominiewska	20 grudnia 2011	WZ
42	Mgr inż. Dawid Jaworski	20 grudnia 2011	WMiFS
43	Mgr inż. Katarzyna Olejnik	20 grudnia 2012	WBMiL
44	Mgr inż. Sabina Kordana	20 grudnia 2012	WBiIŚ
45	Mgr inż. Michał Miłek	20 grudnia 2012	WCh
46	Mgr inż. Grzegorz Pitera	20 grudnia 2012	WEiI
47	Mgr Agnieszka Strójwąs	20 grudnia 2012	WZ
48	Mgr inż. Katarzyna Kaczor	20 grudnia 2012	WMiFS
49	Mgr inż. Tadeusz Kubaszek	19 grudnia 2013	WBMiL
50	Mgr inż. Anna Pomykała	19 grudnia 2013	WBiIŚ
51	Mgr inż. Kinga Matuła	19 grudnia 2013	WCh
52	Mgr inż. Dawid Warchoł	19 grudnia 2013	WEiI
53	Mgr Maria Kubacka	19 grudnia 2013	WZ
54	Mgr inż. Piotr Inglot	19 grudnia 2013	WMiFS
55	Mgr inż. Tadeusz Kubaszek	18 grudnia 2014	WBMiL
56	Mgr inż. Krzysztof Piotr Chruścielewski	18 grudnia 2014	WBIŚiA
57	Mgr inż. Urszula Maciołek	18 grudnia 2014	WCh
58	Mgr inż. Piotr Karol Zawisza	18 grudnia 2014	WEiI
59	Mgr Patrycja Anna Chuda	18 grudnia 2014	WZ
60	Mgr inż. Dominik Wiech	18 grudnia 2014	WMiFS
61	Mgr inż. Tomasz Rusiecki	17 grudnia 2015	WBMiL
62	Mgr inż. Edyta Błyskal	17 grudnia 2015	WBIŚiA
63	Mgr inż. Piotr Nowicki	17 grudnia 2015	WCh
64	Mgr inż. Kamil Żelazny	17 grudnia 2015	WEiI
65	Mgr Anna Herbut	17 grudnia 2015	WZ
66	Mgr inż. Adrian Michalski	17 grudnia 2015	WMiFS
67	Mgr inż. Joanna Frodyma	15 grudnia 2016	WBMiL
68	Mgr inż. Gabriela Łeszega	15 grudnia 2016	WBIŚiA
69	Mgr inż. Adrian Arendowski	15 grudnia 2016	WCh
70	Mgr inż. Piotr Maślanka	15 grudnia 2016	WEiI
71	Mgr Joanna Woźniak	15 grudnia 2016	WZ
72	Mgr inż. Aleksandra Grzesik	15 grudnia 2016	WMiFS

Źródło: Opracowanie własne

7.6. Studencka mobilność międzynarodowa

Powstanie programu wspólnotowego (Socrates, LLP, Erasmus+)

Idee stworzenia programu wymiany studentów i pracowników pojawiały się już w latach 80. XX wieku. „Propozycja programu Erasmus […] (Europejski program działań na rzecz mobilności studentów) została opracowana na podstawie doświadczeń z realizacji

dofinansowywanych przez Wspólnotę Europejską (WE) pilotażowych projektów wymiany studentów w latach 1981-1986”[2184]. Jednakże brak zgodności w sprawie budżetu spowodował, że jeszcze w 1986 r. porozumienie w sprawie programu nie zostało podpisane, udało się to rok później. Jak uważał Christian Lettmayr[2185] „mobilność międzynarodowa otwiera umysły, wzmacnia świadomość międzykulturową i rozwój osobisty […]. Najważniejszymi korzyściami są rozwój umiejętności językowych i większa świadomość innych kultur. […] większa zdolność adaptacji do nowych sytuacji, rozwój umiejętności zawodowych i interpersonalnych oraz zwiększenie możliwości zatrudnienia lub zdobycie wyższej jakości wiedzy akademickiej”[2186]. Na takie korzyści Programu Erasmus wskazywało również wielu decydentów w Komisji Europejskiej, co wpłynęło na uruchomienie programu.

Program „powstał decyzją Rady nr 87/327/EEC 15 czerwca 1987 r. jako Europejski program działań na rzecz mobilności studentów (*European Action Scheme for the Mobility of University Studies*)”[2187], czyli w skrócie (od pierwszych liter nazwy) Erasmus. W programie uczestniczyło 12 krajów Wspólnoty Europejskiej. „W pierwszym roku istnienia Erasmusa wzięło w nim udział 3244 europejskich studentów”[2188].

Kolejne istotne fazy rozwoju programu przypadły na lata 1995-1999 i 2000-2006. „W latach 1995-1999 komponent Erasmus funkcjonował w ramach programu współpracy UE pod nazwą Socrates I”[2189], a w latach 2000-2006 Socrates II. Program został rozszerzony o inne obszary działalności, np. szkolenie zawodowe, dla szkół średnich, młodzież.

[2184] E. Kolanowska, *10 lat Erasmusa w Polsce 1998-2008*, FRSE, Warszawa 2008, s. 9.
[2185] Christian Lettmayr (1951) – zastępca dyrektora Cedefop (*European Centre for the deveplment of Vocational Training*), przedsiębiorca, wykładowca a także członek różnych komisji zawodowych, doświadczony praktyk w zarzadzaniu instytucjami badawczymi, kształceniu zawodowym, przygotowywaniu szkoleń i kształceniu ustawicznym. https://www.cedefop.europa.eu/agora/qualifications2009/speakers/62.html (06.06.2020 r.).
[2186] Ch. Lettmayr, *Mobilność edukacyjna – czy wykorzystany potencjał w kształceniu formalnym i pozaformalnym? Sukcesy i wyzwania,* [w:] M. Mendel, A. Atłas, *Mobilność sposobem zdobywania i rozwijania kompetencji - od* juniora do seniora”, FRSE, Warszawa 2012, s. 16.
[2187] Decyzja Rady nr 87/327/EEC z 15 czerwca 1987 roku przyjmująca Europejski Program Działań na rzecz Mobilności Studentów (Erasmus), Dz. Urz. WE L 166 z 25 czerwca 1987 roku.
[2188] Więcej: https://esn.pl/pl/historia-erasmus, (20.08.2018 r.).
[2189] Decyzja nr 819/95/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 14 marca 1995 r. ustanawiająca wspólnotowy program „Socrates”; Decyzja nr 253/2000/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 24 stycznia 2000 r. ustanawiająca II etap Wspólnotowego Programu Socrates.

Fot. 366. Kulig Erasmusów. Zasoby Działu Współpracy Międzynarodowej PRz, K. Zams.

Sektor Erasmus tego programu dotyczył natomiast projektów szkolnictwa wyższego (stąd w nazewnictwie projekty uczelni określano, że są one w ramach Programu Socrates/Erasmus). Brały w nim udział kraje UE oraz Islandia, Norwegia, Lichtenstein, a także od roku akademickiego 1997/1998 kraje stowarzyszone: Cypr, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Malta, Polska, Słowacja, Słowenia i Węgry.

„Program „Uczenie się przez całe życie" (*Lifelong Learning Programme*) – największy program UE w dziedzinie edukacji, obejmujący wszystkie etapy uczenia się (od przedszkola do edukacji dorosłych), który zastąpił trzy wcześniejsze programy: Socrates, Leonardo da Vinci i eLearning"[2190] był realizowany w latach 2007-2013. Ideą program było „zachęcanie do jak najlepszego wykorzystywania wyników, innowacyjnych produktów i procesów oraz do wymiany dobrych praktyk w dziedzinach objętych programem »Uczenie się przez całe życie« w celu poprawy jakości edukacji i szkole"[2191]. Do program Erasmus włączono nowe działania,

[2190] *Programy wspierające międzynarodową współpracę szkół wyższych*, krótki przewodnik, FRSE, s. 2.
[2191] Decyzja nr 1720/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 listopada 2006 r. ustanawiająca program działań w zakresie uczenia się przez całe życie Lifelong Learning Programme-LLP).

czyli mobilność studentów (wyjazdy na praktyki) oraz mobilność pracowników uczelni (wyjazdy na szkolenia).

„W komunikacie Komisji zatytułowanym »Budżet z perspektywy Europy 2020« z dnia 29 czerwca 2011 r. wzywa się do przyjęcia jednolitego programu działania w dziedzinie kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu, obejmującego międzynarodowe aspekty szkolnictwa wyższego” [2192]. Do obecnego czwartego etapu Erasmus+ obejmującego lata 2014-2020 dołączono nowe działania, takie jak mobilność absolwentów (wyjazdy na staże). Program „składa się z trzech akcji:

- mobilność edukacyjna (Akcja 1),
- współpraca na rzecz innowacji i dobrych praktyk (Akcja 2),
- wsparcie reform w obszarze edukacji (Akcja 3)”[2193].

Fot. 367. Erasmusi w Łańcucie. Zasoby Działu Współpracy Międzynarodowej PRz, K. Zams.

Reasumując Erasmus to „program Unii Europejskiej dla szkolnictwa wyższego, funkcjonujący od 1987 r.”[2194]. „Wymiany w ramach programu Erasmus oraz jego następcy, czyli programu Erasmus+, organizowane są w Europie już od 30 lat. Polacy biorą w nich udział

[2192] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1288/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. ustanawiające „Erasmus+”: unijny program na rzecz kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu oraz uchylające decyzje nr 1719/2006/WE, 1720/2006/WE i 1298/2008/WE.
[2193] Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, *Program Erasmus w Polsce, Raport 2016*, Warszawa, s. 12.
[2194] Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, *Programy wspierające międzynarodową współpracę szkół wyższych*, Warszawa, str. 3.

od roku 1998. Przez ten czas z mobilności skorzystało już ok. 240 tysięcy osób – nie tylko studentów, ale i pracowników naukowych. Gdyby wszyscy oni mogli się dziś spotkać, zapełniliby trybuny czterech stadionów, takich jak PGE Narodowy”[2195]. Co ważne, „Erasmus+ wspomaga rozwój kompetencji zawodowych i językowych oraz umożliwia pogłębienie wiedzy na temat strategii w dziedzinie kształcenia, szkolenia oraz młodzieży. Uczestnicy programu stają się bardziej otwarci na różnorodność kulturową i społeczną”[2196].

Fot. 368. Wizyta Erasmusów w OKL. Zasoby Działu Współpracy Międzynarodowej PRz, K. Zams.

Ponadto „Program Erasmus+ został opracowany tak, aby wspierać starania krajów uczestniczących w programie na rzecz efektywnego wykorzystywania potencjału umiejętności ludzkich i kapitału społecznego Europy”[2197], a także by osiągnąć cele strategii „Europa 2020”, która „obejmuje […]: rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji”[2198]. „Cel strategiczny 1: Realizacja koncepcji uczenia się przez całe życie i mobilności […]. Cel strategiczny 2: Poprawa jakości i skuteczności kształcenia i szkolenia […]. Cel strategiczny 3: Promowanie równości, spójności społecznej i aktywności

[2195] Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, kwartalnik 1/2017, *30 lat Erasmus, Europa dla aktywnych*, 2017, s. 2.
[2196] Więcej: https://erasmusplus.org.pl/o-programie/struktura-programu/ (20.08.2018 r.).
[2197] Więcej: https://erasmusplus.org.pl/o-programie/priorytety/ (20.08.2018 r.).
[2198] Komunikat Komisji Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, KA, Bruksela, 3.3.2010 Kom(2010) 2020 wersja ostateczna, s. 5.

obywatelskiej […]. Cel strategiczny 4: Zwiększanie kreatywności i innowacyjności, w tym przedsiębiorczości, na wszystkich poziomach kształcenia i szkolenia”[2199].

Struktura, nadzór i organizacja programu

Nadzór na programem w zakresie strategicznym sprawują Komisja Europejska (nadzór ogólny, informacja, promocja, zatwierdzanie), a w zakresie technicznym – Agencja Wykonawcza (obsługa techniczna). Komisja Europejska zarządza budżetem, określa priorytety, cele i kryteria programu, monitoruje realizację programu, przygotowuje działania mające pomóc w kontynuacji projektów, prowadzi ewaluację programu na szczeblu europejskim, a także nadzoruje i koordynuje działalności agencji narodowych.

„Agencja Wykonawcza ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego jest wspólnotową agencją wykonawczą, posiadającą podmiotowość prawną. Agencja została powołana na podstawie decyzji Komisji 2005/56/WE i jest odpowiedzialna za zarządzanie działaniami wspólnotowymi w dziedzinie edukacji, kultury i sektora audiowizualnego”[2200].

Ponadto ogólny nadzór nad programem sprawuje ministerstwo odpowiedzialne za sprawy szkolnictwa – w Polsce Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego „Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym zagwarantowała możliwość i uznawania wyników studentów w nauce między uczelnią macierzystą a inną, również zagraniczną uczelnię goszczącą studenta”[2201]. Zaliczenia stały się możliwe dzięki zastosowaniu system punktów kredytowych ECTS „System umożliwia też akumulację osiągnięć studenta i przenoszenie ich między uczelniami lub programami studiów”[2202].

Agencje narodowe (w przypadku Polski jest to Agencja Narodowa pod zarządem Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji) odpowiadają natomiast za realizację programu na poziomie krajowym (promocja, nadzór nad funduszami, organizowanie konferencji, seminariów, szkoleń, uczestnictwo w imprezach promocyjno-informacyjnych organizowanych przez uczelnie, raporty i publikacje). Przykładowo, „w 2016 r. w całej Polsce w ramach Akademii odbyły się 103 różnego rodzaju spotkania. Największe – Ogólnopolskie Dni Informacyjne Programu Erasmus+ – zorganizowano w Warszawie oraz Poznaniu. Eksperci

[2199] Konkluzje Rady z dnia 12 maja 2009 r. w sprawie strategicznych ram Europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia („ET 2020”) 2009/C 119/02, Dz.U. Unii Europejskiej, s. 3-4.
[2200] Więcej: http://www.kongreskultury.pl/title,Agencja_Wykonawcza_ds__edukacji,_kultury_i_sektora_audiowizualnego,pid,26,oid,49,cid,93.html (20.08.2018 r.).
[2201] E. Kolanowska, dzieło cytowane, str. 29.
[2202] E. Kraskowska, P. Rzodkiewicz, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, *Studiuj po europejsku. Poradnik dla kandydatów na studia i studentów*, Warszawa 2011, s. 13.

gościli w stolicy Wielkopolski w dniach 18-19 marca, podczas 20. Targów Edukacyjnych. Wydarzenia w ramach Akademii Erasmus+ odbyły się też m.in. w Łodzi, Lublinie, Białymstoku, Gdańsku i Częstochowie”[2203]. Agencje narodowe są też inicjatorami działań promocyjnych, wymiany doświadczeń i nagradzania wybitnych, innowacyjnych aktywności. Służy temu ogłaszany corocznie konkurs EDUinspiracje, który organizowany jest „już od 2011 r. Nominacje otrzymują w nich projekty uznane za przykłady dobrych praktyk, szczególnie w zakresie upowszechniania i promocji rezultatów projektów, inspirowania lokalnych społeczności oraz pozytywnego wpływu na rozwój edukacji”[2204]. Od 2014 r. ogłaszany jest corocznie konkurs na miano EDUinspiratora, a od 2015 r. Konkurs EDUinspiracje – Media.

Ważną organizacją pomocną w realizacji mobilności jest Sieć Studentów Erasmusa – Erasmus Student Network, ESN, organizacja działająca w całej Europie i która ma lokalne sekcje w poszczególnych uczelniach, m.in. w 29 polskich uczelniach. ESN prowadzi działania związane z wymianą studentów pod hasłem „Studenci pomagają studentom”.

Fot. 369. Erasmusi przed bud. „V”. Zasoby Działu Współpracy Międzynarodowej PRz, K. Zams.

Karta Erasmusa uczelni i studenta

„ECHE: Karta Erasmusa dla szkolnictwa wyższego” [2205], jest obowiązkowa dla instytucji szkolnictwa wyższego, która chce uczestniczyć w projektach mobilności. By otrzymać Kartę Erasmusa organizacja po złożeniu wniosku i spełnieniu określonych

[2203] Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji *Program Erasmus plus w Polsce*, raport 2016, Warszawa 2016, s. 75.
[2204] Więcej: http://czytelnia.frse.org.pl/media/2017_eduinspiracje_publikacja_www_.pdf (24.08.2018 r).
[2205] *Erasmus+, Przewodnik po programie*, Wersja 2(2017): 20/01/2017, s. 3.

warunków, oczekuje na uzyskanie pozytywnej opinii Komisji Europejskiej, która ostatecznie „przyznaje Kartę: Instytucji szkolnictwa wyższego”[2206]. „Wyjazdy na praktyki może oferować studentom tylko uczelnia posiadająca poszerzoną Kartę Uczelni Erasmusa (Extended Erasmus University Charter)”[2207].

Karta Erasmusa zobowiązuje uczelnię do przestrzegania następujących zasad: pełnego respektowania zasad równości i dostępu dla wszystkich uczestników programu, zapewnienia uczestnikom mobilności przygotowania do wyjazdu (kursy językowe, kontakty do byłych Erasmusów, wizy, ubezpieczenia itd.), realizowania mobilności studentów i pracowników na podstawie przygotowanych i zatwierdzonych przed wyjazdem porozumień (program studiów-Learning Agreement lub Training Agreement w przypadku praktyk oraz o plany pracy nauczania/szkolenia (work plan) pracownicy), przez instytucję wysyłającą, przyjmującą i stypendystów, uznanie uzyskanych wyników po zakończeniu mobilności, uznania działań dydaktycznych i szkoleniowych pracowników. Zwolnienie studentów przyjeżdżających w ramach mobilności z opłat za studia, uczestnictwa w zajęciach, laboratoriach itd. oraz przygotowania dla nich aktualnej listy przedmiotów, pomoc w znalezieniu zakwaterowania**,** przekazania przyjeżdżającym uczestnikom mobilności oraz ich instytucjom macierzystym na koniec okresu mobilności pełnego i dokładnego wykazu zaliczeń, zamieszczenia Karty wraz z deklaracją polityki uczelni Erasmusa na stronie internetowej Instytucji.

Wnioskodawca (uczelnia) otrzymuje także fundusze na wsparcie organizacyjne – są to koszty bezpośrednio związane z realizacją działań w zakresie mobilności (z wyłączeniem kosztów utrzymania i podróży uczestników). Dofinansowanie to wynosi do setnego uczestnika – 350 EUR na uczestnika, powyżej setnego uczestnika 200 EUR na każdego dodatkowego uczestnika, czyli na podstawie liczby uczestników projektu mobilności wyliczana jest kwota wparcia organizacyjnego dla uczelni.

Prawa i obowiązki studenta – uczestnika programu zawiera Karta Student Erasmus „Niniejsza Karta określa Twoje prawa i obowiązki oraz zawiera informacje o tym, jakiej pomocy możesz oczekiwać od organizacji wysyłającej i przyjmującej na każdym etapie Twojego udziału w programie Erasmus+”[2208].

[2206] Więcej: http://erasmusplus.org.pl/wp-content/uploads/2014/07/karta_erasmusa_dla_szkolnictwawyzszego_20142020.pdfdn. 20.08.2018 r.
[2207] Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Poradnik *Uczelnianego koordynatora programu Erasmus*, Warszawa 2012, s. 18.
[2208] Więcej: http://erasmusplus.org.pl/wp-content/uploads/2014/07/PL-Eplus_student-charter-www.pdf (20.08.2018 r.).

Koordynatorzy z ramienia uczelni

Ważną rolę na uczelni pełni koordynator uczelniany, do którego zadań należy podpisywanie umów z uczelniami partnerskimi i wraz z biurami współpracy z zagranicą lub występującymi pod inną nazwą jednostkami, które obsługują Program Erasmus odpowiada za promocję, prawidłowe wydatkowanie przyznanych funduszy, przygotowywanie materiałów informacyjnych, organizowanie dni informacyjnych, Erasmusa, powitalnych (dla zagranicznych studentów), opracowywanie dokumentów i pomoc w przygotowaniu dokumentów aplikacyjnych, sprawozdawczość, publikacje itd.

W Politechnice Rzeszowskiej funkcję tę pełnili prorektorzy odpowiedzialni za zadania związane z wymianą międzynarodową:

4. Prorektor ds. ogólnych, prof. dr hab. inż. Romana Śliwa[2209] (1996-1999),
5. Prorektor ds. ogólnych i współpracy z zagranicą, prof. dr hab. inż. Andrzej Sobkowiak (1999-2005),
6. Prorektor ds. współpracy międzynarodowej i regionalnej, prof. dr hab. inż. Aleksander Kozłowski[2210] (2005-2008),
7. Prorektor ds. współpracy z zagranicą, prof. dr hab. inż. Feliks Stachowicz[2211] (2008-2012),
8. Prorektor ds. kształcenia, prof. dr hab. inż. Adam Marciniec[2212] (2012-2016),
9. Prorektor ds. współpracy międzynarodowej, prof. dr hab. Grzegorz Ostasz[2213] (2016-2020).

Podlegający koordynatorowi uczelnianemu koordynatorzy wydziałowi oraz prodziekani ds. kształcenia realizują zadania programu na poziomie wydziałów (przygotowywanie Learning Agreement - LA) – listy przedmiotów, które student będzie studiować za granicą, zatwierdzanie zmian w LA, zaliczanie semestru po powrocie studenta.

Funkcje koordynatorów wydziałowych pełnili i pełnią:

1. Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa;
   - Prof. dr hab. inż. Paweł Pawlus[2214],

[2209] http://www.aeronet.pl/kontakt.html (03.05.2020 r.).
[2210] *Nominacje profesorskie, profesor Aleksander Kozłowski*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 4-5 (196-197), s. 12.
[2211] *Nominacje profesorskie, profesor Feliks Stachowicz*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 12 (84), s. 10.
[2212] *Poznajemy prorektorów na nową kadencję*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 4 (220), s. 11.
[2213] *Nominacje profesorskie, profesor Grzegorz Ostasz*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 5 (233), s. 6.
[2214] Prof. dr hab. inż. Paweł Pawlus (1961) – specjalista w dziedzinie zagadnień związanych z analizą struktury geometrycznej powierzchni tulei cylindrowych na etapach technologii i eksploatacji, analizą błędów podczas pomiarów stykowych mikrogeometrii powierzchni, od 1987 r. nauczyciel akademicki w Zakładzie Pojazdów Samochodowych i Silników Spalinowych, a od 2004 r. w Katedrze Technologii Maszyn i Organizacji Produkcji

- Prof. dr hab. inż. Andrzej Dzierwa[2215]

2. Wydział Zarządzania:
   - Dr inż. Mirosław Sołtysiak[2216]
   - Mgr Magdalena Szuraj[2217]
   - Dr Paweł Perz[2218]
3. Wydział Chemiczny:
   - Prof. dr hab. inż. Stanisław Opaliński
   - Dr inż. Grzegorz Poplewski[2219]
   - Dr Joanna Wojturska[2220]
4. Wydział Elektrotechniki i informatyki:
   - Dr inż. Sławomir Samolej[2221]
5. Wydział Matematyki i Fizyki Stosowanej
   - Dr hab. Iwona Włoch[2222]

Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa PRz, koordynator wydziałowy Programu Erasmus. *Nominacje profesorskie, profesor Paweł Pawlus,* „Gazeta Politechniki" 2010, nr 4-5 (196-197), s. 14.

[2215] Dr hab. inż. Andrzej Dzierwa (1973) – specjalista w dziedzinie zagadnień związanych z badaniami oraz analizą wpływu stereometrii powierzchni na właściwości tribologicznej, nauczyciel akademicki w Katedrze Technologii Maszyn i Inżynierii Produkcji Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa PRz, koordynator wydziałowy programu Erasmus. https://adzierwa.v.prz.edu.pl/ (26.09.2020 r.).

[2216] Dr inż. Mirosław Sołtysiak (1970) – specjalista w dziedzinie związanej z bankowością, funkcjonowaniem rynków kapitałowych, zarządzaniem ryzykiem na rynkach finansowych, funkcjonowaniem rynku gier losowych, z przedsiębiorczością i zarządzaniem strategicznym, nauczyciel akademicki w Zakładzie Finansów, Bankowości i Rachunkowości Wydziału Zarządzania PRz, współtwórca programu ICEC – *International Classroom Erasmus Challange*. https://miroslaw.v.prz.edu.pl/glowne-zainteresowania-naukowe (06.05.2020 r.).

[2217] Mgr Magdalena Suraj (1976) – były pracownik dydaktyczny Zakładu Finansów, Bankowości i Rachunkowości PRz, obecnie pracownik Uniwersytet Rzeszowskiego, twórca ICEC – *International Classroom Erasmus Challange*. *International Classroom Erasmus Challange, podsumowanie pierwszej edycji*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 7-9 (199-201), s. 21.

[2218] Dr Paweł Perz – nauczyciel akademicki w Zakładzie Finansów, Bankowości i Rachunkowości Wydziału Zarządzania PRz, zainteresowania naukowe związane z zarządzanie projektami, bankowością, analizą rynku usług finansowych, technikami inwestowania na rynku kapitałowym. https://v.prz.edu.pl/pperz (06.05.2020 r.).

[2219] Dr inż. Grzegorz Poplewski – nauczyciel akademicki w Katedrze Chemicznej i Procesowej Wydziału Chemicznego PRz, absolwent PRz, specjalista w dziedzinie zagadnień związanych z projektowaniem optymalnych sieci wody procesowej oraz sieci oczyszczania wody, stochastyczne metody optymalizacji matematycznej, komputerowe metody symulacji w inżynierii chemicznej. https://grzegorzpoplewski.v.prz.edu.pl/ (06.05.2020 r.).

[2220] https://v.prz.edu.pl/nogaj (06.05.2020 r.).

[2221] Dr inż. Sławomir Samolej (1972) – specjalista w dziedzinie zagadnień związanych z metodami projektowania systemów czasu rzeczywistego, zastosowaniem metod i języków formalnych do wspomagania wytwarzania oprogramowania systemów wbudowanych, zastosowania Kolorowanych Sieci Petriego do modelowania systemów informatycznych, nauczyciel akademicki Katedry Informatyki i Automatyki Wydziału Elektrotechniki i Informatyki PRz. http://ssamolej.kia.prz.edu.pl/ (06.05.2020 r.).

[2222] Dr hab. Iwona Włoch (1968) – specjalista w dziedzinie matematyki dyskretnej, w szczególności teorii grafów i kombinatoryki, nauczyciel akademicki, kierownik Zakładu Matematyki Dyskretnej Wydziału Matematyki i Fizyki Stosowanej PRz, dziekan Wydziału Matematyki i Fizyki Stosowanej PRz (2012-2019). Wizytówka pracownika PRz (30.12.2020 r.).

- Dr Sławomir Wolski[2223]
- Dr Agnieszka Chlebowicz[2224]

6. Wydział Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury
   - Prof. dr hab. inż. Lech Lichołai[2225]
   - Mgr inż. Joanna Krasoń[2226]

Kategorie zadań w ramach Programu

Działania w ramach Programu Erasmus obejmują dwie kategorie – działania scentralizowane (realizowane przez KE) oraz działania zdecentralizowane (realizowane przez agencje narodowe). Te drugie obejmują wymianę studentów (Student Mobility-SM), wyjazdy studentów na część studiów oraz wyjazdy studentów na praktykę (studia i praktyki do 12 miesięcy na jednym poziomie studiów), a także wymianę pracowników uczelni (Staff Mobility -ST), czyli wyjazdy nauczycieli akademickich w celu prowadzenia zajęć dydaktycznych w zagranicznych uczelniach oraz wyjazdy pracowników uczelni na szkolenia. Trzeci obszar działań to organizację kursów językowych Erasmusa (przed 2014 r. EILC, po tym roku OLS).

Dane statystyczne programu

Przez 22 lata od roku akademickiego 1987/1988 do 2008/2009 z oferowanych w programie wyjazdów skorzystało 2 065 193 studentów. „Łączny budżet Erasmusa wzrósł z ok. 277 mln EUR w pierwszej fazie (Erasmus, 1987-1995) do ok. 1,7 mld euro w drugiej fazie (Socrates – Erasmus, 1995-2006) i ok. 3 mld euro w trzeciej fazie („Uczenie się przez całe życie" – Erasmus, 2007-2013).

Średni roczny budżet Erasmusa w pierwszej fazie programu przekraczał nieco 34 mln EUR, a w aktualnej fazie wynosi ponad 400 mln euro, co oznacza niemal dwunastokrotny wzrost"[2227].

„Od chwili powstania programu liczba studentów korzystających ze stypendiów w ramach programu Erasmus stale wzrasta. W roku akademickim 2009-2010 liczba ta po raz pierwszy

[2223] https://v.prz.edu.pl/wolan (06.05.2020 r.).
[2224] Dr Agnieszka Chlebowicz – nauczyciel akademicki Katedry Analizy Nieliniowej Wydziału Matematyki i Fizyki Stosowanej PRz, prodziekan Wydziału Matematyki i Fizyki Stosowanej (2019). https://achlebowicz.v.prz.edu.pl/dane (06.05.2020 r.)
[2225] https://lech-licholai.v.prz.edu.pl/ (06.05.2020 r.).
[2226] Mgr inż. Joanna Krasoń – pracownik Zakładu Budownictwa Ogólnego Wydziału Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury. https://jkrason.v.prz.edu.pl/ (06.05.2020 r.).
[2227] E. Kolanowska, dzieło cytowane, s. 18.

przekroczyła 200 tys., natomiast w roku akademickim 2011-2012 studiować lub szkolić się za granicą wyjechało 252 827 studentów, co stanowi nowy rekord. Oznacza to tym samym roczny wzrost o 9% w stosunku do roku poprzedniego (wzrost odnotowany w roku akademickim 2010-2011 wyniósł 8,5%)"[2228]. Ciekawostką jest to, że już w roku akademickim 2002/2003 na studia za granicą wyjechał milionowy student. Z wyjazdów Erasmusa w latach 1998-2014 skorzystało 155 092 polskich studentów, z czego 135 825 to wyjazdy na studia i 19 267 wyjazdy na praktyki.

„W latach 1998-2014 przyjechało do Polski 68 tys. zagranicznych studentów Erasmusa. W roku akademickim 2013/2014 liczba przyjazdów była 53 razy wyższa niż w roku 1998/1999"[2229].

Fot. 370. Erasmusi w rzeszowskim Ratuszu. Zasoby Działu Współpracy Międzynarodowej PRz, K. Zams.

[2228] *Program Erasmus w roku akademickim 2011-2012, notatka Komisji Europejskiej z 13 lipca 2013* r., Bruksela https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/MEMO_13_647 (26.09.2020 r.).

[2229] Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, *Przegląd statystyk Program Erasmus*, str. 9, http://www.erasmus.org.pl/sites/erasmus.org.pl/files/Erasmus_statystyki_12-2015.pdf, (23.08.2018 r.)

Fot. 371. Erasmusi w sali Senatu PRz. Zasoby Działu Współpracy Międzynarodowej PRz, A. Surowiec.

Politechnika Rzeszowska jako jedna z pierwszych uczelni w Polsce przystąpiła do programu już w pierwszym roku jego działalności w Polsce, czyli w 1998 r. Inicjatorem tego, jak wspomniano, była prof. dr hab. inż. Romana Śliwa, prorektor ds. współpracy z zagranicą w latach 1997-1999. Pierwsze umowy zawarte w ramach programu zostały podpisane z uczelniami, z którymi PRz współpracowała od lat 70. XX w. Następne umowy to efekt pracy i zaangażowania pracowników Działu Współpracy z Zagranicą (obecnie Działu Współpracy Międzynarodowej) oraz pomocy ze strony nauczycieli akademickich.

Jak informowała „Gazeta Politechniki" „wystartowaliśmy całkiem nieźle, gdyż w roku akademickim 1998/1999 za granicą studiowało 27 naszych studentów […]. Sumaryczny czas studiów naszych studentów wynosił w tym roku 230 miesięcy"[2230]. Od roku akademickiego 1999/2000 również pracownicy dydaktyczni mogli wyjeżdżać do uczelni partnerskich.

Początkowo realizacja programu napotykała na różne trudności, przed wszystkim związane z problemami administracyjnymi związanym z brakiem opracowanych procedur, dokumentów i zasad realizowania oraz rozliczania uzyskanych środków finansowych. Z czasem sytuacja się ustabilizowała.

Cały cykl realizacji programu prowadzony przez koordynatorów poszczególnych mobilności z Działu Współpracy Międzynarodowej wygląda następująco:

- zawieranie umów dwustronnych (*Bilateral Agreement*) lub aktualizacja już zawartych,
- uzgodnienie szczegółów dotyczących wymian z instytucjami partnerskimi,

[2230] A. Sobkowiak, *Politechnika Rzeszowska w Programie Socrates/Erasmus*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 5-6 (89-90), s. 5.

- przygotowanie i złożenie wniosku w określonych prze Komisję Europejską terminach,
- przeprowadzenie naboru kandydatów,
- przygotowanie dokumentów aplikacyjnych studentów i pracowników oraz przygotowanie merytoryczne wyjazdów, uzgodnienia z uczelnią/instytucją partnerską,
- opracowanie planu wydatków finansowych,
- zawieranie umów ze stypendystami,
- realizacja planu finansowego,
- rozliczanie wyjazdów poszczególnych beneficjentów programu,
- przestrzeganie terminów sprawozdawczości i przygotowywanie raportów, analiz i ankiet.

Koordynatorzy programu w Dziale Współpracy Międzynarodowej odpowiedzialnym za realizacje zadań na uczelni w ramach programu:

1. Mgr Joanna Ruszel[2231], koordynator wszystkich mobilności w latach 1998-2006, od 2006 r. koordynator ds. wyjeżdzających pracowników i studentów, sprawująca nadzór finansowy i prowadząca sprawozdawczość Programu Erasmus+, projekty KA 103,
2. Mgr Monika Stanisz [2232], koordynator ds. przyjeżdżających pracowników i studentów z programu Erasmus na terenie Europy (KA 103) i koordynator przyjeżdzających oraz wyjeżdzających pracowników w ramach projektu Erasmus poza Europą (KA 107).
3. Mgr Kamila Zams[2233], były pracownik PRz, koordynator ds. przyjeżdżających pracowników i studentów z programu Erasmus, Program Leonardo da Vinci (praktyki studenckie) i Funduszu Stypendialnego i Szkoleniowego (obecnie program Edukacja),

[2231] Mgr Joanna Ruszel (1970) – specjalista w zakresie programów unijnych Erasmus KA 103 i KA 107, absolwentka Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie, od 1997 r. pracownik Działu Współpracy Międzynarodowej PRz, w 2018 r. odznaczona Srebrnym Medalem za Długoletnią Służbę. https://dwm.prz.edu.pl/kontakt (26.09.2020).

[2232] Mgr Monika Stanisz (1981) – anglista, inicjator i autor projektów europejskich Leonardo da Vinci oraz Erasmus (współpraca z krajami pozaeuropejskimi), a także inicjatyw partnerskich z krajami EOG, odznaczona Brązowym Medalem za Długoletnia Służbę w 2019 r. https://dwm.prz.edu.pl/kontakt (26.09.2020).

[2233] Mgr Kamila Zams (1983) – anglista, specjalista w zakresie programów unijnych Erasmus KA 103 i KA 107, Funduszu Stypendialnego i Szkoleniowego (obecnie program Edukacja), Leonardo da Vinci.

4. Mgr Monika Mistur-Góral, były pracownik PRz, koordynator ds. przyjeżdzających pracowników i studentów z programu Erasmus.

Przyjazdy studentów zagraniczny także są realizowane na podstawie zawartych umów. Po otrzymaniu nominacji, a następnie dokumentacji z instytucji partnerskich są one oddawane do analizy koordynatorów wydziałowych pod kątem prawidłowej realizacji porozumienia o programie studiów.

Fot. 372. Erasmusi. Zasoby Działu Współpracy Międzynarodowej PRz, A. Surowiec.

Koordynatorzy programu w Dziale Współpracy Międzynarodowej pomagają studentom zagranicznym w zakwaterowaniu, organizują dni informacyjne, wyjazdy integracyjne, wizyty w laboratoriach oraz udzielają wszelkiej pomocy, np. w sprawach medycznych, wizowych, a także przygotowują dokumentację dla uczelni partnerskich i Narodowej Agencji.

Sprawność programu w danej uczelni zależy od współdziałania wielu osób i działów (rektora, prodziekanów ds. kształcenia, dziekanatów, działu kształcenia, działów finansowych i księgowych, koordynatorów wydziałowych itp.).

Dla niektórych studentów przyjazd do Rzeszowa miał posmak przygody i spotkania z przyrodą, czyli o „kontakt" z zimą i śniegiem. Czasami dziwią się określeniom naszych potraw np. fasolka po bretońsku, gulasz po węgiersku, barszcz ukraiński, kawa parzona po turecku. Studenci zagraniczni chętnie brali udział w spotkaniach powitalnych (*Welcome Days*), wigilijnych, wyjazdach integracyjnych (Ośrodek Kształcenia Lotniczego, Łańcut, Bezmiechowa, Bieszczady), spotkaniach wieczornych z przygotowanymi przez nich narodowymi potrawami.

Fot. 373. Erasmusi z flagami. Zasoby Działu Współpracy Międzynarodowej PRz, A. Surowiec.

W roku akademickim 1998/1999 w ramach programu wyjeżdżali wyłącznie studenci. Od kolejnego roku akademickiego 1999/2000 również nauczyciele akademiccy. Liczba studentów i pracowników wyjeżdżających od tego czasu sukcesywnie wzrastała, aby w roku akademickim 2013/2014 zanotować wzrost o 111% wyjazdów studentów, a pracowników o 214% w stosunku do pierwszego roku działania programu na naszej uczelni.

Nowa faza programu i zmiany programowe, jakie nastąpiły w 2014 r., ponownie zmodyfikowały listę dostępnych możliwości wyjazdowych o wyjazdy absolwentów uczelni na praktykę.

Program POWER

Aby wspomóc studentów, którym sytuacja finansowa czy zdrowotna nie pozwala na uczestnictwo w programie, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE) wdrożyła projekt „Zagraniczna mobilność studentów niepełnosprawnych oraz znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej", łączący doświadczenia programu Erasmus+ z możliwościami dofinansowania działań z Europejskiego Funduszu Społecznego, w tym Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). „POWER 2014-2020 to następca kończącego się Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji jest jednym z beneficjentów nowego programu, w ramach którego realizuje trzy projekty"[2234].

Program POWER umożliwia przyznanie dodatkowego wsparcia dla studentów niepełnosprawnych i pobierających stypendium socjalne. „O dodatkowe środki w ramach

[2234] Więcej: https://portfoliojezykowe.wordpress.com/programy-frse/ (23.08.2018 r.).

programu mogą ubiegać się: studenci z orzeczonym stopniem niepełnosprawności – na wyjazdy na studia i na praktyki, studenci z przyznanym stypendium socjalnym - na wyjazdy na studia i na praktyki"[2235]. Wyjazdy do wszystkich krajów uczestniczących mają zapewnione wsparcie finansowe ze środków programu POWER. Studenci aplikujący na wyjazd w ramach programu POWER, podlegają tym samym ogólnym zasadom rekrutacji jakie obowiązują na wyjazdy w ramach programu Erasmus+. Różnicą jest tylko to, że stypendium jest wypłacane w PLN.

„Cel główny projektu to podniesienie kompetencji zawodowych i kluczowych studentów niepełnosprawnych oraz studentów znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej poprzez zrealizowanie części programu kształcenia w zagranicznej uczelni. Oczekiwane efekty to przede wszystkim wzrost kompetencji właściwych dla wykonywanej w przyszłości pracy zawodowej oraz zwiększenie konkurencyjności studentów, jako przyszłych pracowników na rynku pracy"[2236]. Od 2014 r. FRSE realizuje sześć takich projektów, których uczestnikami są zarówno uczniowie, absolwenci, jak i kadra nauczycielska, a także studenci z niepełnosprawnością i będący w trudnej sytuacji materialnej.

W grudniu 2016 r. FRSE podpisała umowy na realizację kolejnych dwóch projektów. Budżet ośmiu projektów wyniósł łącznie około 770 mln zł. Pierwszy projekt „Zagraniczna mobilność studentów niepełnosprawnych oraz znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej" realizowano w latach 2014-2017.

W 2016 r. FRSE podpisała 171 umów z uczelniami wyższymi na sfinansowanie wymian studentów. Kategorie budżetowe w projekcie są na wsparcie indywidualne dla osób niepełnosprawnych, czyli uczestników projektu ze specjalnymi potrzebami (wcześniej były to koszty ryczałtowe, obecnie muszą być rzeczywiste na podstawie faktur czy rachunków) oraz wsparcie indywidualne dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, czyli studentów otrzymujących stypendium socjalne.

[2235] PO WER – Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój – program unijny mający na celu wsparcie osób z niepełnosprawnościami lub znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. https://www.cwm.pw.edu.pl/Programy-edukacyjne/Erasmus/Wyjazdy-studentow-na-studia/Program-POWER-dodatkowe-wsparcie-dla-studentow-niepelnosprawnych-i-pobierajacych-stypendium-socjalne, (23.08.2018 r.).
[2236] „Zagraniczna mobilność studentów niepełnosprawnych oraz znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. Edycja 2" – jeden z projektów realizowany przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji. https://www.frse.org.pl/program/program-operacyjny-wiedza-edukacja-rozwoj/#1447323697160-8ed2e05a-fa64 (23.08.2018 r.).

Fot. 374. Erasmus students. Zasoby Działu Współpracy Międzynarodowej PRz, A. Surowiec.

Politechnika Rzeszowska w programie Erasmus – dane statystyczne

Całkowita liczba studentów wyjeżdżających w ramach programu Erasmus w latach 1998/1999-2016/2017 z Politechniki Rzeszowskiej wyniosła 899 osób.

Podział według krajów:

Portugalia – 370, Belgia – 142, Niemcy – 82, Hiszpania – 81, Turcja – 32, Włochy – 34, Wielka Brytania – 22, Islandia – 21, Austria – 17, Norwegia – 17, Grecja – 16, Francja – 13, Finlandia – 12, Cypr – 11, Rumunia – 7, Dania – 6, Węgry – 6, Słowacja – 2, Bułgaria – 3, Chorwacja – 2, Czechy – 1, Litwa – 1, Łotwa – 1.

Największą popularnością cieszy się jak zawsze Portugalia. Zachodnio-południowe kraje Europy są najczęściej wybieranym miejscem na podjęcie studiów w ramach programu.

Podział według wydziałów PRz:

Wydział Zarządzania (WZ) – 327, Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa (WBMiL) – 191, Wydział Elektrotechniki i Informatyki (WEiI) – 160, Wydział Budownictwa Inżynierii Środowiska i Architektury (WBIŚiA) – 155, Wydział Chemiczny (WCH) – 52, Wydział Matematyki i Fizyki Stosowanej (WMiFS) – 14.

Wykres 3. Wyjazdy studentów PRz w ramach programu Erasmus według wydziałów w latach 1998/1999-2016/2017

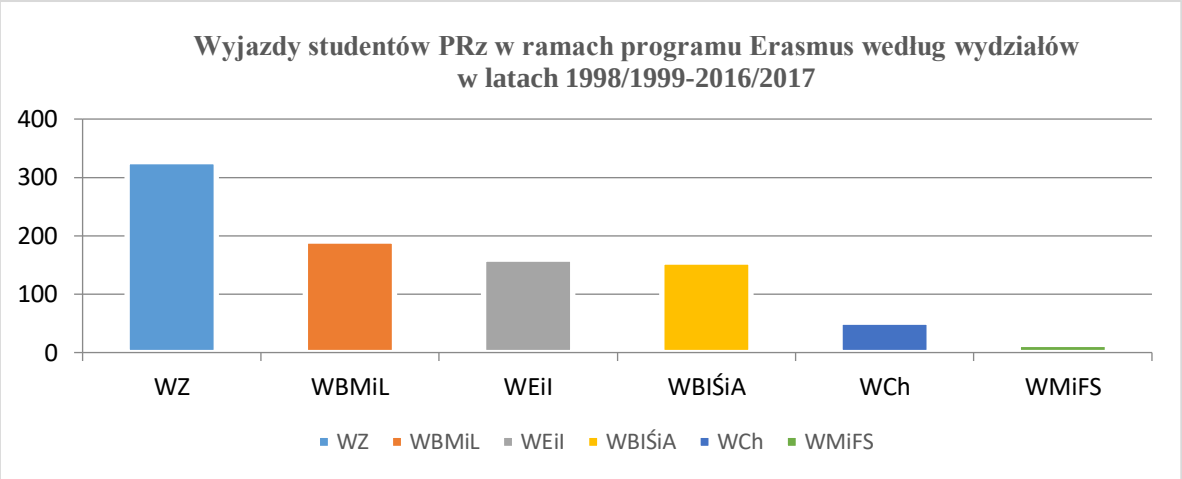

Źródło: Opracowanie własne

Najwięcej studentów wyjechało z Wydziału Zarządzania, a najmniej z Wydziału Matematyki i Fizyki Stosowanej, ale wynika to też z faktu, że WMiFS jest najmłodszym wydziałem PRz.

Wykres 4. Wyjazdy nauczycieli akademickich w ramach programu Erasmus w latach 1999/2000-2016/2017 według krajów

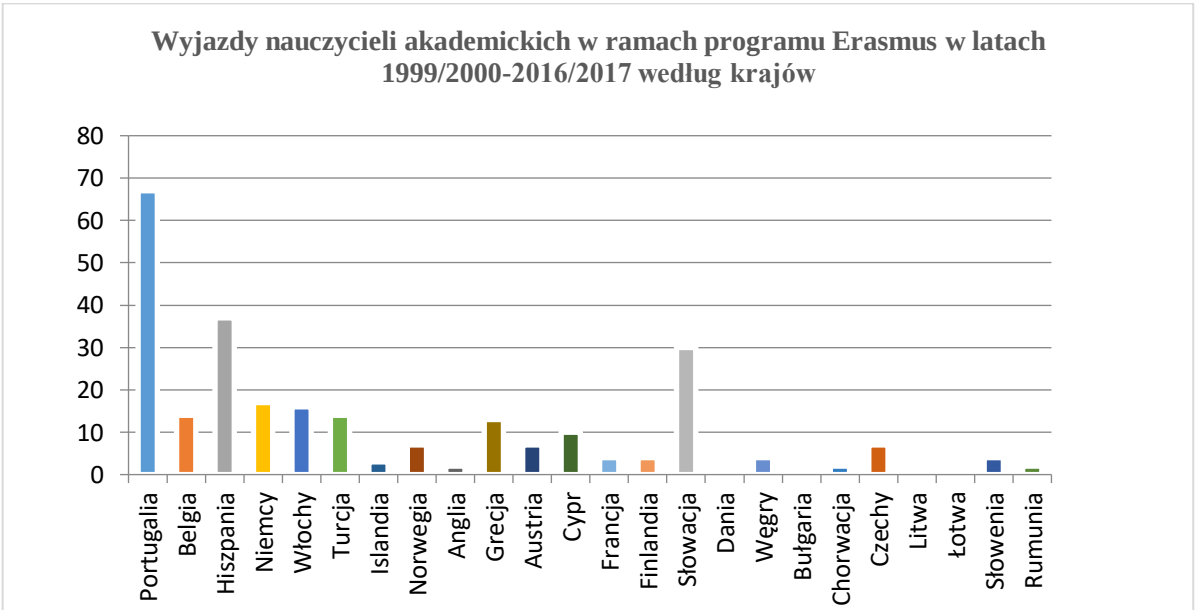

Źródło: Opracowanie własne

W celu wygłoszenia wykładu na uczelniach partnerskich wyjechało 266 nauczycieli akademickich w latach 1999-2016/2017.

Wykres 5. Liczba wyjazdów nauczycieli akademickich w ramach programu Erasmus w latach 1999/2000-2016/2017

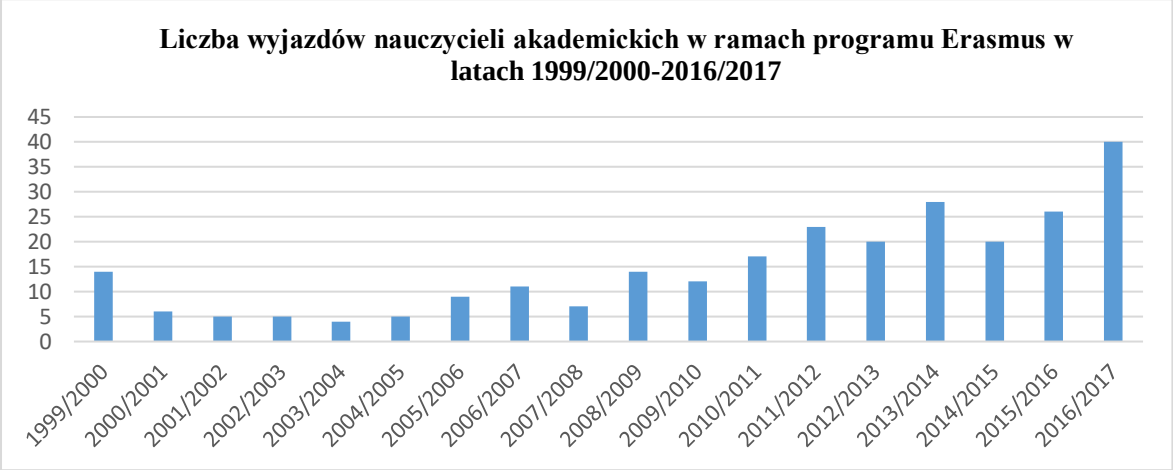

Źródło: Opracowanie własne

Wyjazdy pracowników niebędących nauczycielami akademickimi na szkolenia

Ogółem w latach 2008/2009-2016/2017 wyjechało 143 osoby.

Wyjazdy według krajów Portugalia – 44, Hiszpania – 26, Włochy – 13, Turcja – 10, Anglia – 9, Niemcy – 9, Czechy –7, Islandia – 5, Słowacja – 4, Grecja – 4, Cypr – 3, Francja – 3, Słowenia – 2, Austria – 1, Chorwacja – 1, Malta – 1, Rumunia – 1.

Wykres 6. Wyjazdy w ramach programu Erasmus pracowników niebędących nauczycielami akademickimi według krajów w latach 2008/2009-2016/2017

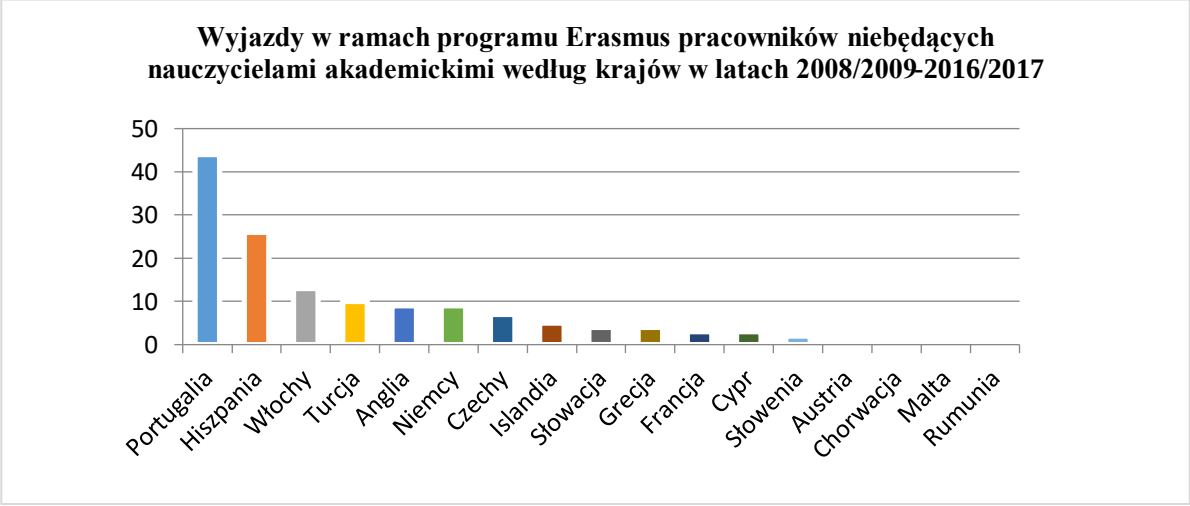

Źródło: opracowanie własne

Wyjazdy według jednostek uczelni

Administracja – 62, pracownicy inżynieryjno-techniczni – 46, wydziały – 23, OKL – 6, SJO – 4, SWFiS – 2.

Wykres 7. Wyjazdy w ramach programu Erasmus pracowników niebędących nauczycielami akademickim według jednostek uczelni w latach 2008/2009-2016/2017

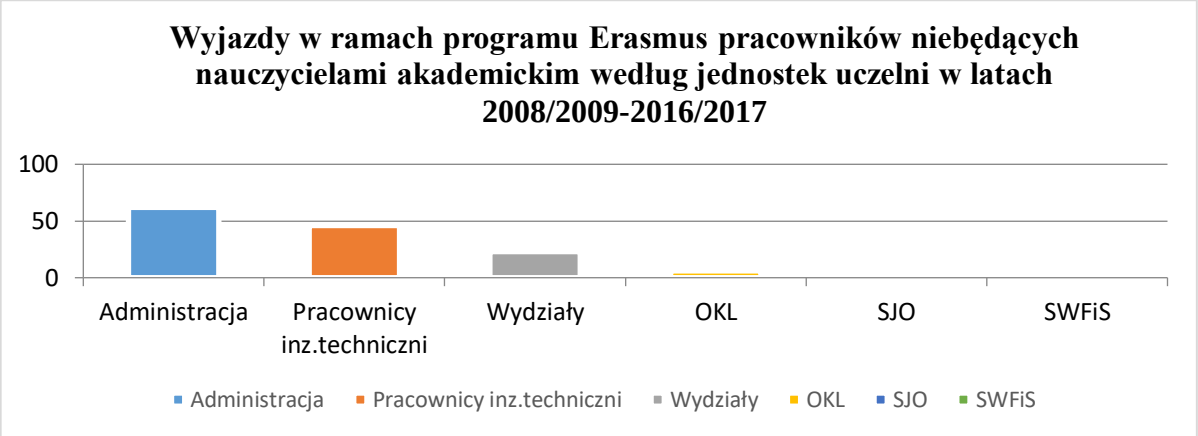

Źródło: opracowanie własne

Na realizacje mobilności studentów i pracowników uczelnia otrzymywała znaczne fundusze były one przeznaczone przed wszystkim na granty dla studentów i pracowników.

Tabela 11. Fundusze otrzymywane w ramach programu Socrates/LLP/Erasmus

Lata	SM/SMS	SP/SMP	CDI	TS/TSM/STA	OSM/STT	Akcja 1/OM	Łącznie
1998/99	86140	0	3300	0	0	4387	93827
1999/00	62210	0	0	3978	0	9200	75388
2001/02	30360	0	0	3740	0	6000	40100
2001/03	21600	0	0	3010	0	5685	30295
2003/04	19510	0	0	1850	0	3360	24720
2004/05	48420	0	0	2500	0	3875	54795
2005/06	71535	0	0	4000	0	3350	78885
2006/07	80010	0	0	6250	0	5200	91460
2007/08	85036	12600	0	4900	0	9380	111916
2008/09	107588	23440	0	10400	8800	14640	164868
2009/10	102030	30240	0	9600		18050	159920
2010/11	92750	25200	0	12000	9600	19500	159050
2011/12	95400	23220	0	12800	8000	18930	158350

2012/13	120900	44841	0	16200	13500	23240	218681
2013/14	122000	37440	0	17100	9900	22390	208830
2014/15	118200	34200	0	14750	8550	34650	210350
2015/16	116111	41017	0	17930	12470	4420	191948
2016/17	108836	36100	0	23625	11375	43600	223536
Łącznie	1488636	308298	3300	164633	82195	249857	2296919

Źródło: Opracowanie własne

Łącznie uczelnia otrzymała ponad 2 mln EUR na realizacje zadań związanych z uczestnictwem w programie mobilnościom Unii Europejskiej.

Ankiety beneficjentów – studentów

Na podstawie kilkudziesięciu ankiet uzupełnionych przez byłych uczestników programu, którzy studiowali w ramach programu na uczelniach partnerskich w ostatnich latach, wynika że najbardziej skuteczną formą zachęty do uczestniczenia w programie była reklama ustna. Aż 71% uczestników wskazało ją jako główny sposób uzyskania informacji opinie znajomych. Po 12% zdecydowało się na wyjazd za sprawą informacji znalezionych w Internecie, lub na stronie uczelni oraz podczas uczelnianych spotkań informacyjnych. Portale społecznościowe nie odegrały na tym etapie znaczącej roli (2%).

Głównym powodem, dla którego beneficjenci podjęli decyzję o rozpoczęciu studiów za granicą była chęć przeżycia ciekawej przygody (78%), chęć poprawy znajomości języka oraz inne, takie jak zawarcie znajomości za granicą. Przy podejmowaniu decyzji ani prestiż uczelni partnerskiej, ani jej oferta dydaktyczna nie miały większego znaczenia.

Pobyt za granicą w ramach Programu Erasmus+ to nie tylko czas studiowania, ale to także ciekawy czas poznawania, zwiedzania itp. Uczelnie partnerskie przygotowały dla uczestników zarówno dzień/tydzień informacyjny (73%), imprezy powitalne (51%), jak również imprezy i wyjazdy w trakcie pobytu: wycieczki/wyjazdy (26%), ciekawe oferty w ramach programu turystyczno-kulturalnego (37%), spotkania z innymi Erasmusami, a co najważniejsze i najbardziej przydatne - opiekę studentów (Buddy/Mentor/opiekun 54%).

Zgodnie z zasadami programu jego uczestnicy studiując za granicą nie powinni ponosić dodatkowych kosztów. Zdarzały się pojedyncze przypadki pobierania opłaty za korzystanie z Internetu/biblioteki, wydawania zaświadczeń czy dokumentów, a nawet materiałów dydaktycznych. Mimo wielu korzyści, jakie daje uczestnictwo w programie, pojawiały się trudności, związane głównie z: finansami, nieodpowiednią ofertą dydaktyczną uczelni partnerskiej i brakiem znajomości języka kraju, w którym były studia (kłopoty związane

z prowadzeniem przedmiotów, np. po hiszpańsku, portugalsku czy włosku, trudności z ustaleniem czynszu i innych opłat z właścicielami mieszkań z powodu bariery językowej). Trudności typu, jak brak studenta opiekuna, inne zwyczaje/kultura czy związane z zakwaterowaniem nie przekraczały kilku procent.

Fot. 375. Praktyki studenckie, program Erasmus. Źródło: https://dwm.prz.edu.pl/galeria/praktyki-w-progrmie-erasmus-3.html.

Zasady programu mówią, że grant uzyskiwany przez uczestników nie pokrywa całości kosztów pobytu, niemniej jednak aż 71% uczestników uzupełniło, że grant w znacznym stopniu pokrył zapotrzebowanie, 24% całkowicie, a tylko 5% w niewielkim stopniu. Wynika zatem z tego, że wysokość grantu jest wystarczająca do pokrycia podstawowych potrzeb.

Beneficjenci oceniali także stopień swojej integracji z lokalnym środowiskiem. 46% uznało, że stopień ich integracji mieścił się w granicach 50-79%, 39% że aż w 80-100%, 12% w niewielkim stopniu (20-49%). Odnotowano pojedynczy przypadek, w którym stopień integracji był, poniżej 20%, co było spowodowane brakiem opieki studenta z uczelni partnerskiej oraz pewną izolację osób mieszkających w akademikach.

Studenci oceniali także wyjazd pod różnymi względami, np. pod względem naukowym. I tak prawie 50% respondentów ocenia go jako dobry, 36% jako bardzo dobry i 15% dostateczny. Ocena pod względem kulturowym jest bardzo optymistyczna, bo aż 88% ocenia ją na bardzo dobrze, a tylko 12% na dobrze. Wyjazd wpłynął także bardzo pozytywnie na rozwój umiejętności społecznych (i tu podobnie 70% beneficjentów ocenia na bardzo dobry, 24 na dobry, a 5 na dostateczny). Bardzo dobrze studenci ocenili poziom nauczania w uczelnia partnerskiej.

Ocena pracowników – beneficjentów programu (wyniki uzyskane na podstawie wywiadów)

Wywiady przeprowadzone z pracownikami PRz, którzy kilkakrotnie uczestniczyli w działaniach programu w celu wygłoszenia wykładu, miały na celu m.in: ocenę dostępności wiedzy o naborze kandydatów na wyjazdy pracowników, w jakim języku prowadzone były zajęcia, czy wystąpiły trudności z ustaleniem dokumentów przedwyjazdowych, ocenę wyjazdu przez pracownika pod względem naukowym, bazy dydaktycznej i badawczej uczelni/instytucji partnerskiej oraz ocenę programu. Przedstawiono poniżej wybrane opinie, jako te najbardziej reprezentatywne.

Pod względem oceny dostępu do informacji o programie i naborze kandydatów pracownicy podkreślali rolę uczelnianego e-mailingu jako najskuteczniejszego narzędzia uzyskiwania informacji o programie, część pracowników zetknęła się z programem jeszcze na swoich studiach czy po uzyskaniu informacji z Działu Współpracy Międzynarodowej.

Zajęcia w trakcie wyjazdu były prowadzone przede wszystkim w języku angielskim, sporadycznie w języku niemieckim czy włoskim, hiszpańskim. Uczestnicy podkreślali dużą pomoc uzyskiwaną zarówno na uczelni macierzystej jak i partnerskiej przy uzgadnianiu planu pracy i szczegółów wyjazdu.

Stypendyści stwierdzili, że baza badawcza i dydaktyczna zarówno instytucji partnerskich jak i PRz jest na wysokim poziomie, co wielokrotnie potwierdzali uczestnicy: „Wyśmienita baza dydaktyczna i badawcza – najlepsza w Norwegii, porównywalna do naszej w pozostałych odwiedzanych uniwersytetach". „National Technical University of Athens (NTUA) jest najlepszą uczelnią techniczną w Grecji i prezentuje bardzo wysoki poziom naukowo-dydaktyczny. Muszę jednak jednocześnie przyznać, że odniesienie wyposażenia naszych laboratoriów do bazy naukowej NTUA wypada na korzyść naszej uczelni. Zrozumiałem jednak, że najważniejsze w tym zakresie jest umiejętne wykorzystanie potencjału, którym dysponujemy – i to jest chyba najważniejszy wniosek płynący z tego porównania." „Duże wrażenie zrobiły na mnie laboratoria dydaktyczne w Ljubljanie. Pomieszczenia, w których studenci odbywali zajęcia, były bardzo przestronne, wyposażone w nowoczesną aparaturę pomiarową. Duży nacisk kładzie się na BHP i komfort pracy studentów: grupy zajęciowe są niewielkie, przy jednym stanowisku pracuje maksymalnie dwóch studentów, laboratoria wyposażone są w czujniki zawartości dwutlenku węgla w powietrzu – sygnalizacja przekroczenia dopuszczalnego stężenia CO_2 skutkuje obowiązkową przerwą w zajęciach i wietrzeniem pomieszczenia (wzrost stężenia CO_2 powoduje senność i brak koncentracji)".

Beneficjenci oceniali pobyt pod względem naukowym, jako bardzo dobry lub dobry (głownie z powodu zbyt krótkiego czasu pobytu), „Zapoznałem się z bazą naukową uczelnie partnerskiej oraz realizowanymi projektami i badaniami. Szczególnie istotne było poznanie możliwości w zakresie wspólnych działań naukowych i publikacji".

Wyjazdy wpłynęły na dalszą pracę naukowo-badawczą w postaci publikacji, projektów, konferencji, wymiany doświadczeń itp.) „Wyjazd przyczynił się do dalszej współpracy naukowo-badawczej. Powstały wspólne publikacje (artykuły i rozdziały w monografiach) […]. W dniach 6-9 września 2017 r. brałem również udział w zorganizowanej przez NTUA (National Technical University of Athens) konferencji naukowej „9TH International Congress On Precision Machining" w Atenach, gdzie reprezentowałem naszą uczelnię jako członek międzynarodowego komitetu naukowego. Przygotowujemy również wspólnie propozycję projektu międzynarodowego." „Wszystkie trzy wyjazdy zakończyły się wymianą materiałów dydaktycznych (podręczniki, skrypty) w zakresie tematyki prowadzonych wykładów. Wyjazd do Florencji przyczynił się do rewizyty w 2014 roku na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki i wygłoszeniu wykładu w Katedrze Metrologii i Systemów Diagnostycznych".

Pracownicy oceniali także program: „Dobry z plusem. W obecnym kształcie i wymogu świadczenia wykładów w wymiarze ośmiu godzin lekcyjnych w ciągu pięciu dni pobytu to zbyt duże obciążenie dydaktyczne. Brakuje czasu na integrację z koleżankami/kolegami z uniwersytetu partnerskiego. W mojej ocenie za duże obciążenie logistyczne dla gospodarza w organizacji technicznej wizyty (sala, słuchacze, termin itp.)". „Program Erasmus+ daje szansę na poznanie innej uczelni, kultury, kraju. Poznajemy też ludzi, nawiązujemy przyjaźnie, kontakty naukowe oraz mamy odniesienie naszej rzeczywistości do innych ośrodków naukowych. Pod tym względem ocena programu jest jak najbardziej pozytywna, reszta zależy od osoby, która z programu Erasmus+ skorzysta". „Program oceniam bardzo dobrze. Uważam, że nabór do programu Erasmus+ powinien być prowadzony nie raz, ale przynajmniej dwa razy w roku. Dodatkowo uważam, że każda osoba zgłaszająca chęć wygłoszenia wykładu na zagranicznej uczelni powinna otrzymać środki na taki wyjazd. Kwalifikacja według zasady, że w pierwszej kolejności przyznaje się środki osobom wyjeżdżającym po raz pierwszy jest moim zdaniem nie do końca właściwa chociażby ze względu na fakt, że przygotowanie interesującego wykładu w języku angielskim zajmuje sporo czasu, wykład zostaje wygłoszony jeden lub dwa razy a potem na kilka lat „odchodzi w zapomnienie".

Wywiady zostały przeprowadzane także z pracownikami niebędącymi nauczycielami akademickimi, którzy brali udział w szkoleniach. Podobnie jak przy wyjazdach pracowników dydaktycznych stwierdzono, że zarówno kontakty z pracownikami Działu Współpracy

Międzynarodowej, jak i wykorzystanie uczelnianej sieci w celu rozsyłania informacji o programie i naborze kandydatów na konta pracowników przynosi największe efekty.

Szkolenia były realizowane najczęściej w języku angielskim, bardzo rzadko w niemieckim. Zaangażowanie pracowników Działu Współpracy Międzynarodowej przyczyniło się do zminimalizowania trudności w przygotowaniu wyjazdów.

Pracownicy oceniali uczestnictwo w programie pod względem zawodowym. „Wyjazdy do uczelni zagranicznych podniosły moją wiedzę, umiejętności i kompetencje, zarówno pod względem doświadczenia zawodowego jak i umiejętności językowych. Dzięki tygodniowym szkoleniom, w których uczestniczyła większa grupa pracowników z różnych zagranicznych szkół wyższych, miałam okazję zapoznać się ze standardami panującymi na uczelniach w różnych rejonach Europy". „Udział w programie Erasmus pozwolił mi na wymianę doświadczeń zawodowych". „W każdym przypadku było to ciekawe doświadczenie, każda z uczelni była inna. Uniwersytety w Akureyri i Lizbonie są mniejsze od PRz, za to Sapienza to największy i najstarszy Uniwersytet w Europie. Występują różnice w strukturach organizacyjnych między tymi uczelniami. Obowiązki, które ja wykonuję na stanowisku technicznym, były inaczej rozdzielone na każdej z tych uczelni. Było to ciekawe doświadczenie obserwować, jak część moich obowiązków na innych uczelniach wykonywana jest przez osoby pracujące w dziekanatach, bibliotekach albo zadania, których ja nie wykonuję, są powierzane osobom, które zajmują stanowisko równoważne z moim". „Bardzo ciekawe doświadczenie, poznałem inne metody pracy, infrastrukturę badawczą wydziału oraz bardzo interesujących i miłych ludzi".

Fot. 376. Wyjazdy pracowników, program Erasmus. Źródło: https://dwm.prz.edu.pl/relacje-pracownikow-prz-z-wyjazdow-w-ramach-programu-erasmus/relacja-mgr-anny-dziury-i-mgr-piotra-okarmusa--messyna--wlochy-19.html.

Stypendyści oceniali również bazę naukową wizytowanych instytucji partnerskich: „Uczelnie w Hiszpanii, które odwiedziłam, są jednymi z największych w kraju uczelniami mającymi tradycje, ale funkcjonujące w nowoczesnym duchu, z wysokim poziomem nauczania. Są to uczelnie przyciągające studentów z całego świata, nie tylko ze względu na interesującą kulturę i zwyczaje Hiszpanii, piaszczyste wybrzeża i doskonały klimat, ale również pod względem oferty kursów i studiów, zaplecza akademickiego, zaplecza sportowego, wymiany międzynarodowej. Uczelnie te są zaangażowane w promocję badań naukowych i oferują wysoką jakość ich programów." „Wszystkie te uczelni oceniam wysoko, każda z nich posiada ciekawe kierunki studiów, przystosowane do potrzeb swojego kraju, korzysta z rozwiązań, których nie stosuje się u nas. Na Islandii z powodu warunków klimatycznych i geograficznych sprawę studiów zaocznych rozwiązali inaczej niż w Polsce. Zajęcia teoretyczne są nagrywane i udostępniane studentom, zajęcia praktyczne odbywają się podczas zjazdów, których jest mało w semestrze, jeżeli dobrze pamiętam to jeden albo dwa, ale trwają one dłużej (do dwóch tygodni). Uniwersytet w Lizbonie jest największą uczelnią prywatną w Portugalii, zarządza uczelniami, które znajdują się w Brazylii i Afryce, utrzymuje przez to kontakty z byłymi koloniami. Rozpoczynając studia na Sapienzie, na niektórych kierunkach należy podejść do egzaminu wstępnego, jeżeli się go nie zda, można podjąć studia, ale pod koniec pierwszego roku należy zdać dodatkowy egzamin". „Baza dydaktyczna i rozwojowa zrobiła na mnie spore wrażenie, choć gdyby spojrzeć na naszą infrastrukturę badawczą, to PRz ma podobną lub nawet większą".

Fot. 377. Uczelnie partnerskie, program Erasmus. Źródło: https://dwm.prz.edu.pl/relacje-pracownikow-prz-z-wyjazdow-w-ramach-programu-erasmus/relacja-dr-inz-grzegorza-oleniacza-i-dr-inz-tomasza-swietonia--oviedo--hiszpania-18.html.

Ocena programu według pracowników: „Uważam, że program Erasmus w szczególności przyczyni się do poprawy nawiązanej już współpracy oraz do zdobywania nowych kontaktów międzyuczelnianych na szczeblu międzynarodowym, co może służyć promocji PRz oraz zwiększyć liczbę studentów z zagranicznych". „Program oceniam bardzo dobrze i polecam każdemu, kto będzie miał ochotę wziąć w nim udział". „Poziom merytoryczny szkolenia 4/5 (dobry). Wszystko inne 5/5 (bardzo dobry)".

Fot. 378. Wyjazdy do uczelni partnerskich, Program Erasmus. Źródło: https://dwm.prz.edu.pl/relacje-pracownikow-prz-z-wyjazdow-w-ramach-programu-erasmus/relacja-dr-wieslawy-malskiej-i-dr-tomasza-binkowskiego--ku--koszyce--slowacja-2018-11.html.

Uwagi z wywiadów, ankiet i rozmów z beneficjentami programu

Zebrano krótkie spostrzeżenia, opinie studentów na temat programu np. „Erasmus to czas wspaniałych przygód, dzięki którym każdy próbuje odnaleźć cząstkę siebie. To czas pokonywania własnych słabości i barier". „Erasmus to była najlepsza decyzja w moim życiu. Setki nowych znajomości, wspaniali przyjaciele, wiele podróży i wspomnienia, które zostaną na zawsze". „Erasmusowi zawdzięczam 99% sukcesu w karierze zawodowej". „Pracodawcy wykazują duże zainteresowanie praktykami jak i studiowaniem na uczelni zagranicznej. Śmiem twierdzić, że, na większość rozmów kwalifikacyjnych zostałem zaproszony przez program Erasmus". „Program nie tylko ułatwia start w karierze, ale zupełnie zmienia sposób patrzenia na świat".

„W ramach tygodniowych szkoleń uczelnie partnerskie zorganizowały zwiedzanie nie tylko po uczelniach, ale też zabytkach w rejonie miasta i poza jego granicami, można było spróbować tradycyjnego jedzenia. Między innymi przykładem jest zorganizowanie wycieczki przez Uniwersytet w Walencji do przepięknie położonej miejscowości Alcoy, w której mieści się Campus Uniwersytetu."

„Różnice kulturowe można było zauważyć w szczególności w Turcji". „Na Islandii miałam możliwość spróbowania mięsa i tłuszczu z wieloryba, suszonego dorsza i baranich jąder - są to smaki, których łatwo się nie zapomina." „W Lizbonie okazało się, że Universidade

Lusofona de Humanides e Tecnologias jest naprzeciwko Universidade de Lisboa, wysiadając z metra, idąc na pierwsze spotkanie, skierowałyśmy się z koleżanką w złą stronę i trafiłyśmy na niewłaściwy uniwersytet. Przez 10 minut przekonywałyśmy panią, która tam pracowała w biurze współpracy międzynarodowej, że mamy z nią spotkanie. Na szczęście zorientowała się w naszej pomyłce i wskazała nam drogę na dobrą uczelnię."

„W Rzymie miałam okazję porozmawiać ze studentem, który dzięki programowi Erasmus+ przez semestr studiował na naszej uczelni. Rzeszów wspominał bardzo miło". „W Portugalii, na UBI prężnie działały stołówki, zapewniające ciepłe, smaczne i stosunkowo tanie obiady. »Kult« picia kawy oraz wina do posiłku. Bób w zalewie solnej jest tam przekąską".

Relacja jednego z uczestników: „Mój Erasmus to przepiękne pięć miesięcy w Turcji, a dokładnie w Środkowej Anatolii w miejscowości Eskisehir, gdzie odbywałem pierwszy semestr studiów magisterskich na uczelni Anadolu University. Dlaczego Turcja? Od małego marzyłem, żeby zobaczyć słynne Pamukkale i domy w skałach w Kapadocji. Dzięki studiom na Politechnice Rzeszowskiej zrealizowałem swoje marzenia. […] Między marcem a wrześniem 2013 r. odbyłam praktykę w ramach pracy magisterskiej w instytucie badawczym EMPA (*Swiss Federal Laboratories for Material Science and Technology*) w St. Gallen, w Szwajcarii. Program Erasmus obejmował jedynie cześć sześciomiesięcznej praktyki. Sześć miesięcy w Empie w szwajcarskim St. Gallen nauczyło mnie drugie tyle, co 4,5 roku »czystego« studiowania na PRz"[2237].

„W ramach programu Erasmus odbyłam szkolenie na Universitat Politechnica de Catalunya – Barcelona Tech w Manresie w Hiszpanii. Podczas szkolenia miałam okazję pracować w laboratorium na aparaturze badawczej takiej, jak chromatograf GC-MS, spektrofotometr UV-VIS oraz spektrometr IR. Nawiązałam liczne kontakty zawodowe i utrzymuję je do dzisiaj. Program Erasmus jest świetną okazją do rozwoju zawodowego, który zmienia podejście do wykonywanej pracy." „Osobiście uczestniczyłem w dwóch wyjazdach zagranicznych z Programu Erasmus. Odwiedziłem Trondheim w Norwegii w roku 2010 oraz Koszyce w Słowacji w 2014 r., goszcząc w Norwegian University of Science and Technology (NTNU) i The Technical University of Košice (TUKE). Była to nie tylko okazja do zawiązania kontaktów dydaktycznych, ale również szansa zapoczątkowania współpracy naukowej".

[2237] Na podstawie J. Ruszel, M. Stanisz, K. Zams, *Program Erasmus w Politechnice Rzeszowskiej w latach 1998-2014, podsumowanie działań*, Dział Międzynarodowej Współpracy Dydaktycznej i Naukowej PRz, Rzeszów 2014.

Fot. 379. Budynki w Covilha, Portugalia. Źródło: https://dwm.prz.edu.pl/relacje-pracownikow-prz-z-wyjazdow-w-ramach-programu-erasmus/relacja-dr-inz-piotra-grzybowskiego--ubi--covilha--portugalia-50.html.

Stereotypy i mity o programie

Wokół programu narosło wiele stereotypów, niektóre z nich są prawdziwe np. zmiana poglądów, wyobrażeń, osobowości. Wyjazd w ramach programu Erasmus zmienia życie, a na pewno ubogaca osobowość osób, które brały udział w programie. Zmienia również ich nastawienie do innych krajów, kultur, zwyczajów, sprzyja zdobywaniu przyjaciół z całego świata.

Wokół programu pojawia się wiele opinii, które są powielane, a niekoniecznie są prawdziwe. Taki mit stanowi informacja, że stypendium Erasmusa jest niewystarczające i trzeba dużo dołożyć z własnych funduszy. Prawda natomiast jest to, że stypendium pokrywa różnice kosztów utrzymania pomiędzy krajem macierzystym a partnerskim, czyli te koszty, które byłby ponoszone podczas studiów w Polsce powinny być ponoszone i za granicą, grant ma pomoc w utrzymaniu się. Studenci często wyznają, że przy oszczędnymi gospodarowaniu przyznanymi funduszami mogą opłacić wszystkie podstawowe koszty związane z pobytem za granicą.

Wiele osób niestety uważa, że studia czy praktyka za granicą to czas imprez i nieustannej zabawy. Większość studentów, tak jak w krajach ojczystych potrafi świetnie

godzić naukę i zabawę. Z pewnością jest też odsetek studentów, którzy czas studiów traktują tylko jako czas na zabawy i nie ma tu znaczenia czy studiują w kraju czy zagranicą,

Niejednokrotnie powielane są nieprawdziwe poglądy mówiące o tym, że Podobne poglądy dotyczące tego, że na Erasmusie nie trzeba się uczyć, dobre oceny dostaje każdy, studenci podwyższają sobie średnią wyjeżdżając (otrzymują rzekomo lepsze oceny niż lokalni studenci) albo zaliczając te przedmioty, z którymi mają problemy na uczelni macierzystej. Jednak w rzeczywistości wykładowcy z uczelni przyjmujących wymagają tego samego co od studentów miejscowych. Obowiązuje ten sam zakres materiału i te same wymagania (wykłady, ćwiczenia, laboratoria, projekty itp.). Dodatkowym jednak problemem, który może się pojawić, to bariera językowa (zajęcia w języku ojczystym uczelni partnerskiej).

Częsty pogląd dotyczący tego, że najlepiej wyjeżdżać z grupą znajomych. Rzeczywiście, na etapie przygotowywania dokumentów aplikacyjnych i w trakcie podróży wydaje się, że najlepiej wyjechać z grupą znajomych, nawet ze względów bezpieczeństwa. Z późniejszej perspektywy samodzielny wyjazd jednak ma znacznie większe korzyści, bo „zmusza" do większego wysiłku, dawania sobie radę bez pomocy innych oraz używania języka obcego.

Dla studentom przyjeżdżających z uczelni partnerskiej do naszej uczelni na studia w ramach programu Erasmus mamy opracowany system Buddy/Mentor. „Mentor to osoba opiekująca się studentem przybywającym do naszego kraju w ramach jednego z programów wymian studenckich. Głównym celem jest pomoc w zaaklimatyzowaniu się zagranicznemu studentowi w nowym mieście i sprawienie, aby pierwsze, często niełatwe dni w obcym kraju, stały się dobrą zabawą a nie przykrym wspomnieniem"[2238]. Jak często mówią nasi studenci (najczęściej byli „Erasmusi"), którzy podjęli się opieki nad studentami zagranicznymi, opieka ta to źródło radości, satysfakcji i wyzwań. Cieszymy się, że co roku przyjeżdża do nas coraz większa liczba studentów z zagranicy, co wynika często z rzetelnego przygotowanej oferty edukacyjnej w języku angielskim dla studentów Erasmus na wszystkich wydziałach uczelni, miłej atmosfery, opieki studentów (aktywnego włączania ich w społeczność akademicką). Najczęściej odwiedzają nas studenci z Hiszpanii, Portugalii i Turcji. W ostatnich latach obserwujemy wzrost przyjazdów studentów z Włoch, Cypru. Obecność studentów Erasmus na Politechnice Rzeszowskiej powoduje, że cała społeczność uczelniana staje się bardziej otwarta.

[2238] Mentor - osoba opiekująca się studentem przybywającym do danego kraju. http://esn.pl/pl/program-mentor (23.08.2018 r.).

Fot. 380. Erasmusi w 2016 na PRz. Zasoby fotograficzne PRz, A. Surowiec.

Korzyści dla beneficjentów programu

Na podstawie zarówno zebranych ankiet, wywiadów oraz opinii z publikacji możemy ocenić, jakie korzyści program przynosi zarówno studentom, pracownikom jak i uczelni. Korzyści Programu Erasmus+ dla studentów to:

- wiedza (szczególnie specjalistyczna) z danej dziedziny naukowej oraz o innym kraju,
- poprawa znajomości języka obcego w swojej dziedzinie zawodowej,
- pewność siebie i umiejętność radzenia sobie w trudnych sytuacjach („ponad 90% studentów wskazała na udoskonalenie ich umiejętności miękkich takich jak wiedza o innych krajach, zdolności i praca z osobami należącymi do innych kultur, zdolność przystosowania się, biegłość językowa i komunikatywność”[2239], pracy w zespole, radzenia sobie ze stresem,
- nowe znajomości i kontakty międzynarodowe, wzrost komunikatywności,
- zwiększenie szans na zatrudnienie („udział pracodawców, którzy uważają doświadczenie zdobyte za granicą za ważne w kontekście szans zatrudnienia,
- również prawie uległ podwojeniu w okresie między 2006 i 2013 z 37 na 64%”[2240]).

[2239] U. Brandenburg, Badanie wpływu programu Erasmus, wpływ mobilności na zdobywanie umiejętności i szans zatrudnienia studentów oaz na umiędzynarodowienie instytucji szkolnictwa wyższego, Luksemburg 2014, s. 2.
[2240] Tamże, s. 18.

– integracja społeczna.

„Według opublikowanych dzisiaj najnowszych danych od rozpoczęcia programu wymiany Erasmus w 1987 r. ponad trzy miliony studentów skorzystały z tych unijnych stypendiów. Aby uczcić przekroczenie progu trzech milionów stypendystów programu, Erasmus Student Network wytypował z każdego uczestniczącego państwa studentów biorących udział w wymianie w roku akademickim 2012-2013, aby reprezentowali ten szczególny moment. Wszystkie te osoby twierdzą, że doświadczenia z pobytu na stypendium Erasmusa przewyższyły ich oczekiwania, wzbogacając ich życie osobiste i zawodowe."[2241]

Uczestnictwo w programie przynosi także wielkie korzyści pracownikom, m.in.:

– poszerzenie wiedzy nt. dobrych praktyk,
– zdobycie nowych umiejętności,
– podniesienie jakości nauczania,
– współpraca multidyscyplinarna,
– możliwość prowadzenia prac badawczych w innym ośrodku.

Uczestnictwo w programie przynosi również korzyści uczelni, która chcąc przystąpić do programu, musi złożyć wniosek o Kartę Erasmusa, a jednym z jej elementów jest Deklaracja Polityki Europejskiej (*Erasmus Policy Statement*, wcześniej była to *European Policy Statement*). Tworzenie deklaracji często wspomaga tworzenie strategii umiędzynarodowienia, która przeważnie zakłada zwiększenie skali mobilności studentów i pracowników.

Ponadto uczestnictwo w programie wzbogaca ofertę dydaktyczną w języku obcym, wymusza zmiany w ofercie dydaktycznej w związku z odpowiedzią na potrzeby rynku pracy, a tym samy wpływa na ściślejszy związek uczelni i wymagań przedstawicieli przemysłu, firm i przedsiębiorstw.

7.7. Życie codzienne studentów

Stosunek do uczelni i miasta oraz ocena życia kulturalnego studentów

Podrozdział stanowi analiza porównawcza wyników ankietyzacji studentów w 1991 r. (przeprowadzone przez dr Annę Batiuk, redagującą swoją rozprawę doktorską nt. „Szkolnictwo wyższe w rozwoju Rzeszowa") w porównaniu do podobnego zestawu pytań uzyskanych po 29 latach, to jest w 2020 r.[2242]

[2241] *Komisja Europejska Komunikat prasowy Bruksela*, dnia 8 lipca 2013 r. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-657_pl.htm, (23.08.2018 r.).
[2242] Ale jeszcze przed wybuchem pandemii koronawirusa Covid-19.

Na pytanie pierwsze – co spowodowało o wyborze miejsca studiów, zarówno ankietowani przez A. Batiuk, jak i w 29 lat później odpowiadali podobnie. Wskazywali, że głównym powodem wyboru studiów w Rzeszowie był fakt, że *uczelnia znajduje się najbliżej miejsca zamieszkania* – 76,1% tak odpowiedziało w 1991 r. i w 2020 – 69,6%. Natomiast drugi powód, który wybierali ankietowani, że *uczelnia dysponowała intersującym mnie kierunkiem studiów* już znacznie się różnił. Prawie 30 lat temu wybrało tę opcję – 24,5%, a w obecnych czasach – 61,2%. Wynika z tego, że młodzież nie tyle zwraca uwagę na odległość od miejsca zmieszania, ale na to, co będzie studiować. Kolejny powód, *że studiują tu moi koledzy/koleżanki* był już zbliżony, a mianowicie 12,4% i 16,9%, czyli wpływ grupy rówieśniczej był mniej więcej podobny. Studenci mogli wybrać także opcję *mniejsza konkurencja niż na innych uczelniach w Polsce (łatwiej się dostać)* – tu odpowiedzi kształtowały się na poziomie 8,8% i 12,1%, a także *podoba mi się Rzeszów* – 3,3% i 33,6%. Wyraźnie zatem widać, że Rzeszów bardzo zyskał jako miasto akademickie. Jego renoma i prestiż bardzo wzrosły.

Politechnika Rzeszowska stała się ważną jednostką akademicką nie tylko na Podkarpaciu, ale też sam Rzeszów jest postrzegany jako ważne i dające możliwości rozwoju miasto. Ponadto nie tak drogie, biorąc pod uwagę koszty utrzymania, jak inne miasta akademickie w Polsce. Ankieta również dowodzi, że już drugie lub nawet trzecie pokolenie podejmuje studia w Rzeszowie.

Ważna była także ocena stosunku ankietowanych do uczelni, na której studiują. W odpowiedziach pojawiają się spore różnice – w 1991 r. obojętny stosunek do uczelni prezentowało 58,3%, a obecnie tylko 26,9%. Z kolei lubiło swoją uczelnię 33,8%, a obecnie aż 67,5% (tymczasem nie lubiło odpowiednio 7,9%, a w 2020 r. 5,5%). Ponad 30% w stosunku do wyniku z 1991 r. nie jest obojętnych wobec swojej „alma mater". Zmniejszyła się także liczba tych, którzy uczelni nie lubią. Świadczy to o szeroko zakrojonych działaniach władz uczelni, nauczycieli akademickich oraz pracowników obsługi i administracji, w celu nawiązanie większej więzi ze studentami i sprawieniu by środowisko, w jakim studiują było dla nich bardziej przyjazne. Dr Batiuk dużej liczby osób obojętnych bądź nielubiących uczelni upatrywała w tym, że nie znają oni innego środowiska akademickiego (Warszawy, Krakowa czy Wrocławia) i dlatego miały one bardziej krytyczny stosunek do uczelni macierzystej, podczas, gdy niemała grupa „pracowników naukowo-dydaktycznych, który prowadzą zajęcia […] przyjeżdża z tych ośrodków"[2243]. Wykształcenie własnej, samodzielnej kadry naukowo-dydaktycznej, wpłynęło na lepsze postrzeganie uczelni przez studentów.

[2243] A. Batiuk, *Szkolnictwo Wyższe w rozwoju Rzeszowa*, Wyższa Szkoła Pedagogiczna, Rzeszów 1991, s. 115.

Istotne jest także, gdzie studenci przebywają w czasie wolnym od zajęć. Na pytanie, gdzie najczęściej spędzają weekendy, w 1991 r. aż 71,6% odpowiedziało, że wyjeżdżają do domów rodzinnych. W roku 2020 ten wynik obniżył się do poziomu 49,9%. Na uczelni zostawało 27%, a aktualnie 40,2%. Anna Batiuk nie zadała pytania, gdzie jeszcze studenci spędzają weekendy. W ankiecie z 2020 r. to pytanie już się pojawiło. Pośród odpowiedzi były: góry (Tatry, Bieszczady), Kraków, inne miasta, gdzie są znajomi. Studenci niestacjonarni przyznają, że wolne weekendy wolą spędzać w domu (bądź pracują). Członkowie kół naukowych poświęcają czas wolny na wspólne projekty naukowe. Są też tacy, którzy na jeden weekend zostają w Rzeszowie, na drugi wracają do domu.

Fot. 381. Pochód na Juwenalia. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Kolejne pytanie dotyczyły świadomości integracji środowiska studenckiego – takie pytanie nie zostało postawione w ankiecie Anny Batiuk. W najnowszych, autorskich badaniach, aż 73% ankietowanych studentów potwierdziło, że uczestniczy w wydarzeniach organizowanych przez środowisko studenckie.

Największą popularnością cieszą się Juwenalia; uczestniczy w nich aż 93,8% studentów.

Fot. 382. Juwenalia, żacy przejmują klucze do miasta. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Ponadto 47,2% lubi prywatne studenckie imprezy, 24,9% bierze udział w wydarzeniach związanych z inauguracją i otrzęsinami (na dalszym miejscu były: dyskoteki, koncerty, ostatki, andrzejki, zabawy noworoczne, uczelniane wybory Miss i Mistera, eventy naukowe, jak „nocne spotkanie z reklamą", imprezy wydziałowe (np. „Betony kontra Ścieki")[2244], kino plenerowe, Mikołajki, Dni Wydziału, Studencki czwartek, konkursy, grille i spotkania przy Grzybku (miejsce na terenie kampusu wyznaczone na imprezy plenerowe), ognisko kół naukowych, spotkania z Erasmusami, wydarzenia kół naukowych, gry i zabawy studenckie organizowane w miasteczku, wigilia (np. Samorządu Studenckiego), imprezy organizowane przez dawny klub studencki „Plus", imprezy w klubach studenckich innych uczelni, konferencje, seminaria, piesze wędrówki w góry, archiparty[2245], wydarzenia związane z Erasmus Student Network[2246], Kulturalia[2247], Stand-up-y[2248], olimpiady, turnieje organizowane przez Cybermachinę[2249].

[2244] Betony kontra Ścieki – tradycyjna coroczna impreza studencka na Wydziale Budownictwa Inżynierii Środowiska i Architektury, studenci budownictwa rywalizują ze studentami z inżynierii środowiska. E. Niewiarowska, „Gazeta Politechniki", nr 7-9 (283-285), *Betony vs Ścieki 2017*, lipiec-wrzesień 2017, s. 57.

[2245] Archiparty – forma spotkań dotycząca spraw architektonicznych. https://www.tuwroclaw.com/wiadomosci,archiparty-na-wystawie-mieszkamy-na-wodzie,wia5-3267-47283.html (06.05.2010 r.).

[2246] ESN – organizacja, której celem jest pomoc w aklimatyzacji Erasmusów, to jest studentów z zagranicy.

[2247] Kulturalia – wydarzenia kulturalne, organizowane przez studentów UR. https://rzeszow-news.pl/kulturalia-2019-zakopower-big-cyc-marika-quebonafide-elektryczne-gitary-hunter/ (06.05.2020 r.).

[2248] Stand-up – forma artystyczna, repertuar komediowy w postaci monologu przed publicznością, artysta nie odgrywa roli, lecz przedstawia samego siebie i społeczeństwo w krzywym zwierciadle, idea komedii na żywo. http://mowimyjak.se.pl/styl-zycia/kino-tv-filmy-seriale/katarzyna-piasecka-i-stand-co-jest-stand-,18_61259.html (06.05.2020 r.).

[2249] Cybermachina – bar dla graczy gier elektronicznych i planszowych. https://podkarpackie.naszemiasto.pl/wielkie-otwarcie-cybermachiny-to-nowe-miejsce-w-centrum/ar/c12-4990730 (06.05.2020 r.).

Fot. 383. Juwenalia. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Rozrywki i relaks w wolnych chwilach miały podobną formę – studenci ankietowani w 1991 r. i ci z 2020 r. w podobnym stopniu odpoczywali przy muzyce, oglądali filmy (niegdyś video, teraz na platformach streamingowych), uprawiali sport i uczestniczyli w dyskotekach. Oczywiście, ci sprzed trzydziestu lat nie mieli tak szerokich możliwości korzystania z gier komputerowych i nie znali telefonów komórkowych.

Badano także częstotliwość spotkań studentów po zakończeniu zajęć na uczelni. Na pytanie „jak często spotykają się z innymi studentami po zajęciach na uczelni?" Odpowiedzi kształtowały się na zbliżonym poziomie, chociaż współcześnie studenci wolą się spotykać poza terenem kampusu uczelni. Zmieniły się także same miejsca spotkań, choć kilka odpowiedzi było bardzo zbliżonych: pokój w akademiku, miasteczko studenckie, własne mieszkanie, kluby. W ostatnich latach miejscem spotkań są także: Grzybek (miejsce do grillowania na kampusie), park, Bulwary nad Wisłokiem, siłownia, bilard, basen, hala sportowa, McDonald, biblioteka, pizzerie, kręgielnia, Rynek w Rzeszowie, galerie handlowe.

Badając stopień integracji i konsolidacji środowiska studenckiego, ważne jest sprawdzenie, czy uczelnia oprócz podstawowej roli, jaką jest kształcenie studentów zapewnienie im również możliwości rozwoju kulturowego. Zdecydowanie wzrosła liczba studentów, którzy dostrzegają takie zmiany na uczelni. Podkreślają wysoki poziom nauczania, ale też różne atrakcje życia kulturalnego. Przy ostatnim badaniu jedynie 8,4% osób zaznaczyło, że uczelnia nie zapewnia rozwoju kulturowego. To dla tych studentów przeznaczone było pytanie: „jakie oferty powinny zostać wprowadzone?". Studenci pierwszych roczników raczej nastawiali się na „przetrwanie" sesji egzaminacyjnych. Bardziej świadomi problematyki akademickiego życia kulturalnego byli studenci wyższych roczników. Wskazywali aby poprzez Samorząd Studencki zadbać o odpowiednią infrastrukturę, to jest lepiej zagospodarować miasteczko studenckie, zapewnić imprezy na

świeżym powietrzu z wykorzystaniem miejsca wokół uczelni (przedstawienia, prezentacje, wykłady ciekawych ludzi, a także zawody sportowe i inna rywalizacja). Bardzo wielu studentów wskazywało na konieczność odtworzenia studenckiego klubu na terenie kampusu. Proponowano lekcje tańca nowoczesnego (także w ramach zajęć wychowania fizycznego), organizację dni Politechniki z czynnym udziałem każdego z wydziałów i studencką rywalizacją. Zauważano potrzebę integracji poprzez wspólne uroczystości jak na przykład bal inżyniera, licencjata, magistra. Pojawiły się również propozycje organizacji spotkań z potencjalnymi pracodawcami oraz ludźmi nauki, lokalnymi działaczami, „mówcami motywacyjnymi", zwiększenia liczby książek beletrystycznych w bibliotece, itp.

Mimo tych licznych propozycji studenci uważali, że dostęp do informacji i samych wydarzeń kulturalnych jest dla nich raczej bezproblemowy. Pojawiły się jednocześnie pewne uwagi i przytyki do działalności Samorządu Studenckiego.

Ciekawy materiał przyniosły odpowiedzi na pytanie „stosunek do Rzeszowa?" W 1991 r. 37,5% studentów odpowiedziało, że lubi miasto, w którym studiuje, 22% uznało, że jest im obojętne, a 17,2%, że nie lubi Rzeszowa. Z kolei 23,3% nie miało zdania. W 29 lat później 81% studentów stwierdziło, że lubi Rzeszów, 16,6%, że jest im obojętny, a nie lubi go tylko 2,4%. Zatem tak samo jak uczelnia, akademickie miasto bardzo zyskało w oczach studentów; o ponad 40% zwiększyła się liczba osób, które je lubią. Niewątpliwie jest w tym również zasługa władz miasta, które dbają o jego rozwój i zapewnienie rozrywek mieszkańcom (w tym studentom), stworzenie przyjaznej atmosfery i dobrych warunków do mieszkania i pracy.

Na kolejne pytanie, czy Rzeszów jest ośrodkiem akademickim [2250], aż 88,2% ankietowanych w 2020 r. odpowiedziano, że tak; a 11,8% było przeciwnego zdania. Dla porównania w 1991 r. tylko 6,3% studentów określało Rzeszów mianem ośrodka akademickiego. Według dr Batiuk studenci zdecydowanie bardziej kojarzą Rzeszów jako regionalne centrum administracyjne. Jeżeli chodzi o aspiracje akademickie miasta, to „oceniają, że jest to środowisko zbyt małe, by mogło być tak odbierane. Brak mu przed wszystkim atmosfery ośrodka akademickiego i akademickich tradycji" [2251]. Pośród

[2250] Ośrodek akademicki – miasto, w którym zauważalną rolę odgrywają uczelnie wyższe. https://pl.glosbe.com/pl/pl/ośrodek akademicki (28.09.2020 r.). W 2009 r. rozpoczęto wraz z władzami miasta reklamowanie Rzeszowa jako ośrodka akademickiego. https://nowiny24.pl/rzeszowski-osrodek-akademicki-na-billboardach/ar/c3-10245284 (06.05.202 r.).
[2251] A. Batiuk, dzieło cytowane, s. 119.

uszczypliwych uwag znalazła się i taka: „obojętnie, w którą się stronę wyruszy z dowolnego punktu miasta, to po chwili marszu wyjdzie się w kartofle albo buraki”[2252].

Studenci otrzymali tez zadanie wskazania ulubionej ulicy w Rzeszowie. W odpowiedziach z 1991 r. oraz z 2020 r. zdecydowanie zwyciężyła ulica 3-go Maja.

Fot. 384. Ul. 3-go Maja w Rzeszowie. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Podobna zgodność zapanowała w odpowiedziach o zabytki Rzeszowa. Większość za atrakcje miasta uznała Zamek Lubomirskich oraz Pomnik Czynu Rewolucyjnego (dr Batiuk zauważyła, że spory odsetek ankietowanych nie znał prawidłowej nazwy pomnika; w ankiecie z 2020 r. nie było z tym problemów).

Fot. 385. Rynek w Rzeszowie. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

[2252] A. Batiuk, dzieło cytowane, s. 120.

Pojawiło się również pytanie o ulubione miejsce spacerów studentów. Odpowiedzi z ankiet przeprowadzonych w 1991 r. i 2020 r. zdecydowanie na pierwszym miejscu wymieniają Bulwary[2253] (dawniej zwane promenadą nad Zalewem), następnie miasteczko akademickie, parki przy ul. Dąbrowskiego i przy al. Cieplińskiego oraz Rynek[2254]. Jednak żadne miejsce w mieście nie zyskało miana studenckiej ulicy, skweru, czy deptaka.

Fot. 386. Kościół oo. Bernardynów w Rzeszowie. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Kolejna część ankiety dotyczyła udziału studentów w wydarzeniach kulturalnych w Rzeszowie. Niestety, znacznie spadł odsetek żaków, którzy uczestniczą w koncertach w Filharmonii Podkarpackiej[2255]. Wyniki z 1991 r. nie były dobre dla wzmiankowanej instytucji. Wówczas 40,8% respondentów odpowiedziało, że wcale nie uczęszcza na koncerty, 37,5% rzadziej niż raz na pół roku, 15,4% raz na dwa miesiące, 3,3% raz miesiącu, a tylko 0,3% uczestniczyło prawie w każdym koncercie. Tymczasem u progu 2020 r. aż 77% studentów przyznało, że w ogóle nie bierze udziału w koncertach symfonicznych, 45,8%, że rzadziej niż raz na pół roku, dwa razy do roku 5,3%, raz na dwa miesiące 1%, a jedynie 0,6%

[2253] Bulwary w Rzeszowie – największy obiekt zieleni znajdujący się nad Wisłokiem w Rzeszowie, popularne miejsce spacerów i rekreacji mieszkańców miasta. https://www.resinet.pl/aktualnosci/rzeszow/atrakcje-rzeszowa-bulwary.html, (06.5.2020 r.).
[2254] A. Batiuk, dzieło cytowane, s. 121.
[2255] Filharmonia Podkarpacka im. Artura Malawskiego – obiekt muzyczny powstały w 1955 r. w Rzeszowie, posiada najlepszą akustycznie salą koncertową na 800 miejsc, oferuje nie tylko koncerty muzyki klasycznej, ale również wiele innych koncertów, musicali, oper i operetek. http://www.filharmonia.rzeszow.pl/ (06.05.202 r.).

raz na miesiąc. Żaden student nie uczestniczył we wszystkich koncertach. Co zrozumiałe, frekwencja na koncertach, na przykład zespołów rockowych, ale też tych grających disco polo oraz na różnego rodzaju festynach była całkiem znaczna[2256].

Fot. 387. Zamek w Rzeszowie. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Innym ważnym ośrodkiem kultury w Rzeszowie jest Teatr im. Wandy Siemaszkowej. Ankietowani sprzed 29 lat przyznawali, że interesują się tą forma rozrywki, ale tylko mała grupa z niej korzystała. Część respondentów, że nigdy nie była w teatrze, albo była, ale w innym mieście. Tymczasem w 2020 r. uczestnictwo w przedstawieniach teatralnych (w przeciwieństwie do Filharmonii) znacznie wzrosło.

[2256] A. Batiuk, dzieło cytowane, s. 130.

Fot. 388. Pomnik Czynu Rewolucyjnego w Rzeszowie. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W ostatnich dekadach wzrosła w Rzeszowie liczba muzeów, stąd w ankiecie z 2020 r. zapytano studentów o częstotliwość ich odwiedzania. Okazało się, że ponad dwie trzecie studentów nie bywa w ogóle w muzeach; pozostali w różnym stopniu częstotliwości. Takiego stanu rzeczy należy upatrywać w mało atrakcyjnej formie wystaw i ekspozycji, która odbiegają od popularnych wśród młodych ludzi pokazów interaktywnych.

Widać różnice w odpowiedziach na pytanie „czy liczba placówek kulturalnych w Rzeszowie jest odpowiednia?". W 1991 r. 46,8% studentów twierdziło, że liczba placówek jest odpowiednia, natomiast 34,8%, że jest ich zbyt mało; własnego zdania nie miało 18,4% uczestników badania. Przy okazji część studentów zwracała uwagę na nieatrakcyjną formę informacji o wydarzeniach kulturowych. W 2020 r. pozytywnie o liczbie placówek kulturalnych w mieście wyraziło się aż 69,95% studentów. Wzrost liczby osób zadowolonych sugeruje równocześnie, że oferta kulturalna stała się atrakcyjniejsza i bardziej dostępna dla studentów.

Przy okazji warto też przytoczyć opinie dr Anny Batiuk, według której „środowisko akademickie Rzeszowa jest jakby osobną społecznością, która egzystuje obok społeczności

miejskiej i nie ma między tymi dwiema zbiorowościami wzajemnych relacji”[2257]. Wynika to, jak już sygnalizowano, z braku kontaktów pomiędzy nimi. Tymczasem w 29 lat później jest już znacznie lepiej pod tym względem – społeczność studencka aktywnie uczestniczy w życiu miasta, w tym w wydarzeniach kulturalnych.

Ostatnia część ankiety dotyczyła ustalenia jak studenci oceniają stosunek do nich ze strony mieszkańców Rzeszowa. W tym zakresie nastąpiła bardzo pozytywna zmiana. Obojętność, czy nawet nieżyczliwość zastąpiły całkiem dobre relacje; obie strony zauważają oczywiste, obopólne korzyści (może z wyjątkiem liczby samochodów na ulicach i parkingach Rzeszowa po rozpoczęciu każdego nowego roku akademickiego).

Jeżeli chodzi o zamiar pozostania w Rzeszowie po zakończeniu edukacji wyższej, to nastąpiła wyraźna zmiana. Przed 29 laty pozostanie w Rzeszowie planował mniej, niż co trzeci student (29,34%), a wyjazd z miasta aż 49,4%. Tymczasem aktualnie chęć pozostania w Rzeszowie deklaruje aż 69,5% studentów (w rodzinne strony zamierza powrócić tylko 33,5%).

Porównując wyniki zebrane z obu ankiet zauważamy, że jeszcze 29 lat temu stosunek studentów do uczelni i miasta był znacznie bardziej obojętny, a nawet negatywny. Ponadto Rzeszów był uważany za w pewnym stopniu prowincjonalne miasto, które nie dawało gwarancji rozwoju, atrakcyjnej pracy, mieszkania, czy relaksu. Ogólnie studenci bardziej traktowali Rzeszów jedynie jako miasto studiów (po części wybranych ze względu na bliskość miejsca zamieszkania), ale bez tradycji i atmosfery prawdziwego ośródka akademickiego. Ich związki z uczelnią, jak również miastem, ograniczały się tylko do odbywania studiów i częstymi wyjazdami do domów rodzinnych. Po prawie 30 latach sytuacja wyraźnie się zmieniła. Większość rzeszowskich studentów lubi zarówno swojej uczelni jak i samo miasto.

Zatem analizując wyniki osiągnięte po przeprowadzeniu ankiet w 2020 r. wypada wysnuć inny wniosek niż dr Anna Batiuk po analizie swojej sondy z 1991 r. Według autorki pierwszego badania w Rzeszowie były dwie społeczności: środowisko akademickie Rzeszowa i społeczność miejska, które nie mają ze sobą stałych relacji, a nawet się unikają. Obecnie należy stwierdzić, że Rzeszów stał się cenionym, zauważalnym ośrodkiem naukowo-dydaktycznym, którego społeczność akademicka jest mocno skorelowana z mieszkańcami i gospodarką miasta.

[2257] A. Batiuk, dzieło cytowane, s. 127.

Rozdział 8. Uczelnia w regionie i środowisku akademickim

8.1. Działalność naukowa – konferencje, sympozja, seminaria

Literatura naukowa

Politechnika Rzeszowska dba by pracownicy i studenci uczelni mieli dostęp nie tylko do literatury naukowej, krajowej, ale także i zagranicznej. W związku z tym np.: 5 i 6 czerwca 2002 r. w sali posiedzeń Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa przygotowano wystawę zagranicznych książek naukowych. Książki te wcześniej były prezentowane w maju 2002 r. na 47. Międzynarodowych Targach Książki w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie. Wystawcą była firma International Publishing Service[2258] z Warszawy, która współpracowała z Biblioteką Główną PRz. „Ekspozycja składała się wyłącznie z książek wytypowanych przez pracowników naukowo-dydaktycznych PRz. Zaprezentowano około 300 tytułów, z których 78 pozostało w Rzeszowie. 69 książek zaaprobowanych przez dziekanów wydziałów technicznych zasili księgozbiór Biblioteki Głównej, a dziewięć pozycji sfinansowanych z umów przejdzie na stan katedr i zakładów naszej Uczelni”[2259].

Seminaria naukowe

Seminaria przygotowywane przez wydziały Politechniki Rzeszowskiej były organizowane nie tylko dla pracowników i studentów PRz, ale również dla przedstawicieli przemysłu. Seminaria miały na celu przedstawienie najnowszych badań i rozwiązań, a dyskusje, rozmowy z osobami posiadającymi wiedzę praktyczną pozwalały na wymianę rozwiązań i omówienia zastosowania nowych metod czy urządzeń.

[2258] https://internationalpublishinginc.com/ (11.07.2020 r.).
[2259] E Kałuża, *Wystawa IPS*, „Gazeta Politechniki” 2002, nr 6-8 (102-104), s. 18.

Seminaria tego typu są organizowane przez wszystkie wydziały PRz. Na WBIŚiA, np. Katedra Mostów Wydziału Budownictwa wraz z Związkiem Mostowców RP[2260] oraz Kołem Uczelnianym Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Komunikacji [2261] przygotowała seminarium nt. zagadnień stateczności budowli ziemnych. Wydarzenie odbyło się 25 lutego 2000 r. w studenckim klubie Plus. „Tematem pierwszej części seminarium była »Informacja o Międzynarodowej Konferencji Slope Stability Engineering Sikoku – Japonia 1999«, którą przedstawił uczestnik konferencji mgr inż. Marian Głażewski – pracownik Instytutu Budownictwa, Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa w Warszawie. Druga część spotkania była poświęcona zagadnieniom biologicznego zabezpieczenia przeciwerozyjnego skarp, a w szczególności metodzie hydroobsiewu"[2262]. Uczestnikami seminarium byli pracownicy administracji drogowej województwa podkarpackiego oraz przedstawiciele firm z branży mostowej i drogowej, a także studenci z tych specjalności.

Również na tym wydziale odbyło się seminarium zorganizowane przez Zakład Oczyszczania i Ochrony Wód we współpracy z dr Tadeuszem Jasińskim[2263] z Katedry Fizyki, a dotyczyło „Zagospodarowania osadów ściekowych z oczyszczalni typu Lemna". Zostało przeprowadzone 4 grudnia 2003 r. „W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele: Uniwersytetu Rzeszowskiego, Wojewódzkiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie, Związku Komunalnego „Wisłok", Zakładu Mięsnego w Górnie, gminy Trzebownisko"[2264] oraz studenci i pracownicy PRz.

Ponadto również przez pracowników z tego wydzialu było zorganizowane seminarium i spotkanie uczestników projektu „Wsparcie dla tworzenia i rozwoju Świętokrzysko-Podkarpackiego Klastra Budowlanego Innowator 1 i 2 marca 2012 r. w Krasiczynie. Tematyka seminarium dotyczyła „Zastosowania nowoczesnych technologii w budownictwie", a jego organizatorem była Izba Przemysłowo-Handlowa w Rzeszowie. „Przedstawicielami klastra

[2260] Związek Mostowców Rzeczypospolitej Polskiej Oddział Rzeszowsko-Lubelski – stowarzyszenie specjalistów mostownictwa, powołane w celu m.in. propagowanie osiągnięć techniki mostowej. http://orl.zmrp.pl/ (16.07.2020 r.).
[2261] Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Komunikacji – stowarzyszenie powołane w celu organizowania konferencji naukowo-technicznych, seminariów, spotkań dyskusyjnych. http://www.sitk.waw.pl/o-nas-1/o-nas-2 (16.07.2020 r.).
[2262] Hydroobsiew – natryskowy obsiew trawników za pomocą wody. https://www.favore.pl/225134_hydrosiew-hydroobsiew-hydrohumusowanie-trawniki-gozd-mazowieckie.html (16.07.2020 r.). L. Folta, *Stateczność budowli ziemnych*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 3(75), s. 13.
[2263] Dr Tadeusz Jasiński − nauczyciel akademicki Katedry Fizyki na Wydziale Matematyki i Fizyki Stosowanej PRz, specjalista w dziedzinie zagadnień dotyczących odnawialnych źródeł energii i fizyki fazy skondensowanej, współorganizator corocznych „Pokazów z fizyki" dla młodzieży.
http://www.losedziszow.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=386:dr-tadeusz-jasinski-nauczyciel-akademicki-politechniki-rzeszowskiej&catid=49:sukcesy-absolwentw&Itemid=1532 (11.07.2020 r.).
[2264] J. Kaleta, *Problem odpadów komunalnych*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 1-2 (121-122), s. 17.

z regionu Podkarpacia, oprócz Izby Przemysłowo-Handlowej w Rzeszowie są m.in.: Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe Integral Sp. z o.o., RPIS Sp. z o.o. oraz Miejskie Przedsiębiorstwo Dróg i Mostów Sp. z o.o."[2265].

W seminarium związanym z zagospodarowywaniem odpadów komunalnych i komunalnych osadów ściekowych, które odbyło się 11 kwietnia 2014 r. w sali wykładowej P-23 wzięło udział prawie 120 osób, byli to przedstawiciele gmin oraz zakładów komunalnych z Podkarpacia. „Szkolenie było doskonałą okazją do dyskusji i wymiany doświadczeń z zakresu gospodarki odpadami. Wszyscy uczestnicy podkreślali zgodnie ciekawą formę seminarium i zasadność organizowania kolejnych edycji takich spotkań, w czasie, których będzie możliwa konfrontacja teorii oraz praktyki"[2266].

Z kolei Wydział Chemiczny oprócz seminariów organizował również warsztaty dla nauczycieli, np. „14 kwietnia 2000 r. w Zespole Sal Wykładowych PRz około 120 nauczycieli chemii ze szkół podstawowych, gimnazjów i szkół średnich uczestniczyło w IV Rzeszowskich Warsztatach Chemicznych. Organizatorami tegorocznych Warsztatów byli: Wydział Chemiczny PRz, Rzeszowski Oddział Polskiego Towarzystwa Chemicznego oraz Centrum Doskonalenia Pedagogicznego"[2267].

Nie ograniczano się do przygotowywania seminariów i warsztatów tylko dla nauczycieli, ale także i dla pracowników przemysłu chemicznego. Takie seminarium odbyło się w ramach projektu „Podkarpacka Platforma Chemiczna" 6 stycznia 2007 r. „Tematem przewodnim były »Kompozyty żywic chemoutwardzalnych«[2268]. Partnerami wydarzenia byli: Zakłady Chemiczne „Organika Sarzyna" w Nowej Sarzynie oraz Zakład Pracy Chronionej Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „Dremex" w Rzeszowie[2269].

Wydział Chemiczny wspólnie z serwisem internetowym www.laboratoria.net przygotował seminarium naukowe „Polskie laboratoria w Europie" 5 listopada 2008 r. „W seminarium uczestniczyło ok. 100 osób reprezentujących laboratoria: zakładów przemysłowych (WSK „PZL-Rzeszów", Lotos LAB S.A., Alima Gerber S.A., Zakłady Azotowe w Tarnowie-Mościcach S.A., PGNiG)"[2270] oraz instytucji: szpitali, inspektoratów ochrony środowiska, ochrony roślin, wodociągów i zakładów komunalnych, inspekcji

[2265] J. Kaleta, *Klaster Budowlany* INNOWATOR, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 5 (221), s. 15.
[2266] A. Masłoń, *Seminarium „odpadowe" na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 5-6 (245-246), s. 28.
[2267] C. Heneczkowska, *Warsztaty chemiczne 2000*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 5 (77), s. 10.
[2268] J. Jeżowski, *Kompozyty żywic chemoutwardzalnych*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 4 (160), s. 17.
[2269] „Dremex – producent wyrobów dla górnictwa. https://dremex.com.pl/gornictwo/o-firmie/ (18.07.2020 r.).
[2270] W. Bukowski, *Polskie laboratoria w Europie*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 1-2 (181-182), s. 21.

sanitarnej oraz laboratoriów celnych z Podkarpacia. W seminarium brali udział również przedstawicie Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Seminaria często mówią o zastosowaniu rozwiązań inżynierskich np. w medycynie i takie seminaria organizuje Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa PRz co dwa lata, „przy współudziale: Komisji Inżynierii Rehabilitacyjnej Komitetu Rehabilitacji, Kultury Fizycznej i Integracji Społecznej PAN, Wydziału Wychowania Fizycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego, Sekcji Mechanika w Medycynie Oddziału Rzeszowskiego Polskiego Towarzystwa Lekarskiego oraz Towarzystwa Walki z Kalectwem w Rzeszowie”[2271]. Jak, np. VIII Seminarium Naukowe „Mechanika w Medycynie” zorganizowano 8-9 września 2006 r. w Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Boguchwale[2272] k. Rzeszowa. Istotą seminarium była możliwość spotkania i dyskusji inżynierów oraz lekarzy.

Katedra Technologii Maszyn i Organizacji Produkcji Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa we współpracy z Flir Systems Polska, Termoenergia oraz Termo-Pomiar przygotowały seminarium pt. „Termowizja. Zjawisko i zastosowanie” 5 listopada 2009 r. „Seminarium obejmowało trzy części i […] było prowadzone przez przedstawicieli firm zajmujących się dystrybucją systemów termowizyjnych”[2273].

Katedra Samolotów i Silników Lotniczych na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa PRz, pod patronatem Centrum Zaawansowanych Technologii Lotniczych była organizatorem V Seminarium „Aeronautica Integra” 26-29 maja 2010 r. Obrady były prowadzone w Akademickim Ośrodku Szybowcowym PRz w Bezmiechowej. „W seminarium wzięło udział ok. 50 osób reprezentujących prawie wszystkie polskie ośrodki naukowe działające w obszarze lotnictwa oraz przedstawiciele Polskiej Agencji Żeglugi Powietrznej[2274] i STAR Polska[2275]. ”[2276]. W obradach szczególną uwagę poświęcono zagadnieniu bezpieczeństwa w lotnictwie.

Katedra Odlewnictwa i Spawalnictwa PRz, Inkubator Technologiczny i firma Linde Gaz Polska Sp. z o. o zorganizowały II Podkarpackie Seminarium Spawalnicze 28 maja 2015 r. „W ten sposób na trwałe włączyliśmy się w organizowanie cyklicznych spotkań

[2271] B. Dul-Korzyńska, *Mechanika w medycynie*, „Gazeta Politechniki” 2006, nr 12 (156), s. 15.
[2272] Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale – państwowa jednostka organizacyjna powstała w 2004 r. w celu prowadzenie doradztwa rolniczego. https://podrb.pl/index.php/o-instytucji (15.07.2020 r.).
[2273] P. E. Jagiełowicz, *Termowizja, Zjawisko i zastosowanie*, „Gazeta Politechniki” 2009, nr 12 (192), s. 22.
[2274] Polska Agencji Żeglugi Powietrznej – jednostka powołana w celu dbania o bezpieczeństwo pasażerów samolotów przemieszczających się nad Polską. https://www.pansa.pl/ (15.07.2020 r.).
[2275] STAR Polska – firma związana z transportem międzynarodowym, działająca od 1999 r. https://star-polska.com.pl/o-nas/ (15.07.2020 r.).
[2276] R. Jakubowski, *Aeronautica Integra*, „Gazeta Politechniki” 2010, nr 10 (202), s. 12.

spawalników odbywających się w Gdańsku, Szczecinie, Kielcach, Wrocławiu i innych regionach Polski”[2277].

Również WEiI organizował seminaria i np.: Zakład Systemów Elektronicznych i Telekomunikacyjnych (ZSEiT) z firmą Würth Elektronik Polska [2278] zorganizował seminarium naukowe dotyczące aspektów kompatybilności elektromagnetycznej w projektowaniu innowacyjnych rozwiązań przetwornic impulsowych AC-DC i DC-DC[2279] 12 maja 2015 r. „Firma ta jest jednym z czołowych producentów m.in. elementów i podzespołów elektronicznych wykorzystywanych przy projektowaniu układów i systemów elektronicznych w aspekcie spełnienia wymagań dyrektywy UE z zakresu kompatybilności elektromagnetycznej […]. Celem tej dyrektywy jest wykreowanie środowiska, w którym wszystkie urządzenia elektryczne i elektroniczne będą funkcjonowały w pełnej zgodności” [2280]. W seminarium uczestniczyli oprócz pracowników PRz także przedstawiciele 15 regionalnych firm z województw podkarpackiego i małopolskiego.

Również i pozostałe wydziały organizowały seminaria naukowe dla pracowników ale i dla przedstawicieli przemysłu.

Konferencje naukowe

Oprócz seminariów jednostki PRz przygotowywały wiele konferencji naukowych. Podane poniżej przykłady dotyczą jedynie wybranego fragmentu tego rodzaju działalności wydziałów, a zostały wybrane tylko pod kątem ich tematyki i uczestników konferencji. Są to więc konferencje naukowe, ale przeznaczone tez dla przedstawicieli przemysłu oraz z e ustaleni czy wypracowane rozstrzygnięcia technologiczne albo zostały przekazane odpowiednim organom, bądź znalazły zastosowanie w przemyśle.

Zgodnie z przyjętymi kryteriami zostały przedstawione te wybrane konferencje, np.: II Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. „Prawno-ekonomiczne i techniczne aspekty bezpieczeństwa w ruchu drogowym”, która została zorganizowana w dniach 10-11 grudnia 2004 r. Co ważne, „wśród prawie 100 uczestników znajdowali się przedstawiciele środowisk

[2277] M. Korzeniowski, B. Kupiec, *II Podkarpackie Seminarium Spawalnicze*, „Gazeta Politechniki” 2015, nr 9-10 (261-262), s. 21.
[2278] Würth Elektronik Polska – międzynarodowy lider dostaw materiałów montażowych i mocujących. https://www.wurth.pl/pl/wuerth_pl/firma_1/firma_2.php (15.07.2020 r.).
[2279] Przetwornice napięcia (konwertery mocy/napięcia) – urządzenie elektryczne lub elektromechaniczne pozwalające na zasilanie odbiorników energii elektrycznej z układów zasilających. https://techtron.pl/k192,przetwornice-i-reduktory-dc-dc.html (15.07.2020 r.).
[2280] W. Sabat, *Innowacje w technice projektowania przetwornic impulsowych,* „Gazeta Politechniki” 2015, nr 6-8 (258-260), s. 28.

naukowych z całego kraju i z zagranicy, przedstawiciele centralnych i lokalnych organów administracji transportu i komunikacji, a także praktycy prewencji ruchu drogowego. Celem Konferencji było wypracowanie opinii dotyczących stanu bezpieczeństwa na drogach oraz wskazanie kierunków działań na rzecz poprawy jakości zarządzania bezpieczeństwem drogowym”[2281]. Uzyskane wnioski związane z zagadnieniem poprawy bezpieczeństwa na drogach zostały przekazane ministrom: spraw wewnętrznych i administracji oraz edukacji narodowej i sportu, a także komendantowi głównemu Policji i rektorom szkół wyższych.

Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa Politechniki Rzeszowskiej wraz z Wytwórnią Sprzętu Komunikacyjnego WSK „PZL-Rzeszów” SA w dniach 17-19 maja 2006 r. zorganizował VII Konferencję Naukowo-Techniczną „Wytwarzanie elementów maszyn ze stopów metali o specjalnych właściwościach”. „Patronem konferencji było Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego »Dolina Lotnicza«[2282], skupiające firmy przemysłu lotniczego, ośrodki naukowo-badawcze i szkoleniowo-edukacyjne Podkarpacia. Wśród patronów konferencji były ponadto: Polskie Towarzystwo Zarządzania Produkcją, Akademia Inżynierska w Polsce oraz Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Mechaników Polskich SIMP”[2283].

W dniach 18-20 września 2006 r. odbyła się III Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Przyczyny i skutki degradacji środowiska glebowego” w Bystrem, wydarzenie jest organizowane co cztery lata w Rzeszowie. Wzięło w niej udział 125 pracowników z polskich i zagranicznych uczelni. „W konferencji uczestniczyli goście, m.in. prezes Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie[2284]. Konferencję zorganizowali Zakład Gleboznawstwa i Chemii Środowiska oraz Zakład Przyrodniczych Podstaw Rolnictwa z Uniwersytetu Rzeszowskiego, Katedra Chemii Nieorganicznej i Analitycznej oraz Zakład Oczyszczania i Ochrony Wód z Politechniki Rzeszowskiej, jak również „Katedra Agroekologii Uniwersytetu Rolniczego w Dublanach, Komitet Gleboznawstwa i Chemii Rolnej PAN, Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa

[2281] S. Wieczorek, *Bezpieczeństwo na drodze*, „Gazeta Politechniki” 2005, nr 3 (135), s. 18, 19.
[2282] Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Dolina Lotnicza” – klaster przemysłowy przedsiębiorców przemysłu lotniczego, powstały 11 kwietnia 2003 r. w celu wspierania rozwoju oraz promocji polskiego lotnictwa. https://www.naukowiec.org/wiedza/geografia/dolina-lotnicza_3278.html (11.07.2020 r.).
[2283] L. Gałda, P. Pawlus, *Wytwarzanie elementów maszyn ze stopów metali o specjalnych właściwościach*, „Gazeta Politechniki” 2006, nr 9-10 (153-154), s. 29.
[2284] Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie – organ powołany w 1993 r. w celu finansowania zadań ochrony środowiska i gospodarki wodnej. https://bip.wfosigw.rzeszow.pl/index.php/dziaalno-funduszu-mainmenu-75 (16.07.2020 r.).

Gleboznawczego Oddziału PTG w Rzeszowie[2285], Departament Rolnictwa i Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie, Zakłady Mięsne Smak-Eko w Górnie"[2286].

Sekcja Koła Naukowego Informatyki „KOD"[2287] i działająca w jej strukturach grupa.NET we współpracy z firmą Microsoft Polska zorganizowała konferencję „IT Academic Day", która odbyła się 4 grudnia 2006 r. „Konferencja była odpowiedzią na rosnące zainteresowanie studentów i pracowników uczelni najnowszymi technologiami informatycznymi"[2288].

Kolejną formą współpracy środowiska chemicznego w regionie było organizowanie konferencji, szczególnie naukowo-dydaktycznych. 20 kwietnia 2007 r. odbyła się tego typu pt. „Dydaktyka Chemii" przeznaczona dla nauczycieli chemii szkół średnich i gimnazjalnych. Organizatorami konferencji byli Wydział Chemiczny Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszowski Oddział Polskiego Towarzystwa Chemicznego wraz z doradcą metodycznym z chemii. „Ta organizowana cyklicznie od 1997 r. konferencja (do 2001 r., wcześniej, jako Warsztaty Chemiczne), poświęcona jest aktualnym problemom nauczania chemii w szkołach gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych i wyższych"[2289]. Co roku uczestniczy w niej wiele osób – w 2007 r. na konferencji pojawiło się około 100.

Podobnie jak na V Konferencję Naukowo-Techniczną pt. „Postęp w Inżynierii Środowiska", którą Katedra Inżynierii i Chemii Środowiska przygotowała 25-27 września 2008 r. (tę konferencję Katedra przygotowuje od 1999 r.), uczestnikami byli nie tylko naukowcy, lecz również przedstawiciele firm. „Zgodnie z tradycją obrady odbyły się w Bieszczadach, w malowniczej miejscowości Polańczyk. Uczestnikami byli naukowcy oraz praktycy z całego kraju, zajmujący się problematyką inżynierii środowiska. Nie zabrakło również przedstawicieli instytucji państwowych i samorządowych"[2290].

[2285] Polskie Towarzystwo Gleboznawczego – organizacja powstała w 1937 r. w celu prowadzenia badań w zakresie gleboznawstwa, ochrony i racjonalnego gospodarowania gruntami. http://ptg.sggw.pl/ (16.07.2020 r.).
[2286] J. Kalembkiewicz, W. Niemiec, *Konferencja,* „Gazeta Politechniki" 2007, nr 1-2 (157-158), s. 14.
[2287] Sekcja Koła Naukowego Informatyki „KOD" – działa na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki PRz. https://w.prz.edu.pl/studenci_menu/organizacje-studenckie (15.07.2020 r.).
[2288] P. Kaduk, B. Trybus, *IT Academic Day*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 1-2 (157-158), s. 17.
[2289] D. Antos, *Dydaktyka chemii*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 6-8 (162-164), s. 30.
[2290] R. Gruca-Rokosz, *Postęp w Inżynierii Środowiska*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 1 2(180), s. 19.

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich (SBP)[2291] zorganizowało w gmachu Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego 7 maja 2007 r. konferencję prasową „Nowe oblicze bibliotek", która dotyczyła popularyzacji idei bibliotek cyfrowych. „Gazeta Politechniki" wyprzedziła akcję SBP o wiele lat, już w nr 2(26) z 1996 r. ukazał się pierwszy artykuł z cyklu „Przewodnik po Bibliotece Głównej". „Od tamtego czasu GP opublikowała dziesiątki opracowanych przez bibliotekarzy informacji, przydatnych społeczności akademickiej Politechniki Rzeszowskiej"[2292].

W organizacje konferencji, na które zapraszano reprezentantów firm i przedsiębiorstw włączał się także Wydzial Budowy Maszyn i Lotnictwa. Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Techniczna nt. „Połączenia Montażowe. Konstrukcja i Technologia PM'2007" została zorganizowana 20-22 czerwca 2007 r. w Nozdrzcu k. Dynowa przez wyżej wspomniany wydział, Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Podstaw Konstrukcji i Technologii Maszyn Tekoma Warszawa, Wydział Budowy Maszyn i Zarządzania Politechniki Poznańskiej, Akademię Inżynierską w Polsce i Redakcję kwartalnika naukowo-technicznego „Technologia i Automatyzacja Montażu". „Tematyka stanowiła kontynuację wcześniejszych konferencji nt. połączeń nierozłącznych i połączeń rozłącznych"[2293].

Międzynarodowa konferencja naukowa PRO-TECH-MA'07 odbyła się 27-29 czerwca 2007 r. w Akademickim Ośrodku Szybowcowym PRz w Bezmiechowej. „W programie konferencji znalazły się 42 referaty autorstwa/współautorstwa 63 pracowników, głównie Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa PRz oraz Wydziału Mechanicznego TU Koszyce, jak również przedstawicieli Słowackiego Uniwersytetu Technicznego w Bratysławie, Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Sanoku, Awionika Sp. z o.o. Kozy k. Bielska-Białej, WSK »PZL- Rzeszów« S.A."[2294]

24-27 września 2008 r. odbyła się XIX Międzynarodowa Konferencja Naukowa Sakon'08 pt. „Metody obliczeniowe i badawcze w rozwoju pojazdów samochodowych i maszyn roboczych samojezdnych. Zarządzanie i marketing w motoryzacji" „Konferencja jest organizowana cyklicznie przez Zakład Pojazdów Samochodowych i Silników Spalinowych

[2291] Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich (SBP) – organizacja powołana w celu prowadzenia działań na rzecz rozwoju bibliotekarstwa. www.sbp.pl (18.07.2020 r.).
[2292] M. Olejnik, *Tydzień bibliotek 2007*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 6-8 (162-164), s. 25, 26.
[2293] K. Antosz, *Połączenia montażowe PM'2007* „Gazeta Politechniki" 2007, nr 9-10 (165-166), s. 32.
[2294] S. Kut, *Progressive Technologies and Materials PRO-TECH-MA'07,* „Gazeta Politechniki" 2007, nr 9-10 (165-166), s. 33.

Politechniki Rzeszowskiej we współpracy z Narodowym Uniwersytetem Transportu w Kijowie[2295] oraz Akademią Transportu Ukrainy od 1990 r."[2296]

Organizatorami VI Ogólnopolskiej Konferencji Naukowo-Technicznej „Technologia i organizacja Produkcji Seryjnej", która odbyła się 8-10 października 2008 r. w Ośrodku Rekreacyjno-Wypoczynkowym przy Stadninie Koni Huculskich „Gładyszów" w Regietowie k. Gorlic byli: Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa PRz, Instytut Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego Warszawa, Zelmer S.A. Rzeszów, Akademia Inżynierska w Polsce, Polskie Towarzystwo Zarządzania Produkcją, Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Mechaników Polskich. „Tematyka konferencji obejmowała następujące zagadnienia: współczesne sposoby i systemy przygotowania produkcji nowego wyrobu, elastyczne i hybrydowe systemy wytwórcze, typizacja wyrobów, procesów i oprzyrządowania, projektowanie operacji grupowych, nowoczesne systemy szybkiego przezbrajania maszyn, synchronizacja przepływów i bilansowanie stanowisk, nadzór, wykorzystywanie i doskonalenie zasobów krytycznych, metody oceny przydatności stosowanych technologii, identyfikacja i eliminacja marnotrawstwa w procesach, praktyczne metody stosowane w „odchudzaniu" produkcji, znaczenie i efekty normalizacji w procesach wytwarzania i zarządzania, szeregowanie zadań produkcyjnych, racjonalizacja gospodarki narzędziowej, inicjowanie i organizacja działalności innowacyjnej, koszty produkcji i ich optymalizacja"[2297].

„Kontynuując cykliczne spotkania w ramach Konferencji Awioniki, jej Komitet Naukowy uznał potrzebę uwzględnienia osiągnięć elektroniki, informatyki, teletransmisji, które nadają nową jakość urządzeniom lotniczym instalowanym na pokładzie samolotów oraz stanowiącym naziemne pomoce nawigacyjne"[2298]. Poszerzono, więc tematykę konferencji, a podczas specjalnej sesji dyskutowano o problemach projektowania i eksploatacji systemów bezzałogowych. Wyniki i ustalenia tej dyskusji przesłano do Urzędu Lotnictwa Cywilnego w celu uwzględnienie ich przy nowelizacji Polskiego Prawa Lotniczego[2299].

Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa rozpoczął współpracę z Lean Learning Academy Polska w 2011 r. Lean Manufacturing (odchudzone wytwarzanie) polega na poszukiwaniu wszelkich możliwych sposobów zmniejszania kosztów i eliminacji marnotrawstwa.

[2295] Narodowy Uniwersytet Transportu w Kijowie – ukraińska techniczna uczelnia wyższa w Kijowie, powstała w 1944 r. http://www.ntu.edu.ua/en/universitet/istoriya-universitetu/ (15.07.2020 r.).
[2296] H. Kuszewski, *SAKON'08*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 12 (180), s. 18.
[2297] K. Antosz, *TIOPS 2008 Technologia i organizacja produkcji seryjnej*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 12 (180) s. 20, 21.
[2298] J. Gruszecki, *Najnowsze trendy w awionice*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 11(203), s. 21.
[2299] Prawo lotnicze – dział prawa regulująca stosunki prawne z zakresu lotnictwa cywilnego. https://www.lexlege.pl/prawo-lotnicze (27.07.2020 r.).

„Zwiększaniu efektywności kształcenia w tych obszarach może pomóc międzynarodowa współpraca oraz wymiana doświadczeń partnerów akademickich i przemysłowych. Jednym z projektów umożliwiających taką współpracę jest Lean Learning Academy, realizowany w ramach Lifelong Learning Programme”[2300]. W projekcie brali udział pracownicy Katedry Technologii Maszyn i Organizacji Produkcji Wydzialu Budowy Maszyn i Lotnictwa PRz wraz z przedstawicielami z Katholieke Hogeschool Sint-Lieven, University of Skövde, Instituto Superior de Engenharia do Porto, Universitatea Transilvania din Brasov, Volvo Cars Gent, Volvo Powertrain AB Skövde, Przemot H.P.T. Chmiel s.j., Associação Comunidade Lean Thinking, Siemens Program and System Engineering S.R.L.

Lean Learning Academy Polska [2301] działająca przy PRz 23 września 2011 r. przygotowała „I Konferencja Lean Learning Academy”. „Podczas konferencji swoje doświadczenia zaprezentowały firmy z województwa podkarpackiego przodujące we wdrażaniu technik Lean oraz firmy, które widzą potrzebę wdrażania Lean Manufacturing, a mianowicie: WSK »PZL-Rzeszów« S.A., Kidde Polska Sp. z o.o., Stomil Sanok S.A., Zelmer Rzeszów S.A., Restol Sp. z o.o., Goodrich Krosno Sp. z o.o. oraz Norbert Polska Sp. z o.o. […]. W konferencji uczestniczyło 19 firm, w tym, oprócz wcześniej wymienionych: ATW S.A. Zagórz, Borg Warner Turbo System, Fabryka Łożysk Tocznych Kraśnik S.A., Hispano Suiza Polska Sp. z o.o., MTU Aeroengines Polska Sp. z o.o., Opteam S.A., Tekina Rzeszów, Wofam Biłgoraj, holding Black Red White, Wytwórnia Filtrów »PZL-Sędziszów« S.A., Zakłady Magnezytowe Ropczyce S.A., Bimex-Böllhoff Sp. z o.o., Polimarky”[2302].

Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Tytan i jego stopy 2011” zorganizowana została 9-12 października 2011 r. nad Jeziorem w Myczkowcach. Jest to cyklicznie przygotowywana konferencja, organizowana już od 1990 r. Jej celem jest integracja osób zajmujących się zagadnieniami z dziedziny wytwarzania i przetwarzania oraz charakteryzacji mikrostruktury i struktury oraz właściwości tytanu i jego stopów. W konferencji brało udział wielu uczestników z krajowych uczelni technicznych, jak AGH, Politechnika Częstochowska, Politechnika Lubelska, Politechnika Opolska, Politechnika Rzeszowska, Politechnika Śląska, Politechnika Warszawska oraz Uniwersytet Śląski, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny

[2300] J. Sęp, *Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa w projekcie Lean Learning Acade*my, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 1-2 (205-206), s. 13.
[2301] Lean Learning Academy Polska – strategia i system zarządzania przedsiębiorstwem, system praktyk przemysłowych w celu zmniejszania kosztów i pełnego wykorzystywania możliwości firmy. https://leanacademy.wbmil.prz.edu.pl/ (12.07.2020 r.).
[2302] D. Stadnicka, *I Konferencja Lean Learning Academy „Spotkanie teorii z praktyką”*, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 11 (215), s. 17.

i Uniwersytet Zielonogórski. „Dużą grupę stanowili pracownicy instytutów badawczych (m.in. Instytutu Metali Nieżelaznych OML w Skawinie, Instytutu Spawalnictwa w Gliwicach, Instytutu Obróbki Plastycznej w Poznaniu) oraz przedstawiciele przemysłu (WSK »PZL-Rzeszów« S.A., Zakład Technologii Wysokoenergetycznych »Explomet« w Opolu, ChM Sp. z o.o. w Juchnowcu Kościelnym)”[2303].

Konferencja pt. „Obecny i perspektywiczny model edukacji zawodowo-technicznej w odniesieniu do potrzeb nowoczesnego przemysłu” została zorganizowana 9 października 2014 r. Jej celem „było zaprezentowanie programu Centrum Kształcenia Operatorów CEKSO [2304] opracowanego i upowszechnianego nowego modelu edukacji technicznej. Organizatorami konferencji były: Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego »Dolina Lotnicza« pod przewodnictwem prezesa Zarządu Marka Dareckiego oraz Podkarpacki Urząd Marszałkowski”[2305]. W konferencji udział wzięli przedstawiciele kilku przedsiębiorstw zrzeszonych z SGPPL „Dolina Lotnicza”, m.in.: Hispano-Suiza Polska oraz MTU Aero Engines Polska.

Ponieważ konferencje lotnicze cieszyły się dużym zainteresowaniem, zorganizowano kolejną konferencję lotniczą 18-22 kwietnia 2016 r. Były „to dwudniowe warsztaty, Panel Ekonomiczny, IV edycja Konferencji Prawa i Technologii Lotniczych oraz Kosmicznych, organizowane przez Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa ELSA Rzeszów wraz z Kołem Naukowym EUROAVIA Rzeszów”[2306]. Uczestniczyli w niej także pracownicy firm i instytucji z dziedziny prawa i technologii lotniczych.

Podobnie jak i WBMiL także i Wydział Budownictwa Inżynierii Środowiska i Architektury aktywnie realizował idę organizowania konferencji dla rzeczników zakładów i spółek. Katedra Konstrukcji Budowlanych przygotowała IX Konferencję Naukową, która odbyła się 16-19 października 2008 r. w malowniczej scenerii Akademickiego Ośrodka Szybowcowego Politechniki Rzeszowskiej w Bezmiechowej. Honorowym patronatem objęły Sekcja Konstrukcji Metalowych Komitetu Inżynierii Lądowej i Wodnej Polskiej Akademii

[2303] M. Motyka, *XI Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Tytan i jego stopy - 2011 Myczkowce, 9-12 października 2011 r.*, „Gazeta Politechniki” 2012, nr 1-2 (217-218), s. 16.
[2304] Programu Centrum Kształcenia Operatorów CEKSO - projekt dofinansowywany ze środków Urzędu Marszałkowskiego prowadzony przez Pratt & Whitney Rzeszów, oraz firmy z Doliny Lotniczej w celu wspierania kształcenia wysoko wykwalifikowanych kadr dla przemysłu lotniczego. https://pwrze.com/firma/csr/dla-spolecznosci-lokalnej/oredownik-nauki-i-edukacji/cekso (15.07.2020 r.).
[2305] P. E. Jagiełowicz, *CEKSO a nowoczesny przemysł*, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 11 (251), s. 23.
[2306] M. Marchelak, Ł. Leśniak, *Konferencja Lotnicza 2016*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 3 (267),. 24.

Nauk, Podkarpackiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa [2307] i Komisja Nauki Rzeszowskiego Oddziału Polskiego Związku Inżynierów i Techników Budownictwa[2308]. „Była to kontynuacja cyklu konferencji dotyczących węzłów i połączeń w konstrukcjach stalowych, organizowanych przez ośrodki w Białymstoku, Rzeszowie, Warszawie i Olsztynie. Ostatnia konferencja z tego cyklu odbyła się w Łańsku w 2003 r. Zamierzeniem organizatorów było stworzenie forum dyskusji i bezpośredniej wymiany doświadczeń dotyczących problematyki połączeń i węzłów w konstrukcjach metalowych oraz zespolonych stalowo-betonowych"[2309].

Z inicjatywy burmistrza Brzozowa i Muzeum Regionalnego w Brzozowie została zorganizowana X Międzynarodowa Konferencja Ekologiczna pt. „Walory ekologiczne i turystyczne w Euroregionie Karpackim", która odbyła się 8-9 października 2009 r. w Brzozowie. „W konferencji uczestniczyło ponad 150 osób reprezentujących środowiska samorządowe, instytucje, organizacje pozarządowe oraz pracownicy naukowi różnych ośrodków akademickich"[2310].

Organizatorami „XI Międzynarodowej Konferencji Ekologicznej Brzozów 2010", pod hasłem „Walory ekologiczne, przyrodnicze, turystyczne i kulturowe Podkarpacia" byli: Muzeum Regionalne w Brzozowie, burmistrz Brzozowa i Katedra Zaopatrzenia w Wodę i odprowadzania Ścieków Politechniki Rzeszowskiej. Konferencja odbyła się 28-30 września 2010 r. w Brzozowie. „W konferencji uczestniczyli m.in. przedstawiciele ośrodków naukowych i uczelni z Polski, Ukrainy, Słowacji oraz reprezentanci Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwa Rozwoju Regionalnego oraz Podkarpackiego Inspektoratu Ochrony Środowiska i Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie"[2311].

„Konferencja »Błękitny San« jest kontynuacją cyklu corocznych spotkań poświęconych problematyce zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska oraz rozwoju turystyki na obszarze Pogórza Dynowskiego"[2312]. A X Konferencja Naukowo-Techniczna „Błękitny San" została zorganizowana 13-14 czerwca 2013 r. w Zespole Szkół im. Aleksandra Fredry

[2307] Podkarpacka Okręgowa Izba Inżynierów Budownictwa – jednostka powołana w celu wydawania zaświadczeń, certyfikatów i pozwoleń osobom należącym do Izby zgodnie z ustawą o samorządach zawodowych architektów oraz inżynierów budownictwa. https://www.inzynier.rzeszow.pl (16.07.2020 r.).
[2308] Polski Związek Inżynierów i Techników Budownictwa (PZITB) – stowarzyszenie naukowo-techniczne zrzeszającym inżynierów i techników oraz studentów. www.zgpzitb.org.pl (16.07.2020 r.).
[2309] Z. Pisarek, *Połączenia i węzły w konstrukcjach metalowych i zespolonych*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 1-2 (181-182), s. 16.
[2310] K. Pietrucha, *X Międzynarodowa Konferencja Ekologiczna - Brzozów 2009 Walory ekologiczne i turystyczne w Euroregionie Karpackim*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 12 (192), s. 21.
[2311] K. Pietrucha, *Walory ekologiczne, przyrodnicze, turystyczne i kulturowe Podkarpacia*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 11 (203), s. 22.
[2312] A. Masłoń, *X Konferencja Naukowo-Techniczna „Błękitny San"*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 9-10 (237-238), s. 23.

w Nozdrzcu przez Związek Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego[2313]. Uczestniczyło w niej kilkoro pracowników Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska, a także Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa.

Fot. 389. X Konferencja Naukowo-Techniczna „Błękitny San". Źródło: https://rzeszow.uw.gov.pl/aktualnosci/xv-konferencja-naukowo-techniczna-blekitny-san/.

Trzy politechniki z Ukrainy, Polski i Słowacji zorganizowały XIV konferencję naukową, która odbyła się od 3 do 5 września 2013 r. we Lwowie. „Była to równocześnie XXV Konferencja Politechniki Lwowskiej i Politechniki Rzeszowskiej, które swoje współdziałanie w budownictwie rozpoczęły w 1988 r."[2314]. Tematyka konferencji dotyczyła aktualnych problemów budownictwa i inżynierii (drogi, inżynieria środowiska, konstrukcje budowlane oraz materiały budowlane).

Od 2 do 3 czerwca 2015 r. odbywała się I Międzynarodowa Konferencja Naukowo-Techniczna pt. „Innowacyjne rozwiązania i technologie w gospodarce komunalnej", którą zorganizowano w Bibliotece Międzyuczelnianej w Stalowej Woli. W konferencji brali udział pracownicy naukowi z Politechniki Rzeszowskiej, Uniwersytetu Rzeszowskiego, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Politechniki Lubelskiej, Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu i z „Rosji (Państwowy Uniwersytet Politechniczny w Sankt Petersburgu, Państwowy Uniwersytet Architektoniczno-Budowlany w Samarze), samorządowcy, pracownicy zakładów komunalnych oraz przedstawiciele zagranicznych firm z branży inżynierii środowiska (WATREC Ltd. Finland, EQUIPO, KREVOX"[2315].

[2313] Związek Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego – utworzony przez gminy: Dydnia, Dubiecko, Dynów (gmina miejska i wiejska), Nozdrzec, Krzywcza, zajmuje się głównie działalnością na rzecz rozwoju turystyki, infrastruktury okołoturystycznej, promocji lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego, ochrony środowiska. http://pogorzedynowskie.pl/zwiazek_gmin_turystycznych_pogorza_dynowskiego_dynow/informacje-o-nas.html (16.07.2020 r.).
[2314] S. Kuś, *Aktualne problemy budownictwa i inżynierii środowiska współpraca polsko-ukraińsko-słowacka,* „Gazeta Politechniki" 2013, nr 11 (239), s. 22.
[2315] A. Masłoń, *O innowacjach w gospodarce komunalnej,* „Gazeta Politechniki" 2015, nr 9-10 (261-262), s. 23.

BMP wydawca magazynu „Kierunek Wod-Kan" oraz portal www.kierunekwodkan.pl zorganizowały XVIII Kongres Naukowo-Techniczny WOD-KAN-EKO 2015 17-18 listopada w Serocku k. Warszawy. Honorowym gospodarzem było Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Warszawie, a honorowymi patronami Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i Izba Gospodarcza „Wodociągi Polskie"[2316]. Patronat naukowy pełniła Wojskowa Akademia Techniczna im. Jarosława Dąbrowskiego w Warszawie. Posiedzenia Kongresu WOD-KAN-EKO odbywają się cyklicznie. „W tegorocznym kongresie uczestniczyło ponad 250 przedstawicieli przedsiębiorstw wodociągowych, oczyszczalni ścieków, biur projektowych, inwestorów i wykonawców zainteresowanych wdrażaniem w swoich zakładach nowych technologii i urządzeń, firm dostarczających nowoczesne rozwiązania i technologie, a także naukowców z polskich uczelni technicznych"[2317]. Politechnikę Rzeszowską reprezentował dr inż. Adam Masłoń z Zakładu Inżynierii i Chemii Środowiska na WBIŚiA.

Równie kreatywny w dziedzinie organizacji konferencji w powiazaniu z emisariuszami przemysłu była również Wydział Elektrotechniki i Informatyki. Polska Sekcja International Manufacturing and Packaging Society (IMAPS), której aktywnymi członkami są pracownicy wyżej wspomnianego wydziału zorganizowała 23-27 września 2007 r. w Krasiczynie XXXI konferencję. W tym też roku Sekcja Polska IMAPS obchodziła jubileusz 25-lecia. Konferencja w Krasiczynie była czwartą konferencją Polskiej Sekcji IMAPS organizowaną przez środowisko rzeszowskie, po konferencjach w latach 1984, 1993 i 2001. Celem IMAPS jest integracja środowiska akademickiego i przemysłowego przez propagowanie wiedzy o technologiach mikroelektronicznych na zorganizowanych przez nią konferencjach, wystawach, kursach itp. Stowarzyszenie działa głównie w USA (23 sekcje, 7 tys. członków). Ponadto w świecie funkcjonuje 21 oddziałów z 4 tys. członków (w samej Europie jest 13 oddziałów). W IV konferencji w Polsce „wzięło [...] udział blisko 130 osób, w tym ponad 40 z zagranicy, reprezentujących ponad 16 państw całego świata […]. W trakcie konferencji swoje osiągnięcia zaprezentowały również firmy z Podkarpacia Elmak[2318] i Hybres"[2319].

[2316] Izba Gospodarcza „Wodociągi Polskie" – organizacja samorządu gospodarczego w branży wodno-kanalizacyjnej w Polsce, https://www.igwp.org.pl/ (16.07.2020 r.).
[2317] A. Masłoń, *Kongres WOD-KAN-EKO w Serocku,* „Gazeta Politechniki 2015, nr 12 (264), s. 22.
[2318] Elmak Sp. z o.o. – producent urządzeń elektronicznych od 1990 r. https://elmak.pl (15.07.2020 r.).
[2319] J. Potencki, *IMAPS Poland*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 2 (170), s. 15.

W sali S-1 Zespołu Sal Wykładowych PRz odbyła się III konferencja „IT Academic Day" Grupy.NET i firmy Microsoft Polska 4 grudnia 2008 r. Byłą ona imprezą „skierowaną do wszystkich osób zainteresowanych najnowszymi technologiami z dziedziny informatyki"[2320].

Konferencja „Rozwój aplikacji na platformach IBM" została zorganizowana 17-19 czerwca 2009 r. w Akademickim Ośrodku Szybowcowym Politechniki Rzeszowskiej w Bezmiechowej. Była „poświęcona rozwojowi oprogramowania i wdrożeniom rozwiązań opartych na platformach sprzętowych IBM. Była to pierwsza konferencja organizowana wspólnie przez Wydział Elektrotechniki i Informatyki Politechniki Rzeszowskiej oraz firmę IBM Polska Sp. z o.o."[2321].

Studenci V roku informatyki będący członkami Koła Naukowego Elektroniki i Technologii Informatycznych [2322] zorganizowali konferencję naukową ISAC-IT Student Academic Conference, która odbyła się 21-22 października 2009 r. na PRz. Tematyka konferencji dotyczyła zagadnień IT, takich jak: sposoby odzyskiwania danych (informatyka śledcza), nowy język programowania – EGL[2323] (zaprezentowany przez IBM, do tworzenie aplikacji biznesowych), przyszłość sieci korporacyjnych (rozwiązania Unified Communication dla biznesu), technologia Netflow[2324], połączeń głosowych w technologii VoIP[2325] i ich jakości i to wszystko w pierwszym dniu konferencji. W kolejnym dniu konferencji uczestników zapoznano z nowymi rozwiązaniami części pasywnej sieci opartej w głównej mierze na światłowodach, e-learningiem o dbaniu o środowisko projektując i rozwijając sieć oraz pokazy „studentów dotyczące wyrównywania obciążenia w sieciach bezprzewodowych, sposobów rozpoznawania człowieka przez maszyny, a także realizacji wirtualnego klastra z wykorzystaniem Hyper-V[2326].

Organizatorami IX konferencji informatycznej IT Academic Day, która odbyła się 27 listopada 2014 r było Studenckie Koło Naukowe Informatyków KOD z opiekunem dr inż.

[2320] P. Kaduk, *IT Academic Day*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 1-2 (181-182), s. 20.
[2321] M. Śnieżek, *Rozwój aplikacji na platformach IB*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 12 (192), s. 15.
[2322] Koło Naukowe Elektroniki i Technologii Informatycznych – Koło studenckie działające na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki PRz. https://w.prz.edu.pl/studenci_menu/organizacje-studenckie
[2323] EGL – System operacyjny wieloplatformowy, https://www.khronos.org/egl/ (15.07.2020 r.).
[2324] Technologia Netflow – protokół opracowany przez firmę Cisco Systems, dostarcza wiedzę na temat ruchu danych w sieci. http://itfocus.pl/dzial-it/sieci/co-to-jest-netflow-i-jak-wykorzystac-ten-protokol-w-praktyce/ (15.07.2020 r.).
[2325] Technologia VoIP (*Voice over Internet Protocol*) – technika umożliwiająca przesyłanie dźwięków mowy za pomocą łączy internetowych lub oddzielnych sieci wykorzystujących protokół IP (telefonia internetowa). https://poradnikprzedsiebiorcy.pl/-voip-technologia-internetowa-oszczednoscia-dla-firm (15.07.2020 r.).
[2326] Hyper-V – narzędzie wbudowane do Windows 10 w wersji Professional lub Enterprise, które umożliwia wirtualizację systemów klienckich jak i serwerowych. https://soisk.pl/instalacja-uslugi-hyper-v-w-systemie-windows-10/ (15.07.2020 r.).

Bartoszem Trybusem [2327] i Koło Naukowe Elektroniki i Technologii Informacyjnych z dr inż. Bartoszem Pawłowiczem. „Odpowiedzialnymi za organizację byli w szczególności studenci zaangażowani w sekcjach Kół: Rzeszowskiej Grupie.NET i Rzeszowskiej Grupie IT" [2328]. W konferencji uczestniczyli również studenci z innych wydziałów Politechniki Rzeszowskiej oraz uczniowie rzeszowskich szkół średnich.

Kolejna konferencja IT Academic Days była 25-26 listopada 2015 r. w PRz była jubileuszowa. „Dziesiąta już edycja tej konferencji, która od 2007 r. gromadzi szerokie grono słuchaczy zainteresowanych nowoczesnymi technologiami"[2329].

Fot. 390. IX konferencja informatyczna IT Academic Day, źródło: https://www.dobreprogramy.pl/IT-Academic-Day-w-Rzeszowie-juz-27-listopada,News,59376.html.

Podobnie jak poprzednie wydziały i Wydział Zarządzania także miał zasługi w zakresie współpracy z członkami biznesu. IV Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Dydaktyczna pt. „Rachunkowość dla nauczycieli", w której uczestniczyło prawie 50 osób z Polski. „Konferencja stanowi forum wymiany poglądów i ma na celu pomoc merytoryczną dla nauczycieli szkół ponadgimnazjalnych, którzy uczą przedmiotów ekonomicznych, a w szczególności przedmiotów ściśle związanych z rachunkowością"[2330].

[2327] Dr inż. Bartosz Trybus (1972) – nauczyciel akademicki, pracownik Katedry Informatyki i Automatyki na WEiI. https://kpu.krosno.pl/pracownicy/dr-inz-bartosz-trybus/ (15.07.2020 r.).
[2328] M. Salach, M. Sondej, B. Trybus, B. Pawłowicz, *IT Academic Day w Politechnice Rzeszowskiej - IX konferencja*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 3 (255), s. 17, 18.
[2329] B. Pawłowicz, B. Trybus, *Jubileuszowa konferencja IT ACADEMIC DAYS*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 1-2 (265-266), s. 21.
[2330] G. Lew, *Rachunkowość dla nauczycieli Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Dydaktyczna*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 5-6 (245-246), s. 28.

Pod honorowym patronatem wojewody podkarpackiego Małgorzaty Chomycz[2331] 16 marca 2011 r. w sali konferencyjnej Politechniki Rzeszowskiej S1 odbyła się I Otwarta Konferencja „Przeszczep szansą na drugie życie", przygotowana przez Centrum Medyczne „Medyk", Uniwersytet Rzeszowski i Politechnikę Rzeszowską. „Odbyła się również dyskusja, w której uczestniczyły osoby oczekujące na przeszczep szpiku oraz osoby po przeszczepie. Ogromne wrażenie wywołała relacja kobiety z przeszczepionym sercem, która dostarczyła dowodów na to, że zabieg ten nie tylko ratuje życie, ale niejednokrotnie pozwala na życie nowe, w pełni aktywne. Swobodne wejście na jeden z najwyższych szczytów w Tatrach - Łomnicę, jest tego najlepszym dowodem"[2332]. W czasie konferencji chętni mogli oddać krew i wykonać badania niezbędne do zostania ewentualnym dawcą szpiku kostnego, a także zbadanie wzroku. Podczas spotkania można było jak również wypełnić „Oświadczenie woli" do celów transplantacji.

Oddział Polskiego Towarzystwa Elektrotechniki Teoretycznej i Stosowanej w Rzeszowie

Pracownicy uczelni stanowią trzon organizacji naukowych w regionie np. w czerwcu 2000 r. powstał liczący 26 osób Oddział Polskiego Towarzystwa Elektrotechniki Teoretycznej i Stosowanej[2333] (PTETiS) w Rzeszowie. Jego członkowie muszą posiadać tytuł naukowy doktora. Do tego grona należą specjaliści z elektrotechniki, elektroniki, telekomunikacji, automatyki i informatyki (takie warunki spełnili pracownicy PRz z Wydziału Elektrotechniki i Informatyki). PTETiS zajmuje się działalnością naukową. W pierwszej kadencji Oddział zorganizował osiem seminariów naukowych związanych z otwarciem przewodów doktorskich na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki Politechniki Rzeszowskiej, a także dwa seminaria związane z zakończeniem prac habilitacyjnych oraz był organizatorem „dwóch konferencji naukowych, w tym jednej konferencji o zasięgu międzynarodowym (ICC'02, KOEL)"[2334].

[2331] Małgorzata Maria Chomycz-Śmigielska (1978) – polityk, wicewojewoda podkarpacki (2007-2010), wojewoda podkarpacki (2010-2015), posłanka na Sejm. https://www.biznesistyl.pl/ludzie/wywiady/101_malgorzata-chomycz-smigielska-aktywna-kobieta,-wojewoda-podkarpacki.html (02.09.2020 r.).
[2332] L. Woźniak, *I konferencja „Przeszczep szansą na drugie życie"*, „Gazeta Politechniki 2011, nr 4-5 (208-209), s. 24.
[2333] Polskie Towarzystwo Elektrotechniki Teoretycznej i Stosowanej Oddział w Rzeszowie – towarzystwo naukowe działające w branży elektrotechniki, powołane m.in. w celu promowania polskiej elektrotechniki i elektroniki przez integrację środowisk naukowych. (PTETiS), http://ptetis.pl/rzeszow/ (15.07.2020 r.).
[2334] K Buczek, J. Plewako, *II Kadencja Oddziału Rzeszowskiego Polskiego Towarzystwa Elektrotechniki Teoretycznej i Stosowanej*, „Gazeta Politechniki" 2002, nr 11-12 (107-108), s. 19.

Rzeszowski Oddział Polskiego Towarzystwa Chemicznego

Rzeszowski Oddział Polskiego Towarzystwa Chemicznego[2335] został powołany na wniosek doc. dr hab. Stanisława Kopacza[2336] i dr Marii Kopacz[2337] (wieloletnich pracowników Wydzialu Chemicznego PRz) 4 czerwca 1981 r. decyzją Zarządu Głównego PTCh. Prof. S. Kopacz pełnił funkcję przewodniczącym Oddziału w latach 1981-1995, a dr hab. inż. J. Kalembkiewicz, prof. PRz w latach 1996-2000. „Celem działalności Towarzystwa, zgodnie z jego statutowym zapisem, jest popieranie rozwoju nauk chemicznych i szerzenie wiedzy chemicznej. Rzeszowski Oddział PTCh w pełni realizuje postawione cele poprzez organizację konferencji, wykładów i kursów naukowych"[2338].

Oddział był organizatorem lub współorganizatorem m.in.: XLII Zjazdu Naukowego Polskiego Towarzystwa Chemicznego oraz Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego w 1999 r. oraz I Ogólnopolskiego Seminarium Sprawozdawczego z realizacji grantów KBN w zakresie Nauk Chemicznych pod przewodnictwem prof. dr hab. inż. H. Galiny, także w 1999 r.

Jest on również współorganizatorem Ogólnopolskiej Konferencji „Flawonoidy i ich zastosowanie", która jest organizowana co dwa lata od 1996 r. Ponadto przy Rzeszowskim Oddziale PTCh działa Sekcja Dydaktyczna z należącymi do niej ponad 100 nauczycieli chemii z regionu, której głównym celem działania jest podnoszenie kwalifikacji, jak również popularyzacja chemii wśród młodzieży przez coroczne przygotowywanie seminarium „Wybrane Problemy Chemii", jak również „Konferencji „Dydaktyka chemii" (impreza cykliczna, w latach 1997-2001 znana, jako „Warsztaty chemiczne"), poświęconej aktualnym problemom nauczania chemii w szkołach gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych i wyższych,

[2335] Rzeszowski Oddział Polskiego Towarzystwa Chemicznego – powołany w celu promocji nauk chemicznych. https://ptchem.prz.edu.pl/historia (18.07.2020 r.).

[2336] Profesor Stanisław Kopacz (1938-2020) – były nauczyciel akademicki, kierownik Zakładu Chemii Nieorganicznej Politechniki Rzeszowskiej od 1975 r., inicjator ogólnopolskiej konferencji naukowej „Flawonoidy i ich zastosowanie", organizowanej co 2 lata od 1996 r., autor lub współautor 12 podręczników i skryptów dla studentów, 4 patentów, 88 artykułów naukowych, 212 referatów i komunikatów na konferencjach zagranicznych i krajowych oraz 50 opracowań badawczych, profesor honorowy PRz. *Państwo Maria i Stanisław Kopaczowie. Jubileusz 25-lecia pracy na Wydziale Chemicznym Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 10 (82), s. 13.

[2337] Dr hab. Maria Kopacz, prof. PRz (1941) – były nauczyciel akademicki, w latach 1972-1975 adiunkt na Politechnice Wrocławskiej, od 1975 r. pracownik PRz, specjalista z zakresu flawonoidów, współorganizator Rzeszowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Chemicznego i cyklicznych konferencji poświęconych flawonoidom. *Państwo Maria i Stanisław Kopaczowie. Jubileusz 25-lecia pracy na Wydziale Chemicznym Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 10 (82), s. 11.

[2338] S. Kopacz, J. Kalembkiewicz, *20 lat Rzeszowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Chemicznego (PTCh),* „Gazeta Politechniki" 2001, nr 4 (88), s. 8, 9.

objęcie patronatem Sarzyńskiego Konkursu Chemicznego[2339], organizowanego od 2002 r. przez Gimnazjum im. Jana Pawła II w Nowej Sarzynie, Gimnazjum im. Pamięci Ofiar Pacyfikacji w Woli Zarczyckiej, Publiczne Gimnazjum im. ks. kardynała Stefana Wyszyńskiego w Rakszawie"[2340].

Działalność naukowa uczelni, nawet przedstawiona tylko na wybranych przykładach seminariów i konferencji czy też organizacji naukowych, wskazuje na bardzo znaczy wpływ na region, przemysł, i szkolnictwo.

Uczelnia docenia osoby, które przyczyniły się do rozwoju uczelni i od roku 1977 r. nadawany jest medal „Zasłużonym dla Politechniki Rzeszowskiej". W 2014 r. jego wygląd został zmieniony.

Odznaczeni Medalem „Zasłużonym dla Politechniki Rzeszowskiej" w latach 1991-2016

Tabela 12. Odznaczeni Medalem „Zasłużonym dla Politechniki Rzeszowskiej" w latach 1991-2016

Rok	Odznaczeni spoza PRz	Pełniona funkcja/ Zakład pracy	Odznaczeni pracownicy PRz	Jednostka PRz	Ogółem
1991/1992	Ks. Ireneusz Folcik	Diecezjalny Duszpasterz Akademicki	Dr inż. Romuald Borek	WE	9
			Dr inż. Stanisław Hertyk	WCh	
			Prof. mgr inż. Andrzej Jarominiak	WBiIŚ	
	Mgr inż. Lech Krupiński	Dyrektor Przedsiębiorstwa Dróg i Mostów w Rzeszowie	Tadeusz Kornaga	Admin.	
			Roman Przepióra	OKL	
			Doc. dr inż. Józef Respondek	WCh	
	Prof. Eberhardt Stenger	Uniwersytet Techniczny w Dreźnie			
1992/1993	Inż. pilot Roman Zabiełło	Pilot w szwajcarskich liniach lotniczych	Marian Mąkosa	WBMiL	8
			Dr hab. inż. Roman Petrus, prof. PRz	WCh	
			Stanisław Porada	SWFiS	
			Dr hab. inż. Jan Sieniawski	WBMiL	
			Prof. dr hab. Aleksander Szymański	WBiIŚ	
			Mgr inż. Kazimierz Woźniak	WE	
			Mgr inż. Bohdan Zaborowski		
1993/1994	Mgr inż. arch. Kazimierz Ferenc	Wojewoda Rzeszowski	Prof. dr hab. inż. Stanisław Kuś	Rektor PRz	3
	Dr inż. Mieczysław Janowski	Prezydent Rzeszowa			
	Mgr inż. Czesław Buksiński	Dyrektor Telekomunikacji Polskiej S.A.			7
	Prof. zw. dr inż. Henryk Górecki	Akademia Górniczo-Hutnicza			

[2339] Sarzyński Konkurs Chemiczny – więcej: https://sp.nowasarzyna.eu/index.php/konkursy/podkarpacki-gimnazjalny-konkurs-chemiczny (18.07.2020 r.).
[2340] A. Kuźniar, M. Gabryel-Raus, *Nawiązanie współpracy Wydziału Chemicznego z I LO im. J. Słowackiego w Przemyślu*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 9-10 (249-250), s. 24, 25.

	Mgr inż. Tadeusz Jakubas	Zastępca dyrektora ds. technicznych Zakładów Chemicznych „Organika-Sarzyna”			
	Prof. dr hab. inż. Mieczysław Kawalec	Politechnika Poznańska			
	Mgr inż. Józef Laskowski	Dyrektor Rzeszowskich Zakładów Farmaceutycznych „Polfa”			
	Prof. zw. dr. inż. Henryk Tunia	Politechnika Warszawska			
	Prof. dr inż. dr h.c. Kazimierz Wieczorkowski	Politechnika Poznańska			
1995/1996	Prof. zw. dr hab. Czesław Cempel	Politechnika Poznańska	Mgr Janina Kozłowska-Buczek	Kierownik Działu Nauczania	9
	Prof. dr hab. inż. Benedykt Licznerski	Politechnika Wrocławska	Dr hab. inż. Kazimierz Buczek, prof. PRz	WE	
	Prof. dr hab. inż. Alfred Świt	Politechnika Warszawska	Dr inż. Jan Bieniasz	WBiIŚ	
			Dr inż. Ryszard Rut	WE	
			Mgr inż. Andrzej Wójcik	WBMiL	
	Mgr inż. Marek Augustyn	Prezes Zarządu Zakładów Porcelany Elektrochemicznej „Zapel”	Mgr Bronisław Świder	Kierownik Samodzielnej Sekcji Rozwoju Kadry Naukowej	
1996/1997	Mgr inż. Piotr Gil	Ministerstwo Edukacji Narodowej	Dr hab. inż. Jerzy Bajorek, prof. PRz	WE	9
	Prof. dr hab. inż. Marian Noga	Dyrektor ACK „Cyfronet”, profesor AGH i przewodniczący Rady Użytkowników NASK	Dr hab. inż. Henryk Galina, prof. PRz	WCh	
			Mgr inż. Maciej Kopkowicz	WBMiL	
			Dr inż. Władysław Łakota	WBiIŚ	
			Dr hab. inż. Tadeusz Markowski, prof. PRz	WBMiL	
	Prof. zw. dr hab. inż. Artur Wieczysty	Politechnika Krakowska			
	Dr inż. Julian Zieliński	Politechnika Śląska			
1997/1998	Prof. dr hab. inż. Tadeusz Glinka	Politechnika Śląska	Tadeusz Borecki	Admin.	12
			Inż. Jan Kiełbus	Admin.	
			Dr hab. Maria Kopacz, prof. PRz	WCh	
	Prof. zw. dr hab. inż. Zbigniew Osiński	Politechnika Warszawska	Dr inż. Józef Marszałek	WBMiL	
			Mgr Barbara Mazewska	Oficyna Wyd.	
			Dr hab. inż. Jerzy Potencki, prof. PR	WE	
			Dr Stanisław Rogala	WZiM	
	Prof. zw. dr hab. inż. Bohdan Ciszewski	Wojskowa Akademia Techniczna	Dr inż. Stanisław Wyderka	WE	
	Mgr Leon Stelmach	Zakłady Chemiczne „Organika-Sarzyna”			
1998/1999	Prof. dr hab. Wanda Brzyska	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej	Anna Adamczyk	Biblioteka	12
			Dr Stanisław Habrat	Katedra Matematyki	
	Dr inż. Ryszard Kardasz	Prezes Zarządu Huty Stalowa Wola	Dr hab. inż. Jan Kalembkiewicz, prof. PRz	WCh	
	JE ks. Abp. Ignacy Tokarczuk	Biskup z Archidiecezji Przemyskiej	Mgr inż. Alina Kościółek-Rusin	SZPiT „Połoniny”	
	Prof. zw. dr hab. inż. Maciej Zarzycki	Politechnika Śląska	Mgr inż. Stefan Opaliński	WBiIŚ	
			Dr Stanisław Pawłowski	WE	
			Dr inż. Edward Rejman	WBMiL	

			Mgr inż. Marcin Zych	SZPiT „Połoniny”	
1999/2000	Prof. dr hab. inż. Jan Osiecki	Wojskowa Akademia Techniczna	Dr hab. inż. Barbara Dębska, pro. PRz	WCh	10
			Dr inż. Marek Gotfryd	WE	
			Dr inż. Zbigniew Klepacki	WBMiL	
			Dr inż. Władysław Proszak	Katedra Fizyki	
			Dr inż. Jan Rodziński	WE	
			Dr inż. Andrzej Szlachta	WE	
			Dr inż. Andrzej Tomczyk	WBMiL	
			Dr hab. inż. Szczepan Woliński, prof. PRz	WBiIŚ	
			Dr hab. inż. Leonard Ziemiański	WBiIŚ	
2000/2001	Prof. zw. dr hab. inż. Józef Giergiel	Akademia Górniczo-Hutnicza	Dr hab. inż. Jacek Kluska, prof. PRz	WEiI	12
			Mgr Janina Kucharska	Admin.	
	Prof. dr hab. inż. Jan E. Krysiński	Politechnika Łódzka	Dr inż. Bronisław Mrugała	WEiI	
	Prof. Dr.-Ing. habil. Manfred Schultze	Uniwersytet Techniczny w Koszycach	Dr inż. Lesław Pianowski	WBiIŚ	
			Krystyna Plewińska	SWFiS	
			Alicja Schab	Admin.	
			Dr inż. Karol Sabol	WBiIŚ	
	CSc. Prof. Dr.-Ing. habil. Dieter Sperling	Hochschule Zwickau	Dr inż. Władysław Szymański	WBiIŚ	
2001/2002	Prof. dr hab. inż. Lidia Maksymowicz	Akademia Górniczo-Hutnicza	Mgr Lidia Baranowska	SPNJO	19
			Mgr Magdalena Dzioch	SPNJO	
			Mgr Ewa Byczkowska	Biblioteka	
			Dr inż. Maciej Chłędowski	WBMiL	
	Prof. dr hab. inż. Zbigniew Engel	Akademia Górniczo-Hutnicza	Jan Libuszowski	WBMiL	
			Inz. Stanisław Chudzik	Admin.	
	Prof. dr hab. inż. Zenon Waszczyszyn	Politechnika Krakowska	Mgr inż. Kryspin Filipowski	Admin.	
			Mgr Kazimiera Smela	Admin.	
			Dr hab. inż. Władysław Filar, prof. PRz	WZiM	
			Dr inż. Jerzy Kerste	WBiIŚ	
			Dr hab. inż. Janusz Tomaszek, prof. PRz	WBiIŚ	
			Mgr Zdzisława Winnik	WBiIŚ	
			Dr Janusz Pusz Dr inż. Jan Prokop	WCh WEiI	
			Dr inż. Zbigniew Świder	WEiI	
			Dr inż. Bogusław Wisz	WEiI	
2002/2003	Prof. Jakow J. Korenman	Państwowa Woroneżka Akademia Technologiczna	Mgr Maria Jaracz	Admin.	19
			Inż. Edward Nawłoka	Admin.	
	Prof. dr hab. inż. Krystyn Pawluk	Instytut Elektrotechniki w Warszawie	Dr hab. inż. Janusz Rak, prof. PRz	WBiIŚ	
	Prof. dr hab. inż. Jerzy Świątek	Politechnika Wrocławska	Dr hab. inż. Antoni W. Orłowicz	WBMiL	
	Prof. dr hab. inż. Wiesław Sobieraj	Wojskowa Akademia Techniczna	Dr inż. Jolanta Płoszyńska	WCh	
	Prof. dr hab. inż. Stefan Węgrzyn	Instytut Informatyki Teoretycznej i Stosowanej PAN	Dr hab. inż. Jacek Lubczak, prof. PRz	WCh	
			Dr hab. inż. Andrzej Sobkowiak	WCh	
			Dr inż. Adam Mazurkiewicz	WEiI	
			Dr hab. inż. Marian Wysocki, prof. PRz	WEiI	
			Dr Tadeusz Jasiński	Katedra Fizyki	
			Dr Jan Piotrowski	Katedra Fizyki	
			Mgr Krystyna Majka	SWFiS	
			Mgr Stanisław	SWFiS	

			Kołodziej Marian Misiakiewicz	Uczelniana Pracownia Fot.	
2003/2004	Doc. dr inż. Bohdan Jancelewicz	Politechnika Warszawska i wiceprezes Stowarzyszenia Twórców Aeronautyki i Jej Rozwoju „STAR”			6
	Prof. dr hab. inż. Józef Nizioł	Politechnika Krakowska			
	Prof. dr hab. inż Stanisław Nowak	Akademia Górniczo-Hutnicza			
	Prof. dr hab. inż. Lucjan Pawłowski	Politechnika Lubelska i przewodniczący Komitetu Inżynierii Środowiska PAN			
	Inż. Robert Perec	IX Okręg Inspektoratu Kontroli Cywilnych Statków Powietrznych			
	Profesor Gerhard Sachs	Fachhochschule Südwestafalen			
	Profesor Ulrich Schwarz	Fachhochschule Südwestafalen			
2004/2005			Maria Bereś	Admin.	10
			Mgr Barbara Biskup	Admin.	
			Dr inż. Barbara Kopeć	WE	
			Prof. dr hab. inż. Ruben Akopjan	WBMiL	
			Dr Andrzej Gazda	WZiM	
			Dr hab. inż. Zygmunt Knap, prof. PRz	Katedra Fizyki	
			Dr hab. inż. Marian Mijał, prof. PRz	WBMiL	
			Dr hab. inż. Przemysław Sanecki, prof. PRz	WCh	
			Andrzej Trzeciak	-	
			Dr inż. Jan Zacharzewski	WBMiL	
2005/2006			Dr Krystyna Chłędowska	Katedra Fizyki	4
			Dr hab. inż. Jan Burek, prof. PRz	WBMiL	
			Inż. Tadeusz Cieśla	-	
			Dr inż. Bogusław Dołęga	WBiIŚ	
2006/2007	Prof. Krzysztof Kluszczyński	Politechnika Śląska	Krystyna Drzał	OKL	10
			Dr inż. Ewa Michalak	WBiIŚ	
	Prof. Janusz Jeżowiecki	Politechnika Wrocławska	Mgr inż. Maria Popek	Admin.	
			Barbara Wołczko	Biblioteka Główna	
			Tadeusz Cisło	OKL	
			Dr hab. inż. Adam Marciniec, prof. PRz	WBMiL	
			Dr inż. Aleksander Starakiewicz	WBiIŚ	
			Aleksander Świgoń	OKL	
2007/2008	Mgr inż. Marek Darecki	Dyrektor generalny, prezes Zarządu WSK „PZL-Rzeszów” S.A.	Elżbieta Niedziałkowska	Biblioteka	8
			Inż. Aleksander Rokaszewski	WCh	
	Prof. Zbigniew Florjańczyk	Politechnika Warszawska	Inż. Krzysztof Gosztyła	WBMiL	
			Dr. hab. Grzegorz Ostasz, prof. PRz	WZiM	
	Prof. Stanisław Piróg	Akademia Górniczo-Hutnicza			
	Dr Zdzisław W. Zarębski	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej			
2008/2009	Prof. dr hab. inż. Edward Nawarecki	Akademia Górniczo-Hutnicza	Dr inż. Jadwiga Kaleta	WBiIŚ	7
			Mgr Urszula Kluska	Admin.	

			Dr hab. inż. Adam Kowalczyk, prof. PRz	WEiI	
	Prof. dr hab. inż. Romuald Włodek	Akademia Górniczo-Hutnicza	Mgr Jacek Lutak	SWFiS	
			Dr inż. Władysław Zielecki	WBMiL	
2009/2010	Prof. dr hab. inż. Janusz Kowal	Akademia Górniczo-Hutnicza	Dr Anna Żmihorska-Gotfryd	WCh	5
	Mgr Krzysztof Kiszczak	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej	Dr hab. inż. Aleksander Kozłowski, prof. PRz	WBiIŚ	
			Dr hab. inż. arch. Adam Rybka, prof. PRz	WBiIŚ	
2010/2011	Zygmunt Cholewiński	Marszałek województwa podkarpackiego	Mgr inż. Ewa Jędrzejec	WEiI	9
			Eugeniusz Frącz	WEiI	
	Mgr inż Tadeusz Jakubas	Członek Zarządu Zakładów Chemicznych „Organika-Sarzyna" S.A.	Prof. dr hab. inż. Roman Kadaj Dr inż.	WBiIŚ	
			Dr inż. Dariusz Klepacki	WEiI	
	Prof. dr hab. inż. Stanisław Mitkowski	Akademia Górniczo-Hutnicza	Prof. dr hab. Kazimierz Rajchel	WZ	
	Prof. dr hab. inż. Wojciech Mitkowski	Akademia Górniczo-Hutnicza			
2011/2012	Krystyna Skowrońska	Poseł na Sejm RP			11
	Zbigniew Rynasiewicz	Poseł na Sejm RP			
	Władysław Ortyl	Senator RP			
	Tadeusz Ferenc	Prezydent Rzeszowa			
	Tadeusz Gratkowski	Prezes Zarządu Fundacji Rozwoju Politechniki Rzeszowskiej			
	Marek Kyc	Dyrektor firmy Polimarky			
	Janusz Miłek	Prezes Zarządu firmy Polkemic			
	Jan Cyzio	Wiceprezes Zarządu firmy Polkemic			
	Prof. Zenon Hotra	Politechnika Lwowska			
	Prof. Bohdan Stadnyk	Politechnika Lwowska			
	Ks. bp Kazimierz Górny	Biskup			
2012/2013			Mgr Małgorzata Kołodziej	SJO	3
			Dr hab. inż. Ireneusz Opaliński, prof. PRz	WCh	
			Dr inż. Witold Posiewała	WEiI	
2013/2014	Prof. dr hab. inż. Jerzy Ziółko	Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy Karkonoska Państwowa	Ryszard Bukała	WBMiL	8
			Mgr inż. Jerzy Gajdek	WBiIŚ	
			Mgr inż. Antoni Krupa	WBiIŚ	
			Prof. dr hab. inż. Leszek Woźniak	WZ	
	Prof. zw. dr hab. inż. Tomasz Winnicki	Szkoła Wyższa w Jeleniej Górze			
	Prof. dr hab. inż. Tadeusz Uhl	Akademia Górniczo-Hutnicza			
	Lek. med. Stanisław Mazur	Dyrektor Centrum Medycznego „Medyk"			
2014/2015	Prof. dr hab. inż. Maciej Bugajski	Instytutu Technologii Elektronowej w Warszawie	Prof. dr hab. inż. Vitalii Dugaev	WMiFS	3
			Dr inż. Kazimierz Lal	WEiI	
2015/2016	Małgorzata Chomycz-Śmigielska	Wojewoda rzeszowski	Prof. dr hab. inż. Józef Dziopak	WBiIŚ	10
			Dr inż. Wiesława Malska	WEiI	
	Fryderyk Czekaj	Generał dywizji			

	Mgr inż. Roman Leśniak	Prezes Zarządu firmy ZAPEL w Boguchwale	Prof. dr hab. inż. Grzegorz Prokopski	WBiIŚ	
			Mgr Grażyna Lebiedź-	SJO	
	Prof. Renata Tokarz-Sobieraj	Instytut Katalizy i Fizykochemii Powierzchni PAN	Wisz Mgr Halina Surowiec	Admin.	
	Andrzej Kazimierz Szlęzak	Prezydent Stalowej Woli w latach 2002-2014			
Łącznie					223

Źródło: Opracowanie własne

Łącznie w latach 1977-2016 kilkaset osób otrzymało medal „Zasłużonym dla Politechniki Rzeszowskiej". Nagrodzono pracowników uczelni, ministerstw, władz regionalnych i przedstawicieli przemysłu, te osoby które w znaczny sposób przyczyniły się do rozwoju uczelni.

Wykres 8. Liczba osób odznaczonych medalem „Zasłużonym dla Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza" w latach 1977-2016

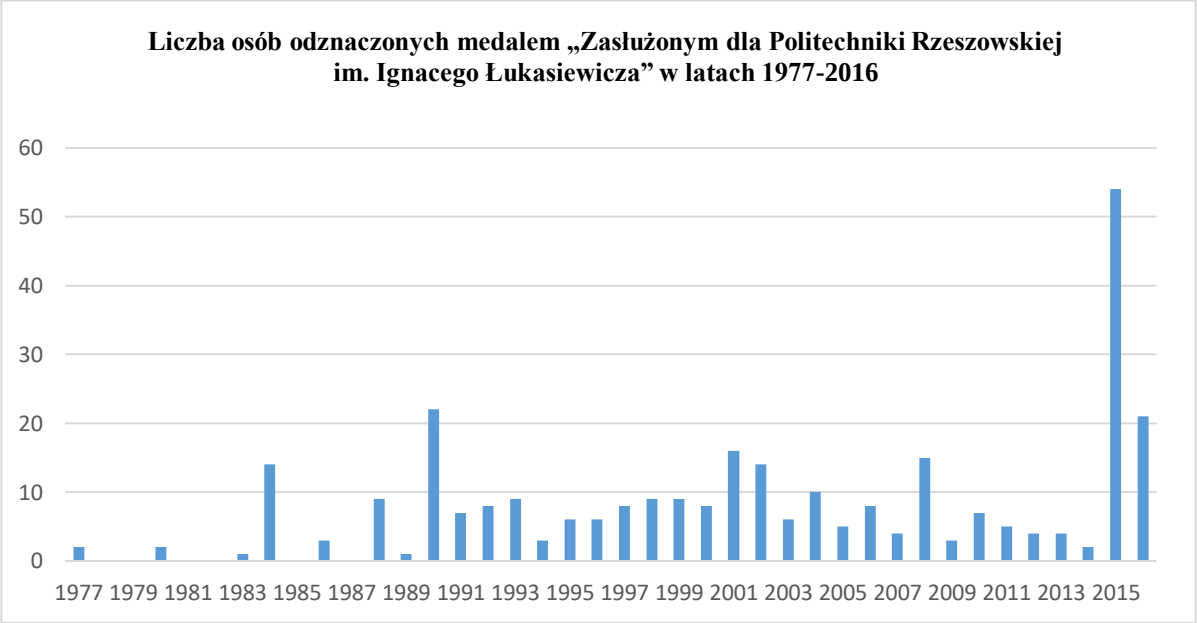

Źródło: opracowanie własne

8.2. Popularyzacja nauki – współpraca ze szkołami

Politechnika Rzeszowska bardzo aktywnie angażuje się w popularyzację wiedzy, a odbywa się to przez współpracę ze szkołami podkarpackim, organizowanie pikników interaktywnych i pokazów, sesji popularnonaukowych, warsztatów, olimpiad i konkursów, przygotowywanie i prowadzenie zajęć dydaktycznych w ramach Politechniki Dziecięcej, obchody Dni Młodego Elektryka, Światowych Dni Telekomunikacji czy realizację projektów edukacyjnych.

Pracownicy uczelnia wraz ze szkołami przygotowywali sesje popularnonaukowe np. Sesja Święto Ziemi, która została przygotowana 25 kwietnia 2001 r. w Zameczku Romantycznym w Łańcucie pn. „»Mój świat – moja Ziemia«, [którą] przygotowała młodzież [z] Zespołu Szkół Zawodowych im. Mikołaja Kopernika we współpracy z Zakładem Inżynierii i Chemii Środowiska Politechniki Rzeszowskiej”[2341].

Z kolei Wydział Matematyki i Fizyki Stosowanej w porozumieniu ze szkołami wielokrotnie organizował Spotkania z Fizyką. 28 i 29 września 2004 r. odbyło się XI Spotkanie z Fizyką przygotowane przez dyrekcje I LO w Rzeszowie wraz z PRz. M.in. młodzież wysłuchała wykładu pt., „Jakość energii elektrycznej. Odnawialne źródła energii” i prezentacji pt. „Mikro i makroskala świata, czyli od kwarków do najdalszych zakątków Wszechświata”. W drugim dniu spotkań oprócz wykładu „Pole elektromagnetyczne a organizmy żywe” odbył się również pokaz badania pola magnetycznego za pomocą magnetometru. „Bardzo dużym zainteresowaniem uczniów cieszyły się ćwiczenia laboratoryjne z zakresu mechaniki, elektryczności i optyki, które zostały przeprowadzone w I Pracowni Fizycznej Katedry Fizyki Politechniki Rzeszowskiej”[2342].

Powstawały też projekty poprawy szkolenia zawodowego np. Program Centrum Kształcenia Operatorów CEKSO powstał z inicjatywy SGPPL „Dolina Lotnicza” w 2005 r. w celu poprawy kształcenia zawodowego w regionie. Firmy SGPPL „Dolina Lotnicza” zawarły porozumienie z pięcioma szkołami średnimi. Założeniem programu było szkolenie praktyczne, do czego zostały powołane specjalistyczne pracownie, a także podnoszenie kwalifikacji nauczycieli (PRz uruchomiła kierunek studiów dla nauczycieli przedmiotów zawodowych).

Podobnie jak w poprzednich latach PRz zawierała umowy ze szkołami z Podkarpacia. W marcu i kwietniu 2008 r. takie porozumienia o współpracy zostały zawarte m.in. z liceami ogólnokształcącymi im. T. Kościuszki w Kolbuszowej, im. Króla W. Jagiełły w Dębicy, oraz z Zespołami Szkół jak np.: nr 2 im. E. Kwiatkowskiego w Dębicy oraz Energetycznych im. gen. W. Sikorskiego w Rzeszowie. Zawarte porozumienie zobowiązywało m.in.: Politechnikę do wspierania działań szkół w celu uzyskania zgody kuratorium na objęcie szkoły honorowym patronatem, jak również przeprowadzania w tych szkołach wykładów, przygotowywanie wizyt uczniów i ich nauczycieli na zajęciach dodatkowych na uczelni oraz ich uczestnictwo w pracach studenckich kół naukowych, ponadto „objęcia opieką naukową wyróżniających się uczniów,

[2341] J. Tomaszek, *Święto Ziemi*, „Gazeta Politechniki” 2001, nr 5-6 (89-90), s. 19.
[2342] A. Błahut, T. Paszkiewicz, *Udział naszej uczelni w „XI Spotkaniach z Fizyką*, „Gazeta Politechniki” 2004, nr 11 (131), s. 11, 12.

- organizowania corocznych spotkań przedstawicieli uczelni z sygnatariuszami porozumienia celem wymiany doświadczeń i rozwijania nawiązanej współpracy,
- umożliwienia nauczycielom wymienionych w porozumieniu szkół udziału w szkoleniach, egzaminach lub studiach podyplomowych" [2343] . Z kolei szkoły zobowiązały się do przeprowadzenia akcji informacyjnej wśród uczniów o możliwościach uczestniczenia w zajęciach PRz, powołania w miarę możliwości klas politechnicznych w danej szkole i prowadzenia dla nich dwóch rozszerzonych przedmiotów z czterech przedmiotów, takich jak matematyka, fizyka, chemia lub informatyka.

W roku akademickim 2008/2009 inicjatywa dr inż. Dominika Strzałki wsparta przez prof. dr hab. inż. Kazimierza Buczka dziekana Wydziału Elektrotechniki i Informatyki PRz przyczyniła się do powstania takich klas politechnicznych. „W roku 2009/2010 klasy politechniczne prowadzone są w takich jednostkach oświatowych, jak: Liceum Ogólnokształcące w Dębicy (klasa o profilu fizyczno-chemicznym i klasa o profilu matematyczno-informatyczno-fizycznym); Liceum Ogólnokształcące w Ropczycach (klasa o profilu matematyczno-informatycznym); Zespół Szkół nr 2 w Dębicy (Liceum Ogólnokształcące – klasa o profilu informatycznym, Technikum – klasa o profilu informatycznym); Zespół Szkół Energetycznych w Rzeszowie (Technikum – klasa o profilu elektronicznym); Zespół Szkół Zawodowych w Sędziszowie Małopolskim (Technikum – klasa o profilu elektronicznym i klasa o profilu informatycznym)" [2344] . Ponadto oprócz klas politechnicznych zajęcia prowadzono w innych szkołach, w których realizowane były dodatkowe przedmioty zawodowe oraz wykłady i zajęcia laboratoryjne z zakresu matematyki, systemów operacyjnych, sieci komputerowych, baz danych, inżynierii informatyki, techniki cyfrowej, techniki świetlnej, energoelektroniki, elektrotechniki dla nie elektryków w Katedrach i Zakładach Wydziału Elektrotechniki i Informatyki.

Politechnika Rzeszowska, będąc partnerem programu ogólnopolskiego „Era dla inżyniera"[2345], wraz z WSK rozpoczęła od wiosny 2009 r. wykłady otwarte dla uczniów szkół ponadpodstawowych. Program „Kariera inżyniera" realizowany na podstawie umów Wydziału Elektrotechniki i Informatyki ze szkołami średnimi z Podkarpacia realizowany był „w dwóch

[2343] M. Olejnik, *Politechnika dla szkół*, „Gazeta Politechniki 2008, nr 5 (173), s. 20.
[2344] W. Malska, *Współpraca Wydziału Elektrotechniki i Informatyki ze szkołami ponadgimnazjalnymi*, „Gazeta Politechniki 2009, nr 12 (192), s. 12, 13.
[2345] „Era dla inżyniera" – ogólnopolski program uruchomiony przez Instytut Lotnictwa w Warszawie skierowany do młodzieży i nauczycieli; obejmował konkursy, otwarte laboratoria naukowe, warsztaty, wykłady otwarte. https://www.kuratorium.waw.pl/pl/dyrektor-i-nauczyciel/informacje-biezace/1191,Era-inzyniera.html (12.07.2020 r.).

formach. Pierwsza obejmuje wykłady z matematyki i fizyki. Drugim rodzajem zajęć są ćwiczenia laboratoryjne"[2346]. Prowadzone były następujące przedmioty: bazy danych przez dr inż. Pawła Dymorę [2347], pod kierunkiem dr inż. Wiesławy Malskiej realizowane było bezpieczeństwo użytkowania urządzeń elektrycznych[2348], elektrotechnika realizowana była pod nadzorem dr inż. Danuty Pliś[2349], energoelektronikę nauczał dr inż. Dariusz Sobczyński[2350], graficzne środowisko programowania LabVIEW[2351] realizowała dr inż. Anna Szlachta[2352], metrologia była prowadzona pod kierunkiem dr. inż. Jakuba Wojturskiego [2353], systemy operacyjne przygotowane przez dr. inż. Mirosława Mazurka[2354], a dr inż. Tomasz Binkowski prowadził zajęcia z techniki cyfrowej[2355], dr inż. Małgorzata Łatka[2356] przygotowała zajęcia z układów zasilających w systemach komputerowych oraz mgr inż. Michał Wroński [2357] zajmował się zajęciami z programowania.

W akademickim 2009/2010 klasy politechniczne zorganizowano w następujących liceach ogólnokształcących: w Dębicy, w Leżajsku, w Łańcucie, w Pilźnie i w Ropczycach oraz w zespołach szkół: w Dębicy, w Jarosławiu, w Krośnie, Ropczycach, w Rzeszowie, w Sędziszowie Małopolskim i Sokołowie Małopolskim. „Zakres tematyczny wykładów i laboratoriów obejmował: matematykę, systemy operacyjne, sieci komputerowe, bazy danych,

[2346] W. Malska, *„Kariera inżyniera" - kolejna edycja*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 6-8 (222-224), s. 17.
[2347] Dr inż. Paweł Dymora (1976) – nauczyciel akademicki w Zakładzie Systemów Złożonych na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki, specjalista w dziedzinie systemów i sieci komputerowych. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=219882&_k=u1u51r (15.07.2020 r.).
[2348] Dr inż. Wiesława Malska (1968) – nauczyciel akademicki w Katedrze Energoelektroniki i Elektroenergetyki na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki. https://wmalska.v.prz.edu.pl/
[2349] Dr inż. Danuta Pliś (1955) – nauczyciel akademicki w Zakładzie Elektrodynamiki i Systemów Elektromaszynowych na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki. https://dplis.v.prz.edu.pl/ (15.07.2020 r.).
[2350] Dr inż. Dariusz Sobczyński (1971) – nauczyciel akademicki w Katedrze Energoelektroniki i Elektroenergetyki na WEiI; specjalista z dziedziny systemów PV, napędów wysokoobrotowych, źródeł OZ. https://dariuszsobczynski.v.prz.edu.pl/ (15.07.2020 r.).
[2351] LabVIEW (*Laboratory Virtual Instrument Engineering Workbench*) – środowisko programistyczne dla tworzenia aplikacji testowych, pomiarowych oraz do sterowania automatycznego procesami przemysłowymi. https://iautomatyka.pl/programowanie-sterownikow-plc-w-labview (15.07.2020 r.).
[2352] https://annaszlachta.v.prz.edu.pl/ (15.07.2020 r.).
[2353] https://wojtur.v.prz.edu.pl/ (15.07.2020 r.).
[2354] Dr inż. Mirosław Mazurek (1976) – nauczyciel akademicki w Zakładzie Systemów Złożonych na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki; specjalność systemy i sieci komputerowe. https://mmazurek.v.prz.edu.pl/ (15.07.2020 r.).
[2355] Dr inż. Tomasz Binkowski (1972) – nauczyciel akademicki w Katedrze Energoelektroniki i Elektroenergetyki na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki Energoelektronika. https://tb.v.prz.edu.pl/ (15.07.2020 r.).
[2356] Dr inż. Małgorzata Łatka (1961) – nauczyciel akademicki w Katedrze Energoelektroniki i Elektroenergetyki na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki, specjalista w dziedzinie energoelektroniki. https://eksperci.prz.edu.pl/baza-ekspertow/list,1,dziedzina-nauk-technicznych,page5.html (15.07.2020 r.).
[2357] Mgr inż. Michał Wroński (1986) – asystent w Zakładzie Systemów Złożonych na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki. https://mwronski.v.prz.edu.pl/ (15.07.2020 r.).

grafikę komputerową, programowanie w C i C++, inżynierię informatyki, technikę cyfrową, energoelektronikę, bezpieczeństwo użytkowania urządzeń elektrycznych, elektrotechnikę”[2358].

Również w 2013 r. takie umowy ze szkołami zostały zawarte. 12 września 2013 r. podpisano porozumienie ze szkołami podstawowymi w Boguchwale i Mogielnicy oraz z Liceum Ogólnokształcącym w Boguchwale. „W ramach tej współpracy pracownicy naszej uczelni przeprowadzą w wymienionych placówkach edukacyjnych wykłady, prezentacje oraz umożliwią uczniom wzięcie udziału w pracach studenckich kół naukowych działających w Politechnice Rzeszowskiej. Uczelnia będzie także wspierać dążenia LO w Boguchwale zmierzające do uzyskania zgody Kuratorium Oświaty na objęcie LO jej patronatem i utworzenia tzw. klas politechnicznych”[2359].

Kolejne zajęcia dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych IV edycji programu „Kariera inżyniera” i III edycji „Regionalnej Akademii Oracle”[2360] rozpoczęto 30 listopada 2013 r. „Realizowane inicjatywy mają na celu zapoznanie uczniów szkół ponadgimnazjalnych z województwa podkarpackiego z ofertą edukacyjną Wydziału Elektrotechniki i Informatyki, a także pokazanie, że nasza uczelnia może już na etapie szkoły średniej przedstawić młodzieży ścieżkę edukacyjną, która pozwoli na świadomy wybór kierunku dalszego kształcenia”[2361].

Realizację programu kontynuowano w kolejnych latach. 31 stycznia 2015 r. rozpoczęły się zajęcia dla uczniów szkół średnich V edycji programu „Kariera Inżyniera”, zaplanowane cztery spotkania w roku akademickim. „Pierwsze zajęcia, które odbyły się 31 stycznia 2015 r., przygotowała Katedra Elektrotechniki i Podstaw Informatyki WEiI. Uczestniczyło w nich blisko 140 uczniów z 16 szkół ponadgimnazjalnych z województwa podkarpackiego”[2362].

Wraz z końcem roku akademickiego 2014/2015 „zakończyła się kolejna edycja Regionalnej Akademii Oracle realizowanej przez Wydział Elektrotechniki i Informatyki PRz w ramach programu »Kariera Inżyniera«, skierowanego do uczniów podkarpackich szkół ponadgimnazjalnych”[2363]. 12 grudnia 2015 r. rozpoczęto VI edycję programu „Kariera

[2358] W. Malska, *Współpraca WEiI ze szkołami ponadgimnazjalnymi,* „Gazeta Politechniki” 2010, nr 10 (202), s. 13, 14.
[2359] K. Hadała, *Politechnika Rzeszowska będzie współpracować ze szkołami gminy Boguchwała*, „Gazeta Politechniki” 2013, nr 11 (239), s. 14.
[2360] Regionalna Akademia Oracle – inicjatywa firmy Oracle w celu rozszerzania wiedzy wśród uczniów szkół średnich na temat jej produktów i rozwiązań. http://prz.edu.pl/oracle/index.php?go=akademia (15.07.2020 r.).
[2361] W. Malska, P. Dymora, *IV edycja programu „Kariera inżyniera” i III edycja „Regionalnej Akademii ORACLE”*, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 1-2 (241-242), s. 23.
[2362] P. Dymora, *V edycja programu „Kariera Inżyniera” i IV edycja Regionalnej Akademii ORACLE*, „Gazeta Politechniki” 2015, nr 3 (255), s. 19.
[2363] P. Dymora, *IV Konferencja ORACLE ACADEMIC DAY na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki*, „Gazeta Politechniki 2015, nr 9-10 (261-262), s. 25.

Inżyniera" i V „Regionalnej Akademii Oracle". „Obie inicjatywy Wydziału […] przyciągnęły wielu uczniów szkół ponadgimnazjalnych z terenu województwa podkarpackiego"[2364].

Dni otwarte oraz finał konkursu dla gimnazjalistów „Jak to jest zrobione" zorganizowano 15 grudnia 2015 r. w Centrum Edukacji Zawodowej w Stalowej Woli. „Uczestnikami byli uczniowie gimnazjów, szkół średnich, prezesi firm ze Stalowej Woli, Tarnobrzega, Mielca, Niska. Na młodzież czekało wiele atrakcji, m.in. lekcje pokazowe, prezentacje multimedialne, rozmowy z przedstawicielami kół zainteresowania oraz zwiedzanie szkoły" [2365] . Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny PRz w Stalowej Woli [2366] również przygotował swoje stoisko.

Politechnika Dziecięca

Pomysł utworzenia Politechniki Dziecięcej [2367] (PD) powstał w 2009 r. „Po wielu tygodniach przygotowań, w kwietniu 2009 r., podczas odbywającego się w […] uczelni Festiwalu Nauki, Techniki i Sztuki, udało się zorganizować pierwsze zajęcia dla dzieci. Poprowadził je gościnnie prof. Jan Krysiński z Politechniki Łódzkiej. Od samego początku trwały przygotowania do zajęć z kierunków technicznych, stąd też powstała nazwa projektu »Politechnika Dziecięca«"[2368].

Niemcy jako pierwsi zrealizowali taki projekt w czerwcu 2002 r., kiedy to z inicjatywy dziennikarzy powstał pierwszy uniwersytet dziecięcy w Tybindze. To zapoczątkowało powstanie aż ok. 70 takich placówek w samych Niemczech, a następnie w całej Europie. Politechnika Rzeszowska jest drugą uczelnią techniczną, która zapoczątkowała tę inicjatywę a dziesiątą w kraju. „Na prośbę JM Rektora przypatrywał się tej niezwykłej „społeczności uniwersyteckiej" prof. Tadeusz Paszkiewicz z Katedry Fizyki"[2369].

Uroczyste otwarcie Politechniki Dziecięcej odbyło się 22 kwietnia 2009 r. „Zainteresowanie wykładami jest duże. Dzieci ze szkół podstawowych jak na uczelnię

[2364] P. Dymora, *VI edycja programu „Kariera Inżyniera" i V edycja „Regionalnej Akademii ORACLE"*, „Gazeta Politechniki 2016, nr 1-2 (265-266), s. 27.
[2365] S. Sikorska-Czupryna *„Jak to jest zrobione" Dni otwarte Centrum Edukacji Zawodowej w Stalowej Woli*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 3 (267), s. 30.
[2366] Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny PRz w Stalowej Woli – ośrodek dydaktyczny PRz, od 15 grudnia 2016 roku Wydział Mechaniczno-Technologiczny w Stalowej Woli. https://wmt.prz.edu.pl/wydzial/historia-wydzialu (15.07.2020 r.).
[2367] Politechnika dziecięca – wykłady i zajęcia organizowane na uczelni wyższej dla dzieci szkolnych, https://www.wprost.pl/zycie/158799/Politechnika-Dziecieca-w-Rzeszowie.html (13.07.2020 r.).
[2368] Ł. Szuba, *Niebawem IV semestr Politechniki Dziecięcej*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 1-2 (205-206), s. 17.
[2369] M. Olejnik, *O wizycie na Łódzkim Uniwersytecie Dziecięcym*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 1-2(181-182), s. 13.

przystało otrzymają indeksy, a na zakończenie tych niezwykłych, trwających jeden semestr studiów dyplomy”[2370]. Jak wspominał koordynator projektu mgr inż. Łukasz Szuba, na pierwszy semestr PD przewidywano 156 miejsc i rejestracja była przewidywana na dwa tygodnie, a zakończyła się po 15 minutach, 800 dzieci znajdowało się na liście rezerwowej. Podjęto wówczas decyzję o utworzeniu drugiej grupy PD dla pracowników PRz i WSK „PZL-Rzeszów” S.A. partnera projektu.

Fot. 391. Politechnika Dziecięca na PRz. Źródło: https://nowiny24.pl/politechnika-dziecieca-w-rzeszowie-otwarta/ga/6039211/zd/9426949.

Pierwszy semestr Politechniki Dziecięcej został zorganizowany „10 września 2009 r. na terenie WSK „PZL-Rzeszów”. Zajęcia odbyły się w formie wykładu i warsztatów przy udziale studentów Politechniki Rzeszowskiej i Uniwersytetu Rzeszowskiego, którzy zaprezentowali dzieciom niezwykłe dla nich doświadczenia. Oprócz udziału w wykładach i zajęciach warsztatowych dzieci zwiedziły jeden z wydziałów, a nie lada atrakcją była dla nich przejażdżka poduszkowcem”[2371]. Kolejna rekrutacja na Politechnikę Dziecięcą odbyła się w lutym 2010 r. „Ta zakończyła się jeszcze szybciej, po dwóch minutach było już miejsc na liście podstawowej.”[2372].Wszystkie działania w ramach projektu „Politechnika Dziecięca” są realizowane wyłącznie ze środków pochodzących od sponsorów, gdyż nie udało się uzyskać wsparcia ze środków unijnych. Natomiast uczelnia nie może przekazać żadnych środków finansowych projektu, ponieważ zajęcia są organizowane dla uczniów szkół podstawowych, którzy nie podlegają Ministerstwu Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Wydział Matematyki i Fizyki aktywnie włączał się w sesje Politechniki Dziecięcej (PD). Pierwsze zajęcia poza terenem uczelni były realizowane 29 stycznia 2010 r. w Jarosławiu, „a tematem spotkania była „Fizyka, na co dzień i od święta”. PD w Jarosławiu objęła 150 dzieci”[2373].

[2370] M. Olejnik, *Nasza Rzeszowska „Politechnika Dziecięca”*, „Gazeta Politechniki” 2009, nr 7-9 (187-189), s. 18.
[2371] M. Olejnik, *„Politechnika Dziecięca” zainaugurowała swoją działalność*, „Gazeta Politechniki” 2009, nr 12 (192), s. 3.
[2372] Ł. Szuba, *Niebawem IV semestr Politechniki Dziecięcej*, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 1-2 (205-206), s. 17.
[2373] T. Paszkiewicz, *„Politechnika Dziecięca” w Jarosławiu*, „Gazeta Politechniki” 2010, nr 3 (195), s. 24.

Fot. 393 Dziecięcy Uniwersytet Techniczny. Źródło: https://dolina-wiedzy.pl/dut/bws-gallery/ogien/#gallery_fancybox_9607-1.

W kolejnych latach organizowano co semestr zajęcia PD. VIII semestr Politechniki Dziecięcej „rozpoczął się dniu 4 marca 2013 r."[2374], a z XIII semestr odbywał się od 17 października 2015 r. już w auli Wydziału Zarządzania. „Jak co semestr, w zajęciach trzech grup wykładowych będzie uczestniczyć 468 dzieci z całego województwa. W tym samym dniu w Ustrzykach Dolnych ruszył IV semestr zajęć tamtejszej Filii Politechniki Dziecięcej. Będzie w nich uczestniczyć 200 dzieci z terenu gminy Ustrzyki Dolne"[2375].

Również studenci Politechniki Rzeszowskiej brali udział w wykładach Politechniki Dziecięcej. „12 kwietnia 2014 r. grupa studentów zrzeszonych w Studenckim Kole Naukowym Inżynierii Środowiska[2376]: Katarzyna Maj (II DUMS), Edyta Rączka (III SD), Agnieszka Rutyna (III SD), Alicja Szeremeta (III SD) wraz z opiekunem dr inż. Adamem Masłoniem,

[2374] Ł. Szuba, *Rozpoczął się VIII semestr Politechniki Dziecięcej*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 5 (233), s. 17.
[2375] B. Ślęk, *Ruszył kolejny semestr PD w Rzeszowie i w Ustrzykach Dolnych*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 12 (264), s. 13.
[2376] Studenckie Koło Naukowe Inżynierii Środowiska – koło zaangażowane w edukację ekologiczną, realizator projektu „Krople do Delty" w latach 2013-2014 oraz konkursu „Przybysz z planety »WEEE«" w latach 2010-2014 wraz ze Stowarzyszeniem EKOSKOP, organizator zajęć edukacyjnych w szkołach podstawowych dotyczących problematyki segregacji odpadów oraz ochrony zasobów wodnych *w ramach Politechniki* Dziecięcej. https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/studenckie-kolo-naukowe-inzynierii-srodowiska-laureatem-konkursu-eko-inspiracja-2017-721.html (17.07.2020 r.).

przeprowadziła zajęcia pt. „Od kranu do rzeki”[2377]. W trakcie zajęć dzieci mogły dowiedzieć się skąd się bierze woda, do czego jest wykorzystywana, jak ją chronić i oczyszczać ścieki.

Zajęcia Politechniki Dziecięcej były prowadzone na Politechnice Dziecięcej do lutego 2018 r. Od marca 2018 r. PD zmieniła nazwę na Dziecięcy Uniwersytet Techniczny (DUT)[2378] i obecne działania PD prowadzone są przez Fundację Wspierania Edukacji działającą przy Dolinie Lotniczej.

Pikniki interaktywne

Równie ważne jak działania w ramach Politechniki Dziecięcej są organizowane przez uczelnie pikniki interaktywne, bądź aktywne w nich uczestnictwo pracowników i studentów uczelni. 29 maja 2010 r. zorganizowano Dzień Odkrywców, było to I Interaktywny Piknik Wiedzy w Rzeszowie, odbył się on na terenie Polskiego Radia Rzeszów przy ul. Zamkowej. Organizatorami byli Polskie Radio Rzeszów S.A., Polimedia [2379] i Stowarzyszenie „EksploRes”[2380]. Politechnikę Rzeszowska reprezentowała Katedra Fizyki wraz ze studentami Koła Naukowego Metod Fizyki Stosowanej[2381], Koła Naukowego Automatyków i Robotyków ROBO[2382] i Koła Naukowego studentów Wydziału Chemicznego[2383] PRz. Zespołem Katedry Fizyki kierował dr Tomasz Więcek[2384]. „Po obejrzeniu XII Pokazów z Fizyki, które odbyły się w bud. S w okresie juwenaliów, organizatorzy Pikniku zaprosili do udziału fizyków z Instytutu Fizyki UMCS”[2385].

[2377] A. Masłoń, *Od kranu do rzeki…*, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 5-6 (245-246), s. 30.
[2378] Dziecięcy Uniwersytet Techniczny (DUT) – zajęcia dla dzieci od 7 prowadzone w formie wykładów, pokazów i doświadczeń przez wykwalifikowaną kadrę z uczelni wyższych. https://dolina-wiedzy.pl/dut/uczelnia/dzieciecy-uniwersytet-techniczny/ (13.07.2020 r.).
[2379] Polimedia – firma zajmująca się materiałami promocyjnymi. http://polymedia.pl/ (13.07.2020 r.).
[2380] Stowarzyszenie Upowszechniania Wiedzy „ExploRes” – organizacja powstała 13 marca 2008 r. w celu stworzenia „Placówki Edukacji Interaktywnej w Rzeszowie” specjalizującej się w innowacyjnym modelu przekazywania wiedzy. http://www.klaster-wiedzy.pl/stowarzyszenie-upowszechniania-wiedzy-explores-,8 (13.07.2020 r.).
[2381] Koło Naukowe Metod Fizyki Stosowanej z Sekcją Spektroskopii Optycznej – powstało w 2002 r. i skupia entuzjastów fizyki, szczególnie optyki oraz techniki laserowej i światłowodowej; obecnie jako Koło Naukowe Foton. https://wmifs.prz.edu.pl/studenci/kola-naukowe (13.07.2020 r.).
[2382] Studenckie Koło Naukowe Automatyków i Robotyków ROBO – powstało w 2006 r. w Katedrze Informatyki i Automatyki PRz w celu popularyzacji wiedzy z zakresu automatyki i robotyki. http://www.par.pl/Forum-mlodych/Kolo-Naukowe-Automatykow-i-Robotykow-ROBO, (13.07.2020 r.).
[2383] Koło Naukowe Studentów Chemii ESPRIT – koło naukowe powołane w celu promocji chemii poprzez organizowanie warsztatów i pokazów chemicznych. https://wch.prz.edu.pl/studenci/kola-naukowe-studentow/kolo-naukowe-studentow-chemii-esprit (13.07.2020 r.).
[2384] Dr hab. inż. Tomasz Więcek (1953) – pracownik naukowy Wydziału Matematyki i Fizyki Stosowanej PRz, specjalista w dziedzinie włókiennictwa, mechaniki, inżynierii materiałowej. https://ftkwiece.v.prz.edu.pl/
[2385] T. Paszkiewicz, *XVI Podkarpackie Forum Innowacyjności,* „Gazeta Politechniki” 2010, nr 7-9 (199-201), s. 15.

Podobnie jak co roku, w 2013 r. 8 czerwca odbył się już czwarty interaktywny piknik wiedzy – kolejny „Dzień Odkrywców". Wystawcy przygotowali stoiska w okolicach zamku Lubomirskich. „Politechnikę Rzeszowską tym razem reprezentowały: Koło Naukowe Automatyków i Robotyków, Koło Naukowe Studentów Chemii „Esprit", Akademicki Ośrodek Szybowcowy Politechniki Rzeszowskiej oraz Koło Naukowe „Euroavia- Rzeszów"[2386].
Pikniki stały się coroczną tradycją i organizowano je również w kolejnych latach.

Olimpiady tematyczne

Pracownicy wydziału propagują wiedzę wśród uczniów szkól średnich także przez przygotowywanie kolejnych etapów olimpiad, sprawowanie funkcji jurorów oceniających wiedzę uczestników olimpiad, przygotowywanie nagród itd.

Fot. 392. Olimpiada Chemiczna. Źródło http://www.olchem.edu.pl/.

Już w 1954 r. w Polsce odbyła się I olimpiada chemiczna. „Komitet Okręgowy Olimpiady Chemicznej w Rzeszowie funkcjonuje od dnia 10 maja 1978 r., a praktycznie od XXV Olimpiady Chemicznej"[2387]. Z okazji jubileuszu 50-lecia olimpiady 24-25 września 2004 r. na Wydziale Chemii Uniwersytetu Warszawskiego odbyła się uroczystość, podczas której minister Mirosław Sawicki[2388] wręczył nauczycielom olimpijczyków medale Komisji Edukacji Narodowej oraz nagrody Ministerstwa Edukacji, Nauki i Sportu.

Pierwszym przewodniczącym Komitetu Okręgowego Olimpiady Chemicznej w Rzeszowie był doc. Bolesław Fleszar (były rektor i doktor honoris causa Półtechniki Rzeszowskiej), a sekretarzem dr Andrzej Sobkowiak (obecnie przewodniczący) – podczas jego nieobecności (wyjazd do Stanów Zjednoczonych na dwa lata), sekretarzem został dr Janusz Pusz[2389] (1987-1989). W latach 1989-2005 funkcję pełniła dr Bronisława Nitka, po jej przejściu na emeryturę w 2005 r. obowiązki do dziś pełni dr Janusz Pusz.

[2386] J. Sitek, S. Sobczyk, *Przyszli „studenci" odkrywają świat*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 7-8 (235-236), s. 19.
[2387] B. Nitka, J. Pusz, *50 lat Olimpiady Chemicznej w Polsce*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 12 (132), s. 9.
[2388] Mirosław Sawicki (1946-2016) – nauczyciel, urzędnik państwowy, minister edukacji narodowej i sportu w latach 2004-2005, minister edukacji narodowej w 2005 r. „Przegląd Rządowy", Warszawa 2005, s. 15.
[2389] https://januszpusz.v.prz.edu.pl/ (18.07.2020 r.).

Organizacją olimpiady zajmuje się Komitet Główny, a finansowana jest ze środków Polskiego Towarzystwa Chemicznego. Główna siedziba Komitetu Okręgowego znajduje się na Wydziale Chemicznym Politechniki Rzeszowskiej. Z tego też względu I i II etap olimpiady jest organizowany na wydziale. Olimpiada jest kilkustopniowa: najpierw jest etap O olimpiady, który odbywa się w szkołach – prace po sprawdzeniu przez nauczycieli są przesyłane do Okręgu, gdzie następuje kwalifikacja do I etapu. Najlepsi przechodzą do etapu II, który jest dwudniowy i składa się z części: obliczeniowej i części laboratoryjnej. Podobnie jak poprzednio najlepsi przechodzą do III etapu w Warszawie, również dwudniowego i dwuczęściowego. Organizowane są też tzw. zajęcia „laboratorium dla olimpijczyka", przeznaczone dla chętnych, którzy zakwalifikowali się do II etapu Olimpiady, a chcieliby poćwiczyć na laboratoryjnym stole przed drugą częścią olimpiady. Są to zajęcia płatne – 100 zł za 8 godzin dydaktycznych dla dwóch grup laboratoryjnych, ze względu na fakt, że praktycznych zajęć chemicznych w szkołach nie jest duża liczba, gdyż jest to związane z rygorystycznymi wymaganiami dotyczącymi, np. z bezpieczeństwa prowadzonych zajęć, prawidłowej wentylacji, itp. przeprowadzania doświadczeń chemicznych[2390].

Komitet Okręgowy Olimpiady Chemicznej w Rzeszowie jest zawsze organizatorem zawodów I i II stopnia Olimpiady Chemicznej. Podczas 53. Olimpiady 18 listopada 2006 r. odbyły się zawody I etapu w Rzeszowie, tam też przeprowadzono 26-27 stycznia 2007 r. zawody II etapu, a 23-24 marca 2007 r. zawody III etapu, tym razem w Warszawie. W I etapie uczestniczyło 84 uczniów z Podkarpacia. Do dwudniowego II etapu przeszło 37 osób, które w pierwszym dniu rozwiązywały pięć zadań teoretycznych, a w drugim zadania laboratoryjne. „Podczas dwudniowych zawodów III etapu w Warszawie (95 uczestników) zawodnicy okręgu rzeszowskiego wypadli wspaniale"[2391]. Olimpiada Chemiczna organizowana jest corocznie i uczestnicy z Podkarpacia osiągają w niej wspaniałe rezultaty. Jej 60. Jubileuszowa edycja miała I i II etap w Rzeszowie (23 listopada 2013 r. i 31 stycznia-1 lutego 2014 r.), a III etapu w Warszawie 4-5 kwietnia 2014 r. „W zawodach I etapu wzięło udział 46 uczniów ze szkół ponadgimnazjalnych województwa podkarpackiego[2392].

[2390] Na podstawie wywiadu z dr Januszem Puszem, 09.01.2020 r.
[2391] J. Pusz, *LIII Olimpiada Chemiczna*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 5 (161), s. 16.
[2392] *LX Olimpiada Chemiczna*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 5-6 (245-246), s. 34.

Fot. 393. Olimpiada Matematyczna. Źródło: https://om.edu.pl/mom.html.

Inną formą działalności i propagowania nauk ścisłych było organizowanie olimpiad np. z matematyki, np. 8-12 kwietnia 2008 r. na PRz odbył się III etap LIX Olimpiady Matematycznej „Lokalnym organizatorem zawodów był Oddział Rzeszowski Polskiego Towarzystwa Matematycznego”[2393].

Również wydziały włączają się w akcję propagowania wiedzy i np. podsumowanie wyników Zawodów Okręgowych XXIII Olimpiady Wiedzy i Umiejętności Budowlanych[2394] odbyło się 24 marca 2010 r. na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska PRz. Olimpiada ta jest organizowana nieprzerwanie od 1987 r. Oprócz uczestników i ich nauczycieli wzięli także w nim udział przedstawiciele firm i organizacji z branży budownictwa przewodniczący rzeszowskiego Oddziału Polskiego Związku Inżynierów i Techników Budownictwa, dyrektor Podkarpackiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa oraz przedstawiciele firm budowlanych z przedsiębiorstwa BEST Construction Sp. z o.o. w Rzeszowie, oraz dyrektor ds. sprzedaży i marketingu w Solbet Kolbuszowa S.A. „W okręgu rzeszowskim do zawodów XXIII Olimpiady Wiedzy i Umiejętności Budowlanych przystąpiło 65 uczestników z 19 szkół, w tym z 15 szkół województwa podkarpackiego, trzech szkół z województwa małopolskiego i z jednej szkoły województwa świętokrzyskiego”[2395]. Zakwalifikowano 8 uczniów z 6 szkół do udziału w zawodach na szczeblu centralnym.

Podobnie i Wydział Elektrotechniki i informatyki jest organizatorem olimpiad. I Olimpiada Informatyczna Regionalnej Akademii Oracle odbyła się 21 maja 2012 r.

[2393] S. Kanas, *Finał Olimpiady Matematycznej w Politechnice*, „Gazeta Politechniki” 2008, nr 5 (173), s. 14.
[2394] Olimpiada Wiedzy i Umiejętności Budowlanych – zapoczątkowana w 1987 r.; służy m.in. rozwijaniu wśród młodzieży zainteresowania budownictwem oraz pogłębianiu wiedzy i umiejętności budowlanych. https://www.olimpiadabudowlana.pl (17.07.2020 r.).
[2395] J. Kulpiński, *Spotkanie z olimpijczykami na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska*, „Gazeta Politechniki” 2010, nr 6 (198), s. 24.

Regionalna Akademia Oracle „ma zachęcić uczniów do poszerzania wiedzy nt. najnowszych produktów i rozwiązań IT. Placówki uczestniczące w tym programie otrzymują licencje na edukacyjne wykorzystanie wybranych produktów z zakresu baz danych, systemów operacyjnych oraz tworzenia aplikacji, które uprawniają je do ich instalacji i wykorzystania na własnych systemach komputerowych. Nauczyciele mogą używać tego oprogramowania podczas prowadzonych zajęć”[2396]. Szkolenia, warsztaty i spotkaniach z ekspertami były organizowane od sierpnia 2011 r. do maja 2012 r. na PRz. Uczestniczyli w nich uczniowie, nauczyciele informatyki i inne osoby zainteresowane tą tematyką z 15 szkół Podkarpacia.

Jak również „17 marca 2015 r. na WEiI PRz odbył się ogólnopolski finał Olimpiady Wiedzy Elektrycznej i Elektronicznej Euroelektra”[2397]. Wydarzenie kierowane jest do uczniów wszystkich typów szkół ponadgimnazjalnych od roku akademickiego 1998/1999.

Do akcji propagowania wiedzy wśród młodego pokolenia włączył się także Wydział Zarządzania i 18 stycznia 2014 r. już kolejny raz zorganizowano olimpiadę okręgową Wiedzy o Polsce i Świecie Współczesnym na Wydziale Zarządzania. W „etapie szkolnym wzięło udział 523 uczniów. Najlepszych 36 przedstawicieli szkół ponadgimnazjalnych z całego województwa zostało zakwalifikowanych do etapu okręgowego”[2398].

Z kolei 6 marca tego samego roku na Wydziale Zarządzania odbył się finał XII edycji Ogólnopolskiego Konkursu z Zakresu Rachunkowości. „Jest to największy tego typu konkurs w Polsce. […]. Pierwszy etap XII edycji Ogólnopolskiego Konkursu z Zakresu Rachunkowości odbył się 5 grudnia 2013 r. w blisko 300 szkołach ponadgimnazjalnych w całej Polsce. Wzięło w nim udział 9 200 uczniów”[2399]. Do finału zakwalifikowało się 51 uczniów po drugim etap, który był przeprowadzony 10 stycznia 2014 r. Finał konkursu zorganizowano 6 marca 2014 r.

[2396] P. Dymora, M. Mazurek, *I ORACLE ACADEMIC DAY na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki*, „Gazeta Politechniki” 2012, nr 6-8 (222-224), s. 16.
[2397] Olimpiada Wiedzy Elektrycznej i Elektronicznej „Euroelektra” – olimpiada organizowana przez Stowarzyszenie Elektryków Polskich na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej, sprawdzająca kompetencje uczniów z zakresu elektryki i elektroniki. www.euroelektra.edu.pl (16.07.2020 r.). J. Płoszyńska, *Ogólnopolski finał Olimpiady EUROELEKTRA 2014/2015 na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki*, „Gazeta Politechniki” 2015, nr 4 (256), s. 16.
[2398] A. Polakiewicz, *Olimpiada Wiedzy o Polsce i Świecie Współczesnym na* WZ, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 3 (243), s. 27.
[2399] G. Lew, *XII edycja Ogólnopolskiego Konkursu z Zakresu Rachunkowości*, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 5-6 (245-246), s. 32.

Fot. 394. Olimpiada Wiedzy i Umiejętności Budowlanych. Źródło: http://www.tab.edu.pl/olimpiada-wiedzy-i-umiejetnosci-budowlanych.

Do projektu popularyzacji wiedzy włączał się także Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny PRz w Stalowej Woli (obecnie Wydział Mechaniczno-Technologiczny PRz) i Zawody II stopnia Okręgowej Olimpiady Matematycznej Gimnazjalistów[2400] odbyły się 16 stycznia 2016 r. w auli głównej Zamiejscowego Ośrodka Dydaktycznego PRz w Stalowej Woli. Politechnikę reprezentowali dr Andrzej Chmielowiec [2401] i Lucyna Iskra [2402]. Na zawody przybyło 100 uczniów gimnazjum województw podkarpackiego i lubelskiego (ci, którzy osiągnęli najlepsze wyniki w I stopniu zawodów). „Równolegle w auli wykładowej odbyło się seminarium dla nauczycieli i opiekunów. W trakcie seminarium dyskutowano m.in. na temat aspektów metodycznych pracy z najzdolniejszymi uczniami oraz sposobów podchodzenia do złożonych problemów matematycznych”[2403].

Podobnie jak idea Olimpiady Chemicznej również Olimpiada Matematyczna, Olimpiada Wiedzy i Umiejętności Budowlanych, Olimpiada Informatyczna,

[2400] Olimpiada Matematyczna Gimnazjalistów – coroczna olimpiada dla uczniów szkol ponadpodstawowych mającą na celu rozbudzania „zamiłowania do matematyki wśród młodzieży szkół gimnazjalnych […]”, pierwsza odbyła się w roku szkolnym 2015/2006, od 2016 r. w związku z likwidacją gimnazjów, olimpiada nosi nazwę „Olimpiada Matematyczna Juniorów (OMJ)”. https://www.omj.edu.pl/o-olimpiadzie (15.07.2020 r.).
[2401] dr Andrzej Chmielowiec – pracownik naukowy PRz od 2013 r., specjalista w dziedzinie modelowania matematycznego i kryptograficznych aspektów ochrony informacji. https://stalowawola.portal.prz.edu.pl/pracownicy/pracownicy-dydaktyczni/andrzej-chmielowiec/
[2402] Lucyna Iskra – były pracownik administracji PRz w Stalowej Woli, administrator obiektu dydaktycznego, pracownik dziekanatu zajmujący się obsługą spraw związanych ze stypendiami socjalnymi oraz stypendiami dla osób niepełnosprawnych jak również obsługa dziekanatu studiów niestacjonarnych dla kierunku *Mechanika i budowa maszyn*. https://stalowawola.portal.prz.edu.pl/pracownicy/pracownicy-dziekanatu-i-administ/lucyna-iskra/ (15.07.2020 r.).
[2403] A. Chmielowiec, *XI Finał Okręgowej Olimpiady Matematycznej Gimnazjalistów w ZOD PRz w Stalowej Woli*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 3 (267), s. 32.

Olimpiada Wiedzy Elektrycznej i Elektronicznej Euroelektra, Olimpiada Wiedzy o Polsce i Świecie Współczesnym, czy Okręgowa Olimpiada Matematyczna Gimnazjalistów były organizowane corocznie.

Ogólnopolskie Dni Młodego Elektryka

Oprócz olimpiad bardzo dobrą formą propagowania wiedzy wśród młodzieży są Ogólnopolskie Dni Młodego Elektryka czy Obchody Światowego Dnia Telekomunikacji i Społeczeństwa Informacyjnego.

Już od 1997 r. organizowano cyklicznie Ogólnopolskie Dni Młodego Elektryka[2404]. Wydarzenie przeznaczone jest dla młodych elektryków, a organizowane przez członków kół studenckich Stowarzyszenia Elektryków Polskich. W 2009 r. „XI Dni Młodego Elektryka stały się po raz pierwszy w swojej historii międzynarodową konferencją dwujęzyczną: polsko-angielską. […] Studenci Politechniki Rzeszowskiej godnie reprezentowali swoją uczelnię i w efekcie zajęli zaszczytne drugie miejsce w Lidze Elektryków, minimalnie ustępując Politechnice Świętokrzyskiej”[2405].

Światowy Dzień Telekomunikacji i Społeczeństwa Informacyjnego

Obchody Światowego Dnia Telekomunikacji i Społeczeństwa Informacyjnego[2406] po raz trzeci odbyły się 19 maja w Rzeszowie. Organizatorami wydarzenia byli: Oddział Podkarpacki Polskiego Towarzystwa Informatycznego[2407], Stowarzyszenie Elektryków Polskich[2408] Oddział Rzeszowski oraz Wydział Elektrotechniki i Informatyki Politechniki Rzeszowskiej. „W tym roku uroczyste obchody ŚDTiSI na Podkarpaciu zostały połączone z odbywającą się w Rezydencji Alabaster & SPA w Rzeszowie konferencją „Przedsiębiorczość

[2404] Ogólnopolskie Dni Młodego Elektryka – coroczne wydarzenie organizowane przez Akademickie Koło Stowarzyszenia Elektryków Polskich. https://www.cire.pl/item,188133,8,0,0,0,0,0,xxi-ogolnopolskie-dni-mlodego-elektryka.html (16.07.2020 r.).
[2405] J. Kołodziejczyk, D. Szczur, P. Szot, *Wydział Elektrotechniki i Informatyki na XI Ogólnopolskich Dniach Młodego* Elektryka, „Gazeta Politechniki” 2009, nr 6(186), s. 16, 17.
[2406] Światowy Dzień Telekomunikacji i Społeczeństwa Informacyjnego – obchodzony corocznie 27 maja. http://sdsi.prz.edu.pl/ (16.07.2020 r.).
[2407] Polskie Towarzystwo Informatyczne (PTI) – organizacja informatyków powołana 22 maja 1981 r. w celu wspierania działalności naukowej i zawodowej w obszarach związanych z informatyką. https://portal.pti.org.pl (16.07.2020 r.).
[2408] Stowarzyszenie Elektryków Polskich – organizacja założona w 1919 r. przez inżynierów (przedstawicieli przemysłu elektrotechnicznego). https://sep.com.pl (16.07.2020 r.).

w ICT[2409] na rzecz zmian społecznych”[2410]. W konferencji uczestniczyli także zaproszeni goście oraz przedstawiciele z podkarpackich firmy z branży IT[2411].

Fot. 395. Obchody Światowego Dnia Telekomunikacji i Społeczeństwa Informacyjnego. Źródło: https://www.biznesistyl.pl/biznes/nowe-technologie/4261_swiatowy-dzien-telekomunikacji-i-spoleczenstwa-informacyjnego-w-rzeszowie.html.

Projekty edukacyjne

Ważną rolę w kształceniu młodych ludzi odgrywają projekty edukacyjne i np. w 2012 r. zrealizowano pierwszą edycję projektu edukacyjnego Uniwersytet Betonu Grupy Górażdże[2412] przeznaczonego dla studentów budownictwa i innych związanych z tą dziedziną wiedzy kierunków, duże zainteresowanie spowodowało, że projekt był kontynuowany w 2013 r. „Do tegorocznej edycji projektu zgłosiły się 23 uczelnie techniczne z całego kraju (o 6 więcej niż w ubiegłym roku) reprezentowane przez zespoły złożone z dziesięciu studentów oraz dwóch opiekunów naukowych”[2413].

[2409] Technologie informacyjne i komunikacyjne (*Information and communication technology* ICT), zwane również technologiami informacyjno-telekomunikacyjnymi, technikami informacyjnymi lub teleinformatycznymi – zespół środków (komputery czy sieci komputerowe), narzędzia (s-oprogramowania)i technologia (telekomunikacja). ICT obejmuje zakresem informatykę i komunikację. https://it-biznes.com/technologia-informacyjna-czyli-kryje-sie-skrotem-it (16.07.2020 r.).

[2410] Przedsiębiorczość w ICT na rzecz zmian społecznych – badanie wpływu rozwoju i wykorzystywania technologii informacyjnych i komunikacyjnych na społeczeństwo. https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-7df4d96e-c8bc-48b7-a725-5eae572284b1/c/zp14-3.pdf (16.07.2020 r.). M. Bolanowski, *Światowy Dzień Telekomunikacji i Społeczeństwa Informacyjnego Podkarpacie 2016*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 9-10 (273-274), s. 26.

[2411] Firmy z branży Technologii Informacyjnej IT (*Inteligent Technology*) – firmy zapewniające kompleksową obsługę teleinformatyczną przedsiębiorstw i instytucji publicznych. https://intelligenttechnologies.pl (16.07.2020 r.).

[2412] Uniwersytet Betonu Grupy Górażdże – największy projekt edukacyjny w Polsce dla studentów budownictwa w celu popularyzacji wśród studentów budownictwa najnowszych trendów w technologii produkcji materiałów budowlanych, zdobycie wiedzy praktycznej, przygotowanie studentów do wykonywanego w przyszłości zawodu inżyniera. https://www.gorazdze.pl/pl/uniwersytet-betonu-grupy-gorazdze (17.07.2020 r.).

[2413] S. Słonina, *Uczestnictwo studentów WBiIŚ w projekcie edukacyjnym Grupy Górażdże*, „Gazeta Politechniki” 2013, nr 6 (234), s. 14.

Fot. 396. Projekt edukacyjny Uniwersytet Betonu Grupy Górażdże. Źródło: https://www.gorazdze.pl/pl/uniwersytet-betonu-grupy-gorazdze.

Wystawy

Przygotowywanie wystaw również wpisuje się w ideę propagowania wiedzy i nauki i np. „w dniach 15-25 kwietnia br. w Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury, Sportu i Rekreacji w Sokołowie Małopolskim odbyła się wystawa projektów, których celem była spójna wizja przyszłości tego miasta” [2414] . Organizatorami wystawy byli także studenci architektury z Wydziału Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury PRz.

W dniach od 18 maja do 1 czerwca 2016 r. można było oglądać wystawę „Detal z podróży” na piętrze hallu budynku „V” Politechniki Rzeszowskiej, której patronem był Zakład Konserwacji Zabytków PRz. Organizatorką wystawy była Anna Marcinkiewicz, studentka architektury w Politechnice Rzeszowskiej, która dzięki trzykrotnemu uczestnictwu w programie Erasmus+ miała możliwość zobaczenia kilku krajów. „Kierunek studiów oraz zainteresowanie fotografią udało się z łatwością połączyć. Efekty pracy zostały zebrane na planszach tematycznych: zabudowa uzupełniająca, wieże, zamki i pałace, sklepienia, kolumny i obeliski, mosty, elewacje, kopuły, arkady oraz nawy. Zestawione elementy i detale architektury pochodzą z około 10 krajów Europy, m.in. Portugalii, Hiszpanii, Francji czy Włoch[2415].

[2414] R. Mazur, *Wystawa prac studentów architektury w Sokołowie Małopolskim*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 5 (269), s. 17.
[2415] A. Mikrut, *Detal z podróży…*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 8 (272), s. 51.

Pokazy z fizyki i chemii

Najbardziej efektowną formą wpływania na rozbudzenie wśród dzieci i młodzieży zainteresowania nauka i wiedzą są pokazy. Na PRz idea ta została wprowadzana w 1999 r.

Dr Maria Leśniak[2416], absolwentka Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (UMCS) w Lublinie (były już pracownik PRz) zetknęła się podczas studiów z pomysłem pokazów fizycznych. Na jej zaproszenie pracownicy UMCS przybyli do Rzeszowa i po rozmowach z nimi podjęto decyzję o zorganizowaniu podobnych pokazów na Politechnice Rzeszowskiej.

Na pierwsze pokazy, które odbyły się 14-17 czerwca 1999 r., przybyli prof. Wojciech Adamczyk i prof. Leszek Michalak[2417] oraz dr Wojciech Zarębski z UMCS. Naukowcy z lubelskiego uniwersytetu wsparli wydarzenie dostarczając przyrządy oraz urządzenia potrzebne do przeprowadzenia pokazów. Uczestniczyło w nich ponad 1,5 tys. uczniów i nauczycieli. Ze względu na ogromne nimi zainteresowanie są co roku organizowane, a w ostatnich latach bierze w nich udział nawet 6 tys. osób.

Koordynatorem pokazów na PRz jest dr Tadeusz Jasiński[2418], który wraz z grupą pracowników Katedry Fizyki przygotowuje przyrządy i urządzenia, starając się zmienić ich formę i dostosować do trendów w świecie. Czasami, co cztery lata tematyka pokazów się powtarza. W przygotowania i prowadzenie pokazów aktywnie włączają się studenci z kół naukowych. Tematy czterech bloków, z których składają się pokazy są tak przygotowywane, by tworzyły spójną, dobrze skomponowaną całość. Pokazy są przeznaczone dla różnych grup wiekowych, zaczynając od przedszkola. Ich celem jest wyjaśnienie zjawisk fizycznych na przykładzie prostych doświadczeń, by dostrzec wokół nas zachodzące zjawiska fizyczne. Mają także za cel wyjaśnienie istoty i sensu zjawisk tak, by fizyka związana z obliczeniami jak uważa dr Tadeusz Jasiński, nie wydawała się trudna. Rozumiejąc bowiem zjawisko, obliczenia są podsumowaniem uzyskanej wiedzy. Wydział uzyskał także dofinasowanie unijne na przeprowadzenie kursów zajęć z fizyki dla uczniów szkół podstawowych i prowadziła je absolwentka fizyki[2419].

[2416] Dr Maria Leśniak – były starszy wykładowca w Katedrze Fizyki PRz. http://www.prz.rzeszow.pl/wbiis/jednostki/kf.html (18.07.2020 r.).

[2417] Prof. Leszek Michalak (1956-2008) – specjalista w dziedzinie fizyki molekularnej i badań z tego zakresu przy wykorzystaniu metod spektometrii mas, kierownik Zakładu Fizyki Molekularnej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. http://www.zfm.umcs.lublin.pl/pracownicy/wspomnienie.jpg (18.07.2020 r.).

[2418] Dr Tadeusz Jasiński (1951) – specjalista w dziedzinie zagadnień dotyczących odnawialnych źródeł energii i fizyki fazy skondensowanej, latach 2001-2007 Wiceprzewodniczący Rzeszowskiego Oddziału, Polskiego Towarzystwa Fizycznego, od 1999 r. współorganizator „Pokazów z fizyki" dla młodzieży na Politechnice Rzeszowskiej. http://www.losedziszow.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=386:dr-tadeusz-jasinski-nauczyciel-akademicki-politechniki-rzeszowskiej&catid=49:sukcesy-absolwentw&Itemid=1532

[2419] Na podstawie wywiadu z dr Tadeuszem Jasińskim, 10.01.2020 r.

Fot. 397. Pokazy fizyczne. Zasoby fotograficzne PRz., M. Misiakiewicz.

Po raz piaty pokazy były organizowane 9-11 czerwca 2003 r. Ich organizatorem była Katedra Fizyki wraz z Polskim Towarzystwem Fizycznym z dwóch oddziałów w Lublinie i Rzeszowie. Organizatorzy pokazów uważają, że mają one ważną rolę poznawczą i popularyzacyjną, a dowodem na to jest rosnąc liczba uczestników pokazu. „W ciągu ostatnich pięciu lat w pokazach wzięło udział ponad 14 tysięcy uczniów i kandydatów na studia w Politechnice Rzeszowskiej z różnych miejscowości województwa podkarpackiego i małopolskiego, wraz ze swoimi nauczycielami”[2420].

Podobny pokaz zorganizowano rok później 16-18 czerwca 2004 r. W tej edycji wydarzenia uczestniczyło około 2700 widzów. W kolejnej edycji pokazów (20-22 czerwca 2005 r. w Zespole Sal Wykładowych PRz) oprócz Katedry Fizyki i Polskiego Towarzystwa Fizycznego do organizacji włączyła się również Fundacja Nauka dla Przemysłu i Środowiska[2421]. „W pokazach udział brała młodzież z całego Podkarpacia wraz ze swoimi nauczycielami”[2422].

Dzięki zaangażowaniu pracowników Katedry Fizyki dziewiąty pokaz z fizyki odbył się 4-6 czerwca 2007 r. „Chętnych na seanse przedpołudniowe było zawsze więcej niż miejsc na sali”[2423]. Pokazy cieszyły się ogromnym zainteresowaniem. „Ocenia się, że w ciągu ubiegłego dziesięciolecia pokazy obejrzało ok. 30 000 osób. […] Tegoroczne jubileuszowe – dziesiąte już »Pokazy z Fizyki« odbyły się w dniach 28-30 maja 2008 r. w sali S-1 Zespołu Sal

[2420] T. Jasiński, *Pokazy z Fizyki*, „Gazeta Politechniki” 2003, nr 9 (117), s. 14.
[2421] Fundacja Nauka dla Przemysłu i Środowiska – organizacja powołana 14 sierpnia 2002 r., w celu prowadzenia badań i prac rozwojowych w dziedzinie nauk przyrodniczych i technicznych. https://rzeszow.informator-lokalny.pl/katalogfirm2/--/-/13277/- (18.07.2020 r.).
[2422] T. Jasiński, T. Paszkiewicz, *Pokazy z Fizyki 2005*, „Gazeta Politechniki” 2005, nr 10-11 (142-143), s. 13.
[2423] T. Jasiński, T. Paszkiewicz, *Dziewiąte Pokazy z Fizyki*, „Gazeta Politechniki” 2007, nr 9-10 (165-166), s. 40.

Wykładowych PRz. Tematyka pokazów obejmowała akustykę, próżnię, prąd elektryczny i optykę”[2424].

Fot. 398. Politechnika Dziecięca, pokazy. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Przez kolejne lata pokazy z fizyki nadal i cieszyły się wielkim zainteresowaniem. XIII ich edycja 10-13 maja 2011 r. została przygotowana przez pracowników Katedry Fizyki „wspólnie z pracownikami Instytutu Fizyki UMCS w Lublinie”[2425]. Przeznaczone były dla uczniów, kandydatów na studia oraz studentów.

„Tradycyjnie już, w dniach 8-10 maja br. odbyły się kolejne, tym razem jubileuszowe, bo 15. „Pokazy z fizyki” zorganizowane przez Katedrę Fizyki Politechniki Rzeszowskiej przy współudziale Fundacji Nauka dla Przemysłu i Środowiska”[2426].

Podobnie jak poprzednio pokazy z 7-9 maja 2014 r. zostały zorganizowane przez przedstawicieli Katedry Fizyki „z pracownikami Instytutu Fizyki UMCS w Lublinie po raz 16.”[2427]. XVII edycję pokazów przeprowadzono 6-8 maja 2015 r. „Celem corocznych pokazów jest popularyzacja nauk technicznych przez prezentowanie ciekawych i atrakcyjnych eksperymentów oraz doświadczeń fizycznych”[2428].

4-6 maja 2016 r. młodzież z Podkarpacia i sąsiednich województw po raz osiemnasty mogła uczestniczyć w pokazach opracowanych i przeprowadzonych przez pracowników Katedry Fizyki i Inżynierii Medycznej PRz (podobnie jak w latach ubiegłych) wspólnie z pracownikami Instytutu Fizyki UMCS w Lublinie. „Głównym celem pokazów jest zainteresowanie uczestników fizyką, która opisuje otaczający nas świat i – jak napisał Feynman »jest fascynującą opowieścią o pięknie praw przyrody« oraz tłumaczy najbardziej podstawowe

[2424] T. Jasiński, T. Paszkiewicz, *X Pokazy z Fizyki na Politechnice*, „Gazeta Politechniki” 2008, nr 9-10 (177-178), s. 32.
[2425] T. Jasiński, T. Paszkiewicz, *XIII Pokazy z Fizyki*, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 7-9 (211-213), s. 15.
[2426] T. Jasiński, *Pokazy z fizyki po raz piętnasty*, „Gazeta Politechniki” 2013, nr 7-8 (235-236), s. 18.
[2427] T. Jasiński, J. Mamczur, *16. Pokazy z Fizyki*, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 7-8 (247-248), s. 21.
[2428] H. Czyż, T. Jasiński, *17. Pokazy z fizyki*, „Gazeta Politechniki” 2015 r., nr 6-8 (258-260), s. 17.

ich prawa”[2429]. Zajęcia prowadzono w 4 blokach tematycznych: zasady zachowania energii, doświadczenia z termodynamiki, własności prądu elektrycznego oraz promieniowanie słoneczne i związane z nim zjawiska[2430].

Fot. 399. Spotkania z Fizyką. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Równie ciekawe i efektowne są pokazy chemiczne. Działalność związana z propagowaniem wiedzy chemicznej wśród uczniów szkół średnich została zapoczątkowana przed wielu laty przez ówczesnego prodziekana ds. nauczania prof. Jana Kalembkiewicza. Kontynuowana byłą przez trzy kadencje przez prodziekana ds. nauczania (później prodziekana ds. kształcenia) dr inż. Janusza Pusza i realizowana jest do tej pory. Do tych spotkań i zajęć z młodzieżą aktywnie włączają się pracownicy z Zakładów Chemii Nieorganicznej i Analitycznej oraz Zakładu Chemii Organicznej.

Inicjatorem i organizatorem pokazów chemicznych był prof. dr hab. inż. Wiktor Bukowski, dzięki którego zaangażowaniu od wielu lat Politechnika Rzeszowska może poszczycić się tak wspaniałą formą promocji nauki, jak i samej uczelni (będąc jeszcze studentem Wydziału Chemicznego Politechniki Rzeszowskiej należał do kola naukowego studentów chemii, a od wiosny 1992 r. jest jego opiekunem naukowym).

Po zakończeniu studiów magisterskich W. Bukowski rozpoczął wraz z małżonką (także chemikiem) studia doktoranckie w Moskwie w Moskiewskim Instytucie Chemiczno-Technologicznym im. Dmitrija I. Mendelejewa[2431]. Stamtąd państwo Bukowscy wrócili po trzech latach do kraju i uczelni z tytułami doktora nauk chemicznych.

Jak wspomina prof. W. Bukowski, początki pracy na Politechnice Rzeszowskiej były bardzo trudne, nie było wówczas dostępu do odpowiedniej literatury, specjalistycznego sprzętu

[2429] H. Czyż T. Jasiński, J. Mamczur, *XVIII Pokazy z Fizyki 2016*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 6-7 (270-271), s. 30.
[2430] Na podstawie wywiadu z dr Tadeuszem Jasińskim, 10.01.2020 r.
[2431] Dmitrij Iwanowicz Mendelejew (1834-1907) – chemik, odkrywca prawa okresowości pierwiastków chemicznych w 1869 r. http://dokumenty.upjp2.edu.pl/czasopismo_artykul/1cae0aa8fc65ef99bd3f0bfa7182eb39.5.Obolevitch.pdf (18.07.2020 r.).

i odczynników. W Moskwie mieli dostęp do literatury z całego świata, tam też zetknęli się po raz pierwszy z bardziej zawansowanym wyposażeniem, np. z chromatografem gazowym.

Na szczęście, niedługo po powrocie wspólnymi siłami dwóch jednostek Wydziału Chemicznego – Zakładu Technologii i Materiałoznawstwa Chemicznego i Zakładu Chemii Ogólnej i Elektrochemii udało się zgromadzić fundusze na zakup nowoczesnego chromatografu. Było to bardzo ważne urządzenie, dzięki badaniom przeprowadzanym z jego wykorzystaniem dr W. Bukowski zgromadził dane i rozpoczął starania o uzyskanie habilitacji, co zostało uwieńczone sukcesem w 2005 r.

W początkowym etapie pracy środki na badania pochodziły głównie ze współpracy z Zakładami Chemicznymi w Nowej Sarzynie – wystarczało wprawdzie na zakup odczynników, ale nie na nowy sprzęt. Wyposażenie laboratorium w nowoczesny sprzęt stało się możliwe dopiero dzięki funduszom uzyskanym z kilku grantów badawczych w kolejnych latach. Laboratoria wydziałowe ostatecznie udało się doposażyć na europejskim poziomie dzięki funduszom unijnym.

Pokazy chemiczne z udziałem studentów (i doktorantów) z koła chemików zostały zainicjowane na szerszą skalę około 15 lat temu. Od tego czasu studenci działający w kole naukowym ESPIRIT pod kierunkiem prof. W. Bukowskiego przygotowywali i przeprowadzili wiele różnych pokazów i warsztatów dla uczniów.

Fot. 400 .Pokazy chemiczne. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

W pewnym momencie zainteresowanie pokazami w regionie tą formą aktywności było tak duże, że trudno było zapewnić uczestnictwo w nich wszystkim zainteresowanym.

Fot. 401. Pokazy chemiczne, udział studentów. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Od samego początku przyjęto, że przygotowywany program pokazów/warsztatów ma zarówno bawić, jak i uczyć, ma też być przede wszystkim bezpieczny dla uczestników, a ponadto dobrowolny.

Fot. 402. Politechnika Dziecięca, prowadzący zajęcia prof. W. Bukowski. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Prowadzący pokazy/warsztaty nie mogą popadać w rutynę. Z tego też względu program warsztatów/pokazów jest ciągle modyfikowany. Prof. W. Bukowski pozostawia decyzje studentom działającym w kole naukowym co do terminów zajęć warsztatowych/pokazowych, w doborze ich tematyki czy formy.

Fot. 403. Politechnika Dziecięca, zajęcia chemiczne. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Oczywiście wszystko musi przebiegać pod pewną kontrolą i według wszelkich zasad bezpieczeństwa, tym bardziej że przeprowadzane pokazy są w czasie wolnym od zajęć studenckich, często w soboty, na feriach itp. Niejednokrotnie są to wyjazdy do szkół w regionie[2432].

Fot. 404. Pokazy chemiczne dla dzieci. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.

Dzięki osobistemu zaangażowaniu prof. W. Bukowskiego zebrano sprzęt, szkło i odczynniki umożliwiające prowadzenie pokazów/warsztatów, a także urządzono laboratorium stanowiące równocześnie siedzibę Koła Naukowego Studentów Chemii Esprit. Sprzęt i materiały wykorzystywane w zajęciach są pozyskiwane z likwidowanych zakładów lub

[2432] Na podstawie wywiadu z prof. Wiktorem Bukowskim, 14.01.2020 r.

laboratoriów o profilu chemicznym, kupowane ze środków uzyskanych od sponsorów, np. takich firm jak ICN Polfa, Zakłady Chemiczne „Organika Sarzyna" Nowej Sarzyny, Alchem Rzeszów[2433] i innych[2434]. Czasami udaje się uzyskać środki na zakup odczynników i sprzętu od władz wydziału czy rektora.

Jak ocenia prof. W. Bukowski, już kilka tysięcy dzieci i młodzieży wzięło udział w różnego rodzaju pokazach/warsztatach chemicznych prowadzonych zarówno w obiektach Politechniki Rzeszowskiej, jak i na terenie województwa podkarpackiego. Przez kilka lat zajęcia pokazowe i warsztatowe z udziałem studentów były prowadzone w ramach projektu Politechnika Dziecięca. Zajęcia warsztatowe/pokazowe odbywały się również w ramach grantów unijnych uzyskanych przez szkoły na przeprowadzenie dodatkowych zajęć dla młodzieży (niektóre projekty trwały nawet po dwa lata).

Fot. 405. Chemia - pokazy. Zasoby fotograficzne PRz., M. Misiakiewicz.

Jak wspomina prof. W. Bukowski zdarza się, że uczestniczący w pokazach/warsztatach uczniowie decydują się pod ich wpływem po zakończeniu liceum/technikum na podjęcie studiów na WCh PRz. Później jako studenci WCh uczestniczą w przygotowaniu i prowadzeniu zajęć z uczniami, a po zakończeniu studiów zakładają własne firmy zajmujące się przygotowywaniem zajęć dla uczniów w podobnej formie.

[2433] Alchem Rzeszów – zaopatruje laboratoria badawcze w sprzęt i odczynniki. https://alchem.com.pl/ (18.07.2020 r.).
[2434] Na podstawie wywiadu z prof. Wiktorem Bukowskim, 14.01.2020 r.

Pokazy chemiczne przygotowywane pod opieką prof. W. Bukowskiego są ciekawą formą promocji uczelni. Stoisko chemików z PRz jest zawsze oblegane, tym bardziej że zajęcia są tak przygotowywane, by umożliwiać zainteresowanym nie tylko oglądanie pokazu, ale także często aktywne w nim uczestniczenie. Pokazy są organizowane na wszystkich ważnych imprezach promujących naukę nie tylko w PRz (dni otwarte, Salon Maturzystów[2435], Noc z Nauką[2436]), ale także w trakcie różnych wydarzeń i imprez organizowanych w Rzeszowie i w regionie podkarpackim (Pikniki Interaktywne, Święto Paniagi[2437], Dni Rzeszowa i inne).

Warsztaty i pokazy chemiczne przygotowywane przez studentów z Koła Naukowego Studentów Chemii służą propagowaniu chemii, szczególnie wśród dzieci i młodzieży. „Od wielu lat wspomniane pokazy są stałym elementem takich wydarzeń cyklicznych, jak: coroczne seminarium dla uczniów szkól licealnych organizowane przez Wydział Chemiczny PRz, piknik naukowy Dzień Odkrywców[2438], akcja Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, czy Nocne spotkania z Nauką"[2439].

Warsztaty dydaktyczne

Wydział Matematyki i Fizyki Stosowanej organizował również warsztaty matematyczne dla nauczycieli szkół średnich z Podkarpacia. 29-30 września 2006 r. takie warsztaty zostały przeprowadzone w Ośrodku Podkarpackiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Czudcu. Ich organizatorem był Oddział Rzeszowski Polskiego Towarzystwa Matematycznego[2440] wraz z Stowarzyszeniem Nauczycieli Matematyki. „w ramach projektu „Praca z uczniem zdolnym", dofinansowanego przez Departament Edukacji i Kultury Urzędu Marszałkowskiego. […] Na warsztaty zgłosiło się tak wielu chętnych, że koniecznością było ograniczenie liczby zgłoszeń. Ostatecznie wzięło w nich udział 40 osób."[2441] Słuchacze mieli

[2435] Salon Maturzystów „Perspektywy" – salon dla uczniów szkół średnich organizowany co roku we wrześniu w największych ośrodkach akademickich w Polsce, www.salonmaturzystow.pl (18.07.2020 r.).
[2436] „Nocne Spotkania z Nauką" – coroczne wydarzenie na PRz ze zwiedzaniem laboratoriów. https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/noc-odkrywcow---v-nocne-spotkania-z-nauka-1448.html (18.07.2020 r.).
[2437] Święto Paniagi – wydarzenie kulturalne w Rzeszowie, coroczne obchody święta ulicy 3-go Maja (jarmarki, występy, pokazy, konkursy, wystawy, koncerty) organizowane w dniu 3 maja. http://gdziecko.pl/wydarzenie/swieto-paniagi-3-maja-2018-w-rzeszowie/ (18.07.2020 r.).
[2438] Piknik Dzień Odkrywców – piknik dla dzieci i młodzieży organizowany przez firmę Polimedia, PRz jest partnerem merytorycznym, wydarzenie organizowane jest od 10 lat, brało w nim już udział ponad 3500 popularyzatorów nauki, techniki i kultury a uczestniczyło ponad 120 tys. osób. http://mocodkrywcow.pl/ (18.07.2020 r.).
[2439] Więcej: https://wch.prz.edu.pl/studenci/kola-naukowe-studentow/kolo-naukowe-studentow-chemii-esprit 18.02.2020 r.
[2440] Polskie Towarzystwo Matematyczne – stowarzyszenie powołane w celu reprezentowania interesów polskiego środowiska matematycznego, popularyzacji wiedzy matematycznej i rozwoju badań matematycznych. www.ptm.org.pl (18.07.2020 r.).
[2441] S. Kanas, *Warsztaty matematyczne w Czudcu*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 12 (156), s. 19.

możliwość wysłuchania odczytu „Nierówności między średnimi liczbowymi i ich zastosowania" czy też uczestniczyć w zajęciach „Wielomiany i równania funkcyjne" i „Wybrane zagadnienia geometrii płaszczyzny". Formą zajęć były warsztaty, podczas których uczestnicy po zapoznaniu się z tematyką zagadnienia samodzielnie lub z pomocą prowadzącego zajęcia rozwiązywali problemy.

Podkarpacki Konkurs Chemiczny im. Ignacego Łukasiewicza

Podobnie jak olimpiady ważną rolę odgrywają konkursy tematyczne. W roku jubileuszu 40-lecia Wydziału Chemicznego w 2008 r. zorganizowano I Podkarpacki Konkurs Chemiczny im. Ignacego Łukasiewicza[2442]. Pomimo nazwy przeznaczony był dla wszystkich chętnych ze szkół z całej Polski. „Wymagany w konkursie zakres wiedzy określa aktualna podstawa programowa szkół ponadgimnazjalnych na poziomie rozszerzonym z chemii"[2443]. 286 uczniów z 36 szkół woj. Podkarpackiego było uczestnikami I edycji konkursu. Zawody I etapu konkursu przeprowadzane są w szkołach z regionu podkarpackiego, etapy II i III organizowane są na Wydziale Chemicznym PRz. „Terminarz przebiegu I edycji Podkarpackiego Konkursu Chemicznego: zawody I etapu – 10 października 2008 r. (286 uczestników), zawody II etapu – 6 grudnia 2008 r. (116 uczestników), zawody III etapu – 28 lutego 2009 r. (37 uczestników, część obliczeniowa) i 4 kwietnia 2009 r. (15 uczestników, część laboratoryjna)"[2444].

Fot. 406. Podkarpacki Konkurs Chemiczny im. I. Łukasiewicza http://www.prz.edu.pl/chemia/PKCh/.

W tej inicjatywie prowadzenia konkursu bardzo pomocna jest współpraca ze szkołami województwa podkarpackiego, jak np. I Liceum Ogólnokształcące im. Juliusza Słowackiego z Przemyśla (w Podkarpackim Konkursie Chemicznym od 2008 r. do 2014 r. wzięło udział 135 uczniów z tego liceum. Było to także podstawą do podpisania 6 czerwca 2014 r. porozumienia o współpracy. Na jego mocy Wydział Chemiczny został patronem klasy, która realizowała

[2442] Podkarpacki Konkurs Chemiczny im. I. Łukasiewicza – ogólnopolski konkurs chemiczny przeznaczony dla uczniów szkól średnich. www.prz.edu.pl/chemia/PKCh/Konkurs chemiczny.html (18.07.2020 r.).
[2443] J. Pusz, Nowa inicjatywa Wydziału Chemicznego skierowana do szkół ponadgimnazjalnych, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 6-8 (174-176), s. 14.
[2444] J. Pusz, I edycja Podkarpackiego Konkursu Chemicznego im. Ignacego Łukasiewicza zbliża się do finału, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 5 (185), s. 17.

program nauczania z chemii w wersji rozszerzonej. Przygotowano dla nich wykłady, warsztaty chemiczne itp.

Początkowo konkurs wspierało wielu sponsorów, spośród firm regionu Rzeszowa, nie tylko chemicznych: ICN Polfa, Marma, Ciarko, Alchem, POLIMARKY, PGNiG Sanok, Zakład Chemiczny „Organika-Sarzyna", Gamrat, PHT Supon, Rolbud II, obecnie liczba ich jest stała i wynosi 4: ICN Polfa, Spółka Alchem, firma SIC (Specjalistyczna Chemia Przemysłowa) i Fundacja Rozwoju Politechniki Rzeszowskiej. Konkurs jest trzyetapowy: I odbywa się na terenie szkół, II i III na uczelni, wprowadzona została też opłata konkursowa. Środki pozyskiwane są na nagrody dla finalistów (odczynniki czy inne koszty do części laboratoryjnej pokrywa Wydział Chemiczny). Zwycięzca pierwszej nagrody otrzymywał laptop, kolejnych otrzymywali twardy dysk. Dr J. Pusz wspomina, że w początkowym etapie konkursu do I etapu było zakwalifikowanych nawet i ponad 100 osób, teraz jest to na poziomie 50-60 uczniów[2445].

Seminaria „Wybrane problemy chemii"

Corocznie organizowane są takie seminaria dla uczniów szkół średnich i np. VII Seminarium „Wybrane problemy chemii" z 17-18 lutego 2000 r. zostało przygotowane przez pracowników Wydział Chemicznego PRz wraz z I Liceum Ogólnokształcącym w Rzeszowie i Rzeszowskim Oddziałem Polskiego Towarzystwa Chemicznego (PTCh). W seminarium w 2000 r. wzięło udział 115 uczniów ze szkół średnich nie tylko z Rzeszowa, lecz także z sąsiednich miejscowości „Dębicy, Kolbuszowej, Krosna, Leżajska, Łańcuta, Mielca, Przeworska i Sanoka"[2446]. Uczniom towarzyszyli ich nauczyciele chemii.

Na seminaria „Wybrane problemy chemii", które są przygotowywane dla uczniów ze szkół średnich w regionie, składają się wykłady i zajęcia. „Podczas ostatniego – XIV Seminarium w 2007 r. duża i dobrze wyposażona sala wykładowa S-1 ledwie mogła pomieścić wszystkich zainteresowanych. […] Chemia należy do przedmiotów przyrodniczych, których podstawą jest eksperyment. […] Z dużym więc zadowoleniem szkoły przyjęły wiadomość o zaproszeniu uczniów na „Sobotnie spotkania z chemią", których program obejmował wykłady otwarte oraz zajęcia laboratoryjne z udziałem pracowników naukowo-dydaktycznych Wydziału Chemicznego" [2447] . Ministerstwo Edukacji Narodowej przyznało grant na przygotowanie takich zajęć z chemii dla zdolnych uczniów szkół średnich. Te „Sobotnie

[2445] Na podstawie wywiadu z dr Januszem Puszem, 09.01.2020 r.
[2446] C. Heneczkowska, *Wybrane problemy chemii*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 3 (75), s. 13.
[2447] C. Heneczkowska, J. Pusz, *Sobotnie spotkania z chemią*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 2(170), s. 13.

spotkania z chemią" przygotowano 8 i 15 grudnia 2007 r. Organizację seminariów kontynuowano w następnych latach i zawsze cieszyła się wielkim zainteresowaniem.

Fot. 407. Seminarium Wybrane Problemy Chemii. Źródło: https://wch.prz.edu.pl/aktualnosci/xxvii-seminarium-wybrane-problemy-chemii-13-14-lutego-2020-r-207.html.

Współpraca z Rzeszowskim Oddziałem Stowarzyszenia „Wspólnota Polska"

23 listopada 2002 r. w Domu Polonii w Rzeszowie prof. Tadeusz Markowski został wybrany na prezesa Rzeszowskiego Oddziału Stowarzyszenia „Wspólnota Polska" [2448]. Stowarzyszenie to jest organizacją integrującą Polaków z zagranicy. „Głównymi kierunkami jego działalności jest promocja języka polskiego, wszechstronna pomoc Polakom na Wschodzie, rozwijanie kontaktów młodego pokolenia Polonii i Polaków z zagranicy, popularyzacja wiedzy o kulturze polskiej i promowanie wizerunku Polski oraz pogłębianie wiedzy o Polsce i emigracji" [2449]. Stowarzyszenie udziela potrzebującym różnego rodzaju pomocy, jak wsparcie finansowe, stypendia, opłaty za wynajem internatu. Jedną z form współpracy PRz ze Stowarzyszeniem była wspólne organizowanie co cztery lata „Festiwalu Zespołów Polonijnych".

Szeroko zakrojona akcja Politechniki Rzeszowskiej mająca na celu propagowanie wiedzy wśród dzieci i młodzieży z regionu Podkarpacia jest doceniania zarówno przez władze regionalne, ale i centralne, podnosi prestiż uczelni, sprawia, że młodzieży wierzy, że nauka,

[2448] Rzeszowski Oddział Stowarzyszenia „Wspólnota Polska" – stowarzyszenie powstałe 1 VII 1990 r. w celu wspierania aktywności kulturalnej Polonii i Polaków za granicą. http://wspolnota-polska.rzeszow.pl/ (12.07.2020 r.).
[2449] M. Olejnik, *Nasz Rektor Prezesem „Wspólnoty Polskiej" w Rzeszowie*, „Gazeta Politechniki" 2003, nr 1 (109), s. 7.

nawet ścisłych przedmiotów, może być ciekawa i interesująca, rozbudza to ich wyobraźnię i możliwości intelektualne.

8.3. Współpraca z przemysłem

Konferencje, seminaria i spotkania z przemysłem były organizowane na uczelni już od początku jej powstania. W latach 70. kontakty były znacznie intensywniejsze, co wynikało przede wszystkim z tego, że każdy zakład przemysłowy musiał część swojego zysku przeznaczyć na badania, kontrole jakości itp. Tym samym uczelni zlecano różne zadania. Często też odbywały się spotkania kadry z inżynierami z działów technicznych zakładów, podczas których przedstawiciele zakładów omawiali problemy techniczne, a kadra naukowa przedstawiała możliwości ich rozwiązywania i przeprowadzała w tym kierunku odpowiednie badania.

W początkach lat 80. z powodu wprowadzenia stanu wojennego sytuacja stawała się coraz trudniejsza. Jednak lata 90. i związany z nimi kryzys gospodarczy były najbardziej niekorzystne dla współpracy z przemysłem, tym bardziej, że wiele firm zostało sprywatyzowanych, głównym ich celem było utrzymanie się na rynku, a nie wspieranie badań naukowych. Tym bardziej, że w początkowym okresie przemian gospodarczych przedsiębiorstwa nie posiadały nadwyżek funduszy, które mogłoby przeznaczać na badania. Gdy sytuacja powoli się stabilizowała, na początku XXI wieku aktywność współpracy z przemysłem wzrosła.

Współpraca z przemysłem realizowana była przez prowadzenie badań zleconych dla przemysłu i wspólne opracowywanie rozwiązań technicznych procesów produkcyjnych, następnie uczenia włączyła się w akcję wspieranie rodzimego przemysłu w przygotowaniach się do wejścia do Unii Europejskiej, opracowania strategii rozwoju i kierunków innowacyjności tworząc i prowadząc fora innowacyjności, także przez pomoc pracowników uczelni w ramach Preinkubatora Akademickiego Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego, inkubatorów innowacyjności, wspólne tworzenie konsorcjów np. Konsorcjum Naukowo-Przemysłowe „ELA-MAT Podkarpackie", Konsorcjum Naukowo-Przemysłowego „Lot-Virtual-Lab., stowarzyszeń Wschodni Trójkąt Innowacji i Wiedzy, Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Dolina Lotnicza", dni otwarte firm oraz zawieranie umów o współpracy z przedstawicielami przemysłu.

Politechnika Rzeszowska jest również współorganizatorem konkursów, w których przyznawane są tytuły np. Lider Ekologii i Innowator Podkarpacia.

Preinkubator Akademicki Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego

Fot. 408. Preinkubator Akademicki Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego. Źródło: http://www.preinkubator.rzeszow.pl/.

Na terenie kampusu PRz znajduje się Preinkubator Akademicki Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego Aeropolis [2450] , który w ramach projektu „Preinkubator Akademicki Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego jest platformą tworzenia i rozwoju współpracy w zakresie innowacji". Preinkubator zorganizował „Targi Innowacji", które odbyły się 21 czerwca 2007 r. w siedzibie Preinkubatora przy ul. Poznańskiej 2c. Targi przygotowało Centrum Zarządzania Podkarpackim Parkiem Naukowo-Technologicznym „Aeropolis" Rzeszowskiej Agencji Rozwoju Regionalnego. „Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz budżetu państwa w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego"[2451].

Konsorcjum Naukowo-Przemysłowe „ELA-MAT Podkarpackie"

Politechnika Rzeszowska jest jednym z twórców powołanego 18 marca 2014 r. Konsorcjum Naukowo-Przemysłowe „ELA-MAT Podkarpackie"[2452], które powstało w celu

[2450] Preinkubator Akademicki – organ związany z Podkarpackim Parkiem Naukowo-Technologicznym (Aeropolis), powołany w celu udzielania wsparcia studentom, absolwentom i pracownikom naukowym uczelni do prowadzenia działalności biznesowej. http://www.preinkubator.rzeszow.pl/ (11.07.2020 r.).
[2451] M. Olejnik, *Targi innowacyjności z udziałem naszych studentów*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 9-10 (165-166), s. 24.
[2452] Europejskie Laboratorium Badawcze Nowych Materiałów ELA-MAT Podkarpackie – Konsorcjum, w skład, którego wchodzą Politechniki: Rzeszowska, Warszawska i Wrocławska oraz Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, Instytut Fizyki Jądrowej w Krakowie, Instytut Plazmy i Laserowej Mikrosyntezy, Narodowe Centrum Badań Jądrowych w Świerku, Fundacja Europejskie Centrum Przedsiębiorczości, Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego Dolina Lotnicza, Nano Carbon Sp. z o.o., firma Stalmech z siedzibą w Nowej Białej, Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego, powołane w celu stworzenia tzw. Joint European Laboratory, wyposażonego w intensywne źródło neutronów wysokoenergetycznych, infrastruktura laboratorium pracowałaby na rzecz budowy reaktora termojądrowego. https://elamat.portal.prz.edu.pl/ (11.07.2020 r.).

„budowy w Polsce międzynarodowej infrastruktury badawczej o nazwie Europejskie Laboratorium Badawcze Nowych Materiałów ELA-MAT Podkarpackie. Rolą Konsorcjum jest prowadzenie badań i ukierunkowanie przedsiębiorstw oraz jednostek naukowych sektora inżynierii materiałowej i energetyki na nowoczesne technologie, a także usprawnianie procesu ich opracowywania i wdrażania”[2453]. 13 stycznia 2015 r. odbyło się spotkanie członków Konsorcjum oraz prof. dr hab. Leszka Sirko, podsekretarza stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a także Władysława Ortyla, marszałka województwa podkarpackiego. W trakcie spotkania zapoznano wiceministra z założeniami i realizacją działań w ramach projektu oraz poinformowano go o przygotowaniach do zgłoszenia do konkursu przez Polskę w ramach agendy badawczej „Fusion for Energy”. Prof. dr hab. Leszek Sirko zapewnił o wsparciu Ministerstwa w zamierzeniach utworzenia Europejskiego Laboratorium Badawczego Nowych Materiałów ELA-MAT Podkarpackie.

Fot. 409. Konsorcjum Naukowo-Przemysłowe „ELA-MAT Podkarpackie”. Źródło: http://gospodarkapodkarpacka.pl/news/view/7876/ela-mat-nowoczesna-infrastruktura-badawcza-moze-powstac-na-podkarpaciu.

Wschodni Trójkąt Innowacji i Wiedzy (Lublin-Kielce-Rzeszów) – (edukacja-badania-gospodarka)

Wspierając idee rozwoju Polski południowo-wschodniej Politechnika Rzeszowska przystąpiła do stowarzyszenia Wschodni Trójkąt Innowacji i Wiedzy[2454]. Rektorzy wyższych

[2453] M. Kamler, *„ELA-MAT Podkarpackie” Spotkanie członków Konsorcjum Naukowo-Przemysłowego*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 3 (267) s. 11.

[2454] Wschodni Trójkąt Innowacji i Wiedzy - porozumienie podpisane przez władze 20 uczelni i instytutów naukowych, przy poparciu przedstawicieli władz lokalnych, o współpracy w celu ułatwienia pozyskiwania unijnych i międzynarodowych środków finansowych, integracji badań naukowych i ułatwieniu przepływu wiedzy

uczelni oraz dyrektorzy instytutów naukowo-badawczych z trzech województw lubelskiego, podkarpackiego i świętokrzyskiego spotkali się w siedzibie Lubelskiego Oddziału PAN. Zgodnie z ich deklaracją „Konsolidacja w południowo-wschodniej Polsce silnego ośrodka wiedzy i innowacji pozwoli kompleksowo rozwijać i wykorzystywać wspólny potencjał badawczo-rozwojowy regionów, zwłaszcza poprzez skuteczne aplikowanie o środki finansowe dostępne z funduszy i programów Unii Europejskiej oraz innych źródeł międzynarodowych. Mając to na uwadze, pragniemy niniejszym wyrazić całkowite poparcie dla inicjatywy Wschodniego Trójkąta Innowacji i Wiedzy” [2455] . Wojewodowie i marszałkowie tych województw również podpisali porozumienie 6 listopada 2006 r. o współpracy w ramach powstałego Wschodniego Trójkąta Innowacji i Wiedzy i zadeklarowali wsparcie dla tej idei.

Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Dolina Lotnicza”

11 kwietnia 2003 r. powołano Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Dolina Lotnicza”. „W skład klastra wchodzi 65 przedsiębiorstw, Instytut Lotnictwa, 5 politechnik, w tym: Rzeszowska, Warszawska, Lubelska, Śląska i Łódzka, Uniwersytet Rzeszowski, a także 6 szkół średnich mających za zadanie kształcenie kadr na potrzeby działających w regionie firm i opracowywanie najnowszych technologii produkcyjnych” [2456] . Jest to klaster przemysłowy zrzeszający kilkadziesiąt firm reprezentujących krajową branżę lotniczą i ma za zadanie wspieranie rozwoju polskiego przemysłu lotniczego.

i pogłębieniu współpracy między ośrodkami naukowo-badawczymi, a przedsiębiorstwami w trzech województw: lubelskiego, podkarpackiego i świętokrzyskiego. https://docplayer.pl/12754592-Wschodni-trojkat-innowacji-i-wiedzy-lublin-kielce-rzeszow-edukacja-badania-gospodarka.html (12.07.2020 r.).

[2455] M. Olejnik, *Wschodni Trójkąt Innowacji i Wiedzy*, „Gazeta Politechniki” 2007, nr 1-2 (157-158), s. 8.

[2456] M. Olejnik, *Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego z wizytą Inicjatywa Technologiczna*, „Gazeta Politechniki” 2007, nr 9-10 (165-166), s. 6,7.

Fot. 410. Dolina Lotnicza. Źródło: http://nanokatedra.univ.rzeszow.pl/projekt%20kluczowy%202.html.

Wydarzenie pn. „Dni Doliny Lotniczej" przygotowano 28 listopada 2008 r. „Wzięli w nim udział przedstawiciele zarządów takich znamienitych firm, jak WSK »PZL-Rzeszów«, MTU Aero Engines Polska, PZL Mielec, PZL Świdnik, Hispano-Suiza. […] Studenci z zainteresowaniem patrzyli na model działania silnika odrzutowego zaprezentowany przez rzeszowską WSK, przekładnie stosowane w silnikach dużych samolotów pasażerskich pokazane przez Hispano-Suiza oraz zapoznali się z technologią produkcji w MTU. PZL Mielec prezentował swój czołowy produkt, mianowicie samolot M-28 „Skytruck"[2457], a PZL Świdnik swoje śmigłowce. Stoisko wystawiła także Politechnika Rzeszowska – studenci prezentowali prace kół naukowych (m.in. samolot „Gacek"[2458], mobilne roboty, kamerę sterowaną za pomocą ruchów głowy, materiały kongresu AMEAC 2008 zorganizowanego przez rzeszowski oddział stowarzyszenia Euroavia[2459])".

[2457] M-28 „Skytruck" – zmodyfikowana wersja radzieckiego samolotu pasażersko-transportowego An-28. http://www.samolotypolskie.pl/samoloty/2384/126/PZL-M28-Skytruck2 (12.07.2020 r.).
[2458] „Gacek" – mały amatorski dwupłat**.** http://www.samolotypolskie.pl/samoloty/13937/126/WD-II-mod-Gacek (12.07.2020 r.).
[2459] Euroavia Rzeszów – oddział lokalnych międzynarodowej organizacji studenckiej Euroavia, skupiającej studentów lotnictwa. http://euroavia.prz.edu.pl/artykuly,12.html (12.07.2020 r.). P. Grzybowski, *Dni Doliny Lotniczej*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 1-2 (181-182), s. 12.

Fot. 411. Aeronet. Źródło: http://slideplayer.pl/slide/1218321/.

Politechnika Rzeszowska jako koordynator Centrum Zaawansowanych Technologii Aeronet – Dolina Lotnicza zorganizowała 10-11 lutego 2009 r. konferencję rozpoczynającą realizację prac badawczych w ramach Projektu Kluczowego pt. „Nowoczesne technologie materiałowe stosowane w przemyśle lotniczym". Uczestnikami konferencji byli przedstawiciele uczelni wyższych oraz „przedstawiciele wielu przedsiębiorstw zrzeszonych z SGPPL Dolina Lotnicza, takich jak: WSK „PZL-Rzeszów", PZL Świdnik, Pratt & Whitney Kalisz, Ultratech, Hispano-Suiza Polska, AVIO Polska, PZL Mielec, CEREL Boguchwała, VACAERO, firma Margański & Mysłowski, MTU Aero Engines Polska. Ich aktywny udział w dyskusji nad zadaniami badawczymi projektu pozwolił na uszczegółowienie programu badań służącego rozwojowi przemysłu lotniczego w Polsce"[2460].

W tym samym roku, 14-15 grudnia odbyła się II Konferencja Projektu Kluczowego „Nowoczesne technologie materiałowe stosowane w przemyśle lotniczym". Kierownik projektu prof. Romana Śliwa rozpoczęła obrady, a następnie „liderzy merytoryczni głównych

[2460] P. E. Jagiełowicz, *Nowoczesne technologie w przemyśle lotniczym I Konferencja Inauguracyjna Projektu Kluczowego*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 4 (184), s. 3.

zadań badawczych przedstawili postępy prac w ramach tych 15 głównych zadań” [2461]. Zaprezentowano uzyskane wyniki badań naukowych z zakresu procesów inżynierii materiałowej, inżynierii powierzchni i nowoczesnych technik wytwarzania mających zastosowanie w przemyśle lotniczym.

W konkursie „Fundusze i Nauka” w kategorii *komercjalizacja badań*, Politechnika Rzeszowska została jego laureatem za realizację projektu „Nowoczesne technologie materiałowe stosowane w przemyśle lotniczym”. „Laureaci konkursu oraz wyróżnieni skorzystają z kampanii promocyjnej, która obejmie wydawnictwo albumowe promujące dobre praktyki, informacje w serwisach: www.funduszeonline.pl, www.proregio.org.pl, www.naukawpolsce.pap.pl oraz artykuły w prasie”[2462]. Wręczenie nagród odbyło się 8 grudnia 2010 r. w Warszawie.

III Konferencja Roczna Projektu Kluczowego nt. „Nowoczesne technologie materiałowe stosowane w przemyśle lotniczym” odbyła się 13-14 grudnia 2010 r. na PRz. „Grono uczestników konferencji liczyło ponad 200 osób, wśród których znajdowali się przedstawiciele 15 zespołów badawczych z 11 ośrodków naukowych (partnerów konsorcjum Centrum Zaawansowanych Technologii Aeronet – Dolina Lotnicza), przemysłu lotniczego z Polski oraz zaproszeni zagraniczni goście, reprezentujący firmy z Niemiec, Kanady i USA zrzeszone w Dolinie Lotniczej” [2463]. Omówiono wyniki realizacji dotychczasowych prac i przyszłych działań.

[2461] P. E. Jagiełowicz, *Nowoczesne technologie materiałowe stosowane w przemyśle lotniczym, II Konferencja Projektu Kluczowego*, „Gazeta Politechniki” 2010, nr 1-2 (193-194), s. 43.
[2462] M. Kwoka, A. Rzucidło, *Politechnika Rzeszowska głównym laureatem konkursu „Fundusze i Nauka”*, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 1-2 (205-206), s. 4.
[2463] M. Kwoka, *Nowoczesne technologie materiałowe stosowane w przemyśle lotniczym III Konferencja Projektu Kluczowego,* „Gazeta Politechniki” 2011, nr 3 (207), s. 15.

Fot. 412. Projekt Kluczowy Nowoczesne technologie materiałowe stosowane w przemyśle lotniczym. Źródło: https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=http%3A%2F%2Faeronet.pl%2Fczerwiec_2011%2Fprezentacje%2F%2FStan%2520PKAERO%252012.06.2011VER.ppt.

Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Dolina Lotnicza" utworzyło Fundację Wspierania Edukacji[2464], która została zarejestrowana 27 listopada 2012 r., a PRz została jej patronem. „Pierwszymi darczyńcami Fundacji firmami, które wsparły tę wspólną inicjatywę, są cztery podmioty należące do Korporacji United Technologies: WSK »PZL-Rzeszów« S.A., WSK »PZL Mielec« (Sikorsky), Pratt&Whitney Aero Power Rzeszów (dawny Hamilton Sundstrand) oraz UTC Aerospace (dawny Goodrich Krosno-Rzeszów). To właśnie te firmy przekazały kwotę 200 000 zł. Pozwoli to na kontynuację programów edukacyjnych dla młodzieży"[2465], takich jak Politechnika Dziecięca (organizowanie zajęć dla dzieci w wieku 7-12 lat w formie studiów z semestrami i indeksami, 10 sesji na rok i sześć sesji wyjazdowych do miast regionu), pokazy z fizyki „Odlotowa Fizyka" dla młodzieży szkół ponadpodstawowych (50 dwugodzinnych sesji w roku) oraz pokazy z fizyki dla młodzieży szkół średnich „Sugestia" (także 50 dwugodzinnych sesji w roku).

Politechnika Rzeszowska przez wiele lat była laureatem konkursu „Jakość Roku" w kategorii projekty naukowo-badawcze. Tak też było podczas konkursu „Jakość Roku 2012".

[2464] Fundacja Wspierania Edukacji – organizacja powołana w 2012 r. przez Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Dolina Lotnicza", w celu poszerzenia i rozwinięcia oferty programów edukacyjnych do dzieci i młodzieży. https://dolina-wiedzy.pl/ (12.07.2020 r.).
[2465] Ł. Szuba, *Fundacja Wspierania Edukacji przy Stowarzyszeniu „Dolina Lotnicza"*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 4 (232), s. 11.

„Uczelnia uzyskała tytuł „Jakość Roku Złoto" za efekty realizacji projektu kluczowego pn. „Nowoczesne technologie materiałowe stosowane w przemyśle lotniczym – PKAERO"[2466], jako koordynator konsorcjum projektowego partnerów Centrum Zaawansowanych Technologii AERONET Dolina Lotnicza"[2467].

W skład Stowarzyszenia Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego Dolina Lotnicza po 13 latach od założenia wchodziło już 150 podmiotów. W 2012 r. klaser został uznany przez Ministerstwo Gospodarki jako jeden z siedmiu kluczowych klastrów przemysłowych w Polsce.

Stowarzyszenie zorganizowało kolejną branżową konferencję „Dolina Start-upów[2468]", która odbyła się 11 maja 2016 r. w Inkubatorze Przedsiębiorczości na terenie Parku Naukowo-Technologicznego Aeropolis. W konferencji wzięli udział przedstawiciele członków Stowarzyszenia oraz zaproszeni goście, podczas jej trwania zaprezentowano ideę rozwoju projektów start-upowych w regionie. „Głównym celem i puentą ich wypowiedzi było zainicjowanie oraz zmotywowanie do rozwoju podkarpackiej społeczności młodych przedsiębiorców. Uczestnicy spotkania wysłuchali prezentacji przygotowanych przez ludzi reprezentujących m.in. Google Campus Warsaw[2469] i MIT EFP, którzy mówili o wizji i działaniach na rzecz wspierania projektów nowych, innowacyjnych biznesów"[2470].

Stowarzyszenie na rzecz Innowacyjności i Transferu Technologii „Horyzonty"

Stowarzyszenie na rzecz Innowacyjności i Transferu Technologii „Horyzonty"[2471] to kolejna organizacja działająca przy Politechnice Rzeszowskiej. Realizowała różne projekty, m.in. „Innowator Akademicki", w ramach programu „Kreator Innowacyjności wsparcie innowacyjnej przedsiębiorczości akademickiej" (Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego współfinansowało ten projekt). „Głównym celem projektu „Innowator Akademicki" jest komercjalizacja wyników wybranych prac badawczych Politechniki Rzeszowskiej. […]

[2466] Więcej: http://pkaero.prz.edu.pl/sprawozdania/1-konferencja/zb3.pdf (12.07.2020 r.).
[2467] A. Rzuciło, *Jakość Roku - Złoto dla Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 5 (233), s. 3.
[2468] Start-up – tymczasowa organizacja lub innowacyjne przedsiębiorstwo. https://businessinsider.com.pl/technologie/co-to-jest-startup-rodzaje-startupow/kt2g4cd (12.07.2020 r.).
[2469] Google Campus Warsaw – organizacja wspierająca startujące start-upy. https://www.campus.co/warsaw/ (12.07.2020 r.).
[2470] Ł. Szuba, *Dolina Lotnicza otworzyła drzwi społeczności start-upowej na Podk*arpaciu, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 6-7 (270-271), s. 24.
[2471] Stowarzyszenie na Rzecz Innowacyjności i Transferu Technologii „Horyzonty" w Rzeszowie – organizacja powstała w 2001 r. w celu promocji, rozwoju i wdrażania innowacyjności w regionie południowo-wschodniej Polski. http://www.horyzonty.man.rzeszow.pl/ (13.07.2020 r.).

Jednym z wielu działań mających na celu wspieranie przedsiębiorczości akademickiej był konkurs pt. „Wizja firmy innowacyjnej", skierowany do kadry naukowej i studentów Politechniki Rzeszowskiej. Uczestnicy konkursu mieli za zadanie przedstawienie własnej koncepcji innowacyjnej firmy"[2472]. Komisję Konkursową tworzyli: przewodniczący Komisji prorektor ds. nauki PRz dr hab. inż. Jacek Kluska, prof. PRz, prorektor ds. kształcenia prof. dr hab. inż. Leszek Woźniak, zastępca dyrektora Departamentu Rozwoju Regionalnego dr Teresa Pasterz[2473], dyrektor Urzędu Statystycznego w Rzeszowie dr Marek Cierpiał-Wolan[2474] oraz prezes Stowarzyszenia „Horyzonty" Kazimierz Tuszyński[2475].

Wygrała wizja firmy, której tematem było „Innowacyjne oświetlenie typu LED (*Light emitting diode*)" studenta kierunku *logistyka* Macieja Kloca, zakładająca zastosowanie diod elektroluminescencyjnych. Druga nagrodę uzyskała praca Agnieszki Jędrusik, studentki studiów doktoranckich na kierunku *budowa i eksploatacja maszyn* pt. „Działalność gospodarcza w zakresie wdrażania systemów jakościowych, zintegrowanych systemów zarządzania". Doceniono również pracę Adriana Karbownika, studenta kierunku *zarządzanie i inżynieria produkcji* pt. „Wytwarzanie elektrowni wiatrowych o mocy 10 kW" z zastosowaniem układu sterującego pracę wirnikami oraz specjalnym oprogramowaniem sterującym pracą elektrowni. Uzyskana energia byłaby wystarczająca na potrzeby energetyczne domu jednorodzinnego o pow. 200 m2. Nagrodzona została także praca doktoranta *technologii chemicznej* Rafała Wachlarza „Usługi związane z wdrażaniem nowych i ulepszeniem dotychczasowych projektów produkcji wyrobów (dla przetwórstwa tworzyw sztucznych, w szczególności wykorzystujące techniki formowania wtryskowego)".

Kolejny projekt realizowany przez Stowarzyszenie nosił nazwę „Innowacja Akademicka". Głównym jego celem była promocja wyników wybranych prac badawczych Politechniki Rzeszowskiej i Uniwersytetu Rzeszowskiego. „W ramach projektu wybrano 11 prac przeznaczonych do komercjalizacji. Wśród nich znalazły się:

[2472] A. Ordyna, K. Tuszyński, *„Innowator Akademicki"*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 3 (195), s. 16.
[2473] Dr Teresa Pasterz (zm. 2010) – pełnomocnik Zarządu Województwa Podkarpackiego ds. Regionalnej Strategii Innowacji i zastępca dyrektora Departamentu Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie. https://nowiny24.pl/wizja-firmy-innowacyjnej-wg-studentow-prz/ar/c3-10222390 (13.07.2020 r.).
[2474] Dr Marek Cierpiał-Wolan – dyrektor Urzędu Statystycznego w Rzeszowie i nauczyciel akademicki Uniwersytetu Rzeszowskiego, specjalista w zakresie Benchmarkingu i metody wyrównań sezonowych wykorzystywane w rachunkach narodowych, wykorzystanie modelowania ekonometrycznego do szybkich szacunków PKB, modelowanie procesów gospodarczych w warunkach niedoskonałości informacji, przy użyciu metod taksonomicznych. http://www.we.ur.edu.pl/wydzial/jednostki-organizacyjne/katedra-metod-ilosciowych-i-informatyki-gospodarczej/pracownicy/dr-marek-cierpial-wolan (13.07.2020 r.).
[2475] Kazimierz Tuszyński – prezes Stowarzyszenia „Horyzonty", od 2019 r. właściciel firmy Kazimierz Tuszyński – Doradztwo Gospodarcze. https://www.biznesfinder.pl/rzeszow-kazimierz-tuszynski-7730313.html (13.07.2020 r.).

- moduł koryta odwodnieniowego,
- nastawna rampa do pokonywania przeszkód poprzecznych,
- sedymentacyjne koryto odwodnieniowe,
- sposób dokładnego wykrawania elementów z blach i otworów oraz wykrojnik do realizacji tego sposobu,
- układ do utylizacji zużytego oleju roślinnego w procesie zasilania silnika o zapłonie samoczynnym,
- urządzenie do bezkłowego statycznego nagniatania powierzchni walcowych,
- urządzenie do bezodpadowego cięcia rur kwadratowych,
- urządzenie do diagnostyki stawu skokowego,
- wieloczłonowy robot chirurgiczny do wspomagania chirurgii małoinwazyjnej,
- wirówka przeciążeniowa do badania i określania przydatności zespołów lub podzespołów, zwłaszcza mechanicznych, elektromechanicznych lub elektronicznych, w warunkach przeciążeniowych,
- wykorzystanie sztucznej inteligencji do monitorowania jakości wody w rzekach"[2476].

Normy do wykonywania zadań

Politechnika Rzeszowska oprócz świetnie wyszkolonej kadry, wyposażonych w nowoczesny sprzęt laboratoriów posiada również normy i dzięki temu może przeprowadzać wiele badań dla firm np. Katedra Technologii Maszyn i Organizacji Produkcji, posiadając normę ISO 9001 certyfikowaną przez Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S.A., wykonująca na potrzeby klienta prace, dba o zachowanie zasad i staranności zgodnie z wymogami normy. „Jedną z ostatnich prac dla klienta z Niemiec – firmy Sommer Fahrzeugbau GmbH & CoKG Bielefeld[2477] – było przeprowadzenie badań zmęczeniowych uchwytu mocującego zderzak boczny naczepy samochodowej, w celu potwierdzenia poprawności rozwiązań konstrukcyjnych zastosowanej technologii (m.in. spawania) i umożliwienie rozpoczęcia produkcji seryjnej"[2478].

[2476] M. Rzeszutek, *Innowacja akademicka*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 4-5 (208-209), s. 19.
[2477] Firma SOMMER Fahrzeugbau GmbH & CoKG Bielefeld - producent nadbudówek i przyczep do pojazdów użytkowych o różnych wzorach. http://www.sommer-online.de/ (15.07.2020 r.).
[2478] S. Prucnal, *Z myślą o satysfakcji klienta*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 9-10 (165-166), s. 21.

Oprogramowania

Politechnika Rzeszowska współpracuje z firmami w dziedzinie nowoczesnego oprogramowania np. współpraca Politechniki Rzeszowskiej i firmy PRAXIS[2479] rozpoczęła się w 2009 r. Firma ta powstała w 1965 r. i zajmuje się dostarczaniem systemów alarmowania oraz sterowania statków (rocznie w prawie 200 statkach jest montowany system Mega-Guard[2480]). „Pakiet inżynierski CPDev (*Control Program Developer*) [2481] rozwijany w Katedrze Informatyki i Automatyki stał się elementem oprogramowania systemu *Mini-Guard Ship Alarm and Control System* produkowanego przez holenderską firmę PRAXIS Automation Technology z Lejdy. CPDev służy do programowania, testowania i uruchamiania rozproszonych systemów sterowania, zgodnie z normą IEC 61131-3 (PN-EN)"[2482].

W lutym 2012 r. przedstawiciele Katedry – prof. L. Trybus, dr inż. B. Trybus, mgr inż. J. Sadolewski[2483], M. Jamro przebywali w siedzibie firmy w Holandii, gdzie zaprezentowali prace nad rozwojem CPDeva. W rezultacie Politechnika Rzeszowska i PRAXIS AT. zawarły dwuletnią umowę o współpracy nad rozwojem oprogramowania. „Można ją uznać za dowód umacniania się pozycji PRz, bo nieczęsto zachodnie firmy interesują się krajowymi pracami badawczo-rozwojowymi"[2484].

W kwietniu 2014 r. podczas spotkań z przedstawicielami firmy „uzgodniono, że środowisko CPDev zostanie rozszerzone o optymalizację pamięci, narzędzia do szybkiego uruchamiania programów, możliwość wykonywania programów na platformie Windows Embedded itd. Politechnika Rzeszowska opracuje również prototypowe oprogramowanie autopilota okrętowego z tzw. filtracją Kalmana" [2485], ze względu na fakt, że według przedstawicieli firmy, autopilot z filtrem Kalmana powinien efektywniej sterować statkiem, szczególnie w trudnych warunkach burzowych.

[2479] Praxis – dystrybutor nośników magnetycznych, materiałów eksploatacyjnych do drukarek i kopiarek oraz części serwisowych do urządzeń biurowych. https://praxis.pl/pl/praxispl/o-firmie.html, (15.07.2020 r.).
[2480] Mega Guard – system kontroli i monitorowania statków. http://www.terasaki.com.sg/images/pdfs/Mega-Guard_E-series_Machinery_Control_&_Monitoring_System.pdf
[2481] Pakiet inżynierski CPDev – pakiet przeznaczony do programowania sterowników PLC/PAC zgodnie z normą PN/EN 61131-3 (IEC). https://www.e-tronix.eu/14,pakiet-cpdev-i-codesys.html (15.07.2020 r.).
[2482] L. Trybus, *Oprogramowanie opracowane w Katedrze Informatyki i Automatyki będzie stosowane na statkach*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 7-9 (211-213), s. 8.
[2483] Dr inż. Jan Sadolewski (1983) – nauczyciel akademicki w katedrze Informatyki i Automatyki. https://jsad.v.prz.edu.pl/ (15.07.2020 r.).
[2484] W. Malska, *Umowa z Holendrami o współpracy nad rozwojem oprogramowania*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 5 (221), s. 10, 11.
[2485] W. Malska, *Kontynuacja współpracy z Holendrami*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 4 (244), s. 13.

PRz zawarła również umowę z firmą Industrial Control Links (ICL) z Kalifornii[2486] o współpracy nad wdrożeniem pakietu programowania CPDev w urządzeniach sterujących tej firmy w październiku 2014 r. „Są one stosowane w systemach monitorowania, alarmowania i sterowania obiektami rozłożonymi na dużym obszarze, jak instalacje wodno-ściekowe w aglomeracjach miejskich, stacje przesyłu ropy oraz gazu itp. Urządzenia ICL mają szczególnie rozbudowane łącza komunikacyjne, umożliwiające także dostęp przez smartfony i tablety. Umowa przewiduje rozbudowę pakietu CPDev m.in. o ładowanie i uruchamianie przez Ethernet programów kompilowanych przez CPDev"[2487].

Projekt High Intensity Radiated Field Synthetic Environment

Politechnika Rzeszowska aktywnie uczestnicy w międzynarodowych projektach kierowanych przez międzynarodowe konsorcja. Jednym z nich był Projekt HIRF SE (*High Intensity Radiated Field Synthetic Environment*) [2488] realizowany w ramach 7. Programu Ramowego Unii Europejskiej i koordynowanego przez Alenia Aeronautica SpA [2489]. Europejskie konsorcjum tworzyło 44 partnerów z 11 krajów UE z dziedziny transportu lotniczego (w tym 12 uniwersytetów). Początkowo realizacja projektu była przewidywana na okres 24 miesięcy, jednak została przedłużony przez Komisję Europejską do 54 miesięcy. Budżet projektu wynosił 22 mln EURO.

W projekcie HIRF SE uczestniczyli naukowcy oraz inżynierowie z firm i uczelni: Evektor Spol. sro, Eurocopter Deutschland GmbH, Hellenic Aerospace Industry SA, EADS - Construcciones Aeronauticas SA, Oktal Synthetic Environment, Totalforsvarets Forskninginstitut, Politechniki Rzeszowskiej, firmy informatycznej QWED z Warszawy oraz PZL-Mielec. „Obiektem badań naukowych były małe statki powietrzne (samoloty: Falkon F7X DASSAV, CASA C-295 EADS, EV-55 EVECTOR, VUT100 COBRA EVECTOR, P180 AVANTI II Piaggio Aero Industries, M-28 PZL Mielec i helikoptery: AW139, EC145 Eurocopter), w których określano wpływ oddziaływania źródeł zaburzeń

[2486] http://www.iclinks.com/ (15.07.2020 r.).
[2487] W. Malska, *Umowa z amerykańską firmą ICL*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 1-2 (253-254), s. 11.
[2488] *Projekt High Intensity Radiated Field Synthetic Environment* (HIRF SE) – projekt mający na celu dostarczenie europejskiemu przemysłowi lotniczemu ram obliczeniowych umożliwiających uwzględnienie elektromagnetycznych aspektów konstrukcji płatowca na wczesnym etapie procesu projektowania. https://www.york.ac.uk/electronic-engineering/research/communication-technologies/projects/hirf-se/ (16.07.2020 r.).
[2489] Alenia Aeronautica SpA – włoska firma lotnicza. http://www.4dcogc-project.org/News/Public-documentation/The-IFATS-project-Innovative-Future-Air-Transport-System/IFATS-Contractors/Alenia-Aeronautica-S-p-A-Italy,i1544.html (16.07.2020 r.).

elektromagnetycznych o dużych poziomach radiacji na ich pokładowe systemy elektryczne i elektroniczne […]. Wynikiem tych prac jest poradnik ARP5583 – Guide to Certification of Aircraft in a High Intensity Radiated Field Environment, zawierający wytyczne z zakresu techniki projektowania systemów odpornych na HIRF"[2490].

Zespół pracowników Zakładu Systemów Elektronicznych i Telekomunikacyjnych w składzie: dr hab. inż. Włodzimierz Kalita, prof. PRz, dr inż. Kazimierz Kamuda[2491], dr inż. Dariusz Klepacki[2492], dr inż. W. Sabat[2493] miał opracować program do szacowania parametrów elementów pasożytniczych wielokrotnych wiązek przewodów elektrycznych. Na podstawie założeń opracowano i zweryfikowano, a następnie wdrożono program numeryczny CANCAN_2D. W należącym do Zakładu Laboratorium Kompatybilności Elektromagnetycznej zbadano wiązki kabli do samolotu VUT100 Cobra firmy Evektor z Czech oraz zespół systemu paliwomierza PPM-1B do samolotu M28 firmy PZL Mielec & UTC Sikorsky. Zespół zakończył realizację projektu w maju 2013 r.

Polski Oddział IEEE Electromagnetic Compatibility Society

Pracownicy Politechniki pełnia ważne funkcje w międzynarodowych organizacjach naukowych. Dr hab. inż. Grzegorz Masłowski, prof. PRz został wybrany przewodniczącym Polskiego Oddziału IEEE EMC-S[2494] w kadencji 2014-2015, a jego zastępcą dr inż. Dariusz Klepacki (Zakład Systemów Elektronicznych i Telekomunikacyjnych WEiI. „Sekcja Kompatybilności Elektromagnetycznej IEEE (The IEEE Electromagnetic Compatibility Society) jest największą światową organizacją skupiającą w swoich szeregach przedstawicieli nauki i przemysłu. Jej członkowie aktywnie uczestniczą w opracowywaniu nowych norm, narzędzi i metod pomiarowych służących do wyznaczania odporności urządzeń na zakłócenia elektromagnetyczne, jak również redukcji emitowanych zakłóceń" [2495]. W zakresie jej

[2490] W. Kalita, W. Kamuda, D. Klepacki, W. Sabat, *Projekt HIRF SE zakończony*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 11 (239), s. 17.
[2491] Dr inż. Kazimierz Kamuda (1971) – nauczyciel akademicki w Katedrze Systemów Elektronicznych i Telekomunikacyjnych na WEiI PRz, specjalista w dziedzinie kompatybilności elektromagnetycznej (EMC), systemów telekomunikacyjnych i techniki mikroprocesorowej. https://kazik.v.prz.edu.pl/ (16.07.2020 r.).
[2492] Dr inż. Dariusz Klepacki (1969) – nauczyciel akademicki w Katedrze Systemów Elektronicznych i Telekomunikacyjnych na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki PRz, specjalista w dziedzinie elektrotechniki i elektroniki (układy elektroniczne). https://dklepacki.v.prz.edu.pl/ (16.07.2020 r.).
[2493] Dr inż. Wiesław Sabat (1967) – nauczyciel akademicki w Katedrze Systemów Elektronicznych i Telekomunikacyjnych na WEiI PRz. https://wsabat.v.prz.edu.pl/ (16.07.2020 r.).
[2494] Polski Oddział IEEE Electromagnetic Compatibility Society (EMC-S) – światowa organizacja zajmująca się opracowywaniem i dystrybucją informacji, narzędzi i technik zmniejszania zakłóceń elektromagnetycznych. https://www.emcs.org/ (16.07.2020 r.).
[2495] D. Klepacki, *Naukowcy WEiI obejmują władzę w Polskim Oddziale IEEE - Sekcja Kompatybilności* Elektromagnetycznej, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 3 (243), s. 15.

zainteresowani jest także polityka zarządzania widmem elektromagnetycznym stymulujący rozwój telekomunikacji na świecie.

Umowy o współpracy

W 2007 r. Katedra Infrastruktury i Ekorozwoju rozpoczęła współpracę z firmą BEWA Systemy Oczyszczania Ścieków, producentem elementów budowlanych i urządzeń wykorzystywanych w inżynierii środowiska. „Efektem tej współpracy jest podpisanie dwóch umów o współwłasności praw do patentów, bowiem na ich podstawie firma BEWA może produkować urządzenia wytwarzające elementy systemów służących do odwodnienia terenów zurbanizowanych”[2496].

Siedem uczelni z Polski i Grupa Kapitałowa CIECH SA[2497] 8 stycznia 2009 r. podpisało umowę w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego. „Przedmiotem współpracy ma być pomoc środowisk naukowych w rozwiązywaniu bieżących problemów produkcyjnych, głównie w zakresie technologii chemicznej, ale także w prowadzeniu badan rozwojowych i realizacji badań w ramach projektów celowych na potrzeby poszczególnych zakładów przemysłowych wchodzących w skład Grupy CIECH. Ponadto, współpraca ta ma na celu taki dobór tematyki prac inżynierskich, magisterskich i doktorskich prowadzonych na uczelniach, aby uwzględniały one zagadnienia będące przedmiotem zainteresowania poszczególnych spółek”[2498]. Zgodnie z umową zakłady z Grupy CIECH miały za zadanie wspomaganie uczelni i jej rozwoju infrastruktury badawczej. Ponadto miały oferować praktyki dla studentów uczelni.

Ważne jest także utrzymywanie ważnych kontaktów z wybitnymi przedstawicielami firm. W dniach 11-15 października 2012 r. na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska naszej uczelni przebywał dyrektor jednego z największych biur projektowych w Katarze Fawzi Ismail[2499].

Katedra Infrastruktury i Ekorozwoju w lutym 2013 r. zawarła „umowę sprzedaży licencji na dwa rozwiązania autorstwa prof. dr hab. inż. Józefa Dziopaka[2500] i dr hab. inż.

[2496] J. Dziopak, D. Słyś, *Udział pracowników Katedry Infrastruktury i Ekorozwoju w XVI Międzynarodowych Targach Budownictwa Drogowego AUTOSTRADA-POLSKA*, „Gazeta Politechniki” 2010, nr 7-9 (199-201) s. 24.
[2497] Grupa Kapitałowa CIECH SA – przedsiębiorstwo produkcyjne działające w sektorze chemicznym, grupa kapitałowa jest m.in. drugim w Europie producentem sody kalcynowanej, największym polskim producentem środków ochrony roślin oraz największym polskim producentem soli warzonej. https://ciechgroup.com/grupa-ciech (18.07.2020 r.).
[2498] H. Galina, *Porozumienie z CIECH-em*, „Gazeta Politechniki” 2009, nr 3 (183), s. 3.
[2499] M. Kłos, *Wizyta gościa z Kataru na WBiIŚ* , „Gazeta Politechniki” 2012, nr 12 (228), s. 20.
[2500] Prof. dr hab. inż. Józef Dziopak (1947) – nauczyciel akademicki, były kierownik Katedry Infrastruktury i Ekorozwoju na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska PRz, specjalista w dziedzinie rozwoju teorii i doskonaleniu rozwiązań technicznych wykorzystywanych do efektywnego transportu i akumulacji wody

Daniela Słysia, prof. PRz[2501]. Podpisanie umów licencyjnych pomiędzy mgr. inż. Robertem Krysiakiem, przedstawicielem firmy KWH Pipe Poland[2502] (obecnie Uponor Infra) pełniącym obowiązki dyrektora Zakładu a prorektorem ds. nauki prof. dr hab. inż. Leonardem Ziemiańskim, zbiegło się w niedługim czasie z realizacją dokumentacji projektowej sieci kanalizacyjnej jednego z rzeszowskich osiedli mieszkaniowych"[2503]. Przedmiotem umowy były wielokrotnie nagradzane wynalazki „Retencyjny kanał ściekowy" oraz „Zbiornik retencyjny z samoczynnie regulowanym przepływem cieczy".

Umowa o współpracy zawarta 4 lutego 2015 r. przez władze Politechniki Rzeszowskiej i Zakłady Mechaniczne „Tarnów" S.A.[2504] przewidywała realizowanie wspólne projektów, przygotowanie programów stypendialnych i stażowy dla studentów oraz absolwentów PRz, merytoryczne wsparcie dla prowadzonych badań i udostępnienie ich wyników. „Zakłady Mechaniczne Tarnów S.A. od przeszło 60 lat są liczącym się producentem uzbrojenia dla Sił Zbrojnych RP, jak również odbiorców zagranicznych oraz kluczowym dostawcą systemów broni przeciwlotniczej, karabinów maszynowych, karabinów wyborowych, zdalnie sterowanych modułów uzbrojenia czy sprzętu szkolno-treningowego"[2505].

„Dzień Informacyjny Sektora Kosmicznego" w ramach działania Centrum Kompetencji PRz „Droga w Przestrzeń" zorganizowano 4 marca 2016 r. Polska Agencja Kosmiczna i Politechnika Rzeszowska podpisały umowa o współpracy. „Tak jak powiedział prezes Polskiej Agencji Kosmicznej, jest potrzeba wykształcenia dla sektora kosmicznego od dwóch do trzech tysięcy specjalistów inżynierów. To także nasze zadanie, tym bardziej, że inżynieria lotnicza i kosmiczna, przynajmniej w zakresie pewnych technologii, jest zbieżna" - powiedział

---

i ścieków w różnych systemach ich odprowadzania z terenów zurbanizowanych. Od 1993 r. rzeczoznawca Ministra Środowiska w zakresie gospodarki wodnej. https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/politechnika-rzeszowska-ma-nowego-profesora-honorowego-1424.html (17.07.2020 r.).

[2501] Prof. dr hab. inż. Daniel Słyś (1976) – specjalista z zakresu systemów kanalizacyjnych, zbiorników retencyjnych, zagospodarowania wód opadowych, optymalizacji systemów kanalizacyjnych, modelowania numerycznego systemów wodociągowych i kanalizacyjnych; kierownik Katedry Infrastruktury i Gospodarki Wodnej *na* Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska PRz.
https://inkubator.portal.prz.edu.pl/aktualnosci/art2,sukces-naukowcow-politechniki-rzeszowskiej-na-wystawie-iwis-2014.html (17.07.2020 r.).

[2502] KWH Pipe Poland – producent rur PE i PP do wodociągów i kanalizacji oraz zbiorników PE. https://www.wnp.pl/katalog/firma/kwh-pipe-poland-sp-z-o-o,5801.html (17.07.2020 r.).

[2503] J. Dziopak, D. Słyś, *Wdrożenie wynalazków Katedry Infrastruktury i Ekorozwoju*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 3 (243), s. 19.

[2504] Zakłady Mechaniczne „Tarnów" S.A. – przedsiębiorstwo działające od 1917 r. i produkujące uzbrojenie i sprzęt wojskowy (karabiny wyborowe i maszynowe, granatniki, moździerze, artyleryjskie i artyleryjsko-rakietowe zestawy przeciwlotnicze oraz sprzęt szkolno-treningowy). http://www.zmt.tarnow.pl/wordpress/ (15.07.2020 r.).

[2505] M. Kamler, *Umowa o współpracy z Zakładami Mechanicznymi „Tarnów" S.A.*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 3 (255), s. 13.

JM Rektor prof. Marek Orkisz, dodając, że uczelnia chciałaby się też zająć sprawami ogniw fotowoltaicznych”[2506].

Działalność biura firmy Jeppesen[2507] pracującego na rzecz na Boeing Company[2508] Politechnice Rzeszowskiej rozpoczęła się 9 listopada 2016 r. Firma „zajmuje się produkcją i utrzymaniem systemów informatycznych wspierających operacje lotnicze, m.in. nawigację i cyfrowe mapy lotnicze, chce zatrudniać studentów i absolwentów Politechniki Rzeszowskiej”[2509]. Jak podkreślała strona partnerska, wynika to z faktu kształcenia na bardzo wysokim poziomie studentów PRz z zakresu lotnictwa i informatyki.

Konsorcjum Naukowo-Przemysłowego „Lot-Virtual-Lab

29 kwietnia 2015 r. „PZL Mielec” i Politechnika Rzeszowska zawarły umowę o utworzeniu Konsorcjum Naukowo-Przemysłowego „Lot-Virtual-Lab”[2510]. „Jego celem będzie tworzenie warunków dla rozwoju i efektywnego zastosowania konstrukcji i technologii 3D w wyrobach polskiego przemysłu lotniczego, jak również zacieśnienie współpracy pomiędzy uczelniami technicznymi a przemysłem i wykorzystanie synergii tych środowisk”[2511].

[2506] P. Strzelczyk, *Dzień Informacyjny Sektora Kosmicznego w PRz - umowa pomiędzy PAK a PRz*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 4 (268), s. 22 23. Por. *Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza 1963-2017*, Rzeszów 2017.

[2507] Firma Jeppesen – przedsiębiorstwo specjalizujące się w zakresie kartografii i nawigacji lotniczej. https://ww1.jeppesen.com/main/corporate/company/about/about-jeppesen/boeing-service.jsp (11.07.2020 r.).

[2508] The Boeing Company – amerykański koncern lotniczy, zbrojeniowy i kosmiczny, https://www.boeing.com, (11.07.2020 r.).

[2509] A. Geniusz- Siuchnińska, A. Worosz, *Amerykański gigant sięga po talenty z Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 11-12(275-276), s. 24

[2510] Konsorcjum Naukowo-Przemysłowe „Lot-Virtual-Lab” – powstałe w celu wspierania zastosowania technologii 3D w wyrobach polskiego przemysłu lotniczego, oraz realizacji projektu badawczo-rozwojowego „Rozproszone Laboratorium Rozszerzonej i Wirtualnej Rzeczywistości dla Potrzeb Przemysłu Lotniczego i Kosmicznego” (Lot-Virtual-Lab) w ramach Centrum Kompetencji „Droga w Przestrzeń”, projektu koordynowanego przez PRz z Instytutem Autostrada Technologii i Innowacji (IATI). https://tvn24.pl/biznes/tech/uczelnie-i-przemysl-stworzyly-konsorcjum-dla-rozwoju-technologii-3d-ra537967-4457740 (15.07.2020 r.).

[2511] M. Kamler, *Powstało Konsorcjum Naukowo-Przemysłowe dla rozwoju technologii 3D*, „Gazeta Politechniki” 2015, nr 6-8 (258-260), s. 13.

Fot. 413. Konsorcjum Naukowo-Przemysłowego „Lot-Virtual-Lab. Źródło: https://cadnews.pl/news/921/konsorcjum-dla-rozwoju-technologii-3d/.

Doktoraty honoris causa Politechniki Rzeszowskiej (do 2016 r.)

Tabela 13. Doktoraty honoris causa Politechniki Rzeszowskiej (do 2016 r.)

L. p.	Imię i nazwisko	Data	Dziedzina naukowa, zakres naukowy
1	Prof. dr inż. Kazimierz Emil Oczoś	21 marca 2002 r.	Kształtowanie materiałów metalowych i niemetalowych
2	Prof. Klaus-Jürgen Bathe	6 listopada 2003 r.	Mechanika komputerowa, twórca znanego na świecie programu ADINA opartego na metodzie elementów skończonych
3	Prof. dr hab. inż. Stefan Węgrzyn	1 kwietnia 2004 r.	Automatyka, informatyka, twórca wielu dokonań z zakresu dynamiki układów automatyki
4	Prof. dr hab. inż. Józef Giergiel	31 marca 2005 r.	Identyfikacja układów mechanicznych, mechaniki i robotyki, w tym mikro – i nanorobotyki
5	Prof. dr hab. inż. Eugeniusz Świtoński	18 stycznia 2007 r.	Zagadnienia dynamiczne mechaniki ośrodków ciągłych, zastosowanie metod numerycznych w analizie stereomechanicznej konstrukcji maszynowych do biomechaniki i konstrukcji sprzętu medycznego
6	Prof. dr hab. inż. Krzysztof Jan Kurzydłowski	22 września 2009 r.	Nauka o materiałach, twórca podstaw teoretycznych projektowania materiałów i komputerowej analizy obrazów nano- i mikrostruktury
7	Prof. dr hab. inż. Zbigniew Jan Florjańczyk	21 października 2010 r.	Chemia i technologia polimerów oraz inżynieria materiałów i kompozytów polimerowych
8	Prof. dr hab. inż. Tadeusz Kaczorek	17 listopada 2011 r.	Automatyka i elektrotechnika, w szczególności w zakresie analizy i syntezy systemów sterowania oraz teorii układów dynamicznych, w tym układów o wielu zmiennych niezależnych, singularnych, bilingowych, ciągło-dyskretnych, dynamicznych układów dodatnich oraz układów niecałkowitego rzędu.

9	Prof. dr hab. inż. Stanisław Kuś	21 listopada 2013 r.	Budownictwo, projektant, autor wielu książek i publikacji, twórca polskiej szkoły kształtowania konstrukcji.
10	Prof. dr hab. inż. Małgorzata Witko	26 listopada 2015 r.	Chemia teoretyczna oraz kataliza heterogeniczna i homogeniczna, a także enzymatyczna, członek korespondent Polskiej Akademii Nauk

Źródło: opracowanie własne

Politechnika Rzeszowska – współorganizator konkursów

Lider Ekologii

12 grudnia 2008 r. Związek Komunalny „Wisłok”[2512] wraz z PRz zorganizował IX Galę Liderów Ekologii. „Gala stanowiła podsumowanie realizacji programu pn. „Ochrona Doliny Wisłoka”, gromadząc przedstawicieli władz miasta Rzeszowa, Urzędu Marszałkowskiego i Wojewódzkiego, organizacji proekologicznych, ekologów oraz lokalnych działaczy środowiskowych. Uczestnikami Gali byli także nauczyciele i uczniowie uczestniczący w edukacyjnych programach ZK »Wisłok«. Nie zabrakło również studentów z Uniwersytetu Rzeszowskiego i […] Politechniki”[2513] Rzeszowskiej.

Innowator Podkarpacia”[2514]

Laureaci konkursu „Innowator Podkarpacia” 2010 odebrali nagrody 18 listopada 2010 r. w bud. „S”. Galę wręczenia nagród połączono z XVII Podkarpackim Forum Innowacyjności. Forum przygotowała Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego i Politechnika Rzeszowska. „Konkurs jest przeznaczony dla [...] małych i średnich przedsiębiorstw z terenu województwa podkarpackiego, mających sukcesy w opracowaniu lub wdrażaniu innowacyjnych rozwiązań, m.in. usług czy technologii. Dzięki dofinansowaniu w ramach projektu Enterprise Europe Network, którego uczestnikiem jest CTI RARR S.A., udział w konkursie Innowator Podkarpacia 2010 był bezpłatny”[2515].

[2512] Związek Komunalny „Wisłok” – związek 23 gmin województwa podkarpackiego w dorzeczu rzeki Wisłok, powstały w 1993 r., którego od 1999 r. jednym z głównych celów było stworzenie wspólnego systemu gospodarki odpadami i wytyczenie spójnych kierunków działań na następne lata. https://frysztak.pl/gospodarka/docs/plan_gospodarki_odpadami.pdf (16.07.2020 r.).
[2513] A. Masłoń, *Gala Liderów Ekologii w Politechnice*, „Gazeta Politechniki” 2009, nr 3 (183), s. 19.
[2514] Innowator Podkarpacia – konkurs ogłaszany przez Rzeszowską Agencję Rozwoju Regionalnego (RARR) w celu wspierania i promocji innowacji. http://rarr.rzeszow.pl/projekty/innowator-podkarpacia/ (11.07.2020 r.).
[2515] M. Olejnik, *Innowator Podkarpacia 2010, XII Podkarpackie Forum Innowacyjności*, „Gazeta Politechniki” 2010, nr 12 (204) s. 15.

Fot. 414. Konkurs „Innowator Podkarpacia". Źródło: https://aeropolis.com.pl/pl/aktualnosci?start=345.

Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego i Politechnika Rzeszowska pod patronatem marszałka województwa podkarpackiego oraz wojewody podkarpackiego zorganizowały po raz trzynasty konkurs „Innowator Podkarpacia 2012". 18 grudnia 2012 r. wręczono nagrody laureatom. W kategorii mikroprzedsiębiorstwo nagrodzona została firma Nauka i Technika z Rzeszowa [2516] „za sterownik StTr-760-PLC, programowany w zintegrowanym środowisku inżynierskim CPDev (*Control Program Developer*) opracowany w Katedrze Informatyki i Automatyki PRz. Urządzenie jest przeznaczone dla przepompowni i oczyszczalni ścieków, węzłów ciepłowniczych, stacji redukcyjnych, serwerowni, węzłów sieci Wi-Fi itd."[2517].

Konkurs INFRAEKO

Katedra Infrastruktury i Ekorozwoju do programu II Ogólnopolskiej Konferencji Naukowo-Technicznej nt. „Infrastruktura komunalna a rozwój zrównoważony terenów zurbanizowanych INFRAEKO 2009", zapoczątkowała także konkurs INFRAEKO [2518] na najlepsze urządzenie, technologię, wdrożenie „Najlepszy wynik i pierwsze miejsce przypadły w udziale firmie Amitech Poland Sp. z o.o. [2519] za Zbiorniki GRP Flowtite retencyjno-odciążające typu SKU i SKO do retencji odcieków[2520],"[2521].

[2516] Nauka i Technika (NiT) – firma działająca od 1992 r. specjalizująca się w obszarze automatyki przemysłowej. https://www.nit.pl/o-firmie/ (16.07.2020 r.).
[2517] B. Trybus, *Sterownik firmy NiT programowany w środowisku CPDev opracowanym w PRz*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 2-3 (230-231), s. 15.
[2518] Konkurs INFRAEKO – konkurs na najlepsze urządzenie, technologię, wdrożenie i zrealizowany obiekt, https://inzynieria.com/wodkan/wiadomosci/13466,infraeko-2009 © inzynieria.com (16.07.2020 r.).
[2519] Firma Amitech Sp. z o.o., więcej: http://www.nbi.com.pl/assets/NBI-pdf/2013/6_51_2013/pdf/6_Amitech_zbiorniki_retencyjne_grp_flow.pdf (16.07.2020 r.).
[2520] Zbiorniki retencyjno-odciążające GRP Flowtite – zbiorniki „do miejscowego i chwilowego gromadzenia ścieków deszczowych lub ogólnospławnych w czasie bardzo intensywnego deszczu oraz ich odprowadzania z odpowiednim opóźnieniem do oczyszczalni ścieków, a nadmiaru bezpośrednio do odbiornika". http://www.nbi.com.pl/assets/NBI-pdf/2009/4_25_2009/pdf/37_amitech.pdf (16.07.2020 r.).
[2521] J. Dziopak, *Rola retencji w modernizowanych systemach kanalizacyjnych*, „Gazeta Politechniki", 2010, s nr 1-2 (193-194),. 41.

Fot. 415. Konferencja INFRAEKO 2014. Źródło: http://www.infraeko2014.prz.edu.pl/

Inkubatory innowacyjności

Uczelnia jest także centrum innowacyjności poprzez stworzenie inkubatorów innowacyjności [2522] . Do zadań inkubatorów innowacyjności należy m.in. umożliwienie naukowcom komercjalizacji ich badań i rozwiązań, a przedsiębiorcom wykorzystanie uzyskanych wyników badań. W ramach istniejącego projektu w PRz przeprowadzono dwa konkursy, którego laureatom zapewniono wsparcie w dziedzinie komercjalizacji następujących wynalazków-urządzeń:

Fot. 416. Inkubatory innowacyjności. Źródło: http://inkubator.prz.edu.pl/galeria/.

- urządzenie do oczyszczania wód opadowych,
- odwodnieniowy wpust separacyjny,
- siatkowe złoże biologiczne,
- kurtyna do zasiedlania biomasy immobilizowanej,

[2522] Inkubatory innowacyjności – podmioty działające na rzecz nauki, prowadzące działalność komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych, inicjatorzy współpracy środowiska naukowego z otoczeniem gospodarczym. https://www.archiwum.nauka.gov.pl/projekty-i-inicjatywy/inkubator-innowacyjnosci-plus.html (11.07.2020 r.).

- analiza efektywności hydroelastycznej płetwy mieczowej dla regatowej łodzi żaglowej,
- wizyjna myszka ekranowa Blink-Mouse obsługiwana za pomocą mrugnięć wraz z interfejsem programistycznym do detekcji mrugnięć,
- kuchenna mieszarka do powideł,
- opracowanie technologii termoplastycznej masy szpachlowej,
- technologia wytwarzania kompozytowych kół zębatych o dowolnych zarysach w matrycach silikonowych,
- system mocowania łopatki silnika lotniczego dla automatyzacji pomiarów,
- opracowanie metodyki podwyższania dokładności modeli kół zębatych wytwarzanych z zastosowaniem metod addytywnych,
- mobilna izolacja termiczna, absorpcyjno-refleksyjna,
- wpływ teksturowania gładzi cylindrowej na zmiany parametrów silnika żużlowego
- metodyka projektowania i wytwarzania modeli medycznych twarzoczaszki o wysokiej dokładności,
- technologia wytwarzania elastycznych pianek poliuretanowych zawierających nanonapełniacze,
- mobilne urządzenie ułatwiające przesiadanie osobom niepełnosprawnym,
- wózek zwłaszcza dla osób niepełnosprawnych,
- sposób wspomagania metody osadu czynnego w sekwencyjnym reaktorze porcjowym.

Wsparcie polegało na tym, że „przygotowano materiały promujące usługi i wynalazki PRz oraz prezentowano je na targach branżowych i wystawach wynalazczości, takich jak m.in.: Aviation Valey Day 2014, Autostrada 2014, Rehabilitacja 2014, Inno-Tech EXPO 2014, International Warsaw Invention Show 2014, Technicon Innowacje 2014, Brussels Innova 2014 oraz na Giełdzie Wynalazków Nagrodzonych w 2014 r. na Światowych Wystawach Wynalazczości”[2523].

Innowacyjność polega także na wymianie myśli i doświadczeń, realizowaniu wspólnych przedsięwzięć. Takie możliwości dawało porozumienie zawarte z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych (ZUS). „Serwery ZUS obsługujące Kompleksowy System Informatyczny

[2523] P. Okarmus, *Realizacja projektu „Inkubator Innowacyjności”*, „Gazeta Politechniki” 2015, nr 4 (256), s. 18.

Zakładu należą do największych w Europie i podlegają ciągłym modyfikacjom. Wymaga to odpowiedniej infrastruktury technicznej i zatrudnienia wysoko wyspecjalizowanej kadry"[2524]. Zawarta umowa zapewniały korzyści obu stronom: zapewniała studentom Politechniki Rzeszowskiej możliwość odbycia staży i praktyk, a pracownikom PRz prowadzenie badań korzystając z nowoczesnych urządzeń i oprogramowania serwerów ZUS-u. Zakład Ubezpieczeń Społecznych dzięki pracy studentów i pracowników mógł uzyskać oszczędności wykorzystując rezultaty ich prac badawczych.

Założenia polityki UE w dziedzinie potrzeb energetycznych dotyczą ograniczenia o 20% produkcji energii pierwotnej przez zmniejszenie zużycia paliw kopalnych oraz obniżenia o 20% emisji gazów cieplarnianych i wzrostu także o 20% udziału w produkcji energii ze źródeł odnawialnych. „W Politechnice Rzeszowskiej od kilku lat trwają prace wdrożeniowe opracowanej technologii zagospodarowania komunalnych osadów ściekowych do produkcji roślin energetycznych[2525] przeznaczonych na cele przemysłowe. Zespół wdrażających składa się z pracowników Zakładu Oczyszczania i Ochrony Wód WBiIŚ, Katedry Przeróbki Plastycznej WBMiL oraz członków Spółdzielczej Grupy Producentów Roślin Energetycznych z siedzibą w Boguchwale"[2526].

Politechnika Rzeszowska brała udział w konkursie przygotowanym przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego „Inkubator Innowacyjności" i ze względu na aktywność została nagrodzona 30 stycznia 2014 r. Laureaci otrzymali po 1,5 mln zł. „Kwota ta ma pomóc naukowcom wdrażać innowacyjne rozwiązania. Nagrodzone uczelnie będą także prowadzić analizy dotyczące zapotrzebowania na poszczególne wynalazki, pomagać w wycenie własności przemysłowej oraz weryfikować możliwości uzyskania ochrony patentowej"[2527]. Centrum Innowacji i Transferu Technologii Politechniki Rzeszowskiej[2528] było odpowiedzialne za realizację projektu, który był realizowany od lutego 2014 r. do września 2015 r.

[2524] M. Olejnik, *Porozumienie Politechniki z ZUS-em*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 4-5 (208-209), s. 16.
[2525] Więcej: http://www.e-gospodarkaodpadami.pl/rynek/kierunki-zagospodarowania-osadowsciekowych-w-polsce/ (11.07.2020 r.).
[2526] W. Niemiec, Technologia zagospodarowania osadów ściekowych w produkcji roślin energetycznych i przemysłowych, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 2-3 (230-231), s. 20.
[2527] K. Hadała, *Politechnika laureatem konkursu „Inkubator Innowacyjności"*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 3 (243), s. 14.
[2528] Centrum Innowacji i Transferu Technologii Politechniki Rzeszowskiej (CITT PRz) – jednostka organizacyjna PRz, której celem jest łączenie nauki z biznesem poprzez prowadzenie działań wykorzystywania potencjału intelektualnego i badawczego Uczelni, wsparcie działalności gospodarczej środowiska akademickiego lub pracowników Uczelni i studentów będących przedsiębiorcami. https://przemysl.prz.edu.pl (11.07.2020 r.).

Aktywność studencka we współpracy z przemysłem

Studenci również przejawili duża inicjatywę w tworzeniu dialogu nauki z przemysłem. Samorząd Studentów Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska przygotował dni firmy Murator Plus[2529], które odbyły się 13 kwietnia 2000 r. W wydarzeniu udział wzięły firmy branży budowlanej, m.in.: Rigips, Amtech, Wacker, Unitrend i Nemetschek. W ramach seminariów prowadzono rozmowy na temat: zasad projektowania i wykonania obiektów budowlanych w technologii Sunday, systemu Amtech, systemów suchej zabudowy Rigips, inżynierskiego oprogramowania do projektowania konstrukcji żelbetowych i „wykonania obliczeń statystycznych Mes – Nemetschek"[2530], jak również używanie folii dachowa wysoko paroprzepuszczalnej Du Pont i systemu dachu odwróconego na bazie ekstradowanego pokstyrenu Unitrend.

Dni otwarte firm

Zakład Systemów Elektronicznych i Telekomunikacyjnych wraz z firma Tespol[2531] z Wrocławia przygotowali Dni Otwarte firmy Tektronix[2532]. Odbyły się one 17 maja 2007 r. w sali Senatu w związku z wieloletnią współpracą Tespol z Tektronixem. „Firma Tespol jest przedstawicielem handlowym czołowych, światowych producentów aparatury kontrolno-pomiarowej, takich jak: Advantest, Tektronix, Pendulum, Rohde & Schwartz, z którymi związana jest wieloletnimi umowami serwisowymi i dystrybutorskimi. Od września 2003 r. jest wyłącznym dystrybutorem aparatury kontrolno-pomiarowej firmy Tektronix na terenie Polski" [2533] . Studenci Wydziału Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury zorganizowali 8 grudnia 2015 r. „w bud. „P" stoisko promocyjne firmy Skanska[2534], której ambasadorzy działają w Politechnice Rzeszowskiej"[2535].

Projekty

Do czerwca 2005 r. „Pilotażowy Projekt Foresight" był realizowany w Ministerstwie Nauki i Informatyzacji w polu badawczym „Zdrowie" – był to I etap Narodowego Programu

[2529] Firma Murator Plus – portal budowlany dla profesjonalistów. https://firma-murator.*pl* (16.07.2020 r.).
[2530] J. Kaleta, „Gazeta Politechniki", *Dni Muratora Plus,* „Gazeta Politechniki" 2000, nr 6-8 (78-80), s. 22.
[2531] Firma Tespol – autoryzowany przedstawiciel producentów aparatury kontrolno-pomiarowej oraz systemów radiokomunikacyjnych. https://tespol.com.pl (15.07.2020 r.).
[2532] Firma Tektronix – dostawca rozwiązań pomiarowych. https://pl.farnell.com/b/tektronix (15.07.2020 r.).
[2533] W. Sabat, *Dni Otwarte firmy Tektronix w Politechnice,* „Gazeta Politechniki" 2007, nr 6-8 (162-164), s. 24.
[2534] Firma Skanska – międzynarodowe przedsiębiorstwo budowlane założone w 1887 r. w Szwecji. https://www.skanska.pl (17.07.2020 r.).
[2535] M. Oleszko, *Skanska w Politechnice*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 1-2 (265-266), s. 36.

Foresight. W stycznia 2006 r. rozpoczęto II etap programu w dziedzinach, takich jak Zrównoważony Rozwój Polski, Technologie Informacyjne i Telekomunikacyjne oraz Bezpieczeństwo. Celem programu jest zmiana kierunków badań i rozwoju dostosowanego odpowiednio do realiów gospodarczych. Realizowany jest on ze środków Unii Europejskiej jako projekt ministra nauki i szkolnictwa wyższego. W konferencji brał także udział ówczesny prorektor PRz, prof. Leszek Woźniak[2536], kierownik Katedry Przedsiębiorczości, Zarządzania i Ekoinnowacyjności na Wydziale Zarządzania i Marketingu, który wyjaśniał metodykę i znaczenie projektu. Prof. L. Woźniak jest ekspertem przy Podkarpackim Urzędzie Marszałkowskim w zakresie zagospodarowania odpadów.

1 października 2010 r. PRz, będąc członkiem konsorcjum rozpoczęła realizację projektu badawczego AIM² Advanced in Flight Measurement Technik [2537] w ramach 7. Programu Badawczego EU. Program był koordynowany przez German Aerospace Center oraz realizowany z firmami lotniczymi, jak: Piaggio (Włochy), ONERA (Francja), Evektor (Czechy), MPI (Rosja), Airbus (Francja), Avia Propeller (Czechy), Cranfield University (Anglia), SNL (Holandia). „Celem projektu jest ukierunkowanie prac badawczych na rozwój optycznych technik pomiarowych umożliwiających pomiar parametrów cieplnych, przepływowych i odkształceń powierzchni z mikroskalową dokładnością oraz wypracowanie standardów pozwalających na stosowanie tych nowatorskich technik do badań samolotów w locie na skalę przemysłową”[2538].

Kolejna edycja Spinaker Wiedzy II [2539] (Regionalny program wsparcia przedsiębiorczości akademickiej) była adresowana „do osób zainteresowanych zdobyciem lub poszerzeniem wiedzy z zakresu przedsiębiorczości akademickiej, zarządzania prawem własności intelektualnej i przemysłowej oraz umiejętności niezbędnych do założenia firmy spin off/out, zamieszkałych na terenie Podkarpacia i związanych z tutejszym środowiskiem akademickim”[2540].

[2536] https://leszekwozniak.v.prz.edu.pl/ (11.07.2020 r.).
[2537] AIM² *Advanced in Flight Measurement Technik* - projekt badawczy z dziedziny zaawansowanych optycznych technik pomiaru do testów w locie stosowanych w AIM i AIM² (zaawansowane techniki pomiaru w locie – *Advanced in Flight Measurement Technik*). https://www.aerodays2015.com/wp-content/uploads/sites/20/3D-4-Nicholas-Lawson.pdf (15.07.2020 r.).
[2538] A. Kucaba-Piętal, *AIM² Advanced in Flight Measurement Technik,* „Gazeta Politechniki” 2011, nr 1-2 (205-206), s. 14.
[2539] Spinaker Wiedzy – regionalny program wsparcia przedsiębiorczości akademickiej. http://www.spinakerwiedzy.innpuls.pl/ (17.07.2020 r.).
[2540] N. Kolber, *Spinaker Wiedzy II Regionalny program wsparcia przedsiębiorczości akademickiej*, listopad 2011, „Gazeta Politechniki”, nr 11 (215), s. 26.

Fot. 417. SPINAKER WIEDZY. Źródło: http://www.spinakerwiedzy.innpuls.pl/galeria/.

Uczelnia oferuje także dla przedstawicieli przemysłu szkolenia, a każdy z wydziałów posiada ofertę od kilku do kilkunastu rodzajów szkoleń, jak również wydziały oferują możliwość przeprowadzania zleconych badań naukowych mając do dyspozycji bazę ekspertów oraz odpowiednio wyposażone laboratoria i posiadając różnego rodzaju urządzenia i maszyny pomiarowe.

Politechnika Rzeszowska jest aktywnym członkiem 18 klastrów, których głównym celem jest współpraca z przemysłem.

8.4. Sukcesy i wyróżnienia

Nagrody przyznawane pracownikom i wydziałom uczelni

Pracownicy PRz otrzymywali i otrzymują wiele nagród, m.in. nagrodę II stopnia w konkursie „Mistrz Techniki FSNT NOT[2541] - za wybitne osiągnięcia w dziedzinie techniki za rok 2000" (organizator Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT Zarząd Rady w Rzeszowie), 19 grudnia 2001 r. za „Urządzenie do diagnozowania i rehabilitacji osób po udarze mózgu" otrzymał zespół w składzie: dr hab. inż. Romana Ewa Śliwa, prof. PRz, dr hab. med. Andrzej Kwolek [2542] , prof. Uniwersytetu Rzeszowskiego, jednocześnie ordynator Oddziału Rehabilitacji w Szpitalu Wojewódzkim nr 2 w Rzeszowie i mgr Wojciech Bieniasz, starszy specjalista naukowo-techniczny na WBMiL.

[2541] Mistrz Techniki Federacji Stowarzyszeń Naukowo Technicznych Naczelnej Organizacji Technicznej (FSNT NOT) – konkurs w celu inspirowania twórczych postaw zespołów i osób oraz promocję wybitnych rozwiązań, jak również popularyzowanie nagrodzonych prac i ich twórców. https://www.imbigs.pl/aktualnosci/mistrz-techniki-fsnt-not-2015 (11.07.2020 r.).
[2542] Dr hab. med. Andrzej Kwolek, prof. Uniwersytetu Rzeszowskiego (1942) – nauczyciel akademicki i dziekan Wydziału Medycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego, specjalista w dziedzinie neurologii i rehabilitacji. http://fizjoterapia.ur.edu.pl/index.php?start=105 (11.07.2020 r.).

Zdobywcą wyróżnienia honorowego za „Urządzenie do badań wyrobów z tworzyw sztucznych" był zespół dr. inż. Brunona Krywulta, mgr. Jana Banasia i mgr. Wojciecha Bieniasza.

Aktywna działalność Politechniki Rzeszowskiej (PRz) w dziedzinie nauki i techniki została dostrzeżona przez władze miasta, co znalazło odzwierciedlenie w przyznawanych jej nagrodach. Zamierzeniem autorki było przedstawienie osiągnięć uczelni oraz jej wpływu nie tylko na środowisko akademickie Rzeszowa, ale także na cały region przez wprowadzanie do przemysłu technologicznych rozwiązań, przygotowywanie seminariów i konferencji, (w których brali udział także przedstawiciele przemysłu), kształcenie odpowiednio przeszkolonych kadr dla przedsiębiorstw zarówno w regionie, w kraju, a nawet za granicą, dbanie o propagowanie wiedzy z dziedziny nauk ścisłych wśród najmłodszych (Politechnika Dziecięca) i wśród młodzieży (konkursy i olimpiady). Niemożliwe jest jednak wymienienie wszystkich osiągnieć, zasług i otrzymanych nagród z powodu ich ogromnej liczby, przyznawanych przez kilkadziesiąt lat funkcjonowania uczelni. Wybrano zatem te najbardziej reprezentatywne z ostatnich lat.

Nagrody Miasta Rzeszowa dla pracowników Politechniki Rzeszowskiej

Zarząd Miasta Rzeszowa przyznaje nagrody w dziedzinie kultury, sztuki, literatury[2543] już od 1990 r., a trzy lata później dodano również kategorię za szczególne, indywidualne osiągnięcia w dziedzinie nauki i techniki. Od 1994 r. pracownicy PRz indywidualnie lub zespołowo są laureatami tych nagród.

Tabela 14. Nagrody Zarządu Miasta Rzeszowa przyznane pracownikom PRz

Lp.	Imię i nazwisko	Nagroda za całokształt działalności	Nagroda za osiągnięcia w dziedzinie nauki i techniki	Nagroda za osiągniecia w dziedzinie kultury, sztuki i literatury	Za rok	Data wręczenia
1.	Prof. zw. dr hab. inż. Zdzisław Hippe		Tak		1994	
2.	Prof. zw. dr inż. Kazimierz E. Oczoś		Tak		1995	1996
3.	Mgr inż. Waldemar Gładzik	technicznej na rzecz przemysłu lotniczego.			1996	1997
4.	Mgr inż. Alina Kościółek-Rusin			Tak	1996	1997

[2543] Nagrody Miasta Rzeszowa – nagrody przyznawane przez Zarząd Miasta Rzeszowa od 1990 r. osobom zasłużonym w dziedzinie kultury i sztuki, literatury, a od 1993 r. także za oryginalne indywidualne osiągniecia w dziedzinie nauki i techniki. M. Olejnik, *Nagrody Miasta Rzeszowa*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 5 (77), s. 8.

5.	Mgr Izabela Mikuła			za promowanie piękna i bogactwa polskiego dziedzictwa kulturowego oraz treści patriotycznych	1996	1997
6.	Prof. dr hab. inż. Stanisław Kuś		Tak		1997	1998
7.	Prof. mgr inż. Andrzej Jarominiak		Tak		1998	1999
8.	Mgr Alicja Haszczak			Tak	1998	1999
9.	Prof. dr hab. inż. Bolesław Fleszar	ze szczególnym uwzględnieniem wkładu w teoretyczne podstawy elektrochemii,			1999	26 lutego 2000
10.	Prof. dr hab. inż. Andrzej Kusy	ze szczególnym uwzględnieniem wkładu w teoretyczne podstawy elektroniki			1999	26 lutego 2000
11.	Prof. dr hab. inż. Leszek Trybus		Tak		2000	17 marca 2001
12.	Prof. dr hab. Stanisław Kopacz	w dziedzinie fizykochemii nieorganicznej			2001	19 stycznia 2002
13.	Prof. dr hab. inż. Włodzimierz Kalita		Tak		2002	26 marca 2003
14.	Dr hab. inż. Zbigniew Oniszczuk		za unikatową monografię "Analiza drgań złożonych układów ciągłych z więzami sprężystymi" oraz cykl artykułów naukowych z teorii drgań		2003	2004
15.	Prof. dr hab. inż. Adam Reichhart		Tak		2004	31 maja 2005
16.	Prof. dr hab. inż. Tadeusz Markowski		Tak		2005	27 kwietnia 2006
17.	Prof. dr hab. inż. Jan Stankiewicz		Tak		2005	27 kwietnia 2006
18.	Prof. dr hab. inż. Andrzej Sobkowiak		Tak		2006	27 kwietnia 2007
19.	Prof. dr hab. inż. Jerzy Łunarski		Tak		2007	24 kwietnia 2008
20.	Dr hab. inż. Jan Burek, prof. PRz		Tak		2007	24 kwietnia 2008

21.	Mgr inż. Piotr Grzybowski		Tak		2007	24 kwietnia 2008

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Gazeta Politechniki", roczniki 2000-2007.

Fot. 418. Nagrody miasta Rzeszowa 1997 r. Nagroda wręczana prof. dr hab. inż. Stanisławowi Kusiowi. Zdjęcie z zasobów Politechniki Rzeszowskiej, M. Misiakiewicz.

Laureatem indywidualnego wyróżnienia honorowego za „Przyrząd do badania liczby opadania zbóż" był mgr Wojciech Bieniasz"[2544]. Otrzymanie nagród stanowi nie tylko wyraz uznania dla prowadzonych badań naukowych, ale również dla praktycznego zastosowania opracowanych rozwiązań.

[2544] B. Świder, *Nagrody NOT*, „Gazeta Politechniki" 2002, nr 3(99), s. 10.

Fot. 419. Nagrody miasta Rzeszowa 1997 r. Nagrodzony prof. dr hab. inż. Stanisławowi Kusiowi. Zdjęcie z zasobów Politechniki Rzeszowskiej, M. Misiakiewicz.

Ponadto PRz zajmuje wysokie miejsca w rankingach. Fundacja Edukacyjna „Perspektywy”[2545] corocznie przygotowuje Ranking Szkół Wyższych. Według tego rankingu „Politechnika Rzeszowska uplasowała się na pierwszym miejscu w kryterium „zapotrzebowanie na absolwentów na rynku pracy”. Ankietowani pracodawcy z województwa podkarpackiego twierdzą, że „najbardziej pożądanym pracownikiem jest absolwent Politechniki Rzeszowskiej” [2546]. Świadczy to o wyjątkowo dobrze przygotowanej bazie naukowo-dydaktycznej i odpowiednim kształceniu studentów zgodnie z zapotrzebowaniem rynku pracy, nie tylko w województwie podkarpackim.

„Gazeta Wyborcza” ufundowała nagrody dla osób, które zasłużyły się w dziedzinie komentowania ważnych wydarzeń związanych z regionem. Nagrody te zostały wręczone dr Barbarze Sieńko[2547] z Zakładu Finansów i Bankowości oraz dr Krzysztofowi Prendeckiemu[2548] z Zakładu Nauk Humanistycznych 22 grudnia 2008 r. w Filharmonii Rzeszowskiej.

[2545] Fundacja Edukacyjna „Perspektywy” – organizacja państwową, która powstała 1 czerwca 1998 r. w celu promowania i wsparcia edukacji. http://perspektywy.org/fundacja/ (11.07.2020 r.).
[2546] A. Worosz, *Pierwsze miejsce Politechniki Rzeszowskiej w rankingu „Perspektyw”*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 9-10 (273-274), s. 14.
[2547] Dr Barbara Sieńko – były pracownik Zakładu Finansów i Bankowości Wydziału Zarządzania PRz, ekonomistka.
https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/1,34962,8677835,Barbara_Sienko__Miastu_potrzebny_menedzer.html (17.07.2020 r.).
[2548] Dr hab. Krzysztof Prendecki (1976) – socjolog, pracownik naukowy Zakładu Nauk Humanistycznych i Społecznych, komentator mediów regionalnych i krajowych, felietonista. https://rzeszow-news.pl/bloger-rzeszow-news-najlepszym-polskim-felietonista/ (17.07.2020 r.).

Wyróżnionym podziękowano za ich ważny głos i wkład w dyskusję o problemach i kierunkach rozwoju Rzeszowa i wręczono statuetki Komentator.

Największym ogólnopolskim wydarzeniem projakościowym w Polsce jest konkurs „Jakość Roku” [2549], organizowany przez katowicką Agencję Public Relations [2550] wraz z partnerem merytorycznym Polskim Centrum Badań i Certyfikacji S.A. [2551]. PRz została nagrodzona w konkursie pt., „Jakość Roku 2011” za realizowany projekt badawczy pn. „Nowoczesne technologie materiałowe stosowane w przemyśle lotniczym”. „Projekt ten jest już dwukrotnym laureatem i został doceniony za wdrażanie efektywnej polityki jakości, działania na rzecz innowacyjności oraz skuteczną współpracę z przemysłem. Projekt »Nowoczesne technologie materiałowe stosowane w przemyśle lotniczym« jest realizowany w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka. […] Kierownikiem projektu jest prof. PRz dr hab. inż. Romana Śliwa, a wartość projektu wynosi 85,88 mln zł”[2552].

Fot. 420. Jakość Roku 2011. Źródło: https://www.joniec.pl/aktualnosci,51.html.

[2549] Konkurs „Jakość Roku” – największy konkurs promujący jakość w Polsce „jakość roku” organizowany przez Fundację Qualitas Europejskie Centrum Promocji Dobrych Praktyk Biznesowych w celu promocji jakości i wysokich standardów w działalności gospodarczej: produkcyjnej, handlowej, usługowej i ekologicznej na rynku krajowym. https://docplayer.pl/414821-Najwiekszy-konkurs-promujacy-jakosc-w-polsce-jakosc-roku-regulamin.html (11.07.2020 r.).

[2550] Agencje Public Relations (PR) – organizacje powstające w związku z zapotrzebowaniem firm na usługi profesjonalnej komunikacji z otoczeniem, klientami, https://publicrelations.pl/agencje/ (11.07.2020 r.).

[2551] Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S.A. – organizacja zajmująca się certyfikacją systemów zarządzania, badaniami i certyfikacją wyrobów oraz prowadzeniem w tej dziedzinie szkoleń. https://www.pcbc.gov.pl (11.07.2020 r.).

[2552] S. Duda, *Jakość Roku 2011 dla Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki” 2012, nr 5 (221), s. 3.

Politechnika Rzeszowska odnosi też sukcesy na innym polu i została wyróżniona w konkursie „Pokaż, co potrafi Haas[2553]", zorganizowanym przez Abplanalp[2554]. Celem konkursu był wykonanie przedmiotu z wykorzystaniem obrabiarek tego producenta.

27 października 2011 r. w Filharmonii Podkarpackiej wręczono nagrody i wyróżnienia przyznane w ramach VII edycji konkursu Gazety Codziennej „Nowiny" „Nasze Dobre Podkarpackie". Kapituła Konkursu przyznała I miejsce studiom inżynierskim „Zostań dobrym inżynierem", realizowanym na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki Politechniki Rzeszowskiej. W „SMS-owym głosowaniu czytelników na najpopularniejszy produkt Podkarpacia wydział zajął III miejsce, pokonując osiemnaście konkurencyjnych produktów"[2555].

Pracownicy uczelni to wybitni naukowcy, co znalazło odzwierciedlenie w przyznanych nagrodach młodym naukowcom przez ministra nauki i szkolnictwa wyższego. W XI edycji konkursu otrzymało je 168 osób. W tym konkursie nagrodzona została dr inż. Agata Skwarczyńska[2556] z Zakładu Oczyszczania i Ochrony Wód PRz. „Wśród szczególnych osiągnięć stypendystki MNiSW na uwagę zasługują m.in.: srebrny medal na Międzynarodowych Targach Wynalazczości „*Concours Lépine*", złoty medal za wynalazek prezentowany na The World Exhibition on Inventors Research and New Technologies czy Nagroda im. prof. Henryka Struszczyka[2557] za oryginalne osiągnięcia w badaniach w dziedzinie chityny i jej pochodnych"[2558].

[2553] Firma Haas – największy producent maszyn, poziomych centrów frezarskich, tokarek CNC (sterowanych numerycznie) i stołów obrotowych, https://www.haascnc.com/pl.html (11.07.2020 r.).
[2554]Firma Abplanalp – jedna z największych firm od 30 lat dostarczająca nowoczesne technologie światowych producentów z zakresu obróbki metali i przetwórstwa tworzyw sztucznych, https://www.abplanalp.pl (11.07.2020 r.). D. Wydrzyński, *Politechnika Rzeszowska wyróżniona w konkursie „Pokaaż, co potrafi Haas"*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 2-3 (230-231), s. 14.
[2555] W. Malska, J. Wojturski, *Nasze dobre podkarpackie 2011, nagroda dla Wydziału Elektrotechniki i Informatyki,* „Gazeta Politechniki" 2011, nr 12 (216), s. 10 11
[2556] Dr inż. Agata Skwarczyńska (1983) – pracownik naukowy w Zakładzie Oczyszczania i Ochrony Wód na Wydziale Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury PRz, specjalistka w dziedzinie kompozytowych biomateriałów do zastosowań w inżynierii tkankowej, stypendysta Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, wyróżniona w konkursie „Innovators Under 35" magazynu „MIT Technology Review", uczestniczka „Lean in STEM" (Science, Technology, Engineering, Mathematics), programu opartego na kobiecym mentoringu. https://rzeszow-news.pl/dr-agata-skwarczynska-wsrod-stypendystow-ministra-nauki-szkolnictwa-wyzszej/ (17.07.2020 r.).
[2557] Nagroda im. prof. Henryka Struszczyka – wyróżnienie w konkursie ogłoszonym przez Polskie Towarzystwo Chitynowe za oryginalne osiągnięcia autorskie w badaniach w dziedzinie chityny i jej pochodnych. http://www.ptchit.lodz.pl/pl249,regulamin.html (17.07.2020 r.).
[2558] K. Chciuk, *Stypendium ministerialne dla pracownika WBIŚiA,* „Gazeta Politechniki" 2016, nr 11-12 (275-276), s. 19.

Fot. 421. Tytuł EuroSymbol Synergii Nauki i Biznesu 2015 dla WBMiL PRz. Źródło: https://wbmil.prz.edu.pl/sukcesy-wydzialu.

Politechnika „Liderem Regionu"

Rok 2010 był ważny dla uczelni ze względu na wręczenie statuetki i dyplomu „Lider Regionu 2010" [2559] 15 grudnia 2010 r. w Hotelu Ambasadorskim w Rzeszowie. „Z satysfakcją informujemy, że w konkursie ogłoszonym przez Gazetę Codzienną »Nowiny« nasza uczelnia zdobyła wyróżnienie"[2560].

Fot. 422. Konkurs Lider Regionu". Źródło: https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/wywiad-rozwoj-podkarpacia-jest-zwiazany-z-tym--co-realizuje-nasza-uczelnia-747.html.

Prace badawcze na rzecz dla regionu i kraju

W latach 1999-2002 Katedra Oczyszczania i Ochrony Wód była głównym wykonawcą projektu badawczego zamawianego PBZ007 12, ustanowionego przez Komitet Badań

[2559] Lider Regionu – konkurs organizowany przez Rzeszowską Agencję Rozwoju Regionalnego i Politechnikę Rzeszowską, pod honorowym patronatem marszałka województwa podkarpackiego, przeznaczony dla przedsiębiorców z regionu, mających sukcesy w opracowaniu lub wdrażaniu innowacyjnych rozwiązań, usług czy technologii, zwycięzcy otrzymują statuetkę Lider Regionu. https://nowiny24.pl/liderzy-regionu-2010-uhonorowalismy-najlepszych-z-najlepszych/ar/c3-10319734 (11.07.2020 r.).
[2560] M. Olejnik, *Politechnika Rzeszowska Liderem Regionu*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 1-2 (205-206), s. 6.

Naukowych na wniosek wojewody podkarpackiego, pt. „Strategia rozwoju systemów zaopatrzenia w wodę i unieszkodliwiania ścieków dla obszaru zlewni rzeki Wisłok”[2561].

Gmina Łańcut otrzymała wparcie PRz „w obszarze działań mających na celu pomoc merytoryczną jednostkom samorządu terytorialnego we wdrażaniu rozwiązań preferujących OZE, została zrealizowana praca studyjna Pawła Świątoniowskiego i Mariusza Wojnara pt. »Oszacowanie zasobów oraz propozycja wykorzystania OZE w gospodarce energetycznej gminy Łańcut«”[2562].

Dr hab. inż. Romana Śliwa, prof. PRz wraz dr Wojciechem Bieniaszem oraz prof. nadzw. dr hab. med. Andrzejem Lesiakiem [2563] z Instytutu Reumatologii i Rehabilitacji w Warszawie zostali laureatami Ogólnopolskiego Konkursu Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Mechaników Polskich (SIMP) zajmując I miejsce za najlepsze osiągnięcie techniczne 2008 r. Nagroda została im wręczona za opracowanie oraz wdrożenie nowej metody i urządzenia do diagnostyki i rehabilitacji ręki 12 grudnia 2009 r. „Urządzenie do diagnostyki i rehabilitacji ręki służy do przywracania sprawności ruchowej ręki u pacjentów z różnymi stopniami dysfunkcji, np. efektami chorób reumatologicznych, zwyrodnieniem stawów, udarów mózgu czy urazów powypadkowych. Sprawność ruchowa ręki jest uzależniona od wielu czynników, dlatego w urządzeniu mierzy się trzy parametry ręki z niedowładem: funkcję ręki, zakres ruchu oraz siłę ścisku” [2564]. Zestaw pomiarowy jest bardzo pomocy w analizie stanu chorobowego pacjenta i ocenie postępów w rehabilitacji. Prototyp urządzenia wdrożono np. w Klinicznym Oddziale Rehabilitacji Szpitala Wojewódzkiego nr 2 w Rzeszowie.

Z inicjatywy Międzyuczelnianego Wielofunkcyjnego Lotniczego Laboratorium Naukowo-Badawczego w Bezmiechowej[2565] Politechnika Rzeszowska wraz z Politechniką Warszawską opracowywała projekt zbudowania i przeprowadzania badań dwumiejscowego Motoszybowca AOS-71. Program był realizowany w ramach przedsięwzięcia ministra nauki

[2561] J. Kaleta, *Programy ochrony środowiska i plany gospodarki odpadami jako główne narzędzia w zarządzaniu rozwojem gmin*, „Gazeta Politechniki” 2005, nr 1-2 (133-134), s. 18.
[2562] R. Smusz, *Pierwsi absolwenci specjaliści alternatywne źródła i przetwarzanie energii (AZiPE)*, „Gazeta Politechniki” 2006, nr 11(155), s. 7.
[2563] Prof. Andrzej Lesiak – specjalista chirurgii urazowo-ortopedycznej i rehabilitacji medycznej, dyplomowany terapeuta manualny. http://kregoslupa.com.pl/ (13.07.2020 r.).
[2564] P. E. Jagiełowicz, *Urządzenie w diagnostyce i rehabilitacji dysfunkcji ręki,* „Gazeta Politechniki” 2010, nr 3 (195), s. 14, 15.
[2565] Międzyuczelniane Wielofunkcyjne Lotnicze Laboratorium Naukowo-Badawcze – laboratorium utworzone w 2006 r. w Akademickim Ośrodku Szybowcowym na lądowisku w Bezmiechowej w celu prowadzenia badań naukowych szybowców. https://www.pw.edu.pl/Uczelnia/O-Uczelni/Osiagniecia/Motoszybowiec-z-napedem-elektrycznym-powstanie-w-ramach-wspolpracy-Politechniki-Rzeszowskiej-i-Warszawskiej (13.07.2020 r.).

i szkolnictwa wyższego „Inicjatywa technologiczna I”[2566], jako projekt badawczy Inicjatywy Technologicznej pt. „Wielofunkcyjny dwumiejscowy motoszybowiec nowej generacji”. „Program AOS-71[2567] to kontynuacja edukacyjnego programu ULS realizowanego od ponad 30 lat na Wydziale Mechanicznym Energetyki i Lotnictwa Politechniki Warszawskiej, który zaowocował powstaniem m.in. szybowców PW-5 »Smyk« oraz PW-6”[2568]. Planowano wdrożenie motoszybowca do produkcji seryjnej, miałby on zastosowanie w szkoleniach lotniczych. Realizacją projektu zajmowała się Katedra Samolotów i Silników Lotniczych Politechniki Rzeszowskiej. „Opracowany i zbudowany w ramach niniejszego projektu prototyp wielofunkcyjnego dwumiejscowego motoszybowca nowej generacji, wyposażony w składany, ekologiczny zespół napędowy opierający się na odnawialnych źródłach energii, będzie stanowić doskonałą platformę do prowadzenia badań naukowych dotyczących m.in. wyprzedzających technologii lotniczych, jak również wykorzystania odnawialnych źródeł energii do napędu statków powietrznych”[2569]. Prototyp był budowany pod nadzorem Urzędu Lotnictwa Cywilnego.

Motoszybowiec AOS-71 w XX edycji konkursu „Dobry Wzór 2013” został oceniony pozytywnie przez zespół ekspercki (łącznie otrzymało ją także ponad 1000 produktów i 200 usług). „Konkurs »Dobry Wzór«[2570] jest organizowany od 1993 r. przez Instytut Wzornictwa Przemysłowego. Jego celem jest zaprezentowanie wyjątkowych produktów i usług przeznaczonych dla polskiego konsumenta. Wyróżnione produkty charakteryzują się wysoką jakością wzornictwa”[2571]. Uzyskany certyfikat jakości ma wpłynąć na prestiż firmy i podkreślić wysoką jakość produktu czy usługi.

Samolot Motoszybowiec AOS-71 był prezentowany także podczas Targów Kompozyt Expo[2572] 20-21 listopada 2014 r. „Krakowskie Targi to jedno z najważniejszych wydarzeń dla

[2566] „Inicjatywa technologiczna I” – możliwość uzyskania na badania naukowe dofinasowania, przyznawanie funduszy i nadzór od 29 lutego 2008 r. sprawuje Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. https://www.ncbr.gov.pl/programy/programy-krajowe/inicjatywa-technologiczna-i/

[2567] AOS-71 Program – program budowy dwumiejscowego motoszybowca z napędem elektrycznym AOS-71 przez Politechniki Warszawską i Rzeszowską. http://www.strona.net.pl/szybowce/aos71/aos71.html (13.07.2020 r.).

[2568] P. E. Jagiełowicz, *Motoszybowiec nowej generacji AOS-71,* „Gazeta Politechniki” 2010, nr 4-5 (196-197)s. 23, 24.

[2569] Z. Siekierda, *Próby statyczne motoszybowca AOS*-71, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 11 (215), s. 22.

[2570] Konkurs „Dobry Wzór” – konkurs wzorniczy orgaznizowany przez Instytut Wzornictwa Przemysłowego od 1993 r. w celu promocji polskich towarów. https://dobrywzor.com.pl/ (13.07.2020 r.).

[2571] K. Hadała, *Motoszybowiec AOS-71 w finale konkursu „Dobry Wzór 2013”,* „Gazeta Politechniki” 2013, nr 11 (239), s. 13.

[2572] Międzynarodowe Targi Materiałów, Technologii i Wyrobów Kompozytowych KOMPOZYT-EXPO – coroczne spotkania i targi przedstawicieli branży materiałów kompozytowych w Europie Środkowo-Wschodniej. https://kompozyt-expo.pl/pl/ (13.07.2020 r.).

przedstawicieli sektora kompozytów i materiałów kompozytowych w Europie Środkowo-Wschodniej. Piąta edycja zgromadziła aż 200 wystawców z całego świata”[2573]. Uczestnicy Targów uważają, że materiały kompozytowe będą najważniejszymi wykorzystywanymi przez człowieka materiałami w przyszłości.

Uczelnia brała udział w wydarzeniach organizowanych przez władze miasta np. w I edycji Festiwalu Przestrzeni Miejskiej, która odbyła się od 10 do 13 grudnia 2010 r. w Rzeszowie. Organizatorem spotkania był Urząd Miasta, partnerem Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska. „Festiwal ma stworzyć platformę dyskusji o przestrzeni, planowaniu i programowaniu miasta, urbanistyce i architekturze pomiędzy środowiskiem projektowym, producenckim i samorządowym”[2574]. Zgodnie z formułą imprezy zaprezentowano nowoczesne rozwiązania w przestrzeni miejskiej w formie wykładów, wystaw, koncertów oraz studenckich warsztatów urbanistyczno-architektonicznych.

Prace badawcze pracowników uczelni obejmują konkretne wynalazki mające zastosowanie w przemyśle np. dr inż. Krzysztof Kurc[2575], pracownik PRz jest pomysłodawcą robota „Geolog” a prof. Józef Giergiel[2576] kierował zespołem, który go skonstruował. „Robot »Geolog« jest urządzeniem mierzącym około 15 cm długości i 17 cm szerokości. Konstrukcja robota to rozwiązanie modułowe, dzięki czemu istnieje możliwość szybkiej zmiany konfiguracji, np. w celu badania rur o większej średnicy. Robot potrafi się przemieszczać z prędkością 50 mm/s. Jego wykorzystaniem zainteresowały się już m.in. krakowskie wodociągi” [2577] . Urządzenie tworzą platforma mobilna i konsola sterownicza z zastosowaniem transmisji bezprzewodowej lub przewodowej do komunikacji pomiędzy nimi. „Geolog” jest to urządzenie bezprzewodowe mogące wspinać się w górę i w dół w rurach o różnej średnicy, nie tylko ułożonych poziomo, ale również położonych pionowo, mogą to być rury proste i zakrzywione, mogące więc być wykorzystywane w różnych warunkach i do różnych celów. Zastosowanie urządzenia pozwala na znaczne oszczędności, gdyż umożliwia zbadanie np. stanu rur bez konieczności ich rozkopywania.

[2573] K. Hadała, *Motoszybowiec AOS-71 nagrodzony*, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 12 (252), s. 11.
[2574] A. Sikora, *Festiwal Przestrzeni Miejskiej w Rzeszowie*, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 1-2 (205-206), s. 15.
[2575] Dr hab. inż. Krzysztof Kurc (1979) – pracownik Katedry Mechaniki Stosowanej i Robotyki PRz. https://kkurc.v.prz.edu.pl/ (16.07.2020 r.).
[2576] Prof. dr hab. inż. Józef Giergiel (1931) – specjalista w dziedzinie mechaniki stosowana, automatyki i robotyki, drgań mechanicznych, tłumienia drgań i dynamiki maszyn, twórca Szkoły Robotyki i Mechatroniki oraz Szkoły Identyfikacji Układów Mechanicznych. https://www.agh.edu.pl/uczelnia/historia-i-tradycja/profesorowie-honorowi-agh/jozef-giergiel/ (17.07.2020 r.).
[2577] K. Kurc, *Współpraca z firmą Comarch S.A.*, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 4-5 (208-209), s. 17.

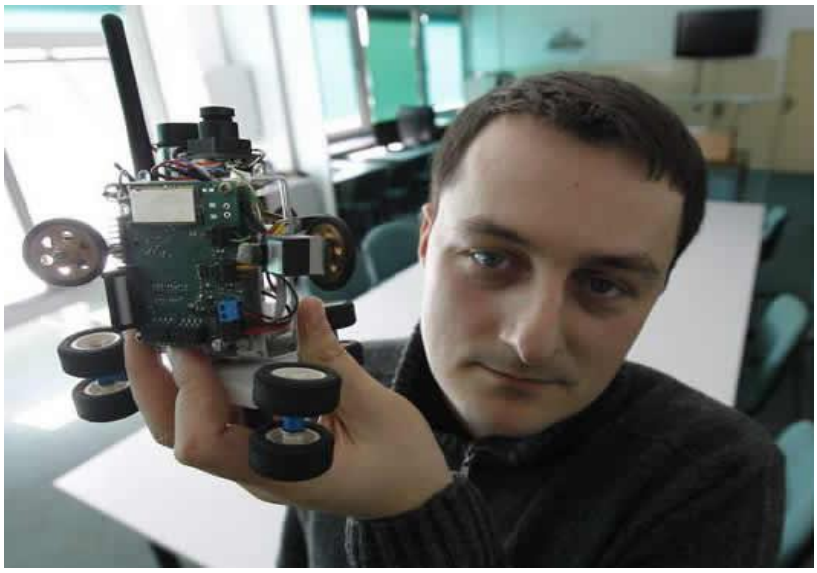

Fot. 423. Twórca robota Geolog. Źródło: http://www.asimo.pl/modele/polski_robot_geolog.php.

Pracownicy uczelni włączali się w największe inwestycje w regionie, np. VI Podkarpackie Spotkanie Dyskusyjne zostały zorganizowane przez Zakład Dróg i Mostów w dniach od 20 do 21 października 2011 r. w hotelu Nowy Dwór w Świlczy k. Rzeszowa. Spotkanie „odbyło się […] przy współudziale Rzeszowskiego Oddziału Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA)[2578], dotyczyło, bowiem budowy autostrady A4 oraz dróg ekspresowych na Podkarpaciu" [2579]. Jednym z powodów zorganizowania spotkania był fakt, że na Podkarpaciu zrobiono najwięcej w branży budownictwa komunikacyjnego, w tym czasie wartość realizowanych inwestycji drogowych wynosiła ponad 5 mld zł.

Interfejs dla niepełnosprawnych

Fot. 424. Interfejs dla niepełnosprawnych. Źródło: https://rampa.net.pl/aplikacja-prz-dla-niepelnosprawnych-najlepsza-innowacja-informatyczna-w-konkursie-focusa/.

[2578] Generalna Dyrekcja Dróg i Autostrad – organ państwowy powołany w celu dbania o utrzymanie i rozwój infrastruktury dróg krajowych i autostrad w Polsce. https://www.gddkia.gov.pl/pl/27/o-urzedzie (17.07.2020 r.).
[2579] E. Michalak, *VI Podkarpackie Spotkanie Dyskusyjne „Autostrada A4 i drogi ekspresowe na Podkarpaciu"*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 1-2 (217-218), s. 16.

Wiele rozwiązań naukowo-badawczych pracowników wspiera chorych i niepełnosprawnych np. Zespół Wizji Komputerowej i Optymalizacji Katedry Informatyki i Automatyki zajmuje się pomocą osobom niepełnosprawnym, we współpracy z dyplomantami i studentami z Koła Naukowego Interakcji Człowiek-Komputer GEST[2580] i ze środowiskiem osób niepełnosprawnych, projektując aplikacje służące głównie dzieciom wymagającym specjalnych pomocy terapeutycznych i systemów wspomagających. „Zespół opracował interfejs pozwalający na obsługiwanie komputera za pomocą mrugnięć oczu rejestrowanych z użyciem kamery obserwującej twarz. Ma on postać importowanej dynamicznie biblioteki, dzięki czemu może być dołączony do własnej aplikacji komputerowej […] Akcje możliwe do wykonania za pomocą standardowej myszki (przemieszczenie wskaźnika w lewo, w prawo, w górę i w dół oraz kliknięcie i podwójne kliknięcie) są tu reprezentowane przez sekwencyjnie podświetlane przyciski. Mrugnięcie trwające określony czas powoduje wykonanie akcji odpowiadającej aktualnie podświetlonemu przyciskowi. Przesuwanie wskaźnika myszki w wybranym kierunku jest zatrzymywane po ponownym mrugnięciu”[2581]. Jedną z osób, która korzysta z tej aplikacji, jest Weronika z Lutoryża, chora na rdzeniowy zanik mięśni, aplikacja pomaga jej w nauce czytania i pisania oraz służy do komunikowania się z otoczeniem.

Strategia rozwoju regionalnego

Pracownicy uczelni aktywnie uczestniczą w pracach związanych z ekologią, innowacyjnością czy opracowywaniem strategii dla regionu np. prof. dr hab. inż. Leszek Woźniak[2582], który jest „absolwentem Wydziału Ekonomiki Produkcji i Obrotu Rolnego w Rzeszowie Akademii Rolniczej w Krakowie”[2583]. Po studiach zajmował się gleboznawstwem, chemią rolną i ochroną środowiska. Następnie jego zainteresowania „ewaluowały w kierunki chemii pierwiastków śladowych, ich wpływu na człowieka a tym samym w kierunku zdrowia i ostatecznie w kierunku ekologii, która stanowi główny kierunek

[2580] Koło Naukowe Interakcji Człowiek-Komputer GEST – działa przy Katedrze Informatyki i Automatyki na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki PRz, powołane w celu rozwijania i pogłębiania wiedzy na temat projektowania interfejsów, wizji i grafiki komputerowej, sztucznej inteligencji, systemów dla osób niepełnosprawnych, zarządzania projektami i propagowania osiągnieć w tych dziedzinach. http://www.ssprz.pl/kola-naukowe/wydzial-elektrotechniki-i-informatyki/kolo-naukowe-interakcji-czlowiek-komputer-gest (16.07.2020 r.).

[2581] J. Marnik, *Informatyczne systemy wspomagające dzieci niepełnosprawne* „Gazeta Politechniki” 2012, nr 5 (221), s. 11, 12.

[2582] A. Worosz, *Profesor Leszek Woźniak*, „Gazeta Politechniki” 2005, nr 1-2 (133-134), s. 6.

[2583] Wybory władz uczelni w 2008 roku zespół rektorski w komplecie, „Gazeta Politechniki” 2008, nr 4 (172), s. 6.

jego zainteresowań naukowych”[2584]. Po studiach rozpoczął pracę na Wydziale Ekonomicznym w Rzeszowie, Akademii Rolniczej w Krakowie, potem pracował również na Wydziale Ekonomicznym, ale Uniwersytetu Rzeszowskiego, 1 października 2002 r. rozpoczął pracę, jako nauczyciel akademii na Wydziale Zarządzania i Marketingu Politechniki Rzeszowskiej, obejmując kierownictwo Katedry Przedsiębiorczości, Zarządzania oraz funkcję prodziekana wydziału ds. organizacji i studiów zaocznych. „Stopień doktora na uzyskał 11 marca 1989 r. uchwałą Rady Wydziału Rolniczego z Oddziałem Technologii Żywności Akademii Rolniczej w Krakowie. Stopień naukowy doktora habilitowanego nadała mu 4 grudnia 1996 r. Rada Wydziału Rolniczo-Ekonomicznego tejże uczelni”[2585]. Obecnie zakres zainteresowań prof. L. Woźniaka jest bardzo szeroki obejmując: zarządzanie ekoinnowacjami, ekologię, ochronę środowiska, jakość żywności, sport, innowacyjności i wiele innych. Prof. L. Woźniak dzięki szerokiemu wachlarzowi zainteresowań i posiadaniu wiedzy mógł wspomóc rozwój regionu przede wszystkim przez:

- prace w przygotowaniu „Strategii Innowacji dla Podkarpacia na lata 2014-2020,
- popularyzowanie wiedzy, np. na temat jakości żywienia, technologii 5G wśród dzieci młodzieży i dorosłych, czasami w bardzo niebanalny sposób, jak np. wykonywanie wykładów śpiewanych (nawet za granicą, np. : podczas pobytu w Korei Południowej na – Uniwersytecie w Degu, czy w Oxfordzie w Wielkiej Brytanii), wydanie 30 prac popularnonaukowych,
- przygotowywanie i opracowywanie ekspertyz dla przemysłu (wymogi przy składaniu wniosków o fundusze unijne wymagają oceny innowacyjności projektu),
- współpracę z administracją państwową w celu przygotowywania lub kierowania projektami unijnymi związanymi z innowacyjnością, ochroną środowiska czy ekologią,
- współpracę z Instytucją Wspierania Biznesu oraz innymi interesariuszami związanymi z innowacyjnością lub tymi, którzy takie rozwiązania chcą wprowadzić w swoich firmach,
- dzielenie się wiedzą i innowacyjnymi rozwiązaniami, wynalazkami, pomysłami zastosowanymi za granicą, z którymi zapoznał się podczas pobytów za granicą na sympozjach, konferencjach, spotkaniach itd.,
- przygotowywanie konferencji, na które zapraszani są przedstawiciele przemysłu,

[2584] Na podstawie wywiadu z prof. Leszkiem Woźniakiem, 7.01.2020 r.
[2585] *Prorektorzy na nową kadencję - wybrani,* „Gazeta Politechniki” 2005, nr 4 (136), s. 7.

– prowadzenie już od 20 lat ważnych i dużych projektów rozwoju technologii w regionie.

„Aktywnie angażował się w ochronę polskiej przyrody i środowiska, uczestnicząc w procesie powoływania nowych rezerwatów przyrody, parków narodowych i krajobrazowych, a także w wyjaśnianie społecznościom lokalnym korzyści płynących z funkcjonowania na ich terenie obszarów chronionych”[2586].

Prof. L. Woźniak widzi następujące kierunki strategii innowacyjności w regionie:

– przemysł lotniczy,
– jakość życia (żywność o najwyższych parametrach biologicznych i zdrowotnych, energetyka rozporoszona, energia odnawialna, budownictwo zeroemisyjne, innowacyjność oparta na tradycji itp.).

Profesor Leszek Woźniak obejmując kierownictwo Katedry Przedsiębiorczości i Zarządzania, starał się zmienić obszar badań Katedry, tak by obejmował on szerszy zakres. W wyniku tych działań zmieniono jej nazwę, a tym samym zasięg badań naukowych pracowników. Obecnie jest to Katedra Przedsiębiorczości, Zarządzania i Ekoinnowacyjności, gdyż ekoinnowacyjność łączy wszystko, nawet wymiar techniczny. Według prof. L. Woźniaka wiedzą nie można dzielić rzeczywistości, najlepsza jest interdyscyplinarność wiedzy[2587].

Pracownicy uczelni podejmowali działania mające pomóc w rozwiązywaniu problemów ekologicznych, np. utylizacji osadów ściekowych. Dzięki działaniom dr hab. inż. Witolda Niemca, prof. PRz [2588] zorganizowano spotkanie reprezentantów Związku Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego z przedstawicielami Politechniki Rzeszowskiej 26 października 2015 r. w Urzędzie Miejskim w Dynowie. W spotkaniu uczestniczyli także Wojciech Ślenzak, prezes Spółdzielczej Grupy Producentów Roślin Energetycznych „Agroenergia” [2589] z Boguchwały i Bogdan Wójcik, wicedyrektor Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Świlczy. „Spotkanie miało na celu prezentację sposobów zagospodarowania komunalnych osadów ściekowych przy wykorzystaniu urządzeń agrotechnicznych

[2586] A. Worosz, *Profesor Leszek Woźniak*, „Gazeta Politechniki” 2005, nr 1-2 (133-134), s. 6.
[2587] Na podstawie wywiadu z prof. Leszkiem Woźniakiem, 7.01.2020 r. A. Worosz, *Profesor Leszek Woźniak*, „Gazeta Politechniki” 2005, nr 1-2 (133-134), s. 6.
[2588] Dr hab. inż. Witold Niemiec, prof. PRz (1947) – nauczyciel akademicki w Zakładzie Oczyszczania i Ochrony Wod na Wydziale budownictw Inżynierii Środowiska i Architektury, specjalista w dziedzinie zarządzania środowiskiem, ochrony środowiska, zarządzania odpadami, odnawialnymi źródłami energii. https://wniemiec.v.prz.edu.pl/ (17.07.2020 r.).
[2589] Spółdzielcza Grupa Producentów Roślin Energetycznych „Agroenergia” – firma powstała w 2006 r. w Boguchwale, zajmuje się uprawa roślin energetycznych. https://aleo.com/pl/firma/spoldzielcza-grupa-producentow-roslin-energetycznych-agroenergia (17.07.2020 r.).

i technologii opracowanej przez pracowników naukowych Politechniki Rzeszowskiej”[2590]. W trakcie spotkania zaprezentowano wyniki dotyczące wykorzystania komunalnych osadów ściekowych do produkcji roślin energetycznych.

Strategia rozwoju regionalnego była ważnym elementem przygotowania do wejścia do Unii Europejskiej. W związku z tym organizowano różnego rodzaju spotkania przygotowujące do tego, by w pełni wykorzystać możliwości i środki, jakie oferowała przynależność do Unii. Politechnika Rzeszowska aktywnie włączała się w tego typu działania i np. „środowisko akademickie Rzeszowa było reprezentowane przez przedstawicieli Katedry Marketingu wraz grupą studentów Wydziału Zarządzania i Marketingu należących do Studenckiego Koła Naukowego eM@rketingu[2591] w jednym z forów dyskusyjnych, jakim było forum pt. »Konkurencyjność polskich firm na rynkach Unii Europejskiej – możliwości współpracy z partnerami na rynkach wschodnich« zorganizowano 22 lutego 2002 r. w hotelu »Rzeszów«”. „Organizatorem spotkania naukowców, ludzi biznesu, przedsiębiorców oraz polityków był najdłużej działający na polskim rynku miesięcznik gospodarczy Businessman Magazine”[2592].

Aby móc otrzymywać fundusze pozyskiwane ze środków unijnych, niezbędne było opracowanie potrzeb regionu oraz opracowanie bazy, jaką dysponuje Podkarpacie, możliwości regionu w zakresie usług oraz wskazanie organizacji wspomagających przedsiębiorstwa w dziedzinie szkoleń, kredytów itp. Politechnika aktywnie włączyła się do projektu opracowania „Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego”[2593] (RSI). Projekt finansowany był przez Ministerstwo Nauki i Informatyzacji oraz Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego i zrealizowano go w 2003 r. „W celu skutecznego zbudowania Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego zostało powołane w regionie konsorcjum w składzie:

– Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza,

[2590] A. Masłoń, *O plantacji energetycznej - transfer wiedzy i technologii do praktyki w* Dynowie, „Gazeta Politechniki” 2015, nr 12 (264), s. 19.
[2591] Więcej: https://w.prz.edu.pl/studenci_menu/organizacje-studenckie (11.07.2020 r.).
[2592] Czasopismo „Businessman Magazine” – miesięcznik o tematyce biznesowej adresowanym do menedżerów. https://www.egazety.pl/migut-media/e-wydanie-businessman-pl.html (11.07.2020 r.). M. Gębarowski, *Udział przedstawicieli Politechniki Rzeszowskiej w forum dyskusyjnym nt. przystąpienia Polski do Unii Europejskiej*, „Gazeta Politechniki” 2002, nr 4 (100), s. 11.
[2593] „Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego” – dokument opracowany zgodnie z decyzją Zarządu Województwa Podkarpackiego o przystąpieniu regionu podkarpackiego do konkursu na opracowanie Regionalnej Strategii Innowacji, Ministerstwo Nauki i Informatyzacji dofinansowało prace badawczo-rozwojowe, kwotą 250 tys. zł, Samorząd Województwa Podkarpackiego dofinansowała działania w kwocie 300 tys. zł, wkład finansowy wniosła również PRz w kwocie 5.742,00 zł, której Zarząd Województwa Podkarpackiego powierzył realizację projektu. http://gospodarka.wrotapodkarpackie.pl/index.php/przedsiebiorczosc/regionalna-strategia-innowacji (11.07.2020 r.).

- Uniwersytet Rzeszowski,
- Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie,
- Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA w Rzeszowie[2594],
- Agencja Rozwoju Regionalnego »MARR« SA w Mielcu"[2595].

W ramach Konsorcjum powołano różne organy, jak: Komitet Sterujący, który był odpowiedzialny za całość prac, natomiast Komitet Zarządzający zajmował się sprawami bieżącymi i zarządzaniem projektem. PRz (lider-wykonawczy RSI) przygotowała plan prac dla członków zespołu wykonawczego, odpowiadała za wykonanie projektu, koordynowała prace oraz opracowywała projekty pilotażowe wraz z Wyższą Szkołą Informatyki i Zarządzania. Efektem prac było powstanie kilku informatorów:

- „Potrzeby innowacyjne przedsiębiorstw",
- „Możliwości naukowo-badawcze w Podkarpaciu i ofertach usług badawczych 7 wyższych uczelni w regionie oraz przedsiębiorstw z zapleczem badawczym, a także ofertę ekspertów (informator przygotowano w dwóch formach: w układzie alfabetycznym oraz według specjalności)",
- „Oferowane inne usługi przez firmy, ośrodki i przedsiębiorstwa",
- „Organizacje wsparcia biznesu, ośrodki szkoleniowo-doradcze, centra transferu technologii, inkubatory przedsiębiorczości, fundusze pożyczkowe itp."

Organem doradczym dla Komitetu Zarządzającego było „Podkarpackie Forum Innowacyjności (PFI)[2596]", składające się z przedstawicieli banków, instytucji, jednostek badawczo-rozwojowych, przedsiębiorstw regionu, samorządów gospodarczych, stowarzyszeń pracodawców, wyższych uczelni, związków zawodowych. Na ostatnim forum przedstawiono gotową i opracowaną „Regionalną Strategię Innowacji Województwa Podkarpackiego".

[2594] Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA – organizacja powstała 31 maja 1993 r. w celu prowadzenie działalności wpływającej na rozwój Podkarpacia i prowadzenie działalności doradczej i usługowej w procesach restrukturyzacji i pozyskiwania zagranicznych środków pomocowych. http://rarr.rzeszow.pl/ (11.07.2020 r.).
[2595] U. Kluska, *Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 12 (132), s. 10, 11. Agencja Rozwoju Regionalnego MARR S.A. w Mielcu – inicjator dotacji unijnych w regionie. https://www.marr.com.pl/ (11.07.2020 r.).
[2596] Podkarpackie Fora Innowacyjności (PFI) – fora pełniące funkcje doradczo-konsultingowe dla organizacji komercyjnych, skupiające przedstawicieli 100 organizacji, instytucji i przedsiębiorstw z regionu. http://rsi.portal.prz.edu.pl/fora-innowacyjnosci/ (11.07.2020 r.).

Fot. 425. Forum Innowacji w Rzeszowie. Źródło: http://gospodarkapodkarpacka.pl/news/view/10696/tworzywa-sztuczne-tematem-vi-forum-innowacji-w-rzeszowie.

Politechnika był współorganizatorem kolejnych edycji Podkarpackiego Forum Innowacyjności. „IX Podkarpackie Forum Innowacyjności" zorganizowano we wrześniu 2006 r., przez Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Politechnikę Rzeszowską i Rzeszowską Agencję Rozwoju Regionalnego. „Tematem wiodącym ostatniego Forum były zagadnienia metodyki i znaczenia projektów foresight dla gospodarki opartej na wiedzy. Założenia Narodowego Programu Foresight »Polska 2020«[2597] (NPF) przedstawił uczestnikom ekspert w tej mierze, prof. Andrzej Matczewski[2598] z Katedry Organizacji i Zarządzania Uniwersytetu Jagiellońskiego, przewodniczący tegoż programu i przedstawiciel Komitetu Sterującego przy Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego"[2599].

W ramach „XII Podkarpackiego Forum Innowacyjności" zorganizowano konferencję pt. „Inicjatywa Technologiczna - Nauka, Przemysł, Administracja" 29 czerwca 2007 r. w WSK „PZL-Rzeszów" S.A. „Uczestniczyły w niej władze szkolnictwa wyższego: minister nauki i szkolnictwa wyższego prof. Michał Seweryński, podsekretarz stanu w MNiSW prof. Krzysztof Jan Kurzydłowski oraz sekretarz stanu w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego Władysław Ortyl[2600] oraz władze i przedstawiciele PRz, a także przedstawiciele biznesu, nauki, administracji państwowej i samorządowej Podkarpacia. Konferencję zorganizowano na omówienie spraw klastra technologicznego »Dolina Lotnicza«"[2601].

„XIV Podkarpackie Forum Innowacyjności" zostało zorganizowane 7 marca 2008 r. w ramach projektu „Biuro Wdrażania i Monitoringu Regionalnej Strategii Innowacji

[2597] Narodowy Program Foresight „Polska 2020" – jedno z działań w zakresie wspierania innowacyjności, wyniki realizacji zadań posłużyły do przygotowania Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013. https://www.foresight.pl/projekty/polska-2020.html (11.07.2020 r.).
[2598] Prof. Andrzej Matczewski (1941) – kierownik Katedry Organizacji i Zarządzania w Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego, menedżer i konsultant w przemyśle. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=25191&_k=k6kzl6 (11.07.2020 r.).
[2599] M. Olejnik, *Razem łatwiej*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 12 (156), s. 11.
[2600] Władysław Ortyl (1954) – polityk, inżynier, samorządowiec, senator VI, VII i VIII kadencji, od 2005 do 2007 sekretarz stanu w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego, od 2013 marszałek województwa podkarpackiego. http://www.sejmik.podkarpackie.pl/index.php/o-sejmiku/radni/vi-kadencja/wladyslaw-ortyl (11.07.2020 r.).
[2601] M. Olejnik, *Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego z wizytą, Inicjatywa Technologiczna*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 9-10 (165-166) s. 6.

Województwa Podkarpackiego". Podczas tego spotkania, będącego ostatnim, dokonano podsumowania projektu i jego rezultatów, dyskutowano również nad systemem wdrażania „Regionalnej Strategii Innowacji w Województwie Podkarpackim". Kierownikiem projektu był prof. Leszek Woźniak, który podczas konferencji przedstawił realizację projektu w latach 2005-2007. Zorganizowano wówczas osiem podkarpackich forów innowacyjności oraz dwanaście seminariów subregionalnych w różnych miastach regionu. Odbywały się także posiedzenia Podkarpackiej Rady Innowacyjności, Komitetu Zarządzającego i Paneli Celów Strategicznych. Realizowane były również badania potencjału instytucji B+R [2602], innowacyjności przedsiębiorstw i potencjału społeczeństwa województwa podkarpackiego. „Pozytywnie należy ocenić inwestycje w zakresie podnoszenia kwalifikacji pracowników oraz działalności inwestycyjnej. Niekorzystnie przedstawia się natomiast poziom współpracy firm w zakresie działalności innowacyjnej, szczególnie w odniesieniu do nowych technologii"[2603]. Niewiele było przedsiębiorstw, które wdrożyły systemy zarządzania jakością.

Pomimo, że projekt został zakończony, „Podkarpackie Forum Innowacyjności (PFI)" pozostało jako potrzebne narzędzie do dialogu w dziedzinie tworzenia innowacyjnego Podkarpacia. „Do zadań PFI należą:

- integracja środowiska regionalnego wokół budowania podkarpackiego systemu innowacji,
- wymiana doświadczeń i promocja dobrych praktyk,
- wspieranie powstawania sieci i konsorcjów w celu lepszego wykorzystania potencjału rynkowego,
- inicjowanie nowych metodologii dla wsparcia innowacyjności,
- stymulowanie wzrostu kultury innowacyjnej mieszkańców województwa podkarpackiego"[2604].

Zgodnie z tym 21-22 października 2009 r. przygotowano kolejne „Podkarpackie Forum Innowacyjności" w ramach projektu systemowego „Wzmacnianie instytucjonalnego systemu wdrażania Regionalnej Strategii Innowacji w latach 2007-2013 w województwie podkarpackim" w forum, które odbyło się w sali S-3 Politechniki Rzeszowskiej, wzięło udział 120 osób. W ramach tego samego projektu i we współpracy z Urzędem Marszałkowskim

[2602] Instytucje B+R – ogół instytucji i osób zajmujących się działalnością badawczo-rozwojową (przedsiębiorstwa, sektor rządowy, szkolnictwo wyższe oraz prywatne instytucje).
file:///C:/Users/JR/Downloads/4.1.12%20Sektor%20badawczo-rozwojowy%20w%20Polsce.%20Profil%20sektorowy%20.pdf (11.07.2020 r.).
[2603] M. Olejnik, *XIV Podkarpackie Forum Innowacyjności*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 5 (173), s. 19.
[2604] A. Sobkowiak, *XV Podkarpackie Forum Innowacyjności*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 12 (192), s. 23.

Województwa Podkarpackiego „XVI Podkarpackie Forum Innowacyjności" odbyło się 5-6 maja 2010 r. w budynku „S" Politechniki Rzeszowskiej. „Celem organizowanych spotkań jest m.in. integracja środowisk akademickich, biznesowych oraz administracji samorządowej zainteresowanych budowaniem podkarpackiego systemu innowacji, wymiana doświadczeń i promocja dobrych praktyk oraz inicjowanie nowych metodologii celem wsparcia innowacyjności regionu"[2605].

Tylko tych kilka przykładów doskonale obrazuje wysiłek i aktywność pracowników Politechniki Rzeszowskiej w dziedzinie wprowadzania innowacyjności, wspierania przedsiębiorców, tworzenia ram i kierunków rozwoju regionu ora aktywnej pomocy i odpowiedniego wykorzystywania środków unijnych.

Inne nagrody

Wysoki poziom naukowy pracowników przekłada się na wysoki poziom kształcenia, czego potwierdzeniem jest uzyskiwanie przez studentów nagród, wyróżnień i wykorzystywanie prac dyplomowych studentów do rozwiązań praktycznych np. Firma Festo Polska[2606] wystąpiła z propozycją do kilku politechnik w Polsce o wystawianie prac studentów na targach AUTOMATICON [2607] w Warszawie w marcu 2010 r. „Prace eksponowane na targach AUTOMATICON wykonywane są w Zakładzie Mechaniki Płynów i Aerodynamiki [2608] na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa Politechniki Rzeszowskiej. Kierują nimi dr inż. Zygmunt Szczerba[2609] i dr inż. Marek Szumski[2610], a realizowane są przez studentów III roku specjalności *automatyka i robotyka*: Justynę Sikorę, Pawła Szimanka, Pawła Wróbla i Michała Zawadzińskiego, w ramach przedmiotu »sterowanie pneumatyczne i hydrauliczne« prowadzonego przez prof. Łukasza Węsierskiego"[2611].

[2605] A. Sobkowiak, *XVI Podkarpackie Forum Innowacyjności*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 7-9 (199-201), s. 15, 16.
[2606] Festo Polska – firma zajmująca się wprowadzaniem na rynek polski komponentów do automatyzacji produkcji poprzez sprzedaż doradczą. https://www.festo.com/cms/pl_pl/index.htm (13.07.2020 r.).
[2607] Międzynarodowe Targi Automatyki i Pomiarów – tragi z dziedziny automatyki, pomiarów przemysłowych i robotyki. www.automaticon.pl (13.07.2020 r.).
[2608] Więcej: https://www.robotyka.com/fundacja_wiadomosc.php/wiadomosc.110/festo-uczelnie-manipulator-pomiarowy-do-tunelu-aerodynamicznego-politechnika-rzeszowska (13.07.2020 r.).
[2609] Dr inż. Zygmunt Szczerba (1955) – pracownik naukowy w Zakład Mechaniki Płynów i Aerodynamiki Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa PRz. https://zszczerba.v.prz.edu.pl/ (13.07.2020 r.).
[2610] Dr inż. Marek Szumski (1971) – nauczyciel akademicki w katedrze mechaniki Płynów i Aerodynamiki na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa, specjalista w dziedzinie aerodynamika, mechanika płynów, optymalizacji. https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=120677&_k=r2zyhj (13.07.2020 r.).
[2611] Prof. Łukasz Węsierski (1944-2015) – specjalista w dziedzinie budowy maszyn, układów pneumatycznych, systemów zasilania powietrzem, automatyzacji procesów. https://www.nekrologi.net/nekrologi/lukasz-wesierski/43802027 (13.07.2020 r.). M. Olejnik, *Współpraca firmy Festo ze studentami Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 6 (198), s. 26.

Często prace dyplomowe czy projektowe studentów są związane z Rzeszowem. 18 czerwca 2013 r. studenci studiów magisterskich na kierunku *architektura i urbanistyka* „zaprezentowali swoje prace projektowe, których tematyką było uzupełnienie zabudowy Rzeszowa”[2612].

Studenci Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska: Angelika Drozd, Krzysztof Gałek, Paweł Deroń, Jan Piziak, wykonywali pod kierunkiem dr Tomasza Tomaszka[2613] projekt, w którym zaproponowali nowe rozwiązanie aranżacyjne. „Dyrekcja Instytutu Filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego przekazuje na ręce Pana Dziekana serdeczne podziękowania dla zespołu, który wykonał projekt wnętrza (aranżacja wnętrza, projekt mebli) dla naszego sekretariatu do spraw studenckich”[2614]. Projekt został przez dyrekcję zaaprobowany bez zmian.

Szerokie horyzonty i zainteresowania absolwentów wydziału są widoczne w innych pozauczelnianych wydarzeniach kulturalnych. W Galerii Miejskiej Zespołu Szkół Plastycznych w Rzeszowie przez cały wrzesień swoje prace prezentowały absolwentki ZSP i Politechniki Rzeszowskiej – Kamila Samagalska i Jolanta Mazur. Wystawa nosiła tytuł „Architektoniczny punkt widzenia”. „Autorki zaprezentowały zarówno projekty, modele, rysunki, obrazy i fotografie wykonywane w czasie toku studiów na kierunku *architektura*, jak i własne prace konkursowe. Wszystkie dzieła są związane nie tylko ze studiami czy wykonywanym zawodem, lecz także z zainteresowaniami obu autorek”[2615].

Studenci biorą również udział w międzynarodowych konkursach i zawodach, podczas których prezentują wykonane przez siebie wynalazki, np. w X edycji zawodów University Rover Challenge (URC) na pustyni w stanie Utah, w pobliżu bazy marsjańskiej Mars Society. Ten coroczny konkurs robotów organizowany jest w maju lub czerwca przez The Mars Society, mogą brać w nim udział zespoły studenckie z całego świata. By wziąć udział w konkursie należy zbudować łazik, który będzie pokonywać duże odległości w trudnych warunkach i posiadać możliwości wykonywania badań takich jakie realizują tego typu urządzenia na Marsie czy innych planetach. Łazik marsjański Legendary III przygotowany przez studentów Legendary Rover Team z PRz zajął I miejsce. Zawody odbyły się 28-30 maja 2015 r. brało w nich udział 23 drużyny (w tym pięć zespołów z Polski). „Podczas zawodów zostało

[2612] E. Jaracz, *Podziemna wystawa prac studentów architektury i urbanistyki*, „Gazeta Politechniki” 2013, nr 7-8 (235-236), s. 17.
[2613] Dr Tomasz Tomaszek (1971) – pracownik naukowy Katedry Konserwacji Zabytków PRz na Wydziale Budownictwa Inżynierii Środowiska i Architektury. https://kkz.prz.edu.pl/konsultacje/tomasz-tomaszek (17.07.2020 r.).
[2614] K. Gałek, *Studenci o swoim projekcie*, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 3 (243), s. 24.
[2615] J. Mazur, K. Samagalska, *Architektoniczny punkt widzenia*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 273-274, s. 34.

rozegranych pięć konkurencji, w tym cztery w terenie. Studenci musieli się zmierzyć ze skomplikowanymi zadaniami, takimi jak: zebranie próbki terenu, symulowane wsparcie astronauty, przejazd przez trudny teren i serwisowanie sprzętu. Drużyna z Politechniki Rzeszowskiej była bezkonkurencyjna. W poszczególnych zadaniach osiągnęła 459,8 punktów na 500 możliwych”[2616].

Fot. 426. Łazik marsjański studentów Politechniki na zawodach w USA. Źródło: https://www.pb.pl/lazik-marsjanski-z-rzeszowa-najlepszy-na-swiecie-794883.

Rok później Zespół Legendary Rover[2617] z Politechniki Rzeszowskiej z Łazikiem marsjańskim Legendary IV został ponownie mistrzem świata. „Ciężka praca opłaciła się” – relacjonują studenci. „Obroniliśmy tytuł z 2015 r. i potwierdziliśmy, że jesteśmy Mistrzami Świata!”[2618].

[2616] M. Kamler, *Łazik marsjański najlepszy na świecie!- dzieło naszych studentów,* „Gazeta Politechniki” 2015, nr 6-8 (258-260), s. 3.
[2617] Zespół Legendary Rover – jednostka działająca przy Kole Naukowym Lotników PRz, skonstruowała łazika marsjańskiego i od 2013 r. brała udział w zawodach łazików marsjańskich University Rover Challenge w Stanach Zjednoczonych. https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/legendary-rover-team-na-zawodach-lazikow-marsjanskich-w-usa-1316.html (14.07.2020 r.).
[2618] W. Gołąbek, G. Szpyra, *Łazik marsjański Legendary IV zwycięzcą w zawodach University Rover Challenge 2016*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 6-7 (270-271), s. 32.

Fot. 427. Zespół Legendary Rover Team z Politechniki Rzeszowskiej, źródło: https://www.robotyka.com/fundacja_wiadomosc.php/wiadomosc.760.

„9 kwietnia 2016 r. w rzeszowskiej hali Podpromie podczas uroczystej Gali Finałowej w ramach 21. Międzynarodowych Targów Budownictwa (MTB)[2619] odbyło się wręczenie nagród, wyróżnień, dyplomów i statuetek przyznanych w konkursie na opracowanie projektu koncepcyjnego „Szkoła Podstawowa w Rzeszowie wraz z koncepcją zagospodarowania terenu wokół obiektu"[2620]. Elżbieta Gargas i Aneta Bator, studentki Wydziału Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury PRz, kierunek *architektura* zajęły pierwsze miejsce w tym konkursie.

Targi i wystawy

Ze względu na możliwość zaprezentowania osiągnięć wydziału i innowacyjnych rozwiązań równie ważne jak uczestnictwo w konferencjach jest uczestnictwo w targach czy wystawach.

16 i 17 czerwca 2010 r. na terenie kampusu Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego (UTP) im. Jan i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy odbyła się III Wystawa Innowacji WIPRO 2010 „Wiedza - Innowacyjność – Rozwój". To wydarzenie wystawowe stwarza możliwości zaprezentowania wyników badań naukowych jednostkom naukowym

[2619] Międzynarodowe Targi Budownictwa (MTB) – coroczne targi firm z branży budowalnej oraz informatyki i oprogramowania w budownictwie. https://www.mtp.pl/pl/kalendarium/budma-2/ (17.07.2020 r.).
[2620] E. Jaracz, *I miejsce w konkursie dla studentek kierunku architektura Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 6-7 (270-271), s. 16.

z zakresu technicznego, przyrodniczego i medycznego. „Ta wystawa była cykliczną imprezą zorganizowaną przez UTP w ramach projektu finansowanego przez Europejski Fundusz Spójności[2621] i z budżetu państwa, celem transferu osiągnięć i wiedzy naukowców do jednostek gospodarczych i praktyki oraz wdrażania innowacji”[2622].

Wystawa miała charakter ogólnopolski i w trakcie jej trwania zostały zaprezentowane rozwiązania patentowe pracowników Katedry Infrastruktury i Ekorozwoju Politechniki Rzeszowskiej. Wystawie towarzyszą sympozja, finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i ze środków centralnych.

Fot. 428. Wystawa Innowacji. Źródło: https://www.cbk.waw.pl/en/index.php?option=com_content&view=article&id=211:pierwsza-wystawa&catid=83:exhibitionsafairs&Itemid=150.

IV Międzynarodowa Wystawa Innowacji International Warsaw Invention Show IWIS 2010 odbyła się 20-22 października 2010 r. w Centrum Kongresowo-Wystawienniczym hotelu Gromada w Warszawie. Pracownicy Katedry Infrastruktury i Ekorozwoju zaprezentowali „10 innowacyjnych rozwiązań opracowanych przez prof. Józefa Dziopaka, dr inż. Daniela Słysia, mgr inż. Agnieszkę Stec i mgr inż. Joannę Hypiak[2623], związanych tematycznie z gospodarką

[2621] Europejski Fundusz Spójności – fundusz czasowego wsparcia finansowego dla krajów Unii Europejskiej, niebędący funduszem strukturalnym. https://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/pl/funding/cohesion-fund/ (17.07.2020 r.).
[2622] J. Dziopak, *Udział pracowników Katedry Infrastruktury i Ekorozwoju w III Wystawie Innowacji WIPRO 2010*, „Gazeta Politechniki” 2010, nr 10 (202), s. 10, 11.
[2623] Mgr inż. Joanna Hypiak – pracownik inżynieryjno-techniczny Katedry Infrastruktury i Gospodarki Wodnej. https://www.kie.prz.edu.pl/index.php/o-nas (17.07.2020 r.).

wodno-ściekową na terenach zurbanizowanych”[2624]. Zostały one nagrodzone czteroma złotymi medalami, trzema srebrnymi i dwoma brązowymi.

Pracownicy Katedry Infrastruktury i Ekorozwoju przedstawili pięć wynalazków na 59. Światowej Wystawie Innowacji, Badań Naukowych i Nowoczesnej Techniki – Brussels Innova – Eureka Contest 2010. „Wszystkie zostały wysoko ocenione przez międzynarodowe jury i nagrodzone medalami: złotym, 3 srebrnymi i brązowym”[2625]. Wynalazki te dodatkowo zakwalifikowano na międzynarodowe targi wynalazków Seoul International Invention Fair SIIF 2010, które odbyły się od 2 do 5 grudnia 2010 r. w Korei Południowej.

Podczas III Międzynarodowego Kongresu Zdrowia Publicznego 21-22 października 2010 r. w Warszawie pracownicy Katedry Zaopatrzenia w Wodę i Odprowadzania Ścieków wygłosili referat nt. zagrożeń w systemach wodociągowych i kanalizacyjnych. „Kongres został zorganizowany przez Państwową Inspekcję Sanitarną [2626] pod honorowym patronatem Ministerstwa Zdrowia. Celem kongresu była wymiana doświadczeń z zakresu zdrowia publicznego, zagrożeń cywilizacyjnych, środowiskowych oraz wynikających z eksploatacji tzw. infrastruktury krytycznej”[2627].

Kolejne osiągniecie Wydziału przywiezienie przez pracowników Katedry Infrastruktury i Ekorozwoju „siedem medali, w tym trzy złote, […] z V Międzynarodowej Warszawskiej Wystawy Innowacji IWIS 2011”[2628].

7 marca 2011 r. w Muzeum Techniki w Warszawie zorganizowano XVIII Giełdę Wynalazków nagrodzonych na międzynarodowych wystawach i targach innowacji w 2010 r. „Wśród instytucji wyróżnionych przez Stowarzyszenie Polskich Wynalazców i Racjonalizatorów oraz Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego znalazła się Politechnika Rzeszowska, która otrzymała dyplom oraz nagrodę za szczególną aktywność w promocji wynalazków za granicą w 2010 r.”[2629], do otrzymania nagrody przyczyniły się wynalazki zespołu Katedry Infrastruktury i Ekorozwoju.

[2624] J. Hypiak, *Wystawa Innowacji IWIS 2010 Medale dla pracowników Katedry Infrastruktury i Ekorozwoju*, „Gazeta Politechniki” 2010, nr 12 (204), s. 13.
[2625] A. Stec, *Kolejne medale i dyplomy za wynalazki na wystawie w Brukseli*, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 1-2 (205-206), s. 12.
[2626] Państwowa Inspekcja Sanitarna – organ państwowy powołany w celu dbania o bezpieczeństwo sanitarne we wszelkich aspektach życia, pracy i wypoczynku człowieka poprzez sprawowanie kontroli i nadzoru nad warunkami higieny. https://gis.gov.pl (17.07.2020 r.).
[2627] B. Tchórzewska-Cieślak, *III Międzynarodowy Kongres zdrowia publicznego*, „Gazeta Politechniki” 2010, nr 12 (204), s. 20.
[2628] A. Brzechowska-Rebisz, K*atedra Infrastruktury i Ekorozwoju po raz kolejny nagrodzona medalami*, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 12 (216), s. 9.
[2629] S. Duda, *Wyróżnienia dla Politechniki Rzeszowskiej podczas Giełdy* Wynalazków, „Gazeta Politechniki” 2011, nr 4-5 (208-209), s. 15.

6 marca 2012 r. w Muzeum Techniki w Warszawie podczas gali wręczania nagród ministra nauki i szkolnictwa wyższego za międzynarodowe osiągnięcia wynalazcze „wśród nagrodzonych twórców znaleźli się m.in. pracownicy Politechniki Rzeszowskiej: prof. dr hab. inż. Józef Dziopak, dr hab. inż. Daniel Słyś i mgr inż. Agnieszka Stec[2630], których rozwiązania zdobyły najwyższe laury na światowych wystawach innowacji w Seulu i Genewie w ubiegłym roku […] oraz opracowane przez dr hab. inż. Daniela Słysia we współpracy z dr hab. inż. Eleną Neverovą-Dziopak, prof. AGH[2631] rozwiązanie separacyjnego wpustu deszczowego, który może mieć zastosowanie w budowie nowoczesnych systemów odwodnień”[2632].

Rozwiązania opracowane w Katedrze Infrastruktury i Ekorozwoju zostały zaprezentowane „podczas Międzynarodowej Wystawy Innowacji IWIS 2012, która odbywała się w Warszawie w dniach 16-19 października 2012 r.”.[2633] Pomimo, że na wystawę zgłoszono prawie 250 rozwiązań (w tym 131 z zagranicy) wynalazki pracowników Katedry Infrastruktury i Ekorozwoju zostało wysoko ocenione.

W targach „Brussels Innova 2013” [2634] w Brukseli na stoisku województwa podkarpackiego zaprezentowała się Politechnika Rzeszowska z wynalazkiem nagrodzonym złotym medalem w konkursie Eureka. „W ramach konkursu Eureka został zaprezentowany innowacyjny system sterowania Miniature Control and Navigation System for Flying Platforms[2635]. System jest wynikiem projektu prowadzonego przez dr inż. Pawła Rzucidłę[2636] (praca naukowa finansowana ze środków na naukę w latach 2010-2012 jako projekt rozwojowy nr O R00 0089 11)”[2637].

Kongres Ekoinnowacje w Ochronie Środowiska 2013 odbył się 22-23 października 2013 r. w Centrum Kongresowym Targów w Kielcach. Patronem kongresu był Narodowy

---

[2630] Dr inż. Agnieszka Stec, prof. PRz (1982) – pracownik naukowy Katedry Infrastruktury i Gospodarki Wodnej na WBIŚiA. http://geod.agh.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=126:obrona-doktratu-mgr-inz-agnieszki-stec&catid=16&Itemid=117&lang=pl (17.07.2020 r.).

[2631] Prof. Elena Neverova-Dziopak – kierownik Katedry Kształtowania i Ochrony Środowiska na Wydziale Geodezji Górniczej i Inżynierii Środowiska Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie. https://skos.agh.edu.pl/osoba/elena-neverova-dziopak-7548.html (17.07.2020 r.).

[2632] A. Stec, *XIX Giełda Wynalazków w Warszawie*, „Gazeta Politechniki” 2012, nr 4 (220), s. 19.

[2633] A. Brzechowska-Rębisz, *Wynalazki Katedry Infrastruktury i Ekorozwoju na VI Międzynarodowej Wystawie Wynalazków IWIS 2012*, „Gazeta Politechniki” 2013, nr 1 (229), s. 14.

[2634] Międzynarodowe Targi Wynalazczości, Badań Naukowych i Nowych Technologii Brussels Innova – międzynarodowa impreza wystawiennicza w dziedzinie wynalazczości, poświęconą transferowi technologii i wdrażaniu postępu technicznego. https://naukawpolsce.pap.pl/taxonomy/term/8464 (13.07.2020 r.).

[2635] *Miniature Control and Navigation System for Flying Platforms* (Miniaturowy system sterowania i nawigacji dla platform latających”) – system umożliwia sterowanie bezzałogowym statkiem powietrznym. https://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news,398118,zloty-medal-dla-politechniki-rzeszowskiej-na-targach-w-brukseli.html (13.07.2020 r.).

[2636] https://prz.v.prz.edu.pl/ (13.07.2020 r.).

[2637] G. Kopecki, *„Złote” wyróżnienie dla Politechniki*, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 1-2 (241-242), s. 11.

Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, a minister środowiska, wojewoda świętokrzyski, marszałek województwa świętokrzyskiego, prezydent Kielc i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska objęli patronat honorowy. „W tym konkursie swoje wynalazki przedstawili również pracownicy Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki Rzeszowskiej” [2638]. Za innowacyjne rozwiązania otrzymali wyróżnienia.

23. Krajowa Wystawa - Giełda Wynalazków nagrodzonych w 2015 r. na Światowych Wystawach Wynalazczości została zorganizowana od 24 do 25 marca 2016 r. w Centrum Nauki Kopernik w Warszawie. „Jest to krajowa wystawa mająca na celu uhonorowanie polskich twórców innowacji, którzy uzyskali najwyższe laury za wynalazki na arenie międzynarodowej. W gronie wyróżnionych znaleźli się pracownicy Zakładu Infrastruktury i Ekorozwoju PRz”[2639]. 10-12 maja tego samego roku odbyły się w Bydgoszczy XXIV Międzynarodowe Targi Maszyn i Urządzeń dla Wodociągów i Kanalizacji WOD-KAN 2016.

Fot. 429. Nagrody dla Zakładu Infrastruktury i Ekorozwoju PRz na Krajowej Wystawie – Giełdzie Wynalazków. Źródło: https://targi-wod-kan.pl/media/galeria-zdjec-targow-wod-kan-2019/.

„W tej najważniejszej w Polsce i największej w tej części Europy wystawie czynnie uczestniczyli pracownicy Zakładu Infrastruktury i Ekorozwoju z Wydziału Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury”[2640].

V Ogólnopolski Kongres Inżynierii Środowiska, którego patronem honorowym był wiceprezes rady ministrów oraz minister nauki i szkolnictwa wyższego Jarosław Gowina[2641].

[2638] K. Pochwat, *Wyróżnienia dla WBiIŚ na Kongresie Ekoinnowacje 2013*, „Gazeta Politechniki” 2013, nr 12 (240), s. 10.
[2639] I. Ozimek, *Zakład Infrastruktury i Ekorozwoju doceniony na giełdzie wynalazków*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 5 (269), s. 13.
[2640] A. Wdowik, J. Dziopak, *Wynalazki Zakładu Infrastruktury i Ekorozwoju na targach WOD-KAN 2016* , „Gazeta Politechniki” 2016, nr 8 (272), s. 35.
[2641] Jarosław Gowin (1961) – polityk, senator (2005-2007), od 2007 poseł na Sejm, założyciel i prezes Polski Razem, a potem Porozumienia, w latach 2011-2013 minister sprawiedliwości, przewodniczący klubu parlamentarnego Zjednoczona Prawica, od 2015 r. do 2020 r. wiceprezes Rady Ministrów oraz minister nauki i szkolnictwa wyższego. https://www.wprost.pl/tematy/10130832/jaroslaw-gowin.html (17.07.2020 r.).

odbył się „w dniach 29 maja – 1 czerwca br. na Wydziale Inżynierii Środowiska Politechniki Lubelskiej”[2642]. W kongresie brali udział pracownicy naukowi PRz.

10. Targi Techniki Przemysłowej, Nauki i Innowacji „Technicon Innowacje 2014” zorganizowane zostały na terenie Międzynarodowych Targów Gdańskich S.A. w Centrum Wystawienniczo-Kongresowym AMBEREXPO w Gdańsku 23-24 października 2014 r. „Organizowane cyklicznie targi mają na celu integrację środowisk naukowych i biznesowych. Adresatami targów są parki i inkubatory technologiczne, innowacyjne firmy technologiczne oraz uczelnie wyższe, instytuty i ośrodki naukowo-badawcze”[2643]. Podczas targów dwóch pracowników wydziału wynalazek dr inż. Adama Masłonia[2644] i prof. dr hab. inż. Janusza Tomaszka „Innowacyjna technologia oczyszczania ścieków komunalnych w sekwencyjnym reaktorze porcjowym” otrzymał wyróżnienie.

VIII Międzynarodową Warszawską Wystawę Innowacji IWIS 2014 pod patronatem prezydenta RP Bronisława Komorowskiego, która odbyła się 14-16 października 2014 r. w Gmachu Głównym Politechniki Warszawskiej połączono z obchodami 25-lecia Stowarzyszenia Polskich Wynalazców i Racjonalizatorów. W wystawie brało udział ponad 100 wystawców z kilkunastu krajów, w tym prof. dr hab. inż. Józef Dziopak i dr hab. inż. Daniel Słyś, prof. PRz, pracownicy Katedry Infrastruktury i Ekorozwoju Wydziału Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury, którzy za rozwiązania technologiczne *Retencyjny kanał ściekowy* otrzymali złoty medal z wyróżnieniem. Licencję na produkcję tego urządzenia kupiła firma Uponor Infra, światowy lider produkcji rur, a samo rozwiązanie zastosowano m.in. w rozbudowywanym systemie odwodnień w Rzeszowie.

Ponadto zespół w składzie prof. dr hab. inż. Józef Dziopak i dr hab. inż. Daniel Słyś, prof. PRz i mgr inż. Kamil Pochwat[2645] zdobył złoty medal za rozwiązanie *Multimedialnej sieci komunalnej* oraz puchar przyznany przez Chińskie Stowarzyszenie Innowacji i Wynalazczości w Tajwanie. Srebrne medale otrzymał wynalazek *Rurowy zbiornik retencyjny* prof. dr hab. inż. Józefa Dziopaka, dr inż. Agnieszki Stec i dr hab. inż. Daniela Słysia, prof. PRz oraz *Zbiornik retencyjny z systemem grawitacyjnego płukania* mgr inż. Kamila Pochwat i prof. dr hab. inż. Józefa Dziopaka. Wynalazek *Przelew kanalizacyjny* mgr. inż. Kamila Pochwata i prof. dr hab.

[2642] D. Szpak, *Kongres Inżynierii Środowiska*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 8 (272), s. 27.
[2643] A. Masłoń, *Wyróżnienie dla Politechniki*, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 12 (252), s. 12, 13.
[2644] Dr inż. Adam Masłoń, prof. PRz (1981) – pracownik naukowy Zakładu Inżynierii i Chemii Środowiska na Wydziale Budownictwo Inżynierii Środowiska i Architektury, specjalista w dziedzinie technologii i energochłonności ścieków, technologii bioenergetycznych, popularyzator wiedzy na temat ochrony wody. https://wikopole.com.pl/1573/innowacje-i-rozwoj.html (28.07.2020 r.).
[2645] Dr inż. Kamil Pochwat (1987) – pracownik naukowy Katedry Infrastruktury i Gospodarki Wodnej. https://ris.slaskie.pl/file/download/221 (28.07.2020 r.).

inż. Józefa Dziopaka otrzymał brązowy medal. „Na wystawie przyznano również nagrody za indywidualne dokonania innowacyjne pracowników Politechniki Rzeszowskiej, a zwłaszcza za wdrożenie wynalazków do praktyki projektowej”[2646].

Od 15 do 19 kwietnia 2015 r. trwała 43. Międzynarodowa Wystawa Wynalazczości, Nowoczesnej Techniki i Wyrobów w Genewie. „Rozwiązania Politechniki Rzeszowskiej zostały nagrodzone 6 medalami, w tym dwoma złotymi z wyróżnieniem oraz 4 srebrnymi”[2647].

Izba Gospodarcza „Wodociągi Polskie” organizuje co roku Międzynarodowe Targi Maszyn i Urządzeń dla Wodociągów i Kanalizacji WOD-KAN. Są to największe targi w tej dziedzinie, corocznie uczestnicy w nich około 400 wystawców i 10 000 osób zwiedzających. XXIV Międzynarodowe Targi Maszyn i Urządzeń dla Wodociągów i Kanalizacji WOD-KAN 2016 odbyły się 10-12 maja 2016 r. w Bydgoszczy. „Swój aktywny udział w tych spotkaniach zaznaczyli profesorowie – Józef Dziopak i Daniel Słyś, którzy przedstawili referaty pt. *Rzeka a systemy kanalizacyjne. Uwarunkowania projektowe i funkcjonowanie* oraz *Nowoczesna gospodarka wodami opadowymi. Kanały retencyjne – studium przypadków*”[2648], a ich patent *Retencyjny kanał ściekowy* otrzymał wyróżnienie”[2649].

Plebiscyty

Gala Finałowa Plebiscytu „Eko-Inspiracja” 2013[2650] odbyła się 6 lutego 2014 r. w Sali Notowań Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie. Było to podsumowanie programu „Odpowiedzialnie z Naturą”. W tym plebiscycie brała udział Katedra Inżynierii i Chemii Środowiska PRz, prezentując innowacyjną technologię oczyszczania ścieków komunalnych w sekwencyjnym reaktorze porcjowym. „Innowacyjność technologii oczyszczania ścieków polega na dawkowaniu pylistego keramzytu do osadu czynnego w reaktorze porcjowym. Rezultatem stosowania technologii jest znaczące (nawet do 50% w odniesieniu do klasycznego rozwiązania) zwiększenie sprawności usuwania zanieczyszczeń ze ścieków oraz poprawa stabilności przebiegu procesów biochemicznych oczyszczania ścieków”[2651]. To rozwiązanie

[2646] A. Stec, VIII *Międzynarodowa Warszawska Wystawa Innowacji IWIS 2014*, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 12 (252), s. 14.
[2647] P. Okarmus, *Sukces Politechniki na wystawie Geneva Inventions 2015*, „Gazeta Politechniki” 2015, nr 5 (257), s. 8.
[2648] A. Wdowik, J. Dziopak, *Wynalazki Zakładu Infrastruktury i Ekorozwoju na targach WOD-KAN 2016*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 8 (272), s. 35.
[2649] B. Kokoszka, *Studenci na ekologicznych targach w Kielcach*, „Gazeta Politechniki” 2016, nr 5 (269), s. 30.
[2650] Godło „Eko-Inspiracja” – przyznawane innowacyjnym, ekologicznym markom, produktom oraz instytucjom zaangażowanym na rzecz środowiska naturalnego i zrównoważonego rozwoju. www.rynekinstalacyjny.pl/...inspiracje-2013...tucholi (18.07.2020 r.).
[2651] A. Masłoń, *„Eko-Inspiracja 2013”*, „Gazeta Politechniki” 2014, nr 3 (243), s. 21.

technologiczne dr inż. Adam Masłoń i prof. dr hab. inż. Janusz Tomaszek zostało zgłoszone do Biura Patentowego i otrzymało patent UP RP Nr 213963.

Projekty Unii Europejskiej

Politechnika Rzeszowska była jedną z niewielu uczelni, która w maksymalny sposób wykorzystała możliwości jakie dawała Unia Europejska, jeszcze przed wejściem Polski w struktury UE PRz korzystała z programów Tempus, Star, po akcesie Polski a w szczególnie w latach 2007-2013 władze i pracownicy PRz przygotowali wiele bardzo dobrych projektów i dzięki temu uczelnia uzyskała ogromną pomoc finansową. Przykładem na to jest np. Laboratorium HYBRID[2652], które właśnie uzyskało profesjonalne wyposażenie m.in. dzięki funduszom w ramach inwestycyjnych projektów UE, o łącznej wysokości 7 mln zł.

Fot. 430. Sprzęt Laboratorium HYBRID. Źródło: https://eit.prz.edu.pl/hybrid/infrastruktura/thick.

W tak wyposażonym laboratorium możliwe jest „prowadzenie prac badawczych z zakresu elektronicznych struktur hybrydowych wytwarzanych w różnych technologiach: LTCC, konwencjonalnej technologii wielowarstwowej PCB, na podłożach ceramicznych i elastycznych, przy wykorzystaniu różnych metod nanoszenia warstw (precyzyjny sitodruk, drukowanie strumieniowe – ink-jet, ekspozycja materiałów światłoczułych, napylanie próżniowe i in.), a także montażu komponentów dyskretnych, nieobudowanych oraz m.in. w obudowach SMD i BGA. […] Wybrane z nich są realizowane z przedsiębiorcami krajowymi (m.in. PWPW S.A., Mokate S.A., Mozaik Warszawa), ze szczególnym uwzględnieniem partnerów z Podkarpacia (m.in. Hybres Sp. z o.o., Elmak Sp. z o.o., Zelmer Market Sp.

[2652] Laboratorium Hybrid – specjalistyczne laboratorium w Katedrze Systemów Elektronicznych i Telekomunikacyjnych na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki PRz. https://eit.prz.edu.pl/hybrid/infrastruktura/thick (16.07.2020 r.).

z o.o., Bury Sp. z o.o., PZL Mielec Sp. z o.o., CTC s.c.), a także z zagranicy (m.in. HaikuTech Holandia, Delta Energy Systems Niemcy)”[2653]

Analizując przedstawione w tej części pracy wybrane informacje dotyczące aktywnej działalności Politechniki Rzeszowskiej w obszarze nauki, badań naukowych, współpracy z przemysłem, władzami miasta, a także szerokiej akacji popularyzacji wiedzy, nie dziwi fakt, że zarówno sama uczelnia jak i jej pracownicy otrzymują nagrody i wyróżniania, stanowiące dowód na jej nieocenioną rolę w regionie.

[2653] W. Kalita, M. Węglarski, *Laboratorium Zintegrowanych Mikro i Nanotechnologii Elektronicznych HYBRID*, „Gazeta Politechniki” 2013, nr 11 (239), s. 21.

Zakończenie

W tej rozprawie autorka starała się ukazać niezupełnie po kronikarsku kilkudziesięcioletnie dzieje i materialny rozwój rzeszowskiej uczelni technicznej; począwszy, rzecz jasna, od pozamaterialnych podwalin. Odnotowała ciąg sukcesów i ugruntowany już prestiż, jakim ta uczelnia cieszy się niezmiennie od lat na Podkarpaciu. Siłą zgromadzonych faktów – dokumentując zdarzenia, ale też służąc wartościowaniu – narracja wykładu utwierdza zasadność ewidentnego przekonania, że Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza, jako szkoła wyższa, to zarazem znaczący ośrodek naukowo-badawczy[2654].

Według autorki jej dysertacja, *Rzeszowska uczelnia techniczna 1951-2016. Od Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej do Politechniki Rzeszowskiej*, jest swoistym uzupełnianiem pionierskiej księgi Kazimierza Oczosia (*Politechnika Rzeszowska 1951-2001*; 2001). Autorka wprowadza, tu i tam, nowe wątki, niejako dyktowane przez materiały źródłowe, pozyskane nade wszystko z Archiwum Akt Nowych w Warszawie i Archiwum Państwowego w Rzeszowie, ale też z niektórych ksiąg jubileuszowych politechniki.

Nie ulega wątpliwości, że uczelnia techniczna w Rzeszowie spełniła z nawiązką pokładane w niej nadzieje. Stała się, zgodnie z dążeniami inicjatorów wyższego szkolnictwa w byłym regionie Centralnego Okręgu Przemysłowego[2655], kuźnią kadr dla rozwijającego się przemysłu oraz administracji samorządowej i państwowej [2656]. Prestiż Politechniki Rzeszowskiej zwykło się kojarzyć nierozerwalnie z Doliną Lotniczą, której zresztą Politechnika jest współzałożycielką, stanowiąc jej fundament badawczy [2657]. Jednakowoż, znany z reklam, wizerunek uczelni kształcącej pilotów dość wyraźnie dopełniają inne kierunki

[2654] Znaczący wkład uczelni w rozwój regionu zaprezentowano w rozdziale VIII. Zgodnie z definicją, że ośrodkiem badawczym jest „miejsce, gdzie odbywają się systematyczne badania związane z działalnością poznawczą", należy podkreślić, że PRz bezwarunkowo spełnia ten wymóg. https://pl.glosbe.com/pl/pl/ośrodek%20naukowy (24.06.2020 r.).

[2655] Por. G. Ostasz, *Copowskie fundamenty uczelni technicznej w Rzeszowie*, „Humanities and Social Sciences", 2017 nr 4.

[2656] Wszak przez 65 lat funkcjonowania (do 30 września 2016 r.) mury uczelni opuściło 77367 absolwentów – magistrów, inżynierów i licencjatów.

[2657] Na podstawie wywiadu z Andrzejem Rybką, dyrektorem Stowarzyszenia „Dolina Lotnicza", z 13.01.2020 r.

studiów. W ciągu kolejnych dekad istnienia rzeszowską uczelnię techniczną skończyło ponad osiemdziesiąt tysięcy dobrze przygotowanych inżynierów, magistrów, licencjatów. Prócz tego trzeba doliczać raczej niemałą rzeszę absolwentów studiów podyplomowych; fachowych, praktycznych.

O prestiżu i randze szkoły wyższej świadczą również absolwenci niekoniecznie uprawiający zawód wyuczony. Niektórzy z nich, posażni w zmysł społeczno-polityczny, okazują się osobami publicznego zaufania. O to przykłady: aktualny marszałek sejmiku województwa podkarpackiego Władysław Ortyl, eurodeputowana Elżbieta Łukacijewska, samorządowiec Wojciech Buczak, specjalistka w zakresie funduszy unijnych Małgorzata Jarosińska-Jedynak, piloci Tadeusz Wrona, Henryk Bronowicki, Piotr Koper, Bolesław Radomski i Jerzy Szwarc, samorządowiec Stanisław Kruczek, posłowie Jerzy Bielecki, Marian Czerwiński, Stanisław Fal, Zbigniew Janowski, Marian Kawa, Waldemar Sikora, sportowiec (siatkarz) Marek Karbarz, wiceprezydent Rzeszowa Marek Ustrobiński, komendant główny Państwowej Straży Pożarnej Witold Skomra, niedawni prezydenci miasta Rzeszowa: Zdzisław Banat i Andrzej Szlachta, prezydenci Mielca: Janusz Chodorowski i Daniel Kozdęba, czy też rektorzy, profesorowie: Tadeusz Markowski, Andrzej Sobkowiak, Piotr Koszelnik.

Nie sposób nie dostrzegać w Rzeszowie i na całym Podkarpaciu wpływu Politechniki Rzeszowskiej – niebagatelnego pracodawcy – na różne aspekty życia społeczno-gospodarczego. Projekty realizowane przez kadrę naukową, ich udział w strategiach rozwoju województwa podkarpackiego, dowodzą niekłamanego uznania, ale też niesłabnącej renomy rzeszowskiej „polibudy".

Politechnika Rzeszowska jest mocnym filarem podkarpackiego środowiska akademickiego. Bardzo wyraźnie współpracuje, rzec by można, że w pewnym stopniu uzupełnia się – a niekiedy rynkowo konkuruje – z Uniwersytetem Rzeszowskiem. Ten stan rzeczy dowodzi, że decyzja z przełomu wieków XX i XXI o autonomicznym bycie dwóch uczelni publicznych Rzeszowa była zasadna.

Politechnika Rzeszowska spełnia nadto misję wychowawczą, jaka wiąże się zresztą z każdym szczeblem i poziomem edukacji. I w tym zakresie trzeba odnotować pasmo sukcesów. Postawy i aktywność pracowników i studentów uczelni technicznej były i są zauważalne [2658]. Jak wiadomo, dwaj kolejni prezydenci miasta Rzeszowa byli wcześniej nauczycielami akademickimi Politechniki, to dr inż. Mieczysław Janowski i dr inż. Andrzej

[2658] Por. G. Ostasz, *Wokół zagadnień humanizacji studiów technicznych*, [w:] *Inżynier z duszą humanisty. Miejsce i rola problematyki humanistycznej w dyskursie politechnicznym*, red. J. Sośnicka, Łódź 2017, s. 54-59.

Szlachta. Studenci Politechniki Rzeszowskiej odgrywają znaczącą rolę w Parlamencie Studentów Rzeczypospolitej Polskiej, to jest w ogólnokrajowym przedstawicielstwie wszystkich samorządów studenckich z siedzibą w Warszawie[2659]. Nie można tu nie odnotować uznania dla niektórych politechnicznych edycji Juwenaliów; przyciągały one dziesiątki tysięcy młodych uczestników i dwukrotnie przyniosły laur najlepszej imprezy studenckiej w kraju w konkursie ProJuvenes pod patronatem Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego[2660].

Warto też podkreślić dokonania kolejnych zespołów rektorskich, dzięki którym Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza intensywnie się rozwijała i unowocześniała, stawała się wprost wzorcową uczelnią pod względem infrastruktury, wyposażenia badawczego, funkcjonalnych obiektów dydaktycznych i badawczych. Politechnikę Rzeszowską wyróżnia w obrębie miasta zwarty kampus, który obejmuje dwa, bliskie sobie, wydzielone, rejony grodu. Raczej jest niemożliwością, aby przybysze zwiedzający miasto nie dostrzegli awangardowych budynków Politechniki Rzeszowskiej[2661]. Na pewno przynajmniej w skali krajowej ewenementami okazują się: własny, lotniczy pas startowy politechniki i zespół Ośrodka Kształcenia Lotniczego w podrzeszowskiej Jasionce oraz Akademicki Ośrodek Szybowcowy w Bezmiechowej.

***

Autorka ma świadomość, że mimo swojej objętości rozprawa o rzeszowskiej uczelni technicznej nie wyczerpuje tematu. Zapewne sporo wątków i szczegółów nie zostało uwzględnionych, bądź wyczerpująco ukazanych. Praca może jednak stanowić swoisty fundament dla kolejnych badaczy i osób zainteresowanych dziejami szkolnictwa wyższego na Podkarpaciu, czy też w całym kraju.

[2659] Od 2014 r. Politechnikę Rzeszowską reprezentuje w Parlamencie Studentów RP Michał Klimczyk. W 2017 r. Rada Wykonawcza Parlamentu Studentów RP powierzyła Michałowi Klimczykowi opracowanie strategii na rzecz rozwoju młodego pokolenia Polaków. Od 2018 r. Michał Klimczyk sprawuje funkcję przewodniczącego Samorządu Studenckiego PRz. A. Kulczycka, *Rozmowa z Michałem Klimczykiem: Tu można poczuć ciepło domu, będąc poza domem (akademicki Rzeszów)*, wyborcza.pl, 20 kwietnia 2019 r., https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/7,34962,24646836,tu-mozna-poczuc-cieplo-domu-bedac-poza-domem-akademicki-rzeszow.html.

[2660] https://www.radio.rzeszow.pl/wiadomosci/17248/rzeszowskie-juwenalia-najlepsze-w-kraju.

[2661] Już po przylocie do Rzeszowa podróżnych wita dobrze reklamujący Politechnikę kompleks Ośrodka Kształcenia Lotniczego.

Indeks skrótów

„Adapciak PRz" - obóz Adaptacyjno - Szkoleniowy
ACRU - *The Association of Carpathian Region Universities* (Stowarzyszenie Uniwersytetów Regionu Karpackiego)
AF - *Alliance Francaise* (Sojusz Francuski)
AIM - *Advanced in Flight Measurement Technik* (Zaawansowane Techniki Pomiaru Pokładowego)
AOS - Akademicki Ośrodek Szybowcowy w Bezmiechowej,
ARC - Akademickie Radio „Centrum"
ARiTC - Akademickie Radio i Telewizja Centrum
ASC - Stowarzyszenie Uczelni Południa
ASO w Bezmiechowej - Akademicki Ośrodek Szybowcowy w Bezmiechowej
ATC PRz - Akademicka Telewizja Centrum Politechniki Rzeszowskiej
AWS - Akcja Wyborcza Solidarność
AZS - Akademicki Związek Sportowy
BEC - *Business English Certificate* (Certyfikat Język Angielskiego Biznesowego)
BWZ - Biuro Współpracy z Zagranicą
CAMAT - Centrum Zaawansowanych Materiałów i Technologii
CEFR - *Common European Framework of Reference for Languages* (Europejski System Opisu Kształcenia Językowego)
CITT PRz - Centrum Innowacji i Transferu Technologii Politechniki Rzeszowskiej
CKK - Centralna Komisja Kwalifikacyjna
COMODEC - Centrum Doskonałości
COP - Centralny Okręg Przemysłowy
COST - *Cooperation in Science and Technology* (Europejska Współpraca w Dziedzinie Nauki i Technologii)
CPDev - *Control Program Developer* (Programista Programów Sterujących)
CTT- Centrum Transferu Technologii
CULTMEDIA - *Cultural Diversity and New Media* (Różnorodność Kulturowa i Nowe Media)
CZT „AERONET-Dolina Lotnicza" - Centrum Zaawansowanych Technologii „AERONET-Dolina Lotnicza"
DGLC - Dyrekcja Generalna Lotnictwa Cywilnego
DK - Działania Komplementarne
DLR - *German Aerospace Center* (Niemieckie Centrum Lotnictwa i Kosmonautyki)
DMR - Dom Młodego Robotnika
DS - Dom studencki (akademik)
DST - Departament Studiów Technicznych
DWM - Dział Współpracy Międzynarodowej
EASA - *European Union Aviation Safety Agency* (Agencja Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Lotniczego)
ECHE - *Erasmus Charter for Higher Education* (Karta Erasmusa dla Szkolnictwa Wyższego)
EFRR - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS - Europejski Fundusz Społeczny
ELA-MAT Podkarpackie - Europejskie Laboratorium Badań Materiałowych dla Potrzeb Energetyki Opartej na Fuzji Termojądrowej
EMCS - *The IEEE Electromagnetic Compatibility Society* (Towarzystwo Zgodności Elektromagnetycznej IEEE)
EMES - *European Mechanical Engineering Studies* (Europejskie Studia Inżynierii Mechanicznej)
EOQ - *European Organization for Quality* (Europejska Organizacja ds. Jakości)
ePRz - otwarta platforma e-usług zintegrowana z systemem informatycznym nowej generacji stosowana w PRz
ERA - *Enhanced RPAS Automation* (Ulepszona Automatyzacja RPAS)
ERASMUS - *European Action Scheme for the Mobility of University Studies*

ESN - *Erasmus Student Network* (Sieć Studentów Erasmusa)
ETS - *Educational Testing Service* (Usługa Testowania Edukacji)
EUT - Europejski Uniwersytet Techniczny
FADEC - *Full Authority Digital Engine Control* (Sterowanie Silnikiem Cyfrowym)
FBSiI - Fundusz Budowy Szkół i Internatów
FEANI - Europejska Federacja Narodowych Stowarzyszeń Inżynierskich
FRPRz - Fundacja Rozwoju Politechniki Rzeszowskiej
FRSE - Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
FRZR- Fundacja Rozwoju Ziemi Rzeszowskiej
GDDKiA - Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GLP - *Good Laboratory Practice* (Dobra Praktyka Laboratoryjna)
GP – „Gazeta Politechniki"
HIRF SE - *High Intensity Radiated Field Synthetic Environment* (Środowisko Syntetyczne z Promieniowaniem Polowym o Wysokiej Intensywności)
HTW Zwickau - *Hochschule fur Technik und Wirtschaft Zwickau*
IAESTE - *The International Association for the Exchange of Students for Technical Experience* (Międzynarodowe Zrzeszenie Wymiany Studentów Szkół Technicznych)
ICAO - *International Civil Aviation Organization* (Międzynarodowa Organizacja Lotnictwa Cywilnego)
ICEC - *Program International Classroom - Erasmus Challeng*e (Międzynarodowe Zajęcia - Wyzwanie Erasmusa)
IMAPS - *International Manufacturing and Packing Society* (Międzynarodowe Towarzystwo Produkcji i Pakowania Elektronicznego)
IPMA - *International Project Management Association* (Międzynarodowe Stowarzyszenie Zarządzania Projektami)
IPPT PAN - Instytut Podstawowych Problemów Techniki Państwowej Akademii Nauk
ISHM - *International Society for Hybrid Microelctronic* (Międzynarodowe Towarzystwo Mikroelektroniki Hybrydowej)
ITAS - Instytut Oceny Technologii i Analizy Systemowej w Karlsruhe
ITB - Instytut Techniki Budowlanej
JAA - *Joint Aviation Authorities* (Wspólne Władze Lotnicze)
JEP - Program Wielostronnej Współpracy Europejskiej
KBN - Komitetu Badań Naukowych
KO - Komitet Obywatelski
KOS - Komitet Odbudowy Stolicy
KRASP - Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich
KRRiT - Krajowa Rada Radia i Telewizji
KRPUT - Konferencja Rektorów Polskich Uczelni Technicznych
KSP - Komenda Straży Pożarnej
KW PZPR - Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej
KWFB - Konkurs Wiedzy Finansowo-Bankowej
LA - *Learning Agreement* (Porozumienie o programie zajęć)
LLP - *Lifelong Learning Programme* (Uczenie się Przez Całe Życie)
LM - *Lean Manufacturing* (Odchudzona Produkcja)
MEN - Ministerstwo Edukacji Narodowej
MG - Wymiana Kadry i Studentów
MNSzWiT - Ministerstwo Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki
MOiW - Ministerstwo Oświaty i Wychowania
MPS - Międzyuczelniana Przychodnia Studencka
MRN - Miejska Rada Narodowa
NA - Agencja Narodowa
Nadcap - *National Aerospace and Defense Contactors Accreditation Program* (Krajowy Program Akredytacji Wykonawców Sektora Lotniczego i Obronnego)
NATO - North Atlantic Treaty Organization (Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego)
NCBiR - Narodowe Centrum Badań i Rozwoju
NCN - Narodowe Centrum Nauki
NOT - Naczelna Organizacja Techniczna
NSZZ „Solidarność" - Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność"
NTNU - *Norwegian University of Science and Technology*
NZS – Niezależne Zrzeszenie Studentów
OBP - Ośrodek Badawczo-Projektowy
OBR SK - Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Sprzętu Komunikacyjnego w Mielcu

ODME - Ogólnopolskie Dni Młodego Elektryka
OETO - Ośrodek Elektronicznej Techniki Obliczeniowej
OKL - Ośrodek Kształcenia Lotniczego, Programu Erasmus
OKL - Ośrodek Kształcenia Lotniczego
OPRA -Ogólnopolskie Porozumienie Rozgłośni Akademickich
OSPL - Ośrodek Szkolenia Personelu Lotniczego
PAK - Polska Agencja Kosmiczna
PARP - Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
PCA - Polskie Centrum Akredytacji
PCBC SA - Polskie Centrum Badań i Certyfikacji SA
PD - Politechnika Dziecięca
PFI - Podkarpackie Forum Innowacyjności
PIN - Punkt Informacji Normalizacyjnej
PK - punkty konsultacyjne uczelni
PKA - Państwowa Komisja Akredytacyjna
PKCh - Podkarpacki Konkurs Chemiczny
PKN - Polski Komitet Normalizacyjny
PLL LOT - Polskie Linie Lotnicze LOT
POIG - Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka
POWER - Program Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój
Prezydium WKZZ - Prezydium Wojewódzkiej Komisji Związków Zawodowych
PRz - Politechnika Rzeszowska
PTCh - Polskie Towarzystwo Chemiczne
PTETiS - Polskie Towarzystwo Elektrotechniki Teoretycznej i Stosowanej
PTI - Polskie Towarzystwo Informatyczne
PTM - Polskie Towarzystwo Matematyczne
PW - Politechnika Warszawska
PZITB - Polski Związek Inżynierów i Techników Budownictwa
PZL w Mielcu - Państwowe Zakłady Lotnicze w Mielcu
RARR - Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego
RG - Rada Główna Szkolnictwa Wyższego
RGNiSzW - Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego
RMSK - Rzeszowska Miejska Sieć Komputerowa
RPO- Regionalny Program Operacyjny
RSM - Rzeszowska Szkoła Menadżerów
RU - Rada Uczelni
RZB - Rzeszowskie Zjednoczenie Budownictwa
RZBiGK - Rzeszowskie Zjednoczenie Budownictwa i Gospodarki Komunalnej
SBP - Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich
SEFI - Europejskie Stowarzyszenie Kształcenia Inżynierów
SEP- Stowarzyszenia Elektryków Polskich
SFOKiS - Społeczny Fundusz Odbudowy Kraju i Stolicy
SGPPL „Dolina Lotnicza" - Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „Dolina Lotnicza"
SIMP - Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Mechaników Polskich
SIMP - Stowarzyszeniu Inżynierów Mechaników Polskich
SiPKBU - Społeczny i Państwowy Komitet Budowy Uczeni
SIR - System Internetowej Rekrutacji
SJO - Studium Języków Obcych
SLD - Sojusz Lewicy Demokratycznej
SM - *Student Mobility* (Mobilność Studentów)
SNS - Studium Nauk Społecznych
SPINAKER WIEDZY II - Regionalny program wsparcia przedsiębiorczości akademickiej
SPJO - Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych,
SPMP - Stowarzyszenie Project Management Polska
SPNJO - Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych
SRRC - Studenckie Radio Rzeszów „Centrum"
ST - *Staff Mobility* (Mobilność Pracowników)
STAR - Stowarzyszenia Twórców Aeronautyki i jej Rozwoju
SW - Studium Wojskowe
SWF - Studium Wychowania Fizycznego

SWFiS - Studium Wychowania Fizycznego i Sportu
ŚDTiSI - Obchody Światowego Dnia Telekomunikacji i Społeczeństwa Informacyjnego
TA - *Training Agreement* (Porozumienie o szkoleniu)
TAB - Biuro Oceny Technologii przy Bundestagu
CAE - *Computer Aided Engineering* (Komputerowe Wspomaganie Prac Inżynierskich)
TEMPUS - *Trans European Mobility Scheme for University Studies*
TUKE - *The Technical University of Košice*
UCI - Uczelniane Centrum Informatyzacji
UKFiS - Urząd Kultury Fizycznej i Sportu
UMCS - Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
UR - Urząd Miejski
URC - *University Rover Challenge* (Zawody Uniwersyteckie Pojazdów)
URz - Uniwersytet Rzeszowski
ULC - Urząd Lotnictwa Cywilnego
USK - Uczelniana Sieć Komputerowa
USOS - Uniwersytecki System Obsługi Studiów
UTP - Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy
UW - Urząd Wojewódzki
WBiIŚ - Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska
WBIŚiA - Wydział Budownictwa Inżynierii Środowiska i Architektury
WBLiK - Wydział Budownictwa Lądowego i Komunalnego
WBMiL - Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa
WCh – Wydział Chemiczny
WE - Wydział Elektryczny
WEiI - Wydział Elektrotechniki i Informatyki
WKKF - Wojewódzki Komitet Kultury Fizycznej
WSK Rzeszów - Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego w Rzeszowie
WKU - Wojskowa Komenda Uzupełnień
WM - Wydział Mechaniczny
WMiFS - Wydział Matematyki i Fizyki Stosowanej
WMT - Wydział Mechaniczno-Technologiczny
WO - Wydział Ogólnotechniczny
WR - Wiadomości Rektorskie
WRN - Wojewódzka Rada Narodowa
WSI - Wyższa Szkoła Inżynierska
WSK Mielec - Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego Mielec
WSOSP - Wyższa Szkoła Oficerska Sił Powietrznych
WSP - Wyższa Szkoła Pedagogiczna
WTCh - Wydział Technologii Chemicznej
WZ - Wydziału Zarządzania
WZiM - Wydział Zarządzania i Marketingu
ZNP - Związku Nauczycielstwa Polskiego
ZOD PRZ - Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny Politechniki Rzeszowskiej
ZPE Zapel - Zakłady Porcelany Elektrotechnicznej ZAPEL S.A.
ZPORR - Zintegrowany Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego
ZSP - Zrzeszenie Studentów Polskich

Spis fotografii

Fot. 1. Pierwszy dziekan WSI mgr inż. Bogdan Marzęcki Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 32
Fot. 2. Indeks studencki. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 40
Fot. 3. Pierwsza siedziba WSI. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 42
Fot. 4. Siedziba WSI w użytkowanych pomieszczeniach w budynku szkoły podstawowej nr 10 w Rzeszowie. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 42
Fot. 5. Dom Młodego Robotnika, budynek przekazany WSI (obecny budynek „D"). Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 43
Fot. 6. Mgr inż. Bogumił Musiał, Terenowego Studium Wieczorowego Wydziału Mechanicznego Politechniki Krakowskiej z siedzibą w Rzeszowie. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 46
Fot. 7. Mgr inż. Roman Niedzielski, Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 48
Fot. 8. Rektor doc. inż. Roman Niedzielski (z lewej) i Władysław Kruczek I sekretarz KW PZPR w Rzeszowie (z prawej). 49
Fot. 9. Tableau pierwszych 24 absolwentów WSI (studia w latach 1951-1955). Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 53
Fot. 10 .Budowa budynku dla Wydziału Mechanicznego WSI, stan z 1962 r. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 55
Fot. 11. Uroczystość wmurowania aktu erekcyjnego pod budynek główny WSI uczelni przy ul. W. Pola 2. Przemowa Władysława Kruczka, I sekretarza KW PZPR w Rzeszowie. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 56
Fot. 12. Dom Studencki „Agnieszka", użytkowany przez uczelnię do 1980 r. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 58
Fot. 13. Stoisko studium Wydziału Mechanicznego Politechniki Krakowskiej w Rzeszowie na I Wojewódzkiej Wystawie Postępu Technicznego w Rzeszowie w 1962 r. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 59
Fot. 14. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie utworzenia Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie z 18 czerwca 193 r. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 63
Fot. 15. Dziennik Ustaw z 25 czerwca 1963 r. nr 26 w sprawie organizacji studiów w WSI. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz 64
Fot. 16. Uroczysta inauguracja roku akademickiego 1963/1964 na WSI z udziałem ministra szkolnictwa wyższego Henryka Golańskiego. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 64
Fot. 17. Inauguracja roku akademickiego 1963/1964. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 65
Fot. 18. Pierwszy rektor WSI doc. Roman Niedzielski i prorektor ds. nauki prof. dr inż. Jan Woźniacki. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 66
Fot. 19. Budynki uczelni „C" i „F". Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 67
Fot. 20. Budynek „A", pierwszy rektorat. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 67
Fot. 21. Zespół fotograficzny, sale wykładowe WSI w Rzeszowie 1963 r. Archiwum Państwowe w Rzeszowie, zespół 406, sygnatura 1936. 68
Fot. 22. Inauguracja roku akademickiego 1965/1966. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 69
Fot. 23. Budowa nowego kampusu uczelni. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 73
Fot. 24. Budowa budynku „E" w 1967 r. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 74
Fot. 25. Odznaczanie rektora doc. R. Niedzielskiego. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 92

Fot. 26. Współpraca z przemysłem w latach 60. XX wieku. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 94
Fot. 27. Współpraca z przemysłem. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 95
Fot. 28. Rektor doc. R. Niedzielski podczas spotkania z przedstawicielami przemysłu. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 97
Fot. 29. Budowa stołówki studenckiej. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 100
Fot. 30. Opieka medyczna studentów. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 109
Fot. 31. Inauguracja 1971/1972. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 119
Fot. 32. Budynki „H" i „K" w 1973 r. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 120
Fot. 33. Dom studencki „Ikar" obok stołówka studencka. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 123
Fot. 34. Zjazd pierwszych absolwentów WSI w 1973 r. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 123
Fot. 35. Zjazd w 1973 r. absolwentów WSI. Zdjęcia z zasobów fotograficznych Politechniki Rzeszowskiej, reprodukcja Marian Misiakiewicz 124
Fot. 36. Sztandar WSI. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 140
Fot. 37. Inauguracja 1973/1974. Zasoby fotograficzne PRz, M. Szarek 141
Fot. 38. Informacja prasowa o pierwszej inauguracji w Politechnice Rzeszowskiej („Nowiny Rzeszowskie" z 1 października 1974 r.). Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 143
Fot. 39. Informacja prasowa o pierwszej inauguracji w Politechnice Rzeszowskiej („Nowiny Rzeszowskie" z 1 października 1974 r.), cd. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 144
Fot. 40. Pierwsza inauguracja w Politechnice Rzeszowskiej (1974/1975). Przemawia rektor K. Oczoś. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 145
Fot. 41. Insygnia władzy rektorskiej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 148
Fot. 42. Inauguracja roku akademickiego 1983/1984. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 167
Fot. 43. Inauguracja roku akademickiego 1985/1986. Przemawia rektor prof. Kazimierz Oczoś. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 169
Fot. 44. Inauguracja roku akademickiego 1987/1988. Przy mównicy rektor prof. Stanisław Kuś. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 174
Fot. 45. Otwarcie amfiteatru studenckiego w maju 1990 r. Przemawia rektor prof. Stanisław Kuś. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 180
Fot. 46. Otwarcie amfiteatru studenckiego w maju 1990 r. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 181
Fot. 47. Inauguracja roku akademickiego 1990/1991. Przemawia rektor prof. Stanisław Kuś. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 185
Fot. 48. Zjazd absolwentów PRz w 1991 r. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 187
Fot. 49. Inauguracja roku akademickiego 1992/1993. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 194
Fot. 50. Inauguracja roku akademickiego 1993/1994. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 200
Fot. 51. Informatyzacja uczelni. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 202
Fot. 52. Inauguracja roku akademickiego 1994/1995. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 204
Fot. 53. Inauguracja roku akademickiego 1995/1996. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 206
Fot. 54. Inauguracja roku akademickiego 1996/1997. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 210
Fot. 55. Inauguracja roku akademickiego 1997/1998. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 212
Fot. 56. Inauguracja roku akademickiego 1999/2000. Przemawia dr hab. inż. Jerzy Potencki, prof. PRz, prorektor ds. nauczania PRz. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 219
Fot. 57. Inauguracja roku akademickiego 2000/2001. Przemawia rektor prof. Tadeusz Markowski. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 220
Fot. 58. Patron Politechniki Rzeszowskiej Ignacy Łukasiewicz. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz 226
Fot. 59. Czterech rektorów PRz w 2001 r. Od lewej: prof. Stanisław Kuś, prof. Stanisław Koncewicz, prof. Kazimierz Oczoś i prof. Tadeusz Markowski. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 227
Fot. 60. Inauguracja roku akademickiego 2001/2002. Przemawia rektor prof. Tadeusz Markowski. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 229
Fot. 61. Inauguracja roku akademickiego 2002/2003. Przemawia rektor prof. Tadeusz Markowski. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 230
Fot. 62. Inauguracja roku akademickiego 2003/2004. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 230
Fot. 63. Dom Studencki „Alchemik". Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 233
Fot. 64. Otwarcie Akademickiego Ośrodka Szybowcowego w Bezmiechowej w 2004 r. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 235

Fot. 65. Otwarcie Akademickiego Ośrodka Szybowcowego w Bezmiechowej w 2004 r., przemawia rektor prof. T. Markowski. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 236
Fot. 66. Inauguracja Politechniki Rzeszowskiej w 2004 r. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 237
Fot. 67. Inauguracja roku akademickiego 2005/2006. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 241
Fot. 68.Informatyzacja uczelni, sieć komputerowa. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 244
Fot. 69. Przejęcie, remont i rozbudowa szkoły rolniczej w Albigowej w 2001 r. na potrzeby Wydziału Chemicznego PRz. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 246
Fot. 70. Wyremontowane budynki Albigowej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 246
Fot. 71. Budynek „V", rektorat i centralna administracja uczelni. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 248
Fot. 72. Inauguracja 2006/2007. W środku rektor prof. Andrzej Sobkowiak. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 249
Fot. 73. 60 lat Wyższego Szkolnictwa Technicznego w Rzeszowie. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 252
Fot. 74. Inauguracja roku akademickiego 2012/2013, fot. z zasobów PRz, M. Misiakiewicz. 254
Fot. 75. Akt przekazania Sztandaru PRz, fot. z zasobów PRz, M. Misiakiewicz. 260
Fot. 76. Inauguracja roku akademickiego 2015/2016, przy mównicy rektor prof. Marek Orkisz. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 264
Fot. 77. Inauguracja roku akademickiego 2016/2017. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 266
Fot. 78. Rektor doc. mgr inż. Roman Niedzielski. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 274
Fot. 79. Rektor prof. zw. dr inż. Kazimierz Oczoś. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. .283
Fot. 80. Rektor doc. dr hab. Bolesław Fleszar. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 291
Fot. 81. Rektor prof. dr hab. inż. Stanisław Koncewicz. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 298
Fot. 82. Rektor prof. dr hab. inż. Stanisław Kuś. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 301
Fot. 83. Rektor prof. dr hab. inż. Tadeusz Markowski. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 307
Fot. 84. Rektor prof. dr hab. inż. Andrzej Sobkowiak. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 311
Fot. 85. Rektor prof. dr hab. inż. Marek Orkisz. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 317
Fot. 86. Insygnium Wydziału Mechanicznego. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 328
Fot. 87. Budynek „L", siedziba Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 328
Fot. 88. Absolwenci Wyższej Szkoły Inżynierskiej Wydziału Mechanicznego (1964-1968). Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz 329
Fot. 89. Absolwenci Wyższej Szkoły Inżynierskiej Wydziału Mechanicznego (1965-1969). Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz 330
Fot. 90. Absolwenci Wyższej Szkoły Inżynierskiej Wydziału Mechanicznego (1964-1974). Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz 331
Fot. 91. Zagraniczni studenci na pochodzie 1 Majowym w latach 70. XX. Zbiory prywatne A. Batscha. 331
Fot. 92. Od lewej dziekan doc. Adam Batsch, w środku prof. Zygmunt bajorek, po prawej prof. Henryk Kopecki, zbiory prywatne A. Batscha. 332
Fot. 93. Piloci PRz. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 333
Fot. 94. Drugi doktorat na Wydziale Mechanicznym PRz, zbiory prywatne doc. Adama Batscha. 334
Fot. 95. Laboratorium Badań Materiałów dla Przemysłu Lotniczego. Źródło: https://labmat.prz.edu.pl/. 338
Fot. 96. Ośrodek Kształcenia Lotniczego. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 338
Fot. 97. Obrabiarki dla Zapel-u, zbiory prywatne doc. Adama Batscha. 339
Fot. 98. Laboratorium Katedry Nauki o Materiałach. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 341
Fot. 99. OKL. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 343
Fot. 100. Drugi od lewej prof. H. Kopecki, obok prof. K. Oczoś. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 346
Fot. 101. Prof. Henryk Kopecki (pierwszy z prawej). Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 349
Fot. 102. Samolot MiG-15. Źródło: https://imodeler.com/2012/12/chinos-mig-15-in-flight/. 351
Fot. 103. Samolot An-2. Źródło:https://flyawaysimulation.com/downloads/files/19347/fsx-antonov-an-2-sp-dla/. 352
Fot. 104. Karta perforowana do komputerów z lat 80. XX wieku. Źródło: http://slideplayer.pl/slide/813959/...356

Fot. 105. Produkcja samolotu PZL M-15 w WSK PZL Mielec. Źródło: http://www.samolotypolskie.pl/samoloty/2392/126/Panstwowe-Zaklady-Lotnicze-Wytwornia-Platowcow-nr-2-PZL-WP-2. 357
Fot. 106. Samolot rolniczy z napędem odrzutowym. Źródło: https://cowiemechanikolotnictwie.blogspot.com/2015/04/zmar-inz-mgr-gocya.html. 358
Fot. 107. Z lewej kpt. pil. Tadeusz Wrona, z prawej prof. Andrzej Tomczyk. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 360
Fot. 108. Absolwentki pilotażu na spotkaniu po latach. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 360
Fot. 109. Laboratoria Katedry Odlewnictwa i Spawalnictwa. Źródło: https://kois.prz.edu.pl/laboratoria. 362
Fot. 110. Ośrodek Kształcenia Lotniczego, hangar. Źródło: https://okl.prz.edu.pl/galeria/loty-szkoleniowe-2018-1.html. 363
Fot. 111. Laboratorium Katedry Awioniki i Sterowania. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 364
Fot. 112. Laboratorium Katedry Przeróbki Plastycznej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 367
Fot. 113. Laboratorium Katedry Mechaniki Stosowanej i Robotyki. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 368
Fot. 114. Laboratorium Katedry Technologii Maszyn i Inżynierii Produkcji. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 369
Fot. 115. Laboratorium Katedry Silników Spalinowych i Transportu. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 370
Fot. 116. Laboratorium Katedry Konstrukcji Maszyn. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 371
Fot. 117. Laboratorium Katedry Samolotów i Silników Lotniczych. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 372
Fot. 118. Zakończenie projektu „Wielofunkcyjny dwumiejscowy motoszybowiec nowej generacji" 12 marca 2013 r. Źródło: https://www.samoloty.pl/humor-lotniczy/156-archiwum-sp-844/12263-zakoczenie-projektu-pt-wielofunkcyjny-dwumiejscowy-motoszybowiec-nowej-generacji. 373
Fot. 119. Laboratorium Zakładu Informatyki. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 376
Fot. 120. Laboratorium Aerodynamiki. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 376
Fot. 121. Laboratorium Mechaniki Płynów. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 377
Fot. 122. Laboratorium Badań Materiałów dla Przemysłu Lotniczego. Źródło: https://labmat.prz.edu.pl/. 378
Fot. 123. Laboratorium Doliny Lotniczej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 378
Fot. 124. Laboratorium Katedry Awioniki i Sterowania. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 379
Fot. 125. Certyfikat Nadcap nadany Laboratorium Badań Materiałów dla Przemysłu Lotniczego PRz. Źródło: https://labmat.prz.edu.pl/. 381
Fot. 126. Laboratoria Zakładu Termodynamiki. Źródło: https://ktwia.w.prz.edu.pl/laboratoria. 383
Fot. 127. Laboratorium Katedry Technik Wytwarzania i Automatyzacji. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 385
Fot. 128. Zespół Laboratoriów dla Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa Politechniki Rzeszowskiej. Źródło: http://geodraw.pl/realizacje/budowa-zespolu-laboratoriow-dla-wydzialu-budowy-maszyn-i-lotnictwa-politechniki-rzeszowskiej,realizacja45/. 386
Fot. 129. Tytuł laureata i Złote Godło w kategorii Quality International Services dla Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa. Źródło: https://wbmil.prz.edu.pl/sukcesy-wydzialu. 388
Fot. 130. Wydział Mechaniczno-Technologiczny. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 390
Fot. 131. Insygnium Wydziału Elektrotechniki i Informatyki. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 391
Fot. 132. Firma Zapel w Boguchwale. Źródło: http://kominy.zapel.com.pl/upload/W30.JPG. 392
Fot. 133. Budynek „A". Obecna siedziba Wydziału Elektrotechniki i Informatyki, dziekanat i sale wykładowe. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 393
Fot. 134. Budynek „B". Dawna siedziba dziekanatu Wydziału Elektrotechniki i Informatyki. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 394
Fot. 135. Budynek „C". Wydział Elektrotechniki i Informatyki. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 395
Fot. 136. Budynki PRz przy ul. W. Pola (Wydział Elektrotechniki i Informatyki). Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 396
Fot. 137. Laboratoria Zakładu Systemów Złożonych. Źródło: https://zsz.prz.edu.pl/laboratoria. 397
Fot. 138. Laboratoria Katedry Energoelektroniki i Elektroenergetyki. Źródło: https://keie.prz.edu.pl/. 399
Fot. 139. Komputer Odra 1305. Źródło: http://www.muzeumkomputerow.edu.pl/ekspozycje/ODRA_1305.html. 403
Fot. 140. Stacja PSPB 90. Źródło: https://upadektechnikikrakowa.blogspot.com/2018/01/. 404
Fot. 141. Laboratoria Katedry Metrologii i Systemów Diagnostycznych. Źródło: http://kmisd.prz.edu.pl/. 406

Fot. 142. Laboratoria Katedry Elektrotechniki i Podstaw Informatyki. Źródło: http://www.pei.prz.rzeszow.pl/galeria-zdjec.html. 407
Fot. 143. Układy hybrydowe. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 409
Fot. 144. IMAPS. Źródło: https://www.imaps.org.uk/. 411
Fot. 145. Laboratoria Zakładu Elektrodynamiki i Systemów Elektromaszynowych. Źródło: http://www.prz.rzeszow.pl/we/katedry/zeue/laboratoria.html. 412
Fot. 146. Laboratoria Katedry Informatyki i Automatyki. Źródło: http://kia.prz-rzeszow.pl/. 413
Fot. 147. Laboratoria Katedry Systemów Elektronicznych i Telekomunikacyjnych. Źródło: https://eit.prz.edu.pl/dydaktyka/laboratoria. 416
Fot. 148. Szkolenia IBM na PRz. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 417
Fot. 149. Laboratoria Katedry Podstaw Elektroniki. Źródło: http://www.prz.rzeszow.pl/kpe/www/index.php3?p=labo. 421
Fot. 150. Konferencja „Wczoraj i dziś", Jubileusz 50-lecia WEiI, prowadzący prof. P. Jankowski-Mihułowicz. https://pjanko.v.prz.edu.pl/aktualnosci/50-lecie-weii---konferencja-wczoraj-i-dzis-18.html. 424
Fot. 151. Insygnium Wydziału Budownictwa. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 426
Fot. 152. 70-lecie pierwszego dziekana prof. Z. Stojka (z lewej), obok prof. S. Kuś. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 427
Fot. 153. Katedra Zaopatrzenia w Wodę i Odprowadzania Ścieków. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 428
Fot. 154. Laboratorium budownictwa w 1971 r. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 429
Fot. 155. Studentki w laboratorium budownictwa. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 429
Fot. 156. Studenci w laboratorium Fizyki Przegród Budownictwa. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 430
Fot. 157. Budynek „P"; obecny budynek Wydziału Budownictwa Inżynierii Środowiska i Architektury. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 431
Fot. 158. Dawny budynek Wydziału. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 431
Fot. 159. Laboratorium badań konstrukcji WBIŚiA. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 432
Fot. 160. Stoisko Budownictwa WBIŚiA. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 433
Fot. 161. Wydziałowe Laboratorium Badań Konstrukcji. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 435
Fot. 162. Podpisywanie umowy dla wydziału Budownictwa Lądowego i Komunalnego. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 436
Fot. 163. Studenci w laboratorium. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 436
Fot. 164. Uroczystość z okazji Dni Budownictwa w Tarnobrzegu. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 437
Fot. 165. Wręczanie dyplomów pierwszym magistrom inżynierom. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 437
Fot. 166. Wręczanie dyplomów pierwszym magistrom inżynierom przez prof. Z. Stojka. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 438
Fot. 167. Doc. M. Mysiak (w środku). Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 438
Fot. 168. Zakład Budownictwa Ogólnego. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 439
Fot. 169. Absolwenci WSI, Wydziału Budownictwa Lądowego i Komunalnego, kierunek inżynieria sanitarna. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 440
Fot. 170. Katedra Konstrukcji Budowlanych. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 445
Fot. 171. Zakład Dróg i Mostów. Źródło: https://kdim.prz.edu.pl/aktualnosci/wycieczka-na-most-do-sielnicy-16.html. 446
Fot. 172. Zakład Inżynierii i Chemii Środowiska. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 447
Fot. 173. Impreza studencka „Bieg dziekana WBiIŚ" w 1991 r. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 447
Fot. 174. Katedra Geodezji i Geotechniki im. Kaspra Weigla. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 449
Fot. 175. Zjazd „Budowlańców" 3.06.1995 r. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 449
Fot. 176. Katedra Inżynierii Materiałowej i Technologii Budownictwa. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 451
Fot. 177. Inauguracja na WBiIŚ w 1996 r. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 453
Fot. 178. Zjazd absolwentów „inżynierii sanitarnej" w 1996 r. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 453
Fot. 179. XXX lat WBiIŚ. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 454
Fot. 180. XXXV lat WBiIŚ. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 455
Fot. 181. Zakład Urbanistyki i Architektury. Źródło: https://www.otouczelnie.pl/miasto_dzial/1063/Architektura-Rzeszow. 455

Fot. 182. Laboratoria Katedry Infrastruktury i Gospodarki Wodnej. Źródło: http://www.kie.prz.edu.pl/index.php/zaplecze-laboratoryjne. 456
Fot. 183. Katedra Mechaniki Konstrukcji. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 457
Fot. 184. Zakład Ciepłownictwa i Klimatyzacji. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 458
Fot. 185. Zakład Oczyszczania i Ochrony Wód. Źródło: https://zoiow.prz.edu.pl/baza-sprzetowa16.html. 458
Fot. 186. Katedra Konserwacji Zabytków. Źródło: https://kkz.prz.edu.pl/aktualnosci/wystawa-prac---teoria-i-projektowanie-architektoniczne-uslugi-ii-11.html. 460
Fot. 187. Zakład Projektowania Architektonicznego i Grafiki Inżynierskiej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 461
Fot. 188. 50-lecie WBIŚiA. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 462
Fot. 189. Wydział Chemiczny Politechniki Rzeszowskiej. Źródło: https://wch.prz.edu.pl/wydzial. 462
Fot. 190. Wydział Chemiczny PRz. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 463
Fot. 191. Wydziałowe Laboratorium Spektrometrii. Źródło: https://wch.prz.edu.pl/wspolpraca-z-przemyslem/laboratoria-i-oferta-uslugowa/laboratorium-spektrometrii-nmr 466
Fot. 192. Budynek „H", Wydział Chemiczny. Źródło: https://wch.prz.edu.pl/en/faculty/contact. 469
Fot. 193. Laboratorium Zakładu Chemii Fizycznej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 470
Fot. 194. Urządzenie pehametr. Źródło: https://americanlaboratorytrading.com/lab-equipment-products/radiometer-phm220-lab-ph-meter_6940. 472
Fot. 195. Komputer Meritum I z 1983 r. Źródło: https://polskiekomputery.pl/historia/. 475
Fot. 196. Zajęcia z technologii chemicznej. Źródło: https://wch.prz.edu.pl/kierunki-studiow/studia-ii-stopnia/technologia-chemiczna. 477
Fot. 197. Urządzenia do zajęcia z biotechnologii. Źródło: https://wch.prz.edu.pl/kierunki-studiow/studia-ii-stopnia/biotechnologia. 481
Fot. 198. Katedra Biotechnologii i Bioinformatyki. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 481
Fot. 199. Zakład Chemii Organicznej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 482
Fot. 200. Katedra Technologii i Materiałoznawstwa Chemicznego. Źródło: http://wch.portal.prz.edu.pl/pl/galeria-pracowni-wch/art1.html. 482
Fot. 201. Koło Naukowe Studentów Chemii ESPIRIT. Źródło: http://www.ssprz.pl/kola-naukowe/wydzial-chemiczny/kolo-naukowe-studentow-chemii-esprit. 483
Fot. 202. Zakład Chemii Nieorganicznej i Analitycznej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 484
Fot. 203. Koło Naukowe Studentów Biotechnologii INSERT. Źródło: https://wch.prz.edu.pl/studenci/kola-naukowe-studentow/naukowe-kolo-biotechnologow-insert 484
Fot. 204. Olimpiada Chemiczna. Źródło: http://www.olchem.edu.pl/. 485
Fot. 205. Flawonoidy. Źródło: https://www.bing.com/images/search?view=detailV2&ccid=leoBYfTo&id=62DA95371935E37EFA52793F85CCF2C672DAB217&thid=OIP.leoBYfToi5SxM78qn5eOBQHaGJ&mediaurl=http%3a%2f%2fwww.edunauka.pl%2fbiochflawonoidy%2fflavo.GIF&exph=301&expw=363&q=Flawonoidy&simid=608006905134711992&ck=F530818DAC92301FD976899B9307A218&selectedIndex=13&FORM=IRPRST&ajaxhist=0. 485
Fot. 206. Pracownia hodowli komórkowych w Centrum Biotechnologicznym w Albigowej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 486
Fot. 207. Podkarpacki Konkurs Chemiczny. Źródło: https://www.slideserve.com/erica/v-podkarpacki-konkurs-chemiczny-im-ignacego-ukasiewicza-2012-2013. 487
Fot. 208. Zakład Polimerów i Biopolimerów. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 487
Fot. 209. POLYGENIUS. Źródło: https://wch.prz.edu.pl/wspolpraca-z-przemyslem/polygenius. 488
Fot. 210. Zakład Kompozytów Polimerowych. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 488
Fot. 211. Laboratorium Badawcze Materiałów Sypkich, dyfraktometr laserowy. Źródło: https://labmatsyp.prz.edu.pl/aparatura-badawcza/dyfraktometr-laserowy. 489
Fot. 212. Laboratorium Badawcze Materiałów Sypkich. https://labmatsyp.prz.edu.pl/aparatura-badawcza/hosokawa-powder-tester. 489
Fot. 213. Laboratorium Zaawansowanych Technik Chromatografii Cieczowej. Źródło: https://wch.prz.edu.pl/wspolpraca-z-przemyslem/laboratoria-i-oferta-uslugowa/laboratorium-zaawansowanych-technik-chromatografii-cieczowej. 490
Fot. 214. Laboratoria Katedry Technologii i Materiałoznawstwa Chemicznego. Źródło: https://wch.prz.edu.pl/wydzial/jednostki-organizacyjne/katedra-technologii-i-materialoznawstwa-chemicznego. 490
Fot. 215. Katedra Inżynierii Chemicznej i Procesowej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 492
Fot. 216. Certyfikat dla technologii chemicznej, studia z przyszłością. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 494

Fot. 217. Uroczystość 50-lecia Wydziału Chemicznego. Źródło: https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/uroczysty-jubileusz-50-lecia-wydzialu-chemicznego-886.html.....495
Fot. 218. Budynek „S", Wydział Zarządzania. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.....496
Fot. 219. Katedra Nauk Humanistycznych i Społecznych. Źródło: https://knh.w.prz.edu.pl/.....497
Fot. 220. Centrum Studiów Podyplomowych. Źródło: https://csp.prz.edu.pl/galeria. 499
Fot. 221. Zakład Prawa i administracji. Źródło: https://kpia.prz.edu.pl/.....499
Fot. 222. Laboratorium Technologii Wizualnych i Rzeczywistości Rozszerzonej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.....502
Fot. 223. Zakład Informatyki w Zarządzaniu. Źródło: https://ziwz.prz.edu.pl/. 504
Fot. 224. 10 lat certyfikatu ISO na WZ. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.....505
Fot. 225. Zajęcia laboratoryjne na WZ. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 506
Fot. 226. Katedra Przedsiębiorczości, Zarządzania i Ekoinnowacyjności. Źródło: http://kpzie.portal.prz.edu.pl 507
Fot. 227. Zakład Ekonomii. Źródło: http://ke.portal.prz.edu.pl/.....508
Fot. 228. Laboratorium rzeczywistości rozszerzonej na WZ. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 508
Fot. 229. Pracownia komputerowa WZ. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 511
Fot. 230. Nowoczesne metody kształcenia na WZ. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 512
Fot. 231. Graduacja w 2011 r. na WZ. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.....512
Fot. 232. Katedra Systemów Zarządzania i Logistyki. Źródło: https://kszil.prz.edu.pl/. 514
Fot. 233. Zakład Finansów, Bankowości i Rachunkowości. Źródło: https://zfbir.w.prz.edu.pl/. 516
Fot. 234. Zakład Nauki o Bezpieczeństwie. Źródło: http://znob.portal.prz.edu.pl/. 517
Fot. 235. Graduacja absolwentów WZ w 2015 r. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 519
Fot. 236. Zakład Metod Ilościowych. Źródło: http://kmi.portal.prz.edu.pl/. 521
Fot. 237. Program International Classroom – Erasmus Challenge (ICEC). Źródło: https://wz.portal.prz.edu.pl/gfx/wz/pl/default_aktualnosci/262/7/1/175623628.jpg.....522
Fot. 238. Uczestnicy wykładów w ramach Program International Classroom – Erasmus Challenge. Źródło: https://icec.prz.edu.pl/archiwum/2011-12.....523
Fot. 239. Laboratorium Kryminalistyki WZ. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 525
Fot. 240. Budynek „S" Wydziału Zarządzania. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.....525
Fot. 241. Budynek „S II" Wydziału Zarządzania. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 526
Fot. 242. Wydział Matematyki i Fizyki Stosowanej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.....527
Fot. 243. Zakład Matematyki Dyskretnej. Źródło: https://agritourismquebec.com/matematyka-dyskretna-99/..528
Fot. 244. Laboratoria WMiFS. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 529
Fot. 245. Zajęcia z fizyki, WMiFS. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 530
Fot. 246. Studenci na zajęciach na WMiFS. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 531
Fot. 247. Ćwiczenia studentów na WMiFS. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.....533
Fot. 248. Wykład prof. Vicentiu Radulescu w Katedrze Analizy Nieliniowej. Źródło: https://wmifs.prz.edu.pl/aktualnosci/uroczyste-seminarium-w-katedrze-analizy-nieliniowej-156.html.....534
Fot. 249. Pokazy fizyczne. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.....536
Fot. 250. Pokazy z fizyki. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 536
Fot. 251. Zajęcia praktyczne studentów na WMiFS. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 538
Fot. 252. Inżynieria Medyczna na WMiFS. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 540
Fot. 253. Konferencja naukowa The Eleventh International School on Theoretical Physics Symmetry and Structural Properties of Condensed Matter na WMiFS. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.....542
Fot. 254. Zakład Optyki Stosowanej. Źródło: https://zos.w.prz.edu.pl/aktualnosci.....543
Fot. 255. Zakład Topologii i Algebry. Źródło: https://wmifs.prz.edu.pl/aktualnosci/doktorat-z-matematyki-w-zakladzie-topologii-i-algebry-52.html. 545
Fot. 256. Laboratorium Biofizyczne Katedry Fizyki i Inżynierii Medycznej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.....546
Fot. 257. Pokazy z fizyki dla młodzieży. Źródło: http://www.pokazyzfizyki.prz.edu.pl/index.php/galerie-zdjec. 547
Fot. 258. Zajęcia w liceum, prowadzone przez dr K. Piejko z Zakładu Modelowania Matematycznego. Źródło: https://zmm.prz.edu.pl/aktualnosci/zajecia-z-matematyki-w-i-liceum-ogolnoksztalcacym-w-mielcu-23.html. .548
Fot. 259. Pokazy podczas dni otwartych na WMiFS. Źródło: https://wmifs.prz.edu.pl/aktualnosci/dni-otwarte-politechniki-na-wydziale-matematyki-i-fizyki-stosowanej-45.html.....548
Fot. 260. Dni otwarte na WMiFS, źródło https://wmifs.prz.edu.pl/aktualnosci/dni-otwarte-politechniki-na-wydziale-matematyki-i-fizyki-stosowanej-45.html.....549
Fot. 261. Wydział Mechaniczno-Technologiczny. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz.....550

Fot. 262. Współpraca WMT z LiuGong Dressta Machinery Wu Yindeng. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 551
Fot. 263. Laboratoria WMT. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 552
Fot. 264. Inauguracja w ZOD PRz. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 554
Fot. 265. Urządzenie w laboratorium WMT. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 555
Fot. 266. Siedziba WMT. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 555
Fot. 267. Rada programowa WMT. Zasoby fotograficzne PRz, A. Łączek. 556
Fot. 268. Urządzenia laboratoryjne WMT. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 557
Fot. 269. Wyposażenie laboratorium WMT. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 557
Fot. 270. Budynek „J" – Studium Języków Obcych. Źródło: https://sjo.prz.edu.pl/. 562
Fot. 271. Zajęcia z języka niemieckiego w SJO. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 564
Fot. 272. Zajęcia językowe w SJO. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 567
Fot. 273. Szkolenia pracowników SJO. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 569
Fot. 274. Pracownicy SJO. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 572
Fot. 275. Kształcenie studentów w SJO. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 573
Fot. 276. Studium Wychowania Fizycznego i Sportu PRz. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 574
Fot. 277. Hale sportowe. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 574
Fot. 278. Sale do ćwiczeń. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 575
Fot. 279. Tenis stołowy. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 578
Fot. 280. Sale do ćwiczeń sportowych. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 579
Fot. 281. Ścianki wspinaczkowe zewnętrzne. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 581
Fot. 282. Ścianka wspinaczkowa. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 585
Fot. 283. Ośrodek Kształcenia Lotniczego. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 588
Fot. 284. Ośrodek Kształcenia Lotniczego, hangary. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 588
Fot. 285. Ośrodek Kształcenia Lotniczego, studenci pilotażu. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 589
Fot. 286. Ośrodek Kształcenia Lotniczego z lotu ptaka. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 591
Fot. 287. Ośrodek Kształcenia Lotniczego, wystawa. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 593
Fot. 288. Ośrodek Kształcenia Lotniczego, symulator lotu w 2004 r. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 599
Fot. 289. Ośrodek Kształcenia Lotniczego, symulator lotu. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 605
Fot. 290. Ośrodek Kształcenia Lotniczego, samoloty. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 606
Fot. 291. Pas startowy. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 607
Fot. 292. Ośrodek Kształcenia Lotniczego, kabina symulatora lotu. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 610
Fot. 293. Ośrodek Kształcenia Lotniczego, flota. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 610
Fot. 294. Samoloty Ośrodka Kształcenia Lotniczego. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 611
Fot. 295. Akademiki Ośrodek Szybowcowy w Bezmiechowej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 612
Fot. 296. Zbocza w Bezmiechowej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 613
Fot. 297. Ośrodek Szybowcowy w Bezmiechowej w latach 30. XX wieku. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 614
Fot. 298. Przygotowanie do startu w Ośrodku Szybowcowym w Bezmiechowej w latach 30. XX wieku. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 615
Fot. 299. Bezmiechowa w latach 30. XX wieku. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 615
Fot. 300. Szybowice przed lotem w Ośrodku Szybowcowym w Bezmiechowej w latach 30. XX wieku. Zasoby fotograficzne PRz, reprodukcja M. Misiakiewicz. 616
Fot. 301.Medal im. Ottona Lilienthala otrzymany przez pil. Tadeusza Górę. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 616
Fot. 302. Szybowiec w locie w Bezmiechowej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 617
Fot. 303. Szybowiec przed lotem w Bezmiechowej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 618
Fot. 304. Szybowiec przed hangarem. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 619
Fot. 305. Tablica pamiątkowa w 65. rocznicę przelotu Tadeusz Góry. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 621
Fot. 306. Otwarcie Akademickiego Ośrodka Szybowcowego Politechniki Rzeszowskiej w Bezmiechowej im. płk. pil. Tadeusza Góry. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 621
Fot. 307. 90-lecie pil. Tadeusza Góry 19 stycznia 2008 r. oraz zdjęcie z młodości. 622
Fot. 308. Motoszybowiec. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz 624
Fot. 309. Motolotnie. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 624

Fot. 310. Szybowiec w locie. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 626
Fot. 311. Bezmiechowa. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 627
Fot. 312. Koniec lotu. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 628
Fot. 313. Siedziba Biblioteki Głównej w budynku „V". Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 629
Fot. 314. Biblioteka Główna. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 630
Fot. 315. Dawny budynek Biblioteki Głównej przy ul. M. Skłodowskiej-Curie. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 631
Fot. 316. Zbiory biblioteczne w Bibliotece Głównej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 637
Fot. 317. Nowoczesne wnętrze Biblioteki Głównej. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 638
Fot. 318. Alliance Francaise. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 639
Fot. 319. Siedziba Akademickiego Radia Centrum. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 643
Fot. 320. Akademickie Radio Centrum. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 644
Fot. 321. Pracownicy Radia 1998 r. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 647
Fot. 322. Wyposażenie Akademickiego Radia Centrum. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 650
Fot. 323. Pochody 1 majowe. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 655
Fot. 324. Jeden z pochodów czasach PRL. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 655
Fot. 325. Wspólne pochody 1 majowe. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 656
Fot. 326. Związek Nauczycielstwa Polskiego w PRz. Źródło: Wybory prezesa oraz członków Zarządu ZNP na Politechnice Rzeszowskiej (prz.edu.pl) 657
Fot. 327. PRz. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 669
Fot. 328. Pokazy koła naukowego studentów. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 671
Fot. 329. Pokazy łazika marsjańskiego zbudowanego przez koło naukowe studentów. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 672
Fot. 330. Koła naukowych studentów. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 673
Fot. 331. Działalność kół naukowych studentów. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 673
Fot. 332. Adapciak PRz. Źródło: https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/adapciak-prz-czas-zaczac-przygode-z-politechnika-rzeszowska-juz-na-wakacjach-1381.html. 674
Fot. 333. Aktywność studentów. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 675
Fot. 334. Pokój dla żaka. Źródło: http://www.ssprz.pl/aktualnosci/?page=3. 676
Fot. 335. Aktywność kół naukowych studentów. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 676
Fot. 336. Puchary Akademickiego Związku Sportowego. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 687
Fot. 337. Puchar Polski w Gliwicach 1960 r. z udziałem Resovii Rzeszów (sekcja koszykówki). Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek. 688
Fot. 338. AZS 1964. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek. 689
Fot. 339. Sezon sportowy 1964/1965. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek. 690
Fot. 340. Sezon sportowy 1965/1966. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek. 690
Fot. 341. Sezon sportowy 1976/1977. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek. 692
Fot. 342. Mistrzostwa Polski Politechnik, drużyna z Rzeszowa zajęła I miejsce. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek. 692
Fot. 343. Mistrzostwa Polski Politechnik, Lublin. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek. 693
Fot. 344. Liga w 1978 r. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek. 693
Fot. 345. II Liga Koszykarek 1981 r. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek. 694
Fot. 346. Liga Juniorek 1984-1985. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek. 694
Fot. 347. I Mistrzostwa Polski ZNP. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek. 695
Fot. 348. II Turniej we Wrocławiu 1994 r. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek. 696
Fot. 349. 35-lecie AZS. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek. 696
Fot. 350. Rozgrywki uczelniane 1998 r. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek. 697
Fot. 351. Mistrzostwa Polski, Międzyzdroje 1999 r. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek. 698
Fot. 352. Turniej na Węgrzech 2001 r. Zasoby fotograficzne PRz, J. Czarnek. 699
Fot. 353. Studencki Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny". Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 701
Fot. 354. Studencki Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny", tańce miejskie. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 704
Fot. 355. Studencki Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny", tańce szlacheckie. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 706
Fot. 356. Studencki Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny", zespołowe dzieci. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 707
Fot. 357. Studencki Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny", tańce ludowe. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 710

Fot. 358. Studencki Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny”, koncert galowy. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 711
Fot. 359. Studencki Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny”, śpiewy. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. . 711
Fot. 360. Studencki Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny”, krakowiak. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 713
Fot. 361. Studencki Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny”, tańce zespołowe. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 713
Fot. 362. Chór Akademicki PRz. Źródło: https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/chor-akademicki-prz-wystapi-na-koncercie-kapele-serc-818.html. 714
Fot. 363. Chór Akademicki PRz, pierwsze sukcesy. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 715
Fot. 364. Chór Akademicki PRz mgr Justyną Szelą-Adamską. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. .. 716
Fot. 365. Występ Chóru Akademickiego PRz. Źródło: https://wch.prz.edu.pl/en/students-activities/others/academic-choir. 718
Fot. 366. Kulig Erasmusów. Zasoby Działu Współpracy Międzynarodowej PRz, K. Zams. 721
Fot. 367. Erasmusi w Łańcucie. Zasoby Działu Współpracy Międzynarodowej PRz, K. Zams. 722
Fot. 368. Wizyta Erasmusów w OKL. Zasoby Działu Współpracy Międzynarodowej PRz, K. Zams. 723
Fot. 369. Erasmusi przed bud. „V”. Zasoby Działu Współpracy Międzynarodowej PRz, K. Zams. 725
Fot. 370. Erasmusi w rzeszowskim Ratuszu. Zasoby Działu Współpracy Międzynarodowej PRz, K. Zams. 730
Fot. 371. Erasmusi w sali Senatu PRz. Zasoby Działu Współpracy Międzynarodowej PRz, A. Surowiec. 731
Fot. 372. Erasmusi. Zasoby Działu Współpracy Międzynarodowej PRz, A. Surowiec. 733
Fot. 373. Erasmusi z flagami. Zasoby Działu Współpracy Międzynarodowej PRz, A. Surowiec. 734
Fot. 374. Erasmus students. Zasoby Działu Współpracy Międzynarodowej PRz, A. Surowiec. 736
Fot. 375. Praktyki studenckie, program Erasmus. Źródło: https://dwm.prz.edu.pl/galeria/praktyki-w-progrmie-erasmus-3.html. 741
Fot. 376. Wyjazdy pracowników, program Erasmus. Źródło: https://dwm.prz.edu.pl/relacje-pracownikow-prz-z-wyjazdow-w-ramach-programu-erasmus/relacja-mgr-anny-dziury-i-mgr-piotra-okarmusa--messyna--wlochy-19.html. 744
Fot. 377. Uczelnie partnerskie, program Erasmus. Źródło: https://dwm.prz.edu.pl/relacje-pracownikow-prz-z-wyjazdow-w-ramach-programu-erasmus/relacja-dr-inz-grzegorza-oleniacza-i-dr-inz-tomasza-swietonia--oviedo--hiszpania-18.html. 745
Fot. 378. Wyjazdy do uczelni partnerskich, Program Erasmus. Źródło: https://dwm.prz.edu.pl/relacje-pracownikow-prz-z-wyjazdow-w-ramach-programu-erasmus/relacja-dr-wieslawy-malskiej-i-dr-tomasza-binkowskiego--ku--koszyce--slowacja-2018-11.html. 746
Fot. 379. Budynki w Covilha, Portugalia. Źródło: https://dwm.prz.edu.pl/relacje-pracownikow-prz-z-wyjazdow-w-ramach-programu-erasmus/relacja-dr-inz-piotra-grzybowskiego--ubi--covilha--portugalia-50.html. 748
Fot. 380. Erasmusi w 2016 na PRz. Zasoby fotograficzne PRz, A. Surowiec. 750
Fot. 381. Pochód na Juwenalia. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 753
Fot. 382. Juwenalia, żacy przejmują klucze do miasta. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 754
Fot. 383. Juwenalia. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 755
Fot. 384. Ul. 3-go Maja w Rzeszowie. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 757
Fot. 385. Rynek w Rzeszowie. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 757
Fot. 386. Kościół oo. Bernardynów w Rzeszowie. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 758
Fot. 387. Zamek w Rzeszowie. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 759
Fot. 388. Pomnik Czynu Rewolucyjnego w Rzeszowie. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 760
Fot. 389. X Konferencja Naukowo-Techniczna „Błękitny San”. Źródło: https://rzeszow.uw.gov.pl/aktualnosci/xv-konferencja-naukowo-techniczna-blekitny-san/. 775
Fot. 390. IX konferencja informatyczna IT Academic Day, źródło: https://www.dobreprogramy.pl/IT-Academic-Day-w-Rzeszowie-juz-27-listopada,News,59376.html. 778
Fot. 391. Politechnika Dziecięca na PRz. Źródło: https://nowiny24.pl/politechnika-dziecieca-w-rzeszowie-otwarta/ga/6039211/zd/9426949. 792
Fot. 392. Olimpiada Chemiczna. Źródło http://www.olchem.edu.pl/. 795
Fot. 393. Olimpiada Matematyczna. Źródło: https://om.edu.pl/mom.html. 797
Fot. 394. Olimpiada Wiedzy i Umiejętności Budowlanych. Źródło: http://www.tab.edu.pl/olimpiada-wiedzy-i-umiejetnosci-budowlanych. 799
Fot. 395. Obchody Światowego Dnia Telekomunikacji i Społeczeństwa Informacyjnego. Źródło: https://www.biznesistyl.pl/biznes/nowe-technologie/4261_swiatowy-dzien-telekomunikacji-i-spoleczenstwa-informacyjnego-w-rzeszowie.html. 801

Fot. 396. Projekt edukacyjny Uniwersytet Betonu Grupy Górażdże. Źródło: https://www.gorazdze.pl/pl/uniwersytet-betonu-grupy-gorazdze. 802
Fot. 397. Pokazy fizyczne. Zasoby fotograficzne PRz., M. Misiakiewicz. 804
Fot. 398. Politechnika Dziecięca, pokazy. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 805
Fot. 399. Spotkania z Fizyką. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 806
Fot. 400 .Pokazy chemiczne. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 807
Fot. 401. Pokazy chemiczne, udział studentów. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 808
Fot. 402. Politechnika Dziecięca, prowadzący zajęcia prof. W. Bukowski. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 808
Fot. 403. Politechnika Dziecięca, zajęcia chemiczne. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 809
Fot. 404. Pokazy chemiczne dla dzieci. Zasoby fotograficzne PRz, M. Misiakiewicz. 809
Fot. 405. Chemia - pokazy. Zasoby fotograficzne PRz., M. Misiakiewicz. 810
Fot. 406. Podkarpacki Konkurs Chemiczny im. I. Łukasiewicza http://www.prz.edu.pl/chemia/PKCh/. 812
Fot. 407. Seminarium Wybrane Problemy Chemii. Źródło: https://wch.prz.edu.pl/aktualnosci/xxvii-seminarium-wybrane-problemy-chemii-13-14-lutego-2020-r-207.html. 814
Fot. 408. Preinkubator Akademicki Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego. Źródło: http://www.preinkubator.rzeszow.pl/ 816
Fot. 409. Konsorcjum Naukowo-Przemysłowe „ELA-MAT Podkarpackie". Źródło: http://gospodarkapodkarpacka.pl/news/view/7876/ela-mat-nowoczesna-infrastruktura-badawcza-moze-powstac-na-podkarpaciu. 817
Fot. 410. Dolina Lotnicza. Źródło: http://nanokatedra.univ.rzeszow.pl/projekt%20kluczowy%202.html. 819
Fot. 411. Aeronet. Źródło: http://slideplayer.pl/slide/1218321/. 820
Fot. 412. Projekt Kluczowy Nowoczesne technologie materiałowe stosowane w przemyśle lotniczym. Źródło: https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=http%3A%2F%2Faeronet.pl%2Fczerwiec_2011%2Fprezentacje%2F%2FStan%2520PKAERO%252012.06.2011VER.ppt. 822
Fot. 413. Konsorcjum Naukowo-Przemysłowego „Lot-Virtual-Lab. Źródło: https://cadnews.pl/news/921/konsorcjum-dla-rozwoju-technologii-3d/. 832
Fot. 414. Konkurs „Innowator Podkarpacia". Źródło: https://aeropolis.com.pl/pl/aktualnosci?start=345. 834
Fot. 415. Konferencja INFRAEKO 2014. Źródło: http://www.infraeko2014.prz.edu.pl/ 835
Fot. 416. Inkubatory innowacyjności. Źródło: http://inkubator.prz.edu.pl/galeria/. 835
Fot. 417. SPINAKER WIEDZY. Źródło: http://www.spinakerwiedzy.innpuls.pl/galeria/. 840
Fot. 418. Nagrody miasta Rzeszowa 1997 r. Nagroda wręczana prof. dr hab. inż. Stanisławowi Kusiowi. Zdjęcie z zasobów Politechniki Rzeszowskiej, M. Misiakiewicz. 843
Fot. 419. Nagrody miasta Rzeszowa 1997 r. Nagrodzony prof. dr hab. inż. Stanisławowi Kusiowi. Zdjęcie z zasobów Politechniki Rzeszowskiej, M. Misiakiewicz. 844
Fot. 420. Jakość Roku 2011. Źródło: https://www.joniec.pl/aktualnosci,51.html. 845
Fot. 421. Tytuł EuroSymbol Synergii Nauki i Biznesu 2015 dla WBMiL PRz. Źródło: https://wbmil.prz.edu.pl/sukcesy-wydzialu. 847
Fot. 422. Konkurs Lider Regionu". Źródło: https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/wywiad-rozwoj-podkarpacia-jest-zwiazany-z-tym--co-realizuje-nasza-uczelnia-747.html. 847
Fot. 423. Twórca robota Geolog. Źródło: http://www.asimo.pl/modele/polski_robot_geolog.php. 851
Fot. 424. Interfejs dla niepełnosprawnych. Źródło: https://rampa.net.pl/aplikacja-prz-dla-niepelnosprawnych-najlepsza-innowacja-informatyczna-w-konkursie-focusa/. 851
Fot. 425. Forum Innowacji w Rzeszowie. Źródło: http://gospodarkapodkarpacka.pl/news/view/10696/tworzywa-sztuczne-tematem-vi-forum-innowacji-w-rzeszowie. 857
Fot. 426. Łazik marsjański studentów Politechniki na zawodach w USA. Źródło: https://www.pb.pl/lazik-marsjanski-z-rzeszowa-najlepszy-na-swiecie-794883. 861
Fot. 427. Zespół Legendary Rover Team z Politechniki Rzeszowskiej, źródło: https://www.robotyka.com/fundacja_wiadomosc.php/wiadomosc.760. 862
Fot. 428. Wystawa Innowacji. Źródło: https://www.cbk.waw.pl/en/index.php?option=com_content&view=article&id=211:pierwsza-wystawa&catid=83:exhibitionsafairs&Itemid=150. 863
Fot. 429. Nagrody dla Zakładu Infrastruktury i Ekorozwoju PRz na Krajowej Wystawie – Giełdzie Wynalazków. Źródło: https://targi-wod-kan.pl/media/galeria-zdjec-targow-wod-kan-2019/. 866
Fot. 430. Sprzęt Laboratorium HYBRID. Źródło: https://eit.prz.edu.pl/hybrid/infrastruktura/thick. 869

Spis tabel

Tabela 1. Wykłady inauguracyjne w rzeszowskiej uczeni technicznej 260
Tabela 2. Rozbudowa bazy lokalowej rzeszowskiej uczelni technicznej 269
Tabela 3. Kadencje rektorów 273
Tabela 4. Liczba uprawnień do nadawania stopni naukowych w Politechnice Rzeszowskiej 325
Tabela 5. Uprawnienia wydziałów do nadawania stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego w Politechnice Rzeszowskiej 326
Tabela 6. Międzynarodowe umowy dwustronne Politechniki Rzeszowskiej 558
Tabela 7. Liczba zatrudnionych nauczycieli akademickich i pozostałych pracowników uczelni w latach 1951-2015 663
Tabela 8. Liczba studentów w latach 1951-2016 665
Tabela 9. Wykaz absolwentów rzeszowskiej uczelni technicznej w latach 1951-2016 676
Tabela 10. Primus Inter Pares 718
Tabela 11. Fundusze otrzymywane w ramach programu Socrates/LLP/Erasmus 739
Tabela 12. Odznaczeni Medalem „Zasłużonym dla Politechniki Rzeszowskiej" w latach 1991-2016 781
Tabela 13. Doktoraty honoris causa Politechniki Rzeszowskiej (do 2016 r.) 832
Tabela 14. Nagrody Zarządu Miasta Rzeszowa przyznane pracownikom PRz 841

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba nadanych stopni naukowych doktora w Politechnice Rzeszowskiej w latach 1978-2016.....326
Wykres 2. Liczba nadanych stopni naukowych doktora habilitowanego w Politechnice Rzeszowskiej w latach 2003-2016.....327
Wykres 3. Wyjazdy studentów PRz w ramach programu Erasmus według wydziałów w latach 1998/1999-2016/2017.....737
Wykres 4. Wyjazdy nauczycieli akademickich w ramach programu Erasmus w latach 1999/2000-2016/2017 według krajów.....737
Wykres 5. Liczba wyjazdów nauczycieli akademickich w ramach programu Erasmus w latach 1999/2000-2016/2017.....738
Wykres 6. Wyjazdy w ramach programu Erasmus pracowników niebędących nauczycielami akademickimi według krajów w latach 2008/2009-2016/2017.....738
Wykres 7. Wyjazdy w ramach programu Erasmus pracowników niebędących nauczycielami akademickim według jednostek uczelni w latach 2008/2009-2016/2017.....739
Wykres 8. Liczba osób odznaczonych medalem „Zasłużonym dla Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza" w latach 1977-2016.....786

Spis map

Mapa 1. Mapa kampusu Politechniki Rzeszowskiej. Źródło: Plan sytuacyjny / Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza (prz.edu.pl) 270
Mapa 2. Akademicki Ośrodek Szybowcowy Politechniki Rzeszowskiej, Bezmiechowa Górna. Źródło: materiały AOS Politechniki Rzeszowskiej 271

Bibliografia

Źródła archiwalne

Archiwum Akt Nowych w Warszawie

Zespół Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego, sygn. 306, Szkolnictwo wyższe w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, 1955.
Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 14.2 Organizacja toku studiów technicznych, rekrutacja słuchaczy. » Jednostka: 2070. *Regulamin studiów w wieczorowych szkołach inżynierskich, 1953*.
Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 9.2 Organizacja i działalność studiów przygotowawczych. » Jednostka: 1341. *Działalność studiów przygotowawczych przy wieczorowych szkołach inżynierskich w roku szkolnym 1952/1953. Sprawozdania roczne i zestawienia, 1953*.
Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 14.1 Organizacja departamentu, wyższych szkół technicznych, bibliotek uczelnianych. » Jednostka: 2010. *Reorganizacja wieczorowych szkół inżynierskich. Projekty ustawy, zarządzenia, regulaminu, statutu, tezy, 1959-1960*.
Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460, *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja, Protokół spisany dnia 23 kwietnia 1966 r. z rewizji finansowo-księgowej*.
Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460. *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja, notatka służbowa w odpowiedzi na postawione zarzuty w piśmie nr R-8a/770/66*, 3.05.1966.
Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460. *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja, pismo nr R-8a/770/66 rektora WSI do dyrektora Departamentu Finansów i Administracji Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego, 30.04.1966.*
Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460. *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja, pismo WSI nr AF-8a/843/66. do Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego 09.05.1966.*
Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460. *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja, pismo nr DF-VI-5b/4/66 z Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego do dyrektora administracyjnego WSI, 21.06.1966*.
Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 16.2 Finanse Ministerstwa i resortu. » Jednostka: 2460. *Rewizje finansowo-księgowe Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie. Protokoły, zalecenia, wyjaśnienia, oświadczenia, wykazy, korespondencja, pismo dyrektora Departamentu Finansów i Administracji nr DF-VI-3b/4/66 do rektora WSI 29.06.1966.*
Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90 Temat kontroli: Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie Informacja o działalności Społecznej Komisji do Spraw Młodzieży Studiującej przy Prezydium Miejskiej i Powiatowej Rady Narodowej w Przemyślu.*
Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90 Temat kontroli: Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie*. *Odpis opinii Prezydium Powiatowej Rady Narodowej Wydział Oświaty w Przemyślu*.

Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90, Temat kontroli: Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie. Informacja o działalności Społecznej Komisji do Spraw Młodzieży Studiującej przy Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Jarosławiu*.
Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90, Temat kontroli: Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie 1971-72. Protokół kontroli WSI przeprowadzonej przez St. Insp. Zespołu Oświaty, Nauki i Kultury NIK*,
Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90, Temat kontroli: Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie. Protokół Kontroli Domu Studenckiego „Agnieszka”.*
Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90, Temat kontroli: Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie 1971-1972. Pismo nr R-1/1161/72 do Zespołu Oświaty, Nauki i Kultury NIK w dniu 26 lutego 1972*.
Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90, Temat kontroli: Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie. Wyjaśnienia Głównego Inżyniera WSI oraz starszego majstra w sprawie stołówki i DS. Agnieszka i nowego DS.*
Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90, Temat kontroli: Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie 1971-72. Pismo z NIK nr OK.-2200-2-72 do Rektora WSI 23.03.1972.*
Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90, Temat kontroli: Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie 1971-1972. Protokół z lustracji Stołówki Studenckiej WSI w Rzeszowie przeprowadzonej w dniu 18.XII.1971, znak Sk15-017/44/71*.
Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90, Temat kontroli: Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie 1971-1972. Informacja odnośnie stanu wykorzystania kredytów budżetowych w Domach Studenckich*.
Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90 Temat kontroli: Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie 1971-1972. Pismo z NIK nr OK.-2200-2-72 do Rektora WSI, 23.03.1972.*
Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90 Temat kontroli: Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie 1971-1972. Pismo nr R-1/2519/71 z WSI do NIK w sprawie zaleceń pokontrolnych*.
Zespół: 2/1154/0 Najwyższa Izba Kontroli w Warszawie » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 61/90 Temat kontroli: Pomoc materialna i opieka socjalna nad młodzieżą szkół wyższych. *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie. Informacja sporządzona w Międzyuczelnianej Przychodni Studenckiej w Rzeszowie*.
Zespół: 2/2521/0 Ministerstwo Edukacji Narodowej w Warszawie » Seria: 2 Nadawanie stopni naukowych i mianowanie rektorów i prorektorów w placówkach naukowych » Jednostka: 11218 *Roman Niedzielski, 1938-1977*.
Zespół: 2/2521/0 Ministerstwo Edukacji Narodowej w Warszawie » Seria: 2 Nadawanie stopni naukowych i mianowanie rektorów i prorektorów w placówkach naukowych » Jednostka: 11290, *Oczoś Kazimierz Emil, 1957-1977*.
Zespół: 2/2521/0 Ministerstwo Edukacji Narodowej w Warszawie » Seria: 1 Akta osobowe kadry naukowej Ministerstwa Edukacji Narodowej i jego poprzedników » Jednostka: 4152, *Oczoś Kazimierz, 1981-1985*
Zespół: 2/2521/0 Ministerstwo Edukacji Narodowej w Warszawie » Seria: 1 Akta osobowe kadry naukowej Ministerstwa Edukacji Narodowej i jego poprzedników » Jednostka: 18185, *Oczoś Kazimierz, 1990*.
Zespół: 2/2521/0 Ministerstwo Edukacji Narodowej w Warszawie » Seria: 2 Nadawanie stopni naukowych i mianowanie rektorów i prorektorów w placówkach naukowych » Jednostka: 10288, *Koncewicz Stanisław, 1950-1990*.
Zespół: 2/317/0 Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego w Warszawie » Seria: 26.5 Zatwierdzenie stopni i tytułów naukowych docentów, profesorów nadzwyczajnych i zwyczajnych, akta osobowe pracowników naukowych. Sekcja IV Nauk Technicznych, Fizycznych i Geologiczno-geograficznych. » Jednostka: 6721, *Kuś Stanisław, ur. 1925 r. Politechnika Warszawska w Warszawie, Wydział Budownictwa Przemysłowego. Kandydat nauk technicznych, 1958*.

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej – Oddział w Rzeszowie

Zespół: Rz. 044/884 – akta Bolesława Fleszara.
Zespół: 00141/2512/J – akta Andrzeja Szlachty.
Zespół: 00141/2591/D – akta Józefy Czajki.

Zespół: 00141/2082/D – sprawa operacyjnego sprawdzenia dot. Janiny Mincewicz.
Zespół: WUSW w Rzeszowie – sprawy operacyjne studentów PRz.
Zespół: 00377/484 T. 1-2, Sprawa obiektowa kryptonim „Politechnik".
Zespół: 044/1020, Sprawa operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Replay" dot. reaktywacji NSZZ „Solidarność" na Politechnice Rzeszowskiej.
Zespół: 044/71, Sprawa operacyjnego sprawdzenia kryptonim „Ruina" dotycząca studenckiego kabaretu „Ruina" przy Centrum Kultury Studenckiej Klubu „Plus" Politechniki Rzeszowskiej.

Archiwum Państwowe w Rzeszowie

Zespół: 59/131/0 Zakłady Porcelany Elektrotechnicznej „Zapel" w Boguchwale » Seria: bezpośrednio w zespole » Jednostka: 766, *Wyższa Szkoła Inżynierska w Rzeszowie/ sprawy naukowo-badawcze/ współpraca z Zaktosem. Zakłady porcelany elektrotechnicznej „Zapel" w Boguchwale. Dział Postępu Technicznego. WSI w Rzeszowie, sprawy naukowo- badawcze, współpraca z Zaktosem 1964*.
Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1964-1966, notatka w sprawie WSI na posiedzeniu Sekretariatu KW PZPR z udziałem Ministra Szkolnictwa Wyższego, 19.04.1966*.
Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1964-1966. Informacja Okręgowej Dyrekcji Inwestycji Miejskich w sprawie postępu robót i przygotowania inwestycji budowy obiektów wyższych uczelni w Rzeszowie*.
Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1964-1966. Program realizacji zamierzenia inwestycyjnego: budowa wydziału Inżynierii Sanitarnej w WSI*.
Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1964-1966. Pismo Ministra Szkolnictwa Wyższego Nr DF-IV-2d/99/66, 17.07.1966*.
Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1964-1966. Informacja WSI dotycząca rozwoju WSI w Rzeszowie w latach 1966-80*.
Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1964-1966. Informacja dla KW PZPR dotycząca Punktu Konsultacyjnego Politechniki Krakowskiej w Mielcu*.
Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1964-1966. Informacja dla KW PZPR dotycząca Punktu Konsultacyjnego Politechniki Krakowskiej w Stalowej Woli*.
Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1964-1966. Informacja dla KW PZPR dotycząca Punktu Konsultacyjnego Politechniki Krakowskiej w Sanoku*.
Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1964-1966, 1964-1966. Pismo RN 27/66 WSI do Kierownika Miejskiego Wydziału Zdrowia Miejskiej Rady Narodowej w sprawie ochrony zdrowia studentów WSI*.
Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1964-1966. Informacja o pracy i kierunkach rozwoju Wyższej Szkoły Inżynierskiej i Studium wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie*
Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11112. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1964-1966. Notatka z odbytego pod przewodnictwem I sekretarza KW PZPR w Rzeszowie spotkania Kierownictwa KW PZPR i Prezydium WRN w dniu 04.05.1966*.
Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11113. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1967. Ocena pracy dydaktyczno-wychowawczej oraz perspektywy rozwoju WSI i WSP*.
Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11113. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1967. Protokół z narady na temat zabudowy terenu WSI – II zespół dydaktyczny i granice lokalizacji terenu odbytej w dniu 28.02.1967 w „Miastoprojekt"*.

Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11113. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1967. Notatka służbowa spisana w dniu 9 marca w WSI w Rzeszowie w sprawę zamierzeń inwestycyjnych*.
Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11113. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1967. Protokół Nr 4/67 z posiedzenia Rady Uczelni odbytego w dniu 31.03.19*67.
Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11113. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1967. Pismo WSI Nr AS-33/1212/66 do prezydium MRN Wydział Spraw Lokalowych 12.07.1966*.
Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11113. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1967. Notatka w sprawie współpracy pomiędzy WSI w Rzeszowie a Fabryką Maszyn i Sprzętu Wiertniczego w Gorlicach odnośnie proponowanej pomocy dla WSI w Rzeszowie ze strony Ministerstwa Górnictwa i Energetyki*.
Zespół: 59/1246/0 Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Rzeszowie » Seria: 15 Wydział Propagandy i Oświaty » Jednostka: 11113. *Materiały dotyczące rozwoju WSI w Rzeszowie 1967. Porozumienie z 20.03.1967 pomiędzy Kopalniami i Zakładami Przetwórczymi Siarki w Machowie i WSI.*

Archiwum Politechniki Krakowskiej

Zarządzenia w sprawie reorganizacji WSI 1954-1955, 3/42, *Zarządzenie ministra szkolnictwa wyższego w sprawie zmian organizacyjnych i organizacji studiów wieczorowych w Politechnikach: Gdańskiej, Krakowskiej, Łódzkiej, Poznańskiej, Śląskiej im. W. Pstrowskiego oraz Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie* z dnia 24 września 1955.
Zarządzenia w sprawie reorganizacji WSI, 1954-1955, Organizacja jednostek podległych Politechnice Krakowskiej 1955-1956, 7/9,
Zarządzenia w sprawie reorganizacji WSI, 1954-1955, 3/42, *Pismo z Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego z Departamentu Studiów Technicznych, nr DT-IV-32/3/54,* Warszawa 18 września 1955
Protokoły z posiedzeń Senatu rok 1955 do 1957 Teczka nr 17, 3/4, *Protokół posiedzenia Senatu Akademickiego Politechniki Krakowskiej odbytego dnia 13.10.1955*
Protokoły z posiedzeń Senatu rok 1955 do 1957 Teczka nr 17, 3/4, *Protokół posiedzenia Senatu Akademickiego Politechniki Krakowskiej odbytego dnia 15. 09. 1955.*
Protokoły z posiedzeń Senatu rok 1955 do 1957, Teczka nr 17, 3/4, *Protokół posiedzenia Senatu Akademickiego Politechniki Krakowskiej odbytego dnia 26.10.1955*

Archiwum Politechniki Rzeszowski

Regulamin organizacyjny administracji WSI z *1968*
Regulamin organizacyjny, Rzeszów 1973
Regulamin organizacyjny, Rzeszów 1979
Roczne Sprawozdanie z Działalności Uczelni w 1995 roku, Rzeszów, marzec 1996
Sprawozdanie z Działalności Władz Uczelni w 1996 roku, Rzeszów, kwiecień 1997
Sprawozdanie z Działalności Władz Uczelni w 1997 roku, Rzeszów, kwiecień 1998
*Sprawozdanie z Działalności Politechniki Rzeszowskiej w 1998 rok*u, Rzeszów, maj 1999
Sprawozdanie z Działalności Politechniki Rzeszowskiej w 1999 roku, Rzeszów, kwiecień 2000
Sprawozdanie z Działalności Politechniki Rzeszowskiej w 2000 roku, Rzeszów, maj 2001
Sprawozdanie z Działalności Politechniki Rzeszowskiej w 2001 roku, Rzeszów, kwiecień 2002
Sprawozdanie z Działalności Politechniki Rzeszowskiej w 2002 roku, Rzeszów, maj 2003
Sprawozdanie z Działalności Politechniki Rzeszowskiej w 2003 roku, Rzeszów, maj 2004
Sprawozdanie z Działalności Politechniki Rzeszowskiej w 2004 roku, Rzeszów, marzec 2005
Sprawozdanie z Działalności Politechniki Rzeszowskiej w 2005 roku, Rzeszów, wrzesień 2006
Sprawozdanie z działalności Politechniki Rzeszowskiej w 2006 roku, Rzeszów 2007
Sprawozdanie z Działalności Politechniki Rzeszowskiej w 2007 roku, Rzeszów, czerwiec 2008
Sprawozdanie z działalności Politechniki Rzeszowskiej w 2008 roku, Rzeszów, 2008
Statut Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów 1986
Statut Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów 1991
Statut Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów 1997
Statut Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów 2004
Statut Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów 2006
Statut Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów 2012

Archiwum Związku Nauczycielstwa Polskiego w Politechnice Rzeszowskiej

Oryginalne dokumenty organizacyjne; materiał nieuporządkowany.

Ustawy i rozporządzenia

Decyzja nr 1720/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 listopada 2006 r. ustanawiająca program działań w zakresie uczenia się przez całe życie Lifelong Learning Programme-LLP.
Decyzja nr 253/2000/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 24 stycznia 2000 r. ustanawiająca II etap Wspólnotowego Programu Socrates.
Decyzja nr 819/95/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 14 marca 1995 r. ustanawiająca wspólnotowy program „Socrates".
Decyzja Rady nr 87/327/EEC z 15 czerwca 1987 roku przyjmująca Europejski Program Działań na rzecz Mobilności Studentów (Erasmus), Dz. Urz. WE L 166.
Dekret z dnia 3 stycznia 1947 r. o tworzeniu przedsiębiorstw państwowych, Dz.U. nr 8, poz. 41 i 42.
Dz. U. z 1968 r., nr 49, poz. 56.
Komunikat Komisji Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu KA, Bruksela, 3.3.2010 Kom(2010) 2020 wersja ostateczna.
Konkluzje Rady z dnia 12 maja 2009 r. w sprawie strategicznych ram Europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia („ET 2020") Dz.U. Unii Europejskiej 2009/C 119/02.
Monitor Polski A-29, poz. 428.
Obwieszczenie Ministra Szkolnictwa Wyższego z dnia 10 października 1956 r., Dz. U. nr 45, poz. 205.
Obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 sierpnia 1948 r. w sprawie ogłoszenia statutu stowarzyszenia wyższej użyteczności Społeczny Fundusz Odbudowy Stolicy, Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 278.
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 sierpnia 2019 r. w sprawie przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego oraz postępowania uzupełniającego do publicznych przedszkoli, szkół, placówek i centrów, Dz. U. poz. 1737.
Rozporządzenie Ministra Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 czerwca 1952 r. w sprawie organizacji jednorocznych studiów przygotowawczych w wieczorowych szkołach inżynierskich, Dz.U. nr 32, poz. 207 i 208.
Rozporządzenie Ministra Szkół Wyższych i Nauki z dnia 14 lipca 1951 r., w sprawie trybu postępowania przy przyjmowaniu kandydatów na pierwszy rok studiów do wieczorowych szkół inżynierskich na rok szkolny 1951/1952, Dz.U.51.40.305.
Rozporządzenie Ministra Szkół Wyższych i Nauki z dnia 6 grudnia 1951 r. w sprawie utworzenia wydziałów w Wieczorowych Szkołach Inżynierskich w Łodzi, Krakowie i Poznaniu, Dz. U. 1951, nr 64, poz. 441.
Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego I Rady (UE) nr 1288/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. ustanawiające „Erasmus+": unijny program na rzecz kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu oraz uchylające decyzje nr 1719/2006/WE, 1720/2006/WE i 1298/2008/WE.
Rozporządzenie Rady Ministrów z 18 czerwca 1963 r., Dz. U. nr 26, poz. 153.
Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 stycznia 1952 r. w sprawie utworzenia Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej w Bydgoszczy, Dz.U.52.3.21.
Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1985 r. w sprawie powołania i zakresu działania Generalnej Dyrekcji Dróg Publicznych, organizacji i zakresu działania dyrekcji okręgowych dróg publicznych i jednostek im podległych oraz drogowej służby liniowej, Dz.U.92.65.332.
Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 sierpnia 1954 r. w sprawie uposażenia zastępców profesora zatrudnionych w szkołach wyższych Polskiej Akademii Nauk i podległych jej placówkach naukowych oraz osób pełniących funkcje pracowników nauki, nauczycieli przedmiotów pomocniczych i nauczycieli zawodu w szkołach wyższych, Dz.U.54.42.188.
Uchwała nr 10/2018 Senatu Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza z dnia 25 stycznia 2018 r.
Uchwała nr 52/2013 Senatu Politechniki Rzeszowskiej z dnia 21 listopada 2013 r.
Uchwała nr 652 Prezydium Rządu z dnia 15 września 1951 r. w sprawie nadania statutu Domu Młodego Robotnika, M.P.51.A-86.1179.
Uchwała Rady Ministrów z dnia 5 sierpnia 1950 r. w sprawie tymczasowego statutu organizacyjnego Ministerstwa Szkół Wyższych i Nauki, Monitor Polski, rok 1950, nr 92, poz. 1138.
Ustawa o szkolnictwie wyższym i o pracownikach nauki z 15 grudnia 1951 r., Dz. U. nr 6, poz. 38,
Ustawa o szkolnictwie wyższym z 4 maja 1982 r., Dz. U. nr 14, poz. 113.
Ustawa o szkołach wyższych z 5 listopada 1958 r., Dz.U. nr 66, poz. 336.
Ustawa z 20 grudnia 1968 r. o zmianie ustawy o szkolnictwie wyższym Dz.U. nr 46, poz. 344.
Ustawa z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym, Dz.U. z 1990 r. nr 65.
Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, Art. 6. Warunki uzyskania uprawnień do nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego, Dz.U.2017.0.1789.

Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej, Dz.U.2019.0.712.
Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r., Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz.U. z 2018 r. poz. 1668.
Ustawa z dnia 20 marca 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej, Dz.U. z 1950 r., poz. 130.
Ustawa z dnia 26 września 2014 r. o Polskiej Agencji Kosmicznej Dz. U. poz. 1533.
Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, Dz.U. z 2017 r. poz. 2183, z późn. zm.
w sprawie wszczęcia postępowania o nadanie tytułu profesora honorowego Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza prof. dr hab. inż. Zdzisławowi S. Hippe.
Zarządzenia Ministra Finansów z dnia 22 stycznia 1973 r. w sprawie środków specjalnych jednostek budżetowych, M.P.73.7.47.
Zarządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 1 marca 1973 r. w sprawie stypendiów fundowanych dla studentów szkół wyższych, M.P.73.14.88.
Zarządzenie Ministra Finansów z dnia 29 maja 1989 r. w sprawie gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych, M.P.89.19.127.
Zarządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 20 marca 1948 r. wydane w porozumieniu Ministrem Skarbu i Prezesem Centralnego Urzędu Planowania a otworzenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą „Biuro Projektowania Urządzeń Przemysłu Hutniczego", opracowywanie projektów urządzeń technicznych dla przemysłu hutniczego, M.P.48.39.165.
Zarządzenie Ministra Szkolnictwa Wyższego z dnia 24 grudnia 1953 r., W sprawie podziału Wydziału Mechanicznego oraz innych zmian organizacyjnych na Politechnice Śląskiej im. Wincentego Pstrowskiego w Gliwicach. M.P.53.A-117.1522.
Zarządzenie Ministrów Oświaty I Szkolnictwa Wyższego, Zdrowia i Opieki Społecznej, Kultury I Sztuki oraz Przewodniczącego Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki z dnia 23 lutego 1968 r. w sprawie kolegiów rektorskich, M.P.68.14.93.
Zarządzenie nr 71 Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 sierpnia 1969 r. w sprawie składu i zakresu działania społecznych komisji do spraw młodzieży studiującej, Dz. U. 1969, nr 17, poz. 125.
Zarządzenie Przewodniczącego Komisji Planowania Przy Radzie Ministrów w sprawie zadań i zasad organizacji służby inwestycyjnej w jednostkach gospodarki uspołecznionej z dnia 10 stycznia 1976 r. M. P. nr 7, poz. 38 i 39.

Czasopisma

„Gazeta Gminna Wiadomości nieporeckie"
„Gazeta Politechniki"
„Gazeta Południowa"
„Młody Lotnik"
„Nowiny" – „Nowiny Rzeszowskie" – „Nowiny". Gazeta Codzienna
„Skrzydlata Polska"
„Stadion"
„Wiadomości Projektanta Budownictwa"
„Wiadomości Rektorskie"

Opracowania

Antonowicz D., *Uniwersytet przyszłości. Wyzwania i modele polityki*, Warszawa 2005.
Antos D., *Uzasadnienie propozycji Rady Wydziału Chemicznego nadania prof. dr. hab. Bolesławowi Fleszarowi godności i tytułu doktora honoris causa Politechniki Rzeszowskiej,* [w:] *Prof. Bolesław Fleszar Doktor Honoris Causa Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza*, Rzeszów 2018.
Anusz A., *Niezależne Zrzeszenie Studentów w latach 1980-1989*, Wyd. Akces, Warszawa 1991.
Babula E., Czerwonka L., *Zastosowanie matematyki w ekonomii i zarządzania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2015.
Batiuk A., *Szkolnictwo wyższe w rozwoju Rzeszowa*, Wyższa Szkoła Pedagogiczna, Rzeszów 1991.
Berdowska A., Górecka-Berdowska G., *Od abakusa do komputera,* [w:] *Zastosowanie metod matematycznych w ekonomii i zarządzaniu,* red. J. Mika, K. Zeug-Żebro, Katowice 2013.
Bieliński J., *Królewski Uniwersytet Warszawski (1816-1831),* W.L. Anczyc i Spółka, Warszawa 1907.
Biskup P., *AZS 50 lat 1963-2013 Klubu Uczelnianego Akademickiego Związku Sportowego Politechniki Rzeszowskiej (1963-2013),* Rzeszów, maj 2013.
Boguski J., *Od uniwersytetu tradycyjnego do uniwersytetu przyszłości*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe", nr 1/33, 2009, s. 25-33.
Bonusiak W., *Ignacy Łukasiewicz. Szejk z Galicji*, Wyd. Libra, Rzeszów 2019.

Brandenburg U., *Badanie wpływu programu Erasmus, wpływ mobilności na zdobywanie umiejętności i szans zatrudnienia studentów oaz na umiędzynarodowienie instytucji szkolnictwa wyższego*, Luksemburg, 2014
Bregier-Jarzębowska R., Jastrząb R., Łomozik L., Gąsowska A., *Podstawy chemii ogólnej ćwiczenia laboratoryjne*, Poznań, 2004.
Brzozowski S., *Eugeniusz Piasecki*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, tom XXV, 1980.
Burak M., Pregiel P., *Tytularni profesorowie Politechniki Wrocławskiej*, Wrocław 2015.
Chumiński J., Popiński K., *Historia Wyższej Szkoły Handlowej, Wyższej Szkoły Ekonomicznej i Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu (1947-2007)*, [w:] *Księga 60-lecia Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu*, red. J. Chumiński, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2007.
Chwałczyk T., *Leksykon Lotników Lubelszczyzny*, Lublin.
Cupryś S., *Roman Niedzielski*, [w:] *Słownik biograficzny techników*, zeszyt 11, Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych, Warszawa 2000.
Czerwonka E., Waszkuć E., *Metodyka nauczania przedmiotów,* Materiały szkoleniowe współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Kielce.
Członkowska-Naumiuk M., Skibińska B., *Programy wspierające międzynarodową współpracę szkół wyższych, krótki przewodnik*, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2010.
Darowicki K., *Opinia w sprawie nadania tytułu i godności doktora honoris causa Politechniki Rzeszowskiej Profesorowi Bolesławowi Fleszarowi*, [w:] *Prof. Bolesław Fleszar Doktor Honoris Causa Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza*, Rzeszów, 2018.
Dąbrowski W., Dzieliński A., Kaczorek T., *Podstawy teorii sterowania*, WNT, 2007.
Dębski J., *Ignacy Łukasiewicz*, LSW, Warszawa 1955.
Draus J., *Janowski Mieczysław*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011.
Dudek A., *Reglamentowana rewolucja. Rozkład dyktatury komunistycznej w Polsce 1988-1990*, Wyd. Znak, Kraków 2014.
Dziedziczak-Foltyn A., *Reforma szkolnictwa wyższego w Polsce w debacie publicznej. Bilans dyskusji o uniwersytetach (1990-2015)*, Łódź 2017.
Dziedziczak-Foltyn A., *Reforma szkolnictwa wyższego w Polsce w debacie publicznej. Bilans dyskusji o uniwersytetach (1990-2015)*, Łódź 2017.
Dzieje Uniwersytetu Warszawskiego 1816-1915, red. T. Kizwalter, Warszawa 2016.
Dzieje Uniwersytetu Warszawskiego 1915-1945, red. P. M. Majewski, Warszawa 2016.
Dzieje Uniwersytetu Warszawskiego 1915-1939, red. A. Garlicki, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1982.
Dzieje Uniwersytetu Warszawskiego po 1945, red. P. M. Majewski, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2016.
Dziesięć lat Politechniki Warszawskiej w Polsce Ludowej, Warszawa 1956.
Edukacja w PRL, red. M. Wiśniewska, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2016.
Erasmus+, Przewodnik po programie, Wersja 2(2017): 20/01/2017.
Flaga K., *Opinia o działalności naukowej, dydaktycznej, zawodowej i organizacyjnej prof. zw. dr hab. inż. Stanisława Kusia w związku z wystąpieniem Politechniki Rzeszowskiej o Nagrodę Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za całokształt działalności*, Politechnika Krakowska, Kraków 2011.
Fleszar B., *Wykład z okazji przyznania tytułu doktora honoris causa Politechniki Rzeszowskiej, pt. „Relacje między religią a nauką w cywilizacji łacińskiej*", [w:] *Prof. Bolesław Fleszar Doktor Honoris Causa Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza*, Rzeszów 2018.
Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, *Programy wspierające międzynarodową współpracę szkół wyższych*, Warszawa.
Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, *Poradnik Uczelnianego koordynatora programu Erasmus*, Warszawa 2012.
Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, *Program Erasmus w Polsce, Raport 2016*, Warszawa.
Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, *30 lat Erasmusa, Europa dla aktywnych*, kwartalnik 1/2017.
Fundusze UE 2014-2020, red. M. Gwizda, M. Kosewska-Kwaśna, Sz. Żółciński, Warszawa 2014.
Geremek B., *Uwarunkowania stanu wojennego*, [w:] *Konferencja „Stan wojenny – spojrzenie po 25 latach"*, red. J. Eisler, P. Sasanka, Warszawa 2006.
Gliwa M., *„Karnawał Solidarności" w Polsce południowo-wschodniej*, [w:] *Od ostatnich Leśnych do Solidarności. Z dziejów opozycji politycznej i oporu społecznego w Polsce południowo-wschodniej (1956-1989)*, red. M. Gliwa, M. Krzysztofiński, Wyd. IPN, Rzeszów 2014.
Gogojewicz-Maj A., Pikor-Stupnicka A., *Informator o bibliotece Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Rzeszowie*, Wyd. Uczelniane Wyższej Szkoły Inżynierskiej, Rzeszów 1972.
Granat M., *Kronika Studium Wychowania Fizycznego i Sportu Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza, 1964-1986*, Rzeszów 1986.
Grata P., *Czas przełomu. Polska polityka społeczna w latach 1944-1950*, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2018.

Grata P., Ostasz G., *Losy dawnych przedsiębiorstw COP w okresie transformacji ustrojowej. Wybrane przykłady*, [w:] *Od projektu do legendy. Centralny Okręg Przemysłowy po osiemdziesięciu latach (1937–2017)*, red. P. Grata, G. Ostasz, B. Pasterski, Rzeszów 2018.
Grześ B., *Związek Nauczycielstwa Polskiego. Od korzeni po współczesność*, Warszawa 2000.
Historia Wydziału Chemicznego w 30. rocznicę jego powstania. Jubileusz 30-lecia Wydziału, red. M. Kucharski, Rzeszów 1998.
Historia Wydziału Chemicznego w 40. rocznicę jego powstania. Jubileusz 40-lecia Wydziału, red. H. Galina, Rzeszów 2008.
Hübner P., *Polityka naukowa w Polsce w latach 1944-1953. Geneza systemu*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1992.
Iwaneczko D., *Zmierzch dekady Gierka. Polska południowo-wschodnia 1975-1980*, Wyd. IPN, Rzeszów 2016.
Iwaneczko D., Pisuliński J., *Podkarpacie*, [w:] *Stan wojenny w Polsce 1981-1983*, red. A. Dudek, Wyd. IPN, Warszawa 2003.
Jacak W., Donderowicz W., Jacak J., *Wstęp do informatyki i kryptografii kwantowej*, red. L. Jacak, Wrocław 2011.
Informator Nauki Polskiej – 1972, PWN, Warszawa 1972.
Jubileusz 50-lecia Wydziału. Wydział Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury, Rzeszów 2017.
Kamiński M., *Inżynieria chemiczna i bioprocesowa*, Gdańsk 2016.
Kałużny R., *Wyższe szkoły oficerskie wojsk lądowych w Polsce w latach 1967-1997*, Wydawnictwo Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2005.
Karpiński T., *Profesor Jan Kaczmarek, Doktora honoris causa*, Koszalin 2003.
Katolicki Uniwersytet Lubelski 1918-2018, t. 1, *1919-1944*, red. G. Bujak, Lublin – Warszawa 2019.
Katolicki Uniwersytet Lubelski 1918-2018, t. 2, *1944-1989*, red. A. Mirek, Lublin – Warszawa 2019.
Katolicki Uniwersytet Lubelski 1918-2018, t. 3, *1989-2018*, red. J. Rabiński, Lublin – Warszawa 2019.
Kijewski J., Miller A., Pawlicki K., Szolc T., *Maszynoznawstwo*, WSiP, Warszawa 1999.
Kluczyński J., *Szkolnictwo wyższe w czterdziestoleciu Polski Ludowej*, PWN, Warszawa–Kraków 1986.
Kolanowska E., *10 lat Erasmusa w Polsce 1998-2008*, FRSE, Warszawa 2008.
Koncewicz S., *Prędkość odkształcania względnego w procesie walcowania*, Politechnika Śląska, Zeszyty Naukowe nr 62, praca habilitacyjna nr 19, Gliwice 1962.
Korolczuk M., *Opinia nt. dorobku naukowego prof. dr. hab. Bolesława Fleszara w związku z wszczęciem procedury nadania tytułu doktora honoris causa Politechniki Rzeszowskiej*, Wydział Chemii Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, [w:] *Prof. Bolesław Fleszar Doktor Honoris Causa Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza*, Rzeszów 2018.
Kozerawski D., *Wyższe szkolnictwo wojskowe w Polsce w latach 1947-1967*, Wydawnictwo Neriton, Warszawa 2005.
Kraskowska E., Rzodkiewicz P., Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, *Studiuj po europejsku. Poradnik dla kandydatów na studia i studentów*, Warszawa 2011.
Krzysztofiński M., *Władysław Kruczek – szara eminencja KW PPR w Rzeszowie*, [w:] *Elity komunistyczne w Polsce*, red. M. Szumiło, M. Żukowski, Wyd. UMCS i Wyd. IPN, Warszawa–Lublin 2015, s. 533-548.
Księga XXV-lecia Politechniki Wrocławskiej: *1945-1970*: praca zbiorowa. T. 2. *Bibliografia publikacji pracowników Politechniki Wrocławskiej za lata 1945-1968* / red. T. Kolendowicz [i in.], Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1970.
Kultura fizyczna w szkołach wyższych, materiały z ogólnopolskiej konferencji odbytej w Rzeszowie w dniach 19-20 X 1979 r., red. K. Obodyński, Wydawnictwo Uczelniane WSP, Rzeszów 1979.
Kura A., *Powstanie i działalność Niezależnego Zrzeszenia Studentów w Rzeszowie 1980-1989*, [w:] *Od ostatnich Leśnych do Solidarności. Z dziejów opozycji politycznej i oporu społecznego w Polsce południowo-wschodniej (1956-1989)*, red. M. Gliwa, M. Krzysztofiński, Wyd. IPN, Rzeszów 2014.
Lehmann A., *Haszczak Alicja*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011.
Lehmann A., *„Połoniny”*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011.
Lettmayr Ch., *Mobilność edukacyjna – czy wykorzystany potencjał w kształceniu formalnym i pozaformalnym? Sukcesy i wyzwania*, [w:] M. Mendel, A. Atłas, *Mobilność sposobem zdobywania i rozwijania kompetencji - od* juniora do seniora”, FRSE, Warszawa 2012.
Lewandowski L. J., *Działalność społeczno-wychowawcza Studenckiego Zespołu Pieśni i Tańca „Połoniny” Politechniki Rzeszowskiej im. I. Łukasiewicza*, Rzeszów 1982.
Macieja J., Wrzosek S., *Szkoła Główna Planowania i Statystyki w Warszawie*, [w:] *Dzieje Mokotowa*, PWN, Warszawa 1972.
Markowski T., *Słowo wstępne, nadanie tytułu doktora honoris causa prof. B. Fleszarowi*, [w:] *Prof. Bolesław Fleszar Doktor Honoris Causa Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza*, Rzeszów 2018.
Maternia J., *Juwenalia*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011.
Mazewska M., Bonusiak W., *Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza*, Rzeszów 1976.

Merta-Staszczak A., Burak M., Leśniewski J., *Nauka i przemysł. Politechnika Wrocławska w odbudowie i rozwoju gospodarczym Dolnego Śląska (1945–1989)*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2020.
Miśkiewicz B., *Polskie szkolnictwo wyższe w latach 1981-1987*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2003.
Nater R., Glass A., Olejko A., *Bezmiechowa chluba polskiego szybownictwa,* Lesko 2003.
Oczoś K., *Politechnika Rzeszowska 1951-2001*, Rzeszów 2001.
Ogrodniczek M., *50 lat Akademickiego Związku Sportowego w Rzeszowie i na Podkarpaciu*, Rzeszów 2013.
Olejko A., *Szybowce nad Bieszczadami. Z dziejów szybownictwa na Podkarpaciu: Bezmiechowa - Ustjanowa 1928-1998*, Lesko 1998.
Orkisz M., *Słowo wstępne. Prof. dr hab. inż. S. Kuś, doktor honoris causa Politechnik Rzeszowskiej,* Oficyna Wydawnicza PRz, Rzeszów 2014.
Ostasz G., *Andrzej Daszkiewicz (1938-2004)*, „Zeszyty Naukowe PRz" (Ekonomia i Nauki Humanistyczne), z. 14 (219), 2004, s. 5-6.
Ostasz G., *Copowskie fundamenty uczelni technicznej w Rzeszowie*, „Humanities and Social Sciences", 2017 nr 4.
Ostasz G., *Kurnal Jerzy Stefan,* [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011.
Ostasz G., *Kuś Stanisław,* [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011.
Ostasz G., *Markowski Tadeusz,* [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011.
Ostasz G., *Niedzielski Roman,* [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011.
Ostasz G., *Oczoś Kazimierz Emil*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011.
Ostasz G., *Oczoś Władysław,* [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011.
Ostasz G., *Wokół zagadnień humanizacji studiów technicznych,* [w:] *Inżynier z duszą humanisty. Miejsce i rola problematyki humanistycznej w dyskursie politechnicznym*, red. J. Sośnicka, Łódź 2017, s. 54-59.
Ostasz G., Tochman K.A., *Profesor Bolesław Fleszar – „Solidarnościowy" rektor Politechniki Rzeszowskiej w świetle wybranych akt Służby Bezpieczeństwa*, [w:] *O solidarności wielką i małą literą pisanej*, red. M. Krzysztofiński, G. Ostasz, J. Stecko, Rzeszów 2019.
Paczkowski A., *Stan wojenny i „powojenny": od grudnia 1981 do stycznia 1989*, [w:] *Polski wiek XX: PRL od grudnia 70 do czerwca 89*, red. K. Persak, P. Machcewicz, Wyd. Bellona, Warszawa 2011.
Paszota Z., Rachoń J., Wittbrodt E., *Pionierzy Politechniki Gdańskiej*, Politechnika Gdańska, Gdańsk 2005.
Polak E., *Działalność dydaktyczna Studium Wychowania Fizycznego i Sportu Politechniki Rzeszowskiej w latach 1964-1984*, [w:] *Akademicka Kultura Fizyczna wczoraj i dziś*, Rzeszów 2004.
Politechnika Gdańska 1904-2018, folder dwujęzyczny, Gdańsk 2018.
Politechnika Lwowska: 1844-1945 / red. J. Boberski [i in.], Wyd. Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 1993.
Politechnika Łódzka 1995-2005, red. E. Chojnacka, H. Morawska, R. Przybylski, Łódź 2005.
Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza 1963-2017, Rzeszów 2017.
Politechnika Świętokrzyska. Kielce University of Technology, Wydawnictwo Politechniki Świętokrzyskiej, Kielce 2013.
Politechnika Świętokrzyska. Kielce University of Technology. Jubileusz 50-lecia 1965–2015, Wydawnictwo Politechniki Świętokrzyskiej, Kielce 2015.
Politechnika Warszawska 1915-1925. Księga Pamiątkowa, red. L. Staniewicz, Warszawa 1925.
Politechnika Warszawska 1915-1965, Warszawa 1965.
Polskie uczelnie w latach osiemdziesiątych. Studia, red. T. Gąsowski, Wyd. IPN, Warszawa 2015.
Popiński K., *Wsparcie socjalne studentów szkół wyższych w Polsce w latach 1945-1989, ze szczególnym uwzględnieniem ośrodka wrocławskiego*, [w:] *Od kwestii robotniczej do nowoczesnej kwestii socjalnej. Studia z polskiej polityki społecznej XX i XXI wieku*, red. P. Grata, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2015, s. 126-147.
Popławski Z., *Dzieje Politechniki Lwowskiej 1844-1945*, Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Kraków 1992.
Profesorowie Politechniki Łódzkiej 1945-2005, red. E. Chojnacka, Z. Piotrowski, R. Przybylski, Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, Łódź 2006.
Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013 Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 – 2013 Szczegółowy opis osi priorytetowych, Warszawa 2012.
Prokop B., *45 lat Studium Wychowania Fizycznego i Sportu Politechniki Rzeszowskiej 1964-2009*, Rzeszów 2010.
Przeciw „Solidarności" 1980-1989. Rzeszowska opozycja w tajnych archiwach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, wybór dokumentów i opracowanie J. Draus, Z. Nawrocki, Rzeszów 2000.
Radzka E., Jankowska J., *Struktura organizacyjna i zarządzanie gospodarką wodną w Polsce,* [w:] „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach", Seria: Administracja i Zarządzanie nr 106, 2015.
Redzik A., Duda R., Mudryj M., Sroka Ł. T., Wojtkiewicz-Rok W., Wołczański J., Wróblewski A. K., *Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie*, Kraków 2015.
Roeske W., *Ignacy Łukasiewicz 1822-1882,* Warszawa 1962.
Rogiński A., *Kreślenie techniczne*, Warszawa 1939.

Rozwój państwowego systemu stypendialnego w Polskiej Rzeczpospolitej Ludowej. Polska w liczbach 1944-1961, GUS, Warszawa 1962.
Runkiewicz L., *Opinia o działalności i dorobku naukowym prof. zw. dra. hab. inż. Stanisława Kusia w związku z postępowaniem o nadanie tytułu doktora honoris causa Politechniki Rzeszowskiej*, Rzeszów 2014.
Ruszel J., Stanisz M., Zams K., *Program Erasmus w Politechnice Rzeszowskiej w latach 1998-2014, podsumowanie działań*, Dział Międzynarodowej Współpracy Dydaktycznej i Naukowej PRz, Rzeszów 2014.
Ryba M., *Katolicki Uniwersytet Lubelski 1918-2018. Korzenie, początki, źródła tożsamości*, Von Borowiecky, Warszawa 2018.
Sadowska J., *Sercem i myślą związani z Partią Związek Młodzieży Socjalistycznej (1957-1976). Polityczne aspekty działalności*, Wydawnictwo TRIO Warszawa 2010.
Salejda W., Poprawski R., Jacak L., Misiewicz J., *Termodynamika,* Wrocław 2001.
Skawiński P., *Technologia budowy maszyn*, Warszawa 2012.
Samecki W., *Centralny Okręg Przemysłowy 1936-1939*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1998.
Sikora J., *Ignacy Łukasiewicz*, Wyd. Śląsk, Katowice 1978.
Słownik biograficzny profesorów Uniwersytetu Rzeszowskiego 2001-2006, red. W. Bonusiak, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2006.
Słownik biograficzny techników polskich, z. 1. red. A. Jakubowska, Warszawa 1989.
Sobkowiak A., *Laudacja z okazji nadania tytułu i godności doktora honoris causa prof. dr. hab. Bolesławowi Fleszarowi,* [w:] *Prof. Bolesław Fleszar Doktor Honoris Causa Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza,* Rzeszów 2018.
Sozański J. Z., *Ignacy Łukasiewicz 1822-1882. Życie, dzieło i pamięć*, Wyd. Tekst, Gorlice – Bóbrka - Krosno 2004.
*Stan wojenny w Polsce 1981-1983***,** red. A. Dudek, Wyd. IPN, Warszawa 2003.
Starczewski Z., *Drgania mechaniczne*, Warszawa 2010.
Steczkowski P., *NSZZ „Solidarność" w Polsce południowo-wschodniej w latach 1981-1989/1990. Próba charakterystyki,* [w:] *Od ostatnich Leśnych do Solidarności. Z dziejów opozycji politycznej i oporu społecznego w Polsce południowo-wschodniej (1956-1989)*, red. M. Gliwa, M. Krzysztofiński, Wyd. IPN, Rzeszów 2014.
Stręk M. J., *Solidarność trwa. Świadectwo sprzeciwu i oporu 1981-1989*, Rzeszów 2005.
Sydor M., *Wskazówki dla piszących prace dyplomowe,* Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, Poznań 2014.
Szaniawski K., Tkaczyk Z., *Technologia samolotu*, Rzeszów 1977.
Szarras H., *Kształcenie kadr naukowych w szkolnictwie wyższym*, PWN, Warszawa 1975.
Szczepaniak W., *Metody instrumentalne w analizie chemicznej*, Wydawnictwo Naukowe PAN, Warszawa 2020.
Szczepański J., *Problemy i perspektywy szkolnictwa wyższego w Polsce*, PWN, Warszawa 1969
Szkoły wyższe i ich finanse w 2014 r., Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2015.
Sztoldman A., *Prawo patentowe*, Wrocław 2020.
Szumiło M., *Szefowie młodzieżówki komunistycznej w Polsce 1944-1990,* [w:] *To idzie młodość. Młodzież w ideologii i praktyce komunizmu*, red. D. Magiera, Lublin – Radzyń Podlaski 2016, s. 325-342.
Tarnawska W., *Niezależne Zrzeszenie Studentów,* [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011.
Tomanek L., *Ignacy Łukasiewicz. Twórca przemysłu naftowego w Polsce, wielki inicjator – wielki jałmużnik. W 75-tą rocznicę zapalenia pierwszej lampy naftowej*, Miejsce Piastowe 1928.
Topolski J., *Metodologia historii*, PWN, Warszawą 1984.
Towarek Z., *Mechanika ogólna*, Politechnika Łódzka 2017.
Tymowski J., *Organizacja szkolnictwa wyższego w Polsce,* PWN, Warszawa 1975.
Ulmer A. *Dzieje Politechniki Warszawskiej w zarysie*, „Maszyny Elektryczne – Zeszyty Problemowe", Nr 4 (112), Warszawa 2016.
Uniwersytet Rzeszowski, red. L. Borowiec i in., Rzeszów 2006.
Uniwersytet Rzeszowski w latach 2001-2008, red. W. Bonusiak, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2010.
Warych J., *Aparatura chemiczna i procesowa,* Warszawa 1996.
*Wielkie spory w fizyce kwantowej***,** Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2006.
Wilczyński K., *Wybrane zagadnienia przetwórstwa tworzyw sztucznych, Warszawa* 2011.
Witalec R., *Kruczek Władysław,* [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011.
Witalec R., *Sobkowiak Andrzej,* [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011.
Wrocławskie Środowisko Akademickie. Twórcy i ich uczniowie, red. A. Chmielewski, Wyd. Ossolineum, Wrocław 2007.
*Wydział Budowy Maszyn i Lotnictw*a, Informator, Rzeszów 2001.
Wydział Chemiczny, Jubileusz 40-lecia Wydziału, red. S. Kopacz, Rzeszów 2008.
Wydział Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów 2014.

Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie. Informator 1965-1980, oprac. M. Bobran i in., Krajowa Agencja Wydawnicza, Rzeszów 1980.
Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie. Powstanie i rozwój 1965-1985, red. A. Niewolak-Krzywda, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Rzeszów 1985.
Zamoyski G., *Radio „Centrum"*, [w:] *Encyklopedia Rzeszowa*, Rzeszów 2011.
Zdzienicki A., *Ze wspomnień Hubalczyka*, przygotowanie do druku Grzegorz Ostasz, Gustaw Ostasz, Rzeszów 2005.
Zieliński M., *Zarys historii Rady Uczelnianej Zrzeszenia Studentów Polskich przy UMK w Toruniu 1950-1989*, „Rocznik Toruński", t. 39. 2012.
Zimoch-Piaskowska I., *Działalność Związku Młodzieży Socjalistycznej w liceach ogólnokształcących w Częstochowie*, „Prace Naukowe" Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie 2014, t. XXIII.
Związek Nauczycielstwa Polskiego. Zarys dziejów 1905-1985, red. B. Grześ, Warszawa 1986.
5 Dekad Wydziału Budownictwa, Inżynierii Środowiska i Architektury Politechniki Rzeszowskiej, red. I Skrzypczak, Rzeszów 2017.
35 lat Politechniki Koszalińskiej 1968-2003. Księga jubileuszowa, Wyd. Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2005.
45 lat Wydziału Elektrotechniki i Informatyki Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza, red. J. Płoszyńska, Rzeszów 2010.
50 lat Wydziału Chemicznego Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza 1968-2018, red. I. Opaliński, Rzeszów 2018.
50-lecie Olimpiady Chemicznej, Warszawa 2004.
60 lat AGH w fotografii, Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, Kraków 1979.
150 lat Wyższego Szkolnictwa Technicznego w Warszawie 1826-1976, Warszawa 1979.
XV-lecie Wydziału Zarządzania i Marketingu Politechniki Rzeszowskiej 1993-2008, Rzeszów 2008.
XXV lat Wydziału Socjologiczno-Historycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego / Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie (1994-2019), red. P. Grata, J. Kinal, Rzeszów 2019.
XXX lat Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza 1967-1997. Jubileuszowa sesja naukowa, Rzeszów 1997.
XXXV lat Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza 1967-2002, Rzeszów, 2003.

Materiały niepublikowane

Bednarski Ł., *Administrowanie szkolnictwem wyższym w Polsce w latach 1918-1939* [praca doktorska obroniona na Wydziale Prawa KUL], Lublin.
Burak M., *Politechnika Wrocławska 1945-1960* [praca doktorska obroniona na Wydziale Nauk Historycznych i Pedagogicznych Uniwersytetu Wrocławskiego], Wrocław 2013.
Czekańska D., Majkowska I., *Studium Języków Obcych Politechniki Rzeszowskiej im. I. Łukasiewicza 1964-2012*, kopia w zbiorach autorki.
Kuś S., *Autoreferat do wniosku Rektora Politechniki Rzeszowskiej o przyznanie Nagrody Ministra Szkolnictwa Wyższego za całokształt dorobku naukowego*, kopia w zbiorach autorki.
Sobkowiak A., *Prof. dr hab. Bolesław Fleszar – życiorys naukowy*, maszynopis, kopia w zbiorach autorki.

Artykuły

Akademicka Telewizja Centrum Politechniki Rzeszowskiej, „Gazeta Politechniki" 2003, nr 10-11 (118-119), s. 14.
Akademickie Radio Centrum prowadzi praktyki dydaktyczno-zawodowe dla studentów Politechniki Rzeszowskiej, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 3 (171), s. 30.
Akademickie Radio i Telewizja Centrum, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 9-10 (177-178), XXIV.
Akademickie Radio i Telewizja Centrum, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 10 (214), s. 26.
Akcja informacyjna, „Wiadomości Rektorskie" 1988, nr 3,
Alliance Francaise w Rzeszowie, „Wiadomości Rektorskie" 1992, nr 20, s. 3.
Amfiteatr Politechniki Rzeszowskiej oddany studentom i mieszkańcom Rzeszowa, „Wiadomości Rektorskie" 1990, nr 10, s. 2.
Antas E., Noga S., *„Zwiększenie liczby absolwentów na kierunkach mechanika i budowa maszyn oraz mechatronika"*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 2-3 (230-231), s. 17-18.
Antos D., *Dydaktyka chemii*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 6-8 (162-164), s. 30.
Antosz K., *Połączenia montażowe PM'2007*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 9-10 (165-166), s. 32.

Antosz K., *TIOPS 2008 Technologia i organizacja produkcji seryjnej*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 12 (180), s. 20, 21.
Babiarz B., *Nowe stanowisko laboratoryjne w Zakładzie Ciepłownictwa i Klimatyzacji*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 4 (232), s. 18.
Bajorek G., Januszewski B., *Jubileusz 30-lecia działalności Wydziału budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 1997, nr (45-46), s. 2.
Bajorek J., *Akredytacja Państwowej Komisji Akredytacyjnej dla kierunku Informatyka na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 11 (131), s. 9
Bajorek J., *Pierwsza habilitacja i studia doktoranckie na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 6 (210), s. 7.
Bajorek J., Posiewała W., *System internetowej rekrutacji kandydatów na studia w naszej uczelni,* „Gazeta Politechniki" 2006, nr 5 (149), s. 5.
Bakunowicz J., *Nowa flota samolotów OKL-u w komplecie***.** „Gazeta Politechniki" 2010, nr 12 (204), s. 3.
Bakunowicz J., *Nowe samoloty w OKL-u,* „Gazeta Politechniki" 2010, nr 10 (202), s. 3.
Bakunowicz J., *Więcej niż latające laboratorium*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 1 (169), s. 10.
Biliński J., Zych M., *„Połoniny" na Jubileuszu 3000-leciu Jerozolimy*, „Gazeta Politechniki" 1995, nr 11-12 (23-24), s. 14.
Bilski R., W przyszłym roku nowy gmach Politechniki w Rzeszowie, „Nowiny Rzeszowskie" 1963, nr 120.
Biskup P., *50 lat Akademickiego Związku Sportowego w Politechnice Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 9-10 (237-238), **s**. 3.
Blahaczek A, *25 lat Rozgłośni Akademickiej Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 1996, nr 1 (25), s. 1.
Blahaczek A., *5 lat na dobrej fali*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 5 (77), s. 13.
Blahaczek A., *Akademickie Radio Centrum, program r*amowy, „Gazeta Politechniki" 2003, nr 1 (109),
Blahaczek A., *Akademickie Radio Centrum. Całą naprzód!*, „Gazeta Politechniki" 2002, nr 3 (99), s. 9.
Blahaczek A., *Akademickie Radio i Telewizja Centrum Politechniki Rzeszowskiej, podsumowanie roku*, „Gazeta Politechniki" 2003, nr 3-4 (111-112), s. 25.
Blahaczek A., *Kurier akademicki*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 6-8 (78-80), s. 27.
Blahaczek A., *Oferta edukacyjna dla kandydatów na studia w PRz, Akademickie Radio i Telewizja Centrum*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 1-2 (157-158), s. 43-44.
Blahaczek A., *Ogólnopolska Konferencja Nadawców Akademickich*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 4 (124), s. 15-16.
Blahaczek A., *Ogólnopolskie porozumienie rozgłośni akademickich,* „Gazeta Politechniki" 2004, nr 6-8 (126-128), s. 30-31.
Blahaczek A., *Polskie rozgłośnie akademickie*, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 1-2 (133-134), s. 20.
Błahut A., T. Paszkiewicz T., *Udział naszej uczelni w „XI Spotkaniach z Fizyką*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 11 (131), s. 11, 12.
Bobko I., *Europejskie dyplomy w Politechnice Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki"1997, nr 5 (41), s. 10.
Bolanowski M., Paszkiewicz A., *Światowy Dzień Telekomunikacji i Społeczeństwa Informacyjnego, Podkarpacie 2016,* „Gazeta Politechniki" 2016, nr 9-10 (273-274), s. 26.
Bomba Z., *Dzień otwarty w Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym w Stalowej Woli*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 11-12 (275-276), s. 35.
Broda D., Kaleta P., *Wczoraj i dziś Ośrodka Kształcenia Lotniczego PRz w Jasionce*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 2-3 (230-231), s. 32.
Brzechowska-Rebisz A., K*atedra Infrastruktury i Ekorozwoju po raz kolejny nagrodzona medalami*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 12 (216), s. 9.
Brzechowska-Rębisz A., *Wynalazki Katedry Infrastruktury i Ekorozwoju na VI Międzynarodowej Wystawie Wynalazków IWIS 2012,* „Gazeta Politechniki" 2013, nr 1 (229), s. 14.
Buczek K, Plewako J., *II Kadencja Oddziału Rzeszowskiego Polskiego Towarzystwa Elektrotechniki Teoretycznej i Stosowanej,* „Gazeta Politechniki" 2002, nr 11-12 (107-108), s. 19.
Buczek K. *Jubileusz 30-lecia Wydziału Elektrycznego Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 1995, nr 3-4 (15-16), s. 1.
Buczek K., *30-lecie Wydziału Elektrotechniki i Informatyki Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 1995, nr 11-12 (23-24), s. 1.
Buczek K., *Jubileusz 50-lecia WEiI, 50 lat Wydziału Elektrotechniki i Informatyki*, „Gazeta Politechniki" 2015, wydanie specjalne, s. 5.
Buczek K., *Wybory 2002 posumowanie*, „Gazeta Politechniki" 2002, nr 9 (105), s. 3
Buczek K., *XII Ogólnopolski Zjazd dziekanów wydziałów elektrycznych, Elektroniki i Informatyki Rzeszów-Polańczyk, 3-6 czerwca 2002*, „Gazeta Politechniki" 2002, nr 9 (105), s. 4.

Buczek K., *XII Zjazd Dziekanów Wydziałów Elektrycznych Elektroniki i Informatyki,* „Gazeta Politechniki" 2002, nr 4 (100), s. 7.
Bukowska M., *Nowoczesne laboratoria w Zakładzie Ciepłownictwa i Klimatyzacji*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 5 (221), s. 14.
Bulanda A., *Ważne zmiany w lataniu szybowcowym***,** „Gazeta Politechniki" 2015, nr 6-8 (258-260), s. 15.
Burek J., *Profesor Kazimierz Emil Oczoś - 80-lecie urodzin i 55-lecie działalności naukowej*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 11 (215), s. 14.
Burghardt A., Nawrocki M., *Laboratorium Mechatroniki*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 4 (184), s. 10.
Burghart A., *Dyplomanci Politechniki Rzeszowskiej najlepszymi programistami robotów firmy ABB w kraju*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 3 (195), s. 13.
Bursztyn-Bajorska G., Pomorska M., *Języki obce w międzynarodowej komunikacji fachowej*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 6(198), s. 31.
Bursztyn-Bajorska G., *Warsztaty metodyczne SJO*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 12 (216), s. 17-18.
Cebulak B., *Do you speak English?*, „Gazeta Politechniki" 2003, nr 1 (109), s. 9.
Chciuk K., *Stypendium ministerialne dla pracownika WBIŚiA*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 11-12 (275-276), s. 19.
Chłędowska K., *Kronika wyborów*, „Gazeta Politechniki", nr (141), s. 3.
Chmielowiec A., *XI Finał Okręgowej Olimpiady Matematycznej Gimnazjalistów w ZOD PRz w Stalowej Woli*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 3 (267), s. 32.
Chmura A., *Architekci w Bezmiechowej*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 7-9 (211-213), s. 30.
Chorzępa S., *Rozbudowa infrastruktury naukowo-badawczej Politechniki Rzeszowskiej - II etap*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 11 (227), s. 27.
Chwała W., *Projekty unijne*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 5 (161), s. 11.
Cierpisz I., *17 grudnia 2008 r. Akademickie Radio Centrum gościło konsula USA Aarona Davieta oraz Iwonę Sądecką - doradcę ds. prasy i kultury Konsulatu Generalnego w Krakowie. W trakcie spotkania rozmawiano przede wszystkim o możliwościach zdobycia legalnej pracy przez studentów rzeszowskich uczelni. Poniżej najciekawsze fragmenty wywiadu, którego dziennikarce ARC Ilonie Cierpisz udzielił konsul A. Daviet*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 1-2 (181-182), s. 43.
Czapla M., *Konferencja Lean Learning Academy „Lean Manufacturing w małych i średnich przedsiębiorstwach,* „Gazeta Politechniki" 2015, nr 6-8 (258-260), s. 24, 25.
Czekańska D., *Dzień języków obcych w SJO*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 7-8 (247-248), s. 32.
Czekańska D., Lebiedź-Wisz G., *I FORUM akademickich ośrodków nauczania języków obcych szkół wyższych województwa podkarpackiego*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 9-10 (225-226), s. 26.
Czerebak-Mrozowicz E., *Wyjazdy studyjne studentów WMiFS*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 1-2 (253-254), s. 30.
Czterdziestolecie Politechniki Rzeszowskiej, „Wiadomości Rektorskie" 1990, nr 11, s. 1.
Czyż H., Jasiński T., *17. Pokazy z fizyki, „*Gazeta Politechniki" 2015, nr 6-8 (258-260), s. 18.
Daniel R., Kulpiński J., *XXV edycja Olimpiady Wiedzy i Umiejętności Budowlanych*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 6-8 (222-224), s. 14.
Daniel R., *Olimpiada Wiedzy i Umiejętności Budowlanych za nami*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 7-8 (235-236), s. 23.
Daszkiewicz A., Zych A., *Koło Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich przy Bibliotece Głównej Politechniki Rzeszowskiej rozszerza swa działalność!,* „Gazeta Politechniki" 2007, nr 11 (167), s. 17.
Decyzja kolegium elektorskiego Politechniki Rzeszowskiej, „Nowiny" 1984, nr 94.
Dołęga B., *Informacje o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych PRz przeznaczonym na działalność socjalną*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 3 (75), s. 10.
Dominiewska E., *„Ostra jazda" na Politechnice*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 6 (186), s. 19.
Doroszkiewicz M., Kosturek-Dybaś K., *Olimpiada języka angielskiego w PRz*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 1-2 (265-266), s. 18.
Duda S., *Profesor Marek Orkisz laureatem konkursu Złoty Lew Podkarpacki*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 6-8(222-224), s. 7.
Duda S., *Uprawnienia do nadawania stopnia doktora nauk technicznych w dyscyplinie informatyka dla Wydziału Elektrotechniki i Informatyki*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 9-10 (225-226), s. 14.
Duda S., *Wyróżnienia dla Politechniki Rzeszowskiej podczas Giełdy* Wynalazków, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 4-5 (208-209), s. 15.
Duda S., *Z obrad Senatu*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 11 (239), s. 7.
Duda, „Gazeta Politechniki", nr 5 (221), *Jakość Roku 2011 dla Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 5 (221), s. 3.
Dul-Korzyńska B., *Mechanika w medycynie*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 12 (156), s. 15.

Dymora P., *IV Konferencja ORACLE ACADEMIC DAY na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 9-10 (261-262), s. 25.
Dymora P., Mazurek M., *I ORACLE ACADEMIC DAY na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 6-8 (222-224), s. 16.
Dymora P., Mazurek M., *II Olimpiada Informatyczna Oracle na WEiI*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 7-8 (235-236), s. 22.
Dymora P., Mazurek M., *ORACLE ACADEMIC DAY na WEiI*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 9-10 (249-250), s. 22.
Dymora P., *V edycja programu „Kariera Inżyniera" i IV edycja Regionalnej Akademii ORACLE*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 3 (255), s. 19.
Dymora P., *VI edycja programu „Kariera Inżyniera" i V edycja „Regionalnej Akademii ORACLE"*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 1-2 (265-266), s. 27.
Dziewczyny na Politechniki, Zapraszamy na studia, Wydzial Zarządzania i Marketingu, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 4 (184), XXV.
Dziopak J., *Rola retencji w modernizowanych systemach kanalizacyjnych*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 1-2(193-194), s. 41.
Dziopak J., Słyś D., *Udział pracowników Katedry Infrastruktury i Ekorozwoju w XVI Międzynarodowych Targach Budownictwa Drogowego AUTOSTRADA-POLSKA*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 7-9 (199-201) s. 24.
Dziopak J., Słyś D., *Wdrożenie wynalazków Katedry Infrastruktury i Ekorozwoju*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 3 (243), s. 19.
Dziopak J., *Udział pracowników Katedry Infrastruktury i Ekorozwoju w III Wystawie Innowacji WIPRO 2010*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 10(202), s. 10, 11.
Dziuban E., B. Świder B., *Nagrody Miasta Rzeszowa*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 5 (77), s. 8.
Egzamin wstępny – eksperyment, „Wiadomości Rektorskie" 1990, nr 9, s. 4.
Ficek D., *Wykład na WBMiL*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 1 (229), s. 18.
Filar W., *Wydział Zarządzania i Marketingu*, „Gazeta Politechniki", styczeń 1997, nr 1 (32), s. 7.
Filipowski K. *Nasze inwestycje*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 9 (81), s. 7.
Filipowski K., *Zagospodarowanie przestrzenne terenów Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 4(88), s. 9.
Finansowanie działalności dydaktycznej PRz w 1994 roku, „Wiadomości Rektorskie" 1993, nr 31, s. 3.
Fleszar M., *Seminarium metodyczne w SJO*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 3 (219), s. 16.
Folta L., *Stateczność budowli ziemnych*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 3 (75), s. 13.
Frankiewicz J., *Radiowy luz*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 4 (148), s. 24.
Fularska R., Profesorowie honorowi PRz Lesław Gołębiowski, Jerzy Lewicki i Marian Pasko, „Gazeta Politechniki" 2018, nr 5-6 (293-294), s. 6-8.
Fundacja Rozwoju Ziemi Rzeszowskiej, „Wiadomości Rektorskie" 1990, nr 9, s. 2.
Galina H., *Porozumienie z CIECH-em*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 3 (183), s. 3.
Gałda L, Pawlus P., *Wytwarzanie elementów maszyn ze stopów metali o specjalnych właściwościach*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 9-10 (153-154), s. 29.
Gałek K., *Studenci o swoim projekcie*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 3 (243), s. 24.
„Gaudeamus" w Politechnice im. I. Łukasiewicza w Rzeszowie, „Nowiny" 1980, nr 214.
Gaudeamus w Jaśle, „Nowiny" 1977 nr 248.
Gaudeamus w Politechnice, „Nowiny" 1998, nr 197.
Geniusz-Siuchnińska A., Worosz A., *Amerykański gigant sięga po talenty z Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 11-12 (275-276), s. 24.
Gębarowski D., *Studenci PRz zdominowali ogólnopolski konkurs*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 3 (267), s. 13.
Gębarowski M., *Daleka podróż pracowników Katedry Marketingu*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 11 (131), s. 15.
Gębarowski M., *Edukacja targowa na Wydziale Zarządzania (na tle zajęć dydaktycznych w innych ośrodkach akademickich)*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 12 (216), s. 16.
Gębarowski M., *Integracja akademickiego ruchu naukowego Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 5-6 (89-90), s. 23.
Gębarowski M., *Integracja na sportowo...*, „Gazeta Politechniki" 2003, nr 6-8 (114-116), s. 31.
Gębarowski M., *Na Wydziale Zarządzania o pracy lotnisk*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 3 (255), s. 15
Gębarowski M., *Przedstawiciele WZ na największych w Polsce targach turystycznych*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 1-2 (241-242), s. 24.
Gębarowski M., *Udział przedstawicieli Politechniki Rzeszowskiej w forum dyskusyjnym nt. przystąpienia Polski do Unii Europejskiej*, „Gazeta Politechniki" 2002, nr 4 (100), s. 11.
Gębarowski M., *W Instytucie Lotnictwa o marketingu instytucji naukowych i badawczych*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 1-2 (217-218), s. 19.

Gębarowski M., *Warsztaty na WZ prowadzone przez profesorów z Griffith University z Australii*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 8 (272), s. 34.
Gębarowski M., *Wizyta pracowników WZ na Łotwie*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 1-2 (241-242), s. 21.
Gębarowski M., *Wydział Zarządzania i Marketingu ma własne logo*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 5 (77), s. 18.
Gębarowski M., *XX-lecie Wydziału Zarządzania - konferencja jubileuszowa*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 7-8 (235-236), s. 3.
Głowacz-Czerwonka D., *Profesorowie honorowi Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2018, nr 7-9 (295-296), s. 9.
Gołąbek W., Szpyra G., *Łazik marsjański Legendary IV zwycięzcą w zawodach University Rover Challenge 2016*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 6-7 (270-271), s. 32.
Gotfryd M., *Wybory rektora na nową kadencję*, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 3(135), s. 3.
Górak M., *Wystąpienie dyrektora OKL instr. pil. mgr. Mieczysława Góraka*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 6-8(162-164), s. 7.
Górka S., *O „świętej górze szybowników"*, „Gazeta Politechniki" 2017, nr 3-4 (279-280), s. 4.
Górka S., *O „świętej górze szybowników"*, „Gazeta Politechniki" 2017, nr 3-4 (279-280), s. 7.
Graba A., Samorząd *Studencki w nowym składzie*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 9-10 (225-226), s. 41.
Grabowski F., *Nowoczesna pracownia sieciowa dla przyszłych inżynierów,* „Gazeta Politechniki" 2005, nr 4(136), s. 11.
Grabowski Z., *Zakładowy fundusz świadczeń socjalnych*, „Gazeta Politechniki" 1996, nr 4 (27-28), s. 2.
Granops M. *Potrzeba intensyfikacji działań naukowo-innowacyjnych*, „Gazeta Politechniki" 1994, nr 4, s. 1.
Gruca-Rokosz R., *Postęp w Inżynierii Środowiska*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 12 (180), s. 19.
Gruszecki J., *Część prawdy o początkach kształcenia pilotów w Politechnice Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 12 (216), s. 4
Gruszecki J., *Lotnictwo i Kosmonautyka. Powrót do normalności w kształceniu specjalistów na potrzeby lotnictwa na Wydziale Budowy Maszyn i Lo*tnictwa, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 12 (144), s. 12.
Gruszecki J., *Najnowsze trendy w awionice*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 11 (203), s. 21.
Grzybowski P., *Dni Doliny Lotniczej,* „Gazeta Politechniki" 2009, nr 1-2 (181-182), s. 12.
Gugnina T., *Wizyta prof. Aleksandra Razina z Państwowego Uniwersytetu Moskiewskiego*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 5-6 (245-246), s. 29.
Hadała K., *„Pomysły z polotem"- studenci PRz w II etapie konkursu Airbusa,* „Gazeta Politechniki" 2015, nr 3 (255), s. 14.
Hadała K., *Motoszybowiec AOS-71 nagrodzony,* „Gazeta Politechniki" 2014, nr 12 (252), s. 11.
Hadała K., *Motoszybowiec AOS-71 w finale konkursu „Dobry Wzór 2013",* „Gazeta Politechniki" 2013, nr 11 (239), s. 13.
Hadała K., *Politechnika laureatem konkursu „Inkubator Innowacyjności"*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 3 (243), s. 14.
Hadała K., *Politechnika Rzeszowska będzie współpracować ze szkołami gminy Boguchwała,* „Gazeta Politechniki" 2013, nr 11 (239), s. 14.
Hadała K., *Politechnika w projekcie „Lagging Regions",* „Gazeta Politechniki" 2016, nr 5 (269), s. 14.
Hadała K., *Wsparcie dla ruchu lotów samolotów bezzałogowych Projekt Era,* „Gazeta Politechniki" 2016, nr 9-10 (273-274), s. 18.
Hendzel Z., *Automatyka i Robotyka. Nowy kierunek kształcenia na Wydziale Budowy Maszyn i* Lotnictwa, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 1-2 (145-146), s. 13.
Heneczkowska C., *Biotechnologia w chemii, nowa oferta dla studentów Wydziału Chemicznego*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 7-9 (91-93), s. 14.
Heneczkowska C., *Pierwsza obrona pracy doktorskiej na Wydziale Chemicznym*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 7-9 (91-93), s. 3.
Heneczkowska C., Pusz J., *Sobotnie spotkania z chemią*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 2 (170), s. 13.
Heneczkowska C., *Warsztaty chemiczne 2000,* „Gazeta Politechniki" 2000, nr 5 (77) s. 10.
Heneczkowska C., *Wybrane problemy chemii*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 3 (75), s. 13.
Herba H., *Jak z tą fizyką jest?,* „Gazeta Politechniki", nr 10-11(190-191), s. 16-17.
Herba H., *Wybory władz uczelni w 2008 roku. Wybory dziekanów zakończone,* „Gazeta Politechniki" 2008, nr 5 (173), s. 3.
Hess J., *Nasze nowe inwestycje,* „Gazeta Politechniki" 2014, nr 5-6 (245-246), s. 19.
Hess J., *Nowe inwestycje PRz w realizacji*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 2-3 (230-231), s. 12.
Horejda M., Prus R., *Funkcjonujemy wg norm międzynarodowych, Certyfikat ISO 9001 dla WZiM*, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 10-11 (142-143), s. 24.
Hypiak J., *Wystawa Innowacji IWIS 2010 Medale dla pracowników Katedry Infrastruktury i Ekorozwoju*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 12 (204), s. 13.
Inauguracja roku akademickiego. „Gaude Mater Polonia" w Politechnice Rzeszowskiej, „Nowiny" 1981, nr 197.

Inauguracja nowego roku akademickiego w Politechnice Rzeszowskiej, „Nowiny Rzeszowskie" 1976, nr 227
Inauguracja pierwszego roku nauki w Wieczorowej Szkole Inżynierskiej w Rzeszowie, Gazeta Codzienna „Nowiny" 1951, nr 259 (723).
Inauguracja roku akademickiego 1992/1993, „Wiadomości Rektorskie" 1992, nr 23, s. 3.
Inauguracja, „Wiadomości Rektorskie 1990, nr 12, s. 1.
Indyk M., Lew K., *Stypendia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla studentów WBMiL,* „Gazeta Politechniki" 2014, nr 3 (243), s. 13.
Informacja w sprawie programu działania Ministra Edukacji Narodowej prof. Andrzeja Stelmachowskiego, „Wiadomości Rektorskie" 1992, nr 18, s. 1.
Inglot M., *Katedra Fizyki gospodarzem międzynarodowej konferencji naukowej*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 12 (252), s. 19.
International Classroom Erasmus Challange, podsumowanie pierwszej edycji, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 7-9(199-201), s. 21.
J. Biliński, „Wiadomości Rektorskie" 1988, nr 4, s. 1.
Jabłońska E., *Pracownicy Katedry Matematyki uczestnikami konferencji w Kingsville w stanie Texas*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 2-3 (230-231), s. 29.
Jagiełowicz P.E., *CEKSO a nowoczesny przemysł*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 11 (251), s. 23.
Jagiełowicz P.E., *Motoszybowiec nowej generacji AOS-71,* „Gazeta Politechniki" 2010, nr 4-5 (196-197), *s.* 23, 24.
Jagiełowicz P.E., *Nowoczesne technologie materiałowe stosowane w przemyśle lotniczym, II Konferencja Projektu Kluczowego*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 1-2 (193-194), s. 43.
Jagiełowicz P.E., *Nowoczesne technologie w przemyśle lotniczym I Konferencja Inauguracyjna Projektu Kluczowego*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 4 (184), s. 3.
Jagiełowicz P.E., *Pozytywna akredytacja na Wydziale Budowy Maszyn i* Lotnictwa, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 3 (207), s. 5.
Jagiełowicz P.E., *Termowizja, Zjawisko i zastosowanie*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 12 (192), s. 22.
Jagiełowicz P.E., *Urządzenie w diagnostyce i rehabilitacji dysfunkcji ręki,* „Gazeta Politechniki" 2010, nr 3 (195), s. 14, 15.
Jagusztyn I., *Inauguracja Akademii Lektorów*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 11 (203), s. 25.
Jagusztyn I., Ptaszek E. *Międzynarodowe certyfikaty językowe w Studium Języków Obcych PRz*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 3 (207), s. 19.
Jahn E., *Uroczystości jubileuszowe AZS-u*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 9-10 (237-238), s. 5.
Jajuga J., Pachołek A., *Wieczór EMES w Klubie Studenckim Plus*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 3 (87), s. 19.
Jakubczyk D., *Delegacja WMiFS z wizytą w Portugalii*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 12 (264), s. 10-11.
Jakubczyk D., *Inżynieria Medyczna na WMiFS - nowy kierunek studiów*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 12 (240), s. 9,10.
Jakubczyk D., *Inżynieria* Medyczna zatwierdzona, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 1-2 (241-242), s. 12.
Jakubczyk D., *Marszałek Województwa Podkarpackiego wspomaga rozwój inżynierii medycznej,* „Gazeta Politechniki" 2014, nr 9-10 (249-250), s. 25.
Jakubczyk D., *Profesor Vitalii Dugaev*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 12 (252), s. 9.
Jakubowski R., *Aeronautica Integra*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 10 (202), s. 12.
Janas L., *Certyfikat Akredytacji Wydziałowego Laboratorium Badań Konstrukcji*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 4 (232), s. 17.
Janas L., *Wystawa prac dyplomowych*, „Gazeta Politechniki" 2002, nr 5 (101), s. 10.
Januszewski B., *30-lecie Wydział Budownictwa i Inżynierii Środowiska*, „Gazeta Politechniki", marzec 1997, nr (39), s. 2.
Jaracz E., *I miejsce w konkursie dla studentek kierunku architektura Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 6-7 (270-271), s. 16.
Jaracz E., *Podziemna wystawa prac studentów architektury i urbanistyki*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 7-8 (235-236), s. 17.
Jasiński T., Mamczur J., *16. Pokazy z fizyki*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 7-8 (247-248), s. 21.
Jasiński T., Mamczur J., Czyż H., *XVIII Pokazy z Fizyki – 2016*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 6-7 (270-271), s. 30.
Jasiński T., Paszkiewicz T., *Dziewiąte Pokazy z Fizyki*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 9-10 (165-166), s. 40.
Jasiński T., Paszkiewicz T., *Pokazy z Fizyki 2005*, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 10-11 (142-143), s. 13.
Jasiński T., Paszkiewicz T., *X Pokazy z Fizyki na Politechnice*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 9-10 (177-178), s. 32.
Jasiński T., Paszkiewicz T., *XIII Pokazy z Fizyki*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 7-9 (211-213), s. 15.
Jasiński T., *Pokazy z fizyki po raz piętnasty*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 7-8 (235-236), s. 18.
Jasiński T., *Pokazy z Fizyki*, „Gazeta Politechniki" 2003, nr 9 (117), s. 14.

Jeżowski J., *Kompozyty żywic chemoutwardzalnych*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 4 (160), s. 17.
Jubileusz 50-lecia WEiI, „Gazeta Politechniki" 2015, *wydanie specjalne*, s. 2.
Jubileusz 70-lecia doc. dr inż. Mieczysława Mysiaka, „Gazeta Politechniki" 1994, nr 1, s. 10.
Jubileusz 80. urodzin profesora PRz Adama Reichharta, „Gazeta Politechniki" 2018, nr 289-290, s. 8.
Juwenalia 2000, czyli VII Rzeszowskie Juwenalia studentów rzeszowskich szkół wyższych, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 6-8 (78-80), s. 34.
Kaca J., *Nasze samoloty PZL-104 „Wilga"*, „Gazeta Politechniki" 2002, nr 9 (105), s. 26.
Kaczmarski T., *Dyplomy IBM dla studentów* informatyków, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 6-8 (150-152), s. 14.
Kaczmarski T., *Strony domowe dla pracowników Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 6-8(150-152), s. 29, 30.
Kaduk P., *IT Academic Day*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 1-2 (181-182), s. 20.
Kaduk P., Trybus B., *IT Academic Day*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 1-2 (157-158), s. 17.
Kalandyk I., Placek G., *IV Forum języków obcych w Politechnice*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 6-8 (258-260), s. 22.
Kalembkiewicz J., Niemiec W., *Konferencja*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 1-2 (157-158), s. 14.
Kaleta J., *Dni Muratora Plus*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 6-8(78-80), s. 22.
Kaleta J., *Klaster Budowlany* INNOWATOR, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 5 (221), s. 15.
Kaleta J., *Problem odpadów komunalnych*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 1-2 (121-122), s. 17.
Kaleta J., *Programy ochrony środowiska i plany gospodarki odpadami jako główne narzędzia w zarządzaniu rozwojem gmin*, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 1-2(133-134), s. 18.
Kaleta P., *Inwestycje OKL-u dobiegły końca - nowy pas startowy oddany do użytku*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 12 (240), s. 12.
Kaleta P., *Nowy samolot w OKL-u*, „Gazeta Politechniki' 2012, nr 3 (219), s. 7.
Kaleta P., *OKL w 2013 roku*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 1-2 (241-242), s. 27.
Kaleta P., *OKL w perspektywie - będą szkolić pilotów śmigłowcowych*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 5 (257), s. 3.
Kalita W., Gotfryd M., *Elektronika i Telekomunikacja nowy kierunek studiów na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki*, „Gazeta Politechniki" listopad 2005, nr 10-11 (142-143), s. 6,7
Kalita W., Kamuda W., Klepacki D., Sabat W., *Projekt HIRF SE zakończony*, Gazeta Politechniki" 2013, nr 11 (239), s. 17
Kalita W., *Kontakty z zagranicą, współpraca z uczelniami niemieckimi - formy*, „Gazeta Politechniki" 1994, nr 5, s. 4.
Kalita W., Węglarski M., *Laboratorium Zintegrowanych Mikro i Nanotechnologii Elektronicznych HYBRID*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 11 (239), s. 21.
Kalita W., *Zakład Systemów Elektronicznych i Telekomunikacyjnych Wydziału Elektrotechniki i Informatyki*, „Gazeta Politechniki" 2002, nr 5 (101), s. 15.
Kałuża E., *„Zamów książkę przez Internet"... czyli o ostatnim osiągnięciu biblioteki*, „Gazeta Politechniki" 2003, nr 1 (109), s. 8.
Kałuża E., *55 lat Biblioteki Głównej PRz*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 6-8 (162-164), s. 29.
Kałuża E., *Biblioteka Główna*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 1-2 (157-158), s. 37.
Kałuża E., *Sympozjum lotnictwa*, „Gazeta Politechniki" 2003, nr 10-11 (118-119), s. 18.
Kałuża E., *Ta pierwsza. Początki naszej biblioteki*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 4 (88), s. 18.
Kałuża E., *Wystawa IPS*, „Gazeta Politechniki" 2002, nr 6-8(102-104), s. 18.
Kamler M., *„ELA-MAT Podkarpackie" Spotkanie członków Konsorcjum Naukowo-Przemysłowego*, Gazeta Politechniki" 2016, nr 3 (267), s. 11.
Kamler M., *Kontynuacja inwestycji w OKL-u*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 9-10 (261-262), s. 15, 16.
Kamler M., *Laboratorium Badań Kół Zębatych - uroczyste otwarcie*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 3 (255), s. 3.
Kamler M., *Łazik marsjański najlepszy na świecie!- dzieło naszych studentów*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 6-8 (258-260), s. 3.
Kamler M., *Nowoczesna platforma usług informatycznych – ePRz*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 11 (251), s. 13.
Kamler M., *Powstało Konsorcjum Naukowo-Przemysłowe dla rozwoju technologii 3D*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 6-8 (258-260), s. 13.
Kamler M., *Umowa o współpracy z Zakładami Mechanicznymi „Tarnów" S.A.*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 3 (255), s. 13.
Kamler M., *Wizyta przedstawicieli Komisji Europejskiej w Ośrodku Kształcenia Lotniczego PRz*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 3 (267), s. 12.
Kamler M., *Z życia uczelni - kwiecień 2016*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 5 (269), s. 7.
Kamler M., *Z życia uczelni - maj-czerwiec 2014 r.*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 7-8 (247-248), s 4-5
Kanas S., *Finał 59. Olimpiady Matematycznej w Politechnice Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 2 (170), s. 18.

Kanas S., *Finał LIX Olimpiady Matematycznej w Politechnice*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 5 (173), s. 14.
Kanas S., *Warsztaty matematyczne w Czudcu*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 12 (156), s. 19.
Kandydaci na stanowisko rektora PRz, „Gazeta Politechniki" 1999, wydanie specjalne, s. 3.
Kaniuczak B., *Biblioteka informuje*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 5-6 (245-246), s. 27.
Kaniuczak B., *Biblioteka PRz poleca. Prolongata on-line i adres e-mail w koncie bibliotecznym*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 6 (234), s. 10, 11.
Kaniuczak B., *O nowej lokalizacji Biblioteki Głównej i nie tylko...*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 12 (228), s. 12.
Kiedrzyńska L., *20 lat czytelni na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa*, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 1-2 (133-134), s. 28.
Klepacki D., *Naukowcy WEiI obejmują władzę w Polskim Oddziale IEEE - Sekcja Kompatybilności* Elektromagnetycznej, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 3 (243), s. 15.
Kluczniak J., *Audyt OKL za n*ami, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 12 (144), s. 10.
Kluczniak J., Pieniądz G., *Koleżeńskie spotkanie absolwentów pilotażu,* „Gazeta Politechniki" 2011, nr 3 (207), s. 11.
Kluczniak J., *Nasi piloci z wizyta w CQFA*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 4 (148), s. 3.
Kluczniak J., *Nasze samoloty An 2*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 3 (87), s. 22.
Kluczniak J., *Nasze samoloty PZL M-20 „Mewa"*, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 5 (137), s. 21.
Kluczniak J., *Nasze samoloty PZL-110 „Koliber"*, „Gazeta Politechniki" 2003, nr 2 (110), s. 22.
Kluczniak J., *Nasze samoloty Socata TB-9 „Tampico" Club*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 4 (124), s. 21, 22.
Kluczniak J., *Nowy symulator lotu w OKL*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 1-2 (121-122), s. 9.
Kluska U., *Kształcenie innowacyjnych kadr GOW,* „Gazeta Politechniki" 2015, nr 3 (255), s. 16.
Kluska U., *Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 12 (132), s. 10, 11.
Kłos M, *Prawa habilitacji dla Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska w dyscyplinie budownictwo*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 1 (229), s. 6.
Kłos M., *Absolwentka architektury laureatką medalu PRIMUS INTER PARES,* „Gazeta Politechniki" 2014, nr 3 (243), s. 21.
Kłos M., *Prawa doktoryzowania dla kierunku inżynieria środowiska*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 2-3 (230-231), s. 6.
Kłos M., *Wizyta gościa z Kataru na WBiIŚ,* „Gazeta Politechniki" 2012, nr 12 (228), s. 20.
Kłos M., *Zmiana nazwy Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska,* „Gazeta Politechniki" 2014, nr 11 (251), s. 12.
Kokoszka B., *Studenci na ekologicznych targach w Kielcach,* „Gazeta Politechniki" 2016, nr 5 (269), s. 30.
Kolber N., *Spinaker Wiedzy II Regionalny program wsparcia przedsiębiorczości akademickiej*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 11 (215), s. 26.
Kołodziej M., *„Zarządzanie egzaminami" w Monachium*, „Gazeta Politechniki 2015, nr 11 (263), s. 23.
Kołodziej S., *40 lat Klubu Uczelnianego AZS*, „Gazeta Politechniki" 2003, nr 12 (120), s. 20.
Kołodziej S., *XV Bal Sportowa PRz*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 3(75), s. 24.
Kołodziejczyk J, Szczur D., Szot P., *Wydział Elektrotechniki i Informatyki na XI Ogólnopolskich Dniach Młodego* Elektryka, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 6 (186), s. 16, 17.
Konferencje 1993, „Gazeta Politechniki" 1994, nr 1, s. 5.
Kopacz M., *Co słychać w naszych laboratoriach?*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 7-9 (91-93), s. 22.
Kopacz S., Kalembkiewicz J., *20 lat Rzeszowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Chemicznego (PTCh),* „Gazeta Politechniki" 2001, nr 4 (88), s. 8.
Kopecki G., *„Złote" wyróżnienie dla Politechniki*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 1-2 (241-242), s. 11.
Kordana S., Wdowik A., *Konferencja Urban Water 2013 - Velke Bilovice*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 11 (239), s. 27.
Korzeniowski M., Kupiec B., *II Podkarpackie Seminarium Spawalnicze*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 9-10 (261-262), s. 21.
Kościółek-Rusin A., *Jubileusz „Połonin"*, „Gazeta Politechniki" 1994, nr 12, s. 9.
Kozłowska M., *Tradycyjna i komputerowa informacja bibliograficzna w czytelniach Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa oraz Wydziału Zarządzania i Marketingu,* „Gazeta Politechniki" 2004, nr 3(123), s. 17.
Kozłowska-Bogusz A., *Wyjazd studyjny studentów Wydziału Matematyki i Fizyki Stosowanej*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 10 (202), s. 14.
Kozłowski A., *Profesor honorowy Szczepan Woliński*, „Gazeta Politechniki" 2017, nr 7-9 (283-285), s. 14
Kręt K., *Eksperymentalny samolot bezzałogowy*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 6- 8(126-128), s. 13.
Krzysztoń K., *Wydział Mechaniczno-Technologiczny w Stalowej Woli,* „Gazeta Politechniki" 2017, nr 1 (277-278), s. 17.
Kuc J., *Politechnika Rzeszowska realizuje projekt pt. „Rozbudowa nowoczesnego Laboratorium Badań Materiałów dla Przemysłu Lotniczego",* „Gazeta Politechniki" 2010, nr 3 (195), s. 17.

Kucaba-Piętal A., *10-lecie Zakładu Mechaniki Płynów i Aerodynamiki*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 11 (167), s. 16.
Kucaba-Piętal A., *AIM² Advanced in Flight Measurement Technik*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 1-2 (205-206), s. 14.
Kulpiński J., Daniel R., *XXVII Olimpiada Wiedzy i Umiejętności Budowlanych w Rzeszowie*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 7-8 (247-248), s. 26.
Kulpiński J., *Spotkanie z olimpijczykami na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 6 (198), s. 24.
Kurc K., *Współpraca z firmą Comarch S.A.*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 4-5 (208-209), s. 17.
Kuszewski H., *SAKON 2010*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 11 (203), s. 20.
Kuszewski H., *SAKON'08*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 12 (180), s. 18.
Kuś S, *Dyskusja o kształceniu w zakresie zarządzania i marketingu na uczelniach technicznych,* „Gazeta Politechniki" 1997, nr (45-46), s. 8.
Kuś S., *Aktualne problemy budownictwa i inżynierii środowiska współpraca polsko-ukraińsko-słowacka,* „Gazeta Politechniki" 2013, nr 11 (239), s. 22.
Kut S., *Progressive Technologies and Materials PRO-TECH-MA'07,* „Gazeta Politechniki" 2007, nr 9-10 (165-166), s. 33
Kuźniar A., M. Gabryel-Raus M., *Nawiązanie współpracy Wydziału Chemicznego z I LO im. J. Słowackiego w Przemyślu*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 9-10 (249-250), s. 24, 25.
Kwoka M., A. Rzucidło, *Politechnika Rzeszowska głównym laureatem konkursu „Fundusze i Nauka"*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 1-2 (205-206), s. 4.
Kwoka M., *Nowoczesne technologie materiałowe stosowane w przemyśle lotniczym III Konferencja Projektu Kluczowego*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 3 (207), s. 15.
Laudacja dr. hab. inż. Szczepana Wolińskiego, prof. PRz - promotora doktoratu honoris causa profesora Stanisława Kusia, „Gazeta Politechniki" 2014, nr (243), s. 6.
Laudacja prof. Jana Sieniawskiego promotora doktoratu honoris causa prof. zw. dr. inż. Kazimierza E. Oczosia, Gazeta Politechniki" 2002, nr 6-8 (102-104), s. 2.
Laudański L., *Wydzial ZiM - Almost Advertisment*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 6-8 (174-176), s. 16.
Laureaci Nagrody Miasta Rzeszowa za rok 1996, „Gazeta Politechniki", luty 1997, nr 38, s. 9.
Lechowicz J., *XIX Seminarium „Wybrane problemy chemii"*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 3 (219), s. 19.
Lechowicz J., *XXI Seminarium „Wybrane problemy chemii"*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 4 (244), s. 20.
Lechowicz J., *XXII Seminarium „Wybrane problemy chemii*", „Gazeta Politechniki" 2015, nr 4 (256), s. 18.
Lejda K, *Laboratorium Naukowo-Badawcze Silników Spalinowych,* „Gazeta Politechniki" 2001, nr 7-9 (91-93), s. 18.
Leśniak-Moczuk K., *Francuska oferta dla Wydziału Zarządzania i Marketingu*, „Gazeta Politechniki" 1997, nr (39), s. 8.
Lew G., *Nasza studentka znów najlepsza,* „Gazeta Politechniki" 2009, nr 7-9 (187-189), s. 23.
Lew G., *Rachunkowość dla nauczycieli Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Dydaktyczna,* „Gazeta Politechniki" 2014, nr 5-6 (245-246), s. 28.
Lew G., *XII edycja Ogólnopolskiego Konkursu z Zakresu Rachunkowości*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 5-6 (245-246), s. 32.
Lichołai L., *IAESTE - The International Association for the Exchange of Students for Technical Experience*, „Gazeta Politechniki" 1994, nr 6-7, s. 12.
Lorek K., *Juwenalia 2002*, „Gazeta Politechniki" 2002, nr 5 (101), s. 25.
Ludwin M., *Certyfikaty w SJO*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 9-10 (249-250), s. 20.
Lulek T., *Dziesiąta międzynarodowa letnia szkoła fizyki teoretycznej Symmetry and Structural Properties of Condensed Matter,* „Gazeta Politechniki" 2009, nr 12 (192), s. 16.
Lulek T., *O międzynarodowej letniej szkole fizyki teoretycznej*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 11 (167), s. 25.
Lutak J., *Oferta Edukacyjna dla kandydatów na studia w PRz, Studium Wychowania Fizycznego i Sportu oraz Klub Uczelniany AZS Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 1-2 (157-158), s. 39.
LX Olimpiada Chemiczna, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 5-6 (245-246), s. 34.
Łabaj A., „*Rozbudowa i doposażenie Ośrodka Kształcenia Lotniczego Politechniki Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza" Politechnika Rzeszowska ogłosiła pierwsze przetargi w ramach projektu*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 12 (192), s. 14.
Łunarski J., *Akredytacja do prowadzenia szkoleń „asystentów jakości" przez Katedrę Technologii Maszyn i Organizacji Produkcji Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 4 (88), s. 11.
M. Sobolewski M., *Seminarium naukowe na WZ*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 3 (267), s. 25, 26.
Maciejczyk B., *Byliśmy na zlocie „Antków"*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 3 (87), s. 15.

Maciejewska M., Sarat A., *Mikołajki 2005*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 1-2 (145-146), s. 35.
Majkowska I., *Język otwiera drzwi!*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 11 (167), s. 20.
Malska W., *„Kariera inżyniera" - kolejna edycja*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 6-8 (222-224), *s.* 17.
Malska W., *Umowa z Holendrami o współpracy nad rozwojem oprogramowania*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 5 (221), s. 10, 11.
Malska W., *Kontynuacja współpracy z Holendrami*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 4 (244), s. 13.
Malska W., *Pierwszy doktorat z informatyki w PRz*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 4 (256), s. 10.
Malska W., *Umowa z amerykańską firmą ICL*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 1-2 (253-254), s. 11.
Malska W., Wojturski J., *45-lecie Wydziału Elektrotechniki i Informatyki Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 6 (198), s. 3.
Malska W., Wojturski J., *Nasze dobre podkarpackie 2011, nagroda dla Wydziału Elektrotechniki i Informatyki,* „Gazeta Politechniki" 2011, nr 12 (216), s. 10, 11.
Malska W., *Współpraca WEiI ze szkołami ponadgimnazjalnymi,* „Gazeta Politechniki" 2010, nr 10 (202), s. 13, 14.
Malska W., *Współpraca Wydziału Elektrotechniki i Informatyki ze szkołami ponadgimnazjalnymi*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 12 (192), s. 12, 13.
Malska W., Dymora P., *IV edycja programu „Kariera inżyniera" i III edycja „Regionalnej Akademii ORACLE"*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 1-2 (241-242), s. 23.
Malska W., Płoszyńska J., *45- lat Wydziału Elektrotechniki i Informatyki,* „Gazeta Politechniki" 2010, nr 11 (203), s. 12.
Marchelak M., Leśniak Ł., *Konferencja Lotnicza 2016*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 3 (267), s. 24.
Marnik J., *Informatyczne systemy wspomagające dzieci niepełnosprawne*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 5 (221), s. 11, 12.
Masłoń A., *„Eko-Inspiracja 2013"*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 3 (243), s. 21.
Masłoń A., *Gala Liderów Ekologii w Politechnice*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 3 (183), s. 19.
Masłoń A., *Kongres WOD-KAN-EKO w Serocku*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 12 (264), s. 22.
Masłoń A., *O innowacjach w gospodarce* komunalnej, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 9-10 (261-262), s. 23.
Masłoń A., *O plantacji energetycznej - transfer wiedzy i technologii do praktyki w* Dynowie, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 12 (264), s. 19.
Masłoń A., *Od kranu do rzeki…*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 5-6 (245-246), s. 30.
Masłoń A., *Seminarium „odpadowe" na Wydziale Budownictwa i Inżynierii Środowiska*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 5-6 (245-246), s. 28.
Masłoń A., *Wyróżnienie dla Politechniki*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 12 (252), s. 12, 13.
Masłoń A., *X Konferencja Naukowo-Techniczna „Błękitny San"*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 9-10 (237-238), s. 23.
Masłowska A., *„Budowa, rozbudowa i modernizacja bazy naukowo-badawczej Politechniki Rzeszowskiej"*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 7-9 (199-201), *s*. 19.
Masłowski G., *Jubileusz 50-lecia WEiI*, „Gazeta Politechniki", czerwiec 2015, wydanie specjalne, s. 3.
Masłowski G., *Pozytywna ocena instytucjonalna Wydziału Elektrotechniki i Informatyki,* „Gazeta Politechniki" 2013, nr 11 (239), s. 11
Mazur J., Samagalska K., *Architektoniczny punkt widzenia,* „Gazeta Politechniki" 2016, nr 273-274, s. 34.
Mazur R., *Wystawa prac studentów architektury w Sokołowie Małopolskim*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 5 (269), s. 17.
Mazurkiewicz T., *Ośrodek Alliance Francaise*, „Gazeta Politechniki" 1997, nr (39), s. 5.
Mazurkiewicz T., *Ośrodek Alliance Francaise informuje*, „Gazeta Politechniki" 1994, nr 6-7.
Mazurkiewicz T., *Ośrodek Alliance Francaise informuje*, „Gazeta Politechniki" 1995, nr 2 (14), s. 10.
Mazurkiewicz T., *Ośrodek Alliance Francaise informuje*, „Gazeta Politechniki", marzec - kwiecień 1995 r., s. 14.
Mazurkiewicz T., *Ośrodek Alliance Francaise informuje*, „Gazeta Politechniki" 1995, nr 5 (17), s. 10.
Mazurkiewicz T., *W pięciolecie Ośrodka Alliance Francaise*, „Gazeta Politechniki" 1996, nr 6-7 (30-31), s. 18.
Mączka S., *ATC Telewizja Politechniki Rzeszowskiej Telewizja Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 1-2 (121-122), s. 13.
Michalak E., *VI Podkarpackie Spotkanie Dyskusyjne „Autostrada A4 i drogi ekspresowe na Podkarpaciu"*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 1-2 (217-218), s. 16.
Michalski K., *Cykl wykładów otwartych w ramach współpracy Wydziału Zarządzania z Karlsruhe Institute of Technology (KIT), Niemcy*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 7-9 (211-213), s. 18.
Michalski K., *Pracownik Wydziału Zarządzania stypendystą Fundacji Daimlera 2010*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 12 (204), s. 17.
Michalski K., *Wizyta na Wydziale Zarządzania i Marketingu*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 11 (131), s. 13.
Michalski K., *Wizyta profesora Gerharda Bans*e, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 3 (159), s. 9.

Michalski K., *Wydział Zarządzania na kongresie sieci CULTMEDIA w Pradze*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 7-9 (211-213), s. 19.
Mikrut A., *Detal z podróży…*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 8 (272), s. 51.
Minda M., *Otrzęsiny 2010*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 1-2 (205-206), s. 21.
Młodzież Lwowska w poszukiwaniu szybowiska w Polsce, „Młody Lotnik" 1928, nr 4, s. 78.
M. N., *Nim zabrzmi „Gaudeamus"*, „Nowiny Rzeszowskie" 1966 nr 223.
Motyka M., *Nowy kierunek studiów na WBMiL. Inżynieri*a materiałowa, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 7-9(199-201), s. 10.
Motyka M., *XI Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Tytan i jego stopy - 2011" Myczkowce, 9-12 października 2011 r*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 1-2 (217-218), s. 16.
Nagrody miasta Rzeszowa, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 6-8 (162-164), s. 11.
Nasze szybowiska. „Akademia", „szkoły średnie" i „szkoły powszechne", „Skrzydlata Polska" 1932, nr 10-11, s. 241.
Niemiec W., *Technologia zagospodarowania osadów ściekowych w produkcji roślin energetycznych i przemysłowych*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 2-3 (230-231), s. 20.
Niewiarowska E., *Betony vs Ścieki 2017*, „Gazeta Politechniki" 2017, nr 7-9 (283-285), s. 57.
Nitka B., Pusz J., *50 lat Olimpiady Chemicznej w Polsce*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 12 (132), s. 9.
Nocko J., *Młodość w eterze*, „Gazeta Politechniki" 1997, nr (45-46), s. 19-20.
Nominacje profesorskie, profesor Aleksander Kozłowski, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 4-5 (196-197), s. 12.
Nominacje profesorskie, profesor Grzegorz Ostasz, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 5 (233), s. 6.
Nominacje profesorskie, profesor Kazimierz Buczek, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 11 (179), s. 8.
Nominacje profesorskie, profesor Paweł Pawlus, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 4-5 (196-197), s. 14.
Nominacje profesorskie w Politechnice Rzeszowskiej, „Gazeta Południowa" 1990, nr 23.
„Nowe Kadry" 1946, nr 1.
Nowe oblicze samorządu, „Gazeta Politechniki" 2002, nr 511-12 (107-108), s. 29.
Nowy rektor Politechniki Rzeszowskiej, „Nowiny" 1981, nr 101.
Nowy rektor Politechniki Rzeszowskiej, Gazeta Codzienna „Nowiny" 1981, nr 101 (10055).
Nowe uprawnienia rektora, „Wiadomości Rektorskie" 1988, nr 6, s. 3.
Nowy symulator lotu dla OKL-u Sala Tradycji im. Romana Przepióry, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 4 (124), s. 3.
O przyspieszenie rozwoju samodzielnej kadry naukowej, „Wiadomości Rektorskie" 1992, nr 22, s. 1.
Ocena nauczycieli akademickich w Politechnice Rzeszowskiej, „Wiadomości Rektorskie" 1990, nr 10, s. 1.
Okarmus P., *Realizacja projektu „Inkubator Innowacyjności"*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 4 (256), s. 18.
Okarmus P., *Sukces Politechniki na wystawie Geneva Inventions 2015*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 5 (257), s. 8.
Olejarz T., *Graduacja Wydziału Zarządzania*, „Gazeta Politechniki 2016, nr 11-12 (275-276), s. 44.
Olejnik M., *Odchodzi w historię, zmiana taboru w OKL*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 5 (149), s. 16.
Olejnik M., *Bezmiechowa w barwach Politechniki*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 5-6 (89-90), s. 15.
Olejnik M., *Centrum Biotechnologiczne w Albigowej*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 3 (159), s. 5.
Olejnik M., *EMES - Europejskie studia niemieckojęzyczne na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 1995, nr 3-4 (15-16), s. 5.
Olejnik M., *Fundacja Politechniki Rzeszowskiej zarejestrowana*, „Gazeta Politechniki" 2002, nr 4 (100), s. 5.
Olejnik M., *Gościmy Prezydium KRASP*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 4 (88), s. 3.
Olejnik M., *I już po wyborach*, „Gazeta Politechniki" 1999, nr 9-10 (96-97), s. 2.
Olejnik M., *Innowator Podkarpacia 2010, XII Podkarpackie Forum Innowacyjności*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 12 (204), s. 15.
Olejnik M., *Inwestycja XXI wieku*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 1 (85), s. 2.
Olejnik M., *Jaki uniwersytet?*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 4 (76), s. 3.
Olejnik M., *Jesteśmy na wysokim 8. miejscu*, „Gazeta Politechniki" 2002, nr 4 (100), s. 15.
Olejnik M., *Kolejna* inwestycja w perspektywie, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 7-9 (187-189), s. 3.
Olejnik M., *Komunikat I Konferencji Rektorów Euroregionu Karpackiego*, „Gazeta Politechniki" 1994, nr 4, s. 3.
Olejnik M., *Kongres Lotniczy i Kosmonautyczny „Tylko wspólnie możemy wzmocnić infrastrukturę lotniczą*", „Gazeta Politechniki" 2016, nr 8 (272), s. 24.
Olejnik M., *Laboratoria w Albigowej, nowe obiekty dla Wydziału Chemicznego*, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 10-11 (142-143), s. 12.
Olejnik M., *Lepsze czas dla lotnictwa*, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 10-11 (142-143), s. 10.
Olejnik M., *Mamy nowy Wydział Matematyki i Fizyki Stosowanej*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 9-10 (153-154), s. 5.

Olejnik M., *Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego z wizytą, Inicjatywa Technologiczna*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 9-10 (165-166), s. 6.
Olejnik M., *Na rzecz rozwoju Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 4 (88), s. 2
Olejnik M., *Nagrody miasta Rzeszowa*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 6-8 (150-152), s. 5.
Olejnik M., *Nasz Rektor Prezesem „Wspólnoty Polskiej" w Rzeszowie*, „Gazeta Politechniki" 2003, nr 1 (109), s. 7.
Olejnik M., *Nasza Rzeszowska „Politechnika Dziecięca"*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 7-9(187-189), s. 18.
Olejnik M., *Nasze szanse na Uniwersytet Techniczny*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 3 (147), s. 3.
Olejnik M., *Nominacje profesorskie, profesor Andrzej Tomczyk,* „Gazeta Politechniki" 2013, nr 7-8 (235-236), s. 9.
Olejnik M., *Nominacje profesorskie, profesor Feliks Stachowicz*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 12 (84), s. 10.
Olejnik M., *Nowa hala sportowa niebawem*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 9-10 (153-154), s. 15.
Olejnik M., *Nowa Hala Sportowa niebawem*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 9-10 (153-154), s. 15-16.
Olejnik M., *Nowy cykl w „Gazecie"*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 3 (87), s. 3.
Olejnik M., *Nowy kierunek na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa,* „Gazeta Politechniki" 2001, nr 3 (87), s. 4.
Olejnik M., *O wizycie na Łódzkim Uniwersytecie Dziecięcym*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 1-2 (181-182), s. 13.
Olejnik M., *Osłonięcie pomnika Ignacego Łukasiewicza*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 7-9 (91-93), s. 12.
Olejnik M., *Ośrodek Kształcenia Lotniczego w rozbudowie*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 4-5 (196-197), s. 11.
Olejnik M., *PER ASPERA AD ASTRA Bezmiechowa powitała gości z NASA*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 7-9 (199-201), s. 3.
Olejnik M., *Pierwsza promocja habilitacyjna w Politechnice Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 12 (132), s. 3.
Olejnik M., *Po 65 latach Uroczystość na Słonnym*, „Gazeta Politechniki" 2003, nr 6-8 (114-116), s. 3.
Olejnik M., *Politechnika dla szkół*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 5 (173), s. 20.
Olejnik M., *„Politechnika Dziecięca" zainaugurowała swoją działalność*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 12 (192), s. 3.
Olejnik M., *Politechnika Rzeszowska i Przyjaciele – pokazy lotnicze pod znakiem trzech jubileuszy*, „Gazeta Politechniki" nr 8 (272), s. 16.
Olejnik M., *Politechnika Rzeszowska Liderem Regionu*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 1-2 (205-206), s. 6.
Olejnik M., *„Połoniny" - jubileusz 45-lecia Zespołu*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 12 (252), s. 14.
Olejnik M., *„Połoniny" w Wilnie*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 6-8 (126-128), s. 17.
Olejnik M., *Porozumienie Politechniki z ZUS-em*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 4-5 (208-209), s. 16.
Olejnik M., *Poznajemy dziekanów*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 9-10 (225-226), s 11.
Olejnik M., *Premier Marek Belka z gościem w Bezmiechowej*, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 6-8 (138-140), s. 7.
Olejnik M., *Razem łatwiej*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 12 (156), s. 11.
Olejnik M., *Rozbudowa i doposażenie OKL-u zakończone*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 9-10 (237-238), s. 21.
Olejnik M., *Rozmowa z prof. Tadeuszem Paszkiewiczem - dziekanem Wydziału Matematyki i Fizyki Stosowanej*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 11 (155), s. 9.
Olejnik M., *Stołówka ma się lepiej. Rozmowa z panią mgr inż. Beatą Staroń – kierowniczką stołówki naszej uczelni*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 4 (148), s. 6
Olejnik M., *Studium Języków Obcych PRz jedynym centrum egzaminacyjnym Goethe-Institut na Podkarpaciu*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 1-2 (253-254), s. 19.
Olejnik M., *Tadeusz Góra na 70. rocznicy swego rekordu*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 6-8 (174-176), s. 3.
Olejnik M., Tandem nauki z przemysłem, umowa o współpracy z WSK „PZL-Rzeszów", „Gazeta Politechniki" 2002, nr 11-12 (107-108), s. 4.
Olejnik M., *Targi innowacyjności z udziałem naszych studentów*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 9-10 (165-166), s. 24.
Olejnik M., *Tydzień bibliotek 2007*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 6-8 (162-164), s. 25, 26.
Olejnik M., *Uniwersytet?*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 3 (75), s. 3.
Olejnik M., *W Rzeszowie i w Bezmiechowej*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 12 (84), s. 22.
Olejnik M., *Wczoraj i dziś Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 10 (214), s. 4.
Olejnik M., *Władze PRz w kadencji 1996-1999*, „Gazeta Politechniki" 1996, nr 10-11 (35-36), s. 9.
Olejnik M., *Władze wydziałów Politechniki Rzeszowskiej kadencji 2008-2012*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 4(172), s. 4.
Olejnik M., *Wschodni Trójkąt Innowacji i Wiedzy*, „Gazeta Politechniki 2007, nr 1-2 (157-158), s. 8.
Olejnik M., *Współpraca firmy Festo ze studentami Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 6 (198), s. 26.

Olejnik M., *Wybory na kadencję 2016-2020. Wybór rektora Politechniki Rzeszowskiej,* „Gazeta Politechniki" 2016, nr 4 (268), s. 3.
Olejnik M., *Wydanie Jubileuszowe 50 lat Politechniki Rzeszowskiej*, *Święto Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 10-11 (94-95), s. 5.
Olejnik M., *XIV Podkarpackie Forum Innowacyjności*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 5 (173), s. 19.
Olejnik M., *Z moderatorem współpracy PRz z firmą IBM dr. inż. Markiem Śnieżkiem na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki rozmawia Marta Olejnik*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 1 (229), s. 12.
Olejnik M., *Z obrad Senatu,* „Gazeta Politechniki" 2005, nr 9 (141), s. 8.
Olejnik M., *Zasłużeni na uroczystym spotkaniu,* „Gazeta Politechniki" 2014, nr 11 (251), s. 11, 12.
Olejnik M., *Zespól Sal Wykładowych – w budowie*, „Gazeta Politechniki" 1996, nr 8-9 (32-33), s. 1.
Olejnik M., *20 lat później, Powrót do Bezmiechowej*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 11 (203), s. 14.
Olejnik M., *30 lat kształcenia lotniczego w Rzeszowie, Ad multos annos!*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 6-8 (162-164), s. 4.
Olejnik M., *50 lat Wydziału Elektrotechniki i Informatyki - z dziekanem Wydziału profesorem Grzegorzem Masłowskim rozmawia Marta Olejnik,* „Gazeta Politechniki" 2015, nr 6-8 (258-260), s. 9.
Olejnik M., Malska W., „*Jubileusz 50-lecia WEiI,* Gazeta Politechniki" 2015, *wydanie specjalne*, s. 11.
Oleksy M., *Jubileusze. Profesor Henryk Galina 65-lecie urodzin*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 3 (219), s. 8.
Oleszko M., *Skanska w Politechnice*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 1-2 (265-266), s. 36.
Ordyna A., Tuszyński K., *„Innowator Akademicki"*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 3 (195), s. 16.
Orkisz M., *Politechnika Rzeszowska w kadencji 2012-2016 – lot wznoszący*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 8 (272), s. 6.
Ostasz G., *Kierunek „matematyka" dla WZiM zatwierdzony*, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 1-2 (133-134), s. 8.
Ostasz G., *Matematyka - nowy kierunek na Wydziale Zarządzania i Marketingu*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 11 (131), s. 10.
Ostasz G., *Studia wyższe magisterskie na Wydziale Zarządzania i Marketingu*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 6-8 (126-128), s. 10.
Ostasz G., *Sukces czasopism naukowych WZ*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 3 (267), s. 19.
Ośrodek Kształcenia Lotniczego w Jasionce – w barwach naszej uczelni „Wiadomości Rektorskie" 1990, nr 9, s. 2.
Oświadczenie Rektorów Polskich Szkół Wyższych, „Gazeta Politechniki" 1994, nr 12, s. 3.
Ozimek I., *Zakład Infrastruktury i Ekorozwoju doceniony na giełdzie wynalazków,* „Gazeta Politechniki" 2016, nr 5 (269), s. 13.
Pacana A., *Akredytacja PCBC SA dla Katedry Technologii Maszyn i Organizacji Produkcji*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 3 (123), s. 4.
Paszkiewicz T., „*Politechnika Dziecięca" w Jarosławiu***,** „Gazeta Politechniki" 2010, nr 3 (195), s. 24.
Paszkiewicz T., *Dofinansowanie „Doliny Lotniczej" z UE*, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 4 (136), s. 13, 14.
Paszkiewicz T., *Dzień Odkrywców. Udział Politechniki w I Interaktywnym Pikniku Wiedzy,* „Gazeta Politechniki" 2010, nr 7-9 (199-201), s. 15.
Paszkiewicz T., Stępień W., *Ekologiczne przemiany energii Nowa specjalność studiów na kierunku fizyka,* „Gazeta Politechniki" 2010, nr 3 (195), s. 22.
Pawłowicz B., Trybus B., *Jubileuszowa konferencja IT ACADEMIC DAYS,* „Gazeta Politechniki" 2016, nr 1-2 (265-266), s. 21.
Pierwsza na Rzeszowszczyźnie uczelnia rozpoczęła działalność, „Nowiny Rzeszowskie" 1963, nr 235.
Pierwsze licencje lotnicze w Politechnice Rzeszowskiej, „Nowiny" listopad 1977, nr 258.
Pierwsze licencje lotnicze w Politechnice Rzeszowskiej, „Nowiny" 1977, nr 258.
Pietrucha K., *Walory ekologiczne, przyrodnicze, turystyczne i kulturowe Podkarpacia*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 11 (203), s. 22.
Pietrucha K., *X Międzynarodowa Konferencja Ekologiczna - Brzozów 2009 Walory ekologiczne i turystyczne w Euroregionie* Karpackim, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 12 (192), s. 21
Pikor A., *Z obrad Senatu*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 12 (156), s. 7.
Pikor A., *Z obrad Senatu*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 1-2 (157-158), s. 8.
Pikor A., *Z obrad Senatu,* „Gazeta Politechniki" 2007, nr 3 (159), s. 9.
Pisarek Z., *Połączenia i węzły w konstrukcjach metalowych i* zespolonych, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 1-2 (181-182), s. 16.
Plewako J., *Pierwsza obrona pracy doktorskiej na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki*, „Gazeta Politechniki" 2003, nr 1 (109), s. 3.
Płocica M., *Katedra Konstrukcji Maszyn WBMiL oficjalnie rozpoczęła działalność nowego laboratorium, utworzonego w wyniku realizacji projektu „Rozbudowa infrastruktury naukowo-badawczej Politechniki Rzeszowskiej - etap II", współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Rozwoju*

Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 3 (255), s. 3.
Płocica M., *Nowe laboratorium Katedry Konstrukcji Maszyn,* „Gazeta Politechniki" 2001, nr 4 (88).
Płocica M., Studia *doktoranckie na WBMiL*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 1 (85), s. 4.
Płoszyńska J., *Ogólnopolski finał Olimpiady EUROELEKTRA 2014/2015 na Wydziale Elektrotechniki i Informatyki*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 4 (256), s. 16.
Pochwat K., *Wyróżnienia dla WBiIŚ na Kongresie Ekoinnowacje 2013,* „Gazeta Politechniki" 2013, nr 12 (240), s. 10.
Podziękowania dla Akademickiego Radia „Centrum", „Gazeta Politechniki" 1998, nr 49-50, s. 23.
Pokrywka A., *„Alchemik" oddany do użytku,* „Gazeta Politechniki" 2004, nr 11 (131), s. 11.
Polakiewicz A., *Olimpiada Wiedzy o Polsce i Świecie Współczesnym na* WZ, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 3 (243), s. 27.
Polakiewicz A., *Złote Godło dla WBMiL*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 9-10 (273-274), s. 15.
Politechnika nagrodzona, „Nowiny" 1998, nr 87.
Politechnika Rzeszowska a inne uczelnie techniczne „Wiadomości Rektorskie" 1988, nr 2, s. 2.
„Połoniny", „Wiadomości Rektorskie" 1992, nr 4 (21), s. 2.
„*Połoniny" na Uniwersjadzie w Zakopaniem*, „Wiadomości Rektorskie" 1993, nr 3 (27), s. 4.
Pomorska M., *Studium Języków Obcych Europejski System Kształcenia Językowego - organizacja nauczania języków obcych w Politechnice Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 1-2 (157-158), s. 38-39.
Pomorska M., *Warsztaty metodyczne „Praca z podręcznikami do języka niemieckiego Wydawnictwa Hueber"*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 1-2 (265-266), s. 28.
Pomykała M., *Spotkania z praktykami zawodu*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 9-10 (249-250), s. 27.
Popek M., *Kierunki zamawiane w roku akademickim 2011/2012,* „Gazeta Politechniki" 2011, nr 7-9 (211-213), *s.* 7.
Popek M., *Kierunki zamawiane*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 7-9 (187-189), s. 12.
Popek M., *Kształcenie na kierunkach zamawianych,* „Gazeta Politechniki" 2008, nr 12 (180), s. 13.
Popek M., *Stypendia MNiSW dla studentów PRz,* „Gazeta Politechniki" 2016, nr 3 (267), s. 10.
Porozumienie, „Wiadomości Rektorskie" 1988, nr 6, s. 1.
Porozumienie o współpracy Politechniki Rzeszowskiej ze spółdzielczością mieszkaniową, „Nowiny" 1977, nr 277.
Posiadany sprzęt informatyczny według stanu na dzień 29 lutego 1988 r., „Wiadomości Rektorskie" 1988, nr 3, s. 3.
Potencki J., *IMAPS Poland,* „Gazeta Politechniki" 2008, nr 2 (170), s. 15.
Poznajemy dziekanów, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 9-10 (177-178), s. 6.
Poznajemy dziekanów, Wydział Elektrotechniki i Informatyki Dziekan - prof. dr hab. inż. Kazimierz Buczek, *Poznajemy dziekanów*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 9-10 (177-178), s. 7.
Poznajemy prorektorów na nową kadencję Profesor Kazimierz Buczek - prorektor ds. rozwoju, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 4 (220), s. 11.
Prof. zw. dr inż. Kazimierz E. Oczoś, „Gazeta Politechniki" 1999, wydanie specjalne, s. 5.
Program STAR w Politechnice Rzeszowskiej, „Wiadomości Rektorskie" 1993, nr 28, s. 2.
Program Tempus, „Wiadomości Rektorskie" 1990, nr 13, s. 3.
Prorektorzy na nową kadencję - wybrani, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 4 (136), *s.* 7.
Prucnal S., *Z myślą o satysfakcji klienta*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 9-10 (165-166), s. 21.
Przemówienie JM Rektora prof. dr. hab. inż. Tadeusza Markowskiego na inauguracji roku akademickiego 2004/2005, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 11 (131), s. 4.
Przy Politechnice powstał AZS Rzeszów, „Nowiny Rzeszowskie" 1963, nr 118.
Przygotowania do V Wyprawy Szybowcowej, „Skrzydlata Polska" 1931, nr 4, s. 71.
Ptaszek E., *Dydaktyka Języków Obc*ych, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 9 (141), s. 19.
Ptaszek E., *ETS - międzynarodowe egzaminy językowe TOEIC, WiDaF, TFI w Studium Języków Obcych Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 6 (210), s. 22.
Pusz J., *Finał II edycji Podkarpackiego Konkursu Chemicznego im. Ignacego Łukasiewicza*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 6 (198), s. 20.
Pusz J., *Finał IV edycji Podkarpackiego Konkursu Chemicznego im. Ignacego Łukasiewicza*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 6-8 (222-224), s. 9.
Pusz J., *Finał V edycji Podkarpackiego Konkursu Chemicznego im. Ignacego Łukasiewicza*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 7-8 (235-236), s. 26.
Pusz J., *Finał VI edycji Podkarpackiego Konkursu Chemicznego im. Ignacego Łukasiewicza*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 7-8 (247-248), s. 23.

Pusz J., *Finał VII edycji Podkarpackiego Konkursu Chemicznego im. Ignacego Łukasiewicza*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 6-8 (258-260), s. 35.
Pusz J., *I edycja Podkarpackiego Konkursu Chemicznego im. Ignacego Łukasiewicza zbliża się do finału*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 5 (185), s. 17.
Pusz J., *Nowa inicjatywa Wydziału Chemicznego skierowana do szkół ponadgimnazjalnych*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 6-8 (174-176), s. 14.
Pusz J., *Półmetek IV edycji Podkarpackiego Konkursu Chemicznego im. Ignacego Łukasiewicza*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 1-2 (217-218), s. 13.
Pusz J., *Wybrane problemy chemii*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 4 (184), s. 14, 15.
Pusz J., *Zakończenie III edycji Podkarpackiego Konkursu Chemicznego im. I. Łukasiewicza*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 6 (210), s. 14.
Pusz J., *LIII Olimpiada Chemiczna*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 5 (161), s. 16.
Pusz J., *LIV Olimpiada Chemiczna*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 5 (173), s. 16.
Pusz J., *LIX Olimpiada Chemiczna*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 5 (233), s. 12.
Pusz J., *LV Olimpiada Chemiczna*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 5 (185), s. 15.
Pusz J., *LVI Olimpiada Chemiczna*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 7-9 (199-201), s. 13.
Pusz J., *LVII Olimpiada Chemiczna*, „Gazeta Politechniki", lipiec-wrzesień 2011, nr 7-9 (211-213), s. 13.
Pusz J., *LXI Olimpiada Chemiczna*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 5 (257), s. 25.
Reichhart A., *Profesor Stanisław Kuś, Jubileusz 50-lecia pracy naukowej*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 10 (82), s. 14.
Rejman E., *Nowy kierunek studiów Mechatronika*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 5 (185), s. 7.
Rogalski T., *Plebiscyt na najlepszą szkołę lotniczą roku 2010***,** „Gazeta Politechniki" 2011, nr 3 (207), s. 5.
Rogalski T., *W Bezmiechowej powstaje Ośrodek Szkolenia Lotniczego*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 5 (185), s. 13.
Ruszel J., *7 lat uczestnictwa Politechniki Rzeszowskiej w programie Socrates/Erasmus*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 1-2 (145-146), s. 20.
Rybak J., *Graduacja 4.0*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 12 (240), s. 15.
Rybak J., *Pamięci Profesora Stanisława Wołka*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 4 (184), s. 6
Rzepka B., *Goście z Portugalii w Katedrze Fizyki*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 1 (169), s. 20-21.
Rzepka B., Woś E., *Matematyka - inwestycją w przyszłość*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 4 (268), s. 29.
Rzeszutek M., *Innowacja akademicka*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 4-5 (208-209), s. 19.
Rzucidło P., *Eksperymentalny symulator lotu na bazie kabiny* M15, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 4 (184), s. 8.
Rzuciło A., *Jakość Roku - Złoto dla Politechniki Rzeszowskiej,* „Gazeta Politechniki" 2013, nr 5 (233), s. 3
Rżany J., *XVII Rzeszowskie Juwenalia*, „Gazeta Politechniki", nr 7-9 (199-201), s. 38.
Sikorska-Czupryna S., *„Jak to jest zrobione" Dni otwarte Centrum Edukacji Zawodowej w Stalowej Woli*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 3 (267), s. 30.
Sabat W., *Dni Otwarte firmy Tektronix w Politechnice*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 6-8 (162-164), s. 24.
Sabat W., *Innowacje w technice projektowania przetwornic impulsowych*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 6-8 (258-260), s. 28.
Salach M., Sondej M., Trybus B., Pawłowicz B., *IT Academic Day w Politechnice Rzeszowskiej- IX konferencja*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 3 (255), s. 17, 18.
Senat na posiedzeniu w dniu 23 stycznia 1992 r. podjął następującą uchwałę:, „Wiadomości Rektorskie" 1992, nr 19, s. 2.
Senator RP w Stalowej Woli, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 11-12 (275-276), s. 36.
Sęp J., *Kierunek kształcenia „zarządzanie i inżynieria produkcji*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 3 (171), s. 17.
Sęp J., *Tytuł EuroSymbolu Synergii Nauki i Biznesu 2015 dla WBMiL,* „Gazeta Politechniki" 2016, nr 1-2 (265-266), s. 12.
Sęp J., *Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa w projekcie Lean Learning Academy,* „Gazeta Politechniki" 2011, nr 1-2 (205-206), s. 13.
Siekierda Z., *Próby statyczne motoszybowca AOS-71*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 11 (215), s. 22.
Sienkiewicz J., „*MarketingON. Siła innowacji" konferencja na WZ*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 1-2 (265-266), s. 25.
Sikora A., *Festiwal Przestrzeni Miejskiej w Rzeszowie*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 1-2 (205-206), s. 15.
Sikorska-Czupryna S., *Graduacja absolwentów w Stalowej Woli - takiego dnia otwartego jeszcze nie było*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 5 (269), s. 25.
Sikorska-Czupryna S., *Premier Beata Szydło w Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym PRz w Stalowej Woli*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 6-7 (270-271), s. 14.
Sitek J., Sobczyk S., *Przyszli „studenci" odkrywają świat*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 7-8 (235-236), s. 19.
Sitek J., *Żacy przejęli władzę w Rzeszowie Juwenalia i po...*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 7-8 (235-236), s. 36.

Skrzypczak I., *Profesor honorowy Roman Kadaj*, „Gazeta Politechniki" 2017, nr 7-9 (283-285), s. 10.
Słonina S., *Uczestnictwo studentów WBiIŚ w projekcie edukacyjnym Grupy Górażdże*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 6 (234), s. 14.
Smusz R., *Pierwsi absolwenci specjaliści alternatywne źródła i przetwarzanie energii (AZiPE)*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 11 (155), s. 7.
Sobkowiak A., *Politechnika Rzeszowska w Programie Socrates/Erasmus*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 5-6 (89-90), s. 5.
Sobkowiak A., Uczelnie z „Doliną Lotniczą" „Gazeta Politechniki" 2004, nr 3 (123), s. 3.
Sobkowiak A., *Władze Politechniki Rzeszowskiej na kadencję 1996-1999*, „Gazeta Politechniki" 1996, nr 6-7 (30-31), s. 1.
Sobkowiak A., *XV Podkarpackie Forum Innowacyjności*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 12 (192), s. 23.
Sobkowiak A., *XVI Podkarpackie Forum Innowacyjności*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 7-9 (199-201), s. 15,16.
Sobolewski M., *Seminarium Naukowe na WZ*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 1-2 (253-254), s. 21.
Sołtysiak M., *Nowe możliwości współpracy WZ*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 7-8 (247-248), s. 22.
Sondej A., *120 lat Alliance Francaise,* „Gazeta Politechniki" 2004, nr 5 (125), s. 15,
Sondej A., *Dyktanda obcojęzyczne w SJO*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 6 (234), s. 12.
Sondej A., *III Forum Akademickich Ośrodków Nauczania Języków Obcych Szkół Wyższych*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 7-8 (247-248), s. 31.
Sondej A., *Konkurs Alliance Francaise*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 4 (148), s. 21.
Sondej A., *Tydzień z kulturą francuską,* „Gazeta Politechniki" 2008, nr 6-8 (174-176), s. 29.
Sondej A., *XXV Ogólnopolskie Seminarium Metodyczne Alliance Française,* „Gazeta Politechniki" 2004, nr 11 (131), s. 18.
Sowa G., *Wystąpienie Prezesa Klubu Uczelnianego AZS Politechniki Rzeszowskiej Grzegorza Sowy na uroczystości Jubileuszu 40-lecia AZS*, „Gazeta Politechniki" 2003, nr 12 (120), s. 21.
Sprawy osobowe, „Wiadomości Rektorskie" 1989, nr 8, s. 2.
Sroka A, *Samorząd Studencki w nowym składzie*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 9-10 (261-262), s. 46.
Stachowicz F., *Kolejne prawa doktoryzowania na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa,* „Gazeta Politechniki" 2002, nr 6-8 (102-104), s. 14.
Stachowicz F., Sęp J., *Uprawnienia do nadawania stopnia doktora habilitowanego na Wydziale Budowy Maszyn i Lotnictwa,* „Gazeta Politechniki" 2000, nr 5 (77), s. 3.
Stadnicka D., „*Certyfikaty „Asystenta Jakości PCBC" dla absolwentów kierunku dyplomowania „zarządzanie przez jakość"*, „Gazeta Politechniki" 2002, nr 6-8 (102-104), s. 14.
Stadnicka D., *„Zintegrowane* zarządzanie jakością środowiskiem i bezpieczeństwem" *Studia podyplomowe prowadzone przez Katedrę Technologii Maszyn i Organizacji Produkcji WBMiL PRz*, „Gazeta Politechniki" 2002, nr 4 (100), s. 14.
Stadnicka D., *I Konferencja Lean Learning Academy „Spotkanie teorii z praktyką",* „Gazeta Politechniki" 2011, nr 11 (215), s. 17.
Stadnicka D., *Nowy certyfikat systemu zarządzania jakości dla Katedry Technologii Maszyn i Organizacji Produkcji,* „Gazeta Politechniki" 2002, nr 9 (105), s. 19.
Stadnicka D., *Zapewnienie jakości w produkcji lotniczej. Studia podyplomowe prowadzone przez Katedrę Technologii Maszyn i Organizacji Produkcji WBMiL PRz,* „Gazeta Politechniki" 2007, nr 1-2 (157-158), s. 6.
Stec A., *Kolejne medale i dyplomy za wynalazki na wystawie w Brukseli,* „Gazeta Politechniki" 2011, nr 1-2 (205-206), s. 12.
Stec A., *VIII Międzynarodowa Warszawska Wystawa Innowacji IWIS 2014*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 12 (252), s. 14.
Stec A., *XIX Giełda Wynalazków w Warszawie*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 4 (220), s. 19.
Stocka J., *Szkolenie w SJO*, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 9 (141), s. 19.
Strojny J., *PM Day Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 5 (173), s. 23.
Strzelczyk P., *Dzień Informacyjny Sektora Kosmicznego w PRz - umowa pomiędzy PAK a PRz*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 4 (268), s. 22, 23.
Studia magisterskie w rzeszowskiej Wyższej Szkole Inżynierskiej, „Nowiny Rzeszowskie" 1973, nr 129.
Suraj M., *Anglojęzyczne warsztaty na Wydziale Zarządzania*, „Gazeta Politechniki 2014, nr 5-6 (245-246), s. 30.
Suraj M., *Sposób na… studia zagraniczne - czyli jak to robią na Wydziale Zarządzania*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 5 (269), s. 27.
Suraj M., *Studenci WZ na Międzynarodowym Studenckim Seminarium - ISS Karvina 2015 w Czechach*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 1-2 (265-266), s. 25.
Suraj M., *Wiedza finansowo-bankowa na WZ*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 5-6 (245-246), s. 39.
Suraj-Sołtysiak M., *ICEC edycja 2011/2012*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 6-8 (222-224), s. 19-20.
Symulator Lotu w Politechnice Rzeszowskiej, „Wiadomości Rektorskie" 1992, nr 24, s. 3.

Szpak D., *Kongres Inżynierii Środowiska*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 8 (272), s. 27.
Szuba Ł., *Fundacja Wspierania Edukacji przy Stowarzyszeniu „Dolina Lotnicza"*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 4 (232), s. 11.
Szuba Ł., *Dolina Lotnicza otworzyła drzwi społeczności start-upowej na Podkarpaciu*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 6-7 (270-271), s. 24.
Szuba Ł., *Niebawem IV semestr Politechniki Dziecięcej*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 1-2 (205-206), s. 17.
Szuba Ł., *Rozpoczął się VIII semestr Politechniki Dziecięcej*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 5 (233), s. 17.
Szynal-Liana A., *Profesor Jürgen Appell z wykładem w Katedrze Matematyki,* „Gazeta Politechniki" 2010, nr 4-5 (196-197), s. 27
Szynal-Liana A., *Profesor Vicentiu Radulescu w Katedrze Matematyki*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 7-9 (187-189), s. 30.
Szynal-Liana A., *Uroczyste wręczenie dyplomów absolwentom WMiFS*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 11 (239), s. 12.
Szynal-Liana A., *Wykłady wybitnych matematyków na WMiFS*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 6-8 (222-224), s. 24.
Ślączka L., Biblioteka *wirtualna*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 1-2 (121-122), s. 29, 30.
Ślęczka L., *Nowy obiekt biblioteczny*, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 9 (141), s. 13.
Śląk B., *Ruszył kolejny semestr PD w Rzeszowie i w Ustrzykach Dolnych*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 12 (264), s. 13.
Śliwa R., *Wizyta przedstawicieli amerykańskich uczelni w Rzeszowie*, „Gazeta Politechniki" 1996, nr 12 (36), s. 1.
Śnieżek M., *Dzień Technologii IBM w Politechnice Rzeszowskiej (w dwóch odsłonach)*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 1 (229), s. 10.
Śnieżek M., *IBM w Politechnice Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 9-10 (165-166), s. 19.
Śnieżek M., *Kurs IBM rozpoczęty - po raz szósty*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 11 (203), s. 9.
Śnieżek M., *Rozwój aplikacji na platformach IB*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 12 (192), s. 15
Śnieżek M., *Studenci WEiI w laboratorium IBM w Böblingen,* „Gazeta Politechniki" 2014, nr 4 (244), s. 18.
Śnieżek M., *Trzeci rok współpracy z IBM rozpoczęty*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 12 (168), s. 11
Świder B. *Nagrody NOT*, „Gazeta Politechniki" 2002, nr 3 (99), s. 10.
Świder B., *Personalia*, „Gazeta Politechniki" 2012, nr 5 (221), s. 5.
Świder B., *Personalia, nominacje profesorskie w Belwederze*, „Gazeta Politechniki" 1994, nr 2, s. 2.
Świder B., *Profesor Marek Orkisz*, „Gazeta Politechniki" 1999, nr 5 (65), s. 7.
Świder B., *Seminaria wydziałowe*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 1 (169), s. 19.
Świder B., *Zapowiedź konferencji naukowych organizowanych w Politechnice Rzeszowskiej w 2000 roku*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 6-8 (78-80), s. 24.
Świder K., *Elektroniczne oblicze PRz*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 12 (252), s. 3.
Tabisz R., *„Od pomysłu do przemysłu" I Seminarium Porozumienia Studenckich Kół Naukowych Politechniki Rzeszowskiej na rzecz transferu wiedzy i innowacji*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 9-10 (177-178), s. 38.
Tchórzewska-Cieślak B., *III Międzynarodowy Kongres zdrowia publicznego*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 12 (204), s. 20.
Tobiasz U., *Zapraszamy na stronę Biblioteki Głównej PRz*, „Gazeta Politechniki" 2003, nr 2 (110), s. 17.
Tomaszek J., *Święto Ziemi*, „Gazeta Politechniki" 2001, nr 5-6 (89-90), s. 19.
Tomczyk A., *Trudne pilotażu początki*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 12 (216), s. 5.
Trala B., *Logo naszej uczelni chronione w Urzędzie Patentowym*, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 1-2 (133-134), s. 12, 13.
Trawińska A., *Biblioteka informuje*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 10 (202), s. 21.
Trawińska A., *Biblioteka zaprasza*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 5 (161), s. 17.
Trojanowski P., *Alternatywa w eterze*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 3 (159), s. 27.
Trojnar D., *ISAC – IT Student Akademic Conference*, „Gazeta Politechniki" 2010, nr 1-2 (193-194), s. 52, 53.
Trojnar J., *Spotkanie po latach, 50- lecie obrony prac dyplomowych*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 1-2 (145-146), s. 17.
Trybus B., *Sterownik firmy NiT programowany w środowisku CPDev opracowanym w PRz*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 2-3 (230-231), s. 15.
Trybus L., *Oprogramowanie opracowane w Katedrze Informatyki i Automatyki będzie stosowane na statkach*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 7-9 (211-213), s. 8.
Trytek A., *O „Połoninach" znów głośno*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 1 (169), s. 26.
Uchwała nr 25/2006 Senatu Politechniki Rzeszowskiej z dnia 22 czerwca 2006 r. w sprawie utworzenia Wydziału Matematyki i Fizyki Stosowanej, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 9-10 (153-154), s. 14.
Uprawnienia do doktoryzowania, „Wiadomości Rektorskie" 1993, nr 27, s. 2.
Uroczyste rozpoczęcie nowego roku akademickiego w Politechnice Rzeszowskiej, „Nowiny" 1978, nr 227.

Uroczyste rozpoczęcie nowego roku akademickiego w Politechnice Rzeszowskiej, „Nowiny" 1979, nr 224
Uwaga szkolnie na PZL-110, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 5 (161), s. 22.
V Dni Politechniki Rzeszowskiej, „Wiadomości Rektorskie" 1993, nr 29, s. 3.
V edycja akcji „Pokój dla żaka", „Gazeta Politechniki" 2000, nr 9 (81), s. 21.
W. Bukowski W., *Polskie laboratoria w Europie*, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 1-2 (181-182), s. 21.
Wajnryb D., *Dziekan Wydziału Matematyki i Fizyki Stosowanej zaprasza do studiowania na kierunkach zamawianych*, „Gazeta Politechniki" 2010, s nr 7-9 (199-201), s. 11.
Warzocha-Laska M., *PIN w Politechnice Rzeszowskiej już działa*, „Gazeta Politechniki" 2007, nr 4 (160), s. 9.
Waszczyszyn Z., *Ogólnowydziałowe seminaria Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 7-8 (235-236) s. 34.
Wdowik A., J. Dziopak J., *Wynalazki Zakładu Infrastruktury i Ekorozwoju na targach WOD-KAN 2016*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 8 (272), s. 35.
Wieczorek S., *Bezpieczeństwo na drodze*, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 3 (135), s. 18, 19.
Władze PRz w kadencji 1996-1999, „Gazeta Politechniki" 1996, nr 10-11 (34-35), s. 9.
Woliński Sz. *Kontakty z zagranicą, współpraca dwustronna Politechniki Rzeszowskiej z uczelniami zagranicznymi*, „Gazeta Politechniki" 1995, nr 8-9 (20-21), s. 9.
Worosz A., *Gaudeamus w Stalowej Woli*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 9-10 (273-274), s. 9.
Worosz A., *Pierwsze miejsce Politechniki Rzeszowskiej w rankingu „Perspektyw"*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 9-10 (273-274), s. 14.
Worosz A., *Prof. dr hab. Bolesław Fleszar doktorem honoris causa Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2018, nr 7-9 (295-297), s. 10.
Worosz A., *Prof. Leszek Trybus doktorem honoris causa Politechniki Rzeszowskiej*, „Gazeta Politechniki" 2017, nr 12 (288), s. 3.
Worosz A., *Profesor Andrzej Sobkowiak*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 9-10 (153-154), s. 8.
Worosz A., *Profesor Leszek Woźniak*, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 1-2 (133-134), s. 6.
Worosz A., *Profesorowie honorowi PRz Henryk Kopecki, Jerzy Łunarski i Wiesław Żylski*, „Gazeta Politechniki" 2018, nr 5-6 (293-294), s. 10
Worosz A., *Promocja uczelni*, „Gazeta Politechniki" 2006, nr 9-10 (153-154), s. 25.
Worosz A., *Z kart historii WBIŚiA*, „Gazeta Politechniki" 2017, nr 7-9 (283-285), s. 5..
Woś P., Ustrzycki A., *Kierunek kształcenia „transport"*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 3 (171), s. 15.
Woźniak L., *I konferencja „Przeszczep szansą na drugie życie"*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 4-5 (208-209), s. 24.
Wójcik A., Woźny M., *Studenckie Warsztaty Autoprezentacji*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 1-2 (121-122), s. 32.
Wspaniały rozwój „akademii" w Bezmiechowej, „Skrzydlata Polska" 1932, nr 10-11, s. 240-241.
Współpraca Politechniki Rzeszowskiej z Politechniką Lwowską, „Wiadomości Rektorskie 1990, nr 9, s. 1.
Współpraca z Politechniką Lwowską, „Wiadomości Rektorskie" 1991, nr 16, s. 3.
Współpraca z zagranicą, „Wiadomości Rektorskie" 1989, nr 7, s. 1.
Współpraca z zagranicą, „Wiadomości Rektorskie" 1993, nr 25, s. 2.
Współpraca z zagranicą, „Wiadomości Rektorskie" 1993, nr 26, s. 3.
Współpraca z zagranicą, „Wiadomości Rektorskie" 1993, nr 30, s. 2-3.
Wybory na kadencję 2016-2020, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 6-7 (270-271), s. 13.
Wybory na kadencję 2016-2020, poznajemy prorektorów - elektów, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 5 (269), s. 3.
Wybory władz akademickich na kadencje 1993-1996, „Wiadomości Rektorskie" 1993, nr 29, s. 1.
Wybory władz akademickich na lata 1990-1993, „Wiadomości Rektorskie" 1990, nr 13, s. 1.
Wybory władz uczelni w 2008 roku zespół rektorski w komplecie, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 4 (172), s. 6.
Wybory władz uczelni, Zespół rektorski w komplecie, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 4 (172), s. 4.
Wydrzyński D., Politechnika Rzeszowska wyróżniona w konkursie „Pokaaż, co potrafi Haas", „Gazeta Politechniki" 2013, nr 2-3 (230-231), s. 14
Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 10 (214), s. 8. (wkładka nabór kandydatów).
Wydział Zarzadzania i Marketingu w PRz, „Wiadomości Rektorskie" 1993, nr 31, s. 1.
Wydział Zarządzania, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 10 (214), s. 16.
Wygonik P., *Laboratorium Trwałości Konstrukcji Lotniczych*, „Gazeta Politechniki" 2005, nr 1-2 (133-134), s. 10.
Wyniki rekrutacji na i rok studiów dziennych w roku akademickim 1990/1991, „Wiadomości Rektorskie" 1990, nr 12, s. 2.
Wysocka A., *Student Wydziału Elektrotechniki i Informatyki w finale konkursu programistycznego „Decode Tieto"*, „Gazeta Politechniki" 2011, nr 1-2 (205-206), s. 9.

Wysocki M, *Rekrutacja n I rok studiów 1995/1996*, „Gazeta Politechniki" 1995, nr 10 (22), s. 10.
Wystąpienie Doktora Honorowego prof. zw. dr. inż. Kazimierza E. Oczosia, „Gazeta Politechniki" 2002, nr 6-8 (102-104), s. 6.
Wystąpienie JM Rektora prof. zw. dr inż. Kazimierza Oczosia na inauguracji roku akademickiego 1993/1994 w Politechnice Rzeszowskiej, „Wiadomości Rektorskie" 1993, nr 32, s. 2.
Z obrad Senatu Politechniki Rzeszowskiej, „Wiadomości Rektorskie" 1992, nr 18, s. 2.
Z obrad Senatu Politechniki Rzeszowskiej, „Wiadomości Rektorskie" 1992, nr 20, s. 1.
Z obrad Senatu PRz, „Wiadomości Rektorskie" 1993, nr 25, s. 3.
Z obrad Senatu, „Wiadomości Rektorskie" 1992, nr 21, s. 1.
Zacharzewski J., *Powołanie Stowarzyszenia Sympatyków i Absolwentów Wydziału Budowy Maszyn i Lotnictwa*, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 3 (75), s. 9.
Zapraszamy na studia, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 9-10 (177-178), IX, s. 43.
Zatwarnicka-Madura B., *Akredytacja na kierunku logistyka*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 1 (229), s. 7.
Zatwarnicka-Madura B., *Akredytacja na Wydziale Zarządzania*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 7-8 (247-248), s. 13.
Zatwarnicka-Madura B., *Graduacja 2015 na WZ*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 12 (264), s. 26.
Zatwarnicka-Madura B., *Inauguracyjne spotkanie Rady Biznesu na Wydziale Zarządzania*, „Gazeta Politechniki" 2013, nr 5 (233), s. 14.
Zatwarnicka-Madura B., *Spotkanie Rady Biznesu przy WZ*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 12 (264), s. 23.
Zatwarnicka-Madura B., *Wydział Zarządzania ufundował półroczny staż w najważniejszej organizacji lotniczej na świecie*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 8 (272), s. 20.
Zawora A., *Z obrad Senatu*, „Gazeta Politechniki" 2008, nr 4 (172), s. 14.
Zawora A., *Z obrad Senatu*, „Gazeta Politechniki" 2014, nr 12 (252), s. 6.
Zawora A., *Z obrad Senatu*, „Gazeta Politechniki" 2015, nr 12 (264), s. 5.
Zawora A., *Z obrad senatu*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 3 (267), s. 6.
Zawora A., *Z obrad Senatu*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 6-7 (270-271), s. 6.
Zdemaskowanie „VIP-ów" z Samorządu Studentów Politechniki Rzeszowskiej, „Gazeta Politechniki" 2000, nr 3 (75), s. 21-22.
Ziaja W., *Certyfikaty d*la *Laboratorium Badań Materiałów dla Przemysłu* Lotniczego, „Gazeta Politechniki" 2009, nr 5 (185), s. 9-10.
Zmiana na stanowisku rektora w Politechnice Rzeszowskiej, „Nowiny" 1982, nr 256.
Zmiany organizacyjne, „Wiadomości Rektorskie 1988, nr 6, s. 2.
Zmiany organizacyjne, „Wiadomości Rektorskie" 1989, nr 8, s. 3.
Zmiany organizacyjne, „Wiadomości Rektorskie" 1990, nr 13, s. 3.
Zmiany organizacyjne, „Wiadomości Rektorskie" 1991, nr 17, s. 2.
Zmiany organizacyjne, „Wiadomości Rektorskie" 1991, nr 2 (15), s. 1.
Zub M., *Wirtualna Biblioteka Nauki*, **„**Gazeta Politechniki" 2010, nr 3 (195), s. 23.
Zych M., *Tańczą i śpiewają 35 lat*, „Gazeta Politechniki" 2004, nr 6-8 (126-128), s. 16.
Zych M., *Zespół Pieśni i Tańca „Połoniny" koncertował w Belgii*, „Gazeta Politechniki" 1994, nr 2, s. 11.
Żyła G., *Rozwój współpracy polsko-indyjskiej na WMiFS*, „Gazeta Politechniki" 2016, nr 1-2 (265-266), s. 22.
25 lat kształcenia lotniczego w Rzeszowie, „Gazeta Politechniki" 2002, nr 3 (99), s. 3.
25 lat Studenckiego Zespołu Pieśni i Tańca Politechniki Rzeszowskiej, „Gazeta Politechniki" 1994, wydanie jubileuszowe.
40-lecie pracy zawodowej profesora Janusza R. Raka, „Gazeta Politechniki" 2017, nr 7-9 (283-285), s. 19.
46. inauguracja w Politechnice Rzeszowskiej. Popieramy uniwersytet, „Nowiny" 1996, nr 194.

Wywiady i relacje ustne

Z Markiem Wójcikiem 15.03.2019 r.
Z dyr. Mieczysławem Górakiem, 10.12.2019 r.
Z prof. dr hab. Leszkiem Woźniakiem 7.01.2020 r.
Z dr hab. inż. Jerzym Potenckim, prof. PRz 07.01.2020 r.
Z dr inż. Januszem Puszem 09.01.2020 r.
Z prof. dr hab. inż. Andrzejem Sobkowiakiem 10.01.2020 r.
Z prof. dr hab. inż. Markiem Orkiszem 10.01.2020 r.
Z dr Tadeuszem Jasińskim 10.01.2020 r.
Z prof. dr hab. inż. Bolesławem Fleszarem 11.01.2020 r.
Z Andrzejem Rybką 13.01.2020 r.

Z prof. dr hab. inż. Wiktorem Bukowskim 14.01.2020 r.
Z dr hab. inż. Szczepanem Wolińskim, prof. PRz 14.01.2020 r.
Z prof. dr hab. inż. Wojciechem Piątkowskim z 14.01.2020 r.
Z dr hab. inż. Grażyną Groszek, prof. PRz 14.01,2020 r.
Z prof. dr hab. inż. Kazimierzem Buczkiem 15.01.2020 r.
Z prof. dr hab. inż. Henrykiem Kopeckim 20.01.2020 r.
Z prof. dr hab. inż. Januszem Tomaszkiem 30.01.2020 r.
Z prof. dr hab. inż. Henrykiem Galiną 31.01.2020 r.
Z prof. dr hab. inż. Leszkiem Trybusem 15.02.2020 r.
Z prof. dr hab. inż. Andrzejem Tomczykiem 15-16.03.2020 r.
Z prof. dr hab. inż. Grzegorzem Prokopskim 15.03.2020 r.
Z prof. dr hab. inż. Feliksem Stachowiczem 31.03.2020 r.
Z prof. dr hab. Grzegorzem Ostaszem 15.04.2020 r.
Z doc. dr inż. Adamem Batschem 08.05.2020 r.
Z prof. dr hab. inż. Dorotą Antos 01.07.2020 r.
Z dr Joanną Wojturską 01.07.2020 r.

Źródła elektroniczne

http://archive.is/20121209173915/http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:GLCJrPFOEtMJ:aeroklub-podkarpacki.pl/app/webroot/img/upload/File/klub_seniora/70-lecie%2520przelotu%2520szyb_%2520Tadeusza%2520Gory-ref_%2520M_Orkisza.doc+Tadeusz+G%C3%B3ra+aeroklub+podkarpacki&cd=1&hl=pl&ct=clnk&gl=pl
http://bip.us.edu.pl/egzamin-komisyjny
http://dziennikustaw.gov.pl/D1952006003801.pdf
http://encyklopedia.warmia.mazury.pl/index.php/Prezydium_Wojewódzkiej_Rady_Narodowej_w_Olsztynie
http://krakus.net/
http://ktwia.portal.prz.edu.pl/dzilalnosc-naukowo-badawcza-kate/publikacje-pracownikow-katedry/dr-hab-inz-andrzej-kawalec-pr/
http://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news,409554,politechnika-rzeszowska-uzyskala-status-uniwersytetu-technicznego.html
http://perspektywy.pl/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=1128:automatyka-i-robotyka-mechatronika&Itemid=119
https://1bsp.wp.mil.pl/pl/pages/poczet-dowodcow/
https://25latwz.prz.edu.pl/poczet-dziekanow
https://abuk.v.prz.edu.pl/
https://achlebowicz.v.prz.edu.pl/dane
https://adzierwa.v.prz.edu.pl/
https://aeroklub.rybnik.pl/portfolio/szybowce/
https://aeroklub.rzeszow.pl/historia
https://agazda.v.prz.edu.pl/
https://alchem.com.pl/
https://aleo.com/pl/firma/spoldzielcza-grupa-producentow-roslin-energetycznych-agroenergia
https://annaszlachta.v.prz.edu.pl/
https://aos-bezmiechowa.pl
https://apd.umcs.pl/users/221/?_s=1
https://arch.pg.edu.pl/katedra-sztuk-wizualnych/grafika-inzynierska
https://archive.fo/c4z5v
https://archiwum.ciop.pl/16381.html
https://arzucidlo.v.prz.edu.pl/
https://ato.zua.com.pl/typy-szkolen/agro-loty-agrotechnicze.html
https://autokult.pl/29721,co-to-jest-i-jak-dziala-hamowania-podwoziowa
https://barpaw.v.prz.edu.pl/
https://beta.chem.uw.edu.pl/chemanal/
https://biblio.prz.edu.pl/o-bibliotece
https://biblio.prz.edu.pl/zasady-korzystania/oddzial-informacji-naukowej-oin
https://biografia24.pl/antoine-de-saint-exupery/
https://biografia24.pl/wladyslaw-gomulka
https://biomus.eu/wapno-chlorowane-co-do-czego-gdzie-szukac/

https://bip.malopolska.pl/pobierz/21824.html
https://bip.podkarpacka.policja.gov.pl/KPR/status-prawny/5193,Podstawy-prawne-dzialania-KWP-w-Rzeszowie.html
https://bip.prz.edu.pl/akty-prawne/uchwaly-senatu/2018/25012018
https://bip.prz.edu.pl/fundacje
https://bip.prz.edu.pl/strategia-rozwoju
https://bip.prz.edu.pl/wladze-uczelni
https://bip.wfosigw.rzeszow.pl/index.php/dziaalno-funduszu-mainmenu-75
https://bliskopolski.pl/leksykon/franciszek-wieladek/
https://blog.fiszki.pl/jezyki/egzamin-toeic
https://bloggerlotniczy.blogspot.com/2011/01/historia-szkoa-szybowcowa-bezmiechowa.html,,
https://www.samolotypolskie.pl/samoloty/1135/126/Grzeszczyk-Szczepan2
https://bmrugala.v.prz.edu.pl/
https://bs.sejm.gov.pl/F?func=find-b&request=000004563&find_code=SYS&local_base=ARS10[1]
https://bsp.adm.uw.edu.pl/2019/10/03/zmiany-grup-i-stanowisk/
https://budowalinii400kv.pl/aglomeracjawarszawska-siedlce/o-inwestycji/krajowy-system-elektroenergetyczny.html
https://businessinsider.com.pl/firmy/strategie/samoloty-smiglowe-atr-bombardier-q400-przyszlosc-lotnictwa/dlyjs5r
https://businessinsider.com.pl/technologie/co-to-jest-startup-rodzaje-startupow/kt2g4cd
https://www.campus.co/warsaw/
https://businessinsider.com.pl/technologie/nowe-technologie/jak-dziala-samolot-wyjasnia-pilot/8c32p86
https://businessjournal.pl/studia-dualne-czym-sa-i-dlaczego-staja-sie-tak-popularne/
https://pl.glosbe.com/pl/pl/wizyta%20studyjna
https://cad.pl/kursy.html
https://cecl.uqam.ca/.../test-de-francais-tfi
https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-7df4d96e-c8bc-48b7-a725-5eae572284b1/c/zp14-3.pdf
https://cfis.prz.edu.pl/aktualnosci/zmarl-mgr-henryk-meder-19.html
https://cfis.prz.edu.pl/cfis/historia
https://ciechgroup.com/grupa-ciech
https://ciechgroup.com/grupa-ciech/historia/
https://ciechgroup.com/grupa-ciech/spolki-grupy-ciech/ciech-sarzyna/
https://ciechgroup.com/grupa-ciech/spolki-grupy-ciech/ciech-sarzyna
https://ckustalowawola.pl/
https://cowiemechanikolotnictwie.blogspot.com/2017/06/zjazd-klubu-pilotow-doswiadczalnych-2017.html
https://czytelnia.frse.org.pl/media/2017_eduinspiracje_publikacja_www_.pdfhttp://erasmusplus.org.pl/wp-content/uploads/2014/07/karta_erasmusa_dla_szkolnictwawyzszego_20142020.pdf
https://danuta-huebner.pl/o-mnie-2
https://dariuszsobczynski.v.prz.edu.pl/
https://dariuszwyrwa.v.prz.edu.pl/
https://deutsch-polnische-landkarte.info/?p=746&lang=pl
https://dictionary.sensagent.com/Algol_(język_programowania)/pl-pl/
https://digitalpilotschool.com/what-is-a-frozen-atpl/
https://dklepacki.v.prz.edu.pl/
https://dlapilota.pl/wiadomosci/dlapilota/ads-b-automatic-dependent-surveillance-broadcast
https://dlapilota.pl/wiadomosci/dlapilota/o-wandzie-modlibowskiej-na-kolejnej-glassowce
https://dlapilota.pl/wiadomosci/dlapilota/rocznica-oblotu-jedynego-w-historii-odrzutowego-samolotu-rolniczego-pzl-m-15-be
https://dlapilota.pl/wiadomosci/inne-przepisy/co-warto-wiedziec-o-szkoleniu-na-uprawnienie-do-lotow-wedlug-wskazan-przyrz
https://dlapilota.pl/wiadomosci/internet/zmarl-general-tadeusz-gora
https://dlapilota.pl/wiadomosci/pap/federalna-administracja-lotnictwa-usa-nie-ma-podstaw-do-uziemiania-boeinga-737-max
https://dlapilota.pl/wiadomosci/polska/co-warto-wiedziec-o-uprawnieniu-do-pilotowania-samolotu-wielosilnikowego-z-zaloga-
https://dlapilota.pl/wiadomosci/polska/krotka-historia-wymagan-i-przepisow-w-lotnictwie-cywilnym,
https://dlapilota.pl/zrodlo/hanna-klecz

https://dlibra.tu.koszalin.pl/Content/82/DHC_Kaczmarek_Jan.pdf
https://www.pk.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=10:poczet-rektorow&catid=12&Itemid=139&lang=pl
https://dobryslownik.pl/slowo/asygnowa%c4%87/2042/
https://dobryslownik.pl/slowo/barograf/2845
https://dobryslownik.pl/slowo/spartakiada/52562/
https://dobrywzor.com.pl/
https://docplayer.pl/106753043-Studia-i-stopnia-kierunek-inzynieria-chemiczna-i-procesowa-specjalnosc-inzynieria-produktu-i-procesow-proekologicznych.html
https://docplayer.pl/12754592-Wschodni-trojkat-innowacji-i-wiedzy-lublin-kielce-rzeszow-edukacja-badania-gospodarka.html
https://docplayer.pl/18652977-01-040-slownictwo-01-040-01-zagadnienia-ogolne-terminologia-normalizacja-dokumentacja-slownictwo.html
https://docplayer.pl/18899603-Zintegrowane-systemy-zarzadzania-biblioteka-sowa1-i-sowa2-zamawianie-i-rezerwowanie.html
https://docplayer.pl/414821-Najwiekszy-konkurs-promujacy-jakosc-w-polsce-jakosc-roku-regulamin.html
https://docplayer.pl/48242779-Technologia-produktow-leczniczych.html
https://dokumenty.upjp2.edu.pl/czasopismo_artykul/1cae0aa8fc65ef99bd3f0bfa7182eb39.5.Obolevitch.pdf
https://dolina-wiedzy.pl/
https://dolina-wiedzy.pl/dut/uczelnia/dzieciecy-uniwersytet-techniczny/
https://dolina-wiedzy.pl/projekty/sciezki-kopernika
https://dplis.v.prz.edu.pl/
https://drabpol.pl/pl/awionika-kompetencje/capability-list/systemy-gps/garmin-gtn-750/
https://dremex.com.pl/gornictwo/o-firmie/
https://dugaev.v.prz.edu.pl/
https://dwm.prz.edu.pl/kontakt
https://dzieje.pl/aktualnosci/decyzja-o-budowie-centralnego-okregu-przemyslowego
https://dzieje.pl/aktualnosci/ladowanie-wojsk-alianckich-w-normandii
https://dzieje.pl/aktualnosci/najwazniejsze-inwestycje-centralnego-okregu-przemyslowego
http://web.archive.org/web/20160919231200/http://www.pwrze.com:80/o-firmie/wsk-75-lat-historii/
https://dzieje.pl/aktualnosci/prof-grata-celem-cop-bylo-zmniejszanie-dysproporcji-między-polska-i-b
https://dzieje.pl/postacie/henryk-samsonowicz
https://dzieje.pl/postacie/piotr-jaroszewicz
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/MEMO_13_647
https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funding-programmes/overview-funding-programmes/european-structural-and-investment-funds_pl
https://echodnia.eu/podkarpackie/biznesmeni-inwestuja-tam-gdzie-wladze-ich-rozumieja-i-wspieraja/ar/13737078
https://ects.prz.edu.pl/pl/info/institution/
https://edulider.pl/edukacja/co-jest-blended-learning
https://eia.pg.edu.pl/documents/184160/35666145/Mechanika%20skrypt%20cz.%202
https://eit.prz.edu.pl/hybrid/infrastruktura/thick
https://eksperci.prz.edu.pl/baza-ekspertow/list,1,dziedzina-nauk-technicznych.html
https://eksperci.prz.edu.pl/baza-ekspertow/list,1,dziedzina-nauk-technicznych,page7.html
https://eksperci.prz.edu.pl/baza-ekspertow/list,1,dziedzina-nauk-technicznych,page5.html
https://elamat.portal.prz.edu.pl/
https://elamat.portal.prz.edu.pl/pl/o-nas/
https://eli.edu.pl/ralphmcgaw/
https://elmak.pl
https://elmetron.com.pl/pH-metry.html
https://en.unesco.org/
https://encyklopedia.interia.pl/nauki-spoleczne-humanistyka/news-glowny-komitet-kultury-fizycznej,nId,1961056
https://encyklopedia.naukowy.pl/Izolatory_energetyczne,vstrona_3
https://encyklopedia.naukowy.pl/Samodzielny_pracownik_nauki
https://w.prz.edu.pl/uczelnia/informacje/doktoraty-honoris-causa
https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Chlodwig-I;3885407.html
https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Komitet-Badan-Naukowych;3924404.html

https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Międzynarodowa-Federacja-Lotnicza;3940885.html
https://www.samolotypolskie.pl/samoloty/1623/126/Lilienthal,
https://www.altair.com.pl/news/view?news_id=5041
https://epodreczniki.pl/a/mechanika-lotnicza-i-awionika/D5uInXCjJ
https://epodreczniki.pl/a/oddzialywania-magnetyczne/DjniOz4pL
https://epodreczniki.pl/a/podsumowanie-wiadomosci-z-optyki/D1OhqKseq
https://e-prawnik.pl/artykuly/odpowiedzialnosc-dyscyplinarna-nauczycieli-akademickich.html
https://sjo.w.prz.edu.pl/
https://erasmusplus.org.pl/o-programie/priorytety/
https://erasmusplus.org.pl/o-programie/struktura-programu/
https://e-rzeszow.pl/atrakcje-rzeszow/historia-rzeszowa/zabytki/aleja-pod-kasztanami/
https://erzeszow.pl/print/516/5989/5996
https://esn.pl/pl/historia-erasmus,[1]
https://euroavia.prz.edu.pl/
https://euroavia.prz.edu.pl/artykuly,12.html
https://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-657_pl.htm,
https://europejskafirma.pl/4708,wielcy-modernizatorzy-polski-2013-2/
https://farmacja.cm.uj.edu.pl/pl/jednostki/katedra-farmakodynamiki/zaklad-farmakodynamiki/
https://fbc.pionier.net.pl/details/nnl3n7s
https://file:///C:/Users/JR/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/feani%20(1).pdf
https://file:///C:/Users/JR/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/sprawozdanie_dzialalnosc_uczelni_2014%20(1).pdf
https://file:///C:/Users/JR/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/sprawozdanie_2016%20(1).pdf
https://file:///C:/Users/JR/Downloads/05_rydz.pdf
https://file:///C:/Users/JR/Downloads/4.1.12%20Sektor%20badawczo-rozwojowy%20w%20Polsce.%20Profil%20sektorowy%20.pdf
https://firma-murator.pl
https://fizjoterapia.ur.edu.pl/index.php?start=105
https://fizyka.uniedu.pl/informatyka/
https://forum.szybowce.com/szybowce/loty-falowe
https://forumakademickie.pl/fa-archiwum/archiwum/2001/03/artykuly/10-po_co_uczelni_administracja.htm
https://frysztak.pl/gospodarka/docs/plan_gospodarki_odpadami.pdf
https://ftkwiece.v.prz.edu.pl/
https://gamrat.pl/
https://gazeta.us.edu.pl/node/229201
https://gdziecko.pl/wydarzenie/swieto-paniagi-3-maja-2018-w-rzeszowie/
https://geod.agh.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=126:obrona-doktratu-mgr-inz-agnieszki-stec&catid=16&Itemid=117&lang=pl
https://gepris.dfg.de/gepris/person/1351758?context=person&task=showDetail&id=1351758&
https://gis.gov.pl
https://goethe.com.pl/
https://gornicki.v.prz.edu.pl/
https://gospodarka.wrotapodkarpackie.pl/index.php/przedsiebiorczosc/regionalna-strategia-innowacji
https://grape.org.pl/glossary_item/ponar
https://grzegorzpoplewski.v.prz.edu.pl/
https://grzeprok.v.prz.edu.pl/
https://guga.v.prz.edu.pl/
https://halecki.org/wybitni-polacy-w-kanadzie/inz-waclaw-czerwinski/
https://headquartersoffice.com/united-technologies/
https://helipoland.com/pl/szkolenia-pilotow/licencja-pilota-smiglowcowego-zawodowego-cplh/
https://helipoland.com/pl/szkolenia-pilotow/uprawnienie-do-lotow-wedlug-wskazan-przyrzadow-irh/
https://historia.agh.edu.pl/wiki/Ludomir_Sleńdziński
https://historia.agh.edu.pl/wiki/Stanis%C5%82aw_Chrzanowski
https://historia.trojmiasto.pl/Pierwszy-taki-parlament-w-Polsce-n64130.html
https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/eugeniusz-malecki
https://hueber.pl/
https://iautomatyka.pl/programowanie-sterownikow-plc-w-labview
https://icimb.pl/o-instytucie/historia

https://iei.elektr.polsl.pl/index.php/pl/11-pracownicy/105-prof-dr-hab-inz-tadeusz-glinka
https://www.kee.agh.edu.pl/?pg=zbad
https://ilot.lukasiewicz.gov.pl/era/
https://ilot.lukasiewicz.gov.pl/zmarl-prof-stefan-szczecinski/
https://imik.wip.pw.edu.pl/kmib/index2.php?option=content&task=view&id=55&pop=1&page=0&Itemid=79
https://info.put.poznan.pl/2010/03/26/209
https://info.wyborcza.pl/temat/wyborcza/ministerstwo+komunikacji
https://inkubator.portal.prz.edu.pl/aktualnosci/art2,sukces-naukowcow-politechniki-rzeszowskiej-na-wystawie-iwis-2014.html
https://inkubator.usz.edu.pl
https://inprogress.pl/szkolenia/zarzadzanie-projektami-programami-i-portfelem/m_o_r/m_o_r-foundation-practitioner/
https://intelligenttechnologies.pl
https://internationalpublishinginc.com/
https://inwestprojekt-krosno.pl/ (16.06.2020 r.).
https://inzynieria.com/wodkan/wiadomosci/13466,infraeko-2009 © inzynieria.com
https://ipma.pl/
https://ipn.gov.pl/pl/nauka/konferencje-naukowe/26625,Konferencja-naukowa-NSZZ-Solidarnosc-z-perspektywy-35-lat-Rzeszow-19-pazdziernik.html
https://isuzu-czesci.pl/strona-glowna-2/czesci-isuzu-4le1/isuzu-4le1-wentylator-pasek-wentylatora/
https://it-biznes.com/technologia-informacyjna-czyli-kryje-sie-skrotem-it
https://itfocus.pl/dzial-it/sieci/co-to-jest-netflow-i-jak-wykorzystac-ten-protokol-w-praktyce/
https://iusetadministratio.eu/wp-content/Zeszyty_naukowe/2016/3_2016/3_2016_11_Andrzej_Kieltyka.pdf
https://jacekpieniazek.v.prz.edu.pl/
https://jadwigakaleta.v.prz.edu.pl/
https://jakdorobic.com/pieniadze-dla-studentow-czyli-stypendia-oraz-inne-formy-wsparcia-podczas-studiow-czesc-i-stypendium-socjalne-i-zapomoga/
https://jakosc-wbmil.w.prz.edu.pl/
https://jamro.biz/
https://janikowo.com.pl/
https://januszpusz.v.prz.edu.pl/
https://japan.diplo.de/ja-de/vertretungen/generalkonsulat/abteilungen/927202
https://jasiukiewicz.v.prz.edu.pl/
https://javastart.pl/baza-wiedzy/programowanie-obiektowe/interfejsy
https://jk.v.prz.edu.pl/
https://jkrason.v.prz.edu.pl/
https://jploszynska.v.prz.edu.pl/
https://jurpot.v.prz.edu.pl/
https://jurpot.v.prz.edu.pl/
https://kadry.infor.pl/kadry/ubezpieczenia/zasilki_i_inne_swiadczenia/728962,Bony-dla-pracownikow-a-ZUS-i-podatek.html
https://kadry.infor.pl/wiadomosci/473440,Pracownicy-likwidowanych-gospodarstw-pomocniczych-i-zakladow-budzetowych.html
https://kariera.sgh.waw.pl/aktualnosci/wydarzenia/wystartowaly-kolejne-edycje-konkursow-studenckich-
https://moneta-platina-oraz-moneta-aurea
https://katalog.bip.ipn.gov.pl/informacje/13845
https://katalog.bip.ipn.gov.pl/informacje/46797
https://katalogmarzen.pl/pl/o/lot-szybowcem/warszawa-20-minut
https://kazik.v.prz.edu.pl/
https://kb.v.prz.edu.pl/
https://kbib.portal.prz.edu.pl/pl/tematyka-badawcza/
https://kbm.polsl.pl/lab-met/instrukcje/instrukcja_2012_pomiar_walkow_M.pdf
https://kdim.prz.edu.pl
https://kierunkistudiow.pl/kierunki/185/stosunki-międzynarodowe
https://kierunkistudiow.pl/kierunki/212/lotnictwo-i-kosmonautyka
https://kierunkistudiow.pl/kierunki/213/inzynieria-srodowiska
https://kierunkistudiow.pl/kierunki/214/inzynieria-materialowa
https://kierunkistudiow.pl/kierunki/224/elektronika-i-telekomunikacja
https://kierunkistudiow.pl/kierunki/25/transport
https://kkz.prz.edu.pl/konsultacje/tomasz-tomaszek

https://klingelnberg.com/en/start/
https://klubplus.pl/
https://km.v.prz.edu.pl/
https://km.v.prz.edu.pl/
https://kmi.portal.prz.edu.pl/pl/aktualnosci/art16,ii-seminarium-naukowe.html
https://knom.prz.edu.pl/pracownicy/badawczo-dydaktyczni/profesorowie-i-profesorowie-uczelni#j_sieniawski
https://kompozyt-expo.pl/pl/
https://konferencja-awioniki.prz.edu.pl/AERONET_NEW/index.php?lang=pl
https://kosmonauta.net/2010/02/sts-130-fd2/
https://kpu.krosno.pl/pracownicy/dr-inz-bartosz-trybus/
https://krakow.naszemiasto.pl/imprezy/koncert-nivren-folkdansgille-39034843.html
https://kregoslupa.com.pl/
https://kresowianie.wordpress.com/zarzady/prezesi/prof-dr-hab-inz-jan-darlewski/
https://krosno.com.pl/
https://ksiegowosc.infor.pl/rachunkowosc/zasady-ogolne/59219,Kiedy-i-jak-prowadzic-ksiege-inwentarzowa.html
https://ksisl.prz.edu.pl/pracownicy/kierownik-katedry
https://kzwwios.prz.edu.pl/kadra
https://kzwwios.prz.edu.pl/kadra-2
https://latex-kurs.x25.pl/
https://leanacademy.wbmil.prz.edu.pl/
https://leanlearningacademy.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=46&Itemid=28
https://lech-licholai.v.prz.edu.pl/
https://leszekbober.pl/fizyka/elektrostatyka/
https://leszekbober.pl/fizyka/ruch-drgajacy-i-falowy/
https://leszekwozniak.v.prz.edu.pl/
https://lewgrzes.v.prz.edu.pl/
https://lewicowo.pl/spoldzielnia-pracy-jej-istota-cele-zalety-wlasciwosci-organizacyjne-i-miejsce-w-rodzinie-spoldzielczej/
https://lisie.pl/o-nas/
https://lotflightacademy.pl/symulator/
https://lotniczepodkarpackie.pl/latanie-to-cale-moje-zycie-kpt-pil-tadeusz-wrona-w-rzeszowie/
https://aeroklub.rzeszow.pl/historia/
https://lotyzpolski.pl/pierwszy-samolot-na-swiecie/
https://lt.linkedin.com/in/laurent-guidon-72093414
https://lustronauki.wordpress.com/2008/12/13/henryk-jablonski/
https://marekpyda.v.prz.edu.pl/
https://mech.pg.edu.pl/prof.-dr-inz.-jan-madejski
https://memim.com/stifterverband-fur-die-deutsche-wissenschaft.html
https://metale.pl/wiedza/metale/obrobka-metali-definicje
https://mfiles.pl/pl/index.php/Dyscyplina_pracy
https://mfiles.pl/pl/index.php/Gospodarka_narodowa,
https://mfiles.pl/pl/index.php/Logistyka
https://mfiles.pl/pl/index.php/Obieg_dokument%C3%B3w_ksi%C4%99gowych
https://mhen.v.prz.edu.pl/
https://mhmt.pl/tarnobrzeskie-zaglebie-siarkowe/
https://michalkow.pl/pl
https://miesiecznikchemik.pl/czasopismo/historia/
https://miroslaw.v.prz.edu.pl/glowne-zainteresowania-naukowe
https://mmazurek.v.prz.edu.pl/
https://mocodkrywcow.pl/
https://mowimyjak.se.pl/styl-zycia/kino-tv-filmy-seriale/katarzyna-piasecka-i-stand-co-jest-stand-,18_61259.html
https://mtyrka.v.prz.edu.pl/
https://mwronski.v.prz.edu.pl/
https://natemat.pl/127489,pilotki-historia-kobiet-w-przestworzach#
https://nauka.czd.pl/
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=100644&_k=xzu35f
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=104375&_k=jv9t3k
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=105819&_k=0zv1ne

https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=115608&_k=om7gs3
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=115852&_k=gqnhy2
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=116999&_k=qnnyrl
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=116999&_k=qxmcin
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=117010&_k=syrmhc
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=120677&_k=r2zyhj
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=120956&_k=vcsehw
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=12242&_k=h41ryl
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=12267&_k=mc7gcv
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=12269&_k=nu5aex
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=12313&_k=mdls2h
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=124001&_k=faxhnl
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=124874&_k=2v5cia
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=125045&_k=nxwc8s
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=125046&_k=a7l2af
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=136464&_k=3nmg6q
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=14015&_k=69w9u8
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=14015&_k=lmvazt
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=17336&_k=byracn
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=19499&_k=p3wp4i
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=201146&_k=42sdxb
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=20266&_k=lka9h0
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=203936&_k=h9q80w
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=209532&_k=3hrxtp
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=21515&_k=16argb
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=219882&_k=u1u51r
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=228963&_k=tp1sex
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=241850&_k=nh8ecc
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=242530&_k=rmhfq2
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=25191&_k=k6kzl6
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=34959&_k=39vyfx
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=37840&_k=e1lzlc
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=52250&_k=2ak1pr
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=53002&_k=fqf3th
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56096&_k=zpfp95
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56108&_k=0kiy03
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56109&_k=7vzet9
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56125&_k=vgg4dx
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56128&_k=4lq3iu
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56131&_k=azh7h3
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56131&_k=u0cvam
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56133&_k=r3g4av
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56139&_k=yg17fh
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56142&_k=08hytt
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56143&_k=62oznp
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56149&_k=aell84
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56151&_k=5gh92z
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56152&_k=um2w1f
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56154&_k=ppz0t7
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56156&_k=nstsn9
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56162&_k=0hxc7b
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56176&_k=3xdyvg
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56180&_k=uua3z6
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56196&_k=4udzaz
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56220&_k=t7r0j8
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56225&_k=hevcpi
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56235&_k=r0scbt
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56239&_k=mrrr0l
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56241&_k=cpzv63
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56243&_k=uha4j1

https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56257&_k=mlfqee
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56257&_k=r83dio
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56267&_k=yo9i2o
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56279&_k=2eayld
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56284&_k=nnoacq
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=56297&_k=lkwmoy
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=61605&_k=fvn8rr
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=61667&_k=3gxiu6
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=61668&_k=5p2hhy
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=61682&_k=xp0dms
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=64099&_k=65kk9c
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=68959&_k=306tl0
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=70740&_k=3bjpgk
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=72433&_k=z8k0l8
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=72447&_k=dvxf2d
https://nauka-polska.pl/#/profile/scientist?id=84353&_k=nhiiuv
https://nauka-polska.pl/#/results?_k=tbpmfu
https://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news,390465,93-projekty-dofinansowane-w-programie-kierunkow-zamawianych.html
https://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news,398118,zloty-medal-dla-politechniki-rzeszowskiej-na-targach-w-brukseli.html
https://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news,409554,politechnika-rzeszowska-uzyskala-status-uniwersytetu-technicznego.html
https://naukawpolsce.pap.pl/taxonomy/term/8464
https://new.siemens.com/pl/pl.html
https://niemieckipoludzku.pl/co-to-jest-test-widaf-basic/
https://niepodlegla.gov.pl/o-niepodleglej/edukacja-w-ii-rzeczypospolitej/
https://normy.ekoinfonet.pl/sektory.php?sektor=SCH,%20Sektor%20Chemii&kat=Fotochemikalia
https://nowiny24.pl/beda-badac-geny/ar/5922821
https://nowiny24.pl/bezzalogowy-samolot-z-politechniki/ar/c3-5934447
https://nowiny24.pl/boeing-ceni-pilotow-po-politechnice-rzeszowskiej/ar/6132481
https://nowiny24.pl/kurp-wojewoda/ar/5912221
https://nowiny24.pl/liderzy-regionu-2010-uhonorowalismy-najlepszych-z-najlepszych/ar/c3-10319734
https://nowiny24.pl/politechnika-rzeszowska-zostala-uniwersytetem-technicznym/ar/c3-9968084
https://nowiny24.pl/prof-marek-orkisz-na-politechnice-rzeszowskiej-mamy-wiecej-studentow-pilotazu/ar/6171787.
https://nowiny24.pl/rzeszowski-osrodek-akademicki-na-billboardach/ar/c3-10245284
https://nowiny24.pl/tadeusz-gora-to-byl-wspanialy-lot/ar/6007131
https://nowiny24.pl/wizja-firmy-innowacyjnej-wg-studentow-prz/ar/c3-10222390
https://nowiny24.pl/wladyslaw-kruczek-od-szarej-eminencji-do-pierwszego-sekretarza/ar/5996539
https://okl.prz.edu.pl/
https://okl.prz.edu.pl/flota
https://okl.prz.edu.pl/lotnisko
https://okl.prz.edu.pl/okl/historia
https://okl.prz.edu.pl/okl/o-nas
https://okl.prz.edu.pl/szkolenia
https://olejarz.v.prz.edu.pl/
https://opinie.wp.pl/centralny-okreg-przemyslowy-cop-6149101674436225c
https://opinieouczelniach.pl/kierunki-studiow/europeistyka
https://orl.zmrp.pl/
https://orzeszowie.pl/studencki-zespol-piesni-tanca-poloniny/
https://osir.gorlice.pl/nasze-obiekty/hala-sportowa
https://pan.pl
https://party.pl/porady/kariera/prawo-i-druki/zakladowa-organizacja-zwiazkowa-czym-jest-99528-r1/
https://pck.pl/
https://perspektywy.org/fundacja/
https://perspektywy.pl/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=3135:przemysl-zadbal-o-uczelnie&Itemid=119
https://perspektywy.pl/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=2848:prof-tadeusz-markowski-rektorem-politechniki-rzeszowskiej&Itemid=366

https://pfr.pl/oferta/platformy-startowe.html
https://pg.edu.pl/aktualnosci/-/asset_publisher/hWGncmoQv7K0/content/pg-–-wielki-modernizator-polski
https://pkaero.prz.edu.pl/sprawozdania/1-konferencja/zb3.pdf
https://pkb.net.pl/katalog/firmy/icn-polfa-rzeszow
https://pkrol.v.prz.edu.pl/glowne-zainteresowania-naukowe
https://pl.ambafrance.org/Chronologiczna-lista-Konsulow-Generalnych
https://pl.ambafrance.org/-Dzialy-
https://pl.db-city.com/Belgia--Region-Waloński--Hainaut--Saint-Ghislain
https://pl.farnell.com/b/tektronix
https://pl.glosbe.com/pl/pl/ośrodek akademicki
https://pl.glosbe.com/pl/pl/preliminarz
https://pl.nowystylgroup.com/pl/
https://pl.wikipedia.org/wiki/Politechnika_Rzeszowska_im._Ignacego_Łukasiewicza
https://pmdays.pl/
https://podkarpackie.naszemiasto.pl/wielkie-otwarcie-cybermachiny-to-nowe-miejsce-w-centrum/ar/c12-4990730
https://podkarpackie.pl/index.php/zarzad-wojewodztwa
https://podrb.pl/index.php/o-instytucji
https://pogorzedynowskie.pl/zwiazek_gmin_turystycznych_pogorza_dynowskiego_dynow/informacje-o-nas.html
https://polimarky.pl
https://polpharma.pl
https://polskaijejhistoria.blogspot.com/2015/10/kasper-weigel.html
https://polskaniezwykla.pl/web/place/638,rzeszow-pomnik-czynu-rewolucyjnego.html
https://polskiekomputery.pl/historia
https://polskiprzemysl.com.pl/przemysl-lotniczy/hispano-suiza-polska/
https://polskiprzemysl.com.pl/przemysl-motoryzacyjny/borgwarner-poland-sp-z-o-o-lider-nowoczesnych-technologii-w-motoryzacji/
https://polymedia.pl/
https://poradnikprzedsiebiorcy.pl/-jak-prawidlowo-przechowywac-dokumenty-ksiegowe
https://poradnikprzedsiebiorcy.pl/-voip-technologia-internetowa-oszczednoscia-dla-firm
https://porady.pracuj.pl/stanowiska/dyrektor-administracyjny-zakres-obowiazkow/
https://poranny.pl/wyzsza-szkola-inzynierska-byli-awangarda-miasta/ar/5543730
https://portal.pti.org.pl
https://prawastudenta.edu.pl/skreslenie-z-listy-studentow-egzamin-poprawkowy-warunek-powtarzanie-roku-powtarzanie-przedmiotu-o-co-chodzi/
https://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19490260191
https://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19750160091/O/D19750091.pdf
https://praxis.pl/pl/praxispl/o-firmie.html,
https://prz.edu.pl/oracle/index.php?go=akademia
https://prz.v.prz.edu.pl/
https://przemysl.prz.edu.pl
https://przemysl.prz.edu.pl/o-nas
https://przetworstwo-tworzyw.splast.com.pl/o-nas/kim-jestesmy/
https://psrwn.pl/komisja-arbitrazowa/
https://ptchem.prz.edu.pl/
https://ptchem.prz.edu.pl/historia
https://ptetis.pl/50-lecie-ptetis/
https://ptetis.pl/rzeszow/
https://ptg.sggw.pl/
https://publicrelations.pl/agencje/
https://pwrze.com/firma/csr/dla-spolecznosci-lokalnej/oredownik-nauki-i-edukacji/cekso
https://pwrze.com/firma/historia
https://pzitb.katowice.pl/index.php/rzeczoznawcy
https://qualitysupportgroup.com/nadcap/
https://racing.prz.edu.pl/
https://radiocentrum.pl/redakcja/polskie-rozglosnie-akademickie/
https://radom.wyborcza.pl/radom/1,48201,16941245,Od_Wyzszej_Szkoly_Inzynierskiej_po_uniwersytet.html
https://radykalnyslon.org/2018/06/20/leibniz-zasady-i-monady-czyli-harmonijna-metafizyka/
https://rarr.rzeszow.pl/

https://rarr.rzeszow.pl/projekty/innowator-podkarpacia/
https://rejestr.io/krs/126248/fundacja-nauka-dla-przemyslu-i-srodowiska
https://rekrutacja.polsl.pl/kierunek/rmt-mibm-st/
https://rekrutacja.prz.edu.pl/
https://rekrutacja.pwsz.chelm.pl/rekrutacja/kierunki_i_specjalnosci/mechanika_i_budowa_maszyn/inzynieria_lotnicza_ze_specjalizacja_pilotaz_samolotowy
https://remarksoftware.com/omr-technology/
https://riad.pk.edu.pl/~naszapol/np45/str13_17.shtml
https://riad.usk.pk.edu.pl/~naszapol/np50/wkladka.shtml
https://ris.slaskie.pl/file/download/221
https://romanpetrus.v.prz.edu.pl/
https://rosir.eu/
https://rsi.portal.prz.edu.pl/fora-innowacyjnosci/
https://rzeszow.informator-lokalny.pl/katalogfirm2/--/-/13277/-
https://rzeszow.naszemiasto.pl/artykul/prof-orkisz-zostal-nowym-rektorem-politechniki-rzeszowskiej,1304043,art,t,id,tm.html
https://rzeszow.onet.pl/politechnika-rzeszowska-uzyskala-status-uniwersytetu-technicznego/fslbhx,
https://rzeszow-news.pl/politechnika-rzeszowska-zyskala-statut-uniwersytetu-technicznego/
https://rzeszow.studentnews.pl/serwis.php?s=56&pok=8095
https://rzeszow.tvp.pl/6827641/wladyslaw-kandefer--rzezbiarz-z-iwonicza
https://rzeszow.uw.gov.pl/wojewoda/wojewoda/
https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/0,114154.html?tag=teatr+w+Rzeszowie
https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/1,34962,1956438.html
https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/1,34962,1964673.html
https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/1,34962,19777379,zmiana-warty-na-prz-kim-jest-prof-tadeusz-markowski.html
https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/1,34962,2066383.html
https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/1,34962,3770098.html?disableRedirects=true
https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/1,34962,8677835,Barbara_Sienko__Miastu_potrzebny_menedzer.html
https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/7,34962,23210884,marta-poltorak-znana-rzeszowska-bizneswoman-angazuje-sie-na.html
https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/7,34962,25215160,mistrzowski-zespol-z-mlodziezowego-domu-kultury-do-korneli.html
https://rzeszow24.pl/poznaj-4-wymiar-muzeum/
https://rzeszow-news.pl/bloger-rzeszow-news-najlepszym-polskim-felietonista/
https://rzeszow-news.pl/dr-agata-skwarczynska-wsrod-stypendystow-ministra-nauki-szkolnictwa-wyzszej/
https://rzeszow-news.pl/kulturalia-2019-zakopower-big-cyc-marika-quebonafide-elektryczne-gitary-hunter/
https://rzeszow-news.pl/tadeusz-ferenc-doktorem-honoris-causa-politechniki-rzeszowskiej-foto/
https://samolotypolskie.pl/samoloty/2392/126/Panstwowe-Zaklady-Lotnicze-Wytwornia-Platowcow-nr-2-PZL-WP-2
https://samorzad.infor.pl/sektor/finanse/audyt_i_kontrola/388624,Kontrola-dokumentow-oraz-instrukcja-kasowa.html
https://samorzad.pg.edu.pl/historia-parlamentu-studentow-pg
https://sciaga.pl/tekst/25427-26-archiwizacja_podstawy_prawne_postepowania_z_dokumentacja_rodzaje_dokumentacji
https://sdsi.prz.edu.pl/
https://sekcjasocjalna.prz.edu.pl/
https://sep.com.pl
https://sep.gda.pl/wp-content/uploads/2018/01/O-PROFESORZE.pdf
https://serwisy.wimbp.rzeszow.pl/sl_o.html
https://siarkopol.pl
https://siecilo7.blogspot.com/p/wyjasnij-pojecia-lan-man-wan-wlan.html
https://simp.pl/
https://simp.pl/stowarzyszenie/
https://sjo.portal.prz.edu.pl/pl/pracownicy/publikacje/art-2/
https://sjo.portal.prz.edu.pl/pl/sjo/
https://sjo.prz.edu.pl/aktualnosci/znajomosc-jezyka-niemieckiego-przepustka-do-kariery-158.html
https://sjo.prz.edu.pl/pracownicy/administracja
https://sjp.pl/kwestura
https://sjp.pl/LAN

https://sjp.pl/pilotaż
https://sjp.pl/rogatki
https://sjp.pwn.pl/doroszewski/aeromechanika;5407827.html
https://sjp.pwn.pl/poradnia/haslo/kolokwium;10257.html
https://sjp.pwn.pl/poradnia/haslo/w-skrocie-licencjat;5792.html
https://sjp.pwn.pl/sjp/kwestor;2565389.html
https://sjp.pwn.pl/sjp/racjonalizator;2573226.html
https://sjp.pwn.pl/slowniki/docent.html
https://sjp.pwn.pl/slowniki/poligrafia.html
https://sjp.pwn.pl/szukaj/inżynier.html
https://sklep.infor.pl/pliki/fragment-publikacji/zasady-sporzadzania-dowodow-ksiegowych-FRAGMENT_PUBLIKACJI.pdf
https://skos.agh.edu.pl/osoba/elena-neverova-dziopak-7548.html
https://skos.agh.edu.pl/osoba/mariusz-wozniak-3713.html
https://slawomir-wolski.v.prz.edu.pl/
https://sleczka.v.prz.edu.pl/
https://sniezekm.v.prz.edu.pl/
https://soisk.pl/instalacja-uslugi-hyper-v-w-systemie-windows-10/
https://sp.nowasarzyna.eu/index.php/konkursy/podkarpacki-gimnazjalny-konkurs-chemiczny
https://spark-lab.pl/chemia/
https://sportowefakty.wp.pl/baza-wiedzy/692021/trojboj-silowy-kategorie-wiekowe-zasady
https://sq9jdo.com.pl/Niezbednik/Bandplan/VHF.html
https://ssamolej.kia.prz.edu.pl/
https://ssl-administracja.sgh.waw.pl/pl/kancelaria/obowiazki/Strony/default.aspx
https://www.archiwum.pwr.edu.pl/
https://stalowanews.pl/20181122113090/powiat-stalowa-wola-rozpoczela-sie-vi-kadencja-rady-powiatu-stalowowolskiego-1542883165
https://stalowawola.portal.prz.edu.pl/pracownicy/pracownicy-dydaktyczni/andrzej-chmielowiec/
https://stalowawola.portal.prz.edu.pl/pracownicy/pracownicy-dziekanatu-i-administ/lucyna-iskra/
https://stalrzeszow.pl/historia/
https://stara.gorpol.pl/lotnictwo/stafiej/stafiej.html
https://star-polska.com.pl/o-nas/
https://stiloenergy.pl/co-to-sa-alternatywne-zrodla-energii/
https://student.us.edu.pl/immartykulacja-a-inauguracja
https://studia.pl/kierunek/mechanika-budowa-maszyn-wseiz-warszawa/
https://studia.pl/kierunki/techniczne/automatyka-robotyka
https://studia.pl/kierunki/techniczne/mechatronika/
https://studia.pl/kierunki/tsl/lotnictwo-kosmonautyka/
https://studia.pl/zaoczne/
https://studylibpl.com/doc/1385302/diagnostyka-laboratoryjna-w-biotechnologii
https://supernowosci24.pl/
https://swierzowiczjanusz.v.prz.edu.pl/glowne-zainteresowania-naukowe
https://synonim.net/synonim/ośrodek
https://szkolnictwo.pl/szukaj,
https://szkolnictwo.pl/szukaj,Komitet_Centralny_Polskiej_Zjednoczonej_Partii_Robotniczej
https://szkolnictwo.pl/szukaj,UKF
https://sztuka-architektury.pl/article/4458/czym-jest-architektura
https://szukajwarchiwach.pl/59/1246/0/str/550/15#tabZespol
https://szwolkkb.v.prz.edu.pl/
https://szybowce.gda.pl/wstep-do-lotow-termicznych
https://tb.v.prz.edu.pl/
https://teatrnn.pl/leksykon/artykuly/solidarnosc-sluzba-bezpieczenstwa-sb/
https://teatr-rzeszow.pl/ http://www.kinozorza.pl/
https://tempus.org.pl/tempus.org.pl/informacje.html
https://tespol.com.pl
https://test.zs1.resman.pl/historia-szkoly/
https://static1.money.pl/d/akty_prawne/pdf/DU/1950/14/DU19500140130.pdf
https://testy-sprawnosci-fizycznej.blogspot.com/2012/03/test-tkkf-sprawnosci-fizycznej-dla.html
https://theairacademy.com/AirAcademy/flight-simulator.php
https://tikkurila.pl

https://torwar.cos.pl/2830/kompleks-hal-cos-torwar
https://tracktest.eu/english-levels-cefr/
https://travel.sygic.com/pl/poi/uniwersytet-kalifornijski-w-berkeley-poi:35891
https://truckfocus.pl/nowosci/41015/gaz-51-historia-pierwszej-radzieckiej-ciezarowki-cz-2
https://sjp.pwn.pl/slowniki/kreton.html
https://tvn24.pl/biznes/tech/uczelnie-i-przemysl-stworzyly-konsorcjum-dla-rozwoju-technologii-3d-ra537967-4457740
https://twojahistoria.pl/2018/04/21/punkty-za-pochodzenie-za-komuny-to-wladze-decydowaly-o-tym-komu-wolno-bylo-isc-na-studia/[1]
https://tylkowoda.pl/uzdatnianie-wody-na-czym-to-polega/
https://ubednarz.v.prz.edu.pl/
https://ulc.gov.pl/pl
https://ulc.gov.pl/pl/sprawy-międzynarodowe/organizacje-międzynarodowe/easa (19.06.2020 r.).
https://ultratech.net.pl/
https://ungc.org.pl/rada-programowa/liderzyopinii/dr-jerzy-kwiecinski/
https://ursushistoryczny.pl/aktualnosci/cenne-archiwalne-zdjecia-od-rodziny-tymowskich-w-naszych-zbiorach/
https://usos.prz.edu.pl/kontroler.php?_action=katalog2/przedmioty/pokazPrzedmiot&prz_kod=ML%2FA-DI%2F14%3ETS
https://v.prz.edu.pl/nogaj
https://v.prz.edu.pl/pperz
https://v.prz.edu.pl/wolan
https://vrgal.net/pl/symulatory-lotu-vr/
https://w.gazy-techniczne.com.pl/gazy-techniczne/
https://w.prz.edu.pl/badania-i-nauka/laboratoria
https://w.prz.edu.pl/fcp/BGBUKOQtTKlQhbx08SlkTUhZeUTgtCgg9ACFDC0RDSnhBG1gnBVcoFW8SBDRKHg/1/public/studenci/regulamin_studiow_wyzszych_od_01_10_2019.pdf
https://w.prz.edu.pl/studenci_menu/organizacje-studenckie
https://w.prz.edu.pl/studenci_menu/zakwaterowanie-w-domach-studenckich-prz
https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/legendary-rover-team-na-zawodach-lazikow-marsjanskich-w-usa-1316.html.
https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/noc-odkrywcow---v-nocne-spotkania-z-nauka-1448.html
https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/poczet-zasluzonych-wydzialu-elektrotechniki-i-informatyki-prz-590.html
https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/poczet-zasluzonych-wydzialu-elektrotechniki-i-informatyki-prz-590.html
https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/politechnika-rzeszowska-ma-nowego-profesora-honorowego-1424.html
https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/profmalgorzata-witko-doktorem-honoris-causa-prz-zapraszamy-na-uroczystosc-nadania-tytulu-5.html
https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/studenckie-kolo-naukowe-inzynierii-srodowiska-laureatem-konkursu-eko-inspiracja-2017-721.html
https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/uroczystosc-odsloniecia-muralu-doc-romana-niedzielskiego-1228.html
https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/uroczysty-jubileusz-50-lecia-wydzialu-chemicznego-886.html
https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/zmarl-dr-andrzej-pluzanski-1396.html
https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/zmarl-dr-hab-inz-ryszard-rut-19412017-173.html
https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/zmarl-prof-dr-hab-inz-stanislaw-koncewicz-1525.html
https://w.prz.edu.pl/uczelnia/aktualnosci/zmarl-prof-tadeusz-knap-1936-2019-1188.html
https://warszawa.naszemiasto.pl/tag/warszawa-m-20
https://wbbib.uj.edu.pl/dla-studentow/biochemia-studia-i-stopnia
https://wbisia.prz.edu.pl/wydzial/jednostki-organizacyjne
https://wbisia.prz.edu.pl/wydzial/misja-i-strategia-rozwoju
https://wbmil.portal.prz.edu.pl/pl/automatyka-i-robotyka
https://wbmil.prz.edu.pl/dla-studentow/dydaktyka/plany-i-programy-studiow
https://wbmil.prz.edu.pl/o-wydziale-/historia-wydzialu
https://wbmil.prz.edu.pl/stacjonarne/inzynieria-materialowa
https://wbmil.prz.edu.pl/sukcesy-wydzialu
https://wbuk.v.prz.edu.pl/
https://wch.portal.prz.edu.pl/pl/wydzial/historia-wydzialu
https://wch.prz.edu.pl/kierunki-studiow/studia-i-stopnia/technologia-chemiczna
https://wch.prz.edu.pl/studenci/kola-naukowe-studentow/kolo-naukowe-studentow-chemii-esprit
https://wch.prz.edu.pl/wspolpraca-z-przemyslem/laboratoria-i-oferta-uslugowa

https://wch.prz.edu.pl/wspolpraca-z-przemyslem/polygenius
https://wch.prz.edu.pl/wspolpraca-z-przemyslem/rada-gospodarcza/sklad-rady-i-jej-kompetencje
https://wch.prz.edu.pl/wydzial/historia-wydzialu
https://wch.prz.edu.pl/wydzial/jednostki-organizacyjne/katedra-inzynierii-chemicznej-i-procesowej
https://wch.pwr.edu.pl/kandydaci/studia-ii-stopnia/biotechnologia/biotechnologia-farmaceutyczna
https://wch.pwr.edu.pl/pracownicy/andrzej-trochimczuk
https://wcj24.pl/tadeusz-ryczaj-zapomniana-postac/
https://we.umg.edu.pl/aktualnosci/2018/zjazd-dziekanow-relacja
https://we.umg.edu.pl/ktm/ludwik-spiralski
https://web.archive.org/web/20121001013724/http://www.agh.edu.pl/pl/uczelnia/o-uczelni/historia-i-tradycja/poczet-rektorow-agh/prof-dr-hab-miroslaw-handke-1946.html
https://web.archive.org/web/20160919231200/http://www.pwrze.com:80/o-firmie/wsk-75-lat-historii/
https://weii.prz.edu.pl/aktualnosci/zaproszenie-na-uroczystosc-odsloniecia-muralu-upamietniajacego-docenta-romana-niedzielskiego-247.html
https://weii.prz.edu.pl/kierunki/studia-i-stopnia/elektronika-i-telekomunikacja
https://weii.prz.edu.pl/wydzial/historia/galeria-zasluzonych
https://weii.prz.edu.pl/wydzial/historia/poczet-dziekanow-kadencyjnie
https://wesolowski.co/2019/02/27/jerozolima-przewodnik/
https://wformie24.poradnikzdrowie.pl/cwiczenia/abc-cwiczen/testy-na-wydolnosc-6-najpopularniejszych-metod-pomiaru-wydolnosci-fizy-aa-qas1-3ZZj-tvPR.html
https://wiadomosci.onet.pl/reuters
https://wiadomosci.wp.pl/marek-belka-6139116691015809c
https://wiatrakowce.org/
https://wiedza.pkn.pl/web/wiedza-normalizacyjna/zrownowazone-budownictwo
https://wikopole.com.pl/1573/innowacje-i-rozwoj.html
https://wladyslaw-zielecki.v.prz.edu.pl/glowne-zainteresowania-naukowe
https://wlbk.prz.edu.pl/
https://wm.pwr.edu.pl/kandydaci/studia-przemienne
https://wmalska.v.prz.edu.pl/
https://wmat.pwr.edu.pl/kandydaci/profil-studiow/kierunek-matematyka-stosowana
https://wmifs.prz.edu.pl/inzynieria-medyczna---opis-kieru
https://wmifs.prz.edu.pl/studenci/kola-naukowe
https://wmt.prz.edu.pl/wydzial/historia-wydzialu
https://wmt.w.prz.edu.pl/kierunki-studiow
https://wmt.w.prz.edu.pl/wydzial/historia-wydzialu
https://wniemiec.v.prz.edu.pl/
https://wojciechpiatkowski.v.prz.edu.pl/
https://wojtur.v.prz.edu.pl/glowne-zainteresowania-naukowe
https://wprost.pl/tematy/10130832/jaroslaw-gowin.html
https://wsabat.v.prz.edu.pl/
https://wsb.edu.pl/container/Biblioteka%20WSb/ksi%C4%85%C5%BCki%20elektroniczne/ekonomiczne-i-organizacyjne-aspekty-transportu.pdf
https://wsiz.rzeszow.pl/kadra-akademicka/jczyzowski/
https://wsiz.rzeszow.pl/kadra-akademicka/tpomianek/
https://wsiz.rzeszow.pl/kadra-akademicka/zhippe/
https://wsiz.rzeszow.pl/uczelnia/konwent-wsiiz/czlonkowie-konwentu/marian-burda/
https://wsk-poznan.pl/pl/produkty/
https://wspolnota-polska.rzeszow.pl/
https://wspolnota-polska.rzeszow.pl/stowarzyszenie/historia/
https://wszystkoconajwazniejsze.pl/valery-giscard-destaing-moj-pomysl-na-europe/
https://ww A-ag.com.pl
https://ww1.jeppesen.com/main/corporate/company/about/about-jeppesen/boeing-service.jsp
https://www.4dcogc-project.org/News/Public-documentation/The-IFATS-project-Innovative-Future-Air-Transport-System/IFATS-Contractors/Alenia-Aeronautica-S-p-A-Italy,i1544.html
https://www.aber.ac.uk/en/maths/staff-profiles/listing/profile/sxc/
https://www.abplanalp.pl
https://www.aerodays2015.com/wp-content/uploads/sites/20/3D-4-Nicholas-Lawson.pdf
https://www.aeroklub.jelenia.pl/pages/show/8
https://www.aeronet.pl/kontakt.html
https://www.agh.edu.pl/.../matematyka-z-elementami-informatyki

https://www.agh.edu.pl/uczelnia/historia-i-tradycja/historia-agh/
https://www.agh.edu.pl/uczelnia/historia-i-tradycja/profesorowie-honorowi-agh/jozef-giergiel/
https://www.airbus.com
https://www.airliners.net/aircraft-data/piper-pa-28r-cherokee-arrow/305
https://www.ais.pansa.pl/o-ais/o-aip/
https://www.akademiafilmowa.pl/o_akademii,1,81,1,DKF-Kwant.html
https://www.aleph.pl/
https://www.alsim.com/
https://www.altair.com.pl/magazines/article?article_id=4184
https://www.altair.com.pl/news/view?news_id=5041
https://www.ang.pl/egzaminy/egzaminy_cambridge_esol/egzaminy_z_jezyka_biznesowego_i_specjalistycznego/bec
https://www.aopa.org/go-fly/aircraft-and-ownership/aircraft-fact-sheets/socata-tb20-trinidad
https://www.archivesportaleurope.net/ead-display/-/ead/pl/aicode/PL-59/type/fa/id/PL-59-1028_SLASH_0[1]
https://www.archiwum.nauka.gov.pl/projekty-i-inicjatywy/inkubator-innowacyjnosci-plus.html
https://www.armand-colin.com/
https://www.asmed-poznan.pl/?akwizycja-danych,29
https://www.asp.lodz.pl/images/jakosc-ksztalcenia/materialy-dla-prowadzacych/130315-formy-zajec_77009.pdf
https://www.aubi-plus.de/studiengang/european-mechanical-engineering-studies-476/
https://www.automaticon.pl
https://www.auto-swiat.pl/klasyki/oldtimer/autobusy-z-sanoka-historia-sanockiej-fabryki-autobusow/n6ege8c
https://www.awf.edu.pl/wwf/nauka/czasopisma/kultura-fizyczna
https://www.azs.com.pl/
https://www.azs.rzeszow.pl/zs-azs/troche-historii.html
https://www.bachelorstudies.pl/uniwersytety/Belgia/VIVES-University-College/
https://www.bbc.co.uk/polish/about.shtml
https://www.bbc.com/news/world-europe-15543315
https://www.biotechnologia.pl/
https://www.bistyp-tech.pl/
https://www.biznesfinder.pl/rzeszow-kazimierz-tuszynski-7730313.html
https://www.biznesistyl.pl/biznes/nowe-technologie/4261_swiatowy-dzien-telekomunikacji-i-spoleczenstwa-informacyjnego-w-rzeszowie.html
https://www.biznesistyl.pl/biznes/polityka-i-biznes/3777_ewa-leniart,-dyrektor-oddzialu-ipn-wojewoda.html
https://www.biznesistyl.pl/ludzie/sylwetki/426_alicja-haszczak-ocalic-folklor-od-zapomnienia.html
https://www.biznesistyl.pl/ludzie/wywiady/101_malgorzata-chomycz-smigielska-aktywna-kobieta,-wojewoda-podkarpacki.html
https://www.bkpan.poznan.pl/biblioteka/korzystanie-ze-zbiorow/zbiory-specjalne/
https://www.boeing.com
https://www.bogdanrzonca.eu/
https://www.britannica.com/biography/Ernest-Renan
https://www.britishcouncil.pl/
https://www.britishcouncil.pl/egzaminy/bec-business
https://www.britishcouncil.pl/egzaminy/cambridge-english
https://www.brown.edu/
https://www.brunssum.nl/
https://www.bryk.pl/wypracowania/fizyka/historia-fizyki/10890-wykorzystanie-fizyki-w-medycynie.html
https://www.cambridgeenglish.org/pl/exams-and-tests/cefr/
https://www.caritas.pl/
https://www.cedefop.europa.eu/agora/qualifications2009/speakers/62.html
https://www.cellfast.com.pl/o-firmie
https://www.ceramika.agh.edu.pl/images/wydarzenia/70latb.pdf
https://www.cerel.eu
https://www.chemia.uni.lodz.pl/pdfz/S_%20Kostanecki_%20Ber_Deutsch_Chem.%20Ges_1912.pdf
https://www.chemstal.pl/
https://www.chuckyeager.com
https://www.ci.pw.edu.pl/Nauka/Akcja-Biogramy-zasluzonych-profesorow/Wykladowcy-PW/Puff-Tadeusz
https://www.cioff.pl/
https://www.cire.pl/item,188133,8,0,0,0,0,0,xxi-ogolnopolskie-dni-mlodego-elektryka.html
https://www.cire.pl/item,63681,13,0,0,0,0,0,inteligentne-systemy-pomiarowe.html
https://www.cmentarzgrunwaldzka.pl/kronika-osob-pochowanych/osoba/27/piotr-mynarski.html

https://www.colorantshistory.org/BritishDyestuffs.html
https://www.computerworld.pl/news/Rusza-druga-edycja-konkursu-programistycznego-Decode-Tieto,380639.html
https://www.controlengineering.pl/konkurs-robotman-abb-2008/
https://www.cqfa.ca/
https://www.crn.pl/archiwum/okiem-specjalisty
https://www.cs.put.poznan.pl/rklaus/wzorzec/wzorzec.pdf
https://www.cwm.pw.edu.pl/Programy-edukacyjne/Erasmus/Wyjazdy-studentow-na-studia/Program-POWER-dodatkowe-wsparcie-dla-studentow-niepelnosprawnych-i-pobierajacych-stypendium-socjalne
https://www.danfoss.com/pl-pl/about-danfoss/company/
https://www.discoverpuertorico.com/
https://www.dlr.de/EN/Home/home_node.html
https://www.dobreprogramy.pl/Maxima,Program,Windows,13282.html
https://www.dps-software.pl/systemy-cad-najpopularniejszy-odpowiedz/
https://www.dressta.com/pl_PL
https://www.ebsco.com/e/pl-pl/o-firmie
https://www.ec-sw.pl/
https://www.edukacjainformacyjna.pl/studia-eksternistyczne/
https://www.egazety.pl/migut-media/e-wydanie-businessman-pl.html
https://www.e-gospodarkaodpadami.pl/rynek/kierunki-zagospodarowania-osadowsciekowych-w-polsce/
https://www.ekologia.pl/wiedza/srodowisko/ochrona-srodowiska-aspekty-cele-i-sposoby-ochrony-srodowiska-degradacja-srodowiska,11014.html
https://www.electronics-notes.com/articles/audio-video/broadcast-audio/rds-radio-data-system-basics-tutorial.php
https://www.emcs.org/
https://www.emsoft.ct8.pl/radio.php?id=91
https://www.encyklopedia.naukowy.pl/Studium_wojskowe
https://www.encysol.pl/wiki/Bronis%C5%82aw_Komorowski
https://www.encysol.pl/wiki/Zdzisław_Banat
https://www.eporady24.pl/osobowosc_prawna,artykuly,9,46,1124.html
https://www.erasmus.org.pl/sites/erasmus.org.pl/files/Erasmus_statystyki_12-2015.pdf
https://www.ergonomia.agh.edu.pl/Pliki/Instrukcje_do_cwiczen/3-Obciazenie_praca_fizyczna/WF-II-%207-Ergonometr-Astrand-Ryming.pdf
https://www.essex.ac.uk/
https://www.e-tronix.eu/14,pakiet-cpdev-i-codesys.html
https://www.ets.org/
https://www.eurodesk.pl/organizacje/alliance-francaise
https://www.euroelektra.edu.pl
https://www.exspace.pl/articles/show/2726
https://www.ezit.ue.wroc.pl/nauka/3845/uprawnienia_do_nadawania_stopni_i_tytulu_wymagania_ustawowe.html
https://www.fabrykafabryk.pl/
https://www.fakt.pl/facet/militaria/pzl-mielec-produkuje-smiglowce-dla-usa/g51wjsy
https://www.farbyjachtowe.pl/zywice-epoksydowe-poliestrowe-i-materialy-do-laminowania-c-72.html
https://www.favore.pl/225134_hydrosiew-hydroobsiew-hydrohumusowanie-trawniki-gozd-mazowieckie.html
https://www.festiwalnastroje.pl/czym-jest-architektura-co-to-jest-archit/
https://www.festo.com/cms/pl_pl/index.htm
https://www.feynman.com/
https://www.filharmonia.rzeszow.pl/
https://www.findict.pl/academy/rachunkowosc/podstawy_rachunkowosci/konto/konta_analityczne.php (
https://www.firma.egospodarka.pl/raporty-o-firmach/firma,16486527,jablonska-jolanta-biuro-konstrukcyjno-wdrozeniowe-i-wykonawcze-kon-chem.html
https://www.flugzeuginfo.net/acdata_php/acdata_b200_en.php
https://www.foresight.pl/projekty/polska-2020.html
https://www.frse.org.pl/program/program-operacyjny-wiedza-edukacja-rozwoj/#1447323697160-8ed2e05a-fa64
https://esn.pl/pl/program-mentor
https://www.funduszephare.pl/czym-jest-program-phare/
https://www.funduszephare.pl/czym-jest-program-phare/
https://rekrutacja.math.uni.wroc.pl/index.php?ww*w=matematyka-nauczycielska*
https://www.futsalekstraklasa.pl/

https://www.fuw.edu.pl/~szczytko/FMS-II/6_FMS_Bloch_cd.pdf
https://www.gddkia.gov.pl/pl/27/o-urzedzie
https://www.geni.com/people/Jan-Orkisz/6000000025758370501
https://www.gisplay.pl/urbanistyka/definicja.htm
https://www.glidezar.com
https://www.goethe.de/de/spr/unt/kum/prd.html
https://www.gorazdze.pl/pl/uniwersytet-betonu-grupy-gorazdze
https://www.gov.pl/web/nauka
https://www.gov.pl/web/sport/fundusz-rozwoju-kultury-fizycznej
https://www.griffith.edu.au/.../sharyn-rundle-thiele
https://www.griffith.edu.au/griffith-business-school/departments/marketing/branding-consumer-research-
https://network/members
https://www.haascnc.com/pl.html
https://www.hala.imedio.pl/podstrona-2.html
https://www.heliseco.pl/
https://www.home.umk.pl/~kesy/Chemia dla biologów/Wyklad7_chem_analityczna.pdf
https://www.horyzonty.man.rzeszow.pl/
https://www.hsw.pl/o-firmie
https://www.hydrotec.pro/technologia-oczyszczania-sciekow,143.html
https://www.iaeste.pl
https://www.iaeste.pl/
https://www.ibm.com/pl-pl
https://www.ibm.com/pl-pl/it-infrastructure/z/zos
https://www.ibm.com/support/knowledgecenter/en/linuxonibm/liaag/filenet/l0fnet00_196zvmlparsetup.htm
https://www.ibm.com/support/knowledgecenter/zosbasics/com.ibm.zos.zmainframe/zconc_whatismainframe.ht
m
https://www.icao.int/about-icao/Pages/default.aspx
https://www.ichp.pl/polimery/
https://www.iclinks.com/
https://www.icnpolfa.pl
https://www.ifmpan.poznan.pl/pl/archiwalne-wyklady-specjalistyczne-z-fizyki.html
https://www.igwp.org.pl/
https://www.il.pw.edu.pl/index.php/pl/o-wydziale/rada-wydzialu
https://www.imbigs.pl/aktualnosci/mistrz-techniki-fsnt-not-2015
https://www.imc.cas.cz/events/karel-dusek/home
https://www.imperiumromanum.edu.pl/biografie/wergiliusz
https://www.imz.pl/pl/
https://www.infor.pl/akt-prawny/Dz.U.2018.189.0001861,rozporzadzenie-ministra-nauki-i-szkolnictwa-
wyzszego-w-sprawie-studiow.html
https://www.infor.pl/prawo/pomoc-prawna/u-prawnika/686421,Czym-adwokat-rozni-sie-od-radcy-
prawnego.html
https://www.infor.pl/prawo/zarobki/zarobki-w-polsce/686166,Przecietne-miesieczne-wynagrodzenie-w-latach-
19502008.html
https://www.inmemoriam.architektsarp.pl/pokaz/andrzej_martens,6478
https://www.inmemoriam.architektsarp.pl/pokaz/stanislaw_cwizewicz,5453
https://www.institutfrancais.pl/pl/cus/kursy-krk/show/delf-i-dalf-55
https://www.inzynier.rzeszow.pl
https://www.inzynierbudownictwa.pl/wydarzenia,who_is_who,artykul,dr_inz_jerzy_kerste,4704
https://www.inzynieriaibudownictwo.pl/images/kronika/inzyn_4-5_jubileusz_kusia.pdf
https://www.ipis.pan.pl/pl/
https://www.ippt.pan.pl
https://www.ippt.pan.pl/historia/profesorowie/noty-biograficzne.html?start=5
https://www.ippt.pan.pl/historia/profesorowie/noty-
biograficzne.html?option=com_joodb&view=catalog&format=html&reset=false&ordering=&orderby=&Itemid
=1246&task=&search=kaczmarek
https://www.ippt.pan.pl/staff/abrandt
https://www.isotek.com.pl/szlifierka-klowa-a-bezklowa-je-rozni-wspolne/
https://www.itas.kit.edu/english/projects_bans02_cultmedia.php
https://www.itb.pl/aprobaty-techniczne-at.html
https://www.itb.pl/instytut1.html

https://www.iuventa.sk/en/Subpages/ICHO/ICHO.alej
https://www.juniper.net/us/en/
https://www.karate.org.pl/kyokushin/
https://www.karierawfinansach.pl/baza-wiedzy/kwalifikacje-zawodowe/biegly-rewident-kwalifikacja-kursy-zakres-wiedzy-egzamin-perspektywy
https://www.karpacki.pl/aktualnosci/art,806,zapraszamy-na-i-międzynarodowe-forum-wspolpracy-mlodych-obszaru-karpat-i-inicjatywy-trojmorza.html [1]
https://www.khronos.org/egl/
https://www.kie.prz.edu.pl/index.php/o-nas
https://www.kierunki.net/inzynieria-i-gospodarka-wodna
https://www.klaster-wiedzy.pl/stowarzyszenie-upowszechniania-wiedzy-explores-,8
https://www.klett-sprachen.de/digitales/digitale-ausgaben-und-unterrichtssoftware/unterrichtssoftware/digitale-unterrichtspakete-digitale-ausgaben/c-2849
https://www.komputerswiat.pl/aktualnosci/sprzet/ibm-z196-najszybszy-procesor-swiata/l17n4zq
https://www.komputerswiat.pl/artykuly/redakcyjne/m-15-belfegor-polski-samolot-dla-zsrr/jw7ck1c
https://www.komputerswiat.pl/poradniki/multimedia/objasniamy-oznaczenia-na-kartach-pamieci-or-2018/lx913qh
https://www.kongreskultury.pl/title,Agencja_Wykonawcza_ds__edukacji,_kultury_i_sektora_audiowizualnego,pid,26,oid,49,cid,93.html
https://www.krs-online.com.pl/instal-nasielsk-sp-z-o-o-w-likwidacji-krs-56742.html
https://www.ksiegarnia.beck.pl/autorzy/boleslaw-kurzepa
https://www.ksmachow.pl/firma/historia
https://www.kuratorium.waw.pl/pl/dyrektor-i-nauczyciel/informacje-biezace/1191,Era-inzyniera.html
https://www.labofarb.pl
https://www.leancenter.pl/bazawiedzy/kaizen
https://www.lerg.pl/
https://www.lexlege.pl/prawo-lotnicze
https://www.lisbdnet.com/online-public-access-catalogue-opac/
https://www.losedziszow.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=386:dr-tadeusz-jasinski-nauczyciel-akademicki-politechniki-rzeszowskiej&catid=49:sukcesy-absolwentw&Itemid=1532
https://www.losedziszow.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=386:dr-tadeusz-jasinski-nauczyciel-akademicki-politechniki-rzeszowskiej&catid=49:sukcesy-absolwentw&Itemid=1532
https://www.lot.com/pl/pl/
https://www.lot.com/pl/pl/
https://www.marma.com.pl/
https://www.marr.com.pl/
https://www.math.ucv.ro/~radulescu/
https://www.mechanik.media.pl
https://www.mech-wilmanski.de/dynamika budowli.pdf
https://www.merriam-webster.com/dictionary/Wehrmacht
https://www.mgu.ac.in/dr-suresh-mathew/
https://www.motolotnie.pl/
https://www.motoszybowce.pl/motoszybowce-2701
https://www.mtp.pl/pl/kalendarium/budma-2/
https://www.mtu.de/company/mtu-worldwide/mtu-aero-engines-polska/
https://www.samolotypolskie.pl/samoloty/2384/126/PZL-M28-Skytruck2
https://www.muzeumlotnictwa.pl/5705/strony/historia.htm
https://www.mwse.edu.pl/jednostki-organizacyjne
https://www.namibia.com.pl
https://www.nasa.gov/mission_pages/shuttle/shuttlemissions/sts130/main/index.html
https://www.nato.int/cps/en/natolive/87260.htm
https://www.naukowiec.org/wiedza/geografia/dolina-lotnicza_3278.html
https://www.nbi.com.pl/assets/NBI-pdf/2009/4_25_2009/pdf/37_amitech.pdf
https://www.nbi.com.pl/assets/NBI-pdf/2013/6_51_2013/pdf/6_Amitech_zbiorniki_retencyjne_grp_flow.pdf
https://www.ncbr.gov.pl
https://www.ncbr.gov.pl/programy/programy-krajowe/inicjatywa-technologiczna-i/
https://www.ncbr.gov.pl/programy/programy-strategiczne/srodowisko-naturalne-rolnictwo-i-lesnictwo-biostrateg/
https://www.nekrologi.net/nekrologi/lukasz-wesierski/43802027
https://www.nhpedia.pl/przodownik_pracy.html

https://www.niedziela.pl/artykul/1531/nd/Sw-Tomasz-z-Akwinu---patron-nowej
https://www.nik.gov.pl/
https://www.nile-elt.com/ourpeople/profiles/hughdellar/512
https://www.nit.pl/o-firmie/
https://www.niuw.pl/historia
https://www.not.rzeszow.pl
https://www.ntu.edu.ua/en/universitet/istoriya-universitetu/
https://www.odnawialne-firmy.pl/wiadomosci/pokaz/67,zapora-i-elektrownia-wodna-w-solinie
https://www.olchem.edu.pl
https://www.olimpiadabudowlana.pl
https://www.omj.edu.pl/o-olimpiadzie
https://www.ortograf.pl/slownik/obywatel
https://www.otouczelnie.pl/artykul/1018/Logistyka
https://www.otouczelnie.pl/artykul/1434/Towaroznawstwo
https://www.otouczelnie.pl/artykul/1734/Budowa-i-eksploatacja-maszyn-studia-doktoranckie
https://www.otouczelnie.pl/artykul/1762/Chlodnictwo-i-klimatyzacja
https://www.otouczelnie.pl/artykul/6539/SYSTEMY-DIAGNOSTYCZNE-W-MEDYCYNIE
https://www.otouczelnie.pl/wydzial/767/Wydzial-Inzynierii-Ladowej-Srodowiska-i-Geodezji/studia-podyplomowe
https://www.paccpnw.org/zbigniew-bochniarz/
https://www.pansa.pl/
https://www.par.pl/Forum-mlodych/Kolo-Naukowe-Automatykow-i-Robotykow-ROBO
https://www.parp.gov.pl/
https://www.pb.pl/konkurs-airbus-wybral-ekoinnowacje-719567
https://www.pb.pl/miejskie-hackathony-czas-start-977284
https://www.pcbc.gov.pl
https://www.pcbc.gov.pl/pl/o-firmie
https://www.pearson.com/english/myenglishlab.html
https://www.pedagogiczna.edu.pl/warsztat/2006/2/060202.htm
https://www.pei.prz.rzeszow.pl/~masloprz/index.htm
https://www.perspektywy.pl/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=2848:prof-tadeusz-markowski-rektorem-politechniki-rzeszowskiej&catid=191&Itemid=366
https://www.pfiso9000.pl/
https://www.pg.gda.pl/chem/pl/images/stories/Studia_Dzienne/siatki2/bt/inz_chem_biopr.pdf
https://www.pg.gda.pl/mech/kim/ziel/3 Polimery.pdf
https://www.piece.wip.pcz.pl/rys.historyczny/KALENDARIUM.pdf
https://www.pierrette-dupoyet.com/
https://www.pilkington.com/pl-pl/pl/lokalizacje-kontakty/pilkington-polska-producent-szkla-architektonicznego
https://www.pk.edu.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=657:jubileusz-pracy-tworczej-prof-witolda-ceckiewicza&lang=pl&Itemid=405
https://www.pkn.pl/
https://www.pkn.pl/o-pkn/czym-sie-zajmujemy
https://www.pkn.pl/polskie-normy/wykazy-pn/wykaz-opublikowanych-pn
https://www.pl.ladyland98.com/krasota-i-zdorove/38853-beta-adrenoblokatory-spisok-preparatov.html
https://www.plantquarantine.pl/pl/pme,1275.html
https://www.plaston.polfirms.pl
https://www.platon.pionier.net.pl/online/
https://www.plk-sa.pl/files/public/user_upload/pdf/Akty_prawne_i_przepisy/Instrukcje/Wydruk/Im-Instrukcja_o_prowadzeniu_gospodarki_materialowej_i_magazynowej_01-2019.pdf
https://www.poczytaj.pl/podrecznik/sicher-in-alltag-und-beruf-b1-kb-ab-hueber-praca-zbiorowa,471948
https://www.podatki.egospodarka.pl/73750,Skladniki-majatku-srodki-trwale-i-wyposazenie,1,65,1.html,
https://www.podkarpackie.pl/index.php/zarzad-wojewodztwa/marszalehttps://www.podkarpackie.pl/index.php/zarzad-wojewodztwa/marszalek
https://www.podkarpackie.travel
https://www.poig.2007-2013.gov.pl/Strony/default.aspx
https://www.polishairforce.pl/arct.html
https://www.poloniny.rzeszow.pl/o-nas/
https://www.polot.net/pl/kobiety_lotnicy_w_polsce_2017r
https://www.polpharmabiologics.com
https://www.polska1918-89.pl/pdf/geneza-towarzystwa-lacznosci-z-polonia-zagraniczna-polonia,4312.pdf

https://www.polskaniezwykla.pl/web/place/people,8554.html
https://www.polskie-auta.pl/index.php?cel=dost
https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/1063523,Janusz-Meissner-%e2%80%93-pionier-polskiego-lotnictwa
https://www.polskieradio.pl/39/248/Artykul/930625,Icchak-Rabin-pokoju-nie-zawiera-sie-z-przyjacielem-tylko-z-wrogiem,
https://www.polskieszlaki.pl/rzeszow.html
https://www.polskiunihokej.pl/
https://www.polsl.pl/organizacje/StWych/Documents/profesorowie/a-b/Biogram_pdf-Biernawski.pdf
https://www.polsl.pl/organizacje/StWych/Documents/profesorowie/ko-kw/BiogramyProf_pdf-Koncewicz.pdf
https://www.polsl.pl/Wydzialy/RB/Strony/notka_LedwonJ.aspx
https://www.port.org.pl/pl/laboratorium/laboratorium-izotopowe/
https://www.powells.com/book/electrochemistry-for-chemists-9780471594680
https://www.archiwum.nauka.gov.pl/cost/czym-sa-akcje-cost,akcja,print.html
https://www.poznan.pl/mim/studia/prof-dr-hab-inz-marek-orkisz-plk-rez-polska-01-06-2009,p,12973,12975,14968.html
https://www.praca.fm/specjalista-ds-bhp-zakres-obowiazkow/
https://www.praca.fm/zakres-obowiazkow-pracownika-gospodarczego/
https://www.solidarnosc.us.edu.pl/data/documents/7.pdf
https://www.praca.pl/poradniki/rynek-pracy/inwentaryzacja-definicja,na-czym-polega,metody,etapy,cele,funkcje,zasady,ustawa_pr-2890.html
https://www.prawo.pl/akty/dz-u-1946-3-26-t-j,16778480.html
https://www.prawo.pl/akty/dz-u-2001-33-389-t-j,16793989.html
https://www.prawo.pl/akty/dz-u-2003-139-1329,17045553.html
https://www.prawo.pl/akty/dz-u-2016-1864,18479133.html,
https://www.prawo.pl/akty/m-p-1962-29-124,16814011.html
https://www.prawo.pl/akty/m-p-1964-61-283,16815056.html
https://www.preinkubator.rzeszow.pl/
https://www.pressreleasefinder.com/DSM_Engineering_Plastics/DSMPR223/pl/
https://www.prezydent.pl/archiwum-bronislawa-komorowskiego/aktualnosci/wizyty-krajowe/art,132,prezydent-na-inauguracji-roku-na-politechnice-rzeszowskiej/
https://www.protolabs.pl/uslugi/druk-3d/stereolitografia/
https://www.prz.edu.pl/chemia/PKCh
https://www.prz.edu.pl/chemia/PKCh/Konkurs chemiczny.html
https://www.prz.rzeszow.pl/AllianceFr/biblioteka.html
https://www.prz.rzeszow.pl/chemia/zich/index.php/pracownicy/4-pracownicy/7-dr-hab-in-barbara-dbska
https://www.prz.rzeszow.pl/fizyka/samodz/paszkiewicz.php
https://www.prz.rzeszow.pl/kpe/www/index.php3?p=kusy.
https://www.prz.rzeszow.pl/poloniny/o_nas_2006_kadra.html
https://www.prz.rzeszow.pl/wbiis/jednostki/kf.html
https://www.ptchem.pl
https://www.ptchit.lodz.pl/pl249,regulamin.html
https://www.ptm.org.pl
https://www.ptm.org.pl/oddzialy/oddzial-rzeszowski
https://www.pw.edu.pl/Uczelnia/O-Uczelni/Osiagniecia/Motoszybowiec-z-napedem-elektrycznym-powstanie-w-ramach-wspolpracy-Politechniki-Rzeszowskiej-i-Warszawskiej
https://www.pwsz.elblag.pl/dzial-osobowy.html
https://www.pzdw.pl/
https://www.pzits.not.pl/docs/zasluzeni_bio/Gabryszewski.pdf
https://www.pzlmielec.pl/
https://www.radio.pl/s/radioluz
https://www.radiometer.pl/
https://www.repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/search/site/spartakiada
https://www.researchgate.net/profile/Bruce_Eichinger
https://www.researchgate.net/profile/Stanislav_Jendrol2
https://www.resinet.pl/aktualnosci/rzeszow/atrakcje-rzeszowa-bulwary.html
https://www.robotyka.com/fundacja_wiadomosc.php/wiadomosc.110/festo-uczelnie-manipulator-pomiarowy-do-tunelu-aerodynamicznego-politechnika-rzeszowska
https://www.rot.podkarpackie.pl/
https://www.royalstaraero.pl/pilotzawodowy2

https://www.rp.pl
https://www.rp.pl/Firma/310229975-Ksiazka-kontroli---kto-ma-obowiazek-ja-prowadzic.html (27.05.2020 r.).
https://www.rse.org.uk/fellow/jeffrey-webb/
https://www.rse.org.uk/fellow/manfred-gordon/
https://www.rynekinstalacyjny.pl/...inspiracje-2013....tucholi
https://www.rzeszow.pl/miasto-rzeszow/historia/honorowi-obywatele/tadeusz-markowski
https://www.rzeszow.so.gov.pl/wykaz-sedziow-podzial-czynnosci.html
https://www.rzeszowairport.pl/
https://www.rzeszowskieinfo.pl/zmarl-profesor-stanislaw-koncewicz-byly-rektor-politechniki-rzeszowskiej/
https://www.salonmaturzystow.pl
https://www.samoloty.pl/historia-lotnictwa-hobby-245/przemyss-lotniczy-hobby-489/w-polsce-hobby-1734/wsk-rzeszobby-633?showall=&limitstart=
https://www.samoloty.pl/ludzie-lotnictwa-hobby-1807/rozmowa-z-hobby-2248/tomaszem-smoliczem-bylym-pilotem-pll-lot
https://www.samolotypolskie.pl/samoloty/1361/126/Jakowlew-Jak-18
https://www.samolotypolskie.pl/samoloty/13937/126/WD-II-mod-Gacek
https://www.samolotypolskie.pl/samoloty/1852/126/Mikojan-MiG-15
https://www.samolotypolskie.pl/samoloty/2327/126/PZL-104-Wilga2
https://www.samolotypolskie.pl/samoloty/2334/126/PZL-110-Koliber-Koliber-150-Koliber-160
https://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.baztech-article-BSW2-0012-0014
https://www.samolotypolskie.pl/samoloty/2379/126/PZL-M20-Mewa
https://www.samolotypolskie.pl/samoloty/2384/126/PZL-M28-Skytruck2
https://www.samolotypolskie.pl/samoloty/2722/126/Socata-TB-9-Tampico
https://www.samolotypolskie.pl/samoloty/2847/126/SZD-10-Czapla2
https://www.samolotypolskie.pl/samoloty/2849/126/SZD-12-Mucha-1002
https://www.samolotypolskie.pl/samoloty/330/126/Antonow-An-24
https://www.sanofi.pl
https://www.sbp.pl
https://www.secowarwick.com/pl/krzysztof-kubiak/
https://www.sejm.gov.pl/poslowie/posel6/389.htm
https://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/posel.xsp?id=377
https://www.sejmik.podkarpackie.pl/index.php/o-sejmiku/radni/vi-kadencja/wladyslaw-ortyl
https://www.sew-eurodrive.pl/produkty/silniki/silniki_trojfazowe/drehstrommotoren_1.html (14.06.2020 r.).
https://www.sfu.ca/rem/people/profiles/salomon.html
https://www.sitk.waw.pl/o-nas-1/o-nas-2
https://www.sjo.agh.edu.pl/dane/ESOKJ.pdf
https://www.skanska.pl
https://www.sniezka.pl
https://www.sokrates.pl/oferta/
https://www.sommer-online.de/
https://www.sosnowiec-bhp.pl/koncepcja-smart.html
https://www.space24.pl/i-kongres-lotniczy-i-kosmonautyczny-nowa-inicjatywa-w-rzeszowie
https://www.spinakerwiedzy.innpuls.pl/
https://www.spodekkatowice.pl/pl/
https://www.ssprz.pl
https://www.ssprz.pl/kola-naukowe/wydzial-elektrotechniki-i-informatyki/kolo-naukowe-interakcji-czlowiek-komputer-gest
https://www.ssprz.pl/kola-naukowe/wydzial-zarzadzania/studenckie-kolo-naukowe-komunikacji-marketingowej-brief
https://www.ssw-sopot.pl/zarzadzanie-i-inzynieria-produkcji/
https://www.stalowawola.pl/samorzad/prezydent/
https://www.stalowka.net/encyklopedia.php?dx=108
https://www.strona.net.pl/szybowce/aos71/aos71.html
https://www.studenckamarka.pl/serwis.php?s=73&pok=1922
https://www.szybowce.com/o-nas/szkoly-szybowcowe/
https://www.szybowce.com/rekordy-i-odznaki/odznaki
https://www.tamu.edu/
https://www.tekstowo.pl/piosenka,studencka,gaudeamus_igitur.html
https://www.terasaki.com.sg/images/pdfs/Mega-Guard_E-series_Machinery_Control_&_Monitoring_System.pdf

https://www.thefreedictionary.com/visiting+professor
https://www.tpdrzeszow.pl/co-robimy.html
https://www.trojmiasto.pl/Hala-Olivia
https://www.tuwroclaw.com/wiadomosci,archiparty-na-wystawie-mieszkamy-na-wodzie,wia5-3267-47283.html
https://www.twojebieszczady.net/sor/szybowiska.php
https://www.tworzywa.pwr.wroc.pl/pl/txt/historia
https://www.uj.edu.pl/struktura/regulamin-organizacyjny
https://www.ulc.gov.pl/pl/technika-lotnicza
https://www.ulc.gov.pl/pl/lotniska/przepisy-i-uregulowania-prawne/zalecenia-i-wytyczne-prezesa-ulc
https://www.umcs.pl/pl/fizyka-fizyka-techniczna,2556.htm
https://www.umcs.pl/pl/historia,66.htm#page-2
http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19560450205/O/D19560205.pdf
https://www.umcs.pl/pl/umcs-aktualnosci,1,odnowienie-doktoratu-prof-dr-hab-kazimierza-goebla,55389.chtm
https://www.ur.edu.pl/storage/file/core_files/2019/11/2/5026954811f89e8dd1e811b02a568b51/HISTORIA%20UNIWERSYTETU%20RZESZOWSKIEGO.pdf
https://www.uv.es/~llorens/
https://www.we.ur.edu.pl/wydzial/jednostki-organizacyjne/katedra-metod-ilosciowych-i-informatyki-gospodarczej/pracownicy/dr-marek-cierpial-wolan
https://www.wiley-vch.de/en/
https://www.wimbp.gorzow.pl/koncert-piesni-marynarskiej-w-wykonaniu-roberta-barthe-4081/
https://mikolajek.streszczenia.pl/
https://www.wnp.pl/energetyka/
https://www.wnp.pl/katalog/firma/kwh-pipe-poland-sp-z-o-o,5801.html
https://www.wnp.pl/tech/potencjal-badawczy-laboratorium-geo-drogowego-zakladu-drog-i-mostow-politechniki-rzeszowskiej,235853.html
https://www.wopr.pl/
https://www.wosp.org.pl/
https://www.wp.pl/?s=https%3A%2F%2Fturystyka.wp.pl%2Fskopje-miasto-dwoch-swiatow-6044397762778241a&nil&src01=6a4c8&c=96
https://www.wprost.pl/zycie/158799/Politechnika-Dziecieca-w-Rzeszowie.html
https://www.wsb.pl/poznaj-wsb/dzielimy-sie-wiedza/jakie-studia-wybrac/zarzadzanie-i-marketing
https://www.wskz.pl/
https://www.wsse.gda.pl/nadzor-sanitarny/oddzial-bezpieczenstwa-zywnosci-zywienia-i-produktow-kosmetycznych/zadania-oddzialu
https://www.wst.com.pl/oferta_edukacyjna/budownictwo
https://www.wurth.pl/pl/wuerth_pl/firma_1/firma_2.php
https://www.wykop.pl/artykul/3702187/odra-1304-tranzystorowy-komputer-drugiej-generacji/
https://www.yelp.com/biz/pavex-paweł-świętoniowski-łańcut
https://www.york.ac.uk/electronic-engineering/research/communication-technologies/projects/hirf-se/
https://www.zapel.com.pl/o-nas/historia/
https://www.zchsiarkopol.pl/
https://www.zfm.umcs.lublin.pl/pracownicy/wspomnienie.jpg
https://www.zgpzitb.org.pl/
https://www.zlinaircraft.eu/en/Aircraft/Z-242-L-Guru-en/
https://www.zmt.tarnow.pl
https://www.zmt.tarnow.pl/wordpress/
https://www.zszgoras.pol.pl/stara/aktualnosci/aktualnosci2009_2010/kaliski/kaliski.htm
https://rzeszow.wyborcza.pl/rzeszow/7,34962,21963113,dwa-samoloty-w-prezencie-czyli-trudne-poczatki-okl-w-rzeszowie.html
https://www.zus.pl/baza-wiedzy/skladki-wskazniki-odsetki/wskazniki/przecietne-wynagrodzenie-w-latach
https://wyborcza.pl/1,75399,14753329,Wilfried_Martens_nie_zyje__Byl_premierem_Belgii_i.html
https://wynagrodzenia.pl/gus/dane-miesieczne
https://wynalazki.andrej.edu.pl/wynalazcy/56-p/975-pasteur,
https://www.thefamouspeople.com/profiles/ferdinand-de-lesseps-6295.php
https://wz.prz.edu.pl/absolwenci/graduacja
https://wz.prz.edu.pl/aktualnosci/gerhard-banse-o-bezpieczenstwie---wyklady-niecodzienne-92.html
https://wz.prz.edu.pl/aktualnosci/graduacja-na-wydziale---dzien-wzruszen--lez-i-wspomnien-89.html
https://wz.prz.edu.pl/aktualnosci/vi-konkurs-wiedzy-finansowo-bankowej-rozpoczety-117.html
https://wz.prz.edu.pl/studenci/praktyki-studenckie/finanse-i-rachunkowosc-i-st,
https://wz.prz.edu.pl/studenci/praktyki-studenckie/bezpieczenstwo-wewnetrzne-i-st

https://wz.prz.edu.pl/wydzial/historia-wydzialu
https://wzapala.v.prz.edu.pl/materialy-do-pobrania/oczyszczanie-produktow-biotechnologicznych-1.html
https://zaiks.org.pl/88,36,o_zaiks-ie
https://zarzadzam-projektami.pl/2013/04/28/jak-zdobyc-certyfikat-prince2-foundation/
https://zawodpilot.pl/dla-pilota/jak-zostac-pilotem/wybieramy-uczelnie-z-kierunkami-lotniczymi/
https://zbiam.pl/artykuły/wyzsza-szkola-oficerska-sil-powietrznych/
https://zbo.prz.edu.pl/en/history
https://zbo.prz.edu.pl/historia-
https://zbo.prz.edu.pl/pracownicy-/aleksander-starakiewicz
https://zcik.prz.edu.pl/historia-zcik
https://zelmer.pl/
https://zenhen.v.prz.edu.pl/
https://zetorzeszow.pl
https://zfbir.w.prz.edu.pl/konferencje-naukowe
https://zlotystok.com/
https://zmm-maxpol.pl/
https://zoiow.prz.edu.pl/przykladowa-strona
https://zrobotyzowany.pl/informacje/publikacje/3739/roboty-mobilne-przeglad-rynku-2020
https://zsp1-sikorski.pl/o-szkole/historia-szkoly/
https://zszczerba.v.prz.edu.pl/
https://zyciorysy.info/aleksander-kwasniewski/
https://zyciorysy.info/jan-pawel-ii/
https://zyciorysy.info/juliusz-verne/ | Zyciorysy.info

Streszczenie

Dysertacja *Rzeszowska uczelnia techniczna 1951-2016. Od Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej do Politechniki Rzeszowskiej* stanowi próbę całościowego spojrzenia na historię najstarszej uczelni wyższej w Polsce południowo-wschodniej. W pracy ukazano genezę powstania w Rzeszowie wyższej szkoły o profilu technicznym. Aż w trzech rozdziałach omówiono kolejne fazy jej rozwoju, począwszy od zalążkowej Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej (założonej w 1951 r.), a kończąc na Politechnice Rzeszowskiej im. Ignacego Łukasiewicza. Ponadto przedstawiono zmiany strukturalne, kadrowe, proces zwiększania liczby studentów. Autorka sięgnęła również po materiały źródłowe związane z inwestycjami, ale także resortowymi kontrolami na uczelni. Wydzielony rozdział został poświęcony biografiom kolejnych rektorów – spełnionych liderów – rzeszowskiej uczelni technicznej. W monograficznym opracowaniu nie zabrakło prezentacji poszczególnych wydziałów oraz innych, ważnych jednostek międzywydziałowych i ogólnouczelnianych. W tej partii zaprezentowano m.in. Ośrodek Kształcenia Lotniczego Politechniki Rzeszowskiej, który daje podstawę dla praktycznego kształcenia na kierunku pilotaż i wymiernie wzmacnia ponadregionalny prestiż uczelni. Kolejny, obszerny rozdział dotyczy studentów i organizacji studenckich. Ponadto zawiera oryginalną oceną studenckiej mobilności międzynarodowej. Część zasadniczą pracy zamyka bogata w szczegóły analiza miejsca uczelni w regionie i w środowisku akademickim. Tekst jest bogato ilustrowany archiwalnymi fotografiami, ale także autorskimi tabelami i wykresami.

Summary

The dissertation *the Rzeszów University of Technology over the period 1951-2016. From the Evening Engineering School to the Rzeszów University of Technology* is an attempt to take a comprehensive look at the history of the oldest university in south-eastern Poland. The paper presents the genesis of the establishment of a technical university in Rzeszów. As many as three chapters include the subsequent phases of its development, starting from the inceptive Evening School of Engineering (established in 1951) and ending with the Ignacy Łukasiewicz Rzeszów University of Technology. Moreover, structural and personnel changes as well as the process of increasing the number of students are presented. The author used source materials related to investments and departmental inspections at the university. A separate chapter is devoted to the biographies of successive rectors - fulfilled leaders - of the technical university. The monographic study also includes presentations of individual faculties and other important inter-faculty and university-wide units. This part, among others, presents The Aviation Training Center of the Rzeszów University of Technology, which provides the basis for practical training in the field of pilotage and measurably strengthens the national and international prestige of the university. The next extensive chapter deals with students and student organizations. Additionally, it includes an original assessment of international student mobility. The main part of the work ends with a detailed analysis of the university's place in the region and in the academic environment. The text is richly illustrated not only with archival photographs, but also with author’s tables and charts.